GRANADA
Sala H
Estante 14
Tabla
Num. 61

1

15-61

R. P. D.

ANTONINI

DIANA

RESOLVTIONVM MORALIVM

PARS SEXTA.

BIBLIOTECA UNIVERSITARIA DE GRANADA

DIATRIBA
IN TOTIUM
DIALINA
RESOLUTIONUM
MORALIUM
PARS SEXTA.

Del Col.º de la Comp.ª de Jesus de Granada
R/5048
B.B.ª
Compolo el P.e Pedro de Montenegro.
B.B.ª

R. P. D.

ANTONINI DIANA

PANORMITANI, CLERICI REGVLARIS, ET SANCTI OFFICII REGNI SICILIÆ CONSVLTORIS,

RESOLVTIONVM MORALIVM

PARS SEXTA;

In qua selectiores casus conscientiæ breuiter, dilucidè, & vtplurimùm benignè explicantur.

Editio vltima à mendis expurgata.

LVGDVNI,
Sumpt. hæred. GABR. BOISSAT, & LAVRENTII ANISSON,
M. DC. XLIIII.
CVM PRIVILEGIO REGIS.

BIBLIOTECA PUBLICA U.L. DE GRANADA
BIBLIOTECA UNIVERSITARIA GRANADA

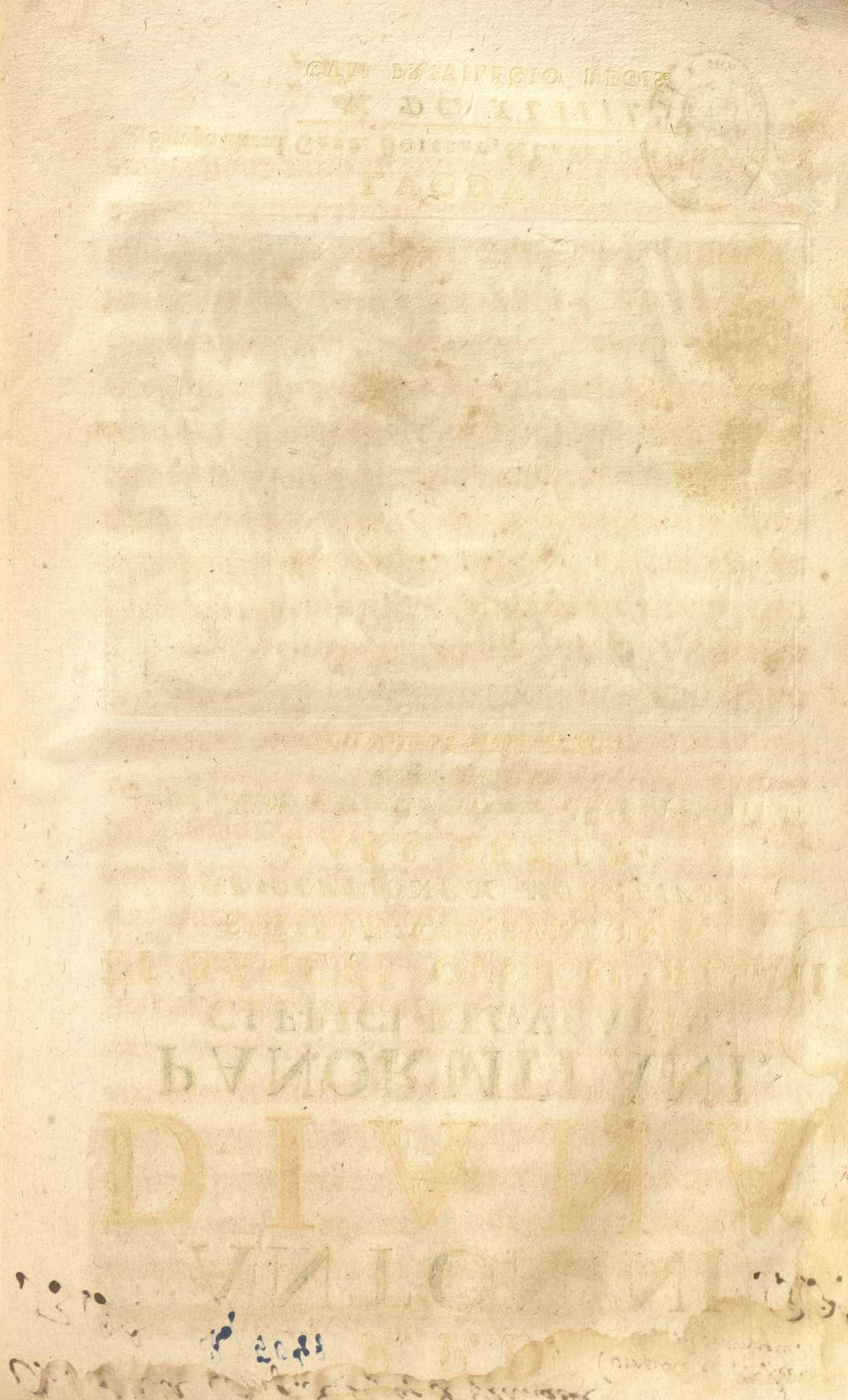

EMINENTISSIMO
PRINCIPI,

BERNARDINO SPADA,

S. R. E. CARDINALI
AMPLISSIMO,

ANTONINVS DIANA,

CLERICVS REGVLARIS, F.P.

DESTINATVM iam diu tibi opus, nunc tandem tibi sisto, BERNARDINE, CARDINALIS EMINENTISSIME, obseruantiæ meæ rudimenta isthæc sunt, quæ deberi excelsissimo tuo Nomini diutiùs nolui; conspirauítque non vna quidem causa, ea vt tibi consecrarem; vt qui non vno planè nomine adfectus meos omnes, deuotúmque eximiæ virtuti tuæ animum demeruisti. Suasit in primis summa illa, qua excusa antehac à me scriptorum meorum monumenta, non strictim delibas, sed accuratè perlegis, oblectatio, quæ vt ingenio meo æstimationem, ita splendidum qui-

dem facit operi pretium. Abundè hoc, Herclè, pulchrum & magnificum, non ſinè voluptatis ſenſu contrectari illa, teríque tua manu. Olim laureato proſcindi vomere, ac paludata verſari dextera gaudebat tellus. Quidni gaudeant modò lucubrationes meæ purpurata illa, inclytáque tua manu peruolutari; Illa vi præſtantis ingenij, acerrimíque iudicij penſitari, illa præclaræ mentis luce irrigari, probari humanitate, protectione confoueri? Quo planè effeciſti, vt poſtremus labor hic meus vltrò in ſinum aduolaret tuum, ſatis ſe publicæ rei litterariæ probatum iri ſperans famæque celebritatem collecturum non exiguam, ſi tu ipſum eadem, qua reliquos voluptate percurreres, beneuolentia commendares. Porrò, in me ipſum quàm in vigilias meas haud certè remiſſior tua comitas, animíque amplitudo: quippè, adeò me luculentis, ſpectatíſque humanitatis tuæ argumentis obſtrinxiſti, vt dubius ſim, ſcriptionem ornaueris ſpecioſiùs, an Scriptorem oneraueris magnificentiùs beneficiorũ magnitudine? ea propter, è tuorum in me meritorum conſcientia addita fax lateri animum acerrimè inflammauit, vt ara veluti concinnata iuſta religione tuis adolerem, litarémque Gratiis hoc volumine. Quanquàm, non hæc quidem præcipua huiuſce obſequij conteſtandi rationum fuere capita. Re-

cenſendus

cenſendus primo loco erat ille virtutum omnium concentus, quo non in hac Quiritium modò luce, ſed vniuerſis fermè Europæ, orbíſque finibus in paucis prædicaris; Mens illa homine altior, cui & ſpectatæ frontis, oriſque ſpecies par; animi candor ad miraculum; moderatio; morum in omnes ſuauitas, elegantia; ardens, atque illuſtre honeſtandis, fouendíſque litteris ſtudium, geniúmque; illud denique ad omnia factum ingenium, quo tantùm non grauiſſimarum ſcientiarum ſtudia complecteris, ſed amœniorum quoque litterarum elegantiis arridentis naturæ quadam feſtiuitate ita oblectaris, vt nihil doctrinæ ſeuerioris majeſtati detrahas muſarum munditiis, multum venuſtatis è ſcientiarum grauitate accerſas muſis, quæ in te vno dum lætiores vmbras excipiunt Parnaſiis è lauris, clariſſimo in infularum, ac ſcientiarum ſplendore apricantur. At enim verò, quòd ſingularem in rebus agendis prudentiam prætermiſerim, conſtat profectò, quod nullus eam exæquet ſtilus. Vidit te Roma in ipſo Aulæ tyrocinio, inſtar ſolis, ipſo ſtatim mane, diuturna, ac matura pube lucis adoleuiſſe. In Apoſtolicæ Camerę adminiſtratione ſtipendia meruiſti emeritus. Mox, ad laudis luculentioris incrementum Romanæ ſedis Nuntium aſpexit Gallia, ſuſpexit inter rerum grauiſſimarum momenta fidem, ſolertiam,

eloquentiam. Meritò, dum inter Gallica floreres lilia magna indole, efflоruiſti in purpurã. Nempè, non modò, vt eſſes regij ſpiritus, verùm adſcito illo cultu, nitoréq; purpuræ, etiam videreris, & explorati ad lydium Romanæ, Gallicæque Aulæ lapidem, mores aurei, Vaticano illo murice picturati, orbi gratiùs illucerent, & pulchriùs. Iam, Bononienſem Legationem ſi repetam; attemperata majeſtati humanitas, dignitati Comitas, ſuauitas ſupercilio tantum tibi decus adſtruunt, vt nihil ad exactam optimi Principis laudem gloriámque deſiderauerim. Nam, & ſcitè populos moderari, & felicitati tuæ imperare; emendare Vrbes, legibus, moribus ornare; citrà odium præeſſe; illibata Ciuium beneuolentia timeri; obſequi, nec parere; ſecures Vrbium ſecuritati exacuere; faſces illigandis vulneribus aptare, præclaræ fuere artes, quas ipſe egregiè poſuiſti in exemplo poſteritati. Cæterùm, ne ſim ipſe longior, reliquam virtutum tuarum panegyrim Romana in orcheſtra tu ipſe diſertiſſimè abſoluis; vbi ampliſſimis Infulis, ac fama tua maior nulli dees muneri, nulli Purpuratorum Conuentui, nulli Chriſtianæ Reipublicæ negocio, altitudine ſolertis ingenij, conſilio, vſu rerum, peritia gubernandi. Igitur tot, tantíſque animi tui ornamentis, præclaríſque naturæ, ac fortunæ dotibus laceſſitus, dum hoc qualecumque opus

tibi

tibi dico, vt tuæ Mentis Celſitudini ex æquo reſpõdeat munus præſtantiſſimũ, quod inuſtum impreſsúmque geſtat fronte, TVI NOMEN intuere; Intuere obſeruantiam, animíque obſequium mei: poſtremò votum quo prolixè aueo & precor, vt cum ipſe tergeminum ſtemmatis tui Enſem indole verè aurea, virtutis Chryſopæia in aurum commutaueris, adſint ſubindè ſidera, cælúmque adſpiret, vt in Orbem pulchrè flectantur Enſes aurei ad tergeminum meritæ frontis coronamentum. Romæ 23. Nouemb. 1641.

AVCTOR

AVCTOR LECTORI.

MAGNVM in tui commodum molior opus, Amice Lector, nec iam diù ero in ære tuo; Nam quantocius Panormum reuerſurum ſpero.

Iſte terrarum mihi, præter omnes,
Angulus ridet.

Quid dixi angulum? & non potius Europæ delicium, ſeu partem Cæli ibi delapſam. Riſiſti? accede, & vide. Ibi igitur in optato noſtrorum Librorum Muſeo, oppignoratam tibi fidem, ſtatim liberabo. Interim verò vt tuo DIANA fruaris, accipe hanc ſextam mearum Reſolutionum Moralium Partem; & in ea qua ſoles benignitate ſelectas quæſtiones deliba, quas in tui gratiam, aduerſa quaſi ſemper vtens valetudine, Romano Cælo mihi parum fauente, elucubraui. Scire etiam te volo ex Typis Venetis, opera noſtra, vt lucem aſpicerent, me numquam adfectaſſe; & tamen, cum ex his iteratam lucem, Pars Quinta videret, in ipſa Anonimi inſeritur Additio, quæ ſententiam à me in Reſolutione firmatam, de directo refellebat; vnde illam coactus fui, in hac ſexta Parte ſatis latè, & fundamentaliter impugnare, vt in Tract. 3. infra patebit. Enixè itaque Typographum Venetum deprecor, ne amplius impoſterum Opera noſtra prælo ſuo ſubiiciat, alia vtiliora, & digniora inueniet; mea hunc honorem non merentur. Vale, Lector amantiſſime, & pro te diù noctúque laborantem redama.

APPROBA

APPROBATIONES.

EX commissione Reuerendissimi P. Generalis D. STEPHANI MEDICES expendi Partem Sextam Resolutionum Moralium *R. P. D. Antonini Diana*, & cum nihil repererim quod aut fidei aduersetur aut bonis moribus noceat, dignas censeo vt in lucem prodire possint, & consuetum emolumentum studiosis afferre, Auctori laudem, & plausus parere.

D. ZACHARIAS PASQVALIGVS S. Theologiæ Professor. Cler. Regul.

EX commissione Reuerendissimi P. Generalis D. STEPHANI MEDICES diligenter perlegi Sextam Partem Resolutionum Moralium *R. P. D. Antonini Diana*, & nihil in eis reperi quod sanæ Doctrinæ & bonis moribus aduersetur sed valde vtiles Confessariis, & Moralis Theologiæ studiosis futuras censeo & ideo typis mandari posse iudico.

D. THOMAS DE AFFLICTIS S. Theologiæ Professor. Cler. Regul.

LICENTIÆ.

HOC opus inscriptum *Sexta Pars Resolutionum Moralium* à R. P. D. ANTONINO DIANA compositum, & à PP. quibus id commisimus approbatum, vt typis mandetur quo ad nos spectat facultatem concedimus. In quorum fidem præsentes litteras manu propria subscripsimus, & solito nostro sigillo firmauimus. Romæ die 7. Septembris 1641.

D. STEPHANVS MEDICES Præpositus Generalis Congregationis Cler. Regul.

Locus Sigilli.

D. IOAN. BAPTISTA Lanfranchi, Secretarius.

Imprimatur si videbitur R. P. Mag. S. P. Apostolic.
IOAN. ALTHERIVS Epis. Cam. Vicesger.

Imprimatur.
F. IOAN. VINCENTIVS MORENVS Magister & Socius Reuerendissimi P. F. Vincentij à Florenciola Magistri Sacri & Apostolici Palatij.

LICENTIA ORDINARII.

HANC *Resolutionum Moralium* R. P. ANTONINI DIANA *Panormitani, Clerici Regularis, & Sancti Officij Regni Siciliæ Consultoris sextam partem*, vidimus, euoluimus, priorum quinque germanam quidem, natúque minorem, at certè meritis non postremam; quippe quæ vario eruditionis splendore insignis, Quæstiones non recentes, sed quæ antè obscuræ, nunc claritatem præse ferunt nouitiam, extricet: Vnde gratæ adeò & Doctorum virorum palato suaues, vt semel in manibus acceptæ, oculisque subiectæ, non se labi sinant inexhaustæ. Neque id dubiè immeritò, quos enim de casibus ad vtrumque forum spectantibus libros tractantes, non versauit, non perlegit solertissimus Author? quanta eius in Authorum sententiis referendis, discutiendis, elucidandis, atque etiam si quando res postulat eneruandis naturalis comitas? quanta acris iudicij maturitas, rationum soliditas, exquisita resolutio in concludendo, quanta denique in propriis animi sensibus aperiendis & propalandis modestia? Quare, quorsum cunctandum? Prælum subeat hoc opus, cùm præfatis nominibus atque orthodoxa doctrina, tum publico commodo & applausu commendatum; suíque Authoris dignitati meritum honorem vbiuisterrarum persoluendum curet. Lugduni Calend. Septembr. M. DC. XLII.

DE VILLE Vic. Gener. Substitutus.

APPROBATIONES.

NOS infrascripti Facultatis Parisiensis Doctores, fidem facimus pelegisse R. P. D. ANTONINI DIANA *Resolutionum Moralium Partem sextam*, nihilque in ea fidei Orthodoxæ contrarium reperisse. Lugduni die 28. Martij 1642.

Fr. CLAVDIVS COCHET Prior. Prædic. Lugdunens.
Fr. M. MICARD Guardian. Conuentus S. Bonauenturæ.

SVMMA

SVMMA PRIVILEGII REGIS CHRISTIANISSIMI.

LVDOVICI XIII. Galliæ & Nauarræ Regis auctoritate ſancitum eſt, ac patentibus Litteris cautum, ne quis in Regno ſuo, aliiſve locis ditioni ſuæ ſubiectis ; intra proximos annos decem, à die impreſſionis primæ inchoandos, ac numerandos, excudat, vendat, excudendum, vendendúmque quouis modo & ratione curet, Librum, qui inſcribitur, *Reſolutionum Moralium* P. ANTONINI DIANA, *Pars ſexta*, præter LAVRENTIVM ANISSON, Bibliopolam Lugdunenſem, aut illos, quibus ipſemet conceſſerit. Prohibitum inſuper eadem auctoritate Regia omnibus ſuis ſubditis, eundem Librum extra Regni ſui limites imprimendum curare, vel quemquam, vbicumque fuerit, ad id agendum impellere, ac inſtigare, ſine conſenſu dicti LAVRENTII ANISSON. Idque omne ſub cõfiſcatione Librorum, aliiſque pœnis originali Diplomate contra delinquentes expreſſis. Datum Lugduni, die 31. Auguſt. 1642.

De mandato Regis,

Signatum,

FAVVRE.

Deſiit prælum primæ editionis 10. Octobris 1642.

SERIES TRACTATVVM.

I. De immunitate Eccleſiarum.
II. De familia laïca Nuntiorum Apoſtolicorum.
III. De Statuto prohibente alienationem bonorum ſtabilium in Eccleſias.
IV. De Bello.
V. De Conſuetudine.
VI. VII. & VIII. Miſcellanei.

INDEX

INDEX TRACTATVVM ET RESOLVTIONVM, SEXTÆ PARTIS.

TRACTATVS I.

De immunitate Ecclesiarum.

RESOL. I. *Vænam Ecclesia tribuat confugientibus immunitatem.* pag. 2

2. *An fines Ecclesiæ per aliquem circuitum gaudeant immunitate.* 4

3. *An qui adhæsit ostio clauso Ecclesiæ, gaudeat eius immunitate? Et quid si confugiat supra tectum.* 6

4. *An Palatia Episcoporum gaudeant Ecclesiæ immunitate.* 8

5. *An Palatium Episcopi Titularis gaudeat immunitate.* 9

6. *An cœmeteria, hospitalia, & monasteria gaudeant Ecclesiarum immunitate.* 11

7. *Quænam personarum conditio, & quodnam delicti genus loco sacro protegi, aut non protegi possit.* 13

8. *An qui confugit ad Ecclesiam armatus gaudeat eius immunitate.* 15

9. *An fures debeant immunitate Ecclesiarum gaudere.* 16

10. *An qui deliquit prope Ecclesiam sub spe ad Ecclesiam confugiendi, gaudeat eius immunitate.* 18

11. *An Assassinus gaudeat immunitate; etiam homicidio non sequuto.* 19

12. *An qui proditorie conatur aliquem occidere: si mors non sequatur, gaudeat immunctate.* 21

13. *An si quis occidat aliquem appensatè, & animo præmeditato sit priuandus Ecclesiæ immunitate.* 23

14. *An Raptores virginum sint excludendi ab immunitate Ecclesiæ.* 24

15. *An publici Latrones, & grassatores viarum gaudeant immnnitate.* 25

16. *An incendiarij priuandi sint Ecclesiarum immunitate.* 27

17. *An Decoctores, vulgò dicti* Falliti *gaudeant immunitate.* ibid.

18. *An reus criminis læsæ Majestatis humanæ debeat gaudere Ecclesiarum immunitate.* 28

19. *An Monetarij gaudeant immunitate.* 29

20. *An fraudantes Regia Tributa gaudeant Ecclesiarum immunitate.* ibid.

21. *An exules, seu Banniti confugientes ad Ecclesiam gaudeant eius immunitate, si non commiserunt delicta in iure exceptuata.* 30

22. *An damnati ad Triremes gaudeant immunitate.* 31

23. *An Iudæi & alij infideles si confugiant ad Ecclesiam gaudeant immunitate.* 32

24. *An Hæreticus quoad alia delicta gaudeat Ecclesiarum immunitate.* 33

25. *An immunitas Ecclesiarum neganda sit aliquibus Reis etiamsi non commiserint delicta in iure exceptuata.* 34

26. *Enumerantur aliqua delicta, quæ contra opinionem Sarpi gaudere debent Ecclesiarum immunitate.* 36

27. *An Reus sit necessariò restituendus Ecclesiæ, à qua fuit violenter extractus.* 39

28. *An iudices Laïci possint sine licentia Episcopi extrahere Reos, qui commiserunt*

crimina exceptuata, quæ non gaudent immunitate. 44
29. *An saltem ratione consuetudinis Iudices Laïci possint extrahere reos ab Ecclesia in delictis exceptuatis, & excusationem habere, ne obseruent Bullam Gregorij XIV. de immunitate Ecclesiarum.* 45
30. *An in dubio: An Reus gaudeat immunitate, necne; spectet ad Iudicem Laïcum definire controuersiam.* 48
31. *An Episcopus, vt ferat sententiam, si Reus debeat, necne gaudere immunitate Ecclesiarum, debeat stare processui facto à Iudice Laïco: & an requiratur plena delicti probatio.* 51
32. *An dum causa agitatur: An Reus gaudeat immunitate, necne: possit Iudex secularis illum ab Ecclesia extrahere, & in suis carceribus detinere.* 56
33. *An Reus, dum existit in Ecclesia; possit à Iudice seculari damnari ad mortem, vel ad pœnam: & sint ei alimenta præstanda.* 59
34. *Refelluntur aliqua argumenta à Sarpo adducta contra Ecclesiarum immunitatem; quam non habuisse originem ab Imperatoribus demonstratur. Et violantes illam, an possint ab Episcopo absolui, discutitur.* 60
35. *An Iudex Laïcus iubens interfici Reum in Ecclesia incurrat in excommunicationem Constitutionis Gregorij XIV. tam ipse, quàm eius ministri.* 63
36. *In Diœcesi N. volentes ad Ordines promoueri priùs adscribuntur Ecclesiæ Cathedrali, & per annum gestant habitum Clericalem inseruiendo eidem Ecclesiæ prout faciunt Clerici iam ordinati. Quæritur an in dicto anno gaudeant priuilegio fori.* 67

TRACTATVS II.

De familia Laïca Nuntiorum Apostolicorum.

RESOL. I. *AN familia Laïca Nuntij Apostolici gaudeat priuilegio fori.* 69
2. *Proponuntur fundamenta affirmatiuæ sententiæ.* 70
3. *Confirmatur ex aliis rationibus affirmatiua sententia.* 71
4. *Ex declarationibus Sacræ Congregationis, approbationis à S.D. nostro Vrbano VIII. etiam affirmatiua sententia firmatur.* 72
5. *Proponuntur responsiones ad argumenta quæ adducit Moscosus.* 75
6. *Responsio ad secundum argumentum.* 76
7. *Responsio ad tertium argumentum.* 77
8. *Responsio ad quartum argumentum.* 78
9. *Responsio ad quintum & sextum argumentum.* 79
10. *Responsio ad septimum argumentum.* 80

TRACTATVS III.

De statuto prohibente alienationem bonorum stabilium in Ecclesias.

RESOL. I. *AN statutum, seu lex prohibens ne bona stabilia alienentur in Ecclesias, & personas Ecclesiasticas, sit licitum.* 82
2. *Proponuntur fundamenta pro negatiua sententia.* ibid.
3. *Fundamentum secundum.* 83
4. *Fundamentum tertium.* 84
5. *Fundamentum quartum.* 85
6. *Fundamentum quintum.* 86
7. *Proponuntur responsiones ad argumenta contraria.* 89
8. *Responsio ad secundum & tertium argumentum.* 90
9. *Responsio ad quartum argumentum.* 91
10. *Responsio ad quintum & sextum argumentum.* 92
11. *Continuatur responsio ad sextum argumentum.* 94

TRACTATVS IV.

De Bello.

RESOL. I. *QVis possit indicere bellum offensiuum.* 96
2. *An Papa in aliquo casu possit prohibere, ne Principes Christiani inter se pugnent.* 97

3. *Quæ sint causæ iustæ inferendi bellum.* *ibid.*
4. *An si Princeps inferat bellum ex iusta causa sine recta intentione, bellum sit iniustum.* 98
5. *An aliquando possit denegari transitus militum pro bello inferendo aliqui Principi.* *ibid.*
6. *Si cum consensu Principis eius Vassallus magnam inferret iniuriam in alium Principem, qui tamen omnem iniuriæ satisfactionem respueret, nisi illius auctor ad eum morte plectendum sibi daretur, quod alter Princeps negaret: An, inquam, in tali casu bellum contra illum iustè indicere possit.* *ibid.*
7. *An Princeps habens aliquam iustam causam inferendi bellum: si ex illo tamen in perniciem Regnorũ maxima damna timerentur; possit tamen illud adhuc indicere.* 99
8. *An post inchoatum bellum, si alius Princeps offerat condignam satisfactionem, bellum adhuc prosequi possit.* 100
9. *An milites teneantur examinare iustitiam belli.* 101
10. *An in bello liceat uti insidiis & stratagematis: & sit standum promissis.* *ibid.*
11. *An liceat in bello innocentes occidere.* *ibid.*
12. *An bona innocentium possint in bello diripi & deuastari.* 102
13. *An innocentes possint in seruitutem redigi.* 103
14. *An capti in bello iusto possint fugere.* 105
15. *An licitè possit inferri bellum infidelibus propter solam infidelitatem, maximè ex licentia Papæ.* 106
16. *An licitum sit inferre bellum infidelibus committentibus Idololatriam, & violantibus iura naturalia; maximè si accedat auctoritas summi Pontificis.* 107
17. *An sit iustus titulus bellandi, si infideles nollent excipere prædicatores fidei: sed illos occidant, & liberum transitum in alias prouincias ad prædicandum denegent.* 108
18. *An licitè indicitur bellum contra infideles, ex titulo donationis obtentæ à Pontifice de eorum Prouinciis.* 109
19. *An licitum sit indicere bellum hæreticis propter solam hæresim.* 110
20. *An aliquando sit licitum in bello obsides occidere.* *ibid.*
21. *An liceat totam ciuitatem militibus diripiendam dare.* 111
22. *Quam satisfactionem possit Princeps in bello petere.* *ibid.*
23. *Ad quem bona capta in bello pertineãt.* *ibid.*
24. *An detur bellũ ex vtraq; parte iustum.* 112
25. *An milites teneantur cum vitæ periculo non deserere arces & stationem: & an possint relinquere castra.* 113
26. *In quo peccent milites erga eos, apud quos commorantur.* *ibid.*
27. *De peccatis Ducum in exercitu regendo.* 115
28. *De peccatis aliorum Officialium in exercitu commorantium.* 116
29. *De peccatis Regum & Principum, etiamsi bellum iustum exerceant, in ordine ad milites.* *ibid.*
30. *An qui bellum iniustum bona fide gessit; cognita iniustitia belli teneatur resarcire omnia damna quæ intulit.* 117
31. *An gregarij milites iniustè inuadentes & prædantes aliquam vrbem teneantur restituere in integrum.* *ibid.*
32. *Quo tempore licitum sit bellare.* 118
33. *An liceat Episcopis esse Duces supremos in aliquo exercitu terrestri vel maritimo.* 119
34. *An Clerici constituti in Minoribus, vel beneficiati licitè possint pugnare.* *ibid.*
35. *An in aliquo casu licitum sit Clericis pugnare.* 120
36. *An Clerici sine superioris licentia in aliquo casu possint bello interesse absque peccato.* *ibid.*
37. *An Clerici modo quo suprà licitè bello assistentes spolia Aduersariorum accipere & retinere possint.* 121
38. *An Clerici qui in graui necessitate pugnant in bello, incurrant irregularitatem? Et quid de Clericis ex licentia summi Pontificis bello assistentibus.* *ibid.*
39. *An Clerici bello assistentes pro spirituali militum auxilio, si illos in conflictu incitent ad præliandum, incurrant irregularitatem.* 122
40. *An Clerici assistentes in bello sine licentia Pontificis, teneantur restituere prædam captam.* *ibid.*

TRACTATVS V.

De Consuetudine.

RESOL. I. QVænam dicatur consuetudo rationabilis. 123

2. *Quænam dicatur consuetudo legitimè præscripta.* 124

3. *An tempus decem annorum sufficiat ad consuetudinem inducendam, non solùm inter præsentes; sed etiam inter absentes.* 125

4. *An consuetudo decennalis, vel quadragenaria interrumpatur per vnicum actum.* 126

5. *An tempus determinatum, vt consuetudo sit legitimè præscripta, procedat etiam in foro conscientiæ.* ibid.

6. *An consuetudo non legitimè præscripta sufficiat ad legem abrogandam ex conniuentia Principis.* 127

7. *Quænam frequentia actuum introducat consuetudinem.* ibid.

8. *An ad stabiliendam consuetudinem requirantur saltem aliqui actus iudiciales.* 128

9. *Quales actus ad stabiliendam consuetudinem requirantur.* 129

10. *An actus supradicti debeant procedere ex intentione introducendi consuetudinem: hoc est introducendi obligationem.* 130

11. *Quomodo cognoscatur consuetudinem esse introductam cum animo inducendi obligationem.* 131

12. *An in dubio si consuetudo sit inducta animo obligandi obliget.* ibid.

13. *An ad stabiliendam consuetudinem requiratur expressus, vel saltem tacitus Principis consensus.* ibid.

14. *Quinam possint consuetudinem introducere.* 134

15. *An mulieres possint introducere consuetudinem.* ibid.

16. *An consuetudo Laïcorũ obliget Clericos.* 135

17. *Quas personas consuetudo obliget.* ibid.

18. *An non vsus possit introducere consuetudinem.* 136

19. *An consuetudo possit abrogare pœnam legis manente obligatione legis.* 137

20. *An consuetudo possit abrogare legem quoad culpam, manente obligatione quoad pœnam.* ibid.

21. *An consuetudo possit abrogare legem prohibentem consuetudinem contrariam.* 138

22. *An prior consuetudo remaneat abrogata per legem: si in ipsa non efficitur mentio de consuetudine in contrarium.* 139

23. *An si lex improbat consuetudinem per verba generalia, non solùm de consuetudine præterita, sed etiam de futura intelligatur.* ibid.

24. *An consuetudo habeat vim interpretandi legem.* 140

25. *An consuetudo possit lege abrogari.* ibid.

26. *Qualis esse debeat consuetudo vt lex non censeatur illam abrogare ex præcisa positione legis, sed addenda sit clausula derogatoria.* 141

27. *An consuetudo legitimè præscripta possit abrogare aliam consuetudinem, & de tempore ad hoc requisito, præcipuè in materia Ecclesiastica.* ibid.

28. *An credendum sit Doctori testanti de consuetudine.* 142

29. *An in materia præcedentiæ sit attendenda consuetudo.* 143

30. *An valeat consuetudo, quòd minor numerus testium quàm septem in testamento sufficiat.* ibid.

31. *An consuetudo particularis attendenda sit, vbi adest vniuersalis: & an consuetudo extendenda sit de loco ad locum.* 144

32. *An consuetudo immemorialis censeatur derogata per clausulam generalem reuocantem consuetudines.* ibid.

TRACTATVS VI.

Miscellaneus.

RESOL. I. AN *Proreges possint pro eorum arbitrio aggratiare, vt vulgò dicunt, delinquentes, qui accusatorem non habent, & pro dictis gratiis pecuniam accipere.* 146

2. *An Proreges, vt vulgò dicitur,* nella Nomina de gli Officiali, *teneantur proponere Regi digniores.* 149

3. *An Proreges possint vendere officia; & pecunias sibi ipsis applicare.* 151

4. *An Proreges possint concedere Priuilegiatis Tractas pro anno sterili non extractas: &*

an

an possint vendere tractas, & in eorum commodum pecuniam accipere. 154
5. An Proreges ex causa necessitatis possint homines malæ vitæ in carceribus existentes deponere super Regiis Triremibus, donec eorum causæ expediantur. 157
6. An omissio vnius integræ Horæ paruæ sit pars notabilis ad constituendum peccatum mortale. 158
7. An si dentur Sacerdoti particulæ pro communicandis Laïcis, non solùm post offertorium, sed etiam post Præfationem, possit illas adhuc consecrare. ibid.
8. An Sacerdos possit applicare partem Missæ sibi competentem, & pro illa stipendium accipere. 159
9. An Sacerdos possit applicare diuersos fructus vnius Missæ diuersis personis; & ab illis duplicata stipendia accipere. ibid.
10. Quænam facultas per decreta Sacræ Congregationis de celebratione Missarum sublata sit Episcopis & Generalibus Ordinum reuocandi Missas ad minorem numerum. 160
11. An per Decreta Sacræ Congregationis fuerint reuocata priuilegia Regularium circa legata Missarum. ibid.
12. An Sacerdos obligatus celebrare in Altari priuilegiato satisfaciat si celebret alibi cum numismate, vel calculo priuilegiato. 161
13. An quando solùm constat Capellanum teneri quotidie celebrari in tali Ecclesia vel Altari, teneatur applicare valorem Missæ pro fundatore Capellaniæ. ibid.
14. An post susceptam Eucharistiam in eadem die sit peccatum veniale petere debitum causa captandæ voluptatis. 162
15. An licitum sit diebus festis occupare puellas in faciendis recamaturis. ibid.
16. Vtrum liceat iniurianti respondere, Mentiris. 163
17. An liceat Sacerdoti in Sacristia, dum adhuc sacris vestibus est indutus sumere reliquias Hostiæ inuentas in Calice. 164
18. An qui mane Missam dixit, vel sacram Eucharistiam sumpsit: si post prandium incidit in articulum mortis, possit eodem die iterum communicare. 165
19. Quidam vouerat singulis festiuitatibus Annunciationis Beatæ Virginis Communionem, festum illud accidit feria sexta Hebdomadæ sanctæ: quæritur an teneretur in illa die sacram synaxim sumere. ibid.
20. An Principes ad vitanda maiora mala possint in aliquo casu absque incursu censurarum permittere duellum. 166
21. An si conuentio de pugnando facta sit in rixa, & inter conuentionem & pugnam intercedat tempus, incurratur in pœnas latas contra Duellantes. 167
22. An Superiores Regulares possint reconciliare eorum Ecclesias consecratas, pollutas, si Episcopus distet per duas dietas. 168
23. An liceat Sacerdoti post ablutionem sumptam consumere particularum fragmenta: si in alia Missa fuerint ab alio Sacerdote præconsecratæ. 169
24. Quidam in Ecclesia rixando cum alio, illum pugno in naribus percussit; ex quibus magna sanguinis quantitas exiuit: petierunt à me. An Ecclesia remanserit polluta. 170
25. Quidam fuit occisus ante Ecclesiam, & dum adhuc calidus esset, intra eam illatus; credens inimicus esse adhuc viuum, vulnus graue ei intulit, ex quo emanauit copiosa sanguinis effusio: quæsitum fuit: An Ecclesia remaneret interdicta. ibid.
26. Olim in Ecclesia Regularium fuit quidam cum sacculis arenæ ita acriter contusus; vt post tres dies extra illam mortuus sit. Quæritur, an Ecclesia remanserit polluta. ibid.
27. An Ecclesia non censeatur polluta per quamcunque delicti notitiam: nisi hoc fuerit per sententiam Iudicis declaratum. 171
28. An in Ecclesia polluta si quis celebret, remaneat consecrata. ibid.
29. An Magister tertiæ classis in nostra Religione; vel vt dicitur in aliis nouiter Professorum; debeat habere ætatem 35. annorum necessariam pro Magistro Nouitiorũ iuxta constitutiones Clementis VIII. 172
30. An blasphemus consuetudinarius, & admonitus

monitus sæpè in aliis Confessionibus sit statim absoluendus ; & an teneatur acceptare aliquam pœnam, si fortè postea blasphemet ? Et idem quæri potest de iurante falsum ex consuetudine. ibid.

31. *An peccatum confessum vt dubium debeat cessante dubio iterum vt certum confiteri.* 173

32. *An Sacerdos si ante celebrationem ; vel Laïcus ante Communionem dubitet, an commiserit aliquod mortale v. g. An consenserit morosæ delectationi, teneatur confiteri.* 174

33. *An quando quis induxit aliquos ad peccandum, teneatur in confessione explicare non solùm numerum personarum : sed etiam & speciem peccati ad quod prauo suo exemplo illos induxit.* 175

34. *An si quis comedat vel bibat vsque ad vltimum ictum horologij designantis horam mediæ noctis possit die sequenti communicare.* 176

35. *An Eunuchus, vel frigidus accusans in confessione se fornicatum fuisse, teneatur explicare circunstantiam impotentiæ.* ibid.

36. *An in peccato Sodomiæ pœnitens teneatur explicare se fuisse patientem.* 177

37. *Quidam inchoabat copulam cum vxore, & postea ob morbi periculum, ex eius consensu se retrahebat : Verùm ex hoc aliquando sequebatur pollutio : quæsitum à me fuit, an talis actus esset licitus.* ibid.

38. *Per litteras quæsitus fui à quodam Episcopo : An ipse teneatur in sua Diœcesi curare, vt leges Pontificiæ publicentur & obseruentur.* 178

39. *An si aliquis sciat Romæ aliquam legem promulgatam, teneatur illam obseruare.* 179

40. *An pœnitens bona fide confitens casum reseruatum nesciens esse talem, absoluatur validè : Et quid si dubitet an sit reseruatus, & post absolutionem nouit esse talem.* 180

41. *An mortuo Episcopo quilibet Confessarius possit absoluere à casibus ipsi reseruatis.* 182

42. *An qui ignorat reseruationem alicuius casus, incurrat in illam.* ibid.

43. *Quis fecit pœnitentiam impositam à Confessario absque intentione illam adimplendi, imo cum intentione contraria : Quæritur, an teneatur illam denuò facere.* 183

44. *Quidam Confessarius voluntariè omisit imponere pœnitentiam in confessione peccatorum tantùm venialium ; quæsiuit, an peccatum mortale commiserit.* ibid.

45. *An adimplere pœnitentiam in statu peccati mortalis, sit saltem peccatum veniale.* 184

46. *An idem Confessarius possit extra Confessionem pœnitentiam à se impositam commutare.* ibid.

47. *Quidam fuit in Ecclesia vulneratus, & persequens inimicum fugientem magnam copiam sanguinis extra Ecclesiam vulnus effudit. Quæritur an Ecclesia remanserit polluta.* 185

48. *An licentia excipiendi Confessiones præsertim Regularibus concessa ad beneplacitum, expiret mortuo Episcopo.* 186

49. *An quis possit legere libros prohibitos securus, quòd nocumentum non accipiet ex eorum lectura.* 187

50. *An Regulares vigore priuilegiorum possint dispensare ratione alicuius vrgentis necessitatis in voto castitatis absolutæ, in quo casu potest Episcopus dispensare.* 188

51. *An Hæreticus externus, per accidens occultissimus incidat in excommunicationem Bullæ Cœnæ. Et an irregularitas quam nemo scit nisi ipse homicida, sit ab Episcopo dispensabilis.* 189

52. *An confessio facta simplici Sacerdoti non approbato ab Episcopo sit nulla.* 191

53. *Vtrum ministrans Sacramenta scienter in peccato mortali, peccet mortaliter.* 194

54. *An Regulares possint absoluere sæculares ab hæresi occulta.* 196

55. *An qui legit librum Hæretici de Religione tractantem, hæresim tamen non continentem, incidat in censuram Bullæ Cœnæ.* 197

56. *An si Prælatus Regularis neget pio Confessario licentiam absoluendi subditum à reseruatis ; possit adhuc Confessarius illum absoluere.* 198

57. *An absolutio casuum reseruatorum ex præsumptione*

sumptione ratihabitionis sit valida. 199
58. *An licentia præsumpta liberet Regulares à vitio proprietatis: etiamsi Superior adiri facile possit, vel res differri.* 201
59. *An electores ad Maioratum, ad Cathedram, Capellam, &c. Et qui debent eligere pauperes pro diuidenda eleemosina, possint sine onere restitutionis pro his actibus aliqua munera recipere.* 202
60. *An secreta Principum seu Exercitus licitum sit reuelare ad euitanda tormenta, & iacturam vitæ.* 203
61. *An votum, vel iuramentum factum alicui Ecclesiæ, vel pauperi; post eorum acceptationem possit auctoritate Episcopi, vel propria in melius commutari.* 204
62. *An votum ingrediendi Religionem possit quis propria auctoritate commutare in susceptionem Episcopatus.* 205

TRACTATVS VII.

Miscellaneus.

RESOL. I. *N. Ex genere Mahometano, sed infans baptizatus; & postea in Religionem ingressus: quæritur an possit sine vlla dispensatione ad Prælaturas assumi.* 206
2. *An aliquando Confessarius possit obligare pœnitentem ad declarandum complicem* 207
3. *An Papa teneatur sub mortali ad confessionem peccatorum semel in anno. Et quid de Horis Canonicis, & de ieiunio.* ibid.
4. *An quis ob amissionem vnius rei teneatur aliquando ad duplicem restitutionem.* 208
5. *An Confessarius excusetur à culpa si imponat leues pœnitentias propter illa verba, quæ in absolutione semper adduntur:* Quidquid boni feceris, aut mali sustinueris, &c. *maximè si hoc pœnitenti explicet.* ibid.
6. *An iniungenda sit pœnitentia scrupuloso frequenter intra eandem horam accedenti ad Confessarium.* 209
7. *An peccet mulier reddendo debitum viro, qui saturandæ libidinis causa coïtum incipit; sed postea ne sequatur generatio, subtrahit se, & effundit semen extra vas.* 210
8. *An Ecclesiæ Romanæ adhuc competat priuilegium præscriptionis centum annorum.* 211
9. *An ne crimen socij manifestetur in confessione, obligetur pœnitens adire alium Confessarium, cui confitendo in cognitionem complicis venire non possit.* 213
10. *An qui priuatim recitat diuinum officium, sufficiat vocem formare labia mouendo, etiamsi à seipso audiri non possit.* ibid.
11. *An Clericus vel Religiosus conducens agros alienos, teneatur soluere gabellam ex fructibus inde perceptis.* 214
12. *An quis tuta conscientia possit detinere rem, quam iuxta leges præscripsit, si postea cognoscat fuisse alterius.* ibid.
13. *An Parochus qui numquàm vel rarò concionem habet ad populum, peccet; etiamsi in sua Parochia non desint Concionatores.* 216
14. *An in Bulla Gregorij XIII. de datis & promissis in Romana Curia, sub nomine Gratiarum includantur absolutiones, indulgentiæ, dispensationes, beneficia & aliæ gratiæ, quæ solo verbo perficiuntur,* ibid.
15. *An cùm quis cubitum iret, ori saccharum imposuit: & nescit postea an ante mediam noctem liquefactum fuerit, possit adhuc Missam dicere, aut Eucharistiam sumere.* 217
16. *An capti in bello habito inter Christianos tacitè possint redimi: & in conscientia teneantur soluere pretium promissum suæ redemptionis.* ibid.
17. *An si v. g. non inueniatur hostia magna possit Sacerdos Missam celebrare, & consecrare particulam paruam.* 218
18. *De quibusdam quæsitis circa aquam naturalem necessariam in Baptismo; & sacrificio Missæ.* 219
19. *Quidam ex graui necessitate Parentum egressus Religione non poterat illos iuuare, nisi habitum Religionis dimitteret seruiendo viro nobili in habitu sæculari: quæritur an licitè hoc fieri poterat.* 220
20. *An filij succedentes patribus per interme-*

BIBLIOTECA UNIVERSITARIA DE GRANADA

diam personam hæreditantes tantùm maioratus, vel bona vinculata teneantur soluere debita parentum post eorum obitum: Et quid de vxore mortuo viro. ibid.

21. An filius peccet mortaliter si non ducat dignam, quam Pater vult: sed aliam ducat æquè dignam. 222

22. Impubes ante 14. annum nondum completum vouet Religionem ingredi, facto pubere moritur Pater, & ei legitimus Curator constituitur: quæritur vtrum possit Curator votum illud irritare. ibid.

23. An bona fide dispensans in voto existimans adesse causam, cùm tamen non sit, valeat dispensatio. 223

24. An leuitas in vouendo præstet sufficientem causam dispensationi: etiamsi vouens non habeat difficultatem exequendi votum. 224

25. In quodam Tribunali Sanctæ Inquisitionis N. fuit tanquam hæreticus formalis publicè damnatus: quæritur, an quia Ecclesiæ se reconciliauit, eius vxor teneatur illum recipere, & secum cohabitare. ibid.

26. Quidam Episcopus, dum erat Religiosus, multa vota emiserat; quæsiuit à me, an postea potuerit illa irritare Prælatus Religiosus. 226

27. An votum seu iuramentum de non procurando, seu acceptando Episcopatum, vel non esse Senatorem, Iudicem, Præsidem, &c. sit validum. ibid.

28. An Pater teneatur non solùm alimenta, sed etiam dotem filiis spuriis præbere. 227

29. An habitantes in ea Parochia, vbi Concilium Tridentinum de clandestinis matrimoniis publicatum est, & seruatur: si transeant v. g. in Galliam non animo ibi habitandi, sed cum voluntate ibi contrahendi, ac mox ad locum habitationis redeundi: an, inquam, in tali casu matrimonium sit validum. 228

30. An commorantes in Terris infidelium possint contrahere matrimonium non seruata forma Concilij Tridentini. 229

31. An Indulgentiæ concessæ alicui diei festo transferantur, si dies festus transferatur. ibid.

32. An Indulgentia alicui Templo concessa perseueret, si Templum aliò transferatur. 230

33. In Rubrica Indulgentiarum quinque Sanctorum dicitur: Quòd si amittatur granum possit pro alia vice aliud subrogari. Quæritur, inuento primo, cui ex duobus Indulgentia censeatur affixa remanere. ibid.

34. An propositum non peccandi de cætero, expressum & formale sit necessarium confitenti in articulo mortis. 231

35. An qui v. g. accepit vnum Ordinem ab Episcopo originis, possit variare, & alium accipere ab Episcopo Beneficij. 232

36. An si quis v. g. recitando officium, videt mulierem & concupiscit eam, teneatur non solùm illam prauam concupiscentiam confiteri: sed etiam dicere, quòd tale peccatum admisit psallendo, vel orando. ibid.

37. An sit licitum pulsare campanas in signum, quòd aliquis Malefactor manè furca suspendendus sit. 233

38. An Religiosus, seu Clericus, qui mane antequam professionem acciperet, vel Subdiaconatum susciperet, recitauit Officium, teneatur, hoc non obstante, illud iterum recitare. 234

39. An sub generali communicatione priuilegiorum mendicantium veniant communicata Altaria priuilegiata. ibid.

40. An prohibitio moderandi Missas facta Episcopis in Decreto de Celebratione Missarum, comprehendat etiam Anniuersaria, & officia Defunctorum. 235

41. An electo Vicario possit Capitulum Sede vacante aliquam exercere iurisdictionem. ibid.

42. An qui promisit aliquam summam pecuniæ pro beneficio obtinendo, protestans se illam daturum gratitudinis causa, & non ex debito iustitiæ, incurrat in crimen Simoniæ. 236

43. An ob vitandum peccatum Titij licitum sit prouocare illum ad se inebriandum. 237

44. An si aliquis minaretur alicui mortem, nisi se vino oppleret, licitum sit se inebriare. 238

45. Quidam

45. *Quidam dispensatus à Summo Pontifice in voto Religionis ratione infirmitatis, post multos annos conualuit : quæsiuit an ad ingressum Religionis sub mortali teneretur.* 239

46. *Quis in Religione obtinuit licentiam à Superiore confitendi per spatium octo dierum cum quodam Sacerdote, à quo absolutionem obtinuit : post aliquot dies recordatur aliquorum peccatorum; quæsiuit an posit illa confiteri cum supradicto Sacerdote.* ibid.

47. *An in dubio quis sit priuandus Ecclesiastica sepultura: & an possit dari ignorantia inuincibilis, quòd in aliquo casu homicidium sit licitum.* 240

48. *An Ducibus & Militibus super naues Indicas, quæ vulgò dicuntur* la Flotta, *quando aliter manus hostium effugere non possunt, licitum sit ignem adhibere, vt ipsi & naues absumantur.* 241

49. *An sit absolutio impertienda Blasphemo consuetudinario, qui emendationem proposuit, nec est emendatus.* 242

50. *An Clericus in Minoribus constitutus possit exercere Medicinam sine alia Pontificia dispensatione.* 243

51. *Quidam Religiosus ex causa metus annullauit suam professionem : postea matrimonium inire volebat : quæsiuit à me an licitè fieri possit.* 244

52. *Quis emiserat votum certæ Religionis, à qua absolutè repulsus fuit : sed postea inuitatus à Superioribus quæsiuit à me, an teneretur ingredi.* ibid.

53. *An qui vouit perseuerantiam in Religione, si ex iusta causa exeat, vel expellatur, ea cessante teneatur iterum ingredi.* ibid.

54. *Quidam erat obstrictus vinculo voti Religionis : sed cùm haberet sororem in graui necessitate constitutam, quæsiuit, an ex hac causa potuerit differre Religionis ingressum absque alia dispensatione.* 245

55. *An legitima debeatur filiis statim post professionem Patris.* ibid.

56. *An ad ratificandam professionem nullam requiratur scientia nullitatis professionis præcedentis.* 246

57. *Quidam Religiosus, cùm in casum reseruatum incidisset, ex industria occasione cuiasdam negotij se transtulit in aliam Ciuitatem, vt ibi absolueretur : quæsiuit an valida fuisset illa Confessio.* ibid.

58. *An sæculares satisfaciant præcepto Communionis Paschalis, si sumant Eucharistiam in Ecclesiis Regularium.* 247

59. *An Religiosus approbatus in vna Diœcesi censeatur vbique approbatus.* 249

60. *An Religiosus præsentatus, & iniustè ab Episcopo ad Confessiones non admissus possit adhuc Confessiones excipere.* 251

61. *An Confessarius Regularis possit approbari cum limitatione, ad tempus, ad personas,* &c. 253

62. *An Confessarius Regularis semel approbatus possit ab eodem Episcopo iterum examinari ; & licentia data reuocari.* 254

63. *An Superiores Regularium possint illos absoluere ab hæresi occulta.* 255

64. *An propter notabile damnum salutis corporeæ possit coniux negare debitum petenti ; etiamsi in illo adsit periculum incontinentiæ.* 257

65. *An aliquando sint licita oscula & tactus inter vxoratos cum periculo pollutionis.* ibid.

TRACTATVS VIII.

Miscellaneus.

RESOL. I. *AN Pragmatica super Chartam vulgò dictam* Papel Sellado *violet Ecclesiasticam immunitatem.* 259

2. *An liceat Principibus Legatos eorúmque famulos atrociora scelera perpetrantes sine violatione iuris gentium, condigna vltione punire.* 262

3. *An offendens Cursorem, seu alium Ministrum Episcopi, non in executione officij sui, sed ex odio, vel inimicitia priuata, sit puniendus ab Ecclesiastico, vel à Iudice sæculari.* 265

4. *An statutum, ne extrahatur vel introducatur in ciuitate vinum, frumentum,* &c. *comprehendat Clericos.* 266

5. *An qui ab aliis violenter extractus fuit è manibus Satellitum, si confugerit ad Ecclesiam sit protegendus, vt eius immunitate gaudeat.* 272

6. *An vxores Equitum D. Iacobi Alcantaræ, Calatrauæ, &c. gaudeant priuilegio fori.* 273

7. *An Nouitij in Religione Clericorum Regularium tempore Hospitij gaudeant priuilegio Canonis.* 274

8. *An in Ieiunio Eucharistico detur paruitas materiæ excusans à peccato mortali.* 275

9. *An Christianus se fingens Infidelem, & petens iterum baptizari propter eleemosynam acquirendam, debeat abiurare.* 276

10. *An post Decreta Vrbani VIII. possit quis sine peccato mortali celebrare per tertium, retinendo sibi partem stipendij.* 277

11. *An Regulares duas Missas celebrare teneantur occurrente Festo cum feria in Quadragesima: aut aliàs priuilegiata.* 278

12. *An Religiosi nondum in Sacris constituti, quando à Choro absunt, teneantur priuatim Officium recitare.* ibid.

13. *An Regulares, vel Canonici seculares satisfaciant obligationi psallendi in Choro, si canant in sacristia, ex aliqua iusta causa.* 279

14. *An aliæ Religiones possint per communicationem gaudere priuilegio concesso Patribus Franciscanis, recitandi Officium Corporis Christi, singulis quintis Feriis extra Quadragesimam & Aduentum non impeditis Festo nouem lectionum.* ibid.

15. *An Vicarij Superiorum localium, & præsertim nostræ Religionis, possint eligere Confessarium, etiam præsente Superiore, extra Religionem.* 280

16. *De quodam voto conditionali postea confirmato, an possit per Episcopum dispensari.* ibid.

17. *Excusatur quædam conuentio Equitum Hierosolymitanorum à labe Simoniaca.* ibid.

18. *An materia & forma Ordinum fuerint instituta à Christo Domino.* 284

19. *An qui in Ordinatione Sacerdotij tetigit tantùm Calicem, & non patenam, validè ordinatus fuerit.* ibid.

20. *An Regulares sint ab Episcopis examinandi, si munus prædicationis exercere velint in alienis Ecclesiis.* 285

21. *An si Episcopus omittat aliquam cæremoniam appositam in Pontificali pro benedictione Chrismatis, dicatur, hoc non obstante, Chrisma benedictum.* ibid.

22. *An sit valida ordinatio si porrecta patena cum hostia, vinum intra calicem ex incuria non apponatur.* 286

23. *Quæ causa requiratur ad dispensandum in interstitiis pro Sacerdotio assumendo.* ibid.

24. *An vt Episcopus possit ordinare aliquem ratione beneficij existentis in sua Diœcesi, sufficiat vt beneficium sit simplex.* 287

25. *An ex matrimonio rato, & non consummato oriatur impedimentum affinitatis.* ibid.

26. *An impedimenta Matrimonij per Concilium Tridentinum sublata, censeantur etiam sublata in Prouinciis vbi illud non est publicatum.* 288

27. *An Episcopi, vbi Concilium Tridentinum non est vsu receptum, possint vti priuilegio eis concesso per dictum Concilium* in sess 24. cap. 6. de Refor. 289

28. *An Episcopi, vel Monialium Superiores possint vltra tertiam vicem concedere subditis Monialibus Confessarium extraordinarium.* 290

29. *An initiatus Ordinibus minoribus, & sacris, non susceptâ primâ Tonsurâ sit irregularis, & teneatur dictam Tonsuram sumere.* 291

30. *An sorores Tertiariæ possint à Sacerdotibus suarum Religionum in articulo mortis sumere Viaticum, & Extremamvnctionem; vbi multa de Tertiariis* vulgò Bizoche. 292

31. *Duo dubia satis practicabilia circa Indulgentias discutiuntur.* 294

32. *An Regulares possint dispensare in impedimento affinitatis ad petendum debitum inter coniugatos.* ibid.

33. *An*

33. *An saltem Generalis Religionis possit præcipere subdito, vt Episcopatum acceptet.* 295

34. *An vota vitæ Quadragesimalis Minimorum, Redemptionis captiuorum Mercenariorum, non acceptandi Prælaturas extra Religionem Patrum Societatis IESV, & Discalceatorum D. Augustini, & similia sint dispensabilia saltem per Generalem.* 296

35. *An Generales Religionum possint auocare ad se causas pendentes coram inferioribus Prælatis.* 297

36. *An licitum sit parentibus castrare filios ad conseruandam vocem, ipsis consentientibus.* ibid.

37. *An ad euitandum periculum vitæ, & infamiæ puellæ prægnantis sit licitum procurare abortum si fœtus non sit animatus.* 298

38. *An si quis dicat* Potta di Di, Renego di Di, Al cospetto di Di, *omissa littera O, sit censendus blasphemus hæreticalis.* 299

39. *An Regulares in grangiis, seu in cellis particularibus possint celebrare cum Altari portatili contradicente Episcopo.* ibid.

40. *Quibus Priuilegiis gaudeant Cardinales quoad celebrationem Missæ in eorum Capellis.* 300

INDICVLVS

Deciſionum nouiſſim. Sacræ Rotæ Romanæ, quæ in calce huius VI. Partis in gratiam ſtudioſorum apponuntur.

DEcisio Sacræ Rotæ Romanæ coram R.D. Coccino Decano: Barchinonen. Exemptionis. *Lunæ* 20. *Iunij* 1636. pag.309

Deciſio Sacræ Rotæ Romanæ Coram R. D. Coccino Decano, in cauſa Hiſpalen. Sponſalium. *Veneris* 6. *Martij* 1637. pag.310

Deciſio Sacræ Rotæ Romanæ coram R. P. D. Merlino : in cauſa Gerunden. Scribaniæ. *Mercurij* 1. *Iulij* 1637. pag.314

Deciſio Sacræ Rotæ Romanæ coram Eodem, in eadem cauſa. *Veneris* 27. *Nouembris* 1637. pag.315

Deciſio Sacræ Rotæ Romanæ coram R. P. D. Merlino: Gerunden. Scribaniæ. *Veneris* 26. *Februarij* 1638. pag.318

Deciſio Sacræ Rotæ Romanæ coram R. P. D. Carillo, in cauſa Corduben. Decimarum de Lucena. *Veneris* 29. *Maij* 1638. pag.320

Deciſio Sacræ Rotæ Romanæ coram R. P. D. Roias, in cauſa Firmana Profeſſionis. *Veneris* 2. *Decembris* 1639. pag.323

Deciſio Sacræ Rotæ Romanæ coram R. P. D. Merlino, in cauſa Maioricen. Indultorum. *Lunæ* 11. *Aprilis* 1639. pag.325

Deciſio Sacræ Rotæ Romanæ coram R. P. D. Merlino, in cauſa Corduben. de Lucena. *Lunæ* 7. *Februarij* 1639. pag.327

Deciſio Sacræ Rotæ Romanæ coram R. D. Coccino Decano, in cauſa Toletana Nullitatis Matrimonij. *Veneris* 18. *Februarij* 1639. pag.330

Deciſio Sacræ Rotæ Romanæ coram R. P. D. Peutingero, Maioricen. Indultorum. *Veneris* 16. *Nouembris* 1640. pag.332

Deciſio Sacræ Rotæ Romanæ coram R.P.D. Roias, in cauſa Romana donationis. *Mercurij* 1. *Februarij* 1640. pag.334

Deciſio Sacræ Rotæ Romanæ coram R. P. D. Merlino, in cauſa Peruſina Oblationum. *Veneris* 27. *Ianuarij* 1640. pag.337

Deciſio Sacræ Rotæ Romanæ coram R.P.D. Dunozet, Pampilonen. electionis Canonicorum. *Veneris* 11. *Maij* 1640. pag.338

Deciſio Sacræ Rotæ Romanæ coram R. P. D. Carillo, in cauſa Vlixbonen. Profeſſionis. *Veneris* 17. *Maij* 1641. pag.340

TRACTA

TRACTATVS PRIMVS,
SEV
APOLOGETICA DISCEPTATIO
DE
IMMVNITATE
ECCLESIARVM.

CVM à Sacra Congregatione Romanæ & vniuerſalis Inquiſitionis licentiam quoſvis libros prohibitos legendi obtinuiſſem, peruenit ad manus meas liber Petri Sarpi de Iure Aſylorum; qui primò Italicè conſcriptus, poſteà Latinitate donatus fuit ab Augerio Frikelburgio, & editus Lugduni Batauorum in officina Elzeuiriana anno 1622. Ego exiſtimo nomen huius Auctoris fictitium eſſe: & verum ex validiſſimis præſumptionibus propalarem; ſed ex dignis rationibus nolo. Hic Auctor in tota ſerie dicti libri procaciter & irreuerenter nihil aliud intendit, niſi prorsùs euertere ſacrorum templorum immunitatem, pro qua ſtabilienda, licèt ego ipſe *in part.* 1. *tract.* 1. per totum, & *in tract.* 1. *part.* 3. 4. & 5. non ſine communi vtilitate, vt reor, multa congeſſi, tamen neceſſarium eſſe exiſtimaui aduersùs ea quæ dictus Sarpus eructat, me opponere, & ſigillatim refellere. Sed quia ipſe totam hanc materiam ad tria capita reducit. Primum. Quænam ſint ſacra loca, quæ ad ſe confugientes tueantur. Secundum. Quænam perſonarum conditio, & quodnam delicti genus loco ſacro protegi, aut non protegi poſſit. Tertium. Quanam ratione à ſacris locis extrahi debeant ij, qui eiſdem tegi aduersùs iuſtitiam non poſſunt. Ideò de his ego ſecundùm hunc ordinem pertractabo; addendo etiam aliqua ad complementum huius materiæ.

Aduertendum tamen eſt, quòd licèt Sarpus pro confirmatione ſuarum opinionum ſoleat aliquando adducere aliquos Doctores; hi vel non ſunt audiendi, quia ſcripſerunt ante Bullam Gregorij XIV. vel ſtando in iure communi antiquo veniunt etiam refellendi ex rationibus & Doctoribus à nobis inferiùs adducendis: & Farinacius ſæpè à Sarpo adductus ſe retractauit in Appendice de immunitate vt infrà patebit.

Nec deſinam hîc obiter adnotare aliquos graui cenſura dignos eſſe, qui fauorem Principum aucupantes aſſerunt Sacram Congregationem his temporibus libros iuriſdictionem Regiam defendentes ſtatim prohibere: hoc enim falſum eſt: nam nullus liber in Indice apponitur, quia defendit iuriſdictionem ſæcularem, vbi licitè defendi poteſt: hoc enim Summi Pontifices, nequaquam voluerunt, nec volunt; vt patet *ex cap. cauſam quæ, qui filij ſint legit. cap. quoniam diſt.* 10. *cap. cùm ad verum diſt.* 96. *cap. ſolitæ, de maiorit. & obed. cap. nouit, de iudic. & cap. ſi duobus* §. *denique de appellat.* Sed prohibentur, quia propter iuriſdictionem Regiam ampliandam

docent aliquas opiniones falſas, & de directo contra Sacros Canones, Bullas Pontificias, & Concilia Generalia admittendo inſuper minus legitimam interpretationem conſtitutionum, litterarum ſeu diſpoſitionum Apoſtolicarum, vt loquitur nouiſſimè SS. P. N. Vrbanus VIII. in Bulla *Romanus Pontifex* data ſub die 5. Iunij 1641. & publicata die 14. Auguſti eiuſdem anni. Vnde ex his Sacra Congregatio fuit adſtricta ſuper aliquos recentiorum libros nigrum præfigere theta: Et in Regulis confectis à Patribus Concilij Tridentini; & appoſitis in principio Indicis librorum prohibitorum à dicto Sacro Concilio *in tit. de correctione librorum*, §. 1. *Reg.* 14. Sic habetur. Expurgandæ ſunt etiam propoſitiones, quæ ſunt contra libertatem, & immunitatem, & iuriſdictionem Eccleſiaſticam.

Quænam Eccleſia tribuat confugientibus immunitatem?

RESOL. I.

SARPVS *in dicto libro de Iure Aſylorum, cap.* 4. *fol.* 39. ſic ait. Eccleſiæ nomine ſtatuunt vnanimiter Doctores omnes Oratoria non comprehendi, quanquam in eis aliquando res ſacra fiat: vt ea, quæ in priuatorum domibus, & in Collegiis Laicorum, quas vulgò Confraternitates vocant, ædificantur. Neque omitti debet, immò attenta cura animaduerti, quòd Epiſcopus Couarruuias *lib.* 2. *var. cap.* 20. de hac re diſſerit, hiſce videlicet temporibus occurrendum maximè eſſe eorum temeritati, qui Eccleſiarum immunitate confiſi quodcunque delictum perpetrare audent. Et ob id, in quibuſdam ciuitatibus nolunt Eccleſiaſtici Præſules quamcunque Eccleſiam ius immunitatis obtinere, ſed eas tantummodò, quæ continuis temporibus ſanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum habent. Ita ille.

Sed non eſt verum aſſerere ita abſolutè Oratoria Confraternitatum non gaudere immunitate: nam ſi ſunt affixa alicui Eccleſiæ, vel Monaſterio, immunitate gaudebunt. Ita Peregrinus *de immunit. cap.* 4. *num.* 68. Adde quòd ſi auctoritate Epiſcopi erecta ſunt, ſunt loca ſacra & religioſa; & ideo Epiſcopus habet ius illa viſitandi. Et quando dicta oratoria habent cymbalum ſuper tectum, & publicè pulſatur, eſt omninò præſumendum auctoritate Epiſcopi eſſe erecta; quia priuatis oratoriis hæc publica cymbali pulſatio non conceditur; ergo gaudebunt immunitate. Vide *cap. præſentibus, de priuileg.* Sanchez *de Matrimonio, lib.* 9. *diſput.* 15. *num.* 39. Maſcardum *de probation. concluſ.* 869. *numer* 1. & 2. Decianum *lib.* 6. *cap.* 25. *num.* 16. & alios.

Ad id verò, quod Sarpus ex Couarruuia aſſerit, illas Eccleſias debere priuilegio immunitatis gaudere, quæ retinent ſanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum; & ita obſeruare aliquos Epiſcopos: aſſero hoc non eſſe verum; quia *in cap. Eccleſia de immunit. Eccleſ. & in aliis textib.* hoc non expoſtulatur. Et ratio concedendi hanc immunitatem non eſt continua Chriſti Sacramentalis præſentia; ſed quòd talis locus deſtinatus ſit auctoritate Epiſcopi ad diuina ibi celebranda. Et ita docet Peregrinus *de immunit. cap.* 4. *numer.* 2. Italia *lib.* 1. *cap.* 4. §. 3. *numer.* 5. Farinacius *cap.* 17. *numer.* 254. Bonacina *diſput.* 3. *quæſt.* 7. *punct.* 4. *num.* 2. Caſtrus Palaus *tom.* 2. *tract.* 11. *punct.* 6. *num.* 2. Et hanc ſententiam Epiſcopos in fauorem Eccleſiæ ſequi debere omnis recta ratio expoſtulat; nec aliter ab ipſis puto fieri poſſe: nam reſtringere immunitatem Eccleſiarum quoad delicta, & quoad loca, non ad ipſos, ſed ad ſummum Pontificem ſpectat: Vnde conſuetudinem, quam approbat Sarpus ex Couarruuia, reprobat Gambacurta vir quidem doctus ſed parum fauens immunitati Eccleſiarum *lib.* 3. *cap.* 4. & 5. vbi probat multitudinem Eccleſiarum non obeſſe Chriſtianæ Reipublicæ ad impunitatem delictorum, & omnibus Eccleſiis hanc immunitatem competere docet.

Verùm ad confirmationem ſupradictorum. Nota primò contra Ambroſinum *de immunit. cap.* 10. *numer.* 2. *verſ. quod præcipuè.* Decianum *lib.* 6. *cap.* 24. *num.* 24. Gloſſam *in cap. inter alia de immunit. Eccleſ. verſ. celebratur*, & *ibi* Zabarellam & Butrium *num.* 2. & 3. & alios, vt Eccleſia gaudeat priuilegio immunitatis, non egere, vt in ea diuina celebrentur: ſed eo ipſo quòd auctoritate Epiſcopi fuerit conſtructa, immunitate gaudebit: quia talis locus eſt religioſus, & diuinis obſequiis dicatus: quòd autem in ipſo diuina non celebrentur, eſt per accidens, & ſufficit quòd celebrari poſſint. Ita Ludouicus Correa *in Relect. de immunit. part.* 2. *numer.* 8. Peregrinus *cap.* 4. *num.* 7. Raphaël de la Torre *tom.* 2. *in* 2. 2. *quæſt.* 99. *art.* 3. *diſp.* 7. *gradu* 8. Germonius *de Sacrament. lib.* 3. *cap.* 16. *num.* 23 & *ſequent.* Bonacina *diſput.* 3. *quæſt.* 7. *punct.* 4. *n.* 2. & Farinacius *de immunit. cap.* 17. *numer.* 258. qui optimè

optimè *num.* 261. hanc opinionem extendit ad Ecclesiam non perfectè constructam : nam eo ipso quòd auctoritate Episcopi cœpit construi, dicitur locus diuinis obsequiis dicatus & immunitate gaudet. Nec admittenda est limitatio Italiæ *lib.* 1. *cap.* 14. §. 3. *num.* 15. & *sequent.* nempe hoc procedere quando Ecclesia continuò & perseueranter construitur; secùs si constructio intermittatur : quia tunc, ait ipse, potiùs est locus desertus quàm domus orationis. Sed optimè obseruat Farinacius *de immunit. cap.* 17. *num.* 261. & Palaus *tom.* 2. *tract.* 11. *disp.* 1. *punct.* 6. *num.* 4. hanc rationem esse inefficacem, cùm ob cessationem ab ædificio deputatio Ecclesiæ ad diuina celebranda non tollatur.

Nota secundò. Ecclesiam pollutam & interdictam gaudere priuilegio immunitatis: quia ratione pollutionis non aufertur sanctitas loci ; & Ecclesia non perdit esse sacram ob interdictum : & sicut Clericus interdictus retinet sua priuilegia, ergo à simili Ecclesia interdicta. Ita Suarez *de Relig. tom.* 21. *lib.* 3. *cap.* 9. *num.* 6. Azorius *part.* 2. *lib.* 9. *cap.* 8. *quæst.* 4. Bonacina *disp.* 3. *quæst.* 7. *punct.* 4. *num.* 3. Ludouicus Correa *in Relect. de immunit. part.* 2. *numer.* 9. Panormitanus *in cap. Ecclesiæ, num.* 8. *de immunit.* Hostiensis *in summa tit. de immunit.* § *in quantum vers. sed nunquid hoc priuilegium.* Marsilius *in leg. vnica, Cod. de Rapt. virg. n.* 116. Clarus *in pract. lib.* 5. *quæst.* 30. *num.* 5. Farinacius *cap.* 57. *num.* 29. Tuschus *verb. Ecclesia conclus.* 9. *num.* 9. Layman *lib.* 4. *tract.* 9. *cap.* 3. *num.* 2. Fagundez *part.* 2. *lib.* 4. *c.* 4. *num.* 62. Raphaël de la Torre *tom.* 2. *in* 2. 2. *q.* 99. *art.* 3. *dist.* 7. *grad.* 8. Villalobos *in summa tom.* 2. *tract.* 39. *diffic.* 5. *num.* 1. Vnde ego puto non esse admittendam limitationem Deciani, *tom.* 2. *lib.* 6. *cap.* 25. *num.* 20. asserentis hanc sententiam non procedere quoad homines de populo, propter quorum delictum interdicta fuit Ecclesia; sed benè procedere quoad peregrinos. Sed tu contrarium absolutè quoad omnes tene cum Peregrino *de immunit. cap.* 4 *num.* 14. qui citat Tuschum.

Nec obstat aduersùs supradicta *cap. Ecclesiæ de immunit. Eccles.* vbi dicitur : in qua diuina officia celebrentur, sed in Ecclesia interdicta non possunt diuina officia celebrari : ergo, &c. Nam respondetur; quòd vt Ecclesia gaudeat immunitate, non est opus, vt in ea diuina officia celebrentur actu ; sed sufficit esse locum ad hoc destinatum. Vide Italiam *lib.* 1. *cap.* 4. §. 3. *n.* 8. Peregrinum *c.* 4. *num.* 13. Gambacurtam *lib.* 4. *cap.* 2. *n.* 6. & alios penes ipsos; & nos etiam suprà probauimus.

Nota tertiò. Aliquos docuisse Ecclesiam destructam non gaudere immunitate quia Ecclesia destructa, si iterum reædificetur ; de nouo censetur facta, iuxta textum sic intelligendum *in l. si ita* §. *vlt. in fin. ff. de legat.* 1. Ergo si de nouo erigitur, noua debet habere priuilegia ; ac subinde vetera euanuerunt : & facit textus *in leg. si is, qui quadraginta* §. *quædam* ibi, *qui & propriam formam, ff. ad leg. falcid.* Deinde non assignatur maior ratio, cur vasa sacra post fractionem amittant suam consecrationem, quàm Ecclesiæ post destructionem. Et tandem si ab Altari lapis amoueatur, iterum debet consecrari, vt docet *cap. in cap.* 1. *de consecrat. Eccles. vel Altar.* Ergo, &c. Et ita hanc sententiam, si Ecclesia ita corruat, vt in ea celebrari nequeat, tenet Ludouicus Correa *in Relect. de immunit. Eccles. part.* 2. *n.* 10.

Verùm affirmatiuæ sententiæ ego adhæreo, quia Ecclesia diruta ratione loci in quo ædificata erat, non desinit esse sacra, vt patet *ex leg. æde sacra, ff. de contrahend. empt. & ex leg. in tantum* §. *sacra in fin. ff. de rer. diuis.* Quod tamen intellige, si auctoritate superioris destructa non sit, & si adsit spes reædificationis! Et ita tenet Farinacius *de immunitate, cap.* 17. *num.* 260. Scortia *in Bull. Pontif. Epit.* 152. *theorem.* 385. Sanchez *in opusc. tom.* 1. *lib.* 6. *cap.* 1. *dub.* 7. *num.* 2. Ambrosinus *de immunit. cap.* 10. *num.* 3. Palaus *tom.* 2. *tract.* 11. *disput.* 1 *punct.* 6. *num.* 7. Bonacina *tom.* 2. *disp.* 3 *quæst.* 7. *punct.* 4. *num.* 4. Tuschus *tom.* 3. *littera E. conclus.* 9. *n.* 10. Italia *de immunit. lib.* 1. *cap.* 4. §. 3. *num.* 15. & alij, quos ad satietatem adducit Carolus Maranta *part.* 2. *respons.* 35. *num.* 2. Vnde ego olim consului quosdam Reos confugientes ad Ecclesiam dirutam magnæ tamen deuotionis, & in qua ostia erant lignis, & aliquibus lapidibus penè clausa : gaudere eius immunitate : & adduxi pro mea sententia vt gratum Ministris Laicalibus, Petrum Gambacurtam *de immunit. lib.* 4. *cap.* 2. *num.* 11. Patet igitur ex supradictis contra Sarpum omnes Ecclesias modo suprà explicato, etiam quæ non retinent sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum, gaudere Ecclesiarum immunitate.

Sed quæro hîc obiter. An Porticus Ecclesiæ gaudeat eius immunitate ; & videtur negatiuè respondendum : quia illud quod Ecclesiæ conceditur, non est in porticu concessum; quemadmodum etiam illud, quod in Ecclesia prohibetur, in porticu admittitur iuxta textum *in cap.* 1. *de Decimis*, & *ibi* Abbas *num.* 4. Facit etiam, quòd appellatione domus porticus non contineatur, vt tradit Bartolus *in leg. tatera* §. *hoc Senatus* 2. *ff. de legat.* 1. *num.* 1.

Sed his non obstantibus contrarium tenendum est ex textu expresso *in cap. si quis contumax* 17. *quæst.* 4. *ibi*, vel *de porticibus Ecclesiæ :* & ita tenent communiter Doctores, qui hoc priuilegium etiam extendunt ad scalas

ipſius Eccleſiæ, vt probat Sperellus *deciſ. 60. num. 14.* & alij plures penes ipſum; & me citato Nouarius in ſumma Bullar. *tit. de immunit. num. 56.* Vnde vt vno me expediam verbo, non ſolum Eccleſia gaudet hoc priuilegio, quoad eius ambitum internum, ſed etiam quoad totam ſuam fabricam, vel habitationem coniunctam, vt Turres cymbalorum, clauſtrum, hortos & ſimilia.

Nec obſtat dicere, quòd ſanguinis, vel ſeminis effuſio ſupradicta loca non contaminat: quia ad effectum pollutionis, cùm ſit pœnalis, ſolus internus ambitus Eccleſiæ ſpectandus eſt: ſecus quoad priuilegium immunitatis, quod eſt fauorabile, & ideò latè interpretandum per Doctores, quos citat & ſequitur Decianus *lib. 3. conſil. 80. num. 19. & 22.* Sperellus *deciſ. 63. num. 10.* & plures alij,

Et tandem nota, Domus ſeminarij, Domus Puellarum, vel Orphanorum auctoritate Epiſcopi fundatas; Domus Clericorum in communi viuentium, vt ſunt Religioſiſſimi Patres Oratorij Diui Philippi Nerij gaudere etiam hac immunitate.

An fines Eccleſiæ per aliquem circuitum gaudeant immunitate?

RESOL. II.

SIc reſpondet Sarpus *cap. 4. fol. 39.* De ſitu, qui adhætet Eccleſiæ quadraginta aut triginta paſſuum ſpatio, eiuſdem immunitatem Eccleſiis iis, quæ ſunt intra ciuitatis, vel Caſtrorum mœnia, haud conuenire certiſſimum eſt. Hac enim de re Canon expreſsè ſtatuit, & Doctores conſentientes loquuntur; nec vlla poteſt exoriri dubitatio: immò verò non deſunt, qui id etiam extra Vrbes omninò negent, cùm dicunt eiuſmodi ius vel nunquam vſu obtinuiſſe, vel certè conſuetudini ei, qua fuit, derogatum eſſe. Cauſa verò cur in ciuitate concludant omnes ſpatium illud nullam prorsùs habere immunitatem, licèt aliquis exiſtimet ob iuſtitiam fieri, cùm tot ſint in ciuitatibus Eccleſiæ, adeóque frequentes, vt vniuerſa ciuitas immunis eſſet, iuſtitiæque vis ipſa irrita, longè tamen alia videtur extitiſſe nonnullis, qui affirmant eam fuiſſe cauſam, quòd cùm alio Canone ſtatutũ ſit, vt qui ſacro in loco peccat, eum ſacri cuiuſlibet loci immunitate defendere ſe non poſſe: ideóque ſi quadraginta paſſuum ſpatium ſacrum eſſet, qui facinus aliquod in eo perpetrarent, iidem nullibi ob Eccleſiarum frequentiam ſeſe immunitate tueri poſſent. Sed quæcunque ea fuerit cauſa, parui refert; cùm illud exploratum omninò ſit in ciuitatibus & caſtris nullam huiuſcemodi ſpatiis concedi immunitatem. Ita Sarpus.

Sed hæc opinio de iure non eſt admittenda, cùm ſit contra ſacros Canones: nam cap. *ſicut antiquitùs 17. quæſt. 4.* & cap. *definiuit*, & cap. *quiſquis 17. quæſt. 4.* indiſtinctè loquuntur de Eccleſiis: & dum lex non diſtinguit, nec nos diſtinguere debemus *ex leg. de pretio ff. ad public. in rem act. & leg. Præſes ff. de offic. Præſid.* Deinde ſupradicti Canones aſſerunt non ſolùm Eccleſiam matricem, ſed etiam alias Eccleſias non matrices gaudere hac immunitate paſſuum: ſed Eccleſia Matrix ſemper eſt intra muros & parietes ciuitatis, vel Terræ: ergo dum eadem iura loquuntur de vtriſque Eccleſiis, & Eccleſia Matrix ſemper ſit intra muros ciuitatis, ſequitur quòd intelligant etiam de aliis Eccleſiis non matricibus, quæ ſunt intra muros ciuitatis, & tantò magis, quia vt dictum eſt, nullam mentionem faciunt de muris & parietibus. Et ita hanc ſententiam prorsùs tenendam eſſe docet Peregrinus *de immunit. cap. 4. num. 33.* Qui tamen optimè addit hanc ſententiam limitandam eſſe in Eccleſiis, quæ ſunt intra ambitum murorum Caſtelli, in quo propter loci anguſtiam non poteſt dicta opinio ſeruari: vt habetur *in cap. quiſquis inuentus 17. quæſt. 4.* quod etiam cum pluribus Doctoribus obſeruat Farinacius *de immunit. cap. 17. n. 290.* Non eſt igitur de iure verum id, quod tanquam certum ſupponit Sarpus, hac immunitate triginta paſſuum non gaudere Eccleſias intra muros ciuitatis conſtructas: quod etiam præter Peregrinum refellit Farinacius *in praxi quæſt. 28. numer. 12.* Ambroſinus *de immunitate cap. 10. num. 4.* & Doctores communiter. Et Marius Italia *lib. 1. cap. 4. §. 6. num. 3.* dicit ſomniaſſe, qui docuerunt Eccleſias conſtructas intra muros ciuitatis non gaudere paſſuum immunitate, & *num. 15.* aſſerit talem opinionem, quam immeritò Sarpus tanquàm certam & communem ſupponit, eſſe ridiculoſam & fabuloſam.

Sed videamus modò. An ſit verum id, quod pro certo aſſerit Sarpus, ſaltem ratione conſuetudinis Eccleſias ampliùs non gaudere dicta triginta paſſuum immunitate. Et affirmatiuam ſententiam ex multis tenet Villalobos *in ſumma tom. 2. tract. 39. difficult. 5. num. 3.* vbi ſic aſſerit. [Haſe de aduertir que ſegun derecho eſta concedida eſta immunidad no ſolo a las Yglesias Matrizes y treynta paſſos al derredor de las demas. Mas, dize Couarruias, que ya por la coſtumbre ha ceſſado eſto quanto alas Yglesias, que eſtan edificadas en las Ciudades. Iulio Claro da la razon, porque antiquamente auia pocas Yglesias, y el dia de oy en cada calle ay ſu Yglesia, y aſſi no ay donde poder prender a los delinquentes, que a penas ay lugar que no eſte dentro de los treynta paſſos. Però ſi en alguna parte no ſe

halaſſe

hallasse esta costumbre, deuese guadar el derecho.] Ita ille, qui licèt faciat pro Sarpo quoad consuetudinem: tamen docet apertissimè contra illum de iure communi Ecclesias non solùm extra ciuitates, sed etiam intra gaudere triginta passuum immunitate: quod ipse Sarpus tam petulanter negauit. Verùm dictam opinionem Villalobos quoad consuetudinem sequitur etiam Vulpellus *consil.*230. *num.*4. Nauarrus *in Manuali, cap.*25.*num.*18. Fagundez *part.*2.*lib.*4.*cap.*4.*num.*61. Ambrosinus *de immunit.cap.*10.*num.*4. Castrus Palaus *tom.*2 *tract.*11.*disput.vnica punct.*6.*numer.*15. Suarez *de Relig. tom.*1.*lib.*3.*cap.*9.*num.*8. Layman *lib* 4. *tract.*9.*cap.*3.*num.*2.& Gauantus *in addit. ad Manual. Episc. vers. immunitas Ecclesiastica, num.*1.

At his non obstantibus, non esse verum hanc Ecclesiæ immunitatem quoad passus triginta vel quadraginta de consuetudine esse sublatam; & quatenùs adesset, quòd seruanda non sit, docet Peregrinus *de immunit. cap.*4. *num.*33.*in fine*, & ante illum Cardinalis Tuscus *vers. immunitas concluf.* 59. vbi *n.*1. *& seq.* affirmat immunitatem Ecclesiarum esse de iure diuino, vt confugientes ad Ecclesias, & ad triginta vel quadraginta passus destinatos non possint capi, vel extrahi aut offendi: & *num.*18. *& sequent.* probat Doctoribus testantibus de tali consuetudine non esse credendum, nisi intelligendi essent de Ecclesiis Castrorum. Et insuper addit tria valde notabilia circa hanc materiam.

Primum. Quòd fortè admittenda esset hæc consuetudo, si Ecclesiæ non haberent hoc spatium: quia in quantum essent prope Ecclesias ædificatæ domus Laicorum, posset tolerari, quòd solùm extenditur istud spatium immunitatis ad loca libera, prout sunt plateolæ, & viæ; & ad domus contiguas quæ sunt Ecclesiæ infra spatium: & non est perdita iurisdictio Ecclesiastica in totum per ædificium aliquarum domorum prope Ecclesias: sed solùm pro illa parte, pro qua est factum tale ædificium.

Secundum. Hæc immunitas habet locum; etiamsi loca, quæ sunt infra triginta, vel quadraginta passus, sint loca non sacra: quia sufficit, quòd sint Ecclesiæ, & Deo loca dicata; & ideò non est verum, quòd immunitas quadraginta, vel triginta passuum sit concessa propter cœmeteria sacra; quia immò concessa est etiam Ecclesiis non consecratis, quibus non potest applicari cœmeterium sacrum. Vltra quod notissimum est, quòd immunitas passuum conceditur omnibus Ecclesiis, & tamen non omnes Ecclesiæ habent cœmeteria, sed solùm Ecclesiæ parochiales.

Tertium. Hæc immunitas concessa confugientibus ad Ecclesiam, habet locum etiamsi confugiant ad loca existentia infra triginta, vel quadraginta passus, *ex cap. quisquis*, & *cap. definiuit* 17.*quæst.*4. & ita obseruatur: quicquid dixerit in contrarium Ioannes de Vichis, qui credidit esse necessarium primò confugere ad Ecclesiam; & postea posse stare intra triginta vel quadraginta passus: sed reprobatur & bene per Remigium, quia confugiens ad loca immunitatis dicitur confugere ad Ecclesiam. Et hæc omnia docet Thuscus vbi suprà: vnde ex his tribus refellendus venit Castrus Palaus *tom.*2.*tract.*11.*disp.vnica, punct.*6

Primò. Quatenus *num.*13. asserit immunitatem triginta passuum competere Ecclesiis ædificatis extra ciuitatem.

Secundò. Quatenus *num.*14. notat dictam immunitatem habere eos, qui iam ad Ecclesiam confugerunt, & ex illa progrediuntur per triginta, vel quadraginta passus.

Tertiò. Quatenus *num.*15. testatur absolutè hoc priuilegium hodie amplius non procedere ratione consuetudinis.

Rectè etiam contra Oldradum *consil.*55. dicendum est ex his cum Doctoribus, quos plena manu adducit & sequitur Chartarius *decis. criminal.*46.*num.*20. Domus Clericorum iunctas Ecclesiæ, vel intra triginta, vel quadraginta passus constructas gaudere immunitate Ecclesiæ. Et idem dicendum est à fortiori de domo ipsius Ecclesiæ coniuncta, vel existente intra dictos passus. Immò Chartarius vbi suprà *numer.*21.& alij, quos ego ipse citaui *in part.*3. *tract.*1.*resolut.*71. cum Giurba *consil.*10 *post num.*11. & Villagut. *de extens. leg. Titul. de extensione immunitatis Ecclesiarum, numer.*86. etiam docet ædes supradictas, dummodò sint intra fines triginta vel quadraginta passuum, gaudere immunitate Ecclesiæ, non obstante, quòd fuerint Laicis locatæ. Et ita in facti contingentia accidisse Mediolani anno 1593. testatur Chartarius *loco citato*: nam restitutus fuit Ecclesiæ Reus captus in ædibus dictæ Ecclesiæ Laicis locatis. Vnde non est audiendus Naldus *in summa vers. Ecclesia, n.*7. contrarium docens. Hæc autem omnia non procedunt in viis publicis, & Laicorum domibus; etiamsi sint proximæ Ecclesiis, cùm non pertineant ad Ecclesiam ipsam: igitur neque gaudebunt ipsius immunitate.

Sed ex his oritur noua & difficilis quæstio; An domus Ecclesiæ intra eius confines existens, concessa tamen Laicis ad Emphyteusim, gaudeat immunitate. Et negatiuè respondet Ioannes Maria Nouarius *in summ. Bullar. tit. de immunitate, num.*25. vbi sic ait. Ad hoc autem propositum fuit à me quæsitum: si quædam domus, quæ existebat intus Venerabilem Ecclesiam Sanctæ Mariæ ad Capellam, verùm

concessa ad Emphyteusim cuidam Laico, gauderet immunitate Ecclesiastica; ex quo ab ea fuerat extractus quidam Reus. Et pro negatiua opinione respondi: nam licèt captus in domo Ecclesiæ gaudeat immunitate, si ipsi cohæreat: tamen debet esse in dominio directo & vtili, & non liuellaria, vel emphyteutica per sæculares possessa. Ita ille.

Sed pro affirmatiua sententia (attendas, quæso, amice Lector) posset quis dicere. Certum est per Canones domum Ecclesiæ sitam intra eius confines gaudere immunitate: sed dicta domus, licèt Laicis ad Emphyteusim concessa, est sita intra confines Ecclesiæ, & est domus ipsius Ecclesiæ: ergo eius immunitate gaudebit.

Dices cum Nouario, quòd dicta domus dicitur Ecclesiæ quoad dominium directum, non quoad dominum vtile: ergo non debet gaudere immunitate. Respondere quis potest, certum esse quòd loca sacra immunitate gaudent exceptis casibus in iure expressis, vt docet Bonacina *tom. 2. disp. 3. quæst. 7. punct. 4. n. 7.* & alij communiter: sed casus de quo loquimur nullibi exceptus & expressus reperitur: ergo, &c. Confirmatur, quia omnia iura, quando tribuunt immunitatem domibus adhærentibus Ecclesiæ, vel sistentibus intra eius confines, absolutè loquuntur, & non distinguunt, si Ecclesia habeat in dictas domus dominium directum, vel vtile: ergo dicendum est absolutè gaudere immunitate; cùm lex generaliter loquens generaliter sit intelligenda *ex text. in leg. in fraudem §. vltim. de testament. milit.* & docet Surdus *consil. 271. num. 28. & alij:* & cùm lex non distinguit, nec nos distinguere debemus *ex textu in leg. Præses de offic. Præsid.* vt docet idem Surdus *consil. 301. num. 50.* & alij: maximè cùm priuilegium immunitatis sit fauorabile, atque adeò potiùs ampliandum, quàm restringendum, vt firmant Decianus & Farinacius se retractantes: ille *consil. 80. numer. 19. & 22. lib. 3.* hic *in Appendice de immunitate, cap. 2. numer. 21.* quibus adde Ambrosinum *cap. 10. num. 7.*

Vel respondere quis posset magis ad hominem contra Nouarium, parui faciendam esse in casu, de quo loquimur, eius distinctionem de dominio directo & vtili: nam, vt obseruat sacra Rota in vna Romana domus Scapucij die 19. Ianuarij 1611. coram Domino meo Coccino Decano, connexitas, quam habent ista dominia inter se non efficit, quin dominium vtile dicatur proprium Laici, non autem Ecclesiæ. Et ideò in vna Veneta Censurarum anno 1607. omnes Sacræ Rotæ Auditores *in Assertione Ecclesiasticæ libertatis cap. vltimo, fol. 196. 197. & 198.* statuerunt rem Ecclesiæ, concessam Laicis ad Emphyteusim remanere Ecclesiasticam ratione illius inseparabilis connexitatis dominij vtilis & directi. Immò Berous *in cap. quæ in Ecclesiarum de constitut. num. 13.* docet maiorem connexionem esse inter directum & vtile dominium, quàm inter possessionem & proprietatem: quia possessio penes aliquem sine proprietate consistere potest, & vice versa, vt patet *ex leg. 1 ff. vti possidetis:* & maximè cùm possessio & proprietas nihil inter se commune habeant, *ex leg. naturaliter, §. nihil commune ff. de acquir. possess.* at dominium vtile non potest à dominio directo separari.

Vnde ex hoc principio eadem Sacra Rota die 28. Maij 1631. coram Domino meo Merlino, ratione connexitatis dominij vtilis cum directo, statuit cum multis Doctoribus bona Ecclesiæ concessa Laicis ad Emphyteusim gaugere priuilegio fori, nec posse collectari: ergo & in casu nostro domus Ecclesiæ concessæ ad Emphyteusim debent etiam gaudere priuilegio immunitatis ipsius Ecclesiæ: cùm eis non obstet Ecclesiam habere tantùm dominium directum, & non vtile; quia, vt dictum est ex Sacra Rota, dicta domus licèt ad Emphyteusim Laicis concessa, dici potest & est verè domus Ecclesiæ; cuius quidem dominium vtile, licèt quantùm ad vsum & administrationem pertineat ad Emphyteutam, quantùm verò ad naturam & essentiam est Ecclesiæ, & ab ea recognoscitur. Ita ex Campezio firmat Sacra Rota *in citata Assertione Ecclesiasticæ libertatis.* Ergo, &c.

Adde quòd omnes rationes, quas ego *suprà in part. 3. tract. 1. resol. 71.* adduxi ad probandum; quòd domus Ecclesiæ sita intra eius confines, etiamsi sit locata laicis, gaudeat immunitate, procedunt etiam si dicta domus sit concessa ad Emphyteusim: locatio enim ab Emphyteusi non differt nisi solo tempore, vt obseruat Layman *lib. 3. tract. 4. cap. 22. num. 1.* & Doctores communiter: & in vtroque contractu dominium vtile stat penes conductorem & Emphyteutam: ergo vt domus locata Laicis in probabiliori & communiori sententia gaudet immunitate; ita etiam eadem immunitate Ecclesiæ gaudere debet, si fuerit concessa in Emphyteusim. Et hæc viris doctis maturanda relinquo, nolo enim esse huius sententiæ primus Auctor.

An qui adhæsit ostio clauso Ecclesiæ, gaudeat eius immunitate. Et quid si confugiat supra tectum?

Resol. III.

NEgatiuè respondet Sarpus *cap. 4. fol. 41.* vbi sic ait. Hinc etiam constituitur, quod solet

solet sæpiùs accidere. An scilicet Lictores possint eum, qui ad Ecclesiam confugerit, & clausis iam ostiis adhæserit, ab iisdem diuellere. Cùm enim quæ Ecclesiæ in ciuitatibus & Castris finitima sunt, nihil habeant immunitatis, reliquum est, vt ea tantùm quæ interiùs sunt, immunitate reos protegant. Quamobrem qui parietibus aut valuis, aut etiam tecto innititur, nulla defenditur sacrarum ædium immunitate: nihilque interest inter parietes & ostium clausum, cùm pariter vtraque sint extra Ecclesiam; imò propior est Aræ, proximus eidem paries, quàm Ecclesiæ ianua; quare si quando de ostio facta sit mentio, dum de Ecclesiarum immunitate agitur, de iis Ecclesiis tantùm sermo est, quæ extra ciuitatis & Castrorum mœnia positæ immunitatem ad quadraginta passuum spatium porrigunt Ita Sarpus.

Sed iste Auctor nimis audacter in hac quæstione se opponit, vt infrà videbimus, torrenti Doctorum; imò eius opinio est contra ius Canonicum & Ciuile: nam portas Ecclesiæ gaudere eius immunitate patet ex textu expresso *in cap. si quis contumax* 17. *quæst.* 4. vbi declarantur spatia immunitatis, & dicitur vsque ad extremas fores: nota verbum extremas. Quæ iura contra Sarpum absolutè loquuntur de omnibus Ecclesiis, & non de illis, vt perperam vult ipse, quæ extra muros ciuitatis sunt extructæ. Adde quòd suprà iam satis est labefactata eius opinio distinguens inter Ecclesias extra vel intra mœnia ciuitatis extructas: & ideò affirmatiuam sententiam docent communiter Doctores asserentes, quòd si quis ad Ecclesiam confugiat, eamque clausã reperiens manu portas ipsas, seu portarum vectes apprehendat, immunitate gaudebit. Et ita tenet Ludouicus Correa *in Relect. de immunit. part.* 2. *numer.* 16. Megalius *in* 3. *part. lib.* 4. *cap.* 2. *quæst.* 2. *numer.* 37. Decianus *lib.* 6. *cap.* 25. *num.* 17. Bobadilla *in Polit. tom.* 1. *lib.* 2. *cap.* 14. *num.* 81. Sanchez *in opusc. tom.* 2. *lib.* 6. *cap.* 1. *dub.* 7. *numer.* 2. Chartarius *decis. crimin.* 7. *numer.* 1. & 11. Villalobos *in summ. tom.* 2. *tract.* 39. *difficult.* 5. *num.* 4. Suarez *tom.* 1. *lib.* 3. *cap.* 9. *numer.* 8. Bonacina *tom.* 2. *disput.* 3. *quæst.* 3. *punct.* 4. *num.* 19. Castrus Palaus *tom.* 2. *tract.* 11. *disput. vnic. punct.* 6. *num.* 9. Nauarrus *in Manuali, cap.* 25. *numer.* 17. *in fine*, Locatellius *in Breuiar. de Tortura, inspect.* 5. *num.* 163. Farinacius *de immunitat. cap.* 17. *num.* 279. Igneus *in leg.* 1. *num.* 17. *ff. ad Senatusconsult. Sill.* cum aliis penes ipsos; quibus adde duos non multùm fauentes Ecclesiarum immunitati, videlicet Gambacurtam *lib.* 4. *cap.* 1. *numer.* 9. & Couarruuiam *variar. resolut. lib.* 2. *cap.* 20. *num.* 18. Et præter Canones adductos potest etiam pro tali sententia aliquis rationem adducere, quia appellatione Ecclesiæ continetur etiam eius ostium: sicut appellatione domus ostia etiam continentur, *ex leg. si aquæductum, Cod. de contrahent. empt.* maximè in fauorabilibus, vt notat Vincentius de Franchis *decis.* 402. *num.* 11. & Sperellus *decis.* 60. *num.* 38.

Ad argumentum verò, quod adducit pro sua opinione Sarpus: nempe non gaudere immunitate Ecclesiæ, si quis confugiat, & tangat eius parietes; ergo neque tangentes portam. Responderent aliqui esse disparem rationem inter vtrumque casum: sed ego assero in vtroque casu Ecclesiæ immunitate gaudere, & tangentem ostia Ecclesiæ, & tangentem eius parietes; vt ego iam alibi satis probaui *in part.* 3. *tract.* 1. *resolut.* 73. & videtur etiam me citato idem tenere Nouarius *in summ. Bullar. de immunitate, numer.* 16. & nouissimè Trullench *in Decal. tom.* 1 *lib.* 1. *cap.* 11. *dub.* 1. *num.* 4. docet, partes parietum Ecclesiæ exteriores gaudere eius immunitate, quod etiam docet Scipio de Rubeis *in Aphor. Episc. vers. immunitas, n.* 3.

Quod autem dictum est de ostio Ecclesiæ; dicendum est etiam contra Sarpum de eius tecto: vnde Villalobos *vbi suprà, num.* 5. sic ait. [Gozara de la immunidad el que esta sobra el texado de la Yglesia.] Idem docet Correa, Bonacina, & Palaus *locis citatis*. Suarez num. 8. Farinacius *num.* 282. Marius Italia *lib.* 1. *cap.* 4. §. 9, *num.* 24. *& sequent.* Acugna *de Iubileo, cap.* 7. *dub.* 13. *numer.* 20. *ad fin.* Perficus *de offic. Sacerd. lib.* 1. *cap.* 9. *dub.* 11. *num.* 98. Sperellus *decis.* 63. *num.* 9. Fagundez *part.* 2. *lib.* 4. *c.* 4. *num.* 63. Peregrinus *cap.* 4. *num.* 40. & alij penes ipsos. Et probatur hæc opinio validissimis quidem rationibus. Primò, quia domus nedum ex solo, sed etiam ex superficie constat, vt patet *ex leg. eum qui in princip. & ibi* gloss. *ff. de vsucapionib.* Secundò quia tectum cùm sit intra situm Ecclesiæ, dicitur esse in Ecclesia: nam ibi dicitur aliquis esse propriè, vbi pedes habet, licèt à tali corpore non circundetur: vnde corpus Christi est in cœlo, quia pedibus calcat superficiem conuexam cæli, licèt à corpore cælesti non circundetur, vt docet omnium Magister Diuus Thomas *in* 3. *part. q.* 57. *art.* 4. *ad* 2.

Dicendum est igitur existentem supra tectum Ecclesiæ eius immunitate gaudere; quia verè est in Ecclesia, etsi ab Ecclesia non circundetur; & ideò verum est Ecclesiæ adhærere, & in Ecclesiæ situ existere. Quod idem & optimè asserit Sperellus *decis.* 6[illegible]. *numer.* 9. de tecto Palatij Episcopalis, domorum Canonicorum; & tu adde Monasteriorum, Hospitalium, & aliorum locorum huiusmodi immunitate gaudentium.

Sed aduersùs supradicta adest non infirmum argumentum: nam dicitur *in cap. propo-*

ſuiſti de conſecrat. Eccleſ. & *cap. Eccleſiis diſt.* 68. quod Eccleſiæ polluuntur, ſi in eis ſanguinis vel ſeminis effuſio accidat, ſed ſi ſupra tectum ſemen vel ſanguis effundatur, Eccleſia non remanet polluta, vt docet Gloſſ. *in cap. vnico verb. ſanguis de conſecrat. Eccleſ.* & notant Doctores quos ad ſatietatem adducit Perſicus *de offic. Sacerd. lib.* 1. *cap.* 7. *dub.* 9. *numer.* 86. Ergo dicendum eſt, quòd ſtans ſuper tectum Eccleſiæ, non dicitur ſtare in Eccleſia, alioquin Eccleſia per ſeminis, vel ſanguinis effuſionem pollueretur: & ideò qui inuentus eſt ſuper tectum Eccleſiæ, non debet eius immunitate gaudere.

Reſpondeo priuilegia eſſe amplianda, odia autem reſtringenda: & ſic in caſu ſimili, qui manibus apprehendit valuas oſtij Monaſterij Monialium, non dicitur reus violationis clauſuræ: & tamen, vt dictum eſt *ſuprà*, apprehendens manibus valuas Eccleſiæ, eius immunitate gaudebit: quia illa eſt materia pœnalis, iſta fauorabilis; & ideò illa reſtringenda, hæc autem amplianda. Ita Fagundez *part.* 2. *lib.* 4. *cap.* 4. *numer.* 63. Bonacina *tom.* 2. *diſp.* 3. *quæſt.* 7. *punct.* 4. *num.* 20.

An Palatia Epiſcoporum gaudeant Eccleſiæ immunitate?

Reſol. IV.

PRorsùs negatiuam ſententiam tenet Sarpus *cap.* 4. *fol.* 41. vbi ita aſſerit. Quod verò attinet ad Epiſcopi domum, non conueniunt inter ſe Doctores: multi namque ex eorum numero animaduertunt alio Canone ſtatutum eſſe, vt Epiſcopus domum ſuam Eccleſiæ proximam & adhærentem habeat: quare neceſſariò intra quadraginta paſſuum ſpatium eſſe debet. Et pro certo conſtituunt, Epiſcopi domum, ſi longius ab Eccleſia diſtat nullam omninò immunitatem obtinere: cùm verò quadraginta paſſuum ſpatium in ciuitatibus & Caſtris non habeat locum; conſequens eſt, vt Epiſcopi domus nullam pariter immunitatem habere poſſit. Ita ille.

Sed hæc opinio eſt contra Sacros Canones: nam *in cap. id conſtituimus* 17. *quæſt.* 4. apertè dicitur, quòd ab Eccleſiæ atriis, vel domo Epiſcopi reos abſtrahere omninò non liceat: & hic Canon fuit deſumptus ex Concilio Aurelianenſi ſub Hormiſda Papa celebrato anno 515. & abſolutè loquitur; nec diſtinguit, ſi Palatium Epiſcopi ſitum ſit intra ſpatium quadraginta paſſuum necne. Ergo abſolutè dicendum Domos Epiſcoporum, in quocunque loco ſitæ ſint gaudere Eccleſiarum immunitate.

Primò; quia, vt dictum eſt, expreſsè & ſine vlla limitatione *in ſuprà citato, cap. id conſtituimus*, conceditur Domui Epiſcopali hoc priuilegium, igitur non eſt limitandum, cùm fauorabile ſit & pium.

Secundò; quia ſi intra quadraginta paſſus deberet Domus Epiſcopalis exiſtere, vt hoc priuilegio gauderet, nulla ei ſpecialis prærogatiua conceditur, quæ non concedatur cuilibet alteri Domui Eccleſiæ, vel Canonicorum ibi exiſtenti, vt ſuprà dictum eſt, cùm iis omnibus in probabiliſſima ſententia hoc priuilegium conceſſum ſit.

Tertiò: quia tale priuilegium non conceditur, quia ipſa domus Epiſcopi deputata ſit diuinis officiis; nulla enim talis eſt: neque quia Eccleſiæ adhæret, tanquàm aliquid illius; aliàs cæteris domibus hoc eſſet priuilegium concedendum: ſed conceditur in reuerentiam & decorem dignitatis Epiſcopalis, quæ eſt maxima dignitas in Eccleſia. Et ita tenent hanc ſententiam Abbas, Archidiaconus, Ioannes Andræas, Zabarella, & alij, quos citat & ſequitur Farinacius *de immunit. cap.* 17. *n.* 273. quibus adde Perſicum *de offic. Sacerd. lib.* 1. *c.* 9. *dub.* 11. *num.* 97. Fagundez *part.* 2. *lib.* 4. *cap.* 4. *numer.* 60. Quæ quidem ſententia procedit, etiamſi palatium Epiſcopi non habeat oratorium pro celebratione Miſſæ, vt inter alios obſeruat Gambacurta *lib.* 4. *cap.* 3. *numer.* 7. & ex Archidiacono Farinacius *vbi ſuprà*, & alij penes me ipſum *in part.* 1. *tract.* 1. *reſolut.* 27. & me citato Ciarlinius *controuerſ. Forenſ. c.* 116. *num.* 14. Giurba *conſil.* 10. *num.* 13. Quod euidenter patet ex rationibus ſuperiùs adductis: & hoc priuilegio gaudere Domum Epiſcopi; etiamſi ſit abſens vel mortuus optimè docet Italia *lib.* 1. *cap.* 4. §. 9. *num.* 4. & 13. vbi ampliat etiam in domo Epiſcopi, quando in viſitatione per ſuam Diœceſim tranſcurrit. Quod etiam docet & ſequitur Farinacius *vbi ſuprà num.* 270. quicquid malè in contrarium aſſerat Peregrinus *de immunit. cap.* 4. *num.* 79.

Reſtat modò reſpondere ad ea, quæ pro ſua ſententia adducit Sarpus; nempe à Sacris Canonibus impoſitum eſſe Epiſcopo habere domum proximam, & adhærentem Eccleſiæ. Reſpondeo primò his temporibus hoc non eſſe verum, vt patet in Ceremoniali Romano edito à Clemente VIII. *cap.* 2. vbi ſupponitur Epiſcopum poſſe habere domum in loco diſtanti ab Eccleſia. Adde quia illa iura priſcis temporibus fuerunt publicata; quando Clerici habitabant vnà cum ipſomet Epiſcopo: & ideò illa iura præcipiunt, quòd domus Epiſcopi non debet abeſſe ab Eccleſia maiori: ſed quia noſtris temporibus Clerici diſperſim habitant quiſque per ſe ipſum ideò nihil refert, an domus Epiſcopi abſit ab ipſa Eccleſia. Ita Italia *lib.* 1. *cap.* 4. §. 9. *num.* 1.

Vel

Vel etiàm ſecundò reſpondeo hoc argumentum non conuincere: quia non quicquid fit contra ius, tollit immunitatem à iure conceſſam. Ita Bonacina *tom. 2. diſput. 3. quæſt. 7. punct. 4. n. 11.* & Caſtrus Palaus *tom. 2. tract. 11. diſp. vnic. punct. 6. num. 12. in fine.* Sed quia poſt hæc ſcripta quæſtio incidit inter viros doctos, quid dicendum ſit de Palatio Epiſcopi Titularis: & quid de Palatio Epiſcopi extra ſuam Diœceſim commorantis, non grauabor hîc ea, quæ tunc meditatus ſum apponere. Ideo quæro,

An Palatium Epiſcopi Titularis gaudeat immunitate?

Reſol. V.

CAſus eſt curioſus & nouus, & ad illum negatiuè reſpondet Ciarlinius *controuerſ. forenſ. lib. 1. cap. 10. num. 10.* vbi ſic ait. Sentio Palatium Epiſcopi Titularis non gaudere immunitate, niſi ſit poſitum in loco exempto: quia tale priuilegium conceditur Palatio Epiſcopali habita relatione ad Eccleſiam eius ſponſam: ne domus ſponſi ſit minùs priuilegiata, quàm domus ſponſæ. Ita elicitur *ex cap. id conſtituimus*, & Peregrino *in tractat. de immunit. cap. 4. num. 69.* Propter quòd ſi Epiſcopus extra ſuam Eccleſiam habeat Palatium, vbi Pontificalia exercere non poteſt, in eo non gaudet hac immunitate. Italia *cap. 4. §. 9. num. 19. & 20.* Peregrinus *cap. 4. numer. 73.* in quibus concludi poteſt Palatium Epiſcopi Titularis non tribuere Eccleſiæ immunitatem. Hucvſque Ciarlinius.

Sed pro affirmatiua ſententia aliqua mihi occurrunt non infirma argumenta. Primò, quia *in cap. id conſtituimus 17. quæſt. 4.* abſolutè dicitur domum Epiſcopi gaudere priuilegio immunitatis. Sed lex vbi non diſtinguit, nec nos diſtinguere debemus, vt patet *ex leg. de pretio. ff. de public. in rem action. ex leg. diſtinguemus, ff. de recept. arbitr. ex leg. preces, ff. de offic. Præſid.* & aliis vulgatis iuribus: Ergo dicendum eſt Palatium etiam Epiſcopi Titularis immunitate gaudere: cùm iura abſolutè, & ſine vlla diſtinctione loquantur. Et cùm priuilegium immunitatis ſit fauorabile, nõ eſt reſtringendum; ſed potiùs extendendum, vt docet Bonacina *tom. 1. diſp. 3. quæſt. 7. punct. 4. num. 5.* Gratianus *tom. 2. c. 340. num. 21.* Decianus *conſil. 80. n. 19. & 21. lib. 3.* Ambroſinus *de immunitate, cap. 10. num. 7.* Gambacurta *de immunitat. lib. 3. cap. 4. numer. 7.* & alij quos citat, & ſequitur Proſper Farinacius *in Appendice de immunitate, cap. 2. num. 21.*

Secundò Priuilegium immunitatis conceſſum Palatio Epiſcopi non eſt conceſſum habita relatione ad Eccleſiam vel Oratorium in eo exiſtens: nam vt ego docui *in part. 1. tr. 1. reſolut. 27.* & *part. 4. tract. 1. reſolut. 96.* & me citato docet ipſe Ciarlinius *cap. 116. num. 14.* Palatium Epiſcopi etiamſi ſit remotum ab Eccleſia, & non habeat in ſe capellam, adhuc gaudebit immunitate: ſed tale priuilegium eſt conceſſum ratione perſonæ in reuerentiam, & decorem dignitatis Epiſcopalis, vt rectè obſeruat Caſtrus Palaus *tom. 2. tract. 11. diſput. vnic. punct. 6. num. 22.* & alij. Ergo hoc priuilegium debet etiam competere Epiſcopis Titularibus; cùm non minus eis debeatur honor ac reuerentia: nam licet Iacobatius *de Conciliis, lib. 1.* illos vocet Epiſcopos nulla tenentes, & nimis liberè dicat Melchior Canus *de locis Theologicis, lib. 5. cap. 7.* illos ſine cauſa eſſe in Eccleſia Dei: tamen eorum neceſſitatem optimè explicat Petrus Bollus in OEconomia Canonica *claſſ. 3. cap. 2. §. 4.* Et dictos Epiſcopos dignitatem Epiſcopalem retinere habetur in *cap. legimus, verb. vbicunque diſtinct. 93.* & docet Cellotius *de Hierarchia, lib. 4. cap. 18. §. 3.* Gratianus *diſceptat. forenſ. tom. 2. cap. 29. n. 65.* Menochius *de arbitrariis quæſtionibus, lib. 2. centur. 1. caſu 68. num. 5.* & alij. Vnde quidem manifeſtè patet, quòd ſatis indecorum eſſet, ſi Satellites Laici cubicula, & ſecretiores receſſus Palatij Epiſcopi Titularis ad quærendos Reos luſtrare poſſent. Ergo, &c.

Tertiò, & hoc, ni fallor, validiſſimum eſt argumentum. Sacra Congregatio immunitatis decreuit ſæpiùs interrogata familiam Laicam Epiſcopi Titularis gaudere priuilegio fori, vt patet in Epiſtola Cardinalis Bandini ad Epiſcopum Rhegienſem die 17. menſis Iunij anno 1628. & in Epiſtola Cardinalis Geſſe ad Eminentiſſimum Cardinalem Columnam die 21. menſis Auguſti anni 1638. & nouiſſimè ex litteris Auditoris Cameræ ex ordine Sanctiſſimi Domini Noſtri Vrbani VIII. directis ad Comitem Nouellare in cauſa Archiepiſcopi Rhodienſis impreſſis anno 1639. Romæ. Ergo Palatium Epiſcopi Titularis debet etiam priuilegio immunitatis gaudere. Probo conſequentiam ex doctrina Petri Gambacurta Authoris parùm fauentis Eccleſiarum immunitati. Is enim *lib. 4. cap. 3. num. 7.* docet ex eadem ratione, qua competit Epiſcopo priuilegium ſuæ familiæ, competere etiam priuilegium ſui Palatij: ſed familiam Laicam Epiſcopi Titularis certum eſt gaudere priuilegio fori: ergo etiam eius Palatium gaudere priuilegio immunitatis dicendum eſt: cùm hæc duo priuilegia familię & Palatij Epiſcopalis ex eodem motiuo & ratione vt aſſerit Gambacurta, conceſſa ſint: nempè propter dignitatem, & reuerentiam Epiſcopo debitam. Vnde ſi ex hoc ſacra Congregatio declarauit familiam

liam Laicam Episcopi Titularis priuilegio fori gaudere; consequenter dicendum est etiam Palatium Episcopi Titularis immunitatis priuilegio frui: nam sicut indecens pro Episcopo, & indecorum esset eius familiam à Satellitibus capi, sic & eius Palatium à Lictoribus perquiri atque reos ab ipso abstrahi.

Restat modò respondere ad argumenta Ciarlinij superiùs adducta. Et ad primum respondeo priuilegium concessum Palatio Episcopi esse concessum ratione eius personæ, & propter reuerentiam & decorem dignitatis Episcopalis. Nec ex Peregrino, nec ex textu *in cap. id constituimus* à Ciarlinio adductis deduci potest id, quod ipse perperam dicit, vt legentibus patebit: immò contrarium patet ex superius adductis in primo argumento pro firmanda nostra sententia. Et ideò Pater Suarez *de Religione tom. 1. lib. 3. cap. 9. num. 9.* rectè obseruat fauorem priuilegij *in dicto cap. id constituimus* concessum Palatio Episcopi non esse limitandum sine fundamento in textu: sed in textu dicti cap. absolutè & simpliciter dicitur Domum Episcopi gaudere immunitate: Ergo gratis à Ciarlinio limitatur quoad Episcopum Titularem.

Ad secundum Argumentum. Quòd Palatium Episcopi commorantis extra suam Diœcesim non gaudet priuilegio immunitatis. Fateor aliquos Doctores ita sensisse. Sed hæc opinio mihi non placet. Primò quia textus *in dicto cap. id constituimus* loquitur indistinctè de Domo Episcopi, vt rectè obseruat Canisius *in lib. 3. Decret. titul. 49.* Sylvester *verb. immunitas 3. num. 1.* & alij. Ergo gratis dictus textus limitatur: & gratis ab aliquibus distinguitur inter domum Episcopi commorantis, vel non commorantis in propria Diœcesi: lex enim generaliter lata generaliter est intelligenda, vt habetur *in l. in fraudem, §. vltim. de Testament. milit. & in l. 1. §. generaliter de Aleat.*

Secundò Palatia Cardinalium, vbicunque ipsi extra Romam existant, gaudent priuilegio immunitatis; vt ego probaui *in part. 1. tract. 1. resol. 37.* & *part. 5. tract. 2. resolut. 34.* & me citato tenet Barbosa *de iure Ecclesiastico, lib. 2. c. 3. num. 71.* Ergo dicendum est Palatia Episcoporum vbicumque commorantium etiam immunitate gaudere. Probo consequentiam. Nam Castrus Palaus *tom. 2. tract. 11. disp. vnic. punct. 6. numer. 23.* Larrea *de immunit. Eccles. part. 2. num. 19.* & alij obseruant & docent Palatia Cardinalium gaudere immunitate ex similitudine quam habent cum palatiis ipsorum Episcoporum.

Tertiò cùm Sacra Congregatio decreuerit familiam Laicam Episcopi Titularis gaudere priuilegio fori: à fortiori id est concedendum familiæ Episcoporum extra Diœcesim commorantium: ergo etiam eorum Palatia, non obstante, quòd extra Diœcesim existant, priuilegio immunitatis gaudere dicendum erit ex rationibus adductis in fauorem Domorum Episcoporum Titularium: & ex doctrina Gambacurtæ adducta in tertio argumento pro firmanda nostra sententia.

Quartò probatur hæc opinio respondendo ad argumenta, quæ pro contraria sententia adducunt Italia & Peregrinus. Et primò asserunt Palatium Episcopi extra Diœcesim commorantis non gaudere priuilegio immunitatis: quia Episcopus tenetur in sua Ecclesia residere. Secundò quia Episcopus in aliena Diœcesi non potest exercere Pontificalia nec vllam iurisdictionem. Respondeo ad primum argumentum, dato & non concesso, ad summum procedere quoad Episcopos commorantes extra suam Diœcesim peccaminosè, & sine causa: secus autem si commorarentur cum causa, puta per tres menses Concilij, vel ex aëris intemperie, vel ex alia dispensatione Pontificia, quando potest fieri: nam in his casibus Episcopus licitè à sua Diœcesi abest. Vnde cessat ratio, quam adducit Italia. Sed meliùs respondendum est absolutè, negando argumentum: dato enim quòd Episcopus absens à sua Diœcesi peccaret, non tamen ex hoc sequitur amittere priuilegium: peccatum enim non aufert ab eo dignitatem Episcopalem pro cuius reuerentia & honore, vt probatum est suprà, tale priuilegium largitum fuit.

Ad secundum argumentum quòd Episcopus extra suam Diœcesim non potest exercere iurisdictionem. Respondeo quòd non valet consequentia: Ergo eius Palatium non potest gaudere priuilegio immunitatis. Nam Cardinales extra Ecclesias Titulares non possunt exercere iurisdictionem & tamen eorum Palatia, vbicumque ipsi existant, vt dictum est suprà, fruuntur immunitate. Vtrisque enim hoc priuilegium concessum fuit propter eorum dignitatem, quam vbique commorantes repræsentant. Ergo, &c.

Dicendum est itaque Palatia Episcoporum Titularium, vel extra Diœcesim existentium gaudere immunitate. Est tamen notandum, quòd cùm ipsi in tali casu non habeant Tribunal, neque iurisdictionem in actu, ad Ordinarios Ecclesiasticos, in quorum Diœcesi existunt, controuersias circa hæc priuilegia adducendas esse: Et dicti Episcopi Diœcesani iudicabunt de delictis familiæ dictorum Episcoporum Titularium, & extra Diœcesim commorantium, & de Reis in eorum Domos confugientibus. Verùm his non obstantibus hæc omnia disputationis causa dicta esse volo. Vnde illa Sacræ Congregationis

gregationis immunitatis oraculo humiliter maturanda relinquo.

An cœmeteria, Hoſpitalia, & Monaſteria gaudeant Eccleſiarum immunitate?

Resol. VI.

SIc reſpondet Sarpus *cap.* 4. *fol.* 42. De cœmiteriis verò, Hoſpitalibus, & Conclauibus, vbi fratres dormiunt, ne verbum quidem lex vlla fecit. Canoniſtæ tantummodò, quos ignorantia ſæpè, aut ambitio tranſuerſos rapit, Eccleſiarum nomen amplificare, atque ad hæc etiam protrahere voluerunt, plurimis tamen cõditionibus: iiſdémque adeò variis, ac inter ſe repugnantibus, vt vix duo conueniant. Ex eorum autem ſententiis conſuetudo diuerſa inducta eſt, prout illi plus minúſve auctoritatis habuerunt, & huiuſcemodi locorum, aut etiam delictorum numerus exigere videbatur. Quò fit; vt ſicuti de iis locis nihil omninò legibus ſancitum eſt, ſed conſuetudine tantùm, atque interpretatione eorum immunitas introducta eſt: ita vbi eſt contraria conſuetudo, eadem à quocunque iudice ſeruari debeat citra vllam errandi formidinem. Hæc Sarpus parum modeſtè, falsò & procaciter.

Et incipiendo quoad cœmeteria; aſſero contra Sarpum adeſſe textum expreſſum de eorum immunitate *in cap. final. de immunitate Eccleſ.* vt patet in illis verbis, *vel earum cœmiteriis.* Et ibi adnotarunt Ancharanus, Ioannes Andræas, Turrecremata, Archidiaconus, Imola (vide Lector, quos homines ambitioſos vocauerit Sarpus) penes Farinacium *de immunit. cap.* 17. *num.* 262. Quibus ex Theologis adde Armillam *verb. Cœmeterium, num.* 1. Villalobos *in ſumm. tom.* 2. *tract.* 39. *difficult.* 5. *numer.* 6. Sanchez *in opuſc. tom.* 2. *lib.* 6. *cap.* 1. *dub.* 7. *n.* 2. Caſtrum Palaum *tom.* 2. *tract.* 11. *diſput. vnica, punct.* 6. *numer.* 16. Suarez *de Relig. tom.* 1. *lib.* 3. *cap.* 9. *num.* 8. Azorium *part.* 2. *lib.* 9. *cap.* 8. *q.* 6. Perſicum *de offic. Sacerd. lib.* 1. *cap.* 9. *dub.* 11. Diuum Antoninum *in ſumm. part.* 3. *tit.* 12. *in princip. ver. Et cœmiteria earum* cum aliis. Ex Iuriſtis Valaſcum *tom.* 1. *conſult.* 81. *numer.* 1. Bobadillam *in Polit. tom.* 1. *lib.* 2. *cap.* 14. *n.* 80. Decianum *lib.* 4. *cap.* 24. *numer.* 21. Manticam *conſil.* 60. *num.* 8. Ambroſinum *de immunitate, cap.* 10. *num.* 5. Italia *lib.* 1. *cap.* 4. §. 7. *per totum.* Thuſcum *ver. Eccleſia concluſ.* 10. *numer.* 3. Germonium *de Sacr. immunit. lib.* 3. *c.* 16. *n.* 30. Peregrinum *c.* 4. *num* 58. Ludouicum Correa *in Relect. de immunit. part.* 2. *numer.* 12. & alios penes ipſos.

Et hæc opinio procedit non ſolùm quoad cœmiterium contiguum & coniunctum cum Eccleſia; ſed etiam quoad ſeparatum, vt contra Decianum *lib.* 6. *cap.* 24. *num.* 20. & 30. docuerunt Germonius, Italia, Nauarrus, & Villagut apud Farinacium *numer.* 264. quibus adde Caſtrum Palaum *tom.* 2. *tract.* 11. *diſput. vnic. punct.* 6. *num.* 16. & Bertacchinum in Repertorio: *verb. Cœmeterium, num.* 2. quia eo ipſo quod fidelium ſepulturæ deſtinatum eſt, præſumitur benedictum eſſe, & auctoritate Epiſcopi ſacratum. Et quod dictum eſt de cœmeterio, dicendum eſt etiam de eius oſtio & porticu; vt inter cæteros obſeruat Correa *in Relect. de immunit. part.* 2. *numer.* 16. & Peregrinus *cap.* 4. *numer.* 55. & 56. qui etiam in ſequentibus numeris docet cœmiterium benedictum non ab Epiſcopo, ſed à ſimplici ſacerdote, gaudere immunitate Eccleſiæ, & etiamſi à nemine benedictum fuerit, ſi aliquis Chriſtianus mortuus cum Eccleſiaſticis officiis cum licentia Epiſcopi, & voluntate Domini, ibi ſepultus ſit.

Nota etiam, quòd Peregrinus, *vbi ſuprà* optimè addit, cœmiterium pollutum, vel interdictum gaudere etiam immunitate, ſicut ſuprà firmatum eſt de Eccleſia. Et ratio horum omnium erit, quia non ſolùm immunitas cœmeterij fundatur in conſuetudine, vt perperam voluit Sarpus: ſed de ea adeſt textus expreſſus in iure, vt viſum eſt ſuprà. Et licèt iura expreſſa non darent priuilegium cœmiteriis, nihilominùs tamen quæ de Eccleſiis loquuntur, in cœmiteriis locum haberent, cùm Eccleſia & cœmiterium ex eadem cauſa æquiparentur, eſt in conſequentia ipſius Eccleſiæ, iuxta ea quæ tradit Paulus de Caſtro *conſil.* 441. Et ideò quoad ſacrilegium, interdictum, & pollutionem Eccleſia & cœmiterium pari paſſu procedunt, vt docet Thuſchus *de viſitat. lib.* 1. *cap.* 12. *num.* 7. & 8. cum aliis communiter.

Sed tranſeamus ad immunitatem hoſpitalium. Dico igitur, quòd ſi non fuerint priuata, ſed publica, & Epiſcopi auctoritate erecta, gaudebunt vtique Eccleſiarum immunitate, *ex cap. ad hæc de Relig. domib.* & *cap. definiuit.* 17. *quæſt.* 4. & *ex leg. omnia priuilegia, Cod. de Epiſc. & Cler.* vbi omnia priuilegia Eccleſiis conceſſa, hoſpitalibus conceduntur: nam cùm ſit Epiſcopi auctoritate conſtructum hoſpitale, factus eſt locus religioſus, & ad prophanos vſus conuerti non debet: ergo, &c. Et ita hanc ſententiam ex pluribus docet Farinacius *de immunit. cap.* 17. *num.* 265. quibus adde Raphaëlem de la Torre *tom.* 2. *in* 2. 2. *quæſt.* 99. *art.* 3. *grad.* 8. Sperellum *deciſ.* 55. *num.* 19. Scortiam *in Bull. Pontif. Epit.* 152. *theorem.* 385. Sanchez *in opuſc. tom.* 2. *lib.* 6. *cap.* 1 *dub.* 7. *numer.* 2. Ciarlinium *Diſceptat. forenſ. cap.* 116. *numer.* 7.

Caſtrum

Caſtrum Palaum *tom. 2. tract. 11. diſput. vnic. punct. 6. num. 17.* Perſicum *de offic. Sacerd. lib. 1. cap. 9. dub. 11. numer. 97.* Suarez *de Relig. tom. 1. lib. 3. cap. 9. numer. 9.* Sanchez *de Matrim. lib. 9. diſput. 15. numer. 17.* Megalium *in 3. part. lib. 4. conſil. 2. quæſt. 2. num. 37.* Fagundez *part. 2. lib. 4. cap. 4. num. 60.* Villalobos *in ſumm. tom. 2. tr. 39. difficult. 5. num. 2.* Layman *lib. 4. tract. 9. cap. 3. num. 3.* Peregrinum *de immunit. cap. 4. num. 69.* vbi ex Cardinale Thuſco obſeruat hanc ſententiam procedere, etiamſi in Hoſpitali ab Epiſcopo conſtructo ſacrificium Miſſæ non celebretur: quod etiam docuit Paulus de Caſtro *conſil. 458. lib. 2.*

Dicendum eſt igitur, quòd licèt in Hoſpitali non ſit campanile, altare, neque Eccleſia, ſi ex aliis ſignis comprehendatur eſſe fundatum Epiſcopi auctoritate; vt ſi ſit inſtitutum ſub nomine alicuius Sancti, & viſitetur ab Epiſcopo, gaudebit priuilegio immunitatis. Vide in caſu contingenti Ciarlinium *in controuerſ. forenſ. cap. 116. per totum.*

Et tandem idem dicendum eſt de Monaſteriis Religioſorum, ſecundùm totum illud quod ſeptum eſt, id eſt, clauſtrum, dormitorium, hortus, domus familiarium, & animalium & ſimilia: hæc enim pro locis ſacris & religioſis habentur quoad priuilegium immunitatis, quia Eccleſiæ adhærent. Vide *cap. ſi quis contumax, cap. frater. cap. ſi quis in atrio cap. minor. 17. quæſt. 4. cap. 2. de conſuetud.* & habetur expreſsè *in leg. pateant. Cod. de his qui ad Eccleſ. confug.* in illis verbis. Quicquid fuerit intraiacens, ſiue in cellulis, ſiue in domibus, hortulis, balneis, atque porticibus confugas interioris templi iure tueantur. Et idoò hanc ſententiam tenent Doctores, quos citant & ſequuntur Sanchez *de Matrim. lib. 9. diſp. 15. numer. 42* & Farinacius *de immunitat. cap. 17. numer. 268.* quibus adde Bonacinam *tom. 2. diſput. 3. quæſt. 7. punct. 4 num. 10.* Palaum *tom. 2. tract. 11. diſp. vnic. punct. 6. num. 18.* Ludouicum Correa *in Relect. de immunit. part. 2. numer. 2. & ſequent.* Raphaëlem de la Torre, *tom. 2. in 2. 2. Diui Thomæ quæſt. 99. art. 3. diſput. 7. grad 8.* & Villalobos *in ſumm. tom. 2. tract. 39. difficult. 5. numer. 6.* vbi ſic ait. [Gozan deſta immunidad todos los Monaſterios pues no ſolo eſtan fundados con autoridad del Obiſpo, ſino tambien del Papa, y entiendeſe quanto à toda la clauſura, huerta y atrio, y aun las granjas de los Religioſos por vna conceſſion hecha a los Padres de Ciſtel.] Ita ille. Et hoc quod ipſe aſſerit de Granciis, docet etiam Rodriquez *in Quæſt. Regul. tom. 2. quæſt 75. art. 2.* & Peregrinus *de immunit. cap. 4. num. 58.* vbi firmat Grancias Religioſorum gaudere Eccleſiarum immunitate: & Granciæ ſunt quædam paruæ domus Religioſorum, quæ ſunt veluti hoſpitia ipſorum, & membra Monaſterij quæ ſunt ſub poteſtate & iuriſdictione Prælati Monaſterij, cuius ſunt Granciæ. Et ideo refellendus venit Ægidius Trullench *in Decalog. tom. 1. lib. 1. cap. 11. dub. 1. num. 6.* vbi docet Grancias Religioſorum non gaudere immunitate; & amiciſſimus Barboſa *de iur. Eccleſ. lib. 2. cap. 3. n. 73.* aſſerens priuilegium immunitatis non extendi ad cellulas, domos, hortulos, balneos, ac ſepta Eccleſiæ, & Monaſterij.

Vnde ex his omnibus, valde miror, qua fronte Sarpus auſus ſit dicere immunitatem cœmeteriorum, Hoſpitalium, & Monaſteriorum non eſſe in iure fundatam; ſed ex arbitrio Canoniſtarum variam, vt vix duo quoad ipſius conditiones conueniant: cùm viſum ſit ſacros Canones de tali immunitate apertè loqui, & non ſolùm omnes Canoniſtas, ſed etiam Legiſtas & Theologos quoad illam ſtabiliendam vnanimiter conuenire. Et ideo Georgius Rittherſuſius *de iure Aſylorum, cap. 12.* ſtomachatur in Sarpum aſſerentem leges nihil diſpoſuiſſe de immunitate cœmiteriorum, Hoſpitalium, &c,

Sed pro complemento huius materiæ, non deſinam vnum hîc adnotare: nempe delinquentem gaudere immunitate, ſi capiatur per aliquam pallij partem, quæ prominet extra tectum, aut valuas, aut extra alium locum immunem ex ſuperiùs dictis. Et ideò Villalobos *in ſumma tom. 2. tract. 39. difficult. 5. numer. 4.* Sic ait. [Lo miſmo es, quando el delinquente eſta dentro de la Yglefia, y lo prenderon por la ropa, que eſtaua eſtendida azia fuera, que tan poco lo pueden ſacar.] Ita ille. Vbi citat Couarruuiam, Paz, & Bobadillam. Immò ego conſului in facti contingentia incidiſſe in excommunicationem Satellites, qui extraxerunt reum per pedem extra locum ſacrum exiſtentem; alium verò pedem & caput in Eccleſia iam habentem, & tunc in mei fauorem adduxi Peregrinum *cap. 4. n. 61.* Suarez *de Relig. tom. 1. lib. 3. c. 12. num. 4.* & Bonacinam *tom. 2. diſp. 3. quæſt. 7. punct. 4. num. 20.* qui tamen ſecùs aſſerit dicendum de illo, qui ambobus pedibus in via publica exiſtebat, & humeris ſolùm attingebat parietes Eccleſiæ; non autem ſi manibus apprehenderat ferrum, ſeu valuam Eccleſiæ, vt ſuprà dictum eſt. Sed ego contrarium conſului in alio caſu, dum quidam reus fugiens è manibus ſatellitum cecidit ſuper liminare portæ Eccleſiæ, & cum humeris & capite eam tangeret, licèt tibias & pedes extrà haberet, fuit per illos extractus extra Eccleſiam: tunc inquam conſului talem reum fuiſſe reſtituendum: nam præcipuam corporis partem, vt caput & humeros habebat in loco ſacro, quando fuit captus, ergo eius immunitate gaudere debebat, & poſt hæc ſcripta inueni

noſtram

nostram sententiam docere Trullench *in Decalog. tom. 1. lib. 1. cap. 11. dub. 1. num. 12.* Sed cùm actum sit de locis, quæ præstare possunt immunitatem, transeamus ad ea, quæ Sarpus docet de Reis in dictis locis immunitate gaudentibus.

Quænam personarum conditio, & quodnam delicti genus loco sacro protegi, aut non protegi possit?

RESOL. VII.

GEneraliter ad hoc quæsitum sic primò *in cap. 5.* respondet Sarpus *fol. 43.* Est omnium certissima sententia, qui in loco sacro deliquerit: licèt leue delictum, nec atrox facinus fuerit, eum tamen sacro eodem loco non defendi: immò verò & ibidem, & quocunque alio sacro loco sisti à Lictoribus, & in carcerem trudi posse; cùm æquum nullo modo sit, vt Ecclesia eos tueatur, qui in ea peccantes iniurias eidem intulerunt, nec Ecclesiæ cæteræ defendant eiusmodi reum, cùm omnes vnum idémque sint ob earum in Christum Iesum coniunctionem. Quod ita clarum atque certum est vt superuacaneum omninò fuerit pluribus confirmare: Ita ille.

Sed contrariam sententiam tenendam esse puto: dico igitur omnia crimina in Ecclesia commissa gaudere eius immunitate: nisi fuerit homicidium, vel membri mutilatio, cùm de istis delictis, iura tantùm loquantur, vt legentibus patebit *in cap. inter catera de immunit. Eccles.*

Neque obstat rationem decidendi dicti textus æquè in aliis delictis & casibus procedere: hoc enim solùm probat iure in aliis idem constitui posse, non tamen probat de facto esse constitutum. Neque credendum est homicidium & vulnerationem exempli gratia tantùm appositas esse in dicto capite: sed verè appositas esse vt materiam integrè prohibitam. Adde quòd alia crimina in Ecclesia commissa sacrilegium continent, vt regulariter omnia crimina ibi commissa hanc qualitatem habent: ergo poterit delinquens à iudice Eccles. istico puniri; vel si aliter placet, poterit impetrare à Pontifice, vt non obstante immunitate delinquentes tradantur iudici sæculari. Et ita hanc sententiam, maximè post Bullam Gregorij XIV. tenent communiter Doctores, quos, ego ipse citaui & sequutus sum *in part. 1. tract. 1. resol. 2.* Et stando in contraria sententia in terminis iuris communis, refellendus est etiam Sarpus, asserens esse intelligendum in quocunque delicto: nam quoad delicta leuia, Reus committens illa in Ecclesia eius immunitate gaudebit. Et ideò Villalobos *in summa tom. 2. tract. 39. difficult. 5. num. 6.* sic ait. [Hasè de aduertir que para que el que commettio el delicto en la Yglesia, ne goze de la immunidad; es necessario que el delito se graue, que si es ligero, no si podran sacar della.] Ita ille, qui citat Panormitanum, & Suarez de Paz, quibus adde Fagundez *part. 2. lib. 4. cap. 4. numer. 48.* Sanchez *in opusc. tom. 2. lib. 6. cap. 1. dub. 8. numer. 15.* Persicum *de offic. Sacerd. lib. 1. cap. 9. dub. 15. num. 108.* Suarez *de Relig. tom. 1. lib. 3. cap. 11. num. 6.* Couarruuiam *lib. 2. variar. cap. 20. numer. 15.* Farinacium *de Carceribus quæst. 28. num. 63.* Raphaëlem de la Torre, *tom. 2. in 2 2. Diui Thomæ quæstione 99. art. 3. disput. 7. gradu 8.* Chartarium *decis. crimin. 74. num. 6.* Peregrinum *de immunit. cap. 6. num. 29.* cum Paulo Castrensi *lib. 2. consil. 459.* vbi testatur hanc opinionem esse communem, vt reuera est: & tamen Sarpus, vbi suprà, non veretur dicere contrariam sententiam esse certissimam.

Vnde ex his sequitur vulnerantem in Ecclesia, si ex tali vulnere mors non sequatur, non esse priuatum immunitate; quia vulnerare non est mutilare vel occidere: sed per *cap. final. de immunit.* & maximè Bullam Gregorij XIV. soli mutilanti vel vulneranti priuatio immunitatis est imposita: Ergo, &c. Et ita præter alios à me alibi citatos tenet Chartarius *decis. crimin. 74.* & Castrus Palaus *tom. 2. tract. 11. disp. vnic. punct. 6. num. 10.* Vnde sacra Congregatio Episcoporum die 16. Nouembris 1618. teste Barbosa *de iur. Eccles. ast. lib. 1. cap. 3. num. 13.* declarauit inferentes sfrigia in faciem alicuius intra Ecclesiam, gaudere ipsius immunitate: non obstante quòd sit atrox & graue crimen, vt obseruat Menochius *de arbitr. iudic. cas. 263. num. 27.* Pacianus *cons. 92. num. 2.* & alij, infligere sfrigium, seu vulnus alicui in faciem.

Sed quid dicendum, si quis occiderit aliquem in Ecclesia, vel cœmiterio, in rixa orta per accidens, & maximè prouocatus, an gaudeat immunitate. Respondeo affirmatiuè; & ita decisum fuit Romæ hoc anno 1639. occasione cuiusdam homicidij facti in Ecclesia Sancti Ioannis Lateranensis. Et ita etiam docet Doctores, quos citaui *in part. 1. tr. 1. resol. 11.* & me citato Nouarius *in summ. Bullar. tit. de immunit. num. 58.* & Auctor casuum conscientiæ Bononiæ discussorum anno 1637. Mense Nouembri *cas. 2. fol. 94.* & Zambellus *in Reper. Mor. verb. Ecclesia quoad eius immunitat. n. 13.* Quibus adde alios, quos citat & sequitur Sperellus *decis. 59. numer. 36.* vbi ait, hanc opinionem esse veram, etiam circunscripta constitutione Gregorij XIV. Igitur occidentes, vel mutilantes in Ecclesiis, vel cœmeteriis, non appensatè & ex proposito, sed de pura rixa,

gaudebunt immunitate. Vnde refellendus prorsùs venit Barboſa *de iur. Pontif. lib. 1. cap. 3. num.* 104. per ea, quæ adducit Chartarius *deciſ. crimin. 74. num.* 12.

Oritur etiam ex his pulchra & practicabilis quæſtio. An occidens, vel vulnerans aliquem in ſcalis, atrio, ſeu porticu, vel tecto Eccleſiæ gaudeat eius immunitate. Et videtur negatiuè reſpondendum, quia ſupradicta loca comprehenduntur ſub nomine Eccleſiæ, vt ſuprà viſum eſt: & ideò ad illa confugientes, gaudent eius immunitate. Sed contrarium alibi docui, & nunc iterum doceo: quia nomen Eccleſiæ ſumitur aliquando ſtrictè & quandoque largè; & ideò quando tractatur de pollutione Eccleſiæ, ſumitur ſtrictè: vnde Campanile & Atrium, & ſimilia loca non veniunt nomine Eccleſiæ in dicto caſu, quia non ſunt principaliter Deo dicata, ſed in quandam conſequentiam: Et etiamſi ſanguis humanus effundatur in dictis locis, non polluitur Eccleſia. Sed verò quando tractatur de priuilegio immunitatis, tunc ſupradicta loca veniunt nomine Eccleſiæ. Dicendum eſt igitur, quòd ſcala, porticus, tectum, &c. Eccleſiæ, in odioſis non includuntur ſub eius nomine; ſecùs autem in fauorabilibus.

Et idem dicendum eſt de Palatio Epiſcopi, domibus Canonicorum & Clericorum, & Monaſteriis Religioſorum. Vnde ego olim in facti contingentia conſului occidentem ſuper tecta dictorum locorum immunitate Eccleſiæ gaudere. Et ita docet nouiſſimè Alexander Sperellus in ſuis doctis deciſionibus fori Eccleſiaſtici *deciſ. 60. & 63.* Carolus Maranta *in controuerſ. iur. part. 2. reſponſ. 36. per tot.* Antonius de Marinis *variarum reſolutionum, c. 170. numer. 12.* Barboſa *de iur. Eccleſiaſt. libro 2. cap. 3. numer. 64. 65. & 66.* cum aliis penes ipſos.

Et tandem hîc obiter inquirendum eſt. An extrahens aliquem ab Eccleſia violenter, & illum extra Eccleſiam occidens vel mutilans gaudeat immunitate. Negatiuè reſpondet Barboſa *de iur. Eccleſiaſt. lib. 2. cap. 3. num.* 114. Scortia *in Bull. Pontif. Epit.* 152. *theor.* 385. Peregrinus *de immunit. cap. 6. num.* 16. vbi citat Abbatem, Sylueſtrum & Remigium de Gonni: quibus adde etiam Azorium *part. 2. lib. 9. cap. 9. quæſt.* 14. & Farinacium *de immunitate, cap.* 16. *numer.* 239. Et ratio eſt, quia per talem extractionem violatur Eccleſia, & in ipſa datur cauſa occiſionis.

His tamen non obſtantibus affirmatiuam ſententiam tenet Bonacina *tom. 2. diſputat. 3. quæſt. 7. punct. 6. §. 2. numer.* 4. Quam ego olim conſului, & mordicus contra aliquos Iuriſconſultos, & Theologos tenui; & nunc iterum teneo: pro qua *in part.* 4. *tract.* 1. *reſolut.* 107. adduxi Caſtrum Palaum *tom. 2. tract.* 11. *diſp. vnic. punct. 9. num.* 18. Nec obſtat ratio adducta pro ſententia Barboſæ, Peregrini, & aliorum, quia illa cauſa mortis data in Eccleſia non fuit cauſa neceſſaria, cum liberè poſtea occiſio facta eſt: ergo reus non eſt immunitate priuandus. Adde quod in Bulla excipitur homicidium & mutilatio in Eccleſia. Ergo.

Vnum etiam valde notandum mihi accidit olim acerrimè altercari cum viris doctis, & præcipuè cum Ioanne Baptiſta de Blaſchis iuſtitiæ Præſidi in Regno Siciliæ, viro integerrimo, quod non deſinam hîc adnotare, & fuit. An mandans aliquem occidere in Eccleſia, morte ſequuta gaudeat immunitate: mandatarius fuit captus à Birruariis, & vocauit mandantem, qui in Eccleſiam aufugerat; & ideò tunc caſus iſte fuit agitatus. Et quòd non debeat gaudere docet Peregrinus *de immunitat. cap. 6. numer.* 36. vbi citat Decianum & Remigium de Gonni, quibus ego addo Suarem *tom. 1. lib. 3. cap.* 11. *numer. 7.* Farinacium *de immunit. cap.* 16. *num.* 230. Azorium *part. 2. lib. 9. cap. 9. quæſt.* 14. & Italiam *lib. 1. cap. 6. §. 3. numer.* 48. quia ſic mandans occidi in Eccleſia verè committit crimen homicidij & ſacrilegij. Ergo, &c.

Sed mihi contraria ſententia magis placet: quia illi caſus non gaudent immunitate, qui expreſſi ſunt in iure, præſertim in conſtitutione Gregoriana. Sed eſt expreſſum in iure, vt occidentes in Eccleſia non gaudeant immunitate non autem mandantes occidere: neque ſub nomine occidentis mandans etiam comprehenditur, niſi latè & extenſa ſignificatione, quod in pœnalibus faciendum negamus. Ergo propriè mandans occidere non dicitur occidere in Eccleſia, ſed mandare homicidium; & ſequitur non eſſe immunitate priuandum. Et ideò ſi cenſura fulminetur contra facientes aliquid, non ligat mandantes, niſi exprimatur.

Nec obſtat dicere, quòd qui per alium facit, per ſe ipſum facere videtur: nam reſpondeo cenſeri per alium facere fictione iuris, non autem realiter; & pœna priuationis immunitatis in iure impoſita eſt propter realem occiſionem & mutilationem, vt patet in illis verbis. Quíve homicidia & mutilationem membrorum in ipſis Eccleſiis, earúmve cœmeteriis committere non verentur: quæ quidem verba ex determinatione Pontificis omnem extraneam interpretationem reiiciunt, cùm ibi tollat facultatem aliter interpretandi, & extendendi caſus in Bulla expreſſos ad non expreſſos. Ergo, &c. Et ita pro hac ſententia tunc adduxi Bonacinam *tom. 2. diſp. 3. q. 7. punct. 6. §. 2. num.* 10. quem poſtea ſequitur Caſtrus Palaus *tom. 2. tract. 11. diſput. vnic. punct. 4. n.* 17. *& ſeq.*

Sed

Sed quid dicendum. Si exiſtens in Eccleſia mandet occidere aliquem extra Eccleſiam. Et talem non gaudere immunitate docet ex Sylueſtro Suarez *de Relig. tom.1. lib.3. cap.11.n.7.* quia,ait ille, hic peccat grauiter in Eccleſia: & de illo dici poteſt debere puniri in eo, in quo deliquit. Idem etiam tenet Barboſa *de iur. Eccleſ.lib.2.cap.3. num.116.* Ioannes Guttierez *in pract. quæſtionib. lib.3.quæſtione 2.per totam.* Azorius *part. 2. lib.9. cap.9. quæſt.14.* & alij penes ipſos.

Verùm ego puto exiſtentem in Eccleſia, ſi mandet occidi alium extra Eccleſiam, non eſſe priuandum immunitate: & ita docet Caſtrus Palaus & Bonacina *vbi ſuprà:* quibus adde Decianum *tom.2.lib.6.cap.24. num.17.* Farinacium *de immunit.cap.16.numer.231.* Ambroſinum *cap.5.num.9.* Ioannem de Viſchis *tract.de immunit. Eccleſ.num.6.* & Peregrinus *cap.6.n.3.* Quia, ait ille, mandans committi homicidium extra Eccleſiam, videtur habere reuerentiam Eccleſiæ, vt intra eam non committatur. Sed meliùs dico ſupradictum reum debere immunitate gaudere, quia in iure hic caſus non eſt exceptuatus, & præſertim in Bulla Gregorij XIV. & licèt mandatum occidendi fuerit datum in Eccleſia, homicidium non fuit factum in Eccleſia: & Bulla excludit ab immunitate homicidia facta in Eccleſia phyſicè, & non moraliter.Ergo,&c. Vnde ex his refellendus venit Sarpus *fol* 44. vbi docet non differre,an delictum totum in Eccleſia perpetratum ſit; an quòd extra Eccleſiam initium habuerit, & in ipſa finem,vel etiam è contrà.

An qui confugit ad Eccleſiam armatus gaudeat eius immunitate?

Reſol. VIII.

NEgatiuè reſpondet Sarpus *cap. 5. fol.43.* vbi ita aſſerit. Hinc illud conſequitur, vt eadem Eccleſiarum immunitas nullo modo protegat eum, qui vetita legibus arma in Eccleſiam detulerit, ea namque deferre peccatum eſt: quique ea in Eccleſiam defert, in Eccleſia peccat; quò fit vt in ea à Lictoribus vinciri poſſit, & in quolibet etiam alio ſacro loco. Sic ille.

Sed contrariam ſententiam prorsùs tenendam eſſe puto: nam licèt armorum vſus etiam de iure communi prohibitus ſit tam Laicis, quàm Clericis, ac tam intra, quàm extra Eccleſiam *ex leg. 1. Cod. vt armorum vſus inſcio Principe interdictus ſit, lib.11. & ex cap.Clerici arma, de vit. & honeſt. Cleric.* & docet Corneus *conſil.20.lib.3.* & alij: Tamen delatio armorum inſpecto iure communi eſt leue delictum, vt notat Bartolus *in leg. leuia,ff. de accuſation.num.9.* Decianus *lib.8.cap.4. num.21.* & alij quos citat Farinacius *quæſt.28.poſt n.66.* Sed ſatis ſuprà firmatum eſt delinquentes in Eccleſia illius immunitatem conſequi, maximè ſi delictum leue fuerit, quod in Eccleſia commiſerunt: & tradunt Hoſtienſis & Panormitanus *in cap.fin.* idem Abbas *in cap.inter alia:* Henricus Boychus *in cap. Eccleſiæ de immunit. Eccleſ.* & alij quos citat Farinacius *q.28. numer.63.* Adde quòd licèt rei confugientes ad Eccleſiam armati ipſam offendant, non tamen ob quamlibet offenſionem in Eccleſia factam, priuatur quis immunitate: ſed ſolùm propter occiſionem & mutilationem; Ergo deferentes arma in Eccleſia eius immunitate gaudebunt.

Neque admitto id, quod ex Farinacio videtur de iure communi admittere Caſtrus Palaus *tom.2.tractat.11. diſput.vnic.punct.9 n.10.* Sed malè: priuationem immunitatis Eccleſiarum quoad armatos confugientes ad Eccleſiam ſumendam eſſe ex capitali pœna, quæ infertur ferentibus ſupradicta arma prohibita; nam clarum eſt Principes Laicos nullam habere poteſtatem expreſsè ſtatuendi, quænam crimina in Eccleſiis commiſſa, grauia iudicentur, vt delinquens in Eccleſia illius immunitate priuetur: cùm huiuſmodi declaratio ad ſummum Pontificem pertineat, vel ex natura & ſubſtantia illius delicti, aut ex iure communi deſumenda ſit. Quo pro certo ſuppoſito, vt negari non poteſt ſine temeritate, ſequitur clarè contra Palaum & alios ex grauitate pœnæ deferentibus arma prohibita lege Principis irrogatæ, non eſſe arguendam grauitatem delicti ad effectum, vt committens delictum illud aſportandi arma prohibita in Eccleſia, inde eius immunitate non gaudeat; vt inuitus,vt docet Sarpus,auelli poſſit: ne quod vnâ viâ prohibetur, aliâ permittatur, contra vulgarem regulam, quam tradit Bonifacius *in cap. cùm quid vna via de regul. iur. in 6. & gloſſ. in cap.tuæ de procurat.* Ergo, &c. Et ideò noſtram ſententiam, nempè Reos cum armis prohibitis confugientes ad Eccleſiam gaudere immunitate, tradit Peregrinus *de immunitate, cap.12. num.11.* Ambroſinus *cap.5.numer.5.* Guazzinus *tom.1.defenſ.1.cap.29.num.7.* Sperellus *deciſione 59.num.11.* Chartarius *deciſ.crimin.74.n.8.* & *deciſ.46. num.15. & ſeq.* & alij penes ipſos. Vnde ſic confugiens ad Eccleſiam non poteſt à Miniſtris Laicis armis prohibitis ſpoliari: quicquid aſſerat Sanchez *in opuſc. tom. 2. lib.6. cap.1. dub.14.* & Villalobos *in ſumma tom.2. tract.34.difficult.5.numer.11.* vbi ſic ait. [Tan poco vale al que tiene armas prohibidas en la Yglesia quanto a las armas, que ſe las pueden quitar, porque teniendo armas prohibidas, comeſe delito en la miſma Yglesia.]

Ita ille. Et ante illum Doctores, quos ego citaui *in part. 1. tract. 1. resol. 8.* Sed ibi & meritò contrariam sententiam tenui: Et me citato tenent nouissimè Ciarlinius *controuers. forens. cap. 10. numer. 16.* & Maranta *in controuers. iur. part. 2. respons. 37. num. 1.* Zambellus *in Reper. Mor. ver. Ecclesia quo ad eius immunitatem, numer. 9* Nouarius *in summ. Bullar. titul. de immunit. num. 6.* cum Castro Palao *tom. 2. tract. 11. disput. vnic. punct. 9. num. 10.* Et ratio est, quia *in cap. 1. extra de immunitat. Eccles. & cap. 2. eodem tit. in 6.* expressè prohibetur iudicibus Laicis aliquam iurisdictionem in Ecclesia exercere: cùm Ecclesia sit de territorio Episcopi, & extra territorium ius dicenti etiam à subditis non paretur *ex cap. 2. de constitutione in 6.* & *leg. vltim.* cum gloss. *ff. de iurisdict. omn. iudic.* Et ideò nostram sententiam contra Sarpum determinauit sacra Congregatio Episcoporum in vna Salernitana die 30. Septembris 1616. decernens immunitate Ecclesiarum gaudere eos, qui cum armis prohibitis in Ecclesiam se recipiunt. Vnde ex his non est audiendus noster P. Naldus *in summa ver. Ecclesia, numer. 5.* asserens posse reum in Ecclesia expoliari armis vetitis, vel bonis furatis per iudicem laicum; quod malè etiam docet Sanch. *in opusc. tom. 2. lib. 6. cap. 1. dub. 14.*

Restat modò respondere ad argumentum Sarpi; videlicet, quòd delatio armorum est à lege prohibita; & qui illa in Ecclesiam detulit, in illam peccat: ergo non debet eius immunitate gaudere. Respondeo, quòd ratio quare delinquentes in Ecclesia non gaudent eius immunitate, est propter irreuerentiam factam loco sacro: nam decisio textus *cap. fin. de immunit.* non respicit qualitatem delictorum; sed tantùm locum sacrum, in quo delicta committuntur: sed propter delationem armorum prohibitorum parua fit irreuerentia loco sacro; ergo licèt sit delictum in se illa deferre contra leges prohibentes, non est dicendum ita facientem delinquere in Ecclesiam, itaut perdat eius immunitatem: Et dato quòd talis reus delinqueret in Ecclesia, delatio tamen armorum est leue delictum, vt docet Farinacius *quæst. 28. numer. 66.* Et licèt ipse asserat, quòd quando delatio armorum meretur pœnam capitalem, est graue delictum: tamen grauitas, vel leuitas huius delicti, vt suprà dixi, non est consideranda in casu nostro respectu pœnæ à lege impositæ; sed respectu irreuerentiæ loco sacro factæ; ergo non erit talis delatio armorum delictum graue respectu Ecclesiæ. Adde quòd cùm hoc delictum non sit per Canones exceptum, debet gaudere Ecclesiastica immunitate, iuxta à nobis superiùs dicta.

An Fures debeant immunitate Ecclesiarum gaudere?

Resol. IX.

Minimè, respondet Sarpus *cap. 5. fol. 44.* sic enim ait. Fures etiam, qui aut in Ecclesia furtum; aut cum re ablata ad ipsam confugerint, ex eo quòd in Ecclesia peccant, ab eadem diuelli queunt.

Sed affirmatiuam sententiam tenendam esse puto; etiamsi furtum commissum fuerit in Ecclesia; vel si Latro pluries furatus fuerit, & sit famosus, dummodò non sit publicus: quia Canones & constitutio Gregoriana excipiunt tantùm homicidia, & mutilationes factas in Ecclesiis. Et ita docet Farinacius *de immunit. cap. 6. numer. 94. & seq.* Castrus Palaus *tom. 2. tract. 11. disp. vnic. punct. 9. num. 3.* Chartarius *decis. crimin. 9. numer. 7.* Tuschus *de iur. Ecclesiast. conclus. 10. numer. 23.* & Peregrinus *cap. 12. num. 9.* Sperellus *decis. 59. num. 11.* Ambrosinus *de immunit. cap. 5. num. 6.* Nouarius *in summ. Bullar. tit. de immunit. num. 4.* & Riccius *part. 1. decis. 110.*

Sed non indigemus contra Sarpum auctoritate Doctorum; vbi adest expressa determinatio sacræ Congregationis immunitatis in vna Squillacensi 18. *Martij* 1632. vbi decretum est immunitate Ecclesiastica gaudere furantes in Ecclesia; Et nota, quòd Reus non potest in Ecclesia spoliari à iudice Laico re furata, quam secum traxerit: sed recurrendum est ad iudicem Ecclesiasticum, vt ego alibi adnotaui, & docet nouissimè Sperellus *decis. 49. num. 25. & 26.* cum aliis penes ipsum. Et suprà dicta doctrina est ita vera, vt Barbosa ex Farinacio *de iur. Ecclesiast. lib. 2. cap. 3. numer. 123.* & Gauantus *in addit. ad Man. Epis. ver. immunitas Ecclesiastica, num. 8.* dixerint furantes etiam in Ecclesia Pixidem sanctissimi Eucharistiæ Sacramenti gaudere eius immunitate: quia homicidia & mutilationes factæ in Ecclesia tantùm exceptuantur, non autem alia crimina: & in nostra materia casus excepti non extenduntur etiam ex maioritate rationis. Et ideò omnes sacrilegos docet Chartarius *decisione crimin. 7. num. 6.* gaudere Ecclesiæ immunitate. Vnde refellendus venit Decianus *tom. 2. lib. 6. cap. 26, num 7.* Castro *consil. 458. numer. 1. lib. 2.* & alij apud Farinacium *de carcer. q. 28. numer. 47.* asserentes furantes in Ecclesia non gaudere eius immunitate, & Naldus *in summa ver. Ecclesia, num. 5.* Sentiens furantem Pixidem non gaudere immunitate.

Sed an saltem ex consuetudine licitum sit extrahere fures simplices ab Ecclesia; ita vt eius immunitate non gaudeant. Affirmatiuè respon

reſpondet Sarpus *fol.* 51. ita aſſerens. Quàm plurimis etiam locis, vbi furum eſt maxima copia, conſuetudo viget, vt eorum nemini, cuiuſuis notæ aut conditionis exiſtat, ad Eccleſiam confugere liceat: quæ tamen conſuetudo ab Eccleſiaſticis videtur inducta, qui fures peroſi obſtare noluerunt, quin etiam in ipſis Eccleſiis prehenderentur. Quare quod eſt vſu iam receptum, omni contentione retinendum. Ita ille. Et ideò Villalobos *in ſumma tom.* 2. *tract.* 39. *difficult.* 5. *num.* 2. ſic ait. [Tam poco vale la Yglesia los Ladrones ſimples, que cada dia los ſacan della, y eſto es por la coſtumbre, como dixen Couarruuias, Iulio Claro, y Paz, que de derecho bien les valeres.] Hæc ille & alij.

Verùm ego non poſſum huic ſententiæ adhærere; immunitas enim Eccleſiarum contraria conſuetudine tolli non poteſt. Primò, quia populus nihil ſtatuere poteſt ſuper immunitate Eccleſiarum; ideò nec conſuetudinem inducere valet. Secundò quia talis conſuetudo eſt irrationabilis. Tertiò quia nec etiam introduci poteſt Pontifice ignorante. Quartò quia nunquam talis aſſerta conſuetudo in contradictorio iudicio obtenta fuit. Quæ omnia infrà latiùs à nobis probanda erunt: & probat indiuiduatim loquens de hac conſuedine extrahendi fures ſimplices ab Eccleſia omninò videndus Iulius Chartarius *deciſ. crimin.* 46. *num.* 24. *& ſeq.*

Vnde ex his non approbo conſuetudinem, quam alicubi vigere teſtatur Sarpus, vbi ſuprà: nempè fures in furtis grauibus Eccleſiarum immunitate minimè gaudere: nec valet pro confirmatione dictæ conſuetudinis ſimile ſtatutum, quod ipſe adducit factum in cuiuſdam Principis ſtatu; nam ſuper immunitate Eccleſiarum Principes ſæculares nihil in eius præiudicium ſtatuere poſſunt; vt tradit in hoc caſu de immunitate Eccleſiarum Farinacius *de immunitate*, *cap.* 6. *numer.* 25. & alij.

Sed non deſinam hîc refellere doctrinam, quam ſuprà docuit Sarpus, quam doleo approbaſſe Suarez *de Relig. tom.* 1. *lib.* 3. *cap.* 11. *n.* 4. & Raphaëlem de la Torre *tom.* 2. *in* 2. 2. *Diui Thomæ quæſt.* 99. *numer.* 4. *diſp.* 7. *gradu* 8. aſſerentes ſupradictam conſuetudinem extrahendi fures ab Eccleſia iuſtificandam eſſe: quia fuit introducta videntibus Clericis & Epiſcopis in odium delicti, ac perinde quaſi renunciantibus tali immunitati quoad fures. Sed, vt dixi, diſplicet mihi viros Theologos & doctos hæc dixiſſe: nam prorsùs refellenda eſſe puto. Immunitas hæc enim conceſſa eſt locis ſacris, & non perſonis, vt rectè obſeruat Maſtrillus *deciſ.* 169. *lib.* 2. Adde quòd quæ in honorem Dei ſunt introducta, etiamſi quis inde fauor ad partes deriuetur, non poſſunt partes renunciare, vt docet Panormitanus *in cap. conqueſtus de feriis poſt gloſſam, num.* 9. & probatur clarè per text. *in cap. ſi diligenti de for. compet.* vbi Innocentius III. primùm probat leges dicentes pacto priuatorum non poſſe iuri publico derogari: deinde probat Clericum non poſſe renunciare priuilegio fori, quia hoc non eſt conceſſum fauore perſonæ particularis; ſed fauore totius Collegij Clericalis, cui p iuatorum pactio derogare non poteſt. Ergo etiam totus ordo Clericalis & Laicalis non poteſt renunciare beneficio conceſſo in honorem Dei, cui non eſt illi integrum præiudicare. Et ideò Caſtrus Palaus *tom.* 2. *tract.* 11. *diſp. vnic. punct.* 11. *num.* 5. ſic ait. Hoc priuilegium non delinquentibus ob ipſos, ſed ob reuerentiam loci ſacri eſt conceſſum quapropter renunciari à nullo poteſt; ſicuti neque renunciari poteſt priuilegium fori Clericis conceſſum, quia non ipſis ob ipſos, ſed ob dignitatem Clericalem conceditur. Ita Caſtrus Palaus.

Et tandem quæro à Sarpo; quo pacto Eccleſiaſtici potuerunt inducere hanc conſuetudinem extrahendi fures ab Eccleſia; cùm ſit conſuetudo contra Canones non excipientes hoc crimen, & ideò irrationabilis & reiicienda. Vnde inſignis ille Canoniſta inclytæ Academiæ Salmaticenſis Valboa de Mogrouejo *in cap.* 1. *de for. compet. numer.* 6. rectè docuit, quòd conſenſus Clericorum in aliquam conſuetudinem, quando adeſt libertatis Eccleſiaſticæ præiudicium, nihil operatur: quod etiam docet nouiſſimè Sperellus *deciſ.* 37. *numer.* 63. Sed hoc accidit in caſu, de quo iam loquimur. Ergo, &c.

Verùm pro Coronide huius reſolutionis, quærendum eſt. An ſententia Sarpi ſaltem admittenda ſit in furibus, qui cum furto ad Eccleſiam confugiunt, & intra Eccleſiam illud contractauerint? Et contra Sarpum negatiuè reſpondendum eſt; quia illa contrectatio, ſeu vſus rei ſubreptæ non poteſt eſſe regulariter loquendo res magni momenti; & ideò cùm ſit delictum leue, etiam in opinione Doctorum, qui admittunt extenſionem quoad delicta exceptuata, non debent amittere priuilegium immunitatis. Adde quòd illa contrectatio eſt per accidens, cùm non deferatur in Eccleſia, vt iniuria ei inferatur. Ergo, &c. Et ita tenet Peregrinus *de immunit. cap.* 12. *num.* 10. & alij communiter cum Bonacina *tom.* 2. *diſput.* 3. *quæſt.* 7. *punct.* 5. *numer.* 7. Vnde prorsùs reiicienda eſt in opinione omnium Doctorum ſententia Sarpi, quam *ſuprà* retulimus; nempe fures non gaudere immunitate Eccleſiarum.

Notandum eſt tamen hîc obiter furantem in Eccleſia, & alios in Eccleſia delinquentes

capi poſſe ab Eccleſiaſticis Miniſtris etiam extra Eccleſiam ; nam commiſerunt ſacrilegium, quod eſt crimen mixti fori. Ergo, &c Ita Bonacina *loco citato*, & ne deſeras videre *deciſionem* 3. & 4. Alexandri Sperelli.

An qui deliquit propè Eccleſiam ſub ſpe ad Eccleſiam confugiendi, gaudeat eius immunitate ?

RESOL. X.

NEgatiuè reſpondet Sarpus *cap.* 5. *fol.* 45. vbi docet eos immunitatis priuilegio protegi minimè poſſe, qui delicta commiſerint ea ſpe atque conſilio, vt ſacro ſe loco tueantur. Siquidem Eccleſiarum auxilio vti debemus, vt peccatorum veniam conſequamur, quæ iam admiſimus : non vt noua facinora perpetrare tunc valeamus. Verùm enim verò cùm hominum mentes atque conſilia ſint ab oculis omnium remota, atque penitùs abdita, non poſſumus, niſi coniecturis decernere, an Reus delictum admiſerit, ſpe excitatus ad Eccleſiam confugiendi. Doctores verò dicunt, qui ſtatim vt facinus perpetrauit, ad Eccleſiam fugit, eumdem eo conſilio perpetraſſe, vt eò confugeret ſtatuendum eſſe. Et certè qui iam ſtatutum, atque decretum habet, vt facinus committat, neceſſariò ſtatuendum videtur eumdem etiam cogitaſſe, non ſolùm quanam ratione illud poſſit admittere ; ſed multò magis quonam fugere debeat, vt ſe tueatur. Sicut etiam qui de improuiſo in errorem incidit ; ſicut nunquam anteà de facinore cogitauit : ita quoque affirmandum eſt ne de refugio quidem cogitaſſe. Quare quotieſcunque conſilium, atque deliberatio delictum præuenerit, & reus ad Eccleſiam confugerit, id conſultò factum ; ideóque loci ſacri immunitate defendi non poſſe certiſſimi iuris eſt : Hucvſque Sarpus.

Sed hanc ſententiam maximè poſt conſtitutionem Gregorianam ego reprobaui *in part.* 1. *tract.* 1. *reſol.* 3. cum multis Doctoribus : quibus nunc addo Caſtrum Palaum *tom.* 2. *tract.* 11. *diſp. vnic. punct.* 9. *numer.* 21. Layman *lib.* 4. *tract.* 9. *cap.* 3. *num.* 7. & Bonacinam *tom.* 2. *diſp.* 3. *quæſt.* 7. *punct.* 6. §. 2. *numer.* 12. Quia qui tempore Iubilæi ſpe abſolutionis virtute Iubilæi obtinendæ patrat delicta reſeruata ; vel annexam excommunicationem habentia, poteſt abſolui, quandiu priuilegium abſoluendi perſeuerat. Ergo, &c. Secundò, qui propè Eccleſiam ſine ſpe immunitatis patrat delicta, gaudet immunitate, ſi ad Eccleſiam confugiat : ergo eadem gaudere poteſt, etiamſi patret delicta ſpe immunitatis, ſummus enim Pontifex reſpexit delicti qualitatem, & iniuriam Eccleſiæ, non verò ſpem. Tertiò quia in eo loco quis puniri debet, in quo deliquit ; ſed hic non deliquit in Eccleſia, ſed extra ; ergo puniri debet extrà ; ergo non debet priuari immunitate Eccleſiæ. Quartò quia non eſt facienda extenſio ad caſus in Bulla non exprèſſos ; ſed in Bulla exprimuntur ſolùm patrantes homicidia, vel mutilationes membrorum in Eccleſiis, vel eorum cœmeteriis ; ergo, &c. Et ideò hanc ſententiam etiam in terminis iuris communis docet Pater Suarez *de Religione tom.* 2. *lib.* 3. *c.* 11. *n.* 9. vbi ſic ait. Couarruuias hanc exceptionem extendit ad eum qui deliquit propè Eccleſiam ſpe confugiendi ad illam ; quando de tali ſpe per coniecturas conſtare poteſt : vult enim illum non gaudere immunitate Eccleſiaſtica. Verùm hæc non videntur mihi ſufficere ad extendendam legem prædictam, & quodammodò coarctantem immunitatem Eccleſiaſticam : præſertim quia textus diſtinctè loquitur de Eccleſia & cœmiteriis eius ; ergo in virtute ponit excluſiuam, vt tantùm de illis locis loqui videatur. Item qui propè Eccleſiam peccat abſque ſpe immunitatis, non priuatur illa, vt apertè Couarruuias ſupponit ; ſed peccare cum ſpe, vel ſine illa non variat in præſenti effectum illius legis, vt ipſe etiam fatetur : ergo neque in præſenti refert. Et hæc omnia docet Suarez.

Ex quibus corruunt ea, quæ ſuprà adducit Sarpus ; & ideò noſtram ſententiam ex ſupradictis, & aliis rationibus firmat nouiſſimè Nouarius *in ſumm. Bullar. tit. de immunit. numer.* 5. Alexander Sperellus *in deciſionib. for. Eccleſiaſt. deciſ.* 60. & 61. vbi docet occidentem in ſcalis, porticu, & Sacriſtia Eccleſiæ, etiam ſub ſpe ad illam confugiendi, eius immunitate gaudere : & me citato hanc ſententiam amplectuntur alij quatuor Doctores recentiores, Ciarlinius *controuerſ. forenſ. cap.* 10. *numer.* 95. & Maranta *in controuerſ. iur. part.* 2. *reſponſ.* 45. *n.* 10. & *ſeq.* & nouiſſimè Trullench *in Decal. tom.* 1. *lib.* 1. *cap.* 11. *dub.* 3. *numer.* 13. & Zambellus *in Reper. Mor. ver. Eccleſia quoad eius immunitatem, num.* 6.

Nec valet dicere cum Sarpo, quòd qui deliquit ſub ſpe immunitatis indignus eſt tali priuilegio *ex cap. final de immunit.* & *ex cap. quando de conſecrat. diſtinct.* 4. & *cap. illud de Cleric. excommunic.* aliàs Eccleſia Dei fieret ſpelunca latronum ; eiuſque immunitas occaſionem præberet perditis hominibus liberiùs viuendi, & delicta perpetrandi, contra textum *in cap. eſt iniuſta* 24. *quæſt.* 4. Nam reſpondeo aſſumptum Sarpi non eſſe tutum, neque immunitatis fiduciam *in dicto cap. final.* apponi pro cauſa finali, ſed in verbis narratiuis facti ; ex quibus non deſumitur diſpoſitio, nec inducitur myſterium iuris. Adde & hoc eſt valde notandum, quòd

indignus

indignus eſt immunitate ſub ſpe peccans, ſi eius delictum & perſona ſpectetur: vt immunitas non ipſi propter ipſum, ſed ipſi propter ſacrum locum concedatur, qui eſt omni priuilegio digniſſimus. Neque inde fit fieri Eccleſiam ſpeluncam & aſylum latronum; tum quia ibi non perpetrantur delicta; tum quia ibi exiſtentes corrigi & frænari à iudice Eccleſiaſtico poſſunt: tum denique quia, vt ego olim aſſerebam Excellentiſſimo Duci Alcalenſi, non eſt Eccleſiæ imputandus abuſus illuc confugientium: cùm ipſa ſolùm prætendat fauere miſeris eos à pœna liberando, non autem fouere eorum malitiam & facinora.

Nec ad ea, quæ ſuperius diximus, te terreat, Amice Lector, Decretum Clementis VIII. ad Archiepiſcopum Panormitanum; nam nihil facit aduersùs noſtram ſententiam, vt latè apparet per ea, quæ nouiſſimè adducit Ciarlinius *in controuerſ. forenſib. c.* 10. *num.* 93. *& ſeq.* omninò videndus. In cuius Decreti intelligentia deceptus eſt nouiſſimè Danza *in Pugna Doctorum, tom.* 1. *titul. de immunitate, cap.* 2. *num.* 6. Vnde ex ſupradictis venit refellendus Barboſa *de iur. Eccleſ. lib.* 2. *c.* 3. *numer.* 109. vbi me citato pro ſententia, quam ſuprà firmauimus, ipſe adhuc tenet delinquentem ſpe confugiendi ad Eccleſiam, eius non gaudere immunitate; quod etiam nouiſſimè docuit alter Luſitanus Fragoſo *in Regim. Reipubl Chriſt. part.* 1. *lib.* 4. *diſp.* 11. §. 2. *num.* 274. Sed non bene.

An Aſſaſſinus gaudeat immunitate; etiam homicidio non ſequuto?

Resol. XI.

NEgatiuè reſpondet Sarpus *cap.* 5. *fol.* 45. vbi ita aſſerit. Aſſaſſinorum nomine deſignantur hodie, quicunque pacto, pretio, & mercede ad necandum hominem immittuntur: quod vſu ipſo receptum eſt, non modò cùm homicidium perfectum fuit; ſed etiam quando tentatum eſt, licèt minimè ſucceſſerit. Sic ait ille.

Sed quoad priora verba, cùm ſint abſoluta; videtur docere Sarpus etiam in occiſione hominis infidelis adeſſe aſſaſſinium: & hanc opinionem licèt admittat Henricus Bucerus *tract. de homicidio, lib.* 1. *cap.* 3. *num.* 14. Marius Italia *lib.* 1. *cap.* 5. §. 4. *numer.* 2. *&* 21. Decianus *lib.* 6. *cap.* 28. *num.* 18. Peregrinus *cap.* 7. *num.* 39. Bonacina *tom.* 2. *diſput.* 3. *quæſt.* 7. *punct.* 6. §. 5. *numer.* 9. Farinacius *cap.* 8. *numer.* 120. & alij. Et ratio illorum eſt; quia infidelis eſt etiam proximus.

Tamen ego contrariæ ſententiæ adhæreo: quia textus *in cap.* 1. *de homicidio in* 6. expreſsè dicit, quempiam Chriſtianum; ergo tacitè infidelem excludit. Neque obſtat infidelem verè eſſe proximum; quia non pro cuiuſlibet proximi occiſione hæc aſſaſſinij pœna incurritur; ſed pro occiſione proximi Chriſtiani. Et ita poſt antiquiores docet Couarruuias *variar. lib.* 2. *cap.* 20. *numer.* 10. Iulius Clarus *in pract.* §. *Aſſaſſinium ver. benè verum eſt*, & *quæſt.* 85. *ver. vbi agitur.* Ioannes Guttierez *pract. quæſt. lib.* 3. *quæſt.* 7. *numer.* 8. & alij. Et poſt Gregorianam conſtitutionem Sebaſtianus Guazzinus *defenſ.* 1. *cap.* 38. *num.* 42. omninò videndus, Caſtrus Palaus *tom.* 2. *tract.* 11. *diſp. vnic. punct.* 9. *num.* 35. & Ambroſinus *de immunit. cap.* 7. *n.* 12. vbi citat Corneum *lib.* 1. *conſil.* 249. *numer.* 21. aſſerentem, quòd euaſit quidam Prælatus, qui fuerat accuſatus de crimine aſſaſſinatus; & non fuerat deductũ in proceſſu vel in libello, quòd ille qui fuerat aſſaſſinatus, fuerit Chriſtianus; & admonet Aduocatos, vt id probent. Et hanc ſententiam docet etiam Nouarius *in concluſionibus noui iuris Pontificy concluſione* 43. *num.* 22. qui etiam *numer.* 25. tenet, quòd in dubio occiſus non cenſetur Chriſtianus, niſi pro tali fuerit probatus; quod anteà docuerat Pacianus *de probationib. part.* 2. *cap.* 14. *numer.* 7. Ambroſinus *de immunit. cap.* 7. *num.* 12. *&* 13. & alij. Verùm nouiſſimè Iuſtus Oſdefob. *in cautelis crim. tit.* 2. *cauſ.* 10. *num.* 7. putat onus probandi occiſum non eſſe Chriſtianum, non ad fiſcum, ſed ad Reum reiiciendum eſſe.

Sed deueniendo ad quæſitum dubitationis; An ſcilicet contra mandatarium; morte non ſequuta intret pœna aſſaſſinij, ita vt non gaudeat reus immunitate. Fateor quidem ſententiam Sarpi à pluribus doceri: & ita tenet Peregrinus *loco citat. num.* 31. Guttierez *num.* 59. Bonacina *numer.* 6 & alij. Et ratio eſt, quia in tali caſu non ſtetit per reum, quin Chriſtianum per aſſaſſinium occiderit, cùm deuenerit ad actum morti proximum: & in atrociſſimis delictis punitur affectus, etiam non ſequuto effectu; & ideò cùm in tali caſu aſſaſſinium puniatur pœna ordinaria, ideò reus non gaudebit Eccleſiæ immunitate, vt etiam obſeruat Megalius *in* 3. *part. lib.* 4. *cap.* 2 *quæſtione* 1. *numer.* 20.

Verùm licèt ego huic ſententiæ adhæſerim *in part.* 1. *tract* 1 *reſol.* 18. vnde me citato nouiſſimè illam tenet doctus P. Theſaurus *in pract. Eccleſ. de pœnis, part.* 2. *ver. Aſſaſſinium, cap.* 1. *fol.* 164. tamen re meliùs conſiderata modò affirmatiuam ſententiam teneo, quia immunitas neganda non eſt niſi propriè committentibus crimen aſſaſſinij ſed qui accepta pecunia alium vulnerauit, ſi tamen non occidit, verè & propriè crimen aſſaſſini non committit. Ergo, &c. Minor probatur, quia tex-

tus *in cap.* 1. *de homicid. in 6.* vbi hoc crimen declarans ſolùm de mandate dicit puniendum eſſe iiſdem pœnis, ſiue mors ſequatur, ſiue non; & nihil de mandatario dicit. Ergo mandatarius, qui mortem non intulit, relinquitur in hac parte diſpoſitioni iuris communis diſponentis neminem ob vulnerationem non gaudere immunitate. Vnde ex his patet reſponſio ad ea, quæ poſſet quis adducere ex Maſtrillo *de indulto, cap.* 31. *num.* 14. Adde contra Doctores, quos citat & ſequitur Megalius *loco citato*, quòd etiam in crimine aſſaſſinij ordinaria pœna non intrat, morte non ſequuta: etiamſi ſit deuentum ad actum proximum, vt tradunt non contemnendi Doctores, quos citat Farinacius *quæſt.* 123. *inſpect.* 4. *numer.* 115. Et in genere, quòd non puniatur pœna ordinaria affectus, ſeu conatus non ſequuto delicto, tradiderunt etiam plures Doctores penes eumdem Farinacium *quæſt.* 124. *num.* 84. Ergo cùm hæc opinio ſit mitior, & fauorabilis immunitati Eccleſiarum, ego illam tenendam eſſe puto.

Dico igitur reum tentantem aſſaſſinium, etiamſi deuenerit ad actum proximum morti, ſi ſequuta non fuerit, gaudere Eccleſiæ immunitate: Et ne auctore careat noſtra ſententia; ſcias illam docere Layman *lib.* 4. *tract.* 9. *cap.* 3. *num* 9. vbi ſic ait: Aſſaſſinus dicitur, qui pretio conductus hominem incautè occidit: dummodò effectus, ſiue cædes re ipſa ſequatur; nam ſolus conatus, ſiue aggreſſio, aut etiam vulneratio non videtur ſufficiens, ita ille: cui etiam adde Caſtrum Palaum *tom.* 2. *tract.* 11. *diſp. vnic. punct.* 9. *num.* 38. qui *numer.* 39. ſecùs aſſerit de mandante. Sed non deſinam hîc pro curioſis etiam adnotare Henricum Bocerum nouiſſimè *in tract. de homicidio, lib.* 1. *capite* 3. *numer.* 4. docere mandantem non dici aſſaſſinum, ſic enim ait. Non deſunt qui aſſaſſinum appellãt eum etiam, qui pecunia mediante aliquem occidi mandat, atque ita vtrumque locatorem, & conductorem, mandatorem & mandatarium aſſaſſinum vocitant. Sed cùm hanc appellationem contextus *cap.* 1. *de homicidio in 6.* tribuat tantum ei, qui ex mandato alterius cædem alicui molitur ac adfert, certè hoc nomen etiam mandatori cædis non temerè imponendum erit. Ita Bocerus; ſed alij communiter contrarium ſentiunt.

Notandum eſt etiam hîc propoſitionem, quam Sarpus ſupra poſuit: nempe quod aſſaſſinorum nomine deſignantur, quicunque pacto, pretio aut mercede ad necandum hominem immittuntur, admittere plures limitationes, & ideò in multis caſibus non eſſe veram.

Vnde primò limitatur, & non procedit in eo, qui accepta ab aliquo pecunia occidit communem inimicum: qui aſſaſſinium committi non dicitur, nec qui pecuniam dedit, aſſaſſinus dici poteſt; ſed potiùs inſtigator, vel inflammator, vt docet Grammaticus *conſil.* 52. *n.* 49. Vulpellus *conſil.* 143. *num.* 10. Hondedeus *conſilio* 87. *num.* 4. *lib.* 2. & alij.

Secundò limitatur non procedere in eo, qui recepta pecunia aliquem interfeciſſet præſente ipſo mandante: ita Bertazolus *conſilio* 143. *n.* 15. *vol.* 1. Gabriel. *conſil.* 180. *n.* 11. *lib.* 1. & alij.

Tertiò limitatur non procedere in eo, qui promiſſionem vel oblationem pro homicidio non acceptauit; licèt poſteà ſequutum fuerit: quia requiritur, vt interueniat conuentio ac contractus mutuæ voluntatis inter mandantem & mandatarium, vt obſeruat Grammaticus *vot.* 11. *numer.* 19. Riminaldus Iunior *conſilio* 685. *numer.* 12. *vol.* 6. qui *ſub numer.* 14. docet non ſufficere illam præſumptionem, quòd præſumatur acceptaſſe promiſſionem ſibi fauorabilem.

Quartò limitatur contra Caſtrum Palaum *tom.* 2. *tract.* 11. *diſp. vnic. punct.* 9. *numer.* 34. non procedere in eo, qui accepit paruam quantitatem pecuniæ, quæ animum mouere non potuit ad tale crimen perpetrandum. Ita Vulpellus *vbi ſuprà, num.* 9. Ambroſinus *de immunit. cap.* 7. *num.* 9. Gabriel. *conſil.* 170. *numer.* 21. *lib.* 1. Eugenius *conſil.* 76. *numer.* 139. Maſullus *ad capiccium deciſ.* 155. *num.* 4.

Quintò limitatur non procedere, quando promiſſio pretij vel mercedis non fuerit certa & ſpecifica; ſed generalis & incerta: vt ſi dicas mandatario te nunquàm defuturum in ſuis neceſſitatibus. Ita Vulpellus *loco citato, num.* 5. Baldus *conſil.* 385. Vnde venit refellendus Iuſtus Oſdefob. *in pract. crimin. tit.* 2. *cauſ.* 10. *numer.* 9. Vincentius de Franchis *deciſione* 170. & Maſtrillus *de indulto, cap.* 31. *n.* 11. aſſerentes fuiſſe iudicatum in ſacro Concilio Neapolitano, ad conſtituendum aſſaſſinium ſufficere promiſſionem generalem & incertæ rei. Sed noſtra ſententia eſt tenenda; & ita tenet Buſartus *conſil.* 20. *num.* 4. *lib.* 1. Bertazolus *conſil.* 341. *numer.* 38. *volum.* 2. Hondedeus *conſil.* 93. *num.* 66. *lib.* 2. Ruinus iunior *conſ.* 685. *num.* 12. *lib.* 6. & in terminis Bullæ Gregorianæ Peregrinus *de immunit. cap.* 7. *numer.* 40. Ambroſinus *cap.* 7. *numer.* 9. & Caſtrus Palaus *tom.* 2. *tract.* 11. *diſp. vnic. punct.* 9. *num.* 34. Vide etiam Grammaticum *vot.* 11. *numer.* 29. Corneum *conſil.* 249. *lib.* 1. Eugenium *conſilio* 76. *numer.* 138. & ideò non eſt audiendus Villagut. *de extenſ. leg. tit. de crimine aſſaſſinij, num.* 8.

Sed non deſinam hîc apponere dubium non incurioſum, quod mihi in facti contingentia accidit, filius cuiuſdam Baronis inimicitias

citias capitales gerebat cum Titio; & de hoc loquens cum quodam eius vaſſallo, ſtatim obtulit ſe illum occiſurum, cum conditione, vt ab eius Patre quoddam officium pro ipſo obtineret: annuit adoleſcens, & homicidium factum fuit; tunc à me quæſierunt, an hoc fuerit aſſaſſinium. Et affirmatiuè videtur reſpondendum cum Decian. *lib. 9. cap. 3. numer. 16. in fine*, vbi aſſerit, quòd ſi promiſſiſſet aliquis dare ſicario aliquam in vxorem, committit aſſaſſinium, quia talis promiſſio eſt pretio æſtimabilis: & ſicarius ex illa promiſſione homicidium perpetrauit. Ergo, &c.

Verùm tunc ego negatiuæ ſententiæ adhæſi, & adduxi in mei fauorem Boſſium *tit. de mandatis ad homicidium, num. 35.* quem ſequi videtur Farinacius *quæſt. 123. num 44.* aſſerentem in caſu propoſito promiſſionis vxoris, tale homicidium non eſſe aſſaſſinum, contra Decianum. Et ratio vtriuſque caſus eſt, quia exequutiones harum promiſſionum non ſunt in potentia promittentis ergo talis promiſſio reputatur ac ſi facta non fuiſſet & de facto in caſu de quo ego interrogatus fui, accidit: nam homicidium fuit quidem commiſſum; ſed Pater ad inſtantiam filij noluit illud officium homicidiario conferre.

Nota etiam hîc obiter, quòd mediator aſſaſſinij gaudet immunitate Eccleſiarũ; ita ego ipſe contra Peregrinũ & alios *in part. 4. tract. 1. reſolut. 33.* Et quòd ille non dicitur aſſaſſinus, qui animo complacendi tantùm alicui homicidium perpetrauit. Ita contra Doctores, quos citat Giurba *conſil. 70. numer. 27.* & Graffius *de effect. Cleric. effect. 1. numer. 701.* docet Hondedeus *conſil. 93. num. 68. lib. 2.* Grilenzonius *conſil. 45. n. 7.* Ambroſinus *de immunit. cap. 7. num. 9.* & alij.

An qui proditoriè conatur aliquem occidere: ſi mors non ſequatur, gaudeat immunitate?

Reſol. XII.

Ad hoc dubium negatiuè reſpondet Sarpus *cap. 5. fol. 47.* vbi ſic ait. Is quoque qui inſidiis & proditoriè hominem interimit, non poteſt à loco ſacro defendi. Inſidiæ verò vocantur quæcunque artes, quibus hominem ita aggrediuntur, vt incautus & incogitans opprimatur; ſuiquemet defendendi ratio quomodolibet impediatur: qua de re cùm Canon *in cap. 1. de homicidio* clarè decernat, nullus eſt qui ambigat; quare qui venenum tribuerit, cùm homicidij genus inſidioſum exiſtat, immunitate Eccleſiarum vti non poteſt; & cuncta ferè homicidia, quæ conſultò fiunt, qui rectè animaduerterit, inſidiis quibuſdam innexa reperiet: id verò non ſolùm in homicidio perfecto, ſed etiam in tentato locum habebit. Hæc ille.

Sed contrariam ſententiam tenendam eſſe puto, maximè in terminis conſtitutionis Gregorianæ: ibi. *Aut qui proditoriè proximum ſuum occiderit*; in quibus clarè patet mortem ſequutam requiri. Et licèt ſtando in iure communi Maſtrillus *deciſ. 293. numer. 10.* Pegurra *deciſ. crimin. 49. numer. 11.* Nauarrus *in Manuali, cap. 21. num. 21.* & alij quos citat Farinacius *de immunitate. cap. 9. numer. 14.* dixerint vulnerantes proditoriè & per inſidias animo occidendi, immunitate Eccleſiaſtica non gaudere; etiam quod vulnerati mors non ſequatur.

Tamen contrarium dicendum eſt, vt firmant Doctores, quos ibi citat & ſequitur Farinacius *num. 145.* Quibus adde nouiſſimè Alexandrum Sperellum *in deciſionibus fori Eccleſiaſtici deciſ. 22. num. 4.* & Ciarlinium *in controuerſiis forenſibus, cap. 14. numer. 19.* & Barboſam *de iur. Eccleſiaſt. lib. 2. cap. 3. numer. 90.* Peregrinum *de immunit. cap. 17. num. 13.* & alios penes ipſos. Et ratio eſt quia *dicto cap. 1.* quod Sarpus pro ſe citat, loquitur de illo, qui occidit: vnde ex vi verborum reſpicit actum conſummatum cum effectu ſubſequuto; non enim dicitur occidiſſe quantùm ad homines, & quantùm ad factum ipſum, qui tentauit occidere, ſed fruſtrà.

Verùm inſtabis pro Sarpo, & dices *dicto cap. 1. de homicidio*, quod ipſe citat, licèt ſolum dixerit. Si quis per induſtriam & per inſidias occiderit proximum ſuum ab altari eſſe auellendum: huiuſmodi tamen textus relationem habet ad locum Exodi, vbi in eius principio dicitur. *Qui percuſſerit hominem volens occidere, morte moriatur*, &c. Et deinde ſubdit quaſi hoc diſtinguens. *Qui autem non eſt inſidiatus; ſed Deus tradidit illum in manus eius, habebit locum, ad quem fugere poſſit: ſi autem per induſtriam*, &c. ab altari eſt auellendus. Quaſi diceret Pontifex. Si quis in percuſſione hominis inſidiis vſus non fuerit, locum habet refugij: at qui percuſſerit inſidioſè volens occidere, vel occiderit, ab altari eſt auellendus. Reſpondeo hæc non obſtare, neque pro Sarpo facere, quia *in dicto cap. 1.* ſolum determinatur excludendum eſſe ab altari, hoc eſt Eccleſiæ immunitate priuandum, qui per induſtriam inſidioſam aliquem occiderit: ergo non eſt extendendum ad vulnerantem inſidioſè hac immunitate priuari, cùm & nullo textu iuris Canonici hoc conſtet; & ideò hac de cauſa in textu illo non eſt inſerta tota lex Exodi, ſed ſolummodo vltima eius pars.

Nec, vt ſuprà dixi, aliter dicendum erit poſt conſtitutionem Gregorij XIV. vt etiam in terminis

terminis iuris communis : nam verba præteriti perfecti in dicta conſtitutione: & *in cap. 1. de homicidio*, appoſita actum demonſtrant perfectum & conſummatum, vt patet *ex leg. 1. §. hæc verba, ff. quod quiſque iuris*, & notat Alciatus *in l. verbum erit, numer. 1. de verb. ſignificat.* & Menochius *conſil. 97. numer. 60. lib. 1.* Ergo, &c.

Nota etiam, quòd ſtando in iure communi, Suarez *de Relig. tom. 1. lib. 3. cap. 11. numer. 14.* & alij etiam docent, tentantem aliquem occidere per inſidias & proditoriè, ſi mors non fuerit ſequuta, gaudere immunitate Eccleſiarum : quia ius expreſsè loquitur de illo qui occidit ; vnde ex vi verborum reſpicit actum conſummatum ; non enim dicitur occidiſſe quantùm ad homines, & quantùm ad factum ipſum, qui tentauit occidere, ſed fruſtrà. Et ideò hanc ſententiam quia fauet Eccleſiæ immunitati, puto tenendam eſſe, etiam, vt dixi ſtando in terminis iuris communis.

Sed quod aſſerit Sarpus, occidentem aliquem veneno, non gaudere immunitate : fateor eſſe communem opinionem : & ita docet Baldus *in l. nemo, Cod. de ſumm. Trinit.* Felinus *cap. 1. de homicidio. numer. 1.* Decianus *tom. 2. lib. 6. cap. 28. num. 19.* Couarruuias *lib. 2. variar. reſolut. cap. 20. numer. 7.* Maſtrillus *de indulto, cap. 35. numer. 5.* Suarez *de Relig. tom. 1. lib. 3. cap. 11. num. 12.* Megalius *in 3. part. lib. 4. cap. 2. quæſt. 1. numer. 18.* Gauantus *in addit. ad Man. Epiſ. ver. immunitas Eccleſiaſtica, numer. 10.* Bucerus *tract. de homicidio, lib. 1. cap. 4. numer. 95.* Peregrinus *de immunit. cap. 7. num. 6.* Bobadilla *tom. 1. lib. 2. cap. .... numer. 74.* Caſtrus Palaus *tom. 2. tract. 11. diſp. vnic. punct. 9. num. 26.* Germonius *de Sacr. immunit. lib. 3. cap. 16. num. 63.* Farinacius *de immunit. cap. 9. numer. 142.* Villalobos *in ſumma tom. 2. tract. 39. difficult. 7. n. 14.* Caſtillo *deciſ. 154. numer. 2.* Boërius *deciſ. 109. num. 5.* Ludouicus Correa *relect. de immunitat. part. 2. numer. 19.* Sanchez *in opuſc. tom. 2. lib. 6. cap. 1. dub. 7. num. 26.* & alij penes ipſos. Sed non egemus teſtibus, vbi adeſt declaratio Sacræ Congregationis Concilij, quæ decreuit die 3. Decembris anno 1632. immunitate Eccleſiaſtica non gaudere, qui committunt homicidium veneno.

Sed ego puto (attendas quæſo Amice Lector) hanc declarationem Sacræ Congregationis Concilij intelligendam eſſe in caſu, quo occiditur veneno aliquis, cum quo nulla præceſſit inimicitia : quia tunc tale homicidium dicitur & cum ratione proditorium, cùm interficiatur homo nihil tale præcauens, cùm nulla eſſet præcauendi cauſa : Verùm cum quis veneno occidit inimicum, non militat hæc ratio ; & ideò puto Eccleſiam immunitate gaudere : nam in tali caſu homicidium dici non poteſt proditorium, quia proditorium tunc dicitur homicidium, vbi nullus præcedebat rancor, ſed potiùs ſimulabatur amicitia ; vnum gerendo in corde & aliud in verbis: vt rectè obſeruat Henricus Bucerus *tract. de homicidio, lib. 1. cap. 3. numer. 16.* & me citato Ciarlinius *in controuerſ. foren. lib. 1. cap. 116. numer. 31.* Bartolus *in l. recipiendum, §. delinquunt, numer. 1. ff. de pœnis* Baldus *cap. 1. quibus modis feudum amittatur, de vſibus feudorum.* Gerardus *in ſuis ſingularibus, ſingulari 14.* Angelus Aretinus *§. interdum, num. 6. inſtit. de hæreditatib. quæ ex inteſtato deferuntur.* Lucas de Penna *in l. ſenium in fin. item nota mors proditoris de delatorib. lib. 10.* & alij quos citat amiciſſimus Giurba *conſil. 20. numer. 13.* Ambroſinus *de immunit. cap. 16. numer. 3.* Peregrinus *cap. 7. numer. 2.* Guazzinus *defenſ. 1. cap. 38. numer. 40.* Afflict. *deciſ. 265. numer. 68. & ſequent.* Ergo in noſtro caſu occidens veneno inimicum, gaudebit immunitate, quia non dicitur illum occidere proditoriè ; nam ſtante inimicitia habebat cauſam præcauendi, & poterat & debebat ſibi præcauere. Quod confirmatur: nam ſi quis occidat inimicum dormiendo, non priuatur immunitate, vt docet Caſtrus Palaus *tom. 2. tract. 11. diſput. vnic. punct. 9. num. 28.* & alij : quare ergo priuandus erit ſi occidat veneno ? cum in vtroque caſu quis occidat hominem incautum. Et ideò maximè poſt conſtitutionem Gregorianam, quantumcumque per inſidias inimicum occidas, gaudebis immunitate ; ſiue occidas veneno, ſiue dum dormit ; ſiue cum ſclopo è feneſtra, ſiue à tergo ; &c. Quia non quæcunque inſidiæ priuant immunitate ; ſed inſidiæ, quæ proditionem conſtituunt : Etenim conſtitutio Gregoriana ſolùm excludit ab immunitate occidentes proditoriè : ſed ſtante inimicitia inſidiæ non conſtituunt proditionem ; nam inimicus ſemper habet fundamentum ſe præcauendi, atque adeò ſibi imputare debet, ſi veneno, vel dormiendo, vel quocunque modo incautus occidatur : & ideò poſt conſtitutionem Gregorij, illud duntaxat dicitur homicidium proditorium, quod ſub colore amicitiæ committitur ; ſecus ſi ab inimico etiam cum quibuſcunque inſidiis. Et ita definiuit Clemens VIII. per Breue ad Archiepiſcopum Panormitanum die ſexta Februarij anno 1597. & docet Ambroſinus, Peregrinus, Bonacina, Farinacius, quos ego ipſe citaui *in part. 1. tract. 1. reſolut. 5.* quibus nunc addo Caſtrum Palaum *vbi ſuprà*, Caſtillo *deciſ. 156. num. 38. & ſequent.* Gratianum *diſceptat. foren. ſ. tom. 3. cap. 38. numer. 4. & ſeq.* Giurbam *conſil. 20. num. 13. conſ. 60. num. 4.* & alij penes ipſos.

Ad auctoritatem verò Doctorum aſſerentium occidentem veneno non gaudere immunitate.

nitate. Respondeo primò intelligendos esse in occidente non inimicum: vel secundò respondeo illos loqui in terminis iuris communis ante Gregorianam constitutionem: vel tertiò dicendum est, vbi adest ratio, relinquendos esse Doctores. Et ita nostram sententiam præter Doctores citatos inuenio etiam docuisse in terminis post hæc scripta visum Alexandrum Sperellum *decis. 23. per totam*, & Nouarium *in summa Bullar. titul. de immunit. num. 76.* vbi firmat; quòd licèt aliquem occidens veneno dicatur proditor per tradita à Riccio *part. 3. decis. 262.* tamen asserit hoc intelligendum esse nulla existente inimicitia, & sic colore amicitiæ iuxta terminos definitionis homicidij proditorij & in hoc casu, vt diximus, puto loquutam esse Sacram Congregationem. Et nota etiam hîc ex eodem Nouario *numer.* 80. salutationes ordinarias non constituere effectum amicitiæ, vt si quis occidat aliquem, in tali casu dicendus sit proditor, cùm salutationes sint signa communia.

Notandum est tamen hîc obiter, quòd Peregrinus *de immunit. cap. 7. numer. 9.* putat non gaudere Ecclesiarum immunitate, qui aliquem per insidias deducit, vt ab alio occidatur: & ille deductus ab alio est occisus. Sed, vt verum fatear, verba constitutionis Gregorianæ videntur loqui de illis, qui per se ipsos homicidium proditoriè committunt: nam Pontifex sic asserit. Qui proditoriè occiderint; & ideò, qui aliquem per insidias deducit, vt ab alio occidatur, non priuabitur immunitate: & talis non propriè & physicè, sed moraliter occidit, Ergo, &c.

Notandum est etiam hîc obiter à fortiori occidentem inimicum à tergo cum sclopo gaudere immunitate: & ita ex sacra Congregatione Episcoporum in vna Meliuetana die 2. Augusti anno 1619. obseruat Barbosa *de iur. Eccles. lib. 2. cap. 3. num. 62.* me citato. Vide etiam Nouarium *in summ. Bull. titul. de immunit. num. 79. & 82.*

An si quis occidat aliquem appensatè & animo præmeditato sit priuandus Ecclesiæ immunitate.

RESOL. XIII.

AFfirmatiuam sententiam docet Sarpus *capite 5. folio 48.* vbi sic ait. Non adeò communis est omnium opinio, homicidas quoscunque, qui cogitatò facinus perpetrauerint sine insidiis, sed consultò, immunitate Ecclesiarum vti non posse. Est tamen multorum Doctorum sententia: quamobrem ob eorum & numerum & conditionem amplecti eam possumus absque vllo erroris timore. Ita ille.

Sed hoc non est verum stante constitutione Gregoriana; in qua septem tantùm casus excipiuntur, quibus tantummodo delinquentes ad Ecclesiam confugientes immunitate priuantur, inter quos non annumeratur homicidium consultò & deliberatè perpetratum; sed homicidium proditorium: sed qui occidit de industria, & animo pensato, non occidit proditoriè. Ergo, &c. Et ideò Caballus *tract. de homicidio num. 388.* asserit frustrà de hac re disputandum; cùm extet Bulla Pontificia Gregorij ita disponentis. Et Thuscus *tom. 3. Littera E, conclus. 11. numer. 9.* asserit, quòd iste casus, & multi alij similes erant controuersi inter Doctores iuris Canonici & Ciuilis: & quia istud ius dubium declaratum fuit per Gregorium XIV. in dicta constitutione, omninò seruari debet; & illud vbique attendi debet, & ampliùs non est locus opinionibus Doctorum adhærere. Vide hanc opinionem latè comprobantem Chartarium *in decisionibus criminalibus, decis. 95. per totam.* Vnde prorsus refellendus est noster Naldus *in summa ver. Ecclesia, numer. 5.* asserens homicidam ex proposito non gaudere immunitate.

Sed difficultas est. Quid dicendum stando in terminis iuris communis. Sarpus, vt visum est, & aliqui docent animo deliberato, & apostatè occidentem non gaudere Ecclesiæ immunitate. Et ita tenet Ludouicus Correa *in sua docta relectione de immunit. Ecclesiast. par. 2. numer. 19.* Sanchez *in opusc. tom. 2. lib. 6. cap. 1. dub. 8. num. 27.* Peguera *decis. crimin. 54. n. 10.* Ioseph Ludouicus *decis. Lucens. 16. numer. 3.* Franciscus Marcus *decis. 268. num. 2.* Vulpellus *tract. de immunit. Eccles. part. 1. numer. 27. & sequent.* Guttierez *in pract. quæst. lib. 1. q. 2. num. 17.* Facchinus *in controuers. lib. 9. cap. 93. per totum.* Germonius *de sacr. immunit. lib. 3. cap. 16. num. 59.* Martha *de iurisd. part. 2. c. 55. numer. 4. & sequent.* & Barbosa *de iur. Ecclesiast. lib. 2. cap. 3. num. 99.* cum aliis penes ipsos. Et ratio est, quia *in cap. 1. de homicid.* dicitur euellendum esse ab altari, & immunitate priuandum, qui per industriam occiderit & per insidias: Ergo occidentem per industriam, etsi non occiderit per insidias, non gaudebit immunitate: quia copulatiua in qualibet illius parte debet verificari; & quidem superfluè apponeretur in dicto textu verbum illud, per industriam: nam sufficiebat dicere per insidias, etenim qui occidit per insidias, dicendum est occidere per industriam.

Verùm his non obstantibus aliqui putant etiam in terminis iuris ante constitutionem Gregorianam occidentem animo deliberato non fuisse immunitate priuandum, nisi proditoriè

toriè occidiſſet. Ita tenet Suarez *de Relig. tom.* 1 *lib.* 3 *cap.* 11 *num.* 13. Boërius *deciſ.* 109. *num.* 19. & alij, quos citat Farinacius *conſil.* 76. *num* 17. quibus adde nouiſſimè Layman *lib.* 4. *tract.* 9 *c.* 3. *num.* 8. & Caſtrum Palaum *tom.* 2. *tract.* 11 *diſp. vnic. punct.* 9. *numer.* 29. Quia, ait ille, in pœnis non eſt facienda extenſio, neque immunitas Eccleſiaſtica minuenda: tum quia conſtitutio Gregoriana, quæ, vt diximus ſuprà ex Cardinale Thuſco, decidere intendebat, appoſuit verbum, proditoriè, vt ſic inſinuaret in illis verbis textus *per induſtriam & inſidias* idem eſſe ſignificatum; vnus enim terminus alterius eſt declaratio: neque ibi eſt propoſitio copulatiua, ſed ſimplex; facit enim hunc ſenſum. Qui per induſtriam inſidioſam occiderit proximum, ab altari euellatur: quod manifeſtè conſtat, nam locus ille Exodi ex quo textus deſumptus eſt, concedit locum refugij ei, qui proximo inſidiatus non fuerit. Neque inde fit ſuperfluere verbum illud, per induſtriam, quia apponitur ad maiorem ſubſequentis declarationem; tum quia idem inferri poſſet eſſe ſuperfluum verbum per inſidias, ſi omne homicidium per induſtriam ab immunitate eſſet excluſum; quia inde excluſum erat homicidium per inſidias, quod eſſe non poteſt, niſi per induſtriam. Et ideò ſupremum Concilium Caſtellæ, quod Emporium doctorum hominum ſemper eſſe ſolet, hanc ſententiam in facti contingentia determinaſſe teſtatur ex Paz Villalobos *in ſumma tom.* 2. *tract.* 39. *difficult.* 7. *numer.* 12. vbi ait, adeſſe opinionem; [que vale la immunidad al que mata otro de propoſito y deliberatamente ſin traycion: y dize Paz, que lo vio practicar en vna ſentencia que dio el Conſejo en tiempo del Rey Don Felipe ſegundo en fauor de vn noble, que matò à otro en vn deſafio, y ſe acogio à la Yglesia, y le ſacaron, y mando el Conſejo boluerle a ella.]

Vnde ex his omnibus ſtatuendum eſt contra Sarpum, non ſolùm qui occidit aliquem conſultò, & cogitatò gaudere immunitate Eccleſiarum, ſtante conſtitutione Gregorij XIV. Sed etiam ſecundùm aliquos ſtante iure communi antiquo.

Ad ſtatuta verò, quæ Sarpus adducit aliquorum Regnorum; Reſpondeo nihil valere; Principes enim Laici nullam habent poteſtatem determinandi aliquid circa communitatem Eccleſiarum; ſed hoc ſpectat ad Summum Pontificem. Vnde refellendus venit Gambacurta *lib.* 3 *cap.* 13. *num.* 11. vbi defendit *c.* 71. ius Regni Siciliæ ſub Rege Alphonſo. in quod datur facultas Officialibus Laicis, vt extrahant Reum ab Eccleſia, qui homicidium ex propoſito commiſit. Nec valet dicere cum ipſo dictum Decretum fuiſſe factum in Parlamento, vbi adſunt Prælati totius Regni: nam Epiſcopi non poſſunt, neque augere, neque reſtringere immunitatem Eccleſiarum cùm hoc ad ſummum tantummodò Pontificem ſpectet.

An raptores Virginum ſint excludendi ab immunitate Eccleſiæ.

RESOL. XIV.

AFfirmatiuè reſpondet Sarpus *c.* 5. *fol.* 49. ſic aſſerens. Præter homicidas lex Ciuilis Raptores etiam Virginum ab Eccleſiarum immunitate excludit: delictum enim eſt, in quo neceſſariò inſunt artes, vis, iniuria, non minùs Reipublicæ, quàm priuatæ familiæ, præcipuéque ipſi mulieri illata. Hæc ille.

Sed negatiuam ſententiam prorsùs tenendam eſſe puto ex ratione ſæpè ſuperius allata nempè quia raptus huiuſmodi Virginum non eſt inter crimina exceptuata à Gregorio in ſua Bulla. Verùm difficultas eſt, quid dicendum de iure communi: & etiam negatiuè reſpondendum eſſe puto; quia caſus hic non inuenitur exceptus; immò *in cap. de Raptoribus* 30. *quæſt.* 1. illis conceditur immunitas. Et ita hanc ſententiam docet Guttierez *in pract. quæſt. lib.* 3 *quæſt.* 5 *per tot.* Germonius *de ſacr. immunitate, lib* 3 *cap.* 16 *numer.* 57. Bonacina *tom.* 2. *diſp.* 3 *quæſt* 7 *punct.* 5 *num.* 8. Fagundez *part.* 2. *lib.* 4 *cap.* 4 *num.* 47. Farinacius mutans ſententiam *de immunit. cap.* 6. *numer.* 88. Guallinus *tom.* 1. *defenſ.* 1. *cap.* 37. *num.* 72. Layman *lib.* 4. *tractat.* 9 *cap.* 3 *numer.* 9. Caſtrus Palaus *tom.* 2. *tr.* 11 *diſp. vnic. punct.* 10. *n.* 5. Perſicus *de offic. Sacerd. lib.* 1 *c.* 9, *dub.* 11 *n.* 113. Azorius *part.* 2. *lib.* 9 *cap.* 9 *q.* 9 *§. quid verò*; & alij penes ipſos.

Vnde aduersùs Sarpum, qui pro ſua ſententia adducit legem ciuilem *Authent. de mandatis principum §. neque autem*, negantem Raptoribus Virginum immunitatem. Reſpondeo fuiſſe correctam per ius Canonicum, quod ſeruandum eſſe in materia immunitatis ſine errore negari non poteſt. Et ideò Villalobos *in ſumma tom.* 2. *tract.* 39. *difficult.* 7. *numer.* 15. ſic aſſerit. [Quanto à los Raptores de las Virgines ſe hà de dezir, que de derecho ciuil no les vale la Yglesia, como conſta de vn texto; mas eſto eſta corregido por el derecho Canonigo, y aſſi el dia de oy les vale, como tienen Angelo y Silueſtro, y dize Iuan Fabro, que a poueua eſto la coſtumbre, y rifiere la Aleſſandro, que aconſeja eſto, y dize que es opinion comun, y lo miſmo dize Henrico Boych, y dize Iulio Claro, que aſſi lo vio practicar muchas vezes.]

Nec valet aliud argumentum Sarpi, quòd hoc crimen ſit perniciosum non ſolùm perſonæ, cui infertur iniuria; ſed etiam Reipubli-

cæ:

cæ: nam respondeo, quòd *in cap. inter alia, de immunit.* dicitur sic. Quantumcunque grauia delicta perpetrauerit, non est reus ab Ecclesia educendus, nisi in casibus ibi expressis. Et sic Panormitanus *ibi numer.* 17. dicit decisionem illius capitis non esse extendendam ad alios casus, quod etiam docuit Gomez *tom.* 3. *var. cap.* 10. *numer.* 2. & Bossius *tit. de captura, num.* 32. cum aliis.

Dicendum est igitur ex identitate, vel maioritate rationis textum illum non esse extendendum ad alios casus. Primò, quia facienda non est extensio ex identitate rationis, quando talis extensio præiudicat causæ fauorabili, qualis est Ecclesiastica immunitas. Secundò quia si vltra casus exceptos liceret alios ob identitatem, vel maioritatem rationis excipere, regula assignata *in dicto cap. inter alia* destrueretur; quia nihil firmum & stabile esset constitutum: illud autem est absurdum. Tertiò qui pœnæ locum non habent, nisi in casibus expressis: Ergo, &c. Vnde ex his omnibus refellendus venit Raphaël de la Torre *tom.* 2. *in* 2. 2. *Diui Thomæ quæst.* 99. *art.* 3. *disput.* 7. *gradu* 8. vbi sic ait. Quarta exceptio de raptoribus Virginum ab aliquibus reprobatur, & ab aliquibus admittitur, vnusquique in suo sensu abundet; non enim video clara iura Canonica hanc exceptionem firmantia. Ita ille. Sed pace viri docti, iura in hac re sunt clara; & ita communiter à veteribus, atque recentioribus Canonistis atque Theologis intelliguntur.

Nec valet dicere in fauorem Raphaëlis de la Torre Decretum *cap. de Raptoribus* 36. *quæst.* 1. *superiùs adducti* non esse Concilij vniuersalis, sed Prouincialis, & ideò non ligare omnes: nam respondeo, quòd cùm ab Ecclesia sit receptum, ab omnibus seruari debet. Deinde per ius Canonicum regula est constituta, vt delinquentes propter nullum crimen, quantumcunque graue sit, possint ab Ecclesia extrahi, nisi in casibus exceptis. Sed hic casus per ius Canonicum antiquum non excipitur, vt patet *in dicto cap. inter alia*; ergo gaudere debet immunitate: & iura sunt clara in eius fauorem.

Ad id verò, quod pro probabilitate cõtrariæ sententiæ adducit Suarez *de Relig. tom.* 1. *lib.* 3. *cap.* 11. *numer.* 17. nempe raptores Virginum inclusos esse sub nomine publicorum latronum *in dicto cap. inter alia*: iam ex superiùs dictis patet responsio. Adde quòd si publicus latro, qui per cap. *inter alia*, gaudere non debet immunitate Ecclesiarum ex communi sententia Doctorum, vt suprà visum est, debet sæpiùs in itineribus publicis cum armis & violentia furari; aliter non priuabitur immunitate: quo pacto Deus bone, semel rapiens Virginem includi potest sub nomine publici latronis? non est igitur in hoc audiendus Suarez, qui etiam non debebat pro hac sententia consuetudinem in contrarium adducere: nam, vt suprà probatum est, non admittitur consuetudo contra immunitatem Ecclesiasticam.

Notandum est hîc etiam obiter ex supradictis contra aliquos, deflorantem Monialem gaudere priuilegio immunitatis. Vide me ipsum *in part.* 4. *tract.* 1. *resolut.* 43.

An publici latrones, & grassatores viarum gaudeant immunitate?

Resol. XV.

NEgatiuam sententiam absolutè & sine vlla distinctione docet Sarpus *fol.* 50. Sed aduertant Lectores, quòd licèt supradicti casus excipiantur in iure, & in constitutione Gregoriana; tamen habent multas limitationes, quas videbis, præcipuè penes citandos Doctores: sed hîc tantùm tangenda est pulchra quæstio. An qui semel, vel bis in via publica, & cum violentia deprædetur, priuetur immunitate. Et affirmatiuam sententiam docet Megalius *in* 3. *part. lib.* 4. *cap.* 2. *quæs.* 1. *num.* 10. quia nomina verbalia in vno solo actu verificantur, *ex leg. Athletas*, §. *calumniator*, *ff. de his, qui notant. infam.* Et ita etiam tenet Marta *de iurisd. part.* 2. *cap.* 55. *num.* 22. qui testatur de praxi: & quamuis frequentia esset necessaria, putat Megalius duos actus sufficere, quia duo actus sufficiunt ad consuetudinem inducendam, *ex gloss. in Authent. de testib.* §. *quia verò multi*, *ex l.* 2. *in fin. Cod. de Episcop. audient.* Graffius *de cas. reser. lib.* 1. *capite* 10. *numer.* 14. Floronus *part.* 2. *cas.* 3. *numer.* 10. & alij.

Sed hanc Megalij opinionem prorsùs refellendam esse puto à Tribunalibus Ecclesiasticis: non enim dicendus est publicus latro, qui publicè & cum violentia semel vel bis deprædatus est, vt exinde Ecclesiarum immunitate priuandus sit; quod clarè patet *ex leg. Capitalium*, §. *& vt generaliter*, *ff. de pœn.* Et ideò mulier ex vnico actu fornicationis non dicitur publica meretrix; nec publicus vsurarius, qui semel tantùm commisit vsuram, *ex text. in leg. quis sit fugitiuus*, § *errorem*, & *in leg. sciendum*, §. *illud ff. de ædilit.* & docet Panormitanus *in cap.* 1. *numer.* 24. *de iudic.* & alij. Ergo, &c. Et ita hanc sententiam contra Megalium tenet tota caterua Canonistarum, vt loquitur Igneus *in leg.* 3. §. *subuertitur*, *numer.* 107. *ff. ad Syllan.* quibus adde Pegueram *decis.* 40. *num.* 4. Castrum Palaum *tom.* 2. *tractat.* 11. *disput. vnic. punct.* 6. *num.* 3. Carolum Marantam *in controuers.*

uerſ. iur. part. 2. reſponſ. 46. numer. 7. Giurbam *conſil. 50. numer. 27.* Barboſam *de iur. Eccleſiaſt. lib. 2. cap. 3. num. 84.* Maſtrillum *de indulto, c. 37. numer. 7.* Ambroſinum *de immunit. cap. 21 n. 4.* Peregrinum *cap. 6. num. 8.* Farinacium *cap. 10. numer. 154.* Horatium Perſium *conſil. crim. 39. num. 2. & 3.* Nouarium *in ſumm. Bullar. titul. de immunit. num. 45.* qui etiam ex Suarez & Giurba *num. 46.* docet graſſatores viarum, ſi ſæpius tentauerint delicta, ſed illa non perfecerint, non eſſe excludendos ab immunitate, quia delictum exceptuatum debet eſſe actu conſummatum, vt amittat immunitatis priuilegium.

Aduertendum tamen eſt hîc orbiter pro noſtro Siciliæ Regno, quòd licèt vigore regiæ Pragmaticæ, *ſub Rubric de furt. & rapin. tit. 47. pragmat. 1.* puniatur pœna mortis etiam, qui ſemel ſpoliaſſet viatores in via publica, vt ibi exponitur. Tamen quoad priuilegium immunitatis Eccleſiarum nihil operatur dicta pragmatica; vt in ſpecie caſus noſtri tradit Ambroſinus *de immunit. cap. 3. num. 6.* & Peregrinus *cap. 6. num. 9.* vnde caueant Epiſcopi Siciliæ à Mario Italia *lib. 1. cap. 5. §. 1. numer. 20. & 40.* vbi videtur approbare etiam in ordine ad immunitatem Eccleſiarum ſupradictam Pragmaticam. Et aduersùs illum præter Doctores citatos inſurgunt ipſimet Conſiliarij Regij, vt Peguera *deciſ. 410.* & Maſtrillus *de indult. cap. 33. numer. 7.* Et ratio eſt, quia ſtatuta Principis laici non poſſunt tollere, neque aliquid determinare circa Eccleſiarum immunitatem; ſed hoc ad ſummum Pontificem ſpectat.

Notandum eſt etiam hîc obiter contra Innocent. *in cap. inter alia*, & ibi Hoſtienſem, *num. 4.* & Ioannem Andream, *num. 6.* & alios, non dici latrones publicos & graſſatores viarum, niſi qui deprædantur in viis publicis, & itineribus frequentatis: at non ſufficit, quòd per inſidias furentur, etiamſi non fuerit in loco publico. Et ratio eſt, quia textus expreſsè loquitur ibi, Itinera frequentata, & publicas ſtratas obſident: tum quia nomen, via publicum, iter denotat; & quia illa verba ad declarationem delicti fuerunt appoſita, & ita docet Nouarius *in ſumm. Bullar. tit. de immunitate, numer. 47.* Ambroſinus *cap. 3. num. 5.* Farinacius *cap. 12. num. 165.* Vide etiam Maſtrillum *de indult. cap. 32. num. 8.* & Riccium *part. 4 deciſione 144.* & alios penes ipſos.

Verùm publicis latronibus & graſſatoribus viarum adiecit ſummus Pontifex agrorum depopulatores; circa quos nihil aliud dignum adnotatione occurrit, niſi illud curioſum quidem & difficile, An ſtante conſtitutione Gregoriana diurnus agrorum depopulator gaudeat immunitate. Dixi, *diurnus*; quia de nocturno non eſt difficultas: & negatiuam ſententiam docet Barboſa *de iur. Eccleſ. lib. 2. cap. 3. num. 87.* quia verbum, *nocturnus*, appoſitum *in cap. inter alia, de immunit. Eccleſ.* fuit à Gregorio XIV. in ſua Bulla ademptum, & abſolutè excludit ab immunitate agrorum depopulatores. Et ita hanc ſententiam tenet Farinacius *de immunit. cap. 11. num. 261.* Ambroſinus *de immunitate, cap. 4. numer. 5.* Bonacina *tom. 2. diſput. 3. quæſt. 7. punct. 6. §. 1. numer. 5.* & alij.

Sed his non obſtantibus diurnos agrorum depopulatores gaudere Eccleſiarum immunitate, docet Caſtrus Palaus *tom. 2. tract. 11. diſp. vnic. punct. 9. numer. 5.* quia, ait ille, conſtitutio Gregoriana ad firmandum ius commune, & reuocanda priuilegia illi contraria expedita fuit: ergo cùm ſolùm dixit, depopulatores agrorum, intelligenda eſt iuxta ius commune, quod ſolùm nocturnos excludit: tum ſi Pontifex intendebat depopulatores tam nocturnos, quàm diurnos comprehendere, debebat exprimere: quia ius commune non debet cenſeri correctum, niſi claris verbis conſtet. Præterea hæc excluſio derogat immunitati, & conſtitutio eſt odioſa & pœnalis: ergo de ſolo nocturno, & non diurno debet intelligi. Ita Caſtrus Palaus.

Sed tu caue huic adhærere opinioni: nam licèt videatur fauere Eccleſiarum immunitati. maximè illam lædit; nam ex dictis rationibus, quas Palaus adducit, videtur confirmare ſententiam Gambacurtæ, & aliorum aduerſariorum aſſerentium conſtitutionem Gregorianam tollere tantùm priuilegia, ſed non derogare iuri communi, quod quidem falſum eſſe dicendum eſt cum Chartario *deciſ. crimin. 95. num. 4.* & aliis Doctoribus, quos ego citaui *in part. 1. tract. 1. reſolut. 1.* & determinauit Sanctiſſimus Pontifex Clemens VIII. in Breui ad Archiepiſcopum Habedum Panormitanum ſub die 6. Februarij anno 1597. vt ego *ſuprà* obſeruaui, & obſeruat nouiſſimè Nouarius *in ſumm. Bull. titul. de immunit. numer. 2.* Vnde venit refellendus Peregrinus *de immunit. cap. 2. numer. 11.* quatenus dicit conſtitutionem Gregorianam non corrigere ius commune.

Sed hîc obiter non eſt omittendus caſus, qui frequenter ſolet accidere. An videlicet captiuantes perſonas, & eas componentes in quocunque loco, gaudeant immunitate Eccleſiarum: & negatiuè reſpondet Ioannes Maria Nouarius *in ſumma Bullar. titul. de immunitate, numer. 44. in fine*, qui citat Maſtrillum.

Sed hæc opinio ita abſolutè prolata mihi non placet: nam tunc puto ſupradictos non gaudere immunitate, quando vt publici latrones in ſtratis ac viis publicis, vel in campis,

ſiue

ſiue vt graſſatores etiam intra Vrbium vias huiuſmodi perſonarum captiones & compoſitiones, vulgò *Rigati*, admiſerint; & hoc pluries non ſemel tantùm, aut iterum fecerint: ſecùs autem ſi priuatim ac ſecretò captiuarent perſonas, vel miſſis aliquibus nunciis (vt olim pluries per multos menſes Panormi accidit) aliquas compoſuerint perſonas etiam minis per nuncios vel litteras comminatis: nam vtique in tali caſu ab immunitate non erunt excludendi; quia ſic captiuantes, neque publici latrones, neque graſſatores dici poſſunt; ergo gaudere debent immunitate. Et ideò hanc ſententiam nominatim aduersùs Nouarium tenet Carolus Maranta *in controuerſ. iur. parte 2. reſponſ. 46. num. 10. & ſequent.* Neque Maſtrillus à Nouario adductus facit contra noſtram ſententiam: nam loquitur in terminis indulti à Rege conceſſi, & non in terminis conſtitutionis Gregorianæ, quæ excludit omnem extenſionem de caſu ad caſum. Et ego puto etiam in terminis iuris communis ſupradictos reos Eccleſiarum immunitate gaudere.

An Incendiarij priuandi ſint Eccleſiarum immunitate?

RESOL. XVI.

AFfirmatiuè reſpondet Sarpus *cap. 5. folio 50.* vbi ſic ait. Canon eos etiam excipit, qui nocturno tempore agros deuaſtant, licèt ex eo mors alicuius non ſequeretur: qua de re ſicut nemo ambigit; ita incendiarios ex eadem cauſa Doctores adiungunt. Ita ille.

Sed hæc opinio mihi non placet, quia *in cap. inter alia, de immunit.* & in Bulla Gregoriana omnibus delinquentibus conceditur immunitas, niſi in caſibus exceptis, vt obſeruant Doctores, quos citat Ioannes Guttierez *in pract. quæſt. lib. 3. quæſt. 1. numer. & quæſtione 4 numer. 12.* Germonius *de ſacr. immunit. lib. 3. cap. 16. numer. 53.* Azeuedus *lib. 1. tit. 2. leg. 3. numer. 18.* & alij penes ipſos: ſed Incendiarij in dictis iuribus non excipiuntur; ergo dicendum eſt quòd gaudeant immunitate.

Neque obſtat hoc crimen ſimile eſſe depopulationi agrorum; quia cùm non ſit idem, ſed diuerſum, exceptio firmat regulam in caſibus non exceptis. Et ita hanc ſententiam tenet Caſtrus Palaus *tom. 2. tract. 11. diſput. vnic. punct. 10. num. 9.* Farinacius *de immunit cap. 60. numer. 105.* & Bonacina *tom. 2. diſput. 3. quæſt. 7. punct. 6. §. 1. numer. 6.* neque aliter tenendum eſſe puto, maximè poſt Bullam Gregorij: vnde valdè miror, quomodo contrarium docuerit Peregrinus *de immunit. cap. 12. num. 6.* Gallinus *tom. 1. defenſ. 1. cap. 38. numer. 44.* & Marius Italia *libro 1. capit. 5. §. 3. numero 56. & 57.*

Nec obſtat dicere in fauorem Sarpi & aliorum, quòd *in cap. peſſimam 25. quæſt. 8.* dum, poſtquam incendiarij & depopulatores agrorum æquè deteſtati fuerunt & interdicti, ſubſequuntur verba infra ſcripta. Hanc Regibus & Principibus faciendæ iuſtitiæ facultatem conſultis Epiſcopis & Archiepiſcopis non negamus: quæ quidem verba ſupponunt incendiarios ad Eccleſiam confugiſſe: nam fruſtrà daretur Principibus ſæcularibus facultas adminiſtrandæ iuſtitiæ, cùm id de ſe poſſint.

Reſpondeo ex ſupradicto textu non colligi incendiarios ad Eccleſiam confugiſſe: & de conſilio Epiſcoporum Pontifex facit ibi mentionem, non quia ad Eccleſiam confugerint; ſed vt cordatè Reges & Principes procederent in aſſignandis pœnis delinquentibus, cùm ſecundùm ius antiquum eſſent variæ. Ita Gloſſ. *ibi.* Adde quòd conſtitutio Gregoriana derogauit iuri communi, & omnia reduxit ad vnicam formam cum particulis taxatiuis, & clauſulis prohibentibus.

Vnde ex his ego olim conſului comburentes fores Eccleſiæ ad eam prædandam, gaudere eius immunitate: & tunc adduxi Peregrinum *de immunit. cap. 12. numer. 15.* quem poſtea inuenio ſequi Nouarium *in ſumm. Bullar. titul. de immunit. numer. 9.* quia ſolùm violantes Eccleſiam per homicidium & mutilationem in ea commiſſam excluduntur ab eius immunitate. Ergo omnes alij illa gaudebunt.

An Decoctores, vulgò dicti Falliti, gaudeant immunitate?

RESOL. XVII.

NEgatiuè reſpondet Sarpus *cap. 5. fol. 50.* Qui verò (ait) per fraudem decoxit, cumque ſit ei ſoluendo creditores fraudat, vt iniuſtè ditari poſſit, immunitatis priuilegio non debet vti: quod re ipſa id publicorum latronum ſit ſpecies quædam; & eiuſmodi etiam Pij V. conſtitutione declaratur. Sic ille.

Sed ego etiam contra alios affirmatiuam ſententiam docui *in part. 1. tract. 1. reſolut. 32.* quam poſt conſtitutionem Gregorianam exiſtimo certam: quia Decoctores tales nec ratione debiti, nec ratione delicti ſunt immunitate priuandi: non ratione debiti, aliàs omnes debitores eſſent excluſi à priuilegio immunitatis: non ratione delicti, quia hi non ſunt depopulatores agrorum, & latrones publici, qui ſolùm ſunt ab immunitate excluſi: & licèt à ſummo Pontifice Pio V. publicis latronibus

æquiparentur : non ſequitur ex hoc quòd in priuatione immunitatis debēt æquiparari, quia pœnę non ſunt extendendæ ad delicta ſimilia, vt in ſpecie de hac conſtitutione loquens firmat Chartarius *deciſ. crimin. 46. numer. 72.* Farinacius *tom. 1. conſil. 76. num. 13.* Ambroſinus *de immunitate, cap. 1. numer. 14.* Loccatellus *de tortura inſpect. 5. num. 158.* & alij. Ergo, &c. Et ideò noſtram ſententiam præter Doctores à me *vbi ſuprà* notatos, tenet Caſtrus Palaus *tom. 2. tract. 11. diſput. vnic. punct. 8. numer. 6.* & Sanchez *in opuſc. tom. 2. lib. 6. cap. 1. dub. 8. numer. 24.*

Notandum eſt tamen hîc obiter, quòd debitores fraudulenti ad Eccleſiam cum bonis confugientes non debent ibi multo tempore tolerari ; ſed ab Eccleſia ſunt eiiciendi. Ita ſacra Congregatio Epiſcoporum in vna Barenſi die 12. Martij anno 1600 Et eadem ſacra Congregatio die 1. Decembris 1617. decreuit, quòd Decoctores res & bona in creditorum præiudicium ad Eccleſias tranſportare non debent ; ſed iudici ſæculari conſignanda ſunt, vt illas & illa, cui de iure, adiudicet.

An reus criminis læſæ Majeſtatis humanæ debeat gaudere Eccleſiarum immunitate?

Resol. XVIII.

NEgatiuè reſpondet Sarpus *cap. 5. fol. 51.* vbi ſic aſſerit. At præter hæc delicta, quæ priuatos reſpiciunt, perduellionis etiam rei à ſacro loco defendi non poſſunt. Quod Doctores omnes vnanimes non ſentire demiror : multi certè iidémque ſummi Iuriſperiti probant, qui optima ſanè de cauſa decernunt, maximam fore iniquitatem, ſi quò tot errata leuiora puniri poſſent, liceret reos ab Eccleſiis extrahere: ob maiora verò, imò ſi mentis acies intendatur, omnium maxima, dum Reipublica læditur, & regimen optimum peruertitur, non liceret. Sic ait Sarpus.

Verùm hæc quæſtio poteſt tractari dupliciter, vel in terminis iuris communis, vel in terminis conſtitutionis Gregorianæ. Et in vtroque caſu exiſtimo reum læſæ Maieſtatis humanæ modo quo infrà explicandum ; gaudere Eccleſiarum immunitate. Et ita de iure communi tenet Ioannes Guttierez *in pract. quæſt. lib. 4. quæſt. 4. num. 3. iuncto num. 9. & 17.* vbi reprobat Boſſium & Clarum adductos à Sarpo. Idem tenet Villagut. *de extenſ. leg. cap. fin. n. 5.* Et poſt illos Caſtrus Palaus *tom. 2. tract. 11. diſp. vnic. punct. 10. num. 42.* Et ratio eſt, quia *in cap. inter alia, de immunit. Eccleſ.* conceditur immunitas omnibus delinquentibus, quantumcumque grauia crimina perpetrauerint, niſi in aliquibus caſibus ibi exceptis : ergo de iure communi crimen læſæ Maieſtatis debet gaudere immunitate, quia non excipitur in dicto textu.

Sed ceſſat hæc difficultas poſt conſtitutionem Gregorianam : cùm in illa excludantur tantùm ab immunitate rei læſæ Maieſtatis in perſonam ipſiuſmet Principis : ſecùs autem dicendum eſt, quando coniuratio, conſpiratio, machinatio, conuenticula, ſeditiones, vel ſimilia non eſſent facta circa perſonam Principis ; licèt talia crimina reducerentur ad læſam Maieſtatem. Et ideò ſtatuas, vel Principis imagines offendens, qui ſe Regem facit, cùm non ſit ; qui offendit eum, qui à Principe ſaluum habet conductum ; qui rebellionem committit contra ſuum Principem, conrra ſtatum, ſeu Prouinciam ; qui occidit filios, vxorem & fratres Principis, item ſuos Proreges, conſiliarios, Oratores, & alia ſimilia faciens, dicitur vtique crimina læſæ Maieſtatis cōmittere, ſed quia non ſunt commiſſa in perſonam ipſius Principis, gaudebit vtique Eccleſiæ immunitate ; & omnes ſcribentes poſt Bullam Gregorianam tenent, & præcipuè inter illos Alexander Peregrinus *de immunit. cap. 9. per totum*, & Bonacina *tom. 2. diſputat. quæſt. 7. punct. 6. §. 6. numer. 3.* Et nouiſſimè Doctus Franciſcus Syluius *in reſolutionibus variis, ver. immunitas, folio 108.* Nec deſinam hîc pro curioſis adnotare, quòd apud Lacedæmonios Pauſanias maieſtatis accuſatus tutum ad Aſylum Palladis Chalcicæ perfugium expertus eſt, & impunitus euaſit.

Ad rationem verò, quam pro ſua ſententia adducit Sarpus, nempe ſi pro minoribus criminibus rei extrahantur ab Eccleſia ; quantò magis extrahendi erunt pro perduellionis crimine tam præiudiciali communi bono & Reipublicæ. Reſpondeo, in materia immunitatis, de qua loquimur, ex identitate vel maioritate rationis nullum caſum excipiendum eſſe præter exceptos in iure.

Notandum eſt hîc orbiter docere Bonacinam *tom. 2. diſput. 3. quæſt. 7. punct. 7. numer. 11.* Scientem, & non reuelantem crimen læſæ Maieſtatis in ipſam perſonam Principis, gaudere immunitate ; cùm dictio, *In*, appoſita in Bulla Gregoriana importet actionem poſitiuam, non verò negatiuam, licèt contrarium aſſerat Marius Italia *lib. 1. cap. 5. §. 7. numer. 52.* & Farinacius *de immunitate, cap. 14. numer. 186.* Sed ſententia Bonacinæ mihi magis placet, quam etiam tuetur Peregrinus *de immunitate, cap. 10. numer. 11.* & Ghilinus *in ſumma verb. crimen læſæ Maieſtatis, numer. 1. Littera C.*

An

An Monetarij gaudeant immunitate?

Resol. XIX.

NEgatiuè reſpondet Sarpus *cap.* 5. *fol.* 52. Neque verò, ait, ſacris proteguntur locis, qui Monetarij vulgò dicuntur: tum quia perduellionis eſt ſpecies; tum etiam quia ſunt publici fures, qui quoad in eis eſt, humanam ſocietatem deſtruunt, cunctóſque ſine diſcrimine expilant. Hæc ille.

Videtur hîc Sarpus loqui abſolutè tam de illis, qui cudunt falſam monetam, quàm de illis, qui bonam tondent: ſed ego vtroſque immunitate gaudere exiſtimo. Et licèt cudens falſam monetam crimen læſæ Maieſtatis dicatur committere *ex leg.* 2. *Cod. de falſ. monet. ibi. Cuius obnoxij Maieſtatis crimen committunt.* & docet Decianus *lib.* 7. *cap.* 23. *numer.* 1. cum aliis quos refert Farinacius *quæſt.* 115. *numer.* 1. Tamen cudentes monetam falſam adhuc puto non eſſe priuandos priuilegio immunitatis, tam de iure communi, quàm de iure nouo conſtitutionis Gregorianæ: quia in nullo Canone antiquo excluduntur ab immunitate, & quia non committunt delictum in perſonam ipſam Principis, quod ſolum excluſum eſt in Bulla Gregoriana, & ita in terminis docet Peregrinus *de immunit. cap.* 10. *numer.* 10. Ioannes Guttierez *in pract. quæſt. lib.* 4. *quæſt.* 4. *numer.* 10. & Villalobos *in ſumm. tom.* 2. *tract.* 39. *diffic.* 7. *numer.* 19. vbi ſic aſſerit. [Del que haze moneda falſa ſe ha da dezir, que aunque el delito es muy graue, le vale la Yglesia, porque no esta esprosso en derecho lo contrario, y aunque se cuenta por crimen læsæ Maiestatis, es por extension y largo modo, y no propriamente.] Ita ille, & me citato Trullench *in Decalog. tom.* 1. *lib.* 1. *cap.* 11. *dub.* 3. *numer.* 28.

Et idem dicendum eſſe puto de Tonſoribus Monetarum; qui gaudebunt vtique hac immunitate; vt in ſpecie docet Peregrinus *cap.* 6. *numer.* 11. Marius Italia *lib.* 1. *cap.* 5. §. 1. *numer.* 15. Nouarius *in ſumma Bullar. titul. de immunit. numer.* 4. & Bonacina *tom.* 2. *diſputat.* 3. *quæſt.* 7. *punct.* 6. §. 1. *numer.* 4. & me citato Barboſa *de iur. Eccleſiaſt. lib.* 2. *cap.* 3. *numer.* 122. qui teſtatur, quòd cùm in Eccleſia Sancti Antonij extra mœnia Ciuitatis Neapolis quidam Monetarij confugiſſent: tunc Prorex Paulo V. ſupplicauit, quatenus eius Nuncio mandaret, vt eoſdem Monetarios ad Regiam Curiam conſignare dignaretur. Et Sanctiſſimus ſub die 19. Iulij 1619. mandauit dari literas Nuncio, vt conſtito ſibi ſummariè & ex proceſſibus Laicorum, quòd iſti erant Monetarij, eos conſignari mandet.

Vnde ex his patet reſponſio ad argumenta Sarpi. Dico igitur ad primum ſupradictos reos non eſſe propriè perduellionis reos; ſed largo modo: & etiamſi eſſent verè & propriè, aſſerit Guttierez etiam gaudere immunitate; cùm nullus Canon excludat ab illa reum, læſæ Maieſtatis humanæ, vt ſuprà probatum eſt. Quòd hi autem dici poſſent, vt perperam vult Sarpus, publici latrones, negandum eſt: quia clam & ſine violentia furantur, & non in viis publicis: ergo non ſunt publici latrones, atque immunitate gaudere debent: & ideò ſecundùm ſupradictam noſtram ſententiam fuiſſe iudicatum in crimine falſæ monetæ in Regali Cancellaria Pinciana teſtatur Guttierez *loco citato.*

An fraudantes Regia Tributa gaudeant Eccleſiarum immunitate?

Resol. XX.

NEgatiuè reſpondet Sarpus *cap.* 5. *fol.* 52. vbi ſic ait. Neque porro ij qui fraudant fiſcum, & Reipublicæ pecunias in ſuos vſus conuertunt; ſicuti lex Imperialis decreuit, Eccleſiarum immunitate muniuntur.

Verùm prorsùs affirmatiuæ ſententiæ eſt adhærendum. Et ita docet Villalobos *in ſuum. tom.* 2. *tract.* 39. *difficult.* 7. *numer.* 17. vbi ſic ait. [Quanto a lo que deue tributos reales, ſegun que de derecho ciuil, non le vale la Yglesia; mas hazer de dezir, que le vale attento el derecho Canonico, como tiene Abad, Gregorio Lopez, y Bobadilla.] Quibus ego addo Syluestrum *verb. immunitas* 3 *num.* 8. Angelum *eod. verb. num.* 15. Tabienam *num.* 8. Armillam *numer.* 11. Fagundez *part.* 2. *lib.* 4. *cap.* 4. *numer.* 53. Suarez de Relig. *tom.* 1. *lib.* 3. *cap.* 11 *num.* 3. Ambroſinum *de immunit. cap.* 13. *num.* 2. Farinacium *cap.* 2. *num.* 61. Germonium *de ſacr. immunit. lib.* 3. *cap.* 16. *numer.* 110. Caſtrum Palaum *tom.* 2. *tract.* 11. *diſp. vnic. punct.* 8. *numer.* 5.

Nec valet pro ſententia Sarpi lex Imperialis, videlicet *Authent. de mandatis Principum* §. *publicanorum*, quam ipſe adducit: nam, vt in ſimili caſu reſpondet Guttierez *in pract. quæſt. lib.* 4 *quæſt.* 4 *numer.* 4. in materia immunitatis: quando ius ciuile diſcordat à iure Canonico, ius Canonicum ſeruandum erit etiam in foro Ciuili. Quod etiam docet ex pluribus Sperellus *deciſ.* 52. *numer.* 32. Vnde omnes leges iuris Cæſarei ſub Titul. *de ſacroſanct. Eccleſ. & de Epiſcop. & Cleric.* hodie nullæ ſunt ex iuriſdictionis defectu: ergo Sarpus in noſtro caſu non debebat attendere quid diceret lex Imperialis; ſed quid ſtatueret ius Canonicum *in cap. inter alia, de immunit. Eccleſ.* vbi ſtatuitur

omnes delinquentes pro quocunque delicto gaudere Ecclesiarum immunitate; aliquibus delinquentibus exceptis, inter quos non numerantur fraudantes Regia tributa.

Vnde ex supradictis à fortiori dicendum est gaudere immunitate obligatum ad reddendum ratiocinia ratione alicuius administrationis, vel turelæ. Nec obstat textus *in cap. vxor 17. quæst. 4.* vbi quidam seruus nomine Felix obligatus ad ratiocinia confugit ad Ecclesiam, & Gelasius Papa mandat præstito iuramento impunitatis illum extrahere. Nam respondeo, quòd ille textus loquitur in seruo, & non in homine libero, vt aduertit Decianus *lib. 6 cap. 28. nmm. 26.* & alij. Et certum est seruos esse dominis reddendos præstito impunitatis iuramento. Et idem dicendum est de officiali Regio debitore ex causa Syndicatus; vt obseruat Farinacius *de immunit. cap. 3. num. 66.* nam si confugiat ad Ecclesiam, eius immunitate gaudebit.

An exules, seu Banniti confugientes ad Ecclesiam gaudeant eius immunitate, si non commiserunt delicta in iure exceptuata?

Resol. XXI.

NEgatiuè respondet Sarpus *cap. 5. fol. 53.* sic asserens. Etiamsi exilij pœna ob leue delictum iniuncta esset, æquum videri non potest, vt Ecclesia eos tueatur, qui iam exules sunt, & hostes Reipublicæ: cùm nulla omninò lex Ciuilis, nulla Canonica sacrorum locorum immunitate defendat quos iudicum sententia damnauit; sed eos tantummodò, quos iustitia insequitur, antequam sententiam ferat. Exul verò iam damnatus est, & dedita opera & malitiosè sibi vetitos fines ingreditur. Immò præter id, cuius causa exilio mulctatus est, grauius etiam delictum consultò, cogitatò, malitiosáque temeritate committit; contumaciæ scilicet, atque voluntariæ, studioseque perduellionis, quod omnium grauissimum atque atrociissimum facinus est. Huc etiam accedit, quòd in Ecclesia permanens in eadem peccatum committit, dum in sacro loco interdicto sibi stare confidenter audet. Ita ille; qui etiam ex Bartolo postea sentit exulem ne humari quidem posse in Ecclesiis locisve sacris à quibus arceatur exilij sententia; vnde si sepultus fuerit, extrahendum etiam censet.

Verùm affirmatiua sententia est tenenda. Dico igitur etiam capitaliter Bannitos gaudere Ecclesiarum immunitate; dummodo delictum, pro quo sunt banniti, non sit de exceptuatis. Ita docet Sanchez *in opuscul. tom. 2. lib. 6. cap. 1. dub. 8. numer. 24.* Barbosa *de iur. Eccles. lib. 2. cap. 3. numer. 130.* Ludouicus Correa *in relect. de immunitat. part. 3. numer. 40.* Cochier *de iurisd. part. 4. quæst. 65. numer. 2.* Peregrinus *de immunit. cap. 5. num. 11.* Iulius Clarus *in pract. §. fin. quæst. 30. numer. 21.* Farinacius *quæst. 29. numer. 47.* Castrus Palaus *tom. 2. tractat. 11. disp. vnic. punct. 7. num. 9.* Marius Antoninus Maceratensis *variar. resol. lib. 3. resol. 15. numer. 9.* Baiardus *ad Iulium Clarum, quæst. 30. num. 28.* Guallinus *tom. 1. defens. 1. cap. 38. n. 55.* Bonacina *tom. 2. disp. 3. quæst. 7. punct. 5. num. 15.* Et ratio est, quia eò quòd delictum Bannitorum non sit de exceptuatis, non apparet ratio, cur sint excludendi ab immunitate; cùm stet regula generalis pro eis, nempe omnes delinquentes confugientes ad Ecclesiam non esse ab Altari euellendos, *ex cap. 2. de immunit.* Ergo, &c. Adde quòd Bannitus in alieno Territorio extrahi non potest, vt inter alios notat Azeuedus *lib. 1. tit. 2. cap. 3. numer. 7.* Sed Ecclesia est de territorio Episcopi; Ergo, &c. Et ideò ego docui *in part. 4. tractat. 1. resolut. 91.* Bannitum, si steterit in Ecclesia suæ patriæ, non fregisse exilium.

Restat modò respondere ad argumenta, quæ Sarpus adducit pro sua confirmanda sententia. Et quoad primum: nempe Ecclesiam reos defendere, antequam perueniant in manus iudicis, non autem post latam contra eos ab ipso sententiam. Respondeo hoc esse gratis dictum: nam iura non faciunt hanc nouam, & chimæricam Sarpi distinctionem; & lex vbi non distinguit, nec nos distinguere debemus, *ex leg. Præses, ff. de offic. Præsid.* & notat Surdus *consil. 51. numer. 7* & lex generaliter loquens generaliter est intelligenda, *ex cap. in fraudem, §. vltim. de testament. militar.* & docet idem Surdus *consil. 27. numer. 28.* & alij.

Deinde contra Sarpum assero, quòd quando Bannitus non vult obseruare sententiam, & pœnam contra illum latam à iudice, efficitur eo ipso delinquens & reus; ergo erit ab Ecclesia defendendus. Adde quòd sententia iudicis, & pœna in Bannitos lata non efficit, vt ipsi ampliùs non sint rei, & quòd non possint ab Ecclesia defendi: & vt gratis hoc dicit Sarpus, ita gratis est ei negandum.

Ad secundum argumentum, quòd talis Bannitus meditatò committit crimen perduellionis, hoc gratis concedendo, Respondeo iam satis probatum esse tale crimen non esse inter exceptuata à iure: & illud ideò committentes non amittere priuilegium immunitatis.

Ad tertium argumentum. Quod Bannitus in Ecclesia permanens in eadem committit peccatum. Respondeo solùm committentes

in

in Ecclesia homicidium & mutilationem membrorum non gaudere eius immunitate: secùs autem committentes alia etiam grauia delicta.

Ad doctrinam verò Bartoli à Sarpo adductam, quam etiam refert Lauorinus *in var. Elucubrat. tit. 2. cap. 12. numer. 74.* Bannitum non esse sepeliendum in Ecclesiis locorum, de quibus arcetur. Respondeo, quòd non rectè argumentatur de priuatione sepulturæ ad priuilegium immunitatis: nam excommunicatus non potest in Ecclesia sepeliri, & tamen gaudet eius immunitate, vt infrà probabitur. Item Iudæi & alij infideles non possunt in Ecclesia sepeliri; & tamen, vt infrà videbimus, plures Classici Doctores tenent gaudere eius immunitate. Adde quòd illa sententia Bartoli est omninò neganda, & ideò à nullo Casuista, vel Theologo video illam approbatam, & ego prorsùs falsam esse puto; quia vt obseruat Castrus Palaus *tom. 2. tract. 11. disputat. vnic. punct. 11. num. 6.* & alij, Ecclesia est extra Territorium & iurisdictionem Principis Laici; vel, vt alij asserunt; Licèt Ecclesia dicatur esse in territorio Principis sæcularis, non tamen propriè dicitur esse de eius territorio, vt docet Aymon *consil. 908. num. 6. lib. 5.* Chassanæus *in consuetud. Burgund. rubr. 1. §. 5. n. 117.* Tuschus *verb. Ecclesia, concluf. 5. num. 10.* Farinacius *de immunitate, cap. 22. num. 356.* Sperellus *decis. 3. num. 11. & 16.* Antonius de Marinis *Quotidian. resol. cap. 116. per totum.* & alij. Ergo, &c.

Notandum est etiam hîc, vt non solùm non possit capi, atque extrahi ab Ecclesia Bannitus; sed nec etiam posse in ea occidi: non obstante quòd ex forma statuti, aut ex alio capite posset impunè occidi: nam taliter occidentes, licèt puniri non possint tamquam homicidæ, debent tamen seuerè puniri, vt violatores Ecclesiæ, & Ecclesiasticæ immunitatis. Ita ex Remigio de Gonnis Alexander Peregrinus *de immunit. cap. 5. n. 11.* Vide etiam Farinacium *quæst. 103. num. 323. & de immunit. cap. 2. numer. 39.* Sed an tali casu occidens Bannitum in Ecclesia incurrat in excommunicationem Gregorij XIV. contra extrahentes ab Ecclesia, vide Doctores affirmatiuam sententiam tenentes *vbi infrà, in resol. vltima.*

An damnati ad Triremes gaudeant immunitate?

Resol. XXII.

NEgatiuè respondet Sarpus *cap. 5. fol. 54.* vbi sic ait. Damnati verò ad Triremes si fugerint, non possunt pariter Ecclesiarum immunitate defendi, quòminùs prehendantur, atque redeant ad pœnam: tum ob ea, quæ diximus, cùm iam damnati fuerint; Ecclesia verò non damnatos quidem, sed eos tantummodò, qui iudicis sententia nondum damnati sint, tueri possit; tum etiam quia damnati ad transtra pro publicis seruis habentur; & legibus atque Canonibus serui ad Ecclesiam confugientes non possunt domini imperium excutere; sed solùm immunitatem aliquam iniustè vitare, & redire ad seruitia.

Sed cum multis Doctoribus meritò affirmatiuam sententiam ego docui *in part. 1. tract. 1. resolut. 40. & in part. 4. tractat. 1. resolut. 47.* quibus adde Trullench *in Decal. tom. 1. lib. 1. cap. 11. dub. 3. num. 29.* Restat igitur solùm respondere ad argumenta Sarpi, quæ pro sua confirmanda sententia adducit. Et ad primum, quòd Ecclesia non defendit reos postquam iudicis sententia damnati sunt. Respondeo esse falsum, vt in superiori resolutione probatum est; & ex tali falsa doctrina sequeretur reum lata sententia, & damnatum ad mortem, si cùm ad supplicium duceretur, & se eximens è manibus Satellitum ad Ecclesiam confugeret, eius non gaudere immunitate. Sed hoc dicere est contra praxim, & Doctorum sententiam, vt patet apud Corream *in relect. de immunit. part. 2. num. 9.* Guttierrez *in quæstionib. pract. lib. 4. quæst. 4. numer. 10.* Decianum *lib. 6. cap. 28. numer. 29.* Tuschum *verb. Ecclesia, concluf. 10. num. 22.* Farinacium *de immunit. cap. 15. n. 197.* Castrum Palaum *tom. 2. tract. 11. disput. vnic. punct. 7. numer. 12.* & alij. Ergo, &c.

Ad secundum argumentum quod asserit dictos reos esse seruos publicos; & serui nequeunt confugiendo ad Ecclesiam à potestate domini se liberare. Respondeo esse disparem rationem inter vtrumque casum; nam seruus qui aufugit à domino, non est reus alicuius criminis, vt suppono: & ideò si ad Ecclesiam confugiat, non defenditur ab ea, cùm eius possessio & dominium sit penes dominum; vt patet *ex cap. inter alia, §. si verò seruus, de immunit. & ex leg. præsenti, §. fin. Cod. de his qui ad Eccles. confug.* Sed hoc non accidit in casu, de quo loquimur, cùm damnati ad Triremes sint verè rei, vt patet; nec sententia contra eos lata, & pœna illis inflicta facit, vt ipsi delinquentes non sint: ergo *ex dicto cap. inter alia, de immunit.* debent Ecclesiæ gaudere immunitate.

Neque dicendum est, quòd tales rei per sententiam serui pœnæ efficiantur: nam vt obseruat Ludouicus Correa *in relect. de immunit. part. 2. num. 9.* hodie per condemnationem ad aliquod opus publicum etiam in perpetuum reus seruus pœnæ non efficitur, *ex Auth. sed hodie, Cod. de donation.* Ergo, &c.

Vnde ad confirmandam nostram senten-

tiam contra Sarpum ; adde iam hîc opinionem Maſtrilli *de indulto, cap. 42. numer. 5.* vbi docet, quòd fugientes à Triremibus, gaudent indulto, quando non fuiſſent damnati pro aliquo crimine excepto in ipſo indulto : ergo quantò magis æquum eſt, vt gaudeant Eccleſiarum immunitate. Ex his igitur apparet refellendam eſſe ſententiam quam nouiſſimè docet Iuſtus Oldelfob. *in pract. crim. titul. 3. cant. 17. numer. 7.* è carceribus vel aliter detentos, ad Eccleſiam confugientes, eſſe ab Eccleſia à iudicibus laicis abſtrahendos. Et omnino reiiciendus eſt noſter Naldus *in ſumma ver. Reus, numer. 13.* aſſerens reum aufugientem à carceribus ad Eccleſiam non gaudere eius immunitate.

An Iudæi & alij infideles ſi confugiant ad Eccleſiam, gaudeant immunitate?

RESOL. XXIII.

NEgatiuam ſententiam tuetur Sarpus *cap. 5. fol. 58.* ita aſſerens. Iudæi ſuperſunt, qui vt delictorum pœnam, aut debitorum ſolutionem effugiant, ad Eccleſias confugere ſolent ; quorum cauſa lex prima lata fuit ab Eccleſiarum immunitate. Hæc ſtatuit Iudæos, qui ſimulant ſe Chriſti lege velle coniungi, vt ad Eccleſias confugientes euitare poſſint crimina, arceri debere. Quare Doctores omnes conſtituunt ; ſi Iudæus ad Eccleſiam confugiens velit in Iudaica perfidia permanere, eumdem nulla omninò immunitate vti poſſe. Nonnulli, pauci tamen, exiſtimarunt, ſi Iudæus Reus, aut debitor ad Eccleſiam confugeret eo nomine, vt Chriſtianus fieri vellet, non ficta aut ſimulata, ſed vera atque ſyncera intentione, ex animo, ac certa pietate, eo caſu ſacro baptiſmate inſigniri, atque protegi debere. At quoniam credi nequit velle aliquem ex animo Chriſtianam fidem ſuſcipere, eumque à delictis & facinoribus initium ducere quæ Chriſtiana Religio omninò prohibet & auerſatur; fieri non poteſt, vt voluntas illa, quæ tunc ſolummodò ſeſe dat in omnium conſpectum, cùm iuſtitia hominem quærit ſupplicio afficiendum, recta ſit & ſyncera, ſed ficta potiùs & ſimulata; quodcumque verò de Iudæis dicitur, infideles omnes amplectitur, cuiuſuis ſectæ fuerint. Huc vſque Sarpus.

Sed falſum dicit : dum aſſerit omnes Doctores aſſerere Iudæum perſiſtentem in ſuo Iudaiſmo non eſſe ab Eccleſia protegendum : nam non ignobiles, nec pauci Doctores, cum quibus ego adhæſi *in 4. part. tractat. 1. reſolutione 50.* & *in part. 5. tract. 1. reſolut. 2.* ex declaratione Sacræ Congregationit immunitatis contrarium aſſerunt, & Couarruuias *variar. lib. 2. cap. 20. num. 11.* cnm Ludouico Correa *in relect. de immunit. part. 3. num. 3.* obſeruat hanc ſententiam eſſe receptam frequentiori Authorum calculo, & eam probat nouiſſimè Antonius Ricciullus *de iur. per. lib. 2. cap. 12. per totum.* Zambellus *in reper. Mor. ver. Eccleſia quoad eius immunitatem, numer. 2.* & me citato Carolus Maranta *in controuerſ. iur. part. 2. reſponſ. 51. numer. 3.* Et ratio eſt manifeſta, quia *in cap. inter alia, cap. minor, cap. frater, cap. ſi quis inuentus, cap. ſi quis contumax, de immunit.* omnibus indiſtinctè conceditur hoc priuilegium: quia non propter perſonas, ſed perſonis propter locum conceditur ; ſed fideles capaces ſunt huius conceſſionis: ergo ſiue velint conuerti, ſiue renuant, hoc priuilegio gaudere debent. Adde quòd priuilegium immunitatis eſt fauorabile ; ergo eſt large interpretandum.

Ad leg. 1. *Cod. de his, qui ad Eccleſ. confug.* quam pro ſua ſententia adducit Sarpus. Reſpondeo legem illam Imperialem eſſe, & ſuper immunnitate Eccleſiaſtica ſæculares Principes nihil ſtatuere poſſunt, vt docet Alexander *lib. 7. conſil. 145. numer. 4.* Decianus *lib. 3. conſil. 80. numer. 27.* Sperellus *deciſ. 59. num. 33.* & alij. Vnde in materia immunitatis ius Canonicum, & non ciuile ſeruandum eſt, vt tradit Germonius *de Sacr. immunit. lib. 3. cap. 16. n. 21.* Tuſchus *verb. Eccleſia, concluſ. 10. numer. 19.* & *verb. immunitas, concluſ. 59. num. 19.* Peguera *in pract. crimin. cap. 26. num. 6.* & alij. Et ita ad hanc legem Cod. à Sarpo adductam reſpondet Italia *de immunitat. lib. 1. cap. 3. §. 3. numer. 1.* & Correa *de immunitat. part. 3. numer. 3. in fin.* & ante illos Abbas *in cap. inter alia, de immunit. num. 6.* cum pluribus aliis.

Nec valet dicere in fauorem Sarpi, quòd Iudæi careant fide, & ideò ſunt indigni, qui hoc priuilegio gaudeant : nam, vt dictum eſt, reſpondeo, quòd immunitas non delinquentibus, ſed Eccleſiæ ob Dei reuerentiam conceſſa eſt. Vnde qualiſcunque proponatur delinquens, non reſpicitur ad illum, & ita locum habet immunitas dummodò excipiantur excepti. Et ideò peſſimis hominibus confugientibus ad Eccleſiam huiuſmodi immunitas conceditur; qui quidem etiam non cauſa fidei, ſed tantùm propter pœnæ timorem ad Eccleſiam confugiunt : ac proinde licèt Iudæi & alij infideles ita ſe habeant, nequaquam ab Eccleſia ſunt extrahendi, cùm malitia illorum immunitati Eccleſiaſticæ nocere non debeat, iuxta regul. *delictum, de regul. iur. in 6.* Nec deſinam hîc adnotare apud Gentes nullam in Aſylis habitam fuiſſe rationem Religionis; ita vt ij tantùm, qui eos Deos colerent, ad illorum Aſyla admitterentur, ſed cuiuſcumque

religionis

religionis rei essent, in quouis Asylo confugiendo, ad impunitatem admittebantur.

Ad id verò, quod Sarpus asserit Iudæum, vel infidelem ad Ecclesiam confugientem, & Baptismum petentem non esse credendum, id recta & syncera intentione efficere. Respondeo, quòd licèt quando infidelis petit baptismum post commissum delictum, & fugam in Ecclesia, sit magna præsumptio aduersùs eum, quòd simulatè petat: tamen non est absolutè, vt malè vult Sarpus, excludendus ab immunitate: sed Ecclesia potest huiusmodi hominem ad se confugientem, & petentem baptismum protegere, donec examinet, an verè, an simulatè petat, & admittere probationem contra præsumptionem, quia ista non est præsumptio iuris & de iure, aduersùs quam probatio non admittitur; & ita tenet Suarez *de Religione, tom.* 1. *lib.* 3. *cap.* 10. *num.* 12. Peregrinus *de immunit. cap.* 12. *num.* 1. Farinacius *cap.* 6. *num.* 84. & alij. Et ideò quando Ecclesia iudicauerit petitionem Baptismi non esse simulatam, sed veram ex occasione illius delicti, vel ex alio capite à Deo inspiratam, sicut potest illum hominem baptizare, ita etiam poterit declarare, vt immunitate gaudeat. Sed supradicta procedunt in illorum opinione, qui asserunt non esse excludendos ab immunitate infideles, si petant baptismum: verùm ego, vt dixi, absolutè puto Iudæum, vel alium infidelem confugientem ad Ecclesiam, etiamsi non petat baptismum: non esse immunitate priuandum.

An Hæreticus quoad alia delicta gaudeat Ecclesiarum immunitate?

Resol. XXIV.

NEgatiuè respondet Sarpus *cap.* 5. *fol.* 60. vbi cùm intendat probare, vt supra visum est, infideles non gaudere Ecclesiarum immunitate; hoc probat exemplo Hæreticorum, & ideò sic asserit. Quodcumque verò de Iudæis dicitur, infideles omnes amplectitur, cuiusuis sectæ fuerint. Id autem facile probari potest ex constitutione Ioannis XXII. quam superiùs retulimus, qui constituit Hæreticos Ecclesiarũ immunitate defendi minimè posse: ex eo namque consequens est multò minùs infidelibus hoc licere. Etenim hæretici licèt prauas opiniones habeant, Baptismatis tamen charactere insigniti Christum Iesum aliqua saltem ratione venerantur, quem infideles auersantur, atque execrantur.

Sed hoc argumentum Sarpi à maiori ad minus, videlicet infideles esse excludendos ab immunitate Ecclesiarum; quia ab illa excluduntur hæretici, negandum est: nam hæretici secluso crimine hæresis, quoad alia delicta gaudent Ecclesiæ immunitate. Et ita ego docui *in part.* 1. *tractat.* 1. *resolut.* 29. cum multis Doctoribus, quibus nunc adde Ludouicum Corream *relect. de immunit. part.* 3. *numer.* 3. Castrum Palaum *tom.* 2. *tract.* 11. *disput. vnic. punct.* 7. *numer.* 4. Trulench *in Decalog. tom.* 1. *lib.* 1. *cap.* 11. *dub.* 2. *num.* 2. Villalobos *in summa tom.* 2. *tract.* 39. *difficult.* 7. *num.* 20. Farinacium *de immunitat. cap.* 13. *numer.* 170. & Marium Italiam *lib.* 1. *cap.* 5. §. 6. *numer.* 7. Et ratio est, primò, quia non habemus fundamentum ad excipiendam personam, vbi crimen non est exceptum. Secundò excipitur in iure crimen hæresis, consequenter hæreticus tantùm ratione hæresis: verba enim formaliter accipienda sunt, & cùm immunitatis priuilegium sit fauorabile, restringi non debet absque fundamento & ratione. Tertiò immunitatem debet exercere Ecclesia erga omne genus personarum, cum instituta sit à Christo Domino, qui inimicos iubet diligere: aliter enim aliud iuberet, aliud autem exerceret. Deinde non videtur dicendum quoad hanc immunitatem Christianum esse melioris conditionis, quàm infidelem vel hæreticum; cum æqualitas sit seruanda erga omnes, vt ipsi agnoscant ingratitudinem suam. Quartò respectu aliorum delictorum crimen hæresis se habet per accidens; ergo non potest impedire immunitatem, quam reus obtinet, ne ob alia delicta ab Ecclesia extrahatur. Quintò iura priuantia Hæreticum immunitate, formaliter intelligenda sunt, videlicet vt priuent Hæreticum, quatenus hæreticus est, non quatenus homicida, &c. aliàs, qui delinqueret in Ecclesia, priuatus esset immunitate, non solùm quoad illud delictum, sed quoad alia quælibet, quod est contra communem. Et tandem sextò hoc priuilegium immunitatis concessum est loco & non personis; Ergo, &c. Et hanc opinionem esse probabilem concedunt ipsimet aduersarij, vt Fagundez *part.* 2. *lib.* 4. *cap.* 4. *numer.* 49. ergo est amplectenda: quia inter duas opiniones illa debet amplecti, quæ fauet Ecclesiæ; vt ego alibi satis probaui, & probat Gratianus *in disceptatione, cap.* 88. *num.* 6. *& cap.* 131. *num.* 2. Pacianus *resp. f.* 7. *num.* 123. Hondedus *consil.* 3. *num.* 24. *lib.* 1. & post illos Sperellus *decis.* 91. *num.* 29. Vnde ex his sequitur quid dicendum de Schismaticis, Apostatis, fautoribus Hæreticorum: isti enim sunt excludendi à priuilegio immunitatis, quando ipsorum crimina coniuncta essent cum hæresi; secùs autem si eorum delicta cum hæresi aut fauore hæresis coniuncta non sint.

Nec valet dicere in fauorem opinionis Sarpi, id quod asserit Peregrinus *de immunit. cap* 8. *numer.* 13. & alij; nempe hæreticum esse indignum

gnum hoc beneficio & priuilegio, cum sit Ecclesiæ hostis & proditor. Nam respondeo hæreticum esse quidem indignum hoc priuilegio; sed Ecclesia ex tertio argumento superiùs adducto ob ostensionem suæ pietatis illum ab hoc priuilegio non vult excludere.

An immunitas Ecclesiarum neganda sit aliquibus reis; etiamsi non commiserint delicta in iure exceptuata?

Resol. XXV.

EX pluribus resolutionibus suprà positis clarè apparet Sarpum affirmatiuam tenere sententiam: & ideò *fol.* 55. sic tandem asserit. Multa retuli, quæ sigillatim solent frequenter accidere, vt ex iis generatim colligi possit sacrorum se locorum immunitate eos defendere non posse, qui quæuis alia grauia, atque enormia delicta commiserint: etenim aut iisdem, aut maioribus etiam de causis, quas suprà recensuimus, quodcunque aliud graue delictum complectuntur. Et ex Farinacio & Nauarro testatur Romæ immunitatem Ecclesiarum vsu receptam non esse, nisi in leuioribus delictis: quod à Pontifice petmittitur, ne iustitia opprimatur, & publica quies & tranquillitas perturbetur. Et addit, quòd nemo sanæ mentis credere poterit Summos Pontifices id iuris cæteris Principibus non concedere, quod publicæ conuenit tranquillitati, & ab ipsis in eorum ditione necessarium iudicatur. Quare tandem subdit Ecclesiarum immunitatem, cùm statuta fuerit ob delicta, quæ nullo consilio, sed impetu quodam fiunt, & ad refugium miserorum, non debere Ecclesias ipsis latronum speluncas efficere, & eorum receptaculum, qui atrociora facinora perpetrauerint: ideóque satis supérque esse, si iudices inferioris subsellij, qui leuiora delicta iudicant, eam obseruent; sed Maiores iudices in atrocioribus ea non teneri. Huc vsque Sarpus.

Sed contrariam sententiam tenendam esse puto, etiam in terminis iuris communis; vt nos suprà in discussis quæstionibus probauimus: & ratio est clara, quia cap. *inter alia* priùs dicit. Quantumcumque grauia maleficia perpetrauerint; & postea addit in particulari duas illas exceptiones: nisi publicus latro fuerit, vel nocturnus depopulator agrorum, &c. Ergo non licet contra Sarpum ad alia omnia crimina æquè grauia illas extendere; aliàs non esset exceptio, sed destructio regulæ. Cùm ergo ius commune in aliquibus locis constituat vniuersalem regulam, & quasdam exceptiones addat; sequitur confirmare regulam quoad omnia crimiua non excepta, ex illo Axiomate communi, Quòd exceptio firmat regulam in contrarium quoad casus non exceptos, satis patet *ex leg. nam quod liquidè, §. final. ff. de Procurat. legit.* & *ex leg. quæsitum, §. denique, ff. de fund. instruct.* & *ex cap. domus* 32. *quæst.* 7. & notat Surdus *in consil.* 430. *num.* 7. *lib.* 3. Bartolus *in dicta leg. quæsitum, §. denique, ff. de fund. instruct.* Romanus *singul.* 337. *num.* 8. Gratus *respons.* 155. *num.* 6. *lib.* 2. Giurba *consilio* 110. *numer.* 18. Gratianus *disceptat. forens. cap.* 598. *num.* 17. & 18. & determinauit sacra Rota coram Ludouisio *decis.* 259. *numer.* 4. & alij. Vnde à regula generali posita *in dicto cap. inter alia* non est discedendum: nam à regula non est discedendum, vbi exceptio minimè posita est; vt patet ex lege *præuaricationis, ibi:* quia neque lege aliqua de hac re actum est, neque Senatusconsulto, *ff. de præuaricat.* & docuit Sacra Rota penes Farinacium *part.* 4. *decis.* 688. *n.* 3. Caputaquen. *part.* 2. *decis.* 367. *numer.* 2. & 3. & ideò dicit Bartolus *in leg. in fraudem, §. bonorum, ff. de testament. militari,* quem sequitur Monaldus *consil.* 96. *numer.* 3. *vol.* 2. quòd exceptio, quæ à lege non fit, neque ab homine fieri debet. Cùm igitur ius commune constituat regulam generalem, quòd delinquentes pro quibuscunque delictis debeant gaudere Ecclesiarum immunitate, & excipiat aliquos casus, in non exceptuatis standum est regulæ: quia qui habet regulam pro se, fundatam habet suam intentionem in casibus non exceptis, *per gloss. notab. in cap.* 1. *de Regul. iur. in* 6. *circa finem,* & *ex gloss. in leg. omnis definitio, ff. de regul. iur.* Et ita hanc nostram sententiam in terminis iuris communis tradit Gutierrez *in pract. quæst. lib.* 3. *quæst.* 4. *num.* 12. & 13. Chartarius *decis. criminal.* 9. *numer.* 14. & 15. Castrus Palaus *tom.* 2. *tract.* 11. *disp. vnic. punct.* 10. *num.* 4. Farinacius *de immunit. cap.* 22. *num.* 353. & alij penes ipsos.

Nec valet dicere in fauorem Sarpi Decianum *lib.* 2. *cap.* 28. *numer.* 20. & alios docere, quòd ex identitate rationis constitutio pœnalis potest extendi ad alios casus similes. Nam respondeo, quòd hoc non procedit, vbi agitur de præiudicio causæ fauorabilis, prout est immunitas Ecclesiarum; & ita docet ex Alexandro & Romano Farinacius *de immunitat. cap. vltim. num.* 355. & post illum Castrus Palaus *loco citato,* & alij.

Sed hæc quæstio non habet difficultatem post constitutionem Gregorianam, vt patet primò ex illis verbis. Ita ad vnam tantùm formam reducimus, &c. quia dicta dictio taxatiua, *tantùm,* de sui natura impedit extensionem ad non expressa, *ex leg. properandum, §. 1. Cod. de iudic.* & *ex leg. si cum exceptio, §. quòd si homo, ff.*

quod

quod met. cauſ. Et quando adiecta eſt orationi affirmatiuæ, vt in dicta conſtitutione, affirmat illud quod ponit; & excludit ac negat omne aliud, quod eſt extra modum & formam eius quod ponitur, *ex leg. Iulianus*, & *leg. non tantùm, ff. de petit. hæredit.* & *ex leg. qui aliena*, §. *libertos, ff. de negot. geſt.* vt obſeruat Viuius *deciſione* 380. *numer.* 11. *lib.* 2. Francus *deciſ.* 123. *numer.* 4. Surdus *deciſ.* 192. *numer.* 10. Seraphinus *deciſ.* 257. *num.* 2. & alij. Deinde aliquorum caſuum exceptio in dicta conſtitutione efficitur per modum formæ, vt conſtat ex illis verbis. Ad vnam tantùm formam reducimus: ſed certum eſt, quòd formæ nihil addi, vel minui poteſt, ſed eſſe ad vnguem obſeruandam, *ex leg.* 1. § *opus nouum, ff. de nou. oper. nunciat.* Baldus *in leg. quoties, Cod. de ſuis, & legitim.* cum aliis Doctoribus communiter. Ergo, &c.

Secundò probatur: quia in dicta Bulla apponitur, ſublata eis & eorum cuilibet, &c. quæ quidem omnem prorsùs extraneam interpretationem & extenſionem reſecat atque repellit, vt notat Decius *conſil.* 61. *numer.* 2. *lib.* 1. Aymon *conſil.* 201. *numer.* 43. Puteus *deciſ.* 50. *num.* 5. *lib.* 1. Farinacius *conſil.* 76. *num.* 14. Peregrinus *de immunit. cap.* 16. *num.* 44. Et ideò ex ſupradictis rationibus, & multis aliis poſt conſtitutionem Gregorianam omnia crimina præter exceptuata in dicta Bulla, gaudere immunitate Eccleſiarum, docent communiter Doctores, Maranta *in controuerſ. iur. part.* 2. *reſponſ.* 36. *num.* 29. Giurba *conſil.* 110. *numer.* 15. & *conſil.* 6. *num.* 17. Ambroſinus *de immunitat. cap.* 1. *num.* 5. & 6. Farinacius *cap.* 22. *num.* 355. Nouarius *in ſumma Bullarum titul. de immunit. numer.* 55. Caſtrus Palaus *tom.* 2. *tract.* 11. *diſp. vnic. punct.* 10. *num.* 6. Chartarius *deciſ. crim.* 46. *numer.* 3. & *ſequent.* Sperellus *in deciſionib. fori Eccleſiaſt. deciſ.* 22. *numer.* 8. Peregrinus *de immunit. cap.* 6. *numer.* 23. & *ſequentib.* Cæſar Loccatellius *in Breuiar. de Tortura inſpect.* 5. *numer.* 159. Antonius de Marinis *in quæſt. reſolut. cap.* 170. *numer.* 10. Ciarlinius *in controuerſ. forenſib. cap.* 4. *num.* 23. Bonacina *tom.* 2. *diſput.* 3. *quæſt.* 7. *punct.* 5. *num.* 1. & alij penes ipſos. Ex qua communi doctrina patet corruere ea, quæ contra me nominatim docet Marius Cutellius *in ſuo Cod. Legum Sicularum*, *ad leges Martini Regis, cap.* 17. *num.* 5.

Reſtat igitur ſatis probatum contra Sarpum reos pro quibuſcumque delictis etiam enormibus, & atrociſſimis gaudere Eccleſiarum immunitate; ſi non ſint inter crimina à iure exceptuata, quæ quidem etiam non ſunt vllo modo ad caſus ſimiles extendenda.

Nec obſtat id, quod aſſerit Sarpus ex Farinacio & Nauarro. Romæ ſolùm in delictis leuioribus reos gaudere Eccleſiarum immunitate: nam hoc eſt falſum, ſpurcúmque mendacium. Et ideò adducam hîc ipſum Farinacium ſe retractantem, & contra Nauarrum inſurgentem *in Appendice, de immun. c.* 2. *n.* 17. vbi ſic ait. Et in vrbe, quòd Eccleſiaſtica immunitas non habeat locum aduersùs iudices ſæculares Papæ, teſtatus fuit Nauarrus *in Manuali, c.* 25. *numer.* 16. Quod & idem teſtatus fui *quæſt.* 26. *numer.* 24. quam teſtificationem typis mandaui, fidem Nauarri ſequutus, & longè antequam Officialis in Vrbe extitiſſem: ſed poſtquam locumtenentis Criminalis Sanctiſſimi D. N. & ſucceſſiuè Procuratoris fiſcalis generalis officiis functus fui, hanc corruptelam in Alma Vrbe non vigere reipſa comperi: quia reos ad Eccleſiam propter grauia delicta confugientes officiales numquam extrahunt niſi de licentia Summi Pontificis: & ita ego ſæpiùs expertus ſum, & practicaui. Nec mirum eſt ſi Nauarrus in hoc allucinatus eſt, quia huiuſmodi licentiæ per Summum Pontificem ore tenus officialibus conceduntur. Ita Farinacius. Et ideò ceſſat argumentum à ſimili, quod faciebat Sarpus, nempè quòd ſicut ratione boni regiminis Pontifex in vrbe non obſeruat iura circa immunitatem Eccleſiarum; ſic etiam id concedere Principibus Laicis dicendum erit.

Sed dato & non conceſſo, quòd Pontifex in vrbe dictam immunitatem niſi pro leuioribus delictis obſeruaret, non exinde inferri poteſt licere hoc etiam alios Principes efficere: nam ſpeciali ratione id Papæ licitum eſſet propter Principis, qui legem tulit, præſentiam, qui propterea ſecundùm contingentiam, & diuerſitatem caſuum poteſt ore tenus prouidere, concedere & non concedere immunitatem: quæ quidem ratio fundatur *in leg. præſenti, C. de his, qui ad Eccleſ. confug.* dum Imperator facta generali prohibitione, quòd nullus de Eccleſia extrahi, aut expelli poſſit, declarat hanc prohibitionem vbique ſeruandam, præterquàm in Ciuitate Conſtantinopolitana, in qua ipſe Imperator regebat; ſed lex iſta nulla fuit ex defectu poteſtatis. Igitur dicendum eſt omninò contra Sarpum in Vrbe Romana punctualiter obſeruari conſtitutionem Gregorij XIV. circa immunitatem Eccleſiarum. Et tandem ad id, quod idem Sarpus hoc loco aſſerit, & alibi exaggerat; ſi enormia delicta gauderent immunitate, Eccleſias ipſas latronum ſpeluncas efficiendas eſſe, & eorum receptaculum, qui atrocia facinora perpetrauerint. Reſpondet Guttierres *in pract. quæſtionib. lib.* 3. *quæſt.* 3. *numer.* 9. & adducit auctoritatem Diui Chryſoſtomi defendentis Eutropium ſæuiſſimum Tyrannum & deprædatorem, ac Chriſtianorum perſecutorem, qui ob manifeſtas eius rapinas ab Honorio & Arcadio Imperatoribus

ratoribus ad ſupplicium vltimum damnatus confugerat ad Eccleſiam : & ideò ne ab ipſa Eccleſia extraheretur, ſic aſſerit. *Et maximè propter hoc tuendus eſt Eutropius, quòd ſceleſtorum princeps fuit : in his enim oportet glorificari Deum, qui permiſit in id neceſsitatis eum adduci vt per ipſum & virtus, quæ ineſt Eccleſiæ, noſceretur. Iſta enim vera ſunt ornamenta altaris Eccleſiæ ; iſta ſunt vera Chriſtianæ pietatis inſignia.* Et paulò pòſt. *Quid enim agendum eſt Chriſtianis ; auellendúſne quiſquam ab Eccleſia, ad quam paulò poſt omnibus accedendum eſt, offerendáque Dominica oratio, qua hoc potiſsimùm orabimus:* Et dimitte nobis debita noſtra ; ſicut & nos dimittimus debitoribus noſtris. *Non ergo patiendum eſt, vt is, qui in Eccleſiam ſperauit, fruſtrà ſperauerit.* Huc vſque os aureum Chryſoſtomi. Qui quidem acriori ſtylo nunc in Sarpum inſurgeret docentem, vt viſum eſt, Eccleſiam leuiora tantùm delicta protegere debere. Et tamen etiam apud Gentes, vt docet Tacitus *lib.* 3. *Annalium*, Capitalium criminum rei in Aſylo tuti erant ; & ad ſtatuam Beli rei quorumcumque criminum impunitatem inueniebant, vt obſeruat D. Antoninus *lib.* 1. *hiſtor. tit.* 1. *cap.* 3. §. 7. & alij.

Notandum eſt hïc obiter contra Abbatem & alios, Clericos gaudere immunitate Eccleſiarum, vt Laicos. Ita ego ipſe *in* 3. *part. tractat.* 1. *reſolut.* 35. & latiùs infrà. Vnde ex his oritur pulcha quæſtio. An Sacerdos, verbi gratia, indutus cotta & ſtola extra Eccleſiam præcedente Cruce ad efferendum defunctum, poſſit capi à Satellitibus de licentia Epiſcopi. Et negatiuam ſententiam docet Cæſar Loccatellius *in Breuiario de Tortura, inſp.* 5. *numer.* 164. Et ita fuiſſe deciſum coram Eminentiſſimo Vicario Vrbis anno 1614. teſtatur in perſonam Parochi Sanctæ Dorotheæ trans Tyberim. Et ratio eſt, quia eadem reuerentia, quæ debetur Eccleſiæ, quæ Domus Dei eſt, debetur multo magis Sacerdoti, dum in habitu Sacerdotali diuina miniſtrando, & Eccleſiaſtica officia exequendo Chriſtum Dominum repræſentat, illiúſque vices gerit. Et hæc opinio Loccatellij à fortiori procederet, ſi Sacerdos indutus cotta & ſtola deferret Sacramentum extremæ Vnctionis, vel Euchariſtiam ad infirmum. Et ideò in his caſibus Sacerdos interrogatus ab Epiſcopo de aliquo delicto, ex quo captus fuerat, non teneretur reſpondere, ſed poſſet obiicere nullitatem capturæ.

Enumerantur aliqua delicta, quæ contra opinionem Sarpi gaudere debent Eccleſiarum immunitate.

Resol. XXVI.

PRæter crimina, quæ contra Sarpum ſuprà ſatis firmauimus gaudere Eccleſiarum immunitate non ingratum Lectoribus fore exiſtimaui hìc allia multa adducere. Et ideò,

Quæro primò. An filius occidens Patrem, gaudeat immunitate. Negatiuè reſpondet Pariſius *lib.* 1. *conſil.* 96. & alij, quorum tamen reſolutio ſecundùm aliquos non procedit in quouis parricidio, ſed in inſidioſo & incauto: alioquin ſi ſimul pater & filius digladiarentur, & vnus alterum in rixa occideret ; non ex qualitate ſola parricidij filius immunitatem amitteret, nullibi enim id iure cautum reperitur. Ita Barboſa *de iur. Eccleſ. lib.* 2. *cap.* 3. *num.* 95. Sed ſi ſecundùm Barboſam ſola qualitas parricidij non priuat reum immunitate Eccleſiarum ; neque ego puto illa priuari, ſi occiderit patrem inſidioſè, & incautè : nam, vt ſuprà probatum eſt ſatis, homicidium inſidioſum gaudet vtique immunitate : ſecus autem, ſi inter patrem & filium nulla interceſſiſſet inimicitia : nam tunc eſſet homicidium proditorium, & non gauderet priuilegio immunitatis.

Quæro ſecundò. An ſuſpenſus, vel interdictus ab ingreſſu Eccleſiæ gaudeat eius immunitate. Negat Felinus *in cap.* 2. *de exceptionib. numer.* 6. & adducit textum *in cap. quia fruſtra, de vſur.* nam interdictus ingrediens Eccleſiam aduersùs eius prohibitionem delinquit, cuius aditus eſt illi interdictus : ergo fruſtra eius auxilium implorat. Secundò, ſuſpenſis & interdictis, ſi in his cenſuris moriantur, denegatur ſepultura Eccleſiaſtica : ergo ſimiliter dum viuunt, debet eiſdem denegari aditus ad Eccleſiam. Sed contraria ſententia eſt vera, quam tuetur Suarez *de Religione, tom.* 1. *lib.* 3. *cap.* 10. *num.* 4. Ambroſinus *de immunitat. cap.* 8. *num.* 12. Farinacius *cap.* 2. *num.* 44. & alij. Quia cenſura interdicti non inducit priuationem huius priuilegij, nec priuat ab ingreſſu materialis Eccleſiæ, ſed formalis : videlicet ab ingreſſu in ordine ad audienda diuina officia. Nec pro Felino facit textus, quem adducit, quia ſuſpenſus ab ingreſſu Eccleſiæ non delinquit contra Eccleſiam, quæ eſt notabilis deciſio illius textus. Et ad ſecundum argumentum reſpondeo, in his quæ ſunt iuris meri poſitiui non attendi, niſi ad prohibitionem ; ita vt ſi prohibeantur, non fiant ; ſi non prohibeantur, conficiantur : atqui ideò ſuſpenſi & interdicti

interdicti non sepeliuntur in Ecclesia, quia hoc ipsis prohibetur, & cùm non prohibeatur immunitate gaudere, rectè fit vt illa fruãtur: ergo non possumus bene argumentari de vno casu ad alium.

Quæro tertiò. An excommunicatus declaratus gaudeat immunitate. Negat Felinus *vbi suprà*; quia sunt Ecclesiæ rebelles, & excluſi ab Ecclesia, & fidelium participatione: ergo erunt excluſi ab hoc priuilegio: & ita tenet Franciſcus Motinus, euem citat Chartarius *deciſ. crimin.* 95. *num.* 17. Sed ibi meritò contrariam docet ipſe ſententiam. Primò, quia excommunicati nullo iure excluduntur ab hac immunitate: ergo eis competit. Secundò, quia non aſſignabitur maior ratio, quare Clerici excommunicati non perdant priuilegium Canonis, vel fori, quàm laici excommunicati perdant hanc immunitatem. Tertiò, quia Ecclesia interdicta non perdit hoc priuilegium, neque homo excommunicatus illud amittet. Quartò, quia excommunicatus nullo iure excluditur ab hac immunitate. Ergo, &c. Et ita tenent Couarruuias *lib.* 1. *var. cap.* 20. *num.* 11. Sylueſter *verb. immunitas* 3. *num.* 2. Nauarrus *in Manuali cap.* 25. *num.* 19. Peregrinus *de immunit. cap.* 12. *num.* 2. & alij penes Chartarium *vbi suprà*, & penes me ipſum *in part.* 1. *tract.* 1. *reſol.* 34. Ad argumentum verò in contrarium adductum fateor excommunicatum eſſe Ecclesiæ rebellem; ſed Ecclesia maiorem oſtendit pietatem, dum illum tuetur. Et in hac materia immunitatis non reſpicitur delictum, ſed loci ſanctitas.

Quæro quartò. An Sodomita gaudeat immunitate. Reſpondent negatiuè Doctores, quos ego citaui *in* 5. *part. tract.* 1. *reſol.* 2. Sed ibi meritò affirmatiuam ſententiam tenui. Nec te terreat deciſio 155. Franciſci del Caſtillo *part.* 2. in qua habetur in Curia noſtra Archiepiſcopali Panormitana fuiſſe declaratum quemdam, qui Sodomiam perpetrauit in dormitorio cuiuſdam ſui Monaſterij, non gaudere eius immunitate: quia illa deciſio fuit fundata in litteris arbitrariis conceſſis à Pontifice illo Archiepiſcopo: ſed ſtando in terminis iuris dictam deciſionem Caſtilli merit nouiſſimè reprobat Carolus Maranta *in controuerſ. iur. part.* 2. *reſponſ.* 36. *num.* 22. *& ſeq.* vbi ex validiſſimis rationibus probat crimen peſſimum, atque nefandum immunitate Ecclesiæ gaudere. Et ita ego olim conſului quẽdam, qui actum Sodomiticum in Ecclesia commiſerat, non fuiſſe eius immunitate priuandum: ſolùm enim ab illa excluduntur occidentes, vel mutilantes membra: Ergo, &c. Vnde refellendus venit Barboſa *de iur. Eccleſiaſt. lib.* 3. *cap.* 9. *num.* 127. Correa *in relect. de immunit. part.* 3. *num.* 4. & Phœbus *tom.* 1. *deciſ.* 85. *num.* 7. & alij multi penes ipſos.

Quæro quintò. An frangentes carceres, & ad Ecclesiam confugientes, gaudeant eius immunitate. Negat Petrus de Gregorio *in ſyntagmate iuris*, *lib.* 33. *cap.* 22. *num.* 21. *verb. Effractores carcerum*; ſed immeritò: & ideò affirmatiuam ſententiam tenet Correa *in relect. de immunit. part.* 2. *num.* 13. & me citato Nouarius *in Bullar. ſumma titul. de immunitat. cap.* 10. *num.* 11. Tuſchus *verb. Eccleſia*, *concluſ.* 10. *num.* 30. & alij. Sed difficultas eſt, ſi fide data cuſtodi carceris redeundi, reus confugiat ad Eccleſiam. Et quidem ſi carceratio erat iuſta; multi tenent reum non gaudere. Eccleſiæ immunitate. In Decianus *lib.* 6. *c.* 28. *num.* 21. Azorius *part.* 2. *lib.* 9. *cap.* 9. *verb. quid dicendum.* & alij, quos affert Farinacius *de immunit. cap.* 15 *num.* 199. Sed ipſe *ibi num.* 200. contrarium docet: quod etiam nouiſſimè docet Suarez *de religione*, *tom.* 1. *lib.* 3. *cap.* 11. *num.* 20. Fagundez *part.* 2. *lib.* 4. *cap.* 4. *num.* 58. Et ratio eſt, quia fides data non tollit priuilegium immunitatis: & ex altera parte reus non commiſerat crimen exceptuatum: ergo, &c. Neque approbo in tali caſu doctrinam, quam docet Fagundez & Suarez *locis citatis*: nempe poſſe in tali caſu Epiſcopum dare facultatem iudici laico extrahendi reum ab Ecclesia habita prius cautione de impunitate corporalis pœnæ; quia hæc traditio deſtrueret priuilegium conceſſum reo confugienti ad Eccleſiam. Ita Caſtrus Palaus *tom.* 2. *tr.* 11. *diſp. vnic. punct.* 7. *num.* 13.

Quæro ſextò. An ſacrilegus & periurus gaudeat immunitate. Mihi placet affirmatiua ſententia, quam tuetur Peregrinus *de immun. cap.* 12. *num.* 15. Bonacina *tom.* 2. *diſp.* 3. *quæſt.* 7. *punct.* 5. *num.* 11. & alij: licèt de ſacrilego neget Boërius *deciſ.* 109. *num.* 3. Godofredus à Bauo *in praxi crimin. lib.* 2. *§. Sacrilegium*, *n.* 23. Guttierez *in quæſt. pract. lib.* 3. *quæſt.* 1. *num.* 33. & de periuro Igneus *in leg.* 1. *n.* 20. *ff. ad Syllan.* quia ait ille, periurus æquiparatur homicidæ voluntario *in cap. fin.* 22. *quæſt.* 1. Sed in iure ego non video excluſum ab immunitate homicidium voluntarium; ſed proditorium: ergo, &c. Et in illo textu æquiparatur periurium homicidio, quoad numerum annorum, quibus pœnitentiam agere debet periurus; ſed non quoad immunitatem. Frigidè igitur igneus pro ſua ſententia Canonem illum adduxit. Vide etiam Chartarium *deciſ. crimin.* 7. *n.* 60. vbi probat hodie omnes ſacrilegos gaudere immunitate præter occidentes & mutilantes in Eccleſiis, & ex his etiam ego infero contra plures notoriè percutiẽtes, imò & occidentes Clericos vel Religioſos, licèt committant ſacrilegium, non eſſe tamen ab im-

munitate Ecclesiarum excludendos. Ita Suarez *de relig. tom. 1. tract. 2. lib. 3. cap. 10. num. 3.* Altherius *de censur. tom. 1. lib. 2. cap. 6.* & alij: quos plena manu citat Sperellus *decis. 22. numer. 10.* & ante illum ego ipse in *part. 1. tract. 1. resolut. 39.* & *in part. 4. tract. 1. resolut. 68.*

Quæro septimò. An adulter gaudeat immunitate. Videtur negatiuè respondendum: nam in Authentica *de mandatis Principum, §. Deinde competens est, verb. homicidia autem.* & *§. Sed neque, verb. neque autem*, excipitur adulterium, vt non gaudeat Ecclesiæ immunitate: quod etiam fatetur Ancharanus *in cap. inter alia, de immunit. Eccles.* Sed contraria sententia prorsùs tenenda erit, quam tuentur Doctores communiter; quia non est crimen exceptuatum in iure Canonico: & in materia immunitatis standum est iuri Canonico, & non ciuili: quia immunitas ad honorem & reuerentiam rebus sacris exhibendam pertinet, vt patet *ex leg. præsenti, C de his, qui ad Eccles. confug.* ibi, *vt honor Ecclesiarum conseruetur.* Sed rerum sacrarum honor & cura ad superiores Ecclesiasticos pertinet, & non ad sæculares: Ergo, &c. Maior iam liquet: minor verò probatur ex textu *in cap. decernimus, de iudicijs*, & *ex gloss. vltim.* quod totum probat assumptum, *in cap. sicut antiquitus* 17. *quæst.* 4. & ita docent Doctores, quos plena manu congerit Chartarius *decis. criminal. 46. num. 84.* Guazzinus *tom. 1. defens. 1. cap 29. num. 9.* Sperellus *decis. 59. num. 32.* Ludouicus Correa *in relect. de immunit. part. 4 num. 1.* asserentes in materia immunitatis Ecclesiarum attendenda esse leges Canonicas, & non ciuiles; sed lex ciuilis & non Canonica excludit adulterum ab immunitate Ecclesiæ: Ergo, &c.

Quæro octauò. An blasphemia non hæreticalis priuilegio Ecclesiarum immunitatis potiatur. Negatiuè respondent aliqui; quia non par est, vt qui deliquit in caput Ecclesiæ Christum Iesum ab Ecclesia defendatur. Et ita docet Oldrad. *cons. 154.* Boërius *decis. 110.* Biardus *ad Clarum, quæst. 30. num. 15.* Decianus *lib. 6. cap. 26. num. 6.* Villalobos *in summ. tom. 2. tract 39. diffic. 7. num. 20.* & Marta *de iurisd. part. 2. cap. 51. num. 30.* Ludouicus Correa *in relect. de immun. part. 3. num. 35.* Verùm non est discedendum ab affirmatiua sententia, quam tuetur Nauarrus *cap. 25. num. 20.* Nouarius *in summ. Bullar. tit de immunit. n. 4.* Farinacius *de immunit. cap. 13. num. 174.* Bonacina *tom 2. disp. 3. quæst. 7 punct. 5. num. 13.* Ambrosinus *de immunit. cap. 8 num. 11.* Peregrinus *cap. 12. num. 12.* & alij. Et ratio est, quia iura non excludunt blasphemos ab immunitate, ergo standum est regulæ generali, quòd gaudeant. Nec valet argumentum pro contraria sententia adductum: nam respondeo non conuincere; alioquin dicendum esset immunitatem Ecclesiæ nunquam prodesse, cùm omnia peccata sint contra Deum.

Quæro nonò. An Simoniacus pro delicto Simoniæ confugiens ad Ecclesiam sit tutus. Negat Decianus *lib. 6. cap. 26. num 5.* quia Simoniaci æquiparantur hæreticis; vt patet *in cap. Petrus, & cap. cùm omnis 1. quæst. 1.* Sed affirmatiuè respondendum est; quia Simoniaci propriè & formaliter non sunt hæretici, sed sacrilegi: nisi fortè credant licitum esse spiritualia emere & vendere, nec excipiuntur à regula generali; ergo non debent priuari hac immunitate. Et ita tenet Farinacius *de immunit. cap. 13. num. 177.* Peregrinus *cap. 12. numer. 17.* Barbosa *de iur. Eccles. lib. 2. cap. 3. numer. 126.*

Quæro decimò. An apostata à religione gaudeat eius immunitate. Negatiuè respondet Peregrinus *de immun. cap. 12. n. 16.* quia, vt ipse probat, *eod. cap num. 2.* Clerici & personæ Ecclesiasticæ non gaudent Ecclesiarum immunitate; quod etiam tuetur Castrus Palaus *tom. 2. tract. 11. disput. vnic. punct. 7. numer. 17.* Sed hoc principium est falsum; & ita sacra Congregatio Episcoporum in vna Tropiensi die 29. Ianuarij 1617. declarauit, quòd Clerici gaudere debent immunitate, qui post delicta patrata ad Ecclesias confugiunt extra casus in Bulla Gregorij XIV. comprehensos; cùm in hoc opinio Abbatis sit reprobata. Ita sacra Congregatio; & die 17. Augusti 1618. decreuit non posse Clericos ab Ecclesia extrahi, præterquàm in casibus degradatione dignis; si secùs fiat, restituantur. Et ita ex pluribus aliis tenet hanc sententiam Barbosa *vbi infrà.* Vnde ad quæsitum respondeo contra Peregrinum; quòd apostata à religione non gaudebit immunitate in Ecclesiis eiusdem religionis, à qua apostatauit, secus verò in aliis. Ita me citato Barbosa *de iur. Eccles. lib. 2. cap. 3. num. 45.* & etiam me citato Trullench. *in Decal tom. 1. lib. 1. cap. 11. dub. 2. num. 2. & 3.* Rebuffus *tom. 2. de immun. Eccles. art. 1. gloss. 1. num. 24* Decianus *tom. 2. lib. 6. cap. 26. num. 13. & 14.* Farinacius *de immunit. cap. 13. num. 169.* & Italia *lib. 1. cap. 3. §. 1. n. 17.* Et pro hac opinione faciunt ea, quæ ego scripsi *in part. 1. tract. 1. resol. 24. & 25.*

Quæro vndecimò. An falsus testis, qui causa fuit, vt aliquis ad mortem damnatus fuerit, gaudeat immunitate. Pro negatiua sententia *in part. 1. tractat. 1. resolut. 17.* adduxi Italiam. Sed in tali casu consulendum esse Summum Pontificem adnotaui docuisse Farinacium: nunc verò absolutè assero supradictum reum gaudere Ecclesiarum immunitate: quia talis

non

non potest dici homicida proditorius, quia moraliter tantùm dicitur occidisse, & non physicè: at ab immunitate excluditur qui propriè, & non qui impropriè occidit, & ad priuationem immunitatis non sufficit æquiparatio, sed identitas: Ergo, &c. Et ita hanc sententiam tenet Castrus Palaus *tom. 2. tract. 11. disp. vnic. punct. 10. n. 8.* & cum Bonacina ego suprà etiam docui. Vnde non est audiendus nouissimè Zambellus *in reper. Mor. ver. Ecclesia quoad eius immunitatem, numer. 10.* contrarium docens.

Quæro duodecimò. An qui occidit, vel vulnerat aliquem actu, & re ipsa confitentem Sacerdoti, gaudeat Ecclesiarum immunitate. Negatiuè respondet Barbosa *de iur. Eccles. lib. 1. cap. 3. numer. 98.* & post illum Trullench *in Decalog. tom. 1. lib. 1. cap. 11. dub. 3 num 21.* nam qui in Sacramenti Confessionis vilipendium tantum admittunt facinus, Ecclesiam & Deum Sacramentorum Auctorem contemnunt & lædunt, & veluti impudici hæretici existimantur qui digni non sunt, vt ab Ecclesia recipiantur, *ex cap. final. de immunitat. Eccles.* Quòd si insidiosa & proditoria homicidia, & qui in Ecclesia occidunt, vel extra Ecclesiam spe ad eam confugiendi, immunitate priuantur: maiori hercle ratione, qui in dedecus tanti Sacramenti interimunt, & de sumentibus reliqua Sacramenta id ipsum censeo. Huc vsque Barbosa.

Sed si supradicti talia homicidia perpetrarent, quia malè sentiunt de Sacramentis: hi non gauderent immunitate, quia sunt hæretici; non autem vt homicidæ. Si autem non animo hæretico aliquem occideret, qui confessionem faceret, hic non gauderet immunitate; quia occideret in Ecclesia; secùs si vulneraret; vel si etiam vulneraret aliquem, qui Sacramentum Ordinis vel chrisma reciperet; quia vulnerantes in Ecclesia gaudent eius immunitate: vel etiamsi occideret, vel vulneraret infirmum oleo sancto se vngentem: nam in his casibus contra Barbosam alioquin virum doctum & amicissimum puto supradictos reos gaudere Ecclesiarum immunitate, vel saltem in tali casu consulendum esse Summum Pontificem: quia hæc crimina, licèt sint grauissima, non tamen inueniuntur inter delicta exceptuata; ergo debent immunitate gaudere: nam clarum est reos non gaudere immunitate, nisi in casibus exceptis; vt patet *ex cap. inter alia,* & *cap. penult. & final. de immunit. Eccles.* & *ex cap. constituimus*, & *cap. sicut antiquitus 17. q. 4.* & *ex cap. raptoribus 36. quæst. 1.* & *ex Bulla Gregoriana*; vt nos satis suprà probauimus: & docet nouissimè Chartarius, *decis. crimin. 46. numer. 19.* Ad id verò quòd Barbosa asserit homicidium proditorium, & factum sub spe Ecclesiæ, non gaudere immunitate, iam suprà satis superque à nobis refutatum est.

Quæro decimotertiò. An qui occidit aliquem in duello, gaudeat immunitate. Negatiuè respondet Barbosa *de iur. Eccles. lib. 2. c. 3. num. 101.* quia ex Concilio Tridentino *sess. 25. cap. 19.* duellantes sunt excommunicati & priuantur sepultura. Sed hanc sententiam satis alibi refutaui *in part. 4. tractat. 1. resolut. 46.* & nunc etiam improbo; quia duellum non est inter casus exceptuatos à iure, qui non gaudent immunitate Et si ratio, quam adducit Barbosa, esset admittenda, sequeretur excommunicatos non gaudere Ecclesiarum immunitate, quia priuati sunt Ecclesiastica sepultura: sed hoc non est verum; vt supra probatum est, & latè probat Ambrosinus *de immunit. cap. 8. numer. 12.* & alij penes ipsum. Ergo, &c.

Quæro decimoquartò. An reus, qui priuatus est ob aliquod delictum Ecclesiæ immunitate, possit ab illa extrahi propter alia etiam delicta, quæ gaudent immunitate. Et affirmatiuè respondet Ambrosinus *de immunit cap. 5. numer. 10.* & Peregrinus *cap. 6. numer. 20.* vbi sic ait. Ille qui semel deliquit in Ecclesia occidendo, vel mutilando membrum, si ante vel post aliud commiserit delictum extra Ecclesiam, non est tutus in Ecclesia: sed in ea potest capi etiam pro delictis commissis extra Ecclesiam. Et ratio est, quia ob iniuriam semel illatam dignus est generali priuatione illius immunitatis. Ita ille.

At ego contrariam sententiam teneo cum Castro Palao *tom. 2. tractat. 11. disputat. vnic. punct. 10. numer. 12.* Bonacina *tom. 2. disputat. 3. quæst. 7. punct. 6. numer. 13.* & aliis. Quia concedo Peregrino tales reos dignos esse, vt immunitate priuentur; sed non apparet ex iure antiquo, vel ex nouo Gregorianæ constitutionis esse de facto talem pœnam in illos statutam: ergo dicendum est pro illis stare regulam generalem, vt debeant immunitate gaudere: quia iura antiqua & maximè constitutio Gregoriana omninò vetuit extrahi ab Ecclesia delinquentes, nisi pro delictis exceptuatis; sublata facultate aliter interpretandi: vnde miror quidem Ambrosinum & Peregrinum aliter sensisse.

An reus sit necessariò restituendus Ecclesiæ, à qua fuit violenter extractus?

RESOL. XXVII.

PRima opinio negat. Ita Castrus Palaus *tom. 2. tractat. 11. disputat. vnic. punct. 11. numer. 13.* vbi sic ait. Non est opus restituere

reum eidem Ecclesiæ materiali ; sed sufficit si illi, vel alteri, modò æquè tura sit, & in illa æquè commodè securus habitare possit reus, quia hoc priuilegium vnicum est omnibus Ecclesiis ; & iniuria vni facta, omnibus fit : ac proinde satisfactione vni præstita omnibus præstatur. Ex alia parte reo, vt suppono, nullum inde aduenit detrimentum : ergo sufficienter hac restitutione satisfit. Ita Palaus. Qui etiam addit satisfacere iudicem laicum, si reum Episcopo, vel eius vicario restituat, quia perinde est, ac si Ecclesiæ facta fuisset restitutio : quia Episcopus Ecclesiam repræsentat, vt patet *ex cap. scire debes 7. quæst. 1.* & hanc sententiam docet etiam Bonacina *tom. 2. disput. 3. quæst. 7. punct. 3. num. 14.*

Secunda opinio affirmat, & docet quòd extractus ab Ecclesia contra formam Bullæ Gregorij XIV. eidem Ecclesiæ est restituendus : nec sufficit restitutio alteri Ecclesiæ, vel Episcopo facta. Ita Barbosa *de iur. Eccles. lib. 2. cap. 3. numer. 54.* vbi notat ita declarasse Sacram Congregationem immunitatis, anno Domini 1632.

Tertia opinio distinguit. Aut reus petit se restitui ad Ecclesiam, ex qua fuit extractus ; vel non : si non petit, procedit prima opinio, vt possit restitui alteri Ecclesiæ ; vel Episcopo, aut eius Vicario. Si autem petit, est restituendus propriæ Ecclesiæ, ex qua fuit extractus. Ita Farinacius *tom. 2. consil. 168. numer. 49. in fine.* Vnde malè adductus fuit pro sua sententia à Barbosa ; nam, vt visum est, illam tenet distinguendo. Et malè etiam adductus fuit à Castro Palao ; nam *in cap. 2. num. 48. de immunit.* loquitur ex mente Genuensis.

Ego autem secundæ opinioni adhæreo propter declarationem Sacræ Congregationis immunitatis. Sed occasione huius quæstionis non desinam hîc apponere consilium, quod habui ab Eminentissimo bonæ memoriæ Cardinali Scaglia tenoris sequentis.

CONSILIVM.

Illustrissimi & Reuerendissimi Domini Priuilegium, quo confugientes ad Ecclesias gaudent immunitate ; adeò vt rei non possint ab illis regulariter extrahi, nec in illis carcerari, notissimis iuribus diuino & positiuo, tam Canonico quàm Cæsareo, est locale, & non personale, diffluens tamen à loco in personas ; vt benè probat post Romanum *consil. 137.* & alios Mar. Ital. *lib. 1. de immunitat. cap. 2.* Ecclesiisque proinde competit actio spolij pro extractis ab ipsis : & extrahentes à censuris pro violata immunitate contentis *in cap. si quis cont. & c. quisquis 17. quæst. 4. & cap. 4. de immunit. Eccles.* non debent absolui, nisi priùs & ante omnia restituerint Ecclesiis, quos extraxerunt, refectis damnis & interesse, vt obseruauit Diuus Augustinus in persona Bonifacij Regis *cap. miror. d. caus. & quæst.* & dicunt Syluester *verb. immunitas 3. in fin.* Io. de Vischis *de immunit. numer. 651.* Ambros. *cap. 15. numer. 7.* Mar. Ital. *lib. citato, cap. 6. §. 11. numer. 23.* Capell. Tholos. *decis. 423. numer. 3. in addit.* & Decian. *lib. 6. sui tract. criminal. cap. 27. in princip. arg. cap. conquer. de restit. spoliat.* & aliorum iurium.

Cùm igitur (Illustrissimi Domini) mei principales extracti per violentiam ab æde Sacra Diui Francisci, & post longam & crudelissimam carcerationem quindecim mensium in fortiis laicalis Curiæ extrahentis detenti fuerint, tandem aliquando restituti Nuntio Neapolitano, apud quem nihilominus per alios tres menses carcerati, postmodum Romam se contulerint ad audiendum ordinem V. S. Congregationis, sunt ad eamdem Ecclesiam, vnde fuerant extracti, incolumes remittendi : vt secundùm prædicta iura, & Doctores, & iuxta præcitatas auctoritates Ecclesia spoliata in primis, & ante omnia restituatur.

Nec dicatur primò, Ecclesiam restitutam fuisse, cùm carcerati restituti fuerunt Nuntio Apostolico Neapolitano, & hoc sufficere, vt decisum fuisse testatur Episcop. Montis Marani in Curia Archiepiscopali *in sua praxi, cap. 22. num. 8. arg. cap. scire debes 7. quæst. 4. c. 1. de restitut. in integr. Clement. 1. de for. compet. cap. nouit, de iudic. cap. de cætero, de Cleric. non resid.* & fortiùs *cap. si quis contum. 17. quæst. 4.* & ex notatis per Archidiaconum *ibidem*, quòd pœna pecuniaria propter violatam immunitatem Ecclesiasticam sit soluenda Episcopo : ex quibus dicit Ioan. Andream concludere *in cap. quamquam, de censib.* sufficere, quando iniuria facta est Ecclesiæ, quòd satisfactio fiat Episcopo, referens etiam Marian. Socin. *de visitat. lib. 11. in fin.* asserere in vim *cap. exigit, de censib. in 6.* restitutionem fieri posse similiter Episcopo ; quia Episcopus repræsentat Ecclesiam, & est in Ecclesia, sicut Ecclesia in Episcopo *dicto cap. scires debes :* nam ad effectum huius restitutionis debet reus relaxari in libertatem, & non solùm in libertatem, sed securus reduci ad locum tutum per extrahentes debet, vt in suam pristinan, & omnimodam libertatem & securitatem se recipiat, quemadmodum post Igneum *in l. 1. numer. 25.* Hond. Silan. & alios quos citat, tenet Decianus *dicto lib. 1. cap. 29. aliàs 30. numer. 7.* Quæ quidem regula an obseruata fuerit cum meis Clericis Aquilanis suppliciter Illustrissimorum DD. relinquitur pientissimæ discretioni : & iura in oppositum allegata non concludunt aliquid

pro

pro singularissima opinione contra certissimam veritatem.

Non primum, videlicet cap. *Scire debes 7. quæst. 4.* in quo dicitur Episcopum esse in Ecclesia, sicut Ecclesia est in Episcopo: quia Glossa ibi datur Brocardica, & ipsius dispositio non potest accommodari Ecclesiæ materiali, cuius est priuilegium immunitatis, vt suprà præmissum est: nemo enim dixerit Episcopum esse Ecclesiam materialem, ne cogatur ad mouendum risum auditori, & quæ disponuntur in iure circa reparationem, ornatum, reconciliationem & alia huius generis disponi circa personam Episcopi.

Non secundum, scilicet *cap. 1. de in integr. restit.* quod immò facit pro nobis: quia distinguit Episcopum ab Ecclesia, sicut distinguitur minor à tutore; sic Episcopus debet restituere extractum ab Ecclesia sibi restitutum ipsi Ecclesiæ, vt illæsa conseruet illius iura: sicut tutor debet conseruare illæsa iura minoris secundùm dispositionem cap.

Non tertium, scilicet Clement. *de for. comp.* in qua disponitur iniuriam irrogatam Episcopo esse irrogatam Ecclesiæ: quia etsi verum sit, quòd iniuria irrogata Episcopo censeatur irrogata Ecclesiæ, cuius est caput; non tamen hinc benè inferretur aliquod ablatum, puta Calicem, ab Ecclesia materiali & restitutum Episcopo, non esse restituendum ab Episcopo dictæ Ecclesiæ, ea ratione quia iniuria fuit facta Episcopo; & sic homo extractus ab Ecclesia cum iniuria Episcopi, & Ecclesiæ, restitutus Episcopo, debet postmodum restitui Ecclesiæ; cùm restitutio sit in pristinum statum rei positio. *leg. quòd si minor. §. restitut. ff. de minor.*

Non quartum, videlicet cap. *nouit. de iudic.* quod præceptum correctionis, Dic Ecclesiæ, impletur, si dicatur Episcopo: quia etsi præceptum correctionis, Dic Ecclesiæ, impleatur, si dicatur Episcopo, qui est caput Ecclesiæ: non tamen inde sequitur, quòd Episcopus non debeat vlterius satisfacere Ecclesiæ, vel reducendo ouem errantem, vel eam tanquam morbidam ab illa expellendo, vt habeatur tanquam Ethnicus & Publicanus: & sic pari ratione restitutum sibi reum antea extractum ab Ecclesia, vel illum debet Ecclesiæ restituere, vel illum consignare Curiæ sæculari in executionem cap. finalis *de immunit. Eccles.* & Bullæ Gregorianæ.

Non quintum, scilicet cap *de cætero, de Cleric. non resid.* quòd qui seruit Ecclesiæ, seruit Episcopo: tum quia dispositio huius cap. habet fallentiã respectu Ecclesiæ, & seruitij vt per Doctores in eo: tum quia si est bona hæc consequentia, qui seruit Episcopo, seruit Ecclesiæ; ergo extractus restitutus Episcopo, est restitutus Ecclesiæ, sicut completo seruitio Episcopi debent Canonici remitti ad seruitium Ecclesiæ: sic extractus ab Ecclesia post ipsius restitutionem factam Episcopo liber, debet remitti ad Ecclesiam, seruata forma sacrarum constitutionum, nisi exceptuata crimina commiserit vt suprà.

Non sextum, videlicet cap. *Si quis contumax 17. quæst. 4.* quòd pœna pecuniaria propter Ecclesiæ violationem sit soluenda Episcopo: tum quia *in cap. si quis*, in atrio eiusdem causæ & quæstionis statuitur oppositum, vt nempe quicquid soluendum est pro violata immunitate Altario illius Ecclesiæ, à qua aliquis fuit extractus, debeat solui, tum quia Gloss. in dicto cap. *Si quis contumax*, conciliando dicit pecuniam esse soluendam Episcopo; si extractio fuit facta ab Ecclesia Cathedrali, quod non implicat in casu nostro, cùm extracti fuerint mei principales ab Ecclesia Conuentualium fratrum S. Francisci: tum fortius ad propositum, quia quicquid sit de pœna soluenda, restitutio extracti debet fieri illi Ecclesiæ, quæ fuit violata, cùm sit diuersa ratio restitutionis, & satisfactionis, argumento cap. *Si Canonici, de offic. Ordinarij in 6.* in quo statuitur restitutio damnorum & interesse Canonicis, & pœna pro iniuria ipsi Ecclesiæ, quæ fuit frustrata diuinis officiis: restitutio enim pertinet ad iustitiam commutatiuam, & sic debet fieri illi, à quo res ablata est, vt Summistæ docent communiter *in verb. Restitutio*; atque ex hac distinctione ruunt auctoritates in oppositum allegatorum Doctorum: pœna enim & satisfactio pro illicita exactione pedagiorum ab Ecclesiasticis, vt in dicto cap. *quamquam*, & in visitatione, vt in dicto *cap. exigit de censibus*, applicanda bene est fisco Episcopali: quod autem fuit exactum, debet restitui personæ, vel loco grauato, sicut extractus Ecclesiæ violatæ: aliàs priuilegium immunitatis Ecclesiasticæ seruiret de vento.

Ad summum tamen præfata decisio dictæ Curiæ Archiepiscopalis Neapolitanæ potest aliis rationibus sustineri ad hunc effectum tantùm, vt videlicet intelligatur Ecclesia restituta propter consignationem extracti factam Episcopo, ad hoc vt extrahens aliis adimpletis, ad quæ ipse tenetur, possit ab excommunicatione incursa absolui; non autem quòd facta dicta consignatione, reóque posito in carceribus Episcopi, si delicta non commiserit exceptuata per Bullam Gregorianam, non sit restituendus loco sacro, vnde fuit abductus, eò magis, quod vt idem Auctor paulò antè fatetur *loco citato, numer. 6.* ex mente Bartoli & Abbatis, Ecclesiæ spoliatæ competit interdictum de libero homine exhibendo pro restitutione hominis ab ea extracti: dictúmque interdictum licèt per-

ſonale eſt in rem conceptum, ſicut cætera interdicta *l.1. §.penult. ff. de interdict.* Vnde ſi ita eſt, datur contra quoſcunque detinentes, etiam quòd ſint Epiſcopi, vel alij ſuperiores Eccleſiaſtici, qui retinent carceratos extractos ab Eccleſiis ipſis reſtitutos, niſi delicta commiſerint exceptuata.

Nec dicatur ſecundò ad effectum cognitionis, an dicti Clerici commiſerint delicta exceptuata, retinendos eſſe carceratos in terminis Bullæ Gregorianæ: nam reſpondeo primò dictos Clericos eſſe imputatos tantùm verbo tenus à parte aduerſa, & forſan per proceſſus formatos à laicis de homicidiis cum qualitate ſacrilegij, quæ non ſunt crimina exceptuata, neque de iure in corpore, neque per Bullam prædictam nouiſſimè. Reſpondeo ſecundò cùm ſimus in materia ſpolij, probatio delictorum ad effectum impediendi reſtitutionem debet deduci incontinenti: alioquin non venit impedienda reſtitutio, ex his, quæ ita in terminis noſtris tradit Remigius *in tract. de immunii. Eccleſiarum, quæſt.17. ad finem*, & Cardinalis Tuſchus *in verb. Eccleſia concl.... verſic. ſecus ſi dubium ſit.* Hæc tamen probatio incontinenti contra dictos Clericos deduci non poteſt, cùm aduersùs ipſos alij proceſſus fabricati non fuerint, quàm laicorum, quorum acta non ſunt attendenda contra Clericos tanquam nulla ex defectu iuriſdictionis, qua penitùs carent, & cuius omninò ſunt incapaces quoad illos, præſertim quòd ipſi de ſua iuriſdictione contendunt per Canoniſtas communiter *in cap. at ſi Clerici, de iudiciis*, & non poſſunt facere plenam probationem ad hunc effectum requiſitam ſecundùm doctrinam Proſperi Farinacij *in conſil.76. num.3.* & Ambroſij *cap.21. numer.4.* Immò adeo incontinenti eſt deducenda probatio delictorum exceptuatorum ad effectum prædictum impediendi reſtitutionem extractorum ab Eccleſiis, vt nec ſit dandus terminus fiſco ad probandum reum commiſiſſe delicta exceptuata, etiamſi aliàs de illis conſtiterit per confeſſionem ipſius extracti, vt bene probat cum aliis, quos citat Mar. Italia *loco citato, numer.* 3. ad hoc omninò videndus. Reſpondeo tertiò fortiùs & circa periculum inſtantiæ, & hæſitationis in contrarium Bullam Gregorianam concedere facultatem carcerandi laicos ab Eccleſiis extractos ad effectum cognitionis, an commiſerint delicta exceptuata, cum expreſſa prohibitione facta laicis officialibus *verſicul. ſicuti etiam prohibemus*, ne ſe ingerant in extractione, & carceratione Clericorum ab & in Eccleſiis etiam ſub prętextu criminum exceptuatorum, cum decreto irritante & clauſula ſublata. Vnde retinere carceratos ad effectum cognoſcẽdi, vel puniendi Clericos extractos à laicis, vt præfertur, eſſet manifeſtè probare, & ratum habere factum contra dictam Bullam Gregorianam, in qua feruntur omnes cenſuræ, & pœnæ, quæ ſunt contra violatores libertatis, iuriſdictionis, & immunitatis Eccleſiaſticæ inflictæ per ſacros Canones, Concilia, & conſtitutiones prædeceſſorum Gregorij XIV. aduersùs facientes contra vel præter diſpoſitionem ſuæ in contrarium allegatæ conſtitutionis.

Atque ex hac vltima reſponſione ceſſant omnes difficultates, & ſupereſt tantummodò ſupplicandum, prout genibus flexis ſupplicamus Clericos noſtros poſt iniuſtiſſimas, diras, & longiſſimas carcerationes, & per ciuitates ignominioſiſſimas diſtractiones pro reparatione honoris, immunitatis, libertatis, & iuriſdictionis Eccleſiaſticæ apud inſignem Ciuitatem in ianuis reſidentiæ Chriſti Vicarij ad priſtinam libertatem reſtitui, iuſto & miſericordiſſimo iudicio, & imperio veſtrarum Illuſtriſſimarum & Reuerendiſſimarum DD. Quas Deus, &c.

Dicendum eſt igitur ex ſupradictis reum eſſe à iudicibus laicis reſtituendum Eccleſiæ, à qua fuit extractus.

Verùm pro Coronide huius reſolutionis mihi videtur ex his non eſſe relinquenda curioſa & practicabilis quæſtio. An ſicut Eccleſia, vt dictum eſt, ſpoliata reo eſt reſtituenda; ſic etiam ſit reſtituendus Regius Fiſcus, ſi fuerit reo ſpoliatus, qui detinebatur à ſuis ſatellitibus. Et affirmatiuam ſententiam docet Ioannes Maria Nouarius *in ſumm. Bullar. titul. de immunit. num.* 14. vbi ſic ait. Ampliatur duodecimò in fugientibus è carceribus, vel è manibus familiæ: quod intelligas quando ipſe ſe eximeret; ſecùs verò ſi fuiſſet ab aliis exemptus à manibus familiæ: prout accidit caſus iſti in ciuitate Caſtellanatenſi, vbi Vicariatus officium gerebam, & fuit reſtitutus carceratus familiæ. Et ratio eſt, quia ſicut Eccleſia, quæ fuit ſpoliata, habet interdictum de libero homine reſtituendo; ita etiam familia habet interdictum reſtitutionis: quia Eccleſia dicitur cultrix iuſtitiæ, vel ſemper fuiſſet detentus per Birruarios; nam non obſtante quòd ita detentus vim faciendo traxiſſet ſecum Birruarios, intus Eccleſiam, non gaudebit immunitate niſi liber & ſolutus euaſiſſet manus familiæ. Ita Nouarius. Qui pro ſua opinione adducit Francum *deciſ.709. numer.3.*

Sed hanc ſententiam prorsùs eſſe reiiciendam exiſtimo. Et ideò dicendum eſt extrahentes reum è manibus ſatellitum, malè facere, & dignos eſſe maxima pœna: puto tamen tam ipſos, quàm reum, ſi in Eccleſiam confugiant gaudere eius immunitate, nec reum reſtituendum eſſe Curiæ ſæculari. Et

ratio

ratio eſt clara : nam in tali caſu reus liber ingreditur in Eccleſiam , & verum eſt, quòd ad eam confugiat : ergo eius immunitate non eſt priuandus ; cùm omnia iura abſolutè aſſerant reos confugientes ad Eccleſiam eius immunitate gaudere , vt patet *ex cap. inter alia , de immunitat. cap. definiuit* , 17. *quæſt.* 4. *ex leg.* 2. *Cod. de his , qui ad Eccleſ. confug.* vbi abſolutè dicitur : Sancimus nemini licere ad ſacroſanctas Eccleſias confugientes abducere. Cùm igitur ſupradicti Canones abſolutè loquantur, & non diſtinguant, ſequitur neque nos diſtinguere debere,ex vulgatis teſtibus, quos adducit Surdus *conſil.* 51 *numer.* 7. & Iaſon *in leg. non dubium , numer.* 58 *ff. de legibus* , & alij communiter. Et tradit in ſimili caſu Henricus Caniſius Profeſſor Sacrorum Canonum in inclyta Academia Ingolſtadienſi *lib.* 3. *decret. tit.* 12. *de immunit. Eccleſ. fol. mihi* 241.

Confirmantur ſupradicta : quia omnes , & ipſe Nouarius aſſerunt reum , qui ſe ipſum exemit è manibus ſatellitum, gaudere immunitate; ergo debet etiam gaudere, ſi exemptus fuit adiutorio alterius. Probo conſequentiam, quia in vtroque caſu reus , dum confugit ad Eccleſiam , liber & non captiuus ad eam confugit ; ergo debet eius immunitate gaudere. Etſi non deſunt Auctores tam veteres , quàm recentiores non ignobiles , quos ego congeſſi *in part.* 1 *tract.* 1. *reſolut.* 30. & tenet nouiſſimè Caniſius loco citato , aſſerentes reum, etiamſi captus & in manibus Curiæ intret in Eccleſiam , eius gaudere immunitate : ergo quantò magis reus , de quo loquimur, debet illa gaudere , qui liber,vt diximus, & non captiuus ad eam confugit. Adde quòd in Bulla Gregoriana nominatim excluduntur rei , qui ad Eccleſiam confugientes non poſſunt eius immunitate gaudere ; inter quos non numerantur rei è ſatellitum manibus extracti : ergo non ſunt ab immunitate excludendi : quia , vt ipſemet Nouarius *numer.* 47. fatetur , verba Bullæ non ſunt amplianda,nec extendenda , neque limitanda,ſeu declaranda , ſed intelligenda,prout ſonant.

Reſtat modò reſpondere ad argumentum, quod pro ſe adducit Nouarius : nempe quia ſicut Eccleſia ſpoliata debet reſtitui;ita & Curia ſæcularis. Et reſpondeo diſparem eſſe rationem : nam in caſu Eccleſiæ iudex ſæcularis illam ſpoliauit , abſtrahendo ab ipſa reum violenter , & ideò meritò eſt delinquens ei reſtituendus : ſed in noſtro caſu non ipſa Eccleſia ſpoliauit Curiam ſæcularem , ſed alij ; & ipſa recepit reum liberum & non captiuum : ergo nulla ei adeſt obligatio reſtituendi illum. Caueant igitur Epiſcopi ab hac Nouarij opinione; nam ſi illam in praxi deducerent,eſſent ſeuerè puniendi.

Ad alium verò caſum , quem affert Nouarius. Reſpondeo primò diſparem eſſe rationem cum iſto , de quo loquuti ſumus : nam reus non confugit liber ad Eccleſiam , ſed adhuc in brachiis Curiæ ſæcularis. Vel reſpondeo ſecundò in hoc etiam caſu reum gaudere immunitate ; vt ego nominatim contra Nouarium cum multis Doctoribus probaui *in part.* 4. *tract.* 1. *reſolut.* 106. & *in part.* 3. *tract.* 1. *reſolut.* 36. & *in part.* 1. *tractat.* 1. *reſolut.* 13. Et nunc pro probabilitate dictæ ſententiæ adducam auctoritatem Mariani Socini viri in legali litterarura celeberrimi *in tract. de ciuitat. art.* 17. *in* 2. *membr.* vbi docet. Quòd ſi familia capit aliquem extra domum,& captus trahens capientem ingreſſus fuerit domum , vel intra clauſuram domus partem corporis immiſerit, non debet inde inuitus extrahi : ita & reus, qui ſecum rapit ſatellitem , & confugit ad Eccleſiam,debet eius immunitate gaudere. Cæteras verò rationes pro hac ſententia videbis penes me ipſum in locis citatis. Et ita hanc ſententiam poſt hæc ſcripta inueni docere Ghilinum *in ſumma ver. Eccleſia , numer.* 2. & me citato Glianes *de cenſuris ver. extrahens. numer.* 18. Trullench *in Decalog. tom.* 1. *lib.* 1. *cap.* 11. *dub.* 1. *numer.* 11. & Cæſarem Loccatellium *in Breuiario de Tortura, inſpect.* 5. *num.* 162. vbi affirmant reum , qui ligatus cum ſatellite fugit in Eccleſiam , debere eius immunitate gaudere.

Sed cùm ſatis probatum ſit reum exemptum è manibus ſatellitum , & ad Eccleſiam confugiẽtem gaudere eius immunitate. Quæritur an eadem etiam gaudeant immunitate illi , qui exemerunt : maximè ſi reus ibat iam damnatus ad triremes , vel exemerunt è carceribus. Et negatiuè quidem reſponderet Sarpus, quia qui eximunt condemnatos è manibus familiæ ſæcularis , incidunt in crimen læſæ Maieſtatis , *ex textu in leg. cuiuſque verb. item qui confeſſum, ff. ad leg. Iul. Maieſt.* & docet Alexander *conſil.* 35. *numer.* 4. *vol.* 2. Burſatus *conſil.* 216. *numer.* 1. & 5. *vol.* 2. Viuius *deciſ.* 92. *numer.* 4. & alij,quos plena manu citat Maſtrillus *de indulto, cap.* 59. *numer.* 1. & 2.

Verùm contrarium tenendum eſt , maximè in terminis Bullæ Gregorianæ , in qua ſolùm excluduntur ab immunitate rei læſæ Maieſtatis tantùm in perſonam Principis. Vnde ex his etiamſi eximentes in ipſo actu eximendi vulnerarent , immò occiderent ſatellites Regios vel fiſcum ; ſi poſtea ad Eccleſiam confugerent , eius vtique immunitate gauderent: nam licèt occidentes Officiales Regios committant crimen perduellionis,*ex leg.* 1 *ff. ad leg. Iul. Maieſt.* & notant Doctores , quos citat Farinacius *quæſt.* 112. *numer.* 136. Antonius de Amatis *deciſ.* 1. & 4. cum aliis. Tamen , vt

dictum est, solum crimen læsæ Maiestatis in ipsam personam Principis excluditur ab immunitate. Ergo,&c.

An iudices laici possint sine licentia Episcopi extrahere reos, qui commiserunt crimina exceptuata, quæ gaudent immunitate?

Resol. XXVIII.

Affirmatiuam sententiam docet Sarpus *cap.6.fol.* 61. vbi sic ait. Vidimus hactenus, quibusnam sacris locis immunitas tributa fuerit; & quænam reorum conditio nequeat ab iis diuelli. Reliquum modò est, vt videamus, cùm reus aliquis ad Ecclesiam confugit, à qua iure abstrahi possit, quanam auctoritate id efficiendum fuerit. Quocirca communis est omnium opinio, laicum iudicem auctoritate, quæ nunc temporalis dicitur, absque Ecclesiastici Præsulis venia, prehendendi ius tribuere, atque vt perficiatur mandare. Cuius sanè rei claræ admodum & efficaces sunt causæ. Ecclesiarum namque immunitas non violatur, si per vim quispiam in ea comprehenditur, qui tamen eiusmodi defendi non potest immunitate: sed nemo in atrocioribus delictis ea passim vti poterit; igitur à quocunque comprehendatur, Ecclesiarum immunitas illæsa est. Huc accedit prehendendi facultatem ab iis peti debere, qui negare possint: sed Ecclesiasticus eam negare nequit, quæ à lege tribuitur; quare ab ipso non est petenda. Ita ille.

Sed negatiuam sententiam sustinendam prorsùs esse puto, cui assistit ius commune, & constitutio Gregorij XIV. Probatur primò ex iure Canonico *in cap. frater* 17. *quæst.*4. vbi prohibetur potentioribus sæcularibus reum inuitum ab Ecclesia extrahere non captata Sacerdotis licentia: ergo signum est Sacerdotis licentiam requiri. Item facit textus *in cap. definiuit*, 17. *quæst* 4. in quo datur facultas reddendi Ecclesiæ extractum sine consensu Sacerdotis: vbi Archidiaconus & alij obseruant hoc procedere etiam ad publicum latronem, & sic ad casus exceptos.

Probatur secundò ex iure Ciuili per textum *in leg.pateant.in fin. Cod.de his, qui ad Eccles. confugiunt:* vbi licèt Imperator extrahi posse statuerit confugientem in Ecclesiam cum armis, si monitus arma non deposuerit; adhuc fieri tamen non posse voluit Episcopo inconsulto: & reddit rationem; ne scilicet si multis passim hoc liceat, confusio generetur. Et licèt ibi Imperator requirat cum Episcopo etiam suorum iudicum iussionem; tamen ipse nihil in materia immunitatis contra sacros Canones potuit statuere. Sufficit nobis per dictum textum demonstrare, quod etiam de iure Ciuili Imperatores voluerunt confugientes ad Ecclesiam extrahi non posse inconsulto Episcopo. Vide etiam Authent. *Si quis, Cod. ad leg.Iul.de Adulter.in* § *final.* vbi statuitur, quòd si maritus inuenerit in Ecclesia hominem sibi de adulterio suspectum cum vxore sua loquentem, debet vtrumque defensori Ecclesiæ, aut aliis Clericis tradere, vt seruentur; donec sæcularis iudex, qui de hoc cognoscere debet, requirat Episcopum, vt illos ipsi tradat: quod etiam probatur ex Authent. *de mandat. Princip.* §. *Sed neque*, in illis verbis. *Auxiliabuntur autem tibi ad hoc etiam Deo amabiles Ecclesiarum defensores & OEconomi.* Et ratio est, quia captura reorum, vt patet, est actus iurisdictionis, qui in alieno territorio exerceri nō potest, *ex leg. extra Territorium, ff. de iurisdict.* & *in cap.2. de constitut. in 6.* Ergo Iudex laicus non potest exercere iurisdictionem in Ecclesia, quia non est de districtu Principis sæcularis, sed de Territorio iudicis Ecclesiastici, vt latè probat Cardinalis Tuschus *verb. Ecclesia concluf.*5.*num.*10. & Carolus de Grassis *effect.*1. *num.*617. Farinacius *consil.* 214. *num.*3.*lib.*3. & me citato Ciarlinius *controuers. forens. cap.* 10. *numer.*5.& alij penes ipsos. Vnde hanc sententiam in terminis iuris communis tenent Doctores, quos citat & sequitur Farinacius *de immunit. cap. vltimo, numer.* 356. Caballus *in Quæstionib. criminalib. cap.* 194. *numer.* 12. & Guallinus *tom.*1. *defens.*1. *cap.*31. *numer.*3. Rolandus à Valle *lib.*1.*consil.*24. *num.*15. & Ioannes VViggers *de iust. & iure, tractat.*8. *cap.* 6. *dub.*26.*numer.*172.

Sed hæc difficultas prorsùs cessat hodie stante constitutione Gregoriana; vbi clarè & expressè statuitur sæculares iudices non posse sine Episcopi licentia aliquem ab Ecclesia extrahere, etiam in ipsis casibus exceptuatis. Et ita ego cum multis Doctoribus satis firmaui *in part.*1 *tract.*1. *resolut.*15. vnde si in casibus exceptis iudex vel alius Minister absque licentia Episcopi, & interuentu personæ Ecclesiasticæ à dicto Episcopo, vel eius Officiali auctoritatem habentis per vim extrahat reum in Ecclesia existentem, sacrilegium committit, & incurrit in excommunicationem. Vide Doctores à me *in citata resolut.* congestos; quibus adde Chartarium *decis. crimin.*46.*numer.*87. & Ciarlinium *in controuers. forens. lib.*1. *cap.* 10. *numer.*33.

Vnde ex omnibus supradictis apparet cauendum esse à Capitulo 75. Alphonsi Regis in Sicilia, dum vult, quòd aliqui delinquentes extrahi possint ab Ecclesia per iudices suos Officiales tempotales in quibusdam

buſdam caſibus in prædicto Capitulo enumeratis.

Reſtat modò reſpondere ad argumenta, quæ pro ſua confirmanda ſententia Sarpus adducit. Et ad primum argumentum, quòd cùm tales delinquentes non gaudeant Eccleſiarum immunitate, illa nullo modo violatur, ſi in Eccleſia comprehendantur. Reſpondeo negando conſequentiam: nam licèt crimina exceptuata non protegantur ab Eccleſia; non ſequitur ex hoc delinquentes in ipſa comprehendi, & inde extrahi poſſe ſine licentia Prælatorum Eccleſiaſticorum, vt clariſſimè patet ex rationibus hucuſque ſuperiùs adductis.

Ad ſecundum argumentum, videlicet, quòd licentia petenda eſt ab illo, qui negare non poteſt: ſed iudex Eccleſiaſticus in noſtro caſu talem licentiam negare non poteſt. Ergo,&c. Reſpondeo, quòd talis licentia, licèt ab Eccleſiaſtico iudice negari non poſſit; tamen ab illo petenda eſt ex ratione, quam adducit Imperator *in leg. pateant, Cod. de his, qui ad Eccleſ. confug.* nempè, ne confuſio generetur, & irreuerentia erga ſacroſanctas Eccleſias à laicis Miniſtris in captura reorum.

Adde quòd etiam à Regularibus petenda eſt licentia ab Epiſcopo prædicandi in ſuis Eccleſiis; & tamen illam negare non poteſt Epiſcopus: & ideò ſufficit petita & non obtenta, vt vult Concilium Tridentinum. Ergo non eſt ſemper verum id quod Sarpus pro certo ſupponit, nempe licentiam non eſſe petendam ab illo, qui negare illam non poteſt. Vnde ex his omnibus refellendus venit Iuſtus Oldefob, qui nouiſſimè *in pract. crim. tit. 3. caut. 17. num. 3.* docet, hodie criminoſos non expectata Prælati licẽtia eſſe ab Eccleſia à iudicibus laicis extrahendos, & contra Fagundez *in Decal. tom. 1. lib. 5. cap. 1. num. 22.* dicendum eſt aſſaſſinum non eſſe extrahendum à iudice laico.

An ſaltem ratione conſuetudinis iudices laici poſſint extrahere reos ab Eccleſia in delictis exceptuatis, & excuſationem habere, ne obſeruent Bullam Gregorij XIV. de immunitate Eccleſiarum?

Resol. XXIX.

Affirmatiuam ſententiam docet Sarpus *cap. 6. fol. 62.* vbi ex Epiſcopo Couarruuias affirmat hanc conſuetudinem toto terrarum orbe à Chriſtianis receptam eſſe, & *fol. 51.* aprobat etiam aliam conſuetudinem, vt ſupra viſum eſt, extrahendi fures ab Eccleſia, & paſſim in tota ſerie huius libri approbat conſuetudines in materia immunitatis Eccleſiarum.

Sed has conſuetudines prorsùs reprobandas eſſe exiſtimo. Et probatur noſtra opinio. Primò quia nulla conſuetudo valet, quæ eſt contra libertatem Eccleſiaſticam, vt patet *ex cap. grauem, de ſentent. excommunicat.* & aſſerunt etiam communiter Canoniſtæ *in cap. nouerint, de ſentent. excomunic.* & *in cap. Eccleſiæ Sanctæ Mariæ, de conſtitut.* Sed conſuetudo, de qua loquimur, vt obſeruat Peregrinus *de immunit.* Ambroſinus *cap. 14. numer. 2.* Bonacina *tom. 2. diſput. 3. quæſt. 8. punct. 10. numer. 4.* & alij, eſt conſuetudo contra immunitatem Eccleſiarum. Ergo,&c.

Secundò conſuetudo irrationabilis de iure non valet, *ex cap. final.* & *ibi* Gloſſ. *verba irrationabilia, de conſtitut. in 6.* & *ex cap. fruſtrà cap. mala diſt. 8.* Sed conſuetudo, de qua loquimur, vt pote Sacris Canonibus contraria, eſt irrationabilis, vt patet *ex cap. cum venerabilis. cap. ad audientiam, de conſuetud.* Ergo,&c.

Tertiò conſuetudo ſtatuto æquiparatur, *ex leg. de quibus ff. de legib. ex cap. cùm dilectus, de conſuetud.* & ideò non inducitur ſuper his, ſuper quibus populus expreſsè ſtatuere non poteſt, vt obſeruat Aymon *conſil. 134. numer. 25.* & latiùs *de antiquitate temporum in 4. part. ſect. 1. num. 13.* Sed in materia immunitatis Eccleſiaſticę, & Eccleſiarum non ſolùm populus, ſed etiam Principes laici nihil ſancire poſſunt, vt habetur *in cap. ſolitæ, de maior. & obed.* & *in cap. 1. de conſtit.* Ergo nec conſuetudinem introducere valent.

Quartò immunitas Eccleſiarum eſt de iure diuino, vt tradunt communiter Doctores, quos plena manu congerit Chartarius *in deciſ. criminal. 46. numer. 34.* & ego ipſe *in part. 4. tractat. 1. reſolut. 44.* Ergo, &c. Et licèt daremus, quod negandum eſt, immunitatem Eccleſiarum eſſe de iure humano, quod per conſuetudinem derogari poteſt, *ex cap. final. de conſuetud. cap. iniſtis, diſt. 4. cap. placuit diſt. 22.* tamen hoc non poteſt procedere, quandò ius prohibet conſuetudinem, ſupponendo eſſe iniquam: & hoc modo prohibet ius Canonicum conſuetudinem contra libertatem Eccleſiaſticam, *ex cap. 1. & cap. ad noſtram, de conſuetud.* & docet Rota Romana *deciſ. 10. de conſuetud. in antiquis.* Ergo nulla prorsùs conſuetudo eſt admittenda contra Eccleſiarum immunitatem. Et ita docent communiter Doctores, & nouiſſimè omnino videndus Fagundez *in præcept. Decalog. tom. 2. lib. 8. cap. 44. numero 20.*

Quintò ſupradictæ conſuetudines iam reprobatæ ſunt à Concilio Tridentino *ſeſſ. 25. cap. 20. de reformat.* quatenus innouat, & exactè præcipit ab omnibus obſeruari Sacros Canones, & Concilia generalia, necnon Apoſtolicas ſanctiones in fauorem libertatis Eccleſiarum,

rum, & personarum Ecclesiasticarum. Et dictum Concilium fuit confirmatum per Bullam Pij IV. in qua adest clausula decreti irritantis, quæ tollit omnem consuetudinem præteritam & futuram, vt infrà probatur.

Et tandem sextò omnis difficultas cessat stante Gregoriana constitutione, in qua, vt ego cum multis Doctoribus probaui *in part.* 1. *tract. resolut.* 1. tolluntur omnes consuetudines contra immunitatem Ecclesiarum: quia ibi adest clausula, *sublata*, &c. qua tollitur omnis facultas iudicandi, *iuxta cap. si eo tempore, de elect. in 6.* Tum quia adest ibi decretum irritans, contra quod allegari non potest contrarius vsus, vt infrà videbitur: tum quia in dicta constitutione reducuntnr omnia ad vnam formam, quæ de sui natura opus est, vt seruetur ad vnguem; tum quia consuetudo derogans immunitati corruptela à Summo Pontifice vocatur: tum denique quia expressè derogat cuilibet facultati, quomodocunque emanauerit à Sede Apostolica, contrarium iudicandi: sub qua tam statutum, quàm lex & consuetudo videntur comprehendi. Et in specie, quoad casum nostrum statuit iudices etiam in casibus exceptuatis non posse auctoritate propria delinquentes ab Ecclesia extrahere.

Sed aduersùs supradicta instabat olim mecum differens quidam Minister Regius textum *in cap.* 1. *de constitut. in 6.* vbi Bonifacius VIII. decreuit, quòd Romanus Pontifex per constitutionem à se nouiter editam non intelligitur in aliquo derogasse consuetudinibus locorum & personarum, nisi expressam de iis fecerit mentionem. Sed in dicta constitutione Gregoriana nulla de consuetudinibus particularibus habetur mentio; Ergo, &c. Et ita pessimè argumentatur Gambacurta *lib.* 5. *c.* 8. *numer.* 8.

Respondeo, quòd textus *in dicto cap.* 1. *de constitut.* non procedit, vbi per legem consuetudini contrariam ad ius commune primæuum reducimur; tunc enim consuetudo tollitur per legem contrariam; licèt de tali consuetudine in lege mentio facta non fuerit, vt docet Paulus de Castro *in leg. de quibus, numer.* 54. *ff. de legib.* & Chartarius *decis. crimin.* 46. *num.* 45. Sed per constitutionem Gregorianam post assertas consuetudines reducimur ad ius commune primæuum: ergo concludendum est consuetudinibus per illam sufficienter fuisse derogatum.

Dicendum est igitur contra Sarpum consuetudines contra Ecclesiarum immunitatem esse inualidas, & esse iam reprobatas à Sacro Conc. Trident. & constitutione Gregorij XIV. Vnde extrahentes reos ab Ecclesia in casibus exceptis ratione consuetudinis non excusantur à pœnarum incursione.

Hinc obiter nota non esse approbandam etiam in terminis iuris communis illam consuetudinem, quam conatur defendere doctus & eruditus Ioannes Petrus Fontanella *decisione* 200. & 201. ex qua alicubi alligantur compedibus delinquentes in Ecclesia, donec examinetur causa ab Ordinario: nam hæc consuetudo tanquam irrationabilis, & contra Sacros Canones, atque immunitatem Ecclesiasticam est reiicienda, per textum expressum *in cap. definiuit* 17. *quæst.* 4. vbi cauetur, ne reis aliqua vis, aut nocibilitas, damnúmve inferatur, quin possint per triginta passus ab Ecclesia exire: ergo in dicto textu supponitur ibidem ligari non posse.

Nec valet dicere, dum causa examinatur, posse iudicem sæcularem suæ iurisdictionis terminos seruare indemnes: quia non est modus seruandi se indemnem exercere iurisdictionem, vbi non potest: nam reus, dum est in Ecclesia, vt satis suprà probatum est, dicitur esse extra territorium & iurisdictionem iudicis sæcularis: ergo illum ibi ligare non potest. Et ita docet Persicus *de offic. Sacerd. lib.* 1. *cap.* 9. *dub.* 12. *numer.* 118. Suarez *de Relig. tom.* 1. *lib.* 3. *cap.* 2. *numer.* 2. Fagundez *part.* 2. *lib.* 4. *capite* 4. *numer.* 55. & alij.

Sed quia omnia superiùs stabilita procedunt maximè & sine vlla difficultate in terminis constitutionis Gregorianæ, Sarpus *fol.* 67. respondet non esse vsu receptam, & consuetudine antiquatam esse. Sed quoad primum, respondeo, (& hoc est valde notandum; & ideò perpetuò tene menti:) quòd in dicta constitutione Summus Pontifex apposuit clausulam decreti irritantis: cuius ea virtus est, quòd probari non possit legem vel constitutionem tali clausula roboratam vsu non fuisse receptam. Et ita post Ancharanum, Archidiaconum, Geminianum, & alios firmat Caputaquensis *part.* 3. *decis.* 204. Et nouissimè Sacra Rota in Maior. Indultorum die 11. Aprilis 1639. coram Domino meo Merlino, & in eadem causa die 16. Nouembris 1640. coram domino meo Peutingero. Quibus ego addo Chartarium *decis. crimin.* 74. *numer.* 19. vbi pro hac sententia adducendo etiam Gabrielem, Gratianum, & Marchesanum sic respondet ad iudices laicos Mediolanenses, qui in causa cuiusdam rei intendebant non esse seruandam dictam constitutionem Gregorianam, quia non erat Mediolani vsu recepta. Hanc etiam sententiam docet Bonacina *tom.* 2. *disp.* 3. *q.* 8. *punct.* 10. *num.* 4. Castrus Palaus *tom.* 2. *tract.* 11. *disp. vnic. punct.* 10. *num.* 2. Farinacius *de immun. cap.* 2 *num.* 5. Vnde videant illi, ad quos spectat, si non obseruando constitutionem suprà dictam possint se legitimè tueri & defendere asserendo non esse vsu receptam.

Et

Et miror etiam quomodo Sarpus potuisset se tueri, quoad aliquam immunitatem Ecclesiarum lædentia ratione consuetudinis: quia dato & non concesso, quòd dicta consuetudo valeret contra ius, tamen nondum sufficienter præscripta esse potest ad eos excusandos: nam ab eo tempore, quo editum fuit Concilium Tridentinum vsque ad tempus, quo facta fuit constitutio Gregoriana, necdum elapsum erat tempus sufficiens ad legitimam consuetudinem inducendam; & idem dicendum de tempore constitutionis Gregorij XIV. vsque ad diem in qua Sarpus scripsit: nam vt communis fert sententia, vt consuetudo præscribat contra ius Ecclesiæ & Canones opus est spatio quadraginta annorum, vt patet ex Auth. *quas actiones*, *C. de sacrosanct. Eccles.* & ex multis sacris Canonibus, quod semper sequutum fuit venerandum sacræ Rotæ Auditorium, vt in vna Gerundensi Administrationis die 13. Maj 1630. coram Verospio; apud Guerilios Venetos *decis.* 375. *num.* 10. In vna Salernitana die 2. Iulij 1623. coram Cauallerio *decis.* 651. *num.* 5. In vna Calaguritana die 7. Maij 1574. coram Cæsare de Grassis *decis.* 11. *num.* 1. In vna Burgensi die 22. Maij 1613. coram Mançanedo apud Posthumas Farinacij *tom.* 1. *decis.* 479. *num.* 12. In vna Illerdensi die 14. Nouembris 1611. & in vna Romana die 9. Decembris 1614. coram Coccino, penes posthumas Farinacij *tom.* 1. *decis.* 355. *num.* 2. & *tom.* 4. *decis.* 614. *num.* 3. In vna Veneta die 6. Martij 1389. coram Mantica *decis.* 51. *num.* 3. Et tandem in vna Giennensi die 13. Nouembris 1613. coram Buratto *part.* 1. *decis.* 19. *num.* 7. In quibus omnibus decisionibus sacra Rota canonizat communem opinionem Doctorum asserentium contra Canones & Ecclesiam non esse admittendam consuetudinem minoris temporis, quàm quadraginta annorum. Sed, vt dictum est, à tempore Concilij Tridentini vsque ad constitutionem Gregorianam non fluxerunt anni quadraginta; neque etiam à dicta constitutione vsque ad tempus in quo scripsit Sarpus: ergo nescio qua ratione potuerit ipse defendere consuetudines contra immunitatem Ecclesiarum, & contra ea, quæ circa dictam materiam disposita sunt in iure, vel in prædicta constitutione Gregorij XIV.

Sed ad labefactandam magis opinionem Sarpi & aliorum; qui supradictas consuetudines cõtra Ecclesiarum immunitatem conantur defendere, sub prætextu, quòd sint validæ; quia dicta immunitas est de iure positiuo, præter responsiones superiùs positas assero, quòd vt consuetudo prævaleat aduersùs Canones, & leges Pontificias opus est, vt sit introducta cum scientia & expresso consensu Summi Pontificis. Et præter Oldradum *consil.* 237. 244. & 254. Federicum de Senis *consil.* 17. Nattam *consil.* 574. & Doctores communiter *in cap. cùm non ignoras, de præbend.* & *cap. litteras, de concess. præbend.* adducam in confirmationem huius doctrinæ Oraculum sacræ Rotæ Romanæ in vna Treuerensi Abbatiæ S. Maximini die 24. Ianuarij 1625. coram Domino meo Coccino Decano, vbi firmatur ad inducendam consuetudinem contra Canones requiri nedum scientiam, sed etiam expressum consensum Papæ. Et verba sacræ Rotæ ego adduxi in Apologia contra Salgadum; quod etiam nouissimè docuit sacra Rota in Messan. Decanatus die 27. Maij 1641. coram Domino meo Dunozer, & in Maior. Indultorum die 11. Aprilis 1639. coram Domino meo Merlino, cuius magistralis Decisio omnino videnda est.

Qua doctrina supposita, nescio quo pacto consuetudines cõtra immunitatem Ecclesiarum possint defendi ab aliquibus Doctoribus; cùm non fuerint introductæ cum scientia & expresso consensu Pontificis: imò contra dictas consuetudines Concilium Tridentinum, & constitutio Pontificia Gregorij inuehitur & illas reuocat, & Summi Pontifices quotidie aduersùs tales consuetudines, seu potiùs abusus reclamant, & in Bulla Cœnæ singulis annis improbant & damnant. Ergo, &c.

Nec obstat dicere: quòd tunc consuetudo contra immunitatem Ecclesiarum esset irrationabilis, & introducta aduersùs sacros Canones, quando tolleret vniuersam Ecclesiarum immunitatem; secus si in aliquo casu, vt accidit in consuetudinibus aliquorum Regnorum. Et ita argumentatur Couarruuias, quem more pecudum (displicet mihi de viris doctis sic loqui) sequuti sunt postea multi Iurisconsulti, vt Cenedus *in Canon. quæst. quæst.* 4. *numer.* 3. Sesse *de inhibit. cap.* 8. §. 3. *num.* 156. 146. 147. & 155. Pereira *de manu Regia, par.* 2. *cap.* 59. *num.* 19. Guttierez *de Gabell. quæst.* 93. *num.* 12. Garsias *de nobilit. gloss.* 9. *num.* 44. & *sequent.* Vallascus *tom.* 1. *allegat.* 10. *num.* 5. Castillo, Soto maior *de Tertijs*, *cap.* 12. *num.* 34. Rodericus *de ann. reddit. lib.* 1. *cap.* 17. *num.* 58. 62. & 63. Villalobos *in compend. opin. verb. Clericus*, *numer.* 80. *in fin.* Farinacius *quæst.* 8. *num.* 3. Grassus *de effect. Cleric. effect.* 1. *n.* 388. Gratianus *in disceptat. forensib. tom.* 2. *cap.* 340. *numer.* 39. Giurba *consil.* 52. *num.* 3. Iulius Clarus *in* §. *fin. quæst.* 26. *verb. Sed &.* Thomas Bozius *de iur. stat. cap.* 17. *verb. & quòd Papa.* & alij.

Sed hæc doctrina est prorsùs refellenda, tanquam sacris Canonibus contraria, vt patet per textum expressum *in cap. Clericis, de iudicijs*:

cijs: in quo à Summo Pontifice damnatur cõsuetudo particularis contra immunitatem Ecclesiasticam, & ex aliis iuribus, quæ ego adduxi *in part. 5. tract. 1. resol. 21.* Et hanc sententiam nunc magis stabilire conabor.

Dico igitur damnandas esse omnes consuetudines contra immunitatem Ecclesiasticam, etiamsi non sint generales, ita vt tollerent omnem immunitatem : sed etiamsi sint particulares quoad vnum tantùm casum; & hoc non solùm ex auctoritate sacrorum Canonum, sed ex solidissimis rationibus: quia, vt suprà visum est, consuetudo non potest introducere, id quod lex non potest statuere; quod etiam determinat sacra Rota die 26. Nouembris 1594. coram Gypsio, & die 22. Martij 1613. coram Mançanedo penes posthumas Farinacij *tom. 1. decis. 20. num. 5. & decis. 479. num. 3.* non enim plus auctoritatis potest habere, quàm lex, vt patet ex iuribus, quæ adducit sacra Rota die 30. Martij 1619. coram Vbaldo penes decisiones Venetas Guerrilij *decis. 265. num. 18.* Sed lex laica non solùm in generali, sed nec etiam in particulari aliquo casu potest statuere aliquid contra immunitatem Ecclesiasticam, vt de se patet, nec indiget probatione, ex defectu nempe iurisdictionis, vt inter alios docet Chartarius *decis. crimin. 46. num. 84.*

Quod confirmatur : nam valet argumentum de toto ad partem, vt obseruat sacra Rota in vna Romana die 11. Maij anno 1609. coram Damasceno penes posthumas Farinacij *tom. 3. decis. 223. num. 1.* & patet *ex leg. quæ tota, ff. de rei vendic.* & ex Menochio *de præsumpt. lib. 3. quæst. 35 num. 27.* Surdo *cons. 435. num. 21.* Thoma à Romasettis *in floribus legum, Regul. 46.* maximè vbi datur eadem ratio, vt est in casu nostro. Idem Menochius *cons. 72. num. 5.* Surdus *cons. 193. num. 6.* & alij. Si ergo consuetudo generalis contra libertatem Ecclesiasticam etiam secundùm Aduersarios est reprobanda; neque etiam particularis erit admittenda: vtraque enim est deformis & irrationabilis; nam magis & minus non differunt specie, nec mutant substantiam rei, vt habetur *in l. vlt. ff. de fund. instruct. & in l. si is cui, ff. quemadmod. seruit. amittat.* & docet Surdus *consil. 305. num. 66. & cons. 368. num. 13.* cum aliis: Ergo, &c.

Et ita hanc nostram sententiam; nempe consuetudines etiam particulares, & quoad aliquem casum tantùm contra immunitatem Ecclesiasticam esse reprobandas, docet Baldellus *tom. 1. lib. 5. disp. 39. num. 7.* Bonacina *in Bull. Cœn. disput. 1. quæst. 20. punct. 1. numer. 10.* Giuniparus *in defens. iur. Pontif. disput. 6. cap. 4. num. 23.* Ciarlinius *in controuers. forensib. lib. 1. cap. 31. numer. 17.* Mascardus *de interpretat. statar. conclus. 1. numer. 131.* Sperellus *decis. 37. num. 47.* Tannerus *tom. 3. disp. 5. quæst. 7. dub. 1. num. 16.* cum Suarez & Valboa, quos *vbi suprà* citaui : quibus etiam adde Duardum *in Bullam Cœnæ, lib. 2. num. 18. quæst. 9. num. 7.* Et ita hanc sententiam nominatim contra Couarruuiam nouissimè improbauit sacra Rota Romana die 20. Iunij 1636. coram bon. mem. Coccino in causa Barchinonensis exemptionis.

Igitur reassumendo breuiter omnia suprà dicta assero (& qui habet aures audiendi audiat) omnes & quascumque consuetudines contra immunitatem Ecclesiæ, & Ecclesiasticarum personarum esse inualidas : quia sunt contra ius diuinum, vel saltem contra ius positiuum, aduersùs quos præualere non possunt; quia sunt irrationabiles, & ab ipso iure reprobatæ tanquam tales : & quia à Concilio Tridentino, & constitutione Gregoriana fuerunt reuocatæ. Ergo, &c. nec excusari possunt ex tacita Summi Pontificis approbatione; nam reclamat singulis annis in Bulla Cœnæ, vt satis probabitur in Apologia contra Salgadum, & docet nouissimè Franciscus Aranio *in part. 2. D. Thomæ, quæst. 97. disp. 5. sect. 5. diffic. 4.* & post hæc scripta Sanctissimus D. N. Vrbanus VIII. edidit Bullam quæ incipit, *Romanus Pontifex*, dat. Romæ 5. Iunij 1641. vbi annullat & reprobat & declarat semper fuisse nullas & reprobas omnes consuetudines contra immunitatem Ecclesiarum

Vnde ex omnibus supradictis patet refellendum esse Barbosam *de iur. Eccles. lib. 2. c. 3. num. 82.* vbi asserit circa immunitatem Ecclesiasticam magnam habere vim consuetudinem : quapropter in multis casibus ad illam recurrendum esse; cùm in nullo casu, vt suprà probatum est, possit consuetudo contra immunitatem Ecclesiarum præualere.

An in dubio : An reus gaudet immunitate, necne; spectet ad iudicem laicum definire controuersiam?

Resol. XXX.

Affirmatiuè respondet Sarpus *cap. 6. fol. 62.* vbi sic ait. Videndum modò est, quando exoritur dubitatio; An reus possit abstrahi, necne: ad vtrum spectet definire. Communis est opinio ad sæcularem solummodo iudicem pertinere omnem de medio tollere dubitationem; eumque pariter cognitorem huius rei & iudicem esse. Ratio manifestè constat: id enim fieri nequit absque certa cognitione eorum omnium, quæ acciderunt; atque delictum grauius vel leuius reddere, culpamque aut aliqua dignam excusatione, aut

enormem

enormem & atrocem facere poſſunt. Quare quæſtiones neceſſariò habendæ, & omnia diligenter euoluenda, & cognoſcenda ſunt. Longe alienum munus ab Eccleſiaſtico, cui res ſpirituales ſolummodo committuntur. Ita Sarpus.

Sed miror, qua fronte potuit hic Sarpus aſſerere hanc ſuam opinionem eſſe communem: nam negatiuam talem eſſe teſtantur Guttierez *in pract. quæſt. lib. 3. quæſt. 1. numer. 5.* & Azeuedus *lib. 1. titul. 2. l. 3. numer. 20.* Et patet ex Doctoribus, quos attuli, & ſequutus ſum ego *in part. 8. tract. 1. reſolut. 49.* quibus nunc ego addam Barboſam *de iur. Eccleſ. lib. 2. cap. 3. numer. 155. & ſequent.* Caſtrum Palaum *tom. 2. tract. 11. diſp. vnic. punct. 13. numer. 7.* Rodriquez *in Quæſtionibus Regular. tom. 2. q. 51. art. 3.* Peregrinum *cap. 3. numer. 1.* Guazzinum *tom. 1. defenſ. 1. cap. 31 numer. 3.* Et probatur primò ex iure ciuili *in leg. pateant, § hos verò, Cod. de his, qui ad Eccleſ. confug. & in leg. præſenti, Cod. eod.* Probatur ſecundò ex iure Canonico in textibus expreſſis, vt *in cap. fin. de immunit.* vbi Pontifex Archipresbytero Toletano, & Compoſtellano Eccleſiaſticis perſonis mandat, vt publicè nuncient committentes in Eccleſiis homicidia, & mutilationes membrorum non gaudere immunitate Eccleſiarum: ergo ad illos, & non ad ſæculares pertinet hoc declarare. Et *in cap. ad Epiſcopos 17. quæſt. 4.* Pontifex præcipit Eccleſiarum violatores per Epiſcopos iudicari: vide etiam textum *in cap. metuentes, eadem cauſ. & quæſt.* Necnon *cap ex parte, de verb. ſignific.* Probatur tertiò ex ratione, quia cauſa Eccleſiaſtica ab Eccleſiaſticis iudicibus tractari debet, per text *in cap. Eccleſia Sanctæ Mariæ, de conſtitut.* Sed cauſa immunitatis, vt de ſe patet, eſt cauſa Eccleſiaſtica; Ergo, &c. Confirmatur, quia agere de immunitate Eccleſiaſtica pertinet ad honorem & reuerentiam Dei; ſed huiuſmodi cura ad Eccleſiaſticos Superiores pertinet: Ergo, &c. Et de hac ſententia poſt Bullam Gregorianam non eſt dubitandum; cùm in illa clarè determinetur hanc cognitionem ſpectare ad Epiſcopum: ſed ego puto etiam veram eſſe ſtando in iure communi.

Nec obſtat argumentum, quod in contrarium adducit Sarpus: nam iudex Eccleſiaſticus ſecundum aliquos, quando iudicat; an reus debeat gaudere immunitare; necne, tenetur ſtare proceſſui facto à iudice laico. Sed hanc opinionem ego reprobaui *in part. 5. tract. 1. reſolut 9.* Et ideò reſpondeo ad argumentum, quòd iudex Eccleſiaſticus poteſt omnia facere, quæ pertinent & conducunt ad cognoſcendam eſſentiam criminis, de quo agitur: & huiuſmodi cauſæ cognitio non eſt munus alienum ab ipſo, vt perperam vult Sarpus, cùm hæc cauſa ſit ſpiritualis, & Eccleſiaſtica, vt dictum eſt. Adde quòd in cauſis delictorum mixti fori, ad illa cognoſcenda & iudicanda faciunt ea omnia, quæ falsò Sarpus putat eſſe ab ipſo tam aliena. Ergo, &c.

Sed an in tali caſu ſufficiat de delicto conſtare per indicia & præſumptiones: an verò debeat id per concludentes probationes apparere; vide me ipſum *in part. 5. tractat 1. reſolut. 9. & in 3. part. tractat. 1. reſolut. 36.* Sed hîc obiter diſcutiendæ ſunt aliquæ difficultates. Et ideò

Quæro primò, An Vicarius Capituli ſede vacante habeat facultatem, quam habet Epiſcopus in caſu de quo loquimur, & iudicare: an reus debeat gaudere immunitate Eccleſiaſtica, necne. Et negatiuam ſententiam docet Marius Italia *de immunitat. lib. 1. cap. 6. §. 1. numer. 42.* quod probat ex verbis Bullæ Gregorianæ, ibi: Ad quos ſolos, & non alios Epiſcopis inferiores, &c. Sed mihi magis placet opinio contraria, quando delictum commiſſum fuit in ſua Diœceſi, non autem in loco exempto, vel nullius Diœceſis, quod probatur. Quia *ex cap. vnic de maiorit. & obedient. in 6.* Epiſcopali ſede vacante, poteſt Capitulum, ſeu is, ad quem Epiſcopalis iuriſdictio tunc temporis noſcitur pertinere, ea omnia facere, quæ poſſet Epiſcopus, ſi viueret. Ita textus: ſed facultas de qua loquimur, competit Epiſcopis iure ordinario, vt patet *ex cap. contumax 37. quæſt. 4.* & *ex cap. quiſquis.* Ergo, &c. Et ita hanc ſententiam tenet, & latiùs probat Peregrinus *de immunit. cap. 3. numer. 33. & ſequent.*

Quæro ſecundò. An Epiſcopus electus & confirmatus; non autem conſecratus poſſit cognoſcere de cauſis, de quibus loquimur; & negatiuè reſpondet Italia *vbi ſuprà, lib. 1. cap. 6. §. 1. num. 88.* vbi adducit multos textus nihil ad rem facientes. Et ideò affirmatiuam ſententiam tenendam eſſe puto; quam tuetur idem Peregrinus *vbi ſuprà, numer 39.* quia iſta cognitio eſt actus iuriſdictionis: ſed Epiſcopus electus & confirmatus eſt ſimpliciter & abſolutè Epiſcopus quoad actus iuriſdictionales, per textum *in cap. tranſmiſſa, de elect.* & ideò Suarez *tom. 5. diſput. 41. ſect. 2. numer. 7.* aſſerit Epiſcopum electum & confirmatum poſſe diſpenſare in irregularitatibus & cenſuris, in quibus poſſunt Epiſcopi vigore Concilij Tridentini *ſeſſ. 24. cap. 6. de reformat* quia talis facultas eſt actus iuriſdictionis, & conſecretione non indiget. Ergo, &c.

Quæro tertiò, An teſtes examinati in proceſſu informatiuo ſint poſtea repetendi citato fiſco Eccleſiaſtico, & ipſo reo. Negatiuè reſpondet Guazzinus *tom. 1. defenſ. 1. cap. 31. numer. 19.* vbi ſic ait. Epiſcopo conſtare debet de delicto commiſſo per confugientem ad

Ecclesiam plenè, & non per indicia, præsumptiones, & coniecturas. Quod ego intelligo plenè per testes deponentes super delicto, & ipsomet processu informatiuo, absque eo quòd testes repetantur citata parte. Ita ille. Sed hæc sententia est reprobanda; & ideò hoc negotiũ nequit terminari nisi parte citata & audita, vt probat ex multis Ciarlinius *controuers. forens. cap.* 10. *numer.* 150. Et praxis, vt repetantur testes, permultùm reo vtilis esse potest; cùm testes repetiti sæpè addant suo dicto, vel minuant, aut se declarent tali modo, vt quod priùs reo valde noxium erat, prodesse incipiat. Vnde cognitio delicti facienda ab Episcopo, si sit ex exceptuatis, necne, debet fieri non solùm Ecclesia citata, sed etiam citato reo, contra Ioannem Mariam Nouarium *in summ. Bullar. tit. de immunit. numer.* 46. & alios tradidit etiam Farinacius *tom.* 2. *consil.* 168. *n.* 48. & Bonacina *tom.* 2. *disp.* 3. *quæst.* 7. *punct.* 7. *n.* 10. quibus adde Peregrinum, & Palaum à me adductos *in* 4. *part. tract.* 1. *resol.* 112. quibus ego nunc libenter adhæreo, quia licèt hoc priuilegium sit Ecclesiæ concessum, tamen redundat in beneficium reorum, exinde agitur de eorum præiudicio; & ideò Ecclesia non potest expellere reum ipso inuito; vt tradit etiam Gambacurta *lib* 4. *cap.* 22. *num.* 16. & alij. Alias rationes videre poteris penes Peregrinum & Palaum.

Quæro quartò, An reo, & Ecclesiæ sint dilationes assignandæ. Et negatiuè respondet Giurba *consil.* 50. *num* 5. Sed malè, vt obseruat nominatim contra illum Ciarlinius *loco citato numer.* 151. cui adde Castrum Palaum *tom.* 2. *tract.* 11. *disp. vnic. punct.* 13. *numer.* 14. vbi sic ait. Episcopus debet delinquenti & Ecclesiæ dilationes concedere, quæ sibi necessariæ visæ fuerint, vt iura sua defendant; quia hoc non tollitur, etsi eius iudicio, & arbitrio probatio delicti commissa sit, est enim de iure naturali, aliàs non plenè erit probatum delictum. Sic ille. Et nota quòd Ciarlinius docet in similibus causis licere etiam reum cònstituere & interrogare: debet etiam fieri publicatio processus, & de delicto plenas probationes habere.

Quæro quintò. An appellatio prohibita reo per Bullam Gregorianam à sententia de tradendo illum Curiæ sæculari, censeatur etiam denegata fisco vel Actori, si Episcopus pronunciet reum esse Ecclesiæ remittendum. De hac quæstione nouissimè tractat me citato Ionnes Baptista Ciarlinius *controuers. forens. cap.* 116. *numer.* 68. & asserit non bene intelligere, quam sententiam ego teneo: sed Sperellus *in decisionibus forens. Ecclesiast. decisione* 65. *numer.* 2. *& sequentib.* asserit me affirmatiuam sententiam tenere, vt re vera teneo. Et ideò me magis declarando,

Dico circa præsentem quæstionem, quòd sententiæ affirmatiuæ adhæreo: quia quoties reo interdicitur appellatio, censetur & fisco & Actori prohibita, vt seruetur in iudicio æqualitas: quæ quidem si seruanda non esset, potiùs ad rei, quàm ad fisci fauorem deberet fieri. Et ita contra Gambacurtam *lib.* 6. *cap.* 17. *numer.* 3. & Bonacinam *tom.* 2. *disput.* 3. *quæst.* 7. *punct.* 6. *numer.* 11. tenet Peregrinus *de immun. cap.* 16. *numer.* 33. Ciarlinius, & Sperellus *locis citatis*, penes quem cæteras rationes videbis: qui *numer.* 7. obseruat in simili casu non solùm denegandam esse fisco appellationem; sed etiam recursum, non ignarus, ait, à Sacra Congregatione immunitatis die 6. Iunij 1619. Vicarium Licuensem monitum fuisse, vt in futurum se abstineat concedere terminum & recursum in causis violatæ immunitatis Ecclesiasticæ: & quoad appellationem fisco denegandam eamdem Sacram Congregationem sub fine anni 1634. idem rescripsisse dicto Alexandro Sperello, ipse vbi supra testatur, addens postea cùm alloqueretur Sanctissimum Dominum Nostrum Vrbanum Papam VIII. dictum Pontificem summum dixisse hanc sententiam esse verissimam, ac proinde in Codice Gambacurtæ Beatitudinis suæ iussu contrariam sententiam fuisse deletam.

Vnde licèt ptohibita appellatione non censeatur prohibitus recursus, vt docet Minadous *decis.* 27. & alij quos citat & sequitur Marta *de iurisd. part.* 4. *centur.* 1. *cas.* 56. *num.* 7. Tamen hoc nõ procedit secundùm Sperellum in terminis constitutionis Gregorianæ. Verùm Ciarlinius *loco citato*, *numer.* 69. tenet quòd dicta constitutio non tollit appellationem tam reo, quàm fisco, si constaret notoriè de iniusta sententia: quia clausula, appellatione remota, non prohibet appellationem à sententia notoriè iniqua, vt præter Doctores, quos ipse citat, tenet Scaccia *de appellat. lib.* 3. *cap.* 2. *quæs.* 16. *limitat.* 1. *numer.* 84. & Gloriticus *in cap. super literis, de rescript numer.* 333. Nota etiam quòd post hæc scripta peruenerunt ad manus meas consultationes Canonicæ Francisci Zipæi, vbi *lib.* 3. *titul. de immunit. Eccles. consil.* 3. docet, quòd quando iudex Ecclesiasticus ex præparatoriis informationibus inaudito reo declarauit immunitate non gaudere, posse eum appellare, quod probat ex ipsa constitutione Gregoriana. Adi illum, & non pigebit.

Et tandem quæro sextò, An iudex Ecclesiasticus, quando est dubium inter Doctores, an delictum gaudeat immunitate, necne, possit contra reum iudicare, vt priuetur immunitate.

te. Respondeo negatiuè; quia in conflictu opinionum illa est amplectenda, quæ fauet Ecclesiæ: vt ego ipse probaui *in part. 1. tractat. 1. resolut. 65. & in part. 5. tract. 1. resolut. 23.* Et ita in terminis loquentes de immunitate Ecclesiarum tenent cum multis Doctoribus Alexander Sperellus *decis. 60. numer. 13.* & Carolus Maranta *part. 2. respons 36. numer. 11.* & *respons. 51. numer. 12.* Farinacius *de immunit. cap. 8. numer. 123. in fine.* Giurba *consil. 10. n. 25. in fin.* Et aduertant Episcopi, quòd si tradant reos Curiæ sæculari in casu quo debent gaudere immunitate, præter peccatum & obligationem damnorum; si reus esset ad mortem damnatus, incurrerent irregularitatem. Ita Nouarius *in summ. Bullar. titul. de immunitat. num. 31.* quia Episcopi nullam habent potestatem in casibus non exceptuatis: & ideò quando agitur de remittendo reo Curiæ sæculari, aduertant quid faciunt. Sed quia, vt in hoc iustè & rectè procedant, multum interest, & fundamentum est cognitio delicti: & quænam probatio requiratur. Ideò quæro,

An Episcopus, vt ferat sententiam, si reus debeat, necne gaudere immunitate Ecclesiarum, debeat stare processui facto à iudice laico: & an requiratur plena delicti probatio?

Resol. XXXI.

Hic casus frequenter accidit, & de illo ego disserui *in part. 5. tractat. 1. resolut. 9.* Sed quia postea ab Eminentissimo heu quondam domino meo Lælio Cardinali Biscia duo Consilia incertorum Auctorum habui circa præsentem quæstionem, in gratiam curiosorum, non grauabor hîc illa per extensum apponere, & iudicium meum ferre.

Consilium primum.

Ad enodationem illius difficultatis, Vtrùm Episcopus cognoscens de delicto eius, qui ad Ecclesiam confugit, possit ex processu iudicis laici probationes assumere; ne in ambigno versemur, indagandus ante omnia est germanus Gregorianæ constitutionis sensus: cùm non ita dilucida sit, vt diuersas admittere nequeat interpretationes. Etenim in versiculo *sed vniuersis*, præcipitur Patriarchis, Primatibus, Archiepiscopis, & Epicopis, cæteríque Ecclesiarum Prælatis sæcularibus & Regularibus, vt quoties qui ad loca immunia confugerint, delicta excepta eorum iudicio commisisse videbuntur eos, si requisiti fuerint, seculari iudici tradant. Postea prohibentur iudices laici absque expressa licentia Episcopi, & interuentu personæ Ecclesiasticæ ab Ecclesiis delinquentes abducere, præterquam si requisiti consignare detrectauerint. Denique constitutio mandat adductos delinquentes in carceribus Curiæ Ecclesiasticæ deponi, nec priùs tradi, quàm Episcopus cognouerit, an ipsi verè excepta crimina perpetrauerint, tumque Episcopo mandante per iudicem Ecclesiasticum, omni appellatione remota consignari.

Hæc igitur constitutionis pars aliam atque aliam potest exposition recipere: vna est, quòd duo in hac constitutione definiantur casus; quorum prior sit, cùm nulla inter Episcopos & iudices laicos circa commissi criminis veritatem orta discrepantia, refugientes ex Ecclesiis per Episcopos abstrahuntur, & secularibus Magistratibus consignantur: hoc enim casu delicti probatio Episcopi iudicio committitur, vt in versic. *Sed vniuersis.* Posterior autem casus est cùm educendi licentiam, ipsíque eductioni assistere Episcopis recusantibus, reos per se laici extrahunt, tunc enim mitti statim ac extracti fuerint ad Episcopales careeres debent, nec inde abduci, tradique secularibus iudicibus, donec Episcopus cognouerit, veréne maleficia excepta commiserint, quo cognito, quacunque appellatione reiecta consignandi sunt. Qui secundus casus deciditur in versicul. *Ne autem*, & in versicul. *Quódque delinquentes.*

Hæc autem expositio suadetur ex pluribus. Primò, quia cùm in versic. *Sed vniuersis* per facultatem, immò verò expressum præceptum Episcopis iniunctum tradendi in casibus suprà declaratis criminosos, esset res expedita, non erat, cur aliud subiungeretur, nisi quæstionis diuersitas, de qua in præsenti explicatione id postulasset, fuisset enim frustra effundere verba contra Legislatoris morem ac dignitatem *cap. si Papa, §. 1. de priuileg. in 6. l. 1. in fin. ff. ad Municip.*

Et absolutæ, atque omninò separatæ orationes, contentæque in eis dispositiones inuicem extenderentur contra textum *in l. sed et sit per prætorem, §. hæc clausula il 1. in fin. ff. ex quibus caus. maior. in l. cohæredi §. qui patrem, ff. de vulgar. & pupillar.* & *in cap. cum dilecti, de donat.*

Secundò loquendi modus est valde diuersus: nam in versicul. *Sed vniuersis*, admodum simpliciter Episcoporum iudicio criminum inuestigatio committitur, de extractis ad carceres Episcopales deducendis nihil dicitur, & appellatio ab Episcoporum pronunciatione non tollitur, immò à signatura passim admittitur. An in versic. *Quódque delinquentes*, & maiori verborum pondere eis iniungitur, vt cognoscant, an verè scelera, de quibus accusan-

tur, refugæ patrauerint, adducti in carceribus Ecclesiasticis reponi iubentur, & omnis prouocatio remouetur. Tanta autem in loquendi, & agendi ratione diuersitas casuum diuersitatem proculdubio demonstrat *l. si idem*, & *ibi* Bart. Sal. Fulgos. Castren. & Alexand. *Cod. de codicill.*

Tertiò patens afferri potest differentiæ ratio; cùm enim ab officialibus laicis, inuitis Episcopis delinquentes extrahuntur, æquissimum est, vt eis liquidioribus probationibus satisfiat: tum quia ex eorum repugnantia res magis dubia præsumitur: tum quia ipsorum nonnihil læsa videtur auctoritas. Cúmque post attentatam contradictionem, maiorémque habitam probationis lucem abstrahendos refugas decreuerint, honestissimè appellatio reiicitur: cum enim priùs dissenserint, & factis postea probationibus acquieuerint, præsumptio vehementissima contra confugientes exoritur. Ex rationis autem diuersitate iuris & consequenter facti diuersitas infertur *leg. vnic. §. hoc interdictum, il 2. ff. de font. leg. si postulauerit §. ratio, ff. ad leg. Iul. de adulter. leg. illud ff. ad leg. Aquil.* Et quod in vna clausula dicitur, ad aliam non trahitur, in qua non eadem locum habet ratio, *leg. 1. vbi Doctores, Cod. de lib. præt. Roman. consil. 112. numer. 3. & consil. 480. numero 7.*

Quartò versic. *Quódque delinquentes*, vbi Episcopus cognoscere iubetur, an verè commissum fuerit exceptum crimen, sequitur immediatè post versic. *Ne autem*, vbi datur laicis facultas extrahendi delinquentes, si Episcopi licentiam impertiri, atque assistere recusent: ergo ad hunc casum debet quod ibi dicitur referri tanquam ad proximum, *leg. si idem cum eodem, §. vltim. iunct. gloss. vltim ff. de iurisd. omn. iudic. leg. 1. cum gloss. in verb. dotis, ff. de legat. præst.*

Hanc primam interpretationem suboleuisse videtur Farinacius, dum relata facultate concessa laicis extrahendi per se in casu supradicto delinquentes, subdit sic extractos in carceribus Ecclesiasticis esse detinendos, donec Episcopus de criminum qualitate cognoscat *in tract. de carcerib. & carcerat. q. 28. numer. 76.* Sed certè nemo, quod sciam, præter Illustrissimum dominum meum hoc perspicaci, ingeniosóque modo locum istum expressè enucleauit: cuius sola auctoritas apud me plurimùm valet, atque apud omnes valere summo iure debet.

Altera intelligentia est. Vt in versicul. *Sed vniuersis*, explicentur crimina, quibus non datur immunitas: generatímque propterea statuatur, vt qui eorum delictorum rei Episcoporum iudicio visi fuerint, tradantur sæcularibus Magistratibus, si tradi sibi postulauerint. Verùm quia dubitari poterat de modo in tali traditione seruando, in sequentibus particulis declaratur ne sæculares eos sua authoritate extrahant, nisi cùm Episcopi ipsos tradere recusent: néve extractos ad alios, quàm Ecclesiasticos carceres perducant, vbi detineantur, donec Episcopi cognouerint, an verè excepta crimina commiserint, quo cognito, sublata prorsus appellatione consignentur. Itaut hæc in Episcopali custodia detentis, delictorum exactior cognitio, & appellationis remotio locum habeat, quomodocunque delinquentes ab Ecclesia abstrahantur, siue Episcopi iussu, siue eo reclamante, laicorum auctoritate ab huiusmodi constitutione concessa.

Hanc secundam expositionem omnes amplecti tacitè videntur, dum prædictam casuum distinctionem non faciunt, prout Guttierez *pract. quæst. lib. 3. quæst. 1. numer. 36.* Farinacius *consil. 76. lib. 1. & de immunitat. Eccles. num. 373. & 374.* Ambros. *tractat. eod. cap. 11. numer. 1. & 2.* Authores Consil. impressi apud Farinacium *lib. 2. consil. 168. dub. 2. & 3.* Et sanè etiam rationibus potest hæc interpretatio probari.

Primò, quia non potest reddi vera ratio, cur potiùs dissentiente, quàm consentiente Episcopo plenior probatio requiratur, cùm semper agatur de præiudicio non Episcopi, sed Ecclesiæ cuius immunitas seruatur, vel læditur.

Secundò si dispositio versic. *Sed vniuersis*, intelligeretur de reis tantùm de consensu Episcopi extrahendis, sequeretur, vt non Episcopi soli, sed inferiores etiam Prælati, vt Abbates, & alij locorum Regularium Superiores, cæteríque Prælati sæcularium Ecclesiarum tradere possent laici reos, qui ad Ecclesias confugissent: cum prædicti omnes ibi id facere nominatim iubeantur. Hoc autem esset contra omnium sententiam, & probatissimam vbique consuetudinem. Generale ergo præceptum quoad Episcopos intelligendum videtur, vt debitam licentiam non negent, & quoad alios, vt de facto non reclament.

Nec dici posse videtur Prælatis inferioribus tradendi laicis delinquentes facultatem propterea non competere, quòd eis est sublata in sequenti versic. *Ne autem.* Quoniam si in versic. *Sed vniuersis* continetur casus omninò separatus à versic. *Ne autem*, quod in hac parte, seu casu disponitur, ad superiorem partem, seu casum non pertinet quod si quoad hoc pertinere dicatur, cur non etiam quoad reliqua.

Quicquid sit de veriori huius loci explicatione non moror: neque enim aut hanc propugno, aut illam oppugno, sed illa tantùm quæ mihi suppetunt, amplissimo viro atque humanissimo,

nissimo, beneficentissimóque Patrono humillimo consideranda propono. Illud vtique mihi dici posse videtur, vt quocunque scilicet modo accipiatur dictus versic. *Sed vniuersis*, parum referat: quia plena & ibi criminis probatio requiritur, cùm sit commissa Episcopis per verba *iudicio suo*, & *videbuntur*, quæ arbitrium boni viri præseferunt, *l. fideicommissaria* 46. §. *Cæterùm*, *ff. de fideicommiss. lib. l. fideicommissa* 11. §. *Si fideicommissum*, *ff. de legat.* 3. Bart. *Extrau. ad reprimendum*, *verb. videbitur*, *in princ. & num.* 4. latè Menoch. *de arbitr. iudic. lib.* 1. *quæst.* 8. *num.* 2. & 14.

Cùm quid autem boni viri arbitrio committitur, seruari debent omnes regulæ iuris. Bart. *dicto verb. videbitur*, *numer.* 8. Alexand. *consil.* 33. *lib.* 1. *num.* 3. Iason *in l. si sic legatum*, *ff. de leg.* 1. *num.* 26. Multò igitur magis id obtinebit in criminalibus, vbi etiam liberum arbitrium est legibus subiectum. Iason *ibi n.* 24. Menoch. *de arbitr. iudic. lib.* 1. *quæst.* 9. *num.* 3. & 4. & *quæst.* 77. *num.* 1. Farinacius *in fragm. part.* 1. *littera A. num.* 144. Nullus autem, qui iuris regulas seruare voluerit, ex processu iudicis laici probationes desumet: tum quia aduersarium agit, nimióque vtplurimum affectu pertrahitur; tum quia vniuersæ illæ rationes repugnant, quæ considerantur à Farinac. *cons.* 76. *lib.* 1. *num.* 1. & 2. & *cons.* 168. *lib.* 2. *num.* 26. *cum seqq.*

Hæc stricto iure dici posse opinor, solis videlicet verbis constitutionis perpensis: verùm quia post constitutionem prodiit Epistola quædam Clementis VIII. ad Archiepiscopum Panormitanum, qui Sedem Apostolicam de nonnullis dubiis circa probationes delictorum, in dicta constitutione exceptorum consuluerat, eam Epistolam tanquam legem ad declarationem Bullæ Gregorianæ editam arbitror esse seruandam. Quod enim Princeps per Epistolam ad priuatorum consultationem statuit, publici iuris vim obtinet, *l.* 1. *ff. de constit. Princip.* §. *Sed & quod Principi placuit*, *Instit. de iur. natur. gent. & ciuil. gloss.* 1. *in cap. ex tua* 9. *de fil. presbyt.* Abbas *in cap. Pastoralis* 4. *de except. n.* 1. *not.* 1. Felinus *in cap.* 1. *de constit. num.* 17.

Mandauit autem Clemens, vt summariè, simpliciter, & extraiudicialiter, & quantum pro conscientiæ informatione sufficere videretur, delicti veritatem inquireret, prout habet Genuens. qui eam Epistolam ad verbum refert, *in pract. Archiepiscop. Neapolit. cap.* 94. & Farinac. *consil.* 168. *lib.* 2. *addit.* 1. Pondero igitur Summum Pontificem contentum esse extraiudiciali probatione, quod insinuat non modò dictio illa, *extraiudicialiter*, verùm etiam clausula, *quantum pro conscientiæ informatione*, &c. Cùm enim quid alicuius conscientiæ committitur, iudicialis commissio non dicitur, sed conscientialis. Franc. *in cap. statutum* 11. §. *assessorem*, *de rescript. in* 6. *num.* 6. Baldus *in l. certum* 5. *C. vnde leg. num.* 7. *in fine.* Roman. *numer.* 25. Et propterea cognitio non requiritur. Lapus *alleg.* 60. *aliàs* 61. *num.* 4. Est enim secundùm veritatem exequenda commissio, & satis est, si iure gentium sustineatur. Bald. *in l.* 2. *C. de fideicommiss. num.* 2. Franc. *in d.* §. *assessorem*, *num.* 6. Ac sufficit qualitercumque inquirere, & probationem ipsi soli, cui est demandata, concludere. Franc. *ibi*, & Felin. *in cap.* 1. *de constit. num.* 51. *propè finem*, *vers. etsi dicatur secundùm conscientiam.* Habétque is iure ordinario solum Deum cognitorem, & iudicem, Gloss. *in verb. relinquatur*, *in dicto* §. *assessorem*, Franc. *num.* 6. Abbas *in cap. super his* 18. *de accusat. num.* 16. *ad medium vers.* Item si committitur conscientiæ. Et dicit Mandosius posse sequi animi sui proprium motum sola naturali æquitate moderatum. *Addit. vltim. ad allegat.* 15. *Lapi.*

Cùm igitur ex vi dictarum clausularum possint Episcopi vel extraiudiciales probationes recipere, poterunt vtique etiam desumere ex processu iudicis laici, quæ in Ecclesiastico foro instar extraiudicialium sunt. Et meritò quidem id facient, si ex personarum grauitate ac dignitate fides videatur testibus adhibenda. Aut si ex tempore exceptarum probationum videatur suspicio tolli, vt si exhibeatur processus immunitatis controuersia nondum orta, confectus. cui multùm tribui posse; secus autem processui post litem parato ex grauissimorum virorum sententia scripsit Farinacius *de immunit. Eccles. num.* 37.

Consilium secundum.

In hac materia quomodo Episcopus se gerere debeat in cognoscendo, an ij, qui ad Ecclesias, vel alia loca sacra, vel immunia confugerunt, & inde seruata forma constitutionis Gregorianæ extracti, & ad carceres Episcopales traducti fuerunt, prætenduntúrque à fisco laicali, seu aliàs perpetrasse crimen in eadem constitutione expressum, atque excluſiuum immunitatis, plura occurrunt dubia.

Primum An iudex Ecclesiasticus, ad quem dicta cognitio spectat, teneatur stare processui fabricato à Curia sæculari Secundum verò, quænam probatio requiratur in dicta cognitione.

Quoad primum dubium, non est parua controuersia inter Doctores, qui post præfatam constitutionem scripserunt: sunt enim inter se dissentientes. Nam Farinacius *in consil.* 76. cum Fale. *ibi*, & penes eumdem

conſ. 168. conſulentes, aliíque relati per Giurbam *conſ.* 50. *&* *conſ.* 100. tenuerunt, quòd iudex Eccleſiaſticus non tenetur ſtare ſæculari proceſſui: ipſe autem Giurba in dictis conſiliis totum contrarium nititur probare.

Rationes tamen deductæ per ipſum Giurbam mihi non concludunt; quia ipſe fundat ſe præcipuè in Breui Clementis VIII. regiſtrato in praxi Archiepiſcopali Neapolitana *cap.* 94. vbi Clemens in eò delicto Panormi perpetrato mandat Archiepiſcopo, vt tradat delinquentes ibi nominatos Curiæ ſæculari ab Eccleſia extractos, ſi etiam ſummariè, ſimpliciter, ac extraiudicialiter repererit commiſiſſe crimina ibi expreſſa: dicitque Giurba ſe vidiſſe hanc ſuam ſententiam receptam in Praxi ex dicto Breui. Iſtæ inquam rationes Giurbæ non concludunt: quia ſatis dignoſcitur hoc ipſum Breue Pontificium fuiſſe datum in dicta cauſa Panormitana ex rationabilibus cauſis animum Papæ mouentibus, & cum clauſulis derogatoriis ad conſtitutionem Gregorianam, & cæteras conſtitutiones: vnde non eſt trahendum in exemplum ad alios caſus.

Et dum ſubdit Giurba ita fuiſſe deciſum à ſacra Conſulta, vt in additione ad dictum Conſilium 168. penes Farinacium, quamuis hoc videatur colligi ex verbis dictæ additionis: dum non obſtante præfato Conſilio 168. Farinacius ſcribit ſacram Conſultam reſoluiſſe, quòd ibi delinquentes traderentur Curiæ ſæculari: tamen poteſt replicari primò, quòd ille ordo cenſetur emanaſſe à Principe, mediante ſacra Conſulta eum repræſentante. Secundò, quòd iſta declaratio fuit facta in crimine aſſaſſinij ita graui, vt habeat ſecum multa ſpecialia, iuxta textum *in cap.* 1. *de homicid. lib.* 6. & tradita per Maſcard. *concluſ* 137. Tertiò, quòd eadem declaratio ſimpliciter accepta videtur non poſſe de iure ſuſtineri, vt infrà, cùm de cætero iſta declaratio videatur facta per ſacram Conſultam, prout de iure, ex ordine Sanctiſſimi.

Nec mihi ſit veriſimilis conſideratio Gambacurtæ relata per Giurbam, *vbi ſuprà*, quòd non præſumatur voluiſſe Pontificem anteuertere Curiam ſæcularem per commiſſionem factam Epiſcopo in rebus ſpiritualibus occupato: ſiquidem cùm hæc cognitio ſuper immunitate pertineat ad Epiſcopum, etiam ante conſtitutionem Gregorianam, quicquid alij dixerint, etiam in criminibus exceptis, vt per Gratum *diſceptat.* 596. & per Giurbam *d. conſ.* 100. non poteſt iudex laicus conqueri.

Prout non ſuffragatur aſſertio Giurbæ, quòd aliter cauſa protraheretur, cum longa earceratione rei, & damno etiam ipſius immunitatis, cùm Epiſcopus poſſit terminare cauſam remotis ſuperuacaneis dilationibus, & habeat poteſtatem ex conſtitutione Gregoriana terminandi cauſam appellatione remota, & inſuper ipſi reo magis expediat cauſam maturius diſcuti, fiſcóque ſæculari nihil depereat reo cuſtodito in carcere.

Pariter mihi non ſatisfaciunt rationes adductæ per Farinacium *dicto conſ.* 76. dum vult probare quòd non ſit ſtandum proceſſui ſæculari: nam prima eius ratio, quòd regula ſit Eccleſiaſticum iudicem non debere ſtare proceſſui ſæculari ex Claro *in prax. crim q.* 36. *in fine*, & aliis per eum adductis: & quam rationem etiam adducit Guaz. *in ſuo tractat. pro reis, defenſ.* 1. *cap.* 30. non concludit in terminis noſtris: quia Clarus & alij prædicti loquuntur, quando agitur de proceſſu facto à iudice laico contra Clericum, qui iudex eſt omnino incompetens, nullámque habet iuriſdictionem in Clericum: vnde non mirum, ſi proceſſus non valet, nec attendendus: & videmus, quòd etiam acta iudicis ſæcularis aliàs per iudicem Eccleſiaſticum obſeruanda non attendantur, quando ſunt inualida. Dec. *in cap. at ſi Clerici, num.* 91. *de iudicijs.*

Eodem modo alia ratio Farinacij, quòd cognitio ſpectat ad Epiſcopum, & conſequenter etiam facultas aſſumendi probationes, & diffiniendi cauſam, non conuincit, quòd inde ſequatur Epiſcopum non poſſe ſtare proceſſui ſæculari. Ad rationes verò propoſitas in dicto Conſilio 168. penes Farinacium patebit reſponſio ex infrà ſcriptis.

Quamobrem cenſerem ſtandum eſſe proceſſui ſæculari, dummodo ſit compilatus ante confugium ad Eccleſiam ipſius confugientis delinquentis, necnon contineat ſententiam condemnatoriam ipſius rei, vel ſaltem teſtes in eo examinati probantes delictum ſint repetiti, vel aliàs habiti pro repetitis à reo. Moueórque exilla communi concluſione, quòd acta facta coram iudice ſæculari probant coram Eccleſiaſtico, *text. in d. cap. at ſi Clerici, n.* 90. Et hinc ſicut iudex ſæcularis tenetur adiuuare Eccleſiaſticum, ita & è contrà: cùm Eccleſiaſtica & ciuilis iuriſdictio ſint inuicem confœderatæ: & propterea etiam bãditus à iudice ſæculari, debet haberi etiam pro bandito ab Eccleſiaſtico, vt bene per Alciatum *in cap.* 1. *num.* 121. *de off. ordin.*

Dixi autem de proceſſu formato ante confugium ad Eccleſiam: quia ſi iudex ſæcularis poſt confugium formaret, vel perficeret proceſſum ſuum, videretur id facere vti in cauſa propria, vel intereſſe habẽs, vltra quod id attentaret pendente cauſa coram Epiſcopo, vt bene per Farinacium in hoc caſu *dicto conſil.* 79. *num.* 2. Expreſſi etiam, quòd adſit

condem

condemnatio iudicis sæcularis; vel quòd testes sint repetiti parte citata, vel habiti pro repetitis; quia solus processus informatiuus non faceret fidem, cùm testes examinati parte non citata non probent, nec faciant indicium, etiam in criminalibus. Farinac. *quæst.* 72. *n.* 87. & Guaz. *defens.* 24. *cap.* 9.

Nec videtur obstare, quòd afferunt idem Guaz. *dicta defens.* 1. *cap.* 30. relatus per Giurbam *in cit. cons.* 50. sufficere quòd testes deponant super crimine, licèt non sint repetiti: nam ratio Guallini, quòd in criminibus exceptis probent testes non citata parte, vltra quòd Doctores per eum allegati loquuntur solùm in crimine Assassinij, & læsæ maiestatis humanæ, ista assertio patitur difficultatem, cùm multi alij teneant etiam in dictis criminibus requiri citationem, vt per Mascardum *dicta conclus.* 137 Farinacium *quæst.* 72. *vbi suprà*, & per eumdem Guallinum *defensione* 24. *cap.* 9.

Stabit ergo conclusio mea sententia: quod videlicet possit stari processui sæculari. Nec mihi facessunt negotium rationes in contrarium adductæ penes Farinacium *in dicto consil.* 168. nempe quòd acta in sæculari iudicio, tunc probent in Ecclesiastico, quando sunt inter easdem personas in eadem causa, & agitur ad eumdem finem, vt per Decium *in dicto cap. at si Clericus, numer.* 90. Nam consideratur, quod constitutio Gregoriana solùm requirit in cognitione, quòd verè fuerit admissum crimen exceptum; hoc autem appareat ex processu sæculari. Nec Ecclesia constituit diuersum ius cum illa, quemadmodum tuetur confugientes ad se in criminibus non exceptis; ita & excludit facinorosos in delictis exceptis; & non vult, quòd immunitas patrocinetur in casibus non permissis, cùm aliàs id esset pernicioſum. Menoch *præsumptione* 10. *lib.* 5. Nec finis cognitionis super immunitate tollit fidem actis in Curia sæculari: cùm multi etiam velint non attendi diuersitatem causæ. Addentes ad Capellam Tholosanam *quæst.* 199.

Et vlteriùs hoc venit in consequentiam delicti excepti, & consequenter dicta acta probant Capell. Tholosan. *dicta quæst.* 199. Et sicuti in crimine hæresis tenetur stare iudex sæcularis processui Ecclesiastico, ita & iudex Ecclesiasticus processui sæculari in crimine fori sæcularis. Decius *in d. cap. at si Clerici, numer.* 100 *de iudic.* Deinde in crimine mixti fori attenditur pœna maior ex latè traditis per Farinacium *in quæst.* 4. *num* 8. Et doctrina Angeli & Socin. relata *in dicto cons.* 168. quòd testes non faciant fidem coram alio iudice, cum ille debeat videre ipsos testes, eorúmque dicta præsens agnoscere, vltra quòd patitur difficultatem procedit quando coram alio iudice agitur ex illis testibus ad puniendum, vel absoluendum reum, vt in his terminis præfati Doctores loquuntur: non verò, quando agitur simpliciter ad remittendum, prout in casu præsenti.

Circa secundum dubium est quoque contentio inter Doctores: nam permulti voluerunt requiri plenam probationem criminis excepti ad effectum tradendi Curiæ sæculari delinquentem. Alij autem voluerunt, quòd sufficiant indicia ad torturam, prout latè refert Giurba *in dictis consilijs* 50. & 100. quos in effectu sequitur ipse Giurba: & fuit opinio Senatus Lusitani; vt ibi penes Gammam *decis.* 171. & 182. Gratianus autem *disceptatione* 596. lato calamo defendit sufficere, quòd Episcopus etiam extraiudicialiter se informet: tum quia constitutio Gregoriana non ponit modum probandi: tum quia remittit traditionem Curiæ sæculari iudicio Episcopi, & ad verbum eius rationes refert Giurba *in d. cons.* 100. fundans etiam se in dicto Breui Clementis VIII.

Sed ego arbitror non sufficere extraiudicialem informationem, cùm constitutio Gregoriana requirat cognitionem per modum conditionis, quæ conditio non est *in l. ius alimentorum*, per Grat. allegata, *ff. vbi pupill. educari debeat*: vltra quòd ibi Bart. requirit iudicialem cognitionem, quando adest pars, & tractatur etiam de alimentis decernendis. Et verba posita in constitutione Gregoriana, vt tradat Episcopus Curiæ sæculari eos, qui iudicio suo videbuntur commisisse delicta ibi expressa denotant arbitrium boni viri. Latè Menoch. *de arbitr. quæst.* 8. & consequenter tenetur Episcopus seruare ordinem iudiciarium: idem Menoch. *ibi quæst.* 13. & 29. & *consil.* 69. *num.* 63. & 69 *in consil.* 1131. *num.* 8. *lib.* 11.

Et propterea videtur ex his requiri plenam probationem, & ex adductis *in d. consil.* 168. & per Castill' *decis.* 166. Nihilominus opinarer ego, quòd si processus fisci sæcularis esset antiquus: vel Episcopus aliunde non posset habere veritatem, in casu dubio semper deberet consulere sacram Congregationem, vt etiam arbitratur Guallinus *in defensione* 20. *sub num.* 20. Multa alia possent dici, sed ne tædio sim, omittenda esse duxi.

Vidisti, amice Lector, quæstionem propositam in principio huius resolutionis latè discussam in supradictis Consiliis. Ego verò contra secundum Consilium persisto in mea opinione, quæ communis est, vt patet *in citata resolutione* 9. *tractat.* 1. *meæ quintæ partis*, quòd videlicet Episcopus non tenetur stare processui facto à iudice laico: & maximè si fuit

factus postquam reus commisit crimen, & ad Ecclesiam confugit.] Displicet etiam mihi id quod in primo Consilio asseritur; nempe Epistolam Clementis VIII. tanquam legem ad declarationem Bullæ Gregorianæ editam fuisse: quod tanquam falsum esse reiiciendum ego notaui *in dicta resolut. 9.* & notat Ciarlinius *in controuers. forens. tom. 1. cap. 10. à numer. 92.* Dicendum est igitur dictum Decretum Clementis VIII. fuisse locale, pro ciuitate Panormitana, & pro illo casu; non enim Pontifex voluit in eo constituere legem generalem: quod apparet, quia dirigitur ad Archiepiscopum Panormitanum, vt ex inscriptione, quæ ait: Venerabili Fratri Archiepiscopo Panormi Clementis VIII. & solùm deseruit pro illo casu, pro quo fuit requisitus, vt colligitur ex illis verbis: *Supplicando, vt quid in huiusmodi causa faciendum sit, tibi præscribere dignaremur*; ideò illud Decretum tanquam lex localis, & particularis non ligat extra eum locum, & casum, vt ad rem dixit Farinacius *in append. de immunitat. Eccles. cap. 22. num. 351.* late Peregrin. *eod tract. cap. 11 n. 10. 11. 12. & 17.* vbi dicitur etiam, quòd Pontifex, si voluisset facere legem generalem, eam fecisset publicare Romæ in Campo Floræ, vel in Basilica S. Petri, vt solet, quia publicatio est de essentia legis, licèt quòd placet Principi, etiam per Epistolam legis habeat vigorem, vt ad rem dixit Mar. Ital *in dicto tract. lib. 1. cap. 5. §. 4. num. 6. versic. vnde si.* tamen hoc procedit, si Princeps habuit animum condendi legem, & eam publicare fecerit, vt requirunt Farinacius & Peregrinus *in locis.* Et præterea esto etiam quòd illud Decretum Clementis VIII. generaliter obligaret, non tamen tollit Bullam Gregorianam requirentem veram probationem: nec efficit, quin necessaria non sit plena probatio; licèt enim dicat posse Episcopum se informare summariè & extraiudicialiter, & quantum pro suæ conscientiæ informatione sufficere videbitur; tamen hæc verba solùm apta sunt ad tollendas iuris solemnitates, & apices: non autem immutant, quoad veras probationes, & ad decisoria iudicij: quin saltem ius gentium, vel naturæ non sit seruandum, vt latè tradit Osascus *in decis. 1. num. 1. & num. 15.* & Farinacius *dicta quæst 8. num. 86. in versic nihilominus, & quæst. 63. num. 13* Mart. *clausul. 160. num. 10. part. 1.* nam iure naturæ, in ore duorum, vel trium stat omne verbum, *l. vbi numerus. ff. de testib. cap si quis testes, §. vbi 1. quæst. 3.* Cephal. *cons. 651.* Mascardus *de probat. in præfat. quæst. 5. numer. 117.* Farinacius *quæst. 63. num. 232.* Ideò Episcopus non potest suam quiescere conscientiam, nisi talem habeat probationem, quam omnia iura requirunt Concludamus igitur veriorem, & magis communem esse opinionem, quæ requirit plenam probationem delicti excepti, vel indubitata indicia, antequam reus foro sęculari tradatur, & immunitatis beneficio priuetur.

Recognosce omnino prædictum Ciarlinium, & nouissimè Ægidium Trullench *in Decalogum tom. 1. lib. 1. cap 11. dub. 6. numer. 4. & 5.* vbi nobiscum docet Episcopum non posse stare processui facto à laica potestate, sed debere nouas probationes recipere: & quòd debeat plenè de delicto constare: nec sufficere, vt illud per coniecturas & præsumptiones cognouerit. Nec deseras videre me ipsum *loco citato in part. 5. tract. 1. resol. 9.* Sed necessaria sequitur dubitatio, videlicet,

An dum causa agitatur; an reus gaudeat immunitate, necne, possit iudex sæcularis illum ab Ecclesia extrahere, & in suis carceribus detinere?

Resol. XXXII.

Affirmatiuè respondet Sarpus *c. 6. fol. 65.* vbi postquam dixisset aliquos asserere in tali casu reos esse custodiendos in compedibus intra Ecclesiam; aliquos verò dixisse vigilias custodiendas esse circa Ecclesiam: ipse tandem sic subdit: Prudentes iudices rectiùs iudicarunt reos ab Ecclesiis extrahere, saluo tamen iure restituendi sacro loco, quando ita expedire visum fuerit, eósque custodiæ tradere, donec prehensio probata sit, aut improbata, Ecclesiæ restituantur, prout iure conuenire visum fuerit. Sic ille.

Sed primus modus constituendi reos ligatos intra Ecclesiam, iam suprà satis à nobis reprobatus est contra Fontanellam. Secundum modum reprobat Sarpus ob reuerentiam debitam sacro loco (Timeo Danaos, & dona referentes) sed non damnat Raphaël de la Torre *tom. 2. in 2. 2. quæst. 99. art. 3. disput. 7.* & Suarez *de Relig. tom. 1. lib. 3. cap. 22. numer. 4.* & alij, quos citat & sequitur Castrus Palaus *tom. 2. tract. 11. disp. vnic. punct. 11. num. 6.* Tertium modum, quem ipse approbat, ego prorsus reprobo. Primò, quia extrahens delinquentem, sicut vult Sarpus, extraheret illum sine licentia Episcopi, quod suprà probatum est, esse contra sacros Canones, & Bullam Gregorianam. Secundò, quia Ecclesia habet regulam pro se, quòd quilibet cuiuscumque conditionis ad Ecclesiam confugiens sit in ea tutus. Tertiò, quia cùm reus sit iam intra Ecclesiam, dicitur ipsa Ecclesia in ipsius quasi possessione; & ideò in eadem possessione conseruanda, donec de veritate quæstionis appareat.

reat. Et ita docet Decianus *lib. 6. cap. 29. numer. 2.* Farinacius *de immunitat. cap. vltim. num. 370.* & Peregrinus *cap. 16. numer. 29.* vbi ſic ait. Decianus tuetur, quòd regulariter etiam de iure non ſit reus conſignandus Curiæ ſæculari, vt ille detineatur in carceribus laicis; ſed tutus debeat permanere penes iudicem Eccleſiaſticum. Sic ille. Et de hac quæſtione non eſt dubitandum poſt conſtitutionem Gregorianam, vbi ſtatutum eſt, quòd delinquentes poſtquam ab Eccleſiis, locíſve ſacris, in caſu quo Epiſcopi recuſauerint extrahere, à ſæculari extracti, & capti fuerint, ad carceres Curiæ Eccleſiaſticæ reponantur; & inibi ſub tuto & firmo carcere, opportunáque cuſtodia illis data etiamſi opus fuerit, per Curiam ſæcularem detineri debeant. Ita ille.

Sed hîc inſurgit dubium. An liceat iudicibus laicis in caſibus exceptis reponere reos in carceribus ſæcularibus nomine Epiſcopi, vt ibi tutius cuſtodiantur. Affirmatiuè reſpondent aliqui: quia in tali caſu cenſentur reponi in carceribus Curiæ Eccleſiaſticæ, cùm ibi Epiſcopi nomine detineantur: ſed hoc mihi non placet; cùm Bulla præſcribat reum reponendum eſſe in carceribus Eccleſiaſticis, & poſtquam Epiſcopus declarauerit eum gaudere immunitate, non poſſit eum à carceribus liberare, niſi conſentiente Magiſtratu ſæculari. Hinc à fortiori dicendum eſt non poſſe iudicem laicum, qui extrahit reum in caſibus exceptis, retinere illum in carceribus ſuis, dando tamen cautionem de immunitate; ſed debet re ipſa reum Eccleſiæ reſtituere: ita Bonacina *tom. 2. diſput. 3. quæſt. 7. punct. 4. numer. 11.* & alij aſſerentes hoc procedere etiam ſi reus ſic extractus vellet cedere iuri ſuo.

Sed hîc obiter quærenda ſunt aliqua. Et primò inquiro. An Miniſtri, qui violenter extrahunt reum ab Eccleſia, ſi poſtea ex aliquo delicto ad eam confugiant, priuentur immunitate. Et affirmatiuè reſpondet Decianus *lib. 6. cap. 25. numer. 9.* Germonius *de ſacram. immunit. lib. 3. cap. 16. numer. 104.* & alij: quia non videtur concedendam eſſe immunitatem ei, qui noluit eam alteri concedere. Verùm ego contrarium ſentio cum Caſtro Palao *tom. 2. tract. 11. diſp. vnic. punct. 10. num. 10.* & Farinacio *de immunit. cap. 6. num. 106.* Quia concedo talem reum dignum eſſe, vt immunitate priuetur: ſed non apparet ex vllo Canone eſſe de facto talem pœnam contra illum ſtatutam: ergo pro illo ſtat regula generalis, vt ipſe debeat immunitate gaudere.

Quæro ſecundò. An in caſibus non exceptis poſſit Prælatus dare licentiam extrahendi reos ab Eccleſia: & ex illius mandato poſſit iudex laicus delinquentem capere & punire. Et affirmatiuè reſpondet Correa *in relect. de immunit. part. 4. numer. 10.* Suarez *tom. 1. de Relig. lib. 3. cap. 13. numer. 3.* Sylueſter *verb. immunitas 3. quæſt. 4. numer. 4.* Raphaël de la Torre *tom. 2. in 2. 2. quæſt. 99. art. 3. diſput. 7. gradu 8.* & Villalobos *in ſumm. tom. 2. tract. 59. difficult. 8. numer. 3.* vbi ſic ait. [Tam poco ſeria pecado, quando los Rectores de la Igleſia dieſſen licentia iuſtamente para ſacarle, y eſto aunque res ce peſaſſe: La razon es, porque el priuilegio ſe concede principalmente a la Igleſia, y entonces ſeria iuſta quando ſe entregaſſen dando primero ſeguridad de que no le caſtigarian con vida, ni en otra pena corporal; come ſe colige dal *cap. id conſtituimus 17. q. 4.*] Ita Villalobos. Et hanc ſententiam poſt conſtitutionem Gregorianam, quod valde miror, tenet Peregrinus *de immunitat. cap. 12. numer. 9.*

Sed ſtante dicta Bulla Gregorij XIV. ego prorsùs teneo hoc Prælatis eſſe interdictum, nec poſſe reos iudici ſæculari conſignare extra caſus expreſſos. Et ita docet Bonacina *tom. 2. diſputat. 3. quæſt. 7. punct. 7. numer. 3.* cui ego addo Caſtrum Palaum *tom. 2. tractat. 11. diſput. vnic. punct. 11. numer. 5.* quia, ait ille, in ſupradicta Bulla ſolùm in aliquibus caſibus conceditur Prælatis hæc facultas conſignandi reos iudicibus ſæcularibus; ergo tacitè in aliis negatur, maximè cùm in dicta Bulla dicatur eſſe irritum & inane, quod contra actum fuerit. Ergo ne immunitas violetur in caſibus non expreſſis, concurrere debet conſenſus rei, & conſenſus Eccleſiæ: nam contra Villalobos & alios vbi ſupra, dicendum eſt, quòd licèt hoc priuilegium ſit conceſſum Eccleſiæ, ordinatur tamen etiam & redundat in reos ad illam confugientes, vt non poſſint inuiti abſtrahi. Et ideo ſententiam Villalobos & aliorum caueant iudices Eccleſiaſtici in praxim deducere: nam etiam non deſunt aſſerentes in tali caſu Epiſcopum incurrere in excommunicationem, quia violat immunitatem in conſtitutione Gregoriana præſcriptam: licet alij reſpondeant dictam excommunicationem impoſitam eſſe contra violantes immunitatem per extractionem; non autem contra Epiſcopos præbentes extrahendi facultatem.

Et nota hîc obiter; quòd quando iudex extrahit reum ab Eccleſia ſine licentia Epiſcopi, licet poſtea ſecuritatem tribuat, & cautionem & iuramentum, non eſſe corporaliter reum puniturum, non excuſatur, ſi non reſtituat reum Eccleſiæ, quæ ſpoliata fuit. Ita Suarez *de Relig. tom. 1. lib. 3. cap. 13. num. 6.* & alij, quos citat & ſequitur Farinacius *cap. 2. numer. 50.* quibus adde Villalobos *numer. 4.*

Quæro

Quæro tertiò. An iudex laicus extrahens reum ab Ecclesia, teneatur ad restitutionem damnorum, quæ inde passus est. Non teneri ad vllam restitutionem asserunt aliqui; quia in sententia D. Thomæ *in 2.2. quæst. 99. art. 2 ad 3.* in tali casu non committitur nisi solum sacrilegium, quia rem sacram violat: ergo non adest obligatio restitutionis, quæ consurgit ex violatione iustitiæ. Vide Decianum *lib. 2. cap. 28. num. 6.* & alios quos enumerat Ambrosinus *de immunitat. cap. 15. num. 8.*

Sed ibi ipse meritò sententiam tenet affirmatiuam, quam etiam tuetur Suarez *de Relig. tom. 1. lib. 3. cap. 13. numer. 5.* Valentia *tom. 3. disput. 15. punct. 1. quæst. 2.* Villalobos *in summa tom. 2. tract. 39 difficult. 8. num. 4.* Layman *lib. 4. tract. 9. cap. 3. numer. 14.* Scortia *in Bulla Pontif. Epitome 152. theorem 385.* Peregrinus *de immunit. cap. 15. num. 26.* Farinacius *cap. 20. num. 321.* Bonacina *tom. 2. disput. 3. quæst. 7. punct. 7. num. 3.* Castrus Palaus *tom. 2. tractat. 11. disputat. vnic. punct. 11. numer. 14.* Probatur primò; quia illa extractio non solùm est Ecclesiæ iniuriosa, sed etiam reo; nam ipse ius habet ne in Ecclesia capiatur; & si opus fuerit, per vim, & arma potest extrahenti resistere, vt tradit Farinacius *cap. 2. num. 46.* Italia *lib. 1. cap. 6. §. 2. numer. 45.* Suarez *vbi suprà, num. 4.* & alij: ergo iudex peccat contra iustitiam commutatiuam illum extrahendo; ergo ad restitutionem damnorum tenetur. Probatur secundò, quia iudex laicus capiens Clericum non solùm peccat peccato sacrilegij, sed etiam iniustitiæ, cum in ipsum iurisdictionem non habeat: ergo etiam non solùm peccabit peccato sacrilegij, sed etiam iniustitiæ capiendo laicum in Ecclesia; quia in ipsum, dum existit in Ecclesia, nullam iurisdictionem habet.

Nec obstat hoc priuilegium esse concessum loco & non personæ; vt sæpiùs suprà dictum est: nam respondeo hoc priuilegium redundare etiam in homines ad ipsam Ecclesiam confugientes: & ideo concessum est quidem loco, sed vt tuti sint in eo existentes.

Dicere autem, quòd nullus iudex hanc restitutionem facit, & difficile creditu est tam communem praxim continere tam grauem errorem. Respondeo cum Suarez hîc nos non tractare quid fiat, sed quid fieri debeat: nulla enim consuetudo præualere potest contra hoc ius, quod naturare est, supposita Ecclesiæ immunitate, cui etiam iudices per sua facta derogare non possunt.

Restat modò respondere ad auctoritatem Sancti Magistri. Dico igitur primò D. Thomam in dicto loco solùm voluisse definire aliqua peccata sacrilegij separata ab omni alia malitia; & licet exemplum posuerit in iudice extrahente delinquentem ab Ecclesia, illi inhærendum non esse, cùm solùm transeunter dixerit, & exemplorum non requiritur veritas. Vel secundò dicendum est & meliùs: quòd non obstat S. Thomam dixisse, cùm iudex extrahit reum ab Ecclesia, solum illud peccatum habere malitiam sacrilegij: quia potest explicari habere malitiam sacrilegij per se ac primariò: consecutiuè tamen habere malitiam iniustitiæ, quatenus supposita immunitate competit ius delinquentibus ad Ecclesiam confugientibus, ne per vim ab ipso extrahi possint. Et hæc dicta esse volo pro reuerentia Angelico Doctori debita.

Quæro quartò. An exractus ab Ecclesia restituendus sit, etiamsi post extractionem in carceribus, verbi gratia, iudicis laici commiserit delictum pertinens ad forum sæculare. Negatiuè respondet Gama *decis. 57.* Sed ego puto contrariam sententiam esse tenendam, quam tuetur Peregrinus *de immunit. cap. 15. numer. 25.* Bonacina *tom. 2. disputat. 3. quæst. 7. punct. 4. numer. 13.* Farinacius *cap. 2. numer. 49.* & alij. Et ratio est, quia qui prior est tempore potior est iure; & non est conueniens, vt Ecclesia propter iniustam iudicis laici extractionem detrimentum in sua immunitate patiatur.

Sed hîc non est omittenda curiosa & pulchra quæstio. An reus, qui fuit extractus violenter ab Ecclesia, & deductus ad carceres laicales, possit renunciare priuilegio immunitatis. Et affirmatiuam sententiam tenet Barbosa *de iur. Eccles. lib. 2. cap. 3. numer. 58.* quam in puncto iuris dicit esse veriorem; cùm non principaliter Ecclesiarum intuitu immunitatum iura concessa fuere; sed potius personarum quærentium subterfugium Ecclesiarum: ergo dum reus vult renunciare huic priuilegio, ei licebit voluntariè se sinendo capi in Ecclesia, vel dum est in carceribus, sententiæ iudicis laici voluntariè se submittendo, & renunciando iuri suo. Et rationem adducit, quia iura interdicunt tantùm vim fieri in templis, vt patet *in cap inter alia, de immunit.* ibi. *Non est violenter ab Ecclesia extrahendus, quæ quidem volenti non infertur:* quod etiam patet *ex cap. id instituimus, cap. definiuit cap. reum 17. quæst. 4.* Et ideò Remigius de Gonnis *in tract. de immunit fallent. 11. ad finem* sic asserit. Licet rugiens ad Ecclesiam non debeat inuitus extrahi, tametsi voluntariè velit exire, potest extrahi etiam contradicentibus Ministris Ecclesiasticis cùm talis fugiens per hoc renunciet priuilegio, quod licitum est. Sic ille apud Barbosam *loco citato.*

Sed hanc sententiam puto omninò reiiciendam esse, quia, vt suprà obseruauimus, & obseruant Suarez *de Relig. tom. 1. lib. 3 cap. 136. numer. 11.* & alij quos citat & sequitur Peregrinus

grinus *de immunit.cap.*13.*num.*12. iſtud immunitatis priuilegium principaliter & directè eſt Eccleſiis conceſſum ; licet indirectè redundet in beneficium delinquentium contentorum in tali loco, ergo ab ipſis renunciari non poteſt: ſicuti renunciari non poteſt à Clericis priuilegium fori ; quia non ipſis ob ipſos, ſed ob dignitatem Clericalem conceſſum eſt. Et ita hanc ſententiam in terminis tenet Farinacius *de immunitat. cap.* 19.*numer.* 304. vbi citat Italiam & Decianum : quibus ego addo Peregrinum *de immunit. cap.* 15.*numer.*22. Trullench *in Decal.tom.*1.*lib.*1.*cap.*11.*dub.*1.*num.*14. *& ſequent.* & Caſtrum Palaum *tom.*2.*tract.*11. *diſput. vnic. punct.* 11.*numer.* 5. & Maſtrillum *lib.*2. *deciſ.*169. Igitur reus extractus ab Eccleſia violenter non poteſt in carceribus renunciare huic priuilegio : ſed reſtitutus à iudicibus laicis ad Eccleſiam, ex qua fuit extractus, poteſt poſtea, ſi vult, voluntariè ab illa exire, & tunc ſi à Miniſtris laicis capiatur, eius immunitate non gaudebit : vnde dum reus in Eccleſia exiſtit, licèt conſentiat ſe ligari, & extrahi à iudicibus laicis, huiuſmodi conſenſus & voluntas non excuſat extrahentes à cenſuris. Et ita intelligendus eſt Salgadus *tract. de Bull.Pontif.part.* 1.*cap.*3.*numer.*64. aliter omninò refellendus venit.

An reus, dum exiſtit in Eccleſia, poßit à iudice ſæculari damnari ad mortem, vel ad pœnam, & ſint ei alimenta præſtanda?

Resol. XXXIII.

AD hoc dubium ſic reſpondet Sarpus *cap.*2.*fol.*30. Inter cætera Doctores affirmare auſi ſunt, Principès neque ſententia damnare, neque habere quæſtionem poſſe contra eos, qui ad Eccleſiam confugerunt; neque dum inibi permaneant, nec poſtquam ab ea diſceſſerint : quódque riſum magis ac ſtomachum moueat, ſtatuerant Eccleſiam ipſam teneri ad alimenta ſceleſtis hominibus præſtanda, dum ad eam confugientes ibi reſident. Sic ait ille.

Sed iſte homo id quod ſtatuerunt ſacri Canones, aſſerit iniuſtè auſos eſſe affirmare Doctores. Dicendum eſt igitur, quòd reus, dum exiſtit in Eccleſia, damnari nequit ad mortem, vel ad pœnam corporalem, verbi gratia, ad exilium, ad triremes, ad verbera, ad perpetuum carcerem : nam iſtæ pœnæ computantur inter pœnas corporales, vt ego firmaui *in part.*1.*tract.* 1. *reſolut.* 12. & me citato docet Barboſa *de iur. Eccleſ. lib.*2.*cap.*3. *numer.*56. Et ita definitum eſt *in cap. inter alia, de immunit.* in illis verbis. *Neque damnari debet ad mortem, vel ad pœnam :* & *in cap. id conſtituimus* 17. *quæſt.*4. ſic dicitur. De morte, debilitate, & omni pœnarum genere ſint ſecuri. Vnde ſtantibus ſupradictis claris & rotundis textibus meritò contra Sarpum dicendum eſt hanc ſententiam tenuiſſe Doctores, Gloſſ. *in dicto cap.inter alia, verb. puniendus* Hoſtienſis *n.* 1. Ioannes Andreas *num.*3. Ancharranus *num.* 2. Butrius *numer.* 5. Zabarella *numer.* 4. Anania *numer.*3. & alij, quos citat & ſequitur Farinacius *de immunit. cap.* 21. *numer.* 335. Quibus adde ex Neotericis Scortiam *in Bullar. Pontif. Epitome* 152. *Theorem* 385. Bonacinam *tom.* 2. *diſput.*3. *quæſt.*7. *punct.*3. *numer.*8. Peregrinum *de immunit. cap.* 13. *numer.* 13. Perſicum *de offic. Sacerd. lib.*1. *cap.*9.*dub.*12.*num.*119. Azorium *part.*2.*lib.*9. *cap.*9. *tit.*12. Fagundez *parte* 2. *lib.* 4. *cap.* 4. *numer.* 48. Suarez *de Relig. tom.* 1. *lib.* 3.*cap.*12.*numer.* 6. *& ſequent.* cum aliis.

Ad id verò, quòd Sarpus aſſerit aliquos Doctores aſſerere reum poſtquam ab Eccleſia diſceſſerit, non poſſe à iudice laico puniri. Fateor hanc ſententiam docuiſſe non infimæ notæ ſcriptores, vt Oldradus *conſil.*154. *in fine.* Syluester *verb. immunitas, quæſt.*4. Angelus *eodem verb. quæſt.*16. Armillà *eod. verb. num.* 12. Ioannes de Viſchis *de immunit. Eccleſ. num.*54. Decianus *conſil.* 80.*numer.* 9. *lib.* 3. & Azorius *part.*2. *lib.*9.*cap.*9.*quæſ.* 12. vbi aſſerit, quòd quamuis confugiens ad Eccleſiam ex illa egrediatur, eo tamen ipſo, quòd ſemel ad Eccleſiam confugerat, illius gaudet immunitate ; ita vt de iure non poſſit ob illud delictum amplius corporaliter puniri, ſeu condemnari: quod etiam ex eiuſdem Societatis Doctoribus tenet Fagundez *part.*2.*lib.*4.*cap.*4.*num.*48. Et hanc ſententiam de iure eſſe veriorem tenet Perſicus *de offic. Sacerd.lib.*1.*cap.*9. *dub.*12. *numer.*121. quia hoc eſt eſt priuilegium immunitatis.

Sed quicquid ſit de veritate huius ſententiæ, ego contra Sarpum illam tenendam eſſe puto, ſaltem in quatuor caſibus. Primò quando reus fuit condemnatus à iudice Eccleſiaſtico, modo quo paulò ante diximus. Secundò quando delinquens extrahitur ab Eccleſia in caſibus non exceptis, id eſt, in quibus gaudent delinquentes. Tertiò quando reus extrahitur ab Eccleſia in caſibus exceptis abſque licentia Epiſcopi. Quartò quando à Prælatis Eccleſiæ conſignantur rei, qui confugerunt ad Eccleſias in caſibus non exceptis, iudicibus laicis cum cautione de delinquentis impunitate, quoad vitam, membra, & omnem corporalem pœnam, iuxta cap. *id conſtituimus, & cap. reum* 17. *quæſt.* 4. Sed hic vltimus caſus poſt conſtitutionem Gregorianam videtur non intrare,

quia

quia vt obſeruat Ambroſinus *de immunitat. cap.* 11. *numer.* 6. & alij, in dicta Bulla ſtatuitur delinqueutes Curiæ ſæculari tradendos eſſe in caſibus expreſſis in ea, in quibus poterunt etiam corporaliter puniri.

Et tandem ad id quod aſſerit Sarpus riſum & nauſeam mouere, ſuſtentationem reis exiſtentibus in Eccleſia ab ipſa Eccleſia exhibendam eſſe. Reſpondeo ipſum & ſimilis farinæ homines de hac re riſum & nauſeam habere, qui omnes leges & canones irrident. Dico igitur, quòd tanta eſt commiſeratio Eccleſiæ, vt reis in ipſa exiſtentibus, non quidem omnibus, vt falsò Sarpus videtur ſupponere; ſed iis, qui operas ſuas in ipſa exercere non poſſunt; vel iis qui non habent, vnde ſuſtententur, ſuſtentationem, & neceſſaria alimenta ſubminiſtret. Et ita habetur *in l. præſenti*, §. *Sanè*, *Cod. de his qui ad Eccleſ. confug.* & docent Doctores, quos ad ſatietatem adducit Farinacius *de immunit. cap.* 19. *n.* 296. & Peregrinus *cap.* 13 *num.* 12.

Sed hîc obiter vnum valdè notandum adnotare non deſinam: nempe iudices Eccleſiaſticos non ſolùm poſſe imponere pœnas, quas ſuprà diximus, reis ad Eccleſiam confugientibus, ſed etiam non debere eos impunitos dimittere, vt probat textus *in cap. inter alia*, *de immunit.* in illis verbis. Qui ad Eccleſiam confugit, legitimè puniendus ſit de eo, quod iniquè fecit, &c. Et ideò malè faciunt Prælati, qui ſuprà dictos reos impunitos dimittunt, & contra iuſtitiam facere, & delinquere tradunt communiter Canoniſtæ *in dicto cap. inter alia.* Hoſtienſis *numer.* 1. Ioannes Andreas *numer.* 5. Ancharanus *numer.* 2. Abbas *numer.* 13. Zabarella *num.* 3. & alij, quos affert Farinacius *de immunit cap.* 21. *num.* 329. & Palaus *vbi ſuprà*, *numer.* 9. Et hoc (nota Lector) ipſimet rei, procurare totis viribus deberent: nam reus, qui ex priuilegio immunitatis pœnam corporalem euaſit, fuitque à iudice Eccleſiaſtico multatus, non poteſt de cætero pro eodem delicto criminaliter accuſari, inquiri, aut iudicari: vt tradit Gloſſ. *in cap. reum* 17. *quæſt.* 4. *ver. vel ad mortem.* Et *ibi* Archidiaconus *numer.* 3. & Bellamera *num.* 1. & alios, quos citat Caſtrus Palaus *tom.* 2 *tract.* 11 *diſputat. vnic. punct.* 11. *numer.* 10. & Farinacius *de immunit. cap.* 21. *num.* 340. Et ratio huius communis ſententiæ eſt clara, quia ſi pœna impoſita, & delicto ſic iudicato ab Epiſcopo, iterum poſtea reus poſſet iudicari & puniri à iudice laico, priuilegium immunitatis Eccleſiæ parum, aut nihil prodeſſet. Ergo, &c.

Reſtat modò videre; qua pœna iudex Eccleſiaſticus debeat reos gaudentes Eccleſiarum immunitate punire. Et reſpondeo pœna pecuniaria; & ad damna & intereſſe paſſa per eum, in quem deliquit; vel ſi pecuniam non habet, aliqua pœna corporali, non multum corporis afflictiua: quia tunc non per ſe, ſed quaſi per accidens punitur. De quibus & aliis pœnis vide Farinacium *dicto cap.* 21. *per totam*; Caſtrum Palaum *vbi ſuprà*, Suarez *de Relig. tom.* 1. *lib.* 3. *cap.* 12. *numer.* 6. Marium Italiam *lib.* 1. *cap.* 6. §. 3. *num.* 1. *& ſequent.* Decianum *lib.* 6. *cap.* 27. *num.* 3. Abbatem, Ancharanum, Butrium, Ananiam, Zabarellam *in cap. inter alia*, *de immunitat. Eccleſ.* & alios penes ipſos.

Refelluntur aliqua argumenta à Sarpo adducta contra Eccleſiarum immunitatem; quam non habuiſſe originem ab Imperatoribus demonſtratur. Et violantes illam, an poſſint ab Epiſcopo abſolui, diſcutitur?

Resol. XXXIV.

PRo Coronide huius tractatus ſciant Lectores in tota ſerie ſui libri Sarpum impetere ſacrorum templorum immunitatem, & illam contra iuris regulas reſtringere, & ad nihilum redigere, ex quatuor præcipuè rationibus.

Primò: quia aſſerit, quòd ad bonum publicum intereſt, ne crimina, & præcipuè atrociora remaneant impunita. Secundò: quia Eccleſia non debet dare occaſionem delinquendi. Tertiò: quia Deus & ipſa Eccleſia delicta abhorrent. Quartò: quia apud veteres nationes pauca erant Aſyla, in quibus rei immunitate gaudebant; Eccleſiæ verò noſtris temporibus ſunt infinitæ.

Verùm ad primum reſpondeo, quòd licèt Reipublicæ interſit crimina impunita non remanere; publicè etiam & magis intereſt, quòd Eccleſiæ ſint refugium ad ipſas confugientibus propter honorem & reuerentiam Deo debitam, & ſic maius bonum non euitabitur. Neque inde ſequitur crimina remanere impunita; quia pro delictis exceptuatis rei conſignantur Curiæ ſæculari: de aliis verò criminibus adhuc pœna delinquentibus imponitur, quamuis non ſit mortis, aut membrorum abſciſſionis.

Ad ſecundum reſpondeo, Eccleſiam non dare occaſionem delinquendi ex eo, quòd ad ipſam confugiant rei, (ex iuſta enim cauſa hoc conceditur) ſed vſurpari ab hominum malitia: vnde cùm ſit diſpoſitio facta propter melius bonum, quod ipſa intendit, non debet ei prædicta occaſio imputari.

Ad tertium reſpondeo, quòd licèt Deus & Eccleſia delicta abhorreant; eſt tamen Deus peccato

peccatorum scelestissimorum misericordia & refugium: ac proinde licèt crimina detestentur, amplectitur tamen Ecclesia illos, qui ipsum Dei implorant auxilium.

Ad quartum respondeo: Maiorem honorem & reuerentiam deberi Deo vero, quàm Ioui, Dianæ, Herculi, &c. Adde quòd licet hodie sint plura templa, quàm in illis temporibus fuerunt asyla; dictis asylis indistinctè propter omnia crimina eorum immunitate gaudebant, & ab omni pœna liberabantur, quod non accidit hodie in nostris templis: nam multi delinquentes ab ipsis extrahuntur, & qui gaudent immunitate, omnes pœnas non euadunt. Vnde apparet Sarpum ex suprà dictis argumentis templorum immunitatem restringere minimè debuisse.

Sed superest respondere ad id, quod ipse *fol. 7. & sequent.* pro certo videtur supponere: nempe dictam immunitatem esse de iure positiuo, & primariò originem habuisse ab Imperatoribus: nam totis quingentis annis post Christum natum nullus extat Canon Ecclesiasticus, qui de hac immunitate decernat: & ideò Arcadius, & Honorius primi de hac materia statuerunt; & postea alij Imperatores, & deinde Summi Pontifices: vnde *fol. 19.* docuit etiam post inclinatum Occidentis Imperium vsque ad annum DCCCL. Ecclesiarum immunitatem nullibi, nisi laicorum Principum legibus fuisse innixam.

Verùm respondeo communiter Doctores asserere dictam immunitatem esse de iure diuino. Ita illi, quos ego ipse adduxi *in part. 4. tract. 1. resolut. 44.* & plena manu adducit Chartarius *decis. crimin. 46. numer. 34.* Sed dato & non concesso, quòd non sit de iure diuino; nego planè originem duxisse ab Imperatoribus: sed puto à Summis Pontificibus, quando templa ædificari cœperunt, fuisse eis hanc immunitatem concessam; licèt ipsi post multa tempora de dicta immunitate statuta & decreta fecissent. Quod probatur à casu simili, quoad immunitatem Clericorum quæ dato & non concesso, quòd non sit de iure diuino; tamen certum est ipsos in primitiua Ecclesia iudicatos fuisse ab Episcopis, vt patet ex Diuo Paulo *Epist. 1. cap. 5.* ad Timotheum, ibi, *Aduersùs Presbyterum noli accusationem recipere, nisi sub duobus vel tribus testibus*; & docet Valboa de Magrouejo *in lectionibus Salmanticensibus, tom. 2. super cap. 2. de iudiciis, num. 39.* & Suarez contra Regem Angliæ *lib. 4. cap. 13. numer. 10.* Et tamen hoc non obstante Pontifices post multa tempora cœperunt aliquid statuere circa prædictorum Clericorum immunitatem, vt ex sacris canonibus patet. Ergo, &c.

Confirmatur hæc opinio. Primò ex text. *in cap. Pater 17. quæst. 4.* vbi Epiphanij Episcopi sententia contra Benenatum & Maurum, qui hominem de Ecclesia per vim extraxerant, laudatur; & subditur, hoc ne potestatibus quidem ac Principibus vnquam licuisse perpetrare. Sed nota quòd conditor huius Canonis fuit Gelasius primus; qui etiam primus inter omnes alios Pontifices cœpit de Ecclesiarum immunitate statuere, ante cuius tempora nullæ extabant Canonicæ de hac immunitate leges. Hoc supposito,

Quæro cui iuri fuit innixa Epiphanij sententia contra illos violatores immunitatis lata, vt Gelasium, necesse fuerit illam approbare. Dices ex legibus Imperialibus, quas Sarpus adducit. Respondeo minimè; quia ibi Pontifex hanc violationem immunitatis vocat sacrilegium, quod ratione solius iuris ciuilis esse non poterat: ergo aliquid aliud assignandum est, vnde sacrilegij rationem haberet; aut tu ergo id assigna, aut mecum sentire te necesse est; nempe accepisse sacrilegij rationem: quia Summi Pontifices, vt dixi, eo ipso quòd sacra templa ædificata fuere, eis immunitatem concesserunt; & ideò rectè Gelasius violationem Ecclesiæ factam à Benenato & Mauro vocauit sacrilegium.

Deinde in dicto textu asserit Gelasius Pontifex, quòd Principibus sæculi nunquam licuit extrahere confugas de Ecclesia. Quæro, quonam iure fuerit prohibitum Principibus laicis extrahere reos ab Ecclesia. Dices ex legibus Imperialibus, quas affert Sarpus. Respondeo minimè. Et ideò suppone Gelasium primum gessisse Pontificatum circa annum Domini 495. Leges autem Imperatoriæ à Sarpo adductæ fuerunt latæ ab Honorio & Theodosio octoginta ferè annos ante Gelasij Pontificatum, vt patet ex historiis. Quo supposito manifestè apparet verba Gelasij non posse referri ad ius ciuile: ait enim nunquam licuisse. Quòd si iure ciuili non licuit, solùm per illos octoginta annos non licuit, qui intercesserunt ab Honorio ad Gelasium: ergo dum dicit Gelasius nunquam licuisse Principibus extrahere reos ab Ecclesia, dicendum est semper à primordio, quo templa erecta fuerunt à Summis Pontificibus hanc eis immunitatem largitam fuisse. Vnde Principes laici delinquentes ab ipsis extrahere non poterant.

Nec obstat huic textui Gelasij Papæ Canon Concilij Arausicani *cap. 4.* qui refertur *in cap. eos qui, dist. 87.* & duos Canones Diui Augustini, qui habentur *in cap miror, & cap. reum 17. quæst. 4.* in quibus immunitas Ecclesiarum statuitur: & ideò potuit Gelasius dicere Benenatum, & Maurum extrahendo reum ab Ecclesia commisisse sacrilegium, & non

licuisse Principibus laicis delinquentes ab Ecclesiis extrahere. Nam respondeo hoc non nbstare, cùm enim pauciores anni interceserint inter hos Canones & Canonem Gelasij, quàm inter Gelasium, & primum ius ciuile; adhuc minùs dici posset nunquam licuisse Principibus laicis reos extrahere. Adde quòd tempore Gelasij Papæ Concilium Arausicanum non erat confirmatum, neque inter Canones relatum. Ergo, &c.

Confirmantur supradicta. Quòd si immunitas Ecclesiarum originem habuisset eo modo, quo vult Sarpus *in cap.* 1. sequeretur per spatium multorum annorum sacra templa Christianorum immunitatem non habuisse; vnde fuissent peioris conditionis, quàm fuerunt olim Asyla Gentilium. Sequeretur etiam, quòd Pontifices hanc reuerentiam Ecclesiis & Deo debitam non dedissent; & in hoc superati & præuenti fuissent ab Imperatoribus laicis: sed hæc omnia videntur absurda. Ergo, &c.

Neque obstat id, quod adducit pro sua firmanda sententia Sarpus *in dicto cap.* 1. quòd anno 399. Concilium Generale Africanum misit Epigonium & Vincentium Episcopos ad Honorium Cæsarem, qui simpliciter peterent, vt iis, qui ad Ecclesias Aphricanas confugerent, licèt delicta perpetrassent, ab iis non extraherentur. Hoc, inquam, non obstat: nam respondeo Patres illos Concilij id fecisse non ex necessitate; sed ex suaui Ecclesiæ prouidentia: & ad maiorem immunitatis obseruantiam voluerunt authoritate Principis iuuari, vt notat Suarez *de relig. tom.* 1. *lib.* 3. *cap.* 8. *n.* 13. fecisse Patres in Concilio Toletano 12. *cap.* 10. quod etiam Sarpus pro se adducit, vbi sic habetur. Pro his qui quolibet metu, vel terrore Ecclesiam appetunt; consentiente pariter Gloriosissimo D.N. Neringio Rege, hoc sanctum Concilium definiuit, vt nullus audeat confugientes ad Ecclesiam, vel residentes inde vi extrahere. Sic *ibi.* Vnde Innocentius III. *in cap. inter alia, de immunitat. Eccles.* allegat pro hac materia statuta Canonum, & vt ipse loquitur, traditiones Regum. Famulantur igitur supradictæ leges Imperiales Decretis Summorum Ponficum; & contra Sarpum dicendum est esse leges subsidiarias, & non institutorias: vt loquens de quibusdam aliis legibus Imperialibus circa personas Ecclesiasticas rectè docuit sacra Rota in vna Albanensi Gabellæ die 28. Iunij 1630. coram nunquam satis laudato Doctissimo Merlino, & docet Surdus *consil.* 396. *numer.* 14. *vol* 3. Alexander de Neuo *consil.* 50. *numer.* 2. Abbas *in cap. si quis, numer.* 1. *de maiorit. & obedient.* & *ibidem* Felinus etiam *n.* 1. cum aliis quos citat & sequitur Bellettus *de fauor. Cler. person.* §. 1. *n.* 26. *part.* 1.

Et tandem pro coronide huius tractatus non desinam hîc Lectores admonere, aliquos, qui typis scripta sua mandarunt post editas Resolutiones meas, annumerare me inter Doctores asserentes, excommunicationem latam contra violantes immunitatem Ecclesiarum non esse Summo Pontifici reseruatam; sed posse ab illa Episcopos absoluere: sed Resolutio vltima primæ meæ partis *tract.* 1. *de immunit. Ecclesiast.* si attentè legatur, hoc non dicit. Ibi enim ego tantùm refero pugnantes sententias in hac quæstione & opinionem meam non profero, quam nunc promam.

Dico igitur contra Castrum Palaum *tom.* 2. *tractat.* 11. *disput. vnic. punct.* 12. *nnmer.* 7. supradictos iudices incurrere ipso facto excommunicationem Bullæ Gregorij XIV. à qua absolui ad Episcopis minimè possunt, sed à solo Summo Pontifice. Et ita præter Doctores, quos in citata Resolutione congessi, tenent hanc sententiam non benè me pro contraria adducens Ioan. Baptista Ciarlinius *in controuers. forensib. cap.* 10. *num.* 38. Barbosa *de iur. Ecclesiast. lib.* 2. *cap.* 3. *numer.* 167. & Maranta *in controuers iur. part.* 2. *respons.* 36. *num.* 14. vbi obseruat in vna Neapolitana de Sanfeliciis in anno 1626. contra Curiam Archiepiscopalem, quæ absoluerat extractores, malè illos absolutos fuisse S. Congregationem enunciasse. Vnde non grauabor hîc apponere per extensum literam Cardinalis Galli ad Episcopum Liparen. tenoris sequentis.

ILL. ET M. R. MONSIGN.
Come Fratello.

LA Sacra Congregatione hà veduto quanto V. S. hà scritto con la sua delli 16. di Gennaro prossimo passato. E quanto all' hortatoria mandatali dal Sig. Vice-Rè de Sicilia, per occasione d'hauer essa scommunicate il Capitano & altri Sbirri di cotesta Città, ch' estrassero vn delinquente da Chiesa, doue s'era ritirato. Se bene vede ch' in questo cessa ogni molestia già che ella auuisa essere stato consegnato à lei il detto carcerato: non dimeno perche in detta Hortatoria è quella clausula cosi pregiudiciale, nella quale si dichiara espressamente che gli Officiali & famigliari di V. S. chesono laici, non deuono godere dell' immunità del foro nelli delitti communi; mà solo in quelli che commettono sotto pretesto dell' officio: ne meno deuono godere dell' essentione delle gabelle, hanno questi miei Ill. Signori ordinato, che si scriua, come s'è fatto, al Signore Vice-Rè, che reuochi la detta Hortatoria, del che è parso bene fare consapeuole à V. S. acciò auuisi poi quanto seguirà: e trà

tanto

tanto dourà ſpedire, quanto prima la cauſa del Prigione conſegnatoli conforme à i terminі della Bolla di Gregorio XIV. auuertendola però, ch' ella non doueua aſſoluere il detto Capitano & Sbirri dalle cenſure incorſe per la detta eſtrattione: perciò che queſto toccaua à queſta Santa Sede; però ſe n'aſtenera per l'auuenire, & Iddio la conſerui. Da Roma li 2. di Marzo 1611.

Di V. S.

Come Fratello

Il Cardinalle Gallo.

Hinc ſtantibus ſupradictis, & aliis multis declarationibus emanatis à Sacra Congregatione, quam, vt par eſt, venerari oportet; & ex rationibus à Maranta, vbi ſuprà, & aliis Doctoribus adductis, puto, vt diximus, non poſſe Epiſcopos abſoluere ab excommunicatione Gregoriana incurſa propter violationem immunitatis Eccleſiaſticæ: ſed in caſu contingenti ad Summum Pontificem recurrendum eſſe exiſtimo.

Nec deſinam hîc adnotare non defuiſſe Doctores aſſerentes iudices violantes immunitatem Eccleſiarum incidere in cenſuras Bullæ Cœnæ; & ita docet ex Societate Ieſu Ioannes Baptiſta Scortia *in Bull. Pontif. Epit. 152. theorem. 387.* licèt contrarium ex Hugolino & Gratiano teneat Fontanella *tom. 1. deciſ. 201. num. 38.*

Et nota etiam refellendum eſſe Zambellum *in repertorio moral. verb. Eccleſia, quoad eius immunitatem, numer. 23.* docentem excommunicationem contra lædentes immunitatem Eccleſiarum non eſſe latam, ſed ferendam: & ideò non ſunt ſtatim excommunicati: ſed debent excommunicari. Verùm contrarium declarauit Clemens VIII. & Paulus V. Vide Caſtrum Palaum *tom. 2. tract. 11. diſput. vnic. punct. 12. numer. 3.* & alios penes ipſum: quibus adde Larream *de immunitat. part. 4. num. 8.*

Sed & tandem in gratiam curioſorum non deſinam hîc difficilem proponere quæſtionem, quam non ita diligenter Doctores pertractauerunt. Ideò quæro,

An iudex laicus iubens interfici reum in Eccleſia incurrat in excommunicationem conſtitutionis Gregorij XIV. tam ipſe, quàm eius Miniſtri?

Resol. XXXV.

CAſus magis curioſus, quàm practicabilis alicui forſitan videbitur: ſed ſciat noſtris ærumnoſis temporibus ſæpiùs in praxi accidiſſe, verùm vbi, ex dignis rationibus proferre nolo. Et pro ſententia negatiua facit quòd dicta conſtitutio infligit excommunicationem in extrahentes reos ab Eccleſiis: ergo cùm ſit pœna, non eſt extendenda ad occidentes ex Gloſſa *in cap. in pœnis 49. de regul. iur. in 6. & ex cap. pœnæ, de pœnitent. diſtinct. 1. & ex leg. interpretatione, ff. de pœn.* & docet Caſtrus *lib. 1. de leg. pœnali, cap. 7. document. 3.* Larrea *deciſ. Granatenſ. tom. 2. deciſ. 78. num. 16. & deciſ. 95. numer. 7.* & Doctores communiter. Adde pro excuſatione ſupradicti iudicis laici doctrinam, quam docet Henriquez *in ſumm. lib. 4. cap. 17. numer. 4. in fine*, aſſerens non violari Eccleſiam à iudice, qui emiſſo iaculo extra Eccleſiam exiſtens perturbatorem Reipublicæ intra illam exiſtentem occidit, quem capere non poteſt: & ratio eſt, quia actum debitum exercet, & ſibi iure conceſſum: vnde vtitur iure ſuo.

His tamen non obſtantibus affirmatiuæ ſententiæ adhærendum eſſe puto: quam multis firmabo argumentis. Et primò probatur hæc opinio: quia legis mens magis eſt attendenda, quàm verba, vt patet *ex leg. ſcire, ff. de legibus, leg. non aliter, ff. de legat. 3. l. nominis, & rei, §. verbum, ex legibus, ff. de verbor. ſignificat.* & tenet Surdus *deciſ. 35. numer. 14.* Ferrerius *in conſtitut. Cathal. gloſſ. 4. numer. 66.* vnde Bartholomæus Humada *in Scholio ad gloſſam Lopez leg. 57. titul. 5. part. 1. gloſſ. 2. numer. 7.* docet ex Baldo *in dicta leg. ſcire*, quod non ſolùm recedere debemus à verbis legis, & ſeruare mentem, vbi eſt expreſſa: ſed etiam vbi mens, ſeu ratio non eſt expreſſa. Et ita etiam tenet Abbas *conſil. 1. numer. 7. volum. 1.* Bartolus *in leg. cum mulier, ff. ſolut. matrimon.* Iaſon *in leg. iuris gentium, §. ait Prætor. num. 15. ff. de pactis*, & alij: nam ſicut corpus humanum regulatur ab ipſa anima; ita lex regulatur à ſua ratione. Ratio enim ita ſe habet ad legem, ſicut anima ad corpus; & ſicut ducitur corpus ex diſpoſitione animæ, ita lex ex diſpoſitione rationis ſuæ, vt latè obſeruat, & probat Guttierrez *in practic. Quæſtionib. lib 3. quæſt. 17. num. 83.* Sed cùm mens & ratio finalis conſtitutionis Gre-

gorianæ in fulminatione dictæ cenſuræ alia non fuerit niſi reuerentia ſacris templis debita, & conſequenter indemnitas perſonarum ad ea confugientium, & dicendum eſt in caſu noſtro, quòd licèt verba Bullæ dirigantur in extrahentes, interpretanda tamen ſunt à fortiori: etiam contra occidentes, vt legis mens & intentio ſeruetur: nam certè maiorem irreuerentiam erga ſacra templa, & maiorem offenſionem circa perſonas ad ea confugientes præberet, qui reum in Eccleſia occideret, quàm ſi illum ex ea extraheret. Ergo, &c. Adde quòd cùm lex, frequentioris vſus cauſa aliquid decernit, caſum minùs frequentem non excludere, ſed comprehendere tradunt Doctores *in leg. vnic. Cod. de raptor. virgin.* cum Gloſſa *ibi*, & *in l. verbo Dei, Cod. de his, qui ad Eccleſ. confug.* & Clement. 1. *verb. præſidentes de reſcript.* Et in ſpecie Valaſcus *tom. 1. conſil. 8. numer. 2.* Peralta *in leg. Lucius la 1. numer. 22. ff. de legat. 2.* Sanchez *de matrimonio, lib. 3. diſputat. 20. numer. 3. & lib. 9. diſp. 14. num. 16.* cum aliis. Ergo cùm Summus Pontifex in dicta conſtitutione expreſſerit caſum frequentiorem extrahentium reos ab Eccleſia, non ex hoc excluſit minùs frequentem, nempè occidentium reos in illa.

Probatur ſecundò. Quia licèt extenſio legis non debeat fieri vltra verborum proprietatem tam naturalem, quàm ciuilem: tamen extenſio admittitur, quando lex, ſi non extenderetur, remaneret eluſoria, vt tradit Nauarrus *cap. 27. numer. 51.* Couarruuias *variar. reſolut. lib. 3. cap. 3. numer. 9.* Felinus *in cap. tranſlato, de conſtitut. numer. 14.* Suarez *lib. 4. cap. 2. numer. 7.* Maſcardus *de probat. concluſ. 596. numer. 2.* Sarmiento *lib. 1. ſelect. interpretat. cap. 12. n. 7.* Tiraquell. *in legib. connubialib. gloſſ. 5. num. 115.* Aluarus Valaſcus *tom. 2. conſultat. 159. num. 10.* & alij penes ipſos. Quod probatur ex Gloſſa *in cap. Clement. 1. de ſepult. in verſ. ſepelietur, in fine.* Gloſſa *in cap. quamquam*, & Gloſſa finalis *de vſur. in 6.* extendens illam conſtitutionem odioſam de Teſtamento ad Codicillos, & ad omnem vltimam voluntatem, vt non ſit eluſoria. Et confirmari poteſt *ex cap. Ciuitas, de excommunicat. in 6.* vbi interdictum Ciuitatis extenditur ad Suburbana, ne vilipendi valeat interdicti ſententia. Sed in noſtro caſu, ſi conſtitutio Gregoriana, non extenderetur, remaneret eluſoria, & deſeruiret de vento: quia iudices Laici, & eorum Miniſtri ad effugiendam excommunicationem Pontifici reſeruatam, non extraherent reos, de quibus eſt quæſtio, ab Eccleſia, ſed illos in ea occiderent; quod eſſet legi fraudem facere, contra regulam leg. *contra legem 28. ff. de legib.* ibi, *in fraudem verò legis, qui ſaluis verbis legis ſententiam eius circumuenit*, & *ibi* Gloſſa, Albericus, Baldus, & Fulgoſius multis exemplis illuſtrant. Idem probatur in Regula, *certum 88. lib. 6.* ibi, *Certum eſt quòd is committit in legem, qui verba legis complectitur, & contra legis nititur voluntatem.* vbi Gloſſa, Dynus, & Peckæus, quibus adde Thomam Vallaſcum *tom. 1. allegat. 67. numer. 41.* Ergo dicendum eſt ſub nomine extrahentium, ne lex noſtra eluſoria remaneat, occidentes etiam incluſos eſſe. Facit ad confirmationem ſupradictorum altera regula iuris, quòd non debet quis admitti alia via, quando alia prohibetur illud facere, *ex leg. oratio, ff. de ſponſal. regul. cùm quid 84. lib. 6.* vbi gloſſa aliquibus exemplis exornat, & poſt eam Dynus & Peckæus. Quibus addo Ioſeph Seſſe *deciſ. Aragon. 28. numer. 11.* & alios, quos citat & ſequitur doctiſſimus & amantiſſimus Dominus meus Larrea *in deciſ. Granatenſ. part. 2. deciſ. 67. num. 13.* Ergo, &c.

Probatur tertiò. Quia non pauci, nec contemnendi, imò magni nominis Doctores aſſerunt etiam legem pœnalem extendendam eſſe ad alium caſum, quando militat eadem ratio. Et ita per textum *in l. 2. verſ. ſi Curatores, ff. ad Tertull. & in cap. ſi poſtquam, cum gloſſ. de elect. in 6.* docet Alphonſus Moditius *in §. lex eſt, Inſtitut. de iure gent. dub. 54. numer. 1.* Quia vbi eſt eadem ratio, & omnimoda ſimilitudo, debet eſſe eadem iuris diſpoſitio etiam in pœnalibus: quia tunc non dicitur fieri extenſio, ſed quædam declaratio, vt notat Gloſſ. ſingularis *in cap. 1. in verbo Italiæ, de tempor. ordinand. lib. 6.* quam pro ſingulari commendat Panormitanus *in cap. nihil, column. antepenult. de elect. & in cap. finali, column. 2. de reſcript.* & Cynus *in l. 1. Cod. de interdict.* vbi Baldus dicit *in ſecunda column. circa medium*, allegando illam gloſſam, quòd vbi eſt eadem ratio, ibi idem eſt caſus formalis ex mente iuris, licèt non ſit eadem materia, & *in leg. ſi quis ſeruo, Cod. de furtis, column. 2. verſicul. dubitatur ergo, in fine*, dicit, quòd conſtitutio pœnalis non dicitur extendi, vbi extenditur ex mente eiuſdem conſtitutionis, iuxta doctrinam Gloſſ. *in cap. ſi poſtquam de elect. lib. 6.* vbi Gloſſa *in verb. mente modicum, vltra medium.* Idem firmat expreſsè Baldus *in l. illud, col. 2. circa medium, verſic.* Item nota ex Gloſſa *Cod. de Sacroſanct. Eccleſ.* quod licèt lex prohibeat extenſionem; tamen fiet extenſio de ſimilibus ad ſimilia, & hoc ſentit *ibi* Gloſſa *in verſ. alia cauſa, in princip.* & ſubdit Baldus, quòd illa dicuntur ſimilia, in quibus eſt eadem ratio vel maior. *leg. non ſolùm, § qua priuilegium, ff. de excuſat. tutor.* Et tunc non dicitur fieri extenſio propriè, ſed hoc dicitur ineſſe de iure: allegatur Cynus *ibi*, & Gloſſ. *in d. cap. 1.* Quæ omnia latè confirmantur à Guttierrez *Practic. Quæſtion.*

Quæſtion. lib. 3. quæſt. 17. numer. 83. vbi probat, quod in quacunque materia ſimus, vbi habet locum ratio legis, ibi quoque locum debet habere ipſa lex, *leg. illud, ff. ad legem Aquiliam, leg. à Titio, cum ſimilibus, ff. de verbor. obligat.* Mantic. *de coniect. vltimar. volunt. lib. 2. cap.* 11. *numer.* 20. Tiraquellus *de cauſ. ceſſant. part.* 1. *numer.* 151. Becc. *conſil.* 89. *numer.* 10. Decianus *conſil.* 76. *numer.* 10. *lib.* 2. Maſcardus *de probat. concluſ.* 1162. *numer.* 4. *& priùs concluſione* 312. *numer.* 9. Adde Barb. *conſil.* 10. *numer.* 11. 12. *&* 19. *lib.* 2. Hinc eſt, quòd in his, quæ per rationem legis comprehenduntur, non dicitur fieri interpretatio extenſiua, ſed comprehenſiua. Roland. à Valle *conſil.* 27. *numer.* 6. *cum ſequentibus, lib.* 1. Euerardus *vbi ſuprà, verſicul. Primò enim fallit*, & plures referens Doctores Molina *lib.* 1. *de Hiſpan. primogenit. cap.* 5. *num.* 12. Tiraquellus *dicta part.* 1. *de cauſa ceſſante, numer.* 136. *cum ſeqq.* Becc. *conſil.* 62. *num.* 17. Et dicitur fieri interpretatio intellectiua, non verò extenſiua. Baldus *in l. quamuis, in princip. Cod. de fideicommiſſ.* Tiraquellus *vbi ſuprà, numer.* 155. Decianus *dicto conſil.* 43. *num.* 20. *lib.* 2. Et non dicitur lex extendi, ſed includi ille caſus ſub eiuſdem legis diſpoſitione, latè Crauetta *de antiquit. temp.* 4. *part. princip. in princip. numer.* 91. *cum ſequentibus*, & Pariſius *conſil.* 32. *numer.* 20. *lib.* 2. Ergo cum ex ſupradictis pateat ex identitate rationis legem pœnalem eſſe extendendam. A fortiori dici poteſt cenſuram conſtitutionis Gregorianę contra extrahentes, extendi poſſe, imò comprehendi occidentes. Sed dato, quòd contraria opinio eſſet probabilior, nempe legem pœnalem non eſſe ex identitate rationis extendendam: tamen certum eſt non procedere, quando lex pœnalis lata eſt in fauorem animarum, vt docet Sanches *lib.* 3. *diſp.* 1. *num.* 8. Hoſtienſis *cap. penultimo, in fine, qui filij ſint legitimi*, vbi Ioan. Andreas *num.* 5. Anton. *num.* 9. Ancharanus *num.* 5. Abbas *numer.* 5. *&* 6. Henricus *numer.* 10. Alexander de Neuo *numer.* 7. Præpoſitus *num.* 3. Bartolus *Auth. Sacramenta puberum, num.* 19. *Cod. ſi aduersùs venditionem, vbi* Iaſon *numer.* 72. Francus *cap. ſciant cuncti, de election. in* 6. *numer.* 6. addens quantumcunque lex correctoria ſit. Caſtillo *leg.* 40. *Tauri numer.* 14. Couarruuias 4. *decret. part.* 2. *cap.* 6. *initio, num.* 12. vbi alios refert. Perez *lib.* 5. *Ordin. titul.* 1. *lib.* 1. *fol.* 39. *col.* 1. Gratianus *regul.* 111. *num.* 6. Flaminius *de reſignat. benefic. lib.* 11. *quæſt.* 2. *num.* 17. Azeuedo *lib.* 5. *recopilat. titul.* 1. *l.* 2. *num.* 4. Et idem dicendum eſt, quando lex pœnalis eſt in fauorem Eccleſiæ, vt docet Gloſſa *cap ſciant cuncti, verb. alios*, quam ſequuntur Dominicus ibi *numer.* 6 & Francus etiam *numer.* 6. Et ideò ex Suarez Pater Leſſius *lib.* 2. *cap.* 45. *dub.* 4. *numer.* 22. docet, quòd excommunicatio *in cap. conqueſti, de ſentemt. excomm.* contra infringentes & ſpoliantes Eccleſia eſt extendenda etiam contra comburentes, quia eſt lata in fauorem Eccleſiæ, licèt comburens non confringat propriè vel expoliet Eccleſiam. Sed conſtitutionem Gregorianam certum eſt latam eſſe in fauorem Eccleſiæ, & ad euitanda ſacrilegia, quæ circa eius reuerentiam, & immunitatem laici perpetrabant, vt patet ex verbis Bullæ, ibi, in grauem locorum, & perſonarum contemptum, ipſius diuinæ Maieſtatis offenſam & ſcandalum, &c. ergo licet ſit pœnalis, extendendam eſſe dicendum eſt. Et ideò excommunicationem contra extrahentes ex identitate rationis occidentes comprehendere meritò putauimus.

Confirmantur ſupradicta aſſerendo conſtitutionem Gregorianam eſſe fauorabilem. Et ratio eſt, quia ex primario fine attendenda eſt diſpoſitio, vt colligitur ex Gloſſ. *in cap. ſi propter, de reſcript. in* 6. *verſ. primi anni.* vbi illam conſtitutionem reſeruantem fructus vacaturæ Epiſcopo mortuo, appellat fauorabilem: quia principaliter edita eſt in fauorem Epiſcopi, vt debita perſoluat, quamuis in eorum damnum, quibus obuenire debebant, redundet. Et tenet ibi Dominicus *numer.* 9. Francus *num.* 6. idem tenet Gloſſ. *in cap. ſciant cuncti, de elect. in* 6. *verb. alios*, & *ibi* Dominicus *in fine.* Francus *ibi in fine.* Bartolus *leg. qui exceptionem* 40. *in princip. num.* 2. *per illum textum, ff. de condict. in deb.* & *ibi* Albericus *num.* 1. Salicet. *numer.* 1. idem Bart. *in leg. ſi quis nec cauſam, in princip. numer.* 6. *ff. ſi cert. petat.* & *ibi* Paulus *numer.* 4. Felin. *cap.* 4. *de ſponſalib. num.* 14. *verſ. aliud eſt, & cap. non dubium, numer.* 2. *de ſentent. excommunicat.* & dicit eſſe optimum textum ad hoc probandum *cap.* 2. §. *Statuimus, de decim. in* 6. ibi, *cùm non ſit dicendum aſperum, ſed pium potiùs ac benignum.* Additio ad Panormitanum *cap. non dubium, de ſentent. excommunic. numer.* 3. *verb. pœnali.* Sylueſt. *verb. interpretatio, in fine.* Couarruuias cum aliis, quos refert, *variar. reſolut. lib.* 1. *cap.* 11. *num.* 5. Mandoſius *regula* 10. *de Annali, quæſt.* 3. *numer.* 7. Flamiuius *de reſignat. beneficior. lib.* 12. *quæſt.* 2. *n.* 23. *& ſequent.* vbi alios refert. Itaque ſi principale intentum legiſlatoris ſit in fauorem alicuius diſponere; licèt in odium & damnum alterius redundet, diſpoſitio illa fauorabilis dicenda eſt. Sed præcipuum intentum Pontificis in noſtra conſtitutione, vt patet, nec indiget probatione, fuit fauor Eccleſiæ & perſonarum ad eas confugientium: licèt ex hoc emanauerit cenſura in extrahentes, fauorabilis tamen diſpoſitio dicenda eſt, & non pœnalis, vt ex ſuperiùs allatis probatum eſt. Vnde Alphonſus Moditius *in* §. *lex eſt, Inſtitut. de iur. gent.*

dub. 21. *numer.* 4. docuit excommunicationem disposítionis *in cap. si quis suadente* 17. *quæst.* 4. extendendam esse, quia licèt contineat pœnam; tamen quia principalis intentio disponentis fuit fauor Clerici, fauorabilis, & non pœnalis existimanda est. Et ita etiam docet nouissimè Merolla *in disputat. Theolog. tom.* 3. *disput.* 6. *cap.* 6. *dub.* 1. *numer.* 14. addens vnum notabile pro casu nostro, nempe leges latas pro tuitione Ecclesiasticæ immunitatis, etiam si pœnas infligant, esse tamen fauorabiles, & inter priuilegia computari; sed constitutio Gregoriana licet censuram imponat, hoc facit pro munienda immunitate Ecclesiarum: ergo constitutio fauorabilis dicenda erit.

Restat modò respondere ad argumentum contra nostram sententiam in priuilegio oppositum: & pater responsio ex dictis. Hinc Naldus vbi infrà sic ait. Nec quicquam facit ratio illa deducta ex proprietate verborum prædictæ Extrauagantis, capere nempe, vel carcerare, &c. quia respondetur ea omnia satis verificari formaliter; & iuxta mentem disponentis: ne scilicet delinquentes, & in Ecclesia se recipientes abducantur ab ea, protegente ipsos immunitate Ecclesiastica: & sic nec in bonis, nec in persona quicquam nocibilitatis perpeti debent, nec ex captura; nec ex percussione, aut alio corporali detrimento.

Nec dicatur non esse faciendam extensionem de casu ad casum in odiosis. Quia respondetur, quòd dispositio etiam odiosa, si ex ipsius ratione expressa extenderetur, non esset verè exiendere, sed comprehendere tanquam genus species suas; sicut etiam illa dicitur continere species, & casus omnes, qui eiusmodi expressæ rationi conuenire possunt: & ita hæc erit interpretatio intellectiua, non extensiua. Hæc Naldus. Vel respondendum est legem pœnalem esse extendendam, quando lata est in fauorem Ecclesiæ, & ad euitanda peccata, vt lata est constitutio Gregoriana: immò cùm eius præcipuum intentum dirigatur in fauorem Ecclesiarum, & personarum ad eas confugientium: licèt ex hoc redundet pœna inflicta violatoribus: tamen adhuc dicenda est constitutio fauorabilis, & non pœnalis & ideò extendenda. Remanet igitur satis euacuatum argumentum aduersariorum.

Ad authoritatem verò Henriquez asserentis non violari Ecclesiam à iudice, si occidat in ea malefactorem, quem capere non potest. Respondeo hanc doctrinam esse falsam, & improbabilem: & vt talem illam damnat & improbat nouissimè ex eadem Societate Iesu Stephanus Fagundez *in Decalogum, tom.* 2. *lib.* 6. *cap.* 3. *num.* 14. Concludo igitur ex supradictis iudices laicos, & eorum Ministros occidentes reos in Ecclesia incurrere in excommunicationem constitutionis Gregorij XIV. Et ita ego ore tenùs respondi Felici Tamburello nunc Episcopo Soræ; tunc verò Vicario Generali Eminentissimi Principis, & Domini mei Cardinalis Boncompagno.

Sed ne aliquis dicat me nimis esse pronum ad defendendam immunitatem Ecclesiasticam: sciat me non esse primum Auctorem huius sententiæ, sed illam ante me docuisse amicissimum Ioannem Mariam Nouarium *tract. de elect. fori tom.* 2. *part.* 2. *quæst.* 14. Nostrum Patrem Naldum *in Annotationibus Practicis ad ius Canonicum, fol.* 61. & nouissimè Paulum Squillante *tractat. de obligat. Cleric. part.* 5. *dub.* 14. *numer.* 90. vbi testatur sic fuisse obseruatum in facti contingentia. Verùm cùm in conflictu opinionum illa sit amplectenda, quæ fauet Ecclesiæ, vt tradit Ioannes Solorzanus *de Indiarum iure, tom.* 1. *lib.* 2. *cap.* 24. *n.* 39. & alij, quos ego citaui *in part.* 1. *tract.* 2. *resolut.* 63. *& part.* 5. *tractat.* 1. *resolut.* 27. hanc ideò nostram sententiam ab omnibus in fauorem Ecclesiæ amplectendam esse existimo.

Et hæc dicta sufficiant pro præsenti tractatu de immunitate Ecclesiarum aduersùs Sarpum illam prorsùs labefactare conantem. Aduerte etiam hîc obiter eumdem Sarpum *cap. vltimo* docere Templum Iudæorum priuilegio immunitatis non fuisse insignitum: sed aduersùs illum insurgit Georgius Rittershusius, vtinam pius esset Author, de iure Asylorum *cap.* 12. vbi etiam alium Sarpi errorem adnotat: nempe Græcorum tantummodò vsum fuisse, vt templis immunitatem tribuerent, quod falsum putat, cùm apud omnes Gentes asyla recepta fuerint. Vnde apparet Sarpum Iudæorum, Gentium & Christianorum templis nimis infensum fuisse.

Sed quia Sacra Templa non solùm priuilegium conferunt reis ad se confugientibus, sed etiam aliquibus personis ad eorum seruitium deputatis, ideo in fine huius tractatus in gratiam studiosorum visum est mihi hîc apponere casum de quo his diebus interrogatus fui à viro docto & integerrimo Francisco Paulatio Sacrarum Congregationum Concilij & immunitatis Secretario dignissimo.

***

In

In Diœceſi N. volentes ad Ordines promoueri priùs adſcribuntur Eccleſiæ Cathedrali, & per annum geſtant habitum Clericalem inſeruiendo eidem Eccleſiæ, prout faciunt Clerici iam ordinati. Quæritur an in dicto anno gaudeant priuilegio fori?

Resol. XXXVI.

NEgatiuè reſpondet Bonacina *tom. 2. diſputat. 10. quæſt. 2. §. 2. numer. 2.* Suarez *contra Regem Angliæ, lib. 4. c. 29. num. 9.* Gambacurta *de immunit. lib. 7. cap. 11. num. 2.* Reginald *tom. 1. lib. 9. cap. 23. num. 354.* & alij. Probat Bonacina hanc ſententiam primò, quia tales non gaudent priuilegio Canonis, ergo neque gaudere debent priuilegio fori. Secundò, quia in Concilio Tridentino non ſolùm, vt quis gaudeat priuilegio fori, præſcribitur ei delatio habitus, ſed etiam tonſuræ. Tertiò, quia ſupradicti non ſunt perſonæ Eccleſiaſticæ.

Verùm ego affirmatiuæ ſententiæ tanquam magis Eccleſiæ fauorabili libenter adhæreo, quam tuetur Decianus, quem citant & ſequuntur Ambroſinus *de immunit. cap. 22. n. 6.* & Farinacius *in praxi Criminali. quæſt. 8. n. 5.* quibus ego ado Belletum *in diſquiſit. Cleric. titul. de fauore Clericorum perſonali, §. 2. num. 2.* Barboſam *de iur. Eccleſ. lib. 1. cap. 3. §. 2. num. 52.* & alios penes ipſos aſſerentes priuilegium fori extendendum eſſe ad ſeruientes Eccleſiis. Et probant hanc ſententiam, *ex cap. 2. de foro compet.* vbi ſic habetur. Nullus iudicum neque Presbyterum, neque Diaconum, aut Clericum vllum, aut minores Eccleſiæ ſine permiſſu Pontificis per ſe diſtringere, aut condemnare præſumat. Vbi gloſſa, per minores Eccleſiæ intelligit ſeruientes deputatos ad eius obſequium.

Nec obſtat dicere cum Gambacurta & Reginaldo vbi ſuprà, quòd text. *in dicto cap. 2.* intelligendus eſt de illis, qui ſunt perpetuò adſtricti ſeruitio Eccleſiæ : nam hoc gratis dicitur ; cùm enim inſeruientes Eccleſiæ priuilegio fori decorentur, non in gratiam propriæ perſonæ, ſed in gratiam ipſius Eccleſiæ, vt patet *ex dicto, cap. 2. de for. compet. & ex cap. Eccleſiarum ſeruos, 12. quæſt. 1.* Sequitur, quòd qualitas perpetuitatis non poſſit eſſe conſiderabilis, vt ſine illa inſeruientes non debeant gaudere immunitatibus : pro tempore enim, quo inſeruiunt famuli temporales, eodem modò inſeruiunt reſpectu illius temporis, quo perpetui reſpectu perpetuitatis : neque enim perpetuitas imprimit characterem prout Clericatus, cuius ratione non poſſint perpetui conueniri coram iudice laico : ſed ideò conueniri non poſſunt, quia Eccleſiæ inſeruiunt ; quæ qualitas ſeruitij ita cadit in temporario, prout in perpetuo. Cùm igitur ſeruire non importet neceſſariò actum perpetuum, cùm ad tempus quis poſſit inſeruire ; & reſpectu illius temporis eadem ſit vtilitas Eccleſiæ, pro qua inductum fuit priuilegium, ratione ſerui temporarij, quæ eſt ratione ſerui perpetui. Ergo cùm vt Eccleſia ſeruitium conſequatur, dum effectualiter famulus inſeruit, non ſit neceſſe, vt addictio ſit perpetua, in conſequens per neceſſe ſequitur, quòd exemptio, quæ eſt conceſſa intuitu ſeruitij Eccleſiæ, non ſit conceſſa intuitu perpetuitatis : & ſic quòd perpetuitas, vel temporalitas non poteſt aliquid importare, vt ex ea concludatur exemptio. Et ita hanc ſententiam Gambacurtæ & Reginaldi de ſeruis perpetuis & temporariis optimè refellit Hiſpanus Narbona *in recopilat. part. 3. lib. 4. tit. 1. leg. 20.* Gloſſ. 1. *numer. 27.* & alij.

Nec ſecundò obſtat dicere cum Suarez *numer. 11.* textum, *in dicto cap. 2.* intelligendum eſſe de ſeruientibus Eccleſiæ, non omninò laicis ; ſed habentibus ſaltem primam tonſuram ; nam hoc etiam gratis dicitur. Et miror alioquin virum doctiſſimum hæc dixiſſe ; nam ante Concilium Tridentinum omnis Clericus etiam primæ tonſuræ ſine ſeruitio Eccleſiæ gaudebat priuilegio fori, vt latè & doctè more ſuo probat Thomas Vallaſcus Luſitanus *tom. 1. allegat. 10. numer. 12. & 13.* Ergo nullum priuilegium haberent ſeruientes Eccleſiis virtute d. cap. 2. *de for. compet.* Sed vt vult Suarez, Clerici eſſe deberent : nam Clerici etiam non deſeruiendo Eccleſiæ tunc, vt dictum eſt, priuilegio fori gaudebant.

Dicendum eſt igitur abſolutè ſeruientes Eccleſiis gaudere priuilegio fori, & maximè in caſu noſtro, cùm deſeruiant in habitu Clericali, & in ordine vt ad minores promoueantur. Vnde hanc ſententiam videtur ſatis firmare Siculus noſter Barbatia *in dicto cap. 2. de foro compet. numer. 24.* vbi ſic ait. In Gloſſa quæritur, quid comprehendatur appellatione minorum Eccleſiæ, qui non poſſunt diſtringi, aut condemnari à iudice laico. Reſpondet, quòd ſunt ſcholares, vel ſeruientes Eccleſiæ deputati ad eius obſequium : quia illi eodem priuilegio gaudere debent, *12. quæſt. 2. c. Eccleſiarum ſeruos* : habuit fortè reſpectum ad quaſdam Eccleſias, maximè in Alemania, vbi ſunt ſcholares addiſcentes, & ſeruientes Eccleſiæ : ſimile habetur *in cap. 1 de celebrat. Miſſar.* Veniunt etiam ſeruientes ipſi Eccleſiæ, ſi ad obſequium eius deputati ſunt : & ſic non ſufficit ſeruire Eccleſiæ, ſed oportet deputatum eſſe ad eius obſequium. Vidi ego ſæpenumero fornarium

meum ſeruientem Eccleſiæ in Miſſa, vt propter hoc non gaudeat priuilegio Eccleſię, quia ad illud ſeruitium non eſt deputatus. Sed Vincentius videtur intelligere de iunioribus deputatis Eccleſiæ obſequio, vt adueniente ætate promoueantur ad ordines. Hucuſque Barbatia, cuius vltima verba mirificè faciunt pro caſu noſtro, & ea quoque, quæ addit poſtea *numer.* 33.

Reſtat modò reſpondere ad argumenta Bonacinæ in principio poſita. Et ad primum, quòd iſti Eccleſiæ ſeruientes non gaudent priuilegio Canonis; ergo neque gaudere debent priuilegio fori. Reſpondeo negando conſequentiam: nam familia laica Epiſcopi, vt iteratis vicibus declarauit Sacra Congregatio, & ego ſatis firmaui ex communi Doctorum ſententia in Apologetica diſceptatione contra Moſcoſum *reſolut.* 2. gaudet priuilegio fori, & tamen non gaudet priuilegio Canonis. Valet quidem argumentum, vt obſeruat Suarez *contra Regem Angliæ, lib.* 4. *cap.* 29. *numer.* 6. Layman *lib.* 4. *tract* 9. *cap.* 7. *numer.* 1. & me citato Ambroſinus Machin *vbi infrà, art.* 4. *numer.* 37. valet, inquam, argumentum, gaudet quis priuilegio Canonis; ergo gaudebit priuilegio fori, ſed non è conuerſo.

Ad ſecundum. Quòd ex Concilio Tridentino, vt quis gaudeat priuilegio fori, debet non ſolùm geſtare habitum, ſed tonſuram. Reſpondeo, quòd Concilium, vt legentibus patet, loquitur de priuilegio fori, quo debent gaudere Clerici, vt Clerici: non de priuilegio fori, quod aliis competit ex alio capite. Et ideò Concilium aſſerit. Nullus Clericus prima tonſura initiatus, &c. Vnde Stephanus Bauny Auctor parum fauens Eccleſiaſticæ immunitati, licèt alioquin vir doctus & eruditus in Theolog. Moral. *tom.* 1. *tract.* 11. *quæſt.* 37. & alij quos ad ſatietatem adduxi *in dicta diſceptatione Apolegetica, reſolut.* 8. mordicùs hanc ſententiam tenent.

Ad tertium argumentum, quòd dicti ſeruientes non ſint perſonæ Eccleſiaſticæ. Reſpondeo hoc eſſe verum: ſed non ſequitur. Ergo non gaudent priuilegio fori: quia, vt dictum eſt, hoc priuilegium illis non datur à ſacris Canonibus intuitu perſonarum, ſed ratione ſolius vtilitatis Eccleſiæ: ſicut ſeruientes Epiſcopis non ſunt perſonæ Eccleſiaſticæ, & tamen gaudent priuilegio fori. Vnde non deſinam hîc apponere verba Ambroſij Machin *in allegatione pro iuriſdictione Ordinum Militarium, art.* 6. *numer.* 58. vbi ſic ait. [Muy differente razon es de los Clerigos à los de la familia del Obispo que gozan del fuero, y no del Canon: porque el fondamento de gozarle no es el miſmo: pues no ſe leſda como à perſonas Eccleſiaſticas, ſi no come à familiares del Obispo, à qui en el derecho leda.] Hæc ille; quæ indiuidualiter deſeruiunt pro caſu noſtro: & pro reſponſione ad omnia argumenta Bonacinæ. Contra quem etiam facit caſus vxoris Clerici coniugati, vt me citato docet nouiſſimè Merola *tom.* 3. *diſput.* 6. *cap.* 3. *numer.* 52. & ego addo vxores Equitum Diui Iacobi Alcantaræ, & Calatrauæ; quas certum eſt non gaudere priuilegio Canonis, neque eſſe perſonas Eccleſiaſticas; & tamen gaudent priuilegio fori: vt inter alios nouiſſimè ſolidè probat eruditus Franciſcus de Amaia *in Cod. lib.* 10. *titul.* 39. *numer.* 12. *& ſequent.* Ergo idem dicendum eſt de ſeruientibus Eccleſiis, qui licèt non gaudeant priuilegio Canonis, neque ſint perſonæ Eccleſiaſticæ, non ex hoc ſequitur contra Bonacinam non poſſe gaudere priuilegio fori, & maximè in caſu noſtro, vbi tales incedunt cum habitu Clericali, & deſeruiunt Eccleſiis intuitu ſuſcipiendi ordines minores. Et ita ſtando in terminis iuris communis ego probabiliter ſentio, ſaluo ſemper aliorum doctorum virorum meliori iudicio, & Sacræ Congregationis immunitatis oraculo.

TRACTATVS SECVNDVS,
SEV
APOLOGETICA DISCEPTATIO
DE
FAMILIA LAICA
NVNTIORVM APOSTOLICORVM.

An familia laica Nuntij Apostolici gaudeat priuilegio fori.

RESOL. I.

NEgatiuam sententiam tenet nouissimè Christophorus de Moscoso, cuius laudes & merita, meritò enumerat eruditus Amaia *in Codicem, lib.* 10. *tit.* 39. *numer.* 12. Probat hanc suam sententiam nominatim contra me *in Allegatione Hispano idiomate conscripta*, primò quia Episcopi familiam armatam habere non possunt, *ex Gloss. in cap. dilecto, de sentent. excommunicat. in 6.* & docet Hostiensis, Abbas, Felinus ita *à numer.* 22. Secundò, quia licèt Ministri Curiæ Episcopalis gaudere debeant priuilegio fori, hoc tamen intelligendum est in delictis communibus: neque ex Ministris Curiæ facienda est extensio ad familiam domesticorum; cùm nullus extet Canon, qui hoc priuilegium eis concedat, vnde ait. [Aunque fuera cierta la opinion fauorable a los Obisbos, y necessaria para conseruar la iurisdicion, y castigar los excessos de sus ministros cometidos en los officios: ne se puede estender este priuilegio a que los Criados gozen de el fuero, porque para esto no ay texto ec todo el derecho, que lo decida, y sarece de razon, que tengan tal priuilegio los Criados seglares de los Obisbos, y fuera di graue inconueniente para el gouierno politico de los Principes, y buena administracion di justica:] ita *à numer.* 25. *vsque ad* 39. Tertiò, quia hoc priuilegium Papa non potest concedere inuitis Principibus, cùm non possit laicos à seculari iurisdictione eximere: & ideò laici non possunt se submittere Ecclesiasticæ iurisdictioni. Ita *à numer.* 30. *vsque ad* 41. vbi citat Pontium, Barbosam & alios. Quartò, quia ex auctoritate Patris Suarez *contra Regem Angliæ, lib.* 4. *c.* 29. *numer.* 9. Familia Episcopi post Concilium [es euidente, que no pue de gozar del fuero, porque en la *sess.* 13. *cap.* 6. se da forma, y ponen la calidades dè ordenes, y otros requisitos che han de tener, con que quando fuere cierto tal priuilegio oy esta derogado respecto de que las palabras con que se decide son vniuersales, que las palabras con que se decide son vniuersales, y comprehensiuas de todos los que han de ser exemptos; porque el derecho dize: Nullus prima tonsura initiatus, aut etiam in minoribus ordinibus constitutus ante decimum quartum annum beneficium possit obtinere. Is etiam priuilegio fori non gaudeat, nisi beneficium Ecclesiasticum habeat; aut clericalem habitum ac tonsuram deferens alicui Ecclesiæ de mandato Episcopi inseruiat, vel in seminario Clericorum, aut in aliqua schola, vel vniuersitate de licentia Epispopi, quasi in via ad maiores ordines suscipiendos versetur. Ninguno goze del priuilegio de el fuero sin tener ordines, o beneficio, o traer habito decente, ò assignado à el seruicio de alguna Yglesia por mandado del Obisbo.] Ita ille *num.* 47. *& sequent.* vbi pro hac opinione præter Suarez citat Ceuallos, Pereiram, Cutellium & Vegam. Quintò, [quia fuera absurdo grande, y contra derecho hazer luez a el Obisbo in los delitos de sus familiares *ex leg. qui iurisdictioni, ff. de iudiciis*,] vbi Vlpianus ait. Qui iurisdictioni præest, neque sibi ius dicere debet, neque vxori, neque liberis suis, neque libertis, neque cæteris, quos secum habet; ita *numer.* 42. Sextò affert *numer.* 43. cedulam Regis Ferdinandi & Isabellæ, in qua clarè statuitur familiares Prælatorum esse subiectos potestati sæculari. Et tandem septimò asserit *in numer.* 29. si familia laica Episcoporum gauderet priuilegio fori, diminueretur quàm plurimùm potestas Regis, & esse contra bonum & pacem publicam propter delicta supradictorum. Vnde ex his præci-

puè

puè fundamentis Moſcoſus negat mordicùs familiam laicam Epiſcopi gaudere priuilegio fori ; & per conſequens infert (nam de hoc erat tunc quæſtio) neque familiam Nuntij Apoſtolici tali debere priuilegio frui.

Proponuntur fundamenta affirmatiuæ ſententiæ.

RESOL. II.

SEd his non obſtantibus ego puto familiam laicam Nuntij Apoſtolici gaudere priuilegio fori , quia in Prouincia ſua habet iuriſdictionem ordinariam, quam habet Epiſcopus in ſua Diœceſi , vt probat Fagundez *in Decal. tom. 1. lib. 2. cap. 41. numer. 22.* Suarez *de Relig. tom. 2. lib. 6. de voto , cap. 10. numer. 10.* Gomez *in Bullam Cruciatæ , clauſul. 10. numer. 61.* Merolla *in Theolog. Moral. tom. 3. diſputat. 7. cap. 5. difficult. 8. dub. 21. numer. 491.* Molina *de iuſtitia , tract. 5. diſputat. 9. numer. 7.* Guttierez *in Can. quæſt. lib. 1. cap. 11. numer. 5.* Gonzales *in Regul. 8. Cancellar. gloſſ. 21. numer. 36.* Azorius *part. 2. lib. 2. cap. 27. quæſ. 5.* Gratianus *in diſceptat. forenſ. cap. 226. numer. 2. & 3.* Sanchez *de Matrimonio, lib. 1. diſputat. 28. numer. 27. & lib. 8. diſp. 28. numer. 4.* Abbas *in cap. 1. de offic. legat. numer. 2. & 3.* Ancharanus *cap. 1. in fine , num. 5. de tranſact.* Barbarius *de Cardinal. Legat. quæſt. 5. numer. 18.* & alij communiter : & ideò exercet omnia quæ per Ordinarios exercentur ratione ordinariæ poteſtatis , vt patet ex Abbate *in cap. quod tranſlationem , de offic. legat. numer. 9.* & aliis quos citat & ſequitur Fragoſo *in Regim. Chriſt. Reipublicæ , part. 1. lib. 5. diſp. 13. numer. 67.* Vnde Calderinus *conſil. 11.* docet, quòd quicquid poteſt Epiſcopus in Diœceſi reſpectu iuriſdictionis , poteſt Legatus in ſua Prouincia. Imò Legatus eſt ſupra omnes Ordinarios tanquam Summi Pontificis vices gerens *ex cap. 2. de legat. in 6.* & *ibi* Doctores communiter. Ergo ſicut familia laica Epiſcopi gaudet priuilegio fori ; ita & à fortiori Nuntij Apoſtolici gaudere debet. Et ideò tota difficultas eſt. An familia Epiſcopi tali gaudeat priuilegio : nam Moſcoſus negat, vt viſum eſt. Sed prorsùs contrariam ſententiam amplectendam eſſe exiſtimo , quam Cardinalis Tuſchus *tom. 3. littera E, concluſ. 27. numer. 21.* Iulius Clarus *in Prax. criminal. §. finali, quæſt. 35. numer. 18.* Ioannes de Monte Sperello *penes Calcaneum , conſil. 72.* Gratianus *deciſ. Mar. 233. numer. 2.* Capicius *deciſ. 12. numer. 1.* Suarez *in Theſauro, recept ſentent. ver. Clericus, numer. 129.* & Farinacius *quæſt. 8. n. 40.* communem vocant ; & ita reuera eſt, vt patet tam inter recentiores , quàm veteres : vnde viſum eſt mihi hîc per extenſum apponere omnes Doctores qui illam tenent. Et hi ſunt præter ſuprà dictos,

Abbas *in dicto cap. finali , de officic. Archid. numer. 5.* & *in cap. cùmnon ab homine , de iudic. numer. 2.* & *cap. 2. de for. compet. numero 6.*

Hoſtienſis *in dicto cap. finali, numer. 14.*

Ioannes Andreas *numer. 15.*

Butrius *num. 2.*

Ioannes Antonius de Nigris *in Extrauag. vnica, num. 89. de vit. & honeſt. Cleric.*

Calcaneus *conſil. 71. num. 4.*

Burſatus *conſil. 25. num. 13. lib. 1.*

Natta *conſil. 576. num. 5. in fin. lib. 3.*

Bombinus *conſil. 10. numer. 10.*

Viuius *deciſ. 116. num. 1.*

Ambroſinus Machin Archiepiſcopus Caliguritanus *in reſolut. pro iuriſd. Ordin. Milit. art. 6. num. 58.*

Boſſius *tit. de for. compet. num. 127.*

Decianus *in tract. crimin. tom. 1. lib. 4. cap. 4. num. 47. & 57.*

Maurus Burgius *de modo procedendi ex abrupto, quæſt. 65. num. 77.*

Marſilius *conſil. 67. num. 60.*

Sbrozius *de Vicario Epiſcopi, lib. 2. quæſt. 147. numer. 2.*

Aloyſius Leo *in Authent. Caſſa, mem. 23. C. de ſacroſanct. Eccleſ.*

Franciſcus Leo *in Theſaur. for. Eccleſiaſt. part. 1. cap. 11. numer. 17. & 18.*

Belluga *in Spec. Princ. rubr. 11. §. videndum, numer. 6.*

Villalobos *in commun. opinion. littera F, numero 33.*

Menochius *de arbitr. caſ. 561. num. 13.*

Alderanus Maſcardus *de ſtat. inter, concl. 1. numero 135.*

Carolus de Graſſis *de effect. Cler. effect. 1. numero 128.*

Barboſa *de poteſt. Epiſc. part. 3. allegat. 107. numero 9.*

Antonius de Marinis *Quotidian. reſolut. lib. 1. cap. 117. num. 1.* me citato.

Mauricius Alzedo *in prax. Epiſcop. part. 1. cap. 12. num. 77.*

Gauantus *in Enchirid. Epiſcop. ver. familiares Epiſcopi, num. 2.*

Hermanus Stamno *de ſeruit. perſon. cap. 7. numero 6.*

Marius Antoninus *variar. reſolut. lib. 1. reſolut. 75. num. 1.*

Belletus *in diſquiſit. Cler. p. 1. tit. de fauore, cler. real. §. 1. num. 15.*

Guazzinus *in defenſ. reorum tom. 1. defenſ. 20. cap. 9. num. 23. & 24.*

Trentacinquius *variar. reſolut. lib. 2. tit. de for. compet. reſol. 1. num. 1.*

Giurba *conſil. 70. n. 21. & conſil. 88. num. 1.*

Campanili *in diuerſit. iur. Canon. rubric. 9. cap. 9. numer. 12.*

Riccius *part. 2. deciſ. 192. & part. 1. deciſ. 69. & part. 4 deciſ. 292. & in Prax. tom. 1. reſol. 451. numero 5.*

Graffius *in deciſionib. aur. part. 2. lib. 3. cap. 5. numero 26.*

Carleualius *de iudic. diſput. 2. quæſt. 6. ſect. 6. numer. 427. & 509.*

Curia Philippica *tom. 1. part. 1. §. 1. numero 15.*

Monte allegro *in Praxi ciuili, lib. 1. cap. 9. numero 249.*

Genuenſis *in Praxi, cap. 8 num. 3.*

Cenedus *in Quæſt. Canon quæſt. 4. num. 26.*

Ciarlinius *in controuerſ. forenſ. cap. 20. numero 14.*

Duardus *in Bull. Cœnæ, lib. 2. Can. 15. quæſt. 8. numero 2.*

Theſaurus *deciſ. 22.*

Narbona *in Recompil. lib. 4. titul. 1. leg. 20. gloſſ. 22. num 9.*

Simeon Rao *in dubiis, de immunit. Eccleſiaſt. fol. 74.*

Reginaldus *tom. 1. lib. 9. cap. 23. num. 354.*

Torreblanca *in pract. iur. ſpir. lib. 15. cap. 6. numero 56.*

Baiardus *in additionib. ad Iulium Clarum, §. finali, quæſt. 36. num. 2.*

Angelus *in ſumma ver. famulus, num. 6.*

Bellouiſ. *in pract. crimin. titul de iniur. numero 43.*

Squillante *de priuileg. Cleric. cap. 7. numero 54.*

Bonacina *in Bullar. Cœn. diſputat. 1. quæſt. 16. punct. 3. num. 7.*

Paramus *in reſponſ. 2. pro iuriſd. Sancti Officij.*

Carolus Epiſcopus Nouarienſis *in Comment. ad cap. fin. de offi. Archidiac. penes Gatticum in allegat. pro Eccleſia, fol. 339.*

Megalius *in promptuar. tom. 2. ver. familia, numero 10.*

Scaccia *de iudiciis, libro 1. capite 11. numero 22.*

Suarez *in commun. opinion. ver. Clericus, numer....*

Zambellus *in Reper. Mor. ver. Eccleſia, quo ad eius libertatem, num. 10.*

Et tandem claudam hoc agmen Doctorum cum Hiſpano Roderico Acugna digniſſimo Archieſpicopo Bracarenſi *in Decretum Gratiani part. 1. diſt. 32. cap. 10. num. 11.* vbi ſic ait. Notabis famulos Epiſcoporum, etiamſi ſæculares ſint, nullatenùs poſſe à ſæculari iudice iudicari tam in ciuilibus, quàm in criminalibus, & eſt communis opinio. Ita ille.

Confirmatur ex aliis rationibus affirmatiua ſententia.

Resol. III.

PRobant ſuprà citati Doctores hanc opinionem ex cap. fin. *de offic. Archidiaconi.* in quo prætendebat Archidiaconus aliquos Diœceſis Senonenſis debere priùs conuenire coram ipſo, quàm coram officiali Archiepiſcopi, tum de iure communi ratione proprij Territorij, tum de conſuetudine: & ſicut à iuriſdictione inferioris nouerat eſſe exemptum Epiſcopum, cuius reſpectu & illius homines & familiares gaudent eodem priuilegio; propterea Archidiaconus excepit à ſua iuriſdictione cognitionem cauſarum Epiſcopi: vnde ex hoc concludenter contra Moſcoſum inferunt omnes Doctores citati, familiares Epiſcopi gaudere priuilegio fori. Probatur ſecundò ex text. *in cap. Eccleſiarum ſeruos*, qui licèt loquatur de ſeruis perpetuis & aſcriptitiis; Doctores tamen citati ex connexione materiæ docent & inferunt familiares Epiſcoporum fori priuilegio gaudere.

Probatur tertiò hæc opinio, præter alia iura à ſuprà citatis Doctoribus adducta, ex rationibus. Quia, vt optimè obſeruat Gratianus *tom. 3. c. 340. n 1.* & alij, priuilegium, quod habet Epiſcopus, tanquam principalis & caput, trahi debet etiam ad eius membra acceſſoria & appendices: cùm igitur famuli Epiſcoporum, vt quid acceſſorium ad ipſos Epiſcopos habeantur; itaut ſine eis ſtare nequeant: meritò hac ratione ad eos hoc priuilegium fori protrahi debet, *ex cap. quantis, de priuileg. & cap. liceat, eod. tit. in 6.* Vnde *in Authent. habita, Cod. ne filius pro patre*, priuilegium fori conceſſum ſcholaſticis comprehendit etiam eorum famulos & ſeruos, qui ad tempus ſeruiunt, vt obſeruat *ibidem* Baldus & Salicetus. Et quòd priuilegium Domini extendatur ad eius famulos, tradit Albericus *in leg. 1. Cod. de Epiſc. & Cler. num. 4.* perſonâ enim exemptâ ab alicuius foro, videtur etiam exempta tota eius familia, *ex cap. 1. de priuileg. in 6. ex leg. non aliter. ff de iudic. & leg. 2. Cod. de Epiſcop. & Cler.* maximè, vt docet Oldradus *conſil. 293. num. 5.* quando dominis redderetur incommodior vſus familiarium. Ergo, &c.

Nec valet dicere, quòd priuilegia tanquam ſtricti iuris non debent extendi, vt patet *ex c. priuilegia, de regul. iur. in 6.* Priuilegium ergo conceſſum Epiſcopo non debet extendi ad famulos laicos. Nam reſpondeo primò priuilegium extendi ſeu comprehendere perſonas connexas ipſi priuilegiato: ſicuti videmus priuilegium conceſſum Emptori dici conceſ-

ſum

ſum & venditori ; cùm vnum ſine altero eſſe non poſſit , ex quo ſunt duo correlatiua, vt obſeruat Romanus *conſil.* 108. *numer.* & Iaſon *in leg. non tantùm, numer* 12. *ff. de re iudic.* Sic etiam de priuilegio conceſſo marito intelligitur comprehendere vxorem , quæ ipſi marito connexa eſſe dicitur , vt in ſpecie tradit Baldus *in ſua Margarita in ver. priuilegium.* Reſpondeo ſecundò quòd priuilegium immunitatis Eccleſiaſticæ eſt fauorabile , vt tradit Gratianus *tom.* 2. *diſput.* 340. *numer.* 21. & ideò extendendum , vt docet Gambacurta *de immunitat lib.* 4 *cap.* 3. *numer.* 7. Decianus *conſil.* 80. *numer.* 19. *&* 21. *lib.* 3. Ambroſinus *de immunit. cap.* 10. *numer.* 7. & alij quos citat & ſequitur Farinacius *in append. de immunitate , cap.* 2. *numer.* 21. & Sperellus *deciſ.* 63. *numer.* 10. Adde quòd licèt priuilegium perſonale non egrediatur perſonam , *ex leg. Sordidorum , Cod. de excuſat. mun.* Tamen ad hoc rectè reſpondet Megalius *tom.* 2. *variar. reſolut.* 122. *num.* 8. priuilegium fori in noſtro caſu per ſe & principaliter eſſe perſonale quoad Epiſcopos ; ſed acceſſoriè propter eius fauorem pertinere etiam ad familiares commenſales, ex Baldo *in leg.* 2 *not.* 3. *Cod de Epiſc & Cler.* Grammatico *voto crimin.* 33. *numer.* 20. & aliis. Ergo, &c.

Nec obſtat dicere , quòd ex hac doctrina ſequeretur famulos etiam Clericorum gaudere priuilegio fori: ſed hoc dicere eſt abſurdum ſecundùm Moſcoſum *num.* 38. Ergo, &c. Nam reſpondeo primò hanc ſequelam apud plures Doctores non eſſe abſurdam , quos videre poteris apud me ipſum *in part.* 3. *tr.* 1. *reſolut.* 47. Vel etiam reſpondeo ſecundò cum Menochio *de arbitrar. lib.* 2. *cent.* 4 *caſ.* 562. *numer.* 13. hoc tantùm procedere in famulis Epiſcoporum ; quibus multa conceduntur, quæ aliis non ſunt permiſſa, vt etiam obſeruat Guazinus *tom* 1. *defenſ.* 20 *c.* 9. *num.* 23. & ex Calcaneo *conſ.* 72. Cardinalis Tuſchus *tom.* 3. *litt. E. concluſ.* 27. *num.* 31. Antonius Capicius *in deciſ.* 12. *num.* 1. Gratianus *deciſ. March.* 133 *num.* 2. Theſaurus *deciſ* 22. & tradit Aufrerius *tractat. de poteſt. ſecul. in Eccleſ reg* 2 *numer.* 36. & alij : patétque *ex cap. fin. de ſent. & re iudic in* 6. *cap. fin. de priuilegiis , eodem, cap. quia periculoſum , de ſent. excommunic. eod.*

Ex declarationibus Sacræ Congregationis, approbationis à S. D. Noſtro Vrbano VIII. etiam affirmatiua ſententia firmatur.

RESOL. IV.

ET ideò ex omnibus ſupradictis noſtram ſententian facto verbo cum Sanctiſſimo canonizauit Sacra Congregatio, vt ego adnotaui *in part.* 4. *tract.* 1. *reſolut.* 30. Quam etiam militare in Epiſcopis Titularibus eadem Sacra Congregatio determinauit ; vt ego obſeruaui *in part.* 5. *tractat.* 1. *reſol.* 25. Vnde viſum eſt mihi etiam hîc apponere Epiſtolam Eminentiſſimi Cardinalis Gypſij ad Eminentiſſimum Cardinalem Columnam in fauorem Illuſtriſſimi Domini mei Comitis D. Alphonſi Gonſagæ Archiepiſcopi Rhodienſis tenoris ſequentis.

EMINENTISS. ET REVEREND.
Signor. mio Oſſ.

DOuendo Monſignore Gonzaga Arciueſcouo di Rodi godere l'eſſentione douuta à Veſcoui riſpetto i beni e coloni ; & anco il priuilegio del foro riſpetto alli Miniſtri e familiari di lui , conforme la riſolutione altra volta fatta da queſta Sacra Congregatione: Eperchela detta eſſentione e priuilegio non vengono mantenute e difeſe dal Veſcouo Dioceſano , come egli e tenuto. Perciò queſti Eminentiſſimi miei Signori , doppo matura conſideratione ſono venuti in parere che V. Em. come Metropolitano ſi compiaccia ſupplire con la molta ſua pietà , prudenza e zelo , che non ſiegua pregiudicio alcuno alla giuriditione , & immunità Eccleſiaſtica : Et il detto Prelato non reſti priuo della ſudetta eſſentione e priuilegio. Ele bacio humilmente le mani. Roma li 21. *di Agoſto* 1638.

Di V. Eminentiſſ. Reuerendiſſ.

Humiliſſ. & affectionatiſſ. Seruitore
Il Cardinale Geſſi.

FRANCESCO PAVLVCCI Secretario della S. Congregatione.

Sed ad magis ſtabiliendam noſtram ſententiam apponam etiam hic per extenſum litteras Illuſtriſſimi Auditoris Cameræ ex ordine Sanctiſſimi D. N. Vrbani Papæ VIII. nunc feliciter regnantis emanatas : Ex quibus Moſcoſi ſententiam eſſe contra mentem non ſolùm ſacræ Congregationis , ſed etiam contra expreſſam declarationem ſupradicti Pontificis manifeſtè apparet.

Lettere ſcrite dall' Illuſtriſſ. & Reuerendiſſ. Monſignore Raggio Auditore della Cammera d'ordine eſpreſſo della ſantità di N. Signore Papa Vrbano VIII. in ſoggeto dell' immunità douuta à famigliari , Coloni , Partiarij , Bracenti , & Beni dell' Illuſtriſſ. & Reuerendiſſ. Signore Conte Alfonſo Gonzaga Arciueſcouo di Rodi.

ILL^mo, ET REV^mo
Signor, mio Oss^mo.

M'Ordina la santità di Nostro Signore di remettere à V. S. Illma, la qui alligata diretta al Signore Conte Camillo di Nouellara, e dirle insieme, che facendone les prima estraere copia authentica per registrarla ne gli atti di cotesta sua Curia Episcopale (poi che à tal effetto se le manda aperta) la facci poi subito presentare chiusa al Sig. Conte Camillo medesimo per mezzo di publico Notaro, che ne facci rogito. Non dourà V. S. Illma, sotto protesto di qualsiuoglia difficoltà ritardare punto l'essecutione; mà l'auuisarà con sue prime senza dar occasione di nuoua replica. E le bacio affettuosamente le mani. Roma alli 14. Maggio 1639.

Di V.S. Illma, & Reu^ma,

Seruitore Affettionatissimo.

Ottauiano Raggio Auditore della Camera. All' Illmo, & Reu^mo Signor.

Extrà. *mio Osseruatiss. Monsignore Vescouo di Reggio.*

Locus Sigilli.

Tenor Inclusæ.

ILL^mo SIGNORE
mio Osseru.

LA Santità di Nostro Signore hà sentito con sommo dispiacere che V. S. Illma, doppo il Monitorio spedito da questo mio Tribunale ad instanza di Monsignore Illmo Gonzaga, & intimato à lei personalmente qui in Roma, sin dall' anno passato sotto il dì 15. di Luglio per osseruanza del Decreto della Sacra Congregatione soprà l'immunità douuta à Famigliari de Vescoui anche Tittolari; habbi ciò non ostante continuato d'aggrauare, e lasciato aggrauare per mezzo di cotesta sua Curia Laicale, & altri Officiali il medesimo Monsignore, suoi Coloni, e beni; mandandoli Sbirri, Soldatesca, Podestà, e Notaro alle case delle proprie possessioni di sua Sig^ria Illma, à far essecutioni d'inuentarij, pegni, e sequestri dè beni, col far anco carcerare li medesimi suoi Coloni e Bracenti (come di tutto ne hà fatto costare chiaramente à sua Beatitudine) con danno notabile de gl' interessi di Prelato di canto merito, e maggiore vilipendio dell' immunità Ecclesiastica. Hà però per questa sol volta sua Beatitudine in questo interesse di tanta sua premura voluto vsare con V. S. Illma, gli effetti della sollicita sua paterna clemenza: e mi hà ordinato espressamente la santità sua medesima d'auuertire, e strettamente commandare per sua parte à V. S. Illma, que per l'auuenire non ardisca più in modo veruno molestare direttamente ò indirettamente li famigliari de Monsignore, e suoi Coloni, etiamdio Partiarij; ne ingerirsi nelle loro cause tanto ciuili quanto criminali, ne commandarli, ò in altra maniera astringerli à qual si sia funtione ò grauezza tanto reale quanto personale, ò di qualsiuoglia altra sorte. Perche conforme la risolutione presa à mesi passati da questa Sacra Congregatione con participatione di Nostro Signore tutte le cause de suddetti famigliari, Coloni e Mezzadri, deuono essere conosciute dal Metropolitano di Bologna, ò suo Vicario Generale deputato in luogo di cotesto Ordinario, che per degni rispetti ne fù remosso. Tale è la mente di sua santità; e tanto dourà lei puntualmente esseguire, guardandosi molto bene da qui auanti di dare causa à Monsignor Illmo Archiuescouo di fare nuoue doglianze in questa materia; poi che in tal caso la santità sua medesima si dichiara, che verrà à rimedij più aspri, e più rigorosi contra di lei: alla quale resto baciando affettuosamente le mani. Roma all. 14. di Maggio 1639.

Di V. S. Illma.

Seruitore Affettionatissimo

Ottauiano Raggio Auditore della Camera.

Extrà. *All. Illustrissimo Signor mio Osseru. Il Sig. Conte Camillo Gonzaga*

Nouellara.

Locus Sigilli.

ILL^mo SIGNORE
mio Osseru.

HAuerà V. S. Illma, inteso già la mente di N. Signore intorno alla totale immunità, che la Santità S. vuole, e commanda venghi inuiolabilmente osseruata da V. S. Illma, e suoi Officiali & famigliari, Coloni Partiarij, Bracenti e Beni di Monsignore Illmo Gonzaga Areiuescouo di Rodi, douendo tutte le loro cause così ciuili come criminali

essere cognosciute dal Metropolitano di Bologna priuatiuamente quanto à cotesta Ordinario, rimossone conforme gli Ordini reiterati e precisi vltimamente dati sopra di ciò dalla Sᵉà S. medesima. Onde se bene nella passata non si specificò ch' ella haueſce à ſcarcerare Pietro Barbarani Colono di detto Monsignore, si crede nulla dimeno che per riuerenza di tanto commando hauerà ciò subito esseguito. E perche sua Santità ne vuole la certezza, dourà V. S. Illustrissima, alla riceuuta di questa auuisarmi l'essecutione rispetto à quello particolare scarcerando incontinente detto Barbarano, quando pur e haueſſe per qualsiuoglia pretesto differito sin hora di farlo. E le bacio senza più con ogni affetto le mani. Roma 21. Maggio 1639.

Di V. S. Illᵐᵃ.

Seruitore Affettionatissimo

Ottauiano Raggio Auditore della Cammera.

Extrà. *All' Illustrissimo Signor mio Osserv. Il Sig. Conte Camillo Gonzaga.*

Nouellara.

Locus Sigilli.

In Roma, nella Stamperia della R. Cammera Apostolica 1639.

VNde ex his omnibus supradictis apparet quàm parui facienda sit auctoritas Patris Suarez, licèt alioquin viri doctissimi, & insignis litteraturæ, asserentis familiam laicam Episcopi non gaudere priuilegio fori *ex cap. fin. de offic. Archid.* Nam in hoc etiam secluſis declarationibus Cardinalium, & Summorum Pontificum Pauli V. & Vrbani VIII. potiùs standum esset auctoritati Abbatis, Ostiensis, Ioannis Andreæ, & Butrij, quàm Patris Suarez: cùm in his materiis magis credendum sit Canonistis, quàm Theologis, vt rectè obseruat Filliucius *tom. 2. tractat. 21. cap. 4. num. 141.* Azorius *part. 1. lib. 2. cap. 17. quæst. 3.* Villalobos *in summa, tom. 1. tractat. 1. diffic. 4. num. 5.* Baldellus *tom. 1. lib. 4. disput. 11. cap. 11. n. 16.* & alios, quos citat Paulus Xammar *lib. de offic. iudicis, part. 1. quæst. 3. num. 42.* & sequitur.

Sed silere debent Doctorum interpretationes, vbi Purpuratorum Patrum responsa, & Summorum Pontificum oracula adsunt. Verùm adde, quòd etiamsi nobis non constaret de mente Pauli V. & Vrbani VIII. nec adessent declarationes Cardinalium: tamen adhuc sententia nostra esset sequenda: nam in conflictu opinionum iudices illam amplecti debent, quæ fauet Ecclesiæ, vt latè probat Ioan. Solorsanus *de Indiarum iure, lib. 2. cap. 24. num. 39.* Ioannes Beltran de Gueuara *in prognat. immunit. Ecclesiast. assert. 2. §. 2. num. 55.* Valenzuela, Velasquez *de Monit. Pauli V. part. 1. num. 43.* Boëtius Epo *in Heroicis Quæstionibus, lib. 3. ad textum in cap. non minus, de immunit. Eccles. num. 59.* Natta *cons. 249. num. 7. lib. 2.* Gail *pract. obseru. lib. 2. obseru. 94. num. 19.* & alij penes ipsos. Quod probatur ex textu *in cap fin de re iudic. & in leg sunt personæ, ff. de relig. & sumpt. funer. in l. Titia, §. Seia testamento, ff. de auro & argent. legat. in leg. Iulia, ff. de manumiss.* & docent etiam Doctores, quos ego citaui *in part. 1. tract. 2. resolut. 63.* Immò Sousa etiam Doctor Hispanus *in Bullar. Cœnæ, cap. 14 disp. 176. n. 5.* asserit in diuersis opinionibus illam sequendam esse, quę fauet Ecclesiæ, etiamsi contraria sit communis: quanto magis dicendum est procedere in casu nostro suprà dictam doctrinam; cùm opinio magis communis & probabilior sit in fauorem Ecclesiæ, & tamen Moscosus vult illam relinquere, & sequi contra Ecclesiam minùs communem. Vnde valde miror, quomodo *in n. 64.* potuit dicere suam sententiam, quàm impugnamus, esse veriorem. Sed quia ipse *n. 62.* ad hanc suam firmandam opinionem citat *cap. Capellanus, de ferijs*, sistamus equidem in hoc capite, vbi teste Ioanne Solorsano *de Indiarum iure, lib. 2. cap. 24. n. 40.* Callistus III. decernit posse Summum Pontificem in dubiis opinionibus declarare, quæ sit verior & sequenda: sed, vt visum est, teste sacra Congregatione, & Auditore Cameræ Apostolicæ Paulus V. & Vrbanus VIII. verbis & factis iam determinarunt sententiam; Quòd familia laica Episcopi gaudet priuilegio fori: ergo per dictum *cap. Capellanus*, à Moscoso adductum ipse tenetur stare huic opinioni, cùm verior & sequenda à Summis Pontificibus declarata sit. Patet igitur ex communi Doctorum sententia, & ex declarationibus sacræ Congregationis, & ex mente Summorum Pontificum familiam laicam Episcopi gaudere priuilegio fori. Restat modò respondere ad argumenta, quę in contrarium adducit Moscosus, ex quorum solutionibus magis etiam firmabitur nostra sententia.

Propo

Proponuntur responsiones ad argumenta quæ adducit Moscosus.

RESOL. V.

DIco igitur ad primum. Episcopos etiamsi in loco non habeant dominium temporale, posse tenere familiam armatam, & proprios habere Ministros & exequutores ad carcerandum, & pœnas corporis afflictiuas imponendum, non tamen sanguinis, & iudicium terminare sine recursu ad brachium seculare. Et ita determinauit Congregatio facta ad instantiam Sancti Caroli Borromæi coram Summo Pontifice Pio V. sub die 5. Iunij 1567. & docent communiter Doctores, quos ego ipse citaui *in part. 1. tract. 1. resol. 17.* quibus nunc addo quos citat & sequitur Ciarlinius *controuers. forens. cap. 50. num. 25. & 34.* Barbosa *de potest. Episcop. part. 3. allegat. 107. numer. 1.* Mollinus *de Brachio sæculari, num. 18.* Caualcanus *de Brachio Regio, part. 4. num. 258.* Marius Antoninus *variar. resolut. lib. 5. resolut. 14.* Tuschus *litera M. conclus. 293. num. 41. & 42.* Probatur primò : Quia Episcopus habet imperium in sua Diœcesi ; ergo potest habere familiam armatam. Antecedens firmatur clarè *per cap. contra idolorum cap. propè vias 26. quæst. 5. & per cap. attendendum, 17. quæst. 4. & cap. 1. de hæret. in 6. & Clement. 1. eod. tit.* & docet Baldus *in Authent. ea quæ, Cod. de Episc. & Cler. numer. 6.* Geminianus *in cap. cum Episcopus, de offic. ordin. in 6.* Anania *in cap. 2. de adulter. & cap. qualiter §. ad corrigendos, de accusat.* & alij. Consequentia verò : Quòd si Episcopus habet imperium, possit tenere familinm armatam ; concludenter patet *ex text. in leg. illicitas ff. de offic. Præsid. §. qui vniuersas*, vbi Odofredus & Albericus. Probatur secundò. Si Episcopi familiam armatam non haberent, inutilis esset spiritualis eorum potestas ; ergo est eis necessariò concedenda. Probo antecedens ; quia si oporteret Episcopum requirere Magistratum sæcularem loci, vt ipse Magistratus capiendos delinquentes curaret, facilè posset Magistratus vel causam prætexere, vel interim delinquentibus fugiendi occasionem præbere, eorumque delicta delusa Episcoporum iurisdictione remanerent impunita, contra leg. *licitatio, §. quod illicitè, ff. de publica. & vectigal.* Ergo, &c. Probatur tertiò Inquisitores possunt habere familiam armatam, *ex Clement. 2. §. porrò, de hæret.* Ergo & Episcopi. Consequentia patet, quia Episcopi etiam contra hæreticos procedere possunt *ex Clement. 1. de hæret.* & si aliter diceretur, sequeretur absurdum, quòd Inquisitores possent per familiam suam hæreticos capere, & Episcopi non possent : Et tamen tam Episcopis, quàm Inquisitoribus datur facultas capiendi hæreticos, vt patet *ex dicta Clement. 1. §. præter quod* ; ergo, &c. Probatur quartò : quia concesso fine censentur media concessa, per quę peruenitur ad finem, *ex cap. cùm infirmitas, de pœnit. & cap. quoniam, de sentent. excomun. in 6.* & concessa iurisdictione censentur concessa omnia, quæ ad eam exercendam sunt necessaria, *ex leg. 2. ff. de iurisd. omn. iudic.* Sed per Sacrum Concilium Tridentinum *sess. 25. cap. 1. de reformat.* Episcopus ex propria ordinaria iurisdictione cognoscit causam etiam contra laicos per bonorum apprehensionem, vt ibi dicitur, & personarum districtionem : ergo necessariò debet habere familiam armatam. Confirmantur suprà dicta ex cap. *pernictosam, de offic. iudic. ordin.* vbi datur facultas Episcopis inquirendi, vlciscendi, & iudicandi : in quibus verbis comprehenditur totum iudicium ; & ita continetur quicquid ad iudicandum & vlciscendum, hoc est, puniendum necesse est, carcer, tortura, lictores, atque adeò familia armata : habet enim Episcopus, vt diximus, imperium, & omnimodam iurisdictionem. Ergo, &c.

Cæteras verò rationes pro hac firmanda sententia videbis penes me ipsum, vbi suprà : & ne deseras omninò, videre Rolandum à Valle *lib. 4. consil. 37.* & Lælium Iordanum *de maior. cauf. part. 2. cap. 8.* qui etiam fusè & solidè respondent ad omnia in contrarium. Et hanc sententiam post Concilium Tridentinum negari non posse existimo : nam *in sess. 25. cap. 3. de reformat.* hoc supponitur pro certo & indubitabili ; & super eo tanquam iam determinato disponitur in illis verbis : *Per suos proprios aut alienos executores*, &c. Quæ quidem verba non admittunt violentas interpretationes Iacobi Berettæ *consil. 6. & consil. 4.* Et cùm de sensu Concilij agitur, solus Papa, vel sola Congregatio ad id deputata declarat & resoluit ; vt patet in eodem Concilio *sess. 25. Rubr. de recipiend. & obseruand. Decret. Concil. verb. quòd si in his recipiendis aliqua difficultas oriatur* ; & in constitutione Pij IV. registrata in calce dicti Concilij, ibi, *Si cui verò aliquid in eis obscurius*, &c. Cùm igitur Sacra Congregatio, & Summus Pontifex Pius V. determinauerit ex multis rationibus, & ex dicto loco Concilij Tridentini posse Episcopos habere familiam armatam ; sequitur esse refellendum Moscosum, & alios omnes contrarium asserentes. Vnde non benè asseruit Moscosus *numer. 24.* suam sententiam esse veriorem & communiorem, cùm contrarium dicendum sit : & ideò Barbatius *in cap. cùm non ab homine, numer. 34. & 40. de iudic.* admiratur Abbatem contrariam sententiam tenere. Et Marta

de iurisdict. part. 1. cap. 50. numer. 12. obseruat hanc sententiam esse communem; & ideo displicet mihi adhærere non posse doctissimo Domino meo Ioanni Baptistæ Larrea in suis nunquam satis laudatis decisionibus Granatensibus *part. 1. decis. 1. numer. 16. & sequent.* Et erudito Francisco de Amaia *in lib. 10. Codicis*, cum Hyeronymo Leo *in decis. Valent. par. 2. decis. 154. tit. 19. numer. 36.* asserentibus Episcopum non habere familiam armatam, quod omnino negandum ex supradictis patet.

Responsio ad secundum argumentum.

RESOL. VI.

AD secundum argumentum, nempe quòd non solùm familia laica Episcopi, sed etiam Ministri Curiæ Episcopalis non gaudent priuilegio fori in delictis extra officium commissis. Respondeo hanc sententiam non esse admittendam, & ego illam reprobaui *in part. 5. tract. 1. resol. 1.* ex multis rationibus & ex pluribus declarationibus Sacræ Congregationis facto verbo cum Sanctissimo: vnde nouissimè cùm anno 1637. in Regno Siciliæ emanatæ fuerint aliquæ ordinationes prohibentes Ministros Curiæ Episcopalis gaudere priuilegio fori in delictis communibus: statim Sacra Congregatio scripsit ad omnes illius Regni Episcopos, & Eminentissimus Dominus meus Cardinalis de Torres Epistolam ad se missam tenoris sequentis mihi dedit.

EMINEN^mo. E REV^mo

Sig^re. mio Osse^mo.

S'Intende con maragliuia la nouità che si tenta da Ministri laici in cotesto Regno, circa la cognitione de delitti communi, *già che hauendo il foro Ecclesiastico l'assistenza de Sacri Canoni, de Concilij, e della consuetudine immemorabile osseruata inuiolabilmente, ne seguiria da simile nouità pregiuditio manifesto della giurisdittione & immunità Ecclesiastica: per il che saranno le parti della pietà di V. E. e dell' obligo pastorale caminare con vnione inseparabile nella diffesa di essa giurisdittione & immunità: vsando con efficace, mà prudente Zelo li mezzi che da medesimi Sacri Canoni Concilij, & constitutioni Apostoliche si stimano proficui: tanto più ch' elle come Metropolitano hauerà da protegere i giusti prouidementi de gli Ordinarij nel caso sudetto per conseguire il douuto effetto, con certezza, che da questa sancta sede riceuerà sempre la douuta assistenza & ogni adiuto. Mentre à V. Em^za. bacio humilmente le mani. Roma 7. Settembre 1638.*

Di V. Em^za. R^ma.

Humiliss.^mo. & Affettiss.^mo. Seru.

Il Cardinale Gessi.

Francesco Paolucio Segretario della Sacra Congregatione.

Non desinam hîc pro curiosis obseruare hanc prætensionem, quòd Ministri laici Curiæ Episcopalis non gaudeant priuilegio fori in delictis communibus fuisse etiam olim intentatam à Ministris Regiis Siculis, se din vanum: vt patet ex ordinatione Viceregia infrà scripta, quæ conseruatur in Registro Stephani Macri Secretarij in Regia Cancellaria anno 1460. *fol. 144.* & est tenoris sequentis.

IOANNES, &c.

VIce Rex, &c. *Capitaneo, eiusque Assessori, & aliis officialibus, ac Commissariis Terræ Castri Ioannis præsentibus & futuris Regiis fidelibus dilectis salutem. Per parti di lu Reuerendo Episcopo di Catania mi è statu supplicatu, chi* exposcentibus priuilegiis suis *tutti persuni & officiali, ac etiam procuraturi si diuino conueniri* pro quibuscunque causis tam ciuilibus, quàm criminalibus *coram eodem Episcopo & eius Vicariis. Vui non aduertendo alla forma di li ditti priuilegij* indistinctè dittanti *presumiti vuliri constringere lu iudice, Notari e Procuraturi soi existenti in quissa Terra. Volendo vui limitari li ditti priuilegij*, allegando che li ditti priuilegij si diuino intendiri, quoad effectum & administrationem rerum Ecclesiasticarum, *e comu Procuraturi di omni altra cosa spettanti alla iurisdittioni Episcopali tantùm si diuino rimeteri à luditto Episcopi, e so Vicario*, e cosili vuliti constringeri in quelli cosi, chi fussino inculpati como priuati persuni, quod est contra formam priuilegiorum. *Però volendo nui per indemnitati dicti Reuerendi Episcopi, chei li ditti Priuilegij, como è di nostra intentioni non siano in aliquo derogati, immò in eorum robore permaneant pro iurisdictione Episcopali seruanda. Hauimo prouisto, e per la presenti vi dicimo e comandamo che digiati li preditti Officiali & Procuraturi di lo dicto Reuerendo Episcopo ad ipso, cy à so Vicario rimeteri* pro quibuscunque causis ciuilibus & criminalibus, *como iudici competenti; e vui de prædictis in cosa alcuna non vi intrometteriti di li prenominati, ne molestarili, ne conueniriti*

a vostru

à voſtru foru tam pro cauſis motis, quàm mouendis: imò ſi in aliquo fuſſi ſtato contta ipſi, oy alcuno di loro proceſſu inaduertenter, quillo per li preſenti reuocamo, & ad priſtinum ridacimo, quantunque factu ſia per quoſcunque Officiales Regni huius, aut nos. Inſuper perche molti volti li preiudicati e detogati in la iuriſdittioni di lo ditto Reuerendo Epiſcopo, e ſiti tal volta tardi e tepidi, quando riquerino lo brachio veſtro per fauuri & exequutioni di lorn officiu, vi dicimo e comandamo chi ad omnem eorum requiſitionem ci preſtati aiutu, e fauuri: & ſi oportuerit vaoi perſonoliter andari pro quacunqne cauſa ſpettanti alla iuriſdittioni di lo ditto Reuerendo Epiſcopo, & contra quaſcunque perſonas, & præmiſſa omnia exequamini ſub pœna vnciarum centum Regio fiſco ab vnaquoque applicandarum. Datum in Nobili ciuitate Meſſanæ die 4. Septembris 9. Indict.

IOANNES DE MONCAYO.

Dominus Vice-rex mandauit mihi Stephano Macri.

Dicendum eſt igitur contra Moſcoſum Miniſtros laicos Curiæ Epiſcopalis tanquam de familia Epiſcopi gaudere priuilegio fori, non ſolùm in delictis in officio commiſſis; ſed etiam in delictis communibus. Nec valet dicere cum Moſcoſo *numer.* 84. quòd de dictis declarationibus Cardinalium per me ſuperiùs adductis non conſtat, nec credendum eſt mihi: nam reſpondeo, quòd ex lite habita inter S. Carolum Borromæum, & miniſtros Regios Mediolanenſes coram Pontifice, & ex reſponſionibus, quæ à S. Congregatione vbique terrarum miſſæ ſunt authenticæ, & in dies mittuntur ad Epiſcopos, hoc eſt ita clarum & notorium, vt non indigeat probatione ex gloſſ. *in cap. appellanti, de appellat.* Felino & Doctoribus *in cap. ſuper literis de reſcript.* Abbate & ſcribentibus *in cap. ſi dubit. de appellat. & ex leg. ſi adulterium*, §. *idem Pollioni*, *ff. de adulter.* & contrarium aſſerere eſt in luce meridiana velle cæcutire. Ad id vero quòd aſſerit Moſcoſus ibidem, non eſſe neceſſariò ſtandum declarationibus Cardinalium; citátque me ipſum & alios Doctores: Reſpondeo hoc non eſſe admittendum poſt decretum Vrbani VIII. die 2. Auguſti 1631. & præſertim quando declarationes Cardinalium feruntur ex ordine facto verbo cum Sanctiſſimo, vt docet Merolla *tom.* 2. *diſputat.* 4. *cap.* 4. *dub.* 12. *numer.* 173. Et ita factum eſt in caſu noſtro: ergo, &c. Vnde refellenda eſt ſententia Moſcoſi aſſerentis declarationes Cardinalium in caſu noſtro procedere in Terris vbi Pontifex habet dominium temporale: hoc enim falſum eſt, vt patet ex ſuprà citatis literis Auditoris Cameræ directis extra ſtatum Eccleſiæ. Et Congregationes Cardinalium fundatæ ſunt à Summo Pontifice pro explanandis difficultatibus vniuerſæ Reipublicæ Chriſtianæ, & non pro ſolo ſtatu Eccleſiæ.

Reſponſio ad tertium argumentum?

RESOL. VII.

AD tertium argumentum, quòd Papa non poteſt eximere laicos a iuriſdictione Principum ſæcularium. Reſpondeo, quòd hîc eſſet diſcutienda quæſtio illa: An Pontifex in temporalibus habeat dominium directum, de qua videndus eſt Marta, *de iuriſd. part.* 1. *cap.* 18. *& ſequent.* Innocentius, Hoſtienſis, Ioannes Andreas, Felinus & Decius, *in cap. nouit. de iudic. cap. cauſam, quæſt.* 2. *cap. per venerabilem, qui filij ſint legitimi, cap. ſolitis, de maior. & obed. cap. quòd ſuper his, de vot. cap. quoniam, diſtinct.* 10. Verùm quoad hoc non remittam Moſcoſum ad exteros; ſed ad Hiſpanum Ioannem Solorſanum, *de Indiar. iure, lib.* 2. *cap.* 22. *numer.* 17. *& ſequentib.* Sed quidquid ſit de hoc, mihi verò pro nunc ſatis erit reſpondere ad eius argumentum cum verbis Hiſpani Ioannis Dionyſij Portocarreri *in allegat. pro iuriſd. S. Officij, numer.* 33. *fol.* 15. vbi ſic ait. [No es incoueniente que los Miniſtros ſean perſonas legas; porque el Sommo Pontifice vſando de la iuriſdicion temporal, *que tiene ſaltem in habitu* en toto la Igleſia, de que puede vſar, y vſa ſiempre, que ay iuſta cauſa, o ſe ordena algun fin eſpiritual, puede eximir perſonas legas de la iuriſdicion real.] Ita ille. Si igitur ſaltem ex iuſta cauſa, vt docet nouiſſimè Mancinus *Diſquiſitionum Generalium, cent.* 3. *cap.* 242. *numer.* 1. Merolla *tom.* 3. *diſp.* 6. *cap.* 3. *dub.* 1. *numer.* 8. & etiam notat ex Hiſpanis Auctoribus Valboa de Magroueio *in cap.* 1. *de for. compet. num.* 6. poteſt Summus Pontifex eximere laicos à poteſtate Principis ſæcularis; ergo iuſtè potuit eximere familiam laicam Epiſcopi, & Miniſtros eius Curiæ à poteſtate ſæculari. Probo conſequentiam: nam id exigebat honor debitus dignitati Epiſcopali, & recta adminiſtratio cauſarum fori Eccleſiaſtici. Et quidem habemus in iure plura exempla, in quibus ex ſuprà dicta ratione non pauci eximuntur à iuriſdictione ordinaria, & ſubduntur Superiori ſui officij, vt patet *in leg. fin. Cod. de iuriſd. omn. iudic. leg. in Officiales, C. de offic. Rect. Prouinc. leg. ex eo, Cod. de Agent. in rebus, leg. eos, Cod. de apparit. mag. l. viros, Cod. de diuerſ. offic. leg. viros, Cod. de Palatinis, leg. final. Cod. de veteranis, leg.*

hac lege Cod. de priuileg. ſchol. lib. 12. Et hæc exemptio non ſolùm concedebatur ipſis Officialibus, ſed eorum vxoribus, vt patet in leg. *ne ad diuerſa, Cod. de ſilentiariis, lib.* 12. & etiam filiis, *leg. eos, Cod. de fabricenſibus, lib.* 10. *& leg. finali, Cod. de. Profeſſor. & Medicis lib.* 12. Et non ſolùm vxoribus & filiis ; ſed etiam matribus, vt habetur *in leg. fin. Cod. de caſtrenſ. & miniſter. eodem libro.* Et etiam ſeruis & colonis, vt patet *in leg. in ſacris, C. de prox. ſacr. ſcrin. lib.* 11. Et hoc non ſolùm ſi eſſent rei, ſed etiam actores, vt habetur *in leg. viros, Cod. de comitib. conſiſtorian. lib.* 12. Ergo à fortiori patet Summum Pontificem habuiſſe iuſtam cauſam eximendi familiam laicam Epiſcopi à iuriſdictione ordinaria Principis ſæcularis, & ſubdere iuriſdictioni Epiſcopi ; hoc exigente, vt diximus, reuerentia tantæ dignitati debita, & recta adminiſtratio negotiorum fori ſpiritualis & Eccleſiaſtici. Et quidem ſi *in leg.* 3. *Cod. de præpoſit. ſacrcror. cubicul. lib.* 12. habetur, Cubicularios tam ſacri Cubiculi mei, quàm Venerabilis Auguſtæ, quos vtroſque certum eſt obſequiis occupatos, & Aulæ penetralibus inhærentes diuerſa iudicia obire non poſſe, obſeruatione aliorum Tribunalium liberantes, &c. Et *in leg.* 4. *Cod. de ſilentiariis, eodem libro*; Ne ad diuerſa tracti viri deuoti Silentiarij iudicia ſacris abſtrahi videantur obſequiis, &c. Si, inquam, propter honorem debitum Regiæ Maieſtati eorum familiares per dictas leges ab aliis Tribunalibus eximuntur, iuſtè quidem Summus Pontifex potuit eximere à ſæculari poteſtate familiares Epiſcoporum, qui meritò à D. Ambroſio *de dignit. Sacerd. cap.* 2. Chryſoſtomo *lib.* 3. *de Sacerd.* Nazianzeno *orat.* 17. Regibus præferuntur. Et ideò Conſtantinus ille Magnus ingreſſus locum, in quo Epiſcopi conuenerant ad Concilium Nicenum celebrandum, in medio conuentu erectus conſtitit ; & cum parua quædam ſella illi eſſet loco poſita, non priùs conſedit, quàm Epiſcopi ad id annuiſſent, vt eſt apud Euſebium *lib.* 2. *de vita eiuſdem, cap.* 10. Vnde valde mihi diſplicet Moſcoſum non ſolùm negare Pontifices exemiſſe familiam laicam Epiſcoporum à poteſtate ſæculari ; ſed etiam non poſſe : quòd falſum eſſe exiſtimo, cùm Pontifices id feciſſe conſtet non ſolùm ex ſacris Canonibus, ſed etiam nouiſſimè ex declaratione & facto Sanctiſſimi PP. noſtri Vrbani VIII. vt patet ex ſuprà citatis Epiſtolis ad Comitem Nouellaræ. Et factum Papæ in dubium vocari non debere docet text. *in cap. in memoriam,* 19 *diſtinct.* & docet Antonius de Butrio *in cap.* 2. *numer.* 6. *de tranſlat.* & alij : & declarationes eius eſſe iuſtas aſſerit text. *in cap. cùm inter vos, §. final. de re iudic. & cap. abſit* 11. *quæſt.* 3. *quoniam ipſe eſt fons iuſtitiæ, Clement.* 1. *de probat.* Ad id verò, quòd Moſcoſus aſſerit *numer.* 40. laicos non poſſe ſe ſubmittere Eccleſiaſticæ iuriſdictioni ; aſſero laicos poſſe prorogare iuriſdictionem iudicis Eccleſiaſtici, nõ ſolùm de iure Canonico, vt patet *ex cap. ſignificaſti, de for. compet.* Sed & iure Ciuili, vt patet *ex leg. ſi qui ex conſenſu, & l. Epiſcopale, Cod. de Epiſcopal. Audient.* & docet Menochius *vol.* 4. *conſil.* 322. *numer.* 20. Paurmeiſter *de iuriſdictione Imperij Romani, lib.* 11. *cap.* 8. *numer.* 62. Duarenus. *de ſacr. Eccleſiaſt. miniſt. & benef. lib.* 1. *cap.* 2. & Doctores quos ego plena manu citaui & ſequutus ſum *in part.* 5. *tract.* 1. *reſolut.* 8. Dicendum eſt igitur poſſe Summum Pontificem eſt iuſta cauſa eximere laicos à poteſtate ſæculari, vt factum eſt in familia laica Epiſcoporum. Vnde ex his patet, quàm malè aſſeruerit Moſcoſus *num.* 75. Pontificem hoc facere poſſe tantùm in Terris ſuis, in quibus habet dominium temporale.

Reſponſio ad quartum argumentum.

Resol. VIII

AD quartum argumentum ex authoritate Suarez, Ceuallos, & aliorum aſſerentium, quòd poſt Concilium Tridentinum nemo poteſt gaudere priuilegio fori, ſi non deferat habitum & tonſuram, &c. Reſpondeo hanc ſententiam me ſæpiùs reprobaſſe ; vt *in part.* 1. *tract.* 1. *reſolut.* 97. *part.* 4. *tractat.* 1. *reſolut.* 26. *& part.* 5. *tract.* 1. *reſolut.* 1. cum multis Doctoribus : quibus nunc addo Alexandrum Ghilinum *in ſumm. verb. Epiſcopus, numer.* 5. vbi ſic ait. Epiſcopi etiam poſt Concilium Tridentinum poſſunt tenere familiam armatam quæ quidem familia licèt laica, gaudet eodem priuilegio fori, ſicut ipſi Clerici gaudent. Ita ille. Et ratio eſt, quia Concilium, vt legentibus patet, loquitur de priuilegio fori, quo debent gaudere Clerici vt Clerici ; non de priuilegio fori, quod aliis competit ex alio capite : & ideò Concilium aſſerit. *Nullus prima tonſura initiatus,* &c. Vnde malè hæc verba traduxit Moſcoſus hoc pacto. [Ninguno goze del priuilegio del fuero ſin tener ordines, &c.] hoc enim ibi non dicit Concilium ; ſed aſſerit initiatos ordinibus non gaudere priuilegio fori, niſi ſub conditionibus ibi appoſitis : eſt enim magna differentia inter vtrumque modum loquendi. Cùm igitur familiares, de quibus loquimur, non habeant hoc priuilegium ex ſe, ſed fauore Epiſcopi, ſequitur, vt obſeruat Megalius *in ſuis variis reſolutionibus, tom.* 2. *reſolut.* 122. *numer.* 7. quòd tali priuilegio gaudebunt, etiamſi laici ſint, dum perſeuerant in ſeruitio Epiſcopi. Et ita docent omnes Doctores, qui poſt Concilium ſcripta ſua typis mandauerunt, vt viſum eſt ſuprà, aſſerentes

rentes familiam & miniſtros Epiſcoporum laicos gaudere priuilegio fori. Quod etiam, vt viſum eſt ſuprà, Sacra Congregatio & Summi Pontifices declararunt, nempe laicos Epiſcoporum familiares priuilegio fori gaudere. Et ita hanc ſententiam docet etiam doctus Archiepiſcopus Caliguritanus Ambroſius Machin *in allegat. pro iuriſdict. Ordinat. militar. art. 6. num.* 58. vbi ſic ait. [Muy diferente raçon es en los de la familia del Obiſpo que gozan del fuero, y no de Canon, porque el fundamento de gozarle no es el miſmo, pues no ſe les dà como à perſonas Eccleſiaſticas, ſi no como à familiares del Obiſpo, à quien el derecho le dà habere familiam armatam & exemptam.] Ita ille; & poſt illum nouiſſimè me citato hanc ſententiam docet etiam Stephanus Baunij *in Theol. Mor. tract. 11. quæſt.* 37. vbi firmat Concilium dumtaxat de Clericis agere, non de aliis, qui aliunde fori priuilegio fruuntur. Et Petrus Gambacurta qui ſcripſit poſt Concilium Tridentinum *de immunit. lib. 4. cap. 3. numer.* 7. docet totam familiam Epiſcopi ratione perſonæ Epiſcopalis, quamuis laica ſit, gaudere priuilegio fori, quod etiam poſt Tridentinum dixerunt Doctores *vbi ſuprà in reſol.* 2. citati. Vnde ex his patet non benè aſſeruiſſe Moſcoſum *num.* 48. priuilegium familiæ laicalis Epiſcoporum fuiſſe abrogatum à Concilio Tridentino: adde quòd priuilegium clauſum in corpore iuris nunquàm cenſetur derogatum, niſi de ipſo ſpecifica fiat mentio, vt ego docui cum nouemdecim Doctoribus *in* 3. *part. tractat.* 2. *reſolut.* 1. Quibus nunc addo Sanchez *in opuſcul. tom.* 2. *lib.* 7. *dub.* 19. *numer.* 20. Pontium *de matrimonio, lib.* 8. *cap.* 19. *num.* 16. Caſtrum Palaum *tom.* 1. *tractat.* 3. *diſputat.* 4. *punct.* 21. §. 4. *num.* 5. Suarez *de legibus, lib.* 8. *cap.* 38. *numer.* 1. Salas *diſputat.* 17. *ſect.* 14. *num.* 73. & Portel *in dubiis regularibus, verb. priuilegium, numer.* 7. & 67. Vnde clauſula, Non obſtantibus priuilegiis, non derogat priuilegia in corpore iuris clauſa, vt notat Bartolus *in leg.* 2. §. *legatus, de iudic.* & Moditius *lib.* 2. *in* §. *Principum placita, dub.* 140. *num.* 6. & alij. Ergo, &c.

Reſponſio ad quintum & ſextum argumentum.

Resol. IX.

AD quintum argumentum, quòd eſſet abſurdum Epiſcopos eſſe iudices in delictis ſuorum famulorum. Reſpondeat mihi quæſo Moſcoſus, quare hoc non eſt abſurdum in noſtris Inquiſitoribus Hiſpaniæ, qui ſecundùm ipſum *in num.* 75. ex priuilegio Regis iudicant de delictis ſuorum famulorum; & erit abſurdum in Epiſcopis ex priuilegio Papæ? forſitan priuilegium Regis confirmat in gratia Inquiſitores, quòd rectè & iuſtè iudicabunt de delictis famulorum, quod non poteſt facere priuilegium Papæ erga Epiſcopos; ſunt meræ nugæ: neque lex Vlpiani à Moſcoſo adducta loquitur in caſu noſtro, quando iudex ex priuilegio Superioris cauſa iuſta exiſtente exercet iudicium circa ſuos familiares, vt Imperator Martianus voluit exercere in ſuos Cubicularios *l.* 3. *Cod. de Præpoſ. Sacr. Cubicul. lib.* 12. & Imperator Zeno in Silentiarios *ex leg.* 4. *Cod. de ſilent. eodem lib.*

Ad ſextum. De Cedula Ferdinandi Regis aſſerentis familiares laicos Prælatorum non gaudere priuilegio fori. Reſpondeo in his materiis magis ſtandum eſſe ordinationibus Pontificiis quàm Regiis. Et ſi Moſcoſus in defenſionem ſuæ ſententiæ *num.* 46. ſic argumentatur. [Reyes Chriſtianiſſimos, que mereçieron el nombre de Catholicos hijos verdaderos de la Yglesia, y ſummamente attentos a exaltarla ſino eſtuuieram muy ciertos de que los ſeglares familiares de los Obiſpos eran de ſu iuriſdicion, no ordenaran en la cedula referida a el Abad de Valladolid, que deſiſtiera de fauorecerlos, y alçaſſe las cenſuras, con que no hauia podido inhibir a los Alcaldes.] Ego verò in contrarium ſic argumentor. Vrbanus VIII. qui ſedet in Cathedra Petri, qui à Chriſto Domino clauem ſcientiæ recepit, qui auctoritatem habet interpretandi Canones & Concilia, ſi non eſſet certus, quòd familiares laici Epiſcoporum eſſent de ſua iuriſdictione, non præciperet ſub pœna excommunicationis, quòd familia laica Archiepiſcopi Rhodienſis gauderet priuilegio fori, nec id etiam declaraſſet Paulus V. Eſto modò penes te iudicium, amice Lector, ſi meum, an Moſcoſi argumentum præualere debeat, & cui credendum ſit circa intelligentiam Canonum, & Concilij Tridentini Cæſari, an Pontifici? Non eſt igitur recedendum à noſtra ſententia, pro qua facit communis opinio Doctorum aſſerentium, quòd quando inter iudicem ſæcularem & Eccleſiaſticum lis adeſt, ad quem ſpectet iuriſdictio, tunc definitio non ad iudicem ſæcularem, ſed ad Eccleſiaſticum ſpectat; maior enim minori præfertur. Ita docet Felinus, qui ait id memoria perpetuò tenendum *in cap. paſtoralis, numer.* 4. *de reſcript.* Iaſon *in l. quacunque, numer.* 19. *ff. ſi quis in ius vocat.* Ripa *in cap. decernimus, num.* 4. *de iudic.* & alij, quos citat Sperellus *deciſ.* 8. *num.* 23. quibus adde Layman *lib.* 4. *tract.* 9. *cap.* 7. *num.* 6. Aurelium Auguſtinum *in conſil. penes Barboſam de iure Eccleſiaſt. lib.* 1. *cap.* 39. §. 4. *num.* 13. Boſſium *tit. de foro compet. n.* 155.

Narbonam *in recompilat. leg.* 20. *gloss.* 23. *numer.* 17. Paramum *in respons.* 1. *pro iurisdictione Sancti Officij, cap.* 4. *numer.* 1. Sanchez *in opusc. tom.* 1. *lib.* 2. *cap.* 4. *dub.* 52. *numer.* 2. & *dub.* 55. *numer.* 31. & alios, quos ego ipse citaui *in part.* 4. *tractat.* 1. *resol.* 64. Ergo, &c.

Responsio ad septimum argumentum.

RESOL. X.

ET tandem ad septimum argumentum. Quod si familiares laici Episcoporum gauderent priuilegio fori; vtique nimium diminueretur potestas sæcularis; & publicum bonum ex grauibus eorum delictis nimium læderetur; quia Ecclesiastici crimina remissiùs puniunt. Respondeo ad primum cum verbis Ioannis Dionysij Portocarreri *in allegat. pro iurisd. S. Offic. num.* 6. *fol.* 3. vbi ad similem querelam respondens sic ait. [Gran falta se hazen a vn Vir-rey, a vn Corregidor cincuentas personas entra millares de millares que gouiernan. A todas la demas oluidan por molestar a estas. Solas ellas viuen escandalosamente, y turban la pazo publica. En solas ellas estian de ver, que se disminuye la iurisdicion real.] Ita ille. Et ad id quod Moscosus asserit *n.* 27. & 28. ex Roberto Annæo, & aliis, quòd Ecclesiastici sunt negligentes, & iusto remissius Clericorum crimina vlciscuntur: & hoc tempore vno omnes hoc vitio laborare, quòd in vindicandis hominum sui ordinis delictis adeò remissè & molliter se gerunt, vt potiùs tanquam conscij conniueant, quàm vt iudices de damnatione & scelerum pœna agant. Videat, inquam, Moscosus, an hæc verba supradictorum Auctorum comprehendantur in illa regula apposita in principio Indicis librorum prohibitorum à Sacro Concilio Tridentino *in tit. de Correctione Librorum, lib.* 2. vbi sic habetur. *Item, quæ famæ Ecclesiasticorum detrahunt, expurgentur.* Sed hæc parum vrgent ad negandum supradictis famulis priuilegium, quod ex iusta causa eis à Summo Pontifice concessum esse iam satis probatum est.

Verùm pro Coronide huius disceptationis aduertendum est Moscosum *n.* 79. asserere in Regno Siciliæ familiares Episcoporum non gaudere priuilegio fori, nisi clericali charactere sint insigniti: quod ego vt Siculus constanter nego. Et ideò apponam hîc litteras Viceregias, in quibus apertè hoc patet.

PHILIPPVS, &c.

VIce-Rex & Generalis Capitaneus in hoc Siciliæ Regno, Spectabilibus & magnificis Capitaneis Gubernatoribus, Iudicibus, & omnibus aliis officialibus Regni, & signanter Diœcesis Agrigentinæ maiorum & minorum locorum præsentibus & futuris; necnon quibus suis Vicariis armorum, Capitaneis, Delegatis, Syndicatoribus, Commissariis, Algicariliis, & Perteriis destinatis ac destinandis; cui vel quibus præsentes præsentatæ fuerint, fidel. Reg. dilectis salutem.

Siamo stati supplicati dal tenore seguente.

Videlicet,

ILL. ET ECC. SIGN.

FRa Vincenzo Bonincontro dice ch'à tempi dell'Illmo. Vescouo Porreta suo Predecessore supplico à V. E. & ottenne lettere, che li presi Clerici familiari e sudditi alla sua Diocesi, *succedendo la occasione, che si ritrouassero dalla Regia Gran Corte, ò d'altre Corti de Regno per alcuno delitto, ò per cause ciuili costretti, fussero rimessi alla sua giurisdittione, si come per quelli meglio si contiene. Supplica per questo à V.E. si degni restare seruita ordinare, che dalle precalendate lettere ottente ad instantia di detto Porrette espedite in Palermo à* 11. *de Marzo* 11. *indittione* 1564. *se ne facciano osseruatorie ad instanza di detto Esponente, si come fossero à sua instanza ottente; ch' oltre d'essere giusto lo riceuerà à gratia di V.E. vt Altissimus,* &c.

Del quale memoriale fattone relatione per le Sp. Reg. Cons. Vito; si come F. P. prouidde in dorso di quello à 10. *del presente. Fiant litteræ, prout conuenit sub visione M. C. per essecutione della quale vi dicemo e comandamo, che succedendo conuenirsi inanti noi* Clerici, familiari, Officiali, à Sodditi di esse Illmo. Vescouo di Grigenti, cosi per cause ciuili, come criminali. *Osseruando la forma de Sacri Canoni, Concilio Tridentino, Pragmatici, Capitoli, e Constitutioni del Regno, à quelli pacto aliquo debiate conoscere, ne molestare: mà costandoui summariamente essere del predetto foro, e giurisdittione di esso Illmo. Vescouo, quelli incontinenti debbiate remittere ad esso Vescouo, come suo Giudice competente; iuxtà & seruata la forma di detti Sacri canoni, Concilio Tridentino, Pragmatici, Capitoli, & Constitutioni del Regno:* & à quelli che sono in Clericato *seruatta detta forma di detto Sacro Concilio Tridentino, Pragmatici & Constitutioni, costando inanti voi hauer andato in habito, e tonsura, non ci farete pagare ragioni di prouisione, ne candali: & cosi esseguirete ad instanza di qualsiuoglia presentante, e comparente per esse supplicante, etiam senza procura, restituendo li presenti al presentate; non aspettando da noi altre comandamento ne consulta, per quanto la gratia di sua Maestà tenete cara, e sotto pena di ducati mille d'applicarsi al Regio fisco. Datum*

Panormi

Panormi die 28. Octobris 1608. Il Marcheſe. Vidit F. P. vidit Marinus, vidit Fabritius, V. Maſtrilli, vidit Sicomus F. P. Cominus Vice-Rex & Generalis Capitaneus mandauit mihi Louanio Montana Secretario; viſa per Marinum Trabucco, Maſtrilli, & de Siccom F.P. & regiſtrentur in actis, & notificentur Officialibus temporalibus. Nicolaus Merullus V. G. Balthazar Claues Aſſeſſor præſentatæ Bisbone im decurſu viſitationis die 12. Nouembris 7. indict. 1608. de mandato dicti V. G. iuxta ſupradictam decretationem. Vnde, &c. *Don Fuluius Magiſter Notarius*, &c.

Coll. Sals.

Ex quibus litteris manifeſtè apparet, vt legentibus patet, condiſtingui inter ſe hæc tria genera perſonarum, videlicet, *Clericos, familiares & officiales*; & hos omnes gaudere priuilegio fori Vicerex & iudicts Magnæ Curiæ cum fiſci Patrono fatentur: & ideò in ſubſidium, & ad obſeruantiam Sacrorum Canonum & Concilij Tridentini dictæ litteræ ad petitionem Epiſcopi emanarunt: quæ quidem ſatis confirmant id quod in hac diſceptatione ſatis probatum eſt, nempe familiares Epiſcoporum non eſſe poteſtati ſæculari ſubiectos, etiamſi ſint Laici, contra opinionem Suarez, Moſcoſi, Ceuallos, & aliorum aſſerentium poſt Concilium Tridentinnm familiares Epiſcoporum, niſi ordinibus initiati ſint, non gaudere priuilegio fori. Quam quidem opinionem falſam eſſe ex dictis litteris apparet; nam, vt dictum eſt, in illis in ordine ad gaudendum priuilegio fori, *familiares & Officiales Epiſcopi* diſtinguuntur *à Clericis*, qui tamen per dictas literas ſolùm debent habere requiſita Concilij, vt patet in illis verbis. *Et à quelli che ſono in Clericato, ſeruata detta forma del Sacro Concilio Tridentino*, &c. Et hoc etiam patet ex alia ordinatione Vice-Regia facta ab Excellentiſſimo Don Carolo de Aragona in anno 1567. etiam ad inſtantiam Epiſcopi Agrigentini, & ex altera facta ab Excellentiſſimo Comite de Lemos die 25. Aprilis 1621. ad inſtantiam Archidiaconi Meſſanenſis, viſa & ſubſcripta à Magna Curia Regia; in qua ordinatur Miniſtros Laicos dicti Archidiaconi gaudere priuilegio fori, tam in ciuilibus, quàm in criminalibus, & ad ipſum eſſe remittendos: quæ quidem literæ conſeruantur in Archiuio Magnæ Curiæ Regiæ, & penes Archiuium Curiæ Epiſcopalis Agrigentinæ. Non eſt igitur admittendum id, quod pro certo aſſeruit Moſcoſus in Regno Siciliæ illos tantùm familiares gaudere priuilegio fori, qui ordines habent, & requiſita Concilij Tridentini obſeruant. Et hoc etiam hodie patet ex praxi.

Ad id verò, quòd Moſcoſus aſſerit *num.* 79. Romæ familiares Epiſcoporum non gaudere priuilegio fori. Reſpondeo non ex hoc rectè inferre; ergo alibi non debent gaudere: quia hoc ibi obſeruatur ex aliqua iuſta cauſa benè viſa Summo Pontifici. Et ideò Palatia Dominorum Cardinalium vbique debent gaudere immunitate, vt docet Peregrinus *de immunit. cap. 4. num. 75.* Sanchez *in opuſc. tom. 2. lib. 6. c. 1. dub. 7. num. 2.* & me citato Barboſa *de iur. Eccl. lib. 1. cap. 4. num.* 80. cum aliis, quos citaui *in part. 5. tract. 2. reſol.* 34. Et tamen Romæ non gaudent dicta immunitate, vt docet Duardus *in Bull. Cœn. lib. 2. Can. 15. quæſt. 16. num. 12.* & alij. Item magis in terminis familiares Cardinalium gaudent priuilegio fori, vt tradit Pereira *de manu regia, tom. 1. cap. 10. numer. 13.* Carleuallius *de iudiciis, lib. 1. tit. 1. diſp. 2. quæſt. 6. ſect. 6. num. 509.* Barboſa *de iur. Eccleſiaſt. lib. 4. cap. 4. num. 85.* & alij. Et tamen in Vrbe hoc non ſeruari in praxi teſtatur Bonacina *tom. 3. diſp. 1. quæſt. 16. punct. 3. num. 7.* & Scaccia *de iudic. tom. 1. lib. 1. cap. 11. num. 22.* Et hoc forſitan eſt introductum propter reuerentiam Summo Pontifici debitam. Facit etiam pro ſuprà dictis, quòd Epiſcopi habent priuilegium, vt in ſuis ædibus celebretur ſingulis diebus; & tamen dum Romæ morantur, hoc priuilegio vti non poſſunt. Ergo, &c.

Denique, vt receptui canam, ex omnibus ſuprà dictis dicendum eſt familiam laicam Nuncij Apoſtolici gaudere priuilegio fori; ſicut gaudet familia laica Epiſcopi. Et hæc dicta ſufficiant circa præſentem quæſtionem: in qua, vt iam vidiſti, amice Lector, opiniones à me adductas in fauorem exemptionis familiæ laicalis Epiſcoporum, atque adeo Nunciorum Apoſtolicorum non ſolùm pro ſe habere ſacra Oracula Romana, quæ omnes controuerſias tollunt; ſed etiam communi calculo Doctorum tam veterum, quàm recentiorum firmatas eſſe. Et licèt in ſupradicta allegatione *numer. 77.* Moſcoſus in me acriter inſurgat, aſſerendo me docere opiniones falſas; vnde meritò poteram laceſſitus laceſſere: Ego tamen hoc non obſtante, illum ſemper in hac diſceptatione, honoris cauſa nominatum eſſe volo; ſcio enim eſſe virum doctiſſimum, & de Republica bene merentem.

TRACTATVS TERTIVS,
SEV
APOLOGETICA DISCEPTATIO
DE
STATVTO PROHIBENTE
ALIENATIONEM BONORVM
STABILIVM IN ECCLESIAS.

An ſtatutum, ſeu lex prohibens ne bona ſtabilia alienentur in Eccleſias & perſonas Eccleſiaſticas, ſit licitum?

RESOL. I.

CVM pars quinta mearum reſolutionum moralium ex editione Lugdunenſi penes Laurentium Durand hoc anno 1639. iterum poſt quatuor menſes excuſſa fuiſſet Venetiis apud Franciſcum Babam, poſt reſolutionem tertiam Tractatus primi fuit ab Auctore Anonymo appoſita quædam additio, in qua contra me inſurgens ad propoſitam quæſtionem affirmatiuè reſpondet, nixus auctoritate Riccardi de Saliceto, Barbatij, Baldi, Molinæ & aliorum.

Poſſet hæc opinio probari. Primò, quia ſimilia ſtatuta conduntur intuitu boni communis, & ob publicam vtilitatem: ergo comprehendunt etiam Clericos, qui illa ſeruare tenentur; vt ex multis tradit Caſtillo, Sotomaior *de Tertiis tom. 7. cap. 8. num. 25.* & Moſcoſo *in allegat. pro ciuitate Panorm. art. 1. num. 13.*

Secundò, quia ſicut ex pacto, & ex teſtamento poſſunt conuenire priuati pro eorum intereſſe, ne bona in Eccleſias alienentur *ex leg. fin. Cod. de pact. inter empt. & vendit.* Ita & Princeps pro iure ſui vniuerſalis dominij, & intereſſe Reipublicæ idem poterit conſtituere: nam de pacto ad ſtatutum valet argumentum *ex l. fin. Cod. de fideiuſſ.*

Tertio, quia validum eſt ſtatutum, quod ingrediens monaſterium non ſuccedat teſte Bartolo *in leg. final. num. 6. C. de pactis.*

Quartò, quia aliud eſt ſtatuere ſuper bona Eccleſiis acquiſita; aliud ſuper bonis acquirendis, ſeu non acquiſitis: ſuper quibus licitum eſt Principibus ſtatuere *ex Baldo in cap. quæ in Eccleſiarum, numer. 8. de conſtitut.* & aliis.

Quintò, quia ex frequenti tranſlatione bonorum in Eccleſias ita minuuntur vires Reipublicæ, vt in breui timendum ſit, ne tuendo imperio ſufficiant.

Sextò, & in hoc argumento maximè ſe fundat noſter Lucifugus Additionator: quia ita ſeruatur in Regno Galliæ, vbi Clerici non poſſunt acquirere bona immobilia abſque amortizatione, & diſpenſatione Principis. Idem in Regno Portugalliæ. Idem in Dominio Veneto; cum hac tamen moderatione, vt infra biennium bona donata, vel teſtamento relicta teneantur Eccleſiaſtici ponere extra manum, & alienare. Et tandem obſeruat idem ſeruari in Brabantia & Germania.

Proponuntur fundamenta pro negatiua ſententia.

RESOL. II.

SEd his minimè ſuffragantibus dictum ſtatutum eſſe contra Sacros Canones, & illud promulgantes, & obſeruantes eſſe violatores libertatis Eccleſiaſticæ, & in Cenſuras Bullæ Cœnæ incidere omninò dicendum eſt. Probatur primò, quia ſtatutum prohibens Eccleſiis, & piis cauſis, perſoníſque Eccleſiaſticis id, quod eis competit ex priuilegio dato à Deo, vel à Romanis Pontificibus, vel ab Imperatoribus, eſt contra libertatem Eccleſiaſticam: ſed ſtatutum, de quo loquimur eſt tale; ergo, &c. Maior patet ex communi Doctorum ſententia; ita docet Hoſtienſis *in cap. final. de reb. Eccleſ. non alienan.* Innocentius *in cap. noueris, numer. 2. verſ. his igitur, de ſentent. excommunicat.* & *ibi* Ioan. Andreas *numer. 1.* Panormitanus

mitanus *in cap. Eccleſia Sanctæ Mariæ, de conſtitut. num.* 23. & *ibi* Felinus *numer.* 69. Decius *num.* 6. Bartolus *in l. filius familias*, §. *Diui, il* 2. *numer.* 12. *ff. de legat.* 1. *& in leg. cunctos populos, numer.* 29. *Cod. de ſumma Trinit.* Baldus *in leg. priuilegia, numer.* 1. *Cod. de ſacroſanctis Eccleſ.* Lucas de Penna *in l.* 21. *num.* 5. *Cod. de nauib. non excuſ. lib.* 11. Cagnolus *in l. final. Cod. de pactis, num.* 186. Bertrandus *lib.* 1. *conſ.* 50. *num.* 2. Ioannes Lupus *tractat. de libert. Eccleſ. part.* 2. *quæſt.* 10. *numer.* 12. *&* 16. Lapus *allegat.* 92. *num.* 2. *in fin.* Grammaticus *deciſ.* 100. *num.* 13. & alij.

Quod autem hoc ſtatutum (vt in minore argumenti ſupponitur) tollat priuilegium conceſſum Eccleſiæ & Clericis à Deo, à iure Canonico & ciuili, probatur. Et iure quidem diuino: quia Deus (cuius intuitu donatur Eccleſiis, & qui rerum omnium verus eſt, & proprius Dominus, *ex leg. adeò, §. cùm quis, ff. de acquir. rerum domin.* & apud quem eſt verum dominium ſuper omnem creaturam, cùm ſit Creator omnium, vt explicat Petrus Cardinalis Bertrandus *tract. de origin. iuriſd. quæſt.* 4. *num.* 13.) omnia in vſum hominum conceſſit, *l. in pecudum, ff. de vſuris, l.* 2 *ff de ſtatu homin.* idem Bertrandus *præcitato loco, num.* 17. *verſic. & ſic reſeruato*: & cùm ab hac Dei liberali conceſſione Eccleſiæ, & Eccleſiaſticæ perſonæ non reperiantur exceptæ, neceſſe eſt fateri, eas hoc quoque Dei beneficio ex diuina conceſſione & largitione proueniente vti debere.

Iure etiam Canonico particulariter Eccleſiæ, Eccleſiaſticæque perſonæ priuilegiatæ reperiuntur. *cap. futuram Eccleſiam, & cap. videntes* 12. *quæſt.* 1. vbi Vrbanus Papa idoneam rationem reddit; cur oportuerit Eccleſiis prædia donare, & ſemel donata inuiolabiliter retinere: quia videlicet plus vtilitatis conferri poterat fidelibus, ſi hæreditates & agros, quos priùs vendebant, traderent ipſis Eccleſiis habendos, vt ex fructibus eorum fidelibus prouideretur, quàm ſi ſolum pretium conſignarent.

De iure ciuili exploratum eſt, licere vnicuique relinquere Eccleſiis & Eccleſiaſticis perſonis quantum bonorum etiam immobilium optauerit, *l.* 1. *& l. generali, & l. iubemus, la* 2. *& l. fin. C. de ſacroſanctis Eccleſ.* quod adeò verum eſt, vt frequentia extent antiquitatis exempla: vnde conſtat inuitari ſolitos fideles ad dandum Eccleſiis, & Principibus ſæculares latis legibus conſtituiſſe, vt collata æterna firmitate roborarentur: nam omiſſis cæteris *lib.* 3. *legum VViſigothorum, tit.* 1. *leg.* 1. ſic conſtitutum extat. Quæcunque res Sanctis Dei Baſilicis, aut per Principum, aut per quorumlibet fidelium cognationes collatæ reperiuntur, votiuè ac potentialiter pro certo cenſemus, vt in earum iure, irreuocabili modo, legum æternitate firmentur. Hæc ibi. Ergo cum hoc ſtatutum prohibeatur Clericis, id quod eis de iure diuino, Canonico, & ciuili competit, eſſe contra libertatem Eccleſiaſticam dicendum eſt.

Fundamentum ſecundum.

RESOLVT. III.

PRobatur ſecundò. Quia communis Doctorum opinio eſt; quòd ſtatutum laicorum prohibens alienationem bonorum in forenſes & non ſubditos, non comprehendat Eccleſias & Eccleſiaſticas perſonas; & quatenus comprehenderet, non valeat, quia eſſet contra Eccleſiaſticam libertatem: ita quòd ex defectu voluntatis Eccleſiæ & perſonæ Eccleſiaſticæ non comprehendantur in ſtatuto; quia non præſumitur ſtatuentes voluiſſe in generali diſpoſitione comprehendere perſonas, de quibus etiam ſi voluiſſent, in ſpecie diſponere non potuiſſent: & quatenus etiam illas comprehendiſſent, ſtatutum non valeat ex defectu poteſtatis; ita tenuit Oldradus in quadam ſua diſput. quam refert & ſequitur Bart. *in l. filius familias, §. Diui, num.* 12. vbi Angelus *num.* 4. Floria de Sancto Petro, *num.* 11. *cum ſequent.* Fulgoſius *ſub numer.* 6. *verſ. quid autem ſi ſtatutum.* Alexander *n.* 11. *&* 12. & Iaſon dicit magis communem *n.* 72. *cum ſequent.* vbi licèt poſtea dicat contrariam opinionem veriorem, & diſputando defendi poſſe, tamen *num.* 82. ait: quòd durum & difficilè eſſet obtinere contra opinionem Bartoli; ac propterea opinionem Bartoli conſulendo & iudicando eſſe tenendam; quæ eſt magis communis, & fauet Eccleſiæ: & idem dicit *in repetit. dicti* §. *Diui, num.* 107. *&* 110. Ripa communem dicit *num.* 81. Claud. Seyſſel *num.* 27. Ferdinandus Loazes *numer.* 82. & latiùs Socinus iunior, vbi atteſtatur de communi *numer.* 166. *cum ſequent.* & Ioan. Crotus *num.* 88. *ff. de legat.* 1. Et ratio eſt; quia Principes laici poſſunt condere leges de his, quæ ſunt eorum iuriſdictionis; non autem poſſunt terminos eorum iuriſdictionis excedere; & probatur *ex cap. ſi Imperator* 96. *diſtinct.*... dum loquendo de Imperatore, inquit, ſi eſt Catholicus, eſt filius Eccleſiæ, & non Præſul: & ſubdit; habet priuilegia ſuæ poteſtatis, quæ in adminiſtrandis legibus Eccleſiaſticis diuinitus conſequutus eſt: poſtea ſubiungit; & eius beneficiis non ingratus contra diſpoſitionem cœleſtis ordinis nihil vſurpet. Quòd ergo Principes laici poſſint legem condere, procedit dummodo non tangant

Clericos

Clericos & Eccleſias, ac eorum bona; & non lædant immunitatem Eccleſiaſticam per ea, quæ ſuperiùs dicta ſunt, & latè tradit Surdus *in conſ.* 301. *cui primum, num.* 45. *verſ. vt non mouet, vol.* 3. aliàs ſi vellent ligare Clericos, & Eccleſiaſticas perſonas, non eſſe iuſta lex, ſed diceretur iniuſta, & non valeret. Et omnia ſupradicta magis fuſiùs à me probata ſunt in Apologia contra Lagunam.

Nec obſtat dicere, quòd Princeps prohibet in ſupradicto ſtatuto alienationem bonorum ſuis ſubditis, quibus poteſt hoc prohibere, vt patet *ex l. ſi in emptionem, §. communium, ff. de contrahend. empt. & ex leg. de pollicitat. in fin. ff. de pollicit. not. leg. ſi ita quis, §. ea lege, ff. de verbor. obligat.* Nam reſpondetur, quòd licèt dictum ſtatutum quoad verba non videretur infringere Eccleſiaſticam libertatem, cùm præcipiat ſubditis: tamen quoad mentem eſt contra libertatem Eccleſiaſticam faciendo fraudem de perſona ad perſonam: ita Gloſſ. *in cap fin. de immunit. Eccleſ. in verb. libertatis*, vbi Ioan. Andreas Ancharanus *ſub num.* 1. & Geminianus *num.* 1. Collegium Bononienſe inter Conſilia Ancharani *conſil.* 13. *ſuper dubio in med.* Ancharanus *conſil.* 155. optimis rationibus *ſub num.* 7. Angelus *in leg. filius familias, §. Diui, num.* 4. vbi Floria. *num.* 22. *ff. de legat.* 1. Ancharanus *in repetit. cap. Canonum ſtatuta, ſub nnm.* 175. *verſ. præterea iſte, de conſtitut.* Abbas *in repetit. cap. Eccleſia Sanctæ Mariæ, num.* 27. *&* 31. *de conſtitut.* Socinus ſenior *in conſil.* 56. *viſo decreto, num.* 2. *in fine, vol.* 1. *& in conſ.* 14. *circa dubia, num.* 1. *verſ. nam ad hoc reſpondeo, volum.* 4. Albanus *conſil.* 8. *pro reſolut. num.* 13. *verſ. Sed his non obſtantibus, cum ſeq. & ſub num.* 20. Riminald. iunior *in conſil.* 15. *in præſenti cauſa, num.* 92. *vol.* 1. Surdus *conſ.* 301. *Cui primum num.* 76. *vol.* 3. Et laicorum ſtatuta ſicut non poſſunt directè, ita nec etiam indirectè afficere perſonam Clerici, & Eccleſias propter defunctum poteſtatis; non inſpicitur enim cum quo quis loquatur; ſed in quem effectus ſermonis conferatur. Gaſpar. de Calde inter conſilia Ancharani *conſil.* 12. *ſuper caſu, num.* 3. *& in repetit. cap. Canonum ſtatuta, num.* 175. *verſ. præterea iſte, de conſtit. & in cap. fin. ſub num.* 1. *in* 3. *notab. de immunitat. Eccleſ. in* 6. Abbas *in repetit. cap. Eccleſia Sanctæ Mariæ, num.* 31. *verſ. item licet verba ſtatuti, de conſtit.* Pariſius *in conſil.* 27. *notula, n.* 63. *vol.* 2. Riminaldus ſenior *in conſil.* 267. *viſa facti narratione, num.* 32. *cum ſequent. volum.* 2. Laderch. *conſil.* 103. *vt quæſt. num.* 9. Et quòd ſtatutum laicorum nec directè, nec indirectè poſſit præiudicare Eccleſiis & Eccleſiaſticis perſonis, & non valeat, probaui ſuprà auctoritate multorum, quibus addo Felinum *in cap. Eccleſia Sanctæ Mariæ, de conſtit. num.* 89. *verſ. quibus non obſtantibus*, vbi dicit communem, & Surdum *in conſil.* 301. *Cui primum, num.* 77. *vol.* 3.

Vnde ex ſupradictis inferunt Doctores poſſe iudices Eccleſiaſticos cogere laicos ita ſtatuentes, vt declarent, quòd in huiuſmodi ſtatutis non comprehenduntur Clerici, neque Eccleſia. Et ita docet ex Theologis Paludanus *in* 4. *diſtinct.* 18. *quæſt.* 3. *art.* 3. *caſu* 14. Ledema *in* 2. *part.* 4. *quæſt.* 26. *art.* 2. §. 23. D. Antoninus *part.* 3. *tit.* 24. *cap.* 18. Toletus *in ſumma, lib.* 1. *cap.* 27. *verſ. aduerte ſimiliter.* Sayrus *in Claui Regia, lib.* 3. *cap.* 34. *num.* 17. Ex Canoniſtis Ioannes Andreas *in cap. eos qui, de immunit. Eccleſ. in* 6. *num* 4. Ancharanus *n.* 1. *& conſ.* 135. *num.* 8. *in fine.* Geminianus *num.* 4. Francus *num.* 2. *& in cap. Eccleſia Sanctæ Mariæ, de conſtit.* vbi Felinus *num.* 75. 85. *&* 107. Butrius *in cap.* 1. *de conſuetud. & conſil.* 40. *n.* 2. Cardinalis *in cap. perpendimus, de ſentent. excommunicat. num.* 13. *& conſil.* 144. *num.* 2. vbi allegat textum *in cap. ſtatutum, de hæret. in* 6. Ex Summiſtis Aſtenſis *part.* 2. *lib.* 7. *titul.* 2. *caſu* 43. Syluester *verb. excommunicatio* 9. *n.* 50. Angelus *eodem verb* 7. *caſu* 26. *num.* 1. Roſella *eodem verb.* 33. *num.* 3. & alij.

Quæ quidem omnia ſupradicta ita veta ſunt, vt ſtatuta laicorum, quamuis fauorabilia, non ligant Clericos, neque Eccleſias; niſi à Papa fuerint expreſsè approbata: vt patet *ex cap. Eccleſia Sanctæ Mariæ, de conſtitut.* vbi communiter notant Canoniſtæ *in cap. cùm veniſſent, de eo, qui mittitur in poſſeſſionem, n.* 6. Matheſelianus *ſingular.* 110. Matthæus de Afflictis *tract. de iur. Prothomiſ. num.* 8. Ioannes Neuizanus *conſ.* 39. *num.* 5. & alij. Ergo, &c.

Fundamentum tertium,

RESOLVT. IV.

PRobatur tertiò in terminis, vt dici ſolet, terminantibus; quia ſtatutum expreſsè diſponens, quòd non poſſit vendi, donari, vel relinqui Eccleſiis, eſt contra libertatem Eccleſiaſticam, vt patet *ex cap final. de immunit. Eccleſ. in* 6. Et ſtatuentes ſunt ipſo iure excommunicati, vt firmat ibi Ancharanus *n.* 1. *verſ. præterea ſi expreſsè.* Geminianus *num.* 4. Abbas *in cap. Eccleſia Sanctæ Mariæ, num.* 22. & *ibi* Imola *n.* 11. Riminaldus *vol.* 1. *conſil.* 15. *num.* 87. & alij.

Nec obſtat dicere; quòd textus *in d. cap. fin.* præſumat ſolùm eſſe contra libertatem Eccleſiaſticam propter illa verba: *Cùm talia in derogationem libertatis Eccleſiaſticæ præſumantur*; quia cùm lex ſeu canon præſumat in fraudem factam prohibitionem, & ſuper præſumpto diſponat, dicitur & eſt præſumptio

iuris

iuris & de iure, quæ non admittit probationem in contrarium; vt *in cap. is qui fidem*, vbi gloſſ. *in verb. contra præſumptionem, de ſponſalibus.* Baldus *in leg. ſiue poſſidetis, numer. 6. Cod. de probationib.* Romanus *in conſil.* 350. *in caſu propoſitæ conſultationis, num.* 18. *in fin* Alexander *in conſil.* 91. *in cauſa inter Antonium, num. 9. vol. 6.* Felinus *in cap. quanto, numer.* 3. *de præſumpt.* Alciatus *de præſumpt. in præludiis in* 2. *part. numer. 5. & 6.* Gabriel *in conſil.* 31. *in ſpecie propoſita, numer.* 22. *vol.* 1. & alij.

Neque etiam obſtat, quòd aliqui aſſerunt, dictum ſtatutum non auferre in totum & generaliter facultatem acquirendi; ſed in certo caſu, nempe reſpectu bonorum ſtabilium, & vt prohibitio de non acquirendo ſit contra libertatem Eccleſiaſticam, neceſſe eſt, quòd ſit generalis, & quòd de Clericis & Eccleſiis fiat expreſsè, & ita conantur effugere difficultatem textus *in cap. final. de immunitat. Eccleſ. lib. 6.* Et hoc aſſumptum probant exemplis adductis à Doctoribus, quod augetur per ſtatutum legitimorum filiorum, quod tunc non poteſt Eccleſiæ relinqui in præiudicium legitimæ auctæ filiorum, ex Federico *conſil.* 85. Loazes §. *Diui* Abbas *conſil.* 63. *lib.* 1. Francus *deciſ* 411. *numer.* 4. Et in prohibitione arma vendantur non ſubditis: & in exemplo, ne eiſdem prædia in confinio poſita vendantur; & in alio exemplo, de domo alicuius particularis deſtinata ad vſum publicum, quòd non vendatur non ſubdito.

Circa iſtud argumentum aduertendum eſt, quòd eius maior propoſitio eſt falſa, & eam reprehendunt Felinus *in dicto cap. Eccleſia, numer.* 118. & Franc. *in cap. final. colum.* 2. *in fin.*

Secundò, quòd ſit falſa probatur: nam cùm iura præcipiant libertatem, & iuriſdictionem Eccleſiaſticam eſſe intactam, & immunem; nihil refert, lædantur in toto vel in parte; cùm eadem ſit ratio prohibitionis, & valeat argumentum de toto quoad partem. *leg. quæ de toto, ff. de rei vendicat.* & rursùs quia plus & minùs non differunt ſpecie, *leg. final ff. de fund. inſtruct.* nauis parua, aut magna non ſunt diuerſæ ſpeciei, & quando lex conſtituit certum pretium rei, etiamſi læſio contingat in parte, vel in toto, nihil refert, vt docet Baldus *leg.* 2. *Cod. de reſcind. vendit.*

Tertiò, quia ita defecit iuriſdictio, quando ſtatutum diſponit & prohibet in caſu certo: ſicut quando prohibet generaliter, & vtroque caſu læditur iuriſdictio Eccleſiaſtica.

Denique contra hanc opinionem expendo textum *in cap. quæ in Eccleſiarum*; vbi ſtatutum laicorum non erat generale; nec in totum prohibebat acquiſitionem fieri in Eccleſiam; ſed tantùm quoad dominium vtile rerum Emphyteoticarum Eccleſiæ & Clericorum; & in certo & raro caſu, quando dominus vtilis pateretur paupertatem. Secundò per textum *in cap. Eccleſia Sanctæ Mariæ*, vbi ſtatutum laicorum non prohibet generaliter; ſed in caſu particulari, videlicet, quando res eſſet litigioſa, & tamen non comprehendit Eccleſiam. Tertiò *ex cap. quanto, de priuileg.* vbi prohibitio non erat generalis, nec prohibebat, quòd Eccleſia poſſet acquirere; ſed tantùm in caſu ſpeciali, putà ex furnis & molendinis: & tamen reprobatur illa prohibitio. Quartò expenditur deciſio Bonifacij VIII. *dicto cap. finali, de immunit. Eccleſ lib. 6.* ibi, *quicunque vendant aut emant*, vbi vtitur diſiunctiua ibi, vendant aut emant: ad cuius veritatem ſufficit, quòd vna pars ſit vera *leg. ſi hæredi plures, ff. de condition inſtitution.* ibi, *ſi diſiunctim*, & *in leg. cùm pupillus* 78. §. *diſiunctiuo modo, ff. de conditionib. & demonſtrat.* ibi, *alteram defeciſſe non oberit.* Ergo, &c.

Fundamentum quartum.

RESOL. V.

PRobatur quartò ex auctoritate Pontificum & Conciliorum. Nam Innocentius Papa III. Cardicenſ. & Sidonienſ. Epiſcopis, & Archidiacono Daualienſ. mandauit, vt conſtitutionem Henrici Conſtantinopolitani Imperatoris; vt nullus poſſet de ſuis poſſeſſionibus in vita, vel vltimo teſtamento aliquid Eccleſiis elargiri, friuolam & inanem, & nullo modo ſeruandam decernerent.

Idem Innocentius III. quarto nonas Decembris Pontificatus ſui anno 14. Regibus ordinauit, vt ſuos Officiales compeſcerent, qui poſtpoſito zelo Dei laicos in ægritudine laborantes præpediebant, ne de terris, vel ſuis hæreditatibus aliquid in eleemoſynam alicui largirentur.

Gregorius Papa IX. ad Epiſcopum Burgenſem & Decanum Calaguritanum literas dedit, quibus mandabat, vt Regem Caſtellæ diligentiùs monerent, & inducere procurarent, vt reuocaret ſtatuta & præcepta quædam, quibus cum magno detrimento Eccleſiæ Calaguritanæ ordinauerat, ne quis de cætero donare aut vendere præſumeret aliquas poſſeſſiones Eccleſiæ Cathedrali, aut Monaſteriis, aut aliis eiuſdem Diœceſis piis locis.

Alexander Papa huius nominis quartus, cùm intellexiſſet nonnullos Magiſtratus temporalem iuriſdictionem exercentes, prætextu bonorum Eccleſiis acquiſitorum, eiſdem Eccleſiis imponere collectas, & rallias, & compellere, niſi ſoluerent, vt bona ſic quæſita extra manum ſuam ponerent: & inſuper de legatis, quæ Eccleſiis & piis locis relin-

quebantur, certam quantitatem vel portionem deducere, per generalem constitutionem mandauit vt ista omnia grauamina tollerentur; & iudices sæculares, nisi desisterent, pœna excommunicationis plecterentur. Hæc Alexandri constitutio recensetur *in cap.* 1. *de immunit. Eccles. lib.* 6.

Clemens IV. vbi similia statuta vigere intellexit, constanter reuocari curauit: nam ad Regem Portugalliæ anno sui Pontificatus quarto litteras scripsit, quibus requirebat, & affectu paterno rogabat, ne correctionis necessitatem expectaret: sed protinùs per seipsum, quod erat sibi decentius, prætensas quasdam consuetudines reuocaret, quibus Episcopis & personis Ecclesiasticis prohibebatur, ne aliquas possessiones emerent, etiamsi Emphyteuticæ non forent, vel feudales.

Martinus Papa IV. statutum Reginorum contra Ecclesiasticam libertatem, ne quis personis Ecclesiasticis vel Ecclesiis vendere posset aliquid vel donare, inualidum fuisse; & non teneri Clerum ad illud obseruandum declarauit; & per censuras excommunicationis & interdicti, & pœnam feudorum priuationis Reginos compulit, vt statutum illud de suis chartulariis prorsùs abraderent.

Concilia generalia ex omnium Prouinciarum & Regnorum Catholicorum Episcopis & Prælatis congregata, hoc ipsum decretum in specie damnauerunt; & omissis cæteris, Concilium generale Lateranense sub Innocentio III. Romæ habitum anno 1215. *cap.* 44. *relatum, in cap. cum laicis, de reb. Eccles. non alienan.* per censuram Ecclesiasticam Principes laicos admonendos decreuit, vt ab huiusmodi præsumptionibus abstinerent; & similia statuta inualida esse decreuit: nam verba illa Concilij (non solùm de alienatione feudorum, & aliarum possessionum Ecclesiasticarum) Hostiensis *in dicto cap. cum laicis, numer.* 5. *super verb. de alienatione*, interpretatur de alienatione facienda infra annum & diem: tales enim constitutiones, seu potiùs destitutiones, iam tunc Principes laici edere præsumebant, quas generalem Concilium damnauit.

Concilium Constantiense, cùm eumdem articulum de Ecclesiastica libertate tractaret, statutum hoc, de quo agitur, retulit in hæc verba, & pariter condemnauit: vtpotè quòd nulla bona temporalia in vim & potestatem Ecclesiasticam transferantur. Hactenus Concilium. In confirmatione constitutionum Federici II. & Caroli IV. quæ habetur in fine Concilij Constantiensis, *pag.* 923. *tom.* 3. Conciliorum generalium ex editione Colonienſi, anno 1567.

Concilium generale Lateranense sub Leone X. *sess.* 10. *in princip.* in literis incipient. *Regimini vniuersalis Ecclesiæ*; quas sacro approbante Concilio Leo X. publicauit, constitutiones pro libertate Ecclesiastica, & contra eius violatores confirmauit, & in specie hoc statutum his verbis condemnasse videtur: aut aliàs de illis pro illorum libito voluntatis disponendum, & feuda, ac bona Ecclesiastica in Emphyteusim concedendum, aut aliàs vendendum temerè compellentes. Hactenus Concilium.

Concilium denique Tridentinum *sess.* 25. *de reformat. cap.* 20. in quo omnes Sacros Canones, & omnia Concilia generalia, & alias Apostolicas sanctiones in fauorem Ecclesiasticarum personarum, & contra eius violatores editas innouauit, & exactè ab omnibus obseruari debere mandauit, hoc ipsum decretum proculdubio etiam reprobauit. Ergo, &c.

Fundamentum quintum.

Resol. VI.

PRobatur quintò ex auctoritate Doctorum asserentium statuta laicorum non ligare Clericos, & esse inualida, si faciunt mentionem de Clericis & Ecclesiis, vt est istud, de quo loquimur, prohibens alienationem stabilium in illos, & ita docet Albericus *tract. de statut. part.* 2. *quæst.* 2. *num.* 20. *& multis sequent.* vbi *numer.* 60. affirmat leges & statuta laicorum prohibentia alienationes bonorum in non subditos, non ligare Clericos, cùm leges etiam ad fauorem Ecclesiarum conditæ, non sumant robur, nisi fuerint per Ecclesiam approbatæ.

Paulus de Castro *consil.* 89. *incip. Posset quis dicere*, *lib.* 2. *numer.* 1. vbi dicit tale statutum non valere tanquam factum contra Ecclesiasticam libertatem.

Alexander *consil.* 210. *num.* 1. *& consil.* 211. *numer.* 3. *vol.* 2.

Antonius de Butrio *consil.* 40. *incip. Statuto Ciuitatis*, vbi nullam dubitationem habere dicit, quòd Ecclesia non ligatur statutis laicorum, neque in genere, neque in specie; & consequenter non valere illud, de quo ibi agebat Butrius, quo populus cauerat, vt de piis legatis, duo solidi pro libra soluerentur.

Curtius senior *consil.* 62. *incip. Primo aspectu vers. non obstat statutum Mediolani.* Idem Curtius *consil.* 72. *incip. Magnifice vir. numer.* 13. *vers. secundò respondeo*, vbi sine hæsitatione affirmat non valere statutum contra ius commune in præiudicium Ecclesiarum, nec comprehendere Monasteria, nec personas Ecclesiasticas, & allegat iura & Doctores.

Bartholomæus Socinus *consil.* 14. *incip.*

Circa

circa dubia data, numer. 1. lib. 4. vbi ait communem eſſe opinionem Canoniſtarum contra Bartolum, quòd ſtatutum laicorum non ligat Clericos contrahentes, ſeu contractus Clericorum; quia lex inferioris à Principe, quantumcumque etiam fauorabilis, non ligat actus Clericorum *cap. Eccleſia Sanctæ Mariæ, de conſtitut.*

Idem Socinus *conſil. 71. incip. circa præſentem conſultationem, eodem lib. 4. numer. 10. verſ. tamen vt dicit :* vbi pariter affirmat ſtatutum quantumcumque generaliter loquens, licèt bonum & honeſtum videatur, non includere Clericos, quia deficit auctoritas in ſtatuente, *cap. final. de rebus Eccleſ. non alienan.*

Marianus Socinus *conſil. 76. incip. ſtantibus pluribus inſtrumentis, numer. 30. lib. 3.* vbi hanc vocat communem opinionem contra Signorolum de Homodeis *conſil. 21. & in cap. nouerit, num. 17. de ſent. excommunicat.*

Maluaſia *conſil. 80. numer. 26.*

Ioannes Neuizanus *conſil. 39. incip. Quòd non poſſit cogi, num. 10.* licet in aliquibus caſibus contradicat.

Ripa *conſil. 2. cap. 2. num. 5. lib. 2.*

Rolandus à Valle *conſil. 22. incip. quòd magnificus Dominus, num. 19. verſ. 7. & vlt.*

Vulpius *conſil. 23. numer. 16. vol. 2.*

Petrus Ancharanus *conſil. 155. incipien. optimis rationibus.*

Gaſpar Calderinus *conſil. 12. inter conſilia Ancharani incip. ſuper caſu prædicto*, vbi *n. 3.* verè dixit, illa ſtatuta laicorum non valere, quæ directè, vel indirectè tendunt in præiudicium Eccleſiaſticæ libertatis.

Nicolaus Euerardus *conſil. 30. incip. in materia quæſtionis, num. 26. & multis ſequent. vſque ad finem*, vbi loquitur de quadam conſtitutione Philippina.

Idem *conſil. 42. incip. viſis & bene diſcuſſis.*

Idem *conſil. 239. incip. Vltra longè, latéque deducta*, vbi *num. 17.* loquitur de conſtitutione Philippina, & affirmat Monaſterium poſſe acquirere & retinere bona etiam feudalia ex titulo emptionis, aut donationis, & ſucceſſionis; & *num. 18.* addit Principem laicum non poſſe hoc Eccleſiis tollere ſine metu excommunicationis.

Menochius *conſil. 878. num. 10. vol. 9.*

Iacobus Mandellus *conſil. 8. incip. pro reſolutione*; vbi latiſſimè.

Iacobus Vangatrellus *in addit. ad ſummam Angelicam ver. excommunicatio 7. caſ. 36. lit. F.*

Iaſon *conſil. 161. incip. circa primum articulum, num. 15. lib. 2.*

Boſſius *in praxi criminal. titul. de Principe, num. 339. & titul. de pœnis, num. 43.*

Angelus de Vbaldis *conſil. 48. incip. quidam Franciſcus, num. 3.*

Ioannes Baptiſta Leo *in Theſaur. for. Eccleſ. part. 1. cap. 14. num. 38. & 39.*

Ionnes Petrus Surdus *conſil. 301. incipient. cui primùm, num. 12. & ſeq. & num. 78. & ſeq.*

Riminaldus ſenior *conſilio 246. numer. 28. volum. 2.*

Io. Baptiſta Plotus *conſil. 19. incip. caſus ſuper quo, num. 11. & 12. & ſeq.* vbi *num. 12. in fine* dicit, hanc eſſe communem opinionem.

Hondedus *conſil. 3. num. 15. & 22. vol. 1.*

Baldus *conſil. 132. incip. Caſus quidam vocatus, lib. 3.* vbi affirmat, quòd ſtante ſtatuto, quòd quis non poſſet alienare rem immobilem in perſonam, quæ non ſoluit collectas; ſi quis legauerit alicui Monaſterio, ſeu pio loco rem immobilem ſolitam ſoluere collectas, Monaſterium ſeu pium locum non comprehendi ſub tali ſtatuto.

Idem cenſuit idem Baldus *in leg. final. n. 17. Cod. de ſacroſanct. Eccleſ. ver. extra gloſſam*, vbi quaſi reuocando ſententiam, quam alibi aſſeruerat affirmauit, quòd licèt aliàs dixerit, illud ſtatutum non valere, non tamen includit Eccleſiam, & ſubdit iſtam eſſe veritatem.

Hippolyttus Riminaldus *conſil. 15. incipient. In præſenti cauſa, numer. 85. verſ. quibus tamen*, vbi ait, hæc decreta prohibentia alienationem bonorum immobilium in non ſubditos, non includere Clericos, nec Eccleſias.

Eandem ſententiam profitentur communiter Iuris Ciuilis interpretes *in leg. filius familias, §. Diui. ff. de legat. 1.* vbi Bartolus *num. 12. verſ. ſecundum dubium eſt*, cenſuit contra libertatem Eccleſiæ eſſe ſtatutum prohibens alienationem bonorum immobilium fieri in Eccleſias vel Monaſteria.

Idem Bartolus ſibi conſentiens eamdem ſententiam amplexus fuit *in leg. final. num. 18. ex hoc concludo, God. de ſacroſanct. Eccleſiis, & in leg. Cod. de contrahend. empt. & in leg. final. Cod. de exactoribus, lib. 10.*

Bartolus *præcitato loco in dicto §. Diui, n. 11.* huius ſententiæ auctorem dixit Oldradum, qui eam quæſtionem diſputauit.

Angelus de Peruſio *in dicta leg. filius fam. ff. de legat. 1. §. Diuus Seuerus, leg. 2. num. 4.* Bartolum & Oldradum ſequutus idem ſtatutum, quòd res non poſſit alienari in Clericum reprobauit, affirmans hodie id eſſe deciſum per caſum *in cap. vltim. de immunit. Eccleſ. lib. 6.*

Et Iaſon *in dicto §. Diui, in prima lectura, numer. 72. verſ. tu aduerte*, affirmauit Bartoli deciſionem eſſe communem, quia pro ea eſt textus formalis *in cap. final. de immunitat. Eccleſ. lib. 6.* Idem Iaſon *ibidem num. 82. & 83.* pronunciauit eam ſententiam eſſe magis communem.

Ioannes etiam Crottus *in dicto §. Diui, numer. 80. verſ. ſecunda ſit concluſio.* Similiter

dixit hanc esse communem opinionem, per textum *in cap. fin. de reb. Eccles. non alien. lib. 6.*

Ioannes Franciscus Ripa *in eodem §. Diui, num. 81. vers. secunda conclusio.* eamdem sententiam dixit esse communem Legistarum *ibi*, & Canonistarum *in cap. Ecclesia Sanctæ Mariæ, de constitut.* vbique conformiter profitentium, statutum prohibens alienationem in personas non subiectas non valere in præiudicium Ecclesiarum, nec Monasteriorum.

Cum supradictis asseruntur assentire plures alij *in dicto §. Diui*; quibus præterea accedunt.

Iulius Clarus *in practica criminali, quæst. 82. §. statutum 5. n. 2. vers. Sed quæro*, qui eamdem opinionem vocat communem.

Horatius Carpanus *in Capitul. Mediolanens. incip. Collegiis Nou. constit. tit. de pœnis super verb. huic dominio non subditam, num. 150. vers. non militat pariter, & vers. tamen communis est in contrarium*, eamdem opinionem agnoscit esse communem.

Ioannes de Platea *in leg. in his, num. 1. vers. nota ex principio, Cod. de prædiis & rebus Nauicular. lib. 11.* cuius verba sunt: non autem valeret statutum, quòd non possit vendi Ecclesiis.

Idem *in leg. 1. numer. 2. circa finem vers. & per hanc legem. Cod. non licet habitatoribus Metrocomiæ, eod. lib. 11.*

Gabriel Sayran *ad Matheſilanum singul. 110. numer. 33.*

Fabianus de Monte, *tractat. de emption. & vend. 3. part. princip. num. 45. vers. sed non valeret*: vbi concludendo contra Signorolum de Homodeis, tenet tale statutum esse contra libertatem Ecclesiæ, per textum expressum *in cap. finali, de rebus Eccles. non alien. lib. 6.*

Riminaldus iunior *consil. 15. n. 85. vol. 1.*

Ioannes Iacobus de Canibus *tract. de Represaliis, part. 2. num. 10.* vbi dicit: Tamen non sunt licita, in quantum prohibent alienationem & venditionem personis Ecclesiasticis: quia hoc esset per indirectum diminuere eorum priuilegia; & ideò non valent.

Michaël Crassus *in suis communibus lib. 2. ver. statutum, quæst. 12.*

Hippolytus Bonacossa *in communibus opinionibus criminalibus in verb. statutum, §. statutum prohibens rem immobilem.* Dixit statutum non valere; & hanc esse communem opinionem.

Riminaldus senior *consil. 246. numer. 28. & sequent. volum. 2.*

Andreas Tiraquellus *ad leges Connubiales, gloss. 8. super verb. de son mary, num. 172.*

Michaël Crassus *lib. 2. commun. opinion. in verb. statutum, quæst. 12.*

Ioannes Bertachinus *tractat. de Episcopis, part. 4. lib. 4. quæst. 45. num. 147. vers. quæro etiam an prohibitus alienare*: vbi dicit se in ardua quæstione ita consuluisse.

Diuus Antoninus *in summa part. 3. tit. 24. cap. 18.*

Tabiena *in summa verb. excommunicatio 5. cas. 20. num. 5. ad 4. argumentum.*

Bursatus *consil. 93. num. 23. lib. 1.*

Ioannes Andreas *numer. 1. vers. vidi dubitari, & num. 2. cum sequent.*

Summa Rosella *verb. excommunicatio 33. numer. 3.*

Archidiaconus *in cap. Romana, de appellat. lib. 6. in verb. consuetudine*: vbi ait non valere consuetudinem, vel statutum; quòd Ecclesia sibi rem in testamento relictam teneatur alienare intra annum, vel aliud simile: pro quo allegat Canones *in cap. quæ in Ecclesiarum, de constitut. & in cap. cum laicis, de rebus Eccles. non alienan.* & consequenter perperam pro contraria sententia Archidiaconum allegauit Lucas de Penna *in leg. iubemus, num. 4. Cod. de nauib. non excus. lib. 11.* & Petrus Peckius *tract. de amortizatione bonorum, cap. 6. vers. aduerte tamen, circa finem.*

Petrus de Ancharano *quæst. 1. vers. quæro*, post Ioannem Andream, *& vers. præterea si expresse hoc statuisset.*

Et *ibidem* Geminianus *numer. 3. vers. Sed pone.*

Philippus Francus *ibidem num. 2.* qui licèt propter consilium Federici de Senis 76. quod incipit. *Talis casus est. Statuto.* tantisper dubitare videatur: nihilominus tamen postea *vers. cogita tamen*, non recedit à supradicta sententia Ioan. Andreæ: quinimò statim *in vers. & vltra etiam*, addit Francus, posse iudices Ecclesiasticos cogere statuentes ad declarandum prædicta statuta generaliter prohibentia alienationem in non subditum, non comprehendere contractus cum Ecclesiis & personis Ecclesiasticis celebrandos.

Felinus *in cap Ecclesia Sanctæ Mariæ, de constitut quæst. 9. num. 89. vers. & ita est.* hanc dicit communem esse opinionem.

Panormitanus *cons. 83. incip. præsens dubium, lib 1.* Idem *in cap. relatum il primo, num. 5. vers. item non valet statutum laicorum, de testament. & in cap. à nobis, notab. 3. num. 5. vers. idem dicendum, est de sentent. excommunic.*

Cardinalis Zabarella *consil. 66. incipient. in dubio præmisso, num 2.*

Ioannes Monachus *in cap. vt animarum, num 3. & ibi* Probus *numer. 9. de constitut. in 6.*

Syluester *verb excommunicatio, §. 9. num. 30.*

Comitolus, Bouius, Collegium Bononiense, Vgolinus, Vigianius, Barbosa, Fagnanus, Genuensis, Duardus, Filliucius, Reginaldus, Marta & Bellettus: quos citaui *in part. 1. tractat. 2. resolut. 57.* quibus omnibus

omnibus adde Campegium *in opuſc. de officio Principis in Eccleſia,num.* 31.

Videant modò Lectores, qua fronte auſus ſit dicere noſter Additionator, ſuam ſententiam docere ſaniorem Iuriſconſultorum cateruam.

Vnde ex ſuprà dictis,& infrà dicendis magis firmata remanent ea, quæ ego adnotaui contra Cutellium *in part.* 5. *tract.* 1. *reſol.* 3.

Proponuntur reſponſiones ad argumenta contraria.

Reſol. VII.

REſtat modò reſpondere ad argumenta pro ſententia Anonymi in principio adducta : ex quibus magis firmata remanebit noſtra ſententia. Ad primum igitur argumentum ; quòd tale ſtatutum tendit, & eſt conditum fauore boni publici, & ad vtilitatem Reipublicæ.

Reſpondeo, quòd lex ciuilis licèt in bonum publicum ſtatuat, non debet de Eccleſia & de Clericis expreſsè diſponere; etiamſi diſpoſitio fauorabilis ſit, vt habetur *in cap. Eccleſia Sanctæ Mariæ, de conſtitut. & in cap. cum laicis, de reb. Eccleſ. non alien.* & *ibi* Butrius & Abbas cum Imola *in cap. Clericis, de for. compet.* Maximè ſi Clericis & Eccleſiis aliquid prohibeat; nam ex forma ipſius prohibitionis colligitur intentio diſponentis, idque fieri in præiudicium libertatis Eccleſiaſticæ, vt obſeruat Cardinalis *in cap. perpendimus, de ſentent. excomm. num.* 13. Felinus *in d. cap. Eccleſia, num.* 15. Et quia lex non poteſt inducere inhabilitatem in Eccleſiam & Clerum non ſibi ſubditos, vt *in l.* 1. *§ fin. de tutor. & curator.* vbi eis tantùm permittitur, qui ſunt eiuſdem Prouinciæ,& ibi domicilium habent,& *in leg. pupillorum, eodem tit.* & docent Baldus & Bartolus *in leg. cunctos pupillos*, dum agunt de ſtatuto, quòd ne minor triginta annis poſſit obligari, quia non comprehendit minorem forenſem contrahentem in loco ſtatuti ſuper bonis ibi ſitis : nam bona ſequuntur perſonam ; ideóque Clericorum bona gaudent priuilegio immunitatis, vt tradit gloſſ. *verſ. perſonis, in dicto cap. Eccleſia*, cum adductis à Mandello *conſil.* 387. *num.* 5. nam, vt inquit Abbas *in dicto cap. Eccleſia*, ſi bona Clericorum & Eccleſiarum ſubiicerentur legibus ſæcularibus, eorum ratione per indirectum Clerici ſubiicerentur foro ſæculari,& ad eum traherentur. Quod etiam præter Abbatem docuit Felinus *num.* 10. & Decius *num.* 38. etiamſi laici in rebus Eccleſiaſticis haberent vtile dominium, vt *in cap. quæ in Eccleſiarum, de conſtitut.* cum adductis à Tiraquello *de retractu lignag. §.* 1. *gloſſ.* 13. *numer.* 3. *&* 8. & hæc omnia docet Beltran de Gueuara *in propugnac. immunitat. Eccleſiaſt. aſſert.* 1. *§.* 6. *num.* 56.

Vnde ex his nunquam potui intelligere doctrinam Bobadillæ, & aliquorum recentiorum aſſerentium, poſſe Regios Magiſtratus punire Epiſcopos & Clericos, vt ipſi aſſerunt, in temporalitatibus : nam cùm, vt dictum eſt, bona ſequantur perſonam, neſcio quo pacto poſſint temporalitates Eccleſiaſticorum tollere, niſi exercendo in eos iuriſdictionem contra ſacros Canones & Concilia. Vide omnino Surdum *conſ.* 301. *n.* 65. Et cùm ius mulctandi connexum ſit & complicatum cum iuriſdictione, vt firmauit ſacra Rota in deciſionibus collectis à Paulo Rubeo in Burgenſi Iuris præſidendi die 9. Decembr. 1643. coram doctiſſimo domino meo Merlino *deciſione* 753. *num.* 8. *& ſequent.* ſequitur, quòd ſi iudices laici poſſent mulctare Clericos in temporalitatibus, haberent in illos iuriſdictionem : ſed hoc dicere eſt abſurdum. Ergo,&c.

Sed ad rem noſtram redeundo, dicendum eſt, publicam vtilitatem non operari validitatem ſtatuti, de quo loquimur ; cùm non concurrat poteſtas in ſtatuente : & ideò quanquam ſtatutum eſſet bonum, & æquum, & publicæ vtilitati faueret, ceſſante tamen poteſtate non eſt validum, ex Baldo ſibi contrario *in leg. cunctos populos, Cod. de ſumm. Trinit. num.* 50. & in propoſito Felinus *in dicto cap. Eccleſia, num.* 89. & expreſsè Crottus *in § Diui, num.* 80. dixit : quòd licèt ſtatutum emanauerit ad publicam vtilitatem : non tamen propterea debet Eccleſiaſticas perſonas comprehendere ; cùm ſuper eas laici nullam habeant iuriſdictionem : quod etiam notauit Ruinus *numer.* 92. & alij communiter contra Signorolum.

Dicendum eſt igitur ; quòd publica vtilitas, & publicum bonum non præbet iuriſdictionem laicis, vt poſſint ſtatuere circa Eccleſias,& Eccleſiaſticas perſonas; vt patet *ex cap. bene quidem, diſtinct.* 96. *cap. quæ in Eccleſiarum, cap. Eccleſia Sanctæ Mariæ, de conſtitut. cap. at ſi Clerici, cap. Clerici, cap. qualiter, de iud. cap.* 2. *de foro compet. cap. continua* 11. *quæſt.* 1. *cap. non minus, cap. aduersùs, de immunitat. Eccleſ. cap. quanquam, de cenſur. in* 6. *cap. Clericus, cap. fin. de immunitat. Eccleſ. in* 6. *& in Extrauag.* 1. *eod. tit.* Non eſt ergo bona conſequentia. Neceſſitas publica exigit, vt ita fiat : ergo Princeps contra Clericos ſtatuere poteſt : nam, vt dictum eſt, neceſſitas nõ tribuit iuriſdictionem. Et cùm ſemper ſit neceſſaria cauſa publica in condenda lege, ampliaret poteſtatem & iuriſdictionem legiſlatoris contra non ſubditos;

quòd nullo modo est dicendum: vnde iniusta erit lex; etiamsi habeat æquitatem, si modò deficiat potestas legislatoris: vt his, qui iura profiteniur, notum est; &, vt inquit Suarez *de censur. disp 4 sect 6 num.* 5. quòd lex iniqua & nulla est, quando deficit iurisdictio; quia actus sine potentia esse non potest, etiamsi materia sit æqua, erit tamen lex iniqua ratione vsurpatæ iurisdictionis: vtilitas namque, siue necessitas in alienatione rei Ecclesiasticæ, vel minoris, non tribuit iurisdictionem tutori vel administratori; sed decreto legitimi iudicis opus est, vt *in leg. 1 ff de rebus eorum, & in leg. magis puto, § ne passim, & §. si æs alienum, eod. tit.* & in alienatione rei Ecclesiasticæ tradit Gloss. *in summa* 12 *quæst* 2. & habetur *in cap. sine exceptione, eadem caus. & quæst. & in cap. tua nuper, de his, quæ fiunt à Prælat.* cum adductis à Tiraquello *de legib. connubialibus, gloss* 8. *num.* 57. Rodoanus *de rebus Eccles. non alien. quæst* 20. *num.* 19. Et ita huic argumento respondet Ioannes Crottus *in repetit § Diuus, num* 80. quòd necessitas publica non tribuit iurisdictionem laicis ad statuendum; & Felinus *dicto cap. Ecclesiam, num.* 113. idem prorsus asseuerat.

Ad id verò, quod asseritur, Clericos teneri ad obseruationem statutorum ex publica vtilitate & communi bono. Respondeo hoc esse verum; quando non lædunt immunitatem Ecclesiasticam: vt ego satis probaui pluribus in locis; sed statutum, de quo loquimur, tale est. Ergo, &c.

Responsio ad secundum & tertium argumentum.

RESOL. VIII.

AD secundum argumentum Quòd sicut ex pacto & ex testamento possunt conuenire priuati pro eorum interesse, ne bona in Ecclesias alienentur. Ita & Princeps per statutum pro bono & interesse Reipublicæ.

Respondeo primò argumentum de pacto ad statutum non procedere, quando militat diuersa ratio. Felinus *in cap. Ecclesia Sanctæ Mariæ, sub num.* 89 *vers. nec semper procedit argumentum, de constitut.* Euerardus *in locis legalibus, in loco à pacto ad legem & statutum, num* 6. *vers. hoc tamen dixit.* Surdus *in consil* 2. *num* 8. *vol.* 1. Sed in re propria quilibet est moderator & arbiter, *leg in re mandata, Cod. mandati:* nec domini rerum propriarum reperiuntur prohibiti, quò minùs possint disponere, quòd eorum bona non transeant in Ecclesiam: immò disponentes de rebus suis in Ecclesiam possunt omne onus reale apponere, *cap. verum, de condit. appos.* Et cùm non reperiatur expressè contrarium dispositum, illi stari debet, Gloss. *in dicto cap. verum, in verb. debent reuocari, in fin.* Sed secus est in Principe, qui vult prohibere bona à subditis non vendi, vel donari, aut Ecclesiæ relinqui: expressè enim reperitur Ecclesia priuilegiata, vt quilibet ei donare possit, *l. illud, Cod. de sacros. Eccles.* sicut etiam, quòd ei relinqui possit, *l. 1. C. eod.* Et quòd ei & Clericis vendi possit, *l. fin. C. de sacros Eccles.* cum aliis suprà adductis: quin immò expressè prohibitum est fieri statuta contraria prædictis priuilegiis, *cap. fin. de immunit. Eccles. in* 6. meritò de vno casu ad alium argui non potest.

Secundò respondetur pactum esse voluntarium, & de rebus paciscentis tantùm procedit; sed statutum esse necessarium & generale quoad bona immobilia omnium: vnde quia per statutum saltem per indirectum impeditur alienatio efficaciùs, quàm per pactum; ideò argumentum de pacto ad statutum non valet. Ripa *in l. filiusfamilias, §. Diui, sub num.* 82. *vers. nam pactum, ff. de legat.* 1.

Ad terttium argumentum: quòd validum est statutum disponens monasterium ingredientem non succedere. Respondeo contrariam opinionem contra Bartolum esse communem, quam sequitur Iason *in l. fin. C. de pactis, num.* 25. Decius *num.* 28. Cagnolus *n* 105. Paulus de Castro *in leg. si quis ad quod, num.* 8. *ff. de iurisdict. omn. iudic.* Ripa *in l. exacto, §. si quis rogatus, num.* 39 *ff ad Trebellianum.* Pasethus *cons* 30. *&* 31. & ita determinauit sacra Rota in vna Assisiensi bonorum die 31. Maij 1606. coram Marcomontio. Non est igitur verum valida esse statuta, quòd bona ingredientium non transeant in monasterium, quia respondetur statuta prædicta non valere, quãdo per ea ingrediens religionem inhabilitatur ad successionem. Abbas *in repetit. cap. Ecclesia Sanctæ Mariæ, num.* 35. *vers. statutum circa iam ingressum, de constit.*

Sed pro dilucidatione veritatis ad individua deueniendo. Pone, quòd statutum excludat fœminas à successione ab intestato stantibus masculis: quæritur an excludat filias Moniales; & distinguitur: Aut statutum generaliter modo, quo suprà loquitur; & persona, de cuius successione tractatur, non erat religiosa tempore conditi statuti, & tunc cùm transeat in monasterium cum illa impotentia succedendi, ligatur tali statuto etiam facta Monacha, cùm per ingressum non efficiatur deterioris conditionis. Socinus senior *cons.* 81. *in præsenti consultatione, num.* 5. *volum.* 1. *& in consil* 230 *viso testamento, sub num.* 8. *vers. Tertiò & vltimò, volum* 2. Ruinus *cons.* 45. *præsupposita donatione, num.* 35. *vol.* 1. Socinus iunior dicit magis veram & communem *in consil.* 25.

pra

pro vera, num. 11. *volum.* 3. Pariſius atteſtatur de communi & in iudicando & conſulendo ab ea non eſſe recedendum, *in conſil.* 40. ſi ius commune, *num.* 16. *&* 24. *vol.* 3. Laurentius de Palatiis ... *quòd ſtantibus maſculis, ſub num.* 100. *verſ. ſi verò ſtatutum.* Hondedeus *conſil.* 11. *verſ. ſtatutum Caſianum, num.* 37. poſt infinitos ab eo relatos, *vol.* 2.

Aut ſtatutum non loquitur generaliter, ſed ſpecificè; vtputà, quia excludat mulieres Religioſas: & tale ſtatutum non valet; ſiue loquatur de ingreſſa, ſiue de ingrediente. Ancharanus *in conſ.* 108. *in paucis verbis, numer.* 1. *&* 2. Abbas *in cap. quòd Clericus, num.* 40. *de foro compet.* Felinus poſt alios *in cap. in præſentiarum, num.* 38. *de probat. in cap. Eccleſia Sanctæ Mariæ, num.* 78. vbi Decius dicit magis communem *num.* 49. *de conſtitut.* idem Abbas *in conſil.* 111. *in cauſa Catharinæ, ſub num.* 4. *verſ. venio nunc ad ſecundam. vol.* 2. Alexander *in conſil.* 138. *viſo themate, num.* 13. dicit magis communem *volum.* 2. Socinus ſenior teſtatur de communi *in conſil.* 81. *in præſenti conſultatione, num.* 5. *verſ. circa primum caſum, volum.* 1. & de magis communi *in conſil.* 241. *circa primam difficultatem, ſub num.* 2. *verſic. ſecunda eſt, volum.* 2. Matthes. *ſingul.* 144. *nota mirabile.* Brun. ... *quòd ſtantibus maſculis, art.* 6. *q.* 2. *num.* 35. Ruinus *in conſil.* 204. *Pulchra eſt, n.* 10. *volum.* 1. Ancharanus iunior *in quæſt. familia* 20. *teſtator, num.* 6. *part.* 2. Rolandus *in conſ.* 35. *Illuſtriſſimus & Excellentiſſimus Princeps, n.* 26. *volum.* 3. Si ergo ſtatuta ex aduerſo allegata ſunt generalia, includunt etiam Moniales, cùm ipſæ ingreſſæ ſint Monaſterium cum illa impotentia ſuccedendi, nec efficiantur deterioris conditionis per ingreſſum: ſi verò ſtatuta ſint ſpecifica, non valent.

Reſponſio ad quartum argumentum.

Resolvt. IX.

AD quartum argumentum, quòd aliud ſit ſtatuere ſuper bona Eccleſiis acquiſita, aliud ſuper bonis quærendis, ſuper quæ licitum eſt Principi condere ſtatuta.

Reſpondeo primò, ſacros Canones de hac materia abſolutè, & ſine vlla diſtinctione loqui, videlicet, tam reſpectu bonorum acquiſitorum, quàm acquirendorum, vt patet *in cap. bene quidem* 96. *diſt. & in cap. Eccleſia Sanctæ Mariæ, de conſtitut. & in cap final. de rebus Eccl. ſ. non alienand.* Et in ſpecie, quòd iſta diſtinctio de bonis Eccleſiis acquiſitis, vel acquirendis non ſubſiſtat: probatur ex textu *in cap. ea enim* 10. *quæſt.* 2. *deſumptus ex leg. iubemus, §.* 1. *verſ. ea enim, Cod. de ſacroſanct. Eccleſ.* quem ponderat Cardinalis Albanus *tractat. de immunitat. num.* 12. & Mandellus *conſil.* 8. *num.* 20. approbantes prædictam diſtinctionem, aſſerendo immunitatem Eccleſiaſticam fuiſſe conceſſam pro bonis acquiſitis & acquirendis.

Reſpondeo ſecundò, prędictam diſtinctionem apertè pugnare cum definitione Eccleſiæ, *in cap.* 1. *de immunit. Eccleſ. in* 6. vbi Alexander V. prohibet laicis tallias, collectas, ſeu exactiones quaſcunque Eccleſiis, vel perſonis Eccleſiaſticis imponere, vel exigere ab eiſdem pro bonis quibuſcunque hactenus acquiſitis, vel impoſterum acquirendis. Et ratio huius deciſionis eſt, quia priuilegia, quocunque titulo Eccleſiis conceſſa, non ſolùm competunt pro bonis tunc acquiſitis; ſed etiam extenduntur ad ea, quæ poſtea ad Eccleſiam peruentura ſunt, vt patet *in d. l. iubemus, §.* 1. *C. de ſacroſanct. Eccleſ. & cap. ea enim* 10. *q.* 10. & id operatur fauor animæ, & priuigium piæ cauſæ.

Nec valet dicere: Quòd Prælatus in acquirendis poſſit Eccleſiæ præiudicare, vt tenet Federicus de Senis *conſ.* 9. & videtur communis opinio, vt dicit Iaſon *in l. legatum, n.* 15. *&* 16. *ff. de legat.* 1. Nam reſpondetur, non eſſe veram hanc concluſionem, quòd Prælatus in acquirendis poſſit Eccleſiæ præiudicare: cùm Baldus ipſe contrariam tenuerit opinionem, *in leg. contra iuris, §.* 1. *ff. de pact.* & Ancharanus *in cap. vt ſuper, num.* 6. vbi Imola *num.* 16. *de rebus Eccleſ. non alien.* & alij, quos refert Alexander *in l. legatum, circa finem, num.* 2 *verſ. & iſta eſt, ff. de leg.* 1. vbi hanc opinionem vocat magis communem.

Sed quicquid ſit de hoc, certum eſt in noſtro caſu recurrendum non eſſe ad iſtas controuerſas opiniones; cùm ſit clarè determinatus *in dict. cap.* 1. *§. fin. de immunit. Eccleſ. in* 6. vt ſuprà viſum eſt.

Nec etiam obſtat, quòd Baldus *conſil.* 11. *num.* 3. *inter conſilia Ancharani*, & Mandoſius *in addit. ad Lapum, alleg.* 42. *in verb ſic ſtatuere*, & alij tenuerint; quòd per ſtatutum laicorum præiudicari poſſit Eccleſiæ, ſeu perſonis Eccleſiaſticis in quærendis bonis, ſi laici id non faciant malo animo: quoniam reſpondetur conſiderari debere effectum, non animum; nam cuius finis malus eſt, eius præordinatio præſumitur doloſa: & ſic etiam præſumptiuè includitur malus animus, vt notat Crauetta *conſ.* 15. *num.* 4. *per textum in l ſi quis adulteris, C. de adulter.* Vnde ſtatuendo circa acquirenda, & ordinando ne Eccleſia acquirere poſſit, contra textum *in dict. cap.* 1. *de immunit. Eccleſ.* malus animus, & mala intentio, & dolus præſumitur in ſtatuente. Ergo, &c.

Responsio ad quintum, & sextum argumentum.

RESOL. X.

AD quintum argumentum. Quòd ex frequentia bonorum stabilium in personas Ecclesiasticas, laici in dies penitùs depauperantur, & vires Reipublicæ ita in dies minuuntur, vt breui timẽdum sit, ne tuendo imperio sufficiant; quod in detrimentum nedum laicorum, verùm etiam Ecclesiasticorum, qui sub eorum defensione & tutela tranquilli diuino cultui inseruiunt, vergeret.

Respondeo primò; quòd ego in hoc argumento agnosco Hussium, tetram illam pestem Ecclesiæ: nam in libro de ablatione bonotum temporalium à Clericis, sic ait. Cùm quotidie possessiones accrescunt Clero, & decrescunt Baronibus, Militibus, & aliis sæcularibus, potest euenire de facili, quòd tota possessio ad Clericos Regni Bohemię deuoluatur, & plusquam quarta pars Regni ad Clericos deuoluta est. Ita ille. Vidisti à quo penu mutuatum sit supradictum argumentum, & ex quibus lacunis aquas hauriant aduersarij? Respondeo secundò; quòd non adest periculum, vt propter alienationem bonorum stabilium in Ecclesias, Reipublicæ in illo statu deueniant: quod patet ab experientia tantorum annorum. Et si Principes ex ratione adducta in argumento in hoc se grauatos sentiant, recurrant; vt rectè obseruat Hostiensis *in cap. cum laicis, numer.* 10. *de reb Eccles. non alien.* & alij, recurrant inquam, ad Summum Pontificem, & non de facto leges condant contra immunitatem Ecclesiasticam. Sed aduersarij non tantùm ad pecunias, vt benè docet Iacobus Gretserus *in considerationib. ad Theologis Venetos, lib.* 3. *consid.* 3. *fol.* 311. oculos nimis politicè reflectere, sed ad altiora oculos attollere deberent. & pro certo statuere, licet fisco aliquid decedat, per hoc quòd bona immobilia Deo & Ecclesiæ dedicantur & consecrantur; aliud tamen longè præstantius, & ad propulsandos hostes multò efficacius accedere, nimirum cœlestem opem, diuinumque subsidium semper procliue & promptum. Quis Christianus abnuat Deum nequaquam pati, vt liberalitas laicorum in Ecclesias immensam suam beneficentiam superet, dum cultus eius propagatur & amplificatur neque enim frustrà se colì finit Deus.

Sed non desinam hîc adnotare id quod eruditè obseruat Adamus Tannerus *in defens. libert. Eccl. lib.* 1. *cap.* 15. *fol.* 151. hanc quantamcũmque bonorum Ecclesiasticorum copiam ab aduersariis amplificatam multùm abesse ab ea bonorum parte, quam in ciuitate optimè constituta Aristoteles voluit diuino cultui esse addictam: Ita enim scribit *lib.* 7. *polit cap.* 10. Prætereà in sacrificiis cultúque Deorum sumptus communes esse debent totius ciuitatis. Est igitur necessarium in duas partes regionem diuidere, aliam publicam, aliam priuatorum. Vtraque illarum partium rursùs diuidenda est: illius namque partis, quam publicã debere esse diximus, vna pars Deorum cultui deputanda est, altera verò ad comessationem impensam. Rursùs vero priuati pars vna ad proprias necessitates est deputanda; altera verò ad ciuitatem. Sic Aristoteles. In quibus verbis apparet, vt notat Tannerus quartam partem soli destinari cultui sacro; & nihilominus Sacerdotibus vt priuatis suam partem relinqui. Verùm pro responsione supradicti argumenti, ne deseras etiam recognoscere meipsum *in citata resol.* 3. *tract.* 1 *part.* 5.

Ad sextum argumentum ex auctoritate Doctorum, & ab exemplis; in quo maximè se fundat Anonymus additionator. Respondeo quòd Signorolus communiter ab omnibus Iurisconsultis, Canonistis, atque Theologis reprobatur, vt suprà satis visum est. Adde quod ipse agit de statuto generali disponẽte, nulla facta mentione specifica de Clericis & Ecclesiis; licèt etiam in hoc casu statutum esse inualidum dicendum sit; & ideò opinionem supradicti Signoroli in fauorem statuti Mediolanensis ipse Senatus non sequitur, vt ex Carpano obseruat Menochius *consil.* 878. *numer.* 10. *in fine, volum.* 9. Baldum verò esse sibi contrarium patet *ex cons.* 132. *lib.* 3. Immo *in leg. finali, Cod. de sacrosanct. Ecclesiis*, cantauit palinodiam de doctrina, quam docuit *in cap. quæ Ecclesiarum, num.* 8. *de constitutionibus, & in cap. Clericis, num.* 2. *de iudiciis.* De Barbatia dicam id, quod asserit Rodericus Suarez *in leg.* 1. *titul. De las gamanicas del Marido, y de la Muger, lib.* 3. *fori, num.* 44. vbi cõsulit iudicibus; vt non ante oculos, immò post terga semper opiniones eius relinquant. Vanę enim sunt cogitationes hominis, volens singularis demonstrari vitio inconstantiæ & inanis gloriæ, profert in sua lectura infinita, quæ conscientiæ & famæ suæ consultius fuerat illa tacuisse; Ita ille. Et Felinus *in cap. cæterum, num.* 10 *de rescript.* asserit Barbatiam desiderio impugnandi communes opiniones deliraſſe. Adde quòd tanquam varius & inconstãs pro hac sententia non est allegandus: nam *in cap. cum laicis, de reb Eccl. non alien. numer.* 9. *&* 10. asserit ponderandum illum textum destruentem dictum Baldi, *in cap. quæ in Eccl. de constitut. & in cap. Cleric. de iudic.* vbi dixit valere statutum laicorum disponens; quòd in Clericum

ricum non poſſit alienari res immobilis, quia contra Baldum videtur hic caſus. Ita *ibi* Barbatia. De Patre Molina, non poteſt negari virum fuiſſe doctiſſimum; ſed Surdus *conſilio* 301. *numer.* 56. aſſerit aliquando fuiſſe hallucinatum, dum ſæcularibus Principibus vult gratus fieri. Ita ille. Sed quid immoramur reſpondendo particulariter ad aliquos paucos Doctores, quos Anonymus affert; cùm communis opinio ſit in contrarium, & nulla ſit auctoritas Doctorum, vbi adſunt in contrarium Sacri Canones, & determinationes Summorum Pontificum.

Ad exempla verò, quæ ipſe adducit. Reſpondeo non eſſe exemplis iudicandum; ſed videndum quid de iure tenendum ſit: verùm ad omnia, quæ Anonymus affert, ſigillatim reſpondeo. Et ad primum, quòd in dominio Veneto hoc ſtatutum ſit in viridi obſeruantia, cum hac tamen conditione, quòd quoad bona donata, vel teſtamento relicta, teneatur Eccleſia infra biennium exponere extra manum. Reſpondeo quòd ſupradicta conditio, vt infra biennium teneatur Eccleſia ponere extra manum immobilia ſibi relicta, non iuſtificat hoc ſtatutum, vt docet Speculator *tit. de locato* §. *num aliqua*, *numer.* 142. *verſ. centeſimo decimo ſexto, in fin.* Archidiaconus *in cap. Romana, in verb. conſuetudine, de appellat. in* 6. vbi affirmat non valere conſuetudinem, vel ſtatutum, quòd Eccleſia ſibi rem ex teſtamento relictam, teneatur alienare intra annum, vel aliud ſimile: pro quo allegat Canones *in cap. quæ in Eccleſiarum, de conſtitut. & in cap. cum laicos, de reb Eccl. non alienan.* Quinimmò hanc conditionem damnauit Alexander IV. tanquam contra libertatem Eccleſiaſticam *in cap.* 1. *de immunitat. Eccleſ. in* 6. clariſſimis verbis: quos ego adduxi *in dicta reſolut.* 5. cui Anonymus additionem appoſuit: quod expreſsè eſſe contra libertatem Eccleſiaſticam notauerunt etiam Ioannes Andreas *in cap. final. numer.* 2. *de immunit Eccleſ. in* 6. Abbas *in cap. relatum numer.* 5. *de teſtament.* Ancharanus *conſil.* 61. *numer.* 2. *& conſil.* 155. *numer.* 6. cum aliis communiter. Ergo, &c.

Ad exemplum Regni Galliæ, in quo adeſt ius Amortizationis; Reſpondeo, quòd Petrus Iacobus Doctor Gallus *in Practica titul. de ſucceſſone Regni Franciæ, fol* 76. *pag.* 2. *col.* 4. *in vetuſta impreſſone; vel fol.* 120. *pag.* 2. *col.* 4. *in recentiori editione Lugdunenſi anno* 1535. *verſ. non igitur credant*, inuehitur in Reges & Conſiliarios, qui hoc amortizationis genus Clericis & Eccleſiis contra ſacros Canones imponere audent, & Reges in dictam armotizationem conſentientes aſſerit teneri eam reſtituere, & damna reſarcire in foro conſcientiæ, in foro ciuili, & in foro Eccleſiaſtico, & obligari ad iudicandum contra ſe, vel ad conſtituendum aliquem iudicem, cui ſe ſubiiciant. Addit Doctores Iuris Canonici, & Ciuilis, & Magiſtros in Theologia debiliter loqui, & in ſcholis, & alibi conniuentibus oculis pertranſire, & Conſiliarios Regios expalliare timentes diſplicere Regi, ſi dicant veritatem. Reſpondet etiam rationibus & argumentis, quibus ius amortizationis defenditur, decetque eſſe fallacia & periculis plena, & expreſsè contra ſacros Canones; & propterea Confeſſores & Religioſos debere conſulere Regibus, ne irritent Deum contra ſe in adinuentionibus ſuis. Hæc omnia Petrus Iacobus. Cæterùm quidquid fuerit de tali conſuetudine, & an obſeruata fuerit in Regno Galliæ, certum eſt his temporibus conſuetudine iſta non grauari ampliùs ſtatum Eccleſiaſticum per conſtitutiones Henrici II. Caroli IX. Henrici III. & Henrici IV. vetantes, ne Clerus bona recens quæſita extra manum ſuam ponat, aut pro illis amortizandis quidquam ſoluere compellatur. Et Parlamenta illius Regni approbant acquiſitiones rerum ſtabilium per Clerum factas. Vide Annæum Robertum *lib.* 2. *rerum iudicatarum, cap.* 21. Adde quòd aliqui defendunt legem Amortizationis in Gallia ex ratione particulari, quam videbis apud Torrium *in Apologia pro libertate Eccleſiaſtica, ad Gallum Francum, fol.* 14. & Antonium Bouium *in reſponſ. ad conſiderationes Pauli Seruitæ, part.* 3. *ad quartum argumentum, fol.* 44. Paponium *lib.* 1. *cap.* 5. *numer.* 5. & alios. Quæ quidem ratio non procedit communiter in aliis Regnis. Ergo, &c. Sed quia ſuprà audiuimus Gallum contra ius amortizationis loquentem, audiamus & Hiſpanum, & is erit Ioannes Beltran de Gueuara *in propugnac. libert. Eccleſiaſt. aſſert.* 6. §. 6. *numer.* 22. vbi ſic ait. Fuit & aliquando apud nos in Regno Caſtellæ lex amortizationis à Rege Ioanne II. lata Pintiæ anno 1442. ſcripta in libro ordinationum Regum Catholicorum *leg.* 7. *tit.* 9. *lib.* 5. *Ordinat. Veter. Reg. Cathol.* Vbi cautum erat, ne quis alienaret bona immobilia in exemptos à Regia iuriſdictione: quòd ſi alienauerit rem immobilem, quinta pars valoris rei Regi darent, quam impoſui ſuper ipſis rebus; ita vt cum hoc onere tranſeant ad quoſcumque, iuxta doctrinam Bartoli *in leg. reſcripto* §. 1. *de muner.* Quæ lex meritò à Catholico, & à ſapientiſſimo Rege, ac Domino Noſtro Philippo II. (cuius animam in pace apud Deum requieſcere credimus) non fuit recopilata in noua recollectione Legum noſtrarum eius iuſſu edita; immò fuit inde ſublata, ac proinde correcta, iuxta procemium illius collectionis; in qua habemus aliam legem, quæ eſt *leg.* 3. *tit.* 3. *lib.* 1. quæ prohibet leges fieri contra libertatem

Eccleſia

Ecclesiasticam. Ita Gueuara. Vide me ipsum *in part.4. tractat.1. resolut.57.* vbi multos alios Doctores adduco asserentes leges Amortizationis esse contra libertatem Ecclesiasticam; quibus adde Adamum Tannerum *in defens. Eccles. libert. lib.2 cap.17. fol.435.*

Continuatur Responsio ad sextum argumentum.

RESOL XI.

AD exemplum verò Regni Portugalliæ, in quo Anonymus asserit similem legem adesse prohibentem bona stabilia in Ecclesias alienari posse. Respondeo, vt constat ex Regestis Innocentij III. Honorij III. Innocentij IV. Clementis IV. Gregorij X. Martini IV. & Nicolai IV. Reges Portugalliæ Sanctius, & Alphonsus III. & Dionysius quasdam prauas consuetudines & leges contra Ecclesiasticam libertatem in eo Regno introductas moniti sunt abolere. Sed quia hoc facere distulerant, Alphonsus & Dionysius excommunicati fuerunt, & Regnum interdicto suppositum. Et tandem Rex Dionysius precibus Prælatorum Regni Portugalliæ à Nicolao Papa IV. fuit absolutus, cùm à Gregorio X. fuisset excommunicatus; ad quem effectum fuit habitum publicum consistorium, in quo Regis Dionysij Oratores præstiterunt iuramentum in animam Regis de parendo mandatis Ecclesiæ, vt patet ex litteris Nicolai IV. datis Romæ apud Sanctam Mariam Maiorem X. Calendas Aprilis Pontificatus sui 11. id est anno Domini 1290. Omnes quoque Portugallenses fuerunt à vinculo, quo tenebantur, absoluti.

Scio aliquos Doctores hanc legem in dicto Regno Portugalliæ adhuc iustificare ex priuilegio & concordato postea obtento à Summo Pontifice: quod si re vera extet, videant illi ad quos spectat: nam Doctissimus & amantissimus Dominus meus Franciscus Albici sancti Officij Assessor in quodam Responso firmat tale priuilegium seu concordatum non extare, & certè qui priuilegium se dicit habere, tenetur illud in authentica forma demonstrare, vt patet *ex cap.1. de fid. instrument. & ex cap. porrò, de priuileg.* & *ibi* Abbas, Decius & alij, quos citat & sequitur Barbosa *in collect. tom.2. lib.5. tit.33. cap.3. numer.5.* Rota Romana in vna Oscensi Canonicatus die 1. Decembris anno 1595. coram Pegna, & docet nouissimè Ioannes Antonius de Saura in voto Platonis de Primis instantiis, & aliis recursibus, §.1. *fol.48. col.2.* quibus adde Pesantium *tractat. de immunit. Eccl. disput. 3. numer. 2.* vbi sic asserit. Dico esse videndum, an verè is habeat priuilegium, qui dicitur habere; & ipsius esse illud ostendere, quando fiat instantia; item fuerítne vnquam derogatum. Ita ille.

Non desinam tamen hîc adnotare, quòd etiam supposita iustitia dictæ legis in Regno Portugalliæ adhuc aliqui asserunt licitum esse instituere Capellas & Oratoria, & Anniuersaria Missarum in Ecclesiis Regularium; vnde Anastasius Germonius *in assertione libertatis Ecclesiasticæ, cap.7. fol.75.* sic asserit. Hac quoque lege minùs obstante aliud Religiosis adinuentum est remedium, quo immobilia qualiacunque sint, ipsis acquri possint impunè. Vsu etenim receptum est, vnicuique priuato licere in Ecclesiis Regularium Oratoria seu Capellas instituere, vel certum Missarum anno quolibet recitandarum numerum, pro quibus verè potest bona stabilia relinquere; & hoc titulo à Regularibus & Monasteriis iustè acquiruntur, & retinentur: quia cum aliter fieret, experientia compertum est huiusmodi obligationem paruo temporis interuallo euanuisse in maximum piarum mentium detrimentum. Ita Germonius loco citato.

Ad exemplum Regis Odoardi, qui etiam condidit legem, ne immobilia Ecclesiis relinquerentur in Regno Angliæ. Respondeo cum Ferdinando de Bastidia in Antidoto ad considerationem Pauli Seruitæ *in responsione ad argumentum 47. fol.125.* stante iniquitate huius legis, ipsosmet Anglos in Regno seditionem excitasse cum periculo Regis, qui tandem dictam legem sustulit: & quia Codex Bastidiæ rarus est, ponam hîc eius verba. [La legge che fece Odoardo, lo pose in estremo pericolo della sua rouina: perche questo Eccesso cagionò ne subditi vna manifesta Rebellione; onde fù forzato à suo mal grado riuouasse la legge fatta.] Vnde apparet ipsosmet laicos cognouisse iniustitiam talis legis, quæ iram Dei contra Regnum excitare poterat. Vnde Theologi Seruitæ *in defens. censur. Pauli V. cap.7. fol.142.* sic asserunt. [Odoardo Rè d'Inghilterra fece tale legge mà non poteua farla, perciò malamente là fece.] Idem etiam docet Antonius Bouius *in respons. ad considerationes Pauli Seruitæ, part.3. ad 10. argumentum, fol.42.*

Ad exemplum de quibusdam statutis Germaniæ, quòd affertur ex Gail. Respondeo dictum Gail dixisse prius esse communem opinionem, vt hæc statuta non afficiant Clericos; postea subdit in Germania obseruari contrarium. Itaque si communis opinio habetur pro veritate iuris, iuxta notata *in cap. ne innitaris, de constit.* Ergo, quod in contrarium seruatur, est de facto; quod allegare est allegare inconuenientia, de quibus conqueritur Papa *in cap. Clericis, de immunit Eccles. in 6.* dicens, quòd nonnulli

nonnulli Eccleſiarum Prælati, & Eccleſiaſticæ perſonæ trepidantes, vbi trepidandum non eſt, tranſitoriam pacem quærentes, plus timentes maieſtatem temporalem offendere, quàm æternam, abuſibus præiudicantibus libertati Eccleſiaſticæ non tam temerariè, quàm improuidè acquieſcunt.

Sed ad dicta exempla Germaniæ & Saxoniæ, quæ adducit Anonymus, Reſpondeo cum Antonio Bouio, *in reſponſ. ad conſiderat. Pauli Seruitæ part. 3. ad 10. argumnetum, fol. 42. & 46.* vbi ſic ait. [Di Carlo Magno non hò mai letto, che in Saſſonia vi foſſe tale legge, mà ſe la fece, s'ha da tenere per fermo la faceſſe di conſenſo de Veſcoui; eſſendo che eſſo non promulgaua maneo le leggi Ciuili ſenza il Conſiglio de Veſcoui, come ſi può vedere nelle Prefationi delle ſue Capitolari. Et ſe in alcun ſtato de Germani vi furono ſimili leggi, furono riuouate da Federico II. & da Carlo IV. Imperatori, ed in ſpecie queſta, di cui trattiamo. E fù ſtatuito che ſe per l'auuenire alcuno la tornaſſe à fare, fuſſero ipſo iure nulle. E queſte conſtitutioni Imperiali ſono reſcritte, & confermate dal Concilio Conſtantienſe. Ne gli altri Regni di Spagna, non è vero che vi ſia ſimile legge. E vero che Ferdinando terzo fece vna ſimile legge contro le Monache di San Domenico de Madrid: ma non ſi toſto fù ammonito dal Papa Gregorio IX. con vn ſuo Breue, che la riuocò, come riferiſce Ferdinando del Caſtillo nell' hiſtoria del Domenicano *lib. 1. cap. 42.* Similmente è vero, che i Procuratori delli Regni di Spagna hanno procurato, & con Carlo V. e con Filippo II. che ſi prouedeſſe di fare queſta legge, allegando molte raggioni e danni, ed inconuenienti: però non ſi ſono mai queſti Religioſiſſimi Principi arrogato di portela fare, ne preſo ardire di farla, fù loro fatta inſtanza di queſta legge nelle Corti fatte in Valladolid nell' anno 1523. alla petitione 45. E nelle Corti di Segouia nell' anno 1592. alla petitione 61. e nelle Corti di Madrid nell' anno 1534. alla petitione 9. In quelle di Valladolid nell' anno 1548. petitione 126. E finalmente in quella di Madrid 1579. che finirono l'anno 1582. nella petitione 18. Con tanta inſtanza moleſtati & importunati queſti Prencipi, non però mai fecero talle legge, ne diſſero di poter la fare: mà ſempre riſpoſero, che hauerebbero procurato col Papa, che comandaſſe ſi faceſſe, & la confermaſſe.] Huc vſque Bouius.

Sed quid moror in refellendis exemplis, quæ Anonymus in ſua additione contra noſtram ſententiam adducit; cum non quod factum ſit, ſed quid fieri debeat ſpectandum ſit. *ex leg. ſed licet, ff. de offic. Præſid. & ex cap. cùm cauſam, de elect.* neque exempla niſi bona ſequenda ſunt, vt tradit Aulus Gellius *lib. 10. Noctium Atticarum, cap. 19.*

Et hæc dicta ſufficiant circa præſentem quæſtionem, quam defenſionis cauſa coactus ſum fuſiùs explicare: & quia cum in prima Impreſſione dictæ 5. partis fuerit appoſita additio ſimpliciter ſine additamento Reuiſoris; aliqui putauerunt me ſententiam mutaſſe, & illius fuiſſe Auctorem, & non noſtrum Anonymum cui in mentem reducam verba Diui Hieronymi *Epiſt. 2. ad Nepotianum*, ſimilem legem, quam ipſe defendit, deteſtantis, & ſic aſſerentis, *Sacerdotes Idolorum, auriga & ſcorta hæreditates capiunt, ſolis Clericis & Monachis hoc lege prohibetur.* Ita ille.

TRA

TRACTATVS QVARTVS,

DE BELLO.

Quis possit indicere bellum offensiuum?

RESOL. I.

SVPPONO contra Erasmum & Lutherum bellum esse iustum & licitum, seruatis tamen aliquibus conditionibus. Prima, legitima auctoritas. Secunda iusta causa & titulus bellandi. Circa igitur conditiones in hoc tractatu selectiora notabimus breuiter & resolutoriè more nostro maximè ad praxim spectantia.

Dico igitur solùm penes eos, qui in causis ciuilibus & criminalibus superiorem non recognoscunt potestatem indicendi bellum residere. Hi autem sunt Papa, Imperator, Rex, Respublica, Potentatus, qui non habent superiorem in temporali iurisdictione, qui omnes lites ciuiles in suo dominio terminant absque appellatione ad alium Principem. Tales sunt aliqui Itali Potentatus, quamuis per feudum Imperatori subiecti, feudum enim non obest supremæ potestati temporali: Rex enim Hispaniæ feudatarius est Pontifici Romano in Neapolitano Regno, qui tamen est Hispaniæ supremus Dominus. Notat etiam ex Victoria & Caietano Molina *de iustit. tom.* 1. *tractat.* 2. *disputat.* 100. cùm belli indicendi auctoritas à iure humano ac sententia magna ex parte pendeat, consuetudinem præscriptam posse tribuere eam auctoritatem ciuitatibus, aut Magnatibus, qui superiorem agnoscunt: immò Layman *lib.* 2. *tract.* 3. *cap.* 12. Becanus *in* 2. 2. *cap* 25 *quæst.* 1. *numer.* 3. & idem Molina ex Victoria obseruat necessitatem posse aliquando conferre auctoritatem belli mouendi iis, qui alteri sunt subiecti. Si namque in eodem Regno ciuitas vna alteram oppugnet, grauésque iniurias illi inferat, aut Dux vnus alteri Duci, Rexque requisitus negligeret aut non auderet iniurias illatas vindicare, posset ciuitas, aut Dux, qui iniuriam esset passus, non solùm se defendere, sed etiam bellum inferre & animaduertere in hostes, occidérétque malefactores, quando ita necesse esse, vt ab iniuriis inferendis se continerent.

Sed hanc doctrinam non esse tutam putat Coninch *disputat.* 31. *de bello, dub.* 3. *num.* 61. in casu quo vna ciuitas alteri quidem grauem iniuriam, quæque esset iusta causa belli, intulisset, & requisita nollet pro ea satisfacere, nullum tamen in posterum esset periculum, ne vlteriùs vllam vim inferret. Quia aliàs sequeretur quemuis priuatum, aut saltem Patremfamilias, quoties ob negligentiam aut corruptelam iudicum non posset per hos suum ius, præsertim clarum obtinere, posse id sibi armis vindicare. Quod apertè videtur absurdum: nam facilè daret cuiuis, qui lite cecidisset, occasionem ita sua repetendi, quoties vi polleret, séque in eo excusandi, quòd iudices pecunia corrupti contra se iudicassent.

Vnde sententiam Molinæ ego libenter admitterem quando ciuitas illa in posterum timeret etiam nouas alias iniurias & calamitates. Probatur: quia homo priuatus potest armis alium præoccupare, à quo timet sib graue & iniustum damnum, vt omnes fatentur; ergo & vna ciuitas: quia omnibus est licita repulsa vis. Princeps autem mihi non potest adimere ius naturale inculpatæ tutelæ: ideò autem refugiendum est ad Principem, vt ipse prouideat, ne mihi inferatur vis; at vbi non prouidet, potest quicunque eam repulsare, siue ciuitas, siue ciuis.

Non desinam tamen hoc in loco adnotare H. M. *vol.* 2. *disputatione* 169. *sect.* 2. §. 20. & Petrum Lorca *in* 2. 2. *quæst.* 40. *art* 1. *sect* 3. *disputat.* 50. *numer.* 12. docere, quòd si ageretur de recuperanda præda semel auecta, & Princeps ex metu, & impotentia, vel negligentia nollet efficere, vt restituantur direpta, tunc ciuitatem posse armis apertis ea recuperare: ego tamen puto, quòd si ea arma grauiores calamitates, vt timeri sæpiùs potest, sint insequuturæ, tunc ciuitas tenetur patienter ferre illatam iniuriam. Et tandem vnum superest admonendum, nempe quando persona Ecclesiastica supremum dominium temporale alicuius Reipublicæ obtinet, ad eam spectare auctoritatem mouendi bellum, siue illud per se, siue per alium, iuxta ea quæ inferiùs dicenda sunt, debeat exercere. Summus autem Pontifex non solùm tanquam Princeps Patrimonij Diui Petri, Terrarumque in Ecclesiæ

bonis

bonis contentarum, mouere poteſt bellum, non ſecùs ac alij Principes temporales; ſed etiam pro poteſtate, quam in omnes laicas poteſtates ad finem ſupernaturalem habet, poterit vel bellum mouere, vel facultatem illud mouendi aliis concedere, oblata iuſta aliqua occaſione ac cauſa. Sed ex his oritur neceſſaria & pulchra quæſtio,

An Papa in aliquo caſu poſſit prohibere, ne Principes Chriſtiani inter ſe pugnent?

RESOL. II.

AD hoc dubium reſpondet Hurtadus de Mend. *vol. 2. diſp. 169. ſect. 2. §. 2.* vbi ſic ait. Pontifex Romanus poteſt interdictum præcipere Principi Chriſtiano, ne cum alio Chriſtiano bellum gerat, potéſtque ab illo terrere per excommunicationem. Ita ille.

Idem etiam docet Coninch *diſp. 31 de bello dub. 4. num. 72.* Valentia *tom. 3. diſp. 3. quæſt. 16. punct. 2.* Lorca *in 2. 2. ſect. 4. diſput. 53. num. 1.* Caſtrus Palaus *tom. 1. tract. 6. diſput. 5. punct. 2. num. 6. & punct. 3. num. 18.* Suarez *de charitate diſput. 18. ſect. 2. in fine.* Sed licèt hæc doctrina vera ſit: tamen non ordinariè, ſed cum magna circunſpectione in praxi deducenda eſt, vt ex Molina aduertit Villalobos *in ſumm. tom. 2. tractat. 5. difficult. 4. num. 7.* vbi ſic ait. [Quando fueſſe la guerra entre Principes Chriſtianos, y conuenieſſe al bien eſpiritual; podria el Papa meterſe en ello, y difinir, y compeler por cenſuras, ò por otro camino al rebelde: aunque no conuendria, que ſe hizieſſe eſſo de ordinario, porque el Principe contra quien ſe ſententiaſſe, cobraria odio contra el Pontifice, penſando che lo hauia hecho por paſſion.] Ita ille.

In caſu tamen neceſſario debent Pontifices nihil timere, & ſuam auctoritatem interponere, nec ad carnem & ſanguinem reſpicere: non enim pro bono Eccleſiæ expedit, vt Principes ratione ſtatus, & ex dubiis, & aliquando fictis titulis bellum gerant, & totam Chriſtianitatem conturbent.

Quæ ſint cauſæ iuſtæ inferendi bellum?

RESOL. III.

MVltæ ſunt cauſæ iuſtæ bellum indicendi, quas enumerat Caſtrus Palaus *tomo 1. tractat. 6. cap. 5. punct. 3. numer. 3.* Becanus *in 2. 2. cap. 25. quæſ. 1. numer. 4.* Coninch *diſp. 31. de bello dub. 2. num. 50. & 51.* Reginaldus *tom. 2. lib. 21. cap. 8. à num. 94.* Layman *lib. 2. tract. 3. cap. 12. num 5.* Bonacina *tom. 2. diſp. 2. de reſtit. quæſt. vlt. ſect. 1. punct. vlt. §. 2. num. 7.* & alij.

Prima, vt ſubditi rebelles ad obedientiam redigantur.

Secunda, vt recuperetur Prouincia aut Ciuitas Principi, aut Reipublicæ alicui iure debita, quam recuperare boni communis multùm interſit.

Tertia, ad vindicandam grauem contumeliam Principi, vel Reipublicæ illatam; cuius rei exemplum habes *2. Regum 10.*

Quarta, vt vltio ſumatur de gente, vel Principe, qui hoſti iniuſtum bellum gerenti auxilium præbet; quo iure Romani multas prouincias ſibi ſubegerunt, & in veteri teſtamento exemplum habetur *2. Regum cap. 8.*

Quinta, vt repellantur ij, qui iniuſtè prohibent, ne nocentes puniantur; quos puniri Reipublicæ multùm intereſt: exemplum habes *cap. 20. Iudic.*

Sexta, vt animaduertatur in eos, qui cum Principe, vel Republica initum fœdus violarunt, non ſine graui damno, iniuria, aut dedecore illius; cuius rei exemplum habetur *4. Regum 3.*

Septima, vt impetrentur ea, quæ iure gentium permiſſa ſunt, & per iniuriam denegantur: cuiuſmodi eſt, v. g tranſitus ſine mora, & ſine nocumento ex vna Regione in alteram, ſicuti habetur *in cap. vltimo 23. quæſt. 2.* Eóque ſenſu Cæſar dixit: *Arma tenenti omnia dat, qui iuſta negat.* Et de hac quæſtione inferiùs latè tractabimus.

Octaua, vt ſociis auxilium iuſtum afferatur: quòd ſi verò ab hoſtibus infeſtantur auxiliarij, tunc & ipſi ius acquirunt per ſe bellum inferendi Aduerſariis: qua item ratione à Romanis imperium amplificatum fuiſſe teſtatur Victor. *num. 17.* eiuſdémque rei exemplum habemus *Geneſ. 14.*

Nona, ſi Populi ſubiecti Idololatræ ſint, iuſta erit cauſa eos bello perſequendi: vel ſi in hæreſim aut infidelitatem lapſi alios ſecum trahant, atque ita diſſenſionem in Regno, vel Prouincia excitent. Idémque dici debet, ſi Rex, vel ſubditi vnius Regni à vera fide deficientes ſubditos vicini Regni ad eandem defectionem pertrahere conentur, iuſtam cauſam habet Rex vicinus bello ſe defendendi, & illatam iniuriam vindicandi.

Non deſinam etiam hîc adnotare barbariem ineptam ad Politiam eſſe iuſtam cauſam belli; quia bellum in tali caſu eſt illis per ſe vtile ad omnia.

Dices non poſſe fieri malum, vt eueniat bonum: bellum autem eſt malum, niſi honeſtetur culpâ illud patientis: at non eſt culpa digna bello barbaries, nec voluntas in ea

perſeuerandi, vt non eſt cauſa belli voluntas non admittendi fidem: Ergo,&c. Hoc argumento multi huic parti aduerſantur, quos moneo bellum non ideò honeſtari: quia ij qui reſiſtunt ſunt imbuendi; nec enim vtilitas belli eſt per ſe in hoc ſenſu, ſed per accidens: qui enim reſiſtunt, non poſſunt bello ſubiugari, quia beneficia non ſunt inuito conferenda per vim. At in illorum Republica ſunt multi, qui nec reſiſtunt, nec poſſunt: quia vel ſunt infantes, vel inermes; quibus iniuriam faciunt, qui reſiſtunt; quia eos priuant tam aperto beneficio: igitur ad hos donandos Magiſtris eſt per ſe vtile bellum, quod per ſe domat reſiſtentes iniuſtè. Et ita docet Hurtadus de Mendoza *volum. 2. diſp. 169. ſect. 5. §. 49.*

Et hanc opinionem probabilem putat Lorca *in 2. 2. diſput. 52. numer. 12.* Et mihi placet: nam hæc ſubiectio & coactio in magnam eorum vtilitatem ac bonum cedit, & magnum charitatis obſequium illis impendit; ſicut pupillo aut prodigo, qui ſua prauè adminiſtrat, conſtituendo tutorem: de his enim dixit Ariſtoteles *3. & 4. cap. 1. Politicorum*, eſſe natura ſeruos, & vtile eſſe eis ſeruire. Nec vt iuſtè ſubiiciantur, requiritur iuriſdictio, ſed ipſa charitas & humana amicitia & beneficentia confert ius: ita tamen vt non ſubiiciantur ſeruituti deſpoticæ, quia hoc iniuſtum eſt, cùm ſint natura liberi, ſed ſolùm politicæ. Hac autem cauſa bellum mouere poteſt is cui primò occurrat & ſuppetat facultas, & auctoritas Summi Pontificis multùm iuuabit, tanquam indicentis & mandantis opus pietatis.

An ſi Principes inferant bellum ex iuſta cauſa ſine recta intentione, bellum ſit iniuſtum?

Resol. IV.

ALiqui aſſerunt in bello inferendo rectam intentionem requiri, vt patet *ex cap. quid culpatur 23. quæſt. 1.* Tunc autem adeſt recta intentio, quando bellum ſuſcipitur ob bonum commune, ob pacem, &c. Sed iſta conditio non eſt neceſſaria, vt ea deficiente bellum dicatur iniuſtum inducens obligationem reſtituendi: neque enim Iudex, qui animo vindictæ punit iuxta leges delinquentem, iniuſtitiam committit, eſto contra charitatem faciat; talis ergo finis ad honeſtatem actionis operantis, ſed non ad iuſtitiam belli pertinet. Et ita docet Bonacina *de reſtitut. diſput. 2. quæſt. vlt. ſect. 1. punct. vlt. §. 2. num. 6.* vbi citat Molinam, Rodriquez, Filliucium, Valentiam, Sayrum, quibus adde Caſtrum Palaum *tom. 1. tractat. 6. diſputat. 5. punct. 1. numer. 4.* & Coninch *diſputatione 31. de bello, dub. 1. numer. 18.*

An aliquando poſſit denegari tranſitus Militum pro bello inferendo alicui Principi?

Resol. V.

SVpra diximus eſſe cauſam iuſtam inferendi bellum denegationem eorum, quæ iure gentium omnibus videtur licere; qualis eſt tranſitus neceſſarius per alienas terras: hic enim ſi abſque iuſta cauſa denegetur, præbet ſufficientem cauſam bellandi, vt manifeſtè probatur *in cap. notandum 23. quæſt. 2.* Sed difficultas eſt, an aliquando licitè à Principibus talis tranſitus denegetur.

Et reſpondeo affirmatiuè: nam in tali caſu tranſeuntes omnem ſecuritatem facere tenentur, aliàs iuſtè poterit illis tranſitus denegari: vnde ſæpè armatis denegatur; quia ferè ſemper periculum poteſt timeri: Ergo Princeps non tenetur talem tranſitum concedere. Et ita docet Caſtrus Palaus *tom. 1. tractat. 6. diſp. 5. punct. 3. num. 3* & Coninch *diſput. 31. de bello dub. 2. num. 51.*

Si cum conſenſu Principis eius Vaſallus magnam inferret iniuriam in alium Principem, qui tamen omnem iniuriæ ſatisfactionem reſpueret, niſi illius Auctor ad eum morte plectendum ſibi daretur, quod alter Princeps negaret: An, inquam, in tali caſu bellum contra illum iuſtè indicere poſſit?

Resol. VI.

DE hac quæſtione curioſitatis cauſa à quibuſdam interrogatus fui, occaſione cuiuſdam caſus in praxi, vt ferebatur, occurrentis. Et affirmatiuè videtur reſpondendum. Primò, quia læſus in eo caſu eſt verus & directus iudex læſoris: ergo habet abſolutè ius, vt eum morte puniat; nec tenetur aliam ſatisfactionem recipere. Et ideò poteſt alium Principem bello cogere, vt permittat ius ſuum in iniuriantem exequi. Hinc Bannes *in 2. 2. quæſt. 41. art. 1. dub. 2. concluſ. 4.* aſſerit Principem iniuriam paſſum eſſe directum iudicem illam inferentis. Vide etiam Lorcam *diſp. 49. numer. 6. diſp. 52. num. 3. & diſput. 53. numer. 13.* Vnde ex his *in lib. Iudicum cap. 20.* Iſraëlitæ iuſtè bellum indixerunt Benjamitis, quia noluerunt tradere necandos Gabaonitas reos maximi ſceleris. Bellum enim eſt actus vindicatiuæ

catiuæ iuſtitiæ : ergo dicendum eſt bellantem non ſolùm reparationem ſui honoris, & ſecuritatem in futurum intendere poſſe ; ſed etiam debitam pœnam iniuriantibus infligere.

Verùm ego tunc adduxi Coninch *diſp. 31. de bello dub. 2. num. 29. & ſequent.* contrariam ſententiam tenentem : quia Princeps, qui paſſus eſt iniuriam, non eſt ſuperior eius, qui intulit, vt ab Aduerſariis ſupponitur. Ergo non poteſt illum propriè punire, & conſequenter non poteſt ad hoc præcisè conſequendum illi bellum indicere : nam aliàs ſequeretur Regem aut eius nobiles, quando iniurias alteri Regi intulerunt, licèt aliam iuſtam ſatisfactionem offerrent, nihilominus teneri ſe ipſos offerre necandos alteri Regi id petenti : ſed hoc dicere videtur abſurdum. Ergo, &c.

Ad exemplum Iſraëlitarum dicendum eſt rectè intendiſſe Benjamitas punire, tanquam ſibi ſubiectos, quia cùm omnes tribus conſtituerent vnum populum, ſingulæ erant reliquæ communitati ſubiectæ. Non nego tamen primam ſententiam eſſe probabilem, quam tuetur Caſtrus Palaus *tom. 1. tract. 6. diſput. 5. punct. 3. numer. 15.* & ante illum Molina *de iuſtit. tom. 1. tract. 2. diſput. 105.* vbi inter alia ſic ait. Quando verò aliqui in particulari digni eſſent morte propter iniuriam illatam, eſto de numero eorum eſſet Princeps Reipublicæ, aduersùs quam bellum geritur, non credo peccare contra iuſtitiam, ſi deſiſtere non vellet à bello, niſi offerrentur, qui digni ſunt morte, aut fugiſſent de ea Republica : & cùm in reliquis competens ſatisfactio offerretur, integrum ius ei relinqueretur interficiendi malefactores illos, vbicunque deprehendere eos potuiſſet. Peccaret tamen contra charitatem, ſi poſtulante id recta ratione, & bono vtriuſque Reipublicæ non acceptaret competentem ſatisfactionem oblatam in rebus aliis.

Hoc ſecundum ex ſe eſt manifeſtum. Primum verò inde mihi perſuadeo, quòd Princeps, aut Reſpublica, quæ ſuperiorem non habet, non per accidens, ſed per ſe habet ius vindicandi iniurias ſibi, aut ſuæ Reipublicæ ab alieno Principe, aut Republica illatas : & quando aliqui propter iniuriam illatam digni ſunt, qui capite plectantur, non tenetur de iuſtitia acceptare compenſationem aliam, ſed exigere poteſt eam pœnam, non ſecùs ac quando ſuus ſubditus dignus eſt morte, etiam poteſt illum in pœnam interficere ; eſto ille aliam æqualem, aut etiam maiorem compenſationem in bonis externis offerat. Huc vſque Molina, quem etiam ſequitur Becanus *in 2. 2. cap. 25. quæſt. 9. concluſ. 1. num. 3.*

An Princeps habens aliquam cauſam iuſtam inferendi bellum : ſi ex illo tamen in perniciem Regnorum maxima damna timerentur ; poſſit illud adhuc indicere?

Resol. VII.

Reſpondeo negatiuè : & ideò Villalobos *in ſumma tom. 2. tract. 5. difficult. 4. num. 3.* ſic ait. [Aduiertaſe que podra acontecer alguna vez quedando guerra iuſta al enemigo, ſeu iniuſto el Principe con ſu propria Republica, y es quando viene à ſer mayor el danno que ſu Republica recibe à arbitrio de hombre prudente, que el prouecho, como acontece tambien en los pleytos.] Ita ille. Et ante illum Molina *de iuſtitia tom. 1. tract. 2. diſp. 102.* vbi ita aſſerit. Illud etiam eſt animaduertendum Principem in bello inferendo non minùs poſſe eſſe iniuſtum aduersùs ſuam Rempublicam, quàm aduersùs alienam, cui illud inferre parat. Eáque de cauſa non ſolùm illi eſſe attendendum, an habeat iuſtam belli cauſam aduersùs alienam Rempublicam : ſed etiam an iuſtus ſit aduersùs ſuam eiuſmodi bellum mouendo. Etenim ſi prudentis arbitrio tale bellum futurum eſt in detrimentum maximum ſuæ Reipublicæ, quia vires non habet ad ſuperandum, vel quia cum modico ſuæ Reipublicæ, bonique communis emolumento, ſubditos ſuos maximis periculis & detrimentis exponet, redditus publicos in eo inſumet, Rempublicam nouis tributis & exactionibus grauabit, &c. ſanè culpa erit lethalis contra iuſtitiam aduersùs ſuam Rempublicam eiuſmodi bellum ſuſcipere. Hæc Molina. Quæ vtinam à Conſiliariis Principum perpenderentur : nam licèt à principio ex aliqua iuſta cauſa forſitan bellum fuiſſet licitè indictum ; tamen poſt multos annos ad pacem res redactæ, populi & regna exhauſta & euerſa penitùs inueniuntur : vnde magis expediens fuiſſet pro Republica bellum non incipere, quàm etiam cum victoria illud terminare. Vnde Caſtrus Palaus *tom. 1. tract. 6. diſput. 5. punct. 3. num. 18.* docet bellum eſſe illicitum, & contra iuſtitiam etiam ſtante iuſta cauſa bellandi, ſi damna, quæ ex bello ſequuntur Reipublicæ, præualeant vtilitati victoriæ ſperatæ. Et ideò idem Palaus *loco citato num. 2.* Victoria *tom. 3. diſp. 3. quæſt. 16. punct. 2.* & alij docent ad bellum iuſtè inferendum non ſufficere omnem iniuriam ; ſed quæ vel abſolutè vel ob aliquas circunſtantias ſit vel maior, vel certè non minor, quàm damna, quæ ſolet bellum afferre. Et à fortiori ex ſupradictis ſequitur rectè adno-

taſſe Coninch *diſp.* 31. *de bello dub.* 4. *num.* 73. & alios illicitè moueri bellum, ſi minima ſubſit ſpes victoriæ. Vnde Caietanus *in* 2. 2. *quæſt.* 96. *art.* 4. affirmat requiri moralem certitudinem victoriæ, vt bellum poſſit indici. Sed Palaus *tom.* 1. *tract.* 6. *diſp.* 5. *punct.* 3. *n.* 17. docet ſufficere certitudinem probabilem. Suarez verò *diſput.* 31. *de charitate ſect.* 4. *in fine*, putat omnia penſanda eſſe, & videndum an ſpes victoriæ prævaleat damnis quæ timentur: nam ſi ſpes prævalet, tentari bellum poteſt, ſin minùs ceſſandum à bello.

Sed an in tali caſu Princeps teneatur ad reſtitutionem, non concordant Doctores, & ideò apponam hîc verba Petri Lorcæ *in* 2. 2. *Diui Thomæ ſect.* 5. *diſp* 53. *num.* 8. vbi ſic ait. Dubium eſt, vtrum ſi Princeps inferat bellum ex cauſa iuſta, & ſeruatis aliis conditionibus, imprudenter tamen, quia pro ſtatu rerum moraliter certum eſt, plus damni & detrimentorum ſuæ Reipublicæ, & ſubditis vel aliis euenturum, quàm futura ſit belli vtilitas, incurrat obligationem reſarciendi ea damna, quæ ſuis, vel aliis proueniunt. Victoria *num.* 33. & Molina *diſp.* 102. indicare videntur, hunc Principem teneri debito reſtitutionis. Sed non aſſentior. Quoniam in eo caſu Princeps tenetur à bello deſiſtere non obligatione iuſtitiæ, ſed charitatis quatenus tenetur minus bonum ſuum poſtponere maiori bono alterius; charitas autem non inducit reſtitutionis debitum. Ita Lorca.

An poſt inchoatum bellum, ſi alius Princeps offerat condignam ſatisfactionem, bellum adhuc proſequi poſſit?

Resol. VIII.

PRima opinio affirmat. Ita Bannez *in* 2. 2. *quæſt.* 40. *art.* 1. *dub.* 8 & Caietanus *in ſumma verb. Bellum*; quia poſt bellum inceptum inimici non ſunt in ſtatu ſatisfaciendi, ſed ſatiſpatiendi. Et hanc ſententiam probabilem exiſtimat Emanuel Sà *verb. Bellum*, *num.* 9. & Villalobos *in ſumm. tom.* 2. *tract.* 5. *difficult.* 4. *num.* 5. vbi ſic ait. [Otros dizen y muy prouablemente, que quando eſta començada la guerra, y ay muertes de ambas partes, non eſta obligado el Principe à aceptar la ſatisfacion del enemigo, ſino que puede proſeguir la guerra. Aſſi lo tiene Cayetano, y dize Bañez, que es lo mas prouable. El fundamento es, porque el que dà la guerra juſta, yà es juez reſpeto de ſu contrario, en defecto de ſuperiore, y el juez no eſtà obligado à aceptar la ſatisfacion del reo.] Ita Villalobos.

Secunda opinio negat, ita Suarez, Molina, Valentia, & Coninch, quos citat & ſequitur Caſtrus Palaus *tom.* 1. *tract.* 6. *diſp.* 5 *punct* 3. *numer.* 14. Quibus adde Reginaldum *tom.* 2. *lib.* 21. *cap.* 8. *num* 101. Et ratio eſt, quia, vt ſuprà ex Diuo Auguſtino probatum eſt, bellum non voluntate, ſed neceſſitate ſuſcipitur: ſed cum debita ſatisfactio offertur, ceſſat omnis neceſſitas bellandi. Ergo contra iuſtitiam peccas, ſi tunc bellum proſequaris. Aduerto tamen ſub debita ſatisfactione comprehendi, vt non ſolùm tibi reddantur omnia illa quæ tua ſunt, ſed etiam ſoluantur expenſæ in bello factæ, & pericula & moleſtiæ, quibus te & tuos expoſuiſti, & iniuriæ factæ compenſentur. Quia cùm ad hæc omnia ius habeas, omnia hæc compenſari debent, priuſquam tenearis à bello ceſſare. Et inſuper petere potes, quicquid in poſterum tibi neceſſarium eſt, vt ſecurè viuas, & pacem obtineas, quia hic eſt præcipuus belli ſcopus. Et hanc ſententiam docet etiam Becanus *in* 2. 2. *cap.* 25. *quæſ.* 9. *num.* 4.

Mihi verò placet opinio diſtinguentium. Aut enim, ait Lorca *in* 2. 2. *Diui Thomæ diſputatione* 57. *numer.* 12. agitur de ſola recuperatione poſſeſſionis; & tunc non dubito, oblata poſſeſſione, & compenſatione ſumptuum, ex iuſtitia debitum eſſe à bello deſiſtere: quia ex iuſtitia nihil ampliùs bello peti poterat, quàm quod ſine bello offertur. Aut agitur de vindicatione iniuriæ, & tunc non inuenio obligationem iuſtitiæ, quæ conſtringat à bello ceſſare ſatisfactione contempta: quia iniuria iuſtè merebatur pœnam belli, & ideò inferendo bellum, nihil contra iuſtitiam agitur: relaxare autem pœnam debitam non iuſtitiæ, ſed miſericordiæ eſt: & in priuatis iudiciis & iniuriis fas eſt iudici & Actori exequi pœnam iuſtam, etiamſi reus offerat æquiualentem ſatisfactionem.

Sed audiamus etiam diſtinctionem Duuallij *in* 2. 2. *tract. de charitate*, *quæſt.* 16. *art.* 4. vbi ſic ait. Debent duo tempora, in quibus offerri poteſt iſta ſatisfactio, diſtingui: vnum in medio conflictu, ſiue prælio, quando Princeps in manibus ſuis victoriam quaſi tenet: & tunc non tenetur Princeps oblatam ſatisfactionem, licèt condigniſſimam, acceptare: habet enim in manibus victoriam, & bellum iam penè confectum eſt, & ita ſunt intelligendi Caietanus & Bannes. Aliud tempus eſt, quando nondum eſt inita vltima pugna: & tunc quia res ſunt adhuc ex vtraque parte in integro, ſi quidem incerti ſunt bellorum exitus, tenetur Princeps conditiones iuſtas pacis, vt ſatisfactiones acceptare, nec ſanguinem humanum in tali caſu profuſioni exponere: ſiquidem continuatio belli eiuſdem eſt rationis, ac indi-

ctio

ctio & ſuſceptio belli : cùm autem bellum ſuſcipi non debeat, quando reus, ſeu perſona, quæ damnum intulit, condignam reparationem offert, ſic neque continuari debet, quando condigna ſatisfactio offertur.

An milites teneantur examinare iuſtitiam belli?

RESOL. IX.

QVoad primum Reſpondeo negatiuè: quia ſi eſſet ſubditis obligatio diſquirendi belli iuſtitiam, non poſſent vnquam Principes bellum inferre, quia examen totius exercitus duraret æternum: nec item poſſent aperiri conſilia Principum, nec omnia, quæ ipſi cum hoſte geſſere. Denique tot Tribunalia eſſent erigenda, quia milites deligendi. Ratio autem à priori eſt, quia Princeps ius habet præcipiendi militi, vt accepto ſtipendio obediat in pugna: cui tenetur parere; in cuius poſſeſſione iuris eſt Princeps: dum ergo non conſtet militi Principem eſſe in eo iuſſu iniuſtum, tenetur illi parere; alioquin poſſeſſione ſua eum priuaret abſque cauſſa. Confirmatur, dum tortori non conſtet de iudicis iniuſtitia in reo damnando, poteſt eum damnatum capitis obtruncare: quia ad eum non ſpectat iudicium, ſed executio: ſi autem tortori conſtaret de iudicis iniuſtitia, teneretur abſtinere à cæde innocentis: eadem ratione milites tenentur, quia ſunt nobiles tortores ſui & orbis.

De non ſubiectis Principi idem ſentio: nempe milites priuatos poſſe militare ſub Principe alieno ſine examine cauſæ, vt ego cum multis ſatis probaui *in* 4. *part. tract.* 3. *reſolut.* 7.

An in Bello liceat vti inſidijs, & ſtratagematis, & ſit ſtandum promiſſis.

RESOL. X.

REſpondeo affirmatiuè, quia hoc nec per ſe malum eſt, & ſæpè ad obtinendam victoriam aut neceſſarium, aut valde vtile. Ita Coninch. *diſp.* 31, *de bello dub.* 7. *num.* 109. & alij communiter. Excipiendus tamen eſt caſus, quo fidem dediſſes hoſti non vtendi inſidiis, quia tunc deberes fidem ſeruare, & promiſſa implere, vt optimè dicit Diuus Thomas *in* 2. 2. *quæſt.* 40. *art.* 3. Niſi fortè, vt benè obſeruat Caſtrus Palaus *tom.* 1. *tr.* 6. *diſp.* 5. *punct.* 4. *numer.* 4. coactus dediſſes, quia coactio promiſſionem annullat, aut ſi promiſſio in graue damnum boni communis Reipublicæ vel Religionis cederet; quia tunc etiam iuramento firmata impleri non deberet: vel tandem ſi hoſtis violaret in toto vel ex parte fidem viciſſim datam. Duuallius *in* 2. 2. *tract. de charitate, quæſt.* 16. *art.* 8. addit; quòd ſi circunſtantiæ, & conditiones, cum quibus facta eſt promiſſio, mutentur: quarum mutatio ſi tunc præuiſa fuiſſet, non fuiſſet facta promiſſio; aut ſaltem ſi fuiſſet, imprudentiam maximam arguiſſet; in hoc caſu cenſetur defuiſſe voluntas promittendi, & ſic promiſſio illa non obligat. Ita ille. Vide etiam circa præſentem quæſtionem Layman *lib.* 2. *tract.* 3. *cap.* 12. *num.* 10.

An liceat in bello innocentes occidere?

RESOL. XI.

REſpondeo innocentes eſſe infantes, mulieres, Monachos, Conuerſos, Presbyteros, Ruſticos ad Agriculturam euntes & redeuntes, & in agro laborantes, Legatos & Oratores, Peregrinos, & Exteros, & Mercatores. Hoc ſuppoſito,

Aſſero per ſe, & ex intentione non poſſe hæc damna innocentibus inferri: quia bellum pœna eſt, & nulla pœna innocenti iuſtè imponitur. Per accidens autem poteſt innocentibus damnum inferri; quatenus non cauetur eorum incommodum, & fit aliquid ad comparandam victoriam, ex quo innocentes lædantur. v. g. poteſt vrbs impugnari iniectis iaculis, & tormentorum globis; quamuis veriſimile ſit aliquos innocentes occidendos eſſe; poſſunt euerti turres, aut mœnia ſubiecto igne ſulphureo, etiamſi ſimul nocentes & innocentes corruant, vel opprimantur. Ratio eſt, quia percuſſio innocentum tunc accidentaria eſt, & præter intentionem. Nec tenetur, qui iuſtam belli cauſam habet, deſiſtere à conſequutione proprij iuris propter incommodum, quod inde in innocentes redundat. Si ergo finis belli licitus eſt, & media, ſine quibus conſequi non poteſt, licebunt. Adde talem occiſionem non eſſe belligerantibus imputandam, cùm illam non intendant, ſed ſolùm permittant vtentes iure debito.

Sed licèt hæc vera ſint; aduertit tamen Caſtrus Palaus *tom.* 1. *tract.* 6. *diſput.* 5. *punct.* 4. *num.* 9. & Valentia *tom.* 3. *diſputat.* 3. *quæſt.* 16. *punct.* 3. ſemper conſiderandum eſſe, an finis belli præponderet innocentium morti, & damnis aliis inferendis: quia non eſt licitum ſuam vtilitatem propriam cum iactura aliorum grauiſſima quærere. Et ideò rectè obſeruat Lorca *in* 2. 2. *D. Thom ſect.* 5 *diſput.* 54. *num.* 3. ex Syluestro, ſi quæ damna innocentum nihil referunt ad finem belli, non poſſe iuſtè inferri: quare ſi bellum commodè geri

poteſt abſque eo vt innocentes agricolæ bonis ſuis ſpolientur, iniuſtè ſpoliantur. Et ex Bannez obſeruat Villalobos *in ſumm. tom. 2. tract. 5. difficult. 12. num. 10.* [que ſi en vn lugar huuieſſe gran numero de innocentes, y poco delinquentes, non ſera lecito de obruyr los a todos por ſer mas el mal que ſigue, que el bien que ſe procura.]

Vnde ego olim dixi rem fuiſſe ſcrupuloſam immittere globum igneum in quadam Triremi Turcarum, vbi Chriſtiani in maximo numero aderant.

Sed hîc obiter quærunt aliqui, an ad confirmandam ſecuritatem in futurum liceat occidere nocentes, vel innocentes, quorum rebellatio timeatur. Quidam concedunt poſſe occidi vtroſque. Sed de innocentibus rigida eſt ſententia: tum quia videntur puniri non propter id quod egerunt, ſed quod acturi ſunt, quod eſt iniquum: tum etiam quia incerta eſt futura rebellio innocentium, & multis aliis modis caueri poteſt. De nocentibus etiam non exiſtimo licitè occidi propter ſolùm rebellionis periculum, quamuis in eis probabilius timeri poſſit: quia etiam eſſet punire propter peccatum nondum commiſſum; cùm aliter vitari poſſit periculum. Sed ſi aliàs eſſent morte digni, prudenter & conſultiùs fieret occidendo, quàm remittendo pœnam; vt exequendo iuſtitiam ſimul etiam prouideatur futuræ ſecuritati. Securitas ergo non eſt ſufficiens cauſa, vt inferatur mors, eſt tamen ſufficiens, vt non remittatur. Et hæc omnia docet Lorca *in 2. 2. diſp. 54 num. 8.*

An bona innocentium poſſint in bello diripi & deuaſtari?

Resol. XII.

Reſpondent communiter affirmatiuè non per ſe, ſed per accidens, in quantum fuerit neceſſarium ad finem belli conſequendum: maximè ſi credas illis bonis aduerſarium vſurum, vt te iniuſtè oppugnet.

Sed difficultas eſt, an huiuſmodi bona ipſis poſteà ſint reſtituenda, præſertim cùm ſint bona innocentium, qui ad Rempublicam hoſtilem non pertinent? Et affirmatiuam ſententiam à fortiori tenet Lorca *in 2. 2. Diui Thomæ ſect. 4 diſput. 54. numer. 10. & 11.* Putat enim in huiuſmodi prædationibus non poſſe lædi innocentes, niſi per accidens: quatenus propter belli impetum, & temporis breuitatem diſcerni non poteſt, quæ ſint bona nocentium, & quæ innocentium. Quare ſi certò conſtaret, quæ ſint bona innocentium, non poſſent diripi: propter quod non licet diripere bona Eccleſiarum, & ſimilia.

De bonis autem immobilibus dicendum eſt poſſe victores accipere non ſolùm ea, pro quibus contendebatur, ſi contentio erat pro poſſeſſione: ſed etiam omnes belli ſumptus, & reſtaurationem nocumentorum, quæ occaſione belli accepta ſunt. Hæc autem accipienda ſunt de bonis nocentium, præſertim Principis & Communitatis, & poſſunt accipi de bonis confuſis, & permiſtis nocentium & innocentium. Credo tamen accipi non poſſe de bonis eorum qui manifeſtè innocentes ſunt. Ita Lorca.

Sed ad hoc dubium ita reſpondet Becanus *in 2. 2. cap. 25. quæſt. 12. num. 7.* Si illa bona conſumpta ſunt propter neceſſitatem belli, neque ex illis facti ſumus locupletiores, non tenemur ea reſtituere. Ratio eſt, quia neque tenemur ex parte rei acceptæ quæ iam periit, & ex qua non ſumus facti locupletiores, vt ſuppono: neque ex parte iniuſtæ acceptionis, cùm licitè & ſine culpa acceperimus. Hoſtes tamen, qui ſua culpa fuerunt cauſa acceptionis, tenentur ad reſtitutionem: vnde quando paciſcimur cum hoſtibus, vt præſtent nobis condignam ſatisfactionem pro illatis damnis, ſimul paciſcendum eſt, vt reſtituant innocentibus, quæ illis ipſorum culpa ablata ſunt. Si autem eiuſmodi bona non ſunt conſumpta propter neceſſitatem belli, ſed vel in proprios vſus conſumpta, vel adhuc ſuperſunt, tenemur ea dominis ſuis reſtituere. Ratio eſt, quia nullum ius habemus ad eiuſmodi bona, niſi quatenus neceſſaria ſunt ad bellum. Si ergo vel ſuperſunt, vel conſumpta ſunt extra neceſſitatem belli, nullo iure excuſamur ab onere reſtitutionis. Vide etiàm Molinam *tom. 1. tract. 2. diſput. 121. concluſ. 1. & 2.* Valentiam *tom. 3. diſp. 3. quæſt. 16. punct. 3.* aſſerentes licitè innocentes ſpoliari ſuis bonis in bello iuſto.

Verùm licèt contra ſenten tiam negatiuam Petri Lorcæ inſurgat Coninch *diſput. 31. de bello dub. 7. num. 112. & ſequent.* tamen illi adhæret Caſtrus Palaus *tom. 1. tract. 6. diſp. 5. punct. 4. num. 21.* vbi mordicus contendit, victoria reportata adeſſe obligationem reſtituendi bona innocentium: tametſi ex eorum occupatione locupletior non euaſeris, quia innocens, & qui pars non erat Reipublicæ offendentis, non tenebatur tibi donare ſua bona, vt tu ius proprium recuperares; quia non eras abſolutè & ſimpliciter pauper; ſufficiebat enim ea tibi mutuò dare, atque adeò ex tacito contractu manes obligatus.

Sed quicquid ſit de hoc, certum eſt in omni ſententia duo valde notanda. Primum, qui culpabiles ſunt, in omnibus dictis caſibus teneri

neri innocentibus restituere. omnia damna, quæ hi ratione illius culpæ incurrunt, quia illi sunt horum omnium iniusta causa: immò credo, qui iustum bellum gerunt, non posse scientes, vllum damnum inferre innocentibus, quando aliter possunt omninò integram satis factionem obtinere; quia tunc cùm nulla sit necessitas, cur hi aliorum culpa grauentur, æquitas non patitur hoc fieri.

Secundum; Excipiendos esse Ecclesiasticos, quos, si innocentes sint, ob aliorum culpam grauari, videtur esse contra honorem Religioni, Ecclesiæ, ipsique Deo, cui singulariter sunt dicati, debitum. Præsertim cùm ipsi sint quædam pars Reipublicæ omninò distincta à parte ciuili, nec huius dispositioni subiecta, cùm sint exempti à iurisdictione sæculari: quare sæcularium delicta, etiam publica auctoritate commissa iis nullo modo possunt imputari, aut in eorum grauamen cedere. Quod clarissimum est, si agamus de bonis ipsius Ecclesiæ, qualia sunt omnia ipsius ornamenta, ac sacra supellex, & bona immobilia; ex quibus eius ministri, ipsa fabrica, ac reliqua onera sustentantur, quæ non sunt priuatorum, sed ipsius Ecclesiæ, atque adeò peculiari quadam ratione ipsius Dei. Ita Coninch. vbi suprà *num*.....

Cùm igitur ex supradictis appareat bona Ecclesiæ & Ecclesiasticorum innocentium in bello occupari non posse; quia sunt specialiter dedicata, & à sæculari iurisdictione exempta, atque ita non debent ob delictum aliorum grauari. Tum quia Ecclesiastici partem constituunt distinctam à Republica Ciuili: Ergo propter eius culpam puniri non debent. Quæritur, inquam, ex hoc, An tali priuilegio immunitatis gaudeant omnia bona quorumcumque sint, si in Ecclesia ad custodiam reponantur. Et affirmatiuè respondet Sylvester *verb. bellum, in fine*, & Suarez *de charitate disput.* 13. *sect.* 7. *numer.* 14. & piè hoc dictum esse existimat Palaus *tom.* 1. *tract.* 6. *disputat.* 5. *punct.* 4. *num.* 18.

Et non desinam hîc apponere verba Reginaldi *tom.* 2. *lib.* 21. *cap.* 8. *num.* 115. vbi sic ait. Quæritur. An licitum sit tempore belli nocere rebus Ecclesiasticis. Responsio est, quòd etsi res Ecclesiasticæ, sint exemptæ, vt prædiximus, in tribus tamen casibus milites eis posse nocere. Primus est quando Ecclesiastici miscent se bellis ciuilibus, iuuántque hostes: nam tunc habentur loco hostium. Secundus quem habet Sylvester *in verb. bellum* 3. *quæstione* 6. quando huiusmodi nocumentum infertur non ex proposito, sed quasi præter intentionem, vt quando alia ratione victoria obtineri non potest. In eo casu enim gerentes bellum iustum, quando ex professo hostibus tantùm nocere intendunt, possunt ex accidenti, & consuetudine quadam nocere quoque rebus Ecclesiasticis ea ratione, quæ proposita est *in præcedenti quæst.* 1. *in propositi.* 9. Tertius casus est, quando Ecclesia est incastellata, id est munita more castri, quod fieri prohibetur *in cap. Sanctorum Patrum* 10. *quæst.* 1. Sed vt notat Sylvester *loc. cit. quæst.* 5. Ecclesia potest duobus modis incastellari: vno modo ad inferendam vim, vel iniuriam hostibus, eósve oppugnandos: istudque est, quod *in cap. cit.* prohibetur. Alio modo incastellari potest Ecclesia solùm ad defensionem vel personarum Ecclesiasticarum vel cæterorum Laicorum innocentium, qui non possunt se alio modo defendere: istaque incastellatio Ecclesiæ non est prohibita. Itaque si Ecclesia sit incastellata priore modo, potest expugnari, dirui, incendi. Sin sit posteriori modo, non est ei inferenda vis, neque personis innocentibus, quæ in ea sunt. Possunt tamen auferri omnia arma, & tormenta bellica, quæ ibi congregata fuerint ab hostibus: quia hi postea possunt illis vti. Huc vsque Reginaldus.

An innocentes possint in seruitutem redigi?

Resol. XIII.

NEgatiuam sententiam mordicus sustinet Petrus Lorca *in* 2. 2. *sect.* 3. *disputat.* 54. *numer.* 20. *& sequent.* vbi post multa *num.* 23. sic ait. Affirmo igitur, non aliter posse innocentes in seruitutem capi, quàm interfici; & sicut non licet eos interficere per se, & directè; ita nec seruos facere. Per accidens verò solùm licet occidere ante partam victoriam, quando aliter commodè obtineri non valet. Vix autem contingere potest, vt illa occisio in seruitutem commutari queat, nisi vno in casu. Quando scilicet bellum est diuturnum contra aliquam gentem, & expedit quæcunque nocumenta illis inferre, vt extenuentur eorum vires, & diminuatur numerus eorum, qui bellare possint: quo pacto censeo iustam consuetudinem deprædandi Turcarum & Sarracenorum oppida, & captiuandi, deducendíque in seruos fœminas & infantes. Nam propter hanc causam fortasse possent occidi, vt indicatur *Deuteronomij* 20. illis verbis: *Quando obsederis Ciuitatem multo tempore, non succides arbores, de quibus vesci potest, quoniam lignum est, & non homo: nec potest bellantium contra te augere numerum:* quasi dicat, ex hominibus posse occidi eos, qui efficere possunt, vt bellantium numerus augeatur; idque quando bellum est diuturnum: benignius au-

tem est, vt qui occidi poterant, in seruitutem adducantur. Si tamen in hoc casu occidi non possunt, vt Victoria docet, saltem poterunt in seruitutem capi, vt eo modo bellantium vires & numerus diminuatur. Præter hunc casum non assequor, quo pacto aut occidere, aut innocentes capere liceat. Hæc Lorca.

Sed contrariam sententiam docet Villalobos *in summa tom. 1. tract. 5. difficult. 12. numer. 14.* Molina *tom. 1. tract. 2. disputatione 120.* Coninch. *disput. 31. de bello, dub. 7. num. 112.* Castrus Palaus *tom. 1. tract. 6. disput. 5. punct. 4. num. 13.* Becanus *in 2. 2. cap. 25. quæst. 13. concluf. 3.* Et ratio est, quia libertas inter bona fortunæ, quorum Respublica dominium habet, computatur; quia Respublica illorum bonorum habet dominium, quorum habent eius subditi: sed quilibet subditus propriæ libertatis dominium habet, illámque vendere potest necessitate vrgente: ergo Respublica idem facere poterit: & confirmo. Pater necessitate vrgente potest filium libertate priuare, & creditor debitorem impotentem soluere, si ius positiuum non obstaret: Ergo à fortiori poterit Respublica quemlibet ciuem, cum quilibet debeat satisfacere pro debito Reipublicæ, vt pote pars eius. Adde receptissimum esse tradi infantes obsides inimico nolenti aliter à bello desistere, qui tamen in arctam, & sæpè in perpetuam seruitutem reducuntur: quod est quoddam genus seruitutis, atque priuationis libertatis.

Verùm his non obstantibus nouissimè Hurt. de Mend. *volum. 2. disput. 164. sect. 11. §. 107.* sententiam Petri Lorcæ sectatur. Et ratio est, quia seruitus est maxima ærumnarum, & victori minimè necessaria directè, aut indirectè ad comparandam victoriam: ergo non potest hoc malum inferri innocenti. Probo consequentiam: quia nullo fine honestari potest seruitus. Non ratione pœnæ, nulla enim potest inferri innocenti; non in prudentem prouidentiam, ne capti rebellent; tum quia ob peccatum futurum non potest maturari pœna: tum quia incerta est rebellio, potéstque mille rationibus vitari, vt enim serui tenentur apud victores; ita & liberi poterunt teneri, ne fugiant; cur ergo tanto afficiendi sunt supplicio? Hebræi, si quos innocentes in seruitutem redegere, fecerunt id Deo præcipiente.

Dicent primò: Innocentes esse partem Reipublicæ nocentis: quælibet aurem pars puniri potest ob delictum totius. Respondeo partes non habentes distinctas voluntates posse ita puniri; quia idem homo in qualibet punitur, & animus idem: In toto autem Metaphorico, cuius partes sunt absolutè diuersæ, & propria voluntate donatæ, non possunt ea ratione puniri, vt non possint occidi, quamuis sint partes Reipublicæ nocentis: possent autem si ea ratio & exemplum vrgent; potest enim manus præcidi ob linguæ delicta.

Dicent secundò: Rempublicam nocentem habere ius in ciuium libertatem, quos in extrema necessitate, quam alia ratione vitare non possit, potest vendere: sed hoc ius spectat ad victorem iustum cum cæteris nocentis Reipublicæ bonis: ergo, &c. Qua ratione oppositam sententiam tenet Pater Ægidius *disput. 31. numer. 119.* Respondeo victorem succedere Reipublicæ victæ in iure, qua ratione erat illius ius, non verò alia: sed ius Reipublicæ erat ad vendendum ciuem in extrema necessitate, non verò extra illam, ergo victor poterit captum innocentem vendere in extrema necessitate, non verò extra illam. Maior est certa: quia successor alicuius in re aliqua, non habet in illam melius ius eo, cui succedit: quia ius alio modo non erat in eius potestate. Confirmatur, Respublica habet ius exponendi ciuem aperto vitæ discrimini in necessitate extrema Reipublicæ; at non propterea victor potest captum exponere ei periculo in necessitate leui: ergo eadem ratione non potest ciui libertatem adimere propter ius illud Reipublicæ; itaque ciuis innocens captus tam manet sui iuris, quàm ante captiuitatem.

Dicent tertiò: multas leges tam ciuiles quàm Ecclesiasticas agere de seruitute captorum bello iusto. Respondeo eas exponendas de nocentibus captis, non de innocentibus.

Dicent quartò: hostes esse interdum tam multos, vt nisi illis captis non possit deinceps pax conseruari. Lorca *disput. 54. num. 13* censet eam ob causam licitam esse seruitutem; non verò ob aliam, quod contingit in Turcarum & Sarracenorum captura contra innocentes qui nullam dedere causam seruitutis: futurum autem peccatum non potest anteuerti supplicio; ergo non possunt Turcæ innocentes libertate priuari. Deinde prouideri potest Reipublicæ Christianæ absque seruitute Turcarum: ergo Turcæ non possunt reddi in seruitutem. Consequentia est certa, quia damna aliorum sunt vitanda, quando sine illis possunt damna propria vitari. Antecedens probo; quia Turcæ nunc apud nos seruantur sine periculo; sed eadem ratione seruari possunt retinentes libertatem: ergo libertas non obest securitati Christianorum. Probo minorem: quia libertas non obest, quo minùs ferro & seueris legibus cogantur non redire ad suos. Possunt ergo Turcæ apud nos cogi, ne fugiant, aut armentur, aut ne opibus adeò crescant, vt ab illis nobis immineat periculum: at non poterunt vendi,

di, nec priuari iure acquirendi bona, & contractus ineundi : ergo ſine ſeruitute poteſt Reſpublica Chriſtiana ſibi à Turcis captis cauere.

Dicent quintò communem eſſe conſuetudinem capiendi fœminas & infantes Turcarum. Reſpondeo id ſecundùm ſe eſſe illicitum : at verò ex probabili ſententia, per accidens eſſe licitum. Authores enim frequentiùs opinantur licitam eſſe captiuitatem, & ſeruitutem innocentium captorum in bello licito geſto cum Republica, cuius ipſi ſunt pars. Quam ſententiam admittunt Pater Suarez, & Ægidius, ſequuti Recentes alios & antiquos. Et hæc omnia docet Hurt. vbi ſuprà, quæ quidem ſatis probabilia eſſe non nego.

Sed ſtando in opinione affirmatiua tria deducuntur. Primò, omnes Turcas & Sarracenos tam infantes & mulieres, quàm viros cum à Chriſtianis iuſto bello capiuntur fieri manicipia Chriſtianorum. Secundò, Chriſtianos nunquam fieri mancipia Chriſtianorum propter conſuetudinem communi conſenſu & vſu approbatam. Tertiò, Chriſtianos de facto quidem fieri mancipia Turcarum & Sarracenorum, non tamen de iure, quia iuſto bello non capiuntur. Nam bellum, quòd Turcæ & Sarraceni contra nos gerunt, iuſtum non eſt. Quartò, Innocentes, qui non ſunt membra hoſtilis Reipublicæ non poſſe capi, & in ſeruitutem redigi ; niſi fortè per accidens, quando periculum eſt, ne aliquando coniungant ſe hoſtibus, aut ab hoſtibus vi adigantur, vt ipſis ſubſidium præſtent. Sicut enim in tali caſu licitum eſt eiuſmodi innocentes ſpoliare armis, pecunia, frumento, & cæteris rebus ad victum & veſtitum neceſſariis, ſic etiam licitum eſt eoſdem ſpoliare libertate.

An capti in bello iuſto poſſint fugere?

RESOL. XIV.

ALiqui, quos ego alibi citaui, negatiuam tenent ſententiam, & id probare videntur iura *cap. ſi quis ſeruum* 17 *quæſt.* 4. ex Concilio Gangrenſi, & ex Concilio Lateranenſi ſub Martino I. in quibus grauis pœna decernitur ei, qui perſuaſerit ſeruo, vt à domino ſuo recedat. Et *in leg.* 1. *Cod. de ſeruis fugitiuis* dicitur : Fugitiuus ſeruus furtum ſui facit domino.

Præterea qui iuſtè captus eſt, iuſtè ſeruit, & iuſto titulo dominus eius dominium acquiſiuit : eo autem quòd quis iuſtè poſſidet, non poteſt iuſtè ſpoliari. Accedit ſimile de eo, qui iuſtè damnatus eſt ad exilium, à quo non poteſt ſine peccato diſcedere : ergo neque ille, qui iuſtè damnatus eſt ad ſeruitutem. Denique ſerui, qui fugiunt, ſi deprehendantur, iuſtè puniuntur à dominis, & *in leg.* 3. *Cod. de ſeruis fugitiuis*, grauis pœna eis decernitur : ergo peccant fugiendo.

Et hanc ſententiam tenet Nauarrus *in ſumma cap.* 17. *num.* 103. & alij relati à Couarruuia *in Regul. peccatum, part.* 2. §. 11. *num.* 6. Et hanc ſententiam veriorem putat Lorca *in* 2.2. *diſp.* 54. *memb.* 2. *num.* 29. vbi non obligant Romanæ leges.

Sed ego affirmatiuæ ſententiæ adhæreo, quam tuetur Leſſius *lib.* 2. *cap.* 5. *dub.* 3. *num.* 24. Duuallius *in* 2. 2. *D. Thomæ tract. de charitate quæſt.* 16. *art.* 6. Caſtrus Palaus *tom.* 1. *tract.* 6. *diſput.* 5. *punct.* 4. *num.* 15. Valentia *tom.* 4. *diſp.* 3. *quæſt.* 16. *punct.* 3. & alij Dico igitur ſeruos captos in bello iuſto poſſe fugere, non ſolùm quando iniuſtè, & crudeliter à domino ſuo tractantur, in hoc enim omnes conſentiunt; ſed etiam quando benignè, dummodò, inquiunt, non fugiant animo euagandi, ſed redeundi ad ſuos, & patriam repetendi, & dummodò, ſi dominus eum in fuga attingat, ei obediat, & ad locum ſeruitutis ſuæ non inuoluntariè redeat : fas enim non eſt ſeruo vi contra verum dominum ſuum reſiſtere.

Prior pars conſuetudine firmatur : hoc enim vbique receptum eſt ; vt ſi ſerui aufugerint, ad priſtinum locum, atque dominum non redeant, nec redire compellantur : & iſtud lege Imperatoria roboratur, *leg. nihil intereſt, ff. de captiu. & poſtlim. reuerſ.* vbi ſic habetur. Nihil intereſt, quomodo captiuus reuerſus ſit; vtrùm dimiſſus, vel vi, vel fallacia poteſtatem hoſtium euaſerit : ita tamen ſi ea mente venerit, vt non illuc reuerteretur Et *in* §. *item ea, in Inſtitut. de Rer. diuiſ.* ſubditur. Qui tamen ſi euaſerint noſtram poteſtatem, & ad ſuos reuerſi fuerint, priſtinum ſtatum recipiant.

Poſterior verò pars : nempe ſi fugiendo à dominis recuperentur, debere ſuis dominis obedire : patet ex eo quòd quandiu fugiunt, nondum adepti ſint plenam libertatem, & adhuc perſeuerat poſſeſſio legitima ipſius domini ; quo fit, vt iuſtè eos reducat ; ipſique tenentur ei obedire, ſaltem non reſiſtere : adde incarceratum ſecundùm omnes effringendo carceres non peccare ; ſed ſi à cuſtodibus & lictoribus recipiatur, non poteſt reſiſtere, ſed eis debet morem gerere : quo fit, vt licitè puniri poſſint à dominis, etiamſi citra vllum peccatum aufugerint.

Limitanda tamẽ eſt hæc opinio, vt procedat, niſi fidem ſeruus dederit non fugiendi ; quia tunc ſpeciali titulo fidelitatis, & maximè ſi iuramentum adhibuiſſet, non poteſt fugere.

Et

Et omnia supradicta maximè procedunt ad Christianos à Turcis captos, qui vt alibi satis firmaui, possunt non solùm fugere, sed etiam dominorum suorum bona diripere, titulo & iure iusti belli & perpetui, quod Turcæ cum Christianis gerunt; & quia tyrannicè occupans Terras Christianorum. Ex quo, vt benè aduertit Lorca *in* 2.2. *Diui Thomæ, disputat.* 54. *membr.* 2. *numer.* 26. oritur facultas inferendi eis, quodcumque nocumentum: quod etiam docet Solorzanus *de Indiarum iure, lib.* 2 *c.* 10. *num.* 24. *& cap.* 11. *num.* 45. & contra Ancharanum *in cap. peccatum, de Regul. iur. in* 6. tradit Gloss. & Doctores *in cap. ius gentium* 1. *distinct.* Innocentius *in cap. olim el* 1. *de restitut. spoliat.* Naldus *in summ. verb. Christianus, verb. Infidelis, & verb. seruus*, Marta *de iurisdict. par.* 1. *cap.* 24. *à num.* 46. Aponte *in decisionib. part.* 1. *decis....* Vide etiam me ipsum *in part.* 5. *tract* 13. *resol.* 98.

Dicendum est igitur licere cuilibet Christiano mancipio Turcarum fugere, & bona eorum in quacunque quantitate secum asportare.

An licitè possit inferri bellum infidelibus propter solam infidelitatem, maximè ex licentia Papæ?

Resol. XV.

PRo affirmatiua sententia pugnat mordicùs Hostiensis *in cap. quod super, de voto*, & pro negatiua Innocentius etiam *in dicto cap.* & Solorzanus *de Indiarum iure, lib.* 2. *cap.* 11. *num.* 1. putat vtramque sententiam problematicè sustineri posse; & ideò ipse ibi respondet ad omnia argumenta, & Marta *de iurisd. part.* 1. *cap.* 24. asserit, Scriptores Christianos non debere sententiam Ostiensis veneno afficere. Vide etiam Petrum Malfertium apud Mandellum *lib.* 4. *consil.* 769.

Ego verò negatiuæ sententiæ adhæreo. Dico igitur. Ob solam infidelitatem non posse aliquem bellum indicere Infidelibus; neque eos priuare dominio bonorum suorum. Vide Molinam *tom.* 1. *disput.* 105. *&* 106. Coninch. *disput.* 31. *de bello dub.* 2. *num.* 54. Castrum Palaum *tom.* 1. *tract.* 6. *disput.* 5. *punct.* 3. *numer.* 7. & alios.

Notandum est tamen, quòd licèt hæc opinio sit amplectenda; illa non obstante Ecclesia habet ius ad arma mouenda in infideles, si vi & armis iter occludant Prædicatoribus fidei.

Dico igitur primò. Infideles non permittentes in suis Regnis Prædicatores fidei, posse iustè ab Ecclesia debellari. Vide Fagundez *in Decalog. tom.* 1. *lib.* 1. *cap.* 33. *num.* 20.

Dico secundò. Non posse Papam conflare exercitum ex Clericis, & Ecclesiasticis viris ad compescendum infidelem; nisi aliàs timerentur in Ecclesiam damna; sed hoc munus esse sæculari Principi mandandum: quia est alienum institutum à Clerico & Religioso arma mouere.

Dico tertiò. Potestatem impetendi Principem infidelem non esse penes Reges aut Regna; sed penes Papam. Potest quidem Rex, dum Pontificem consulat, cogere Paganum, ne Regno Prædicatores interdicat; sicut quilibet potest innocentem tueri. In quo sensu Aragonem accipio *art.* 8. *dub.* 3. *Corollario* 1. *&* 3. At verò Regni inuestitura, & ius ad illud suo adiungendum, aut alicui donandum, non est nisi penes Pontificem Romanum: quod eruditè probat Pater Suarez *disput.* 18. *sect.* 1. *num.* 7. Probatur primò exemplo Regum atque Pontificum: Castellanus & Lusitanus præfigente limites Alexandro sexto, partiti sunt Indorum oppugnationem: ídque constat ex historiis antiquioribus. Vide Fagundez *vbi suprà.*

Probatur secundò à priori: quia nullibi Regi est ius directè aut indirectè in aliorum Regna: directè, res est clara; sunt enim plerique infideles verè domini suorum Regnorum: neque indirectè, quia hoc ius oritur indirectè ex iure directo prædicandi Euangelium; sed hoc ius non est Regi sæculari: ergo nec ius indirectum spectat ad eum.

Probatur tertiò. Quia in ea esset occasio Principes fideles turbandi: multi enim specie religionis impeterent infidelium Prouincias: & contenderent de illarum oppugnatione, & in Ecclesiæ filios verterentur arma, quæ essent mouenda in hostes. Item vnicus infidelium sibi timeret, ne fidelis Princeps potentior infideli propè accederet ad suas Prouincias, eásque inuaderet. Quapropter oportuit, vt ad vnum caput hæc cura disponenda reuocarentur. Et hæc omnia docet Hurt. de Mend. *volum.* 1. *disputat.* 75. *sectione* 1. §. 3. *per mendum* 41.

Qui etiam postea *in* §. 15. docet, non posse Ecclesiam Prædicatores mittere cum exercitu ad prædicandum: nec eo titulo posse Principes fideles erigere munitiones in Prouinciis infidelium: sed expectandum est, qua ratione ipsi Prædicatores excipiunt. Et rationem adducit. Quia Euangelium non alia ratione est prædicandum, quàm à Christo præceptum est: sed hæc ratio prædicandi est contra rationem à Christo præceptam: ergo, &c. Minor probatur *ex cap.* 1. *Matthæi* Vbi Christus mittens Apostolos ad prædicandum, eos mittit non solùm exarmatos præsidio militum, sed etiam inermes, non imperatoria ratione minitantes

populis

populis ferrum & ignem ; sed agnorum more inter lupos, quorum vngues non semel essent experturi Nec verò illa præcepta fuerunt de illa missione prima in Pagos Israëliticos ; sed etiam de secunda in orbem, vt contra Hæreticos, & nonnullos parum consideratos Catholicos, doctè ex S. Ambrosio, Augustino, Hieronymo, & aliis Pater Maldonatus obseruat *in Matth. cap.* 10. 9. Præsertim, *Ecce ego mitto vos, sicut agnos in medio luporum*, accipienda sunt aut solùm, aut potissimùm de secunda missione : quia Apostoli in ea prima missione non lupos experti ; sed amicos conciues : à quibus discessere gloriantes : nec tunc traditi sunt à parentibus, nec damnati à Regibus.

Sed, vt verum fatear contra Hurtadum, placet mihi affirmatiua sententia Patris Suarez *de charitate disputat.* 18. *sect.* 1. *num.* 8. Solorzani *de Indiarum iure lib.* 2. *cap.* 18. *numer.* 11. *& sequent.* & aliorum penes ipsum asserentium posse hodie Principes Christianos ad conuertendos Barbaros mittere Prædicatores cum sufficienti exercitu, non vt bellum inferant, sed vt Prædicatores securi incedant, turréque & arces munitas in terminis Prouinciarum infidelium construere, vt facilior & securior aditus, & exitus fidelibus pateat : dummodò tamen priùs tales infideles blandè & pacificè de audienda & recipienda prædicatione moneantur. Quod si renuerint, an debellari possint paulò infrà videbimus.

An licitum sit inferre bellum fidelibus committentibus Idololatriam, & violantibus iura naturalia, maximè si accedat auctoritas Summi Pontificis ?

Resol. XVI.

NEgatiuam sententiam docet Castrus Palaus *tom.* 1. *tract.* 6. *disputat.* 5. *punct.* 3. *num.* 7. qui citat Bonacinam, Molinam, Valentiam, Coninch & Suarez, quibus adde Villalobos *in summa tom.* 2. *tract.* 5. *difficut.* 4. *n.* 14. vbi sic ait. [La verdad es que estos pecados non son causa bastante para dar guerra justa. El fundamento es, que para castigar a vno ha de ser superior suyo el que le castiga, ò a de hauer recibido agrauio del que en tel caso es juez suyo, no hauriendo superior, y ninguna d'estas razones se halla a qui y assi como el Rey de España no tiene a su cuenta el castigar semejantes delictos en las naciones, que no lo estan sujetas, lo mismo se ha de dezir à qui. Y no obsta el lugar del Deuteronomio citándo : porque alli tuuieron los hijos de Israël especial y expresso mandado de Dios, que es Señor vniuersal de todo, y quiso castigar aquelles gentes por sus delitos : lo qual no pueden hazer los Principes, sino es que sean sus subditos.] Et ita hanc sententiam præter Doctores citatos tenet Caietanus *in* 2. 2. *quæst.* 66. *art.* 8. & Bañez etiam *in* 2. 2. *quæst* 10. *art.* 10. Turrianus *tom.* 1. *in* 2. 2. *disp.* 52. *dub.* 2. Sotus *in* 4. *dist.* 5. *quæst.* 1. *art.* 10. & alij.

Sed non desunt Doctores affirmatiuæ sententiæ adhærentes, vt Innocentius *in cap. quod super, de vot. num.* 4. *&* 9 & *ibi* Ancharanus & Abbas : idem Ancharanus, & Boichus *in cap. gaudemus, de diuortijs* Zabarella *in Clement.* 1. *de testib. num.* 6. Syluester *verb. Iudæus num.* 4. *verb. infidelitas, quæst.* 8. *&* 9. *& verb. Papa, q.* 7. Armilla *verb. infidelitas.* Tabiena *eod. verb. num.* 32. *&* 33. Maior *in* 2. *sentent. distinct.* 44. *quæst.* 3. *& in* 4. *dist.* 15. *quæst.* 4. *art.* 1. Mastrillus *de Magistr. lib.* 1. *cap.* 9. *num.* 10. & alij. Quorum sententiam probabilem putat Ioannes Solorzanus *de Indiarum iure, lib.* 2. *cap.* 15. *n.* 26. vbi sic asserit. Superest vt de tertio membro dicamus, scilicet de peccatis, quæ ab istis Indis passim perpetrari probauimus, Deum verum non colentes, nec cognoscentes, & fœdis suis ac spurcis moribus omnia naturalis iuris præcepta turbantes, & transgredientes. Et in hoc, quamuis auctores, vt vidimus, maximopere digladientur, satis probabilem censeo Innocentij, & sequacium opinionem, qui propter hæc crimina puniri & debellari posse à Christianis Principibus de licentia Summi Pontificis tradunt, si moniti ab illis non desistant : quod tenuit, & latè contra Victoriam defendere conatus fuit insignis noster Gregorius Lupus *in l.* 2. *tit.* 2. *part.* 2. *gloss. magn. colum.* 16. *vers. ego verò*, dicens hanc sententiam esse communem omnium Canonistarum & Legistarum, & aliquorum Theologorum. Et adeò certum esse concludit Marta *in tract. de iurisdictione* 1. *part. cap.* 24 vt piaculum dicat de ea dubitare, & Marquardus *in tract. de Iudæis & infidelibus* 3. *part. cap.* 1. *num.* 39. vbi apertè inquit, quòd non peccarunt Hispani, qui punierunt Indos delinquentes contra naturam Huc vsque Solorzanus.

Nota tamen, quòd idem Solorzanus hanc sententiam affirmatiuam absolutè tenet sub quadam distinctione, quam etiam admittit Azorius *lib.* 8. *Institut. Moral. cap.* 24. *quæs.* 9. & eam sequens, & transcribens Frater Thomas à Iesu *de procuranda omnium gentium salute lib.* 5. *dub.* 4. *pag.* 207. dicentes, quòd licèt infideles iustè puniri nequeant, vbi id ius naturæ non seruant, quod debitum Deo cultum & honorem tribuendũ præscribit. Si tamen illud aliud ius eiusdem naturæ dissoluant, perrumpant, & negligant, quod cuique homini reddendum,

dendum, quod suum est, iubet; & aliis non fieri, quod nobis fieri nollemus, tunc iure optimo puniri possent; vt si furta, latrocinia, adulteria, homicidia, falsa testimonia, incestus, stupra aut ipsi perpetrarent, aut liberam facultatem huiusmodi mala perpetrandi concederent, vel passim in subditis sine vlla pœna, ac supplicio permitterent. His etenim legibus naturæ violatis planè consequitur, vt innocentes multis damnis, incommodis & malis afficiantur, communisque humanæ Reipublicæ salus, pax & tranquillitas in tuto consistere nequeat. Pro quibus defendendis licitum est vi & armis aduersùs quoslibet infideles certare.

Verùm quicquid sit de his opinionibus, de quibus ad partes nouissimè agit Fagundez *in præcepta Decalogi* omnino videndus *tom.* 1. *lib.* 1. *cap.* 33. *à numer.* 28. si non solùm Idololatria in infidelibus reperiatur, sed sæua quoque & effrænata tyrannis; humanæ carnis ingluuies, & cruenta, & execranda innocentium sacrificia, quæ quidem olim Indi, vt plurimùm frequentabant: tunc veriorem & probabiliorem eorum sententiam existimo, qui ob has iniurias, & oppressiones tollendas, bellum aduersus omnes infideles permittunt: quamuis nobis subiecti non sint, & procul positi auxilium nostrum non exigunt, & sua sorte contenti viuere dicantur. Et ita docet Molina *tom.* 1. *tract.* 2. *disputat.* 106. Bannez *in* 2. 2. *quæst.* 10. *art.* 10. Victoria *de Relect.* 2. *de Indis, numer.* 15. & ideò Hurt. de Mend. *volum.* 1. *disp* 75. *sect.* . § 22. sic ait. Quod obiicitur de Regibus Hispanis, est ob exterorum inuidentiam. Conquisitus est nouus orbis, cuius incolæ non homines, sed feræ videbantur, Reges per tyrannidem passim suos occidere & immolare Diis: nec ex humano more, sed ferino administrare Regna: quibus de causis posse eos illis priuari nullus negat: opprimunt enim insontes, & sunt Regno perniciei, non saluti: priuatos autem Indos nullus priuauit bonis, nisi ob delicta: quòd si Regij Ministri per iniustitiam aliquid faciunt, puniuntur à Rege, cùm deprehenduntur: quia verò Atubaliua Rex Peruanorum non repugnauit Prædicationi, eius neptis Illustrissima Marchionissa Oropessæ nomine *Cola* apud ipsos Reginam sonante, iure contendit damnorum compensationem, quæ à Philippo I I I. est facta: quæ visa est ex Christiana lege esse satis. Ita Hurtad.

An sit iustus titulus bellandi, si infideles nollent excipere Prædicatores fidei: sed illos occidant, & liberum transitum in alias Prouincias ad prædicandum denegent?

Resol. XVII.

Respondetur affirmatiuè: nam licèt infideles nec mediatè, nec immediatè possint cogi, vt fidem & baptismum suscipiant, vt suprà diximus: vbi tamen coactio ad hoc non dirigitur; sed eo tantùm tendit, vt infideles ipsam fidem sibi à Catholicis Prædicatoribus annunciandam & proponendam, quietis & attentis animis, atque auribus audiant; & seriò de ea recipienda, vel respuenda deliberent, nostrósque hoc tam vtile & salutare commercium erga illos exercere volentes, tutò & fido hospitio recipiant, vel liberum transitum ad alias prouincias concedant, in quibus Euangelium annunciare, & propagare desiderent: frequentissima & verissima est omnium ferè Theologorum & Iurisperitorum opinio, quæ docet talem coactionem licitam esse: atque adeò iure optimo posse his de causis infidelibus bellum inferri, qui proteruè fidem audire recusant, vel eiusmodi pias & laudabiles expeditiones impediunt: dum tamen priùs quàm ad illud deueniatur, omnia alia media tententur, quæ ad munus Apostolorum Apostolicè & pacificè obeundum conducere potuerint.

Et ideò Victoria *in Relect.* 1. *de Indis à n.* 36. *& in Relect.* 2. *à num.* 1. *vsque ad* 12. concludit Indos & quoslibet infideles ad fidem audiendam teneri, ac proinde à peccato mortali non excusari; si rogati & admoniti, vt audiant pacificè loquentes de rebus spectantibus ad Religionem, ac de ea maturè deliberent, id facere nollent: quia tenentur, inquit, saltem audire, & consultare; etsi hoc impediant, & Hispanos inter se ad commercia & prædicationem non admittant: neque aliter Religionis negotium procurari valeat, hic titulus iustissimus est ad eos debellandos & conquirendos, terrásque ac prouincias eorum occupandas, nouos dominos creandos, & antiquos deponendos, & ad reliqua alia iura belli prosequenda, quæ in aliis bellis iustis licitè fieri possent.

Hinc Seraphinus Freitas *de iusto Imperio Asiatico, cap.* 9. *num.* 6. *&* 7. licèt infidelium debellationem non omninò probet, ob id tantùm, quòd fidem audire recusent; bene tamen admittit, quòd si nobis prædicationem impedirent; aut alios volentes illam audire,

&

& forsan fidem suscipere ad nos accedere prohiberent, nec sinerent Prædicatores loqui verbum Dei sine vi ac fraude volentibns audire, iure possemus eorum violentiam etiam armis propulsare; & bello si opus esset, illato acriter coërcere: quia omninò semper manet ius integrum Ecclesiæ ad prædicandum in quolibet Regno,& defendendum innocentes, vt sic dicam, id est, particulares personas, quæ voluerint audire verbum, & ita nulla fit in tali casu coactio ad audiendam fidem, sed solùm ad non impediendam Euangelij prædicationem, nec eos,qui voluntariè illud audire voluerint

Dicendum est igitur cum Bannez *in* 2. 2. *quæst.* 10. *art.* 10. Infideles iure compelli, ne vllo modo Christi fidem impediant.Et ex hoc sequi, quòd si Nuncius Euangelij perueniat ad exteras & barbaras nationes, & impediatur prædicare populis à Principibus illarum nationum: tunc potest Princeps Christianus, vt Minister Pontificis, debellare illos Principes, ne impediant Prædicatorem: hoc enim non est compellare ad audiendum, sed defendere innocentes, quosdam quidem ad prædicandum ius habentes, quosdam verò,quia ius habent ad audiendum, si velint.

Vide etiam Molinam *tom.* 1.*tract.* 2. *disputatione* 105. Salonium *in* 2. 2. *tom.* 1. *tract. de Dominio quæst.*3. *art.* 1. & alios quos citat & sequitur eruditissimus Solorzanus *de Indiarum iure lib.*2.*cap.*20.*per totum.*

Et ad confirmationem omnium supradictorum non desinam hîc etiam apponere verba Reginaldi *tom.* 2. *lib.*21. *cap.* 8. *numer.* 94. vbi sic ait. Septem sunt casus, quibus licitum est inferre bellum infidelibus, non quidem ob solam infidelitatem, sed ob aliquam circunstantiam ei annexam. Primus est,quando infideles possident terras, quæ olim erant Christianorum; quo titulo Christiani inferunt bellum Turcis. Secundus, quando infideles inferunt iniurias Christianis, vt ipsi Turcæ solent Tertius, quando abducunt Christianos à vera Religione, quæ causa assignatur in Deuteronomio locis citatis. Quartus,quando infideles impediunt liberam prædicationem Euangelij. Potest enim tunc illis inferri bellum auctoritate Ecclesiæ, quæ cùm à Christo potestatem acceperit prædicandi Euangelium per totum orbem Terrarum *Matth. vltim. & Marc. vlt.* is qui prædicationem huiusmodi impedit,infert Ecclesiæ iniuriam, quam bello propulsare potest. Qua de re pluribus Victoria *Relect. de Indis sect.* 3. *num.* 9. *& aliquot sequent.* Qua in re immorari non est necessarium ad nostrum institutum. Quintus casus, quando infideles qui Principi Christiano subsunt, leges ipsis ab eo præscriptas legi naturæ consentaneas obseruare nolunt. Sextus,quando Princeps infidelis nulli fideli subditus committit peccata,quæ non tantùm sunt contra Deum,sed etiam contra proximum. Tunc enim Princeps Christianus potest ei bellum indicere, si admonitus nolit desistere. Hucusque Reginaldus.

An licitè indicatur bellum contra infideles, ex titulo donationis obtentæ à Pontifice de eorum Prouincijs?

Resol. XVIII.

NEgatiuam sententiam mordicus tenet nouissimè Ioannes Gryphanius *tract. de insulis,cap.*24. *num.*59. *& sequent.* qui inuehitur in donationem factam ab Alexandro VI. Regibus nostris Hispaniarum de orbe nouo. Probat hanc suam sententiam: quia si illæ insulæ erant occupatæ, & suis cultoribus inhabitatæ, non poterat ipsis dominium, imperium, ac libertas, aliáque quæ habentur iura, non præcedente læsione aliqua,sine insigni iniuria adimi. *leg.id quod nostrum, de regul.iur. sùprà cap* 22. quia donatio de alieno esset, *leg.*12. *Cod. de donationib.* quæ furti speciem sapit.Gloss.*in leg.* 1 *Cod.si aduersùs venditorem, leg. si pignori,de furt. cap.*1. 14. *quæst* 5. *per tot.* Quod in prouerbium transiit de alieno corio latas corrigias facere. Neuiz. *lib.*1. *Sylu. nupt. num.*128. Multò minùs ex aliena iniuria aliquid dandum est. Ne quod detur quidem, gratum esse donum potest; quod eum qui det, vbi vellet, ablaturum esse sciat, ait Liuius *lib.*5. *Decad.* 5. *in fine.* Qui enim nocent aliis, vt in alios liberales sint,in eadem sunt iniustitia, vt in suam rem aliena conuertant. Cicero 1.*Officior.num.*9. Ipse Papa *in cap.*16. *extrà de decim.* talem constituit Regulam, quòd nulli liceat aliena concedere præter domini voluntatem. Eodem ergo ipse quoque vti debuerat,argumento *leg.*1.*quod quisque iuris.* Et pati legem, quam ipse tulerat, iuxta distichon Catonis approbatum *in cap.cùm omnes* 6.*de constitut.* Speculator *tit. de Aduocat.* §. 4. *numer.* 5. Vt taceamus quòd tota conclusio falso præsuppositio nititur:quia Pontifex dominium ciuile mundi non habet, nec vnquam habuit. Hucusque Gryphanius.

Sed omninò reiiciendus est, & dictum ius in insulis Indiarum, quod ex largitione Pontificia habet Augustissimus Rex noster, firmant indiuidualiter Malfertius apud Mandellum *consil.* 769. *vol.* 4. Ginesius Sepalueda *in Apolog. pro Indiar. conquis.* Camillus Borrellus *de Præst. Reg. Cathol. cap.* 46. *numer.*224. Marta *de iurisdict. Centur.*1. *cap.*24.*num.*31. Paramus

de Orig. Inquisit. lib. 3. quæst. 1. numer. 145. & alij, quos citat & sequitur Solorzanus *de Indiar. iur. lib. 2. cap. 23. numer. 68. & sequent.* Adi illum & non pigebit: in quo etiam inuenies solutionem argumentorum, quæ superiùs pro contraria sententia adducit Gryphiandrus.

Dicendum est igitur cum Anastasio Germonio *lib. 3. de sacror. immunit. cap. 3. num. 29.* Francisco Vargas *de auctoritate Pontific. confirmat. 10. num. 5. & 6.* & aliis. Summum Pontificem, non modò Ciuitates, Prouincias, & Regna, quæ antea Christianam Religionem profitebantur, & deinde fuerunt ab infidelibus vsurpatæ, posse, cui libuerit, indubitanter concedere, vti recuperet, suáque faciat: sed ea etiam addicere posse, quæ Christianorum nunquam fuerunt, ad Christianæ fidei & Euangelij propagationem, & Idololatriæ extirpationem. Et quòd his rationibus motus Alexander VI. amplas istas Indiarum Occidentalium Regiones Catholicis Regibus, Ferdinando & Isabellæ, eorúmque successoribus addixit: qui ex illa acquisitione omnem omnino iurisdictionem, ac omne Imperium earumdem Prouinciarum sibi iure vendicant, non ipso iure, nec iure belli: sed Romani Pontificis auctoritate; quare iustè dicuntur possidere, *argumento leg. iustè possidet. ff de acquiren. possess.* Vide etiam Solorzanum *vbi suprà* egregiè disputantem de potestate Pontificis, & ad omnia contra respondentem.

An licitum sit indicere bellum Hæreticis propter solam Hæresim?

Resol. XIX.

AD hoc dubium ita respondet Becanus *in 2. 2. cap. 25. quæs. 5.* Duo spectari possunt in hæresi. Primò, quòd sit peccatum. Secundò, quòd turbet pacem Ecclesiæ & Reipublicæ. Hoc posteriori sensu est sufficiens causa belli. Et quidem triplici modo.

Primò; si subditi alicuius Regis aut Principis deficiant à fide Catholica, & alios secum trahant in eamdem hæresim, & sic dissensionem faciant in Regno vel Prouincia, potest Rex aut Princeps Catholicus bello eos coërcere; si alius coërcendi modus non suppetit. Sic fecit Moyses, quando pars populi commisit idololatriam in adoratione vituli. Nam bello eos aggressus est, & interfecit triginta tria millia hominum.

Secundò: si Rex, vel subditi vnius Regni deficiant à fide Catholica, & conentur subditos vicini Regni in eamdem defectionem pertrahere: potest vicinus Rex bello se defendere, & iniuriam sibi illatam vindicare.

Sed magis absolutè loquitur Reginaldus *tom. 2. lib. 21. cap. 8. num. 95.* vbi docet iustam causam inferendi bellum esse hæresim: nam olim Deus *Deuteronomij* 13. filiis Israël præcepit, vt Ciuitatem, quæ in tale crimen incurrisset, bello delerent; & ita vniuersi ipsi filij Israël voluerunt bellum inferre filiis Ruben, & Gad, quòd existimassent ipsos recessisse à fide *ex cap. 22. Iosue.* Hanc etiam causam probant Patres relati *23. quæst 4. cap. displicet, & multis sequentibus.* Ratio verò est, quia Hæresis grauissima damna toti Reipublicæ adfert. In qua tamen re obseruandus est ordo iuris: nec enim potest hæreticis bellum inferri, nisi ab Ecclesia declarentur hæretici, *ex cap. cùm secundum leges, de hæreticis in 6.* Post declarationem autem potest quiuis Princeps Catholicus suis subditis, pro iurisdictione, quam in eos habet, inferre bellum, & bona ipsorum occupare.

An aliquando sit licitum in bello obsides occidere?

Resol. XX.

AFfirmatiuè respondet Filliucius *tom. 2. tract. 29. cap. 9. num. 191.* vbi sic ait. Licet in bello iusto etiam obsides occidere; si hostes fidem fregerint: ea enim conditione dantur, vt hostes fidem seruent; & aliter pax & securitas ex bello haberi non posset, nec hostes semel deuicti contineri possent in officio. Ita ille.

Sed contrariam sententiam docet Bonacina *de restitut. disputat. 2. quæst. vlt. sectione 1. punct. vlt. §. 3. num. 21.* vbi sic asserit. Possunt etiam occidi obsides, quibus non est data fides de salute; si comperti fuerint nocentes: si verò sint innocentes, non possunt occidi: etiamsi illi, qui miserunt, non stent promissis. Hæc ille.

Cuius sententiam docet etiam Villalobos *in summa tomo 2. tractat. 3. difficultate 12. numer. 16.* ita asserens. [Quanto a los que estan dados en rehenes, se hà de dezir, que si los de su parte quebran las paces, aunque no los puedan matar los que los tienen en rehenes, si no tienen culpa, ora porque son inocentes y no capaces della, ora porque no fueron causa de que los suyos las quebrassen, mas con todo esso los podran detener por cautiuos.] Ita Villalobos, & ante omnes ex Victoria Ludouicus Molina *de iustitia tom. 1. tract. 2. disp. 120.* & Reginaldus *tom. 2. lib. 21. cap. 8. num. 114.* Vnde non est audiendus Filliucius.

An

An liceat totam ciuitatem militibus diripiendam dare?

Resol. XXI.

PEr ſe loquendo licitè aliquando id efficitur; quando ſcilicet, ipſa obſtinatiùs reſiſtendo id meruit; iudicatúrque neceſſarium, aut valde expediens, vt milites ſpe prædæ eam feruentiùs oppugnent, ac aliæ vrbes deterreantur, ne tam obſtinatè reſiſtant. Eſt communis, & patet ex communi praxi à Principibus ſine reprehenſione vſurpata. Benè tamen multi notant id ſæpè minùs conuenire ob multa ſcelera, quæ milites ea occaſione communiter perpetrant: multos vt pecunias extorqueant, crudeliter torquendo, matronis ac virginibus vim inferendo, &c. Ob quæ ea conceſſio per accidens eſt illicita, quoties ad ſupradictos fines non eſt aliquo modo neceſſaria. Et ſi quando concedatur, duces tenentur huiuſmodi ſcelera, quantum poſſunt, impedire, ea ſeuerè priùs prohibendo, ac demùm puniendo eos, qui in iis fuerint reprehenſi. Et ita docet Layman *lib. 2. tractat. 3. cap. 12. numer. 13.* Reginaldus *tom. 2. lib. 21. cap. 8. num 115.* Coninch *diſputat. 31. de bello, dub. 7. num. 127.* Caſtrus Palaus *tom. 1. tract. 6. diſputat. 6. punct. 4. numer. 28.* Valentia *tom. 3. diſp. 3. quæſt. 16. punct. 3.* Molina *tom. 1. tract. 2. diſput. 122.*

Quam ſatisfactionem poſſit Princeps in bello petere?

Resol. XXII.

REſpondet ex Syluestro Duuallius *in 2. 2. Diui Thomæ tractat. de charitate, artic. 4.* quòd poteſt ipſe Princeps, Primò petere ea omnia, quæ ablata ſunt, vel etiam vaſtata: Secundò omnes expenſas, quas occaſione iniuriæ illatæ fecit: Tertiò poteſt aliquid exigi in pœnam iniuriæ illatæ, vt ſi verbis contumelioſis Principem ipſum proſciderit, hæc verba contumelioſa omninò damnet, & improbet, dicens ſe hac in parte malè & detractoriè loquutum eſſe: vel ſi ſit aliud damnum, poteſt in pœnam Princeps ipſe tributum aliquod exigere: poſtremò poteſt etiam petere quicquid ad pacem, & ſecuritatem impoſterum neceſſe erit: hic enim eſt finis belli præcipuus: bella enim ſuſcipiuntur, vt exinde pax oriatur.

Nec etiam deſeram hîc apponere verba Coninch *diſp. 31. de bello, dub. 7. num. 209.* vbi ſic ait. Obtenta iam victoria, ac hoſte debellato, per ſe loquendo ea licent, quæ neceſſaria ſunt ad plenam ſatisfactionem pro iniuriis ac damnis acceptis, ac impenſis factis toto belli tempore, item pro pace ac ſecuritate in poſterum ſtabilienda. Qualia ſunt priuare victos etiam innocentes ſuis bonis, aut etiam aliquos libertate, ſi non ſint Chriſtiani; quatenus hoc ad dictos fines neceſſarium eſt. Item extruere in eorum terris munitiones, ac præſidia imponere: item imperare iis tributa & ſimilia. His adde; cùm victor iam hoſtes ſibi ſubiecerit, obtinere reſpectu illorum abſolutè perſonam iudicis, atque poſſe eos ſecundum merita punire etiam morte. In his tamen omnibus, quantum fieri poteſt, oportet victorem eſſe memorem Chriſtianæ clementiæ: tum in ſpoliatione bonorum, ac libertatis, præſertim innocentium, tum etiam in occiſione nocentium. Hinc quando multi ex victis ſunt meriti mortem; etſi eos ſine vera iniuſtitia poſſit omnes occidere, hoc tamen communiter ſaperet crudelitatem, ac eſſet grauiter reprehenſibile: niſi in particulari aliquo caſu putaretur ad fines aliquos maximi momenti eſſe neceſſarium; vt ſi illi non poſſent tutò in cuſtodiis ſeruari, & dimiſſi crederentur omnia turbaturi. Aliàs aliquibus aut nocentioribus, aut ſorte delectis priuatis, reliquis parcendum; ita ſaltem vt pœna mortis in mitiorem mutetur.

Ad quem bona capta in bello pertineant?

Resol. XXIII.

REſpondeo, ſi bona immobilia ſunt, ad Principem pertinere in ſatisfactionem iniuriæ acceptæ, recompenſationem expenſarum & periculorum, &c. Si verò bona mobilia ſunt, regulariter efficiuntur capientium: niſi conſuetudo extet in contrarium in aliquo loco, vt ex hoc milites alacriùs excitentur ad bellum.

Sed difficultas eſt: ſi bona quæ ab hoſtibus eripiuntur, ſint furto ſublata; qualia ſunt ea quæ Turcæ à Chriſtianis accipiunt; & quæ in bello illicito inter Chriſtianos aliquando prædantur: An iſta reſtituenda ſint veris dominis, vel poſſint Milites illa retinere.

Reſpondeo, quòd ſi bona immobilia ſunt, reddenda ſunt veris dominis: ſi verò bona capta mobilia ſunt, probabile exiſtimat retineri poſſe Valentia *tom. 3. diſputat. 3. quæſt. 16. punct. 3* Couarruuias *in Regul. peccatum, part. 3. §. 11. num. 7.*

Verùm Molina *diſp 18 per totam*, Coninch *diſp. 31. de bello, dub. 7. num. 122.* & alij diſtinguunt. Putant enim iure naturæ primis dominis eſſe reſtituenda, quia non amiſerunt dominium: ſed iure Cæſareo, & Caſtellano fieri

capientium, si hostes ea deportarunt ad præsidia & loca tuta. Aduertunt tamen suprà citati Doctores has leges Cæsareas & Castellæ non esse extendendas ad bona sublata ab his, qui subditi non sunt iuri Cæsareo,& Castellæ: quare si bona,quæ Hispanus vsurpat à Turcis, Turcæ accepissent à Gallis, non videtur ex vi harum legum retinere posse. Sic è contra,neque Gallus, si vsurparet bona Hispanorum à Turcis, quia Galli & Hispani non subduntur iisdem iuribus.

Sed Castrus Palaus *tom.1. tract.6. disput.5. punct.4. numer.27.* putat in omni ferè natione ius hoc approbante consuetudine esse introductum : & ita etiam docet Emmanuel Sà *verb.bellum,num.26.* & ego libenter huic sententiæ adhæreo.

Puto tamen cum Hurt. de Mend. *volum.2. disp.169. sect.12 §.119.* vt bona mobilia existentia apud victos possint iustè retineri, duo necessaria esse. Alterum, vt hostis res alienas vexerit ad Castrum, aliúmve locum tutum, vbi possent ea tueri à veris dominis: alterum vt nox interceserit inter earum rerum apprehensionem & expugnationem. Si enim hodie hostis prædam agit, eámque hodie ego ei eripio, restituenda est vero domino : si autem elapsæ sunt horæ vigintiquatuor, licèt non sit in castro, alióve loco, dum sit apud hostem in naui, exempli gratia, aut intra bellum, tunc cedit in dominium victoris. Antiqui Romani excipiebant equos & equas frænis assuetas, mulos onerarios,& alia similia. At consuetudo obtinuit,vt hæc quoque sint victoris, cui consuetudini standum, vt ius gentium iuri: quid autem sit in more positum, meliùs nouerunt ipsi Milites.

Sed post hæc scripta inueni Duuallium *in 2.2.tractat.de charitate, quæst.16.art.5.* insurgere in leges suprà citatas : vnde docet non posse bona capta à prædonibus,sicut & à peregrinis, atque hospitibus, esse ipsorum capientium : nunquam enim ipsa in potestatem capientium transierunt,tum ratione Prædonum, cùm etiam Militum respectu ipsorum Peregrinorum : & quod spectat ad legem illam, quam adfert Couarruuias, non apparet adeò iusta ; cùm Princeps dominium vtile in bona suorum subditorum non habeat : adeò vt de iis ad arbitrium suum possit disponere. Fateor quidem militibus, & aliis, qui hæc bona à prædonibus & hostibus recuperarunt, concedendam esse compensationem pro laboribus & periculis, quæ subierunt : sed tamen ea suis dominis in Gallia, & multis aliis regionibus restituenda sunt. Accedit ius antiquum Romanorum *leg hostes, & leg.latrones. ff.de captiuis.* quo expressè decernitur ea, quæ prædones capiebant, non cessisse in dominium prædonum ; ideóque à quocunque postea recuperabantur, veris dominis erant restituenda. Quòd autem iure ipso abrepta ab hostibus, non essent restituenda, siquidem cedebant ipsis capientibus : nihilominus quando bellum est iniquum, non possunt ex iustitia esse capientium ; quamuis ius ipsum generaliter loquatur : neque etiam quando in bello iusto à peregrinis,& hospitibus capta sunt. Et hæc opinio videtur mihi multò tutior & iustior. Hucusque Duuallius : sed sententia Couarruuias, & aliorum est probabilis, & secura in praxi.

Verùm nota eiusmodi priuilegium solùm concedi militibus ea bona hosti eripientibus: quare si qui ea alia ratione, verbi gratia, emptione, aut donatione ab hostibus accipiant, tenentur ea prioribus dominis restituere. Non nego tamen quando eiusmodi bona ab hostibus ita capta sunt, vt nulla sit spes priorem dominum ea posse recuperare, quemuis ex præsumpta eius voluntate licitè ea vili pretio (provt communiter præda à militibus venditur) emere, ea intentione, vt domino comparenti, ipsáque repetenti ea restituat recepto pretio, quod pro iis dedit; quòd, cùm huius, (qui aliter rem suam nunquam fuisset recuperaturus) negotium vtiliter gesserit, & quidem ex voluntate eius prudenter præsumpta, ab eo meritò repetit. Quod notandum est pro Catholicis Hollandis, qui aliquando ex præda Indica aliqua à nautis emunt. Et hæc omnia docet Coninch *disp.31. de bello, dub.7. numer.116.*

An detur bellum ex vtraque parte iustum?

Resol. XXIV.

Affirmatiuè videtur respondendum : quia sæpè oppugnans & oppugnatus non peccant belligerándo; eò quòd vterque probabiliter credit sibi Regnum pertinere : ergo ex parte vtriusque est iustus titulus. Secundò, oppugnans Ciuitatem potest interficere innocentes, si alia via non potest illam subiicere: at innocentes possunt se ab oppugnatione defendere. Item condemnatus ad mortem ob delictum falsò probatum, potest resistere exequutioni sententiæ : Ergo, &c. Item captiuus ius habet fugiendi, & dominus ius detinendi. Et eadem est ratio de reo in carcerem detruso, qui ius habet fugiendi; cùm tamen iudex habeat ius illum detinendi, & puniendi, si fugerit. Datur ergo titulus bellandi iustus ex vtraque parte, iustúmque bellum etiam nulla intercedente ignorantia. Et ita hanc sententiam tenet Alciatus in Paradoxis

doxis *lib.2.cap.vlt.* ſequutus Fulgoſium *in leg. ex hoc iure. ff. de iuſt. & iur.*

Sed contrariam ſententiam & meritò docet Valentia *tom.3 diſputat.3.quæſt.16.punct.2.* Becanus *in 2. 2. cap.25. quæſ.7.* Lorca *in 2.2. diſputatione 53. numer.15.* Reginaldus *tom.2. lib.21. cap.8. num.98.* & Villalobos *in ſumma tom.2. tractat.5. difficult. 5. num.1.* vbi ſic ait. [No ſe puede dar guerra juſta por ambas partes,que ſea material y formalmente juſta;aunque bien podria ſer formalmente juſta por ambas partes: por auer ignorancia de parte de la vna. La primera parte d'eſta reſolucion es clara: porque los enemigos ſon contrarios, y es neceſſario que tengan contrarios derechos,y aſſi de fuerça ſera el vno juſto,y el otro injuſto. La ſegunda parte tambien es cierta; porque aunque el derecho de vno ſea juſto, puede el otro ignorar con ignorancia inuincible eſſa injuſticia,y penſare que tiene derecho juſto: y aun creo, que a conteçe eſſo muchas vezes; porque los Letrados ſe inclinan mucho al guſto de los Reyes, por lo qual con ignorancia tienen por juſto lo que no lo es.] Ita ille,& alij communiter.

Dicendum eſt igitur aliquando bellantes non peccare, quia ex ignorantia inuincibili procedunt: non tamen ſequitur ex hoc ex vtraque parte dari iuſtum bellum; ſed ex vna parte dari, & in alia præſumi: & ratione talis præſumptionis poteſt ille actus ad virtutem iuſtitiæ pertinere.

Nota tamen quod ſupradicta ignorantia faciliùs habet locum in ſubditis & militibus, qui cauſam belli tanto examine diſcutere non tenentur.

An Milites teneantur cum vitæ periculo non deſerere arces & ſtationem: & an poſſint relinquere Caſtra?

Reſol. XXV.

Ad primum reſpondeo affirmatiuè. Tenentur enim defendere arces, & locum ſibi demandatum: aliàs obligantur omnia damna inde prouenientia reparare; & capitis pœna plectuntur, *ex leg.3. ff. ad legem Iuliam.* Sed hoc limitatur,ſi fortè nulla eſſet ſpes præualendi: nam in tali caſu non tenentur mortem expectare, quia eſſet fruſtanea & inutilis talis expectatio. Et ita docet Becanus *in 2. 2. cap.25. quæſ.15. num.1.* Caſtrus Palaus *tom.1. tract.6.diſp.5. punct.5.num.4.* Coninch *diſp.31. de bello,dub.7.num.97.* & alij.

Quoad ſecundum reſpondeo cum Molina *tom.1. tract.2. diſp.116.* quòd miles relinquere non poteſt Caſtra ſine Ducis, aut Principis facultate: idque eò magis, quò plus imminet prælium, plúſque eo indiget Dux aut Princeps. Præſertim cùm ſi multi Caſtra deſerant, Reſpublica & exercitus periclitentur; victoria anceps futura ſit,aut nulla,ſumptúſque ingentes belli inanes reddantur: quæ omnia attendere debent Confeſſarij Militum. Cùm verò tot & tam ingentia mala ex deſertione Caſtrorum ſine Ducis, aut Principis facultate eueniant,mirandum non eſt,ſi eiuſmodi culpa capitis pœna, vel addictione ad triremes interdum plectatur. *cap. infames 6.q.1.* eiuſmodi homines inter infames reputantur: & *l. omne. §. qui in facie. ff. de re militari*, capite plectebantur ſi in conſpectu aliorum militum caſtra deſerebant. Vtrumque affirmat Gloſſ. *cit. militare, diſt.1. verb. deferatur.* Neque cum diſpendio Reipublicæ & Principis expedit, vt Duces faciles ſint in concedēda facultate diſcedendi, præſertim quando Milites valde neceſſarij ſunt. Memores namque eſſe debent, quot ſumptus cum illis fecerit Princeps in ipſis perducendis; & quanta cum populorum vexatione in itinere, & dum vocabantur, fuerint hoſpitio excepti: neque expedire, vt iterum alij ſimiles ſumptus fiant, & alia vexatio detur in eiſdem, aut aliis perducendis.

Ex alia tamen parte, quando Reſpublica non multùm eorum indiget miniſterio,vel vrgens cauſa ſe offert; eſſe non debent admodum difficiles ad concedendum redeundi facultatem: ne difficultas eam obtinendi occaſio ſit, ne milites ad bellum velint accedere. Iam verò quòd Princeps milites dimittat, quando eis non indiget,vt quando ſibi placet, integrum militibus non facit, vt diſcedant quando voluerint. Quoniam ea lege, eóve tacito pacto ad bellum conducuntur, vt integrum Principi ſit illos relinquere, quando eis non indiguerit: ipſis verò licitum non ſit recedere abſque Principis facultate. Ex damno verò & periculo,quòd ſpectatis circunſtantiis imminet, ex eo, quòd Milites abſque facultate caſtra deſerant, & ex pœna ſtatuta, ac rigore,quo exequutioni mandatur,iudicandum eſt, an in deſertione Caſtrorum abſque Ducis aut Principis facultate lethale crimen admittatur. Vide *cap. infames 6. quæſt.1. & l. omne. ff. de re militari.*

In quo peccent Milites erga eos, apud quos commorantur?

Reſol. XXVI.

Reſpondeo grauiter peccare milites, & cum onere reſtituendi.

Primò, qui aliquid ruſticis, aliiſve, apud quos hoſpitantur, aut per quos tranſeunt,

ſubripiunt; aut ab inuitis extorquent præter ea, quæ ex conſtitutione Principis debent eis ſubminiſtrari, quæ ſeruitia vocare ſolent, vt ſunt lumen, ignis, lectus, paleæ. Nec excuſantur; ſi ruſtici petentibus, aut quandoque etiam vltrò iis offerant pecuniam, aut ſimilia: quia donationes illæ communiter non ſunt ſpontaneæ, ſed coactæ; metu maioris mali: atque ita peccant accipientes, niſi conſtet eas omninò liberè fieri.

Secundò: quando aſtu aut fauore ab iis, qui ipſis hoſpitia debent præſcribere, obtinent plures ſchedulas, quibus iis diuerſæ domus pro hoſpitio aſſignant; & deinde ab aliquibus pecunias accipiunt, vt apud eos non hoſpitentur: qua ratione multi iniuſtè grauantur.

Ex priore dicto excipe caſum, quo milites ob defectum ſolutionis ſunt in extrema, aut graui neceſſitate; itavt ſe ſuſtentare nequeant: niſi à ſuis hoſpitibus ſibi neceſſaria extorqueant; tunc enim id licitè faciunt. Quæ hic maximè locum habent, cùm aliàs milites neceſſariò deberent aut perire, aut caſtra deſerere: quod fieret cum maximo totius communitatis, atque adeò eorum, à quibus dicta accipiunt, damno. Cùm igitur eorum vita ac opera ſint his neceſſaria, meritò coguntur eos ſuſtentare.

Duo tamen hîc obſeruanda ſunt. Primum, vt Milites nihil ab iis extorqueant, quod iis non ſit neceſſarium ad ſuam ſuſtentationem. Secundum, vt Princeps, aut reliqua pars Reipublicæ compenſet ea grauamina illis hoſpitibus, quatenus ipſi præ reliquis fuerunt grauati: nam cùm militum ſuſtentatio cedat in bonum totius patriæ, communibus ſumptibus fieri debet, nec vna pars præ alia debet grauari: præſertim ita notabiliter. Et hæc omnia docet Coninch *diſp.* 31. *de bello diſp.* 7. *num.* 98. *& 99.* Palaus *tom.* 1. *tract.* 6. *diſput.* 5. *punct.* 6. *num.* 4. Becanus *in* 2. 2. *cap.* 25. *quæſt.* 15. *num.* 1. Molina *tom.* 1. *tract.* 2. *diſput.* 116. Villalobos *in ſumma tom.* 2. *tract.* 5. *difficult.* 11. *numer.* 8. *&* 9. & alij.

Non deſinam etiam hic obiter adnotare cum Hurtad. de Mend. *volum.* 2. *diſputatione* 169. *ſect.* 13. §. 130. quòd quando Capitaneus generalis interdicit militi ſpolia: quia non vult hoſtem tam acerbè plectere, nec relinquere in egeſtate; tunc miles tenetur hoſti reſtituere, quæ contra Capitanei legem auexit. Quia pœna non poteſt infligi, niſi per iudicis ſententiam: miles autem non eſt iudex; id enim ſpectat ad caput exercitus: ſi verò Dux interdicat ſpolia non ob commiſerationem in hoſtem; ſed ne miles ſpoliis onuſtus retardetur ab aſſequenda victoria, & hoſtes inſequendo; tunc non peccatur contra iuſtitiam, ſed contra obedientiam.

Et tandem non deſinam hîc apponere etiam verba Layman, qui ſupradicta confirmat, & alia etiam addit: aſſerit igitur, quòd milites obligantur ſub mortali. Primò, vt Duci ac Præſidi militiæ obtemperent, in acie & pugna conſiſtant, & non facilè fugiant, aliiſque timorem iniiciant, *iuxta leg. omne delictum. ff. de re milit.* Secundò, vt ſtationem ſeruent, arcem ſibi commiſſam defendant, etiam cum vitæ periculo, quandiu ſpes defendendi ſupereſt, alioquin capite plectuntur, *iuxta leg.* 2. *ff. ad legem Iuliam Mateſtatis.* Tertiò, vt ſine Ducis ſui conſenſu à Caſtris vel exercitu non diſcedant: quandoquidem tali pacto à belli Duce milites conducti cenſentur; vt illi liberum ſit, eos cùm voluerit, perſoluto ſtipendio dimittere: iis verò liberum non ſit, cùm voluerint, diſcedere. Qua in re aduertere etiam debet miles quãtum damnum ex diſceſſione, aut fuga ſua ſequatur; ſeu quòd alius miles non niſi longo tempore, magniſque expenſis adduci poſſit: ſeu quòd periculum ſit, ne paucorum exemplum plures ali ſequuti caſtra, vel etiam aciem aduersùs impetus hoſtiles non ſatis inſtructam deſerant: vt meritò eiuſmodi delicto capitis ſupplicium decretum ſit *in l. omne.* §. *qui in facie. ff. de re militari, & l.* 3. *ff. ad legem Iuliam Mateſtatis.* Quartò Milites ſuis ſtipendiis contenti eſſe debent, vt ſanctus Ioannes Baptiſta illis præcepit *Lucæ* 3. ideóque homines innocentes, per quorum terras non hoſtiles tranſeunt, vel apud quos hoſpitantur, inſolitis atque indebitis exactionibus non grauare.

Sed etſi Milites in ſolutione ſtipendij iniuſtam imminutionem, aut dilationem patiantur: non ideò ipſis licitum eſt ſubditos, aut accolas innocentes ſpoliare; quia bona aliena non ſunt oppignerata militibus pro ſtipendio, ait Caietanus *verb. bellum, prope finem.* Neque diſſimulatio vel auctoritas Ducis ſui ipſos excuſat: niſi id fiat in pœnam iuſtè infligendam nocentibus, aut membris Reipublicæ nocentis. Alioquin verò Princeps ſtipendia militibus dare debet ex prouentibus totius Prouinciæ, aut Regni ſecundùm proportionem facultatum ſingulorum; & non particulares perſonas, puta agricolas, &c. præ aliis grauare.

Excipitur tamen primò: ſi conſuetudo loci obtineat, vt hoſpites militibus habitationem, ligna, paleas & ſimilia gratis dent: tunc enim per accidens, & quaſi fortuitò accidit, vt vna pars Prouinciæ plus quàm altera oneretur. Excipitur ſecundò: ſi grauiſſima neceſſitas cogat milites ad ſpoliandum innocentes: quo tamen caſu belli Princeps in conſcientia obligatus

gatus erit ad damnum, quatenus moraliter poteſt, reſarciendum; ſi iniuſta ſtipendiorum detentio cauſa eius extitit: ſin verò ſine culpa extitit, non ampliùs obligatur, quàm inde locupletior redditus eſt. Et hæc omnia docet Layman *lib. 2. tract. 3. cap. 12. num. 18.*

De peccatis Ducum in exercitu regendo.

Resol. XXVII.

Neceſſaria ſunt hæc pro praxi: & ideò reſpondeo. Quòd Duces & Miniſtri Principum peccant grauiſſimè, ſi plures Milites repræſentent, quàm ſecum habent, vt ſic plura ſtipendia accipiant, & ſibi retineant. Nam præterquam quòd ea à Principe iniuſtè ſurripiunt, grauiſſimorum damnorum ſunt cauſa. Nam Princeps credens tot milites adeſſe, non procurat alios milites ſubmittere ad Caſtrum defendendum, inimicóſque oppugnandos, qui neceſſarij erant, eáque de cauſa non ſolùm non reportat victoriam, quam verè reportaret: ſed ſæpè caſtrum ab inimicis occupatur, vel milites grauiter cæduntur; & Reſpublica, Religióque Chriſtiana in maximo periculo conſtituitur, eiúſque hoſtes exardeſcunt, & inſolentiores fiunt: proh dolor! Tenentur ergo Duces hoc crimen committentes hæc omnia reparare: ſic Molina *diſput. 116. verſ. ſolet.* Coninch *diſput. 31. dub. 7. numer. 100.* Bonacina *diſput. 2. de reſtitut. quæſt. vlt. ſect. 1. punct. 12. §. 3. num. 17.* Secundò peccant Duces & Miniſtri Principis, ſi ob negligentiam, vel ob furtum neceſſaria ad bellum parantes, parent cibum & potum, aliáque huiuſmodi corrupta, ex qua mors militibus prouenit, aliáque damna enumerata ſequantur. Et idem eſt, ſi ob eamdem cauſam ſimulent ſe præparaſſe ea, quæ ad bellum ſunt neceſſaria ex voluntate Principis; cùm tamen in minori quantitate præparata ſint; aut ſi præparent ea, quæ victoriæ conſequendæ neceſſaria, ſunt doloſa & falſa. Molina *dicta diſputat. 116. verſ. non diſſimile.* Bonacina, *vbi ſuprà.* Tertiò peccant Duces tranſeuntes cum ſuo exercitu tenentes loca vicina ſuſpenſa; neque manifeſtantes quò ſint diuerſuri; vt ſic accedat & offerat vnuſquiſque locus magnam quantitatem, ne illuc exercitus tranſeat: quia hac via regnum grauatur iniuſtè, tum grauando populum, apud quem diuertit exercitus, tum accipiendo ab aliis illam ſummam. Et licèt Ducibus conceſſa ſit electio vnius populi pro alio, quando onus non poteſt æqualiter in omnes diuidi: non tamen eſt illis conceſſum, neque concedi potuit, vt hanc electionem vænalem faciant, & ſibi pretium retineant. Expediebat namque potiùs ſi vnus Populus grauabatur hoſpitando exercitum, vt reliqui ad eius leuamen concurrerent, media aliqua contributione. Molina *diſp. 116. verſ. moleſtum.* Coninch *diſput. 31. dub. 7 num. 100.* Bonacina *dicta diſp. 2. de reſtit. quæſt. vlt. ſect. 1. punct. 12. num. 27.* Quartò peccant Duces ſignantes ſuos famulos in milites, & centuriones, vt ſtipendium à Principe ſignatum imminuant, & ſibi illam partem reſeruent niſi conſtet ipſos gratis Ducibus donare: quod rarò eſt credendum. Bonacina *ſuprà.*

Vide etiam quoad ſupradicta præter Doctores citatos Villalobos *in ſumma tom. 2. tract. 5. difficult. 11. num. 5. 6. & 7.* Becanum *in 2. 2. cap. 25. quæſ. 15. numer. 2.* & Layman *lib. 2. tract. 3. cap. 12. numer. 18.* vbi docet Duces conducentes exercitum peccare. Primò: ſi milites ſuos abſque neceſſitatis cauſa temerè exponant certæ internecioni. Secundò: ſi nulla cogente neceſſitate in locis paluſtribus & valde inſalubribus caſtra figant cum periculo morbi ſeu contagionis. Tertiò: ſi in ſolutione ſtipendiorum iniuſtis & vſurariis cambiis, ſeu permutationibus pecuniarum vtantur. Quartò, ſi pecunias accipientes pro maiore militum numero, non compleant cum ingenti interdum Reipublicæ damno. Quintò: ſi dimiſſis veteranis & exercitatis militibus, in eorum locum nouos inexpertos minore ſtipendio ſubſtituant. Sextò: ſi ſtipendium Militibus ſubtrahentes permittant eos à ruſticis & aliis innocentibus extorquere, quæ ſibi neceſſaria ſunt. Septimò: ſi dum per Prouincias exercitum ducunt, à pagis & ciuitatibus pecuniam accipiant ad redimendam vexationem: vt videlicet exercitus non ad ipſos, qui pecunias obtulerunt, ſed ad alios adducatur.

Sed non deſinam hîc apponere dubium, quod monet Duuallius *in 2. 2. Diui Thomæ tract. de charitate, quæſt. 16. art. 4.* vbi ſic ait. Quæres an ipſi Præfecti Arcium poſſint pauciores Milites in arce ponere quàm à Principe conſtitutum fuerit: verbi gratia Rex præſcripſit pro arce aliqua cuſtodienda centum Milites: Præfectus imminuet hunc numerum, & ad quinquaginta reducet; vt ſic ſtipendia reliquorum ſibi attribuat. Idémque quæritur de Ducibus & Capitaneis, qui cùm in ſuis Centuriis tot milites conſcriptos habere debeant, pauciores tamen retinent, vt ſtipendium aliorum ad ſuos vſus conuertant. Reſpondeo primò, duplex eſſe tempus diſtinguendum: vnum quando hoſtes ſunt proximi; necnon bellum, ſeu potiùs conflictus maximè vrget: & tunc grauiſſimè peccant ipſi Duces, poſſúntque puniri capitaliter, ſi numerus Militum à Rege aſſignatus non ſit completus: defectu enim

vnius aut alteriu militis victoriæ nonnunquam deperduntur, & castra, seu arces inuaduntur. Aliud verò tempus est pacis & tranquillitatis; & tunc crederem posse habere pauciores milites, quàm Rex edixerit: eò quòd tunc nullum periculum Arci, aut exercitui immineat; & probabile est, Regem, eò quòd istud satis sit consuetum inter nobiles, tacitè in id consentire: ex quo sequitur similiter non teneri ad restitutionem stipendiorum, quæ in proprios & priuatos vsus, propter paruum illum militum numerum conuerterunt: Rex enim in istud tacitè consentit, videt quippe, hoc, cùm ordinarium sit, & tacet: ideóque annuit. Hucusque Duuallius. Sed tu cogita: nam puto Reges hoc nescire; neque tacitè consentire.

De peccatis aliorum Officialium in exercitu commorantium.

Resol. XXVIII.

PEccant etiam, ait Becanus *in* 2. 2. *Diui Thomæ c.* 25 *q.* 15. *n.* 3. alij officiales in exercitu. Primò, quando qui ex officio debent victualia ad exercitum comportare, non diligenter id faciunt, sed per auaritiam, aut negligentiam dant militibus corruptum cibum, aut potum, ex quo morbi oriuntur. Secundò, quando lucri causa pulueri tormentario admiscent aliquid extraneum, vt non sit aptus ad victoriam comparandam. Tertiò, quando plus pecuniæ exigunt à militibus pro cibo, potu, vestibus, armis, & aliis necessariis, quàm præscriptum est. Quartò, quando in designandis hospitiis, alicui militi dant tria, aut quatuor chirographa ad tres vel quatuor distinctas domos, vt in vnaquaque hospitio recipiatur: tunc enim in vna habet hospitium, ab aliis autem accipit pecuniam pro subleuato onere.

Vide etiam Layman *lib.* 2. *tractat.* 3. *cap.* 12. *numer.* 18. Molinam *tom.* 1. *tract.* 2. *disput.* 116. qui asserit ad hæc debere multum attendere horum officialium Confessarios.

De peccatis Regum & Principum, etiamsi bellum iustum exerceant, in ordine ad Milites.

Resol. XXIX.

REspondeo cum Coninch. *disp.* 31. *de bello, dub.* 7. *numer.* 94. & Castro Palao *tom.* 1. *tract.* 6. *disput.* 5. *punct.* 5. *num.* 2. Reges ex iustitia teneri militi promissa stipendia persoluere, idque statutis temporibus, quantum fieri potest. Ex quo sequitur Principem, qui sua culpa statо tempore non soluit militi stipendium, teneri resarcire omnia damna, quæ inde fuerint sequuta. Primò, ipsi militi, si oppressus inedia, sua vili pretio debuerit vendere: aut si grauem morbum ideo incurrerit, & multa fuerit coactus expendere in Medicos contrahendo debita, aut membrum aliquod amiserit, aliáve ratione mutilis ad aliquid lucrandum factus fuerit. Secundò, aliis suis subditis, aut etiam extraneis non hostibus, quos milites coacti inopia spoliarunt; quia ipse huic damno causam dedit, militem ad id inferendum per subtractionem stipendij compellendo; præsertim cùm ipse ex officio teneatur, quantum potest, talia impedire. Tertiò, ipsi Reipublicæ similiter, si ob defectum solutionis rebellauerint, aut suo officio fungi non potuerint; atque ea ratione aut victoria fuerit amissa, aut bellum diutiùs cum maioribus Reipublicæ impensis, aut incommodo protractum; aut si clades, aliaue incommoda accepta fuerint. Quia Princeps tunc horum omnium sua culpa est causa; non secùs ac Oeconomus, qui statam mercedem sua culpa non soluit conductis operis, ideóque hæ desinunt Terras Domini colere, & consequenter hic earum fructu priuatur.

Sed circa præsentem quæstionem non deseram apponere verba Pauli Layman *lib.* 2. *tract.* 3. *cap.* 12. *numer.* 8. vbi sic ait. Considerandum est, vtrùm Princeps vltrò ad bellum iustum gerendum accedat, v. g. occupandæ Ciuitatis, aut Prouinciæ causa, quæ ipsi iure debita denegatur, tunc persuadere sibi debet, quòd bello rectè sustinendo idoneus futurus sit, videlicet diuitiis tam potens, vt militibus quandiu bellum geritur, stipendia soluere, & tam potens auctoritate, vt eosdem per subordinatos Duces in officio continere possit: alioquin bellum plerumque intermittere debebit. An verò necessitate coactus ad bellum præsertim defensiuum, v. g. contra incursus infidelium aut hæreticorum aggrediatur: tunc interdum accidere potest, vt sine culpa Ducis, aut Principis diuturnum bellum gerentis, stipendia militibus tardiùs, aut tenuiùs proueniant, quàm ipsi mereantur; quo necessitatis casu (si sumptus quamuis omni possibili studio quæsiti & collecti non sufficiant) partim ipsos milites, partim verò incolas boni publici causa, aliqua incommoda tolerare necesse est. Contingere etiam potest, vt etsi maximè belli Dux supremus disciplinam militarem seruare cupiat, non tamen possit: quia milites, eorúmque Capitanei secessionem ad aduersarios apertè cogitant, si cum supplicij seueritate à prædis omnino arceantur: quo casu interdum minora eiusmodi mala permitti, & ab incolis æquanimiter perferri debent, vt grauiora

uiora vitentur incommoda ; modò talia pericula reuera subsint, & non vana excusatione prætendantur.

Accedit, quòd ad stipendij solutionem attinet, etiam consuetudinem spectandam esse. Nam in quibusdam Regionibus mos est, vt milites in partem stipendij sui pannum accipere cogantur, eo pretio auctiore, quo Mercatores fœnatores Principi vendiderunt. Plerisque verò locis consuetum est, vt etiam vel quatuor plerumque mensium stipendia militibus seruentur, fortasse ob eam causam, vt dum hanc debitam sibi pecuniam apud Ducem quasi depositam habent, à fuga & secessione retrahantur : quòd si autem ex Militibus aliqui moriantur, hæredibus eorum nihil soluitur. Sin autem dimissio militum fiat, aliquid debiti ipsis stipendij detrahitur, tanquam in pœnam, quia multas contrà Ducis voluntatem rapinas abegerint ; esto multi eorum hac in re innocentes sint. Hæc & similia interdum probabiliter excusantur ; vt saltem à Confessariis tanquam manifestò iniusta damnari non possint, partim ob necessitatis rationem, quia pecuniæ non sufficiunt ad bellum necessarium gerendum, vel continuandum : quare priuata Militum iactura posthabetur bono publico: partim quia Milites, dum militiæ nomen dant, scientes huiusmodi consuetudinem, spontè in eam consentire videntur.

An qui bellum iniustum bona fide gessit, cognita iniustitia belli teneatur resarcire omnia damna quæ intulit ?

RESOL. XXX.

REspondet & benè Lorca *in* 2. 2. *D. Thomæ, sect.* 3. *disp.* 55. *num.* 4. quòd qui hoc modo ignoranter damnum iniustum bellando intulit, tenetur ad restitutionem eorum dumtaxat, quæ aduersariorum erant, & apud ipsum in specie permanent, vel in virtute, quia ex eis ditior factus est. A cæterorum verò restitutione excusatur; quia bona fide, & ignorantia inuincibili liberatur ab obligatione restitutionis, quæ oritur ex iniusta acceptione vel læsione : & solùm tenetur obligatione, quæ oritur ex re accepta ; quæ solùm vrget, quando res permanet in se aut in virtute.

An gregarij Milites iniustè inuadentes & deprædantes aliquam vrbem, teneantur restituere in integrum ?

RESOL. XXXI.

MAgna est hæc difficultas. Vtrùm omnes, qui ad bellum iniustum concurrunt, teneantur in solidum ad restitutionem nocumentorum omnium, quæ illata sunt : an solum ad specialia nocumenta, quæ quisque intulit. Respondetur dubitari non posse, Auctores belli, nempe Principem & Consiliarios teneri integrè restituere, & quemlibet illorum altero omittente. Sic etiam speciales Duces, ac Tribuni, quoad ea damna, quæ sui milites eis iubentibus inferunt. Præterea, quando in discursu belli plures sociantur, & se adiuuant, vt aliquam prædam capiant, vel aliquod damnum inferant ; certum est, quemlibet teneri in solidum, quia quilibet est quasi causa totalis. Sed probabilius est, singulos milites, qui ad bellum concurrunt, etiamsi simul cum aliis in conflictibus pugnent, non esse obnoxios restitutioni omnium ; sed eorum tantùm, quæ ipsi auferunt, vel inferunt ; quoniam iste concursus non est sufficiens, vt singuli censeantur causa omnium, quæ in bello fiunt. Et ita docet ex Syluestro, Gabriele, & Nauarra Petrus Lorca *in* 2. 2. *Diui Thomæ sect.* 3. *disput.* 55. *numer.* 5.

Sed contrariam sententiam tenet Caietanus *in* 2. 2. *quæst.* 62. *art.* 7. & alij : quia ex dictis Militibus vnus sine alio non auderet, verbi gratia, vrbem inuadere, nec posset inferre damnum : atque ita in tali casu quilibet iuuat alterum, & facit alterum fortiorem ; & sic quilibet videtur de omni damno teneri

Verùm ego sententiam Petri Lorcæ probabilem esse puto, quam etiam tuetur Nauarrus *in Manuali cap.* 17. *numer.* 21. & Paludanus *in* 4. *distinctione* 15. *quæst.* 2. *art.* 5. cum aliis, quos ego ipse citaui *in* 3. *part. tractat.* 5. *resol.* 86.

Non desinam tamen hîc adnotare nouissimè Ioannem VViggers *de iust. de iure, tract.* 3. *cap* 2. *dub.* 5. *num.* 40. has pugnantes sententias fœdere distinctionis conciliare : sic enim asserit. Cæterùm videntur mihi istæ sententiæ posse conciliari, & ambæ benè explicatæ habere veritatem : quod fieri poterit hoc modo, dicendo scilicet, quòd Authores sententiæ posterioris loquantur in casu, quo Milites tantùm iussu Superioris inuadunt vrbem aut Castrum, ipsis inter se non communicantibus de inuadendo & spoliando vrbem : sed iam loco superato & obtento incipiant pro sua particulari voluntate prædas agere absque omni respectu vnius ad alterum ; neque enim solet tunc vnus ab altero in præda capienda dependere, aut iuuari : & tunc videtur verum quòd non singuli teneantur in solidum de tota præda ; quódque isti sic intellexerint suam doctrinam, satis ex adiunctis percipitur. Prioris verò sententiæ Authores dicuntur loqui in casu, quando omnes communi consilio, aut mutua

mutua exhortatione, & veluti vna manus inuadunt locum, aut domum ad deprædandum: prout sæpè contingit, quòd aliqua pars exercitus tali modo diripiat minora oppidula, aut aliqua loca minùs firma, vel etiam exercitus sese ad prædam animans, & sine iussu superioris oppugnans ciuitatem & diripiens: & in eiusmodi casu veritatem obtinet, sicuti omnino apparet, quòd singuli in solidum teneantur de toto damno: quem sensum etiam satis præseferunt verba horum Doctorum. Hucusque VViggers.

Sed hîc obiter quærendum est magis generaliter; quid debeant facere milites, qui ignoranter pugnarunt in causa belli iniusti. Respondendum est: quandiu ignorant iniustitiam causæ, nihil debere facere, si probabilis sit eorum ignorantia, seu quæ adhibita morali diligentia vinci non potuerit; præsertim si sint sequuti Principem, cuius sunt subditi. Itaque non tenentur restituere ea, quæ ex hostium spoliis consumpserunt bona fide, neque resarcire damna quæ intulerunt. Vbi autem sciuerint bellum esse iniustum, debent ab eo desistere, ac restituere ea, quæ ex hostium spoliis apud se adhuc habent, eave in quibus facti sunt locupletiores. Qui autem subditi non sunt dubitantes de belli iniustitia; si postea constat bellum iustum esse, ad nullam restitutionem tenentur, cùm nec Princeps, quem iuuerunt, ad illam tunc teneatur. Sin constet de iniustitia, vel de ea dubitetur, iidem tenentur restituere, Principe, qui est causa præcipua damni illati, non restituente. Et ita docet Reginaldus *tom. 2. lib. 21. cap. 8. num. 104.*

Quo tempore licitum sit bellare?

Resol. XXXII.

Respondeo: Ab Aduentu vsque ad Octauam Paschæ prohibuit bellare Alexander III. *in cap. Tregua, de treg. & pace*, sub grauibus pœnis, & comminatione excommunicationis: sed hoc præceptum receptum non fuit, vt ibi notat Glossa, & tradit Valentia *tom. 3. disp. 3. quæst. 16. punct. 5.* Suarez *disp. 13. de bello, sect. 7. num. 24.* & alij.

Verùm difficultas est de diebus festis. Et quidem secluſa necessitate & vtilitate in illis pugnari non posse, docet Castrus Palaus *tom. 1. tractat. 6. disputat. 5. punct. 6. num. 12.* quia est opus seruile: & D. Thomas *in 2. 2. quæst. 40. art. 4.* docet licitum esse bellare diebus festis, si id necessitas poscat; secùs si non poscat. Et Caietanus in Commentario sub nomine necessitatis, intelligit etiam vtilitatem.

Sed ego certum puto, quando in die festo non negligitur Missa, tunc non est peccatum mortale bellum offensiuum exercere. Ratio est, quia in die festo solùm prohibentur opera seruilia, id est, quæ seruorum propria sunt: at bellare non est opus seruile; quia non minùs pertinet ad Dominos ac Principes, quàm ad seruos. An saltem sit veniale, affirmat Bannez, quia bellum affert magnas distractiones, quæ impediunt pietatem ac deuotionem, cui diebus festis vacandum est. Molina putat non semper esse veniale: quia sæpè fit, vt milites, quando pugnant, potiùs abstrahantur à peccatis, quàm à pietate. Nam extra pugnam, quando in otio viuunt, multas habent peccandi occasiones, quas non habent in ipsa pugna actuali. Tunc potiùs solliciti sunt de pia morte, & dolore peccatorum, quàm de nouis peccatis perpetrandis, vel etiam excogitandis.

Verùm contrariam sententiam tenet Lorca *in 2. 2. quæst. 40. art. 4.* vbi sic ait. Non solùm propter necessitatem vrgentem, & vtilitatem; sed absque vtraque, & etiamsi bellum sit iniustum, non existimo esse peccatum præliari in die festo, dummodo Missa non prætermittatur. Circumstantia enim diei festi non vitiat bellum iustum, aut auget malitiam belli iniusti, quoniam præliari non est opus seruile. Non esse autem seruile, declaratur exemplo: nam agere ludos bellicos, vt hastiludia in die festo, exultationis aut exercitationis gratia, censetur licitum, & non computatur inter opera seruilia: & rixari priuatim in die festo, etiam vsque ad occisionem hominis, non existimatur opus seruile, nec contra festiuitatis obseruantiam: ergo nec publicum bellum. Quid enim interest? Itaque nulla est circunstantia temporis ad bellandum obseruanda. Quod planè definisse videtur Nicolaus *in cap. si nulla, allegato.* Si nulla vrget, inquit, necessitas, non solùm in quadragesimali tempore, sed omni est à prælio abstinendum. Sin autem ineuitabilis vrget necessitas & importunitas, nec quadragesimali tempore est bellorum præparationi parcendum: ac si dicat. Solùm considerandum est, an bellum sit iustum, & necessarium: de tempore autem nulla est habenda ratio.

Et hanc sententiam præter Lorcam docet etiam nouissimè Hurt. de Mend. *volum. 2. disput. 169. sect. 15. §. 150.* Coninch. *disput. 31. de bello, dub. 7. numer. 123.* Molina *tom. 1. tract. 2. disput. 111.* Reginaldus *tom. 2. lib. 21. cap. 8. num. 99.* quibus ego adhæreo.

Quæres. An in die festo, quando prælium est in procinctu, ad Missam audiendam Milites teneantur? Caietanus & Lorca Cistercienſis asserunt, Missam non esse prætermittendam absque grauissima necessitate: sed tamen satiùs respondetur, si auditio illa Missæ præparationi ad prælium non noceat, consultissimum,

mum, immò necessarium est eam audire; in hoc enim casu præceptum Ecclesiæ obligat: sed si tantisper hæc auditio impediat, aut milites, ne se, vt par est, ad pugnandum accingant; aut Sacerdotes, ne vacent tunc confessionibus ipsorum Militum audiendis: quod opus præstat auditioni Missæ, non est dubium, quin ab eius auditione meritò excusentur. Et ita tenet Duuallius *in 2. 2. Diui Thomæ tract. de charitate, quæst. 16. art. vltim.*

An liceat Episcopis esse Duces supremos in aliquo exercitu terrestri vel maritimo?

Resol. XXXIII.

NEgatiuè respondeo: quia Clericis prohibitum est militare, sunt enim dicati Deo seruire, à qua professione malitia multum reuocat. Item Clerici sunt Christi Ministri, ipsúmque repræsentant, qui proprium sanguinem pro aliorum salute effudit; ergo non eis licebit alienum effundere.

Est tamen controuersia: an solo iure positiuo, vel etiam naturali interdicta sit Clericis militia. Non desunt ex recentioribus nonnulli asserentes prohibitam esse iure naturali: quia rationes, quas suprà adduximus, non esse licitam malitiam Clericis procedunt ex propria conditione status, atque adeò ex ipsa natura rei. Deinde D. Paulus *2. ad Timotheum 2.* dixit. *Nemo militans Deo implicat se negotijs sæcularibus.* Ex quibus verbis meritò Gregorius Nazianzenus *orat. 2. de pace*, asseruit arma prohibita esse Clericis, quod idem etiam docuit Bernardus *lib. 4. de consideratione ad Eugenium Papam*, explanans illa verba D. Matthæi *cap. 26. Mitte gladium tuum in vaginam.*

Verùm his non obstantibus, licèt negari non possit militiam suapte natura indecentem esse Clericis, qui altari & Deo ministrant; & aliquale impedimentum, quominus munus suum perfectiùs obire possint; & hoc ostendunt rationes & auctoritates adductæ. Tamen dicendum est, quòd non ita vrgent sola natura rei, & conditione muneris clericalis pensata; vt obligationem & necessitatem inducere videantur secluso iure positiuo.

Igitur ex vi solius legis naturalis, & diuinæ conuenientius est, & rationi magis consentaneum vt Clerici militiæ non assistant: non tamen est omnino prohibitum, & peccatum; aliter in hoc dispensatio Pontificis non valeret: nam talis dispensatio aduersaretur legi naturali.

Dicendum est ergo solo iure positiuo & Ecclesiastico militiam Clericis interdictam esse, vt constat *ex cap. Clericum, cap. de his Clericis, cap. eos qui 20. quæst. 3. cap. Clerici, cap. quicunque Clericus, cap. quicumque ex Clericis, cap. ex multa, de voto, & alijs iuribus.* Quam quidem prohibitionem grauem esse, & ad culpam mortalem obligare satis indicant grauissimæ pœnæ Clericis pugnantibus impositæ: priuantur namque vsu suorum Ordinum, recluduntur in Monasterio, & si in bello moriantur, pro illis non offertur sacrificium & oblatio, vt constat ex allatis iuribus.

Vbi tamen graues causæ id exigunt, & quoties Clericis licet, non peccant, si tunc exercitus ducant Episcopi.

An Clerici constituti in Minoribus, vel Beneficiati licitè possint pugnare?

Resol. XXXIV.

CIrca præsentem quæstionem Molina *tractat. 2. de iustitia disput. 108.* sub finem docet. Primò verendum esse, ne huiusmodi Clerici, si actu habeant beneficium Ecclesiasticum dicta faciendo mortaliter peccent: quia reddunt se ad officium, ad quod obligantur inidoneos. Vbi non dicit absolutè eos peccare mortaliter, sed solùm insinuat id esse probabile. Secundò Clericos non habentes beneficium, gaudentes tamen priuilegio Clericali, vt si gestent Clericalem habitum, & aut ministerio Ecclesiastico deputati sint, aut in ordine ad illud de Episcopi licentia studeant, docet facientes peccare venialiter; quia faciunt aliquid suum statum dedecens, idémque insinuat de Religiosis non constitutis in sacris: quamuis putet hos grauiùs peccare, quàm illos, venialiter tamen. Tertiò docet alios Clericos sæculares in minoribus constitutos non peccare dicta faciendo; quia hi habentur ex hac parte quasi laici.

Lorca verò *2. 2. sect. 3. disput. 51. num. 12.* putat his omnibus vi Canonum non prohiberi pugnam, atque adeò eos pugnando in bello iusto non peccare, nisi fortè per accidens, quatenus se exponunt periculo incurrendi irregularitatem, atque ita reddendi se inhabiles ad suum officium.

Verùm licèt sententiam Molinæ amplectatur Coninch *disputat. 31. de bello, dub. 6. numer. 87.* Becanus *cap. 25. quæstione 25. concluſ. 3.* Tamen ego puto cum Lorca, cui adde Layman *lib. 2. tract. 3. cap. 12. num. 19* & Bonacinam *tom. 2. disput. 2. quæst. vlt. punct. vlt. §. 42. num. 29.* Clericos in Minoribus non prohiberi, quominus propria manu pugnent. Quamuis autem hinc excipi debeant beneficiati,

ficiati, non tamen peccati mortalis ſemper damnandi ſunt, ſi eorum beneficia reſidentiam non poſtulent, & nihil obligationis, quòd beneficiis eorum incumbit, negligatur: maximè ſi bellum contra infideles, aut hæreticos inſtitutum ſit. Quod ideo aſſero, quia in quibuſdam Germaniæ Diœceſibus vſitatum eſt, vt Canonicis nondum Capitularibus, neque reditus Capitularium habentibus interim permittatur, quocumque ipſis libitum eſt, etiam ad bellum proficiſci. Si tamen accidat beneficiarium propria manu in bello aliquem occidere, vel mutilare; beneficium reſignare debet, vel diſpenſationem ſuper irregularitatem impetrare.

Sed quid dicendum de Religioſis laicis. An peccent pugnando propria manu: & videtur affirmatiuè reſpondendum *ex c. eos qui* 20. *q.* 3. vbi mandantur excommunicari; quod non fieret, niſi graue eſſet peccatum. Sed dicendum eſt non obinde præcisè excommunicari; ſed quia apoſtatando à Religione ſe militiæ, & publicis honoribus tradiderunt: & ideo ſi tales pugnarent in bello propria manu, ſolùm venialiter exiſtimo peccaturos, grauiùs tamen, quàm beneficiatos Clericos.

Verùm circa omnia ſupradicta non deſinam hîc apponere ſententiam Duuallij *in* 2. 2. *Diui Thomæ tract. de charitate*, *q.* 16. *art.* 7. vbi ſic ait. Ego verò puto primùm Monachos conuerſos, ſi profeſſionem emiſerint, non poſſe militiæ adſcribi, debent enim ſe à negotiis ſæcularibus ſubducere, & Deo ſoli, vnà cum officiis, quibus ſunt mancipati, vacare. Adde iſtud generare grauiſſimum ſcandalum, videndo eos ex vna parte vel depoſuiſſe habitum, vel ſi eum non depoſuerint, ſupra illum enſem, arcumbuſium, & reliqua alia deferre, quo fit vt eorum ſuperior non poſſit cum iis hac in re, quæ tantopere eſt ſcandaloſa, diſpenſare. Secundò etiam puto, non poſſe Monachos Choro mancipatos, etiamſi ſacris ordinibus non ſint initiati, non poſſe ſimiliter ſectari militiam: ſunt enim deputati ad ſacerdotium, vel ad minus Altari ſeruiendum: ideóque Chriſtum, quem aliquo modo repræſentant, debent in manſuetudine imitari. Tertiò dico Clericos in Minoribus militiæ ſe adſcribendo non peccare per ſe, & ex vi Decretorum Eccleſiæ, quia de eis iura non loquuntur, minuſque ius diuinum, & naturale; nec nobis licet illa iura ad perſonas non expreſſas extendere: ex accidente tamen, ſi beneficium habeant, aut habitum, atque tonſuram deferant propter ſcandalum, quod tunc aliis militibus cauſatur, poteſt ſubeſſe peccatum, illudque pro qualitate ſcandali dati, mortale, aut veniale. Duuallius.

An in aliquo caſu licitum ſit Clericis pugnare?

Resol. XXXV.

Reſpondeo affirmatiuè. Primò ſi id neceſſarium ſit ad defenſionem propriæ vitæ. Secundò ſi neceſſarium ſit ad defenſionem proximi innocentis, præſertim qui Reipublicæ valde vtilis aut neceſſarius eſt, teſte Caietano *q.* 40 *art.* 2. Tertiò ſi neceſſarium ſit ad defenſionem Patriæ, aut Ciuitatis contra iniuſtos inuaſores, *argumento cap.* 2. *de immunit. Eccleſ.* Quartò ſi neceſſarium ſit ad conſecutionem iuſtæ victoriæ, ex qua ſalus Eccleſiæ, vel Reipublicæ Chriſtianæ multum pendet. Ordinariè autem talis neceſſitas in bello præſertim offenſiuo, non occurrit; cùm plerumque Milites laici adhiberi poſſint. Ita Malderus *in* 2. 2. *q.* 40. *art.* 2. Molina *tom.* 1. *tract.* 2. *diſput.* 108. Becanus *cap.* 25. *q.* 25. *concluſ.* 3. Layman *lib.* 2. *tract.* 3 *cap.* 12. *num.* 19. Caſtrus Palaus *tom.* 1. *tract.* 6. *diſp.* 5. *punct.* 6. *num.* 7. Et in his caſibus Clericos pugnantes & occidentes non eſſe irregulares tradit Hurt de Mend. *vol.* 2. *diſputat.* 169. *ſect.* 2. §. 139.

An Clerici ſine ſuperioris licentia in aliquo caſu poſſint bello intereſſe abſque peccato?

Resol. XXXVI.

Reſpondeo Clericos poſſe bello intereſſe, vt ſubſidia ſpiritualia miniſtrent, milites conſolentur, & ad pugnam excitent: modò non excitent ſpecialiter & expreſsè ad occiſionem & mutilationem inimicorũ, quia hæc officia non ſunt aliena à Clericorum ſtatu. Et Innocentius *in cap. quod in dubijs, de pœnis*, prohibens Sacerdotibus ne ad pugnandum incitent, intelligendus eſt de bello iniuſto. Et ita præter Layman *vbi infrà* docet Caſtrus Palaus *tom.* 1. *tract.* 6. *diſp.* 5. *pun.* 6. *num.* 6.

Verùm difficultas eſt. An in his caſibus poſſint Clerici bello intereſſe ſine licentia Epiſcopi, & hic ſine licentia Summi Pontificis. Et affirmatiuam ſententiam apertè inſinuat D. Thomas *in* 2. 2. *q.* 40. *art.* 2. *ad* 2. & probari poteſt *ex c. reprehenſibile, & cap. quo auſu* 23. *q.* 8.

Sed ego puto cum Coninch *diſp.* 31. *de bello, dub.* 6. *n* 90. Caſtro Palao *tom.* 1. *tract.* 6. *diſp.* 5. *punct.* 6. *num.* 6. poſſe ſupradictos in ſupradictis caſibus bello intereſſe ſine licentia Epiſcopi, vel Pontificis: nam *in citato cap. reprehenſibile*, reprehenduntur Epiſcopi, non quia ad bellum ob conſolandos milites, eoſque ad pugnam hortandos ſine licentia profecti fuerint: ſed quia ibi ſicut reliqui milites pugnauerint; &

quia

quia hac occasione impediti non venerint ad Concilium, quod Summus Pontifex Romæ congregauit. Textus verò *in cap. quo ausu*, non de profectione ad bellum, sed ad Imperatoris Ecclesiam loquitur, & grauiter reprehenditur à Pontifice Episcopus, qui eius mandatum contemnit ob Imperatoris iussa exequenda: præcipuè cùm Canones euidenter præcipiant nullum omninò Episcoporum, qui Leuitica portione sunt contenti, nisi Summo Pontifice viso atque consulto, ad Comitatum, hoc est, ad Imperialem Aulam debere contendere.

Nota tamen Lorcam *in* 2. 2. *quæst.* 40. *art.* 1. *sect.* 3. *disp.* 51. *numer.* 18. asserere de iure communi hanc facultatem requiri, sed contrario vsu hos Canones fuisse abrogatos.

Verum ego stando in prima opinione, puto tamen Religiosos subditos non posse conferre se ad exercitum, sine venia saltem tacita sui Superioris; quia in omnibus ab huius voluntate pendent. Et etiamsi esset vera opinio, quòd Clerici non possint bello interesse sine superioris licentia: putat adhuc Lorca *vbi suprà*, & alij, sufficere virtualem & præsumptam: præsumptus verò consensus, ait Molina *tom.* 1. *tract.* 2. *disp.* 180. intelligi potest, quando acceditur sine detrimento propriarum ouium; simulque acceditur, vel ad subueniẽdum proximis in spiritualibus, quia præsentia Ecclesiasticorum, qui accedunt, confert non parùm ad defensionem Ecclesiæ, propriarum ouium, vel boni communis, vel ad alius notabile augmentum. Eóque plus locum habet præsumptus consensus superioris, quando cùm nihil occurrat vnde contrarium sit credendum, non est facilis ad eum accessus, vt Prælatorum ad Summum Pontificem. Præsumptus verò consensus in re proposita pro expresso haberi debet, præsertim cùm ex præsentia & adiutorio in bello iusto nulla incurratur irregularitas.

An Clerici modo quo suprà licitè bello assistentes spolia aduersariorum accipere & retinere possint?

Resol. XXXVII.

AD hunc casum respondet Molina *de iustitia, tom.* 1. *tract.* 2. *disp.* 180. hoc pendere ex expressa, vel tacita Ducis, aut Principis exercitus voluntate: &, quando aliud non constat, præsumendum eam esse, vt quod diripuerint, suum id efficiant Clerici, non secùs ac si essent milites. Sunt enim vtiles exercitui, imò & pars exercitus, non minùs quàm milites, atque adeò gaudere debent commodis belli, sicut milites: præsertim cum aduersarij nõ minùs Clericorum sint hostes, quàm aliorum, qui in exercitu pugnant. Quando autem constaret contrariam esse Ducis voluntatem, illi restitutio eorum bonorum esset facienda cui Princeps, aut Dux vellet. Et hæc omnia etiam docet Layman *lib.* 1. *tract.* 3. *cap.* 12. *num.* 20.

An Clerici, qui in graui necessitate pugnant in bello, incurrant irregularitatem? Et quid de Clericis ex licentia Summi Pontificis bello assistentibus?

Resol. XXXVIII.

AD primum respondeo certũ esse vrgente graui necessitate, vt suprà diximus, Clericos, qui licitè bello iusto intersunt, etiam licitè propria manu pugnare: vt si aliàs ab inuadente hoste essent occidendi; aut ciuitas, aut nauis, in qua sunt, essent expugnanda, aut victoria magni momenti certò amittẽda: tunc enim ius naturæ dat illis facultatem & se & communitatem defendendi; immò in tali casu obligantur pugnare, cùm ius humanum nec intendit, nec potest derogare iuri naturæ.

Sed difficultas est, an incurrant irregularitatem. Aliqui affirmatiuè respondent nisi Clerici pugnent ad necessariam vitæ propriæ defensionem: sed ego puto contrariam sententiam esse sustinendam, quam ex Molina & Lorca docet Coninch *disp.* 35. *de Bello dub.* 6. *num* 91. nam nullam Clericus incurrit irregularitatem, nisi sit ei culpabilis.

Ad secundum dubium sic respondet Lorca *in* 2. 2. *D. Thomæ quæst.* 40. *art.* 1. *sect.* 3. *disp.* 51. *num.* 24. Si Clericus ex dispensatione Pontificis expressa pugnet, etiamsi occidat aut mutilet, nullam irregularitatem incurrere tradunt Couarruuias & Molina: quoniam qui dispensat in aliquo, dispensare censetur in eo, quod consequens & connexum est. Sed id non probo: quia Milites iustè pugnantes si occidant aut mutilent, irregulares fiunt: ergo eodem modo Clericus. Nec Papa concedens primum, censetur concedere secundum, nisi in concessione expresserit. Ita Petrus Lorca.

Verùm ego sententiæ Molinæ adhæreo, & contra Lorcam assero esse disparem rationem inter Laicos in bello iusto pugnantes, & inter Clericos ex licentia Summi Pontificis: nam Laici vocantur & admittuntur ad id, quod licitè possunt efficere: neque in eorum exercitio quicquam Summus Pontifex dispensat: & ideo neque tollere est censendus irregularitatem. Sed contrarium accidit in Clericis, qui ex eius licentia possunt in bello pugnare: ergo dicendum est eo ipso quòd Papa præbet eis licentiam supradictam, auferre irregularitatem.

Non nego tamen ſententiam Lorcæ eſſe probabilem, quam tuetur etiam Duuallius *in 2.2.D.Thomæ tract.de charitate,quæſt.16.art.7.* Notandum eſt etiam hîc cum Molina *vbi ſuprà tom.2.tract.2. diſput.110.concluſ.2.* quòd etiam in caſibus, in quibus in bello iuſto Clerici pugnando lethaliter peccant, non ſunt irregulares: eſto in eo bello aliqui interficiantur, aut mutilentur; habétque id verum, non ſolùm ſi in genere exhortentur ad pugnam, fortitérque dimicandum,armáque & ſubſidia præbeant: ſed etiam ſi ipſi aliquos percutiant, ac vulnerent. Huic concluſioni quadam ex parte fauent *cap.præſentium,& cap.continentia, de Clerico percuſſore*; ſed apertè colligitur *ex cap. petitio,de homicid.* cui iuri innixi eam amplectuntur Panormitanus *ibidem*, Nauarrus *in Manuali cap.27.num.215.* Couarruuias *in Clement.ſi furioſus,p.2.§.3. n.2.* & Doctores communiter. Quòd ſi Clerici ita pugnando in bello iuſto irregularitatem non incurrunt; multò minùs illam incurrent laici licitè & meritoriè in eo pugnantes. Huius concluſionis non alia eſt ratio,quàm quòd cùm hæc ex iure poſitiuo pendeant, meritò in fauorem belli iuſti, quo Eccleſia & Reſpublicæ defenduntur, atque ampliantur, à Summis Pontificibus conſtituta ſunt: præſertim cùm ſi morte aut mutilatione in bello iuſto ſubſecuta, omnes qui in eo conſilium, fauorem, aut auxilium dederunt,irregularitatem incurrerent: ſanè in ſingulis iuſtis præliis exercitus totus, innumeráque alia hominum multitudo maneret irregularis,quod eſſet infinitam penè multitudinem irretire,hominéſque tardos ad præliandum,& adiuuandum in bello iuſto cum magno Eccleſiæ & Reipublicæ detrimento reddere. Et hæc omnia docet etiam Lorca *in 2.2. diſputat.11. num.22.& 23.*

An Clerici bello aſſiſtentes pro ſpirituali Militum auxilio, ſi illos in conflictu incitent ad præliandum, incurrant irregularitatem?

Resol. XXXIX.

Reſpondeo, ſi bellum eſt iuſtum, licitum eſſe Clericis milites hortari ad pugnandum fortiter pro Patria,pro Rege, pro iuſtitia Religionis, dummodò non dicant, Occide, macta. Quinimmo probabiliter puto contra Lorcam *in 2.2. ſect.3.diſp.51.num.22.* Suarez *de Cenſuris diſp.46.ſect.6. num.8.* & alios poſſe Clericos ſine irregularitatis periculo milites in bello iuſto hortari generatim ad percutiendum, & occidendum hoſtes: modò in particulari neminem occidi ſuadeant aut iubeant. Ita Layman *lib.2.tract.3.cap.12.num.19.* Henriquez *lib.14.cap.12.num.4. in Gloſſa littera R.* Auila *de cenſuris part.7.diſput.76.ſect.3.dub.2.* Hurt. *vbi infrà* §.137.& 143.

Sed ſi aliquis quærat. Vtrùm neceſſaria ſit licentia Prælati ad exiſtendum in exercitu abſque irregularitate. Aliqui cenſent Eccleſiaſticum exhortatorem ad pugnam licitam eſſe irregularem cæde ſequuta,ſi adſiſtat exercitui abſque licentia Prælati. Cenſeo tamen cum eo euentu non fore irregularem, licèt eius in exercitu præſentia ſit peccatum contra obedientiam:quia licentia Prælati, aut carentia eius nihil pertinet ad rationem homicidij, aut defectum lenitatis. Ergo ſi illa actio cum licentia non ſpectat ad eos defectus, nec ſine illa ſpectabit. Et ita docet Hurtad. de Mend. *volum.2.diſp.169.ſect.2.§.135.*

De quibuſdam verò caſibus in quibus pugnando incurritur, vel non incurritur irregularitas, vide me ipſum *in part.4. tract.2.reſol.* 27.28.29.& 30.

An Clerici aſſiſtentes in bello ſine licentia Pontificis, teneantur reſtituere prædam captam?

Resol. XL.

AD hoc dubium ita reſpondet Petrus Lorca *in 2.2. Diui Thomæ ſect.3. diſp.53. numer.7.* Dubium eſt, vtrum Clerici aſſiſtentes in bello iuſto ſine licentia Pontificis, & etiam contra prohibitionem Eccleſiæ præliantes, teneantur reſtituere, ſi quid de ſpoliis accipiunt, vel reſarcire, ſi quod nocumentum inferunt. Gabriel *artic.3. dub.4.* Angelus *verb. Bellum.* Syluester *verb. Bellum 1. quæſt.9.concluſione 2.& 3. quæſt.4* obligant eos ad reſtitutionem. Sed meo iudicio decipiuntur: quoniam Clerici ita bellantes non agunt contra iuſtitiam, ſed contra obedientiam Eccleſiæ, & decentiam ſtatus; & ideò non peccant, quatenus nocumenta inferunt, neque reſtituere debent. Ita Lorca,cui etiam ego libenter adhæreo.

TRACTATVS QVINTVS DE CONSVETVDINE.

Quænam dicatur consuetudo rationabilis?

RESOL. I.

MATERIA huius tractatus est maximè necessaria pro praxi & casibus sæpiùs occurrentibus: ideò pro fundamento notandum est, quòd *in cap. fin. de consuetud.* asseritur, consuetudinem rationabilem & legitimè præscriptam sufficere ad abrogandam legem. Sed difficultas est, quænam dicatur consuetudo rationabilis.

Prima opinio asserit hoc relinquendum esse arbitrio iudicis, qui considerabit, an finis consuetudinis sit bonus vel malus. Ita Abb. *in d. cap. fin. de consuetud.* Schneidevvinus *Institut. de iur. natur. §. ex non scripto, num. 4. in fine.* VVesembecius *in Paratitlis de legib. num. 9. ver. materia circa quam.*

Secunda opinio est Gersonis 3. *part. de vita spirituali animæ lect. 4. coroll. 13. Alphabet. 62. litera P.* Gabrielis *in 4. dist. 42. quæst. 1. artic. 3. dub. 6.* Nauarri *lib. 3. consil. tit. de censib. in priori editione consil. 7. num. 3. in posteriori autem consilio 3. numer. 3.* asserentium, quòd nunquam censetur consuetudo rationi dissonans, nisi iuri diuino, aut naturali refragetur.

Sed mihi placet opinio tertia Montesini *in part. 2. tom. 2. disputat. 23. quæst. 13. numer. 210.* Granado *tractat. 7. part. 2. disputat. 56. sect. 1. numer. 2.* Sanchez *lib. 7. disput. 4. numer. 14* & aliorum asserentium, quòd cùm dicimus rationabilem esse debere consuetudinem, non ita intelligendum est, quasi irrationalis sit omnis consuetudo eo ipso quòd est contra legem: sic enim nulla consuetudo rationabilis esset, quæ pugnaret cum lege, quam euertere molitur. Sed ita intelligendum vt aliàs, & semota ea lege quam euertit, turpitudinem aut deformitatem non contineat, siue contra legem diuinam aut naturalem, aut rationis æquitatem, quæ lex aut æquitatis ratio vigeret, etiam secluſa ea lege, quam euertit.

Et pro maiori elucidatione notandum est, quòd consuetudinem esse contra honestatem, rationique aduersari contingit dupliciter. Primò, quasi actus illi, quibus inducitur consuetudo, sint contra rectæ rationis dictamen, postquam iam in consuetudinem abierunt; etsi hoc modo dicatur esse contra rationem, petitur principium: probandum enim erat obseruantiam illam rationi aduersam esse, non obstante consuetudine illa iam inducta. Secundò potest intelligi, quia actus illi ante legitimam consuetudinis præscriptionem iniqui fuerunt: quod fateor. At id non obstat, quominùs consuetudo ex actibus illis iniquis consurgens, vbi legitimè præscripta fuerit, honesta sit, ac vim legis nouæ statuendæ, & antiquæ abrogandæ habeat, vt benè docet Caietanus 1. 2. *quæst. 97. art. 3.* nemine contradicente. Aliàs nunquam consuetudo eam vim obtinere posset, cùm semper necessarium sit actus illos contra legem gestos initio illicitos esse; donec consuetudo illos excusans iam inoleuerit præscriptáque sit, priori lege abrogata. Et ideò non placet, quòd Bartolus *in d. l. de quibus num. 11.* exigit in consuetudine principium rationabile; id est, vt non ex errore, sed ex certa scientia introducta sit consuetudo: non enim attenditur principium consuetudinis, vt dictum est, & quia sæpè ignorari necesse est, in vetustis rebus principium, quo introductæ sunt, *l. si arbiter 28. ff. de probat.* quamuis oppositum dicat Suarez *lib. 7. de legib. cap. 12.* sine fundamento tamen, vt putat Pontius *de Matrimon. lib. 6. cap. 5. num 2.* Quod autem idem Suarez *lib. 7. cap. 18. num. 8. & 15.* docet, necessarium esse vt omissiones legem abrogantes sint peccaminosæ saltem in principio: quia aliàs, inquit, non ostenderet voluntatem legi contrariam; sed hoc expressè est contra S. Thomam *quæst. 97. art. 3. ad 2.* & communem Theologorum; quia satis est iis circunstantiis omitti legis iussionem, quibuscum alioquin Princeps vellet legem obligare, si populo contrarium non videretur consultius. Interim non nego posse consuetudinem initio ob repugnantiam solius positiuæ legis esse vitiosam, modò simul honestari possit aliqua ratione, ob quam saltem accedente tacita voluntate Principis, rationabilis ac iusta esse possit. In quo differt

præscriptio talis consuetudinis à particulari præscriptione, qua rei alicuius dominium à priuatis acquiritur. Et hæc docet contra Suarez Tannerus *tom.2. disputat.5. quæst.7. dub.1. numer.7.* cui adde Montesinum *in part. 2. tom.2. disput.23. quæst.13. num.219.* Granado *contr.7.tract.3. part.2.disput.16. sect.1. num.2.* Sanchez *de Matrimonio tom.2. lib.7. disput.14. numer.14.* & alios penes ipsos. Vide etiam celebrem decisionem Sacræ Rotæ in vna Hispalens. voti die 28. Aprilis 1597. coram Gyptio apud posthumas Farinacij *tom.1.decis.28. numer.1.*

Notandum tamen est hîc, quòd in dubio an consuetudo contraria legi sit rationabilis, id est, expediens communi bono, præsumenda est rationabilis, & communi bono expediens, quia in dubio in fauorem consuetudinis iam introductæ firmandum est, vt tradit Sanchez *ibi*, & Suarez *lib.7.cap.6. num.15.* Vtrùm si consuetudo non solùm sit contraria legi, sed etiam à lege prohibita, aut reprobata; tunc in dubio pro lege firmandum est, & iudicandum consuetudinem esse irrationabilem: hoc tanquam certum dicit Sanchez & Suarez *suprà.* Salas *disput.19. sect.18.* cum Rocho de Curtis *tractat.de consuetud. sect.7.numer.24.* & probatur optimè *ex cap.3. de eo, qui mittitur in possessionem*, ibi, *si laudabilem esse constiterit.* Et ratio est clara, quia reprobatio consuetudinis facta à lege est certa; ergo non potest ab honestate dubia vinci. Et hæc omnia docet etiam Castrus Palaus *tom.1. tract.3. disput.3. punct.2. §.1. num.5.*

Et tandem nota posteros consuetudinem obseruantes à culpa excusari, nec tenentur inuestigare de illius iustitia, sed præsumere debent in fauorem consuetudinis. Ita Palaus *vbi suprà*, & Villalobos *in summ.tom.1.tract.2. difficult.38.num.9.*

Quænam dicatur consuetudo legitimè præscripta?

Resol. II.

VT consuetudo sit iusta, non solùm vt visum est, debet esse rationi consona: sed requiritur ad consuetudinem inducendam cursus temporis, hoc est, vt diuturna sit: sed difficultas est, cuius temporis cursus esse debeat.

Prima opinio est Conani *lib.1. Comment. numer.6.* & Hottomani *in §. ex non scripto Instit. de iur. natur.* asserentium requiri tempus immemoriale, cuius nulla extat memoria.

Secunda opinio est Ioannis Præpositi *in part.2. Diui Thomæ quæst.97. dub.1. numer.10. & dub.2. numer.13.* Iacobi Gordoni *in summa tom.1.lib.2.quæst.14.cap.4.num.14.& 15.* Megalij *in promptuario verb. consuetudo, numer.5. & numer.8.* Donelli, Bonacinæ, Mascardi, Emmanuelis Sà, quos citat & sequitur Castrus Palaus *tom.1.tractat.3. disputat.3. punct.2. §.2. num.6.* asserentium absolutè consuetudinem esse legitimè præscriptam ad abrogandam legem, vel denuò constituendam, si per decennium perseuerauerit: quia iura ad consuetudinem inducendam requirunt tantùm longum tempus: sed decennium est longum tempus, vt patet *ex leg.vlt. Cod. de præscript. long. temp.§.1. Instit.de vsucap.* Ergo, &c.

Tertia opinio distinguit. Vel consuetudo est præter legem ciuilem, vel contra legem ciuilem: & in hoc casu decennium sufficit. Vel est contra legem Canonicam; & tunc quadraginta anni necessarij sunt. Ita Schneidewinus §. *ex non scripto, Institut. de iur. natur. num.5.* & præter alios infrà citandos Tannerus *tom.2 disp.5.quæst.7.dub.1.num.8.*

Quarta opinio est Iacobi Grenado *in part.2. Diui Thomæ contr.7.tract.3.part.2. disputat.16. sect.1.num.9.* vbi sic ait. Mihi absolutè placet, quòd Dominicus Soto *lib. 1. de iustit. quæst.7. art.2.* Medina *ad art. 3. quæst.79.* affirmarunt; scilicet hoc negotium relinqui debere arbitrio prudentis & docti viri, qui perspectis omnibus circunstantiis iudicet, quando consuetudo tantum temporis viguerit; vt meritò credatur adesse rationabilem & tacitum consensum Principis, seu Legislatoris nolentis vlterius obligare suam legem. Et quidem quandiu non constiterit, consuetudinem durasse per tempus sufficiens, expectandum est tempus decem annorum: hoc enim est tempus longæuum, & sufficiens ad præscriptionem, ac proinde ad abrogationem legis quæ minùs requirit, vt ita dicam. Longius verò tempus, & multò magis spatium quadraginta annorum nullo modo requiritur etiam ad consuetudinem legitimè præscriptam contra legem Ecclesiasticam: vt non solùm Vasquez, sed etiam alij graues Doctores rectè docuerunt; quia id in iure non habetur. Licèt enim ad præscribendum contra bona Ecclesiastica, id spatium exigatur in iure, longè diuersa est ratio in consuetudine: præscriptio enim tollit ius, quod Ecclesia habebat ad bona Ecclesiastica, etiãsi hæc non consentiat, & ideo voluit ius Canonicum in fauorem bonorum Ecclesiasticorum tam longum temporis spatium requiri. At verò consuetudo solùm tollit obligationem legis, quatenus affert tacitum saltem consensum Principis; qui quidem sufficienter dignoscitur in decennio. Hæc omnia Granado. Cuius sententiam, nempe tempus necessarium, vt dicatur consuetudo legitimè præscripta relinquendum esse arbitrio iudicis, præter Doctores

res ab ipso citatos tenet Basilius Pontius *de Matrimonio lib.6.cap.5.num.8.* Montesinus *in part.2.tom.2.disp.23.quæst.3.num.215.* Menochius *de Arbitr. lib.2.cent.1.cas.88.numer.6.* Corrasius *in leg.de quibus, ff. de legibus, num.8.* Syluius *in part.2. D.Thomæ, quæst.97.art.2.conclus.8.* Cuiacius *lib.2.obseruat.cap.1.* Lorca *in part.2.tom.2.de legibus, disput.29.membr.2.* ac etiam Duuallius *in part.2.Diui Thomæ tractat. de legibus, quæst.7.art.2.* cum aliis.

Sed quid ego sentiam, dicam breuiter. Prima opinio est reiicienda: aliæ tres sunt omnes probabiles, & maximè quarta: sed ego tertiæ tanquam probabiliori adhæreo. Dico igitur consuetudinem decem annorum contra legem ciuilem esse legitimè præscriptam; contra verò legem Canonicam requiri spatium quadraginta annorum. Probatur prima pars *ex leg.1. Cod.quæ sit longa consuetudo, ex leg. sed ea quæ. ff. de legib.* in quibus iuribus solùm requiritur ad inducendam consuetudinem longum tempus; sed decennium est longum tempus requisitum ad præscriptionem, vt patet ex toto titulo *Cod. de præscript.* Ergo, &c. Secunda verò pars, nempe consuetudinem contra ius Canonicum & Ecclesiam debere esse quadragenariam. Probatur *ex Authent.quas actiones. Cod. de sacrosanct. Eccles* & illam ego teneo ex auctoritate venerandæ Sacræ Rotæ Romanæ, quæ semper hanc sententiam canonizauit, vt patet in vna Gerundeñ. Administrationis die 13. Maij 1630. coram Eminentissimo Verospio apud Guerilios Venetos *decis.375. numer.10.* & ita præter Doctores vbi suprà citatos, tenet hanc sententiam D. Antoninus *1.part.tit.16.cap.1.§.4.* Corduba *lib.1.quæst.12. ad 4. argument.* Angelus *verb.Consuetudo, n.8.* Corneus *lib.2.consil.193.num.14.* Alexander *lib.2. consil. 68. numer.7.* Socinus senior *lib.2. consil.260.num.19* Ruinus *lib.4.consil.115.n.1.* Decius *consil.134. ver. & in casu isto.* Aretinus *consil.44. num.1.* Baldellus *lib.5. disp.47.n.13.* Ioannes VViggers *in part.2. quæst.97. art.3. conclus.2.difficult.3.num.22.* Lessius *lib.2.cap.6. dub.14.num.47. & dub.8. num.25.* Rebellius *part.1.lib.1.quæst.15.num.12.* Suarez *de legibus lib.7. cap.18. num.12.* Layman *lib.1. tractat.4. cap.24.num.6.* Reginaldus *tom.1.lib.13.cap.23. num.247.* Ciarlinus *in disceptationib. forensib. cap.15.num.86.* Malderus *in part.2. Diui Thomæ quæst.97.art.3.numer.1. in fine.* Et tandem Ferdinandus Oterus *in cap. fin. de consuetud. part.2.num.38.*

Non desinam tamen hîc adnotare Castrum Palaum contra nostram sententiam insurgere *tom.1.tract.3.disput.3.punct.2.§.2.num.9.* Quia consuetudo abrogans legem Ecclesiasticam non est contra Ecclesiam, sed potiùs pro illa, cùm ex consensu ipsius Ecclesiæ tradito *in cap. vltimo, de consuetud.* hæc abrogatio procedat: sed præscriptiones, quæ sunt in fauorem Ecclesiæ, & non contra illam, non indigent spatio quadraginta annorum, sed decennio perficiuntur, vt tradit Rota *in nouissimis part.2. decis.375. num 8 apud Farinacium.* Ergo, &c. Deinde si ob similitudinem desumptam à præscriptione propria expostulantur in consuetudine Catholica 40. anni, etiam debent expostulari centum, vel tempus cuius initij non sit memoria. Probo, quia aduersùs Ecclesiam Romanam non datur præscriptio, nisi centum annorum spatio *Authent.quas actiones C.de sacros.Eccles.* Ergo consuetudo, quę legem latam à Romano Pontifice abrogat, centum annorum spatium ad præscriptionem exiget. Deinde aduersùs reseruata Principi non præscribitur, nisi consuetudine immemoriali, *ex cap. super quibusdam. §.præterea, de verb. signif.* & tradit multos allegans Mascardus *de probat.conclus.424.num.40* Sed lex lata à Principe sibi est eius dispensatio reseruata: ergo non solùm spatium 30. annorum, sed immemoriale requireretur; si ex proportione ad præscriptionem esset desumenda præscriptio in consuetudine legali. Item vna Ecclesia aduersùs aliam præscribit decem annis, nisi obstet ius: ergo aduersùs legem municipalem, vel statutum decem annis præscribitur. Ergo consuetudo Canonica abrogans legem non expostulat quadraginta annos. Hucusque Palaus. Sed tu ne deseras nostram sententiam tenere, cùm sit communis, & illam, vt dixi, canonizauerit Sacra Rota; vt ego docui *in tract. de immunit.Eccles.contra Sayrum.*

An tempus decem annorum sufficiat ad consuetudinem inducendam non solùm inter præsentes, sed etiam inter absentes?

Resol. III.

Affirmatiuè respondet Suarez *de legibus lib.7.cap.18.numer.11.* vbi sic ait. Est tamen notanda distinctio inter leges Canonicas & Ciuiles, quam omnes Authores supracitati tradunt: nam in Ciuilibus idem tempus sufficit ad legem abrogandam, quod ad introducendam, scilicet decem annorum. Ratio est, quia ius ciuile in hoc distinctionem non facit; sed ad vtrumque indefinitè requirit tempus longæuum, vt patet *in dicta leg. de quibus:* tempus autem longæuum in eodem iure est tempus decem annorum, vt suprà dictum est, & expressiùs habetur *in §.1. Instit. de vsucapion.* Neque hîc fit distinctio de tempore inter absentes & præsentes propter rationem suprà

tractatam, quòd ad neceſſitatem huius præſcriptionis ſemper ſupponitur ignorantia Principis: nam ſi Princeps ſciat, non eſt neceſſaria præſcriptio ad præſentem effectum: reſpectu verò Principis ignorantis impertinens eſt abſentia vel præſentia; & ideò idem tempus indiſtinctè poſtulatur. Ita Suarez.

Sed aduersùs illum nominatim inſurgit Tannerus *tom.2.diſp 5.quæſt.7.dub.1.numer.8.* vbi ſic aſſerit. Aliqui addunt ad præſcriptionem contra ius Canonicum requiri quadraginta annorum ſpatium; contra ius ciuile decem inter præſentes, viginti inter abſentes. Quamuis Suarez vniuerſim decem annis in ciuilibus legibus contentus ſit, ideóque eam diſtinctionem de abſentia vel præſentia tanquam impertinentem reiiciat: ſed id aſſerit ſine firma ratione. Hæc Tannerus. Cui adde Sylueſtrum *verb.conſuetudo, quæſt.7.* Azorium *tom.1.lib.5. cap.17. quæſ.8.* Molinam *tom.1. tract.2.diſp.77.*& alios. Et pro opinione Tanneri contra Suarez poteſt hæc ratio adduci, quia longum tempus inter præſentes eſſe decennium, inter abſentes vicennium tradit lex vltima *Cod.de præſcript. longiſ.temp* ergo cùm Legiſlator abſens eſt, requiritur vicennium ad præſcribendum aduersùs illum: non ſemper igitur conſuetudo conſtituit legem, vel abrogat decennio.

Sed ego puto vtramque ſententiam probabilem eſſe, ſed magis contra Tannerum adhæreo ſententiæ Suarez, quam etiam tuetur Caſtrus Palaus *tom.1.tract.3.diſput.3.punct.2. §.2.num.7.* vbi citat Vaſquez & Salas, quibus ego addo Ioannem VViggers *in part.2. quæſtione 97.art.3.concluſ.3.num.26.* vbi ſic ait. Secunda difficultas eſt, An idem tempus ſufficiat, ſi Princeps ſit abſens? Ratio dubitandi eſt, quia iura definiunt tempus longæuum inter præſentes quidem eſſe decem annorum, ſed inter abſentes eſſe viginti annorum. Reſpondetur hac de cauſa nonnullos Doctores, inter quos videtur eſſe Sylueſter *verb. conſuetudo, quæſt. 2.* requirere in abſentia Principis viginti annos, ſiue ad legem inducendam, ſiue abrogandam: ſed communis ſententia tenet contrarium, quæ & vſu recepta eſt. Vnde etiam conſuetudo hìc cenſetur ius interpretari, vt circa præſcriptionem conſuetudinis in reſpectu ad legem ſufficiat decem annorum tempus. Et fundamentum poteſt eſſe, quòd hoc ſit magis ex communi bono, & quidem quoad legis inductionem; quia expedit, quòd conſuetudines rationabiles, & ſufficienti vſu probatæ roborentur, & vim obligandi accipiant. Accedit quòd inductio talis obligationis non adferat præiudicium Legiſlatori, cùm ſit ex poteſtate eius per ius commune applicata: quare non cenſetur ipſe hac in parte inuoluntarius, & ideò non eſt eadem ratio huius & præſcriptionis aliarum rerum: vbi dominus abſens ſolet pati præiudicium, & haberi tanquam inuoluntarius. Ita VViggers & Ego.

An conſuetudo decennalis, vel quadragenaria interrumpatur per vnicum actum?

Resol. IV.

SVppono cum Suarez *de legibus lib.7.cap.8. num.14.* tempus conſuetudinis ad abrogandam legem non debere interrumpi. Ideò reſpondeo ad quæſitum, vnicum actum contrarium probare non obſtare conſuetudinem, non obſtantibus mille actibus, qui ſtent pro conſuetudine. Ita firmauit Sacra Rota in vna Viterbienſi decurſus aquarum die 15. Martij 1604. coram Gregorio XV. *deciſ.162.num.9. & 15.* quod etiam docet Baſſeus *in flor. Theol. pract. verb. conſuetudo, num.11.* Surdus *vol.3. conſil.293.num.23. & 24.* Scruderius *de feudis, part.10. ſect.20. num.157. in fine*, & hoc etiam ex Reginaldo, Salas, & Bonacina tradit Caſtrus Palaus *tom.1.tract.3.diſput.3.punct.2. §.2.num.11.*

An tempus determinatum, vt conſuetudo ſit legitimè præſcripta, procedat etiam in foro conſcientiæ?

Resol. V.

NEgatiuè (nota Lector) reſpondet Duallius ex inſigni Sorbonico Muſeo Inclytus Theologus *in part.2. Diui Thomæ tract. de legib. quæſt.7.art.2.* vbi ſic ait. Animaduertendum eſt iſtud tempus tantùm in foro externo requiri: nam in interno, & in conſcientia poſſumus aliquid tanquam conſuetudine firmatum obſeruare: quando conſtat plerosque viros bonos ita ſe gerere, & morem iſtum obſeruare, etiam ſi non ſit legitimè præſcriptus, nec habeat numerum annorum, quem aſſignauimus, illúdque experientia compertum eſt in valore ſeu pretio monetarum: nam contra edictum Regis ſatis recens ſolent aliquando viri boni abire ex eo, quòd videant mercatores, aut alios ex populo, quorum probitatem agnoſcunt, pretium illud determinatum non ſeruare, ſed ſuperare. Ita ille.

Sed plures Doctores à me alibi citati contrarium ſentiunt: & ideò Baſſeus *in floribus*

Theolog.

Theolog. Practicæ verb. consuetudo numer. 16. sic asserit. Secundùm doctrinam plurimorum Doctorum, introducentes consuetudinem contra legem, seu contra antiquam consuetudinem legitimè receptam in foro conscientiæ non peccant, quando consuetudo ita inualuit, vt docti & probi viri sine remorsu conscientiæ eam sequantur: in foro tamen externo præsumetur illos delinquere & peccare contra legem, vnde infertur, quòd licèt consuetudo contra legem & canonem introducta sit ex causa non iusta, & primi illi legis transgressores peccauerint; successores tamen eorum excusantur à peccato ob talem consuetudinem introductam, quia præsumere possunt eos habuisse iustam causam: nonnulli nihilominus authores censent non improbabiliter hos primos legis transgressores semper peccare, donec elapsum sit tempus requisitum ad legitimam consuetudinem inducendam, nisi bona fides illorum excuset, & interueniat scientia Principis illam consuetudinem tolerantis. Hæc Basseus.

An consuetudo non legitimè præscripta sufficiat ad legem abrogandam ex conniuentia Principis?

Resol. VI.

AD hunc casum ita respondet Ioannes VViggers *in part.* 2. *Diui Thomæ quæst.* 97. *art.* 3. *numer.* 28. vbi sic ait. Tertia difficultas est de tempore, quod requiritur vt cõsuetudo habeat vim legis via conniuentiæ, siue tacitæ approbationis personalis Principis? Respondetur hic non esse necessarium decennium; sed breuius tempus posse sufficere: verumtamen illud non esse certo annorum numero à iure definitum, nec commodè definiri posse: quia sufficiens signum tacitæ voluntatis Principis approbantis, seu confirmantis consuetudinem iuxta intentionem populi, cùm in factis consistat, pendet ex diuersis coniecturis, quæ non sunt æquales in omnibus consuetudinibus; atque ita potest in aliquibus breuiori tempore constare sufficienter de Principis voluntate, quàm in aliis: quædam enim sunt, quæ frequentiorem habent vsum, & magis communem ac publicum, quàm aliæ. Item in aliquibus occurrunt plures occasiones, vnde intelligantur voluntas & assensus Principis, quàm in cæteris: & sic non vno definito tempore consuetudines omnes possunt hac via legem, siue ius stabilire: sed aliæ breuiori, aliæ longiori tempore id assequuntur, quatenùs citiùs aut tardiùs colligitur sufficienter tacita approbatio personalis Principis, quæ iuxta hanc viam requiritur, non autem in via præscriptionis; vbi iuris constitutio certo tempore eam supplet. Quando autem debeat censeri de Principis voluntate sufficienter constare, hoc prudentum arbitrio æstimandum venit. Ita VViggers, cui adde Suarez *de legibus lib.* 7. *cap.* 18. *numer.* 17. *&* 18. cum Præposito *in parte* 2. *D. Thomæ quæst.* 97. *dub.* 2. *num.* 12.

Quænam frequentia actuum introducat consuetudinem?

Resol. VII.

AD hoc dubium ita respondet Duuallius *in part.* 2. *Diui Thomæ tractat. de legibus, quæst.* 7. *art.* 2. Quot autem actus requirantur ad introducendam consuetudinem; certum est communiter requiri actus frequentatos, vt ex solo nomine, consuetudo patet: sed in quonam numero, & cuius qualitatis esse debeant, difficultas est. Prima conclusio in causis criminalibus duo actus faciunt consuetudinem, 25. *quæst. vlt. can. fin.* In causis verò ciuilibus requiruntur quatuor, *extra de cauſ. poſſeſſ. cap. cùm Eccleſia.* Secunda conclusio. Duo actus pro causis etiam ciuilibus sufficiunt; dummodo illi actus sint iudiciarij & notorij: tum quia consuetum idem est ac solitum; duo autem actus iudiciarij faciunt actionem solitam ac proinde consuetam: tum etiam quia Iason *l. de quibus, ff de leg. num.* 51. istud expressè affirmat, eúmque sequitur Emmanuel *verb. consuetudo.* Notat autem Sylvester *verb. consuetudo, num.* 4. in ciuilibus ex vno actu oriri posse consuetudinem, modò ille actus effectum habeat diuturnum: vt si quis semel pontem supra plateam publicam ædificasset, & ille pons diu permansisset, eo euerso posset alius sine consensu Principis ædificari; etiamsi ædificatio pontium communiter ad Principem pertineat, & sic per vnum actum diuturnum præscribi potest aduersùs ius illud Principis, & consequenter introduci consuetudo ei contraria. Ita Duuallius *loco citato.*

Sed circa præsentem quæstionem libet hîc transcribere verba Montesini *in part.* 2. *Diui Thomæ tom.* 2. *disputat.* 23. *quæst.* 13. *numer.* 224. sic asserentis. Quinta conditio est, quòd consuetudo sit ex frequentatione pluriũ actuum: nec enim sufficit vnus, aut binus actus vt consuetudo habeat vim legis, sed requiruntur plures, & frequentatio eorum. Verum est, quòd Sylvester *num.* 6. & Angelus *numer.* 7. limitant hoc dicentes in aliquo casu sufficere vnum aut binum actum ad consuetudinem; vt

quando ille actus habet causam successiuam, vel permanentem diuturnam : vt si beneficium aliquod Ecclesiasticum detur Sacerdoti Religioso,qui illud obtineat per viginti annos aut plures,talis actus videtur sufficere ad consuetudinem,vt colligitur *ex cap. cùm de beneficio , de præbend. in* 6. Tamen videtur mihi dicendum , quòd in isto casu consuetudo possit obtinere vim legis quantum ad hoc , quod est facere personam aliquam habilem ad obtinendam præbendam , vel aliquid aliud : sed consuetudo quæ habet vim legis obligantis communitatem semper fit ex frequentatione actuum. Similiter id quod asserunt prædicti Authores , quod in iudicialibus & præsertim in criminalibus vnus aut binus actus sufficiat facere consuetudinem , quando ille est factus à superiori : hoc,inquam , non est omnino verum : nam quamuis si factus sit à superiore habente potestatem condendi leges, verum esse possit istud quod dicitur , non tamen quando fit ab alio iudice inferiori, vel saltem quamuis ex vno aut bino actu facto à iudice superiori possit generari consuetudo largè sumpta , non tamen propriè quæ habeat vim legis.Hæc igitur consuetudo debet esse ex pluribus actibus, & non quomodocunque : sed notoriis & manifestis ita vt de illis constet non solùm Principi ad hoc vt ille præbeat consensum saltem tacitum : sed etiam manifestentur toti communitati , vt per hanc manifestationem promulgetur consuetudo quæ habet vim legis. Hucusque Montesinus. Vnde ego puto cum Basilio Pontio *de matrimon.lib.6. cap.6.num.*1. Conano,Duareno,Scheneudouino,& aliis penes ipsum,quando frequentia actuum inducat consuetudinem , relinquendum esse arbitrio iudicis.

Non desinam tamen hîc adnotare ea , quæ docet ex Sylvestro , & Panormitano Lessius *lib.2. cap.6. dub.*14. *numer.*10. nempe vt consuetudo dicatur esse contraria , sufficere bis térve contra actum esse : quam consuetudinem si constaret Principem scire & dissimulare, desineret lex obligare. Ita Lessius. Et hanc opinionem in aliquo casu probabilem esse putat Lorca *in part.2. tom.2. de legib.disputat.*29. *membr.*1. vbi sic ait. Circa actus , quibus consuetudo induci potest, dubitatur primò , quot actus sufficiant. Angelus *verb. consuetudo, n.*9. sequutus Panormitanum *in cap. cum tanto , de consuetudin.* affirmat duos aut tres actus sufficere,quando Princeps scit & tolerat. Idem videtur docere Sylvester *verb.consuetud.quæst.*7. Sed non loquitur de consuetudine, quæ abrogat legem receptam,& vsu probatam : sed resistit legi denuò latæ , & fortasse in hoc casu probabilis est hæc sententia , si duæ aut tres actiones sint à maiori parte populi simul procedentes. Sed dicit Castrus Palaus *tom.*1. *tractat.*3. *disput.*3. *punct.*2. §.3. *num.*4. ex non resistentia præcisè non inferri approbationem. Quòd si legislator iudicetur approbare consuetudinem , in tali casu consuetudo non habet vim legis ratione sui , cùm non sit propria consuetudo, sed inchoata ; sed habet vim ex approbatione Legislatoris ; quæ approbatio sicut se sola potest legem statuere , & præexistentem abrogare, idem efficere potest annexa vnico vel duobus actibus. Verùm ad inducendam nouam legem , vel abolendam legem antiquam , certissimum est non sufficere tres nec plures actus , vt ibi Sylvester concedit : nam tam pauci non possunt efficere , vt quod fit,communis populi consensus censeatur , præsertim cùm requiratur temporis diuturna perseuerantia in eisdem actibus , & tres actiones , etiamsi totius populi sint, consuetudinem efficere non possunt Ita Lorca *loco citato.* Cui etiam adde Præpositum *in part.2. D.Thomæ quæst.*97. *dub.*1. *num.*8.

Apponam etiam hic opinionem Duuallij *in part.*.. *D.Thomæ tractat. de legibus , quæst.*7. *art.*3. vbi sic ait Vbi nulla est in contrarium lex , asserendum est actus extraiudiciales ad consuetudinem introducendam sufficere. Quot autem requirantur , respondet Emmanuel *verb. consuetudo , numer.*5. illud dici consuetum seu solitum, quod bis factum est;citatque Iasonem *in l. de quibus,ff.de legib. num.*51. asserentem duos actus iudiciales notorios ad inducendam consuetudinem satis esse : quod ego verum censeo , dummodo illi actus non sint adeò distantes : nam si actus illi iudiciales per longum tempus , vtpotè per decennium à se inuicem distarent , non introduceretur per eos consuetudo : si enim lex per decennium non obseruata desinat obligare , multò magis actus per decennium nullo modo reïteratus desinet concurrere ad introducendam consuetudinem ; nisi fortè materia ipsius consuetudinis esset de rarissimè contingentibus:tunc enim duo actus iudiciales non obstante tali distantia inducerent consuetudinem. Hæc Duuallius.

An ad stabiliendam consuetudinem requirantur saltem aliqui actus iudiciales.

Resol. VIII.

Plures Auctores requirunt actiones iudiciales duas ad minus, vt consuetudo legitimè præscripta censeatur.Sylvester *verb. consuetudo , quæst.*4. Antoninus 1. *part tit.*16.*cap. vnic.* §.4. & alij. Quod deduci videtur *ex leg.*

cùm

cùm de consuetud. ff. de legib. vbi dicitur ad discernendam consuetudinem, primum quidem illud explorandum arbitror ; an etiam contradicto aliquando iudicio consuetudo firmata sit, & *ex cap. Abbate, de verb. signif.* vbi insinuatur idem iudicium contradictum necessarium fuisse.

Sed opinio contraria est tuenda, quam tuetur Præpositus *in part. 2. Diui Thomæ, quæst. 97. dub. 1. num. 8.* Syluius etiam *in part. 2. quæst. 97. art. 2. conclus. 8.* Gordonus *in summ. tom. 2. lib. 2. quæstione 14. cap. 5. numer. 19.* Granado *in part. 2. contr. 7. tract. 3. part. 2. disput. 16 sect. 2. numer. 15.* Lorca *disput. 29 membr. 3.* Vasquez *disput. 177. cap. 6.* Pontius *lib. 6. cap. 6. numer. 2.* Suarez *lib. 7. cap. 11. numer. 2.* Salas *disput. 19. section. 11. numer. 93.* Donellus *lib. 1. Comment. cap. 10. & ibi* Osvvaldus *litt. H.* Cuiacius *lib. 20. obseruat. cap. 1.* Guillinus *lib. 20. obseruat. c. 31. num. 8.* & alij. Et ratio est, quia rerum iudicatarum auctoritas non inducit consuetudinem, sed probat. Vnde *l. 38. de legib.* consuetudo à rerum iudicatarum auctoritate secernitur per particulam, *aut*, quæ disiunctionis nota est. Deinde, quia vera causa consuetudinis est Principis aut populi consensus, qui non minùs animum suum actibus extraiudicialibus, quàm iudicialibus declarare possunt. Præterea multò maioris auctoritatis videtur esse longo tempore & sine dubitatione confirmatus vsus, quàm quod in contradictorio iudicio fuerit obtentum.

Dicendum est igitur ad inducendam consuetudinem non requiri actiones iudiciales; ita vt decreto & sententia iudicis in aliqua causa vel causis iuxta consuetudinem pronuncietur ius: sed sufficere actiones vulgares, & extraiudiciales.

Quales actus ad stabiliendam consuetudinem requirantur?

Resol. IX.

Respondeo, quòd ad stabiliendam consuetudinem requiruntur actus voluntarij, & consequenter non ex errore & ignorantia: vnde si per vim aut metum grauem populus aliquid faceret etiam per longum tempus, vtique talis non erit consuetudo sufficienter introducta. Ita Sacra Rota in vna Giennensi portionis die 13. Nouembris 1613. coram Burato *part. 1. decis. 19. numer. 11.* Præpositus *in part. 2. Diui Thomæ quæst. 97. dub. 1. num. 6.* Granado *in part. 2. D. Thom. contr. 7. tract. 3. part. 2. disp. 16. sect. 2. num. 14.* vbi sic ait. Necesse est ad obligationem consuetudinis eam non esse inductam errore facti vel iuris: sic enim populus putauerit propter aliquam deceptionem se obligari, aut dari causam, quæ verè non datur, non manebit obligatus. Etenim obligatio consuetudinis oriri debet ex libera voluntate eorum, qui se obligare voluerunt: vbi autem est deceptio seu error, non est libera voluntas se obligandi, error enim impedit liberum consensum. v.g. inducta est consuetudo celebrandi festum talis Sancti in aliquo oppido, quia existimabat ibi esse sepultum corpus eius; itavt hæc fuerit adæquata causa celebritatis, si constaret eam fuisse deceptionem, quia ibi Sanctus ille sepultus non erat, cessabit consuetudinis obligatio. Similiter si propterea consuetudo aliqua inducta esset, quia credebatur tale vel tale opus non esse prohibitum in iure, eo ipso quòd constaret esse prohibitum, non obligaret consuetudo, quippe quæ ob errorem inducta fuit. Vide etiam Suarez *lib. 7. cap. 12. per totum*, Gordonum *in summa tom. 1 lib. 2. quæst. 14. cap. 5. per totum.* Cui adde Castrum Palaum *tom. 1. tract. 3. disp. 30. punct. 2. §. 3. n. 11.* qui adducit duo exempla, quibus gloss. *in leg. quod non ratione, ff. de legib.* & Panormitanus *in cap. fin. de consuetud.* vtuntur: videlicet si consuetudo sit aurigam obligatum non esse de periculo vini, quod in plaustro defert, si dominus vini plaustrum comitetur, eò quòd existimet nullum ius habere, nulla est consuetudo, quia fundamentum illius est error, quo cessante euanescit consuetudo; secùs verò si ex alio errore inducta foret. Et hac ratione dicit Suarez *num. 5. aduersùs Rochum*; si populus consueuit non extrahere frumentum è ciuitate, quia credebat id sibi esse prohibitum, non ideo consuetudinem obligantem inducere: quia non abstinuit ab illa actione animo inducendi consuetudinem, sed animo obseruandi legem, quam sibi esse positam existimabat.

Notandum est etiam non requiri, quòd actus, ex quibus consuetudo constat, careant omni malitia, vt habeatur ipsa rationabilis: immò dicit Suarez *loco citato cap. 18. numer. 8.* necessarium esse, quòd tales omissiones, quibus lex abrogatur, sint peccaminosæ saltem in principio, quia si prouenirent ex aliqua rationabili excusatione, inquit, non declararent voluntatem legi contrariam: vt si occurreret necessitas excusans, tunc enim non esset dissuetudo; sed purus non vsus legis, qui ex omnium sententia non sufficit ad legis abrogationem inducendam: quòd si verò tam frequentes sint eiusmodi occasiones, siue necessitates, vt possint ostendere legem esse incommodam, aut inutilem, tunc consuetudo non propriè abrogauit legem: sed quia manifestatur eius inutilitas, hinc per se emorietur & cessabit. Idem docet latiùs Suarez eodem loco *num. 15.* vbi dicit Caietanum hoc loco *ad secundum*,

&

& omnes ita sentire. Quòd autem per actus malos saltem ab initio legis abrogatio fieri possit, hinc mirum videri non debet, quia actus illi non concurrunt, tanquam causa per se istius abrogationis; sed tanquam causa per accidens, & sine qua non: nam causa per se est legalis voluntas, siue ius, quod voluit legem aliquando cedere consuetudini inolitæ, quæ subnixa sit probabilibus saltem rationibus, ob quas Legislator possit rationabiliter legem mutare, quod secundùm rectam rationem ordinatum est, vt succurratur subditorum infirmitati, & regimen communitatis sit suauius. Interim verò quod tandem resultat ex eiusmodi consuetudine, non est malum, scilicet quòd similes actus postea sine malitia fiant ablata nimirum lege, & in hoc consentire censendus est Princeps abrogando legem. Et hoc modò licet consuetudinis illius actus, quibus constat, sint irrationabiles, prout fiunt (quia videlicet contra positam legem) non tamen in substantia, siue ab intrinseco; quia possunt licitè fieri, sublata scilicet lege; neque in termino aut effectu; quia Princeps propter istam consuetudinem prudenter & rationabiliter potest legem abrogare; & sic consuetudine completa, & lege abrogata, actus postea licitè fiunt, & ius quoque ad eos liberè faciendos rationabile est: quia non est nisi quædam carentia, siue solutio à lege prohibente, quæ rationabiliter auferri potuit. Et hæc omnia docet Ioannes VViggers *in part. 2. quæst. 97. art. 5. num. 15. & 17.* & Lorca *tom. 2. disp. 20. membr. 2. in fin.*

Et tandem notat posteros consuetudinem à suis maioribus introductam obseruantes à culpa excusari, nec inuestigare teneri de illius iustitia: sed posse illam præsumere. In quo sensu dixit Basilius de Leon ex Batolo *in l. de quibus, ff. de legibus*, quòd ab omnibus fit, rectè fieri præsumitur. Intelligendum tamen est, quando toto tempore necessario ad præscriptionem consuetudo prævaluit. Denique si consuetudo immemorialis fuerit, præsumenda est iusta & rationabilis, etiamsi esset contra dispositionem legis anterioris, quia ratione temporis diuturni præsumitur in ea iustus titulus. Et ita ex Alexandro, Auendano, & Salas docet Castrus Palaus *tom. 1. disput. 3. tract. 3. punct. 2. §. 1. num. 5.*

An actus supradicti debeant procedere ex intentione introducendi consuetudinem: hoc est, introducendi obligationem?

RESOL. X.

AFfirmatiuè respondeo cum Villalobos *in summa tom. 1. tract. 2. difficult. 38. num. 10.* vbi sic ait. [Item es necessario para que la costumbre tenga fuerça de ley que lo haga el pueblo, como obligado, y no de su libre voluntad, como todos tenen, que claro esta, que los que de sù deuocion ayunan las vigilias de N. S. y no por obligacion, no inducen costumbre.] Ideo ad iudicium ferendum de consuetudine, necessariò attendendum esse, qua intentione fuerit incœpta & continuata. Requiritur enim, vt tempore requisito ad præscriptionem continuata fuerit consuetudo animo inducendi obligationem; etiamsi à principio ex deuotione fuerit incœpta. At si solùm ex deuotione incœpta & continuata est, nullam obligationem inducit; vt non inducit consuetudo salutandi Virginem ad signum Campanæ noctis, ieiunandi in Sanctorum vigiliis, semendi aquam benedictam in ingressu Ecclesiæ, panem benedictum diebus Dominicis, & cinerem benedictum primo die Quadragesimæ, & ramum in Dominica Palmarum, recitationem matutini ante Missam, & alia exempla his similia congerit Bellarminus *lib. 4. de Roman. Pontif. cap. 18.* Suarez *lib. 7. cap. 14. num. 6.* Salas *disp. 19. sect. 11. sub num. 92.* Azorius *tom. 1. lib. 5. c. 18. quæs. 5.* Idem est, si ex vrbanitate, aut liberalitate alicui obsequium, vel beneficium præstaret populus etiam multo tempore, non inde ex necessitate obligatus manet continuare: quia cùm solùm ex vrbanitate & liberalitate introducta sit consuetudo, non potest aliam in continuatione obligationem inducere. Sic Menochius *de arbitr. lib. 2. centur. 5. casu 494. num. 4.* Et hæc omnia docet etiam Præpositus *in part. 2. Diui Thomæ quæst. 97. art. 2. conclus. 8.* Castrus Palaus *tom. 1. tract. 3. disput. 3. punct. 2. §. 3. num. 12.* cui adde Montesinum *in part. 2. D. Thomæ tom. 2. disput. 23. quæst. 13. num. 223.* vbi ita asserit. Quarta conditio est, vt consuetudo habeat vim legis, quòd aliquid obseruetur ex consuetudine tanquam necessarium, & non solùm ex deuotione. Vnde qui habent consuetudinem recitandi officium Beatæ Mariæ in choro vel extra chorum propter solam deuotionem, non peccant omittendo illud, quia non est consuetudine receptum apud illos, quòd illud recitare sit necessarium. Sed quando consuetudine receptum est in aliquo populo agere diem festum, & audire sacrum determinato aliquo die, vel ieiunare, aut abstinere ab esu carnium; ita quòd sit receptum istud consuetudine tanquam necessarium ad non peccandum, talis consuetudo est, quæ habet vim legis, vt optimè dicit Sotus *loco citato*. Ita Montesinus. Cui etiam adde Ioannem VViggers *in part. 2. quæst. 97. art. 3. n. 24.* Hinc rectè sacra Rota in vna Giennensi portionis die 13. Nouembris 1613. coram Burato

rato *part.* 1. *decis.* 19. *num.* 14. statuit consuetudinem tunc induci, quando actus efficiuntur animo intentione eam inducendi.

Quomodo cognoscatur consuetudinem esse introductam cum animo inducendi obligationem?

RESOL. XI.

AD hunc casum ita respondet Ioannes VViggers *in part.* 2. *Diui Thomæ quæst.* 97. *art.* 3. *conclus.* 3. *numer.* 29. Quarta difficultas est, quandoquidem dictum sit, vt consuetudo inducat aliquando legem, debere à populo illam frequentari eo animo, vt in ius transeat: vnde constare poterit de tali intentione populi, cùm hæc in actibus non se monstret? Respondetur de hac re non posse quoque determinatam regulam tradi, quia id certò cognoscatur; sed morali iudicio prudentum esse æstimandum: ad quod rationabiliter formandum, (quando intentio populi non est aliter explicata) poterunt hæc seruire, vt attendatur in primis ad opinionem populi, quam habet de materia consuetudinis; si enim iudicet eam necessariam, aut plurimum conducere ad tranquillum regimen, vel ad notabile bonum communitatis; vel indecorum fore respectu Religionis aliter agere, magnum hoc erit iudicium, quòd intentio populi sit inducere legem. Item si illi, qui contrarium faciunt, à populo reprehendi soleant: rursus si populus passim existimet se malè agere, si faciat contrarium. Ita VViggers.

Sed Suarez *de legibus, lib.* 7. *cap.* 15. *num.* 13. & Castrus Palaus *tom.* 1. *tract.* 3 *disp.* 3. *punct.* 2. §. 3. *num.* 13. magis clarè quatuor conditiones assignant, ex quibus deduci potest consuetudinem obligare. Prima, si consuetudo sit rei grauis, difficilis, & communiter seruata à populo, quia non solet populus vniformiter conuenire in his actibus, nisi quando se obligatum sentit. Secunda, si viri timorati malè sentiant de his, qui non seruant consuetudinem, vel communiter populus scandalizatur. Tertia, si Prælati & superiores puniant violantes consuetudinem. Quarta, si materia consuetudinis, & illius obligatio multum conferat Reipublicæ: quælibet enim ex his coniecturis non leue est indicium obligationis. Et hanc sententiam docet etiam Præpositus *in part.* 2. *D. Thomæ quæst.* 97. *dub.* 1. *num.* 7. Iacobus Gordonus *in summa tom.* 1. *lib.* 2. *quæst.* 14. *cap.* 4. *num.* 16. Vide etiam Megalium *in Promptuario verb. consuetudo, num.* 5.

An in dubio si consuetudo sit inducta animo obligandi obliget?

RESOL. XII.

RESpondeo negatiuè. Quoties igitur communi iudicio obligatio consuetudinis non est recepta, sed in dubio versatur: tunc cæteris paribus potiùs est inclinandum in eam partem, quòd consuetudo sit deuotionis vel honestatis, quàm quòd sit iuris & obligationis, quia generalis est regula, quòd in dubio nullus præsumitur se velle obligare. Ita VViggers *in part.* 2. *D. Thomæ quæst.* 97. *art.* 3. *num.* 29. qui citat Suarez *lib.* 7. *cap.* 15. *num.* 15. quibus adde Villalobos *in summa tom.* 1. *tract.* 2. *difficult.* 39. *num.* 3. Castrum Palaum *tom.* 1. *tract.* 3. *disp.* 5. *punct.* 2. §. 3. *num.* 13. & Bonacinam *de legibus, disputat.* 1. *quæst.* 1. *punct. vltimo*, §. 3. *num.* 21. Quibus adde & nouissimè Bassæum *in floribus Theologiæ practicæ verb. consuetudo, num.* 7. vbi sic ait. Non quælibet consuetudo obligat sub peccato mortali; sed illa sola quæ inducta fuit per modum præcepti: vnde non est obligatio ex iustitia seruandi consuetudinem in iis, quæ ex mera liberalitate, aut vrbanitate fieri consueuerunt: tamen obligatio esset seruandi consuetudinem, quæ initio inchoata fuit ex deuotione, sed postea continuata fuit, vt obligatoria. In dubio autem, an consuetudo inducta fuerit ex deuotione, an animo se obligandi, præsumendum est non fuisse inductam animo se obligandi, sed potiùs animo deuotionis: quia nemo præsumitur velle sibi onus imponere, neque obligare; nisi aliter constet de ipsius voluntate, & an sint sufficientes coniecturæ ad iudicandum animo se velle obligare.

An ad stabiliendam consuetudinem requiratur expressus, vel saltem tacitus Principis consensus?

RESOL. XIII.

HÆc resolutio est difficilis, & multum deseruiet pro praxi: ideo illam paulò latius explanabo. Asserunt igitur aliqui nullum alium consensum requiri præter traditum *in cap. fin. de consuetud. & in leg. de quibus, ff. de legib.* in quibus habetur consuetudinem rationabilem, & legitimè præscriptam legi derogare posse docet Malderus *in part.* 2. *D. Thomæ q.* 97 *art.* 3. *n.* 3. vbi sic asserit. Si quæras quali opus sit consensu; an tali, vt superior speciatim & personaliter in consuetudinem consentiat; an verò sufficiat consensus ille superioris, qui datur per ipsum ius: quia videlicet iure scripto

est

est statutum, quòd consuetudo habens eiusmodi conditiones habeat vim legis. Respondeo consuetudinem legitimè præscriptam inducere legem, siue sæcularem, siue Ecclesiasticam, sine personali consensu Principis, aut Papæ; & sufficere consensum, cui per ipsum ius datur, quia per ius Princeps censetur continuò loqui. Ita ille. Cui adde Sanchez *de matrimonio, lib. 7. disp. 4. num. 11.* vbi sic ait. Deinde probatur minimè ad eam consuetudinem inducendam desiderari Pontificis scientiam: quoniam licèt non desint Doctores graues scientiam Principis exigentes, quò consuetudo vim legis inducendæ aut abrogandæ habeat: at verior sententia habet eam minimè desiderari, etiamsi sit circa sacramentalia ea consuetudo: quippe cùm Princeps *cap. finali, de consuetud.* generaliter decreuerit consuetudine posse legem statui, & abrogari; iam talis voluntas, vt eam facultatem obtineat consuetudo, est tacita scientia & tolerantia consuetudinis in posterum legitimè introducendæ, vt eas vires sortiatur absque alia speciali ipsius consuetudinis in Principe notitia. Ita Sanchez; & hanc opinionem tenet etiam Suarez *lib. 7. cap. 13. num. 6.*

Sed nominatim aduersùs illos insurgit Basilius Pontius de Matrimonio *lib. 6. cap. 6. n. 5.* vbi ita asserit. Nec verò satis est ad consensum Principis approbantis præsumendum generalis illa doctrina *in cap. fin. de consuetud.* vbi dicebat Thomas Sanchez, quem sequitur Suarez: idque probatur ex textu *in dicta l. de quibus*, iuxta considerationem præmissam: si enim actibus populi inducitur consuetudo, penes quem est potestas leges condendi; ergo est specialis consensus legis, & non generalis: quare *in eo cap. fin.* solùm traditur generalis doctrina, quæ explicat vim consuetudinis approbatæ à Principe. Sicut ergo re ipsa, vt sæpè contingit, non omnis consuetudo probatur à Principe: sed aliæ probantur, aliæ tantùm permittuntur, non potest ob vniuersalem illam doctrinam in quauis consuetudine præsumi approbatio. Et cùm consuetudo specialis quædam tacita lex sit, specialis etiam Principis consensus præsumendus est circa materiam illam, sicut & requiritur ad leges aliquas in speciali ferendas Nec præsumi potest, nec debet solo illo generali iure explicato *in dicto cap. finali*, voluisse Principem tacitum suum consensum in quauis speciali consuetudine præsumi posse, cùm multis consuetudinibus sese opponat. Non igitur præsumendus consensus, nisi præsumatur etiam specialem illam consuetudinem ad eius cognitionem deuenisse, & approbatam. Hæc Pontius.

Verùm sententiam Sanchez & Suarez tuetur nouissimè contra Pontium Castrus Palaus *tom. 1. tract. 3. disp. 3. punct. 2. §. 4. num. 3.* quia Princeps supremus, scilicet Rex aut Pontifex optimè poterat lege sua stabilire, vt quoties populus in aliqua consuetudine rationabili decennio durauerit, ea consuetudo pro lege suscipiatur, facta autem hac lege nemini dubium esse potest consuetudinem rationabilem decennio durantem vim legis habere ex approbatione legali supremi Principis, neque alia est approbatio expostulanda. Sed hoc ipsum factum iam est iure Canonico & Ciuili, vt patet *in d. cap. fin. & l. de quibus*. Ergo, &c. Et ita hanc sententiam docet etiam Basseus *in florib. Theolog. pract. verb. consuetudo, numer. 12.* Azorius *tom. 1. lib. 5. cap. 18. quæs. 1.* Salas *de legib. disput. 19. sect. 3. num. 20. & 37. & sect. 4. num. 39. & 40.* & Villalobos *in summa tom. 1. tract. 2. difficult. 38. num. 6.* sic asserens. [Para introduzir costumbre, tengo por mas probable, que no es necessaria sciencia del Principe, ò del Pontifice, porque aunque fuera necessaria ex natura rei, pues no es de menos autoritad el quitar la ley, que el ponerla, y el pueblo no puede hazer ley sin el Principe, mas atendiendo à lo que esta escrito en ambos derechos, donde se dize, que la costumbre puede quitar, y poner ley, y a esta autoritad, que le da el derecho, es sciencia tacita, y tolerancia, para que tenga fuerça sin especial noticia del Principe.] Ita ille.

Sed contra supradictos Doctores, opinionem Basilij Pontij, nempe ad introducendam consuetudinem requiri consensum Principis, tenent Montesinus *in part. 2. tom. 2. disput. 23. quæst. 13 num. 220.* Vasquez *tom. 2. disput. 177. cap. 2. & 3.* & Lorca *tom. 2. disput. 29. de legib. num. 2.* cuius verba hîc apponere non grauabor. Sic itaque ait, sequitur necessariò requiri scientiam, quia Principi innotescat consuetudo; atque adeò consuetudinem debere esse publicam & manifestam: occultis enim actionibus, quantumcumque multiplicentur, legitima consuetudo introduci non potest. Quare non rectè sentiunt Syluester & Angelus consensum tacitum interuenire posse sine scientia Principis, quod est omnino impossibile. Quod autem Antoninus obiicit impossibile esse, vt omnes consuetudines Principi innotescant, nullius est momenti: quia si non est possibile vt Princeps omnem vsum nouerit non est etiam necessarium, vt omnis vsus in legem transeat, vel contra legem legitimè præscribat.

Dicunt quidam in ipsa prima legum institutione interuenisse conuentionem & consensum Principis, vt consuetudine lex abrogari possit: sed hoc commentitium est; neque enim tale pactum in prima legum institutione

initum

initum esse constat, nec cùm singulæ leges feruntur, fieri consueuit. Aduerte præterea requiri consensum & scientiam Principis supremi, & qui potest leges edere; nec sufficit specialis Rectorum & Magistratuum, nisi circa ea, quæ illorum dispensationi commissa sunt. Sæpè tamen istorum consensus argumentum esse potest permissionis & approbationis supremi Principis, quia præsumi potest eos non sine beneplacitò sui Domini, quod agitur tolerare. Hucusque Lorca.

Et ideò hanc opinionem esse communiter receptam inter inclytos Theologos Complutenses apparet; & pro nobis etiam adsunt Salmanticenses, cùm Pontius instar multorum esse possit. Et ego hanc sententiam in ordine ad consuetudinem abrogantem legem Canonicam prorsùs teneo, quam ita firmauit sacra Rota in vna Treuerensis Abbatiæ sancti Maximini die 14. Ianuarij 1625. coram doctissimo Domino meo Cocino, vbi sic asserit. Secundò fuit principaliter responsum, quod ad inducendam consuetudinem contra Canones requiritur scientia & expressus consensus Papæ, aliàs nunquam per consuetudinem contrariam lex abrogatur: quia Summus Pontifex non habet potestatem à populo, sed immediatè à Deo, & ideò non est populus, qui inducit consuetudinem contra Canones, sed auctoriras Papæ permittentis, Abbas *in cap. fin. numer. 8. in fin. de consuetud.* Salas *de legibus quæst. 97. tractat. 14. disputat. 19. sect. 6. num. 59. ver. hæc sententia.* Quod in lege Ciuili secùs est: nam lex ciuilis tendit ad bonum publicum, & in vtilitatem priuatorum: vnde si populus vult sibi inferre præiudicium, Principes ab eodem populo potestatem habentes non curant. *l. de quibus, ver. nam cùm ipse, ff. de legib.* S. Thomas 1.2. *quæst. 47. art. 3. in respons. ad 3.* Abbas *in cap. fin. num. 9. de consuetud.* Driedon *de libert. Ecclesiast cap. 11. ante finem.* Ius autem Canonicum principaliter intendit hominem in Deum dirigere, & venit ad bonum publicum Ecclesiasticum: & cùm sit institutum à potestate spirituali, illa non potest in Laicos cadere. Abbas & Driedon *locis præcitatis.* Hinc ergo cùm consensus Papæ operetur ad istam consuetudinem inducendam, requiritur illius certa scientia, itaut non sufficiat error, vt dictum est, & insimul requiritur animus inducendi consuetudinem. Gloss. *in dicto cap. finali in verb. legitimè, ibi* Abbas *numer. 17.* & facit textus *in l. 1. Cod. quæ sit longa consuetudo.* Quare si consensus Papæ est ille, qui consuetudinem inducit, & etiam ad hunc effectum requiritur certa scientia & voluntas inducendi consuetudinem, non potest deduci voluntas, nisi expressus adsit consensus: multa enim per patientiam tolerantur, quæ deducta in iudicio exigente iustitia toleranda non essent, vt dicit text. *in cap. cùm tam dudum 18. in fin. de præbend.* quem in puncto allegat Gloss. *in §. leges verb. abrogatæ, distinct. 4.* Et ex istis rationibus conuincitur Vasquez *part. 2. art. 97. disp. 157. cap. 12.* dum dicit nihil referre, quòd Papa recipiat potestatem à Deo, & non à populo, vt consensus eius tacitus non possit operari ad derogandum suæ legi; vt enim ex prædictis apparet, multum refert, quòd Papa immediatè potestatem habeat à Deo. In hoc autem casu nedum non adest expressus consensus Summorum Pontificum, sed nec etiam scientia. Et quòd requiratur nedum scientia, sed etiam expressus Papæ consensus ad inducendam consuetudinem contra canones, etiam quantocumque temporis spatio illa fuerit seruata, tenent Gloss. *in dicto §. leges in ver. abrogatæ. dist. 4.* Archidiaconus *in cap. cùm de benef n. 2. circa med. ver. nam & ibi notat. de præbendis in 6.* vbi optimè dicit casum esse expressum *in cap. consequens, & in cap. nolite 11. dist. cap. facta 9. quæst. 3. & cap. illud, & cap. ridiculum 12. dist.* Ioan Andreas *in d. cap. cùm de benef. post princip.* Geminianus *in 6* Francus *num. 3. & 4.* S. Antoninus *in summa part. 1. tit. 16. cap. vnico §. 2. ante finem ver. dicit autem Ioannes* Ioan. de Salas *de legibus quæst. 97. tractat. 14. disput. 19. sect. 6. numer. 62. in fine.* Quam sententiam sequuta fuit Rota in Romana obseruationis contractus 23 Octobris 1551. coram Chisaneñ relata apud Verallum *decis. 204. numer. 3. part. 3.* & in Romana Concordiæ sancti Petri 12. Februarij 1610. coram Illustrissimo Domino meo Caualerio. Hucusque sacra Rota coram Domino meo Coccino. Quam decisionem per extensum adducit Castellinus *tract. de elect. cap. 4. in fine.* & Massobrius *in praxi habendi concursum Prælat. numer. 88.* & hanc Rotæ sententiam sequitur nouissimè Ioannes Maria Nouarius *in Lucerna Regularium verb. electio numer. 34.*

Non desinam tamen hîc adnotare opinionem Vasquez, quam impugnat Sacra Rota, defendere Montesinum *in part. 2. tom. 2. disputatione 23. quæst. 13. numer. 228.* quia quamuis verum sit, quòd Auctoritas Pontificis sit immediatè à Christo; auctoritas verò Principis sæcularis à Republica: tamen postquam Respublica dedit authoritatem suo Principi, nequit abrogare legem illius sine consensu eiusdem Principis. Tum etiam secundò, quoniam quamuis auctoritas Pontificis sit immediatè à Christo, nihilominus potest Pontifex iustis de causis abrogare legem à se ipso priùs latam, vel à sua Prædecessore: consuetudo autem non habet vim legis, vt sæpè dixi, nisi ex consensu superioris: ergo sicut consuetudo approbata consensu tacito Principis sæcu-

laris abrogare potest legem sæcularem; ita etiam approbata consensu Pontificis poterit abrogare legem Canonicam. Et hanc sententiam præter Vasquez & Montesinum tenet etiam Lorca *in part.2.tom.2.disput.29. de legibus,membr.2.* vbi etiam dissentit à Sacra Rota, quoad consensum expressum Pontificis necessarium, vt consuetudo abroget legem Canonicam: sic enim asserit. Quæritur tamen, an requiratur consensus expressus Principis; an sufficiat tacitus & virtualis. Antoninus existimat, quoad leges Pontificias (in quibus solis censet nullam esse vim consuetudinis sine Principis approbatione) requiri expressum consensum eius, & aliàs consuetudinem firmam non esse: quoad alias verò nec tacitum, nec expressum requiri. Sed fallitur, & communis sententia omnium fert vniuersim tacitum consensum sufficere sine discrimine aliquo inter Ecclesiasticas leges & ciuiles: nam verus consensus est, & voluntarium ac liberum censetur,quod tacitè approbatur. Est autem consensus tacitus permissio; quia scilicet scit quod agitur,& non reprimit,sed fieri patitur. Ita Lorca.Sed propter reuerentiam,quam debeo, ac omnes habere debent Sacræ Rotæ Romanæ, puto non esse discedendum ab his, quæ ipsa firmauit, *vbi suprà.*

Notandum est,etiam hîc multò magis irritam esse consuetudinem, cui Princeps resistit: sed quia aliquando cedere oportet multitudini,etiamsi contra legem iniustè releuet, propter pacem Reipublicæ, & ad vitanda maiora incommoda; etiamsi Princeps coactus, & quia non potest populum reprimere, tandem tacitè vel expressè consentiat,consuetudo stabilita manet.

Nota etiam, quòd quamuis Princeps ex desidia annuat, & non reprimat transgressores, quando reprimere & conseruare legem tenebatur; nihilominùs consuetudo vincit legem, licèt Princeps reuocet legem iniustè & absque causa,si tamen semel reuocauerit abolita manet: & eadem ratio est, si ineptè aut aptè consensum præbeat consuetudini legem abroganti; dummodò consuetudo soli legi positiuæ & non naturali contraria sit. Ita Lorca *vbi suprà.*

Quinam possint consuetudinem introducere?

Resol. XIV.

AD hoc dubium ita respondet Villalobos *in summa tom.1. tract.2. diffic.38. num.4.* [La costumbre no la puede introduzir persona particular, sino que la ha de introduzir el pueblo,que puede hazer ley,como dizen Bartolo, Iason, Panormitano, Roque, Suarez, y otros muchos que trahen. Bien es verdad que la Comunidad de los Clerigos es bastante para introduzir costumbre contra el derecho Canonigo, como dizen los mismos, porque aunque los Clerigos de echo no pueden hazer leyes, son capaces para poderlas hazer, y assi mismo la comunidad del pueblo de los legos puede hazer costumbre acerca de la ley Ecclesiastica,como del ayuno,ò de guardar vna fiesta, porque esso se haze de consentimiento tacito de los Prelados de la Yglesia, y assi como ellos con este consentimiento podrian hazer ley, tambien pueden hazer costumbre. Assi mismo podrian hazer costumbre la Comunidad de los Mercaderes en sus tratos,como supone Suarez. Tambien la Comunidad de las mugeres, qual es vn Monastero de Monjas puede introduzir costumbre,como sea aceptada del Prelado tacitamente, ò espressamente, como tiene Bartolo, y le sigue Suarez por dezir, que es capaz de la ley.] Ita ille. Cui adde Suarez *lib.7.cap.9* Castrum Palaum *tom.1.tract.3.disp.3.punct.3.* Salas *disp.19. sect 11. num.90. & sequent.*

Nota tamen quòd licèt consuetudo sit introducenda à maiori parte Communitatis, quæ potest illam introducere: verùm quando consuetudo est contra legem priorem, & minor pars seniorum, prudentiorum, ac præcipuorum ciuium sciente Principe aut superiore recipit talem consuetudinem,nec Princeps punit illos, cùm possit; videtur consentire in hoc, atque adeò talis consuetudo poterit habere vim legis: quia quamuis sit à minori secundùm numerum, est tamen à maiori secundùm qualitatem. Ita Montesinus *in part. 2. tom.2. disput.23. quæst.13.num.222.* qui etiam addit, quòd postquam consuetudo est approbata tacitè vel expressè à superiore, absque dubio cæteri tenentur seruare illam: itavt si sit consuetudo generalis Regni aut Prouinciæ,omnes illius Regni aut Prouinciæ teneantur seruare: si autem sit alicuius specialis oppidi, omnes oppidani; immò ad consuetudinem tenentur peregrini, sicut diximus teneri ad leges. Qua ratione Hispani,dum viuunt in Italia,tenentur in Sabbato abstinere ab esu intestinorum,& extremitatum, &c. Contra verò Itali, cùm sunt in Hispania, non tenentur ratione consuetudinis.

An mulieres possint introducere consuetudinem?

Resol. XV.

MIhi circa præsentem quæstionem placet opinio Montesini *in part. 2. tom.2. disp.23.*

disput. 21. *quæst.* 13. *num.* 220. vbi sic ait. Conditio consuetudinis est, quòd sit introducta vel recepta à maiori parte populi; immò verò addunt Syluester & Angelus non sufficere quamcumque maiorem partem eorum, qui sunt habiles ad faciendam consuetudinem vel legem. Vnde pueri, ebrij, amentes, & alij huiuscemodi, sicut non sunt habiles ad præstandum consensum, ita neque ad faciendam legem aut consuetudinem; atque adeò maior pars non debet computari ex parte istorum. Idem dicunt prædicti Doctores de mulieribus. Sed hoc crediderim esse limitandum: nam quamuis verum sit, quòd mulieres regulariter non possint introducere consuetudinem generalem obligantem omnes etiam viros; sicut regulariter non sunt habiles ad condendas leges, benè tamen potest per mulieres introduci consuetudo habens vim legis obligantis ipsas, non viros. Vt si in aliquo loco esset consuetudo, quòd mulieres audirent Sacrum in Sabbato, vel ieiunarent feria sexta in honorem Beatæ Mariæ. Ita Montesinus & Ego.

An consuetudo Laicorum obliget Clericos?

Resol. XVI.

Respondet Ioannes VViggers *in part.* 2. *quæst.* 97. *art.* 3. *numer.* 32. Quòd si consuetudo sit in materia ciuili, quæ vim suam sortiri debeat ex consensu Principis sæcularis, non obligare Clericos, per se loquendo: puta Princeps sæcularis etiam per expressam voluntatem non potest obligare Clericos: ergo minùs per tacitam. Immò nec possunt Clerici consentire in aliquam subiectionem contra suam exemptionem, & Ecclesiasticam libertatem. Quòd si materia sit mixta, vt si pertineat ad politiam ciuilem & Ecclesiasticam, & in vtraque seruetur per vtriusque status homines consuetudo communis, tunc erunt quasi duæ consuetudines, & à parte rei duo iura; vnum ciuile habens vim à consensu Principis Laici, & alterum Ecclesiasticum habens vim à consensu Superioris Ecclesiastici, & proinde etiam Clerici eo tenebuntur. Denique si materia sit spiritualis, & ad bonum animæ tendat, vt ieiunium, festiuitas alicuius diei ad diuinum cultum, sic quidem erit vna consuetudo & obligabit Clericos & Laicos, quatenus vim accipit ex consensu, & potestate Superioris Ecclesiastici, qui in vtrosque habet suam iurisdictionem spiritualem; vbi etiam non considerantur subditi, tam vt Laici vel Clerici distincti ordinis, quàm omnes vt Christiani.

Immò poterit vnus solus Laicorum inducere consuetudinem, cuius obligatio etiam ad Clericos se extendat, si tacita Episcopi adsit voluntas inducendi ius Episcopale consuetudinarium pro sua Diœcesi, quod quidem potest & præsumitur etiam ita velle, quando materia consuetudinis de se communis est Clericis & Laicis, & æqualiter vtrosque, aut magis Clericos decens; vt non possit sine scandalo Laicis magis, quàm Clericis intelligi obligatio imposita; idque præsertim quando totus populus simul in hoc conuenit; quia respectu talis consuetudinis non consideratur populus vt Laicus distincti ordinis contra Clericos, vt nunc indicauimus; sed vt Christianus, quod vtrisque commune est; vt hinc huiusmodi consuetudine possint vincere Clericos, & etiam in ordine ad illos eam introducere. Hucusque VViggers. Cui adde Suarez *lib.* 7. *cap.* 16. *num* 9. *& seq.* cum Salas *disput.* 19. *sect.* 15. *num.* 115. & Azorio *tom.* 1. *lib.* 5. *cap.* 18. *quæs.* 12. & Gordono *in summa tom.* 1. *lib.* 2. *quæst.* 14. *cap.* 6. *num.* 21.

Non desinam tamen hîc apponere etiam verba Franciſci Syluij *in part.* 2. *Diui Thomæ quæst.* 97. *art.* 2. *conclus.* 10. vbi sic ait. Consuetudo Laicorum non potest Clericos obligare, nisi vel indirectè, sicut in materia, quæ communis est Clericis & Laicis: vel nisi interueniat consensus tacitus Superioris Ecclesiastici. Ratione prioris, Clerici non possunt frumenta, vel alias res venales pluris vendere, quàm habet consuetudo, quæ adhuc viget. Ratione posterioris, Clerici tenentur seruare festa, & ieiunia, si qua vigeant ex consuetudine Laicorum introducta. Ita Syluius.

Quas personas consuetudo obliget?

Resol. XVII.

Respondeo in hac parte consuetudinem æquiparari legi: nam sicut lex obligat subditos, ita & consuetudo; & sicut lex non obligat extra territorium pro quo fertur, ita nec consuetudo. Vnde si hæc sit vniuersalis totius Ecclesiæ, omnes Christianos indistinctè obligabit: si solius Regni alicuius, aut Episcopatus, omnes istorum districtuum respectiuè incolas obstringet, & sic de cæteris communitatibus cum proportione. Generalis autem regula est, quòd consuetudo vnius communitatis non obliget alteram distinctam; quia vna non habet potestatem imponendi alteri legem; neque ad hoc censetur Princeps præbere suum consensum: idque adeò verum est, vt consuetudo Episcopatus Romani, quatenus est particularis Ecclesia, non obliget Ecclesias alias, vt notat

Panormitanus *ad cap. fin. de fer.* quod etiam ex vsu & praxi satis est manifestum.

Sed contra hanc regulam potest opponi Capitul. *Super eo, de cognatione spirituali:* vbi præcipitur cuidam Episcopo consuetudinem suæ Metropolitanæ Ecclesiæ, vel aliarum circumiacentium inquirere, & diligenter imitari. Ergo videtur, quòd consuetudo vnius Diœcesis etiam obliget vicinam, & præsertim si sit consuetudo Ecclesiæ Metropolitanæ. Respondetur negando consequentiam: nulla enim est ratio, cur magis consuetudo vnius Episcopatus, quæ illius est propria, vel etiam Ecclesiæ Metropolitanæ, modò eius tanquam particularis Episcopatus habeatur propria, obliget alios Episcopatus; quàm quòd propria illarum Ecclesiarum statuta obligent Episcopatus alios. Ad textum itaque allegatum dicendum erit, quòd loquatur de consuetudine, quæ est quidem totius Prouinciæ; sed in aliqua Diœcesi non ita erit nota; quia forsitan à multis annis non acciderat casus, in quo praxis conformis, vel contraria tali consuetudini possit ostendi; tunc enim voluit Pontifex consuli Episcopos vicinos, & maximè Metropolitanum, & communi eorum consuetudini insisti, quæ scilicet ab illis obseruatur tanquam consuetudo totius Prouinciæ, & non tanquam propria huius vel illius Ecclesiæ tantùm. Et hæc omnia docet VViggers *in part. 2. quæst. 97. art. 3. conclus. 3. difficult. 5. num. 30.* Et ideò dicendum est consuetudinem non extendi de loco ad locum, nec de persona ad personam, nec de casu ad casum. Et licèt Castrus Palaus *tom. 1. tractat. 3. disputat. 3. punct. 4. §. 1. num. 3.* teneat quòd si in aliqua Ciuitate non fuerit statutum, aut lex, aut consuetudo, quibus causa decidatur, recurrere debet iudex ad consuetudinem vicinarum Ciuitatum, si rationabilis est, iuxta *cap. cum eo, de cens. & cap. cùm olim, de consuetud.* & tradit *ibi* Panormitanus *num. 1.* Et idem est in eadem Ciuitate circa diuersum casum, si subest eadem ratio & æquitas. Conceditur enim tunc extensio & vsus præscriptionis, vt relatis aliis docet Menochius *suprà num. 65.* Verùm vt rectè aduertit Salas *disp. 19. sect. 14. num. 102.* hoc intelligendum est de non obligatione, sed de conuenientia & æquitate: quia consuetudo vnius Ciuitatis ad aliam authenticè non extenditur, neque de vno casu ad alium, vt dictum est. Et ita intelligendus est, textus *in cap. super eo, de cognat. spiritual.* non enim loquitur, de præcisa obligatione, sed de æquitate. Ita idem Castrus Palaus *vbi suprà.*

Aliquæ verò quæstiones circa præsentem materiam, videlicet, An consuetudo obliget Principem vel Senatum supremum: & an consuetudo Ciuitatis vel Territorij obliget forenses: item an obliget Ciues extra Territorium. Sed in his & similibus eadem ratio est in consuetudinibus quæ in legibus vel statutis scriptis propter rationem fundamentalem positam, quòd consuetudo, de qua tractamus, est vera lex, & ab eadem potestate & iurisdictione procedit, solúmque differt in modo, qui non variat rationem obligandi in omnibus illis casibus. Et ideò quæ de lege humana dicunt Doctores, ad consuetudinem applicanda sunt. Ita Suarez *lib. 7. cap. 16. numer. 8.* Vide etiam Azorium *tom. 1. lib. 5. cap. 18. q. 13.* & Salas *disp. 19. sect 16. num. 106.* vbi docent consuetudinem non ligare exteros & peregrinos, nisi veniant animo commorandi; neque subditos extra territorium.

An non vsus possit introducere consuetudinem?

RESOL. XVIII.

AD hoc dubium ita respondet Villalobos *in summa tom. 1. tractat. 4. difficultat. 39. numer. 12.* [Quando el non vso contiene acto tacito contra la ley induce costumbre en contrario: como si manda la ley, que los Clerigos traygan corona, y no la traen, pueden introduzir costumbre: mas si el no vso contiene el tal acto contra la ley, non puede introduzir costumbre, como si no huuiesse Hermafrodita en mil años, no por esso se introduce costumbre contra las leyes que hablan de los Hermafroditat: assi lo tiene Panormit. despues de Iuan Andreas. Y en caso que el no vso introduce costumbre, quando el Legislador lo sabe, y no lo castiga pudiendo; bastaran dos o tres actos, como despues de Abad lo dize Azorio. El priuilegio del Principe si pierde non vsando del por diez años, come costa de vna ley, saluo si nò se vsò del, porque no se pudo, ò no se ofrecio ocasion, como dizen otras leyes, ni tan poco si pierde por el no vso, quando el Principe en el priuilegio quedio dize, que pueda vsar del como, y quando quisiere, como dize Azorio. Los priuilegios de los Religiosos no se pierden por el no vso, si no es en 60. añnos: por vn priuilegio concedido à San Benito el Real en Valladolid, que trae Fray Emanuel Rodriquez, y conforme a otro priuilegio que concedio Eugenio a los Religiosos de San Pablo extra muros de Roma no se pierden sino por tiempo de cien años, como dize el P. Fray Manuel, Fray Iuan de la Cruz, y Portel: porque dize que no se prescriba contra los bienes de los Religiosos, si no en el dicho

tiempo,

tiempo, y los priuilegios son bienes de la Religion.] Ita ille.

Sed manifestum est merum non vsum non posse inferre consuetudinem, quæ vim legis habeat, cùm solus vsus eam inferat; eatenus enim robur iuris acquirit, quatenùs in vsu est: solùm ergo est difficultas, an non vsus possit abrogare legem, & quoad hunc effectum consuetudinem inducere. In quo puncto Syluester *quæst.* 8. cum Panormitano *in cap. Ioannes, de Clerico coniugato.* Marc. Burg. *in lib.* 1. *Tauri numer.* 164. ex communi doctrina asserunt non vsum, si præcisè non vsus sit, & non æquiualeat contrario vsui, atque illum inuoluat, nulla temporis diuturnitate sufficientem esse, vt legi deroget: quia consuetudo vsus est, & in non vsu consistere non potest. Inuoluit autem non vsus vsum contrarium, quando lex præcipit aliquid fieri, vel, vt dici solet, statuit præceptum affirmatiuum, & prævalet non vsus eius, tunc enim cessatio ab opere, & non vsus, vsus quidam est. Sed hoc est intelligendum, quando cessat vsus præcepti occurrentibus occasionibus & materia agendi: nam si materia rarò occurrat non vsus insufficiens est, vt legem abroget, v. g. lex disponit, vt hermaphroditus deputetur sexui prævalenti, huius legis non vsus, qui prouenit ex raro euentu, ei derogare non potest Et hæc omnia docet Lorca *in part. 2. tom. 2. disp. 29. de legibus, membr. 3.*

An consuetudo possit abrogare pœnam legis manente obligatione legis?

Resol. XIX.

NEgatiuam sententiam docet Castr. *lib. 2. de legib. pœn. cap.* 22. & alij penes ipsum asserentes consuetudinem abrogare non posse pœnam lege impositam, nisi simul abroget ipsam legem, seu eius obligationem. Mouetur, quia faciens contra legem committit culpam; ergo astringitur pœna, quia pœna est propter culpam, ergo consuetudo non potest abrogare pœnam legis manente legis obligatione.

Sed contrariam ego sententiam teneo. Dico igitur posse legem pœnalem per consuetudinem quoad pœnam derogari, & manere quoad obligationem ad culpam: & ideo dicendum est per consuetudinem contrariam excusari à censura constituta per Extrauag. 1. *de simonia* contra dantes, vel accipientes aliquid ob ingressum in aliquod Monasterium, non autem à peccato mortali. Et probatur aliis exemplis: nam olim filij Clericorum nascebantur serui ipso iure in pœnam paternæ incontinentiæ, *cap. cum multis, dist.* 15. Et tamen per dissuetudinem obrogata est pœna, manēte obligatione ad culpam, vt ibi notat Gloss. Item in Extrauag. *de reb Ecclesiæ non alienandis*, variæ imponuntur pœnæ ipso facto, quæ in aliquibus locis per dissuetudinem cessarunt, manente adhuc lege, eiusque prohibitione: vt etiam videre est apud Nauarrum. Et fundamentum est, quia potest aliquando rationabiliter auferri obligatio ad pœnam aliàs ipso facto incurrendam, etiamsi lex maneat: nam ita Pontifices aliquando etiam expressis constitutionibus ordinarunt. Nihil ergo obstat, quominùs illud quoque possit fieri per aliquam consuetudinem, & consensum tacitum Superioris, siue personalem siue legalem: neque hoc eò tendere dicendum est, vt delicta maneant impunita; sed vt aliis mediis & pœnis magis opportunis pro ratione temporis & personarum cohibeantur & castigentur. Hinc licèt in Extrauaganti 1. *de rebus Ecclesiæ non alienand.* & in Clementina *Ambitiosæ, eod. tit.* & in aliis multis decretis Pontificiis variæ pœnæ sint impositæ; eæ tamen iam vsu cessarunt manente legis obligatione. Et ita docet Nauarrus *cap. 27. numer. 250.* Gordonus *in summa tom. 1. lib. 2. quæst. 14. cap. 6. num. 22.* Montesinus *in part. 2. tom. 2. disp. 23. quæst. 13. num. 132. & 133.* Suarez *lib. 7. cap. 19. numer. 3.* Salas *disput. 19. sect. 9 numer. 75* Azorius *tom. 1. lib. 5. cap. 18. quæs. 10.* VViggers *in part. 2. quæst. 97. art. 3. numer. 35* Castrus Palaus *tom. 1. tract. 3. disputat. 3. punct. 4. §. 1. numer. 3.* Præpositus *in part 2. D. Thomæ quæst. 97. dub. 2. num. 11.* Syluius etiam *in part. 2. quæst. 97. art. 2. concluf. 6.* & alij. Sed è contra quærendum est,

An consuetudo possit abrogare legem quoad culpam manente obligatione quoad pœnam?

Resol. XX.

VIdetur negatiuè respondendum, quia cessante causa adæquata cessat effectus; ergo si propter consuetudinem cessat culpa, necessariò debet cessare pœna, siue lata, siue imponenda; quia culpa est causa adæquata pœnæ, & sic consuetudo aliter introducta irrationabilis erit.

Sed negatiuam sententiam communiter tenent Doctores; quia potest huiusmodi consuetudo aliquando esse rationabilis, qua luatur multa, aut quasi multa ab illis, qui faciunt id, quod fuit lege prohibitum, etiamsi absoluta prohibitio iam non subsit: sed quæ erat lex pœnalis copulatiua transierit in pœnalem disiunctiuam. Confirmatur, quia sæpiùs ob iustas rationes instituuntur ab initio huiusmodi ordinationes siue statuta, v. g. vel quòd

omnes tale vel tale quid faciant; vel talem aut talem ſummam pecuniæ pendant, aut aliam pœnam ſubeant. Patet hoc ipſo vſu in plurimis; ergo etiamſi ab initio lex ſit lata copulatiuè, poterit ſuperuenire ratio, quare rationabiliter Princeps mutare eam poſſit in merè diſiunctiuam, & per conſequens eo caſu, ſi quæ incipiat talis conſuetudo, cenſebitur ea rationabilis, & ſucceſſu temporis poterit legitimè eſſe præſcripta. Et ſic fortaſſe multæ leges ciuiles imponentes exactionem; vel prohibentes venari; vel aliquid ex Regno aſportare, licèt ab initio directiuæ fuerint, potuerunt vſu fieri merè pœnales, & quaſi naturam mutare, quia non aliter ſunt obſeruatæ. Vnde eò vſque etiam tantùm modò contra illas præſcriptum eſt.

Sed ſupradicta doctrina intelligenda eſt, quando pœna non ſupponit intrinſecè culpam: quia quando talis eſt pœna, non poteſt lex abrogari quoad obligationem directionis, quin etiam derogetur quoad huiuſmodi pœnam. Tales ſunt Eccleſiaſticæ cenſuræ: & hinc lex, quæ prohibet aliquid ſub pœna excommunicationis ipſo facto incurrendæ, non poteſt abrogari quoad prius, quin etiam abrogetur, quoad incurſionem talis pœnæ; quia hæc pœna intrinſecè ſupponit culpam & inobedientiam, quæ locum non habebunt, ſi lex non obliget ad ſimpliciter abſtinendum ab eo quod vetat: non ſunt autem omnes aliæ pœnæ generaliter ſaltem dictæ talis naturæ. Poterit autem huiuſmodi conſuetudo inchoari hoc modo, quòd homines paſſim incipiant non plus tribuere legi, quàm quòd deprehenſi in contrario facto ſoluant, vel luant pœnam appoſitam, idque exiſtiment pro bono publico, aut bono regimine communitatis ſatis eſſe: & quamuis ab initio peccaſſent; quando tamen ex illa ratione agendi vſitata ſufficienter fuerit obſeruata tacita voluntas Principis, huic ſe conformans, vel ipſa legitimè præſcripta fuerit, liberantur tunc ſubditi ab obligatione directionis & peccato; ſic quòd tantùm remanebit obligatio ad ſoluendam pœnam, quæ erit appoſita. Et hæc omnia docet Ioannes VViggers *in part. 2. quæſt. 97. art. 3. numer. 37. & 38.* Suarez *libr. 7. cap. 19. num. 11. & 12.* Caſtrus Palaus *tom. 1. tractat. 3. diſput. 3. punct. 4. §. 2. numer. 4.* Salas *diſp. 19. cap. 9. numer. 77.* Gordonus *in ſumma tom. 1. lib. 2. quæſtione 14. cap. 6. numer. 13.* & alij penes ipſos.

An conſuetudo poſſit abrogare legem prohibentem conſuetudinem contrariam?

Resol. XXI.

Respondeo, Suarez *lib. 7. cap. 7. num. 2. & cap. 19. numer. 18.* cum Salas *diſputat. 19. ſect. 7. numer. 71.* diſtinguere inter legem prohibentem introduci conſuetudinem; & inter legem improbantem illam: dicúntque aduersùs legem prohibentem conſuetudinem futuram præſcribi poſſe conſuetudine; ſecùs verò aduersùs legem improbantem conſuetudinem: quia non obſtante prohibitione conſuetudinis poteſt eſſe conſuetudo rationabilis, & legitimè præſcripta, at conſuetudo improbata vt irrationabilis, rationabilis eſſe non poteſt. Ergo, &c.

Sed Caſtrus Palaus *tract. 3. diſp. 3. punct. 4. §. 2. numer. 7.* cum Baſilio Pontio *de Matrim. lib. 6. cap. 6. numer. 19.* ſupradictam diſtinctionem veram eſſe dicunt; ſi quoties reprobatur conſuetudo, reprobaretur vt diſſona rationi, & contraria legi naturali aut diuinæ, aduersùs quam legem nulla conſuetudo prævalere poteſt. At quia non ſemper reprobatur conſuetudo, vt irrationalis; ſed quia Reipublicæ, aut Eccleſiæ non cenſetur conueniens: ideò exiſtimo ſupradictam diſtinctionem neceſſariam non eſſe; ſed idem eſſe dicendum de lege ſic improbante conſuetudinem, ac de lege conſuetudinem prohibente: quia ſi prohibet Legiſlator conſuetudinem, ideò illam prohibet, quia iudicat eſſe Reipublicæ inconuenientem; cùm enim iudicet legem latam conuenientem eſſe, ergo in idem redit prohibitio & reprobatio conſuetudinis inconuenientis.

Verùm ſententiam Suarez modo quo ſuprà diſtinguentem aliqui putant probabilem eſſe, & ideò VViggers *in part. 2. quæſt. 97. artic. 3. num. 43.* docuit, quòd lex quæ tantùm reuocat conſuetudinem antecedentem, vel nudè prohibet futuram abſque illius reprobatione, non impedit, quominùs conſuetudo poſſit etiam talem legem abrogare. Ratio eſt, quia cum tali reuocatione & prohibitione poteſt ſtare, quòd conſuetudo ſit rationabilis; neque enim lex ſufficienter contrarium declarat, nudè reuocando, vel prohibendo conſuetudinem; quia poteſt legiſlator habere iuſtam rationem id ſic ordinandi & ſtatuendi; & tamen ex altera parte poſſunt etiam occurrere aliquæ rationes probabiles, ob quas ſine iniquitate & cum aliquo fundamento poſſit aliter ipſe ordinare & conſtituere. Hæc VViggers, quæ ſatis probant ſententiam ipſius Suarez.

Notan

Notandum tamen est hîc, quòd licèt non poterit per consuetudinem abrogari lex, quæ reprobat consuetudinem contrariam, quandiu eædem manent rerum circunstantiæ; illis tamen mutatis poterit consuetudo etiam legem mutare. Ratio prioris partis est, quia hoc ipso, quo lex reprobat consuetudinem, declarat illam esse irrationabilem, aut corruptelam, quam diximus nihil posse valere, siue ad legem inducendam, siue abrogandam. Ratio posterioris partis est, quia non omnis consuetudo, quæ reprobatur, ideo reprobatur quòd sit contra ius naturæ, aut ius diuinum: sed aliquando propter aliquam notabilem indecentiam, vel propter plura pericula, aut grauiora incommoda communitatis, quæ cum tempore possunt mutari; ac proinde quæ vno tempore esset irrationabilis consuetudo, poterit alio tempore esse rationabilis, & sic desinere esse reprobata. Et ita docet VViggers *in part. 1. Diui Thomæ quæst. 97. art. 3. numer. 42.* Suarez *lib. 7. cap. 19. numer. 24.* Pontius *lib. 6. cap. 6. num. 9.* Sanchez *lib. 7. cap. 4. numer. 14.* Azorius *tom. 1. lib. 5. cap. 17. quæs. 10.* & alij.

An prior consuetudo remaneat abrogata per legem: si in ipsa non efficitur mentio de consuetudine in contrarium?

Resol. XXII.

Respondet Diuus Antoninus affirmatiuè, & colligitur *ex cap. 1. de constitut. in 6.* Sed aliqui distinguendum putant: quia aut consuetudo est generalis in tota prouincia aut Regno, aut specialis alicuius oppidi aut loci, vel determinati status personarum. Et quidem si consuetudo sit generalis, abrogatur per legem subsequentem, quamuis illius non fiat mentio: si autem sit specialis, non potest abrogari per legem subsequentem, nisi expressè fiat mentio consuetudinis per verba abrogatiua. Et hoc est quod dicitur *in dicto cap. 1. de constit.* Ratio autem huius differentiæ est, quia vt Legislator abroget priorem consuetudinem per legem subsequentem, opus est vt nouerit consuetudinem; & quando est consuetudo generalis, præsumitur iure nota à Legislatore: quando autem est specialis, potest ignorari in particulari, & præsumitur ignorari, si eius non fiat mentio in lege subsequenti; atque adeò consuetudo specialis in isto casu non abrogatur. Et ita docet Montesinus *in part. 2. tom. 2. disp. 23. de legibus, quæst. 13. num. 151.*

An si lex improbat consuetudinem per verba generalia, non solùm de consuetudine præterita, sed etiam de futura intelligatur?

Resol. XXIII.

Affirmatiuam sententiam docet ex multis Sanchez *tom. 2 lib. 7. disput. 4 num. 13.* vbi sic ait. Si dicas per verba apposita, non obstante consuetudine, non derogari consuetudini futuræ; sed soli præteritæ, iuxta glossam celebrem *Clement. statutum, verb. consuetudine, de elect* ac proinde non obstare, quominus consuetudo postea introducta possit impedimentum dirimens abrogare abolendo ius Pontificium, quod illud statuerat. Non iuuabit hæc euasio. Quia illa doctrina gloss. communiter reprobatur, & communis sententia docet vtramque consuetudinem, vt multis citatis docet Tiraquellus *de retract. in præfat. numer. 13. & 19.* Couarruuias *variar. cap. 13. num. 14.* Burgos de Paz *leg. 1. Tauri, num. 464. & 479.* Zauallos *in suis quæstionib. pract. q. 704. per totam.* Hæc Sanchez.

Sed non desinam hîc adnotare sententiam Gloss. à Sanchez reprobatam approbare Suarez *lib. 7. cap. 7. à num. 2.* existimantem verba illa generalia, non obstante contraria consuetudine, solùm ad præteritam consuetudinem se extendere, neque futuram respicere; quia improbare consuetudinem est quid odiosum: ergo non est extendenda, sed limitanda. Secundò, quia illis verbis solùm intendit Legislator tollere consuetudinem contrariam suæ legi: consuetudo autem quæ nondum est, non est legi contraria: ergo de illa lex non loquitur. Tertiò, quia sæpè Legislator verbis claris consuetudinem futuram prohibet, vt si dicat, nolumus contra legem hanc aliquam consuetudinem valere: ergo cùm id non exprimit, censendus est solùm præteritam consuetudinem improbare.

Et tandem non desinam hîc apponere verba Villalobos *in summ. tom. 1. tractat. 2. difficultate 39. numer. 8.* vbi sic ait. [Que diremos si en la ley se pone clausula, *non obstante quacunque consuetudine?* Respondeo con Couarruuia lo primero, que si la ley ò Canon reprobasse alguna costumbre por iniqua y mala, no solo condena la passada, sino la futura, porque es la misma razon de la vna que de la otra. Lo secundo digo que si la ley reprobasse expressamente la costumbre futura, no puede preualecer contra la tal ley costumbre, come dizen Abad, y otros que cita, saluo se vuiesse nueua causa para induzir la tal costumbre, como lautamente lo

prueua Couarruuias y Sanchez. Mas quando no dize mas, que non obstante consuetudine: no deroga mas que la passada.] Ita ille.

An consuetudo habeat vim interpretandi legem?

RESOL. XXIV.

REspondeo affirmatiuè cum Montesino *in part. 2. tom. 2. disp. 23. de legibus, quæst. 73. numer. 226.* & aliis Doctoribus suprà citatis. Et ideo sacra Rota in vna Romana pensionis die 14. Februarij 1583. & in vna Burgensi Quindenniorum die 5. Decembris 1601. coram Seraphino *decis. 606. n. 17. & decis. 1410. num. 3.* dixit consuetudinem esse optimam legis interpretem.

Sed pro maiori intelligentia notandum est dupliciter posse consuetudinem interpretari legem; vno modo sic, vt tantùm sit index & quasi testis veri, & germani sensus Legislatoris, qui ex modo & consuetudine seruandi legem colligi potest, tanquam ex probabili videlicet, vel moraliter certo argumento, nisi aliunde de contrario constaret: cuius quidem argumenti tanta est efficacia, quòd Doctores frequenter dicant legem esse interpretandam iuxta consuetudinem loci, etiamsi oporteat verba legis minùs propriè exponere. Vide Glossam *in cap. nonnulli, de rescript.* Quod etiam locum potest habere in consuetudine antecedente legem, si nimirum ad eius conformitatem, vel confirmationem lex sequens appareat lata: alio modo potest consuetudo interpretari legem, tanquam scilicet causa concurrens ad introducendum & stabiliendum aliquem sensum legis, eiusque obseruationem; qui forsitan minùs cum prima Legislatoris mente congruat, vel plus aut minus contineat; & hanc virtutem intendunt potissimum Authores adscribere consuetudini, quando conclusionem suprà positam tradunt. Et probari potest, quia non est necessaria maior auctoritas, nec expressior voluntas Legislatoris ad legem interpretandam, quàm vel ad nouam inducendam, vel ad inductam abrogandam, aut derogandam; quod consuetudinem præstare posse iam suprà demonstratum est. Hinc fit, quòd licèt aliquando ex verbis aut materia legis sit ambiguum, vtrùm sub mortali obliget, & ideo per se sumpta foret in benigniorem partem interpretanda: nihilominus si constet eam consuetudinem esse receptam, tanquam grauiter & sub mortali obligantem, debeat illa censeri hoc modo obligare; vt docet Syluester *verb. præceptum, numer. 2.* & Caietanus *2. 2. quæst. 186. art. 9. ad primum*, & Nauarrus *c. 21. num. 11.* & alij.

An consuetudo possit lege abrogari?

RESOL. XXV.

REspondeo affirmatiuè *ex cap. 1. de constitut. & ex cap. cum consuetudine, de consuetud.* dummodo lex clarè & ex diametro contraria sit consuetudini: nam si consuetudo compati potest cum lege, etiamsi verba legis essent restringenda, consuetudo est obseruanda: nam iuris correctio vitanda est, & consuetudo legitimè præscripta est quoddam ius.

Nota secundò, quod licèt per legem generalem abrogetur consuetudo æquè generalis illi opposita; etiamsi illius non fuerit facta mentio, neque lex habuerit clausulam derogatoriam; tamen hoc non procedit quoad consuetudinem alicuius loci: ideo per legem vniuersalem non censetur derogata consuetudo alicuius loci, neque statutum ius commune non continens, nisi talis statuti aut consuetudinis fiat mentio specialis; vel saltem in genere apponatur clausula derogatoria cuiuscunque consuetudinis, vel statuti in contrarium. Et ratio est, quia Princeps vel Pontifex locorum consuetudinem & statuta censentur ignorare.

Nota tertiò, legem specialem factam à Principe vel Pontifice pro aliqua ciuitate vel Prouincia, probabile est non derogare consuetudinem illius Prouinciæ, nisi expressè apponatur clausula derogatoria. Ex quo infertur idem esse dicendum de statuto facto ab aliqua ciuitate, vel populo, ad cuius valorem Principis consensus requiritur: nempe tale statutum non derogare consuetudinem contrariam, nisi Princeps conscius fiat talis consuetudinis derogandæ: fortè enim si sciret consuetudinem, non præstaret consensum statuto derogatorio: ac proinde ignorantia consuetudinis, cui opponitur statutum, reddit consensum inualidum. Et omnia supradicta docet Suarez *lib. 7. cap. 20. num. 7. & 8. & 15.* Castrus Palaus *tom. 1. tractat. 3. disputat. 5. punct. 5. §. 1. à numer. 1. vsque ad numer. 7.*

Notandum est tamen hîc obiter cum Granado *in part. 2. Diui Thomæ controuers. 7. part. 2. disp. 16. sect. 3. numer. 18.* quòd Episcopus, sicut potest reuocare suam legem ita & tollere consuetudinem suæ Diœcesis propriam, quia hæc similis est legi.

Qualis

Qualis esse debeat consuetudo vt lex non censeatur illam abrogare ex præcisa positione legis, sed addenda sit clausula derogatoria?

Resol. XXVI.

AD hoc dubium ita respondet Suarez *lib. 7. cap. 20. numer. 12.* Probabiliter censeo non esse restringendam regulam, illius textus ad consuetudinem præscriptam; sed intelligendam esse de consuetudine rationabili & honesta, & tam publico vsu, & tanto tempore firmata, quod sufficeret ad legem introducendam, si Princeps illam sciret: eò quod prudenti arbitrio verisimile sit Principem fuisse in illam consensurum, si illam sciret. Tunc enim ob contrariam rationem non est verisimle velle contra illam obligare per legem generaliter latam, seu velle illam tollere, dum illam ignorat, nisi expressiùs id declaret: nam in talem consuetudinem & verba & ratio dicti cap. 1. optimè cadunt. Nam verbum derogandi rectè etiam de tali consuetudine dicitur; tum quia etiam dici solet de aliis iuribus iustitiæ, quæ non sunt leges: vt dicimus Principem concedendo priuilegium nolle derogare iuri tertij; tum etiam quia illa consuetudo de se sufficiens esset ad ius inducendum, nisi obstasset Principis ignorantia: tum denique quia populus habet quoddam ius, vt non cogatur mutare talem consuetudinem, cui non intelligitur velle derogare Princeps, nisi id exprimat.

Sed his non obstantibus Castrus Palaus *tom. 1. tract. 3. disp. 3. punct. 5. §. 1. num. 8.* probabiliùs censet Regulam *cap. 1. de constit. in 6.* de sola consuetudine præscripta intelligendam esse; quia consuetudo, quæ præscripta non est, non est ius, neque facultatem tribuit illa vtendi, vt constat ex superioribus, & omnes admittunt: ergo illa excusari non possunt subditi à legis obseruatione. Secundò, sola consuetudo præscripta præualet aduersùs legem latam: Ergo sola illa impedit obligationem legis ferendæ. Tertiò, derogatio propriè est alicuius iuris & facultatis; at ex consuetudine non præscripta nullum resultat ius, ergo nulla indiget derogatione talis consuetudo. Quartò consuetudo introduci non potest resistente Principe; at qui legem contrariam instituit, resistit eius introductioni; ergo, &c. Quintò, impediri legem consuetudine res est odiosa, & in Legislatoris detrimentum; ergo non debet extendi ad omnem consuetudinem. Sextò, consuetudo est stricti iuris, strictéque est interpretanda, vt tradit Rota *in nouissimis part. 2. apud Farinacium decis. 112. numer. 4.* ergo sola præscripta debet obstare legis efficaciæ; quia sola hæc est, quæ propriè dicitur consuetudo. Et hanc Castri Palai sententiam tenet etiam Mascardus *de probationibus concluf. 423. num. 17.*

An consuetudo legitimè præscripta possit abrogare aliam consuetudinem & de tempore ad hoc requisito, præcipuè in materia Ecclesiastica?

Resol. XXVII.

REspondeo consuetudinem antiquam per subsequentem abrogari posse seruata proportione, id est, vniuersalem per vniuersalem; particularem per particularem in eodem loco: nam in diuersis non sunt contrariæ, vniuersali verò derogari per particularem alicuius loci pro illo etiam loco: vniuersalem denique derogare particulari. Ita ferè Hostiensis *in summa eod. tit. §. quæ cui præiudicet, & omnes.* Et ratio generalis est, quia ita comparantur consuetudines inter se, sicut leges, vel & consuetudo seruata proportione. Vnde quod dicitur *in § penult. Instit. de iur. natur.* Ea quæ ciuitas constituit, sæpè mutari solent, vel tacito consensu populi, vel alia postea lege lata: sicut est verum de his, quæ iure scripto sunt constituta; ita etiam à fortiori de iure non scripto: quia non minùs, imò magis videtur posse mutari tacitus consensus per tacitum contrarium, quàm expressus per tacitum: sed hoc potest fieri, vt ostensum est. Ergo, &c. Vnde in primis necesse est consuetudines esse contrarias: nam si possunt ad concordiam reduci, obseruandæ sunt.

Sed difficultas est de tempore requisito in Ecclesiasticis consuetudinibus. Ad quam sic respondet Suarez *lib. 7. cap. 20. num. 21.* Quæri potest; an in Ecclesiasticis consuetudinibus requiratur tempus 40. annorum, vt posterior reuocet priorem. Panormitanus enim dicit indifferenter sufficere tempus 10. annorum: sequitur Felinus; & reddit rationem quia posterior consuetudo non est contra ius: quod sic declarat. Quia vel prior consuetudo fuit contra ius, & sic posterior est secundùm illud antiquius ius, quod per priorem consuetudinem reuocatum fuit; & sic ad illud faciliùs fit regressus: vel prior consuetudo fuit præter ius, & sic etiam posterior erit præter ius; & ita semper in posteriori consuetudine sufficiunt decem anni.

Hunc verò discursum non approbat Rochus *suprà* cum Barbosa, *ibi.* Et mihi etiam videtur difficilis, quia nulla ratio iuris non scripti

ſcripti in eo habetur. Et ideo breuiter cenſeo primò. Si prior conſuetudo non fuit contra, ſed præter ius, poſteriorem eſſe ſimpliciter contra ius, & ideo poſtulare tempus canonicæ præſcriptionis. Probatur, quia prior conſuetudo induxit ius, cui eſt contraria poſterior, quæ non eſt conformis alicui iuri. Item ſi prior conſuetudo fuit vniuerſalis, & poſterior particularis, eſt id euidentius, quia conſuetudo vniuerſalis ius commune inducit: idem autem videtur, ſi prior fuerit particularis eiuſdem loci, & iuri communi non contraria. Nam conſuetudo contra ſimile ſtatutum eſſet contra ius, & poſtularet tempus canonicæ præſcriptionis; ergo idem eſt de conſuetudine: nam eſt æqualis ratio. At verò ſi prior conſuetudo fuit contra ius commune, quod non fuit omnino ablatum illa conſuetudine; quia non fuit vniuerſalis, ſed particularis, quæ illi derogauit: tunc probabile eſt poſteriorem conſuetudinem decem annis præſcriptam ſufficere; quia non eſt ſimpliciter contra ius: quia ius commune ſemper manet, ad quod per illam conſuetudinem fit regreſſus, & tunc procedunt quæ Felinus tradit. Secùs verò cenſeo, ſi prior conſuetudo fuit vniuerſalis, & abrogauit omnino ius vniuerſale antecedens: nam tunc exiſtimo neceſſariam eſſe præſcriptionem canonicam quadraginta annorum contra talem conſuetudinem; quia poſterior conſuetudo iam eſt omnino contra ius commune inductum per priorem conſuetudinem. Aliud enim ius antiquius vtraque conſuetudine perinde ſe habet, ac ſi non præceſſiſſet; quia omnino ſublatum eſt. Hucuſque Suarez.

Sed aduersùs illum contrariam ſententiam docet Caſtrus Palaus *tom. 1. tractat. 3. diſput. 3. §. 2. punct. 5. numer. 5.* vbi putat idem tempus eſſe neceſſarium ad abrogandam conſuetudinem conſuetudine, ac fuit requiſitum ad illius introductionem: cùm autem ad introducendam conſuetudinem, ſiue abrogationem legis, ſiue illius conſtitutiuam, dixerimus decennium ſufficere tam in materia ciuili, quàm Eccleſiaſtica: efficitur ſanè idem tempus decennij ſufficiens eſſe ad abrogandam conſuetudinem. Rationem reddimus, quia conſuetudo abrogans legem & ius conſtitutum, non eſt contra ius, ſed potiùs iuri conformis, quia ex ipſo iure habet hanc efficaciam nemine repugnante: leges autem expoſtulantes tempus quadragenarium ad præſcriptionem loquuntur de præſcriptione iuris contra Eccleſiam Eccleſia contradicente: at conſuetudo legalis non præſcribit contra Eccleſiæ mandatum ex repugnantia Eccleſiæ; ſed potiùs ex eius conſenſu & voluntate: ergo non eſt idem tempus expoſtulandum. Ita Palaus. Sed ego puto non eſſe recedendum à ſententia Suarez. nam, vt ſuperiùs firmatum eſt, & præcipuè ex ſacra Rota, in materia Eccleſiaſtica nulla valet conſuetudo, niſi ſit quadragenaria.

An credendum ſit Doctori teſtanti de conſuetudine?

Resol. XXVIII.

AD hanc quæſtionem ita reſpondet Villalobos *in ſumma tom. 1. tractat. 2. diffic. 39. numer. 11.* [Aduierte que no conuienen los Doctores en ſi, ſe ha de creer, ò no a vn Doctor, que teſtifica la coſtumbre; dizen que ſi Bartolo, Gomez, y Maſcardo con muchos que reſieren. Mas lo contrario tienen Iaſon, Nauarro, y otros, que reſiere Maſcardo y fundaſe en que las coſas que ſon de hecho, como es coſtumbre muchas vezes engañan à los muy prudentes, como dize vna ley, y en otras razones, que alli trae Maſcardo. Eſta ſegunda ſentencia me parece mas verdadera, ſaluo quando el Dotor teſtificaſſe de la coſtumbre de la Tierra donde viue, que entonces parece que ſe le deuia dar credito.] Ita ille. Dicendum eſt igitur Doctori excellenti teſtanti de conſuetudine credendum eſſe præſumptiuè, non concludenter. Vide Sanchez *tom. 2. lib. 7. diſp. 17. numer. 7.* Salas *de legibus, diſput. 19. ſect. 18.* & alios penes ipſos.

Non deſinam tamen hîc adnotare in foro conſcientiæ poſſe quem ſtare aſſertioni vnius Doctoris teſtantis de conſuetudine docere Granado *in part. 2. D. Thomæ contr. 7. tractat. 3. part. 2. diſput. 16. ſect. 1. numer. 12.* vbi ſic ait: Petet aliquis, an ſufficiat teſtimonium vnius præcellentis Doctoris affirmantis eſſe conſuetudinem non ſeruandi aliquam legem; vt ſaltem pro foro conſcientiæ illi ſtandum ſit, & poſſit lex ſine ſcrupulo non ſeruari. Alij negant, ſed valde probabile mihi videtur, quòd multi recentiores affirmant, ſcilicet, credi poſſe prædicto viro teſtanti conſuetudinem, quantumuis illa ſit contra ius, ſeu ad abrogandam legem. Probatur, quia auctoritas vnius præcellentis Doctoris rem facit probabilem, quandiu oppoſitum apertè non conſtat: ergo ſi teſtetur eſſe ſufficientem conſuetudinem ad ceſſationem legis, id erit probabile; dummodo contrarium non probetur clarè, ac proinde tuta conſcientia poterit non ſeruari. Ita Granado, cuius ſententiam docet etiam Suarez *lib. 7. cap. 11. numer. 8.* & Salas *diſput. 19. ſect. 19. num. 108.*

Dicendum eſt igitur quod in foro externo Doctori fidem facienti de conſuetudine, fides non adhibetur ſecundùm magis receptam ſententiam per ſacram Rotam approbatam in

vna

vna Romana Thesaur. die 3. Iulij 1606. coram Gregorio XV. *decis.* 278. *numer.* 5. & in vna Parmensi die 14. Aprilis 1600. coram Seraphino *decis.* 1349. *num.* 5. & in vna pecuniariæ die 21. Iunij 1602. coram Coccino apud Durandum *decis.* 137. *num.* 27.

An in materia præcedentiæ sit attendenda consuetudo?

Resol. XXIX.

CAsus est practicabilis, & affirmatiuè respondet Gloss. *in cap.* 2. *verb. auscultetur, in fin. de offic. Archidiac.* Corneus *consil.* 193. *num.* 4. *lib.* 2. Riminaldus iunior *lib.* 1. *consil.* 95. *num.* 22. Felinus *in cap. statuimus, de maior. & obedient.* quod procedit, etiamsi consuetudo iuri repugnet. Et ita determinauit sacra Rota in vna Pampilonensi præeminentiarum die 29. Octobris 1593. coram Mantica *decis.* 244. *num.* 2. In vna Colonien si præcedentiæ die 9. Iulij 1627. coram Vbaldo penes Querilios Venetos *decis.* 85. *num.* 5. & 6. Et in vna Illerdensi præeminentiarum die 20. Iunij 1603. coram Gregorio XV. *decisione* 124. *num.* 2. vbi *num.* 4. eius Additionator Oliuerius Beloraminus *littera A* sic ait. Quòd attendatur consuetudo in materia præcedentiæ asserit Cardinalis *consil.* 62. *numer.* 1. Natta *consil.* 62. *in fine.* Menochius *consil.* 51. *num.* 89. Rota *decisione* 596. *part.* 4. *in recent.* Seraphinus *decisione* 964. & fuit dictum in Pampilonen. præeminentiarum 17. Aprilis 1592. coram Cardinali Pamphilio, quod procedit etiamsi illa consuetudo repugnaret dispositioni iuris communis, puta si minùs dignum præferat digniori. Menochius *consil.* 51. *num.* 51. Seraphinus *dicta decisione* 964. Verùm quòd huiusmodi consuetudo tanquam irrationabilis & corruptela non teneat, non obstante quòd sit immemorabilis, dicit Ruinus *consil.* 155. *num.* 11. *lib.* 4. Tob. *consil.* 72. *num.* 24. Menochius *consil.* 126. *num.* 31. *in fin. &* 32. & dixit Rota coram Sanctissimo *infrà decisione* 310. Sed hæc opinio habet locum, quando consuetudo in omnibus casibus absolutè, & in omnibus locis sine causa aliqua præferret minus dignum magis digno: secùs autem est, quando in aliquo casu particulari concurrente aliqua qualitate, & ex aliqua rationabili causa minùs dignus præfertur, quia tunc consuetudo non est irrationabilis Ita Menochius *consil.* 52. *numer.* 99. *& sequent.* & dixit Rota in Seguntina præcedentiæ 23. Iunij 1609. coram R. Domino Pamphilio, vbi etiam dicit huiusmodi consuetudinem induci ex solo spatio decem annorum. Et ita ad concordiam reducuntur istæ duæ opiniones, quæ aliàs videntur inter se contrariæ. Sed hoc vltimum quod docet Beloraminus non approbo, quando consuetudo introduceret præcedentiam contra ius Canonicum: & ideo cum de iure Archidiaconus sit maior Archipresbytero, vt patet *ex cap. ad hæc, de offic. Archidiac. & cap.* 2. *de offic. Archipresbyt.* in hoc tamen præualet consuetudo Ecclesiarum; vt Archipresbyter, vel Præpositus, aut alia dignitas, Archidiacono, & aliis dignitatibus præferatur, quia rationabilis esse potest diuersa in huiusmodi rebus consuetudo propter diuersas causas, vel officia singulis dignitatibus attributa Cardinalis Tuschus *littera A. conclusione* 482. *numer.* 22. & exemplum ponit Alexander *consilio* 142. Viso processu *lib.* 6. in Ciuitate Paudæ, vbi Archipresbyter præcedit Archidiaconum ex antiqua consuetudine, & sic installat Abbatissas exemptas, & beneficiatos in ciuitate; Archidiaconus verò beneficiatos extra ciuitatem: tamen hæc consuetudo, cùm sit contra ius Canonicum, debet esse præscripta per quadraginta annos, aliàs non releuat. Et ita docet Barbosa *de Canon. cap.* 5. *num.* 40.

An valeat consuetudo, quòd minor numerus testium quàm septem in testamento sufficiat?

Resol. XXX.

REspondeo. Quòd de consuetudine potest adhiberi in testamento minor numerus testium, quàm septem: & talem consuetudinem esse validam tradit Bartolus *in leg. omnium, Cod. de testament.* Et regulare est, quòd quoad solemnitatem actus inspicitur consuetudo Regionis *leg.* 1. *in fin. ff. de ventr. inspic.* & dicit *ibidem* Bartolus; & de statuto, quod possit inducere, vt testamentum valeat cum minori numero testium *in* §. *testamentum, quæst.* 25. *numer.* 23. Statuto autem æquiparari consuetudinem textus *in l. omnes populi*, ibi, *legibus vel moribus, vbi notant Doctores, ff. de iust. & iur.* & Bartolus *in dicta leg.* 1. *præcipuè, numer.* 42. *vers. mihi videtur* æquiparat statutum & consuetudinem.

Notandum est etiam, quòd talis consuetudo non possit dici omnino contra ius: clarum enim est de iure Canonico testamentum coram duobus testibus & Parocho sustineri, *cap. cùm esses, cap. relatum, de testament.* quæ dispositio fuit extensa per Doctores, vt procedat, etiamsi testamentum sit conditum coram quatuor testibus sine Parocho ea ratione:

ratione ; quia alij duo teſtes ſupplent præſentiam Parochi. Abbas *in dicto cap. cum eſſes, numer.* 10. & *ibidem* Didacus *numer.* 13. Rolandus *conſil.* 92. *numer.* 42. *& ſequent. lib.* 3. vbi adduxit Alexandrum atteſtando de communi cum latè adductis per Clarum *in* §. *teſtamentum, quæſt.* 56. & Craſſum etiam *quæſtione* 56. Et licèt adſint aliqui Doctores pro contraria opinione, vt per Craſſum *numero* 9. Tamen non propterea videtur poſſe dici talis conſuetudo contra ius, etiam quòd adeſſet in contrarium communis opinio, dummodo non eſſent contra legem vel canonem expreſſum, vel contra rationem legis expreſſam. Puteus *deciſione* 240. *lib.* 3. Cardinalis Seraphinus *deciſ* 645 *numer.* 1. & hæc omnia firmauit Sacra Rota in vna Leodien. Dominij die 4. Martij 619. coram Caualerio *deciſ.* 497. *num.* 1. *& ſequent.*

An conſuetudo particularis attendenda ſit, vbi adeſt vniuerſalis: & an conſuetudo extendenda ſit de loco ad locum?

Resol. XXXI.

Respondeo. Quòd vbi adeſt conſuetudo particularis, non attenditur vniuerſalis, aut loci dominantis: & ideo non eſt attendenda conſuetudo generalis totius Archiepiſcopatus, quando in loco particulari viget contraria conſuetudo: nam ad eam tanquam loci dominantis recurritur tantummodo in ſubſidium deficiente conſuetudine particulari, *ex cap. ſuper eo, de cenſ.* Federico de Senis *conſil.* 9 . *verb. tertiò probo.* Bartolo *in leg.* 2. *num.* 41. *C. quæ ſit longa conſuetudo.* Pariſio *conſil.* 25. *num.* 42. *lib.* 4. & ita docet Sacra Rota in vna Calaritana Decimarum die 19. Martij 1610. & in vna Pamphilonenſi Vicariæ de Apre die 3. Martis 1617. coram Caualerio *deciſione* 95. *num.* 3. *& deciſione* 419. *num.* 4. & in vna Placentina Decimarum die 10. Maij 1628. coram Domino meo Coccino Decano apud Querilios Venetos *deciſ.* 169. *num.* 8. vbi plures aliæ Rotæ deciſiones adduntur: igitur in concurſu conſuetudo particularis præualet generali.

Quoad ſecundam dubitationem reſpondeo. Quòd conſuetudo non extenditur de loco ad locum, nec de perſona ad perſonam, *in leg.* 3. § *ſi quis hoc interdicto*, & *ibi* Bartolus *de itin. actuque priuat. ex leg. ius ſingulare, & leg. quod verò contra, ff. de leg.* Aretino *conſil.* 122. *numer.* 4. Decio *conſilio* 483. *num.* 22. Purpurato *conſilio* 522. *num.* 12. Vnde ex his ſequitur, quòd conſuetudo in ſpecie probari debet, vt docet Cruetta *conſilio* 96. *num.* 4. Ripa *in reſponſ. lib.* 2. *cap.* 25. *numero* 17. *in fine.* Paulus de Caſtro *conſil.* 340. *in fine. verb. ſupereſt, lib.* 2. & ita firmauit Sacra Rota in vna Burgenſi de Cudejo die 3. Iunij 1599. coram Mantica *deciſione* 284. *num.* 6.

Non deſinam tamen hîc apponere verba Ioannis Salas de Legibus *diſputat.* 19. *ſect.* 14. *numer.* 10. vbi ſic ait. Licèt communiter dici ſoleat vſum & conſuetudinem, quæ iuri communi repugnat, vel præter illud eſt, non extendi de loco ad locum, nec de perſona ad perſonam, nec de caſu ad caſum, vt cum Aretino, Alexandro, Pariſio & aliis obſeruat Menochius *de retinend. poſſeſſ. remed.* 5. *numero* 91. eò quòd conſuetudo & præſcriptio habeat tantum de potentia, quantum de vſu & actu, vt ex Baldo, & aliis ibidem comprobat. Nihilominus cùm eadem ſubeſt ratio & æquitas, conceditur extenſio vſus & præſcriptionis; vt poſt Iaſonem, Pariſium & Bartolum affirmat Menochius *ibi num.* 65. nec immeritò, quia, vt inquit Cruettus *conſil.* 238. *numer.* 8. conſuetudo veritati æquiualet. Quod totum de rationabili conſuetudine intellige: nam irrationabilis non meretur nomen conſuetudinis, ſed corruptelæ, vt ait Panormitanus *ad cap. cùm venerabilis, de conſuetud. num.* 4. ſubditque prima fronte irrationabilem præſumi eam, quæ eſt contra Sacros Canones. Quando ergo in propria ciuitate non fuerit conſuetudo certa, vel ſtatutum, ſiue lex de re aliqua; attendenda erit conſuetudo vicinarum ciuitatum, ſi rationabilis ſit & amplectenda in iudicando, iuxta cap. *cum eo, de cenſ.* & cap. *cùm olim, de conſuetud.* vt *ibi* Panormitanus *num.* 1. docet. Sed hoc intellige de interpretatione non authentica, qualem faciunt Doctores, aut indicia: nam conſuetudo vnius ciuitatis vel Prouinciæ non habet auctoritatem inducendi, vel abrogandi legem in alia; licèt in dubio aſſumi poſſit ad explicandam vim legis vel conſuetudinis alterius ciuitatis vel Prouinciæ.

An conſuetudo immemorialis cenſeatur derogata per clauſulam generalem reuocantem conſuetudines?

Resol. XXXII.

Affirmatiuam ſententiam, quando additur dictio vniuerſalis, tenet Gloſſ. *in Clement. vltim. de rebus Eccleſ. in fin. ibi* Cardinalis & Imola *numer.* 6. Azeuedo *in leg.* 3. *num.* 31. *tit.* 1. *lib.* 2 *recompil. numer.* 2. Pelaez de

Mierez

Mierez *tractat. de maiorit. part.* 4. *quæst.* 20. *numer.* 51. Rochus *de Curtis in cap. fin. de consuetud. numer.* 525. *& sequent.* Felinus *cap. causam, de sentent. & re iudic. numer.* 12. *& in cap. dilecti, numer.* 3. *de maior. & obed.* Ruinus *vol.* 4. *consil.* 156. *numer.* 8. & hanc opinionem tenet etiam Sanctarellus *variar. tom.* 1. *quæstione* 15. *numer.* 12.

Sed negatiuæ sententiæ ego adhæreo, quam tuetur Afflictus *decisione* 254. Couarruuias *lib.* 3. *variar. cap.* 35. *numer.* 5. Menochius *consilio* 93. *numer.* 7. *& consil.* 96. *numer.* 65. *& consilio* 291. *num.* 96. Castrus Palaus *tom.* 1. *tract.* 3. *disputat.* 3. *punct.* 4. §. 1. *numer.* 10. Gordonus *in summa tom.* 1. *lib.* 2. *quæst.* 14. *cap.* 8. *numer.* 27. & ita determinauit Sacra Congregatio sub die 4. Maij 1573. teste Cardinali Bellarmino *in Concilium Tridentinum sess.* 22. *cap.* 7. *littera S. & sess.* 24. *cap.* 4. *littera Z.* & sequitur Rota in vna Placentina Canonicatus die 25. Maij 1612. *apud posthumas Farinacij tom.* 2. *decisione* 286. *num.* 1. & ratio est: quia pro consuetudine immemoriabili titulus iustus præsumitur, & habet vim priuilegij à Principe concessi; sed priuilegium non derogari censendum est ex clausula generali derogante consuetudinem. Ergo, &c. Et ita hanc opinionem præter Doctores citatos docet Gonçales *in Regul.* 8. *Cancellariæ gloss.* 33. *numer.* 5. Garzias de beneficiis *tom.* 1. *part.* 3. *cap.* 2. *numer.* 194. *&* 195. cum Narbona *Recopil. lib.* 2. *tit.* 4. *leg.* 59. *Gloss.* 1. *num.* 240. vbi adducit plures declarationes Sacræ Congregationis asserentes Concilium Tridentinum in clausula, Non obstantibus consuetudinibus in contrarium, non includere immorabilem.

Non desinam tamen hîc adnotare, quod valde menti tenendum est, quòd licèt ex dictionibus vniuersalibus adunatis verbo consuetudini, non censeatur derogatum consuetudini immemoriabili: tamen quando consuedo est iniqua & irrationabilis, censetur in dictis verbis damnata & reprobata. Et ita cum multis Doctoribus tenet Sanctarellus *variar. resol. tom.* 1. *quæst.* 4. *n.* 37. & firmauit Sacra Rota in vna Cracouiensi Iuris legendi die 21. Maij 1627. coram Domino meo Cocino Decano apud Guerilios Venetos *decis.* 71. *num.* 3. *&* 7. Vide etiam Narbonam *de appellat. vicar. part.* 2. *fundam.* 4. *num.* 19.

TRACTATVS SEXTVS MISCELLANEVS.

An Proreges possint pro eorum arbitrio aggratiare, vt vulgò dicunt, delinquentes, qui accusatorem non habent, & pro dictis gratijs pecuniam accipere?

RESOL. I.

AFFIRMATIVE videtur respondendum ex Mastrillo *de Magistr. tom. 2. lib. 5. cap. 6. n. 147.* vbi sic ait. Prorex potest de criminibus & pœnis gratiam facere, dummodo adsit partis remissio, vt clarè colligitur ex eius Patente, *ibi.* Et vbi desit partis instantia, pœnas remittere, relaxare & condonare, prout nos facere possemus. Et ita etiam docet Sesse *de inhibit. cap. 1. § 4. numero 10.*

Sed ego placentia Principibus loqui non debeo, sed vera; ideò ad præposita dubia negatiuè respondeo, quia, vt benè aduertit D. Thomas *in 2. 2. quæst. 67. art. 4.* Bannes, Syluius, cæterique Expositores potest quidem Princeps pœnas delinquentibus minuere, & in totum relaxare: sed hoc non est relictum arbitrio suo, interest enim Reipublicæ delicta punire, *ex leg. si ita vulneratus ff. ad leg. Aquil. & alius iuribus*, sed facere debet ex rationabili causa & rarissimè. Et ideò Villalobos *in summa tom. 2. tract. 14. difficult. 17. numer. 2.* sic ait. [Quando perdona la parte, puede el Iuez superior relaxar, y remitir la pena; mas esto no ha da ser à su aluedrio, sino quando viere, que conuiene al bien comun: y que no lo puede hazer, si no es con causa bastante es claro, y verdaderamente redunderia en gran danno de la Republica, si el Superior à su aluedrio dexasse de castigar los delictos, o castigasse menos de lo que conuiene.] Ita ille.

Hoc idem dixit Molfesius *in summa tom. 1. tract. 9. cap. 9. num. 50.* vbi sic asserit. Solus Legislator ex bono communi potest pœnam remittere delinquenti; si enim Princeps id faceret sine rationabili causa, peccaret mortaliter, cùm esset in magnum nocumentum Reipublicæ, cuius interest delicta punire. Idem etiam docet Ledesma *in summa tom. 2. tract. 8. cap. 22. difficult. 5. concluf. 6.* Aragonius *in 2. 2. quæst. 76. art. 4.* Azorius *tom. 3. lib. 13. cap. 13. quæst. 3.* & alij communiter.

Dico igitur non posse Proreges pro suo arbitrio communiter aggratiare delinquentes, etiamsi accusatorem non habeant; sed attendere debent ad qualitatem delicti, quod est remittendum, & ad cæteras circunstantias concurrentes: ex quibus omnibus est iudicandum, num bono communi expediat, aut certè cum illo non pugnet tale delictum tunc remitti. Vnde sequitur Proreges peccare mortaliter, etiamsi semel pœnam remitterent delinquenti facinoroso, vt homicidæ ex industria, alicui sicario, assassino, &c. vel secundò si passim etiam delicta leuia condonarent: nam etiam in hoc vltimo casu talis remissio vergeret in damnum Reipublicæ.

Non igitur nego, & hoc vult dicere Mastrillus & Sesse, vbi supra, posse Proreges aliquando pœnas criminum condonare: id quod constanter nego est, passim hoc facere, nam ex multitudine gratiarum populus efficeretur audacior ad delinquendum. Rarissimè ergo id eis concedo ob iustas euidentes causas, & miserabiles casus, quales essent, minor ætas rei, senectus infirma, delictum sine animi deliberatione, sed ex impetu commissum, insignis delinquentis peritia, seu ars Reipublicæ necessaria, vel perutilis, primum & vnicum delictum alioqui bonæ vitæ hominis, homicidium casuale, merita delinquentis, vel suorum, vel alterius, qui pro illo preces Principi offerat, & similia. De quibus vide Tassonum *in pragmat. de Antifato, vers. 12. obseruation. 1. d. n. 125.* & Sanchez *in opusc. tom. 2. lib. 6. cap. 1. dub. 21. num. 11.*

Et ita hanc sententiam præter Doctores citatos mordicus sustinet Pater Hernandus de Mendoça Societatis IESV in tractatu de hac quæstione ad Comitem de Lemos tunc Progem Neapolitanum. Et quia Codex non ita facilè inuenitur, ponam hîc per extensum aliqua eius verba. Sic itaque *in cap. 2.* asserit. [La segunda cosa que V. E. ha de considerar es segun he dicho la cantidad, y numero de las gracias que concede, porque tambien esto es cosa muy peligrosa por la ocasion

que

que ſe da a los demas de pecar deſenfrenadamente, ſi veen demaſiada blandura en ſu Principe, y aſſi digo que no baſta que el delicto ſea agraciable, o que la gracia ſia factible, como aqui dizen, ni que aya perdonado la parte, para que V. E. pueda con buena conciencia y conforme à buen gouierno perdonar ſin mas, ni mas, todas eſtas maneras de delictos que llaman graciables. Porque dado caſo que conſiderada cada vno de por ſi parezca digno de perdon, y que no tiene mucho inconueniente la gracia que del ſe haze, con todo eſſo, ſi ſe conſideran muchos perdones juntos, y vna ordinaria facilidad en hazer eſta manera de gracias, ſe vee claramente, que tiene grandiſſimo inconueniente, y que ſe pierde el miedo, y la verguença del pecar, y por conſiguiente la paz y bueno eſtado de la Republica. De manera que no baſta que el delicto aya ſido caſual, ò cometido con grande ocaſion, para que por el miſmo caſo ſe aya de perdonar pues tambien contra eſtos delictos ay ſus leyes, y pregmaticas, y ſus penas proporcionadas y iuſtas, y la Republica tiene derecho à pedir a ſu Principe, que por el exemplo los caſtigue, aunque aya perdonado la parte, y el Principe, y el Gouernador eſta pueſto, paraque tambien en eſtos caſos haga juſticia, y atropellar todo eſto de ordinario, y ſin ſuficientes cauſas y ocaſiones ſeria ſin duda y dificultad muy graue, y mortal offenſa de Dios nueſtro Señor, y caerian ſobre V. E. todos los pecados que ſe hizieſſen con la eſperança del perdon, y con el poco miedo del caſtigo.] Hucuſque Pater Mendoça.

Sed an Proreges poſſint in caſibus, in quibus licitè pœnas delinquentibus condonarent, recipere pro eis pecunias. Affirmatiuè videtur reſpondendum per ea quæ adducit Maſtrillus *de Magiſtrat. tom.* 1. *lib.* 3. *cap.* 7. *n.* 53. quia dum quis non tenetur gratis aliquid facere, ſi pecunias accipit vt faciat, non dicitur malè facere. Sed Proreges non tenentur aliquo iure gratias huiuſmodi facere, quia non eſſet gratia, iubente iuſtitia; ergo, &c. Adde quòd de conſuetudine ita videtur receptum.

Sed his non obſtantibus contrarium ego teneo. Et ideò Valentia *tom.* 4. *diſputat.* 5. *quæſt.* 21. *punct.* 4. ſic ait. Certum eſſe iudicem ſuperiorem, remittente accuſatore poſſe relaxare pœnam reo ſine detrimento boni communis: circa quod Sylueſter & Caietanus rectè notant non debere etiam iudicem ſupremum facilè relaxare pœnam reo, quamuis ignoſcat accuſator, impediri enim ſic bonum commune; hoc eſt communiter & maximè eſt cauendum, cùm interueniunt munera. Ita Valentia. Et ratio eſt, quia Proreges, vt patet, nec indiget probatione, illam in Regno habẽt auctoritatem, quam eis Rex tribuit: ſed Rex prohibet Proregibus per geminatas literas ſuper hac reſcriptas, recipere pecunias condonando reis pœnam: ergo peccant mortaliter hoc faciendo propter venditionem rei alienæ inuito domino. Vnde patet reſponſio ad argumentum aliquorum aſſerentium has gratias eſſe pretio æſtimabiles, nec Proreges ad illas largiendas teneri; ergo illas ex iuſta cauſa largiendo, poſſe aliquid iuſtum & moderatum pretium accipere illicitum minimè erit. Non, inquam, hoc argumentum valet: nam licèt Proreges ex iuſta cauſa modo vt ſuprà explicatum eſt, poſſint, ſi velint, pœnas reis condonare; tamen tenentur hoc facere gratis, nec pecunias pro ipſis accipere & ſibi applicare; nam ita vult, & ſeuerè per litteras eis imperat Rex, cuius ſunt Regnum & eius habitatores Ergo, &c

Nec valet dicere Proreges dictas literas non obſeruaſſe; non enim quid factum ſit, ſed quid fieri debeat ſpectandum eſt, vt patet *ex leg. ſed licet, de offi. Præſidis, & ex cap. cum cauſam, de elect.* Et certum eſt, quòd Proreges tenentur ſeruare mandata & ordinationes Regias, idque non ſolùm ex iure, per ea quæ notat ex multis Maſtrillus *de Magiſtrat. tom.* 2. *lib.* 5. *cap.* 6. *numer.* 267. Sed etiam quia id expreſsè mandatum eſt per literas Regias datas Toleti ſub die 10. Iulij 1596. exequutoriatas Panormi ſub die 27. Auguſti eiuſdem anni tempore feliciſſimi Regiminis Excellentiſſimi Domini mei Marchionis Hieracenſis tunc Regni meritiſſimi Præſidis: quas quidem hîc ad verbum per extenſum apponam, vt videant Proreges, quàm malè faciant, ordinationes & literas Regias non exequendo, ſic itaque Rex ait. [Hauiendo algunas vezes ſucedido per lo paſſado en tiempo de diuerſos Virreyes deſſe Reyno Predeceſſores bueſtros, que no ſolo no han cumplido ni executado diuerſas coſas, que les è mandado tocantes à gouierno, juſticia, hazienda y declaracion de mi preciſa voluntad en toda ſuerte de negocios, porque aun no me han reſpondido, ni auiſado del reciuo de mis ordenes dexando por eſſe camino deſerto el cumplimiento de lo que mando con mucho deſeruicio mio, y deſautoridad de mi ſupremo Conſejo, con cuya comunicacion reſuelbo las tales coſas, me ha parecido preuenir al enconueniente que de continuar eſte eſtylo ſe puede adelante ſeguir, con aduertir os haſta donde y como es juſta y licita la repugnancia de mis Miniſtros a las dichas mis ordenes, y quanto me deſplaceria que ſe eceda deſta regla, y aſſi os ordeno y mando preciſamente, que vos en

vueſtro tiempo,y los que os ſucedieren en eſſe cargo que ſiempre que os llegare algun mandado mio, en cuya execucion ſe os repreſente enconueniente podays dilatarle ò dexarlo de cumplir, haſta auuiſarme de la cauſa porque lo hareys, y eſperar repueſta mia, y ſi yo mãdare juſto lo que poneys por impedimiento, que toda via lo cumplays haziendo aſſi inuiolabilmente ſin mas replica ni dilacion con aperceuimiento, que quando en eſto ay falta, ſe procedera contra los que no lo cumplieren con la demonſtracion que ſe juzgara conueniente, y porque como arriba ſe ſupone, eſta orden ſe entienda con vos y con los que ſucedieren en eſte cargo, prouereys que ſe regiſtre en parte que no pueda dexar de eſſer notorio a los vueſtros dichos ſuceſſores, aſin que ninguna ſe excuſe con la ignorancia, y me auuiſareys de hauerlo hecho, pues con eſſo quedare cierto, que ſiendo vos tan puntual y zeloſo, como ſoys de las coſas de mi ſeruicio no aura en bueſtro tiempo deſcuydo de la execucion de que a qui ſe ordena. Yo el Rey.]

Ad auctoritatem verò Maſtrilli ſuprà adducti reſpondeo. Primò, quòd ipſe ibi loquitur dubitatiuè cum verbo *forſan*. Secundò, conſulit omninò, ne Proreges id faciant. Ad rationes autem,quas adducit,nempe Proreges non teneri aggratiare reos, ergo eis gratias concedendo poſſe pecuniam accipere. Dico quòd hoc argumentum forſitan procederet, ſi non adeſſet Regis prohibitio; ſed Rex, vt dictum eſt,ſæpiùs Proregibus interdixit, ne hoc facerent; ergo,&c. Loquitur igitur Maſtrillus ſecluſa prohibitione.

Ad conſuetudinem autem, de qua ipſe teſtatur, reſpondeo, Proreges timoratæ conſcientiæ hoc non feciſſe; & demus aliquando actum fuiſſe, quamuis nunquam ſine ſcandalo, illud eſt certum nullam conſuetudinem vim habere reclamante Rege,vt docet in caſu ſimili Salonius *in 2. 2. quæſt. 63. art. 2. controuerſ. 8. ad 2. argumentum*,& alij.Et cùm ſit conſuetudo pernicioſa Reipublicæ,vt tradit Seſſe *de inhibit. cap. 1. §. 5. numer. 13.* non poteſt præſumi Rex in illam, neque tacitè conſentire. Vide *infrà* in Reſolut. *An Proreges poſſint vendere officia*. Ergo,&c.

Et ita hanc ſententiam defendit etiam Pater Hernandus Mendoça *vbi ſuprà cap. 3.* per totum vbi loquens cum Comite de Lemos inter alia ſic ait. [No es V. E. Señor de eſte Reyno, ni la auctoridad que tiene de hazer gracias es ſuya ſino de ſu Rey, que es el legitimo y ſupremo Señor del Reyno, y por el miſmo caſo eſta V. E. obligado a vſar della como el Rey quiſiere. Y ſi el no lo da a V. E. expreſſa o tacita licencia para ricebir eſte dinero, y ſacar, o chupar de la ſubſtancia de los Vaſſallos eſtos que llaman emolumentos (porque no ſe atreuen a llamar los latrocinios) no puede V. E. tomarlos, y ſi los tomare pecara mortalmente, y eſtara obligado à reſtituir, como hombre,que vende la hazienda agena contra la voluntad de ſu dueño. Que bien ſabe V. E. lo que ſu Mageſtad ſiente de eſto,y con quan graues palabras le manda, que deſtierre de ſu Caſa vn negotio tan feo y abominable como eſte, porque ſu voluntad no es dar a ſus Virreyes vna autoridad tan vil, que ſe renda como el pan, y como la carne, ſino vna authoridad grauiſſima, y limpiſſima de adminiſtrar iuſticia, y de hazer gracias, fauores, y mercedes à todos ſus Vaſſallos, quando conueniere, que por eſſo le ſeñalan à V. E. tantos millares de Ducados de ſalario, y le conceden otros muchos licitos emolumentos, porque adminiſtre la Republica en juſticia y en gracia con la limpieça que deue vn tan gran Miniſtro. Haſta ora he hablado con V. E.como con Chriſtiano,agora quiero hablar como con vn Cauallero,como ſi hablara con Ceſar, o con Alexandro. Porque dado caſo, que la ley de Dios lo permitiera, puede ſe imaginar coſa mas baxa en vn tan gran Señor como V. E. que tener eſta manera de mercancia. Quanto mas vil coſa es eſta, que no negociar en vino, o en azeyte, ò en otra qualquier mercaduria? que coſa de mayor verguença ſe puede imaginar en vn Principe que vender à los pobres ſubditos los fauores y gracias que les haze? y que coſa de mayor honra, que hazer bien à todos,quando ſe deue y puede con limpieza y liberalidad? y aſſi vera V. E. que los miſmos, que le perſuadere que venda eſtas gracias le aconſejan que ſea con grande ſecreto, y contrezientas embrollas, que ello miſmo va diziendo la ponçoña, que trae en cubierta, y los miſmos Predicadores que buſcan eſta piel de oueja publican que ſo lobos. Y ſi V E. ha reparado en ello quando nos vienen à ſobornar con dinero. La primera coſa que dizen es, que no lo ſabra la tierra, y que lo dan para vna obra pia, ò para vn criado, que la Cedula para el banco ſe porna en cabeça de otro; y finalmente buſcan otros trecientos rodeos, porque la miſma conſciencia les dize quan indigno ſea eſte trato de hombres tales come V. E.] Ita Pater Mendoza, qui etiam *in cap. 4. per totum* docet, Proreges peccare, condonando reis pœnam ad petitionem famulorum recipientium pecunias, ſi hoc ipſi ſcirent. Quod tamen limitatur,ſi pecunia eſſet moderata & ſumpta propter diligentias & labores, quos adhibuerunt impetrando gratiam, & hoc etiam

ſecluſo

ſecluſo ſcandalo, nam ſic puto, nec ipſos famulos, nec Proreges peccare.

Sed in hoc cautè eſt procedendum; nam rarò neceſſariæ circunſtantiæ adſunt. Vnde in tali caſu, vt docet Maſtrillo *vbi ſuprà de Magiſtrat. tom. 1. lib. 3. cap. 7. numer.* 50. non erit excuſabilis Prorex, propterea quòd ad ipſum nihil perueniat pecuniæ, ſi conniuentibus oculis famulos talia patrantes retineat; alioquin ſi talia impunè permittat, quid aliud erit domus eius, quàm ſceleſtorum hominum Aſylus. Ita Maſtrillo.

Notandum eſt tamen hîc obiter differentiam eſſe inter Proreges & eorum famulos, vel alios impetrantes ab ipſis gratias pro delinquentibus: nam iſti in tali caſu adhibent ſuum laborem & diligentiam pretio æſtimabilem, quam non tenentur adhibere gratis, ergo poſſunt moderatum pretium & proportionatum pro tali diligentia & labore accipere. Sed auctoritas & poteſtas Proregis, quam habet in adminiſtrando Regno, non eſt ſua, ſed Regis, vnde tenetur illam exercere, prout Rex vult. Sed Rex, vt dictum eſt, per geminatas litteras prohibuit Proregibus, ne pecunias pro gratiis concedendis accipiant. Ergo, &c.

Dicendum eſt igitur ipſos pecunias pro aggratiandis reis accipere minimè poſſe: non nego tamen poſſe aliquos reos aggratiare mediante pecunia in caſibus licitis & permiſſis modo quo ſuprà explicatum eſt, & dummodò pecunia applicetur in beneficium Regij Fiſci, vel ad aliquod opus pium, & ſimilia.

An Proreges, vt vulgò dicitur, nella Nomina de gli Officiali, *teneantur proponere Regi digniores.*

Resol. II.

VIdetur reſpondendum ſufficere proponere dignos omiſſis dignioribus: nam Rex ad officia ſæcularia non tenetur eligere digniores, ſed dignos, vt docet Caietanus, Vaſquez & alij, quos ego ipſe citaui *in* 1. *part. tract.* 1. *Miſcellaneorum reſol. vltima.* Et ratio eſt, quia forma iuſtitiæ diſtributiuæ tantùm eſt ſeruanda neceſſariò, quando diſpenſatur aliquod bonum commune, quod ciuibus debetur: ſed in electione hac, de qua loquimur, hæc officia non ſunt bona communia debita ciuibus; ergo, &c. Secundò, quia iuſtitia diſtributiua dicit ordinem totius ad partes: hæc autem officia publica non dicunt ordinem totius ad partes, ſed tantùm ordinem ad totum, cùm ſint inſtituta in miniſterium totius. Tertiò eligendo dignum in hoc caſu, nulli irrogatur iniuria; non Reipublicæ, cùm eligatur dignus & ſufficiens; nec ipſi digniori, quia cùm hæc officia non ſint inſtituta in præmium & vtilitatem digniorum, non debentur ipſis ex iuſtitia. Quartò, Reſpublica conſtituit Regem vt ſupremum Miniſtrum, qui poſſit eligere reliquos Miniſtros inferiores, ſicut coſtituitur OEconomus ad eligendos operarios in domo domini ſui: ſed OEconomus non tenenetur ex iuſtitia diſtributiua eligere digniores; Ergo nec Rex.

Sed his non obſtantibus ego puto Proreges teneri ad proponendum Regi pro officiis digniores: quia communis opinio eſt ipſoſmet Reges teneri eligere digniores etiam ad officia ſæcularia: & ita præter Malderum, Reginaldum, Valentiam, Turrianum, Rebellium, Vegam, Ioannem de la Cruz & alios, quos ego ipſe citaui *in dicta reſolut.* tenet etiam Ioannes VViggers *de iuſt & iur. tract. 7. cap. 1. dub. 3. numer. 7.* Anguianus *de legibus lib. 2. contr. 8. numer. 30. & 33.* Syluius *in 2. 2. D. Thomæ q. 63. art. 2. quæritur 6.* Tannerus *tom. 3. diſputat. 4. quæſt. 8. dub. 2. numer. 22.* Leſſius *lib. 2. cap. 32. dub. 3. num. 15.* Salonius *tom. 1. in 2. 2. quæſt. 63. art. 2. controuerſ. 9.* Peguera *in Practica Criminali cap. 7. numer. 10.* Sotus *de iuſtit. lib. 3. quæſt. 6. art. 4.* Aragonius *in 2. 2. quæſt. 63. art. 2.* Guttierez *Canon. quæſt. lib. 2. cap. 11. num. 42.* Molina *de Primogenit. lib. 3. cap. 5. numer. 66.* Grammaticus *conſil. 6. numer. 11.* Bannes *in 2. 2. quæſt. 63. art. 21. concluſ. 4.* & Villalobos *in ſumma tom. 2. tract 8. difficult. 6. numer. 6.* vbi ſic ait. [Tambien los Reyes eſtan obligados à dar eſtos officios à los mas dignos. Prouaſe eſto, porque ſe deuen diſtribuyr ſegun juſticia, como los beneficios, y caſi ſe ſiguen los inconuenientes, que en los beneficios ſe dan a los menos dignos. Lo ſegundo, porque los Reyes no tienen lleno y abſoluto dominio dominatiuo en eſtos officios, ſino ſolo gubernatiuo, come dize S. Thom. y come tampoco la Republica le tiene: porque el dominio dominatiuo es para vtilidad propria, y el gubernatiuo para comun, y es llano que no puede conuertir eſtos officios en proprios vſos, luego ſegun eſto obligacion tendra a darlos a los mas dignos. Lo tercio, porque ſi la Republica proueyera eſtos officios auia los de dar por votos, y qualquiera Ciudadano terna obligacion de eligir el mas digno, y pues el Rey no tiene mas poteſtad que la que la Republica le da; Porque nemo dat, quod non habet, bien ſi ſigue que tiene obligacion de darlos a los mas dignos. Confirmaſe eſto, porque los que ſon verdaderos Reyes tienen toda ſu poteſtad de conſentimiento tacito o expreſſo de la Republica, y la razon natural dize, que ninguna Republica da tan plenaria poteſtad al Rey, que haga lo que el quiſiere,

ſino que haga lo que a ella le eſta mejor, ni aun ſe la pudiera dare de otra manera, y aſſi no ſe la da como à Señor abſoluto, ſino como Adminiſtrador.] Hæc Villalobos.

Dicendum eſt igitur, quòd rationes de digniore eligendo ad Eccleſias & beneficia Eccleſiaſtica, procedunt etiam in electione & prouiſione munerum publicorum ſęcularium, atque Reipublicæ Magiſtratuum, officiorúmque gubernationis & adminiſtrationis iuſtitiæ: ex quibus totius Regni regimen Eccleſiaſticique ac ſæcularis ſtatus moderatio plerumque pendet. Et probatur præterea *ex text. in Authent. vt iudic. ſine quoquo ſuffrag. §. eos autem, collat. 2. ibi.* Honeſtiorum quoſdam ad adminiſtrationes dirigere. Et iterum *ibi.* Teſtimonium habens quidem, quia ſit optimus. *text. in Authent. de defenſor. ciuit. in princ. verſ. interim, ibi,* Sed inuicem vniuerſi nobiliores, vbi Gloſſ. *verb. nobiliores*, inquit, notabiliores eſſe eligendos, quam ibidem ſcribentes ſequuntur *l. adſcribenda, Cod. de Decurion. lib.* 10. *ibi*, digniſſimi meritis & facultatibus. Siue etenim hæc publica munera conferantur vt onera Reipublicæ, quæ priuati ad eius miniſterium ſubire tenentur, vel vt bona, & honores ipſius communitatis, vtroque caſu peccatur digno conferendo, omiſſo digniore. Priori quidem, quia conferens non ſeruat illam iuſtitiæ & rectitudinis rationem in regimine communitatis, qua vti debet erga ipſam Rempublicam, cum teneatur digniorem mulieribus publicis præficere, vt *in d. cap. licet ergo, & in cap. vnico, vt Eccleſiaſt. benef. & in cap. viliſſimus* 1. *quæſt.* 1. Poſteriori autem caſu peccat Princeps Communitatis aduersùs iuſtitiam diſtributiuam, iuxta quam tenetur Reipublicę honores & bona ſubditis diſtribuere ſecundùm cuiuſque dignitatem; vt dignior digno, melior bono in his aſſequendis præferatur. Concedo tamen, quòd hæc iniuria non eſt contra iuſtitiam commutatiuam, ac proinde non obligat ad reſtitutionem.

Reſtat modò reſpondere ad argumenta contraria. Et ad primum dico, Officia publica, etſi non ſint bona communia in vtilitatem particularium ciuium, diſpenſanda eſſe nihilominùs iuxta formam diſtributiuæ ex commutatiua iuſtitia; quia tenetur ex officio diſtributor eorum diſpenſare illa proſpiciendo vtilitati Reipublicæ.

Ad ſecundum ſimilis eſt ſolutio, iuſtitiam diſtributiuam ſecundùm ſe dicere ordinem totius ad partes: commutatiuam quoque ſecundùm ſe dicere ordinem vnius partis ad alteram: nihilominùs dicit etiam aliquando commutatiua ordinem totius ad partes, non quidem ſecundùm ſe, ſed quando talis ordo ex officio debetur toti. Et quia Communitati debetur vtilior Miniſter, hac ratione debet etiam ex iuſtitia commutatiua elector illius talem eligere. Hoc eſt dictum, licèt hæc officia non ſint debita meritis ciuium, vt talia officia, debentur tamen dari pro meritis; quatenùs habentes merita ſunt neceſſarij bono Reipublicæ, cuius vtilitati tenetur elector ex officio proſpicere. Vnde quando forma iuſtitiæ diſtributiuæ ſimpliciter ſeruanda eſt, diſtribuitur bonum totius in partes, vt partes illius Communitatis: quando verò forma diſtributiuæ ſeruanda eſt, non ſimpliciter, ſed quia ſic exigit bonum totius, diſtribuendum eſt bonum illud in partes digniores, non vt in partes ſimpliciter, ſed tanquam in partes neceſſarias bono totius.

Ad tertium dico fieri iniuriam Reipublicæ, cuius vtilitati non proſpicitur eligendo dignum relicto digniori, qui commodè haberi poterat in re adeò graui, qualis eſt ipſius gubernatio, & adminiſtratio iuſtitiæ.

Ad quartum dico OEconomum non teneri eligere digniores operarios, quia eius officium tantùm eſt quærere ſufficientes. Quòd ſi dominus committeret ipſi, vt conſuleret vtilitati domus ſuæ quantùm commodè poſſet, peccaret grauiſſimè, & ageret infideliter contra ſuum officium, ſi eligeret dignos, relictis dignioribus, quos commodè poterat habere. Et ſimiliter Rex, & quiuis Elector peccat eligendo dignos, relictis dignioribus, quos commodè habere poteſt, quia non proſpicit vtilitati Reipublicæ, ad quod tenetur ex officio, ſub quo vinculo ac pacto ſuſcepit regnum.

Verùm demus, contrariam ſententiam Caietani, Vaſquez & aliorum eſſe probabilem: nempe Reges ſufficere, ſi eligant ad officia ſæcularia dignos prætermiſſis dignioribus. Tamen adhuc puto ad quæſtionem propoſitam reſpondendum negatiuè; quia non valet conſequentia. Rex poteſt eligere ad officia minùs dignos; ergo Proreges poſſunt pro dictis officiis non digniores, ſed dignos proponere: quia poteſtas illa eligendi minùs dignos Regis eſt, & non Proregis. Qui quidem Rex ſupponendus eſt rationabiliter ſemper velle eligere digniores, licèt poſſit minùs dignos eligere: quod quidem quis ſanæ mentis negabit relinquendum eſſe arbitrio ſuo, & non Protegis; qui quidem Prorex, ſi in nominatione prę ſentaret minùs dignos relictis dignioribus, ipſe electionem faceret de dictis minùs dignis, & non Rex. Ergo, &c.

Concedo igitur Regem à Proregibus exigere vt digniſſimos ſemper nominent: vnde contrarium facientes peccare mortaliter dicendum eſt. Et ita noſtram ſententiam in terminis docet nunquam ſatis laudatus Pater

Petrus

Petrus Hurtado Societatis IESV, *de Incarnat. diſputat.12.ſect.15.ſubiect.3.§.250.& 251.* vbi ſic ait. Tertiò deduco Principem non peccare munera deferendo minùs digno, ſi abſolutè deferat digno. Rex enim non tenetur optimum quemque eligere; ſatis eſt ſi eligat bonum. Fateor ſi ſemper aut frequentiùs omitteret digniores; tunc fore peccatum graue contra iuſtitiam diſtributiuam: quia ex frequenti non optima diſtributione imminent Reipublicæ grauia damna. *Peccant tamen adminiſtri priuati non eligentes, aut proponentes digniores, quia Princeps ab illis exigit id munus.* Ita Hurtadus; qui, vt viſum eſt, licèt teneat poſſe Regem eligere minùs dignos: rectè tamen negat miniſtros poſſe illos Regi proponere prætermiſſis dignioribus. Ergo hoc faciendo Proreges in culpam incidere dicendum erit. Et ſi Rex dato quod poſſet eligere minùs dignos, per Hurtadum peccaret mortaliter, ſi frequenter id faceret; quanto magis dicendum eſt peccare Proreges, ſi frequenter illos ad dicta officia relictis dignioribus Regi proponerent.

Sed dicendum eſt cum ipſo Hurtado, etiamſi non frequenter id facerent Proreges; peccare tamen: nam, vt dictum eſt, in eis non militant rationes, quæ ſecundum Caietanum, & alios Doctores militant in Rege. Et ideo magnus ille vir Regens Aponte poſtea noſtræ Religionis presbyter *in tractatu de poteſtate Proregis, de electione officialium tit.5.§.5.numer.6.* ſic aſſerit. Perpendendum eſt pro nominationibus officialium, quæ in dies fiunt Sacræ Maieſtati à Proregibus, quòd non debent in hoc gratificare perſonas, nec attendere ad preces, vel aliorum interceſſiones; ſed cunctis viribus inuigilare ad bene ſe informandum de bonitate, qualitate, & ſufficientia perſonarum, & inter eas abſque alia paſſione proponere meliores & digniores; aliàs ipſorum conſcientia oneratur, & non Regis. Ita Aponte. Cui etiam addo ex Iuriſconſultis Taſſonum *in Pragmat. de Antifato verſ.2. obſeruat.2.n.102.* vbi ex Diuo Thoma docet etiam Proreges peccare contra iuſtitiam diſtributiuam in nominatione officialium: quæ omnia ſuperiùs dicta procedunt à fortiori in nominatione Epiſcoporum, Abbatum, &c.

Nec deſinam etiam hîc adnotare ſecundùm aliquos non poſſe Proreges licitè pro tali nominatione ad aliquod officium pecuniam accipere. Et ita docuit Pater Hernandus de Mendoza Societatis IESV *in tract. de tractis*, ad Comitem de Lemos tunc Neapolitanum Proregem, vbi *dub.3. in fine.* ſic ait. [Y con eſto he acauado los Tratados que por orden de V. E. començe luego que llegue à eſte Reyno. Por loſquales vera V.E. que ni de gracias, ni de officios, ni de nominas puede ſacar vn real de prouecho fuera de aquel ſalario, y de aquellos officios vendibles, que publicamente le concede ſu Mageſtad. Et in tract. de Gratiis, cap.5. in fine. ſic ait. Lo miſmo digo de las nominas, che V. E. truuiere de hazer para ſu Mageſtad; porque verdaderamente conſentir que eſtas ſe hagan por dinero, es vna de las mayores vellaquerias, que ſe pueden hazer en eſta materia, y meceria el Virrey, que tal hizieſſe ò conſentieſſe, ſer affrontoſa mente priuado dell'officio.] Hæc ille. Quæ quidem ab optimis Proregibus obſeruata ſunt, & obſeruanda puto. Quibus etiam in mentem adducam verba illa Cornelij Taciti *lib.13. Annalium*, vbi ſic ait. Nero cùm optimæ ſpeciei iuuenis eſſet, curiam ingreſſus, egregia multa ſe eſſe facturum promiſit; & inter alia nihil in penetralibus ſuis veniale, aut ambitioſum eſſe permiſſurus.

An Proreges poſſint vendere officia, & pecunias ſibi ipſis applicare?

RESOL. III.

VIdetur affirmatiuè reſpondendum: quia Proreges, vt notat Aponte *tit.1.num.5.* conſtituuntur à Rege, vt Alter ego; & poſſunt omnia quæ ipſemet Rex: ſed Rex poteſt officia vendere, vt docet Cynus *in leg.1. Cod. ad leg. Iul. de Ambit.* Bartolus & Baldus *in l. Barbar. ff. de offic. Prætor.* & alij Iuriſconſulti communiter cum Theologis infrà citandis: ergo poterunt & Proreges. Quibus aliqui addunt ſuffragari conſuetudinem, quam multum valere in hoc caſu tradit Aragonius *in 2.2. quæſtione 63. art.2.* Villalobos *in ſumma tom.2. tract.8. difficultat.7. numer.5. in fine.* & alij.

Sed ego contrariam ſententiam teneo, pro qua firmanda, Dico primò, venditionem officiorum experientia teſte habere ſpeciem mali, ac præ ſe ferre magnam indecentiam ac turpitudinem propter detrimenta, quæ ex tali venditione ſequuntur. Nam primò, hac via iſta officia non obtinentur à melioribus & vtilioribus Reipublicæ, ſed à ditioribus: quia digni, vt benè conſiderat Caietanus, & quibus debentur pro meritis, non conferent pretium; ſed indigni & carentes meritis, ſupplebúntque merita pecuniis. Secundò, pereunt hac via in Republica ſtudia literarum & virtutis, & offertur occaſio cupiditatis, & curandi tantum pecunias; cùm videant ciues iſta officia, quæ honorifica ſunt, non pro meritis dari, ſed pecunia emi. Tertiò, ementes iſta officia, cùm emant illa non vt miniſteria Reipublicæ, ſed vt hæreditatem ſibi vtilem, non exercebunt

illa prout exiget Reipúblicæ vtilitas, ſed quatenus poſtulabunt priuata ipſorum commoda, præferéntque ſuum particulare bonum cuiuis communi: nemo enim eſt, qui pecuniam ſuam gratis, vel pro bono communi offerat, ſed vt ſibi conſulat. Qua ratione diſſuaſit D. Thomas Villaneuua Carolo V. ne venderet officia Prætorum Caſtellæ, quod multi illi ſuadebant. Quartò: Ementes iſta officia, in executione deinde eorum multa, quæ gratis facere deberent, nolunt niſi accepta pecunia: & quæ merentur ſtipendia, cum nimio rigore, & cariùs quàm ſint taxata faciunt, dicentes ſe ea via recuperaturos pretium: à quibus omnibus abſtinerent, ſi pro meritis, & non oblata pecunia officia accepiſſent. Quintò cùm miniſtri pecunia emerunt officia, eidem lucrandæ ſunt intenti, quam pauperes non valent offerre, ſed diuites: conſequenter aut cauſa pauperis non ingreditur ad eos, aut ſi ius in illa dicere compellantur, fauent potiùs diuitibus, quàm pauperibus. Quòd ſi ad Tabelliones, aut alios inferiores miniſtros conuertas oculos, quàm facilè hi corrumpuntur, & veritatem ſepeliunt; vt pecuniis acceptis, quas pro ſuo munere obtulerunt, valeant recuperare. Denique nullum maius malum poteſt accedere alicui Reipublicæ, quàm vt præmium conuertatur in pretium pecuniæ: hæc autem officia, quamuis non ex debito iuſtitiæ, vt diximus: tamen ex debito morali ſint præmia virtutis. Ergo, &c. Hinc Alexander Seuerus Magiſtratuum & officiorum venditiones ſuſtinere noluit, dicens neceſſarium eſſe, vt qui emunt, & etiam vendant. Vnde dixit Guil. Bened. *in Relect. cap. Raymun. verb. duas habens filias, numer.* 55. quòd qui emunt taliter officia, communiter vendunt in minuto quod emerunt in groſſo: nam eo ipſo quòd quis ad honorem pecunia perducitur, iam in ipſa prouectus ſui radice vitiatus paratior eſt aliis vendere quod ipſe emit. *cap. quibuſdam 1. quæſt. 2.* & obſeruauit Boërius *deciſ.* 149. *numer.* 3. *part.* 1. Vide omnino Doctores, quos citat & ſequitur Regens Aponte de poteſtate Proregis *tit. 3. de elect. official. numer.* 6. *& ſequent.* & Iuſtus Oldefob. *in cautelis criminalibus, tit.* 1. *caut.* 12. *numer.* 6. *&* 7. & nouiſſimè Fragoſo *in Regimine Chriſtianæ Reipublicæ, tom.* 1. *lib.* 1. *deciſ.* 2. *num.* 128. Quibus etiam adde Friccium *de emendat. Reipub. lib.* 1. *cap.* 18. *num.* 2. *&* 3. Bornitium *tract. de ærario, lib.* 2. *cap.* 6. & Ioan. VViggers *de iuſt. & iur. tract.* 7. *cap.* 1. *dub.* 4. *num.* 11.

Dico ſecundò his non obſtantibus venditionem officiorum non eſſe intrinſecè malam, & ideo poſſe ex cauſa & circunſtantiis debitis honeſtari. Probatur, quia huiuſmodi officia ex natura ſua ſunt vendibilia & pretio æſtimabilia, cùm ſint temporalia, vtilia, honorifica, nec habeant aliquid ſpirituale annexum: ergo ex iuſta & rationabili cauſa in caſu neceſſitatis ad ſubueniendum publicæ neceſſitati licitè poterunt vendi. Et confirmatur. Licet vendere ſtratum alicuius Magnatis; imò licet alicui Reipublicæ liberè ſuam iuriſdictionem alicui tradere pro pretio, & etiam licet Regi vendere ſuum ſtatum, aut illius partem: ergo pari ratione erit licitum ex iuſta & rationabili cauſa vendere officia publica. Et ita hanc ſententiam docent Leſſius, Aragonius, & alij quos ad ſatietatem adduxi *in* 3. *part. tract.* 5. *Miſcellaneorum reſol.* 108. aſſerentes venditionem officiorum ex ſui natura concurrentibus aliquibus circunſtantiis non eſſe illicitam. Circunſtantias autem & conditiones, quæ ſeruari debent ad prædictam venditionem honeſtandam tradit Syluius *in* 2. 2. *quæſt.* 63. *art.* 2. *quæritur* 6. & ſunt. Prima, ſi vendens habeat auctoritatem vendendi, cuiuſmodi ſunt Reges & Principes abſoluti. Secunda, vt vendant, quantum fieri poteſt, digniori. Tertia, vt pretio moderato. Quarta, vt in publicam vtilitatem. Ita etiam communiter Doctores, quos ad ſatietatem citat & ſequitur Bobadilla *tom.* 1. *lib.* 1. *cap.* 14. *num.* 17. *in Gloſſ. littera K.*

Dico tertiò, licet ſupradicta doctrina ſit vera, non tamen procedit & militat quoad Proreges; quia poteſtas vendendi officia penes ſolum Regem ſtat; ipſe enim eſt Dominus officiorum: ergo qui officia venderet ſine eius licentia, Regis poteſtatem vſurparet, & venderet rem alienam inuito domino peccando mortaliter cum onere reſtitutionis. Sed Proreges, vt patet, nec indiget probatione, nō habent poteſtatem à Rege officia vendendi. Et Capitula Regni, quæ adducit Maſtrillus *de Magiſtrat. tom.* 1. *lib.* 1. *cap.* 20. *numer.* 12. & quæ obſeruare tenentur Proreges, vt idem docet *tom.* 2 *lib.* 5. *cap.* 6. *numer.* 37. *&* 277. prohibent officiorum venditionem. Ergo ſine titulo & poteſtate illa vendendo lethaliter peccant, & ad reſtitutionem tenentur, vendunt enim rem alienam inuito domino. Et ita in ſpecie docet loquens de Proregibus Salonius *in* 2. 2. *quæſtione* 62. *art.* 2. *controuerſ.* 8. *in reſponſ. ad ſecundum argumentum.* Et Pater Hernandus de Mendoza Societatis IESV in particulari tractatu de hac quæſtione ad Comitem de Lemos tunc Proregem Neapolitanum *dub.* 1. vbi ſic ait. [Digo que el Virrey de Napoles tiene preciſa neceſſitad de licencia para vender los officios publicos deſte Reyno qualeſquiera que ſean, y ſin ella pecarà mortalmente en venderlos, y eſtara obligado a reſtituir todo quanto por ellos lleuare. Laqual doctrina es tan cierta, y tan aueriguada que ninguno de los Dotores la niega, ni aun duda della, antes todos de comun conſentimiento

miento dizen que ſelo el ſupremo Señor de la Republica tiene auctoridad legitima para vender los officios della, y que deſta primera caleça ſe ha de comunicar a todos los de mas miembros, y la razon es clariſſima, porque ſolo el Rey es el ſupremo Señor de todos los officios publicos, luego el ſolo puede venderlos ò conſentir que ſe vendan, y quien los vendiere ſin ſu licencia, vendera la hazienda agena contra la voluntad de ſu dueño, que es manifieſta iniuſticia. Lo ſegundo, porque el Virrey de Napoles no tiene mas poteſtad de la que da el Rey, que le dio el cargo, y cuya perſona repreſenta luego ſino ſe la diere para vender los officios publicos no la terna. Lo tercero, porque el Virrey no es Señor del Reyno, ni de los officios, ſino Gouernador y Vicario del Rey, y vn puro Adminiſtrador de la Republica, que le han encomendado, laqual gouierna por vn tanto que le da el Rey de ſalario, luego ſin licencia del miſmo Rey no tiene titulo legitimo y verdadero para vender los officios publicos.] Hucuſque Pater Hernandus de Mendoça.

Reſtat modò reſpondere ad argumenta contraria. Dico igitur, quòd non omnia, quæ poteſt Rex, poteſt Prorex, vt patet in multis caſibus. Vel reſpondeo, quòd Prorex poteſt id, quod poteſt Rex, niſi ei aliquid fieri prohibitum ſit in eorum inſtructionibus ſecretis, aut per Capitula Regni, vel per particulares literas Regis, vt optimè obſeruat Taſſonus *in Pragmat de Antifato ver. 2. obſeruat. 2. num.* 10. & apertè ſcripſit ipſe Rex ad Comitem Albæ tunc Proregem ſub die 8. Aprilis 1591. ſic aſſerens. [Quanto al primero tienſe ententido, que por tiempo hauido in eſſe Reyno a titulo de la autoridad, que en ſu priuilegio ſe les da llamandolo, alter nos, diſpenſan à muchas coſas extraordinarias, ſiendo para eſſe tambien prouocados de los Conſieros que çerca dellos aſſiſten dandole à quella palabra vna intelligencia abſoluta, y aunque en vueſtra inſtrucion ſe dize arto claro que la dicha clauſola ſe pone mas por autorizar en lo publico la perſona del Virrey, que porque en virtud della ſe pueda diſpenſar a pramatica, ni orden firmado de mi mano, toda via hequerido tornaros a qui aduertir de mi intencion con ordenaros que no ſe ecceda della.] Sed prohibitum eſt Proregibus officia vendere. Ergo, &c.

Ad id verò quod aſſeritur de conſuetudine. Dico nullam vim habere Rege reclamante, & tunc auctoritatem in hoc caſu præberet, quando Rex illam ſciret & approbaret. Vnde Pater Mendoza *vbi ſuprà dub.* 3. ſic ait. [Aduierto tambien que toda coſtumbre en eſta materia para poderſe ſeguir con ſeguridad de conſcientia es meneſter, que la aya ſabido el Rey, y que por lo menos callando y ſuffriendo la conſienta y apprueue, como lo dizen todos quantos los Doctores, que eſcriuen ſobre eſto, añadiendo que ſi calla el Principe, ò por ignorancia, ò por eſperar mejor tiempo para remediarlo, o porque deſpera del remedio, o por ſer floxo y deſcuydado en gouernar ſu Reyno, que en tales caſos no baſta dezir, el Rey calla, porque eſta manera de callar no es ſuficiente para eſcuſar de pecado mortal, y reſtituyr, ſino que es meneſter que ſabiendolo y pudiendo, y eſperando de remediarlo, calle y conſienta, porque guſta de que palle adelante la coſtumbre. Y como en eſto aya tantos eſcrupulos, e ſpecialmente eſtando el Rey tan lexos, y llegando tan tarde la verdad a las orejas de los Reyes, es preciſamente neceſſario examinar muy bien eſtas coſtumbres, porque eſte negocio de hurtar hazienda agena, no es para burlas, y mas ſiendo hazienda publica y mezelada con tan grandes inconuenientes, come cada dia ſe experimentan en vender officios publicos.] Hæc ille.

Ad quæ magis confirmanda nota, quòd licet *in cap. fin. de conſuetud.* habeatur conſuetudinem rationabilem, & legitimè præſcriptam legi derogare poſſe; attamen illa eſt conſuetudo rationabilis, quæ eſt honeſta & vtilis Reipublicæ, vt optimè notat Caſtrus Palaus *tom. 1. tractat. 3. diſput. 3. punct. 2. §. 1. numer. 1.* Sanchez *de matrimonio tom. 2. lib. 7. diſputat. 4. num.* 14. Suarez *de legibus lib. 7. cap. 6. num.* 14. Galas *diſputat. 19. ſect. 5. numer. 50. & ſect. 11. num.* 89. Sed vt viſum eſt, venditio officiorum eſt res turpiſſima, & Reipublicæ pernicioſiſſima; Ergo conſuetudo illa vendendi rationabilis minimè dici poteſt, atque adeò conſenſus Regis expreſſus *in dicto cap. finali* minimè præſumi poteſt. Immò Vaſquez *in part. 2. diſp. 177. cap. 2. &* 3. Baſilius Pontius *de Matrimonio lib. 6. cap. 6. numer. 7.* & alij putant non ſufficere conſenſum Legiſlatoris expreſſum *in dicto cap. final.* ad iuſtificandam conſuetudinem, nempe vt ſit rationabilis & legitimè præſcripta, ſed expoſtulare nouum conſenſum Principis. Sed quicquid ſit de hac opinione, certum eſt conſuetudinem, de qua loquimur, non eſſe rationabilem, id eſt honeſtam, & Reipublicæ vtilem, quam ſolam, & non aliam approbat Princeps *in dicto cap finali.* Ergo, &c. Concludendum eſt igitur abſolutè & ſecundùm ſe officia, in quibus iuriſdictio exercetur, non poſſe à Proregibus vendi, & aliter faciendo peccare eos mortaliter & ad reſtitutionem teneri.

Non nego tamen vt cum Mendoza loquar *vbi ſuprà num.* 29. quòd [Prorex puede vender

ſin

ſin eſcrupulo de conciencia todos aquellos oficios, que no tienen adminiſtracion de iuſticia como ſe ayan vendida de los demas. Virreyes paſſados con licencia del Rey, ò con coſtumbre publica, y aprobada, ſecus autem minimè. Et ego ſcrupulum haberem numerando inter dicta officia, quæ vulgo dicimus. Maeſtro di Campo, Sergente Maggiore, Capitani d'Infanteria, Capitani di Caualli, Capitani d'Armi del Valle,& ſimilia. Hæc enim officia, vt optimè aduertit Mendoza *vbi ſuprà num.* 25. *& ſequent.* iuriſdictionem exercent in milites & ſubditos, & in terris, vbi commorantur, & habent magnam occaſionem exercendi oppreſſiones & extorſiones: ideò videntur aliquo modo reducenda ad officia exercentia iuriſdictionem, quorum pretium magis quàm aurum, vulnera in bello pro Regum ſeruitio accepta, eſſe deberet. Sed hodie faxit Deus, quòd aliqui Heliogabalum non imitentur, de quo Ælius Lampridius adnotauit, vendidiſſe honores & dignitates tam per ſe, quàm ſeruos. Non ita Alexius, qui teſte Niceta *lib.* 2. initio ſui Principatus proclamari iuſſit Magiſtratus ſe non venditurum, ſed delectu ex optimis habito gratuitò mandaturum. Rectè igitur Plato *lib.* 8. *de Republica* aſſeruit Principatus malè conſtituti argumentum eſſe, cùm Magiſtratus venales ſunt.

Et tandem optarem in hac materia legi Politicum Bobadilla *tom.* 1. *lib.* 1. *cap.* 14. *per totum*, & ne deſeram hîc apponere eius verba, quæ ponit *in cap.* 3. *num.* 21. vbi ſic ait. Conuiene que con gran recato ſe repela de tan altos y reales miniſtros eſte ardor y capital delito, no ſolo para que de ſus perſonas, como es de creer, no pueda ſoſpecharſe pero ni de muy lexos mediante la interuencion de ſus deudos amigos & familiares preſumiſſe haziendo ſobre a eſto, a menudo pelquiſa para que el y los ſuyos ſean y parezçan a todos limpiiſſimos y deſte tan horrendo y deteſtable vicio inculpables. Y baſta dezir aqui que venderſe los oficios y magiſtrados, no es otra coſa ſino collocar en los Tribunales la auaricia y no la iuſticia; y vender iuntamente la iuſticia, vender la Republica, vender la ſangre de los ſubditos, vender las leyes, y quitar los premios del honor, de virtud, de doctrina, de piedad, de Religion, y abrir la puerta a los latrocinios, a la auaricia, a la iniuſticia, a la ignorancia, a la impiedad, y finalmente a todos los vicios y fealdades. Porque es muy dificultoſo que el que comprò el oficio dexe de venderle. Ita ille. Cui adde & alium Hiſpanum Ioannem Marchez *in Gubern. Chriſt. lib.* 1. *cap.* 20. *in fine* ſic aſſerentem. Eſta fue la razon principal de S. Thomas para aconſejar a la Duqueſſa de Brabante, que no vendieſſe los oficios de iuſticia, porque es grande el peligro de que los Magiſtrados reuendan al Pueblo por menudo, lo que compraron en grueſſo. Ita ille, & Ego.

An Proreges poſſint concedere Priuilegiatis Tractas pro anno ſterili non extractas: & an poſſint vendere tractas, & in eorum commodum pecuniam accipere?

Resol. IV.

HÆc materia tractarum periculoſa eſt pro Proregum conſcientiis, & multò magis pro eorum Confeſſariis: & faxit Deus, quòd aliqui reſpicientes ad carnem & ſanguinem & Regi & Regno magnum aliquando non inferant damnum. Ideò ad primam partem dubij reſpondeo negatiuè.

Dico igitur conceſſiones tractarum habere intrinſecam, & inſitam naturam, & conditionem, quòd eas liceat extrahere, quatenus Regnum remanet munitum, & his opus non habeat: aliàs Proreges malè facerent, ex quo multa mala ſucceſſerunt penuriæ, ruinæ, & conturbationes totius Regni, in quo prudentes Miniſtri ſummopere aduertere debent & inuigilare. In tantum quòd ſi in conceſſione non adeſt clauſula refectionis, vt ſi quod vno anno non potuit extrahere, valeat extrahere annis ſequentibus, minimè poterit id, quod non eſt extractum vno anno, extrahere aliis annis, quia ſi eatenùs intelligitur conceſſum, quatenùs Regnum ſuperabundat, & in caſu neceſſitatis minimè conceſſio intelligitur facta. Igitur extractione deficiente ex deficientia abundantiæ deficit pariter conceſſio, & illo anno cariſtiæ non dicitur quid conceſſum: vnde cum expiret, imò habeatur pro infecta ex iuris intellectu, ſi non adeſt prædicta clauſula expreſſa particularis refectionis, non adeſt, in quo annis ſequentibus reficiatur, quia non intelligitur conceſſum. Et ita docet Regens Aponte *tract. de poteſt. Proreg. tit.* 5. *de Tractis, num.* 5. *& 9.* & *ibi* Thorus Additionator, quibus adde noſtrum Maſtrillum *de Magiſtrat. tom.* 2. *lib.* 5. *cap.* 9. *num.* 56. vbi ſic ait. Prætereundum non erit, quòd ſi facta venditione tractarum, ſeu earum conceſſione, recollectio frumentorum ſterilis appareret, ne Regnum exhauſtum remaneat, licitum erit Tractas iam conceſſas denegare. Quod maximè ampliandum erit in habentibus particularia priuilegia extrahendi quolibet anno certam frumentorum quantitatem, provt plures habemus in Regno, qui nedum eueniente ſterilitate impediri poſſunt, ne extrahant;

trahant, verùm nec in ſequenti anno competeret refectio extrahendi ſummas non extractas in annis præteritis. *Ex Reg. Pragmat. 2. tit. de aſſignat. ac aliis particularibus regiis literis*, & fuit pluries determinatum, maximè contra Ducem Terrænouæ, cùm huiuſmodi conceſſiones, ſeu aſſignationes, etſi præſtationem in annos ſingulos habeant, in annos tamen ſingulos per ſe conſiderandæ ſunt, ac ſi conceſſio, ſeu aſſignatio certæ ſummæ in vnum, & deinceps in alium annum ſpecialiter facta eſſet, ita vt pro illo anno, in quo fructus non naſcantur, vel minùs naſcantur, videatur reſtricta conceſſio & aſſignatio, *argument. l. Si debitor. §. veriſimile*, ibi, *quæ collecta eſſent. ff. de action. empt. & l. cùm certus, ff. de trit. vin. & ol. leg.* Et conſequenter quod pro illo anno ſterili ceſſet facultas extrahendi, atque extinguatur, non autem ſuſpendatur, neque prorogetur illius executio in annos ſequentes vberiores. Huc vſque Maſtrillus. Qui tamen *num.* 82. aduertit ſupradicta procedere niſi Tractarum priuilegium concederet expreſsè refectionem, prout obſeruat habere in Regno Comes Modicæ. Verum eſt, quòd ſi illo anno ex culpa conceſſionarij extractio minimè facta fuerit, non poterit in annis ſequentibus extractionem facere.

Sed hîc obiter vellem à Dominis Proregibus in viſceribus Ieſu Chriſti vnum conſiderari; quàm dura res videatur, vt in eodem tempore, quo pro Regno & Regis neceſſitatibus gabellæ ſuper gabellas imponuntur, in eodem, inquam, tempore actu concedere extractionem Tractarum perſonis de illis conceſſionem habentibus. Deus bone, ſi Rex tanta premitur egeſtate, & neceſſe ſit tam ingentibus gabellis Regnum onerare, quo pacto in eodem tempore Tractas perſonis particularibus concedit, & non pro ſua & Regni neceſſitate applicat? Res enim certa eſt, quòd tunc gabellæ iuſtè imponi poſſunt quando aliàs neceſſitas publica ſuccurri non poteſt: vt docet Aponte *deciſ. 3. numer.* 13. & alij communiter: & priuilegia Tractarum, vel omnium aliarum penſionum, quæ in dies per Regem conceduntur, eatenùs conceſſæ intelligũtur & ſolui debent, quatenùs Regni redditus ſuppetunt. Non enim credendum eſt, quòd ſi Regi fuiſſet dictum an vellet, vt penſiones, quas concedebat, prælatæ eſſent prouiſionibus faciendis pro armatione & ſuſtentatione triremium, pro munitione Caſtrorum, pro ſtipendiis militum in Regni defenſionem, pro recta gubernatione populorum, ac iuſta manutentione; non inquam credendũ eſt, quòd voluiſſet, vt hæc omnia eſſent in collapſum: ſed reſpondiſſet quòd minimè in eum caſum intelligebat aliquid concedere, quia non poterat, nec debebat. Nam hoc modo ſeruitia facta, ob quæ penſiones conceduntur, non fuiſſent ad acquiſitionem & defenſionem Regnorum, ſed in cauſam perditionis illorum; ita quòd intelligi debent ſubmiſſæ huic periculo, & talibus oneribus, vt illæ ſoluantur, quatenùs Regni neceſſitates, aliud non requirant. Igitur quomodo tractandum eſt hiſce temporibus in tantis calamitatibus de ſoluendo penſiones, & vt plurimùm vidimus ex hac cauſa per vicos & plateas exclamare, qui contraxerunt cum Regia, bonâ fide bona dederunt, vel pecunias dederunt ad emptionem introituum, quibus debita ſatisfactio non fuit facta, nec fit; quia viſum fuit gratificare, & ſoluere penſionariis: ex quo quæ mala ſequantur, & quæ conſequentiæ, iudicent prudentes: Regnum exaſperatur, quia exuiſceratur quotidie, & pecunia conuertitur in tales vſus. Si ergo, vt patet, neque probatione indiget, Regnum ſit exhauſtum, & hoc non obſtante propter Regis neceſſitatem gabellis in dies ſupra vires onerandum eſt, quo iure in eodem tempore aliis conceduntur Tractæ? quare eas pro ſua neceſſitate Rex non accipit, ſubleuando Regnum, ne tam ingentibus prematur oneribus? Quod idem dicendum eſt de penſionibus conceſſis.

Et hæc omnia non ego, ſed ante me, vt alibi adnotaui, doctiſſimi Iuriſconſulti, & Regij Conſiliarij docuerunt, vt Aponte *vbi ſupra de Poteſt. Proreg. tit. 5. numer.* 10. *& ſequent.* Valenzuela *conſil. 99. punct. 2. num. 29. & ſequent.* Rouitus *in conſultat. de Donatiuis numer.* 4. *& ſequen. poſt conſil.* 100. Maſtrillus *de Magiſtrat. tom. 1. lib. 3. cap. 4. num.* 427 Matuta *in Reſponſ. contra Meſſanenſes fol. 6. in princip.* Tappia *deciſ.* 23. *num* 83 quibus etiam adde ex Theologis Raſtellium *de Regimin. Princip. lib. 3. de Cauſa efficienti Parlamenti num. 4. fol* 131. docentes, quando Regnum eſt valde tributis oneratum, debere Regem, non noua donatiua poſcere, & noua tributa imponere; ſed ſuſpendere, vel minuere gratias, & penſiones perſonis pariculatibus conceſſas. Et tandem ad confirmationem ſupradictorum non deſinam hîc apponere verba Fagundez *in Precepta Decalogi tom. 1. lib. 4. cap. 15. num. 5.* vbi ſic ait. Cum autem magnæ ſuperuenerint neceſſitates totius Regni, vt propter defenſionem totius Regni, aut conſeruationem dominiorum ſtatuumque illius, neceſſum ſit noua aliqua tributa imponere, prius quàm imponantur debent Reges oſtendere & explicare populis, præſentem vrgentemque Regni neceſſitatem, & manifeſtare inſuper omnia in quibus Regalia iura, redditus & tributa ſunt exhauſta, & ſe non habere bona in quibus præſentibus neceſſitatibus ſuccurrere poſſint,

aut

aut vendere ad eam neceſſitatem ſubleuandam: & tunc quidem debent auferre bona Regiæ coronæ à donatariis, quibus illa donarunt, quia huiuſmodi bona tanquam res, quæ à populis donatæ, & aſſignatæ fuerunt ad Regni defenſionem regalemque ſuſtentationem cenſentur à Rege ea tacita conditione fuiſſe donata, vt in magnis Regni & Reipublicæ neceſſitatibus iterum auferri poſſint, erant enim illis veluti hypothecatæ, & addictæ. Et his factis, hoc eſt, manifeſtata in populis in Comitiis publica neceſſitate, & oſtenſo hauſtu reddituum regalium qui vendi poſſint, & de raptis atque ademptis à donatariis bonis Regiæ coronæ, tunc concedit ius licentiam ac poteſtatem Regibus & Principibus ad imponenda populis tributa in ordine ad bonum publicum totius Regni. Huc vſque Fagundez Societatis IESV inſignis Theologus, quæ quidem mirificè confirmant id quod ſuperius dixi de conceſſione Tractarum. Recognoſce etiam poſt hæc ſcripta viſum eruditum Amaja *in Cod. lib.* 10. *tit.* 16. *numer.* 36. vbi omnia ſupradicta confirmat.

Quoad alteram verò partem dubij: nempe an Proreges ex conceſſione dictarum Tractarum, poſſint pecuniam accipere? Reſpondeo quòd hanc quæſtionem fusè tractauit Pater Hernandus Mendoça in peculiari tractatu de hac materia ad Comitem de Lemos tunc Proregem Neapolitanum; & negatiuam ſententiam docet: & ideò inter alia *in dub.* 1. ſic aſſerit. [De las Tratas que tienen ya ſeñalado ſu tributo parece que puede hauer mayor dificultad y que no corren las razones dichas, porque haziendole pagar a S. Mageſtad ſu tributo, parce que ſe podria aprouechar el Virrey de los demas ſin hazer perjuycio a nadie. Pongamos vn exemplo. Quiere el Virrey vender para ſi vna trata de mill votas de vino, y ſacados los mill ducados que tocan al Rey, le dan por ella otros tres mill, parece coſa clara que eſtos tres mill los puede tomar pues a nadie perjudica, no al Rey, pues preſuponemos que le paga los mill ducados que le tocan de tributo, no a la Republica pues tambien ſe preſupone, que ay arto vino, no al particular que las compra, porque tambien ſe preſupone, que no las compra forçado, ni engañado ſino que libremente ſe concierta, y que compra juſtamente ſegun el tiempo que corre Pero con todo eſſo digo que tan poco deſtas tratas ſe puede aprouechar con buena concientia, aunque concurran todas las coſas ſuſo dichas, y que ſi ſe tomare paraſi ell dinero dellas pecara mortalmente, y eſtara obligado a reſtituyr, porque vende lo que no es ſuyo contra la voluntad de ſu Rey que es el verdadero Señor dellas, y el que da la autoridad al Virey para que las pueda conceder, y no para que las pueda vender, como tan poco quiere que ſe vendan las demas aciones, y exercicios, y como ſi dixeſemos vſos del gouierno, y ſi vna vez ſe da licencia, para que ſe venda el gouierno y adminiſtracion de las Tratas de la Republica, tambien ſe puede dar para que ſe vendan todos los demas actos gubernatiuos que nacen de la autoridad por ſu Mageſtad concedida a los Virreyes, lo qual ſeria coſa tan fea, comn dezir que el cargo de Virreyes es oficio mercantil inuentado para hazer dinero, y para contractar con los ſubditos, como ſi les vendiera el pan ò el vino de que ſe ſuſtentan. Allende deſto en otro tratado dize à V. E. que el Virrey preſupueſto que era criado, y no Señor del Reyno eſtaua obligado à contentarſe con el ſalario, y con los licitos emolumentos que ſu Mageſtad le concede, y que no puede inuentar para ſi nueuos tributos ni gabelas, ni otro genero ninguno de contributiones ſin expreſſa licencia de ſu Rey, y en que razon cabe, que ſenalando ſu Nageſtad para ſi en lugar de tributo vn ducado poco mas ò menos por cada vota de vino, que ſe ſaca del Reyno, quiera che ſu Virrey ſe tome para ſi dos y tres ducados por cada vna.] Huc vſque Pater Mẽdoça. Qui reſpondet poſtea ad argumenta contraria, & vt viſum eſt, docet Regem præbere Proregibus auctoritatem concedendi Tractas, non autem ipſas vendendi: vnde ſi hoc ipſi faciunt, vendunt rem alienam inuito Domino. Si aliquis verò dicat Regem hoc ſcire & tolerare, ergo tacitè conſentire, & licentiam præbere Proregibus dictas Tractas vendendi: Reſpondet ipſe Regem hoc non ſcire, vel ſi ſcit & tacet, [ò por ignorancia, ait Mendoça, ò por eſperar mejor tiempo para remediarlo, ò porque deſeſpera del remedio, ò por ſer floxo, y deſcuidado en gouernar ſu Reyno. En tales caſos no baſta el Rey calla, porque eſta manera de callar no es ſuficiente para excuſar de pecado mortal y de reſtituyr, ſino que es meneſter que ſabiendolo, y pudiendolo, y eſperando de remediarlo calle y conſienta.] Vide ſuprà in aliis Reſolutionibus, vbi ſatis reſponſum eſt ad dictam conſuetudinem. Et hæc eſt ſententia Patris Hernandi de Mendoça circa præſens dubium; quid ego ſentiam ex dignis rationibus proferre nolo.

An

An Proreges ex cauſa neceſſitatis poſſint homines malæ vitæ in carceribus exiſtentes deponere ſuper Regiis Triremibus, donec eorum cauſæ expediantur?

Resol. V.

DE hoc caſu interrogatus olim fui ab Excellentiſſimo Duce Alcalenſi Prorege; & tunc non defuit, qui ei ſententiam affirmatiuam conſuleret, nixus auctoritate Regentis Aponte *in tract. de poteſt. Proreg. de Regal. impoſit. tit.* 4. §. 1. *num.* 51. vbi ſic ait Ex quo iuſtiſſimè habet ortum practica depoſitorum delinquentium & carceratorum pro delictis grauibus in M. C. qui dum ob multitudinem ipſorum non poſſunt tam celeriter expediri: & multoties expeditiones ipſimet dilatant ad fugiendas debitas pœnas, ſolent tranſmitti ad Regias Triremes, vt ibi inſeruiant, donec ipſorum cauſæ expediantur: nam ſi tali pœna digni reperti fuerunt, non grauantur; & ſi ſecus, ſoluitur eis merces dari ſolita aliis, qui pro rimeriis in Regis triremibus permanent: quaſi aliàs, vt ſuprà fundatum eſt, ad hoc compelli poſſent, nulla propterea eis fit iniuria, ſi debito ſalario pro ipſorum labore ſunt ſatisfacti: eſt enim quædam commutatio carceris à Magna Curia ad Triremes; cúmque ordinariè tales delinquentes ſint perſonæ facinoroſæ, viles & pauperes, quibus Curiæ expenſis alimenta præſtantur, cur abſonum videri debet, vt ex cauſa publici boni in triremibus degant, ac Curiæ inſeruiant; poſtquam ab ea vitæ alimenta ſuſtinent. Et ſi quamplurimi pauperes otioſi, ac inutiles homines voluntariè ad remigandum ſe locant, ſoluta certa mercede, quare ob bonum publicum neceſſitate ſuadente non poterunt ad hoc compelli facinoroſæ perſonæ. Et ſic deciſum paſſim & indiſtinctè eſt etiam per Regias conſtitutiones, Capitula, & Pragmaticas Regni, teneri vaſallos Baronales ſolitos & in defectum habiles inſeruire Baronibus quibuſcumque ſeruitiis illis neceſſariis, quare Regi hoc erit denegandum omnium Domino. Et in ſpecie dicitur, *in conſtitut. Regn.* quòd in Regno Rex eſt Dominus perſonarum ſuorum vaſallorum *in conſtit. Reg. incip. quia frequenter*, vbi Afflictus notat & Frecc. *lib.* 2. 24. *author. Baron. Et idem in Capitul. Regni ad Regale faſtigium*; *& cap. finis præcepti charitas, in fin.* Cumque hæc fiant omnia in Regni defenſionem neceſſariam, propter publicam vtilitatem, quando triremes aliàs nauigare non poſſunt; propterea de hoc non eſt dubitandum, nec eſt prouiſio noua, vt aliqui incipientes dicebant, & acriter illam increpabant Nam videatur Capitulum tertium conceſſum Ciuitati in anno 1554. per Carolum V. *in lib. Capitul. Ciuitatis, fol.* 153. vbi hoc ſupplicatur, vt pendente appellatione ad Sacrum Conſilium interim carcerati ad Triremes non tranſmittantur, vt aſſerebatur fieri; quod Capitulum non fuit ſeruatum ex cauſa publicæ neceſſitatis. Huc vſque à Ponte.

Verùm ego tunc in facti contingentia contrariam ſententiam conſului per ea quæ latè adduxi in Reſolutione vltima mearum Additionũ *in* 1 2. *&* 3. *part.* quæ impreſſæ fuerunt in quinta editione, & poſtea in omnibus aliis. Et licèt opinio Aponte fuerit aliquando obſerta, tamen poſtea ex litteris Regiis fuit prohibita vt ampliùs in praxi deduceretur, vt obſeruat Maſtrillus *de Magiſtrat. tom.* 2. *lib.* 5. *cap.* 6. *num.* 265. *&* 266. vbi ita aſſerit. Prorex ex cauſa neceſſitatis poteſt homines malæ vitæ & famæ pro delictis grauibus in carceribus exiſtentes deponere ſuper Regiis Triremibus, donec eorum cauſæ expediantur; ſi ita celeriter expediri minimè valeant, vt ex pluribus defendit Dominus de Ponte *in tractatu de poteſt. proreg. tit. de Regal. impoſit. in rubr. n* 51. & ita aliàs vidi ſeruatum in Regno. Nam per Mag. Cur. conſueuerat etiam fieri prouiſio, quòd huiuſmodi delinquentes carcerati facerent proceſſum ſuper Regiis Triremibus. Sed inde ſuperuenit Ordo Regius huiuſmodi prouiſionem prohibens, idque ſumma cum ratione: nam etſi tempore neceſſitatis multa licita ſint, maximè ſoluta mercede, ſi veniant liberandi, vt præſupponit D de Ponte in loco citato, negari tamen minimè poterit, quin eorum defenſiones per indirectum denegentur, cùm ij extra Vrbem, & fortè à Regno reperiri poſſint ibi inſeruiendo, quo in caſu vel termini proceſſus eis indefenſis & abſentibus currerent, vel ſaltem eorum cauſas retardare neceſſe eſſet, quod rectæ iuſtitiæ adminiſtrationi minimè conuenit. Hæc Maſtrillus.

Sed an ſaltem ex cauſa neceſſitatis poſſint Remiges à Proregibus compelli in Triremibus perſeuerare per aliquod tempus, affirmatiuè concluſum eſſe teſtatur Cutellius *in Codice legum Sicularum ad leg. Iacobi Regis, cap.* 31. *not.* 38 *num.* 3. vbi ſic ait. An autem poſſint homines vaſallorum vel alios ſubditos abiectæ fortunæ in Remiges ſeligere, ac ad id compellere, euitat quæſtionem Conſtantius ex Luca de Penna, concluditque nullatenus cogendos, volentes tantùm conducendos *buenas voyas* nuncupant. Quid autem de his, qui vna vice remo adſcripti ſunt, an in magna neceſſitate perſeuerare compelli poſſint, ſcio à ſummæ doctrinæ viris ac doctiſſimis Theologis Præſide Duce de Alburquerque reſponſum poſſe, ſi alij haberi non poſſent; dummodò merces ſtatutis temporibus ſolueretur: qui enim

operas locare consueuerunt in bonum publicum perseuerare rectè coguntur. Ita Cutellius. Et scio idem fuisse determinatum tempore Regiminis Excellentissimi Domini mei Principis Paternioni. Ego tamen hanc sententiam consulerem, quando tempus, quo dicti Remiges in Triremibus perseuerare cogerentur, non esset arbitrio boni viri adeò longum; & secluso quòd aliqui ex ipsis vxores & filios non haberent, qui ex tali absentia in honore & necessariis naturæ damnum probabiliter timere non possint.

An omissio vnius integræ Horæ paruæ sit pars notabilis ad constituendum peccatum mortale?

Resol. VI.

Affirmatiuam sententiam docet Castrus Palaus *tom.1.tract.7.disput.2.punct.5.n.1.* vbi sic ait. Existimo sanè quamlibet horam paruam, aut illi æquiualens esse partem notabilem, & non aliud. Quia communior sententia est, vnum esse præceptum de septem horis Canonicis recitandis: sed posita vnitate præcepti, leuis materia iudicanda est, quæ quantitatem horæ paruæ non attingit, cùm non attingat partem duodecimam materiæ præceptæ. Ergo, &c. Et ita omittentem vnam ex horis Canonicis peccare mortaliter docent communiter Doctores Ioannes Molanus *in compen. Theol. pract. tractat. 3. cap. 10. concluf. 2. n. 11.* Ioannes VViggers *de iust. & iure, tract. 8. cap. 2. dub. 17. num. 79.* Lessius *lib. 2. c. 37. dub. 9. numer. 51.* Ioan Baptista de Fabris *in Manual. ordinand. cap. 9. numer. 65.* Vega *in summ. tom. 1. cap. 128. cas. 15.* Fernandez *in Exam. Theol. moral. part. 3. cap. 13. §. 7. num. 3.* Ledesma *in summ. tom. 2. tract. 9. cap. 10. concluf. 14.* Bellochius *in pract. de casib. reseru. part. 2. quæst. 15. num. 46.* Bonacina *de horis Canonicis, disp. 1. quæstione 5. punct. 1. numer. 2.* Tabiena *verb. Hora, numer. 18.* Naldus *in summ. verb. officium diuinum, n. 10.* Reginaldus *tom. 2. lib. 18. cap. 11. num. 144.* Siluester *verb. Hora, quæst. 12. sub finem.* Molfesius *in summa tom. 1. tract. 5. cap. 5. num. 8.* Oliuerius Bonarcius *de horis Canonicis, lib. 2. cap. 20. conclusione 2. num. 5. & cap. 19. concl. 4. num. 12.* Macignus *de Horis Canonic. cap. 26.* Squillante *de obligat. Cleric. part. 1. dub. 33. num. 68.* Merolla *tom. 1. disput. 2. cap. 4. num. 132.* Faustus *de Hor. Canon. lib. 2. quæst. 78.* Sanchez *in opusc. tom. 2. lib. 7. cap. 2. dub. 11. num. 2.* Palatius *in 4. sentent. dist. 15. disput. 9.* Nauarrus *in Manuali, cap. 25. num. 96. & 97.* D. Antoninus *in summa part. 3. tit. 13. cap. 4. §. 5.* Medina *in summa lib. 1. c. 14. §. 11.* & alij.

Verùm his non obstantibus nouissimè Philibertus Marchinus *de Sacramento Ordinis, tractat. 2. part. 6. difficult. 3. num. 5.* tenet omissionem vnius horæ paruæ integræ non esse materiam notabilem ad constituendum peccatum lethale. Sic enim asserit. Saluo meliori iudicio arbitror omissionem vnius integræ horæ paruæ non esse lethalem: ratio est, quia singulis diebus vnicum tantummodò vrget præceptum; sed omissio vnius horæ est parua materia comparata ad integrum officium diuinum; ergo, &c. Ita ille. Et Sotus *de Iustitia lib. 10. quæst. 5. art. 7. ver. subtegitur*, videtur dubius remanere: dicit enim, quòd fortè est mortale aliquam horam non recitare.

Sed hæc sententia Marchini, mihi non placet. Primò, quia, vt visum est, contra illam stat communis sententia Doctorum. Secundò, quia, vt rectè obseruat Suarez *de Religione tom. 2. lib. 4. cap. 25. numer. 15.* & Reginaldus *tom. 2. lib. 18. cap. 11. sect. 3. numer. 144.* omissio cuiuscunque horæ sufficit ad mortale, quia talis omissio est notabilis deformitas & mutilatio officij diuini contingens in tali parte, quæ sufficeret ad mortale, si sola sub eo reatu præciperetur, quæ sunt sine dubio singulæ eædem horæ, quæ simul quidem & tanquàm partes eiusdem totius præcipiuntur; sed perinde ac si seorsum vnaquæque præciperetur.

An si dentur Sacerdoti particulæ pro communicandis laicis non solum post offertorium, sed etiam post Præfationem, possit illas adhuc consecrare.

Resol. VII.

Posse oblatione dictarum particularum mente concepta post offertorium ante præfationem vrgente aliqua causa iusta, docui cum Gauanto *in part. 1. tract. 14. resol. 71.* Nunc tamen addam secundum Philibertum Marchinum *de Sacramento Ordinis tractat. 3. part. 2. cap. 4. num. 15.* etiam fieri hoc posse post præfationem; quia ait ille, oblatio particularum, neque de necessitate sacrificij, neque ex vi legis præceptiuæ coniungi debet cum grandioris hostiæ oblatione, sed sufficit vtrasque simul tempore consecrationis in eodem corporali reperiri, vt omnes verba consecratoria æqualiter recipiant. Neque video maiorem rationem, cur ante præfationem id admitti debeat, minimè verò post cœptam Præfationem, cùm in neutro casu nullam oppositam legem habeamus. Ita Marchinus. Cuius sententiam videtur etiam docere Magalius *in Promptuar. tom. 2. verb. Eucharistiæ materia, num. 7.* vbi asserit facta oblatione ante consecrationem posse Sacerdotem recipere particulas ad aliquos

quos communicandos, & illas vnà cum hoſtia iam oblata conſecrare. Nota quòd non dicit facta oblatione ante præfationem, ſed ante conſecrationem; ergo etiam poſt præfationem.

An Sacerdos poſſit applicare partem Miſſæ ſibi competentem, & pro illa ſtipendium accipere?

RESOL. VIII.

AFfirmatiuam ſententiam docet Philibertus Marchinus *de Sacramento Ordinis tract.3.part.2.cap.16.numer.7.* nam ſi talis fructus eſt alteri applicabilis, certè afferri non poteſt Theologica ratio ſolida, cur Sacerdos pro tali obligatione applicandi huiuſmodi fructum, non poſſit aliquod diſtinctum ſtipendium accipere. Tum etiam, quia omne opus bonum, non quatenus eſt meritorium, ſed quatenus eſt ſatisfactorium, eſt applicabile alteri ab ipſo operante; imò ſacram ipſam communionem ſolent laici pro aliis offerre: Ergo multò magis fructum Miſſæ ſibi proprium poterit celebrans aliis elargiri, & abſque Simoniæ labe in pactum deduci. Deinde poteſt Sacerdos ſibi ipſi applicare fructum Miſſæ medium ſeu ſpecialem, quem pro aliis offerre poteſt; ergo poterit etiam fructum ſibi proprium applicare alteri, & conſequenter duas pitancias accipere. Huc vſque Philibertus Marchinus.

Sed ego hanc ſententiam maximè poſt Decreta Celebrationis Miſſarum ſatis reprobaui *in 5 part.tract.14. reſolut.41.* cum multis Doctoribus, quibus nunc addo Gauantum *in Rubricis Miſſalis part.3. rit.12.numer.29.* Dico igitur non poſſe Sacerdotem pro vna Miſſa duplicatum ſtipendium accipere, applicando v.g. vni fructum Miſſæ medium, & alteri frutum Miſſæ ſibi proprium, cui ipſe renuntiat, & cedit. Et hanc ſententiam tenet nouiſſimè Perſicus *de offic. Sacerd. lib.2. dub.9. num.102.* & contrariam damnat?

An Sacerdos poſſit applicare diuerſos fructus vnius Miſſæ diuerſis perſonis; & ab illis duplicata ſtipendia accipere?

RESOL. IX.

VT verbi gratiâ dicendo Miſſam de Spiritu ſancto, vel de Beata Virgine, & applicando vni illam Miſſam ad aliquod beneficium à Deo impetrandum; alteri verò applicando eamdem Miſſam in ſatisfactionem peccatorum alicuius defuncti vel viuentis. Et affirmatiuam ſententiam docet Philibertus Marchinus *de Sacrament. Ordinis tract.3. part.2. cap.16. num.17.* quam teſtatur ſe vidiſſe ſeruari in praxi à valde doctis & timoratis Religioſis, ſuſtinuiſſe Patrem Taſca inſignem Theologum Societatis Ieſu: & rationes adducit, eò quòd iſti duo fructus impetrationis & ſatisfactionis ſunt ſeparabiles & realiter diſtincti: Ergo licebit Sacerdoti ſe obligare ad vnum, & non ad alium: ergo dum offert impetrationem pro vno, & ſatisfactionem pro altero, poterit duo ſtipendia recipere. Deinde ſi Sacerdos tenetur vni vtrumque effectum applicare, vel tenetur ex natura ſacrificij id poſtulante, vel ex pacto & contractu inter ipſum & dantem ſtipendium: non ex primo capite; quia illi duo fructus ſunt diſtincti realitet, & de facto ſeparantur, vbi Miſſa offerrur pro viuo exiſtente in peccato mortali, cui poteſt Miſſa prodeſſe ſolùm quoad impetrationem, non quoad ſatisfactionem. Neque tenetur ex pacto, quia neque Sacerdos intendit ſe obligare ad applicandos binos fructus, neque Miſſam petens, Sacerdotem ad vtrumque effectum obligauit, cùm id non expreſſerit. Ergo, &c.

Nec valet dicere, quòd qui dat ſtipendium pro Miſſa, cenſetur velle tam impetratorium, quàm ſatisfactorium fructum; nam rogatus vtrumque vellet, & ſtipendium pro vtroque eſt ſufficiens: Ergo Sacerdos iniuſtè agit, ſi integrum fructum illi non confert. Nam reſpondetur ex dictis negandum eſſe antecedens, quia propoſitum in mente retentum nihil operatur, vt clarè patet *ex leg. quicquid adſtringendæ, de verb. oblig.* ibi *niſi palam verbis exprimatur*, &c. Quinimò in motiuo & fine, quem habent Miſſam petentes, coniicienda eſt illorum voluntas: finis autem interdum eſt ſanitas ægrotantis; cui applicatio ſatisfactionis quæ ex Miſſa prouenit, prorsùs repugnat; interdum eſt bonus exitus rerum temporalium vel quid ſimile; neque quiquam cogitant de peccatorum ſuorum ſatisfactione, imò ſæpiſſimè ſunt in ſtatu peccati mortalis, dum pro aliquo temporali beneficio impetrando Miſſam ſibi celebrari curant, ac proinde norunt ſe eſſe fructus ſatisfactorij incapaces. Non ergo approbandum eſt, vt vniuerſaliter verum, petentes Miſſas integrum ex eis fructum velle, niſi aliud exprimant. Et tandem in tali caſu non recipiuntur bina ſtipendia, quaſi ſint pretia duplicis Miſſæ fructus, ſic enim eſſet ſimonia, ſed accipiuntur pro ſeruitute & obligatione applicandi pro vno ſatisfactorium, pro altero impetratorium fructum: quæ quidem ſeruitus & obligatio cùm ſit duplex, & diuerſis perſonis ob diuerſos fines applicabilis, ſitque vtraque pretio æſtimabilis, poteſt vtique duplici ſtipendio compenſari.

Et hæc omnia docet Marchinus *vbi suprà*, licèt asserat supradictis non nihil aduersari decreta sacræ Congregationis *de celebrat. Miss.* quæ si alicubi non essent non recepta, aliquis posset dicere opinionem Marchini tanquam probabilem amplecti posse.

Sed ego puto absolutè contrariam sententiam tenendam esse, quam tuetur Nauarra *de restitut. lib.2. cap. 2. dub.6. num.* 243. Posseuinus *de offic. Curat. cap. 2. quæst.7. numer.* 25. & Bonacina *de Sacrament. disput.4. quæst. vlt. punct.8. num.* 15. quia Sacerdos sic faciens excedit taxam sibi debitam,& ab Episcopo præscriptam,quæ quidem debetur & præscribitur non in ordine ad applicationem fructus impetratorij, vel satisfactorij, sed in ordine ad laborem, vel sustentationem ipsius Sacerdotis. Ergo, &c. Adde quòd,vt rectè obseruat Graffius *de celebrat. miss. tom. 2. cons.3.* qui petit celebrari Missam, intendit obligare sacerdotem ad id quod est vtilius, & quantum licitè potest,& omni meliori modo. Ergo,&c.

Notandum est hîc etiam Marchinum *vbi suprà, cap.* 17. docere etiam Sacerdotem posse idem sacrificium offerre pro eo, à quo accepit eleemosynam,& simul pro alio ex sola liberalitate vel charitate & gratitudine. Et ratio est, quia Sacerdoti prohibetur solùm eamdem Missam dicere pro multis, quibus de iustitia, ratione stipendij accepti tenetur. Non verò prohibetur offerre pro vno cui debet, ex iustitia, & simul pro alio ex sola liberalitate,vel charitate, stante Missæ sacrificij valore infinito,tam secundùm virtutem intensiuam, quàm extensiuam, vnde æqualiter prodest multis ac paucis secundùm cuiuslibet deuotionem, sed de hac quæstione alibi dictum est.

Quænam facultas per Decreta sacræ Congregationis de celebratione Missarum sublata sit Episcopis & Generalibus Ordinum reuocandi Missas ad minorem numerum?

Resol. X.

Resolutio huius difficultatis pendet ex intelligentia verborum sacræ Congregationis. Ibi. *Ac primò districtè prohibet*, &c. Sed secundùm Marchinum *de Sacrament. Ordinis tract.3.part.2.cap.19.numer.*31. per dicta verba non censetur reuocatum priuilegium moderandi Missas & anniuersaria à Testatoribus ante Tridentinum relicta, quorum maximus est numerus: nam Decretum supradictum Sanctissimi D. N. Vrbani prohibet eam solam Missarum reductionem, quæ post Tridentinum acceptatæ fuerunt, vt optimè notatur in Synodo Florentina sub die 18. Maij 1627. §.3 *de Missarum celebrat.* & satis declarant illa verba Decreti, aut post Concilium imposita. Deinde non videtur per hoc decretum derogatum Episcopis,quin possint moderari Missas alicui Ecclesiæ relictas; nondum tamen ob tenuitatem Eleemosynæ ab eadem Ecclesia acceptatas: nam Decretum hoc loquitur manifestè de oneribus Missarum impositis; non est autem onus impositum nisi post acceptationem, & intentio eiusdem sola est, vt numerus Missarum relictus & acceptatus adimpleatur. Quare ante acceptationem non abstulit Episcopis facultatem,quæ illis de iure communi competebat, alterandi & moderandi eas Missas. Et ita sentit Marchinus re cum multis viris doctis communicata, saluo tamen meliori iudicio,ait ipse, & sub censura Ecclesiæ.

An per Decreta Sacræ Congregationis fuerint reuocata priuilegia Regularium circa Legata Missarum?

Resol. XI.

Respondeo affirmatiuè, vt patet in illis verbis, *Id verò, vt deinceps*, &c. Sed obseruat Philibertus Marchinus *de Sacramento Ordinis tract.3. part.2. cap.20. numer.7.* quòd post euulgata dicta Decreta Sanctissimus D. N. Vrbanus VIII. die 13 Iulij 1626. ad petitionem Deodati Lomellini Procuratoris Generalis Minimorum S. Francisci de Paula concessit Fratribus eiusdem Ordinis Cœnobij Ianuensis, vt legata Missarum perpetua & oneri annexo imparia ad rationem quinquaginta scutorum monetæ Romanæ pro qualibet Missa quotidiana reducerentur: decernitque per celebrationem Missarum sic reductarum saluti animarum eorum, quorum intentione Missæ sic reductæ fundatæ fuerunt, suffragari,perinde ac si illæ verè,realiter, & cum effectu celebrarentur: dictæque domus Priorem & fratres desuper à quoquam quauis auctoritate molestari, perturbari, vel inquietari non posse. Et hoc priuilegium afferre Peirinum ego alibi etiam notaui; quo quidem in pari causa, vt docet rectè Marchinus per communicationem,non modò aliæ eiusdem Ordinis domus, sed etiam aliarum Religionum familiæ,quæ communicant in prædictis priuilegiis perfruuntur.

***

An

An Sacerdos obligatus celebrare in Altari priuilegiato ſatisfaciat, ſi celebret alibi cum numiſmate, vel calculo priuilegiato?

Resol. XII.

Reſpondet affirmatiuè Marchinus *de Sacramento Ordinis, tract. 3. part. 2. cap. 24. num.* 8. quia iſte Sacerdos non violat fidem datam niſi materialiter; nam formaliter loquendo iſte implet teſtatoris voluntatem, qui aliud non intendebat, niſi liberari è flammis Purgatorij, quam liberationem Sacerdos celebrans, & vtens numiſmate, vel calculo priuilegiato æquipollenti medio à Deo impetrat. Neque verum eſt damnum aliquod inferri animæ Teſtatoris, quia vel hoc damnum ſequitur illi ratione inæqualis ſacrificij, & hoc non, quia Miſſa in vtroque Altari facta eſt eiuſdem valoris, vel attenditur hoc damnum, eò quòd aliud altare, in quo celebrauit, non ſit priuilegiatum, & hoc neque; quia liberatio animæ è Purgatorio medio calculo, vel numiſmate à Papa benedicto eſt æquè certa & infallibilis, atque eiuſdem prorsùs vtilitatis cum illo, quæ medio Altaris priuilegio habetur: & nihil refert quid ex æquipollentibus fiat *ex leg. finali* §. *finuliff. mandati.* Et licèt inæqualis eſſet certitudo inter Numiſmatis & Altaris priuilegium; attamen non cogor eligere certiorem partem, ſed ſufficit eligere probabilem; vel me non habere rationabile dubium tale numiſma non eſſe priuilegiatum, cùm illud acceperim à fide digno; ſecùs in omnibus rebus eſſet ambigendi locus, & de ipſo Altaris priuilegio, vel Bullę circunſtantiis poſſet etiam quis dubitare non ſecus ac de ipſo numiſmate. Ita Marchinus, qui me citato ſolùm excipit caſum, quo fuerit electus locus, ſeu Altare priuilegiatum cauſa cultus diuini eiuſdem loci.

Non deſinam tamen adnotare contrarium fuiſſe determinatum Bononiæ in caſibus conſcientiæ ibi diſcuſſis anno 1634. menſe Februario *caſ.* 1. *fol.* 9. quia non eſt ita certum priuilegium numiſmati conceſſum ſicut certum eſt mortaliter priuilegium altaris. Sed Marchini ſententiam probabilem eſſe puto, quam nouiſſimè cum limitatione à me ſuperiùs adducta, tenet Antonius Ruteus *de Fructu Sacrif. Miſſæ lib. 3. diſputat. 3. quæſt. 3. num.* 10.

***

An quando ſolùm conſtat Capellanum teneri quotidie celebrare in tali Eccleſia vel Altari, teneatur applicare valorem Miſſæ pro fundatore Capellaniæ?

Resol. XIII.

Hæc dubitatio habet locum præſertim in antiquis Capellaniis, quæ quibus conditionibus ſeu oneris fundatæ fuerint ignoratur, ſed ſolùm certum eſſe poteſt ex antiquo vſu & ſacelli obligationibus in tali Altari tot Miſſas in anno, menſe, hebdomada, vel die celebrandas. Et quidem in tali caſu negatiuam ſententiam circa quæſtionem propoſitam tenet Philibertus Marchinus *de Sacramento Ordinis tract. 2. part. 2. cap. 27. numer. 5. & ſequent.* Putat enim non eſſe Sacerdotem onerandum applicatione Sacrificij, niſi manifeſtè conſtet de tali obligatione; & conſequenter poſſe alteri fructum Miſſæ applicare & nouum ſtipendium accipere. Et ratio eſt, quia *in leg. quicquid adſtringendæ ff. de verb. oblig.* hæc verba habentur. *Quicquid adſtringendæ obligationis cauſa dictum eſt, id, niſi palam verbis exprimatur, omiſſum eſſe intelligendum eſt, aut certè ſecundum promiſſorem interpretamur, quia ſtipulatori liberum fuit verba latè concipere.* Sic ibi. Hinc ortum fuit illud axioma. *Propoſitum in mente retentum nihil operatur.* Ergo ſi fundator non ſe declarauit per verba importantia Miſſæ fructum, nulla oritur in Capellano obligatio ad illius applicationem, & ſibi fundator debet imputare, ſi mentem ſuam non aperuit: imò in dubio præſumendum eſt, ſi voluiſſet, vtique declaraſſet. Secundò, lex quælibet etſi iuſta non ligat ſubditum, niſi ſit ei ſufficienter promulgata & intimata, ſeu niſi habeat claram legis notitiam: ſed onus applicandi ſacrificium eſt quaſi lex priuata, & contractus quidam oneroſus, qui expreſſa contrahentium voluntate perficitur. Ergo Sacerdos non eſt onerandus onere application is ſacrificij, niſi habeat claram de illo notitiam. Tertiò in dubio melior eſt conditio poſſidentis ſuam libertatem. Ita Marchinus.

Sed contrariam ſententiam docet Bonacina *de Sacramentis diſput. 4. quæſt. vlt. punct. 7. §. 2. numer.* 13. Gauantus *in Rubricis Miſſalis part. 3. tit. 12. numer. 5.* Homobonus *in Exam. Eccleſ. part. 1. tract. 4. cap. 13. quæſ. 121. in fine,* Quibus adde nouiſſimè Ghilinum *in ſumma verb. Miſſæ celecratio, numer.* 23. vbi ſic ait. Quando nullo modo conſtat de fundatione Capellaniæ, cùm nulla reperiatur ſcriptura: ſed ſolùm conſtat ipſum Capellanum teneri quotidie celebrare in tali Eccleſia, vel in tali

Altari, tenetur obtinens Capellaniam Missæ valorem applicare pro fundatore Capellaniæ. Ratio est, quia fundator censetur sibi voluisse consulere omni meliori modo, applicando sibi Missæ valorem, cùm agatur de salute animæ, de qua præsumendum est vnumquemque curam habere, & etiam quia Capellaniæ regulariter loquendo solent iustitui cum onere applicandi Missæ sacrificium pro fundatore. Sic ille. Et hunc casum videtur definiuisse Sacra Congregatio in declarationibus Decreti *de celebrat. Missar. in ordine ad 4. dubium*, vbi sic habetur. Ad 4. Sacerdotes, quibus diebus tenentur Missas celebrare, ratione beneficij, seu Capellæ, legati, aut salarij, si eleemosynas pro aliis etiam Missis celebrandis susceperint, non posse eadem Missa vtrique obligationi satisfacere.

Verùm ad omnia hæc argumenta conatur respondere Marchinus; & ad auctoritatem Sacræ Congregationis putat Decretum illud loqui de Capellis, quæ habent onus applicandi pro fundatore Sacrificium; non de iis quibus simplex celebratio seu officiatura cum tenui Eleemosyna iniuncta manet. Sed an hæc opinio sit probabilis, aliis iudicandum relinquo, mihi enim non placet, & ideo nouissimè illam refellit Auctor casuum conscientiæ Bononiæ discussorum anno 1634. mense Februario *cas. 1. fol. 9.* Auctorem dictorum casuum, asserunt esse P. Carolum Zambertum Societatis Iesv.

An post susceptam Eucharistiam in eadem die sit peccatum veniale petere debitum causa captandæ voluptatis?

Resol. XIV.

De hoc casu fuit olim mihi magna altercatio cum quodam viro Religioso, qui affirmatiuam sententiam mordicus sustinebat, quam tuetur Beja *part. 1. casu 8.* qui citat Syluestrum, Caietanum, & Albertum Magnum, quibus addo Paludanum *in 4. distinct. 9. quæst. 3. art. 2. concluf. 3.* D. Antoninum *in 3. part. titul. 13. cap. 6. §. 10.* Angelum *verb. Eucharistia 3. num. 44.* asserentes coniugatos petentes copulam eodem die, quo susceperunt sacram Synaxim, peccare venialiter; & hoc propter irreuerentiam, quæ infertur Sacramento.

Verùm mihi tunc, & etiam nunc negatiua sententia placet, quia nullibi reperitur talis prohibitio; nec videtur tanta indecentia, quæ culpam constituat: nec debemus laqueos coniugatis iniicere. Et quia non est eadem ratio de copula habita ante sumptionem Eucharistiæ & post; nam ante desiderabatur abstinentia à copula, vt congrua dispositio ad receptionem corporis Christi: at post sumptionem corruptis speciebus Sacramentalibus talis abstinentia à copula licita, non videtur necessaria ad finem vllum per se intentum ab Ecclesia. Et ideò hanc sententiam sustinet Tabiena *ver. communicare quæst 37. num. 43. in fine*, vbi dicit hoc tantùm esse consilium, Victoria *in summa quæst. 87.* Sanchez *de matrimonio lib. 9. disput. 13. num. 17.* Reginaldus *tom. 2. lib. 29. cap. 6. quæs. 7. num. 117.* Magalius *in Prompt. tom. 2. ver. debitum coniugale num. 6.* Machinus *de Sacramento Ordinis tract. 3. part. 3. cap. 2. num. 17.* & alij.

An licitum sit diebus festis occupare puellas in faciendis Recamaturis?

Resol. XV.

Affirmatiuam sententiam docet Armilla *verb. festum, num. 21.* Azorius *part. 2. lib. 1. cap. 17. quæs. 6.* & nouissimè Author Casuum conscientiæ Bononiæ discussorum anno 1635. mense Martio, *casu 2.* vbi sic habetur. Valde probabile est Caium non peccare occupando suas puellas diebus festiuis in faciendis Recamaturis, vt artem addiscant: tum quia eas occupat in re quæ non est ita seruilis, vt sit omninò seruorum propria, sed est, quamuis mechanica, ita tamen nobilis, vt à qualibet libera, & ingenua persona absque seruilitatis nota exerceri possit: & de facto multæ sunt nobiles fœminæ, quæ huiusmodi arte delectantur, earnque sæpissimè frequentant, cùm sit ars persimilis arti pingendi, quæ à pluribus non vulgaribus Doctoribus æstimatur ars liberalis, cum pingere nihil aliud sit quàm lineas ducere, colores apponere, ac dispositis artificosè coloribus figuras inducere, quæ hominem etiam liberum ac nobilem non dedecent. Tum quia non minùs personæ in pingendo cum acu, quàm studiosi literarum in studendo quadam animi voluptate capiuntur, ac derinentur, quod signum est artem istam, si non est omninò liberalis, certè ad liberalem valde accedere, quippè quæ ad animum recreandum instituta sit, liberóque animo non indigna, vt est pictura. Neque enim implicare videtur aliquibus idem opus esse seruile & non seruile, variatis circunstantiis vt de pictura refert Bonacina. Tum denique, quia non minùs licitum videtur diebus festis pingere acu, quàm pennicillo: sed hoc à pluribus Doctoribus conceditur, artis præsertim discendæ, temporis fallendi, & animi recreandi gratia. Ergo, &c.

Sed an hæc opinio sit probabilis, remitto iudicio

dicio aliorum. Quòd verò argumentum à pictura ad recamaturam poſſit procedere, patet apud Azorium *vbi ſuprà*, & Caſtrum Palaum *tom. 2. tract. 9. punct. 6. num. 6.* licèt ipſe *ibi* ſentiat picturam eſſe opus ſeruile. Quòd verò excuſentur puellæ laborantes in diebus feſtis ad vitandam otioſitatem, tenent Villalobos, Ioannes de la Cruz, Emmanuel Sà, quos ego citaui *in 3. part. tract. 5. reſolut. 8.* quibus adde Marchantium *in Reſolut. Doctor. ſuper Decalogum, cap. 3. quæſ. 2.* Sylueſtrum *verb. Dominica, quæſt. 5. concluſ. 4.* & Ghilinum *in ſumma verb. Feſtum, num. 2. litera I.* licèt Sanchez in opuſculis *tom. 2. lib. 5. cap. 2. dub. 18. num. 13.* contrariam ſententiam veriorem exiſtimet, quia poteſt otioſitas vitari exercendo aliud opus bonum licitum: ideo, vt dixi, an hæc opinio ſit probabilis, tu cogita.

Vtrùm liceat iniurianti reſpondere Mentiris?

RESOL. XVI.

DE hoc caſu olim interrogatus fui ab Excellentiſſimo heu quondam Domino meo Domino Ioanne de Aragona Duci Terræ-nouæ, qui mihi præbuit reſponſum cuiuſdam Theologi inclytæ Societatis Ieſu, quia defenſio debet fieri cum moderamine inculpatæ tutelæ, ita vt vitetur quantum poteſt offenſa: vt iniuriatus, cùm ipſi dicitur, verbi gratiâ, es fur, poteſt ſe bene defendere replicando, non ſum; vel hoc non eſt verum, abſque eo quod dicat *mentiris*, quod verbum ex ſua natura eſt offenſiuum. Præterea falſum eſt, quòd illa mentita ſit defenſio; quia defenſio ſecundùm Theologos & Caſuiſtas ſit ab iniuria, quam Aduerſarius vult inferre, non autem ab ea, quæ eſt illata: ſi autem ſecus fiat, eſt vindicta, & ſic non eſt licita. Neque enim in hoc debet attendi mos militaris, vt vulgò dicitur, *Cauallereſco*, ſed mos Chriſti noſtri legiſlatoris, qui in terminis, operibus huiuſmodi caſum definiuit, & reliquit nobis vt exemplar & legem: cùm enim *Ioannis* 8. dicerent ei Phariſæi, *Dæmonium habes*, non reſpondit, Mentimini, ſed dixit, *Ego Dæmonium non habeo*; quod aliàs docuerat diſcipulos ſuos *Matth. 5. Sit ſermo veſter, Eſt eſt, non non.*

Sed his non obſtantibus, tunc affirmatiuam ſententiam docui: quia verbum *mentiris*, poteſt aſſumi vt offenſiuum, & vt defenſiuum; ſed in caſu noſtro, cùm proferatur eo tempore, quo iniuriato fuit illata iniuria, liquidò conſtat ex circunſtantia temporis aſſumi vt defenſiuum ad repellendam iniuriam, & quòd per accidens eſt iniuria. Ergo, &c. Confirmatur primò: nam, vt optimè obſeruat Hurtadus de Mendoza *in 2. 2. Diui Thomæ volum. 2. diſput. 170. §. 14. num. 119.* quando blaſphemus obiicit Deo infamia mendacia, cuilibet priuato licèt dicere illi, *Mentiris*, quando alia ratione non poteſt conſuli honori Dei, quæ actio pertinet ad virtutem Religionis. Ergo verbum *Mentiris*, non eſt tam intrinſecè malum comparatione hominis priuati, quin aliquando exuens malitiam induat honeſtatem. Igitur, & quando eſt mihi neceſſarium ad propulſandum iniuſtum damnum illi proportionatum. Confirmatur ſecundò: Ego poſſum coram Iudice probare licitè illum hominem ſic mihi iniuriantem fuiſſe mentitum, & dare operam, vt puniatur pro mendacio & contumelia: ergo licèt mihi auctoritate priuata illi obiicere hoc crimen, quando eſt medium per ſe vtile & vnicum ad eluendam maculam, quam ille mihi adſperſerat iniuſtè. Et in hoc caſu verbum *Mentiris* eſt quidem contumelia phyſicè, non verò moraliter: ſicut occiſio quando eſt in defenſionem inculpatam, non eſt abſolutè homicidium, quamuis ſit phyſicè, id eſt hominis necatio. Et ideo noſtram ſententiam tenet Hurtado *vbi ſuprà*, Peregrin *de duello, quæſt. 3. num. 1. verb. quartò, & num. 6. verb. quartum.* Emmanuel Sà *verb infamare & fama, num. 4.* Aragonius *in 2. 2. Diui Thomæ quæſt. 70. art. 3. concluſ. 3.* Pitigianus *in Pract. Crimin. Can. in tertio ſubſtantiali iudicio, cap. 4.* Sotus *de iuſtitia, lib. 5. quæſt. 9. art. 3.* Valentia *tom. 3. diſput. 5. quæſt. 16. punct. 3.* Sayrus *in Claui Regia, lib. 12. c. 4. n. 12. 13. & 14.* Felinus *in cap. dilecti, n. 10. de except.* Bartol. *in l. quæ omnia num. 1. ff. de procurat.* vbi ſic ait. Nota quòd ei, qui dicit te commiſiſſe aliquod crimẽ, licitè potes dicere, *Tu mentiris*, licèt enim retorquere in aliumi; ita ille: cui adde Farinacium *in pract. crimin. part. 2. tit. de homicidio, quæſt. 125. pact. 7. §. 4. n. 526.* vbi docet quòd datur mentita in caſu licito ad propulſationem illatæ iniuriæ. Hanc ſententiam Hurtadus limitat, quando verbis minùs aſperis poteſt iniuria illata depelli, tunc enim non eſt licitum reſpondere iniuriato *Mentiris*, ſed inibi aſſerit, quòd hoc in praxi moraliter non poteſt euenire: contumelioſus enim difficillimè ſperatur ſe cohibiturum, ſed perſtiturum in contumelia ſemel dicta aut aliàs aggreſſurum.

Reſtat modò reſpondere ad argumenta illius Theologi. Ad illud igitur, quod aiebat in tali caſu dicendum eſſe, verbi gratia: Ego non ſum Sodomita; Hoc non eſt verum. Reſpondeo quòd iſtæ ſimplices negationes ſunt velatæ mentitæ: ſed cùm iniuria illata ſit clara & aperta, vt, es Sodomita, cur non licitum erit iniuriato aſſumere defenſionem apertam, quæ ſita eſt in hoc verbo *Mentiris*. Adde quòd ex iſtis verbis minùs

aſperis neſcio an iniuria depellatur, & ſperari poſſit iniuriantem ſe cohibiturum.

Ad ſecundum, quod dicebatur verbum *Mentiris*, ex natura ſua eſſe offenſiuum, patet reſponſio ex his quæ obſeruauimus ſuprà, adducendo rationes pro noſtra ſententia.

Ad tertium, quòd hæc potiùs eſt vindicta, quàm defenſio, prorſus negandum eſt: nam iniuriatus eodem tempore, quo accipit iniuriam à contumelioſo, ſtatim ei reſpondet, Mentiris: ergo non infert ei iniuriam, ſed à ſibi illata ſe defendit: hoc enim verbum *Mentiris*, in iſto caſu non eſt propriè iniuria, ſed repulſatio iniuriæ, & defenſio, cùm proferatur eodem tempore, quo ille iniuria eſt affectus.

Ad quartum, reſpondeo optimum eſſe ſequi exemplum Chriſti, & eius conſilia: ſed inde non videtur conſequi eſſe præceptum, quod eſt perfectionis exemplum.

An liceat Sacerdoti in Sacriſtia, dum adhuc Sacris veſtibus eſt indutus ſumere reliquias Hoſtiæ inuentas in Calice?

Resol. XVI.

NEgatiuam ſententiam docet Marchinus de Sacramento Ordinis *tract. 3. part. 3. cap. 3. num. 20.* vbi ſic ait. Hæc doctrina temperanda eſt, vt non procedat in Sacerdote, qui iam in Sacellum ſe recepiſſet, etiamſi ſacris veſtibus indutus adhuc maneret, etiamſi tunc incipiat videre reliquias, quas in Altari non diſcernebat. Nam poſtquam ab Altari Sacerdos diſceſſit, iam compleuit totum ſuum Miniſterium, propterea poſt ſumptionem ablutionis, ſi in ſacellum reuerſus reliquias Sacramenti, in quibus totus Chriſtus aſſeruatur, iterum manducet, ſequitur quod nefas eſt, eum bis eadem die ſacram Communionem recepiſſe. Ità ille. Et hanc ſententiam cum multis Doctoribus ego docui *in 3. part. tract. 4. reſolut. 45.* quibus etiam addo Perſicum *de offic. Sacerdot. lib. 1. cap. 12. num. 122.*

Sed pro affirmatiua ſententia *in 5. part. tract. 14. reſolut. 43.* adduxi Iacobum Granado, qui licet videatur loqui ex aliorum ſententia, tamen illam non improbat; ſed clarè hanc opinionem affirmatiuam tenet Ioannes Baptiſta de Fabris *in Manuale Ordinandorum, cap. 11. num. 142.* vbi ſic aſſerit. Si celebrans ſumpto ſanguine videt particulam hoſtiæ in fundo Calicis; vel ſumpta purificatione reperiat ſuper patena vel corporali aliquod fragmentum eiuſdem hoſtiæ præaſſumptæ, quid faciet? Reſpondeo in primo caſu, vel digito deducat particulam ad labium Calicis, & ſumat ante purificationem, vel remoto ſcrupulo vna cum purificatione deglutiat. In ſecũdo caſu fragmenta poteſt ſumere etiam non ieiunus & extra Altare in Sacriſtia. Hæc ille. Cui adde ex noſtris Patrem Megalium *in Promptuario tom. 2. verb. Euchariſtiæ Sacramentum ſuſcipiens, n. 24.* vbi ſic aſſerit. Ego probabilem etiam cenſeo ſententiam, quam in praxi ſeruant aliqui Sacerdotes docti, & timoratæ conſcientiæ, vt ſcilicet prædictas reliquias ſumant etiam poſt receſſum ab Altari, & priuſquam Miſſæ paramenta dimittant, ſi illas in Calice, vel in patena inueniant. Et ratio huius praxis eſt, quia ſumptio harum reliquiarum poſt Miſſam relictarum, eſt complementum eiuſdem actionis & ſacrificij: & conſequenter tota hæc actio cenſetur vna & fieri à ieiuno, quando fiat ab eo, qui eam ieiunus inchoauit, & interim nihil ſumpſit, quod ex inſtitutione Eccleſiæ ſumere non teneatur; & ſic nihil niſi ablutionem, quæ fit ad perfectam conſummationem eiuſdem ſacrificij ad quam perfectam conſummationem cùm pertineat prædicta ſumptio reliquiarum, nulla eſt ratio, cur liceat eas ſumere priuſquam Sacerdos recedat ab Altari, & non liceat ſtatim poſtquam receſſit, cùm non obſtante receſſu adhuc non ſit perfectè conſummatum ſacrificium ob prædictas inaduertenter relictas reliquias. Et præterea magis reueretur Sacramentum, ſi ſtatim ſumantur etiam poſt receſſum ab Altari, quàm ſi relinquantur in patena, aut in Calice, & maximè ſine lumine; & facilè poſſunt interim decurrere & perire. Huc vſque Megalius.

Sed ſi quæras hîc obiter, cuius quantitatis eſſe oporteat huiuſmodi reliquias, vt licitè poſt ablutionem ſumi poſſint. Reſpondet Sotus *in 4. diſt. 12. quæſt. 5. art. 8. ad 8.* ſic aſſerens. Si magnam hoſtiæ portionem in linteolis poſt lotionem Sacerdos inueniret, conſilium eſſet, illam in pyxide reſeruare in craſtinum: & in hanc ſenientiam inclinat Henriquez *lib. 8. cap. 50. num. 2. & in gloſſa litera G* Sed ego puto nullam inter magnas & paruas particulas differentiam aſſignandam eſſe: nam eſt eadem omnino ratio omnium, cùm pertineant ad eamdem actionem ſacrificandi per modum vnius, & integra actione ſumuntur: quare non eſt quantitas attendenda. Ita Suar. *tom. 3. diſputat. 68. ſect. 6. caſ. 2.* Reginaldus *in praxi tom. 2. lib. 29. cap. 6. num. 123.* Fagundez *part. 3. lib. 3. cap. 5. num. 24.* & alij.

An

An qui manè Miſſam dixit, vel ſacram Euchariſtiam ſumpſit: ſi poſt prandium incidat in articulum mortis, poſſit eodem die iterum communicare?

Resol. XVIII.

HAnc quæſtionem fusè pertractaui *in* 5. *part. tract.* 3. *reſol.* 33. & affirmatiuam ſententiam docui, quam ſcio multum placuiſſe viris doctis: & ideo illam modò etiam ex auctoritate aliquorum ſtabilire conabor.

Dico igitur noſtram ſententiam præter Gaſparum Hurtado & alios tenere in terminis, vt dici ſolet, terminantibus Marcellum Megalium *in Promptuario tom.* 2. *verb. Euchariſtiæ Sacramenti præceptum, num.* 6. *& verb. Euchariſtiæ Sacramenti Miniſter, num.* 20. vbi ſic ait. Quando Sacerdos, qui manè celebrauit, aut laicus qui manè communicauit ſanus ob ſuam deuotionem, tempore veſpertino in morbum incideret ita periculoſum, vt iudicio probabili Medicorum ſupra viuere non poſſit vſque ad ſequentem diem: tunc enim quia vnuſquiſque in articulo mortis conſtitutus tenetur Sanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum recipere, tenetur & tunc illud recipere, non obſtante quòd eadem die Miſſam celebrauerit, aut communionem receperit: nam per talem communionem non ſatisfecit præcepto, quod nunc imminet de communicando in mortis articulo. Ita ille. Cui etiam adde ex Societate Iesv Martinum Breſſerum *lib.* 3. *de conſcientia probabili, cap.* 8. *num.* 100. vbi ſic aſſerit. Infertur ſubitò morbo, aut periculo mortis correptum debere communicare per modum viatici, quamuis alio fine, præcedenti, vel eodem die communicaſſet: quod etſi Doctores non exprimant, neceſſariò ſequitur ex eorum ſententia ſaltem valde probabili, quam tradit nominatim Vaſquez, quòd niſi in morbo præcepto diuino tunc communicandi ſatisfieri non poſſit. Ita Breſſerus. Et hanc ſententiam re maturius conſiderata, & inter illos diſcuſſa anno 1638. deduxerunt in praxi Patres Societatis Iesv Domus profeſſæ Panormitanæ in perſona Patris Gaſcone, qui cùm manè Miſſam celebraſſet, & poſt prandium lethali morbo correptus fuiſſet, iterum in eodemmet die ſacram communionem per modum viatici ei præbuerunt.

Notandum tamen eſt hîc obiter refellendam eſſe opinionem Soti *in* 4. *diſt.* 12. *quæſt.* 1. *art.* 11. Tabienæ *verb. communicare, n.* 16. Armillæ *verb. communio, n.* 12 aſſerentium in articulo mortis toties ex præcepto Euchariſtiam eſſe ſumendam, quoties poſt ſumptionem amiſſa eſt gratia per peccatum mortale.

Quidam vouerat ſingulis feſtiuitatibus Annunciationis Beatæ Virginis Communionem, feſtum illud accidit feria ſexta Hebdomadæ ſanctæ: quæritur an teneretur in illa die ſacram ſynaxim ſumere?

Resol. XIX.

REſolutio huius caſus pendet ex illa quæſtione: An feria ſexta Paraſceues licitum ſit ſumere ſacram Communionem: & negatiuam ſententiam tenet Francolinus *de horis Canonicis, cap.* 30. *num.* 12. Marchinus *de Sacrament. Ordinis, tract.* 3. *part.* 3. *cap.* 8. *num.* 3. Megalius *in Promptuar. tom.* 2. *verb. Euchariſtiæ Sacramenti Miniſter, num.* 19. & ita determinaſſe Sacram Congregationem Rituum die 19. Februarij 1622. teſtatur Gauantus *in Rubricis Miſſalis, tit.* 19. §. 4. *num.* 24. Barboſa *de offic. Paroch. cap.* 20. *num.* 16. & Leone *de offic. Capell. quæſt.* 8. *ſect.* 17. *num.* 170. Et ratio eſt, quia *in cap. Sabbato, de Conſecrat. diſtinct.* 3. Innocentius aſſerit Sacramenta eo die penitus non celebrari. Item quia in officio illius diei ſolùm propter infirmos præcipitur ſeruari Sacramentum.

Sed his non obſtantibus non deſunt Doctores contrarium ſentientes, nempe licitum eſſe per ſe loquendo ſecluſo omni ſcandalo eo die communicare. Primò, quia cùm hoc ſit per ſe bonum & prohibitio in contrarium non extet, non eſt cur tanquam malum, & peccatum damnetur. Et Innocentius in eo cap. manifeſtè de ſolo Miſſæ ſacrificio loquitur: nam celebrare Sacramenta non eſt propriè præbere Euchariſtiam populo, ſed conficere & conſecrare illam; inde enim celebrare pro Miſſam dicere, & Sacrificium facere vſurpatur. Secundò, quia parum obſtat, quòd in officio Paraſceues Sacramentum ſolùm propter infirmos cuſtodiri iubeatur: nam id non ideo fit, quòd illis ſolùm licitum ſit diſpenſare; ſed quia illa fuit cauſa maximè neceſſaria ſeruandi Sacramentum. Et ita hanc ſententiam docet Fagundez *part.* 1. *lib.* 3. *cap.* 15. *num.* 16. Suarez *in* 3. *part. de Sacrament. diſp.* 8. *ſect.* 2. La man *in Theologia Morali, lib.* 5. *tract.* 5. *c.* 4. *num* 7. Molfeſius *in ſumma tom.* 1. *tract.* 3. *cap.* 14. *num.* ... Filliucius *tom.* 1. *tract.* 5. *cap.* .... *num.* 105. Emanuel Sà *verb. Euchariſtia, num.* 19. & qui apud me inſtar multorum eſt, Pater Vaſquez *tom.* 3. *diſputat.* 232. *cap.* 2. *num.* 22. dicit poſſe quemlibet ex cauſa, vel deuotione eo die communicare & ſacram ſynaxim ſumere

Nec valet dicere, quòd hodie in Eccleſia Latina ſolus Sacerdos dicta feria ſexta communicet ex præſanctificatis die præcedenti: nam

nam asserunt Doctores citati hanc consuetudinem non esse ita introductam & receptam, vt vim præcepti habeat, sed potiùs deuotionis gratia,& vt magis congruenter:nam cùm omnes ferè communicent feria quinta, ideo nullus communicat feria sexta;præsertim cùm ea die non possit commodè fieri. Non ergo dici potest per non vsum introductam esse prohibitionem : quia sola negatio actus non sufficit ad introducendam legem. Verùm his non obstantibus ego consului in casu præsentis dubij vouentem potuisse abstinere à sacra communione in illo die Annunciationis sine fractione voti, quia incidit in feriam sextam Parasceues.

Non desinam hîc etiam adnotare sacram Congregationem rituum, vt patet apud Decreta Diœcesanæ Synodi Neapoli celebratæ anno 1627. & apud Persicum *de offic. Sacerd. lib.* 1. *dub.* 6. *num.*40. decreuisse in feria quinta in Cœna Domini celebrandum esse vnam Missam tantùm. Et Marullus Francolinus *de horis Canonicis, cap.* 30. *num.* 18. testatur suo tempore Cardinalem Sauellium Pontificis Vicarium Romæ quibusdam Sacerdotibus celebrare volentibus præcepisse, ne eo die celebrarent. Tamen hoc decretum non videtur in Sicilia,& in multis locis vsu receptum:nam passim in illa die Sacerdotes celebrant; & hoc fieri posse etiam publicè secluso scandalo tenent Doctores, quos ego citaui *in tractat. de celebrat. Missar.*& citat & sequitur Marchinus *de Sacrament. Ordinis, tract* 3.*part.*3.*cap.*8.*n.*1. & Pater Vasquez *tom.*3.*disput.*232.*cap.*2.*n.*15. docet neque iure scripto, neque consuetudine vetitum esse feria quinta in Cœna Domini Missam celebrare,neque Prælati licentiam esse necessariam, & testatur se plures Romæ vidisse eo die celebrare.

An Principes ad vitanda maiora mala possint in aliquo casu absque incursu censurarum permittere duellum?

Resol. XX.

Affirmatiuè respondet Sanchez *in summa tom.*1.*lib.*2.*c.*39.*num.*30. vbi dicit,quòd licèt Princeps semper peccet assensum præbendo his duellis, siue ea concedendo; at immunis esset culpæ ea permittendo in aliquo casu extraordinario ad vitanda maiora mala, sicut ob similem causam licet permittere lupanaria.Et pro sua opinione probanda adducit Caietanum *in* 2.2.*quæst.*95.*art.*18.*in fine,& in summa verb. duellum, in fine.* Armillam *eodem verb.num.*2. Emmanuelem Sà *numer.*1. Valentiam *tom.*3. *disput.*3. *quæst.*17. *punct.*1. *in fin.* & Liranum 1.*Regum cap.*17.qui omnes dicunt licitum esse Principibus minora mala permittere ad vitanda minora.Et quia contra hanc opinionem videtur obstare Constitutio Gregorij XIII. contra Duellantes, qui extendit illam ad Dominos duella permittentes, aut non prohibentes, respondet illam esse intelligendam, quando illicitè permitunt.

Verùm suaderi potest negatiua sententia. Primò ex Decreto Concilij *sess.*25. *cap.*19. *de Reform.* quo excommunicantur Domini temporales, qui locum ad Monomachiam in terris suis inter Christianos non solùm concesserint, sed etiam, si fieri permiserint. Secundò probatur ex Constitutione Gregorij XIII. contra Duellantes *ibi.* Volentes etiam locorum Dominos,si certamen ex condicto huiusmodi (nota) permiserint, aut quantum in se fuerit non prohibuerint. Tertiò probatur ex Constitutione Clementis VIII. § *Nos nefaria*, &c. *in fin. &* §.*ac insuper,&* §.*non solùm*, in qua approbat & innouat dictum Decretum, & Constitutionem Gregorij XIII.& declarat locum habere,vbicunque gentium & terrarum, & excommunicat non solùm locorum Dominos, sed etiam Magistratus duella permittentes, & quantum in ipsis est, non prohibentes.

Nec obstat responsio data à Sanchez dicente dicta iura intelligi debere de illicita permissione, non autem de licita: nam respondet:primò,quòd dicta iura generaliter & simpliciter loquuntur, & ideo generaliter & simpliciter, & absque distinctione debent intelligi, itavt comprehendant omnes casus, & ita fuerunt vsu recepta. Secundò Pius secundus per Constitutionem suam, quæ incipit *Regis pacifici*, §.*nos igitur, in fine*, prohibet omnino duella committi ex quacunque causa (nota) etiam à legibus fieri permissa. Quæ Constitutio per Clementem VIII. fuit confirmata & innouata, vt patet *ex* §. *nos nefaria*, &c. Ergo comprehendit casum à Sanchez exceptum. Tertiò si duellum in aliquo casu esset permittendum, vtique esset permittendum, quando pactiones fuerint de dirimendo certamine, cùm primùm alteruter vulneratus fuerit, seu sanguinem effuderit; sed etiam in hoc casu est prohibitum per Clementem VIII. vt patet in sua Constitutione §. *necnon*, &c. Et Domini & Magistratus permittentes,& quantum in ipsis est non prohibentes puniuntur,vt patet *ex* §.*& non solùm*, &c. Ergo multo magis est prohibitum verum duellum, vbi non interueniunt dictæ pactiones. Quartò experientia docuit, quòd non solùm non euitabuntur maiora mala ex permissione duellorum: sed ex vno inconuenienti (nempe ex permissione

duello

duellorum) plura acciderent mala & ſcandala, vt teſtatur Iulius II. *in ſua Bulla Regis Pacifici, &c. in fine proœmij.* Ergo illud Axioma, Licitum eſſe Principibus minora mala permittere ad euitanda maiora, limitandum eſt non habere locum in duello ex ſuperiùs dictis.

His tamen non obſtantibus non deſinam adnotare ſententiam Sanchez affirmatiuam docere nouiſſimè Fragozo *in Regimine Chriſt. Reip. part. 1. lib. 1. diſp. 2. num. 23.* & Hurtadum de Mendoza *in 2. 2. de fide, ſpe & charitate volum. 2. diſput. 170. ſect. 21. §. 173.* vbi ſic aſſerit. Princeps non eſt obnoxius his pœnis, quando permiſſo duello vitat grauiora damna, quæ alia ratione vitari non poſſent, niſi cum grauiori incommodo. Probatur, tum quia minora mala non ſolùm permittuntur, ſed etiam conſuluntur, quando aliter vitari non poſſunt: tum etiam quia ius naturale & Eccleſiaſticum vetant eas permiſſiones ad vitanda damna inde ſequenda: ergo ſi non ex permiſſione ſequantur damna grauiora, non intelligitur permiſſio interdicta. Vnde in tali caſu licebit deſignare certamini locum, ſicut licèt deſignare locum lupanari, quando ſine lupanari vitari non poſſunt incommoda grauiora: & deſignatio loci non eſt cooperatio ad certamen, ſicut neque deſignatio lupanaris eſt cooperatio ad impudicitiam meretricum: ſed eſt deſignatio conditionata, vt ibi concertent, ſi qui concertare voluerint; ſicut in lupanari, vt ibi meretricia exerceat, ſi quæ voluerit eſſe meretrix. Poſſúntque in deſignando locum multæ ſuppetere rationes, quibus vitentur grauiora damna, quod eſt multo melius: eſtque multo meliùs vt locus eligatur à Principe, quàm à Monomachis, vt contingit in lupanari eligendo, quæ electio, ſi ipſis meretricibus permitteretur, ipſæ ſe proſtituerent in Vrbis meditullio. Hæ occaſiones ſunt, quando inter duos Principes feruerent odia minitantia bellum exitiale: quod quidem auerteretur & reſtinguerentur odia, ſi Monomachiam permittat Princeps tertius, qui non ſolùm poſſet eam permittere, ſed conſulere: ſi omnibus prudenter expenſis iudicaret nullam eſſe aquam illi incendio, conſulere inquam non abſolutè, ſed vt poteſt conſuli minus malum. Item ſi vaſalli Principis ita tumultuentur ciuilibus odiis, vt prudenter timeatur illos cateruatim, & ex inſidiis congreſſuros; neque ipſe Princeps poſſet eos legibus coërcere, nec compeſcere, imminéatque ſeditio & rebellio: tunc, ſi poſſent ea damna vitari permiſſa aut conſulta Monomachia, eſſet permittenda aut conſulenda; minùs enim malum eſt, vt pauci congrediantur, quàm vt multi. Item ſi duo Principes peterent à Principe tertio campum, vt ex ipſorum vaſallis pauci in eo duellarent, ſi Princeps tertius illum negare non poſſet ſine periculo, vt illi in eum arma verterent, illíque immineret aut amiſſio Regni, aut periculoſum bellum. Hucuſque Hurtadus, cui etiam adde Cœleſtinum *in Compend. Theol. Moral. tract. 3. cap 10. num. 10.* & alios, quos ego remiſſiuè citaui & ſequutus ſum *in 3 part. tract. 5. reſol. 1.*

An ſi conuentio de pugnando facta ſit in rixa, & inter conuentionem & pugnam intercedat tempus, incurratur in pœnas latas contra duellantes?

Resol. XXI.

Affirmatiuam ſententiam docet Filliucius *tom. 1. tract. 15. cap. 5. num. 111. & 112.* ex duobus caſibus quos ibi ponit, & ego infrà refellam: & rationem adducit, quia eſt duellum ex condicto prohibitum à Conſtitutionibus Pontificiis, cùm intercedat tempus inter conuentionem & pugnam.

Sed mihi placet contraria ſententia, dummodo intra illud ſpatium temporis pugnantes non ſe vertant ad actus extraneos & alienos ab ipſa pugna, & arbitrio prudentis duret calor iracundiæ. Et ratio eſt, quia conuentio & pugna eſt vna actio moralis continuata, & in ipſo calore iracundiæ facta, vt patet ex Suarez *tom. 4. in 3. part. diſput. 22. ſect. 5. num. 21. & 22.* Sed principium dictæ actionis fuit rixa, & conuentio pugnæ facta fuit in rixa, & in ipſo calore iracundiæ: & durante ipſo calore arbitrio prudentis ſequuta eſt pugna: Ergo pugna illa dicenda eſt rixa, & non duellum ex condicto factum, quia in actionibus moralibus principium ſemper attenditur.

Nec obſtat interuentio temporis inter conuentionem & pugnam; ſi enim pugna ſequuta eſt eodem die, quo facta fuit rixa & conuentio; creditur commiſſa ex eodem calore iracundiæ, vt docet Menochius *de arbitr. iudic. lib. 2. cent. 4. caſ. 363. num. 53.* & Maſcardus *de probat. conſil. 98. num. 18.* & per conſequens eſt vna actio moralis procedens ex rixa. Vnde ex ſupradictis ſequitur, contra Filliucium, *vbi ſuprà*, quòd ſi duo exorta rixa in Eccleſia, ibi ob reuerentiam loci enſes non educunt, ſed conuentione facta de pugnando in viam, vel in alium locum determinatum exeunt, vt pugnent, & pugnant, licet ſpatium temporis interceſſerit inter conuentionem & pugnam, & in determinato loco ſit ſequuta: tamen ſi ad actiones alias extraneas & alienas à pugna non ſe verterunt, ſed durante calore iracundiæ excitato in rixa pugnam commiſerunt, non eſt dicendum duellum ex condicto, ſed pugna

exorta

exorta ex rixa, & per consequens non inciderunt in excommunicationem & alias pœnas contra Duellantes inflictas, quia est vna actio moralis cõtinuata, principium habens in rixa, & finem in pugna, & quia principium attenditur in dictis actionibus, vt docet Bonacina *tom.3. disput.2. quæst.3. punct.4. num.8.* & Peregrinus *de duello, quæst.22. num.21.* dicenda est rixa & non duellum ex condicto. Et similiter si duo inuicem contendant, quorum alter quia non habet ensem, in vicinam domum se confert, vt eo accepto cum altero armato pugnet, dato quòd in ipsa contentione conuenerint se pugnaturos, & vt armatus expectet, si postea pugnent existimo non esse duellum ex condicto, sed pugna ex contentione, siue rixa exorta: & licèt sint duæ actiones physicæ distinctæ, conuentio & pugna, tamen est vna actio moralis, cuius principium fuit rixa. Ergo, &c.

Notandum est etiam hîc obiter me his diebus probabiliùs respondisse, consulentem duellum non incurrere excommunicationem, si fecit quantum potuit reuocando consilium, licèt nihil profecerit: quia quantum ex se effecit, vt per illum cesset duellum; quòd si non cessauit, ipse iam non est in causa, quia nouum consilium dedit efficacius de se ad reuocandum duellatorem, qui si non reuocatur, est propter eius prauitatem: iamque non mouetur ex eius consilio formaliter, sed materialiter. Ita in specie Cœlestinus *in Compend. Theolog. Moralis, tract.3. cap.10. numer.10.* & Hurtadus de Mendoza *in 2. 2. de fide, spe & charitate, vol.2. disp.170. sect.21. §.189.*

An Superiores Regulares possint reconciliare eorum Ecclesias consecratas pollutas, si Episcopus distet per duas Dietas?

Resol. XXII.

Affirmatiuam sententiam docet Confettius, Vgolinus, Sayrus, Barbosa, Henriquez & Rodriquez, quos citat & sequitur Philibertus Marchinus *de Sacramento Ordinis, tract. . part. 3. cap.11. num.14.* vbi sic ait. Dico quartò Ecclesiæ reconciliationem habere locum solùm in Ecclesiis ab Episcopo consecratis: in benedictis verò licere cuilibet Sacerdoti post pollutionem eas rebenedicere & purificare aqua ab ipso benedicta. Quando autem Ecclesiæ sunt consecratæ, opus habent reconciliatione facta per Episcopum, qui non potest alteri etiam Vicario suo hanc facultatem delegare. Quòd si Ecclesia polluta sit Regularis, & Episcopus per duas Dietas longè abesset, tunc ex concessione Leonis X. facta Mendicantibus, poterunt Superiores illius Ordinis, & reliqui communicantes in eorum priuilegiis prædictam Ecclesiam pollutam aqua per ipsos benedicta reconciliare. Quod ego semel feci Ticini in Ecclesia nostra Sanctæ Mariæ Coronatæ; & dum post factum multos haberem Curiæ Episcopalis Aduersarios, visis & inspectis nostris priuilegiis, omnes siluerunt. Huc vsque Marchinus, cui adde Megalium *in Prompt. tom.2. verb. Ecclesia, num.21. in fine.* Auilam *de censur. part.5. d. sp.7. dub.4. concl.3. in fin.* licèt aliqui, quos ego notaui *in 4. part. tract.4. resolut.95.* contrarium sentiant; sed supradicta opinio videtur mihi satis probabilis; & illam præter Doctores citatos tenet etiam Layman *lib.5. tract.5. cap.5. num.12.* qui etiam docet ex priuilegio posse etiam Regulares solemniter benedicere suas Ecclesias, & Cœmeteria, si Episcopi nolint, aut negligant.

Notandum est etiam hîc Regulares posse vti dicto priuilegio, non solùm quando Episcopus distat per duas Dietas, sed etiam quando defunctus est; immò quocunque modo absit Episcopus, morte, renunciatione, depositione, &c. Ita Rodriquez *in Quæstionib. Regul. tom.1. quæst.19. art.3.* Et post illum Persicus *de offic. Sacerd. lib.1. dub.13. num.121.*

Et pro casu occurrenti in gratiam Regularium, si aliquis ex ipsis nesciat, quid intelligat Leo X. in dicto priuilegio; dum requirit vt Episcopus distet per duas Dietas. Respondeo Dietam significare iter diei, quod vulgò dicimus vna giornata: & ideo duas Dietas significare iter duorum dierum. Sed difficultas est; quot milliaria Dieta, seu iter vnius diei contineat: nam vt docet Gloss. *in cap. nonnulli, de rescript.* Dieta alia est vulgaris, & alia legalis: vulgaris metienda est secundùm consuetudinem regionis; legalis verò viginti milliaria continet, *ex l.3 ff de verb. signific.* Hoc supposito Persicus *vbi suprà de offic. Sacerd. lib.1. dub.13. num.174.* putat priuilegium Leonis intelligendum esse de Dietis vulgaribus. Verùm aliqui putant dictum priuilegium intelligendum esse de Dietis legalibus: & ideo Pater Henriquez *lib.9. de Missa, cap.27. num.6. & in Gloss. litera D.* cùm huius priuilegij Leonis X. meminisset, subdit *in eadem Glossa litera F.* Dieta continet viginti milliaria. Idem dicit *lib.13. cap.51. n.5. in Gloss. litera D.* vbi citat Mandosium, quibus adde Rodriquez *in quæstionib. Regular. tom.1. quæst.19. art.6. in fine.* Sed ego puto probabilius esse & securius in priuilegio Leonis per Dietas intelligendas esse vulgares, secundùm variorum Regnorum consuetudines: & credo quod in Sicilia Dieta contineat 30. Milliarium.

An

An liceat Sacerdoti poſt ablutionem ſumptam conſumere particularum fragmenta, ſi in alia Miſſa fuerint ab alio Sacerdote præconſecratæ?

Resol. XXIII.

Dictum eſt ſuprà poſſe Sacerdotem conſumere reliquias particularum à ſe conſecratarum inuentas poſt ablutionem: ſed difficultas eſt, ſi fuerunt præconſecratæ ab alio in alio Sacrificio: & nouiſſimè ſententiam affirmatiuam docet Philibertus Marchinus *de Sacrament. Ordinis, tract. 3. part. 3. cap. 3. n. 19.* vbi ſic aſſerit. Ampliatur, vt non minùs liceat Sacerdoti poſt ſumptam ablutionem conſumere præconſecratas reliquias ab alio, quàm à ſe ipſo, ſi in patena vel Calice reperiantur. Primò quia diuerſitas Miniſtri non videtur ad rem facere, cùm ſit circunſtantia accidentalis. Secundò ſic audiui practicari in multis Religionibus eximiæ doctrinæ & ſanctitatis. Tertiò difficile eſt rectè ſcire, an illæ reliquiæ inuentæ poſt ablutionem ſint ex præconſecratis ab alio, vel à ſe ipſo; cùm ſæpiſſimè in patena vel calice reperiantur etiam particulæ præconſecratæ ab alio. Quartò in die Paraſceues poſt ſumptionem ablutionis Sacerdos conſumit reliquias proconſecratas die præcedenti, ſi quæ in patena, vel in calice remaneant: ergo idem licebit omni tempore. Ita Marchinus.

Sed contrariam ſententiam tenent communiter Doctores, vt Vaſquez *in 3. part. tom. 3. diſput. 211. cap. 5. numer. 55.* Suarez *tom. 3. in 3. part. diſputat. 68. ſect. 6. caſ. 2.* Reginald *in praxi tom. 2. lib. 29. cap. 6. num. 123.* Fagundez *part. 3. lib. 3. cap. 5. numer. 29.* Perſicus *de offic. Sacerd. lib. 1. dub. 12. num. 118.* Bonacina *de Sacramentis diſput. 4. quæſt. 6. punct. 2. num. 15.* Megalius *in Promptuario, tom. 2. verb. Euchariſtiæ Sacramentum ſuſcipiens, num. 23.* Coninch. *de Sacramentis quæſt. 80. art. 8. num. 67.* & alij. Filliucius *tom. 1. tract. 4. cap. 8. num. 239.* Sotus *in 4. diſtinct. 12. quæſt. 1. artic. 8.* Victoria *in ſumma numer. 83.* cum aliis. Et ratio eſt, quia abſumptio harum reliquiarum in alia Miſſa præconſecratarum non eſt completio conuiuij à celebrante parati.

Dicendum eſt igitur reliquias Euchariſtiæ non in illo ſacrificio, ſed in alio præcedente conſecratas, vel in ſacrario repoſitas ad communicandum populum regulariter loquendo conſumendas eſſe ante ablutionem, nec poſſe poſt ablutionem conſumi, quia non pertinent ad idem ſacrificium, ac proinde nec ad eamdem actionem ſacrificandi: & ideò non poſſunt per modum vnius cum Sacramento tunc conſecrato poſt ablutionem à Sacerdote ſumi. Quare infertur, quòd ſi pars aliqua Euchariſtiæ, quæ in pyxide ſeruatur inter communicandum populum, in linteum vel corporale altaris ceciderit, etiamſi ſit minimæ quantitatis, non poteſt à Sacerdote poſt ablutionem ſumi, ſed in ſacrario reponi debet ac ſeruari.

Non deſinam hîc adnotare citatum Marchinum etiam in Ordine ad Laicos ſuam ſententiam extendere: ſic enim aſſerit, *vbi ſuprà num. 16.* Ampliatur in laicis infirmis, quibus poſt ſumptam hoſtiolam ſimul cum ablutione, vel paulò poſt licebit reliquias Sacramenti tradere inuentas in calice, vel in pyxide; ſicut moris eſt in religione Sanctæ Mariæ Fulienſis Ordinis Ciſtercienſis & paſſim vidi in praxi apud multos in multis ciuitatibus, & oppidis. Et ratio eſſe poteſt, quia ſumptio illa reliquiarum ob minimam temporis moram cenſetur vna & eadem actio moralis cum manducatione hoſtiolæ, quam ieiunus accepit, vt diximus de Sacerdote; & ideò erit licita. Ita ille.

Sed contrarium docet Fagundez *part. 3. lib. 3. cap. 5. num. 31.* vbi ſic ait. Rogabis an poſſint huiuſmodi reliquiæ inuentæ dari alicui ex his, qui communionem Euchariſtiæ acceperunt, præſertim poſt ſumptam aquam. Reſpondeo huiuſmodi reliquias dari per ſe loquendo non poſſe laicis poſt ſumptam ablutionem, quia hoc non pertinet ad eorum miniſterium, cenſetur enim eorum actio perfectè conſummata in ipſa prima ſumptione ipſius Sacramenti; quare nec illis etiam dandæ ſunt poſt finitam communionem, etiamſi ablutionem non ſumpſerint, niſi ſimul dentur vna moralis communio: poſt hanc verò primam communionem non poſſunt laici iterum communicare, per ſe loquendo: illa autem ſumptio reliquiarum eſt vera communio, ſi per ſe ac ſeparatim fiat. Ergo, &c. Hæc Fagundez. Cui adde etiam Perſicum, Vaſquez, Reginaldum, Suarez, Bonacinam locis citatis: vide etiam Caietanum *tom. 2. opuſcul. tractat. 3. de celebrat. Miſſar. quæſtione 1. ad 3.* Tabiena *verb. Miſſa quæſtione 42. numer. 43. in fine* Armilla *eod. verb. numer. 26. in fin.* Et Henriquez *lib. 8. cap. 50. numer. 2. in gloſſ. litera H & P.* Vnde ex his, vt verum fatear non poſſunt his duabus Marchini opinionibus adhærere, quæ tamen an ſint probabiles, remitto aliorum iudicio.

***

Quidam in Ecclesia rixando cum alio, illum pugno in naribus percussit, ex quibus magna sanguinis quantitas exiuit; petierunt à me, An Ecclesia remanserit polluta?

Resol. XXIV.

CAsus est practicabilis, & in facti contingentia mihi accidit: & affirmatiuè videbatur respondendum. Nam tunc violatur Ecclesia, quando percussio est peccaminosa & lethalis, & cum illa coniungitur copiosa sanguinis effusio; sed in nostro casu percussio fuit peccaminosa, & cum ingenti sanguinis effusione: Ergo, &c. Et ita hanc sententiam docet Syluius *in* 3. *part. quæst.* 83. *art.* 3. *post conclus.* §. *quæritur*, & Coninch etiam *in* 3. *part. quæst.* 83. *art.* 3. *dub.* 1. *numer.* ... *in fine.*

Sed ego tunc in facti contingentia negatiuam sententiam consului, & adduxi Graffium *in decis. aur. lib.* 2. *cap.* 48. *numer.* 25. Emmanuelem Sà *verb. Ecclesia numer.* 13. *in fine.* Fagundez *part.* 1. *lib.* 3. *cap.* 14. *num.* 7. *& part.* 2. *lib.* 4. *cap.* 4, *numer.* 18. qui citat etiam Sotum, quorum sententiæ inuenio nunc adhærere Marchinum *de Sacrament. Ordin. tract.* 3. *part.* 3. *cap.* 11. *numer.* 8 vbi sic ait. Tertiò excipitur effusio sanguinis etiam lethifera, seu grauis, & in magna quantitate, quæ de naso proflueret pugno, alapa, & similibus. Quia nasus est organum sanguinis facilè ab hac parte fluentis. Ita ille. Est ergo hæc sententia absolutè tenenda: & non quoad pueros tantùm rixantes in Ecclesia, vt tunc asserebat quidam Parochus nixus auctoritate Coninch *loco citato.*

Quidam fuit occisus ante Ecclesiam, &, dum adhuc calidus esset, intra eam illatus; credens inimicus esse adhuc viuum, vulnus graue ei intulit, ex quo emanauit copiosa sanguinis effusio: quæsitum fuit, An Ecclesia remaneret interdicta?

Resol. XXV.

DE hoc casu olim per litteras interrogatus fui. Et affirmatiuam sententiam docet Durandus *in Rationali diuinorum officiorum, lib.* 1. *cap.* 6. *numer.* 41. *in fine.* Ioannes Baccon *in* 4. *distinct.* 10. *quæst.* 2. *art.* 3. & Emmanuel Sà *verb. Ecclesia, numer.* 13. vbi sic asserit. Polluitur Ecclesia effusione sanguinis per iniuriam, quæ sit peccatum mortale, factam etiam homine mortuo in Ecclesia ipsa existente. Sic ille.

Sed quia Ecclesiæ violatio est pœna, & ideò restringenda, ego negatiuæ sententiæ adhæreo: quia homo mortuus verè non est homo: & dum iura in violatione Ecclesiæ requirunt necessariò effusionem sanguinis, debet intelligi de principali analogato, id est, sanguinis hominis viui. Et ita hanc sententiam tenet Fagundez *part.....lib.* 3. *cap.* 14. *numer.* 14. *&* 15. & Henriquez *lib.* 9. *cap.* 27. *num.* 5. vbi ait Ecclesiam violari per effusionem sanguinis hominis viuentis, si modò iniuria sit intra Ecclesiam. Vide etiam Sayrum *de censur. lib.* 5. *cap.* 16. *num.* 7.

Notandum est etiam hîc obiter falsam esse opinionem Alphonsi de Castro *de lege pœnali lib.* 1. *cap.* 7. *art.* 2. asserentis ex qualibet minima sanguinis effusione Ecclesiam pollui; non verò si vna aut altera gutta effundatur: nam Ecclesia polluitur ex sanguinis effusione in abundantia; vide Gloss. *in cap. vnico, de consecrat. Eccles. in* 6. Abbatem *in cap. proposuit n.* 3. *de consecrat. Eccles.* Azorium *part.* 1. *lib.* 10. *c.* 26. *quæst.* 13. Suarez *tom.* 3. *disput.* 81. *sect.* 4. *num.* 2. Reginaldum *in praxi tom.* 2. *lib.* 29. *cap.* 29. *numero* 181. Auilam *de censuris part.* 5. *disput.* 7. *dub.* 1. *conclus.* 1. *cas.* 1. & alios penes ipsos, quibus adde Fagundez *part.* 1. *lib.* 3. *cap.* 14. *n.* 19. vbi ita asserit. Notabis tamen ad violationem Ecclesiæ non sufficere quamcumque effusionem iniuriosam sanguinis: sed requiri magnam effusionem, imò enormem; quia iura requirunt effusione m, effusio autem largiter denotat. Et est optimus textus *in cap. reuertimini* 16. *quæst.* 1. *& in cap. cùm illarum, de sentent. excommunicat.* & Gloss. *ibi verb. effusionem.* Nam vocabulum effusionis ex se copiosum sanguinis fluxum significat, quod est valde notandum: ne dicamus per quancumque effusionem modici sanguinis pollui Ecclesiam. Ita Fagundez & ego.

Olim in Ecclesia Regularium fuit quidam cum sacculis arenæ ita acriter contusus, vt post tres dies extra illam mortuus sit. Quæritur an Ecclesia remanserit polluta?

Resol. XXVI.

AFfirmatiuam sententiam docet Marchinus *de Sacramento Ordinis, tract.* 3. *part.* 3. *cap.* 10. *num.* 7. Layman *lib.* 5. *tract.* 5. *cap.* 5. *n.* 8. & Fagundez *part.* 1. *lib.* 3. *cap.* 14. *num.* 13. Nam si Doctores asserunt sufficere mortiferam vulnerationem sine effusione sanguinis ad polluendam Ecclesiam, si in ipsa Ecclesia fiat, quamuis mors extra illam sequatur: cur non sufficiet etiam mortifera contusio in ipsa Ecclesia facta, etiamsi mors extra illam eueniat; cùm vtrobique causa ipsius mortis, & completa malitia illius, & peccatum ipsius homicidij

in

in Eccleſia conſummatum fuerit : nam poſita ea cauſa, mors quæ poſtea euenit, naturaliter euenit. Ergo, &c.

Sed negatiua ſententia quam ipſe Marchinus & Fagundez probabilem vocat, tuetur etiam Ptæpoſitus *in* 3. *part. quæſt.* 83. *art.* 3. *dub.* 2. *numer.* 152. & Suarez *tom.* 3. *in* 3. *part. diſput.* 81. *ſect.* 4. *caſ.* 1. vbi ait: Exiſtimo neceſſarium eſſe, vt mors ipſa in Eccleſia contingat; quia aliàs reuera non fit homicidium in Eccleſia. Ita ille. Vnde Azorius *part.* 1. *lib.* 10. *c.* 26. *quæſt.* 13. docuit, quòd ſi ſanguis minimè fundatur, licèt oſſa vel membra conterantur, aut frangantur; non idcircò polluitur Eccleſia, & hæc antea docuerat Panormitanus *in cap. propoſuiſti, num.* 14. *de conſecrat. Eccleſ.* Et ratio huius ſententiæ eſt, quia diximus ſuprà, pollutio Eccleſiæ eſt pœna, ergo reſtringenda erit: cùm igitur in caſu noſtro in Eccleſia non fuerit ſanguinis effuſio, neque mors in ea contigerit; reuera homicidium non committitur in Eccleſia : ergo quòd non remaneat polluta, dicendum eſt. Et in his caſibus fauere Eccleſiis debemus, vt potiùs non ſint pollutæ, quàm pollutæ.

Vnde ex his aliqui approbant opinionem Patris Reginaldi in Praxi *tom.* 2. *lib.* 29. *cap.* 9. *ſect* 5. *num.* 18. vbi docet Eccleſiam non violari, ſi quis vino conſecrando immiſcuiſſet aliquid veneni, vt illius ſumptione Sacerdos moreretur, qui eo ſumpto domum rediens mortuus eſt, quia in hoc caſu non adeſt effuſio ſanguinis, & homicidium non poteſt ſimpliciter dici fuiſſe in Eccleſia commiſſum. Ergo, &c.

An Eccleſia non cenſeatur polluta per quamcunque delicti notitiam : niſi hoc fuerit per ſententiam Iudicis declaratum?

Resol. XXVII.

NEgatiuam ſententiam docet Suarez *tom.* 3. *in* 3. *part. diſput.* 81. *ſect.* 4. *caſ.* 3. *dub.* 2. & Fagundez *part.* 1. *lib.* 3. *cap.* 14. *numer.* 34. qui tamen etiam cum Suarez affirmatiuam ſententiam probabilem putat, ſic enim aſſerit. Aliqui ſatis probabiliter aſſerunt non ſufficere quamcumque notitiam delicti, nec Eccleſiam cenſendam eſſe pollutam, donec Iudicis ſententia declaratum ſit Eccleſiam illam eſſe pollutam. Ratio eſt, quia illa pœna pollutionis Eccleſiæ eſt veluti quædam cenſura; & inſtar cenſuræ requirit ſententiam Iudicis : nullus enim excommunicatus vitari debet, donec per ſententiam Iudicis declaretur, ac denuncietur cenſuram incurriſſe. Quòd verò huiuſmodi pœna ſit inſtar cenſuræ, ſeu pœnæ interdicti ingreſſus Eccleſiæ; ac proinde inſtar pœnæ cenſuræ, docet Paludanus *in* 4. *diſtinct.* 18. *quæſt.* 8. *art.* 4. Sylueſter *verb. conſecratio, quæſtione* 9. *in fine, & verb. interdictum* 4. *quæſt.* 3. Huc vſque Fagundez & Sayrus etiam *lib.* 5. *de cenſuris, cap.* 16. *numer.* 1. ait pollutionem, ſiue violationem Eccleſiæ eſſe ſimilem interdicto locali, & Auila *de cenſuris part.* 5. *diſp.* 6. *dub.* 6. *concluſ.* 3. *in fin.* aſſerit ad interdictum locale reduci quodammodò Eccleſiæ violationem: ſed poſt Concilium Conſtantienſe nemo tenetur interdictum ſeruare, donec per Iudicis ſententiam interdicti cenſura publicè denunciata fuerit. Ergo, &c.

An in Eccleſia polluta ſi quis celebret, remaneat conſecrata?

Resol. XXVIII.

NEgatiuam ſententiam ita mordicus tenet Pater Ioannes de Lugo *in* 3. *part. tom.* 2. *de Sacrament Euchariſt. diſp.* 20. *ſect.* 4. *num.* 91. vt nominatim contra me contrariam ſententiam exiſtimet falſam; credo nixus auctoritate Sayri *de cenſuris lib.* 5. *cap.* 16. *num.* 11.

Sed nimis rigidè amiciſſimus vir ſe geſſit in cenſura huius opinionis : nam non ſolùm non eſt falſa, ſed probabiliſſima & tuta in praxi: & ideò contra Lugum oppono ex eadem Societate præter Auilam, Emmanuel Sà *verb. Eccleſia num.* 19. Henriquez *lib.* 9. *cap.* 27. *n.* 5. *in Gloſſ. litera L. & num.* 6. *in Gloſſ. litera I. & P.* & nouiſſimè Patrem Perſicum *de offic. Sacerd. lib.* 1. *dub.* 6. *num.* 61. vbi poſtquam poſuiſſet circa præſentem quæſtionem primam ſententiam negatiuam, & ſecundam affirmatiuam: ſic ipſe poſtea aſſerit. Pro ſolutione præſentis dubij : Dico ſecundam ſententiam eſſe valde probabilem, & in praxi tutam : tum propter Doctorum auctoritatem, tum etiam, quia præſentia corporis Chriſti, dum in Eccleſia Miſſa celebratur, reputanda eſt pro ſufficienti reconciliatione. Ita ille. Cui etiam adde præter alios à me alibi citatos Antonium Naldum *in ſumma verb. Eccleſia num.* 24 & Thomam Zerola *in praxi Epiſcop. part.* 1. *verb. pollutio Eccleſiæ not.* 5. An verò hæc opinio procedat, ſi Sacerdos celebret in Eccleſia mala fide; negat omninò Layman *lib.* 5. *tract.* 5. *cap.* 5. *num.* 13. Sed affirmat Emmanuel Sà correctus *vbi ſuprà, verb. Eccleſia num.* 19. & alij.

Notandum eſt etiam hîc obiter Sacerdotem celebrantem in Eccleſia polluta ante reconciliationem, non eſſe irregularem, vt perperam voluit Hoſtienſis *in cap. finali, de conſecrat. Eccleſ.* & hoc expreſsè determinatur *in cap. is qui, de ſent. excommunicat. in* 6. Imò ego

puto neque incurrere ſuſpenſionem ab ingreſſu Eccleſiæ, & per conſequens nec mediatè, nec immediatè fit irregularis, etiamſi celebret in eodem loco. Ita Paludanus *in* 4. *diſtinct.* 18. *quæſt.* 8. *art.* 3. *concluſ.* 5. Emmanuel Sà *verb. Eccleſia num.* 21. Henriquez *lib.* 9. *cap.* 27. *num.* 7. *in Gloſſ. litera M.* Suarez *tom.* 3. *diſput.* 81. *ſect.* 4. §. *penult.* Layman *lib.* 5. *tract.* 5. *cap.* 5. *aſſert.* 21. Auila *de cenſur part.* 5. *diſput.* 7. *dub.* 3. *concluſ.* 3. Fagundez *part.... lib.* 3. *cap.* 14. *numer.* 5. & alij. Et ratio eſt, quia cap. Epiſcoporum, *de priuileg. in* 6. ſolùm loquitur de eo qui celebrat, vel celebrare facit in locis interdictis: Ergo non debet extendi ad celebrantem in Eccleſia polluta; nam locus pollutus, ſeu violatio propriè non eſt interdictus. Vnde non eſt audiendus Naldus *verb. Eccleſia numer.* 15. Nauarrus *in Manual cap.* 25. *numer* 94. Sylueſter *verb. conſecratio* 2. *quæſt.* 9. Graffius *tom.* 1. *conſiliorum lib.* 3. *conſ.* 2. *num.* 21. *de conſecrat. Eccleſ.* & alij ſentientes celebrantem in Eccleſia poluta eſſe iure ipſo ſuſpenſum ab ingreſſu Eccleſiæ; & ſi poſt talem ſuſpenſionem celebret, vel actum ſui Ordinis exerceat, fieri irregularem.

An Magiſter Tertiæ Claſſis in noſtra Religione, vel, vt dicitur, in aliis nouiter Profeſſorum, debeat habere ætatem 35. *annorum neceſſariam pro Magiſtro Nouitiorum, iuxta Conſtitutiones Clementis VIII.*

Resol. XXIX.

HIc caſus in omnibus Religionibus poteſt de facili accidere: & negatiuam ſententiam docet nouiſſimè Carolus Marante *in controuerſ. Iuris tom.* 2. *Reſponſ.* 25. *per totum.* Nam Conſtitutio prædicta apertè loquitur de Magiſtro Nouitiorum, non verò de Magiſtro Profeſſorum; ergo non eſt extendenda de vno ad alium caſum. Et dicta Conſtitutio diſtinctè de his duobus Magiſtris loquitur: neque in vno Capitulo dicta atque diſpoſita, in alio diſpoſita & repetita cenſenda ſunt, cùm diſtincta ſint Capitula, & à ſe inuicem diſtinctam contineant diſpoſitionem. Cæteras rationes pro hac firmanda ſententia videbis penes dictum Marantam *loco citato*, vbi teſtatur quemdam Fratrem Vrbanum à Neapoli Ordinis Minimorum Sancti Franciſci de Paula deputatum ad curam Clericorum Profeſſorum in Conuentu Sancti Ludouici Neapolitano reſtitutum fuiſſe ad ſtatum ſuum, non obſtante, quòd priùs fuiſſet priuatus per Generalem ex eo duntaxat, quòd 33. ætatis annum ageret, & non 35.

An blaſphemus conſuetudinarius, & admonitus ſæpè in aliis Confeſſionibus ſit ſtatim abſoluendus; & an teneatur acceptare aliquam pœnam, ſi fortè poſtea blaſphemet? Et idem quæri poteſt de iurante falſum ex conſuetudine.

Resol. XXX.

CAſus ſunt ſatis practicabiles. Et quoad primum negatiuam ſententiam docet Medina *in ſumma lib.* 1. *cap.* 14. Lopez *in inſtruct. part.* 1. *cap.* 2. Sayrus *in Claui Regia lib.* 5. *cap.* 5. *num.* 8 & Suarez *de Religione tom.* 2. *lib.* 3. *cap.* 8. *num.* 7. vbi ſic ait. De propoſito credendum eſt pœnitenti, non obſtante quacunque præcedenti frequentia, & inconſtantia eius: quia ſicut potuit mutari in malum, ita etiam in bonum; & ipſe eſt ſui accuſator, defenſor & teſtis. Suppoſito autem tali propoſito obſeruandum eſt, vt ſi homo habeat aliquos externas occaſiones moraliter inducentes illum ad temerè iurandum, illas auferat; alioquin non ſufficienter diſponetur, ſi proximæ ſint & ſine magno incommodo auferri poſſint. Deinde ſi ſæpiùs propoſuit emendari, & non fecit, adhibenda ſunt remedia ſufficientia, quæ ipſe tenebitur acceptare iudicio Confeſſoris: denique ſi hæc non ſufficerent, interdum erit vtile differre abſolutionem per aliquot dies, in quibus cogatur attentiùs vigilare, & contrariam conſuetudinem aliquando inchoare. Ita ille.

Sed ego loquendo de rigore affirmatiuæ ſententiæ adhæreo, quam tuetur Sanchez *in ſumma tom.* 1. *lib.* 2. *cap.* 32. *num.* 45. & Caſtrus Palaus *tom.* 3. *tract.* 14. *diſput.* 1. *punct.* 9. *num.* 6. vbi ita aſſerit. Verùm mihi probabilius eſt, quando nullam curam appoſuiſti ad emendam, & admonitus fuiſti ſæpè in aliis confeſſionibus, adhuc te poſſe in rigore ſtatim abſolui, ſi verè doleas de præteritis, & de futuris emendationem proponas: quia ob peccata quæ non pendent ex occaſione extrinſeca, ſed ex fragilitate peccatoris, non eſt differenda neceſſariò abſolutio pœnitenti; quia eo ipſo quòd de peccatis dolet, remouet omnem occaſionem, & periculum horum peccatorum, quod periculum ſitum erat in praua voluntate & affectu. Ita ille.

Quoad ſecundam verò dubitationem. An blaſphemo conſuetudinario, vel iuranti falsò ſit conueniens imponere, verbi gratia, ieiunium, eleemoſynam, ſi fortè poſtea blaſphemet, vel iuret, & ille teneatur exequi. Et circa hanc quæſtionem affirmatiuè reſpondet Suarez, *vbi ſuprà*, vt patet; ſed nullam rationem pro ſua ſententia adducit. Sanchez autem

negat

negat *in ſumma tom.* 1. *lib.* 3. *cap.* 5. *num.* 17. quia aliis peccatis id imponi non eſt ſolitum: neque iure aliquo probatur hoc procedere quoad conſuetudinem.

Verùm Caſtrus Palaus *loco citato* putat, ſi talis pœna ſub conditione reincidentiæ imponatur, eo ſolo caſu teneris exequi, quando tamen alio remedio non vteris ad extirpandam conſuetudinem: ſi enim aliis remediis vtaris, ceſſabit obligatio vtendi medio à Confeſſario deſignato; ſiquidem illud neque vt iudex, neque vt medicus imponit, cùm non ſit iudex nec medicus peccatorum committendorum, ſed commiſſorum: ac proinde ſub conditione peccati futuri applicare medicinam non poteſt, quam tu aliàs obligatus non ſis accipere ad præcauenda futura peccata. Hæc Palaus.

Non deſinam etiam hîc adnotare Sanchez *in ſumma tom.* 1. *lib.* 3. *cap.* 8. *num.* 8. *in fine*, docere non eſſe conſilium bonum, ſi Confeſſiones iurare, vel promittere faciant pœnitentes aliquam pœnam ſubire, ſi reinciderint in aliquod peccatum, quia eos tranſgreſſionis periculo exponunt: & ideò neque debent Confeſſarij exigere à ſuis pœnitentibus iuramenta, vel vota deſiſtendi ab aliquo crimine. Sed quoad primum diſſentit Palaus *vbi ſuprà punct.* 10. *numer.* 12. quia non eſt idem periculum tranſgreſſionis: non enim qui iuramentum non fornicandi violaret, eo ipſo violaret iuramentum de pœna ſubeunda; quia in fornicationem rapitur ob inordinatum affectum, ſecùs in pœnam. Sed opinio Sanch. magis mihi placet, nam periculum violandi iuramentum de ſubeunda aliqua pœna ſequitur ex inordinato affectu pœnitentis ad fornicationem, ludum, &c. Ergo notentur omnia ſupradicta, quia, vt diximus, ſunt paſſim practicabilia.

An peccatum confeſſum vt dubium debeat ceſſante dubio iterum vt certum confiteri?

Reſol. XXXI.

Caſus frequenter poteſt accidere: & pro negatiua ſententia (attendas quæſo amice Lector) P. Ioannes de Lugo *de Sacrament. Pœnitent. diſput.* 16. *ſect.* 2. §. 4. *numer.* 77. adducit plurimas rationes. Primò, quia ille v. g. qui confitetur ſe peieraſſe decies plus minúſve, non dicit vt certum vndecimum periurium, ſed vt dubium; & tamen ſi poſtea recordatur ſe vndecim vel duodecim vicibus peieraſſe, non tenetur, vt communiter aſſerunt Doctores & patet ex praxi, confiteri iterum tãquam certum illud vndecimum, vel duodecimum peccatum, quod priùs ſub dubio dixerat: ergo neque etiam ſi vnicum periurium in dubio confeſſus fuiſſet, deberet poſtea certior factus illud vt certum confiteri: cur enim magis vnum quàm vndecimum debet confiteri, quando vtrumque cum æquali dubio dixit, & poſtea de vtroque æqualem habet certitudinem. Secundò ſi aliquis dubius de excommunicatione, irregularitate, voto, &c. petat ad cautelam abſolutionem, vel diſpenſationem, & ea obtenta poſtea comperiat cenſuram & irregularitatem fuiſſe certò contractam, non indiget noua abſolutione, vel diſpenſatione: quia ad hoc ipſum data fuit prior abſolutio, vel diſpenſatio, vt ſi vinculum fuit verè contractum diſſoluatur. Ergo hoc ipſum de peccato dicendum eſt, quando aliquis illud confitetur, prout eſt in ſua conſcientia ſub ratione dubij, non indigere poſtea noua abſolutione, cùm fuerit abſolutus ſub conditione, ſi verum peccatum fuit. Tertiò quando es confeſſus peccatum vt dubium, ſi fuit verum peccatum, abſolutio cadit ſupra illud, & non quidem indirectè, ſed directè: quia ad hoc illud confiteris, vt abſoluaris ab illo. Et probatur clarè, quia in aliquo caſu tenereris illud ſolum confiteri, & dare pro materia abſolutionis, ſi aliud non haberes. Ergo tunc Sacerdos abſoluit directè ab illo peccato: abſoluit autem directè ſub conditione implicita, nempè ſi fuit peccatum; ſi enim peccatum non fuit, non abſoluit directè, vel indirectè ab illo: ergo ſi fuit verum peccatum, abſolueris directè ab illo; ergo licèt poſtea conſtet certò fuiſſe peccatum, non debes iterum ad iudicium illud deferre. Ad quid enim? non certè ad abſolutionem directam obtinendam, quia iam directè abſolutus es ab illo. Huc vſque Pater Lugo, qui plures alias adducit rationes, & reſpondet ad multa argumenta, quæ in contrarium adduci poſſunt, licèt poſtea *num.* 91. nolit aliquid in hoc puncto definire, ſed ſecuriorem partem conſulit.

Verùm in gratiam amiciſſimi viri pro confirmatione ſupradictorum non deſinam hîc adnotare tanquam probabilem admittere hanc ſententiam nouiſſimè ex eadem Societate Martinum Breſſerum *de Conſcientia lib.* 4. *cap* 18. *num.* 197. vbi ſic ait. Obſerua exprimendas eſſe circunſtantias peccati dubij: quare dubius an fœminam concupiuerit, debet explicare ſuum, illiúſque ſtatum; quia id neceſſarium eſt, vt Confeſſarius cognoſcat grauitatem peccati, & ſtatum conſcientiæ pœnitentis. Similiter dubitans, an aliquod in genere peccatum mortale admiſerit, etſi immemor ſpeciei, tenetur illud confiteri. Addit Sanchez, ſi poſtea ſpeciei meminerit, teneri & illam confiteri; quemadmodum qui peccatum

confessus est vt dubium, debet iterum confiteri vt certum, si postea certus fiat se id fecisse. Verùm etsi hoc sit multò tutius & probabilius, contrarium non videtur improbabile, tum de specie, tum præsertim de certitudine. Hæc Brasserus. Sed tu cogita, maximè quando esset confitenda species peccati: nam esse necessariò postea confitendam docet Præpositus *in 3. part. D. Thomæ quæst. 5. de integritate Confessionis dub. 5. numer. 126.* & peccatum confessum vt dubium, debere iterum vt certum confiteri ego docui *in 3. part. tract. 4. resolut. 91.*

An Sacerdos si ante celebrationem, vel laicus ante communionem dubitet, an commiserit aliquod mortale, v. g. An consenserit morosæ delectationi, teneatur confiteri?

Resol. XXXII.

Ad hanc quæstionem ita respondet Philibertus Marchinus *de Sacramento Ordinis tract. 2. part. 3. cap. 1. numer. 17.* Cùm dubium est vtrimque æquale, itaut dubitans quasi æqua lance pendere videatur, æqualiter ponderans pro vtraque parte coniecturas, & tunc si non deponat dubium, sed cum illo celebret & communicet, peccat contra reuerentiam Sacramento debitam. Nam etiam peccata lethifera, etsi dubia, materia sunt confessionis. At si tale dubium ante celebrationem vel communionem deponat, sequens opinionem Doctorum probabilem, quòd in dubio æquali possit quis deponere conscientiam suam, & sequi quam partem velit, non secus ac in materia voti & restitutionis, tunc vterque excusatur à culpa, si absque præuia confessione celebret aut communicet. Quo casu non dicetur se exponere periculo accedendi indignè ad Eucharistiam, aut lethalia dubia non esse materiam confessionis; aut Tridentinum excepisse à necessitate Confessionis venialia solùm, non lethalia dubia. Si quidem hæc omnia rectè procedunt in accedente ad Eucharistiam cum formali dubio lethalis culpæ: non verò locum habent in eo, qui eligens supra relatam opinionem probabile iudicium intra se haberet, quòd in tali dubio æquali possessio stet pro libertate sua, non pro Sacramento. Ita Marchinus & ante illum Reginaldus *in praxi tom. 21. lib. 29. cap. 6. num. 99.*

Sed hanc opinionem puto non esse admittendam: quia ex illa sequeretur peccata dubia nunquam confitenda esse; quia posset quis semper deponere conscientiam, putans se non esse obligatum: quod in nostro casu non est admittendum. Etenim non est par ratio de voto & restitutione, vt docent Doctores. Vnde refellenda veniunt ea, quæ nouissimè docet Auctor casuum Conscientiæ Bononiæ discussorum anno 1637. mense Septembri *cas. 3. fol. 83.* vbi sic asserit. Speculatiuè loquendo probabile videtur aliquibus, quòd de iure diuino positiuo non adsit in rigore obligatio confitendi peccata mortalia negatiuè dubia. Ratio est, tum quia qui non habet probabile iudicium, quòd peccauerit mortaliter, potest censere se non teneri ad aperiendum illud peccatum in confessione Sacramentali, & potest censere meliorem suam conditionem possidentis suam libertatem, & immunitatem confitendi. Tum quia, qui post diligens examen remanet dubius de voto, non adstringitur quicquam ex voto adimplere; sicut nec similiter tenetur alteri soluere qui dubitat num contraxerit debitum: ergo idem in præsenti dici posse videtur. Præterea non adest obligatio satisfaciendi proximo, aut petendi veniam ab illo, quando dubitamus de iniuria, seu offensa illi à nobis illata.

Confirmari possunt prædicta. Primò ex Concilio Tridentino *sess. 14. cap. 5. & 7.* vbi cùm exactè tradatur materia necessaria confessionis ad conuincendos hæreticos dicentes Confessionem esse carnificinam conscientiæ, nihil tamen prorsus ibi dicitur de peccatis dubiis: ergo iuxta Concilium Tridentinum non videtur horum esse necessaria confessio; alioqui non debuisset prætermitti doctrina necessaria de hac obligatione. Imò Concilium *citato cap. 5.* videtur etiam excludere positiuè ab obligatione confessionis Sacramentalis peccata dubia, illis verbis, quibus totam solam materiam necessariam confessionis explicat, inquiens. Constat enim nihil ampliùs in Ecclesia à pœnitentibus exigi, quàm vt postquam quisque diligentius se excusserit & conscientiæ suæ sinus omnes & latebras explicauerit, ea peccata confiteatur, quibus se Deum suum mortaliter offendisse meminerit. Quæ verba videntur potiùs oppositum insinuare, dum exigunt confessionem eorum tantùm, quorum pœnitens conscientiam habet: conscientia enim videtur inuoluere scientiam, iuxta illud S. Bernardi *lib. de Conscientia cap. 8. Conscientiam esse quasi cordis scientiam*: peccatorum ergo, quorum non est scientia, non videtur esse conscientia. Huc vsque Auctor dictorum Casuum Bononiensium, cui adde Præpositum *in primam secundæ D. Thomæ quæst. 19. art. 6. dub. 4. in fine*, vbi sic ait. Qui est dubius, num aliquod peccatum commiserit, si post diligens examen adhuc remaneat dubius, non videtur obligari confiteri, quia respectu præcepti confessionis est in possessione suæ libertatis, quia non debet priuari propter dubium, quod per diligens examen

examen depelli non potuit. Ita ille. Quod etiam docet in alio loco à me citato *in 4. part. tract. 3. reſolut. 5.* vbi hanc ſententiam tanquam improbabilem damnaui,& nunc iterum damno.

Nec obſtant argumenta in contrarium ſuperiùs allata: nam ad illa doctè & ſolidè pro more ſuo ſatis reſpondet Pater Ioannes de Lugo *de Sacrament. pœnitentiæ, diſp. 16. ſect. 2. §. 2. à num. 63. vſque ad num. 77.* adi illum, & non pigebit.

Dicendum eſt igitur peccata mortalia dubia eſſe neceſſariò confitenda, ſiue dubium ſit de ſubſtantia actionis, an fuerit facta; ſiue an fuerit mortalis, ſiue an fuerit iam illud peccatum in confeſſione dictum. Vnde contra Marchinum *vbi ſuprà*, Sacerdos ante celebrationem, vel laicus ante communionem, ſi dubitet, an conſenſerit moroſæ delectationi, tenetur confiteri de tali peccato dubio, nec poteſt conſcientiam deponere in tali caſu non adeſſe obligationem illud confitendi.

An quando quis induxit aliquos ad peccandum, teneatur in confeſſione explicare non ſolùm numerum perſonarum, ſed etiam & ſpeciem peccati, ad quod prauo ſuo exemplo illos induxit?

Resol. XXXIII.

PRacticabilis eſt caſus, & nouiſſimè nominatim contra me negatiuam ſententiam docuit Pater Lugo *de Sacrament. pœnitent. diſput. 16. ſect. 4. §. 3. num. 164.* vbi ſic ait. Quod attinet in primis ad numerum perſonarum neceſſariò explicandum, non video quomodo Pater Diana poſſit id tanquam exploratum docere; cùm ipſemet *tom. 1. tract. de circumſtant. reſolut. 29.* proponat vt probabile non debere explicari in confeſſione numerum perſonarum, quas eadem iniuria læſiſti. Et *reſol. 17.* idem dixerit, quando vnica voluntate plures voluiſſet occidere. Eſt autem omnino eadem ratio, quando vnico actu malo ſcandalum præbet & occaſionem ruinæ ſpiritualis pluribus: non poteſt ergo eſſe certa obligatio explicandi numerum perſonarum in peccato ſcandali, ſi non eſt certa in ſupradictis caſibus. Deinde quando præter intentionem præbetur ſcandalum, ſolùm contrahitur malitia ſpecifica contra charitatem, non contra illam ſpecialem virtutem, cui aduerſatur peccatum, ad quod ſcandalizatus inducitur. Ita Lugo. Et ideo ſecundùm ſuam ſententiam; quando quis non intendit proximi ruinam, neque etiam eius peccatũ aut lapſum, neque eo fine facit illud opus, licèt præuideat ſcandalum proximi, in tali caſu contrahitur ſolùm malitia ſcandali contra charitatem; atque adeò non oportet in confeſſione explicare numerum perſonarum, neque ſpeciem peccati.

Verùm ego puto non eſſe recedendum ab opinione affirmatiua, quam communiter docent Doctores, vt Layman, Caſtrus Palaus, Filliucius, Sanchez, Syluius, Bonacina, Leo, Molfeſius, Azorius & alij alibi à me adducti: quibus nunc addo Cœleſtinum *in Compend. Theolog. Moral. tractat. 1. cap. 8. quæſtione 4.* vbi ſic ait. Quæres, An ſit explicanda circunſtantia ſcandali, v.g. an qui induxit aliquem ad homicidium, ad furtum, ad fornicationem, teneatur hoc explicare in confeſſione. Reſpondeo quòd ſic: imò & perſonarum numerum, quibus datum eſt ſcandalum, etiam vnico peccato debet exprimere. Sic ille. Et nouiſſimè in indiuiduo quæſtionis, quam poſuit Pater Lugo *in ſupra citato §. 3.* ita aſſerit Ghilinus *in ſumma verb. circunſtantiæ peccatorum, num. 21.* Quando quis ſe accuſat de delectatione rerum turpium ex colloquio cum aliis, in tali caſu tenere exprimere conditionem perſonarum adſtantium, an fuerint coniugatæ, ſolutæ, &c Et tenetur etiam exprimere qualitatem ſermonis, ſi videlicet fuerit circa coniugatos, circa ſolutos, circa nefandum crimen, &c. Hæc Ghilinus, cui adde Carolum Baucium *in nouiſſima praxi Confeſſar. fol. 9.* ſic aſſerentem. Nec ſatis eſt fateri dicto vel facto alterum ad peccatum incitaſſe, ſed ſpeciem peccati, ad quam incitauit fateri tenetur, & hoc intelligitur de quolibet ſcandalo ſiue formali, ſiue virtuali, ſiue interpretatiuo. Et præterea eſt opus nedum in confeſſione explicare ſpeciem peccati; ſed etiam perſonas coram quibus quis induxit ad peccandum ſuo prauo exemplo. Ita ille.

Et tandem non deſinam hîc apponere verba Auctoris Caſuum conſcientiæ Bononiæ diſcuſſorum anno 1635. menſe Maio *caſ. 3.* vbi ſic ait. Certum eſt incitantem ſuo prauo exemplo proximum ad peccatum abſque directa intentione ruinæ ſpiritualis proximi, teneri neceſſariò exprimere in confeſſione hanc circunſtantiam ſcandali dati; cùm ſaltem reductiuè pertineat ad eam peccati ſpeciem, ad quam prauum illud exemplum incitat. Sicut etiam exprimendus eſt numerus perſonarum, quas ille ſuo prauo exemplo ad peccatum pertraxit, aut probabiliter trahere potuit. Hæc ibi: vnde apparet noſtram ſententiam, vt dixi, communiter à Doctoribus amplexatam eſſe.

Nec obſtant ea, quæ contra illam obiicit amiciſſimus Lugo: nam ad illud quod aſſerit ſcandalum in noſtro caſu contrahere tantùm malitiam contra charitatem Reſpondeo quòd licèt hoc verum ſit, non tamen ſequitur id, quod ipſe intendit: nam licèt ſcandala ſint

contra charitatem ; tamen inter illa eſt diuerſitas ſpecifica pro diuerſitate damni illati. Scandalum enim, quo Antonius eſt in cauſa, vt Franciſcus furetur, differt ſpecie à ſcandalo, quo illum mouet ad homicidium, propter diuerſitatem ſpecificam homicidij & furti: quemadmodum furtum differt à detractione famæ, & vtrumque ab homicidio, quamuis omnia ſint contra iuſtitiam, quia eadem virtus iuſtitiæ interdicit plura obiecta inter ſe tam diſtantia, vt conſtituant diuerſitatem ſpecificam moralem : nec enim ſatis eſt dicere te fuiſſe iniuſtum in materia graui, ſed opus eſt dicere, an in fortunis, an in fama, an in vita. Ergo, &c. Et hæc omnia docet Hurtadus de Mendoza *in 2.2. de fide, ſpe, & charitate, vol. 1. diſput. 173. ſect. 8. §. 61.* vnde apparet in confeſſione explicandam eſſe ſpeciem peccati, ad quod prauo tuo exemplo aliquem induxiſti.

Ad id verò quod Pater Lugo aſſerit non eſſe exprimendum numerum perſonarum, quæ meo prauo exemplo inductæ fuerunt ad peccatum, quia ego docui tanquam probabile non eſſe explicandum numerum perſonarum, quas eadem iniuria læſiſti Reſpondeo eſſe diſparem rationem inter vtrumque caſum ; nam quando iniuriis afficio, v.g. tres homines, ego pecco, & non facio, vt illi peccent: ſed quando prauo meo exemplo induco tres, v.g. ad fornicandum, facio vt tres committant tres fornicationes : ergo neceſſe eſt, vt explicem in confeſſione & numerum perſonarum, quæ ex cauſa mea peccatum illud commiſerunt, & ſpeciem dicti peccati, vt ſciat Confeſſarius me fuiſſe occaſionem trium fornicationum à tribus perſonis perpetratarum.

An ſi quis comedat vel bibat vſque ad vltimum ictum Horologij deſignantis horam mediæ noctis, poſſit die ſequenti communicare?

Reſol. XXXIV.

CVrioſum eſt dubium ; & ad illud negatiuè reſpondet Ioannes Præpoſitus *in part. 1.2. Diui Thomæ quæſt. 19. art. 6. dub. 5. num. 8.* vbi ſic ait. Si eſſet vnum horologium, & vbi cœpit ſonare duodecimam aliquis biberet, licèt quando foret vltimus pulſus deſiſteret bibere, non poſſet die ſequenti communicare : quia cùm primus pulſus horæ ſonat, iam hora eſt expleta, & horologium tantùm eſt teſtis id indicans ; etſi diuerſi pulſus ſint, id euenit, quia nequit vno pulſu duodecima indicari, ſicut indicatur prima hora vno pulſu; quod omnino videtur verum, & videtur intelligi reſpectu locorum, in quibus non eſt vſus præludiorum in horologiis. Verùm vbi eſt talis vſus, dubium eſſe poteſt, quando ſit ſignum elapſæ horæ, an initio præludij, an poſtquam incepit primus pulſus horæ. Ad quod videtur dicendum, quòd per ſe loquendo hora ſit expleta, quando inchoatur præludium. Ita mihi retulerunt varij horologiorum directores à me ſuper hac re conſulti. Ex quo ſequitur, quòd per ſe loquendo ſi quis in talibus locis biberet in initio præludij horæ duodecimæ, ſequenti die non poſſet communicare : quia ab initio præludij incipit ſequens dies, & per conſequens eo die non eſſet ieiunus ieiunio naturali Hæc Præpoſitus, & ex parte Sanchez, & alij quos ego alibi citaui.

Non deſinam tamen hîc adnotare affirmatiuam ſententiam probabilem eſſe ſecundùm opinionem Martini Breſſeri Societatis Iesv *de conſcientia, lib. 4. cap. 11. numer. 107.* vbi ſic aſſerit. Probabile videtur horam duodecimam durare moraliter vſque ad vltimum ſonum; adeóque interim bibentem & comedentem non violare ieiunium vel naturale, vel Eccleſiaſticum ſequentis diei. Sed poſt hæc ſcripta inueni aliud dubium apud P. Lugo *de Sacram. Euchar. diſput. 15. ſect. 2. numer. 37.* an qui poſt primum pulſum horæ quadrantis vbi ſolent pulſari ante horas ſeu pulſus maiores, in media nocte biberet aut comederet, poſſet communionem ſumere. Et negatiuè reſpondet Lugo, quia cùm incipit pulſari primus pulſus quadrantis, iam eſt completa hora 12 & incipit alia hora alterius diei. Sed nouiſſimè Trullench *in Decal. tom. 1. lib. 3. cap. 2. dub. 4. num. 8.* putat hoc Mathematicè verum eſſe, quia tamen moraliter pulſus leuiores quadrantis, & primus pulſus horæ maioris, computari poſſunt pro vnico tempore, & quaſi compleri totam horam vſque ad primum pulſum horæ maioris, & Breſſerus probabile putet vſque ad vltimum pulſum ; ideo aliquis in tali caſu poſſet dicere non eſſe à communione abſtinendum.

An Eunuchus, vel frigidus accuſans in confeſſione ſe fornicatum fuiſſe, teneatur explicare circunſtantiam impotentiæ?

Reſol. XXXV.

AD hanc quæſtionem ita reſpondet Filiucius *tom. 1. tract. 10. part. 2. cap. 1. numer. 23.* Sequitur, copulam cum habente impedimentum impotentiæ naturalis, eſſe etiam peccatum contra naturam reductiuè, quia ex ea non poteſt ſequi generatio. Communiter tamen non reputatur addere ſpecificam

cificam malitiam ; ſaltem eſt valde dubia. Ita ille.

Sed abſolutè affirmatiuam ſententiam docet Sanchez *de Matrimonio, tom.2. lib.7.diſp.5. num.14.* Henriquez *lib.5. cap.6.num.3.in Gloſſ. litera M.* & Leſſius *lib.4.cap.3.dub.6. num.45.* Et ideo ſi frigidus & Eunuchus coëat, talis coïtus habet circunſtantiam diuerſæ ſpeciei neceſſariò confitendam: quia hic coïtus reducitur ad peccatum contra naturam, cùm in illo adſit impotentia generandi, & ſic fruſtratio finis, ad quem natura copulam deſtinauit. Vnde rectè Pater Lugo *de Sacrament. pœnitent. diſput.16.ſect.6.num.338.* obſeruat in huiuſmodi perſonis etiam in confeſſione peccatorum internorum adeſſe obligationem explicandi talem circunſtantiam, niſi fortè fuerint deſideria, quæ talem malitiam præſcinderent: vt ſi Eunuchus, aut impotens deſideraret potentiam, quæ illi deeſt, vt poſſit naturaliter cum aliqua fœmina coïre; nam hic actus internus non haberet obiectum peccati contra naturam, ſed naturale atque adeò careret malitia ſpeciali proueniente ex tali circunſtantia.

Sed quia incidit hic ſermo de Eunuchis, fuit à me nouiſſimè quæſitum, An licitum ſit alicui Principi, vel patri caſtrare filium; vt cantu poſſit Eccleſiæ meliùs deſeruire. Et pro parte affirmante tunc conſulentes adduxerunt mihi Salonium: ſed reſpondi ſatis à me confutatum fuiſſe *in 3.part.tract 5. reſolut.38.* cum aliquibus Doctoribus; quibus nunc addo Ghilinum *in ſumma verb Caſtratio.* Glanes *in ſumma Cenſurarum verb. Eunuchus*, & alios quos affert & ſequitur Marcellus Megalius *in Promptuario tom. 2. verb. Eunuchus, num. 2.* vbi me citato docet illicitum eſſe parentibus, etiamſi fiat ſine periculo vitæ de eorum conſenſu eunuchare filios, quos plurimum Eccleſiæ profuturos ſperant: quia talis caſtratio eſt intrinſecè mala, cùm nemo ſit dominus membrorum ſuorum; & mala non ſunt facienda, vt inde eueniant bona: & varia animæ pericula hinc conſequi ſolent, cùm tales ardentiùs libidine inflammantur, & ad concubitum impatientiſſimè feruntur: & bonum illud, & ſuauiùs canant in Eccleſiis, tanti momenti non eſt, vt ob id res à natura per ſe tam aliena ſuſcipiatur; nec pro ſalute ſpirituali, aut periculo animæ vitando id licitum eſſe conſtat: non eſt ergo audiendus Salonius.

An in peccato Sodomiæ pœnitens teneatur explicare ſe fuiſſe patientem?

Reſol. XXXVI.

Affirmatiuam ſententiam docet Pater Lugo *de Sacrament. Pœnitent. diſputat. 16. ſect.5. §.1. num.243.* quia ex parte agentis interuenit pollutio propria, quæ non interuenit ex parte patientis: diuerſum autem peccatum ſpecie eſt, voluntariè pollui, vel ſolùm cooperari pollutioni alterius: aliud enim eſt cohibere delectationem propriam illicitam, & aliud non procurare alienam. Et quamuis etiam ipſe patiens habeat aliquo modo tactum impudicum, & delectationem turpem (quod tamen non videtur quoad delectationem vniuerſaliter verum) negari tamen non poteſt pollutionem ipſam diuerſam malitiam explicandam afferre ſupra ſimplicem tactum impudicum: qui enim ſine intentione aut periculo pollutionis tangeret propter turpem ſolam delectationem tactus, non contrahit malitiam, quam contrahit, qui ex intentione pollutionis id facit. Vnde iſte debet explicare peccatum pollutionis quam procurauit & habuit. Ergo de primo ad vltimum in peccato Sodomitico agens debet explicare circumſtantiam illam propter malitiam ſpecie diuerſam, quam affert. Ita Lugo. Vbi obſeruat, quòd ego videor ſententiam negatiuam approbare *in part. 3. tract.4. reſol.159.*

Sed hanc ſententiam Romæ approbatam eſſe mihi conſtat à doctiſſimo Patre Nicolao Riccardi, Magiſtro Sacri Palatij Apoſtolici: Interrogatus enim de hoc caſu negatiuè reſpondit. Et hanc opinionem tenet nouiſſimè Zambellus *in Reper. Mor. verb. Abſolutio, n.43.* Lupus *de caſibus reſeru. part.2. caſ.10. num.22.* & Hieronymus Ghilinus *in ſumma verb. circunſtantiæ peccatorum, numer.50.* vbi ſic ait. In peccato Sodomiæ non tenetur quis exprimere in confeſſione, an fuerit agens vel patiens, quia tale peccatum eſt eiuſdem ſpeciei. Si quis verecundiam haberet confitendi ſe in actu Sodomitico fuiſſe patientem, ſufficit vt dicat, toties Sodomiam exercui. Ita ille. Vide etiam me ipſum *in 5.part. tract.14. reſolut.56.*

Quidam inchoabat copulam cum vxore, & poſtea ob morbi periculum ex eius conſenſu ſe retrahebat; verùm ex hoc aliquando ſequebatur pollutio: quæſitum à me fuit, an talis actus eſſet licitus?

Reſol. XXXVII.

Reſpondi affirmatiuè; quia non eſt peccatum dare operam rei licitæ, & actioni honeſtæ,

honeſtæ,quamuis præuideatur ſequutura pollutio; dummodo abſit periculum conſenſus, vt erat in caſu de quo interrogatus fui : quia tunc pollutio non eſt in ſe volita , vt ſupponitur,neque dici poteſt volita in cauſa,quia non teneor illam actionem omittere, ne ſequatur pollutio , ſtante iuſta cauſa. Ergo , &c.

Notandum eſt tamen cauſam non debere eſſe neceſſariam,aut valde vrgentem ad excuſandas prædictas pollutiones etiam à veniali: nam ſi requireretur cauſa valde vrgens vel neceſſaria , cùm ſint innumeræ actiones alioquin licitæ, ex quibus ſolent prouenire pollutiones,daretur locus perpetuis ſcrupulis,& nimiis anxietatibus , quod grauiſſimum foret. Ergo , &c.

Hinc Ioannes Præpoſitus *in part. 2. Diui Thomæ quæſt. 74. art. 10. dub. 1.* ſic reſpondet ad caſum noſtrum. Deducitur neque peccare coniuges , qui propter morbi periculum ſe retrahunt ab actu coniugali , quamuis propter naturæ incitationem putetur ſequutura pollutio. Ita ille.

Vnde ex eodem principio dicendum eſt, non peccare eum de nouo,qui inchoata fornicatione cum aliqua , ſe retrahit antequam ſeminet , quamuis propter naturæ impetum ſemen ſit emittendum extra vas naturale. Et eo caſu tenetur ſe retractare , quia omni tempore ante completam fornicationem tenetur deſiſtere, & eam non conſummare : vnde eo caſu pollutio non cenſetur volita,ſed permiſſa Nec aſſentior Præpoſito *vbi ſuprà*, Thomæ Sanchez *in editione Veneta , lib. 9. diſput. 19. num. 7.* aſſerentibus contrarium eſſe probabile , & poſſe in eo caſu ſine nouo peccato actum conſummari : nec poſſe fornicantem ſe retractare, ſi fœmina,v.g ſeminauerit:nam quòd vna pars ſeminauerit, non tollit obligationem non ſeminandi & conſummandi actum malum, quantum eſt ex parte alterius. Vide Leſſium *lib. 4. cap. 3. dub. 7. num. 55.*

Dicendum eſt igitur ex ſupradictis ad deciſionem multorum caſuum , in omnibus euentibus pollutionem euenientem etiam in vigilia ex aliqua actione , ad quam exercendam ſubeſt rationabilis cauſa , non eſt peccatum , modò abſit periculum conſenſus. Vnde ego his diebus conſului non peccare coniuges , qui in ſignum matrimonij coniugalis ſe amplectuntur , quamuis præuideatur ſequutura pollutio , quia affectus coniugalis eſt ſufficiens cauſa talem actum exercendi. Vide Azorium *tom. 3. lib. 5. cap. 23. quæſtione 6.* Sicut etiam neque peccarent coniuges in actu coniugali , quamuis ex debilitate vel imbecillitate naturæ , vel alia de cauſa præter intentionem effluat aliquid ſeminis extra vas naturale ; vel ſi aduertant reddentes debitum in ſe vel in alio periculum pollutionis;cùm vacent rei licitæ, ad quam ex iure alterius obligantur.

Sed hîc obiter quæri poteſt , an liceat præbere medicinam ad corrumpendum ſemen,vt poſtea poſſit eiici. Thomas Sanchez *in editione Veneta , lib. 9. diſp. 17. num. 15. vel 16.* dicit neminem negaturum fas eſſe accipere ſyrupum reſoluentem ſemen in ſanguinem aliúmve humorem aliis viis expurgandum, ne æger omni modo ad ſalutem corporis procurandam deſtituatur. Et hanc opinionem non eſſe improbabilem , tenet Præpoſitus *ſuprà in part. 2. Diui Thomæ quæſt. 74. art. 10. dub. 1.* Sed eo puto non licere ; quia etiam id repugnat inſtitutioni ſeminis.

Per literas quæſitus fui à quodam Epiſcopo, An ipſe teneatur in ſua Diœceſi curare, vt leges Pontificiæ publicentur & obſeruentur?

RESOL. XXXVIII.

PRacticabilis eſt caſus , & aliquando non parum torquet Epiſcopos : & tunc adnotaui ſententiam Ioannis Præpoſiti *in p. 2. Diui Thomæ quæſt. 95. diſput. 1. dub. 9. num. 50.* vbi ſic ait. Aduerte Epiſcopos , vel alios Superiores non peccare non curantes legem promulgari vel recipi , quando Summus Pontifex id eis non committit. Ita ille. Cui etiam adde Franciſcum Syluium etiam *in part. 2. quæſt. 96. art. 4. Quæritur 11. concluſ. 3.* vbi hæc aſſerit. Petes,an Epiſcopi, quando ſciunt aliquam legem Pontificiam eſſe promulgatam Romæ, teneantur curare , vt in ſuis Diœceſibus vel promulgetur , vel obſeruetur. Reſpondeo teneri curare , vt obſeruetur , quando Pontifex ſignificat ſe velle , quòd ſua lex ibi obliget etiam abſque alia promulgatione alibi facta: non tenentur tamen curare , vt promulgetur, niſi vel mandatum Pontificium ad eos dirigatur , vel rationabiliter iudicent promulgationem in ſuis Diœceſibus eſſe neceſſarium.Cæterùm ſi Pontifex neque ſignificet opus eſſe alia promulgatione , neque ſignificet non eſſe opus , neque etiam mandatum dirigat ad Ordinarios,probabile eſt,quòd Ordinarij non tenentur legem Pontificiam promulgare , vel curare vt obſeruetur , niſi fructum aliquem notabilem ex talis legis promulgatione in ſuis Diœceſibus expectent. Poſſunt enim in eiuſmodi caſu interpretari mentem Pontificis eſſe , quòd lex quam ipſe ex iuſtis cauſis iudicat Eccleſiæ vniuerſali eſſe vtilem, in diuerſis Prouinciis tunc obſeruari, vel promulgari curetur ab Ordinariis quando illi exiſtimauerint

ita

ita eſſe pro ſuis locis expediens, & ad aliquem fructum notabilem vtile. Huc vſque Syluius.

Sed ego puto leges Pontificias non egere publicatione in ſingulis Diœceſibus: vnde eo ipſo, quòd Romæ more ſolito publicatæ ſunt, obligant vbique; neque earum obligatio pendet ex acceptatione populi: vnde Epiſcopi ſubditos eas non obſeruantes poſſunt & debent punire, & ideo quæro,

An ſi aliquis ſciat Romæ aliquam legem promulgatam, teneatur illam obſeruare?

Resol. XXXIX.

Deciſio huius dubij pendet ex illa quæſtione, An leges Pontificiæ obligent, etiamſi non publicentur in ſingulis Diœceſibus? & negatiuam ſententiam docent plures, quos citaui *in part.* 1. *tract.* 10. *reſolut.* 8. *& part.* 5. *tractat.* 14. *reſolut.* 25. Et hanc ſententiam nouiſſimè probabilem putant Syluius *in part.* 2 *Diui Thomæ quæſt.* 96 *art.* 4. *Quæritur* 11. *concluſ.* 3 *in principio.* Et ideò ad caſum propoſitum in titulo huius reſolutionis ſecundùm hanc ſententiam affirmatiuè reſpondendum videtur. Vnde Ioannes Præpoſitus *in part.* 2. *quæſt.* 95. *diſput.* 1. *dub.* 7. ex probabilitate talis ſententiæ obſeruat plurima in praxi poſſe deduci.

Primò, & eſt reſponſio ad caſum, aliquem non obligari ſeruare legem, quam ſcit Romæ promulgatam, ſi non ſit promulgata in Prouincia vbi commoratur, & ſpecialis clauſula in lege non apponatur. Secundò, pœnam legis non incurri ab eo, qui in huiuſmodi loco fecerit materialiter contra legem, v.g. non incurri excommunicationem, ſuſpenſionem, priuationem beneficij. Tertiò non incurri in conſcientia inhabilitatem ad officia, beneficia, neque incurri irregularitatem. Quartò contractum non futurum inũalidum & irritum. Quòdque aliquis non teneatur in conſcientia abſtinere à tali contractu, qui per legem irritatur. Hinc ſi quis talem contractum inierit, non tenetur eum reſcindere, quòd maximè locum habet, quando ex diſſolutione alicuius contractus magna ſcandala, & Reipublicæ perturbatio ſequuntur, qualia ſequi ſolent ex diſſolutione matrimonij. Quintò legem reuocatoriam priuilegij non habere vim, antequam in Prouincia publicetur; vt ſi Sacerdotes alicuius Prouinciæ habeant priuilegium abſoluendi à reſeruatis; aut aliqui habeant priuilegium eligendi Confeſſarium; talia priuilegia non ſufficienter reuocari per legem Romæ latam, niſi in Diœceſi promulgetur. Sextò legem, quæ reuocat aliam irritatoriam, non obtinere vim in aliqua prouincia, ſi in ea non fuerit promulgata, v. g. olim lex irritabat matrimonium contractum cum affine in tertio gradu ex copula illicita; quod impedimentum ſublatum eſt per Tridentinum *ſeſſ* 24. *cap.* 4. *de reformat. matrim.* vbi lex Tridentini non eſt promulgata, adhuc perdurare hoc impedimentum dirimens, etſi matrimonium initum cum tali affine in tertio gradu diſſolueretur, & partes aliis coniungerentur, poſterius matrimonium eſſe diſſoluendum. Septimò patet, quid dicendum de Regulis Cancellariæ, quòd videlicet ſit probabile eas ſaltem extra Italiam non habere vim legis, quia alibi non ſunt promulgatæ. Quòd ſi Romæ iuxta illas etiam in cauſis externorum iudicetur, id fit, quia iudices in praxi aliam ſententiam ſequuntur in foro externo: quo non obſtante poteſt aliquis in foro conſcientiæ ſeſe alteri ſententiæ conformare. Octauò patet quid dicendum de legibus multis Papalibus, quæ ita emanant, vt tamen non promulgentur in Prouinciis, quòd ſcilicet ſit veriſimile non obligare eos, apud quos non ſunt promulgatæ, neque quoad culpam, neque quoad pœnam. Et ideo conformiter ad dicta graues aliquot Theologi, è quorum numero fuit Leſſius in conſultatione Romæ habita cenſuerunt diſparitatem cultus apud Chinenſes & Iaponios his initiis conuerſionis non eſſe impedimentum dirimens, & his circunſtantiis poſſe Epiſcopos ibi ſuſpendere legis promulgationem. Huc vſque Ioannes Præpoſitus, qui, vt dixi, ex probabilitate, vt ipſe aſſerit, ſententiæ aſſerentis leges Pontificias non obligare, niſi publicentur in ſingulis Diœceſibus, deduxit ſupradicta omnia, licèt ipſe ibi contrariam opinionem teneat; quam ego abſolutè tenendam eſſe exiſtimo, & ideo hîc non grauabor latiùs illam rationibus firmiſſimis firmare.

Dico igitur leges Pontificias, eo ipſo quòd Romæ publicantur, vbique obligant; nec alia in prouinciis egent publicatione. Primò, quia nec naturali, nec poſitiuo iure alia promulgatio requiritur: non naturali, quia lex ex natura ſua non requirit promulgationem in ſingulis Prouinciis: non poſitiuo, quia nullum eſt ius nec diuinum nec humanum, quod in legibus Pontificiis aliam promulgationem requirat; cùm Nouella 66. Iuſtiniani pro Imperialibus legibus poſita ſit, non pro Pontificiis. Et quamuis Pontifices hactenus voluerint, vt ius Imperatorium locum habeat in iudiciis cauſarum, vbi nihil de iure Canonico ſtatutum eſt: tamen circa modum promulgandi ſuas leges, nihil tale ſtatuerunt.

Secundò probatur, quia Pius II. Conſtitutionem,

tionem, quam contra Clericos malè promotos anno 1461. edidit, vult vbique obligare post publicationem Romæ factam; sicut & Sixtus V. eam quam anno 1588. contra eosdem fecit, & Clementis VIII. aliam contra eos, qui ad Presbyteratus ordinem non promoti Missam celebrant, vel Sacramentum pœnitentiæ ministrant anno 1601. editam. Immò Pius IV *in Bulla sicut ad Sacrorum*, anno 1564. cum dubitaretur, ex quo tempore cœpissent Decreta Concilij Tridentini ad reformationem, & ius positiuum dumtaxat spectantia obligare resoluit quòd à Calendis Maij: cum autem illa Decreta demum fuissent confirmata sub finem mensis Ianuarij eiusdem anni, & non parum temporis in eis Romæ diligenter, emendatéque imprimendis necessariò consumptum fuisset, vt ibi dicitur: clarum est, quòd non potuerant in singulis Diœcesibus promulgari; vnde nec Pontifex talis promulgationis meminit. Sentiebat ergo promulgationem Romæ factam sufficere. Accedit, quòd quando Pontifices nolunt leges suas vbique obligare, nisi in singulis Prouinciis publicentur, solent id exprimere. Ergo quando non exprimunt, vbique obligant ante particulares promulgationes.

Tertiò Ecclesia est vnum corpus politicum, cuius caput censetur sufficienter illud dirigere, dum solemniter Romæ suum declarat imperium; præsertim cùm Sedes Pontificia Romæ sit fixa, & Pontifex non soleat vagari per Prouincias, vt solent Principes sæculares. Adde quòd multæ Decretales Pontificiæ obligent, quæ nunquam in variis Prouinciis sunt promulgatæ, vt Sextus Decretalium: item Clementinæ, & varia Pontificum Decreta, quæ ipso vsu censentur obligare, quamuis non constet ea alibi esse promulgata. Ergo, &c.

Nec valet dicere, quòd Pontifices interdum apponunt in Bullis, vt publicatæ Romæ omnes adstringant & obligent: ergo signum est alios non obligare, nisi promulgentur in Prouinciis. Respondeo etiam interdum solere poni, vt obligent, postquam promulgatæ fuerint in Prouinciis: vnde ex altero modo non licet potiùs contra nos concludere, quàm ex illo contra alios.

Nec etiam obstat, quòd ex nostra sententia grauissima sequantur incommoda, quòd videlicet lex Romæ promulgata, & ibidem vim suam obtinens obligaret totam Ecclesiam, etiam partes remotissimas: ibique vt talis legis contractus, testamenta, electiones essent inualida, si lex huiusmod esset irritans, eíque repugnarent, quod cederet in graue multorum detrimentum, & perturbationem Reipublicæ Christianæ. Non, inquam, hæc obstant: nam respondeo pertinere ad prudentiam Pontificis iuxta qualitatem & momentum legis; ex qua magna alioquin incommoda sequi possent, curare vt leges non obligent, antequam in Prouinciis promulgentur, prout sapientissimè à Concilio Tridentino, *sess. 24. cap. 1. de reform. Matrimon.* statutum est.

Notandum est tamen quòd post hæc scripta Sanctissimus D. N. Vrbanus VIII. in Bulla incipiens, *Romanus Pontifex* die 5. Iunij 1641. damnat omnia præiudicialia contra immunitatem Ecclesiasticam, etiam sub prætextu, quòd Bullæ Pontificiæ non fuerint publicatæ, vel vsu receptæ.

An pœnitens bona fide confitens casum reseruatum nesciens esse talem, absoluatur validè? Et quid si dubitet an sit reseruatus, & post absolutionem nouit esse talem?

Resol. XL.

Cvriosa sunt dubia, & ad primum sic respondet Ioannes Præpositus *in 3. part. quæst. 9. de reseruat. cas. dub. 7. numer. 38.* Si pœnitens bona fide confitetur nesciens suum casum esse reseruatum, vel Sacerdotem non posse ab eo absoluere, absolutio videtur valida, Ecclesia tacitè hîc & nunc dante iurisdictionem in bonum animarum. Primò, quia alioquin innumeri meritò remanerent anxij de suis confessionibus. Secundò valde grauiter deciperentur, cùm varij Sacerdotes non ita sciant casus reseruatos, nec sit pœnitentium eos scire, vel Sacerdotum potestatem; vnde siue Sacerdos absoluendo peccet, siue non, pœnitens bona fide procedens videtur validè absolui, remanente onere se sistendi Superiori.

Dices, qui bona fide confitetur mortalia non habenti circa illa iurisdictionem, non absoluitur; ergo nec prior. Respondeo primò Suarez sentire pœnitentem in casu antecedenti absolui, cuius sententia non videtur improbabilis. Respondeo tamen secundò negando consequentiam, quia eo quòd in casu antecedenti Ecclesia non det iurisdictionem, non sequitur notabile animarum periculum, cùm ille casus sit omnino rarus, scilicet vel quòd non habens potestatem absoluendi à mortalibus se exponat ad confessiones excipiendas; vel non expositus requiratur audire. Si verò in priori casu Ecclesia non daret hîc & nunc iurisdictonem frequenter sequi posset animarum periculum, & quodammodo per se rem moraliter considerando, cùm Sacerdotes expositi frequenter hac in re possint errare. Huc vsque Præpositus.

Ad

Ad ſecundum dubium ſic reſpondet Pater Lugo *de Sacrament. pœnitent. diſput.* 20 *ſect.* 2. *numer.* 20. Petes ſi propter dubium Sacerdos inferior abſoluit ab hæreſi, v.g. vel alio peccato reſeruato: & poſtea pœnitens re meliùs examinata deponat dubium, & recordetur certò peccati commiſſi, quod erat reſeruatum, an cenſeatur iam legitimè abſolutus; an verò debeat recurrere ad ſuperiorem pro abſolutione. Videtur dicendum ablatam iam eſſe reſeruationem, ſi iuxta id quod diximus, probabile eſſet quòd qui confeſſus eſt peccatum dubium, licèt poſtea recordetur fuiſſe certum, non teneatur illud iterum vt certum confiteri; quia iam fuit ab illo directè abſolutus ſub conditione ſi fuerat commiſſum: ſimiliter enim in caſu præſenti remanet directè abſolutus: quia ille qui in dubio abſoluit ab hæreſis peccato, ad hoc maximè abſoluit, vt ſi verè fuit peccatum, remittatur: ergo ſi poſtea conſtet fuiſſe verè peccatum, conſtat etiam fuiſſe abſolutum directè; ergo non remanet obligatio illud iterum Superiori confitendi. Aliunde tamen obſtare poſſet, quòd licèt id in peccatis non habentibus cenſuram poſſet dici, non videtur tamen habere locum in iis, quæ reſeruãtur ratione cenſuræ reſeruatæ, qualis eſt hæreſis: nam ſi reuera commiſſum fuit tale peccatum, quamuis pœnitens ſit poſtea dubius, incurrit tamen re ipſa excõmunicationem reſeruatam: non eſt enim alia excommunicatio pro tali peccato; vel ſi ſit alia, loqui poſſumus de peccato non habente niſi vnicam excommunicationem reſeruatam; ab hac autem reſeruata excommunicatione non potuit abſoluere inferior: ergo ſemper remanet obligatio recurrendi ad Superiorem pro abſolutione huiuſmodi excommunicationis reſeruatæ, quando cõſtat poſtea certò fuiſſe incurſam. Adhuc tamen exiſtimo abſolutè ſatis probabile non eſſe recurrendum ad Superiorem poſtea pro abſolutione peccati, aut excommunicationis. Ad quod eſt optima doctrina Sanchez *in ſumma tom.* 1. *lib.* 4. *cap.* 44. *num.* 10. vbi proponit caſum ſimilem de illo, qui dubius de voto caſtitatis emiſſo, petiit diſpenſationem ab Epiſcopo, vel ab alio potente diſpenſare in votis non reſeruatis, qui ratione dubij diſpenſauit, eò quòd votum caſtitatis dubium non ſit reſeruatum; etiam eo caſu, quo propter præſumptionem obliget votum: poſtea verò comperta veritate & certitudine voti, quærit Sanchez an debeat recurrere ad Papam pro eius diſpenſatione, & reſpondet negatiuè, quia recta Eccleſiæ gubernatio hoc exigit: & quia cum ratione dubij tunc votum non eſſet reſeruatum, potuit tunc in illo inferior diſpenſare, qui legitimè vſus eſt poteſtate quam habebat diſpenſandi in votis dubiis. Quod quidem mihi veriſſimum videtur, quia alioquin diſpenſatio fuiſſet vana: non enim diſpenſatur ſub conditione, ſi non fuit votum, ſed potiùs ſub conditione, ſi fuit verè votum: nam ſi non fuit votum, non eſt diſpenſabile: ergo ſi Epiſcopus poteſt tunc diſpenſare, poteſt tollere obligationem caſu quo fuerit.

Ex hoc exemplo arguere poſſumus ad caſum noſtrum, quia ſicut votum in dubio non eſt reſeruatum, ſic nec peccatum, vel excommunicatio illa, quia in dubio non cenſetur peccatum reſeruatum: ergo ſicut in dubio voti Epiſcopus v.g. diſpenſat, & diſpenſatio manet valida, licet poſtea conſtet de voti certitudine; ſic abſoluens ab hæreſi dubia validè abſoluit, & abſolutio valebit, licèt poſtea conſtet de certitudine cenſuræ incurſæ: non enim fuit data ſub conditione de futuro, ſcilicet ſi poſtea non conſtaret de veritate, quia non eſt in vſu Eccleſiæ talis modus abſoluendi ab excommunicatione: ergo ſi in dubio tollitur reſeruatio, & datur poteſtas abſoluendi à cenſura, abſolutio valida eſt, quicquid poſtea conſequatur: ſi autem ſemel valida fuit, non poteſt poſtea excommunicatio redire ſine noua culpa, non enim data fuit abſolutio ad reincidentiam, nec dari potuit, niſi in caſibus expreſſis in iure, qualis non eſt iſte: Ergo manet pœnitens abſolutus ab excommunicatione. Porrò validam fuiſſe ab initio abſolutionem durante dubio negari non poteſt, quia alioquin ille ſic abſolutus non eſſet capax ſuffragiorum, aut beneficiorum; imò nec licitè Sacramentorum, niſi per accidens propter ignorantiam, quæ omnia abſurda ſunt. Denique ſi ſemel ablata eſt cenſura, eo ipſo ceſſauit reſeruatio peccati, quod reſeruatum erat ratione cenſuræ; nec poteſt redire reſeruatio non redeunte ipſa cenſura.

Hinc conſtat reſponſio ad rationem dubitandi ſuprà poſitam. Dicimus enim Sacerdotem inferiorem abſoluere quidem ab excommunicatione, quam Hæreticus v.g. incurrerat, & quæ reſeruata erat ſecundum ſe; ſed ceſſauit reſeruatio propter dubium aduenies, in quo dubio ſuſpenditur reſeruatio; ita tamen, vt ſi durante illo dubio non abſoluatur pœnitens, poſtea ceſſante dubio redeat reſeruatio, & iam nõ poſſit abſolui ab inferiore. Nam reſeruatio non eſt ſicut excommunicatio, quæ non redit ſine noua culpa, ſed eſt ablatio poteſtatis, quæ poteſtas dari poteſt pro aliquo tempore vel circunſtantia, & auferri poteſt, vt fit tempore Iubilæi, quo ceſſat reſeruatio, & tranſacto illo tempore redit pro iis, qui noluerunt lucrari Iubilæum. Sic enim aufertur quandiu durat dubium, atque ideò tunc cenſura & peccatum poſſunt auferri ab inferiore, ceſſante autem dubio redit reſeruatio, ſi non

fuit data absolutio tempore præcedenti. Et hæc omnia docet Lugo *loco citato*, quæ secundùm ipsius mentem dicta esse volo.

An mortuo Episcopo quilibet Confessarius possit absoluere à casibus ipsi reseruatis?

RESOL. XLI.

AD hanc dubitationem Præpositus *in* 3. *part. quæst. 9. de reseruat. cas. dub. 1. num. 6.* sic respondet. Sà *verb. absolutio num. 21.* censet mortuo Episcopo quemlibet Confessarium posse absoluere à casibus ipsi reseruatis, quod non videtur solidum. Et primùm id non videtur posse dici de reseruatis per statutum, cùm etiam mortuo Episcopo illud vim suam retinere soleat. Secundò neque de reseruatis ab homine, quia per reseruationem inferiori, sublata est iurisdictio necessaria ad valorem huius Sacramenti: non potest autem ex iure, vel alio solido fundamento colligi, quòd ea per mortem Episcopi restituatur. Ita Præpositus.

Cui quoad primum libenter adhæreo, non autem quoad secundum: nam omnes Doctores asserunt reseruationem factam per legem, aut statutum Synodale differre à reseruatione personali: quia reseruatio facta per legem non expirat morte reseruantis; quia lex semper loquitur, & de se est perpetua, nisi abeat in desuetudinem: reseruatio verò personalis expirat morte reseruantis; ergo mortuo Episcopo quilibet Sacerdos poterit absoluere casus reseruatos reseruatione personali, quia expirauit dicta reseruatio; ergo in illos habet iurisdictionem. Et ita hanc sententiam docet Fagundez *part. 2. lib. 8. cap. 1. num. 30.* Sanchez *de Matrimonio lib. 8. disp. 28. num. 63.* & alij.

Notandum est etiam ex his obiter, quòd si in mandatis visitationum Episcopi reseruent sibi aliqua peccata siue cum excommunicatione, siue sine illa; expirat tamen reseruatio mortuo Episcopo; quod intelligendum est, quoad illos, qui in vita condentis Episcopi prædictam censuram, v. g. non incurrerunt: nam si adhuc viuente ipso incursæ sunt, tunc quidem reseruatio adhuc durat. Et idem dicendum est de visitationibus Prouincialium Religionum, quia hæ non durant, nisi quandiu ipsi Prouinciales durant in officio. Ita ex Nauarro Fagundez *vbi suprà*. Et ratio huius sententiæ est, quia ordinationes latæ in mandatis visitationum sunt mandata generalia aut specialia hominum, & sic expirant mortuo latore.

An qui ignorat reseruationem alicuius casus, incurrat in illam?

RESOL. XLII.

CAsus frequenter in praxi potest accidere: & ad illum respondet nouissimè Pater Lugo *de Sacrament. pœnitent. disputat. 20. sect. 2. num. 11* vbi sic ait Secundò dubitari potest de ignorantibus reseruationem pœnalem, an illam incurrant: de quo latè Thomas Sanchez *lib. 9. de Matrim. disput. 32. à num. 15.* vbi refert plures docentes ad incurrendam pœnam Ecclesiasticam non requiri scientiam prohibitionis iuris positiui. Alij dicunt eam scientiam requiri, quam sententiam ipse sequitur, & *num. 18.* dicit in terminis reseruationem, quæ imponitur in pœnam delicti, quod prohibetur aliqua Bulla Pontificia non incurri ab ignorante inuincibiliter illam Ecclesiæ prohibitionem. Denique alij dicunt requiri non solùm scientiam prohibitionis, sed etiam talis pœnæ impositæ: quare ignorans inuincibiliter reseruationem peccati impositam non illam incurret; quam sententiam ipse Sanchez existimat probabilem, licèt contrariam teneat vt probabiliorem. Cæterùm quia quæstio hæc generalis est ad omnes pœnas Ecclesiasticas, sufficiat indicasse sententias probabiles; quæ in hoc puncto sunt; vt vnusquisque in facti occurrentia possit eam doctrinam probabilem ad praxim applicare. Hæc Lugo, in quibus videtur apertè sentire ignorantem reseruationem alicuius casus secundùm opinionem probabilem non incurrere in dictam reseruationem.

Sed dices auctoritatem Patris Lugo, vt patet, & omnia supradicta procedere in reseruatione, quæ imponitur in pœnam non de ea quę non statuitur vt pœna, sed vt medicina; & ideò subdit Lugo certum esse talem reseruatio nem afficere etiam ignorantes, vt patet ex praxi omnium Religionum, in quibus ignorantia reseruationis non tribuit facultatem absoluendi pœnitentem, qui reseruationem ignorauit. Et ita etiam docet in terminis Sanchez *vbi suprà lib. 9. disput. 32. num. 18.* vt visum est.

Verùm posset aliquis dicere, quòd reseruatio casuum semper refertur ad bonam Ecclesiæ gubernationem, vt grauiora delicta Superioribus reseruentur, & tamen hoc non obstante asserunt aliqui Doctores talem reseruationem esse pœnalem & odiosam ad instar statuti. Ita Coriolanus *de casib. reseru. part. 1. sect 1. art. 5. num. 4.* Bonacina *de Sacrament. disput. 5. quæst. 7. punct. 5. §. 4. num. 1.* Chappeauilla *de casib. reseruat. cap. 6. quæs. 1* Naldus *in summa ver. casus reseruatus, num. 3.* Reginaldus

tom. 1. lib. 1. cap. 11. numer. 137. Breſſerus *de Conſcient. lib. 4. cap. 18. num. 198.* Homobonus *de caſib. reſeruat. part. 1. cap. 2.* Ergo ſimpliciter dicendum eſt reſeruationem caſuum induere rationem pœnæ, & per conſequens qui ignorat dictam reſeruationem non incurrere in illam.

His tamen non obſtantibus, quia affirmatiua ſententia eſt communis, non audeo ab illa recedere: & ideò ſententiam Sanchez & Patris Lugo tenet nouiſſimè Hurtadus de Mendoza *in 2. 2. Diui Thomæ vol. 1. diſput. 84. ſect. 1. §. 8.* vbi ſic ait. Obſerua Auctores nonnullos opinari non reſeruari peccatum illius, qui reſeruationem ignorat. At improbabilis eſt ea opinio, quando reſeruatio non eſt in odium delinquentis; ſed ob prudentem adminiſtrationem Eccleſiæ. Cùm ergo reſeruatio non tam ſit in hæreticum pœna; quàm limitatio iuriſdictionis Prælatorum inferiorum per ſe vtilis & moraliter neceſſaria ad prudens Eccleſiæ moderamen, non poteſt ob ſolam ignorantiam reſeruationis hæreticus excuſari à reſeruatione. Ita ille. Igitur cùm per reſeruationem tollatur iuriſdictio abſoluendi, ignorantia non poteſt officere, vt abſolutio ſit valida, ſicut ſi bona fide quis ſimpliciter Sacerdoti confiteretur.

Quis fecit pœnitentiam impoſitam à Confeſſario abſque intentione illam adimplendi, imò cum intentione contraria: Quæritur an teneatur illam denuò facere?

Resol. XLIII.

IEiunauit v.g. quis, vel Roſarium B. Virginis recitauit ex deuotione volens ieiunium & Roſarium pro pœnitentia à Confeſſario impoſita poſtea adimplere. Quæritur an poſſit hoc non obſtante nec ieiunare, nec Roſarium dicere. Et negatiuè reſpondet Vaſquez *opuſc. de Beneficiis cap. 4. §. 1. art. 3. dub. 7. num. 117.* quia licèt ad ſatisfaciendum præceptis & legibus ſufficiat ponere opus præceptum, licèt non adſit intentio obſeruandi legem: in hac tamen materia ſatisfactionis Sacramentalis videtur ex alio capite requiri intentio: eſt enim ſatisfactio pars Sacramenti. Sed omnia Sacramenta exigunt in adulto, vt validè recipiantur, intentionem & voluntatem recipiendi: ergo cùm ſatisfactio ſit pars Sacramenti, non poteſt habere valorem in ſubiecto non ſolùm non conſentiente, ſed diſſentiente & reſiſtente poſitiuè per voluntatem contrariam, qua vult non recipere Sacramẽtum in illa actione.

Sed libenter ego contrariæ ſententiæ adhæreo, quam tuetur Sanchez *in ſumma tom. 1. lib. 1. cap. 13. num. 17.* & Lugo *de Sacrament. pœnitent. diſput. 25. ſect. 3. num. 37.* Quia non ſemper requiritur intentio in ſuſcipiente Sacramentum eo tempore quo fiunt omnia, quæ componunt Sacramentum: vnde dolor, qui eſt pars Sacramenti, poteſt haberi abſque memoria præcedente recipiendi Sacramentum. Sic etiam dici poteſt de ſatisfactione: nam illa poſtea non fit à pœnitente tanquam à Miniſtro operante nomine Chriſti; ſed ſolùm fit ex obligatione & debito propter ſententiam & præceptum præcedens Confeſſarij: ad hoc autem vt fiat aliquid ex debito & obligatione, non requiritur, vt fiat ex animo ſatisfaciendi illi debito. Ergo, &c.

Hinc infert Lugo, quòd licèt pœnitens in ieiunio non recordetur pœnitentiæ impoſitæ, adhuc ſatisfaciet ieiunando ex deuotione. Et ſi alicui Confeſſarius impoſuit pro pœnitentia ieiunium, vel eleemoſynam diſiunctim, & ipſe dederit eleemoſynam cum intentione non adimplendi pœnitentiam per illam partem, ſed ieiunandi poſtea: poſſet adhuc poſtea pœnitens non ieiunare, quia reuera impleuit diſiunctim, quod à Confeſſario impoſitum fuit ieiunare vel dare eleemoſynam.

Quidam Confeſſarius voluntariè omiſit imponere pœnitentiam in Confeſſione peccatorum tantùm venialium; quæſiuit an peccatum mortale commiſerit?

Resol. XLIV.

AFfirmatiuam ſententiam videtur indicare Suarez *in 3. part. tom. 4. diſput. 38. ſect. 3. in principio*, & Valerius Reginaldus *in praxi tom. 1. lib. 7. cap. 2. num. 12.* vbi aſſerit, quòd non eſt dubium, quin Confeſſarius ſub graui peccato teneatur aliquid ſemper in ſatisfactionem imponere debenti ac valenti eam adimplere: nam alioquin redderet Sacramentum mutilum, truncata vna ipſius parte, quæ eſt ſatisfactio.

Sed licèt obligatio imponendi pœnitentiam ſit ex genere ſuo grauis; poteſt tamen aliquando ex paruitate materiæ in eius omiſſione adeſſe tantùm peccatum veniale; vt ſi pœnitentia leuis deberet imponi ob peccata aliqua venialia, vel ſæpè iam confeſſa: tunc enim Sacerdos non peccaret mortaliter, ſi ſecluſo contemptu non imponeret vllam pœnitentiam. Et ita docet Lugo *de pœnitent. diſp. 25. ſect. 4. num 4.*

Notandum eſt etiam hîc obiter pœnitentem, qui relinquit facere pœnitentiam leuem, vt ſi vnus Pſalmus, vel *Miſerere* impoſitus fuit: & hoc quidem etiam ſi ob peccata grauia

fuerit impositus, non peccare mortaliter: immò Suarez *tom.4.disp.38.sect.7.n.5.* & alij putant omissionem pœnitentiæ grauis impositæ propter sola venialia vel mortalia priùs confessa non esse culpam mortalem, licèt contrarium asserat Ioannes Præpositus *in 3. part. quæst.12. de satisfactione dub. 8. num.108.* Sed de his alibi dictum est; & de illis nouissimè tractat Auctor Casuum Conscientiæ Bononiæ discussorum anno 1634. mense Decembri *cas.2.* & nobiscum sentit.

An adimplere pœnitentiam in statu peccati mortalis, sit saltem peccatum veniale?

Resol. XLV.

AFfirmatiuam sententiam tenet Layman *lib. 5. tract. 6. cap.15. numer. 15.* vbi sic ait. Sequitur esse quandam irreuerentiam saltem venialem, si quis pœnitentiam impleat in statu peccati mortalis; quia Sacramenti aliquam partem suscipit indignè, & ponit obicem consequendi eius effectum, qui est remissio pœnæ. Ita ille, & ante illum Suarez *tom.4. disput.38. sect.8. numer.7.*

Sed ad hanc opinionem tenendam Lugo *de Sacrament. Pœnitent. disput.25 sect.3. numer.32.* asserit non inuenire sufficiens fundamentum: nam dicta pars Sacramenti non est collatiua gratiæ; ponere autem obicem effectui remissionis pœnæ non arguit culpam venialem; alioquin etiam esset peccatum veniale audire Missam in statu peccati, aut adesse in peccato benedictioni Pontificis, quando conceduntur indulgentiæ, quia ponitur obex simili effectui, quod tamen nemo concedet. Multò ergo minùs debet hoc dici in nostro casu, in quo illud detrimentum postea resarcitur, cum sublato obice habeatur totus ille effectus, quod in auditione Missæ & indulgentiis non contingit. Praxis etiam fidelium hæc est: nam si alicui pro pœnitentia detur recitare singulis diebus Coronam, aut dicere orationem breuem, quoties iurat, nemo dicet peccatum esse veniale non constituere se in statu gratiæ quoties dicit Coronam, aut orationem illam breuem. Ita Pater Lugo. Tamen, vt verum fatear, affirmatiua sententia est communis, teste Magno *in Addition. ad 3. part. quæst.14. art.2. verb. nihilominus:* & præter Layman & Suarez tenet illam Henriquez *lib.5. cap.18. numer.3. & cap.20. numer.7.* Filliucius *tom.1. tract.8. cap.2. numer.57.* Reginaldus *in Praxi tom.1. lib.7. numer.84.* Bonacina *de Sacramentis disput.5. quæst.5. sectione 3. punct.4. numer.15.* & alij.

An idem Confessarius possit extra Confessionem pœnitentiam à se impositam commutare?

Resol. XLVI.

CAsus est frequentissimus; & ad illum sic respondet Ioannes Præpositus *in 3 part. quæst.12. de satisfactione dub.9. num.117.* Confessarius extra Sacramentum non potest actum iudicialem exercere; idem tamen potest mutare, quando moraliter censetur in eodem actu iudicij perseuerare, vt si pœnitens petat paulò post absolutionem suam pœnitentiam mutari. Sic ille.

Sed magis amplè loquitur Cœlestinus *in Compend. Theolog Moral. tract.1. cap.24. num.7.* quando alius (ait) Confessarius pœnalem mutat pœnitentiam à priore Sacerdote impositam, id debet facere in Confessione Sacramentali, & non extra: si verò hæc eadem commutatio fiat ab eodemmet Confessario, qui eam imposuit, potest facere commutationem extra Sacramentum etiam sine causa, modò pœnitens ad illum redeat ad summum infra hebdomadam. Sic Cœlestinus, cui adde alios, quos ego citaui *in 3. part. tract.4. resolut.53.*

Sed non desinam hîc in gratiam curiosorum adnotare, quòd nouissimè post me ipsum citatum, & alios, quos vbi suprà, adduxi, Pater Ioannes de Lugo *de Sacrament. Pœnitent. disput.25. sect.6. num.112.* docet ampliorem & benigniorem sententiam circa præsentem quæstionem. Sic ita asserit. Ego in primis existimo non posse eumdem Confessarium mutare pœnitentiam, nisi actu recordetur peccatorum, pro quibus illam imposuit, saltem aliqua memoria confusa, qualis sufficit ad imponendam satisfactionem: nam est ille actus iurisdictionis qui fit à iudice, vt iudex est, ergo debet procedere cum notitia causæ. Deinde existimo non requiri nouam Confessionem, sed quòd actio referatur ad Confessionem & absolutionem præteritam, & cum illa componat vnum integrum iudicium: certum enim est in hoc Sacramento partes tempore distantes posse vniri moraliter ad integrandum vnum Sacramentum: nam absolutio hodierna potest vniri cum confessione facta ante octo dies: ergo similiter additio, vel limitatio sententiæ poterit vniri cum confessione & sententia præterita. Denique addo me non inuenisse sufficientem rationem, cus additio, vel limitatio illa post longum tempus facta non possit vniri moraliter sufficienter cum præcedentibus partibus ad faciendum vnum integrum iudicium: nam ipsa satisfactio impleta

post

poſt longum tempus integrat vnum iudicium cum partibus præcedentibus: Ergo quandiu ſatisfactio non eſt poſita, adhuc intelligitur iudicium illud incompletum & quaſi ſuſpenſum; & adhuc iudex habet ius ad vrgendum pro executione ſententiæ: ergo adhuc poterit ex conſenſu pœnitentis mutare vel diminuere primam ſententiam, vt meliùs poſſit exequutioni demandari. Huc vſque Lugo. Qui, vt vides, docet poſſe eumdem Confeſſarium mutare pœnitentiam poſt quodlibet tempus, & tunc pertinere ad idem Sacramentum.

Quidam fuit in Eccleſia vulneratus, & perſequens inimicum fugientem magnam copiam ſanguinis extra Eccleſiam vulnus effudit: Quæritur an Eccleſia remanſerit polluta?

Resol. XLVII.

Affirmatiuam ſententiam docent communiter Doctores, vt Emmanuel Sà *ver. Eccleſia numer.* 13. Auila *de cenſuris part.* 5. *diſput.* 7. *dub.* 1. *concluſ.* 2. *caſu* 1. Ioannes VViggers *de Sacram. in* 3. *part. D. Thomæ quæſt.* 83. *dub.* 15. *num.* 68. Azorius *part.* 1. *lib.* 10. *cap.* 29. *quæſ.* 13. §. *quæres, & part.* 2. *lib.* 9. *cap.* 5. *quæſt.* 1. *caſ.* 2. Suarez *in* 3. *part. tom.* 3. *diſput.* 81. *ſectione* 4. *caſ.* 2. Reginaldus *tom.* 2. *lib.* 29. *num.* 181. Toletus *lib.* 5. *cap.* 8. *num.* 6 Lugo *de Sacrament. Euchariſt diſp.* 20. *ſect.* 2. Sayrus *de cenſur. lib.* 5. *cap.* 16. *num.* 5. & 8. Victoria *in ſumma de Euchariſtia quæſt.* 99. Graffius *in deciſion. part.* 1. *lib.* 2. *cap.* 48. *num.* 23. Nauarrus *ex Manuali cap.* 37. *num.* 256. & Fagundez *part.* 1. *lib* 4. *cap.* 14 *num.* 16. vbi ſic ait. Si vulnus mortiferum ſit & graue, & intra Eccleſiam contingat, aut cœmeterium illius, locus ſacer violabitur, etiam ſi ſanguis intra eum non effluat, veluti ſi homo priùs egrediatur. Ita ille. Putant igitur hi Doctores, non eſſe de eſſentia pollutionis Eccleſiæ, vt in ea ſanguis effundatur; ſed ſatis eſſe, ſi percuſſio ſit facta in Eccleſia, & de per ſe ſit ſanguinis effuſiua. Igitur ſi priùs homo egrediatur, & ſanguis non cadit in terram; ſed extra Eccleſiam poſtea effundatur; ſufficit, vt illa remaneat polluta: quia per accidens eſt, vt in Eccleſia ſanguis non effundatur, & ipſa effuſio, quantùm eſt ex parte actionis iniurioſæ, grauis facta eſt. Ergo, &c.

Sed pro contraria ſententia adeſt, ni fallor, non infirmum argumentum, pro quo ſuppono, Primò violationem Eccleſiæ eſſe pœnam: & ideò ſtrictè interpretandam, vt obſeruat Perſicus *de offic. Sacerd. lib.* 1. *cap.* 7. *dub.* 2. *num.* 23. Vnde Fagundez *loco citato num.* 13. aſſeruit, quòd in huiuſmodi caſibus fauere Eccleſiis debeamus, vt potius non ſint pollutæ nec violatæ, quàm pollutæ & violatæ ſint. Suppono ſecundò Canones imponentes hanc pœnam aſſerere Eccleſias pollui per ſanguinis effuſionem. Et ideò *in cap. Eccleſius* 68 *diſt & de conſecrat. diſt.* 1. dicitur non eſſe Eccleſias reconciliandas, niſi ſanguinis effuſione pollutæ fuerint. Et *in cap. ſi Eccleſia, de conſecrat. Eccleſ.* dicitur, Eccleſiam non conſecratam, ſed ſolùm benedictam etiam ſanguinis effuſione pollui. Et *in cap. vnico, de conſecrat. Eccleſ. in* 6. habetur. Si Eccleſiam pollui ſanguinis effuſione contingat, eſſe reconciliandam. Et Innocentius III. *in cap. tuarum, de priuilegiis*, præpoſitæ ſibi quæſtioni, videlicet, cùm quidam percutiens Vicarium Sacerdotem ipſam Eccleſiam ſanguinis effuſione fœdaſſet, ſic reſpondet: In ea, donec reconciliata fuerit, officia non permittas celebrari diuina.

His ſuppoſitis ſic argumentor. Eccleſia non violatur niſi per ſanguinis effuſionem: ergo violatio, vt pœna, non eſt extendenda ad noſtrum caſum, in quo nullus in Eccleſia effuſus eſt ſanguis. Confirmatur probabilitas ſupradictę opinionis ex ſententia ſuperiùs relata, nempe Eccleſiam non remanere violatam propter homicidium, ſi mors extra illam ſequatur & ideò hîc apponam verba Ioannis Præpoſiti *in* 3. *part. quæſt.* 83. *art.* 3. *dub.* 2. *num.* 152. ſic aſſerentis Non violatur Eccleſia, ſi cauſa quidem data ſit in ea, mors tamen extra illam ſequatur: cùm eo caſu neque homicidium ſit dicendum in Eccleſia contingere; quare requiritur, vt & cauſa mortis ſit in dicta Eccleſia data, & mors in ea ſequatur: cùm vtrumque requiratur vt homicidium dicatur in Eccleſia contingere. Ita ille, & alij. Si ergo Canones aſſerentes Eccleſiam pollui propter homicidium, intelligendi ſunt ſecundùm Præpoſitum & alios, non ſolùm ſi cauſa homicidij fuerit data in Eccleſia, ſed etiam ſi mors ſequuta fuerit in Eccleſia. Ita dicendum eſt in caſu noſtro Canones aſſerentes Eccleſiam pollui propter ſanguinis effuſionem, intelligendos eſſe non ſolùm ſi cauſa v. g. vulneratio de per ſe ſanguinis effuſiua ſit facta in Eccleſia; ſed etiamſi ipſa ſanguinis effuſio ſequuta fuerit in Eccleſia: nam ſicut & in primo caſu ſi homicidium, cuius tamen cauſa data fuit in Eccleſia, extra Eccleſiam ſequatur, non poteſt dici in Eccleſia contingere, ita & in noſtro caſu, ſi ſanguis extra Eccleſiam effluere contigerit, idem dicendum erit. Vnde neſcio qua ratione Præpoſitus tenuerit, vt ſuprà viſum eſt, ad polluendam Eccleſiam requiri, vt & cauſa mortis data ſit in Eccleſia, & mors in ea ſequatur: & poſtea contra id quod ſuprà diximus, teneat Eccleſiam violari; ſi quis intra eam graue vulnus

accipiat, quamuis extra Eccleſiam cruorem emittat. Sed his non obſtantibus, quia video affirmatiuam ſententiam circa quæſtionem propoſitam eſſe inter Doctores communem, non audeo ab ea recedere.

An licentia excipiendi Confeſſiones, præſertim Regularibus conceſſa ad beneplacitum, expiret mortuo Epiſcopo?

Resol. XLVIII.

Affirmatiuè reſpondendum videtur; quia voluntas morte finitur, vt patet *ex leg.* 4. *ff. locati, leg. centeſimis, §. fin. ff. de verb. oblig. leg. vxor, §. Scæuola, ff. de legat. 3. & ex cap. ſi gratioſè, de reſcript. in 6* vbi ſic habetur. Si gratioſè tibi à Romano Pontifice concedatur, vt beneficia, quæ tempore promotionis obtinebas, poſſis vſque ad ſuæ voluntatis beneplacitum retinere, huiuſmodi gratia per obitum, per quem ipſius beneplacitum omninò extinguitur, eo ipſo expirat. Ita ibi, & Ancharanus *numer.* 6. Geminianus *numer.* 3. Francus *numer.* 9. Gloſſ. *in cap. à nobis, verb. non niſi, de ſentent. excommunic.* Gutierez *in pract. quæſt. lib.* 3. *quæſt.* 11. *numer.* 9. Valaſcus *de Iur. emphyt. quæſt.* 34. *numer.* 7. Gonzales *ad Regul.* 8. *Cancellariæ, §.* 1. *in proœmio numer.* 9. Sacra Rota in vna Bononienſi Parochialis die 18. Martij 1613. coram Veroſpio apud Farinacium *deciſione* 489 *numer.* 4. Couarruuias *lib.* 3. *var. cap.* 15. *num.* 2 Felinus *in cap. ex litteris num.* 10. *de conſtitut.* & alij. Hinc ſuſpenſio Banni ad beneplacitum Principis, vel iudicis ceſſat per mortem illius, vt docet Angelus *conſ.* 217. *num.* 7. Decius *conſil.* 108. *num.* 2. Maſcardus *de probation. concluſ.* 188. *num.* 29 & 30. Gozzadinus *conſil.* 22. *num.* 10. Gratus *conſilio* 92. *num.* 1. Socinus iunior *conſil.* 63. *num.* 12. *lib.* 2. & alij penes ipſos: quibus adde Præpoſitum *in part.* 2. *Diui Thomæ quæſt.* 97. *dub.* 4. *numer.* 42. Suarez *de legibus lib.* 8. *cap.* 32. *num.* 3. Pontium *de matrimonio lib.* 8. *cap.* 19. §. 1. *num.* 9. & 10. & Sanchez *lib.* 8. *diſput.* 28. *num* 52.

Nec valet dicere. Ergo ſi in dicta conceſſione non adderentur illa verba, *Ad beneplacitum*, etiam periret gratia & licentia; ſi quidem perit voluntas concedentis ex eius morte, ex qua voluntate gratia habet efficaciam: vnde ex his non apparet differentia inter licentiam abſolutam & ad beneplacitum. Reſpondeo ex voluntate poſitiua concedentis habere gratiam efficacem vt ſit; non tamen vt conſeruetur; non enim indiget ad ſui conſeruationem poſitiua voluntate concedentis; ſolùm enim requirit, ne adſit contraria voluntas, ſcilicet reuocatio. At quando conceditur ad beneplacitum, tunc indiget poſitiua voluntate conſeruante, quia ſub illa conditione conceditur. Quare ſi hæc abſolutè ceſſet, ceſſat & gratia.

Verùm licèt ſupradicta in rigore iuris eſſent tenenda; tamen contrariam ſententiam in caſu propoſito probabilem putat Caſtrus Palaus *tom.* 1. *tract* 3. *diſputatione* 4. *punct.* 16. §. 5. *numer.* 5. vbi ſic ait. Addendum exiſtimo non carere probabilitate ex dictis verbis non limitari gratiam ad vitam concedentis; ſed prorogari poſt illam, quouſque reuocetur: quia videntur in communi loquendi modo æquiualere illa verba *ad beneplacitum meum*, illis verbis, *donec reuocauero*, ſeu *aliter ordinauero*, quia dum aliter non ordinatur, ſemper videtur eſſe, & perſeuerare eadem voluntas: & confirmari poteſt ex vſu, & conſuetudine Ordinariorum, cùm facultatem Religioſis & aliis perſonis concedunt adminiſtrandi; ſubiungunt ferè ſemper ſe velle, vt illa licentia efficaciam habeat, dum fuerit noſtra voluntas; at ex his verbis non cenſentur, neque reputantur licentiæ ceſſare, quouſque reuocentur. Ita Palaus & aliqui innominati apud Præpoſitum *in part.* 2. *quæſt.* 97. *dub.* 4. *num.* 42. Quorum opinio confirmari poteſt ex Molina Iuriſconſulto *de Primog. Hiſpan lib.* 1. *cap.* 15. *numer.* 14. atque Vantio *de nullitate ex defectu iuris de leg. num.* 104. aſſerentibus, quòd ſi Princeps creat aliquem iudicem ad ſuum beneplacitum, per mortem Principis non admittit officium: & ratio eſt, quia hi Doctores putant tunc gratiam ad beneplacitum ceſſare morte concedentis, quando concederetur in fauorem, & vtilitatem alicuius perſonæ priuatæ, ſecus ſi concedatur in fauorem publicum, ſed licentiæ excipiendi confeſſiones potiùs reſpiciunt fauorem publicum, quàm priuatum. Ergo, &c.

Non deſinam tamen hîc in gratiam curioſorum apponere aliud principium pro ſtabilienda ſupradicta ſententia; quod tamen tenet Doctiſſimus Alphonſus Carrança *in alleg. pro Ordinibus Mendicantibus ad Regem part.* 2. vbi ſic aſſerit. [El Confeſſor idoneo aprouado con limitacion, in omnem euentum poterit ſe habere tanquam ſimpliciter approbatum: y eſta es la cauſa, por que las licencias que communemente ſe dan en eſte Arçobiſpado mientre fuere la voluntad del concedente ſiempre ſe han reputado y obrado como perpetuas y abſolutas, y en virtud dellas han continuado en confeſſar, deſpues de la muerte de los Prelados, que las conceden, lo que non hizieran, ni pudieran, ſi tuuieran la natu-

raleza

raleza de conceſſiones ad placitum, vel ad libitum, que conforme à derecho ſabido, ceſſan con la muerte del concedente.] Hæc Carança, in quibus verbis, vt etiam antea dixerat, ipſe mordicus tenet Epiſcopos non ſolùm illicitè, ſed inualidè apponere in dictis licentiis limitationes quaſdam; quando eis conſtat Confeſſarium, & præſertim Regularem eſſe idoneum. Vnde Lugo *de Sacrament. pœnitent. diſput.* 21. *ſect.* 3. §. 1. *num.* 60. docet, quòd ſi conſtaret Regularem, v. g. eſſe ſatis idoneum & probatum, non poſſe Epiſcopum limitare ei licentiam pro excipiendis Confeſſionibus ad annum, ad beneplacitum, ad perſonas, &c. quia ille habet ius, vt petat approbationem ſimpliciter & abſolutam præuio examine, cui ſe offert. Ergo ſuppoſita plena notitia, quæ de ipſo habetur, non poteſt Epiſcopus pro ſolo libito negare approbationem ſimpliciter, & dare ſolùm ſemi approbationem. Vnde quando ſit iuſta cauſa ad apponendas eiuſmodi limitationes, conſcientiæ Epiſcopi relinquendum eſt, qui tamen ſi ſine iuſta cauſa dictas limitationes apponeret, puto ei parendum eſſe, vt me citato tenet idem Lugo *vbi ſuprà.*

Nota tamen hîc, amice Lector, Cœleſtinum *in Compend. Theolog. Moral. tract.* 8. *cap* 9. *quæſt.* 3. obſeruaſſe me docere approbationem ſemel datam ab Epiſcopo non poſſe reuocari ab eodem Epiſcopo etiamſi dederit illam ad libitum, ſeu beneplacitum. Sed ego, vt legentibus patebit, *in* 3. *part. tract.* 2. *reſol.* 26. aſſero dictam ſententiam docere Peyrinum, & contrarium communiter aſſerere alios Doctores, non bene igitur Cœleſtinus dixit me dictam ſententiam docere.

Dico igitur cum Lugo *vbi ſuprà* §. 2. *numero* 63. quòd ſi approbatio data fuit ad beneplacitum, poſſe reuocari licitè ex cauſa; & valide etiam abſque cauſa: rationes videbis penes ipſum; qui tamen docet *num.* 65. ſatis probabile eſſe, reuocationem ſine cauſa alicuius licentiæ iam priùs ſine limitatione ab Epiſcopo conceſſæ non eſſe validam: quia cùm ſit ſententia iudicis iniuſta, non videtur poſſe auferre ius, quod iam Confeſſarius habebat ex approbatione priùs poſita, & per conſequens nullum ſortitur effectum. Sed magis amplè loquitur Carança *loco citato*, vbi ſic ait. [Que ſi la limitacion ſin cauſa de las licencias para confeſſar es nula y peca el Obispo en ſu conceſſion eſtricta, y no abſoluta: con quanta mas razon ſera nula, y pecara en la reuocacion ſin cauſa del derecho acquirido; en que milita mayor razon.] Ita ille.

An quis poſſit legere libros prohibitos ſecurus, quòd nocumentum non accipiet ex eorum lectura?

Resol. XLIX.

OLim Romæ à quibuſdam, & Panormi à viro ingenuo & docto de hoc caſu interrogatus fui, & cùm negatiuè reſponderem, inſtabant tunc vehementer aſſerendo ex doctrina, quam ego adduxi *in part.* 1. *tract.* 10. *reſolut* 28. probabiliter poſſe affirmatiuam ſententiam defendi: nam non ignobiles Auctores tenent, vt ibi patet, legem non obligare eius fine deficiente: quod etiam inuenio docere Andream ab Axea *in tit. de conſtit. cap.* 1. *num* 201. Sed in noſtro caſu finis legis deficiebat, nam ipſos legentes tales libros certum erat ex eorum falſa & damnata doctrina nullum poſſe nocumentum accipere; erant enim viri docti & piiſſimi. Ergo, &c.

Sed his non obſtantibus reſpondi ſupradictam doctrinam non valere in caſu noſtro: nam procedit, quando lex vnum ſolum finem habet, ex quo Legiſlator mouetur ad prohibendum aliquid: ſecus verò ſi lex habet plures fines; nam deficiẽte vno, obligatio legis non deficit, ſed talis eſt lex libros dãnatos prohibens, ergo, &c. Vnde ſciendum eſt Eccleſiam in prohibitione librorum damnatorum plures fines habere: nam prohibet illos, vt hoc modo quaſi medicina quadam præſeruet fideles ab hæreticorum cõtagio, & ne damnatorum librorum lectione, veluti veneno quodam peſtifero Catholici inficiantur: & ideo ob hanc causã olim in primitiua Eccleſia prohibebatur fidelibus ne Gentilium libros legerent, teſte Clemente *lib.* 1. *conſtit. Apoſtol. cap.* 6. & ideo in Concilio Carthaginenſi IV. *cap.* 16. Eccleſia præcipit, ne fideles communicent verbis cum hæreticis: ergo multò magis potuit & debuit præcipere, ne cum ipſis cõmunicent libris & ſcriptis, cùm hæc communicatio magis ſoleat nocere, quàm quæ fit ſolis verbis: libri enim ſcribuntur maiori cũ cõſideratione, eloquẽtia & eruditione, ac propterea magis permouere ſolent Lectores ad illorum falſam doctrinam amplectendam.

Verùm Eccleſia in prohibitione dictorum librorum non habuit hunc ſolum finem, nempe ne Catholici falſa doctrina ex dictis libris inficiantur; ſed etiam legem illam ſtatuit in pœnam Authorum damnatorum: non enim leuis eſt pœna in eorum libros nigrum præfigere Theta, & ſub cenſura prohiberi ne legantur, ad obſcurandum & abolendum eorum nomen, & ne hoc afficiantur honore, vt inter manus doctorum hominum voluantur. Igitur lex prohibens ſub cenſura le-

ctionem librorum damnatorum ſemper obligabit: nam licèt deficiat in aliquo caſu particulari finis dictæ prohibitionis, nempe periculum & nocumentum, quod ex lectura dictorum librorum prohibitorum contingere poteſt: adhuc tamen ſemper remanet alius finis prohibitionis, nempe pœna auctoribus damnatis impoſita ad eorum dedecus, ne eorum libri legantur.

Vnde ex hoc apparet, quòd non ſolùm libri Hæreticorum damnantur, qui continent falſam doctrinam contra fidem; ſed etiam minimè de Religione tractantes, vt ſunt Dialecti, Rethorici, Grammatici, &c. In quibus libris nullum eſt periculum, vt lectores eorum lectione ad hæreſim pertrahantur. Et ideo Sanctarellus *tract. de Hæreſi, cap. 14. dub. vnico numer. 4.* meritò aſſeruit omnes libros hæreticorum prohiberi in pœnam illorum Auctorum, quamuis hæreſim non contineant, vt etiam habetur *in Regul. 2. Indicis.* & Souſa *in Bull. Cœn. cap. 2. diſput. 13. num. 11.* rectè obſeruat lectionem librorum prohibitorum in odium Auctoris interdici. Igitur de hoc non eſt dubitandum, & aliter ſentientes in noſtro Sacræ Inquiſitionis Tribunali ſeuerè puniendos eſſe exiſtimo. Adde quod aliqui viri docti aſſerunt lectionem librorum hæreticorum eſſe de ſe inductiuam ad inficiendos animos legentium. Ergo ſemper eorum prohibitio obligabit.

An Regulares vigore priuilegiorum poſſint diſpenſare ratione alicuius vrgentis neceſſitatis in voto caſtitatis abſolutæ, in quo caſu poteſt Epiſcopus diſpenſare?

RESOL. L.

CVrioſum eſt dubium: pro quo ſuppono certum eſſe vota reſeruata, ſiue ſint vota caſtitatis, ſiue Religionis, non ita amarè ac rigidè accipienda eſſe, vt nunquam liceat Epiſcopis in illis diſpenſare; licet enim illis in his votis caſtitatis perpetuæ, ac religionis (& idem de cæteris reſeruatis) diſpenſare etiam cum ſolutis, & non coniugatis, vt ineant matrimonium, quando magnum periculum incontinentiæ imminet, & non eſt facilis aditus ad Summum Pontificem præ paupertate, aut alia cauſa; quia non eſt credendum eſſe mentem Summi Pontificis velle in tali caſu reſeruare ſibi hæc vota: neque eſt veriſimile velle eum, vt animæ laqueis voluntariis irretitæ in eo periculo ſine remedio relinquantur. Et ita docent expreſsè Sanchez *lib. 8. de Matrim. diſp. 9. num. 12.* Sylueſter *verb. votum 4. quæſt. 4.* Nauarrus *in ſumma Latin. cap. 12. num. 76.* Palatios *in 4. diſtinct. 38. diſput. 2. col. 9. verſ. & quidem Epiſcopus.* Henriquez *lib. 6. de pœnitentia, cap. 14. num. 7. in commento littera P. & lib. 7. de Indulgentijs, cap. 90. num. 6. in commento littera B.* Sà *in ſumma verb. votum, vbi de voti irritatione num. 11.* Valentia *2. 2. diſput. 22. quæſt. 6. punct. 7. col. 10. verſ. ex quo ſequitur.* Aragonius *2. 2. quæſt. 88. art. 12.* & alij communiter.

Nec ſolùm quando imminet periculum ſolius incontinentiæ ex mora, & Summus Pontifex non poteſt commodè adiri, poteſt Epiſcopus in voto caſtitatis, aut religionis diſpenſare; ſed etiam ſi aliud quodcumque graue periculum immineat, vt grauis ſcandali, vel magni detrimenti tertiæ perſonæ: qua ratione aſſerit Sanchez *lib. 8. de Matrim. diſput. 9. num. 22. poſt medium*, ſe hac de re conſultum cenſuiſſe, potuiſſe Epiſcopum diſpenſare cum iuuene, qui voto Religionis adſtrictus virginem defloraſſet, ac grauidam effecerat, volebátque eius famæ conſulere eam ducens, erátque periculum in mora; quia ſi diſpenſatio Pontificia expectaretur, impediretur matrimonium à conſanguineis iuuenis, qui illi repugnabant, ac mutaretur iuuenis voluntas, quæ non tam firma erat, quin facilè mutari poſſet, ac de facto diſpenſaſſe Epiſcopum: & ita docet idem Sanchez allegatus, & fauent Sylueſter *verb. votum 4. quæſt. 4.* & Henriquez *lib. 6. de pœnitentia, cap. 14. num. 7. in commento littera P. & lib. 6. de Indulgentijs, cap 90. n. 6. in commento littera B.* qui non limitarunt periculum ad incontinentiam; ſed generaliter dixerunt poſſe Epiſcopum diſpenſare, quando nequit adiri Papa, niſi periculum interueniat in mora; & idem ſentiunt omnes Doctores, qui generaliter hac de re loquentes affirmant ob incontinentiæ periculum, vel aliam grauem cauſam occurrentem poſſe Epiſcopum diſpenſare, ſi Summus Pontifex facilè adiri non poteſt. Ita Doctores locis citatis.

Hoc ſuppoſito ad dubium propoſitum affirmatiuè reſpondet Crouſers *in Regulam S. Franciſci, cap. 7. lect. 29. fol. 785.* vbi ſic ait. Dubitare tamen hoc loco aliquis poteſt, quòd cùm Mendicantes diſpenſare poſſint in omnibus votis, in quibus poſſunt Epiſcopi: vtrùm ſicut Epiſcopi diſpenſant in voto abſoluto caſtitatis, & Religionis, quando vouens taliter eſt conſtitutus, vt propter incontinentiam votum eiuſmodi ſit ipſi maximè periculoſum, nec eſt facilis votum habenti acceſſus ad Pontificem, vel propter paupertatem, vel propter diſtantiam: & interim vrget, vti dictum eſt, periculum incontinentiæ: vtrùm, inquam, in tali caſu non poſſint Mendicantes diſpenſare, vel commutare per priuilegia ſua? Negat Sanch. *lib. 4. oper. Moral. cap. 43. numer. 7.* Ratio eius eſt, quia in tali caſu votum eiuſmodi eſt verè

reſerua

reſeruatum,ac diſpenſatio verè cadit in materiam reſeruatam;& ideo caſus illi non cenſentur Epiſcopales,nec Epiſcoporum iuri ordinario ſubiecti:ſed per accidens poteſt Epiſcopus in illis diſpenſare, ex quadam benigna voluntatis reſeruantis interpretatione. Verùm ego non video,quomodo per accidens tantùm hoc poſſit Epiſcopus:quandoquidem ipſemet Sanchez *cap.* 40. *numer.* 25. doceat, quòd ſeclusa reſeruatione,ſit integrum Epiſcopis diſpenſare in ſuis Diœceſibus in omnibus votis,ſicut Pontifici in toto orbe : quòd cùm ita ſit, vel Epiſcopi in dicto caſu diſpenſare poſſunt ex priuilegio ipſis conceſſo poſt reſeruationem vniuerſalem hunc etiam caſum includentem: & hoc nullus admittit ; quia de tam vniuerſali reſeruatione,nec vllo iure,nec cõſuetudine conſtat,ſicut nec de priuilegio.Reſtat ergo, vt dicamus id poſſe Epiſcopos:quia ex modo reſeruationis rationi congruo conſtat,id Epiſcopis manſiſſe reſiduum ex antiquo iure , quod habebant, diſpenſandi in omnibus votis per ſuas Diœceſes, ſicut Pontifex : ac proinde potiùs per accidens eſſe, quòd tam ampla poteſtate non ampliùs gaudeant, quàm quòd hæc tantilla ipſis adhuc conueniat. Quod autem dicit, quòd votum eiuſmodi ſit verè reſeruatum,non video, qua ratione id intelligat : vel enim vult reſeruatum eſſe ſecundùm ſpeciem, & hoc non poteſt dici:quia ſic votum eiuſdem materiæ factum ex metu leui per iniuriam incuſſo eſſet reſeruatum , quia eſt eiuſdem ſpeciei, & tamen non eſt reſeruatum : vel intelligit eſſe verè reſeruatum in indiuiduo , & ſecundùm indiuiduum,& hoc manifeſtè falſum eſt ; quia ſi ſic reſeruatum eſſet, in eo non diſpenſaret Epiſcopus.Diſpenſat autem non poteſtate delegata, ſed quam delegare poſſit, ac proinde ordinaria , cùm ſit perpetuò annexa dignitati Epiſcopali , idque non ex priuilegio, iuri etiam incluſo , per quod ſcilicet id ipſis concederetur , quod iure non poterant : ſed iure ordinario , per quod ipſis manet dicta poteſtas, quamdiu non fuerit ipſis legitimè ſublata , circa ſimiles caſus. Quæ cùm ita ſe habeant,non video,quare Ordines mendicantes per ſua priuilegia valentes diſpenſare in votis ſicut Diœceſanus,in hoc vel ſimili caſu id non poſſint. Huc vſque Crouſers.

Sed vt verum fatear, ſententia negatiua Sanchez quam ipſe impugnat , eſt communis inter Doctores , & ita docet Henriquez *lib.* 9. *de pœnitent. cap.* 14. *numer.* 7. *litera P.* Rodriquez *in Bull. Cruciatæ* , §. 9. *numer.* 118. *& de Quæſtionibus Regular. tom.* 1. *quæſt.* 41. *art.* 9. *& quæſt.* 63. *art.* 6.& Suarez *tom.* 2. *de Relig. tract. de voto* , *cap.* 16. *numer.* 18. *&* 19. Et ratio eſt, quia Religioſi habentes priuilegium diſpenſandi in caſibus Epiſcopalibus minimè poſſunt diſpenſare in caſibus , qui non iure ordinario, ſed ratione vrgentis neceſſitatis competunt Epiſcopis:quia hi non dicuntur ſimpliciter caſus Epiſcopales, ſed verè ad Pontificem pertinent ; & ſolùm ex quadam iuris interpretatione Epiſcopis cenſentur permiſſi. Et hanc ſententiam nouiſſimè docet etiam Fagundez *in Præcepta Decalogi tom.* 1. *lib.* 2. *cap.* 45. *numer.* 15.

An Hæreticus externus , per accidens occultiſſimus , incidat in excommunicationem Bullæ Cœnæ. Et an irregularitas , quam nemo ſcit niſi ipſe homicida , ſit ab Epiſcopo diſpenſabilis ?

Resol. LI.

QVoad primum : Negatiuam ſententiam probabilem eſſe docet Crouſers *in Regulam S. Franciſci* , *cap.* 7. *lect.* 4 *fiol.* 518. vbi ſic aſſerit.Hactenus dictum eſt Hæreticum internum eſſe excommunicatum : an verò omnis externus,etiam occultiſſimus,ſit excommunicatus , cultus ſcilicet hæreſis externa nullo modo probari poteſt, in foro externo dubitari poſſet. Sanchez confundens hæc duo externum & manifeſtum, accipit pro eodem externum & manifeſtum:vultque omne externum cenſeri manifeſtum , ſaltem per ſe , & ſuapte natura : ſicut è contrario confundens internum & occultum,vult ſola interna eſſe occulta. Verùm non videtur mihi in tanta amplitudine accipi debere manifeſtum ; aut ſub tanta reſtrictione occultum ; quòd hæc acceptio ſit contra communem vſum. Cùm enim dicitur, quod Eccleſia non iudicat de occultis,& quòd propterea electio criminoſi omnino occulti ſit valida, non eſt ſermo de peccatis mentalibus. Vnde etiam probabile cenſerem , hæreticum externum , qui ſaltem denunciari non poteſt, non eſſe excommunicatum;neque in re morali de occulto cenſendum metaphyſicè , ſed moraliter. Ita Crouſers.

Sed hanc ſententiam refellendam eſſe puto: & ideo illam reiicit Fagundez *de Præcept. Eccleſ. tom.* 1. *lib.* 1. *cap.* 11. *num.* 7. *& ſequent.* Hurtadus de Mendoza *de fide vol.* 1. *diſput* 83. *ſect.* 4 §. 36. Suarez *diſput.* 81. *ſect.* 2. *num.* 6. Azorius *tom.* 1. *lib.* 2. *cap.* 8. *num.* 6. & alij communiter. Et ratio eſt,quia Eccleſia habet iuriſdictionem ad puniendos ſuos ob crimina occulta pœnis,quibus poſſint frœnari ab eis admittendis ; ſed id hac in parte eam feciſſe conſtat, quia excommunicatio lata eſt in omnes hæreticos,excepto nullo,qui ſit in iuriſdictione fori externi;ergo,&c. Maior probatur:quia illa delicta ſunt verè ſenſilia, & externa;contingeréque

que potuit, vt aliquis adeſſet. Secundò, quia aliàs nec occultus percuſſor Clerici ignotus ipſi Clerico, vel etiam notus, excommunicatione teneretur: immò & occultus homicida non eſſet irregularis; aliáque id genus ſequuntur abſurda.

Dices primò hæreſim mentalem eſſe tam per accidens occultam, quàm externam; & tamen, quia eſt occulta, non meretur excommunicationem: ergo nec occulta per accidens. Probo maiorem: quia hæreſis mentalis eſt per ſe cognoſcibilis à iudice; quia per ſe poteſt hæreticus eam aſſerere: & potuit adeſſe teſtis hæreſis externæ. Nego maiorem. Ad probationem reſpondeo, hæreſim mentalem per ſe nec poſſe percipi à iudice: nec hæreticus poteſt eam per ſe oſtendere; ſed per ſignum exterius, quod per ſe eſt obiectum ſenſus, ex cuius ſenſione mens percipit hæreſim: à nullo autem ſignum eſſe perceptum, eſt, non ob defectum ſigni, ſed audientium: mentalem verò hæreſim non percipi, non eſt ob teſtium abſentiam; ſed ex defectu ipſius hæreſis, quæ non eſt obiectum ſenſus: eſt ergo diſcrimen apertum.

Dices ſecundò hæreſim occultam eſſe phyſicè cognoſcibilem; non tamen ciuiliter & more forenſi: in foro enim, quæ teſtibus carent, perinde ſunt, ac ſi non eſſent externa. Quid enim intereſt eorum exterioritas, niſi poſſint in iudicio aut probari, aut ſaltem iudicari? Reſpondeo, eo argumento probari non poſſe in foro pœnam vllam infligi ob teſtium defectum: omnis enim iudex pœnam infligit in iudicio per ſententiam, quæ ferri debet ſecundùm allegata & probata. At verò excommunicatio lata à iure vel homine ob delictum futurum, non ſeruat omnes leges fori; non eſt more iudiciario: ſed præcauet ius, ne peccata patrentur. Ac propterea mitiùs agitur cum hæretico occulto, quàm cum manifeſto. Medicina autem illa æquè curat vtrumque Non eſt igitur ſententia affirmatiua, vt voluit Crouſers, probabilis; immò falſa, & nullo modo in praxi ſecura.

Dicendum eſt igitur, quòd Eccleſia per leges imponit cenſuras, & alias pœnas ipſo facto pro omni peccato hæreſis ſub ſua iuriſdictione comprehenſo: ſiquidem loquitur in talibus legibus generaliter & ſine vlla limitatione: atqui omne peccatum hæreſis externum etiam per accidens occultum eſt ſub iuriſdictione Eccleſiæ; ergo omne etiam per accidens occultum punitur ab Eccleſia. Quòd autem Eccleſia poſſit punire hæreſim externam quantumcumque occultiſſimam, probatur: quia hæreſis, eo ipſo quòd externa & ſenſibilis eſt, cadit ſub iuriſdictionem Eccleſiæ; neque enim iuriſdictio, ſiue poteſtas puniendi pendet à cognitione, quamuis aliquando pendeat effectus, ſiue actus puniendi: ergo bene poterit Eccleſia punire talem hæreſim externam per ſententiam generalem, & per legem; quia hic modus puniendi non requirit cognitionem publicam actualem in iudice, vel legiſlatore; ſed ſatis eſt, quòd ſit notum ipſi hæretico, quòd pœna inflicta hoc modo infligitur quaſi ſub conditione, ſi hoc feceris; ac proinde nullum periculum eſt, quòd poſſit iniuſtè infligi, ſi aliunde iuſta ſit ex defectu cognitionis: quod periculum vnica ratio eſt, cur cognitio ad ſententiam particularem requiratur, cùm hoc non inferat pœnam quaſi ſub conditione, ſed abſolutè, vt mos eſt. Ergo, &c.

Quoad ſecundum dubium affirmatiuam ſententiam docet nouiſſimè Texeda *tom. 2. lib. 3. tract. 3. num. 188.* vbi ſic ait. Poteſt Epiſcopus diſpenſare in irregularitate ex homicidio occulto orta, dummodo ita ſit occultum, vt nullus alius ſciat id delictum fuiſſe commiſſum à tali perſona, niſi ſolus ipſe homicida. Vnde ſubdunt, quòd cum huiuſmodi irregulari poteſt Epiſcopus diſpenſare, vt miniſtrare poſſit in Ordinibus ſuſceptis, & illos exerceat, licèt non vt aſcendere poſſit ad altiores gradus Ordinis. Immò Couarruuias ipſe admittit opinionem eorum tanquam probabilem, qui fatentur poſſe Epiſcopum diſpenſare cum huiuſmodi homicida voluntario omnino occulto, vt aſcendere poſſit ad Superiores ordines. Probatur tamen iſta ſententia, quia Concilium Tridentinum non aufert ab Epiſcopis facultatem diſpenſandi in irregularitate contracta ex homicidio omnino occulto, cuius conſcius nemo ſit, niſi ipſe homicida: ergo ſicut Epiſcopi ante Concilium poterant diſpenſare in prædicta irregularitate, id etiam poſſunt poſt Concilium attento iure communi. Probo conſequentiam; quia in caſu dubio melior eſt conditio poſſidentis: ergo cùm lex noua in caſu dubij interpretari debeat, vt in minimo ius commune lædatur, neceſſariò iuxta illud lex noua Concilij eſt interpretanda, dum non conſtet expreſsè de abrogatione priuilegij: abrogatio enim legis antiquioris vitanda eſt; vnde cum Epiſcopi attento iure communi diſpenſare poterant in prædicta irregularitate, attento iure communi etiam id poſſunt poſt Concilium: additur etiam, quòd Epiſcopi poſſint diſpenſare in irregularitate ex homicidio omnino occulto, eſt res valde fauorabilibis; & ideo clauſula illa Concilij interpretari debet, ſi fieri poteſt, in fauorem Epiſcoporum.

Obiicies: Concilium Tridentinum *in prædicta ſeſſ. cap. 7.* expreſsè aſſerit quòd in homicidio voluntario, (etiamſi fuerit occultum) non liceat

liceat diſpenſari. Reſpondeo Concilium non loqui de homicidio omnino occulto, ſed aliquo modo; ſcilicet de illo, quod in iudicio probari non poteſt. Ita reſpondet Couarruias: quibus ego addo, quamuis aliàs ſciatur aliunde, etſi in iudicio probari non poſſit. Reſpondeo ſecundò, quòd Concilium in illo Decreto ſolùm intendit oſtendere difficultatem maximam, quæ erga diſpenſationem in irregularitate, quæ oritur ex homicidio voluntario, fieri debet; non autem intendit limitare auctoritatem Epiſcoporum: & ideo ait, non licet, id eſt, non conuenit vt in huiuſmodi irregularitate fiat communiter, & abſque grauiſſima difficultate diſpenſatio, & pateat aliquo modo de homicidio. Huc vſque Texeda. Sed communis opinio Doctorum aduerſatur huic Texedæ licet viri docti ſententiæ: ſicut & ſtylus, & Praxis Curiæ Romanæ, vt ego alibi do cui.

An Confeſſio facta ſimplici Sacerdoti non approbato ab Epiſcopo ſit nulla?

Reſol. LII.

Affirmatiuam ſententiam tenet Suarez *tom.* 4. *diſput* 24. *ſect.* 2. Sed aduersùs illum inſurgit Crouſers *in Regulam S. Franciſci, cap.* 7. *lect.* 3. *fol* 498. Primò, quia ex multis Canonibus antiquis conſtat, quòd ſtatim ac aliquis Presbyter fiebat, ſola populi, vel alicuius pœnitentis electione poterat pœnitentibus miniſtrare Sacramentum pœnitentiæ Ex quo inferri poteſt; vel quòd ex vi ordinationis Sacerdotes omnes acciperent poteſtatem iuriſdictionis; vel quòd ſimul cum Sacramento Ordinis ab Eccleſia omnibus daretur dicta poteſtas, tanquam aliquid communi conſuetudine annexum Ordini Sacerdotali. Cùm ergo conſtet olim omnibus Sacerdotibus etiam ſimplicibus licitum fuiſſe Confeſſiones etiam peccatorum mortalium nunquam Confeſſorum audire & abſoluere: nec aliquo canone oſtendi poſſit poſtea fuiſſe prohibitum, ſaltem in tanto rigore, quòd abſolutio per ipſos data nulla eſſet ipſo facto: quia non ſtatim, quicquid prohibitum eſt, ipſo iure nullum eſt, neque etiam videatur expediens, aut neceſſarium tanto rigore id interdicere (ad quid enim niſi ad illaqueandas animas tantus rigor?) meritò nobis non probatur ſententia Suarez, & aliorum quorundam: dicimúſque, quòd quamuis Sacerdotibus quibuſdam prohibitum ſit à mortalibus abſoluere, quæ aliàs Papæ, Epiſcopis, vel Prælatis Regularibus non ſunt reſeruata, non propterea tamen eorum abſolutionem eſſe nullam ipſo facto, ſed manere validam: quoniam, vt inquit Suarez in caſu non multum abſimili, prohibitiones quæ allegantur, non habent verba irritantia, ſed prohibentia tantùm; & in rebus, quæ pertinent ad augendum rigorem, ſufficiens argumentum, vt non admittantur, eſt, ſi non ſatis probentur: ita Suarez *tom.* 5. *diſputat* 10. *ſect.* 3. *num.* 10. & 11. Illud autem probamus; quia ſi illorum abſolutio eſſet nulla, verè tunc omnia peccata mortalia eſſent reſeruata; ſed non omnia mortalia ſunt reſeruata: immò nec reſeruari poſſunt, nec debent, vt oſtendimus ex Concilio Tridentino, quod atrociora tantùm & grauiora quædam reſeruari oportere cenſet: ergo abſolutio ſimplicibus Sacerdotibus quorumlibet mortalium non eſt ita prohibita, vt etiam ſit nulla. Et contrarium docere, eſt contra Concilium Tridentinum, quod non vult admitti hunc reſeruationis rigorem circa quælibet peccata mortalia.

Dicet Suarez, quòd non omnia mortalia propterea dici debent reſeruata, quia multi infra Prælatos ius reſeruandi habentes, poſſint etiam poteſtate ordinaria abſoluere à mortalibus communioribus. Reſpondeo hanc reſponſionem non euacuare difficultatem ex Tridentino propoſitam; quia multi poteſtate ordinaria poſſunt abſoluere à caſibus Papæ reſeruatis, vt Epiſcopi, & Prælati Regulares, qui tamen caſus propterea non cenſentur eſſe non reſeruati. Tandem probari poteſt ſententia noſtra, quia ex Concilio Tridentino ſola abſolutio eorum, quæ Prælatis reſeruantur, decernitur ipſo iure nulla: ergo reliquorum abſolutio, quantumuis prohibita, non eſt ipſo iure nulla, ſi bona fide recipiatur à pœnitente, quamuis etiam mala fide detur: ratio eſt, quia exceptio firmat regulam in contrarium.

Vt verò doctrina ſuperiùs tradita magis confirmetur, operæpretium erit, examinare aliquos Canones, vel Decreta, quibus prohibentur aliqui Sacerdotes, ne miniſtrent pœnitentiæ Sacramentum, & videre, vtrùm talis prohibitio inducat nullitatem Sacramenti pœnitentiæ contra eam miniſtrati.

Habemus autem 2. *quæſt.* 3. *diſt.* 7. *in cap. placuit.* quòd nulli Sacerdotum liceat alteri Sacerdoti cómmiſſum ad pœnitentiam ſuſcipere, ſine eius conſenſu, qui contra fecerit, gradus ſui periculo ſubiacebit.

Habemus etiam *cap. omnis vtriuſque ſexus, de pœnitent. & remiſſ.* alienum Sacerdotem non poſſe aliter, quàm de licentia proprij Sacerdotis obtenta pœnitentem ſoluere vel ligare.

Habemus inſuper *cap. ſi Epiſcopus. de pœnit. & remiſſ. in* 6. nulla poſſe conſuetudine introduci; quòd aliquis præter Superioris ſui licentiam confeſſorem ſibi eligere valeat, qui cum poſſit abſoluere, vel ligare.

Habemus

Habemus tandem in Concilio Tridentino *sess. 23. cap. 11* quòd quamuis Presbyteri in sua ordinatione à peccatis absoluendi potestatem accipiant ; decernit tamen Sancta Synodus nullum etiam Regularium posse confessiones sæcularium Sacerdotum audire , nec ad id idoneum reputari , nisi aut parochiale beneficium habeat , aut ab Episcopis per examen , si eis videbitur esse necessarium , aut aliàs idoneus iudicetur , & approbationem quæ gratis detur , obtineat , priuilegiis & consuetudine etiam immemorabili non obstantibus.

Hi sunt Canones , quibus prohibetur , ne passim quilibet Sacerdos quemlibet pœnitentem absoluat : vel ne passim quiuis pœnitens quemuis Sacerdotem in confessorem eligat. Oportet ergo nunc videre, vtrùm per has prohibitiones , vel per aliquam illarum nullitas actus prohibiti inducatur Hoc autem aliter faciliùs constare non potest , quàm ostendendo, quod per huiusmodi prohibitionem aliquid effectum sit vel circa Sacerdotem , vel circa pœnitentem ; quo posito actus absolutionis necessariò est nullus : cùm enim validitas huius actus ex his duobus tantùm pendeat, inualiditas eiusmodi actus prouenire non potest nisi ex aliquo defectu , qui sit in altero horum duorum, inducto scilicet ob præfatas prohibitiones. Quod si ostendi non potest per illas prohibitiones aliquid effectum , vel circa Sacerdotem quemlibet , vel quemuis pœnitentem , quo posito actus sit inualidus : profecto sine vlla ratione ex eiusmodi prohibitionibus iudicatur inualidus.

Quod autem id non possit ostendi. Probatur primò ex parte Sacerdotis cuiuslibet,à quo certum est auferri non posse potestatem soluendi & ligandi per vllam prohibitionem humanam : quandoquidem vt definitur in Tridentino , in ordinatione illam recipiat. Hæc autem potestas cùm sola sit totum principium actiuum actus absolutionis & remissionis peccatorum , vt suprà fusissimè probauimus , & tolli omnino non possit , sequitur necessariò, quòd nulla prohibitione humana circa Sacerdotem aliquid effici possit , quo posito actus absolutionis redditur inualidus: immò etiamsi per Canones aliquid potestatis huius actus effectricis posset à Sacerdote tolli , non potest tamen ostendi re ipsa sublatum esse: nam quòd Canones prohibendo dicant (non possit absoluere, vel non valeat alquis eligere) verba sunt simplicem prohibitionem importantia; ratione cuius , qui prohibitus est , eò quòd non potest licitè facere contrarium , simpliciter dicitur nec posse, nec valere facere quod est prohibitum ; non autem sunt verba decernentia nullitatem actus : tum quia non statim actus prohibitus eo ipso est nullus; tum etiam quia constat plerasque prohibitiones , quas certum est nullitatem actus prohibiti omnino non inducere , eisdem verbis esse factas. Quòd si per huiusmodi prohibitionem aliqua potestas tollitur à Sacerdote, illa non est, nisi potestas executionis , de qua suprà , sine qua tamen actus potest esse validus

Probatur secundò ex parte pœnitentis cuiuslibet, cui saltem secundùm omnes ferè Doctores licitum fuit olim se submittere cuilibet in foro secreto pœnitentiæ. Quòd autem hæc libertas restricta videri possit alicui *per cap. si Episcopus* , in quo decernitur à Bonifacio VIII. nulla consuetudine introduci posse, quòd aliquis præter sui Superioris licentiam confessorem sibi eligere valeat, qui eum possit soluere & ligare.

Respondeo primò *in cap. si Episcopus.* Non restringi prædictam libertatem , aut prohibitionem aliquam fieri ; sed declarari talem libertatem introduci non posse aliqua consuetudine , scientibus & contradicentibus Superioribus, vt constat ipsos contradicere absolutionibus casuum reseruatorum factis sine sua licentia , sine qua in eo capite probatur non licere reseruatorum absolutionem.

Respondeo secundò. Etiamsi esset aliqua prohibitio in prædicta Bonifacij Constitutione, circa Confessarij electionem absque licentia Superioris faciendam , huiusmodi tamen prohibitione non potest censeri annullata, aut irrita electio Confessarij contra eam facta: nam etiamsi absolutè & vniuersaliter ibidem diceretur , nullus valeat eligere (quod tamen non sit) his verbis tamen non esset sufficienter expressa lex prohibens actum, & eumdem annullans. Probatur primò. Quia commodè , & absque torsione aliqua dici potest , neminem sine licentia valere eligere Confessarium , qui eum licitè possit absoluere ; ita quòd eiusmodi electio non quidem absolutè , & respectu cuiuslibet effectus ad eam consequentis esset inualida , sed respectu eius tantùm , quod est Sacerdotem ex ea licitè absoluere : quia in dicta prohibitione dicitur ; non valeat eligere Confessarium , qui possit , videlicet licitè.

Probatur secundò. Quia cùm huiusmodi actuum irritationes, & annullationes sint maximè odiosæ , non debent censeri aliqua lege contineri , vel induci nisi verbis clarissimis. Probatur à simili de matrimoniis clandestinis, quæ etiamsi prohibeantur 30. *quæst.* 5. immò ibidem in cap. aliter legitimum , declarentur non esse coniugia; sed adulteria, vel contubernia, vel stupra, vel fornicationes, inquit, potiùs quàm legitima coniugia esse non dubitatur. Ex huiusmodi tamen verbis nullus vnquam matrimonia clandestina irrita esse pronunciauit,

quousque

quouſque id ſtatutum expreſsè fuerit per Concilium Tridentinum: Ergo multò minùs nullitas abſolutionis inducta cenſeri debet per conſtitutionem Bonifacij VIII. Probatur tandem ex Concilio Tridentino *ſuprà*, vbi nihil præterea requiritur in Sacerdote in confeſſorem eligendo, niſi quòd ſit approbatus: quæ tamen conditio ſi deſit illi, quamuis prohibeatur abſoluere, non tamen irritatur factum, ſi abſoluere non approbatus tentauerit. Hucvſque Crouſers. Et idem docet *lect.* 24. *fol.*724. *& lect.*21. *fol.*702. Vnde ex eius ſententia ſequeretur, quòd ſi quis bona fide confiteretur cum Sacerdote non approbato ab Ordinario, confeſſio eſſet valida, & non iteranda. Et hanc ſententiam Durandus *in* 4 *ſentent. diſt.*19. *quæſt.*2 putat non improbabilem; & tribuitur etiam Armacano *lib.*10. *de quæſtionib. Armenorum in principio.*

Sed hæc opinio nec tuta, nec probabilis dici poteſt; immò ſeueriori cenſura dignam eſſe puto, cùm certiſſimum ſit ad valorem Sacramenti non ſufficere ſolùm id, quod accipitur in ordinatione. Ita habetur *in Tridentino ſeſſ.* 14. *cap.*7. vbi dicitur nullius momenti eſſe abſolutionem, quam Sacerdos profert in eum, in quem ordinariam, aut ſubdelegatam iuriſdictionem non habet: & *Can.* 11. damnat eum, qui dixerit, Sacerdotem ſine licentia Prælati Superioris verè abſoluere à caſibus reſeruatis, vbi apertè negatur valor abſolutionis, quando deeſt facultas Superioris. Idem magis implicitè definitum fuerat in Concilio Florentino ab Eugenio in ſuo Decreto, vbi dicitur, miniſtrum huius Sacramenti eſſe Sacerdotem habentem, vel ordinariam vel delegatam poteſtatem, in quo tanquàm in re ad dogmata pertinente conueniunt omnes Theologi.

Nec valet dicere ſupradictis obſtare verba Chriſti. *Accipite Spiritum ſanctum, quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis*, &c. quæ cùm ſingulis Preſbyteris in ſua ordinatione dicantur, videntur vniuerſaliter intelligenda, vt ſonant: ergo abſque vllo alio habet Sacerdos ex ſua ordinatione poteſtatem abſoluendi omnes à ſuis peccatis. Secunda difficultas deſumitur ab exemplo aliorum Sacramentorum: quia enim Epiſcopus habet poteſtatem confirmandi, & conferendi ordines, & Sacerdos habet poteſtatem vngendi infirmum: licèt nec Epiſcopus poſſit licitè confirmare, aut ordinare non ſubditum, nec ſimplex Sacerdos poſſit licitè vngere abſque licentia Parochi: confirmatio tamen, ordinatio, & vnctio validæ erunt, quia adeſt materia, forma, & miniſter cum facultate, in ordinatione, aut conſecratione accepta: ergo abſolutio etiam licèt feratur in non ſubditum, valida erit propter eamdem rationem, licèt non ſit licita.

Nam reſpondeo difficultates ſupradictorum argumentorum pendere ex ratione peculiari, quæ eſt in hoc Sacramento: quam rationem ponderauit Concilium Tridentinum *illo cap.*7. ad probandam hanc doctrinam his verbis. Quoniam igitur natura, & ratio iudicij illud expoſcit vt ſententia in ſubditos dumtaxat feratur: perſuaſum ſemper in Eccleſia Dei fuit, & veriſſimum eſſe Synodus hæc confirmat, nullius momenti abſolutionem eam eſſe debere, quam Sacerdos in eum profert, in quem ordinariam, aut ſubdelegatam non habet iuriſdictionem, &c. In quibus verbis totum hoc reducitur ad rationem iudicij, quæ propria eſt huius Sacramenti, ac non aliorum. Quare ſicut ex eo quòd Sacramentum matrimonij includat contractum humanum, ſubit conditiones contractuum, atque adeò eius valor requirit habilitatem contrahentium, quæ tolli aut poni poteſt ab Eccleſia: ſic hoc Sacramentum, quia iudicium quoddam eſt, requirit Superioritatem & ſubditos, qui ab Eccleſia dari vel auferri poſſunt. Vnde verba Chriſti, licèt vniuerſaliter videantur ſonare poteſtatem, eo tamen ipſo, quòd datur poteſtas ad abſoluẽdos ſubditos per modum iudicij, intelligitur data reſpectu ſubditorum, qui legitimi ſubditi ſint. In aliis verò Sacramentis quæ non exercentur per modum iudicij non pendet eorum valor à prohibitione, vel permiſſione Eccleſiæ, quia validè exercentur etiam circa non ſubditos.

Petes tamen: quomodo ex verbis Chriſti colligat Eccleſia, Sacerdotes non accipere totam poteſtatem iudiciariam expeditam in ſua ordinatione: poſſent enim tunc fieri iudices abſque vlla dependentia ab Eccleſia in vſu valido ſuæ iuriſdictionis; ſicut fiunt medici ad curandos infirmos per vnctionem abſque tali dependentia ab Eccleſia. Reſpondetur id totum colligi ex ratione iudicij: nam iudex, qui non eſt merus arbiter, cuius ſententia non obligat propter auctoritatem iudicis, ſed propter pactum litigantium, qui promiſerunt illam obſeruare, debet habere poteſtatem obligandi, atque adeò debet eſſe Superior eorum, quibus ius dicit, vt poſſit eos ligare: vnde optimè infertur non poſſe proferri ſententiam niſi in ſubditos. Aliunde autem pro certo ſupponitur, non eſſe omnes & ſingulos Chriſtianos ſubditos ſingulorum Sacerdotum ex Chriſti inſtitutione: hoc enim peruerteret Hierarchicum ordinem, quem Chriſtus in ſua Eccleſia reliquit: in qua voluit alios eſſe Superiores, alios inferiores: ſi autem omnes Sacerdotes ex ſua ordinatione haberent omnes Chriſtianos ſibi ſubditos, iam omnes Sacerdotes eſſent iudices ſupremi, & Principes æquales abſque vlla

ſubordinatione, quod eſſet omninò contra totum Eccleſiaſticum ordinem.

Et hæc omnia ſupradicta docet doctus Pater Ioannes de Lugo *de Sacrament. Pœnitent. diſput. 5. ſect. 2. numer. 16. & ſequent.* Ioannes Molanus *in Compend. Theolog. pract. 1. cap. 11. concluſ. 1. numer. 2.* & communiter omnes Theologi & Caſuiſtæ. Et ideò cauendum eſt à ſupradicta ſententia Crouſers. Vnde Gregorius XV. in Declaratione 12. ſuper Bullam latam nonis Februarij 1622. quæ incipit *Inſcrutabili*, ſtatuit Confeſſariis non approbatis confeſſiones factas eſſe nullas, vt rectè obſeruat nouiſſimè Zambellus *in Reper. Moral. ver. Confeſſor quoad auctoritatem, numer. 5.* & docet etiam nouiſſimè Franciſcus Zipæus *in conſultationibus Canonicis, lib. 5. tit. de Pœnit. & Remiſſ. conſul. 2.*

Vnde pro Coronide huius reſolutionis non deſinam hîc apponere verba P. Theſauri *in pract. de pœnis, part. 2. ver. abſolutio Sacramentalis cap. 2.* vbi ſic ait. Amplia hanc concluſionem, vt procedat, etiamſi pœnitens bona fide confiteatur non approbato, ſeu alieno Sacerdoti ſine licentia competente; vel Sacerdos etiam bona fide illum audiat & abſoluat: nam etiam tunc non perficitur Sacramentum; quia hæc irritatio actus non eſt pœnalis, ſed diffinitiua, & ex natura rei, ob defectum iuriſdictionis, ſine qua non poteſt perfici hoc Sacramentum: vt Tridentinum *cap. 7. ſeſſ. 14. de Sacram. pœnitent. text. in cap. dudum 54. de elect. & ibi* Gloſſa, & Doctores communiter *in verb. deceptæ*. Vnde talis confeſſio iteranda eſt habenti iuriſdictionem circa illam. Ioannes Andræas *in dicto cap. dudum.* Abbas *ibi numer. 20.* Nauarrus *in cap. placuit de pœnitent. diſtinct. 6. numer. 180.* qui ponunt exemplum, ſi quis confiteatur Parocho intruſo. Hucvſque Theſaurus: qui tamen optimè obſeruat Sacerdotẽ ſine approbatione abſoluentem non incurrere aliquam cenſuram, vel irregularitatem.

Vtrùm miniſtrans Sacramenta ſcienter in peccato mortali, peccet mortaliter?

RESOL. LIII.

NEgatiuam ſententiam probabilem eſſe putat & docet Crouſers *in Regulam Sancti Franciſci cap. 7. lect. 21. fol. 680.* vbi poſtquàm hanc difficultatem propoſuiſſet ſic aſſerit. Ad quæſtionem communiter reſpondetur affirmatiuè *ex cap. ſi iuſtus, & cap. Remiſſionem*: nihil tamen in dictis Capitulis deprehendere potui, quod faueret opinioni affirmanti: nam quod ipſe Gratianus ex Auguſtino in Can. relato infert, *ex cap. Remiſſionem*, Simoniacos non tantùm inutiliter: ſed perniciosè vnctionis Sacramentum habere, potiùs de receptione Sacramenti (ordinis ſcilicet) intelligendum videtur, quàm de cuiuſuis Sacramenti adminiſtratione actiua. Probatur etiam ratione D. Thomæ *3. part. quæſt. 64. art. 6.* videlicet Miniſter in mortali adminiſtrans Sacramentum non exercet huiuſmodi functionem, vt oportet: ergo peccat ſic adminiſtrando. Antecedens probatur; quia Sacramenta à ſanctis tractari conuenit. Probatur ſecundò, quia miniſtrum oportet ſe conformare principali agenti, Deo ſcilicet, qui dicit. *Sancti eſtote, quoniam ego Sanctus ſum. Leuit. 19.* Probatur tertiò, quia rem ſacram tractat, ſicut prophanam, contra id, quod ſcriptum eſt *Iſaiæ 52. Mundamini, qui fertis vaſa Domini.* Hæ autem ſunt potiſſimę rationes pro ſententia affirmante: quæ etiamſi probent aliquam inferri irreuerentiam Sacramento, dum ab exiſtente in peccato mortali adminiſtratur; non videtur tamen mihi probare, quod eiuſmodi irreuerentia ſit ſemper ita grauis, quòd debeat cenſeri mortalis. Quod enim vlteriùs allegatur, quòd irreuerentia hæc ſit in genere ſacrilegij, ac conſequenter mortalis; cùm hoc genus peccati ſit mortale. Reſpondeo primò, necdum mihi videri ſatis probatum, quòd hæc irreuerentia rationem habeat ſacrilegij: quòd autem id necdum ſatis probatum ſit, ſic oſtendo; quia certum eſt, non omnem irreuerentiam circa res ſacras habere rationem ſacrilegij: alioquin qui in templo ſcurrilitatem, aut turpiloquium admitteret, ſacrilegus eſſet, quod nullus vnquàm aſſerit. Quod verò hæc irreuerentia, de qua eſt quæſtio, ſacrilegium non ſit, ex definitione ipſius ſacrilegij conſtare poteſt: ſacrilegium enim eſt violatio rei ſacræ, non qualiſcumque; ſed qua ratione ſacra eſt. Vnde ad ſacrilegium conſtituendum oportet violatione ipſa lædi, vel temerari non ſolùm rem ipſã ſimpliciter, quæ ſacra eſt; ſed in eo, quo ſacra eſt, vt Diuus Thomas *2. 2. quæſt. 99. art. 3.* & Caietanus *ibidem.* Ex quo fit, quòd qui percutit virginem, quam ſcit votum ſimplex caſtitatis emiſiſſe, & hac ratione Deo eſſe ſacram non committit ſacrilegium, niſi etiam cum illa peccet peccato carnali. Sed definitio ſacrilegij non competit miniſtrationi Sacramentorum factæ cum conſcientia peccati mortalis. Ergo, &c. Quod autem non competat, probatur: quia actio Sacramentalis ideò tantùm eſt ſacra, quia recipientem Deo conſecrat: ſed huiuſmodi conſecratio non lædit, aut violatur per malam Miniſtri conſcientiam (occultam ſaltem) modò alias actionem Sacramentalem ritè peragat, iuxta inſtitutum Chriſti. Vnde & D. Thom. *3 part. quæſt. 64. art. 5. ad 3.* docet,

docet, quòd bona conſcientia Miniſtri non ſit debita adeſſe Sacramento, niſi ſecundùm quandam decentiam; & *art. 6. in corpore* docet conueniens eſſe vt Miniſtri Sacramentorum ſint iuſti, quia Miniſtri debent ſe Domino conformare. Hæc verba S. Thomæ ſatis oſtendunt Sacramentalem actionem, qua ratione eſt ſacra, non violari per malam conſcientiam Miniſtri: quandoquidem ad Sacramentum miniſtrandum non requirit bonam conſcientiam, niſi ex quadam decentia, & conuenientia, & conſequenter non poteſt eiuſmodi miniſtratio conſtitui in ſacrilegij genere, quamuis id ſupponat D. Thomas.

Dicet Caietanus *in art. 6.* Conſcientia bona in Miniſtro debita quidem eſt ex decentia actioni Sacramentali, quatenus eſt opus operatum: quatenus verò eſt opus operantis, debita eidem eſt ex neceſſitate: Et propterea non eſt mirum, ſi Miniſter peccat mortaliter eam non adhibendo. Reſpondeo hæc omnia gratis, & ſine vlla probatione dici à Caietano: qua enim conſequentia inferri poteſt: bona conſcientia Miniſtri ex decentia tantùm requiritur in actione Sacramentali, quatenus eſt opus operatum: ergo requiritur ex neceſſitate (tali inquam neceſſitate, quæ inducere poſſit peccatum mortale) in eadem actione Sacramentali, quatenùs eſt opus operantis. Quare inquam, magis erit neceſſaria bona conſcientia illi actioni, quatenùs eſt opus operantis, quàm quatenùs eſt opus operatum: cùm certum ſit illam actionem, quatenùs eſt opus operantis, non eſſe magis ſacram, quàm reliqua bona opera virtutum, quibus Deo miniſtratur: quæ ſi fiant cum conſcientia peccati mortalis, non tamen propterea ſacrilegium committitur.

Dices: non poteſt negari, quòd qui cum conſcientia peccati mortalis miniſtrat Sacramentum, tractet rem ſacram, ſicut rem prophanam. Reſpondeo non poſſe abſolutè dici Miniſtrum tractare hanc actionem, quæ ſacra eſt, vt prophanam, ex eo ſolùm, quòd dum eamdem miniſtrat, habet conſcientiam peccati mortalis; quam etiam habet, dum actiones non ſacras exercet: quia cum hac mala conſcientia poteſt habere debitam exiſtimationem de actione illa ſacra, quam non habet de profana: poteſt etiam illam exercere cum timore reuerentiali interno, & debita aliqua reuerentia externa: prophanam autem non ſic exercet; & ſic ſufficienter diſcernet hanc actionem ſacram à profana ſaltem ad euitandum peccatum mortale: nec poterit dici tractare rem ſacram ſicut prophanam, niſi ſecundùm aliquid quod tamen ex decentia requiratur ad exercendam illam actionem ſacram.

Et certè quòd actio ipſa Sacramentalis ex dignitate ſua non exigat in miniſtro (ſaltem ſub obligatione peccati mortalis) conſcientiam nullius peccati mortalis conſciam, ſatis probari poteſt ex ipſo Caietano, quem etiam ſequitur Gregorius à Valentia *t. 4 diſt. 3. quæſt. 5. part. 3.* Sotus & alij communiter, qui docent duabus conditionibus opus eſſe, vt adminiſtratio Sacramenti in mortali ſit mortale. Vna eſt, vt qui miniſtrat, ſit miniſter ex officio, id eſt, ad id conſecratus, & deputatus à Chriſto & ab Eccleſia. Altera eſt, vt adminiſtratio talis ſit ſolemnis: in quo autem conſiſtat ſolemnitas adminiſtrationis, reſpondet Valentia conſiſtere in hoc, quòd adminiſtratio fiat ex tali conſecratione, & officio. Verùm hæc reſponſio mihi non placet, quia ad dictam ſolemnitatem aliud adhuc requiritur præter Miniſtrum ex officio, vt ſatis conſtat ex iis, quæ traduntur communiter à Doctoribus de ſolemnizatione baptiſmi, matrimonij, & aliorum Sacramentorum.

Quòd autem neque oriri poſſit hæc obligatio ex eo, quòd vel ex officio, vel ex eo quòd cum ſolemnitate miniſtretur; probatur quia ex his duabus conditionibus non accedit maior dignitas Sacramentali actioni: ergo irreuerentia malæ conſcientiæ miniſtrantis, quæ aliàs mortalis non eſt non poteſt eſſe mortalis, etiamſi vtraque conditio concurrat.

Si dicas has conditiones non quidem maiorem dignitatem conferre actioni Sacramentali; ſed maiorem dignitatem conferre miniſtranti; ratione cuius tanquàm ex circunſtantia perſonæ, mortale ipſi eſt, quod aliàs eſſet veniale eidem. Reſpondeo negari non poſſe circunſtantiam perſonæ peccantis aliquando tranſmutare actionem, quæ aliàs venialis eſt, in peccatum mortale: verùm id nunquam fieri arbitror, niſi illa actio transferatur per circumſtantiam perſonæ in aliam peccati ſpeciem, ſcandali ſcilicet, vel ſacrilegij, vel etiam alterius.

Dices miniſtrationem Sacramenti cum mala conſcientia factam transferri in aliam ſpeciem, concurrentibus iam dictis conditionibus: quia ſcilicet illis non concurrentibus non eſt ſacrilega; concurrentibus autem ſacrilega eſt. Reſpondeo hac in reſponſione peti principium; hoc enim eſt, quod probari petimus, quòd ſcilicet mala conſcientia miniſtrantis ſacrilegam reddat eius miniſtrationem concurrentibus duabus conditionibus iam dictis. Hoc verò probamus, quòd non reddat: quia per eiuſmodi conditiones nulla accedit noua ſanctitas actioni Sacramentali, quæ proinde per conſcientiam malam violari cenſenda magis ſit miniſtrantis ex officio & cum ſolemnitate, quàm miniſtrantis non ex officio,

aut non cum ſolemnitate : per eiuſmodi etiam conditiones dicimus inſuper nullam nouam conſecrationem ipſi Miniſtro aduenire, quæ violari cenſenda ſit ex eo, quòd cum mala conſcientia miniſtret, vt ipſemet Caietanus & alij docent : dum dicunt hanc irreuerentiam. eſſe contaminationem Sacramentorum, quæ ſcilicet miniſtrantur : non dicunt autem eſſe contaminationem Sacramenti Ordinis, quem dignè potuit miniſter ſuſcepiſſe : nullum ergo video admitti ſacrilegium per eum, qui miniſtrat cum conſcientia mortalis peccati rea.

Immò dato, quòd talis irreuerentia eſſet ſacrilegium, & conſequenter ex genere eſſet mortalis, vt dicit Diuus Thomas : adhuc tamen facilè poteſt intelligi, quòd huiuſmodi irreuerentia circa Sacramẽta ſecundùm ſuam ſpeciem eſſet tantùm venalis : quia poteſt imperfectè participare naturam genericam, & non ita lædere, vel violare ſanctitatem Sacramentorum, quòd cenſeri debeat peccatum mortale. Et quamuis inter res ſacras, Sacramenta maximè ſint ſacra, eorum, tamẽ ſanctitas non videtur grauiter violari per Miniſtrum, niſi peccantem contra ſubſtantiam Sacramentorum, aut Sacramento abutentem ad finem, qui ſit peccatum mortale, ſicut qui miniſtraret mulieri Sacramentum pœnitentiæ, vt ipſam ad libidinem prouocaret.

Ex his, quæ dicta ſunt, ſatis conſtat, ſententiam negantem ſatis eſſe probabilem, quoad miniſtrationem Sacramentorum; excepta miniſtratione paſſiua Euchariſtiæ. Huc vſque Crouſers.

Sed hæc ſententia eſt contra communem; & ideò reiicienda : vt optimè obſeruat Coninch *de Sacrament. quæſt. 64. art. 6. dub. 1.* & omnes Expoſitores Angelici Magiſtri *in 3. part. quæſt. 64. art 6.* Et obligationem adminiſtrandi Sacramentum in gratia, certum eſt primariò oriri ex ſanctitate & dignitate ipſius Sacramẽti, ipſiúſque actionis, qua adminiſtratur. Quia Sacramenta continent in ſe moraliter merita & ſanguinem Chriſti ; & eorum Miniſter merita ac ſanguinem Chriſti diſpenſat, idque in perſona Chriſti, quam immediatè ſuſtinet. Vnde ſequitur eſſe contra dignitatem Chriſti & Sacramentorum peccatorem, qui eſt hoſtis Chriſti, & mancipium Diaboli ea adminiſtrare, quia omninò dedecet talem in munere tantæ dignitatis ac ſanctitatis tam immediatè perſonam Chriſti ſuſtinere, ita vt ſit vnum agens cum Chriſto, ſicut eſſet contra dignitatem Regis, ſi aliquis in eius menſa manibus luto planè infectis conuiuis pretioſiſſima vina funderet. Secundariò hæc obligatio oritur multúmque augetur ex eo, quòd Miniſter ad tale munus ſit ſingulariter per Sacramentum aliquod conſecratus. Quia hoc ipſo quo aliquis ſe per Sacramenti ſuſceptionem dedicat ad aliquod certum munus, ſuſcipit particularem obligationem illud decenter obeundi : præſertim ſi ad hoc ſingularem gratiam, quaſi quoddam congiarium, aut honorarium munus recipiat, quæ ſimul ad legitimam functionem excitet, eámque facilitet Sicut & ſi inſtante periculo omnes quidem ſubditi tenentur Principis ſui ſtatum defendere : maximè tamen tenentur ad hoc eius feudatarij, ac publici Magiſtratus : quare negligentia quæ in aliis mediocris, in his valdè grauis eſt.

Hinc ſequitur : ſemper Sacerdotem quacumque ratione conferentem in peccato mortali aliquod Sacramentum, præter ipſum baptiſmum, aut baptizantem ſolemniter, peccare mortaliter : niſi excuſetur ignorantia ; aut quia id aliter facere non poteſt ob vrgentem neceſſitatem. Non eſt igitur admittenda ſententia Crouſers, niſi in adminiſtratione Euchariſtiæ extra Miſſam, vt nos probabiliter alibi ſatis probauimus.

An Regulares poſſint abſoluere ſæculares ab hæreſi occulta?

RESOL. LIV.

AFfirmatiuam ſententiam docet Crouſers *in Regulam Sancti Franciſci, cap. 7. lect. 28. fol. 771.* vbi ita aſſerit. Dico ſecundò eoſdem Confeſſarios poſſe etiam abſoluere ſæculares à Caſibus Bullæ Cœnæ, & etiam ab hæreſi : probatur ex conceſſione Vrbani IV. ſuprà poſita in qua concedit dictos Regulares poſſe abſoluere ſæculares ab omnibus, niſi talia eſſent, propter quæ Sedes Apoſtolica eſſet meritò conſulenda : ſed pro hæreſi, niſi illius ſit, qui in hæreſim coram iudice competenti abiuratam relapſus eſt, non eſt meritò conſulenda Sedes Apoſtolica, vt ſuperiùs oſtenſum eſt : ergo ab hæreſi poſſunt præfati abſoluere. Probatur ſecundò ex conceſſione Sixti IV ſuperiùs allegata, per quam dicti Confeſſarij poſſunt abſoluere ab omnibus caſibus excommunicationis, Ordinario tam à iure, quàm ab homine reſeruatis, toties quoties opus fuerit, ſicut poteſt Diœceſanus. Sed hæreſis ſaltem occulta, ſeu in iudicium nondum deducta, tam iure antiquo quàm nouo Tridentini, reſeruatur Ordinariis ; ergo ſicut hi poſſunt ab illa abſoluere, ita & Confeſſarij ſupradicti, & conſequenter à reliquis Bullæ Cœnæ caſibus.

Rodericus nullius momenti exiſtimat eſſe hanc rationem, dicendo : hos caſus occultos non eſſe propriè reſeruatos Epiſcopis, ſed eiſdem potiùs conceſſos iure communi ſpeciali:

&

& propter hanc rationem negat mendicantes id poſſe, confirmátque ſententiam ſuam, quòd in dicta conceſſione per Tridentinum Epiſcopis facta, exiſtimet induſtriam perſonæ Epiſcopi ad abſoluendum ab huiuſmodi caſibus electam: ex quo infert, non oportere mendicantibus tribuere ſimilem facultatem, eo titulo, quòd à reſeruatis Epiſcopo poſſint abſoluere. Sed fallitur: nam verum non eſt Epiſcopis conceſſos caſus occultos, de quibus in Tridentino *ſeſſ.* 24. *cap.* 6. Sed potiùs relictos iuri ſuo antiquo, vel eidem reſtitutos, ſecundùm quod cùm dicti caſus fuerint propriè reſeruati Epiſcopis, meritò aſſerimus, mendicantes eiuſmodi facultatem habere: neque in conceſſione per Tridentinum facta poteſt dici perſonæ induſtria electa. Cùm enim Patribus Concilij Tridentini incogniti fuerint Epiſcopi: & per illud hæc facultas annexa ſit officio, induſtria perſonæ non poteſt cenſeri electa. Si dicas, ratione dignitatis conceſſam eſſe Epiſcopis dictam facultatem, fateor: non tamen, quia mendicantibus deeſt talis dignitas, neceſſe eſt deeſſe etiam facultatem; cum ex priuilegio Apoſtolico illam poſſint habere, & de facto habeant, vt clarum eſt ex priuilegiis ſuprà poſitis.

Quæ certè non poſſunt cenſeri derogata; neque per Bullam Cœnæ, quoad caſus in ea contentos: quia ſi per dictam Bullam caſus non efficiuntur tales, quòd pro eis meritò conſulenda ſit Sedes Apoſtolica, & quòd ab eis non poſſit abſoluere Diœceſanus, ſemper manent abſolubiles virtute priuilegij Vrbani IV. & Sixti IV. & hæc quidem ſecundùm antiquiora Regularium priuilegia: nam ſecundùm recentiora, luce clarius eſt, quòd poſſunt dicti Confeſſarij abſoluere ſæculares ab hæreſi, & reliquis Papæ reſeruatis, & conſequenter ab Epiſcopalibus. Hucvſque Crouſers.

Sed ſi aliquis hanc ſententiam in praxi deduceret, puto in noſtro Sacro Tribunali ſeuerè puniendum eſſe: nam non ſolùm virtute priuilegiorum Religioſi non poſſunt abſoluere ab hæreſi occulta ſæculares, ſed nec ipſos Regulares. Et ratio eſt, quia in nullo priuilegio, ſeu conceſſione cenſetur data poteſtas abſoluendi ab hæreſi, niſi de illa ſpecialis efficiatur mentio, vt obſeruat Sanchez *in ſumma tom.* 1. *lib.* 2. *cap.* 11. *numer.* 7. Sanctarellus *tract. de hæreſi cap.* 5. *dub.* 1. *numer.* 8. Auila *de cenſur. part.* 7. *diſput.* 10. *dub.* 6. Rodriquez *in Quæſtionib. Regular. tom.* 1. *quæſt.* 30. *art.* 10. & alij; vnde patet reſponſio ad priuilegium adductum Sixti IV.

Et licèt Hurtadus de Mendoza *de fide volum.* 1. *diſput.* 84. *ſect.* 2. §. 45. putet extra Hiſpanienſis Inquiſitionis ditionem poſſe Præpoſitum Generalem Societatis IESV per ſe, vel per alium abſoluere quoſcumque ab hæreſi in foro conſcientiæ vigore cuiuſdam priuilegij à Sede Romana obtenti; ſed hoc non procedit in Hiſpania: in qua, vt teſtatur ipſemet Hurtadus nulla religio eo priuilegio gaudet. Verùm hodie omnia ſupradicta corruunt ex decreto Sacræ Congregationis Epiſcoporum & Regularium præpoſitæ de mandato Sanctiſſimi Vrbani VIII. vbi habetur, abſoluere quempiam à caſibus in Bulla Cœnæ, aut ordinario loci reſeruatis non poſſe Regulares cuiuſuis ordinis, Congregationis, Societatis & inſtituti, etiam neceſſariò exprimendi tam citra quàm extra Italiam in vim priuilegiorum, aut confirmationem huiuſmodi, quæ vel hactenus obtinuerunt, vel deinceps fortè obtinebunt: Et ſi ſecùs egerint, abſolutiones nullæ ac irritæ erunt. Ita in ſupradicto Decreto. Vnde non eſt admittendum id, quod conatur probare Crouſers *cap.* 7. *lect.* 12. *fol.* 598. videlicet Prælatos Regulares poſſe abſoluere ab hæreſi ſuos ſubditos; quod nouiſſimè docet Stephanus Bauny *in Theolog. Moral. tract.* 4. *quæſt.* 32. aduersùs quos vide Doctores penes me ipſum *in* 3. *part. tract.* 2. *reſol.* 122. nec aliter ſentiendum.

An qui legit librum Hæretici de Religione tractantem; hæreſim tamen non continentem, incidat in cenſuram Bullæ Cœnæ?

RESOL. LV.

NEgatiuè reſpondet Crouſers *in Regulam S. Franciſci cap.* 7. *lect.* 5. *fol.* 522. vbi ſic ait. Vtrum libri Hæreticorum de Religione tractantes, ſi nullam hæreſim contineant, ſint hoc loco prohibiti? aliqui affirmant, quòd videantur abſolutè, & ſine conditione prohibiti: mihi verò ſententia negans magis placet: tum quia prohibitio hæc fertur in hæreſim primariò, & ratione hæreſis, & hæreticorum, vt ſic, extenditur ad eorum omnes libros hæreſim continentes; tum quia hæc conditio ſatis expreſsè habetur paulò antè; ita quòd non fuerit neceſſe illam repetere; ſed facilè ſubintelligi poſſe, non de quacunque Religione, ſed hæretica, tractantes libros prohiberi. Ita Crouſers.

Sed hæc opinio eſt contra textum Bullæ Cœnæ, vt optimè obſeruat Sanchez *in ſumma tom.* 1. *lib.* 2. *cap.* 1. *numer.* 33. Suarez *de fide diſput.* 20. *ſect.* 2. *numer.* 10. Sanctarellus *tract. de hæreſi cap.* 13. *dub. vnico numer.* 10. & Fagundez *in præcepta Decalogi, tom.* 1. *lib.* 1. *cap.* 14. *num.* 13. vbi ita aſſerit. Secunda conditio eſt, vt libri contineant hæreſim, vel de religione

tractent; itaque non sufficit, quod libri sint hominis hæretici: sed opus est ad incurrendam hanc censuram, quòd etiam contineant hæresim, vel de religione tractent: quare si nec hæresim contineant, nec de religione tractent, quamuis legantur, retineantur, imprimantur, vel defendantur, non propterea legens, retinens, imprimens, vel defendens excommunicationem incurret Bullæ Cœnæ: sufficit tamen, quòd alterum horum contineant, vel hæresim, vel de religione ex instituto tractent; quia Bulla Cœnæ apertè loquitur disiunctiuè, & alterutrum tantùm petit. Ita ille. Vnde non sunt audiendi Sayrus *de censur. lib. 3. cap. 5. numer. 12.* & Graffius *Decis. Aur. lib. 4. cap. 18. numer. 40. & 42.* qui pro sententia Crousers faciunt.

Notandum est etiam hîc, quòd idem Crousers *vbi suprà fol. 524.* petens. Quanta pars libri hæretici requiratur ad incurrendam censuram Bullæ Cœnæ, ita respondet. Arbitrarer tantam partem libri legi oportere, quæ per se sumpta verè possit libri nomine censeri: quia sicut Epistola hæretica deficit à ratione libri ad effectum incurrendæ huius censuræ; ita etiam similis quantitas libri lecti, vel retenti, si fortè liber esset mutilus, deficit à ratione quantitatis sufficientis ad eamdem censuram. Sic ille.

Sed hæc opinio tanquàm nimis laxa prorsus non est admittenda: & ad plurimum, vt à nobis obseruatum est, & docet nouissimè Fagundez *in præcepta Decalogi, tom. 1. lib. 1. cap. 14 num. 4.* vnam solam paginam ex magnis voluminibus dicendum est esse paruitatem materiæ.

Cauendum est etiam ab alia opinione Crousers *vbi suprà fol. 522.* asserentis: si libri hæreticorum vnum, atque alterum contineant errorem; illéque omnino deleatur, posse sine incursione excommunicationis legi: sed hoc, vt dixi, non est admittendum; nisi illa deletio efficeretur auctoritate publica, vt patet ex Regula 8. Indicis. Et ideò Fagundez *loco citato* sic ait. Animaduertendum est, quòd vbi liber hæresim continet, totus est prohibitus; & ideò si quis legat partem non continentem hæresim, innodabitur hac censura, quia reuera legit librum hæretici hæresim continentem, quod solùm requirit Bulla: voluit enim Summus Pontifex aditum his libris legendis occludere, vt docent Suarez & Sanchez allegati, & Vgolinus etiam *de cens. Papæ reseruatis 2. part. c. 1. verb. ac eorumdem libros, initio numer. 1. vers. 7.* Imò idem quoque dicendum est, etsi illa hæresis in libro deleatur iuxta Sanchez & Suarez allegatos; quia militat eadem ratio. Intelligendum id tamen est, nisi ea deletio fiat auctoritate publica, quæ relinquat totum reliquum librum liberum ad legendum, retinendum, & imprimendum.

Si tamen sint diuersi tomi eiusdem auctoris hæretici tractantes eamdem materiam non prohibitam, & vnus tantùm hæresim contineat, reliqui verò non contineant, nec de religione tractent ex instituto, solùm ille, qui hæresim continet, erit prohibitus sub censura Bullæ Cœnæ, si nimiæ molis vitandæ gratia diuidantur; at reliqui separati non erunt prohibiti; secùs si omnes tomi in vnum coëant librum; aut vnus liber ex diuersis tomis, ac voluminibus componatur, vt plerumque fit: quia tunc vnusquisque tomus pars est totius libri prohibiti. Hucvsque Fagundez: cui omnino adhærendum esse puto.

An si Prælatus Regularis neget pio Confessario licentiam absoluendi subditum à reseruatis; possit adhuc Confessarius illum absoluere?

Resol. LVI.

ALibi affirmatiuam sententiam aliquos docere adnotaui: sed nouissimè Fagundez *de Præceptis Decalogi, tom. 1. lib. 1. cap. 45. numer. 15.* retractans se, quòd asseruerit *in lib. 3. de præceptis Ecclesiæ, cap. 9. numer. 17.* affirmatiuam sententiam esse probabilem, prorsùs negatiuæ sententiæ adhæret, asserens affirmatiuam sententiam periculosam & improbabilem esse: sed quomodò id possit dicere nescio, cùm Pontifex Paulus V. declarauerit, vt si Regularium Confessariis casus alicuius reseruati facultatem petentibus Superior dare noluerit: possint nihilominus Confessarij illa vice pœnitentes etiam non obtenta facultate à Superiore absoluere. Et ita præter Coriolanum, Henriquez, & Rodriquez à Fagundez citatos, & alios à me adductos *in 3. part. tract. 2. resolutione 126.* tenet etiam hanc sententiam Texeda *tom. 2. lib. 3. tract. 3. §. 4. controu. 20. num. 129.* Ioannes Maria Nouarius *in summa Bullarum tit. de casib. reseruatis, numer. 1.* & Crousers *in Regulam Sancti Francisci, cap. 7. lect. 17. fol. 644.* vbi sic asserit. Quicquid autem sit de obligatione Superioris ad dandam, vel negandam talem facultatem: arbitror hoc remittendum arbitrio prudentis Confessarij, sicut etiam remittit Papa Clemens VIII. *in Bull. de reseruat.* Imò Paulus V. in Capitulo Generali Fratrum Capuccinorum Romæ congregato anno 1608. declarauit & declarat deinceps, vt si eiusmodi Regularium Confessariis, petentibus facultatem alicuius casus reseruati, Superior eamdem dare noluerit, possint nihilominus Confessarij illa vice pœnitentes Regulares absoluere

abſoluere : etiam non obtenta facultate à Superiore. Vt autem Confeſſarius iudicet prudenter facultatem concedendam, ſatis eſt, inquit Suarez, quòd nulla ſpecialis ratio ad eam negandam occurrat: vt autem iudicet negandam, ſemper interuenire debet aliqua ratio, quæ id requirat : quia minus periculi eſt in concedenda, quàm in neganda. Imò etiamſi interueniret ſufficiens ratio ad negandam, ſi tamen conſtat ſubditum nullo modo velle Superiorem adire, nec ad id poſſe induci: tunc Superior nunquàm debet negare facultatem; nec poteſt licitè : cùm enim reſeruatio ſit quædam medicina ſubditi, ſi cum rigore applicata cedat in perniciem ſubditi, temperanda eſt. Ita Crouſers.

Et ſi circa hoc vltimum dictum Crouſers aſſeras oriri dubium: Quomodò Prælatus debeat condeſcendere, & dare licentiam ſubdito, qui obſirmato animo non vult Superiorem adire: tunc enim licentia illa non videtur vtilis ſubdito, qui certè non eſt diſpoſitus ad Confeſſionis Sacramentum, dum habet propoſitum non adeundi Superiorem, quem adire deberet, vt impleret Chriſti præceptum præmittendi Confeſſionem ante ſuſceptionem Euchariſtiæ : ſuppono enim non adeſſe cauſam iuſtam ex timore alicuius mali extrinſeci, ob quam poſſit peccatum illud non confiteri. Non ergo ſubuenitur ſubdito conceſſa facultate, cùm non detur illi debita diſpoſitio ad Sacramentum, quæ illi deerat; cùm non habeat propoſitum ſeruandi illud præceptum Chriſti, caſu quo Superior licentiam negaſſet.

Reſpondeo cum P. Ioanne de Lugo *de Sacramento pœnitent. diſput. 20. ſect. 10. §. 4. numero 239.* Si hoc argumentum eſſet admittendum, reprobaret quidem Praxim Prælatorum, & ipſius Summi Pontificis, qui ad ſubueniendum eiuſmodi infirmitati ſubditorum, qui nolunt proprio Sacerdoti integrè confiteri; & ea de cauſa confeſſionem ſacrilegam ſæpè faciunt, & in ſtatu peccati per longum tempus miſerè iacent, mittere ſolent aliquando Confeſſarios extraordinarios cum plena poteſtate abſoluendi, vel per Iubileum, aut Bullam, vel alio modo ſubditis facultatem concedunt eligendi Confeſſarium cum poteſtate abſoluendi à reſeruatis, in quibus procedit eadem difficultas: nam illi ſubditi non videntur poſſe tunc facere confeſſionem validam ex vi talis facultatis; cùm eis deſit diſpoſitio debita, nempe propoſitum ſeruandi illud Chriſti præceptum, quod de facto non ſeruarunt, nec ſeruaſſent, niſi hanc facultatem habuiſſent.

Debemus ergo reſpondere facultatem illam multum poſſe prodeſſe ſubdito. Primò quia plerumque nondum decreuit Chriſti præceptum violare; ſed ob difficultatem vacillat; & inſtat iterum atque iterum pro licentia obtinenda: & tunc eius Paſtor debet manum vacillanti porrigere, & præcauere ruinam, cuius periculum videt, concedendo licentiam, ne Chriſti præceptum violet. Secundò licèt iam ſubditus decreuerit obſirmato animo Superiori non confiteri, adhuc prodeſt facultas conceſſa : quia ſublata difficultate, animo quieto & tranquillo, faciliùs concipitur poſteà dolor, & propoſitum neceſſarium ad valorem Sacramenti: faciliùs enim proponit pœnitens propoſito in genere, & circa difficultatem non præſentem, nec explicitè propoſitam, quàm diſtinctè circa obiectum præſens arduum & difficile. Fateor tamen periculum plerumque eſſe, ne pœnitens careat diſpoſitione debita, qui proximè anteà nolebat obſeruare Chriſti præceptum de confeſſione præmittenda, & data licentia confitetur alteri; quare accuratè & ſuauiter diſponendus eſſet priùs à Confeſſario ad verum dolorem & propoſitum concipiendum : negare enim non poſſumus deeſſe illi debitam diſpoſitionem, niſi ex animo doleat efficaciter, quòd Chriſti præceptum ſpreuerit, & confeſſus non fuerit, prout ex præcepto debebat. Sufficiet tamen, vt dixi, dolor generalis (ſi verus dolor ſit) de omnibus peccatis commiſſis. Hæc omnia Pater Lugo. Cum quo etiam notandum eſt contra Suarez *tom. 4. diſput. 30. ſect. 4. num. 7. & 8.* quòd quando ex licentia negata timetur graue ſubditi detrimentum; licèt id totum ex ſua fragilitate vel duritia oriatur, peccare Prælatum, ſi licentiam neget non ſolùm contra charitatem; ſed etiam contra iuſtitiam.

An abſolutio caſuum reſeruatorum ex præſumptione ratihabitionis ſit valida?

RESOL. LVII.

MVlta circa reſolutionem præſentis dubij aſſerit Crouſers *in Regulam S. Franciſci cap. 7. lect. 22. fol. 697.* vbi ſic ait. Dico primò : quòd quantùm ad effectum tollendi excommunicationem, & onus reſeruationis, abſolutionem eiuſmodi validati per ratificationem ſubſequentem: neque de hoc puto Controuerſiam eſſe poſſe.

Dico ſecundò ſi eiuſmodi abſolutioni nulla fuit materia, in quam directè caderet, non puto validari poſſe per ratificationem ſubſequentem probabiliter præſumptam; neque quantùm ad effectum conferendi gratiam; quia cùm talis abſolutio fuerit nulla ex omnimoda carentia materiæ neceſſariæ, ſimpliciter non fuit

Sacramentalis: cùm verò ſubſequens ratihabitio non poſſit illam de non Sacramentali facere Sacramentalem, non video, quomodo per ratificationem, ad illos effectus, quos obtinere non poteſt niſi ſit Sacramentalis, validari poſſit. Si tamen ſimpliciter fuit Sacramentalis, quia fuit valida, quoad aliquam Confeſſionis, partem, in quam directè cecidit: certum eſt eo ipſo validam fuiſſe, quantùm ad effectum conferendi gratiam, nec vt valida ſit, egere ratihabitione ſubſequente. An verò quantùm ad effectum tollendi obligationem iterùm confitendi mortalia, quæ iam facta ſunt non reſeruata per ratihabitionem ſubſequentem, valida etiam eſſe poſſit; non videtur cur non poſſit validari ad hunc effectum per ſequentem ratihabitionem: ſi enim non poſſet, id eſſet, quia talis abſolutio non eſſet ſimpliciter Sacramentalis; & hoc, non quia ſupponitur ſimpliciter eſſe talis, vel quia ſecundùm quid non eſt Sacramentalis; eò quòd non feratur directè in reſeruata: ſed neque hoc dici poteſt: quia quòd abſolutio non feratur directè in reſeruata, hoc non obſtat, quò minùs aliquo modo etiam reſpectu reſeruatorum ſit Sacramentalis, dum tollit maculam peccati inductam per eiuſmodi reſeruata, à quibus tantùm ſorte inducta eſt; ſuppoſito quòd pœnitens non habeat aliud mortale, niſi reſeruatum. Rursùs quòd huiuſmodi abſolutio ſit Sacramentalis patet, quia verè ſignificat ſublationem maculæ inductæ per peccata, veréque illam efficit: cur ergo non poterit, accedente ratihabitione: tollere obligationem iterum confitendi? præſertim cùm talis ſit, vt ei nihil ſubſtantiale deſit: ſed ſolùm irritari poſſit ex defectu alicuius conditionis, videlicet ſufficientis applicationis alicuius partis materiæ: nam ſupponimus poteſtatem iuriſdictionis huic abſolutioni non deeſſe etiam ad abſolutionem reſeruatorum, modò ipſi ſubiiciantur directè.

Si dicas, quòd veritas formæ exigit, vt obligatio illa peccata iterum ſubiiciendi clauibus tollatur hic & nunc per abſolutionis verba: hoc gratis omninò dicitur: quia cùm per primam abſolutionem legitimam mortalium tollatur eiuſmodi obligatio, ſequeretur, quòd iterata abſolutio eorumdem veritatem non haberet: & quòd venialia non poſſent verè Sacramentaliter abſolui; cùm nulla ſit de illis confitendis obligatio, quæ tolli poſſit: non requirit ergo veritas formæ, quòd hîc & nunc tollatur talis obligatio: imò ſimpliciter non requirit, quòd omninò tollatur: poterit ergo tollere dictam obligationem accedente ratihabitione.

Si dicas, quod non eſt, operari non poteſt. Reſpondeo id verum eſſe de reali effectu, & de reali operatione: ſublatio autem dictæ obligationis eſt quid morale, non reale.

Obiicit Suarez. Talis abſolutio vel eſt à principio nulla, vel valida: ſi valida, ergo non per ratihabitionem; ergo ſine conſenſu Superioris poterit quis abſolui validè à reſeruatis: quod eſt falſum, exceptis quibuſdam caſibus: ſi nulla, ſaltem quoad effectum tollendæ obligationis iterum confitendi: ergo talis obligatio tolli non poteſt, niſi iterum confitendo. Reſpondeo, quòd talis abſolutio, quoad hunc effectum, nec eſt nulla, nec valida ſimpliciter, quouſque accedat, vel diſſenſus, vel aſſenſus probabiliter præſumptus; qui ſi accedat, tollitur obligatio confitendi per confeſſionem & abſolutionem legitimè priùs factas: quia ſcilicet, cùm ex probabili præſumptione factæ ſint, nulla etiam in eis interuenit fraus, quæ obſtet, ne poſtmodum ratificari poſſint. Si verò non accedat conſenſus, manebit obligatio ad iterum confitendum, non ex pacto, vt putat Suarez, ſed quia deficiente ratihabitione talis obligatio non fuit ſublata: manebit, inquam, non quia in abſoluẽte nulla fuit iuriſdictio: ſed quia deficiente conſenſu, ſeu ratihabitione, ſufficiens eſſe non poteſt ad tollendum onus confitendi iterum.

Si dicas hunc effectum non poſſe pendere à futuro euentu. Reſpondeo negando: & ratio eſt, quia cùm abſolutio Sacramentalis ſit etiam actus iudicialis, cui non repugnat hoc modo validitatem obtinere; poteſt etiam quantùm ad hunc effectum, pendere à futuro euentu. Hic enim effectus vel non eſt Sacramentum; vel ſi eſt, non eſt neceſſe, vt ad veritatem formæ abſolutionis hic & nunc, cùm pronunciatur, fiat. Deinde videtur abſolutio ita validari per ratificationem poſſe, ſicut dum dicitur *Matth. 16. Quodcunque ſolueris, erit ſolutum.* Et hæc omnia docet Crouſers, vbi ſuprà.

Sed ſententiam Suarez negatiuam prorſus tenendam eſſe exiſtimo, quam tuentur etiam Vaſquez *tom. 4. q. 93. art. 2. dub. 2.* Lugo *de Sacram. pœnit. diſp. 19. ſect. 2. num. 21.* & communiter Doctores. Et quidem ſi ſermo ſit de propria ratihabitione, quæ ex ſe eſt voluntas conſequens, ac ſupponens actum factum, non poteſt eſſe dubium, cùm Sacramentum non poſſit eſſe ſuſpenſum, & dependens à conſenſu futuro Superioris: nam ſi à principio non fuit validum; nec fiet etiam validum poſteà, licèt Superior ratum habeat. Si verò fuit validum, non indiget ratihabitione: nam validum erit, licet poſteà ratum non habeat Superior. Neque hic locum habet Regula Iuris, ratihabitionem retrotrahi, & mandato non eſt dubium comparari. Illa enim intelligitur ad ſummum de ratihabitione in ordine ad actus, qui licèt à principio non fuerint validi, poſſunt tamen poſteà validi fieri, & eorum valor per iuris fictionem retrotrahi, quales non ſunt actiones Sacramentales, vt conſtat: quæ ſi verè ab initio

non

non valent, non poſſunt poſteà accipere valorem quando iam non ſunt: vnde in illis magis habet locum illa alia iuris regula. Quod ab initio non valet, tractu temporis non conualeſcit.

Et ideò ad omnimodam intelligentiam huius materiæ non deſinam hîc apponere ea omnia, quæ docet Coninch *de Sacram. diſput. 8. dub. 4. num. 34. & ſequent.* vbi noſtram ſententiam docens ſic aſſerit. Hinc ſequitur primò, vt is, qui caret iuriſdictione aliquem validè abſoluat, nullo modo ſufficere, vt Paſtor ipſius actum poſteà ratum habeat. Quia hoc Sacramentum omninò inualidè confertur ab eo, qui non habet iuriſdictionem. Ratihabitio autẽ ſubſequẽs nullo modo poteſt efficere, aut vt abſoluens iã antè verè habuerit iuriſdictionem; aut vt Sacramentum inualidè collatum conualeſcat: præſertim cùm hoc Sacramentum nullo modo poſſit pendere à conditione futura: vt oſtendi *tom. 1. quæſt. 64. art. 8. dub. 2.* Et ad illam Regulam iuris citatam. Reſpondeo illam ſolùm intelligendam de iis actibus qui in ſui valore immediatè pendent à ratihabitione alterius: vt fit in contractibus & ſimilibus. Adde cum abſolutio non poſſit dari nomine alicuius alterius hominis; ſed immediatè nomine & auctoritate Dei, nullum eam poſſe ratam habere: quia vt dicitur *ibid. Reg. iuris 9.* Ratum habere quis non poteſt, quod ipſius nomine non eſt geſtum.

Sequitur ſecundò, vt quis validè abſoluat non ſufficere, vt omninò præſumat Parocho gratum eſſe, vt ipſius ſubditi confeſſionem audiat: nec etiam quòd Parochus ſciens hoc fieri, id de facto interiùs in animo ſuo approbet. Nam nec illa præſumptio, nec interior illa approbatio alteri de facto dant iuriſdictionem, ſine qua inualidè confeſſionem audit. Quare neceſſe eſt, vt Parochus internum illum conſenſum aliquo ſigno externo exprimat, quo eum audienti ſufficienter explicet: ita vt hic determinatè ſciat illum conſentire.

Vnde ſequitur tertiò; Non ſemper ſufficere, quòd Parochus videat me, verbi gratia, audire ſuum ſubditum, & non contradicat: quia inde non poſſum certò colligere eum in hoc conſentire. Nam poteſt fieri, vt non contradicat; quia putat me ex priuilegio, aut alia ratione habere iuriſdictionem, quia nimirum falsò putat pœnitentem ſolùm cõfiteri venialia: aut quia non audet cõtradicere, ne lites aut iurgia excitentur, aut aliquod ſcandalum fiat. Quare vt eius non prohibitio habeat rationem conceſſionis veræ, neceſſe eſt primò, vt conſtet mihi ipſum ſcire, vel ſaltem credere me carere omni iuriſdictione; eumque eſſe talem, qui liberrimè contradiceret, ſi factum meum non approbaret: aut qui me ita amet, vt libenter habeat mei ipſius conſenſum in ſimilibus rebus præſumere.

Sequitur quartò, etiam in hoc caſu ſi Parochus non videat me dum me accingo ad audiendam confeſſionem, ſed tantùm ſuperueniat, dum confeſſionem audire cœpi, & dicto modo factum meum approbet, me initio quouſque talis approbatio ſufficienter fiat, omnia inualidè agere: quia ſine vlla iuriſdictione: quare neceſſarium erit, vt pœnitens ſecundò confiteatur omnia peccata, quæ priùs fuerat confeſſus: quia illa confeſſio cùm non ſit facta legitimo iudici, non potuit eſſe ſacramentalis. Poterit tamen hoc breuiter facere, dicendo ſe confiteri omnia peccata, quæ ante fuerat confeſſus.

Sequitur quintò: Eum grauiter peccare, qui ita confeſſionem audire incipit, etſi ſperet Paſtorem mox ſuperuenturum & ita approbaturum ipſius factum. Tum quia initio inualidè confeſſionem audio cum iniuria pœnitentis, & ipſius Sacramenti, ac vſurpatione alienæ iuriſdictionis: tum etiam quia exponit ſe periculo inualidè abſoluendi: ſi Paſtor verè interiùs factum non approbet, aut non ſufficienter exteriùs id exprimat. Et ſimiliter grauiter peccat, qui tali ſciens confitetur: quamuis hic faciliùs ex ignorantia excuſari poſſit. Quare quando grauiſſima neceſſitas non poſtulat, nunquam ſimile quid, niſi expreſſa venia priùs petita, faciendum eſt.

Dicendum eſt igitur cõtra Crouſers, quòd cùm agitur de iuriſdictione ad valorem Sacramenti pœnitentiæ, requiritur verè actualis voluntas expreſſa, vel tacita: quæ ratihabitio de præſenti, vel de præterito appellatur.

An licentia præſumpta liberet Regulares à vitio proprietatis: etiamſi Superior adiri facile poſſit, vel res differri?

RESOL. LVIII.

NEgatiuè reſpondet Crouſers *in Regulam S. Franciſci cap. 7. lect. 14. fol. 613.* vbi ſic aſſerit. Circa prædicta de voluntate præſumpta: nota non cenſeri adeſſe voluntatem talem; ſiue malè præſumi; quando res facilè differri poteſt, vel Superior adiri.

Dices, ſi peterem à Superiore conſentiret: Ergo poſſum præſumere, nec expreſſam veniam teneor procurare. Reſpondeo id fieri non poſſe: quia hac ratione euerteretur omnis obedientia regularis; vnde ſicut non ex eo res aliqua fit tua, quia Dominus eius eam tibi probabiliter daturus eſſet, ſi eam peteres: ita nec cenſetur ad vſum tuum conceſſa, quia eam

eam tibi Superior probabiliter esset concessurus, si peteres: sed teneris petere si possis: non tamen puto fore peccatum mortale, si bona fide inferior sic præsumens de Superioris voluntate, aliquid habeat, aut aliquo vtatur, licentia non petita; modò aliunde non sit mortale. Ita ille.

Sed opinio affirmatiua aliquibus magis placet: & ideò Tamburinus *de iure Abbatum tom. 2. disput. 22. quæst. 8. numer. 1.* sic ait: Videndum est primò, an sit necessaria licentia expressa, an verò sufficiat tacita, seu præsumpta, vel interpretatiua. In quo dicendum est, quamuis longè melius & securius sit operari in hac materia cum expressa Superioris licentia; sufficere tamen licentiam tacitam, seu probabiliter præsumptam, non solùm quando commodè postulari non potest; nempe quia Superior distat, vel est occupatus, & vrget necessitas, vel moralis commoditas accipiendi vel expendendi: quo casu satis est probabiliter credere Superiorem non fuisse denegaturum licentiam, si conueniri posset, vt asserunt Doctores statim citandi; verùm etiam in casu, quo posset expressa licentia postulari; sed ob aliquem humanum respectum, vel pudorem, aut aliquam difficultatem adeundi Superiorem non postulatur: quia quando rationabiliter præsumitur Superiorem id velle, etsi expressus illius consensus non habeatur, tamen non dicitur res fieri absque eius licentia; tum etiam quia tacitum & expressum regulariter æquiparantur. Hæc Tamburinius, & alij penes ipsum, quibus ego libenter adhæreo. Et ad confirmationem suæ doctrinæ, quam affert Crousers, Respondeo negando illam: & ideò quotiescunque ob præsumptiuam voluntatem Domini possumus colligere illum non esse inuitum; aut esse tantùm inuitum, quoad modum: quia daret, si peteretur ab eo, aut non ægrè ferret, censendi non sunt peccare mortaliter fures: hæc autem voluntas præsumptiua Domini latenter residet & cernitur in marito respectu vxoris; in patre respectu filiorum, in hero respectu famulorum circa comestibilia tantùm; & regulariter loquendo in amicissimo homine, & familiarissimo respectu amici & familiaris. Et ita docet Fagundez *in præcepta Decalogi, tom. 2. lib. 7. cap. 2. numer. 13.* Et probatur hæc opinio *ex leg. Inter omnes 47. § rectè ff de furtis, ibi.* Rectè dictum est, qui putauit se Domini voluntate rem attingere, non esse furem; quid enim dolo fecit, qui putat Dominum consensurum fuisse? vbi apertè dicitur non esse reum furti illum, qui credens Dominum rei consensurum rem clam accepit: quod idem in furto tenent Diuus Antoninus *2. part tit. 1. cap. 15. initio.* Rosella *verb. furtum, initio, & ibi* Angelus *numer. 7.* Sylvester *ante quæstionem 1. numer. 1.* Tabiena *numer. 1.* Aragonius *2.2 quæst. 66. art. 3. paulò post initium.* Sayrus *in claui Regia lib. 9. cap. 12. num. 2. vers. dicitur inuito:* nam similiter furtum, quod quis credit probabiliter Dominum consensurum, non erit mortale, sed veniale; quia ad summum censebitur Dominus inuitus quoad modum; non quoad rem vt tenet Armilla *verb. furtum num. 2.* Caietanus *in summa Lat. cap. 17. numer. 15. vers. 4. & num. 138.* Hispana *num. 4. & 139.* Sà *verb. furtum num. 3.* Graphis *1. part. decisionum lib. 3. cap. 1. numer. 54.* Lessius *lib. 2. de iustit. cap. 12. dub. 8. numer. 49.* Sanchez *lib. 7. de Relig. cap. 19. & numer. 13.* & ex hoc principio excusantur à mortali, & à transgressione voti paupertatis multa furta Religiosorum.

Non desinam hîc obiter etiam adnotare aliquos reprobare opinionem Petri Ledesmæ, & Hieronymi de Cenedo, quam ego adduxi *in part. 1. tract. 6. resolut. 38.* asserentium Religiosos non peccare mortaliter, si furentur ex bonis Conuentus octo vel nouem reales: sed ego nolo hac de re iudicium meum ferre sicut & de alia opinione, quam nouissimè docet Ioannes Vvigers *in 2. 2. D. Thomæ de iustit. & iur. tract. 3. cap. 1. dub. 2. numer. 15.* vbi docet, ad notabilem quantitatem in furto requiri ad minus vnum aureum in Regionibus, vbi est ea pecuniarum abundantia: sicut modò in his, & multis aliis. Ita ille: Vide me ipsum, vbi suprà.

An electores ad Maioratum, ad Cathedram, Capellam, &c. Et qui debent eligere pauperes pro diuidenda eleemosyna, possint sine onere restitutionis pro his actibus aliqua munera recipere?

Resol. LIX.

NEgatiuæ sententiæ tanquàm probabiliori adhæreo per ea, quæ adducit Sayrus *in Claui Regia lib. 10. tract. 5. cap. 3. numer. 8.* Turrianus *in 2. 2. disput. 4. dub. 3.* Rebellius *part. 2. lib. 18. quæst. 20. numer. 1.* Lessius *lib. 2. cap. 14. numer. 67.* & alij. Et ratio est, quia omnia suprà dicta non conceduntur ab Electoribus, sed à fundatoribus, testatoribúsque, & institutoribus Emphyteusis: quare posito quòd quis sit Dominus directus, & quòd alij munus electorum, aut testamentariorum spontè & voluntariè, minimèque coactè acceptarint, tenentur ex officio, & veluti ex contractu ad hanc electionem, quæ est intrinseca muneri, quod spontè & liberè acceptarunt: & per hanc acceptationem se ad id sponte obligarunt; quare non possunt posteà aliquid pro ea electione accipere, & tenentur ad restitutionem pretij, si quod

si quod fortè ob eam rem acceptarunt. Et ita etiam docet Fagundez *in præcepta Decalogi, tom. 2. lib. 8. cap. 26. num. 41.*

Sed non desinam hîc adnotare affirmatiuam sententiam probabilem existimare Fagundez *vbi suprà num. 40.* pro qua *numer. 39.* adducit Rodriquez, Lopez, & Bannez: quia in prædictis casibus datur locus fauori, seu gratificationi, vt aiunt, possessor enim Maioratus ex consanguineis potest præferre vnum quem maluerit in æquali gradu. Item Administrator Capellæ potest eligere hoc monasterium præ illo, vt in eo ædificet, ac constituat Capellam cum suis emolumentis: & cæteris paribus potest eligere hunc pauperem præ illo, & idem ex suffragantibus ad Cathedras, quando oppositores sunt æquales: atqui illa prælatio pendet ex voluntate, libertate, & fauore eligentis; quia non est debita huic determinatæ personæ; poterat enim alter sine illius iniuria præferri; ergo videtur pretio æstimabilis, quia est valdè vtilis ementi, & consequenter vendi potest.

Vnde ex his posset aliquis inferre, secluſa prohibitione iuris positiui vetantis & prohibentis munerum receptiones, quando dantur duo vota æqualia, posse iudicem licitè aliquid accipere pro electione partis, pro qua ferat sententiam. Et hanc opinionem præter Lessium à me *in 3. part. tract. 5. resolut. 55.* citatum probabilem esse putat nouissimè Fagundez *loco citato num. 34.* & alter Lusitanus Fragoso *in Regim. Christ. Reip. tom. 1. lib. 4. disput. 9. n. 42.* quibus etiam adde Trullench *in Decal. tom. 2. lib. 8. cap. 1. dub. 6. numer. 10.* Neque hæc opinio videtur leui inniti fundamento: quia illa sententia iusta non est debita huic parti determinatæ; potest enim iustè iudex sine iniuria illius pro alia parte ferre sententiam & electio illius partis, pro qua est ferenda sententia, est in manu & arbitrio iudicis: sed eligere & determinare hanc partem litigantem, pro qua feratur sententia, est fauor pendens ex voluntate iudicis, & est pretio æstimabilis, quia est valde vtilis litiganti, & simul est coniuncta cum aliquo incommodo iudicis, quia perdit gratiam & amicitiam alterius partis: ergo iustè potest iudex pro eo fauore pretium accipere. Secundò, quia hîc non datur acceptio personarum, quæ iustitiæ distributiuæ opponatur: hic enim iudex videtur esse liber ad faciendum quod voluerit: vnde illi parti, à qua pretium petitur, & accipitur, nulla fit iniuria in eo petendo, quia petitur pro re, quæ non est ei debita, vel alioquin est valde ei vtilis: ergo talis donator voluntariè donat; ergo res accepta à iudice ex duplici titulo ab eo retineri potest: primò, titulo pretij iusti; secundò titulo liberalis donationis.

Sed re meliùs considerata ego nunc sententiæ negatiuæ adhæreo quia actus iustitiæ est inuendibilis, & vt iudex non potest manere suspensus; sed tenetur ex iustitia pro aliquo sententiam ferre, imò tenetur ex officio se determinare ad vnam partem: ergo gratis, nam in ea determinatione consistit exercitium sui muneris. Sed si aliquis vellet stare in supradicta Lessij sententia cùm, vt dictum est, adsit prohibitio iuris positiui vetantis munerum acceptiones. Quæritur an iudex munera recipiens in casu, de quo loquimur, teneatur restituere ante sententiam condemnatoriam iudicis. Respondeo negatiuè cum Fagundez *vbi suprà num. 32. iuncto numer. 33. in fine.* Sed vt ego vt dixi, Lessij sententiam modò non admitto. Verum ex his nota hic obiter iudices, & Ministros publicos accipientes munera, sola lege positiua sibi prohibita non esse obnoxios restitutioni in foro conscientiæ nulla expectata sententia, quando data fuerunt ex mera liberalitate & amicitia, aut ex gaudio & gratitudine. Ita docet Molina *de iust. tom. 1. disp. 88.* Fagundez *loco citato cap. 27. num. 9.* & alij: quicquid in contrarium asserat Sotus *de iust. lib. 4. quæst. 7. art. 1. ad 2.* Sylvester *verb. iudex 1. n. 3. quæst. 8.* & alij. Quia hæ donationes secluſa lege humana positiua illas prohibente, stando in solo iure naturæ, validæ sunt: sed leges positiuæ tam iuris communis, quàm aliquorum Regnorum, licèt illas prohibeant, non illas inualidant. Ergo non tenentur iudices illas ante latam sententiam restituere.

An secreta Principum seu exercitus licitum sit reuelare ad euitanda tormenta, & iacturam vitæ?

RESOL. LX.

REspondeo negatiuè. Et ideo affero, quòd si aliquis sciat secretum Regis, seu Exercitus, vel Reipublicæ; ex cuius reuelatione vel vita, vel fama Regis, vel magnum aliquod bonum publicum pendet; non licebit illud reuelare: quia præeunte naturæ lumine docemur bonum commune anteferendum esse priuato. Vnde sequitur militem Hispanum à Gallo in bello captum, quamuis tormentorum vi torqueatur, aut occidatur, nō posse tuta cōscientia secreta iusta sui exercitus aperire: nec è cōtra Gallum militem secreta exercitus Galliæ, quando ea secreta conducunt ad conseruationem totius exercitus. Et ita docet Nauarra *de restitut. lib. 2. cap. 4. num. 130.* Malderus *de iustitia tract. 7. cap. 1. dub. 10. & 11.* & alij quos citat & sequitur Fagundez *in præcepta Decalogi tom. 2. lib. 8. cap. 6. num. 11.*

Notandum

Notandum est tamen secluso supradicto casu ad vitandum graue damnum, verbi gratia, torturam, poteris licitè alterius crimen occultum & peccatum tibi sub secreto reuelatum manifestare: etiamsi inde mors illi immineat, aut infamia sequatur: modò illud secretum sine vi & fraude ab eo acceperis. Probatur: quia si illud non teneor seruare, quando vergit in damnum proximi; multò, minùs teneor, quando vergit in meum damnum: nemo enim magis proximus est, quàm quisque sibi. Secundò; quia non teneor cum tanto meo incommodo seruare vitam, aut famam proximi. Tertiò; quia illud secretum est quoddam veluti depositum apud me occultatum: quod non teneor cum tanto damno meo seruare occultum; si tamen sine causa proderem, inferrem iniuriam deponenti, & tenerer ad restitutionem, si pro deposito aliquid accepi, quia voluntariè essem causa damni proximo illati. Ita Nauarra & Fagundez *locis citatis*; quibus adde Lessium *lib. 2. cap. 11. dub. 8. num. 54. & sequent.*

An votum, vel iuramentum factum alicui Ecclesiæ, vel pauperi post eorum acceptationem possit auctoritate Episcopi, vel propria in melius commutari?

Resol. LXI.

NEgatiuè respondet Sanchez *in summa tom. 1. lib. 4. cap. 41. num. 13.* firmans post acceptationem Rectoris Ecclesiæ, aut pauperis, cui verba voti & iuramenti diriguntur, non posse huiusmodi vota & iuramenta in melius commutari: quia tunc votum transit in contractum, & acquiritur ius illi tertio acceptanti, quod ipso inuito remitti nequit. Et hanc opinionem ego etiam teneo.

Non desinam tamen adnotare affirmatiuam sententiam tanquàm probabilem admittere Fagundez *in Præcepta Decalogi, tom. 1. lib. 2. cap. 49. n. 11.* quia vota & iuramenta promissoria propter Deum facta, etsi dirigantur ad peculiarem Ecclesiam, & pauperem; & à Rectore Ecclesiæ, vel ab ipso paupere acceptentur, vltimatè in Deum, propter quem fiunt, diriguntur. In quolibet enim iuramento & voto huius qualitatis duplex finis inuenitur: alter est finis cuius, id est, cuius gratia fiunt; alter finis cui; id est, cui aliquid consequitur. Cùm autem finis cuius, semper sit in omnibus promissionibus principalis finis, & finis cui sit minùs principalis: sequitur vt in commutationibus ratio præcipuè illius, & non istius habeatur; nam accessorium sequitur principale: & finis cuius est principalis, finis cui accessorius. Secundò; quia quando vouentes, aut iuramento promittentes aliquid Ecclesiæ, vel pauperi particulari, propter Deum voto, vel iuramento promittunt, dirigunt suam specialem intentionem ad hunc determinatum pauperem, & ad hanc specialem Ecclesiam; dirigunt illam propter Deum: & sic tota ratio ipsius promissionis & directionis est Deus, vel Sanctus, propter quem promissio fit; & per accidens est quòd Prælatus, vel Curatus loci pij, vel hic numero pauper, scilicet Antonius, ad quem promissio fit, & vtilitas promissionis spectat, ius aliquod post acceptationem acquirant: quia acquisitio huius iuris semper fit dependenter à beneplacito Dei, propter quem, tanquàm propter finem principalem promissio voti & iuramenti fit. Vnde cùm Deus suum maius obsequium semper habeat gratius, clarum manet posse vouentes & iurantes hæc vota & iuramenta etiam post acceptationem sua propria auctoritate in melius commutare: & facta hac commutatione non poterunt illi, ad quos vtilitas voti, & iuramenti spectabat, officium iudicis implorare, vt vouentes & iurantes ad exonerandam conscientiam suam cogat; & si implorent, & constet iudici vota & iuramenta in melius reuera fuisse commutata, ad nihilum poterit iudex ipsos vouentes & iurantes obligare, quia iam obligationi suæ satisfecerunt.

Notãdum est etiam hîc obiter contra Azorium *tom. 1. lib. 11. cap. 19. quæst. 12.* & alios penes ipsum; non solùm Episcopum, sed etiam vouentem ac iurantem sua propria auctoritate sua vota & iuramenta non solùm incertæ Ecclesiæ, & indeterminato pauperi facta; sed etiam certæ aut determinatæ, in melius commutare, & rem promissam dare alteri Ecclesiæ pauperiori, aut pauperi egentiori ante acceptationem Rectoris Ecclesiæ, aut ipsius pauperis absentis. Ita Ioannes Vvigers *de iustit. & iur. tract. 8. cap. 4. dub. 20. numer. 123.* & alij penes ipsum. Et ratio est, quia multò probabilius est non acquiri ius pauperibus Ecclesiis, & locis piis ad promissiones & donationes ipsis factas, donec acceptent, vt latissimè & doctissimè probat Sanchez *lib. 1. de matrim. disput. 6. num. 16* debet enim hæc acceptatio fieri modo humano, vt fiat accommodatè ad vsum hominum. Deinde; quia cùm huiusmodi vota fiant principaliter Deo, & in eius honorem obligatio ipsi acquiritur; & ipse est propriè loquendo creditor; & Ecclesia, paupérve tantùm designantur, vt materia, & obiectum, circa quam Religionis cultus est Deo exhibendus: Deus autem semper gratius habet id, quod euidenter est melius: Et ex his responsum manet ad fundamenta contrariæ opinionis. Vide Doctores, quos ego ipse citaui *in part. 1. tract. 11. resolut. 47.*

An

An votum ingrediendi Religionem poſſit quis propria auctoritate commutare in ſuſceptionem Epiſcopatus?

Resol. LXII.

NEgatiuè reſpondeo cum Leſſio *lib.* 2. *cap.*40. *dub.*7. *numer.* 103. & Fagundez *de præceptis Decalogi tom.* 1. *lib.* 2. *cap.* 49. *numer.*21. Et ratio eſt, quia ſtatus Epiſcopalis dicitur perfectus, non quia hominem perfectiorem, Deóque gratiorem efficiat, quàm ſtatus religionis; ſed quia ſecundùm rectum ordinem perfectionem ſupponit: Eſt enim ſtatus poſtulans perfectam charitatem, qua Epiſcopi, vt veri Paſtores ad imitationem Chriſti Domini veri animarum noſtrarum Epiſcopi ac Paſtoris, animam ſuam ponere debent pro ouibus ſuis. Vnde licèt abſolutè loquendo ſtatus Epiſcopalis ſit melior & perfectior, quàm ſtatus Religionis: quia ſupponit perfectionem acquiſitam: tamen hîc & nunc, & in hac ſuppoſitione poteſt hæc perfectio deficere in perſona Epiſcopi. Vnde hîc & nunc non eſt Deo gratius, vt illum amplectaris; immò gratius erit Deo, ſi religioſus fias, quàm ſi fias Epiſcopus: quia, vt dixi, ſtatus Religionis eſt via ad perfectionem. Et hanc ſententiam tenendam eſſe videtur ex determinatione. *cap. penult. de voto.*

Sed Alphonſus Viualdus *in Candelabro aureo part.*1. *de matrimonio, titul. de impedimento voti num.*89. *& ſequent.* affirmatiuam ſententiam tenet; quia Epiſcopalis ſtatus ſecundùm omnes religione perfectior eſt: vnde Epiſcopus non poteſt ſine licentia Papæ tranſire ad Religionem, vt patet *ex cap. licet de Regularib. & cap. ſciæs* 7. *quæſt.*1. Et ad textum ſuperiùs adductum *cap. penult. de voto*, reſpondet Viualdus, illum eſſe caſum particularem dicti Capituli: Nec mirum, quia ille Epiſcopus ſe Deo vouerat ſolemniter, id eſt, publicè, in fauorem illius Religionis, cuius votum Superior acceptauerat ſtipulando. Et ideò cùm ab illis Religioſis fuiſſet requiſitus de primo voto, quod coram eis emiſerat; poſtea ſecundum emiſit votum intra duos menſes ingrediendi. Quod probatur ex eo quòd ſuprà diximus de voto facto in fauorem alicuius pij loci. Secundò probatur clarè ex ratione, quam adducit Gloſſ. 1. *ibi.* Scilicet, quòd ideò illi Religioſi tenebantur illum recipere, quia ille tenebatur ingredi, *&c.* hic mihi videtur verus ſenſus. Hucvſque Viualdus cui adde Emmanuelem Sà *ver. Epiſcopus num.*2. vbi ita ait. Qui ante Epiſcopatum fecit votum Religionis teneri prius ingredi indicatur *cap.*10. *de voto.* Quidam tamen dicunt caſum illius cap. fuiſſe particularem, nec cæteros obligari, quod mihi probatur. Ita ille, & Rodriquez *in ſumma tom.*2. *cap.*6. *numer.*6. & hanc ſententiam probabilem cenſet Henriquez *lib.*10. *cap.*321. *in fine.* Verùm poſt hæc ſcripta inueni primam ſententiam mordicus ſuſtinere Caſtrum Palaum *tom.*3. *tractat.*16. *diſput.*1. *punct.*6. *num.*2.

TRACTATVS SEPTIMVS,
MISCELLANEVS.

N. Ex Genere Mahometano, sed infans baptizatus; & posteà in Religionem ingressus: quæritur, an possit sine vlla dispensatione ad Prælaturas assumi?

RESOL. I.

RESPONDEO affirmatiuè. Quia licet de iure communi Neophytus non possit eligi in Prælatum *ex cap. quoniam multa, & cap. si Neophytus, dist.* 48. vt obseruat Auila *de censur. part.* 7. *disput.* 4. *dub.* 4. *concl.* 1. Azorius *tom.* 2. *lib.* 6. *cap.* 2. *q.* 2. Castellinus *de elect. cap.* 11. *numer.* 34. & alij. Attamen qui ab infantia baptismum suscepit, non dicitur Neophytus, sicut nec ille, qui abhinc decem annis baptismi Sacramento insignitus est; & ideo tales non sunt excludendi à Sacris ordinibus, neque à dignitatibus Ecclesiasticis; vt ego ipse firmaui *in part.* 4. *tract.* 2. *resol.* 50. cum aliquibus Doctoribus; quibus nunc addo Villalobos *in summa tom.* 1. *tract.* 21. *diffic.* 16. *numer.* 3. Ioannem Præpositum *in* 3. *part. D. Thomæ quæst.* 5. *de irregul. dub.* 15. *numer.* 122. Salzedum *in Praxi cap.* 22. *num.* 11. Campanili *in diuers. iur. Canon. rub.* 11. *cap.* 7. *numer.* 6. Et magis in terminis casus nostri Peyrinum *de Præl. Relig. tom.* 2. *quæst.* 2. *cap.* 5. §. 6. *numer.* 83. & Tamburinium *de iur. Abbat. tom.* 4. *disputat.* 5. *quæst.* 21. *num.* 66. cum aliis penes ipsos. Probatur hæc opinio: quia vt patet ex Gratiano *in princip. dist.* 48. ideò Sacri Canones Neophytos excludunt à Prælaturis, quia tanquàm inexperti non poterant obseruare ea, quæ ratione personarum, locorum, & temporum sunt Prælatis obseruanda: sed hæc inconuenientia cessant in baptizatis ab infantia, vel ante decem annos: ergo posse supradictos sine vlla dispensatione ad Prælaturas admitti de iure communi dicendum est.

Nec valet dicere, quòd licèt consulenti non obstet, vt probatum est, ius commune; obstat tamen ius particulare Pauli IV. prohibentis in quadam Bulla, vt descendentes ab infidelibus possint in Ordine Minorum ad Prælaturas assumi. Non inquam hoc obstat: nam respondeo primò aliquos docere dictam Bullam in desuetudinem abiisse. Ita Auila *de censur. part.* 7. *disputatione* 4. *dub.* 3. & ex illo Sanchez *in summa tom.* 1. *lib.* 2. *cap.* 27. *numer.* 3. Respondeo secundò quòd dicta Bulla de solo Ordine Diui Francisci loquitur; & ideò non est extendenda per communicationem ad alios Ordines: quia similes Pontificum Constitutiones non dicuntur priuilegia, sed potiùs statuta, seu prohibitiones: Ergo non includuntur in communicatione priuilegiorum. Vnde Laurentius Portel *in dubiis Regularibus verb. Communicatio priuilegiorum, numer.* 20. rectè sic asseruit. Religiosi communicantes in priuilegiis non proinde communicant in pœnis, & prohibitionibus alterius Ordinis. Ita ille; cui adde Lezzanam *in summa Quæstion. Regular. tom.* 3. *cap.* 1. *numer.* 52. & Tamburinium *de iure Abbatum tom.* 1. *disputat.* 17. *quæstione* 6. Hinc Miranda *in Manual. Prælat. tom.* 2. *quæst.* 46. *art.* 6. Sanchez, *vbi suprà*, & Rodriquez *in Quæstionib. Regularibus tom.* 1. *quæst.* 55. *art.* 17. asserunt indiuidualiter dictam Bullam Pauli IV. pro Minoribus emanatam non esse extendendam ad alias Religiones. Et tandem Respondeo tertiò dato, & non concesso, quòd communicatio dictæ Bullæ Pauli IV. cum aliis Religionibus facienda esset, adhuc dicendum est nihil obstare: nam posteà per aliam Bullam Pij V. publicatam in Capitulo Generali Romæ anno 1575. concessum fuit iisdem Patribus Minoribus, vt possint recipere in Religionem filios Infidelium, & ad Prælaturas admittere, vt ex Sorbo obseruat Laurentius de Peyrinis *de Relig. Prælat. tom.* 2. *quæst.* 2. *cap.* 5. §. 6. *num.* 85. vbi etiam notat id à Gregorio XIII. etiam concessum fuisse Ordini Minimorum & eius verba per extensum apponit. Ergo, vt dixi, non obstat Bulla Pauli IV. nam quare illa attendi debet, & non potiùs Bullæ posteriores Pij V. & Gregorij XIII. si pœna imposita per Bullam Pauli IV. aliquibus videbatur per priuilegium communicationis ad alios Ordines extendenda: à fortiori fauorem Pij V. & Gregorij XIII. posteà emanatum, extendendum, & communicandum esse aliis Religionibus dicendum erit. Remanet igitur satis probatum

tum N. Conſulentem nulla indigere diſpenſatione, vt poſſit ad Prælaturas ſuæ Religionis aſſumi.

An aliquando Confeſſarius poſſit obligare pœnitentem ad declarandum complicem?

RESOL. II.

REſpondeo quòd non repugnat dari caſum, in quo poſſit Confeſſarius pœnitentem obligare ad manifeſtandum ſibi Complicis nomen: non quidem quaſi Confeſſarius eam obligationem imponat, ſed quia reuera pœnitens eam habebat: & Confeſſarius, qui ex eius confeſſione hoc agnoſcit, admonet illum de ſua obligatione, cui ſi non vult ſatisfacere, iam meritò ei abſolutionem negat, quem non inuenit ad abſolutionem diſpoſitum. Porrò poſſe illum caſum contingere, conſtat apertè: quia poteſt Confeſſarius videre ex occultatione Complicis grauiſſima damna imminere, ad quæ impedienda pœnitens omninò tenetur: rurſus videt, pœnitentem ſe ipſo immediatè id non poſſe exequi, nec habere alium, per quem id poſſit præter ipſum Confeſſarium: quo caſu certum eſt teneri pœnitentem ad illud medium vnicum eligendum: quod ſi eligere nolit, iam non eſt aptus ad abſolutionem recipiendam. Et hæc omnia docet Lugo *de Sacrament. pœnitent. diſp.* 16. *ſect.* 8. *n.* 432. qui rectè obſeruat *num.* 434. poſſe contingere, vt licèt pœnitens dicat ſe velle per ſe ipſum immediatè, vel per alium dare notitiam Complicis ad impedienda mala iuxta ſuam obligationem, adhuc Confeſſarius poſſit differre illi abſolutionem, donec de facto ſuæ obligationi ſatisfecerit. Nam ſicut debitori qui ſæpè propoſuit reſtituere, & non reſtituit, prudenter differtur poſteà abſolutio, donec priùs cum effectu reſtituat, quia prudenter timemus, quòd poſt Confeſſionem non reſtituat: ſic in noſtro caſu, quando Confeſſarius prudenter timeret, pœnitentem non ſatisfacturum poſteà ſuæ obligationi, prudenter faceret differendo abſolutionem, donec priùs rem exequatur: immò addunt aliqui, quòd debet cogere pœnitentem, vt afferat ſibi teſtimonium denunciationis, vel manifeſtationis factæ: ita Bartholomæus Medina 2. *ſumm. cap.* 4. §. 1. hoc tamen videtur nimium: nam in illo foro debemus, & poſſumus credere pœnitenti circa præterita tam pro ſe, quàm contra ſe: & quidem debitorem & furem abſque alio teſtimonio abſoluimus, quando dicit ſe iam reſtituiſſe. Et hanc doctrinam antequàm typis excuderet Pater Lugo, ego mordicùs tenui, & conſului in Sicilia tempore quo peſſima illa mulier vocata Tophania præbebat aquam ſuam venenoſam, ex qua tot neces in Regno miſerabiliter ſubſequutæ ſunt, ex ignorantia aliquorum Confeſſariorum, qui pœnitentes abſoluebant.

An Papa teneatur ſub mortali ad confeſſionem peccatorum ſemel in anno. Et quid de Horis Canonicis, & de ieiunio?

RESOL. III.

AFfirmatiuè reſpondent Doctores, quos citat & ſequitur Bonacina *de Sacrament. diſput.* 5. *q.* 5. *ſect.* 2. *punct.* 4. *num.* 4. quibus adde Fagundez *in præcept.* 2. *Eccleſiæ lib.* 4. *cap.* 3. *numer.* 18. & Trullench *in Decalogum tom.* 1. *lib.* 3. *cap.* 5. *dub.* 2. *num.* 20. quia Papa ſicut alij Principes, ſi non vi coactiua, ſaltem vi directiua tenentur ſeruare ſuas leges. Sed hæc ratio apud aliquos parum vrget, ſaltem ad inducendam obligationem grauem: nam licèt ſupremus Princeps iuxta probabiliorem ſententiam non poſſit abſque rationabili cauſa ſecum diſpenſare in propria lege: hoc tamen peccatum diſpenſationis abſque cauſa ſufficienti, exiſtimatur à multis ſolùm veniale, quos refert & ſequitur Thomas Sanchez *lib.* 8. *de matrimon. diſput.* 18. *num.* 7. & nouiſſimè Caſtrus Palaus *tom.* 1. *tract.* 3. *diſp.* 6. *punct.* 8. §. 1. *num.* 5. quando non adeſt ſcandalum, aut notabile aliorum damnum: licèt ipſe Sanchez poſteà *lib.* 5. *conſil. cap.* 1. *dub.* 5. hanc ſententiam reuocet: ſi ergo poteſt abſque culpa graui Pontifex diſpenſare cum aliquo in ſua lege, cur non poſſet abſque graui culpa ſecum diſpenſare: Quòd ſi poteſt diſpenſare, iam obligatio tota illius legis reſpectu Pontificis erit ſolùm ſub veniali, cùm poſſit quoties voluerit, diſpenſare ſecum, & auferre ſibi obligationem ſub mortali. Et ideò Summum Pontificem non peccare mortaliter, ſi annuam confeſſionem non faciat tenet Nauarrus *de pœnitentia, diſtinct.* 5. *num.* 32. qui citat Ioan. Andræam & Felinum: vnde Richardus *in* 4. *diſt.* 17. *q.* 4. *art.* 2. *ad* 5. & Scotus *ibid. quæſt.* 1. *art.* 1. quos citat Fagundez *vbi ſuprà num.* 19. dixerunt non teneri Pontificem ſub mortali ad legem & præceptum confeſſionis, ſed tantùm ſub congruitate quadam morali ac proinde ſub veniali.

Verùm ego affirmatiuæ ſententiæ libenter adhæreo: concedo tamen cum Patre Lugo *de Sacrament. pœnitent. diſput.* 15. *ſect.* 7. *num.* 143. tanquàm probabile, quòd ſi Papa hoc præceptum Eccleſiaſticum quoad ſe non omninò tolleret, ſed alteraret quoad tempus, volendo, quòd determinatio temporis quoad ſe eſſet

pro hac vice annus cum dimidio, non peccaret grauiter: iam enim relinqueret aliquam temporis determinationem etiam pro se, & aliunde non videtur culpa grauis non conformare se in omnibus cum suis subditis. Non desinam tamen hîc adnotare Ioannem Præpositum *in part. 2. D. Thomæ quæst. 95. disp. 4. dub. 1. numer. 4.* docere, sepositò scandalo Summum Pontificem non legentem horas Canonicas, nec ieiunantem non peccare mortaliter; licèt Malderus *in part. 2. quæst. 96. art. 5. §. vt verò* asserat sub mortali teneri.

An quis ob amissionem vnius rei teneatur aliquando ad duplicem restitutionem?

RESOL. IV.

CVriosum est dubium: & affirmatiuè respondendum est cum Molina *de iustit. tom. 2. tract. 2. disput. 263. numer. 7.* vbi sic ait. Iuxta hactenus dicta arbitror esse dicendum, si quis famulo, aut cuidam alij aliquid dedit, vt dono alteri traderet, isque iniustè id sibi vsurpauit, aut traditionem, vel manifestationem donationis ei, cui facta fuerat, iniustè distulit, vt acceptare eam posset, contingatque eum, qui dono misit, interim è vita discedere, teneri tunc eiusmodi famulum, aut internuncium ad duplicem rei illius restitutionem, quando donatio non fuit ad pias causas. Vnam hæredibus eius, qui donabat, eò quòd mandatum non fuerit impletum, mortéque mandantis expirauerit, ac proinde res illa pertineat iam non ad donatarium, sed ad hæredes donantis iuxta ea, quæ hactenus dicta sunt. Alteram verò donatario, quem vsurpatione, aut determinatione illa iniustè priuauit emolumento illo, quod alioquin erat consequuturus. Est verò hic euentus satis frequens in confessionibus, & à nemine explicatus. Hucvsque P. Molina, & post illum Sanchez *de matrimon. tom. 1. lib. 1. disp. 6. num. 8.* Lessius *lib. 2. cap. 18. dub. 6. n. 46.* & Bonacina *tom. 2. disput. 3. de contract. lib. q. 12. punct. 4. num. 3.*

Non deseram tamen adnotare Layman. *lib. 3. tract. 4. cap. 1. n. 6. in fine*, docere ad restitutionem faciendam hæredibus donatoris nuncium non obligari, nisi post iudicis condemnationem. Immò plus addit Auctor casuum conscientiæ Bononiæ discussorum iussu Eminentissimi Principis, & Domini mei Cardinalis Columnæ anno 1634. mense Septembri *casu 2. fol. 42.* nempè probabiliter in tali casu nuncium eximi ab obligatione restituendi hæredibus donantis, atque adeò teneri solùm ad restitutionem faciendam donatario, cui damnum culpabiliter intulit: nimis enim durum videtur obligare aliquem ad duplicem restitutionem ob amissionem vnius rei: quod multis probat rationibus, ex quibus, vt dixi, infert probabiliter rem illam destinatam non ad hæredes donantis, sed ad Donatarium pertinere. Scias tamen sententiam Molinæ, & aliorum nouissimè docere etiam Ægidium Trullench *in Decalog. tom. 2. lib. 7. c. 17. dub. 4. n. 6. & 7.* vbi asserit, quòd si culpa nuncij aliqua donatio non fuerit ante mortem donantis facta, teneri nuncium ad duplicem restitutionem: nam hæredibus defuncti tenetur ratione rei, quæ est illorum: donatario verò ratione damni quod eius culpa contraxit: posito enim tali mandato tenebatur nuncius lege iustitiæ adhibere diligentiam, & mandatum ex mente mandantis in commodum donatarij implere. Vnde ego huic sententiæ libenter adhæreo: non damnarem tamen tanquàm improbabilem opinionem contrariam, quàm, vt suprà dixi tuetur decisio illa Bononiensis, si Nuncius vellet tantùm donatario restitutionem facere. Pro quo etiam facit Emmanuel Sà *verb. donatio numer. 21.* vbi sic ait. Mandatum donandi expirare morte mandantis, ait Couarruuias, ego nonnihil dubito: est enim res fauorabilis & gratia quædam: ita ille Et magis clarè *verb. mandatum num. 2.* cuius quidem sententiam probabilem putat Lessius *vbi suprà lib. 2. cap. 18. dub. 6. n. 46.* Et ideò infert & docet iuxta illam nuncium, in casu de quo loquimur, non teneri hæredibus, sed soli Donatario restitutionem facere: vnde si Nuncius mihi confiteretur, & nollet stante supradicta opinione nisi Donatario restituere, ego illi absolutionem non denegarem.

An Confessarius excusetur à culpa si imponat leues pœnitentias propter illa verba, quæ in absolutione semper adduntur? Quidquid boni feceris, aut mali sustinueris, *&c. maximè si hoc pœnitenti explicet?*

RESOL. V.

SOlutio huius dubij pendet ex illa quæstione: an possit imponi pœnitentia sine obligatione. Et quia Pater Lugo negatiuam sententiam tenet, negatiuè etiam respondet ad dubium propositum. Sic igitur asserit *de Sacrament. pœnitent. disp. 25. sect. 4. num. 58.* Obiiciunt verba illa Sacerdotis, quæ post absolutionem adiungit: *Quicquid boni feceris, & mali sustinueris, sit tibi in remissionem peccatorum*, &c. Quibus verbis videtur eleuare omnia opera pœnitentis ad fructum ex opere operato.

operato. Reſpondeo,ſi hoc eſſet,eleuarentur etiam ad eum effectum merita Beatæ Virginis,& omnium Sanctorum,& Sanctarum,quorum ibi etiam fit mentio. Quare debemus fateri illam eſſe meram deprecationem, ſicut & verba præcedentia. *Miſereatur tui*,&c. Et quidem ex ſe videtur eſſe parum credibile, quòd per illa verba generalia, omnia opera pœnitentis maneant Sacramentalia. Quam abſurditatem vt vitaret Suarez *ſect.6.infine*,aduertit illam virtutem extendi ſolùm ad ſatisfaciendum pro peccatis in illa confeſſione confeſſis: quia de illis tantùm fertur iudicium, atque adeò, poſtquàm illa fuerint plenè remiſſa ille ceſſabit effectus. Sed hæc limitatio adhuc non tollit omninò difficultatem: quia licèt poſteà ex defectu indigentiæ illa opera vlteriora non cauſent remiſſionem pœnæ, adhuc verè ſunt pars Sacramenti: ſicut ſi alicui, qui nullam pœnam debet,imponatur vnum ieiunium,verè illud erit pars Sacramenti pœnitentiæ. Vnde non videtur probabilis doctrina aliquorum,quos affert Diana *tom.2.tract.4.de Sacrament.reſolut.97.* qui excuſant à peccato Confeſſarios, leues pœnitentias imponentes pro grauiſſimis peccatis, quando addunt in fine verba illa *Quidquid boni feceris*, &c. Certè ſi hæc doctrina vera eſſet, fruſtrà Tridentinum verba illa grauiſſima vſurpaſſet *ſeſſ.* 14. *cap.* 8 ad deterrendos Confeſſarios: Debent ergo Sacerdotes Domini, quantùm ſpiritus & prudentia ſuggeſſerit, pro qualitate criminum, & pœnitentium facultate, ſalutares & conuenientes ſatisfactiones iniungere: ne ſi fortè peccatis conniueant,& indulgentiùs cum pœnitentibus agant,leuiſſima quædam opera pro grauiſſimis delictis iniungendo, alienorum peccatorum participes efficiantur. Certè hoc ingens periculum vno verbo addito vitatur dicendo: *Quidquid boni feceris*,&c. Quem Sacerdotum vſum proferendi illa verba Concilium non ignorabat: non ergo videtur in praxi vllo modo admittenda illatio illa. Hucvſque Pater Lugo.

Non deſinam tamen hîc adnotare nouiſſimè affirmatiuam ſententiam docere ex eadē Societate Stephanum Bauny *in Theolog. Moral.part.*1. *tract.* 4. *quæſt.* 11. vbi ſic ait. Sunt multæ cauſæ,ob quas leuior pœnitentia,quàm deceret, iniungi poſſit, vt iniunctio bonorum omnium, quæ per ſe aut alium pœnitens facturus creditur, quæ quoniam multa ſunt, & copioſa, ſicut & mala, quæ quis ſuſtinet, ob eam cauſam Confeſſarios excuſari à peccato, cùm pœnitentias iuſto minores imperant. Dices opera bona pœnitentiæ iniunctæ vicem habere non poſſe,niſi fuerint imperata in eam rem à Confeſſario: at talis imperij nulla fit hîc mentio. Reſpondendum iniunctionem eſſe duplicem: puram vnam & abſolutam; hypotheticam aliam: fit illa, dum diſertè ac clarè præcipitur, vt pars Sacramentalis: altera,quæ eſt conditionata, fit cùm Sacerdos ad nullum quidem ſpeciale opus pœnitentem obligat, generatim tamen per poteſtatem clauis applicat ſatisfactioni peccatorum omne opus benè factum, & faciendum à pœnitente qua applicatione Sacramentali, habent illa bona ſic generatim ſumpta, vt ſint magis ſatisfactoria, quàm quæ ſpontè ſunt ſuſcepta: illa enim ſunt Sacramentalia ex applicatione Confeſſarij vim habentia Sacramentalis ſatisfactionis: iſta,id eſt,voluntate propria, ac ex deuotione facta aut facienda, nequaquàm: quare facilè culpæ non eſt vllius arguendus Confeſſarius, cùm pauca quædam,eáque toleratu facilia ad expiationem pœnæ pro peccatis commeritæ pœnitenti præſcribit. Enimuerò quod ad æqualitatem deeſt inter vtrumque videtur ſuppleri poſſe per ea bona, quæ vt plurimum fiunt à ſingulis, vel mala quæ iidem ſubeunt, maximè ſi ſunt in ſatisfactionem impoſita: quæ etſi ſint vera,séque Sacerdos cupere indicet,vt bona pœnitentis omniaſint ei loco pœnitentiæ his verbis: *Paſſio Domini noſtri Ieſu Chriſti, & merita Sanctorum omnium,quidquid boni feceris & mali ſuſtinueris,ſint tibi in remiſſionem peccatorum,& augmentum gratiæ,Amen.* Tamen vt ei benè vertat, quidquid vnquam egit, aut pertulit, expedit ad eius ſpirituale commodum,exaggeratiùs hæc illi,ac clariùs à Confeſſario pœnitentiæ nomine indici. Et hæc omnia docet Bauny, vbi ſuprà. Alij verò magis adhærendum eſſe negatiuæ ſententiæ exiſtimant; licèt ego affirmatiuæ cum aliquibus Doctoribus probabiliter adhæſerim *in 3.part. tract.3.reſolut.*47. quidquid aliqui garriant,fateor tamen negatiuam ſententiam eſſe probabiliorem.

An iniungenda ſit pœnitentia ſcrupuloſo frequenter intra eandem horam accedenti ad Confeſſarium?

Reſol. VI.

Affirmatiuam ſententiam docet Stephanus Bauny *in Tholog Morali part.* 1. *tract.* 4. *quæſtione* 25. vbi ſic ait. Quæ pœnitenti cùm primò eſt confeſſus, imperata eſt à Confeſſario pœnitentia in ſatisfactionem culparum,hanc ſecundò eidem intra horam, aut breue aliquod tempus, iterum confitenti iniungi non poſſe. Ratio eſt,quòd diuerſa Sacramenta, partes quoque diſtinctas habere debeant,alioquin diuerſa non eſſent, niſi ſecundùm quid: at Sacramenta hîc non ſunt eadem:

nam peccata noua sunt ad Sacerdotem allata, noua item contritio ad eorum curationem adhibita, diuersa item absolutione sunt remissa: quæ omnia indicant horum Sacramentorum distinctas esse materias numero, formas item differentes, nec easdem absoluendi intentiones: oportet ergo satisfactionem, quæ est pars ad eorũ integritatem necessaria, eamdem non esse. Probatur, cuiusque Sacramenti propriæ sunt partes; ergo & satisfactio: non potest ergo vna eadémque pluribus Sacramentis aptari: danda est ergo toties pœnitentia, quoties à pœnitente Sacramentum pœnitentiæ iteratur. Et hanc sententiam videtur docere Suarez *tom 4. disput. 38. sect. 4.* & clariùs Reginaldus *tom. 1. lib. 7 numer. 12.*

Verùm negatiuam sententiam docet Bonacina *tom. 1. disput. 5. quæst. 5. sect. 3. punct. 2. numer. 3.* vbi ita asserit. Secundus casus, quando scrupulosus intra eamdem horam frequenter accedit ad Cõfessarium, aliquid noui semper confitens: in quo casu Sacerdos potest iniungere pœnitentiam iam aliàs iniunctam: nam opus aliàs debitum potest in Sacramẽtalem satisfactionem iniungi, vt inferiùs explicabo. Hic tamen casus non est propriè exceptio à regula generaliter tradita de obligatione pœnitentiæ iniungendæ, cùm aliqua pœnitentia imponatur. Ita ille. Cui etiam adde Henriquez *lib. 5. cap. 20. numer. 6.* quem sequitur nouissimè Pater Lugo *de Sacram. pœnitent. disput. 25. sect. 4. numer. 50.* Et ratio est, ait ipse, quia Bonifacius VIII. vt refert Gloss. *in Extrauag. Antiquorum, de pœnitent. & remissionib.* reprehendebat Confessarios, qui anno Iubilæi imponebant alias pœnitentias: ergo non curabat, quòd Sacramento deesset illa pars integralis. Eodem modo si infirmo moribundo imponatur pœnitentia solùm implenda, si conualuerit, non videtur Sacerdos peccare mortaliter: & tamen tunc exponitur periculo euidenti Sacramentum ne compleatur: nam per pœnitentiam solùm impositã, & non exhibitam, non completur Sacramentum: ergo deberet sub mortali imponere aliquam pœnitentiam præsentem propter integritatem Sacramenti. Ratio denique à priori est: quia hæc pars solùm requiritur ad integritatem Sacramenti: eo modo, quo punitio requiritur ad complementum iudicij humani: hinc enim fit, quod sicut in iudicio humano non manet iudicium imperfectum ex defectu punitionis, quando reus non iudicatur pœna dignus; sic neque hoc iudicium & Sacramentum manet imperfectum ex defectu punitionis & satisfactionis, quando pœnitens non iudicatur dignus pœna. Ex hoc autem rursùs sequitur, quòd sicut in iudicio humano non peccat grauiter iudex non imponendo aliquam pœnam parui momenti, qua reus erat dignus: sic nec in hoc Sacramento iudex grauiter peccat non imponendo pœnitentiam leuem, quam posset imponere: nam per hoc non deest muneri suo in re graui; sed in complemento quodam leuis momenti, quod deficit Sacramento ob eius culpam. Hucvsque Pater Lugo. Et ex dictis patet responsio ad argumenta Patris Bauny.

An peccet mulier reddendo debitum viro, qui saturandæ libidinis causa coïtum incipit, sed postea, ne sequatur generatio, subtrahit se, & effundit semen extra vas?

Resol. VII.

PEccare mortaliter mulierem in tali casu docet nouissimè Stephanus Bauny *in Theol. Moral. part. 1. tract. 12. quæst. 4.* Eò quòd materiã alterius noxę præbere criminosum sit ac turpe, facit id mulier, cũ se viro substernit nexum postulanti corporum, ad sceleratam explendam libidinem, ac maritalem thorum sacrilega ac infami seminis effusione maculandum: nam si eum à sinu suo repelleret, si à complexu; non peccaret, materiam ergo ei peccati suppeditat, ergo non sine scelere hoc facit.

Secundò culpam æterna morte dignam contrahit, qui matrimonium aliò refert, quàm cuius causa est à Deo institutum; aut in eius vsu, culpæ se periculo obiicit: facit vtrumque mulier, quæ corporis sui copiam connubialis fœderis corruptori, sciens ac volens accommodat.

Age enim, quorsùm mulier in coniugio cum viro conuenit? quorsùm in alienam familiam, paterna relicta domo, amicísque transit? Nempe vt sit mater, nempe vt in prole se, gentémque suam ab interitu vindicet, hanc enim intentionem quidpiam essentialissimum esse in matrimonio scribit D. Thomas *in 4. distinct. 31. quæst. 1. art. 3.*

Et Richardus *distinct. 32. art 4. quæst. 1.* affirmat concubitum coniugalem ordinari principaliùs ad prolem procreandam, quàm ad remedium. A dictamine enim naturæ est, vt vir cubet cum muliere ad conseruationem ipsius naturæ, & sic est bonum prolis. Bonauent. *in 4. distinct. 31. art. 1. quæst. 2.* At finem hunc mulier labefacit, cùm vsum coniugij, ac sui finit dedecore à viro affici, atque in nihilum seminis effusione extra vas redigi.

Nec abest à peccati discrimine, quàm enim est improbabile, eam cùm comprimitur, virique accessum patitur, voluptatis sensum habere nullum? quàm ab omni alienum veri

specie,

ſpecie,illecebroſæ libidinis motu vllo, corpus eius cum pollutionis periculo, non cieri ac tangi? in quam à marito diuulſa ne cadat,cum omni qua poteſt diligentia, curáque contendere debeat,vt(ipſe non dicam)vel mediocriter eruditi intelligunt, ei eiuſmodi motuum cauſam exitiabilem vitandam eſſe. Hucvſque Bauny.

Non deſinam tamen adnotare Baſilium Pontium *de Matrimonio,lib.*10.*cap.*11 *num.*8. docere mulierem in tali caſu reddentem debitum nulli culpæ lethali obnoxiam eſſe: ſic enim aſſerit. An ſi maritus procreandorum liberorum pertæſus,ſatiandæque libidinis appetens, dum ſuam vxorem agnoſcit, tempore conſummandæ copulæ extra vas ſemen effundat,ſeséque ab illa ſeparet,poſſit vxor reddere petenti debitum licitè & ſine culpa. Iudicarũt viri doctiſſimi,vxorem peccare, ſociámque eſſe peccati, atque adeò non poſſe reddere exigenti debitum. Probabant multis argumentis, quæ nullius momenti ſunt, tantum enim probant coniunctionem illam, ſi fieret vtroque conſentiente, eſſe illicitam. Quare ego exiſtimo peccare quidem grauiter virum, & fœminam, ſi de eius conſenſu id faciat:at ſi illa non conſentiat,licitè poſſe reddere, & petere debitum à marito, etiamſi ille perperam redditurus ſit. Ratio deſumpta ex generali doctrina,quam latiùs tradidi *ſuprà lib.*5. Quoties peto actum ab aliquo, quem ille poteſt benè, vel male præſtare, non pecco, neque præbeo cauſam peccati, alter enim ſua maleficia malè facit,cùm rectè poſſit efficere. Hac regula vtimur, vt explicemus licere petere mutuum ab vſurario,quia ille poteſt ſine vſura mutuari:& licitè etiam peti Sacramentum ab excommunicato,qui ſua culpa non abſoluitur:non verò peti poſſe ab illo, ſiue parochus ſit, ſiue non, etiamſi paratus ſit, ſi abſque ſua culpa abſolui non poteſt ab excommunicatione. In eo enim caſu non poteſt rectè actum illum exercere,atque adeò directè cooperor eius peccato. Quæ latiùs *ſuprà lib.*5. proſequuti ſumus. Et quidem ſi vera eſſet illa prior ſententia,non ſolùm non poſſet vxor marito ita prauè affecto debitum reddere petenti, ſed neque ab eo petere: eadem enim militat ratio. Ita Pontius;ſed primæ ſententiæ Bauny adhærent aliqui viri docti de hac re aliàs à me conſulti.

Quærendum eſt etiam hîc obiter (ignoſcant quæſo pudicæ aures; neceſſe eſt enim vt hæc ſciant Confeſſarij) an vir immittens pudenda in os coniugis peccet mortaliter, & affirmatiuam ſententiam docet Fagundez *in Decalogum tom.*2.*lib.*6.*cap.*3.*numer.*19. vbi ſic ait. Si membrum virile in os immittatur,committi ſine dubio peccatum mortiferum videtur, cùm ſit inaudita ſpecies luxuriæ, & pluſquàm contra naturam, ſi ſic dicere fas eſt: deinde quia eſt proximũ periculum conſummandi præpoſterum, & innaturalem coïtum in ore: quare non veniales tantùm huiuſmodi tactus eſſe exiſtimo inter coniuges matrimonio copulatos, ſed mortales omninò, horret enim natura ſimiles libidinis modos, etiam inter ipſos coniuges, cùm nec inter animantes fiant. Ita ille.

Sed aliquis poſſet dicere has ſpurcitias aliud non eſſe niſi oſcula pudendorum,quæ peccata lethalia inter coniuges non eſſe firmarunt Zanardus,Filliucius, & alii penes me ipſum *in* 3. *part.tract.*4.*reſolut.*205. Verùm ego puto hoc non eſſe ſimplex oſculum pudendorum, ſed inceptionem alterius copulæ innaturalis, quam veteres irrumationem vocabant, à ruma, id eſt, mamma ductum vocabulum, cùm mentula tanquàm mammilla ori alterius inſeratur. Vide Martialem *lib.*2. *Epigrammate* 47. & Catullum *Epigrammate* 18. Et ideò ego puto etiam ſecluſo pollutionis periculo virum immittendo membrum in os coniugis mortaliter peccare: nam tunc coniux non oſculatur illud ſimpliciter,ſed irrumat;& ideò hanc circunſtantiam tanquàm ſpeciem mutantem eſſe in confeſſione aperiendam. Vnde ex his refellendus venit Sanchez *de Matrimonio tom.* 3. *lib.* 9. *diſput.* 17. *numer.*5. quem ego citaui *in part.*2. *tract.* 3. *Miſcellan.reſolut.* 37. aſſerens virum immittentem membrum in os vxoris non peccare mortaliter; verùm, vt diximus, à ſententia Fagundez non eſt recedendum.

An Eccleſiæ Romanæ adhuc competat priuilegium præſcriptionis centum annorum?

RESOL. VIII.

NEgatiuè reſpondet Conradus Rittershuſius *in expoſitione Nouellæ Iuſtiniani part.*11.*cap.*1.*numer.*3. vbi ſic ait. Inter alia verò præſcriptionum genera eſt etiam centenaria ſiue centum annorum præſcriptio, quam Imperator *in l.* 23. *vt inter diuinum* (*vulgò eſt l.vltima*) *C.de ſacro ſanct.Eccleſ* conceſſit Eccleſiis, & locis religioſis, ſicut & ciuitatibus. Eamdem præſcriptionem centenariam (quam & ſecularem dicere poſſumus: ſicut Horatius Carmen ſeculare) in honorem Dei conceſſit Imperator Eccleſiis Catholicis omnibus, tam in occidente,quàm in oriente. Nouell.9. cuius hæc eſt inſcriptio in vulgata tranſlatione,ſummam eius complectens vt etiam Eccleſia Romana centum annorum gaudeat præſcriptione: tametſi in quibuſdã Editionibus particula

Etiam omittitur. Ex eius Nouellæ initio obseruetur illustre encomium Romæ, quam Imperator vocat anteriorem, id est, seniorem respectu Constantinopolis, quæ noua Roma dicta est, post translatam eò Imperij sedem, vt & Nouell. 131. *cap.* 2. vocat enim ipsam patriam legum & fontem Sacerdotij, quæ sicut legum originem sortita est, ita etiam Summi Pontificatus apicem obtinuerit. Quod elogium conferendum est cum plurimis aliis, quæ collegit ex variis scriptoribus clarissimus Lipsius in admirandis, seu de magnitudine Romana. Sed hanc centum annorum prærogatiuam priùs concessam Ecclesiis, aliisque venerabilibus locis, quæ enumerantur *tit. Cod. de sacrosanct. Eccles.* postea rursùs ademit iisdem, substituta in eius locum præscriptione 40. annorum Nouellæ 3. quæ correctoria Nouellæ 9. Ideóque rectè sic inscribitur à veteri interprete: hæc constitutio innouat constitutionem, quæ præscriptionem centum annorum venerabilibus locis dederat. Rationem innouationis ipse reddit Imperator dicta Nouell. 3. quam quidem etiam alia constitutione sua tandem confirmat in Nouell. 131. *cap.* 6. pro temporalibus, &c.

Neutro autem loco excipit Ecclesiam Romanam, quasi hæc sola centum annorum præscriptione aliis Ecclesiis denegata adhuc gaudere debeat. Quapropter malè Irnelius *in fin. Authent. quas actiones C. de sacrosanct. Eccles.* à generali illa constitutione de tempore actionum, siue præscriptione 40. annorum Ecclesiis, aliisque locis sacris competente, excepit Ecclesiam Romanam, his verbis: Sola Ecclesia Romana gaudente centum annorum spatio, vel priuilegio. Quæ verba, cùm neque in fonte Nouell. 3. neque in Nouell. 131. extent, non debuit ipse eam clausulam de suo infarcire. Non enim plus esse debet in transumpto, quàm in originali, neque sine crimine falsi hoc facilè fieri potest, vt plus in illo ponatur, quàm in hoc contineatur. Videatur Cuiacius non solùm *in dicto tract. de diuersis temporum præscriptionibus & terminis cap.* 31. Sed etiam *l.* 5. *obs. cap.* 5. *item in recitationibus ad cap.* 13. *ad audientiam, & cap.* 14. *extra de præscriptionib.* Item D. Giphanius *ad l. vt inter diuinum, & Authent. quas rationes C. de sacrosanct. Eccles.* Item Art. Pinellus *ad Authent. nisi triennalis numer.* 57 *C. de bon. matern.* Et si autem hæc ita sunt: tamen Andræas Fachinæus *lib.* 8. *controuers. cap.* 3. *pag. mihi* 158. strenuè propugnat pro Ecclesia Romana, eique centum annorum priuilegium adhuc etiam ex Iustiniani mente competere contendit, (quod non credo) & Irnerium defendit: sed ipsius rationes tanti apud me non sunt, vt à Cuiacio, Pinello, & Giphanio, aliisque propter eas discedam. Hucvsque Rittershusius.

Sed iste Author semper infensus Romanæ Ecclesiæ meritò relinquendus est, & ideò adhærendum puto sententiæ affirmatiuæ. Vnde aduersus Rittershusium præter Fachinæum opponam alium doctum Iurisconsultum Petrum Gudelinum *de iure nouissimo lib.* 6. *c.* 13. vbi sic ait. An etiam restrictio hæc pertinet ad Ecclesiam Romanam? Sic putauit Cuiacius auctoritate Iuliani, aliorúmque quorumdam veterum interpretum *obseruat. lib.* 5. *cap.* 5. verùm id aliter accepit Irnerius dicens Romanam Ecclesiam præ cæteris frui annorum centum præscriptionis priuilegio *dicta Authent. quas actiones C. de sacrosanct. Eccl.* quasi posteriores constitutiones non sustulerint Nouellam Iustiniani nonam, eaque, vt titulus præse fert, præsertim ad Romanam Ecclesiam spectarit. Consentit ius Pontificium aduersùs cæteras Ecclesias præscriptionem annorum quadraginta probans *cap. de quarta, cap. illud, cap. quia de præscriptionibus.* Sed aduersùs Romanam non nisi centum *cap. ad audientiam, cap. cùm nobis, & cap. si diligenti in fine eod. titul.* Meritò, cùm hæc sit caput omnium Ecclesiarum, & in ea apex Summi Pontificatus, *dicta Nouell. 9. in princip.* Ita Gudelinus.

Dicendum est igitur, quòd cum Iustinianus *in Auth. constitutio collat.* 8. se ipsum expressè corrigendo admittat generaliter contra Ecclesias 40. annorum præscriptionem, abrogato penitus centenariæ præscriptionis priuilegio, hæc nouior decisio non procedat in Ecclesia Romana, sed solùm in aliis Ecclesiis: quasi lex noua loquens generaliter non trahatur ad casum Ecclesiæ Romanæ anteriori lege specialiter prouisum iuxta Gloss. *in l. sciendum ff. qui satis dare cogantur.* Et ideò Irnerius Ordinator Authenticarum hoc ita intelligens post dictam legem finalem *C. de sacrosanct. Eccles.* adiecit Authenticam, *quas actiones*, per verba expressè in aliis Ecclesiis quadragenariam præscriptionem admittentia, in Ecclesia verò Romana sola centenariam. Inde etiam emanauit, vt posteriori quoque iure Pontificio eadem retenta opinione expressè & sine vllo dubio referatur contra Ecclesiam Romanam non sufficere, nisi centenariam præscriptionem: contra alias verò quadragenariam præscriptionem sufficere *cap. de quarta, cap. ad audientiam de præscriptionibus.* Ita vt iure Canonico attento hoc sit penitus indubitatum. Vide præter alios nouissimè Trullench. *in Decalogum tom.* 2. *lib.* 7. *cap.* 4. *dub.* 7. *num.* 5.

Notandum est etiam hîc obiter contra Supremos Principes & Reges non dari nisi præscriptionem centum annorum. Ita Alexand. *consil.* 84. *num.* 2. *cum Apostill. lib.* 1. *& consil.* 24. *num.* 24.

num. 14. *ad fin. lib.* 5. Oſaſcus *deciſ.* 69. *num.* 13 Crauett. *de antiquitat. tempor. part.* 4. *cap. Abſolut. different. quæſt.* 6. *numer.* 22. *& quæſt.* 9. præſertim *numer.* 36. & poſt Decian. *dicto conſilio* 124. *numer.* 44 *lib.* 1. Fachina *controuerſ. iuridic. lib.* 8. *cap.* 3. *verſiculo quod attinet.* Eadem eſt reſolutio ac de Republica non agnoſcente Superiorem. Socinus *conſil.* 86. *numer.* 12. *in fine cum ſequent. lib.* 1. Menoch. *conſil.* 1101. *num.* 44. Surdus *deciſ.* 1. præſertim *ſub num.* 2. *num.* 7. *& num.* 8. *& num.* 9. *ex leg. vltima C. de ſacro ſanct. Eccleſ.* Vveſembec. *conſilio* 5. *in initio* 5.

An, ne crimen ſocij manifeſtetur in confeſſione, obligetur pœnitens adire alium Confeſſarium, cui confitendo in cognitionem complicis venire non poſſit?

Resol. IX.

ETiam ſtando in opinione, quòd pœnitens poſſit & debeat explicare in confeſſione Complicem ſui peccati, adhuc ad caſum propoſitum affirmatiuè reſpondent Doctores. Ita Ioannes Vvigers *de Sacram. in ſupplem. ad* 3. *part. quæſt.* 9. *art.* 2. *num.* 15. Vaſquez *in* 3. *part. tom.* 4. *quæſt.* 91. *art.* 2. *dub.* 3. *num.* 1. Conich *de Sacrament. diſput.* 7. *dub.* 9. *num.* 88. Valboa *in cap. omnis de pœnitent. verb. fideliter num.* 63. & alij communiter: quia ſic confitetur integrè, & Confeſſarius in ſuſpicionem perſonæ Complicis non venit.

His tamen non obſtantibus, non deſinam hîc adnotare Patrem Fagundez *in præcept.* 2. *Eccleſiæ lib.* 5. *cap.* 1. *num.* 3. negatiuam ſententiam docere: aſſerit enim in tali caſu non eſſe præceptum, ſed conſilium, quòd pœnitens alium Confeſſarium quærat, qui in ſuſpicionem Complicis venire non poſſit, quia ſi aliquod præceptum adeſſet, eſſet præceptum diuinum de conſeruanda, ac tuenda fama Complicis, quam putat in caſu, de quo loquimur, non periclitari.

Sed meritò aduersùs illum inſurgit nouiſſimè Pater Lugo *de Sacrament. Pœnit. diſput.* 16. *ſect.* 7. *num.* 392. quia pœnitens aliter faciendo abſque cauſa infamat proximum, cùm poſſit adire Confeſſarium cui perſona Complicis ignota ſit. Et ideò poſſet aliquis dicere ad reſtitutionem famæ teneri, cum ſine rationabili cauſa manifeſtauit Complicem: poterat enim, vt ſuppono, ſine vllo incommodo alium Confeſſarium petere; & ideò non ſolùm peccauit contra charitatem ſed etiam contra iuſtitiam. Erit autem, vt optimè obſeruat Lugo *vbi ſupra num.* 418. aptior modus reſtituendi, ſi extra confeſſionem dicatur Confeſſario ſub eodem ſigillo: Erraui, dum tibi vnum Complicem pro alio dixi, quem errorem ſi potuerit Confeſſario apparentibus rationibus perſuadere non mentitum; cùm reuera errauerit, illum Complicem, quem non debebat manifeſtando. Et in caſu, quòd impoſſibilis, vel inutilis eſſet talis famæ reſtitutio, ſemper tamen pœnitens tenebitur impedire, vel reſarcire omnia damna extrinſeca, quæ ex tali manifeſtatione iniuſta Complex patietur. Ita Lugo ſatis quidem probabiliter: ſed vt verùm fatear, ſi opinio illa Caietani eſſet probabilis, nempè manifeſtare crimen vni vel alteri, qui pro ſua prudentia ſuppreſſuri ſint ſilentio, non eſſe peccatum mortale, probabiliter excuſaretur talis pœnitens à famæ reſtitutione; ſcio P. Lugo *n.* 395. dictam Caietani opinionem falſam vocare: tamen probabilem ego puto, & illam me citato tanquàm probabilem admittunt hi omnes videlicet, Stephanus Bauny *in Theolog. Moral. tract.* 4. *quæſt.* 15. *dub.* 8. Baſſeus *in Floribus Theologiæ Practicæ verb. detractio* 1. *numer.* 11. & Zambellus *in Repertorio Morali, verb. fama num.* 10. præter alios, quos ego alibi adduxi: quibus adde Cœleſtinum *in Compend. Theolog. Moral. tract.* 10. *cap.* 2. Concedo tamen ſententiam Patris Lugo contra Caietanum eſſe probabiliorem, quam nouiſſimè ſuſtinet Ioannes Vvigers *de iuſtit. & iur. tract.* 4. *cap.* 1. *dub.* 4. *num.* 16. & Ægidius Trullench *in Decalogum tom.* 2. *lib.* 7. *cap.* 10. *dub.* 11. & Fagundez etiam *in Decalogum tom.* 2. *lib.* 8. *cap.* 2. *num.* 24.

An qui priuatim recitat diuinum officium, ſufficiat vocem formare labia mouendo, etiamſi à ſe ipſo audiri non poſſit?

Resol. X.

AFfirmatiuam ſententiam docet Bonacina *de horis Canonicis diſput.* 1. *quæſt.* 3. *punct.* 1. §. 1. *num.* 23. Zambellus *in Repertorio Morali verb. officium num.* 11. & nouiſſimè *in ſuis eruditiſſimis Commentariis ad Decalogum.* Ægidius trullench *tom.* 1. *lib.* 1. *cap.* 7. *dub.* 11. *num.* 9. vbi ſic ait. Quæres, quæ vox ſufficiat in eo, qui priuatim recitat; an talis vt ab aliis exaudiri poſſit. Reſpondeo ſatis eſſe vocem formare labia mouendo, etiamſi à nemine, neque ab ipſo proferente audiri poſſit: quod tanquàm probabile & tutum admittendum cenſeo, non tantùm propter ſcrupuloſos, ſed abſolutè quoad omnes: quia huiuſmodi verè vocaliter orant, vt comprobat ferè communis fidelium vſus; nullo enim præcepto, aut iure probatur: quia præceptum non ad audiendum, ſed ad dicendum obligat: Et ex alia parte

oratio

oratio ore & voce fieri poteſt, etiamſi non audiatur ab ipſo recitante. Denique ſequeretur ſurdaſtros teneri officium altiſſima voce recitare, aut dici orationem vocalem non facere. Ita Trullench. cui etiam adde inſtructionem Ordinandorum editam iuſſu Illuſtriſſimi Martini Real pro Archiepiſcopatu Hiſpalenſi *part.* 5. §. 2. *numer.* 18.

Sed ego hanc ſententiam *in part.* 1. *tract.* 12. *reſolut.* 11. cum Filliucio pro ſcrupuloſis libenter admiſi: ſed non videtur abſolutè pro omnibus admittenda, quicquid aſſerant Bonacina & Trullench, quia vox debet eſſe audibilis; ergo ſaltem ab ipſo orante: & phyſicè loquendo vix poteſt formari vox, quæ ab ipſo loquente ſecluſis impedimentis audiri non poſſit. Dicendum eſt igitur eſſe neceſſarium verba ita diſtinctè, & clarè proferre, vt te ipſum audire poſſis: quia verba quæ auditu percipi non poſſunt, impedimentis ſecluſis, non videntur verba: ſed quidam motus in gutture, ſeu inter dentes facti, qui potiùs ſunt inchoatio verborum, quàm verba.

Nec valet dicere, quòd Eccleſia ſolùm præcipit, vt voce oretur, non autem tanta, vel tanta: Nam reſpondeo Eccleſiam quidem non præcipere, vt oretur voce tanta, vel tanta; velle tamen, vt oratio ſit ſenſibilis vel vocalis, vt ſaltem ab illo percipiatur, qui illum recitat: quod ſatis colligitur, dum paſſim in Conciliis inculcatur officium diſtinctè recitandum, vt in Tridentino *ſeſſ.* 24. *cap.* 12. & non in gutture, vel inter dentes, vt ait Concilium Baſileenſe *ſeſſ.* 21. §. 2. Et vt dictum eſt vix ac ne vix quidem fieri poteſt, vt quis vocem articulatè vocalibus plectris lingua, aut dentibus formet, vt illam non percipiat, niſi fortè fuerit ſurdus. Et cùm Eccleſia præcipiat vocem ſenſibilem, qua homo exteriùs ſignificet ſe orare, dicendum quòd hoc non ſignificabit, niſi ſaltem ſeipſum orantem audiat. Ergo hoc neceſſarium eſt, vt ſcire poſſit ſe præcepto Eccleſiæ ſatisfeciſſe. Vnde ex his corruunt ea, quæ locis citatis aſſeruit ex Azorio, Bonacina, & Trullench. Et ideò noſtram ſententiam præter Doctores citatos *vbi ſuprà in reſolut.* 11. tenet Oliuerius Bonartius *de Horis Canonicis lib.* 2. *cap.* 28.

Nota quòd ex his venit reiicienda opinio Ioannis Medinæ *Cod. de orat. quæſt.* 7. vbi docet vocem priuatim & per ſe ſolum recitantis debere eſſe tam claram & diſtinctam, vt aſſiſtentes eam audire ceſſante alio impedimento poſſint: ſed hoc non eſt verum: nam ſufficit, vt dictum eſt in recitatione officij vocem ita eſſe depreſſam, vt ſolùm recitans ſeipſum poſſit audire.

***

An Clericus vel Religioſus conducens agros alienos teneatur ſoluere gabellam ex fructibus inde perceptis?

RESOL. XI.

AFfirmatiuè reſpondet Bonacina *tom.* 2. *diſput.* 2. *de reſtitut. quæſt.* 9. *punct.* 2. *num.* 4. vbi ſic ait: Clerici non tenentur ad ſoluenda vectigalia emendo vinum, & panem ad ſui vel familiæ ſuſtentationem. Idem dicendum ſi vendant fructus perceptos ex propriis agris: ſecus ſi eos percepit ex alieno agro, quem conduxit, & coluit per operarios, vt fructus inde perceptos venderet: hoc enim eſt genus negotiationis vetitum Clericis. Ita Bonacina, qui citat Leſſium, & Molinam cum Quaranta.

Sed non definam hîc adnotare contrariam ſententiam tanquam probabilem admittere Ægidium Trullench *in Decalogum tom.* 2. *lib.* 7. *cap.* 12. *dub.* 5. *numer.* 14. quia in rigore talis Clericus non poteſt dici negociator: & ideò idem Trullench. *loco citato c.* 20. *dub.* 19. *num.* 8. ſic ait. Nota Clericis tantùm prohiberi negociationem propriè dictam, quæ dicitur lucratiua. Vnde poſſunt vti negociatione artificioſa, id eſt, qua res arte mutatur, & ſic venditur: quia hoc potiùs eſt artificium, quàm negociatio. Vnde licèt Clerico emere iumenta, vt nutrita & meliorata vendant cum lucro, ſecluſo tamen ſcandalo. Item oues emere ac nutrire, ex quibus vendat caſeos, agnos, &c. Denique poterit Clericus emere quodcunque genus rei, quod nouerit ſua arte meliorandum, vt illam in melius mutatam carius, & cum lucro vendat. Item & agrum conducere, & per operarios colere, & fructus vendere: hoc namque non eſt negociatio. Ita Trullench. Sed videtur non eſſe diſcedendum à prima ſententia, quam nouiſſimè tenet Ioannes Vvigers *de iuſtitia & iure in* 2. 2. *tract.* 5. *cap.* 5. *dub.* 2. *n.* 7. quia licèt, vt ait ille, hoc non ſit propriè negociari, tamen expreſsè eſt Clericis interdictum, vt patet *ex cauſ.* 21. *quæſt.* 3. *can.* 1. & 3.

An quis tuta conſcientia poſſit detinere rem, quam iuxta leges præſcripſit, ſi poſteà cognoſcat fuiſſe alterius?

RESOL. XII.

NEgatiuam ſententiam docuit nouiſſimè Cyprianus Regnerus *de iniuſtitia quarumdam legum Romanarum lib.* 1. *cap.* 11. eo quòd omne illud, quod fit ſine bona conſcientia

tia & fide, Deo placere non poſſit. *Roman.* 4. *verſ.* 23. *Hebr.* 11. *verſ.* 6. Secundò quòd dicto Chriſti omnes leges ciuiles reuocatæ ſint ad æquitatem naturalem pariter omnibus inſculptam. *Matth.* 7. *verſ.* 12. Quando igitur ſacræ literæ approbant ordinationes politicas, eas tantùm approbant, quæ iudicio rationis, quod noſtris mentibus tanquàm dedicatum aliquod ſimulachrum diuinæ iuſtitiæ inditum eſt, congruè reſpondeant. Iam autem qui poſt præſcriptionem comperit rem eſſe alienam, verſatur in mala fide: nouit enim naturalem dictitare rationem, neminem cum alterius detrimento debere fieri locupletiorem *l.* 206. *ff. de Regul. iur.* ergo nec tutus in conſcientia. Quæ cùm ita ſe habeant, non video quo pacto iudex exterioris fori Dominum agentem repellere poſſit, & malæ fidei poſſeſſorem defendere. Num igitur iudici placebit, quod Deo diſplicet? Miniſtérne erit ſupra herum ſuum? homóne Deo ſapientior? *Matth.* 10. *verſ.* 14. Poſsúntne iudex exterioris fori, & iudex interioris de eodem contraria iuſtè pronunciare? Huc vſque Regnerus cui etiam adde Henningum Arniſæum *de iure Maieſtatis lib.* 1. *cap.* 2. *numer.* 5. vbi ſic ait. Habet omnis præſcriptio aliquid iniquum, quod vergat contra naturalem, & poſitiuam iuſtitiam: & ſic conſiſtit quidem in iure bono, ſed non æquo, cùm tueatur aliquem contra verum dominum rei, & locupletet eum cum aliena iactura. Suſtinetur autem ſolis his ratiunculis, vt homines ad res ſuas cuſtodiendas reddantur attentiores: quomodo & Lacedæmonij ſua furta probarent, ne dominia rerum incerta fiant: quas omnes rationes notandum in foro ciuili aliquid veriſimilitudinis habere, apud conſcientiam verò neminem excuſare, quia peccatum non excuſant in ipſo animo, ſed tantùm in Republica Ita Arniſæus.

Sed hi auctores malè olent: & licèt cum ipſis ſentiat Ioannes Vankel *in regula poſſeſſor. de Regul. iur. in* 6. *& ibi.* Ioan Andræas, Alciatus, *de quinque pedum præſcriptione* 33. *&* 50. Corneus *lib.* 3. *conſil.* 252. *numer.* 4. & alij quos citat Valboa de Magreuejo *in cap. vigilanti de præſcript. num.* 35. Tamen ipſe meritò *num.* 38. affirmatiuam ſententiam tenet. Dicendum eſt igitur completa præſcriptione, ſi poſteà ſuperueniat rei alienæ ſcientia, præſcribentem neque in foro exteriori, neque in foro conſcientiæ ad vllam reſtitutionem teneri.

Et ratio eſt quia per legitimam præſcriptionem non tantùm adimitur priori Domino actio in foro externo, ſed etiam dominium ſecundùm legum diſpoſitionem illi tollitur, & in præſcribentem transfertur, vt clarè probari poteſt *ex l.* 3. *ff. de vſurp. & vſucap.* vbi vſucapio definitur eſſe adiectio (ſiue, vt alij legunt, adeptio) dominij per continuationem poſſeſſionis tempore legibus definito. Neque Canones in eo vſquàm reprehendunt, aut corrigunt ius ciuile, quàmuis præſcriptionem cum mala fide tollant: quin potiùs videntur idipſum omnino ſupponere & approbare, quando iuxta illam legum diſpoſitionem iudicant, & iudicari volunt, vt patet *ex cauſa* 16. *quæſt.* 3. *per diuerſos Canones*: Et *in cap. Sanctorum de præſcript.* ait Pontifex, ſe irrefragabiliter confirmare, vt omnes poſſeſſiones ad ſingulas prouincias ſuorum Confratrum pertinentes, à quibus per 30. annos poſſeſſæ ſunt, quietè & ſyncerè perpetuò teneantur: quod eodem titulo in aliis capitibus indicatur. Ergo quando legitima præſcriptio eſt abſoluta, licèt præſcribens poſtmodum intelligat rem fuiſſe alterius, poterit tamen eam ſibi tutò retinere. Probatur conſequentia, quia res illa iam in eius tranſiuit dominium, ita diſponente Imperatore, aut aliis Superioribus, qui poteſtatem habent dominium ab vno transferendi in alterum, quemadmodum propter delicta, ita & ex aliis iuſtis cauſis bonum publicum concernentibus. Quòd ſi res in præſcribentis tranſierit dominium, nulla eſt ratio dicendi, quòd non poſſit eam nunc tuta conſcientia retinere.

Vnde ex his patet reſponſio ad ea, quæ in contrarium adduxerunt Regnerus, & Arniſæus, & ad id quod ex lege naturali locupletari quis non debeat cum alterius iniuria, & iactura. Reſpondeo quod Regula iuris allegata ſic accipienda eſt, quod nemo locupletari debet cum alterius iniuria, aut iactura, iniquè ſcilicet illata: non autem quòd nullo modo id fieri poſſit cum alterius iactura. Nam qui ludis licitis, aut ſpõſione, aut certamine debitis circunſtantiis veſtitis lucrum faciunt, locupletantur cum iactura aliorum, nec tamen ad reſtitutionem obligantur.

Ex his etiam infertur contra Adrianum *in* 4. *de reſtitut.* & Medinam *Cod. de reſtitut. q.* 18. aſſerentes aliquando præſcriptione transferri dominium, non autem ſemper: ſed tunc ſolùm quando interceſſit prioris Domini negligentia notabiliter culpabilis: & proinde tunc, non autem aliàs poſſe detineri rem præſcriptam, ſi poſteà conſtet fuiſſe alterius. Fundamentum horum eſt, quòd leges & Canones videantur ſubinde iudicare præſcriptionem eſſe inductam ad excutiendam dominorum ſegnitiem in rebus ſuis curandis, vt poteſt colligi *ex cap. vigilanti, de præſcript.* ac proindè volunt in pœnam negligentiæ eſſe introductam. Quare vbi non eſt grauis negligentia, exiſtimant eam non procedere in foro conſcientiæ, quia ceſſante cauſa ceſſat effectus.

Sed

Sed opinio iſta eſt ſingularis, & parum ſolida, aut probabilis: quod enim ad fundamentum iſtud attinet. Reſpondeo præſcriptionem non eſſe introductam ſaltem principaliter ad tollendam negligentiam prioris Domini, minùs ad eam puniendam: ſed ob alias cauſas maioris momenti, ex quibus etiam leges præſcriptionis iuſtificari ſolent: quarum in primis vna principaliter indicatur *in l. 1. ff. de vſucapionib.* vbi ſic habetur. Bono publico vſucapio introducta eſt, ne ſcilicet quarumdam rerum diu & ferè ſemper incerta dominia eſſent. Altera huic affinis, & eſt quaſi huius finis, vt contentiones & lites in Republica vitentur, & aliquando finiantur, vt dicitur *l. vltima ff. pro ſuo*, vbi conceſſa dicitur vſucapio, vt aliquando litium eſſet finis.

An Parochus qui nunquam vel rarò concionem habet ad populum, peccet, etiamſi in ſua Parochia non deſint Concionatores?

Resol. XIII.

Reſpondent aliqui recentiores non excuſari à peccato, dum legitimo impedimento non detinetur. Ratio eſt: tum quia iure diuino Parochi tenentur concionari: tum quia Tridentinum Concilium determinat tempus, quo Parochi teneantur per ſe, vel ſaltem per alios concionari, ſi legitimè impediti fuerint: ſi ergo nullo rationabili impedimento laborent, non videntur oneri ſuo ſatisfacere, ſi per ſe ipſos non concionentur.

Alij verò putant excuſari: quia qui per alium facit, per ſe ipſum facere videtur & cenſetur: tum quia populus nullum patitur detrimentum, & ipſius neceſſitati ſufficienter occurritur, alio concionem habente, vt ſuppono.

Mihi dicendum videtur ſatisfacere obligationi iuris diuini, vt patet ex rationibus pro ſecunda ſententia allatis, modò Concionatores apti ſint & idonei, ſufficientérque occurrant neceſſitatibus populi indigentis prædicatione verbi Dei: non verò videntur ſimpliciter ſatisfacere obligationi iuris humani, quo decernitur, vt Parochi ſolùm per alios Concionentur ſi legitimo detineantur impedimento. Et hæc omnia docet Bonacina *tom. 2. diſput. 5. quæſt. vnica, punct. 2. num. 29.* qui vt vides tenet Parochum in noſtro caſu ſatisfacere obligationi iuris diuini, non autem iuris humani, Concilij videlicet Tridentini.

Sed ſi hæc opinio eſſet vera ferè omnes Parochi hodie obligationi Concilij minimè ſatisfacerent: ideò puto cum Ægidio Trullench *in Decalog. tom. 1. lib. 3. cap. 1. dub. 4. numer. 15.* in noſtro caſu Parochum, qui nunquàm aut rarò Concionem habet ad populum, eò quòd in eius Parochia non deſint Concionatores, ſatisfacere non ſolùm obligationi iuris diuini, ſed etiam iuris humani. Et ratio eſt, quia hæc videtur mens Concilij: ſi quidem populus tunc nullum ſalutis patitur detrimentum. Ergo, &c.

An in Bulla Gregorij XIII. de datis & promiſſis in Romana Curia, ſub nomine Gratiarum includantur abſolutiones, indulgentiæ, diſpenſationes, beneficia & aliæ gratiæ, quæ ſolo verbo perficiuntur?

Resol. XIV.

Reſpondet affirmatiuè ex Nauarro Bonacina *tom. 3. de cenſur. diſput. 2. quæſt. 3. punct. 31. num. 2.* Molin. *de iuſtit. tom. 1. tract. 21. diſput. 42.* & Azorius *part. 3. lib. 12. cap. 24. q. 6.* vbi ſic ait. Pontificia conſtitutio intelligit nomine gratiæ & iuſtitiæ, quicquid per litteras Apoſtolicas, Diplomata, ſiue Bullas, & Breuia Pontificia gratiosè conceditur: quæ itidem per ſolam ſignaturam in ſolo verbo, vel viuæ vocis oraculo concedi ſolent: cuiuſmodi ſunt multæ abſolutiones diſpenſationes, indulgentiæ, facultates & priuilegia: nam in Conſtitutione dicitur. *Per litteras Apoſtolicas & quibuſcunque aliis modis.* Ita ille.

Non deſinam tamen hîc adnotare Gabrielem Lotherium doctiſſimum Iuriſconſultum Romanæ Curiæ *de re beneficiaria lib. 3. quæſtione 32. num. 26. & ſequentib.* docere ſub nomine Gratiæ in dicta Bulla Gregoriana non contineri gratias extra materias contentioſas, vt diſpenſationes, abſolutiones, beneficia, penſiones & ſimilia: & probat reſtrictionem illam ad cauſas appoſitam in Bulla, & ſic ad materias contentioſas non diffundi per verba ſequentia, *ſeu aliàs per litteras Apoſtolicas:* quaſi cauſæ & iudicia, non etiam per litteras Apoſtolicas expediri conſueuerint, immò plurimæ ſic deciduntur, & expediuntur: quæ omnia probat ipſe Lotherius *vbi ſuprà.* Cuius ſententia ſi eſſet probabilis multi in pœnas dictæ Conſtitutionis non incurrerent: recognoſce illum, & non pigebit. Sed prima ſententia Nauarri eſt communis, quam approbat ſtylus Pœnitentiariæ, & Romanæ Curiæ, & ideò ab illa non eſt recedendum.

***

An

An cùm quis cubitum iret, ori ſaccharum impoſuit: & neſcit poſteà an ante mediam noctem liquefactum fuerit, poſſit adhuc Miſſam dicere, aut Euchariſtiam ſumere?

Resol. XV.

QVia caſus eſt frequentiſſimus, pro affirmatiua ſententia ego *in part.* 1. *tract.* 13. *reſolut.* 51. adduxi ex inclyta Dominicanorum familia Tabienam & Bartholomæum ab Angelo: quibus nouiſſimè addo, ex Societate Iesv Stephanum Bauny *in Theolog. Moral. part.* 1. *tract.* 10. *quæſt.* 22. vbi ſic ait. An pro ieiuno ſit habendus, proindéque ad Euchariſtiam idoneus, qui pridie eiuſdem diei, quo eam ſumpturus erat, cùm cubitum iret, ori ſaccharum impoſuit, ad faucium raucedinem tollendam, maximè ſi neſcit certò, ex tali ſubſtantia, ecquid reſidui aliquid ori ac palato adhæſerit poſt mediam noctem, quod calore ac halitu liquefactum in ſtomachum penetrauerit.

Mihi ea mens eſt, ac ſententia, eiuſmodi rebus ieiunium non ſolui, conſequenter ſumptionem Euchariſtiæ non impediri: ita iudicandi auctores habeo viros eruditos ac graues, nec ſecus in hac controuerſia ſenſiſſe video Theologos, qui ea de re diſſerunt *in* 3. *part. D. Thomæ:* neque aliter Summarum ſcriptores. Tabiena enim ſcribit his verbis *verb. Communicare* §. 49. id quod præterito die intra os eſt ſumptum, etiamſi data opera deglutiatur in ſequente, non ſoluit ieiunium naturæ, neque impedit perceptionem Euchariſtiæ. Quod Tabiena ait, affirmat quoque Bartholom. ab Angelo *in Exam. Confeſſar. Dialog.* 4. §. 214. *littera A.* Quod dictum eſt, inquit, de ſaliua & de reliquiis cibi, & huiuſmodi, dicendum eſt de eo, qui ſerò accipit aliquid in ore pro voce, vel pro alio, quod remanet, non enim venit ab extrinſeco poſt mediam noctem, nec propter hoc ille non eſſet ieiunus. Ita ille. Ad horum authorum teſtimonia accedit & ratio. Solui non poteſt ieiunium, niſi ſumptione rei alicuius externæ, idque eo die, quo ad refectionem, aut voluptatem accipitur, ſecundùm Palud. Gabriel & Durand. quod & probatur. Cibi reliquiæ, quæ adhæsêre palato ac dentibus, cùm poſtridie eius diei, quo ſunt ſumptæ, deglutiuntur ab homine, omnium opinione non faciunt, vt Euchariſtia cenſeatur indignus, quia ieiunus eſt, cuius rei cauſa haud dubiè non eſt alia, quàm quia eo die, quo ad communionem acceditur, non ſunt prædictæ cibi reliquiæ in os illatæ: at facit pro opinione præſenti hæc ratio. Ergo, &c. Hucvſque Bauny.

His tamen non obſtantibus licèt ſupradictæ rationes, quas affert Bauny, fuerint vbi ſuprà à me adductæ, adhuc negatiuæ ſententiæ, ego adhæreo, cùm ſit communis teſte nouiſſima inſtructione Hiſpalenſi *pro ordinandis parte* 5. §. 9. *n.* 2. quia aliquid ſacchari, quod paulatim poſt mediam noctem atteritur, & deglutitur, non eſt annumerandum inter reliquias cibi, ſed eſt verus cibus: & quædam ſucceſſiua manducatio, quæ ex parte fit eo ipſo die. Et ita hanc ſententiam præter Doct. quos citaui *dicta reſolut.* 5. tenet etiam Fagundez *in præcept.* 3. *Eccleſiæ lib.* 3. *c.* 5. *n.* 16. Perſicus *de offic. Sacerd. lib.* 1. *c.* 3. *dub.* 6. *n.* 60. Et nouiſſimè Ioannes Vvigers *de Sacram. in* 3. *part. D. Thom. quæſt.* 80. *art.* 8. *num.* 37.

An capti in bello habito inter Chriſtianos licitè poſſint redimi: & in conſcientia teneantur ſoluere pretium promiſſum ſuæ Redemptionis?

Resol. XVI.

CAſus eſt multùm practicabilis præſertim in his noſtris ærumnoſis temporibus, & affirmatiuam ſententiam tenet Aluarus Valaſcus *tom.* 1. *conſult.* 30. *numer.* 4. & 5. Quia licèt captus in bello inter Chriſtianos non efficiatur ſeruus capientis iuxta Bart. & alios *in dicta l. hoſtes:* benè tamen tenetur pretium redemptionis, ſeu relaxationis ſuæ perſoluere, & vſque ad perfectam ſolutionem retineri, & illud pretium Græci appellant λύτρον à λυτρόω, quod eſt redimo, vnde λυτρότης redemptor, Galli autem appellant, Rançon, ita Ioan. de Terra *dicto tract. contra Rebelles Regum* 3. *tract. art. vlt. concluſ.* 27. Guilliel. *de Cun. cap. Raynutius, verb. & vxorem, num.* 824. *de teſtament.* Boer. *in titul. de conſuetud. iur. & ſtat. perſon.* § *ſequitur.* Rebuff. *in dicta l. hoſtes pag.* 641. & nemine relato Couar. *in alleg.* §. 11. *numer.* 6. Et ita fuit ſeruatum in quibuſdam, qui capti fuerant, quo tempore aggreſſa & debellata eſt Ciuitas Olyſſiponenſis Metropolis Regni Luſitaniæ, ab eodem exercitu expulſis rebellibus, qui eam nitebantur propugnare: Pecunias enim, quas capti pro ſe dederunt, vel promiſerunt, non potuerũt à militibus capientibus repetere. Et vt audiui à viris probatæ fidei, qui multas regiones peragrarunt, idem in Germania, Flandria, Gallia, Italia, & pleriſque aliis Chriſtianorum Regionibus, quando inter eos bella geruntur, & quando bellum eſt iuſtum, captis talia poſſe imponi ſcriptum reliquit Bald. *in l. nam & Seruius ff. de negot. geſt.* &

tradit Rebuff. vbi ſuprà, qui ait huiuſmodi pretium redemptionis cedere lucro capientis, vel capientium inter eos diuidendum: dum tamen non excedat millia decem, quia tunc pertinet ad Principem, cuius eſt liberalitatem ſuam capientibus exhibere, vt per Boer. *deciſ. Burdegal. quæſt.* 178. *incip. an licitum*, *col.* 1. Et refert ita in ſuo Senatu in facti contingentia fuiſſe decretum. Ait enim Rebuff. hoc caſu regulandum eſſe pretium redemptionis ex qualitate & diuitiis perſonæ captæ. Ex quo ſatis colligitur milites capientes poſſe cogi à iudicibus exercitus pro pretio ſic regulato captum relaxare, etiamſi nolint, nec poſſe adſtringere huiuſmodi captos, vt ſibi ſeruitutem ſeruiant: cùm non ſint ſerui: ſed interim detenti quouſque ſe redimant. Quamuis autem hæc Doctorum traditio, quòd Chriſtiani in bello capti à Chriſtianis teneantur ſe redimere, & poſſit licitè pretium recipi iure belli, vt ipſi dicunt: Ego nunquàm tale ius belli inueni in legibus Cæſareis, nec ipſi allegant. Vnde intelligo de iure conſuetudinario in bellis Chriſtianorum id fieri: quæ conſuetudo non eſt improbanda, quia inuenta ad euitandum maius malum; vt milites allecti ſpe pretij captiuorum, potiùs eos ſeruent, quàm interficiant. Hucvſque Aluarus Valaſcus.

Sed aduersùs Luſitanum alius Luſitanus inſurgit, & is eſt Benedictus Ægidius *in l. ex hoc iure ff. de iuſt. & iur. part.* 1. *cap.* 1. *numer.* 7. vbi ſic ait. Secundùm aliquos ſic capti retineri ſolent, & præſtita pecunia dimitti: quod ius conſuetudine defendit Valaſchus, vt etiam ſecundùm illud pro promiſſo redemptionis pretio conueniri poſſint coram iudice, qui capti fuerunt. Mihi quidem probabile non videtur ex promiſſione tali actionem oriri, quando captus ob hoc ipſum captus proponeretur, vt redemptionis ſuæ pretium daret. Etenim ſecundùm prædictam conſuetudinem cum communi Doctorum traditione capientis non ſit, nec hoc ius capturæ & retentionis ob pretium redemptionis extra ſeruitutis caſum legibus Cæſareis inuenitur, vt idem Valaſchus fatetur. Vnde redemptionis promiſſio tanquàm ſine iure, & contra bonos mores extorta in prædicto caſu non valitura videtur. Si verò captus eſſet maioris damni & periculi euitandi cauſa, videlicet vt ab aliorum militum impetu, & ſtrage ſeruaretur, tunc non vt redemptionis pretium, ſed vt cuſtodiæ, ac tutelæ merces pecunia recipi, & exigi poterit, quo caſu Valaſchi ſententiam probo. Ita Benedictus Ægidius.

Verùm ego ſententiæ Valaſchi affirmatiuæ libenter adhæreo: & ratio eſt quia in pœnam iniuſti belli, & iniuſti periculi, in quod victorem iniecit, poteſt ab eo exigi vis argenti: at dum debitor non ſoluit, licitè retinetur in vinculis à Creditore authoritate iudicis. Item poterat licita morte puniri, quam pretio redimendam vult victor. At non propterea Chriſtiani ſic capti ſunt mancipia; ſunt enim ſui iuris, & poſſunt celebrare contractus: parum enim differunt à carceratis propter æs alienum. Et ita ex his rationibus nobis adhæret Hurtadus de Mendoza *de fide volum.* 2. *diſputatione* 169. *ſect.* 11. §. 105. qui teſtatur de communi ferè ſententia, quam nouiſſimè ſequitur etiam Ægidius Trullench *in præcept. Decalogi tom.* 1. *lib.* 5. *c.* 2. *numer.* 11.

An ſi v. g. non inueniatur hoſtia magna poſſit Sacerdos Miſſam celebrare, & conſecrare particulam paruam?

Resol. XVII.

DE hoc caſu his diebus interrogatus fui. Et aliqui negatiuè reſpondebant, quia eſt de neceſſitate præcepti, vt hoſtia ſit rotunda, ac debitæ magnitudinis: nam etſi magnitudo, aut paruitas non obſtent, quò minùs per ſe loquendo validè conſecretur materia, non licèt tamen Sacerdoti in quantalibet magna quantitate, aut modica id facere, ob ingentia incommoda, certáque peccandi pericula, quibus talis actio expoſita patet.

Sed hæc omnia admittenda eſſent, ſi Sacerdos conſecraret hoſtiam quantitatis modicæ ſine aliqua iuſta cauſa; ſecus autem ſi hoc faceret ex aliqua neceſſitate: & ideò non grauabor hic apponere verba inſtructionis ordinandorum pro Archiepiſcopatu Hiſpalenſi, quæ nouiſſimè anno 1640. iuſſu Inquiſitoris Martini Real viri quidem docti & amiciſſimi edita fuit: vnde *in part.* 5. §. 8. *numer.* 4. ſic habetur. [Es neceſſario que la oſtia de la miſſa ſea mayor que la forma que ſe da à los ſeglares. Reſpondeo. Que ſi no ay mas que eſta forma ſe puede dezir en ſecreto miſſa con ella, y ſi es dia di fieſta para que cum plan con el precepto otros muchos ſe puede, y aun ſe deue, ſi ſe los auiſera antes ſi fuere neceſſario para que no ſe eſcandalizen. Aſſi lo ſientan Varones doctos,] quibus ego libenter adhæreo.

***

De

De quibuſdam quæſitis circa aquam naturalem neceſſariam in Baptiſmo; & ſacrificio Miſſæ.

Resol. XVIII.

VT hæc Reſolutio Lectoribus non malè oleat, de aqua roſacea, & aliis aquis ex herbis vel floribus extractis erit non incurioſus ſermo.

Quæro igitur primò. An in caſu neceſſitatis baptiſmus poſſit conferri ſub conditione cum aqua roſacea, vel ex herbis extracta. Reſpondeo, nouiſſimè affirmatiuam ſententiam tanquàm probabilem admittere Stephanũ Bauny *in Tholog. Moral. tract. 2. quæſt. 4.* vbi ſic aſſerit. Infertur ſecundò ob contrariam rationem, in ſudore corporis, humoribus expreſſis ab herbis, floribus, aut oculis conferri non poſſe, quia non ſunt vera aqua ſimpliciter dicta elementaris, & vſualis ſecundùm communem vſum, & conceptionem hominum. Non deſunt tamen, qui pro extrema neceſſitate contrarium ſentiant, quia non conſtat, an tales humores ſpecie differant ab aqua naturali: ergo vt minimùm materia ſunt dubia Sacramenti: at materiæ dubiæ ſemper locus eſt in neceſſitate ex Reginaldo *loco citato, num.* 13. quia ſub pœna peccati mortalis eſt conſulendum proximo periclitanti de anima, cùm id fieri poteſt ſine certa Dei offenſa: at vtrumque hîc concurrit. Primò, periclitatio de ſalute, cùm eius obtinendæ ſpes nulla ſit ordinariè ſine baptiſmo. Secundò concurrit etiam culpæ priuatio, cùm in tali caſu authores nullam agnoſcant: neceſſitas enim extrema irreuerentiam excuſat, quæ ea ceſſante in Sacramentum admitteretur, Miniſtro ſe ſua ſponte exponente per vſum talis materiæ periculo nihil faciendi. Hæc ſententia non eſt improbabilis, quam qui ſequetur in neceſſitate extrema ſpirituali pueri, baptiſmum non dabit, niſi ſub conditione hoc modo. Si aqua, qua vtor, eſt materia baptiſmi ſufficiens, ego te baptizo: ſi non eſt, non te baptizo: ſic enim admittendi ſacrilegij periculum vitatur, vt ante eſt probatum. Hucvſque Bauny. Cui etiam adde aliquos viros doctos ex eadem Societate IESV de hac re à me conſultos: & publicè hanc ſententiam in Collegio Panormitano P. Franciſcus Bardi tanquàm probabilem docuit.

Sed aduersùs hanc ſententiam contra Puteanum, Tannerum, Chamerotam & alios recognoſce me ipſum *in part. 5. tract. 3. reſol. 1.* Et me citato noſtrum Patrem Lanfranchum *tom. 2. opuſcul. 1. cap. 4. numer. 7. vſque ad numerum 16.*

Quæro ſecundò. An panis ex aqua roſacea factus ſit materia apta Euchariſtiæ. Reſpondeo negatiuè cum Diuo Thoma omnium magiſtro *in 3. part. quæſt. 74. art. 7. ad 3.* & aliis, quos citat & ſequitur Perſicus *de offic. Sacerd. lib. 1. c. 12. dub. 2. n. 19.* & Bonacina *tom. 1. diſp. 2. quæſt. 2. punct. 1. num. 4.* cum Ioanne Vvigers *de Sacrament. in 3. part. quæſt. 74. art. 3. numer. 17.* Et ratio eſt, quia tam differt aqua roſacea ab elementari, quàm farina non triticea, ab ea quæ eſt talis. Ergo vt variatio formæ idoneæ conſecrationi officit, ita & variatio ſubſtantialis liquoris, quo farina in hoc Sacramento miſcebitur. Confirmatur, ſuccus herbarum aut florum in fornace expreſſus vi ignis non eſt aqua niſi ſimilitudine, & cum addito: dicitur enim aqua roſacea, verbi gratia, & non ſimpliciter aqua. Deinde etſi aqua roſacea ſpecie phyſica eſſentiali non differret à naturali: ſaltem diſtinguitur forma artificiali, & vſuali; quod in Sacramentis ſufficit.

Non deſinam tamen hîc adnotare Caietanum non ſolùm ſacra purpura, ſed etiam literis Eminentiſſimum *in 3. part. q. 74. art. 7.* in dubium hanc ſententiam poſuiſſe. Et ideò ſic aſſerit. Circa aquam, ex qua fit panis pro Sacramento, vide rationem literæ in calce articuli, ad probandum, quòd oportet eſſe aquam veram, & naturalem, & ſuſcipe illam, vt rationabilem. An autem ſit neceſſaria, cogitatione opus eſt, & ratio eſt eadem cum ſuperiùs dicta de diuerſis ſpeciebus granorum componentium panem, quia enim ad Sacramentum ſufficit, quòd ſit verus panis, ſi panis verus poteſt fieri ex aqua artificiali, puta roſacea, conſequens eſt, quòd non eſt de neceſſitate Sacramenti aqua naturalis. An autem panis confectus ex farina, & aqua roſacea, eſſet verus panis, experientia comprobandum eſſet, videdo in quo differret ab aliis panibus: nam ſi ſolo odore roſarum differre appareret, crederem ipſum eſſe eiuſdem ſpeciei cum aliis, cùm aqua non ſit pars eſſentialis panis, ſed materia tranſiens eiuſdem; non enim permanet aqua ſecundùm ſeipſam in pane, ſed panis eſt tertia res reſultans ex commiſtione farinæ & aquæ per paſtæ decoctionem: non eſt autem remotum diuerſarum ſpecierum res poſſe eſſe materiam tranſeuntem reſpectu alicuius vnius etiam homogenei, vt patet de his, ex quibus generatur ſanguis. Hucvſque Caietanus, ſed contra illum inſurgit nominatim Fagundez *in præcept. Eccleſ. præcept. 3. lib. 2. cap. 1. numer. 14.* Coninch *de Sacrament. quæſt. 74. art. 3. n. 46.* Layman *lib. 5. tract. 4. cap. 2. numer. 3.* Et ad argumentum Caietani, quòd panis ex aqua roſacea confectus non videatur differre eſſentialiter ab aliis panibus, quicquid ſit de differentia eſſentiali, reſpõdeo differre ſaltem forma artificiali, & vſuali, quæ in materia Sacra-

mentali ſpectanda eſt. Nota tamen Valentiam *tom. 4. diſput. 6. quæſt. 2. punct. 1.* docere ſententiam Caietani non eſſe improbabilem: ſed Sotus *in 4. diſt. 9. quæſt. 1. art. 7.* dicit non eſſe tutam: ideò tu iudica.

Quæro tertiò. An ſi in ſacrificio Miſſæ infundatur vino parum non aquæ naturalis, ſed aquæ roſaceæ, vel ex aliis herbis aut floribus extractæ conficiatur Sacramentum. Reſpondeo cum Ioanne Molano in Compendio Theologiæ Practicæ *tractat. 4. cap. 7. concluſ. 4. numer. 39.* licitum eſſe non poſſe aquam roſaceam pro naturali in Miſſa cum vino miſceri: ſed ſi miſceretur, valida eſſet conſecratio; & ita in terminis docet Angelicus Doctor *in 3. part. quæſt. 74. artic. 7. ad 3.* vbi ſic ait. Quia admiſtio ad vinum non eſt de neceſſitate Sacramenti, non refert quantum ad Sacramenti neceſſitatem, quæcunque aqua miſceatur vino, ſiue naturalis ſiue artificialis, vt roſacea: quamuis quantùm ad conuenientiam Sacramenti peccet, qui aliam aquam miſcet, niſi naturalem, & veram: quia de latere Chriſti pendentis in cruce aqua vera profluxit, non humor phlegmaticus, vt quidam dixerunt, ad oſtendendum quòd corpus Chriſti erat verè compoſitum ex quatuor elementis, ſicut per ſanguinem fluentem oſtendebatur, quòd erat compoſitum ex quatuor humoribus. Ita Diuus Thomas. Peccaret igitur mortaliter Sacerdos, ſi aquam roſaceam, aut artificioſam miſceret in Miſſa: faceret enim contra præceptum, & conſuetudinem Eccleſiæ in re graui.

Sed quid dicendum in caſu neceſſitatis, quando non poſſit alia aqua haberi. Et licere tunc affirmat Paludanus *in 4. diſtinctione 11. quæſt. 1. artic. 6. concluſione 3.* Verùm aduersùs illum inſurgit Perſicus *de offic. Sacerdot. lib. 1. cap. 2. dub. 7. numer. 53.* vbi *numer. 55.* etiam quærit pulchrum dubiolum. An ſit peccatum mortale miſcere in Miſſa aquam calidam vino, etiamſi ſit naturalis, & affirmatiuè reſpondet, quia ſic faciens faceret contra conſuetudinem Eccleſiæ, & nouum ritum introduceret. Et ita hanc ſententiam præter Perſicum docet etiam Fagundez *in præcept. 2. Eccleſiæ lib. 2. cap. 4. num. 14.* aliqui verò de hac re à me conſulti putant hoc eſſe nimis durum, quia non eſt mutatio grauis ritus. Concedo tamen, quòd ſi in aliqua frigidiſſima regione eſſet conſuetudo miſcere aquam calidam, ne fortè vinum congeletur, poſſe ſine vllo peccato id fieri.

***

Quidam ex graui neceſſitate Parentum egreſſus Religione non poterat illos iuuare, niſi habitum Religionis dimitteret ſeruiendo viro nobili in habitu ſeculari: quæritur, an licitè hoc fieri poterat?

Resol. XIX.

SVppono tanquàm certum filios Religioſos profeſſos pro viribus in Religione niti debere, vt huic graui parentum neceſſitati ſuccurrant ſalua regulari obſeruantia, & prælatorum obedientia: quòd ſi non poſſunt, tunc quidem petita, & non obtenta licentia, licitè poterunt egredi, quamuis ad id non teneantur. Hoc ſuppoſito ad dubium propoſitum negatiuè videtur reſpondendum, quia licentia dimittendi habitum, cùm ſit res grauiſſima, à ſolo Papa concedi poteſt, & eſt tam aliena à ſtatu Religioſo, vt nec Epiſcopus habitum Religionis poſſit dimittere.

Non deſinam tamen hîc adnotare affirmatiuam ſententiam docere nouiſſimè Fagund. *in Decalog. tom. 1. lib. 4. c. 2. n. 28.* vbi ſic ait. Mihi videtur poſſe huiuſmodi Religioſum habitum dimittere, ſi non aliter, nec alio modo iuuare parentes poſſit in graui neceſſitate conſtitutos, niſi illo dimiſſo: ſi enim licitus eſt ei tunc egreſſus, cur non licebit etiam medium neceſſarium ad hunc finem: præſertim cùm non habitus, ſed virtus Religioſum efficiat? Nec eſt ſimile de exemplo Epiſcopi, quia nulla neceſſitas cogit Epiſcopum Religioſum ad mutandum habitum ſuæ Religionis, vt patet. Iam verò quòd Prælati Religionum, qui licentiam dare poſſunt Religioſis, vt ad tempus religionem egrediantur ad iuuandos parentes, poſſint etiam eam dare ad mutandum habitum, ſi ſic poſſint illos iuuare, & aliter non poſſint, id, vt dixi, clarè ſupponit Nauarr. *Comment. 3. de Regularib. n. 49.* ait enim ibi prædictam licentiam non eſſe concedendam ab ordinario Prælato Religioſorum, niſi quando habitu retento parentes ſuos commodè iuuare non poſſunt: ergo ex ſententia Nauarri, quando aliter eos iuuare non poſſunt, poterit eis proprius Prælatus licentiam ad mutandum habitum dare.

An filij ſuccedentes Patribus per intermediam perſonam hæreditantes tantùm maioratus, vel bona vinculata teneantur ſoluere debita parentum poſt eorum obitum: Et quid de vxore mortuo viro?

Resol. XX.

CAſus eſt practicabilis & quotidianus: Et affirmatiuam ſententiam docet cũ multis nouiſſimè

nouiſſimè Fagundez *in Decalogum tom.1.lib.4. cap.2.num.36.& cap.9.num.10.*vbi tenet filios, qui nihil aliud bonorum præter maioratum à maioribus inſtitutum à patre acceperunt, teneri ſoluere debita patris contracta ad familiam alendam,ſoluendam famulorum mercedem, locationem domus,& ad veſtes & cibaria familiæ: Et idem eſt dicendum de maioratu,quem patres inſtituerunt ſiue poſt,ſiue ante debita contracta.Fundamenta huius opinionis validiſſima ſunt. Primò,quia ea debita parẽtũ conuerſa fuerunt in vtilitatem filiorum primogenitorum,ad quos bona vinculata, & maioratus ſpectant: vbi autem res aliena in vtilitatem alicuius conuerſa eſt, quamuis ille eam non acceperit, tenetur tamen in defectum accipientis, qui non eſt ſoluendo eam ſoluere. Patet *ex l.& qui 7.§.alioquin C. cum eo, & ex l.his ſolis ff.de condit.indebit.*vbi decernitur ius repetendi pecuniam competere ſolùm contra recipientem: quòd intelligendum eſt,quando recipiens eſt ſoluendo: nam ſi non ſit ſoluendo competit etiam iuxta gloſſam *ibi verb. proficit*,contra eos,quibus profecit,modò illi rem illam habeant ex cauſa lucratiua: ſecus ſi ex oneroſa: ſed quando parentes pecunias mutuas acceperunt,mutuũ illud ſeu pecuniæ illæ conuerſæ fuerunt in vtilitatem & commodum filiorum, habéntque illas ex cauſa lucratiua: lucrati enim ſunt eam vtilitatem, & illud commodum non ex cauſa oneroſa,ergo patre impotente ad ſoluendum tenentur filij natu maiores ea debita perſoluere. Deinde,quando pater eſt pauper, & filij ſunt diuites, tenentur filij patres alere cum tota familia, ergo filij maiores natu, cùm ſint diuites tenentur ſoluere debita facta à Patre ad ipſos,& eorum familiam ſuſtentandam. Deinde quia alienum prorsùs à ratione eſt, vt Creditores amittant pecuniam ſuam, quàm nobilibus gratis accommodarunt, de qua conſtat fuiſſe totam conuerſam in commodum & vtilitatem filiorum primogenitorum, maiorúmque natu: alioquin enim liceret filiis maioribus natu habentibus bona vinculata furari, ſaluis bonis vinculatis ad alendos parentes,& familiam illorum,cùm id perinde eſſet:niſi enim creditores illam pecuniam illis commodarent, bona maioratus minuerentur magis ac magis,ac oppignerarentur; cur ergo non tenebuntur poſteà ipſi filij ad huius debita? Et ita hanc ſententiam in foro conſcientiæ Salonius tenendam eſſe exiſtimat *tom.1.in 2.2.quæſt. 5.de dominio art.5.poſt vlt.concluſ.*

Verùm his non obſtantibus negatiuæ ſententiæ adhæret Sanchez *de matrimonio,lib. 9. diſput.4. num. 28.& 29.*& eam tenet Alciatus *l.ſi eum ſeruum 27.ff.ſi cert.petat.* Decius *ibi num.* 1.Additionator ad Decium *litera A*, loquẽtes de filiis expreſsè,loquens verò de vxore & filiis ſimul idem Sanchez allegatus: loquens autem de vxore tantùm Molina Theologus,*tom.2.de iuſtit. diſp.425.§.tertium eſt fol. mihi 2195.* vbi expreſsè aſſerit debita Mariti non teneri ſoluere vxorem ex dote propria: etiamſi facta ſint ad ipſam familiam communem ſuſtentandam,modò lucris renuntiet: & pro hac parte ita ſæpè fuiſſe circa vxorem iudicatum in Senatu Luſitano,teſtatur ipſe Molina allegatus,& Gama *in deciſ.366.*

Dicendum eſt igitur filios,aut vxorem non teneri ad debita mariti ex ſua dote,& capitali, etiamſi debita contracta ſint ad vxorem, & familiam alendam. Ratio eſt,tum quia vxor, aut filij nihil egerunt cum creditoribus mariti, aut patris:nam ipſi non acceperunt pecuniam, nec alius ipſorum nomine accepit à creditoribus patris,ſeu mariti: tum quia actio ob mutuum eſt perſonalis, & competit Creditori ſolùm aduerſus eum, cui data eſt mutuò pecunia: non verò aduersùs eos, quibus mutuatarius pecuniam mutuò acceptam tradidit *l.eum cui 13. C.de action. & obligat.* vbi ſic habetur. Eum cui mutuam dediſti pecuniam, ad ſolutionem vrgere competenti debes actione: nam aduerſus negociatores,quos ex mercibus pecunias abſtuliſſe tuo debitori proponis,nullam habes actionem; ergo creditores nullam habent actionem contra vxorem aut filios:ergo vxor, aut filij non tenentur creditoribus mariti,aut patris pro pecunia ad alendam vxorem vel filios à patre mutuò accepta:tum quia vxor ſoluto matrimonio poteſt integram dotem repetere,etiamſi maritus aliquid ſuperfluè expenderit in ipſa alenda ex Nauarro *cap. 17. n. 155.* Sanchez *loco citato.* Rodriquez *tom.1. ſummæ cap.100. num.7.*contra Barboſam: dos enim habet ius prælationis: ergo vxor non tenetur ad debita mariti: tum quia vxor aut filij nihil alienum acceperunt: nam alimenta receperunt à patre, qui dominus illorum erat, & illorum dominium in alios transferre poterat: qui autem aliquid à vero domino accepit, non tenetur ad reſtitutionem.Ex quo ſequitur veſtes,aut alimenta quæ maritus emit ex pecunia mutuò accepta, & vxori tradidit, non eſſe obnoxia reſtitutioni,etiamſi actu extent apud vxorem:nam creditores nullam habent actionem contra res mutuò emptas, ſed ſolùm actionem perſonalem habent aduersùs mutuatarium. Et ideò hanc ſententiam probabilem eſſe admittunt etiamſi Aduerſarij, vt Fagundez, *vbi ſuprà:* cui adde Trullench *in Decalogum tom.1.lib.4.cap.1.dub.2.num.16.* & Bonacina *tom.2.diſput. 6. quæſt. vnica punct.7. num.13.*Et poſt hæc ſcripta inueni hanc ſecundam ſententiam in fauorem filiorum, & vxorum docere etiam Reginaldum *tom.2. lib. 31.*

cap.40. num. 306. vbi sic ait. An quando soluto matrimonio nulla viri bona supersunt, vxor teneatur ex bonis dotalibus soluere debita à viro contracta ad prouidendum ipsi & familiæ de necessariis ad vitam; & similiter an filij teneantur soluere mutuum à patre inope acceptum ad eos alendos. Atque in vtramque partem allatis variis legibus ciuilibus negantem iudicat probabiliorem fundatam in hac ratione, quòd maritus, patérque obligetur vxori & filiis ad alimenta eis præstanda, sicut obligatur creditori mutuò acceptum soluere: quam obligationem sicut inopia non tollit in hoc casu, ita nec in illo; sed tantùm suspendit, quandiu ipsa durat, vt argumentum est, quòd si opes augeat, contingat, vt ea ipsa obligatio recurrat, quod non fieret, si esset prorsùs extincta. Quo supposito licet intelligere viro contrahenti debita ad satisfaciendum obligationi, quam habet familiam alendi perinde vsu veniet, ac contrahendi noua debita ad satisfaciendum antiquis. Vnde sicut creditores, quibus hæc soluta sunt ex pecunia de nouo accepta mutuo, non tenentur illam refundere ei, à quo data est mutuò: ita nec vxor & filij tenentur satisfacere debitis à marito, vel patre contractis ad satisfaciendum obligationi, quam habuit suppeditandi eis alimenta, quia tantùm acceperunt sibi debitum solutum de eo, cuius habebatur dominium acquisitum per contractum mutui. Hucvsque Reginaldus, & Sceuillez, quibus ego libenter adhæreo. Et ideò multos pœnitentes in tali casu ab onere restitutionis liberaui.

Notandum est tamen aliquos de hac re à me consultos docere successorem in maioratu teneri soluere debita contracta ab illo qui maioratum instituit, etiam ante institutionem maioratus; quia illa bona erant hypothecata dictis debitis, & alioquin posset quis instituere maioratum in fraudem creditorum.

An filius peccet mortaliter si non ducat dignam, quam Pater vult: sed aliam ducat æquè dignam?

Resol. XXI.

PEccare mortaliter asserit Fagundez *in Decalogum tom.1. lib.4. cap.4. numer.4.* vbi sic asserit. Ego illam opinionem sequor, quatenus asserit esse peccatum mortale filium contrahere contra voluntatem, & consensum Patris: quia in re graui ei non obedit; & aliunde Pater æquè dignam, & diuitem ei ducendam proponit, ac illam, quam filius sponte sua elegerat. Ita ille.

Sed ego olim in facti contingentia negatiuæ sententiæ adhæsi, quam tuetur Sanchez *de Matrimonio tom.1. lib.4. disput.23. num.10.* cui adde nouissimè Trullench. *in Decalog. tom.1. lib.4. cap.1. dub.2. num.13.* vbi sic ait. Dico filium teneri Patrem consulere, si commodè fieri potest, & non longè abest, aut si non timet malitiosè impedimentum; non tamen tenetur consilium sequi, nisi ducat indignam: at si ducat dignam, non tenetur sequi Patris voluntatem, ita Trullench. Vide etiam Toletum *in summa lib.5. cap.1. num.6.*

Notandum est etiam hîc obiter, quòd Fagundez *vbi suprà num.* 5. fatetur filium Magnatis, quem Pater non vult alere secundùm qualitatem personæ, non peccare mortaliter, si inscio, ac inuito parente fœminam diuitem & nobilem ducat, genere aliquantulò inferiorem.

Impubes ante 14. *annum nondum completum vouet Religionem ingredi, facto pubere moritur Pater, & ei legitimus Curator constituitur: quæritur vtrùm possit Curator votum illud irritare?*

Resol. XXII.

NEgatiuè respondet Suarez *de Religione tom.2. lib.6. cap.6. num.25.* Quia Curator datus est ad gubernationem minoris in bonorum administratione, non in persona. *leg. in copulandis 9. Cod. de nupt. ibi.* Nec Curatoris: qui solùm rei familiaris sustinet administrationē, cuius officium durat vsque ad vigesimum quintum annum completum, quo tempore finitur pubertas: sed irritare vota personalia est actio spectans personam minoris, non eius bona. Ergo Curator hac potestate non gaudet. Item illa vota fuerunt emissa sub conditione, si Patri placuerint, & illo defuncto si placuerint Tutori: non autem emissa fuerunt sub conditione, si Curatori placuerint: quia tempore quo fuerunt emissa non erat dabilis Curator: at tutoris officium cessat obtenta pubertate. *Instit. Quib. mod. tutel. finit. in princip.* Ibi, *Pupilli, pupillæque cùm puberes esse cœperint, à tutela liberantur.* Ergo cessat in Tutore potestas ea vota irritandi: neque transit in Curatorem: tum quia sub beneplacito Curatoris non fuerunt emissa. Tum quia Curator non succedit Patri in gubernatione filij tempore impubertatis, sed pubertatis. Confirmatur hęc opinio. Nam Sotus *de iustit. lib.7. quæst.3. art.2. dub. vlt.* Aragon. *in 2.2. q.88. art.9.* Alcocer. *in summa cap.16. conclus.* 5. & alij docent nec ipsum Patrem posse irritare vota filiorum impuberum post eorum pubertatem. Ergo à fortiori

fortiori neque Curator talem habebit poteſtatem.

Verùm his non obſtantibus in facti contingentia affirmatiuam ſententiam conſului, quam tuetur Sanchez *in ſumma tom.* 1. *lib.*4. *cap.*30.*num.*5. & poſt illum nouiſſimè Fagundez *in Decalogum tom.*1. *lib.*2. *cap.*33.*num.*22. Fragoſo *in Regimen. Reipubl. Chriſtian. tom.* 1. *lib.*6.*diſput.*16.*num.*76.& Trullench. *in Decalog.tom.*1.*lib.*2. *cap.*2. *dub.*35.*num.*7. Et ratio eſt,quia Pater poteſt irritare hæc vota,& iuramenta reſpectu filij poſt pubertatem, ergo & Curator,dum eius officium durat,id eſt,vſque ad vigeſimum quintum annum minoris completum : nam vſque ad hoc tantummodò tempus durat officium Curatoris; quia vt omnes Authores fatentur , curator reſpectu ſui Minoris, vicem gerit Patris, & Patri ſuccedit, illique æquiparatur in omnibus. Vnde ſi Pater poteſt , poteſt etiam ipſe Curator, dum Curator eſt : nam ea vota ſemper manent imperfecta,vt prius erant,ratione imperfecti iudicij,& pendentia à conditione : niſi Pater aut ſuccedens Patri in poteſtate irritauerit. Nec refert, quòd Curator detur primariò ad rem familiarem minoris adminiſtrandam ; non enim datur ſolummodò ad ſolas res minoris adminiſtrandas ; ſed datur primariò & principaliter ipſis rebus ſuſtinendis, & adminiſtrandis : ſecundariò verò datur perſonę Minoris,vt illam etiam dirigat,& gubernet,vt latè probauimus *n.*20.& hoc ſufficit, vt prædicta illius vota , & iuramenta irritare valeat,vt patet. Vnde patet reſponſio ad argumenta adducta in fauorem Patris Suarez.

Et ita noſtram ſententiam præter Doctores citatos,tenet etiam Caſtrus Palaus *tom.* 3. *tract.*15.*diſp.*2.*punct.*3.§.3.*n.*6.qui optimè notat *n.*7. idem dicendum eſſe de Matre , ac de aliis Curatoribus. At ſi hoc officium non exercet,tametſi nullus ſit Curator, vota impuberis poſt pubertatem non poterit irritare,quia Matri , quà Mater eſt,nulla filij puberis gubernatio conceditur , neque in ordine ad perſonam, neque in ordine ad bona.

Ex his infertur à fortiori contra Sotum, Aragonium , & alios ſuprà citatos , poſſe Patrem irritare vota filiorum ante pubertatem emiſſa ; & ita tenet Caſſianus *in* 2.2. *quæſt.*89. *art.*5. Cœleſtinus *in compend. Theolog. Moral. tract.*5.*cap.*5.*num.*6.Leſſius *lib.*2.*c.*40. *dub.*14. *num.*83.Valent.*tom.*3.*diſput.*6.*quæſt.*6.*punct.*6. Azorius *part.*1. *lib.*11.*cap.*17. *quæſt.*7. & alij penes ipſos. Quod tamen intelligendum eſt, modò pubes poſt acquiſitam pubertatem non ratificauerit vota tempore impubertatis facta. Et in dubio an ratificatio facta fuerit poſt pubertatem , vel an filius ratificauerit votum, præſumendum eſt votum non fuiſſe ratificatum,vel ratificationem non fuiſſe factam poſt pubertatem , & conſequenter Patrem poſſe huiuſmodi vota irritare : quia confirmatio eſt quid facti , factum autem non præſumitur niſi probetur.

An bona fide diſpenſans in voto exiſtimans adeſſe cauſam,cùm tamen non ſit, valeat diſpenſatio?

Resol. XXIII.

NEgatiuè reſpondet Caſtrus Palaus *tom.*3. *tract.*15.*diſput.*2.*punct.*9.*num.*4. vbi ſic ait. Verius credo ob cauſam legitimam, ſed in re illegitimam,non ſubſiſtere diſpenſationem, eſto diſpenſans , & diſpenſatus excuſentur à culpa. Quia ad ſedandos ſcrupulos,& pacandas conſcientias id neceſſarium non eſt:ſufficit enim quòd præſumatur legitimam eſſe diſpenſationem quæ rectè præſumi poteſt, quoties conceditur ex cauſa, quæ creditur legitima : immò ex cauſa,quæ dubia eſt. Nam ſtante hac præſumptione tutus eſt diſpenſatus, & ſecurè procedit. Quòd verò diſpenſatio detecta nullitate cauſæ ſubſiſtat, neque ad rectam gubernationem,neque ad ſcrupulos vitandos, ſedandáſque conſcientias expedit : ſed potiùs expedit contrarium,ne Deus cenſeatur errori fauere. Adde iura & Doctores clamare ad diſpenſationis valorem cauſam legitimam requiri : ergo veram, & non apparentem tantùm. Ita ille , cui adde Doctores quos citat & ſequitur Bonacina *tom.* 2. *diſputatione* 1.*quæſtione* 2.*punct.*4.*num.*8.

Sed ego affirmatiuæ ſententiæ adhæreo; quam tenet Leſſius *lib.*2.*c.*40.*dub.* 17.*n.*119. Sanchez *in ſumma tom.*4.*lib.*44.*n.* 10. quibus adde nouiſſimè Ægidium Trullench.*in Decalogum tom.*1.*lib.*2. *dub.*33.*num.*24. vbi ita aſſerit. Si quæras an prædictis caſibus corruat diſpenſatio; detecta poſteà veritate in contrarium. Reſpondeo , ſi dubium erat de ſola Superioris poteſtate,an ille eſſet legitimus, ſi reuera habebat titulum coloratum , valebit diſpenſatio : nam eius acta valent,*leg. Barbarius ff.de offic.Prætor.* Secus ſi non habebat titulum. Si autem dubium ortum ſit ex aliis cauſis, vt quia dubitatur , an poteſtas delegati extendatur ad hunc caſum : aut an id votum ſit reſeruatum,aut an cauſa fuerit ſufficiens , tunc diſpenſatio bona fide conceſſa non corruet, detecta poſteà veritate in contrarium : quia diſpenſatio non fuit conditionalis , nec valor pendens à futuro euentu : hoc enim petit recta Eccleſiæ adminiſtratio , necaliter vitarentur innumeri ſcrupuli, qui ſuboriri poſſent. Demum ſi dubium fuit ex ratione veritatis

tacitæ, aut falsæ causæ expressæ, aut in illa fuerit finalis, corruet dispensatio, iuxta dictum hoc dubium, Quæres quartò, quia hoc non pertinet ad Superioris potestatem, quæ in bonum Ecclesiæ est latè interpretanda: sed ad solam eius voluntatis veritatem reducitur, quæ est tantùm dispensare iuxta propositam sibi veritatem. Hucvsque Trullench. Itaque æquitati consonum esse videtur ad sedandos scrupulos, pacandasque conscientias, & Ecclesiæ rectam gubernationem, vt Deus remissionem voti nomine ipsius bona fide factam approbet, & confirmet, nec debet in nostro casu à futuro euentu dependere.

An leuitas in vouendo præstet sufficientem causam dispensationi: etiamsi vouens non habeat difficultatem exequendi votum?

Resol. XXIV.

NEgatiuè respondet Valentia *tom.3.disp.6. quæst.6.punct.7.* Quia cessante graui difficultate exequendi votum, grauique periculo transgressionis nulla adesset causa obstans executioni voti. At omnes Doctores sentiunt causam legitimam dispensationis illam tantum esse, quæ voti exequutioni obstat: ergo defectus plenæ libertatis in vouendo, non præstat in supradicto casu legitimam dispensationis causam. Consentit Suarez *lib.6.de voto cap.17.numer.14.* vbi ait: licèt votum fuerit temerè factum, si tamen non nocet, sed potiùs vtile inuenitur, non erit illa sufficiens causa tollendi votum.

Sed affirmatiuam sententiam tenendam esse puto. Dico igitur: quòd si in tenera ætate votum emisisti, vel interueniente metu, vel in tristitia, aliáve passione, vel in errore circa causam impulsiuam: vel quia causa, ob quam motus fuisti ad vouendum cessauit: in his casibus iustam habes dispensandi causam in voto; etiamsi difficultatem illud exequendi non haberes. Et ita docet Castrus Palaus *tom.3. tract.15.disput.2.punct.9.num.6.* Sanchez *de matrimonio tom.2.lib.8.disput.20.numer.12. & sequent. & in summa tom.1.lib.4.cap.45. numer.28.*

Nec obstat ratio Valentiæ adducta in contrarium: nam concedo causam sufficientem ad dispensandum debere executioni voti obstare. Negamus tamen defectum plenæ deliberationis non esse huiusmodi: per se enim obstat, cùm votum emittitur, licèt posteà non obstet: sed hoc est per accidens. Secundò respondeo cum Sanchez in locis allegatis causam obstantem exequutioni voti requiri pro dispensatione voti perfectè voluntarij, secus pro dispensatione voti imperfectè voluntarij. Quod satis colligitur ex voto per vim & dolum extorto, quod, (vt statim dicam) dispensari poterit, tametsi nullum periculum habeas violationis.

Notandum est tamen cum citatis Doctoribus, quibus adde Trullench. *in Decalog.tom.1. lib.2.c.2.dub.33.n.8.* quod in supradictis casibus, licèt leuitas iustam præbeat causam dispensandi: tamen frequenter cum dispensatione admiscenda videtur aliqua commutatio. Et ita ego olim consului potuisse Summum Pontificem dispensare in voto Religionis emisso ex quadam vehementi passione; licèt vouens nullam aliam difficultatem pro executione haberet: Verùm talem consulentem ad illud votum ampliùs non teneri, ego tunc probabiliter consului: quia iam ingressus fuerat Religionem, licèt absque causa iusta posteà fuerit egressus: nam fateor opinionem probabiliorem docere talem voto non satisfeciisse, & teneri iterum Religionem ingredi: tamen contraria sententia est probabilis, & vt probabilem illam nouissimè admittit Fragoso in Regimine Christ. Reipubl. *part.1. lib.1.disput.2. n.329.* vbi sic ait. Votum Religionis intelligitur attenta forma iuris communis, quod annum probationis ad experiendum concedit; & quis satisfacit voto, si ingrediatur animo experiendi, & nouitiatus tempore exeat ex iusta causa. Non tamen desunt, qui doceant egressum sine iusta causa, sed ex leuitate non peccare contra votum, neque teneri iterum ingredi: quæ opinio est satis probabilis. Ita Fragoso & Doctores, quos ego adduxi *in 4. part. tract.5. resolut.25.* Vide etiam Trullench. *in Decalogum tom.1.lib.2.cap.2.dub.20.num.5.*

In quodam Tribunali Sanctæ Inquisitionis. N. fuit tanquàm hæreticus formalis publicè damnatus: quæritur, an quia Ecclesiæ se reconciliauit, eius vxor teneatur illum recipere, & secum cohabitare?

Resol. XXV.

CAsus potest frequenter accidere, & ad illum affirmatiuè respondet ex Societate Iesv Rebellius *lib.2.quæst.18.sect.2.num.5. & 9.* Ex Dominicanorum familia Sotus *in 4. distinct.39.quæst.vnica art.4.ad 3.* quibus adde Palatium, *distinct.35. disput.vnica fol.783.* Iulium Clarum *lib.5. §.hæresis num.15.* Surdum *de Alimen.tit.7.quæst.21.num.7.* & Simancham *in Cathol.institit.titul.40.num.16.* vbi testatur de communi, & asserit, quòd nisi vxor velit sanctimonialis esse, cogi potest, vt ad virum pœnitentem

tentem redeat. Probatur hæc opinio, quia *Matth.* 19. licitum eſt diuortium propter carnalem fornicationem, ergo non propter fornicationem ſpiritualem quãdo vir eſt emendatus, quia ceſſat periculum ſubuerſionis. Et hæc opinio videtur fauere matrimonio, cùm imponat obligationem ad cohabitandum: & fauet fidei: nam propter illam faciliùs hæretici ſe Eccleſiæ reconciliabunt. Ergo, &c.

His tamen minimè ſuffragantibus ego negatiuæ ſententiæ adhæreo, quam tuetur Hurtadus de Mendoza *de fide vol.* 1. *diſput.* 76. *ſect.* 6. §. 206. *&* 207. Stephanus Bauny *in Theolog. Moral. tract.* 12. *de obligationib. coniug. quæſt.* 2. Fragoſus *in Regim. Reip. Chriſt. tom.* 1 *lib.* 5. *diſput.* 12. *num.* 328. Sanchez *de matrimonio tom.* 3. *lib.* 10. *diſput.* 15. *num.* 9. *&* 19. Henriquez *lib.* 11. *cap.* 17. *numer.* 6. Layman *lib.* 5. *tract.* 10. *part.* 3. *cap.* 7. *num.* 16. Sanctarellus *tract. de hæreſi cap.* 33. *dub.* 1. *num.* 3. Fagundez *in Decalogum tom.* 1. *lib.* 4. *cap.* 8. *num.* 10. *&* 11. Filliucius *tom.* 1. *tract.* 10. *part.* 1. *cap.* 10. *n.* 396. & ſequitur Coninch *de Sacrament. diſput.* 35. *dub.* 4. *num.* 24. quibus etiam adde Pontium *de Matrim. lib.* 9. *cap.* 22. *num.* 3.

Probatur hæc ſententia: quia cohabitare cum viro tanquàm hæretico damnato eſt inſuaue & infame: ponere verò obligationem coniugi innocenti in Religionem ingredi eſt nimis durum, & in fauorem hæretici, vt ipſe in ſeculo liber maneat: ergo ſequitur minimè teneri coniugem recipere alterum coniugem, etiamſi ſit emendatus, poſtquàm de hæreſi fuit damnatus: Alias rationes ex ſacris Canonibus petitas recognoſce apud citatos Authores.

Dicendum eſt igitur quòd hæreticum ſemel condemnatum quantumuis emendatum coniux poſteà non tenetur recipere, quia in pœnam hæreſeos, omninò ſuo iure, quod habebat, vt alter ſibi cohabitatet, ac debitum redderet, iam priuatus eſt, remanente ſolo matrimonij vinculo. Et nota quòd in hoc caſu non deſideratur ſpecialis diuortij ſententia, ſed ſufficit ſententia Inquiſitorum, qua declaratum fuit illum extitiſſe hæreticum: qua ſententia data ſine vlterioris ſeparationis ſententia integrum eſt coniugi omninò diuertere, & in ſeculo ſi velit remanere, non enim cogitur tranſire ad Religionem. Et ratio eſt clara, quia cùm hoc diuortium ſit pœna hæreſis, eo ipſo quod coniux ex ſententia Inquiſitorum declaratus fuit hæreticus, damnatur hac pœna, ſicut & amiſſione bonorum, & aliarum pœnarum. Ergo, &c.

Nec obſtat locus *Matth.* 19. Superiùs adductus, vbi dicitur coniugem ob ſolam fornicationem poſſe dimitti; quia ibi agitur de dimiſſione, quam ex vi contractus coniux per ſe facere poſſit, non autem de ea, quam in pœnam iudex facere poſſit: cùm enim hic hæreticum poſſit priuare omnibus bonis, atque etiam vita, quare non poterit priuare iure, quod habebat in coniugem.

Sed ex his oritur difficultas, an ſupradicta, opinio ſit admittenda, ſi in occulto coniux hæreticus reconciliatur per Inquiſitores. Negat Barboſa *in Rubrica* 2. *part. num.* 21. *&* 22. *ff. ſolut. matrim.* Et videtur in hanc ſententiam inclinare Sotus *in* 4. *diſtinct.* 39. *quæſt. vnic. art.* 4. *ad* 3. Sed affirmatiuam ſententiam docet Sanchez *vbi ſuprà tom.* 3. *lib.* 10. *diſt.* 15. *num.* 20. & poſt illum Fagundez *in Decalog. tom.* 1. *lib.* 4. *cap.* 8. *num.* 11. vbi ſic ait. Nec opus eſt, quòd in actu publico condemnetur huiuſmodi coniux de hæreſi per iudicis ſententiam: ſi enim reuera declaretur per illam illum fuiſſe hæreticum, & vt talis habitu pœnitentiæ induatur, & reconcilietur: quamuis in occulto, & intra priuatos parietes id fiat, id ſufficiet: quia ſemper verificatur præceſſiſſe Eccleſiæ iudicium, & ſententiam declarantem hæreſim, quam declarationem ſtatim ſequuntur pœnæ hæreticis in iure ſtatutæ, quarum vna eſt diuortium perpetuum. Ita Fagundez. Cui ego libenter adhæreo.

Quærendum eſt tamen hîc incidenter, An poſt ſententiam, qua vxor hæretica declarata fuit, poſſit vir eius ordinibus ſacris manens in ſeculò initiari. Negat Angles, Lopez, & alij penes Fagundez *loco citato num.* 12. Sed ipſe meritò affirmatiuam ſententiam tenet cum Sanchez *vbi ſuprà num.* 21. quibus adde Sanctarellum *tract. de hæreſi cap.* 33. *dub.* 1. *num.* 8. Et ratio eſt: quia eadem eſt omninò ratio de tranſitu ad ſacros ordines, atque ad religionem: cùm vtrobique detur perpetuum votum ſolemne caſtitatis, & cõſequenter perpetua ſtatus mutatio. Vnde cùm in iure expeſsè concedatur coniugi Catholico trãſitus ad religionem inuito altero coniuge de hæreſi in iudicio conuicto, & iam conuerſo, conſequenter etiam expreſsè conceditur tranſitus ad ſacros ordines: maximè quia hoc eſt fauor Catholici innocentis, & fauores ſunt ampliandi: & licèt ſit pœna hæretici coniugis, iam reconciliati, parum refert, quia hæc pœna neceſſariò reſultat ex pœna perpetui diuortij qua punitur, vt hactenus diximus. Neque eſt opus, vt coniux de hæreſi damnatus, & reconciliatus ſimiliter ad religionem tranſeat, vel in ſeculo manens continentiam promittat, vt huiuſmodi tranſitus ad ſacros Ordines, vel religionem ſit licitus coniugi Catholico: quia facultas conceſſa Catholico innocenti nullam debet vim inferre coniugi hæretico reconciliato.

Nec valet obiicere, quod *in cap. coniugatus de conuerſ. Coniugat.* dicitur, non poſſe virum

ſuſcipere

ſuſcipere Ordines ſacros, niſi vxor in ſæculo remanens emittat votum caſtitatis; ergo cùm in caſu noſtro vxor hæretica,& emendata nolit emittere tale votum,vir innocens & fidelis non poterit ad ordines promoueri. Reſpondeo.dictum caput eſſe intelligendum,quando coniux non eſt liber ab onere coniugali, tunc enim non poteſt ingredi Religionem, nec ſuſcipere ordines,quamuis vxor det facultatem, niſi illa remanens in ſæculo emittat votum caſtitatis,ſecùs verò eſt dicendum,quando vir eſt omninò liber ab omni onere coniugali: tunc enim non requiritur, vt vxor promittat caſtitatem.

Nec etiam obſtat dicere, quòd poſt matrimonium contractum nullus poteſt ad ſacros ordines aſcendere, niſi in illis caſibus, in quibus per ſacros Canones conceditur, vt habetur *in Extrauag. Antiqua Ioannis 22. de voto:* at nullus extat textus Canonicus, in quo id concedatur in caſu noſtro: Ergo,&c. Reſpondeo ſatis eſſe, ſi extet textus, in quo conceditur,vt per hæreſim coniugis poſſit alter Catholicus ingredi religionem: nam eo ipſo cenſetur etiam eſſe data facultas ſuſcipiendi Ordines ſacros: & ius coniugij ſicut impedit ne coniux ingrediatur religionem,ita impedit ne ſuſcipiat Ordines ſacros: cùm ergo hæreticus, poſtquàm fuit de hæreſi condemnatus, amittat omne ius coniugale, ſicut poteſt alter coniux innocens & fidelis ingredi Religionem, ita etiam poterit ad Ordines ſacros aſcendere.

Quidam Epiſcopus, dum erat Religioſus, multa vota emiſerat; quæſiuit à me, an poſteà potuerit illa irritare Prælatus Religioſus?

RESOL. XXVI.

ET pro parte affirmatiua adducebat Emanuelem Sà: *verb. voti irritatio num.* 5. vbi ſic aſſerit. Votum Impuberis de Religione poteſt Pater & tutor irritare etiam poſt pubertatem, ſi ille in pubertate ſe de nouo non obligauit. Idémque dicendum de Prælato Religioſi facti Epiſcopi, ſcilicet poterit ſimiliter huius votum antea factum irritare, ſi illud de nouo non confirmauit Epiſcopus factus. Ita Emmanuel Sà.

Sed ego tunc in facti contingentia mordicus negatiuam ſententiam tenui: nam ad irritandum votum requiritur poteſtas dominatiua erga ſibi ſubditum: ſed Regularis poſt adeptum Epiſcopatum non eſt ampliùs ſubiectus Prælato regulari,ſed immediatè Summo Pontifici: Ergo. Et ita hanc ſententiam docet Caſtrus Palaus *tom. 3. tract. 15. diſput. 2. punct. 3. §. 3. numer. 3.* Layman *in Theolog. Moral. lib. 4. tract. 4. cap. 7. numer. 11.* Et Trullench *in Decalog. tom. 1. lib. 2. cap. 2. dub. 32. num. 12.* qui citat Sanchez & Suarez. Et hæc omnia intelligenda ſunt etiam quoad Cardinales ex ordine Religioſo aſſumptos, aut aliquo priuilegio Pontificio exemptos.

An votum ſeu iuramentum de non procurando, ſeu acceptando Epiſcopatum, vel non eſſe Senatorem, Iudicem, Præſidem,&c. ſit validum?

RESOL. XXVII.

NEgatiuam ſententiam docet Azorius *tom. 1. lib. 11. cap. 5. quæſt. 1.* Gloſſ. *in cap. vnic. verb. ſacroſanctis diſtinct. 85.* Roman. *ſingul. 507.* Angel. *verb. iuramentum 5. num. 3.* Nauarr *in Manual. cap. 12. num. 16.* Barboſ. *in l. alia §. eleganter num. 28. ff. ſolut. matrim.* & Sylueſt. *verb. iuramentum 4. num. 1.* Probatur hæc opinio,quia, qui Epiſcopatum deſiderat, bonum opus deſiderat. Ergo illius ſuſceptio bona eſt; ergo illius priuatio bona eſſe non poteſt. Et confirmo. Epiſcopatus ſtatus eſt perfectionis: ergo nequis te obligare ad illum non aſſumendum: quia eſſes obligatus viam perfectioni præcludere,& ſtatum Eccleſiæ perfectiſſimum fugere: & fortè ea de cauſa Gregorius Magnus *cap. vnic. 85. diſtinct.* mandat inquiri de quodam Archidiacono Florentino, qui ad Epiſcopatum fuerat electus, an iuſiurandum præbuerit nunquàm ſe ad Epiſcopatum accedere. Non autem eam inquiſitionem facere præciperet:ſi tale iuramentum,ſeu votum honeſtum eſſet. Ergo dicendum eſt tale votum non valere.

Verùm affirmatiuæ ſententiæ omninò adhærendum eſſe puto, quam tenet Suarez de Religione *tom. 2. lib. 2. de iurament. cap. 13. num. 13. & lib. 2. de voto cap. 11. num. 10. & 11.* Layman *lib. 4. tract. 4. de voto cap. 2. num. 14. in fine.* Trullench *in Decalogum tom. 1. lib. 2. cap. 2. dub. 5. num. 19.* Caſtrus Palaus *tom. 3. tract. 15. tom. 1. lib. 4. cap. 8. num. 37.* Molfeſius *in ſumma diſput. 1. punct. 8. §. 5. num. 7.* Sanchez *in ſumma tom. 1. tract. 11. cap. 15. num. 38.* & alij communiter. Et ratio eſt,quia non procurare, nec acceptare Epiſcopatum, quantum eſt ex parte ſua ſpectat ad humilitatem, qua ſe tanto munere indignum quiſpiam putat,ac honores,dignitáſque refugit. Atque ita videmus multos ſanctos,vt Diuum Auguſtinum, Diuum Ambroſium, Diuum Gregorium(vt ex eorum vita conſtat) totis viribus reſtitiſſe, ne Epiſcopi

crearent

crearentur. Quod minimè efficerent, niſi id humilitatis opus Deo gratiſſimum eſſet. Ergo eſt materia voti. Inſuper quia profeſſi Societatis IESV id totum emittunt, iuxta eorum conſtitutiones, quas varij Pontifices approbarunt. Item quia illicitum eſt procurare Epiſcopatum, (vt defendit Diuus Thomas communiter receptus 2. 2. *quæſt.* 185. *artic.* 1. ergo non procurare, quantum eſt ex parte ſua, & oblatum reſpuere eſt licitum, ac materia voti. Atque ita D. Thom. *ea quæſt.* 185. *art.* 2. ait licitum eſſe ſecundùm propriam voluntatem recuſare Epiſcopatum. Et quod dictum eſt de voto, vel iuramento non procurandi, vel acceptandi Epiſcopatum, dicendum eſt etiam de aliis Prælaturis, & officiis ſiue ſæcularibus, ſiue regularibus. Et ideò ego olim conſului validum fuiſſe votum cuiuſdam de non acceptando Iudicatum Magnæ Curiæ Regni Siciliæ: licèt poſteà ex rationibus, & cauſis mihi benè viſis illud in alia pia opera commutauerim.

Reſtat modò reſpondere ad argumenta contraria. Et ideò cum Caſtro Palao, *vbi ſuprà* admitto deſiderare Epiſcopatum eſſe opus bonum ab eo, qui irreprehenſibilis eſt, & qualitates habet ab Apoſtolo *ad Timotheum* 3. *& ad Titum.* 1. requiſitas: quas de ſe nemo debet præſumere: ſed eſto ſit opus bonum, & perfectum, eſt tamen periculoſum: ac proinde conſultius eſt cuilibet particulari illum ex parte ſua reſpuere, quàm appetere. Ad confirmationem dico Epiſcopatum ſtatum eſſe perfectionis non quia ad perfectionem promouet; ſed quia perfectionem in aſſumente ſupponit. Cùm autem nullus de ſe debeat præſumere eam perfectionem habere, quo tanto ſtatui conueniat, optimè facit, ſi eum ſtatum perfectiſſimum reſpuat, vtpote illo indignus. Ad textum in cap. vnico. Dico Gregorium inquiſitionem feciſſe, an ille Archidiaconus iurauerit ad Epiſcopatum non aſcendere, non quia in tali iuramento peccatum commiſerit; ſed vt videret, an fuerit conueniens ſic iuramento obſtrictum ad Epiſcopatum promouere: an potiùs eum in ſua humilitate relinquere.

Vnde ex his omnibus apparet in noſtro Capitulo generali anno 1612. rectè fuiſſe à Patribus decretum tenoris ſequentis firmatum. Qui Præpoſitus Generalis fuerit creatus, illicò antequàm ei obedientia præſtetur, iureiurando ſe obſtringat non ambiendi Eccleſiaſticas dignitates extra Congregationem, nec per ſe, nec per alios, nec directè nec indirectè, nec clam, nec palam: verùm etiam illas ne vltrò quidem oblatas niſi ex præcepto Sanctiſſimi ſe recepturum; idque nedum toto ſui Generalatus tempore, ſed etiam non niſi anno elapſo à ſui muneris abdicatione. Sic ibi.

An pater teneatur non ſolùm alimenta, ſed etiam dotem filiis ſpuriis præbere?

RESOL. XXVIII.

NEgatiuam ſententiam docet ex Theologis Molina *de iuſtit. tom.* 1. *diſput.* 224. *numer.* 22. Probatur hæc opinio, quia non valet argumentatio de alimentis ad dotem: nam alimenta dantur dietim, aut in ſingulos menſes, vel annos: dos autem ſimul, & vno cumulo conſtituitur: & ſic in dote agitur de maiori præiudicio parentum, quàm in alimentis: Vnde licèt Patres teneantur alere, non tamen tenentur dotare liberos ſpurios: poſſe tamen id efficere, ſi velint. Secundò, quia in dote erit ſcandalum, non autem in alimentis ſoluendis: nam in dote conſtituenda, videtur renouare pater ſuam incontinentiam: & alios ſuo prauo exemplo ad peccatum prouocare: non ſic in alimentis præſtandis, vt de ſe patet. Tertiò, quia dos non conſtituitur primariò ad alendam vitam: ſed ad ſuſtentandam familiam: parentes autem ſolùm ductu naturæ tenentur vitam filiorum, filiarúmque ſpuriarum alere, non verò familiam ſuſtentare. Poterunt ergo parentes huiuſmodi filios, & filias, ſi pauperes ſint, dotare ſi velint, titulo eleemoſynæ, non tamen tenentur dotare: neque ad id poſſunt cogi in foro interno, aut externo.

His tamen non obſtantibus affimatiuam ſententiam tenet Filliucius *tom.* 2. *tract.* 23. *part.* 2. *cap.* 2. *numer.* 42. Sanchez *de matrimonio lib.* 4. *diſput.* 16. *num.* 20. *& ſequentibus & lib.* 7. *diſput.* 88. *numer.* 32. Surdus *tom.* 3. *conſilio* 310. *num.* 2. *& tom.* 4. *conſil.* 509. *numer.* 1. *& ſequent.* & alij penes ipſos: quibus nouiſſimè adde Trullench *in Decalogum tom.* 1. *libro* 4. *cap.* 4. *dub.* 2. *numer.* 22. vbi rectè obſeruat hoc procedere, etiamſi Pater ſit Clericus, & etiam poſt Conſtitutionem Pij V.

Fateor hanc ſecundam ſententiam eſſe veriorem: ſed ſi aliquis primam Molinæ velit amplecti, eum non damnarem: nam illam tanquam probabilem admittit Fagundez *in Decalogum tom.* 1. *libro* 4. *cap.* 1. *num.* 7.

***

An habitantes in ea Parochia, vbi Concilium Tridentinum de clandestinis matrimoniis publicatum est, & seruatur: si transeant v. g. in Galliam non animo ibi habitandi, sed cum voluntate ibi contrahendi, ac mox ad locum habitationis redeundi: an inquam in tali casu matrimonium sit validum?

Resol. XXIX.

NOuissimè negatiuè respondet eruditus Franciscus Syluius *in suis resolutionibus variis verb. Matrimonium* 8. quia tales vel contraxerunt coram Parocho loci, ad quem venerunt, vel claudestinè: vtrumuis dicatur matrimonium est nullum; quia de illis ita contrahentibus verificatur, quòd aliter quàm coram Parocho, vel alio Sacerdote de ipsius, seu Ordinarij licentia, & duobus vel tribus testibus contraxerint: nam Parochus in decreto Concilij, non intelligitur Parochus loci, in quo fit contractus, sed Parochus contrahentium, seu alterius eorum, vt ex contextu Concilij patet, & affirmatur à Nauarro *lib.4.Consiliorum consil.7.ad titul.de clandestina desponsatione.*

Si dicas Decretum Concilij non habere robur in locis, vbi non est publicatum: matrimonium verò, de quo quæritur, esse contractum in loco, vbi non est publicatum. Respondetur assumptionem esse veram respectiuè ad personas locis illis subiectas; ita scilicet, vt decretum non habeat robur in locis, seu in personis loca illa habitantibus, vbi non est publicatum Concilium. Quantum verò ad loca, vbi fuit publicatum, in illis habet robur circa omnes eas personas, quæ talia loca inhabitant. Clausula enim decreti spectans eius publicationem designat tempus & loca, quando & vbi incipiat habere robur: personarum autem non facit expressam mentionem, & ideò intelligitur habere robur circa personas respectiuè ad tempus & loca, id est circa personas comprehensas intra illud tempus, & intra illa loca, vbi ratione publicationis factæ cœpit obligare. Atqui personæ, de quibus quæritur, sunt comprehensæ intra tempus & locum, in quo facta fuit publicatio: ponuntur enim habitare in ea Parochia, in qua decretum est publicatum, & seruatur.

Confirmatur: qui de vna Diœcesi transit ad aliam eo animo, vt non cõfiteatur suo Parocho, sed Pastori Ecclesiæ eius ad quem venit statim posteà reuersurus, non validè confitetur: & hoc ideò, quia manet subditus illi Parocho; & illi Ecclesiæ, vnde venit, & ad quem redit, & consequenter alius Parochus caret iurisdictione in ipsum, iuxta Suarez *tom.4. disput.25.sect.2.numer.9.* Vasquez *quæst.93. art.2.dub.4.infine*, & communem aliorum sẽtentiam: ergo transitus in fraudem factus non facit aliquem non esse subditum loci, vnde venit, ac per consequens transeuntes de vna Diœcesi in aliam, non desinunt esse subiecti Diœcesi, ex qua veniunt, nisi veniant animo habitandi, Hucvsque Syluius,

Sed affirmatiuam sententiam tenet Coninch *de Sacrament. disput.27.dub.1. num.14.* & Ioannes Vvigers *de Sacramentis ad supplementum tertiæ partis Diui Thomæ quæst.50.c.5. dub.14.num.40.* cui adde Sanchez *tom.1.lib.3. disput.18. num.28.* Basilium Pontium *de Matrimonio lib.5.cap.9.per totum*, & alios penes ipsos. Et ratio est, quia Peregrini à domicilio absentes non tenentur legibus sui domicilij; si in loco, vbi se recipiunt, vigeant leges contrariæ, saltem quoad solemnitates adhibendas in contractibus. Deinde quando inhabilitas est constituta absolutè & simpliciter in aliquam personam, tunc sequitur personam quocunque euntem; secus quando est constituta per modum legis: sicut enim lex illa non obligat in aliis locis, ita inhabilitas & annullatio actus non obtinent vim in aliis locis, neque sequuntur personam, nisi dum est in locis, in quibus ea lex vim obligandi habet: neque enim incipit ligare, & irritare immediatè & principaliter ratione personarum, vt notat Henriquez *lib.11.cap.3.n.8.* Sed ob locum Parochiæ, vbi authoritate Ordinarij legitimè decretum est promulgatum. Vnde Concilium sic concludit: Decernit insuper, vt huiusmodi decretum in vnaquaque Parochia suum robur post 30. dies habere incipiat, &c.

Et hanc doctrinam veram esse dicendum est, etiamsi aliqui in fraudem legis Concilij Tridentini, & vt contrahant sine Parocho & testibus, eò proficiscantur, vt etiam docet Thomas Sanchez *disput.citat.num.29.* Idque constat, tum quia contractus non læditur ex bona, vel mala intentione, ea enim permanet in affectu, nec transit in contractum exteriorem. Hinc enim communi sensu Doctores docent ex praua intentione non oriri restituendi obligationem, si reuera non est illatum damnum. Tum etiam, quia cùm quis vtitur iure suo, non dicitur dolo malo facere, *textus in leg. nullus videtur 55.de regul. iur.* Nullus videtur dolo facere, qui iure suo vtitur, *& leg.3.§.is tamen ff.de lib.homine.exhib.* Dolo malo non videtur agere, qui iure suo vtitur, *& leg.cùm creditor.55.ff.de furt.* Cùm creditor rem sibi pignoratam aufert non videtur contrectare, sed pignori suo incumbere: cum aliis citatis per glossam *in dicta l.3.* At iste vtitur iure suo,

neque

neque fraus illicita eſt, vel dolus malus, quia non eſt prohibitum aliò proficiſci, vbi liceat ſine teſtibus & Parocho contrahere: igitur iſte non facit dolo malo. Sicut ſi quia ſtatutum eſt, ne Salmanticæ natus obtineat Collegium Salmanticenſe; & fœmina aliqua in fraudem legis egrederetur Salmantica partus tempore, in loco vicino paritura, iure ſuo vti diceretur.

Vnde ex his ſequitur: Cùm *in cap. omnis vtriuſque ſexus, de pœnitent. & remiſſionib.* ſtatutum ſit, vt quis ſemel in anno confiteatur proprio Sacerdoti; & vel ex conſuetudine, vel ex declaratione Eugenij IV. peregrinus poſſit confiteri illi Parocho, in cuius parochia habitat, non quidem ex commiſſione proprij, ſed tanquàm proprio Sacerdoti, fit, inquam, idem dicendum eſſe, etiamſi quis animo ſolùm confitendi illi parocho, eò accedat, & à ſua domicilij parochia recedat: illi enim licet alteri confiteri, dum extra ſuam parochiam eſt. Et hæc omnia docent Sanchez & Pontius *vbi ſuprà*; ex quibus patet reſponſio ad argumenta, quæ in fauorem ſuæ ſententiæ adducit doctus Syluius. Quid ego ſentiam dicam breuiter; fateor huic ſententiæ affirmatiuæ me ſemper adhæſiſſe, nam vt ex multis obſeruat Caſtrus Palaus *tom. 1. diſput. 2. punct. 1. numer. 12.* in conflictu opinionum illa eſt tenenda quæ fauet valori matrimonij; ſed quia nouiſſimè Franciſcus Zipæus *in conſultat. Canonicis lib. 4. tit. de Sponſ. & Matrimonio conſul. 6.* teſtatur ann. 1628. Sacram Congregationem ipſi petenti reſpondiſſe, matrimonium de quo eſt quæſtio eſſe nullum, ideo puto ſuppoſita dicta declaratione à prima ſententia non eſſe recedendum.

An commorantes in Terris infidelium poſſint contrahere matrimonium non ſeruata forma Concilij Tridentini?

RESOL. XXX.

AD hoc dubium ſatis quidem practicabile ſic reſpondet Pontius *de matrim. lib. 5. cap. 9. num. 7.* Mihi fit valde veriſimile eos, qui inter infideles commorantur, vel mercium congregandarum cauſa, vel alia ratione, aut inter Turcas captiui detinentur, etiamſi ex his locis ſint oriundi, in quibus promulgatum & receptum eſt Tridentini Decretum, non teneri contrahere iuxta formam à Concilio præſcriptam. In eo enim caſu locum habet Epiicheia, deficit enim lex contrariè, & vitioſa eſſet obſeruatio legis, cùm vel compellendi eſſent vitam ſeruare cœlibem, vel auferendum illis, quod in remedium infirmitatis eſt, matrimonium. Curandum illis tamen, vt ſeruent antiquas leges Eccleſiaſticas, quoad fieri poteſt, ſcilicet teſtes adhibendo, quibus probari coniugia poſſint: inſtrumenta etiam de eo publica conficiendo, quandoquidem nec Parochi copia, nec denunciationibus, ac benedictionibus Eccleſiaſticis locus: facto etiam examine ſufficienti, an illis obſtet aliud Canonicum impedimentum. Hæc Pontius.

Nota verò, quòd ex rationibus ſupradictis Stephanus Bauny *in Theolog. Moral. part. 1. tract. 12. de matrimonio clandeſtino quæſt. 1.* & Layman *lib. 5. tract. 10. part. 2. cap. 4. num. 7.* docent, etſi in aliqua ciuitate Decretum Concilij publicatum fuerit, modò tamen expulſis Catholicis Sacerdotibus non adſint proprij Parochi, validè coram hæretico Prædicante, vel ſine Prædicante matrimonia contrahi: quia veri ſpeciem habet non modicam, Papam in decreto Concilij in huiuſmodi euentu diſpenſare ob Preſbyterorum inopiam. Secundò cùm in eorum defectu, carentiáque, Concilij Tridentini ſanctio ſeruari nequeat, abhorret à recto credere matrimonij capeſſendi libertatem impeditam eſſe. Verùm optarem hæc omnia à Summo Pontifice declarari, cùm Doctores communiter aſſerant nullum matrimonium inter Catholicos validè eſſe contractum ſine Parocho & Teſtibus.

An Indulgentiæ conceſſæ alicui diei feſto transferantur, ſi dies feſtus transferatur?

RESOL. XXXI.

CAſus eſt practicabilis, & ad illum negatiuè reſpondet ex Azorio Fagundez *in præcept. 1. Eccleſ. lib. 1. cap. 2. num. 10.* vbi ſic ait, Sed rogabis. An quando transferuntur horæ Canonicæ, transferantur etiam Indulgentiæ conceſſæ à Summo Pontifice? Negat expreſsè Azor *tom. 2. Moral. inſtitut. lib. 1. cap. 28. quæſt. 8. fol. 183. column. 1.* affirmans eas eſſe adnexas ex conſenſu & conceſſione Summi Pontificis, diei certo, & non poſſe in alium diem transferri: niſi id ſpeciale priuilegium in illarum diplomate exprimatur, cui opinioni aſſentior propter eamdem rationem.

Verùm affirmatiuæ ſententiæ adhæret nouiſſimè Franciſcus Syluius *in reſolutionib. variis verb. Indulgentia 2.* vbi ita aſſerit. Si concedatur indulgentia viſitantibus Eccleſiam N. die feſto talis aut talis Sancti, nulla facta mentione diei menſis, aut diei depoſitionis, aut mortis, aut tranſlationis, aut ſimilis: & contingat feſtum illud non celebrari die ordinario, in quẽ cadit, ſed aliquo alio, in quem non ſolùm

officium, sed etiam festum transfertur; verisimile est indulgentiam quoque transferri: quandoquidem indulgentia concedatur pro die festo talis Sancti: dies autem festus illius fit, quando eius officium, ac festum celebratur. Vnde si conceditur indulgentia in festo Annunciationis B. Mariæ Virginis; & quoniam dies 25. Martij cadit in septimanam Sanctam, festum simul cum officio transfertur ac celebratur post Dominicam in Albis, probabile est indulgentias lucrandas esse non in die 25. Martij, sed eo die, quo post Pascha festum illud celebratur. Idémque propter eamdem rationem dici posse videtur, quando nulla similiter facta mentione diei mensis, aut depositionis, &c. conceditur indulgentia visitantibus Ecclesiam talem die festo, vel in festo S. Benedicti, S. Thomæ, S. Francisci de Paula, &c. & propter Dominicam Quadragesimæ, aut aliud impedimentum, Benedictini, Dominicani, Minimi, aut alij festa illa transferunt iuxta præscriptum Romanorum Pontificum, quòd nimirum fideles lucrari possint indulgentias, eo die quo festa illa celebrantur. Hucvsque Syluius satis quidem probabiliter.

An indulgentia alicui templo concessa perseueret, si templum aliò transferatur?

Resol. XXXII.

NEgatiuam sententiam tenet Pater Lugo *de Sacrament. Pœnitent. disput. 27. sect. 8. num. 131.* vbi sic ait. Circa indulgentiam localem quæri solet, an diruta Ecclesia, cui concessa erat, maneat indulgentia in alia Ecclesia, quæ in eodem situ reædificatur. Aliqui Canonistæ dicunt, si auctoritate Superioris Ecclesia ab vno ad alium locum transferatur, deferre secum suas indulgentias. Pater Suarez *disp. 52. sect. 1. n. 9.* probabile id putat, quando in eodem situ statim alia ædificatur: mihi tamen valdè dubia esset talis indulgentia: quia reuera illa est alia Ecclesia non solùm physicè, sed moraliter, & ideò indiget noua consecratione. Aliter dicendum esset, si non tota simul, sed per partes diueretur: tunc enim nunquàm prior Ecclesia desiit esse, sed semper moraliter eadem perseuerauit. Ita Lugo.

Verùm affirmatiuam sententiam docet Ghilinus *in resolut. cas. conscient. verb. Indulgentia numer. 2.* & Bonacina *tom. 1. disput. 6. quæst. 1. punct. 8. num. 5.* vbi ita asserit. Si indulgentia concessa sit ipsi templo, sicut ordinariè præsumendum est ipsi templo concessam fuisse, cùm ordinariè præscribatur aliquid intra talem locum, vel templum fieri, censeo indulgentiam transferri loco, in eóque perseuerare: nam censetur adhuc eadem Ecclesia, & idem templum, quod comparari potest personæ, quæ secum defert priuilegium personale.

In Rubrica Indulgentiarum quinque Sanctorum dicitur: Quòd si amittatur granum possit pro alia vice aliud subrogari. Quæritur, inuento primo, cui ex duobus indulgentia censeatur affixa remanere?

Resol. XXXIII.

AD hoc dubium sic respondet Pater Lugo *de Sacrament. Pœnitent. disput. 27. sect. 8. §. 3. num. 150.* Solet aliquando concedi, vt si amittatur, vel rumpatur granum, vel imago habens talem indulgentiam, possit pro prima vice subrogari aliud granum, vel alia imago cum eadem indulgentia. De quibus dubitari posset, casu quo imago illa amissa fuit, & facta sufficienti diligentia non potuit inueniri; atque ideò electa fuit alia: an si posteà prior inueniatur, adhuc hæc posterior retineat indulgentiam. Et quidem ego credo non amplius priorem, sed posteriorem habere indulgentiam, quia verificata fuit conditio, vt posset ritè eligi secunda, nempe quòd prima fuisset amissa: ergo eo ipso legitimè fuit electa alia, & cessauit prioris indulgentia: tutius tamen erit vtramque retinere.

Petes an illa electio possit fieri per actum merè internum: videtur enim exigi actus externus, sicut dicebamus requiri actum externum ad concessionem indulgentiæ: hæc quippe electio videtur esse concessio indulgentiæ ex facultate à Pontifice delegata. Verius tamen videtur sufficere voluntatem internam, quia illa deputatio non est concessio indulgentiæ: Pontifex enim solus concedit immediatè indulgentiam habentibus talem imaginem à me deputandam. Quod à posteriori patet. Primò, quia facultas concedendi indulgentias nunquàm delegatur Laicis, aut fœminis; & tamen ij possunt determinare grana vel imagines. Secundò quia qui indulgentiam propriè concedit, potest illam reuocare: qui autem semel deputauit talem imaginem, non potest reuocare posteà talem electionem: non est ergo actus iurisdictionis; sed conditio ad concessionem factam à Pontifice: conditio autem ad indulgentiam requisita, potest aliquando esse actus internus.

Hæc omnia Pater Lugo, cui quidem libenter adhæreo.

***

An

An propoſitum non peccandi de cætero expreſſum & formale ſit neceſſarium confitenti in articulo mortis?

RESOL. XXXIV.

CVi non occurret is caſus? Et ad illum negatiuè reſpondet Pater Suarez *in 3. part. tom. 4. diſput. 4. ſect. 3 num. 4.* vbi ſic ait. Deinde obſeruo: hoc videri intelligendum regulariter, quando reliquum eſt aliquod tempus præſentis vitæ: nam ſi homo in ipſo mortis articulo pœnitentiam agat, non eſt, quòd de propoſito vitæ futuræ ſollicitus ſit: nec enim obligandus eſt ad habendum illud propoſitum ſub conditione, ſi vixero: tum quia hi actus conditionales circa futura, per ſe & abſolutè loquendo non ſunt neceſſarij ad ſalutem: tum etiam quia fieri poteſt, vt vita futura iam ſit deſperata moraliter: & ideò nulla ratio poſtulat, vt talis actus ſit tunc ſimpliciter neceſſarius. Et hoc etiam confirmat vſus: nam ſi hominem damnatum ad mortem exhortemur ad pœnitentiam, non multum curamus de futuris actibus in præſenti vita; ſed de dolore præteritorum; quia licèt aliquantulum vitæ ſuperſit, moraliter tamen quaſi nihil reputatur: nam quod parum diſtat, nihil diſtare videtur, & perſeuerando eo tempore in dolore, & deteſtatione vitæ præteritæ, ſatis proponitur obſeruantia mandatorum pro eo breui tempore. Ita Suarez.

Sed aduersùs illum inſurgit Tannerus *tom. 4. diſput. 6. q. 6. n. 16.* quia inquit, non video, quomodo hoc probetur, cùm ſemper quandiu homo viuit peccare poſſit, & ipſum etiam propoſitum tale pertineat aliquo modo ad reſarciendam iniuriam.

Verùm ſententiam Suarez ſequitur Fagundez *in præcept. 2. Eccleſ. lib. 2. cap. 3. numer. 13.* vbi ſic aſſerit. In nonnullis caſibus per accidens ſufficit propoſitum virtuale incluſum in ipſa deteſtatione peccatorum, vt verbi gratia in articulo mortis, quando quis omninò eſt in extremo vitæ articulo, vel quando de eius vita deſperatur, vel eſt condemnatus ad mortem: nec enim tunc videtur neceſſarium habere huiuſmodi formale propoſitum cauendi de cætero peccata in futurum. Sufficit enim in hoc caſu propoſitum virtuale incluſum in perfecta deteſtatione peccatorum. Ita Fagundez.

Sed melius dicendum putat Ioannes Vvigers *de Sacrament. in ſupplement. ad 3. part. quæſt. 1. art. 1. num. 7.* quòd in iſto articulo, ſi cogitatio de vita inſtituenda in futurum non occurrat, poſſit ſufficere ſæpiùs virtuale propoſitum, quod in ſeria peccatorum commiſſorum deteſtatione includitur: quia animus non tam verſatur in cogitationibus de modo viuendi de cætero, quia de vita quaſi deſperat: & ſic per inaduertentiam excuſatur à propoſito explicito formando. Hæc Vvigers.

Sed circa præſentem quæſtionem ne deſeras videre Doctores, quos ego citaui *in part. 3. tract. 4. reſol. 119.* Nec deſeram hîc adducere opinionem Patris Lugo *de Sacram. Pœnitent. diſput. 14 ſect. 5.* vbi poſtquàm adduxit diuerſas ſententias circa præſentem quæſtionem ſic ait. Ego diſtinguendum exiſtimo: aliquando enim dolor eſt talis, in quo virtualiter includitur propoſitum requiſitum, & tunc non exigitur ad valorem Sacramenti aliud propoſitum formale: aliquando verò dolor non includit tale propoſitum, & tunc requiritur propoſitum vniuerſale præter dolorem. Poteſt enim dolor eſſe non ex motiuo vniuerſali, ſed ſpeciali, propter quod pœnitens dolet de peccatis illis, quæ confitetur: & quidem hic dolor nec virtualiter continet propoſitum vniuerſale non peccandi de cætero, ſed ad ſummum continet propoſitum non committendi illa peccata, de quibus homo dolet. Alius verò eſt dolor de peccatis ex motiuo aliquo vniuerſali comprehendente omnia peccata mortalia, vt ſi doleat homo propter offenſam grauem Dei, propter irreuerentiam Dei, propter pœnas inferni, & carentiam beatitudinis, quæ correſpondet omni peccato mortali: & quidem hic dolor virtualiter ſaltem continet propoſitum non peccandi mortaliter de cætero. Quando ergo dolor eſt prioris generis, requiritur propoſitum vniuerſale, cùm in ipſo actu doloris non contineatur: quando verò dolor eſt poſterioris generis, ipſe dolor ſufficit ad valorem Sacramenti cùm in ſe contineat virtualiter tale propoſitum vniuerſale. Impoſſibile enim eſt, quòd aliquis doleat efficaciter de furto, verbi gratia, præcisè, quia eſt offenſa grauis Dei, & quòd ſimul velit offendere Deum grauiter alio peccato diuerſo: quia per priorem actum odit offenſam grauem Dei ſuper omnia: per poſteriorem verò vult offenſam grauem Dei ad vitandam iacturam alterius boni inferioris: quæ eſſet contradictio: ergo ille prior actus implicitè extenditur ad vitanda omnia peccata mortalia, quæ ſunt graues offenſæ Dei. Hucvſque Pater Lugo. Conſulendi tamen ſunt Pœnitentes etiam in articulo mortis, vt expreſſum, & formale propoſitum habeant de cætero non peccandi.

***

An qui v. g. accepit vnùm Ordinem ab Episcopo originis, possit variare, & alium accipere ab Episcopo Beneficij?

RESOL. XXXV.

CAsus potest in praxi frequenter accidere. Et ad illum negatiuè respondet Molfesius *in summa tom.1. part.2. cap.2. numer.10.* vbi sic asserit. Est notandum, quòd si subditus aliquo ex prædictis quatuor modis semel elegisset vnum Episcopum, à quo aliquem ordinem suscepisset, non posset variare, & assumere alios ordines ab alio ex dictis Episcopis, nisi Episcopus, qui priùs illum ordinauit iudicasset cessare causam ordinationis, & remitteret ordinatum ad alium ex dictis Episcopis. Ita post Archidiaconum *in cap. nec captandæ de concess. præben.* Achillem de Grassis *decis.13. in titul. de pensionibus.* Quaranta *in verb. Ordo,* & alios, notat Riccius *loco citato decis.306.* quoniam si semel est factus subditus Episcopi ordinantis: cuius est onus prouidere illi de beneficio, & sic de aliis iuribus Episcopalibus, non potest talis subditus eligere alium Episcopum in præiudicium electi per primam ordinationem. Hucvsque Molfesius.

Sed nouissimè affirmatiuam sententiam tenet Franciscus Zypæus *in suis eruditissimis consultationibus Canonicis lib.1. titul. de ætate, & qualitate ordinandorum consil.3.* quia hîc variatio non contingit circa vnum & idem subiectum: sed respectu diuersorum: quoniam Ordo susceptus v. g. Diaconatus distat à suscipiendo v.g. Sacerdotij; itaque vt excluſa sit variatio quoad vnum, qui & natura irrepetibilis est, nihil vetat quoad alterum variare, & alterum Episcopum adire: si quidem nullus id iuris textus prohibet & regula est, vt iure permissum censeatur, quod non inuenitur prohibitum: eò magis quòd in iure expressa sit concessio, vt adire liceat, quemcunque lubeat, originis, domicilij, aut beneficij Episcopum; neque hæc exceptio adiiciatur, neque verò vllibi decernatur, quòd per additionem vnius Episcopi, alter fiat alienus, seu non proprius. Ordinationis autem legitimæ causa efficiens est propria ex vna trium causarum, originis, domicilij, beneficij, iurisdictio ordinantis in ordinandum: qua manente, manet legitima possibilitas effectus, neque pactis, aut factis priuatorum manente causa potest ea legalis possibilitas tolli. Et verò *in l.2.3.4.5. & 20. ff. de opt. legat.* optione quidem semel facta omne ius consumitur, sed vnius rei eligendæ: non omnibus autem exhibitis, quoad non exhibita, integra manet optio *dicta l.4.* & rationem assignat *dicta l.20.* huius iuris: cur voluntatem optans mutare non possit. Quia omne ius prima, inquit, testatione consumpsit: quoniam res continuò eius fuit simul ac se dixerit eam sumere: itaque quoniam non eadem ratio in casu nostro obtinet, aditione vnius Episcopi non tolletur facultas à iure concessa pro alio ordine alium adeundi, quem alioquin ius adire permiserit.

Notandum est etiam hîc obiter suprà dictum Zypæum vbi suprà docere, non obstante Decreto Clementis VIII. die 3. Iunij 1599. posse hodie Regulares ordinari ab Episcopo originis: nec id à Concilio Tridentino prohiberi, nec à dicto Decreto, neque ab vsu contrario. Sed aduersùs hanc sententiam vide Molfesium *loco citato numer.23.* & Mirandam *in Manual. Prælatorum tom.1. quæst.38. artic.2.* Et certè hodie ex vi decreti Clementis VIII. Regulares non audent mittere subditos pro suscipiendis ordinibus, nisi ad Episcopos Diœcesanos.

An si quis v. g. recitando officium, vidit mulierem & concupiscit eam, teneatur non solùm illam prauam concupiscentiam confiteri: sed etiam dicere, quòd tale peccatum admisit psallendo vel orando?

RESOL. XXXVI.

CAsus potest in praxi frequenter accidere, & de illo pauci mentionem faciunt: vnde affirmatiuam sententiam nouissimè tenet Franciscus Syluius *in resolutionib. variis, verb. oratio.* Quia, ait ille, cùm aliquis Deum vocaliter orans ipsum offendit mortaliter, alicui prauæ voluntati, aut luxuriæ, aut odij, aut alterius peccati consentiendo, in tali eius peccato inuenitur aliqua circunstantia mutans speciem peccati: Atqui Ecclesiæ doctrina recepta est (vt ex Concilio Tridentino *sess.14. c.5.* & aliunde constat) eas circunstantias in confessione explicandas esse, quæ speciem peccati mutant: ergo iste sic orans, & mortaliter peccans, tenetur eam circunstantiam in confessione aperire. Maior probatur, quoniam iuxta B. Thomam *in 4. dist.16. quæst.3. art.2.* illæ circunstantiæ mutant speciem peccati, quæ habent specialem repugnantiam cum recta ratione, diuersam ab ea, quæ est in ipso peccato secundùm se: siue iuxta Scotum *in 4. dist.17.* quæ speciali prohibitione prohibentur. Quibus consonat, quod idem S. Thom. *1.2. quæstione 18. art.10.* concludit. Quandocunque aliqua circunstantia respicit specialem ordinem rationis vel pro, vel contra, oportet, quòd circunstantia det speciem actui morali vel bono,

vel

vel malo. Sed in propoſito reperitur circunſtantia, quæ habet ſpecialem repugnantiam cum recta ratione, & quæ ſpeciali prohibitione prohibetur: præter peccatum enim, quod prohibetur præcepto. *Non Mœchaberis*, aut, *Non Concupiſces*, vel iſto, *Non Occides*, adeſt peccatum Religioni oppoſitum. Oratio quippe ad virtutem Religionis pertinet: qui autem vocaliter orat, & ſic orando conſentit mortali luxuriæ, aut odio, grauiter contra virtutem Religionis offendit; cùm ipſa poſtulet, vt exhibeatur Deo cultus ac reuerentia, & vt oratio, quæ ipſius eſt actus, reuerenter ac piè fiat: is verò, qui ſic orat, magnam committat in Deum irreuerentiam, valdéque erga illum impiè ſe habeat.

Confirmatur: quia quis non iudicet magnam fore irreuerentiam, ſi quis Principi ſuo loquatur, ab eóque petat aliquid, ac interim hoſtiliter ab eo auertatur, & dorſum ei vertat? Ita verò ſe ad Deum habet ille, qui vocaliter ipſum orat, & interim eum mortaliter offendit: per peccatum enim mortale auertitur à Deo, tanquàm à fine vltimo, ipſíque inimicus efficitur. Per talem ergo orationem valdè ſe habet irreuerenter ad Deum, ac per conſequens peccat notabiliter contra virtutem Religionis. Vnde ex his concedit Syluius, quòd aliquis toties peccat mortaliter, quoties orat perſeuerans in affectu peccati mortalis, & in voluntate illud committendi. Concedit etiam, quòd ſi aliquis orationem interrumpit, vt obſcœna animo obſcœno loquatur, vel vt cum adueniente meretrice fornicetur: vel vt inimico ſibi obuio lethale vulnus infligat, præter peccatum luxuriæ, aut odij, etiam peccabit grauiter contra reuerentiam Deo debitam.

Sed ſi hæc eſſent certa, faxit Deus, quòd multi in lethale crimen ſæpiùs non inciderent: & ideò rectè Pater Suarez circa præſentem caſum non ita firmiter vt Syluius, ſed cum formidine loquitur. Sic enim ait. *de Relig. tom. 2. lib. 3. cap. 4. numer. 13.* Eſt mihi veriſimile, ſi quis, dum vocaliter orat, in delectatione & cogitatione turpi morosè delectetur, peccando mortaliter contra caſtitatem, etiam peccare per circunſtantiam contrariam Religioni, vel venialiter aggrauantem, quod certum, vel etiam mortaliter, quod licèt ſit incertum, timendum eſt, quia videtur grauis Dei irreuerentia. Ita ille.

Verùm ego ſatis probabiliter puto contra Syluium in caſu propoſito non adeſſe peccatum lethale: quia, vt fatetur ipſemet Syluius, Minus eſt orando conſentire turpi cogitationi occurrenti ex humana fragilitate, quàm ex malitia, vel odio perſeuerare in voluntate committendi aliquod peccatum mortale. Sed quicquid aſſerat Syluius: ſi quis orat non ſolùm in peccato mortali, ſed etiam cum propoſito actuali, & voluntate peccandi mortaliter, non peccat, vt docet Sanchez *in opuſc. tom. 2. lib. 7. c. 2. dub. 9. n. 3.* & alij. Ergo, &c. Confirmatur, quia qui orat ſine aliqua intentione, videtur grauem irreuerentiam afferre Deo: & tamen non eſt certum talem peccare mortaliter. Vide Trullench *in Decalog. tom. 1. lib. 1. c. 7. dub. 10. num. 6.* & alios. Ergo, &c.

An ſit licitum pulſare Campanas in ſignum, quòd aliquis Malefactor manè furca ſuſpendendus ſit?

RESOL. XXXVII.

CVm olim per quamdam Italiæ Ciuitatem pertranſirem, ſenſi per ſpatium ferè integræ noctis campanam propè hoſpitium ſonantem: & quia ex hoc dormire non poteram, quæſiui, pulſatio illa ad quid deſeruiret: Reſponderunt in ſignum, quòd cras malefactor ſuſpendendus eſſet. Tunc ego maximè dubitaui, ſi campana illa eſſet benedicta, an licitè hoc efficeretur: & nunc inueni ita prorsùs ſentire Franciſcum Syluium *in reſolut. variis verb. Campana.* Et quia caſus eſt curioſus, & aſſerunt mihi in multis locis accidere, viſum eſt mihi hîc per extenſum eius verba apponere. Sic enim aſſerit. Quæſitum eſt. An ſacræ Campanæ, hoc eſt, quæ ſacro ritu ſunt benedictæ, pulſari poſſint, ſiue ad conuocandum populum, ſiue in ſignum, quòd aliquis malefactor ſit mortis ſupplicio plectendus. Reſpondeo non licere, cùm hoc habeat aliquam indecentiam, quòd res ſacræ ad vſus prophanos applicentur, eóſque tales, à quibus per ſe exequendis abhorret Eccleſia, cuiuſmodi ſunt cauſæ ſanguinis. Accedit quòd Campanæ benedicuntur pro conuocandis populis ad diuinum cultum, vel pro illis ad orationem monendis, atque ſicut in Pontificali dicitur, *vt cùm melodiæ earum auribus inſonent populorum, creſcat in eis deuotio fidei, procul pellantur inſidiæ inimici, fragor grandinum, procella turbinum, impetus tempeſtatum, temperentur infeſta tonitrua*, &c. Nequaquàm verò, vt ſint ſignum alicuius vel iugulandi, vel ſuſpendendi. Vbi tamen non eſt commoditas alicuius alterius campanæ, tolerari poteſt, quòd vna ex ſacris, ſiue ex benedictis pulſetur in ſignum prædicti ſupplicij: partim quia tunc eſt quædam neceſſitas, partim quia interuenit, aut ſupponitur conſenſus Epiſcopi, qui talis loci tenuitatem, & qualitatem non ignorat.

Sed ego omninò licitum in tali caſu ſonum campanæ benedictæ admitterem: ſi illa pulſa-

retur; vt ex eius sono populus excitatus funderet preces pro bono transitu delinquentis manè iustitiandi.

An Religiosus, seu Clericus, qui manè antequam professionem acciperet, vel Subdiaconatum susciperet, recitauit officium, teneatur hoc non obstante, illud iterum recitare?

Resol. XXXVIII.

Affirmatiuam sententiam docet Bonacina *tom.1. de Horis Canonicis disput.1. q.2. punct.5. n.11.* Tum quia adimpletio præcepti supponit obligationem: sed qui officium ante Ordinis, vel possessionis, aut saltem collationis beneficij susceptionem recitauit, non habebat onus & obligationem officij recitandi; ergo non satisfecit præcepto officij. Ergo suscepto Ordine, vel possessione beneficij tenetur iterum recitare pro rata temporis, quo ad Ordinem euectus est; præceptum enim adimpletur actuali recitatione: tum quia horæ Canonicæ recitantur nomine Ecclesiæ; qui autem diuinum officium ante Ordinis susceptionem recitauit, nõ dicitur illud nomine Ecclesiæ recitasse; cùm nondum esset Minister ad hoc deputatus: tum quia sicut non satisfacit præcepto, qui diuinum officium recitat hodie, vt adimpleat onus, quo diuinum officium crastina die persoluere debet; ita neque obligationi satisfacit qui officium recitat, antequàm ordinem sacrum suscipiat: vtraque enim obligatio est affixa tempori, & personæ obstrictæ oneri diuini officij.

Non desinam tamen adnotare negatiuam sententiam tanquàm probabilem admittere Trullench *in Decalog. tom.1. lib.1. c.7. dub.13. n.3.* quia potuit anticipatè soluere. Facit pro hac opinione auctoritas Doctorum, quos citaui *in part.5. tract.3. resol.33.* asserentium, quòd qui manè communicauit, non tenetur postea, si incidat eadem die in periculum mortis, viaticum sumere: quia cum manè sacram sumpsit Eucharistiam, moraliter obligatio præcepti aderat: ergo adimpleuit præceptum.

An sub generali communicatione priuilegiorum Mendicantium veniant communicata Altaria priuilegiata?

Resol. XXXIX.

OLim de hoc casu fuit mihi cum quodam Religioso altercatio. Et pro parte affirmatiua facit Mandosius *tract. de priuileg. ad instar Gloss. 9.* & Portel *in dubiis Regular. verb. priuilegij communicatio, numer.20.* quia licèt forte priuilegij nomen strictè sumptum, indulgentias non comprehenderet: nihilominus tamen ex lata significatione vocabuli comprehendi possunt; quia omnis gratia Principis priuilegium appellari potest, vt dicunt Bald. *in prælud. feudal. numer.28.* Curt. Sen. *consil. 49. incip. Memoria recolendæ.* Gloss. antiq. *super vlt. reg. Cancell. super 2. part. princip. vers. Nam omnis gratia Principis dicitur priuilegium.* Grammat. *decis. 59. numer. 29.* Ioan. Andræas *in cap. olim de verb. significat.* Mandos. *eodem tract. quæst. 7. numer. 4.* Cùm igitur simus in materia fauorabili, in qua latissima fieri debet verborum interpretatio, sequitur sub generali communicatione priuilegiorum Mendicantium facta alteri Religioni, etiam indulgentias comprehendi. Quòd autem hæc sit materia maximè fauorabilis, & per consequens amplianda probatur: nam quodlibet priuilegium Religioni concessum, censetur fauorabile, etiamsi sit contra ius commune. Ergo, &c.

Sed tunc ego negatiuæ sententiæ adhæsi, & adduxi in terminis, vt dici solet, terminantibus amicissimum & doctum Tamburinium *de iure Abbatum tom.1. disput.17. quæst.2. num.4.* Cuius sententiam nouissimè inueni docere etiam Merolla *in Theologia Morali tom.3. disput.6. cap.4. dub.6. num.64.* tum quia in generali concessione non veniunt ea, quæ quis verisimiliter in specie non esset concessurus, *Regul. in generali 81. de regul. iur. in 6.* Tum etiam quia per communicationem generalem priuilegiorum, non communicantur priuilegia exorbitantia, & quæ rarò conceduntur. At altaria priuilegiata maximè perpetua rarò conceduntur à Sede Apostolica: Ergo, &c. Quod etiam patet ex communi vsu, & stylo Curiæ, de quo testatur Laurent. de Peirin. in declaratione priuileg. 8. à Paulo III. suo Ordini Minimorum concessi, *num.2. tom.2.* Vnde ex his inferunt Merolla & Tamburinius *suprà*: quòd Altaria priuilegiata vni Ecclesiæ Regularium concessa, non censentur communicata aliis Ecclesiis eiusdem Religionis: quamuis omnes dictæ Ecclesiæ haberent inter se communicationem priuilegiorum generaliter factam: quia rationes suprà assignatę etiam in hoc casu militant. Facit etiam à fortiori doctrina Portell. verb. communicatio priuilegiorum *num.6.* vbi tenet, quòd indulgentia concessa vni Conuentui non communicatur ab aliis.

An

An prohibitio moderandi Missas facta Episcopis in Decreto de Celebratione Missarum comprehendat etiam Anniuersaria, & officia defunctorum?

RESOL. XL.

AFfirmatiuè respondet Ioannes Antonius Nouarius *in summa Bullarum titul. de Missarum celebratione numer.* 8. vbi sic ait. Ampliatur tertiò, vt prædicta prohibitio moderandi missas comprehendat etiam anniuersaria & officia pro defunctis, & respondisse sacram Congregationem Eminentissimorum Cardinalium Nostro Archiepiscopo Neapolitano testatur Garsias, Naldus, Riccius, & Picęsecius. Ita Nouarius.

Sed nouissimè aduersùs illum insurgit Merolla *tom. 3. disput. 7. cap. 5. dub. 16. numer.* 389. nam suprà citati Doctores non loquuntur de supradicta prohibitione Vrbani VIII. sed de concessione facta Episcopis à Tridentino, vt possint reducere numerum missarum: & dicunt in ea etiam includi anniuersaria, & officia pro defunctis. Et hoc declarauit sacra Congregatio; & probatur manifestè: nam omnes Doctores ab ipso allegati scripserunt antequàm fieret hæc prohibitio ab Vrbano, vt clarè patet. Vtrum verò dicta ampliatio bene adaptetur huic prohibitioni; ita vt extendatur ad Anniuersaria & officia defunctorum; probabilius existimo non extendi saltem quoad officia defunctorum. Et ratio est, quia hæc prohibitio est correctoria iuris communis, (Concilium enim Tridentinum ius commune constituit) ergo non est extendenda vltra casum, in quo loquitur: quia correctio legum est odiosa: cùm ergo loquatur tantùm de reductione missarum, vt ex se patet, non erit extendenda ad officia mortuorum, quæ Missæ non sunt.

An electo Vicario possit Capitulum Sede vacante aliquam exercere iurisdictionem?

RESOL. XLI.

CAsus est practicabilis: & negatiuam sententiam tenet Gazias *de benefic. tom.* 1. *part.* 5. *cap.* 7. *num.* 25. *& sequenti*; vbi ita asserit. Videtur Capitulum Sede vacante non posse in aliquo se intromittere circa administrationem iurisdictionis, seu sibi aliquid reseruare: sed debere totam administrationem iurisdictionis liberè Vicario relinquere; licèt anteà posset dare huic Vicario potestatem restrictam, & limitatã, vt per Pauinum *quæst.* 10. *part.* 2. *numer.* 6. quamuis hoc non seruetur in aliquibus Capitulis, quæ solent aliqua sibi reseruare, & denegare, Vicario. Et ita tenet Marc. Anton. Genuen *suprà num.* 3. dicens, quòd post Concilium Tridentinum non potest Capitulum vnam causam alteri delegare: siquidem cùm non possit administrare per seipsum, sed per Vicarium, in quem Concilium transfert potestatem, non potest ab eo illam auferre: & alteri causam delegare, nisi ex iusta causa, nempe suspicionis vel alia. Secundò videtur in Vicarium electum à Capitulo Sede vacante eo ipso transire totam iurisdictionem Capitulo competentem; nec esse necessarium speciale mandatum: seu commissionem, quoad ea quæ in Vicarium Episcopi non transeunt sine speciali mandato: nam cùm Concilium arctet Capitulum ad constituendum Vicarium, qui totam iurisdictionem administret, non videtur necessaria aliqua specialis commissio.

Verùm non desunt alij opinantes potestatem; seu iurisdictionem concessam Vicario non esse priuatiuè ad Capitulum; sed cumulatiuè: sicut dicimus de Vicario constituto ab Episcopo. vnde poterit Capitulum, etiam post Vicarij electionẽ se intromittere circa administrationem iurisdictionis, sicut poterat anteà; excommunicando, dispensando, causas delegando, confessarios approbando, &c. sicut potest Episcopus etiam post constitutionem Vicarij. Probatur hæc opinio, quia à iure antiquo non est recedendum, nisi quoad expressa in nouo *leg. præcepimus C. de appellat.* Sed ante Tridentinum potestas data Vicario à Capitulo, Sede vacante, non erat priuatiuè ad Capitulum, sed cumulatiuè: ergo idem erit post Tridentinum; cùm circa hoc nihil innouet Concilium. Minor à nemine negatur; nam mortuo Episcopo succedit ei capitulum in omni iurisdictione ordinaria, exceptis casibus in iure expressis: ergo sicut Episcopus constituendo Vicarium, non censetur concessa iurisdictio Vicario priuatiuè ad Episcopum, sed cumulatiuè: ergo idem dicendum de constitutione Vicarij facta à Capitulo, Sede vacante; nam in iure hoc non reperitur expressum. Quòd verò Tridentinum nihil circa hoc innouauerit, patet ex verbis Concilij suprà relatis; solùm enim arctat Capitulum ad eligendum Vicarium intra octo dies à morte Episcopi; aliàs deuoluitur potestas deputandi illum ad Metropolitanum. Cùm igitur nihil disponat circa illud, an iurisdictio data Vicario sit priuatiuè ad Capitulum, an cumulatiuè: censetur hic casus omissus, ac proinde remanet in dispositione iuris antiqui *leg. commodissimè ff. de lib. & posthum.* ac de iure antiquo iurisdictio data Vicario non erat priuatiuè, sed

cumulatiuè ad Capitulum; ergo idem dicendum est stando in iure nouo Tridentini.

Hinc sequitur primò posse Capitulum aliquas causas alteri delegare, sicut poterat ante Tridentinum: quia non est priuatum exercitio iurisdictionis, Sede vacante, quam antea habebat, vt suprà ostendi. Sequitur secundò in Vicarium à Capitulo simpliciter electũ Sede vacante non transire maiorem potestatem, seu iurisdictionem, quàm in Vicarium electum ab Episcopo: quare in eum non transit tota iurisdictio capitulo competens: sed necessarium est speciale mandatum quoad ea, quæ in Vicarium Episcopi non transeunt sine speciali mandato. Vnde sequitur Vicarium Capituli Sede vacante non posse dispensare sine speciali mandato, in casibus, in quibus Episcopus dispensat, quia nec Vicarius Episcopi id potest. Et hæc omnia docet Merolla *tom.3. disput 7. cap.7.dub.25.numer.252. & sequentibus*: qui *numer.* 272. etiam docet non esse verum, quod dicunt aliqui Recentiores posse quidem Capitulum in ipsa deputatione Vicarij aliqua sibi reseruare, non tamen posteà: nam potest Capitulum iurisdictionem Vicarij quandocunque voluerit restringere.

An qui promisit aliquam summam pecuniæ pro beneficio obtinendo, protestans se illam daturum gratitudinis causa, & non ex debito iustitiæ, incurrat in crimen Simoniæ?

Resol. XLII.

Affirmatiuam sentẽtiam tenet nouissimè Franciscus Syluius *in resolutionib. variis verb. Simonia 2. concluſ.2.* vbi sic ait. Talis promissio est pactio quædam, & contractus non gratuitus, faciam si feceris. Et quamuis Titius dixerit, loco gratitudinis, non beneficij causa, illa eius propositio seipsam destruebat: indicabat enim se gratis daturum, & tamen inibat contractum non gratuitum, hoc ipso quo promittebat 100. florenos post obtentum beneficium dandos, si nimirum eius consilio, seu interuentu obtineret. Nam hæc promissio non erat de re ex sola gratitudine danda. Si namque illo, qui Collatori multum gratiosus erat, totum id præstante, quod Titius ab eo petebat, Titius non obtinuisset illud beneficium, Titius non sensisset se obligatum dare illi 100. florenos: quia solùm promiserat dare post obtentum beneficium: & tamen gratitudinem debuisset ipsi mediatori propter operam præstitam. Ita Syluius; cui etiam adde Bonacinam *tom.1.disput.1.de Simonia quæst.6.Punct.1. numer.7.* & Filliucium *tom.3.tract.45.cap.10. num.* 24. vbi ita asserit. Nec obstat, quòd talis promissio illicita sit, quando tanquàm ex iustitia debita exigatur; at si postuletur solùm ex beneuolentia, non apparet aliquid mali: vt enim gratis promissio fieri potest, ita etiam postulari tanquàm gratis ex beneuolentia conferenda. Respondeo enim si postuletur post factum gratis beneficium, non esse illicitum secluſa palliatione iniquæ intentionis, etsi ordinariè ad id non obliget gratitudo, at si postuletur ante præstitum obsequium, & vt conditio necessaria, sine qua beneficium non dabitur, etiamsi liberaliter postuletur, est aperta Simonia; est enim pactio & contractus, faciam si feceris; & licèt addatur, nisi facias liberaliter, tamen est falsa propositio, & seipsam destruit: hoc enim pacto aperiretur via Simoniis omnibus & vsuris. Hæc omnia Filliucius. Vide etiam Raphaëlem de la Torre *in 2.2. Diui Thomæ quæst.100.num.6.disput.3.*

Sed contrariam sententiam tenet nouissimè Cœlestinus *in compend. Theolog. Moral. tract.7.cap.4.n.3.* vbi sic ait. Difficultas, vtrùm id quod est dandum ex gratitudine, in pactum deduci possit absque labe Simoniæ. Respõdeo primò non posse, si pactum fiat de reddenda gratitudine tanquàm debita ex iustitia, ratione rei spiritualis, & tanquàm pretium illius, vt spiritualis est. Respondeo secundò, posse gratitudinem deduci in pactum, si solùm petatur, vt debita iure naturæ ratione beneficij collati: quia si finis est licitus, etiam media ad finem sunt licita; sed intendi potest spe gratitudinis aliquod beneficium pro obsequio temporali, vel è contrario: ergo pactum, quo mediante impetratur finis, non potest esse illicitum, nec Simoniacum. Ita Cœlestinus. Cui adde Ghilinum *in pract.resolut.cas.conscient.verb. beneficium num.7.* ita asserentem. In obtinendis beneficiis licèt paciſci de aliquo temporali retribuendo, tanquam motiuo, seu pro recompensatione gratuita; & in hoc non committitur Simonia: quia in hoc casu datur vel ex gratitudine, vel etiam ex iustitia, non quidem pro re spirituali, vt spiritualis est; sed spectato secundùm communem rationem labore, prout ex obligatione onerosa suscipitur: & etiamsi detur aliquid notabile vltra æstimationem laboris, non erit peccatum Simoniæ, nec iniustitiæ dando illud plus, quod labor ille non meretur, liberaliter & gratis. Hæc Ghilinus, qui citat Valentiam, & Tannerum, quos anteà citaui *in part.2.tract.2. miscellan. resolut.39.* vbi licèt hanc sententiam speculatiuè probabilem existimaui, tamen in praxi puto non esse amplectendam. Notant etiam aliqui quòd si resignes beneficium ea intentione & spe, vt alterum tibi à Superiore conferatur aliàs non resignaturus, non eris Simoniacus, si non intendas

obligare

obligare Superiorem obligatione alia præter antidoralem : ita expreſsè Valentia *tom. 2. diſput. 6. quæſt. 16. part. 3. verſic. ſunt tamen.* cum Soto *quæſt. 7. artic. 2.* & colligit *ex cap. vnico de rerum permutatione in 6.* & conſentit. Man. Rodrig. *tom. 2. ſumm. cap. 56. numer. 8. in fine.* Farinacius aliis relatis. *lib. 1. conſil. 75. numer. 3. 44. & 48. & 53. poſt medium, & 62. & num. 82. in fine.* Et addit Valentia hoc etiam eſſe verum, etſi prædictam ſpem verbis, aut ſcripto exprimat Superiori : quia quod licet optare, licet etiam verbis exprimere : & in iure nullibi reperitur prohibitum, ne talis ſpes exprimatur. Quod etiam docet Caſtrus Palaus *tom. 3. tract. vltim. punct. 4. numer. 2.* Sed hæc opinio aliquibus non placet, quia in illa videtur adeſſe pactum implicitum.

An ob vitandum peccatum Titij licitum ſit prouocare illum ad ſe inebriandum?

Resol. XLIII.

NEgatiuè reſpondet Auctor caſuum conſcientiæ (aſſerunt mihi eſſe P. Carolum Zambertum Societatis Iesv) Bononiæ diſcuſſorum anno 1638. menſe Iunio *caſ. 1. fol. 41.* Quia nunquàm licitum eſt inducere aliquem ad actionem, quæ ita intrinſecè mala eſt, vt ſine peccato fieri non poſſit: talis autem eſt voluntaria ebrietas, ſolius voluptatis cauſa ſuſcepta, nõ enim eſt minus intrinſecè mala, nec minùs abſque peccato fieri poteſt, quàm ſit mentiri, aut blaſphemare, vt probat & docet Layman *lib. 3. ſect. 4. de temperantia num. 5. & 6.* Ergo, &c. Falsúmque eſt licere inducere hominem ad peccatum minus committendum, quod ille committere nec formaliter, nec virtualiter decreuerat, (vt euenit in propoſito caſu) cùm hæc ſit vera inductio ad malum peccati, & ſcandalum actiuum per ſe intrinſecè malum, quippè repugnans præcepto naturali negatiuo: Ne inducas alterum in peccatum, ſiue: Ne alteri auctor ſis peccati cuiuſquam. Verum autem eſt licitum eſſe inducere hominem ad peccatum minus committendum, ſi inductio fiat ad minus peccatum, vt minus eſt; ita vt alteri ſuadeatur non totum peccatum, quòd certo animo concepit, committere, ſed partem dumtaxat, formaliter aut virtualiter incluſam in toto : Tunc enim non ſuadetur homini, vt malum peccati faciat ſed vt ſaltem aliquam peccati partem non faciat, ſi à toto abduci non poſſit.

Sed his non obſtantibus Leſſius contrariam ſententiam tenet *lib. 4. cap. 3. dub. 4. n. 33. & ſequent.* vbi ſic ait. Petes. Quid ſi grande aliquod malum impendens non poſſit alia ratione impediri, niſi inebriando auctorem, qui illud machinatur: vtrùm tunc licitum ſit illum inebriare? v.g aliqui meditantur proditionem oppidi in certam horam : vel impedient, ne oppidum, quod eſt in rebellium hæreticorum poteſtate, ſuo Principi condicto tempore tradatur: nec ſuppetit mihi vlla facultas id auertendi, niſi eos lautè excipiendo & ſopiendo per potum. Item captus à voloribus deducor ad tabernam, & ſpes eſt euadendi, ſi eos inebriauero. Reſpondeo hoc caſu videri licitum prouocare ad æquales hauſtus, & alterum inebriare, hoc eſt potu conſopire : ideóque in ſecunda aſſertione dixi, niſi iuſta cauſa excuſet. Probatur, quia licitum eſt ſuadere, & inducere ad minus malum, vt impediatur maius, vt communiter Doctores tradunt : atqui hic nihil aliud fit Ergo, &c.

Sed aduersùs Leſſium inſurgit nouiſſimè Ioannes Vvigers *de iuſtit. & iur. tract. de temperantia cap. 2. dub. 7. numer. 11. & ſequentib.* Quia ſi mihi liceat vrgendo æquales hauſtus alterum inducere ad intemperantiam, & ebrietatem, vt non exequatur malum contra Rempublicam, quod machinatur, videbitur & licere mihi ducere illum ad lupanar, & ad libidines concitare, vt voluptatibus carnis quaſi abſorptus non perficiat malum grande quod meditabatur, ſi aliter non poſſum illud impedire. Confirmatur, quia ſicuti fornicari eſt actus per ſe malus contra naturalem legem temperantiæ, ita quoque ſcienter ſe inebriare: ſi igitur mihi liceat inducere modo dicto ad ebrietatem, ita vt malitia huius inductionis abſtergatur, quia fit in ordine ad maius malum præcauendum; cur non ſimiliter malitia inductionis ad fornicandum abſtergetur, quia ex ordine ad eundem finem fit : aut ſi iſta actio mea prior ſit dicenda non habere rationem inductionis ad malum, ſed tantùm impeditionis mali maioris : quare non idem dicendum erit de actione altera poſteriori? quam vtrùm aliquis admitteret in illo caſu licitam neſcio: mihi ſanè videretur illa doctrina valdè reprobanda. Ita Vvigers.

Sed ſententiam Leſſij probabilem putat Auctor caſuum Bononienſium, & abſolutè illam docet Villalobos *in ſumma tom. 2. tract. 60. difficult. 6. numer. 9.* vbi ſic ait. [Mas ſi ſuccidieſſe que alguno quiſieſſe hazer algun gran mal, el qual no ſe podria impedir, ſino es embria gandole, ſeria lecito brindarle vno que tiene buena cabeça, para embriagarle, como dize Leſio, y lo miſmo dize quando tuuieſſen à vno preſo vno ſalteadores, que no ſe puede librar dellos ſino es embriagandolos. La razon es, porque es licito perſuadir, ò induzir à menos mal, para euitar el mayor,

mayor, y esto es lo que aqui se haze, y no obsta dezir, que non sunt facienda mala, vt inde eueniant bona: porque el persuadir à otro el menor mal, aunque el otro le entienda, para euitar en el el mayor, no es hazer mal.] Ita ille; Vnde ego puto hanc sententiam probabilem esse, licèt contrariam existimem probabiliorem.

An si aliquis minaretur alicui mortem, nisi se vino oppleret, licitum sit se inebriare?

Resol. XLIV.

NEgatiuam sententiam tenet Io. Vvigers *de iustit. & iur. tract. de temperantia cap.2.dub.5.numer.26.& sequent.* Ex authoritate Diui Augustini *serm.2. 1. de tempore,* vbi circa initium sic scribit. Qui enim alterum cogit, vt se plusquàm opus est bibendo inebriet, minus malum ei erat, si carnem eius vulneraret gladio, quàm animam eius necaret. Vbi manifestè supponit Augustinus illum, qui etiam coactus se inebriat, necare animam suam, atque adeò mortaliter peccare: & ne quis dicat Augustinum loqui tantùm de illis, qui magis sua voluntate, quàm ex coactione aut vero metu mortis se inebriant, adiungenda sunt hîc ea, quæ habet *serm.232.* vbi casum quasi in terminis ponit, dum ita scribit. Etiamsi ad hoc veniretur, vt tibi diceretur: aut bibas, aut morieris: melius erat vt caro tua sobria occideretur, quàm per ebrietatem anima moreretur. Eamdem sententiam D. August. sequitur Azòrius *tom.1. lib.7.cap.33. quæst.5.sub finem.* dum sic scribit. Si quæras, an si quis ebrius fiat, vt tyranni vel hostis fœuitiam fugiat, peccet? Respondeo *cum Caiet. 2.2.quæstione 150.artic.2* peccare; quia non sunt facienda mala, vt eueniant bona.

Non desinam tamen adnotare sententiæ affirmatiuæ adhærere Lessium *lib. 4. cap. 3. dub.4.num. 31.* quia id licitum est causa medicinæ ad pellendum, vel arcendum morbum: cur non etiam ad vitandam mortem ab alio intentatam? Respondet Caietanus quia non est medium per se ordinatum ad hoc, sicut ad illud: vnde ibi ille potus non censetur immoderatus; hic verò censetur. Sed hoc non satisfacit: nam licitum est ad vitandam mortem multa facere, quæ per se ad hoc non sunt ordinata, sed solùm ex malitia alterius. Sic *suprà lib.2.cap.9.dub.14.* ostensum est, probabile esse licere sibi amputare manum, vel digitum iubente Tyranno ad mortem redimendam: & tamen hoc nullo modo per se est ad istud idoneum: & extra illud periculum est etiam graue peccatum. Secundò ob similem causam possum ieiunare plusquàm valetudo ferat, aut ratio virtutis abstinentiæ extra illum casum, cur non similiter ampliùs bibere & comedere? Tertiò possum vesci fungis aut aliis rebus noxiis, bibere copiam vini eliquati, etiam cum periculo febris, possum haurire medicamentum valetudini noxium, & similia: quæ tamen extra illam necessitatem nullo modo essent licita: sicut ergo ista non sunt contra virtutem, quando sunt necessaria ad mortem vitandam: ita nec immoderatus potus contra virtutem erit: quia cum omnibus illis circunstantiis in ordine ad salutem corporis re vera immoderatus non est: sicut enim licitum est lædere sanitatem, & corporis integritatem ad vitandam mortem ex alterius malignitate impendentem: ita etiam licitum est lædere rationis vsum ad breue tempus ob eamdem causam: etsi enim dominium istorum non habeat, tamen habet custodiam in ordine ad bonum totius, ac proinde potest de illis disponere prout necessarium ad salutem totius: denique priuatio rationis hic non est intenta, sed solùm permissa, quam non tenetur cum tanto suo malo impedire. Hucvsque Lessius cui adde Villalobos *in summa tom.2.tract.30.difficult.6.num.5.* vbi sic ait. [El que de consejo de los Medicos beuesse vna gran vez de vino, con que perdiesse el juzio, no se hà dallamar embriagado, porque no lo haze voluntatis causa, ni aun pecaria, come dize Syluestro, Cayetano, Nauarro y Lessio. Loqual podria acontecer en vn subito temor de peste, quando no se hallasen otros remedios, y le mandassen para esto beuer mucho vino bueno, ò contra vn maleficio, ò por otra causa semejante: porque esto no es contra la templança; mas quando ay otros remedios non sera licito, aunque sea de consejo del Medico, como dize Cayetano. De lo qual se sigue, que tambien podria vn hombre embriagarse, quando fusse necessario para euitar la muerte, como tiene Lesio, contra Cayetano, diziendo que fueron d'esta opinion muchos hombres dotos de la Vniuersidad de Louayna consultados sopre este caso.] Ita ille.

Vnde immeritò tam acriter *vbi suprà* Vvigers inuehitur in Lessium, cuius opinionem probabilem esse puto cum Layman *lib. 3. sectione.4.num.5.* vbi ita asserit, Non improbabiliter ait Lessius licitum esse inebriari mortis vitandæ causa, quam tibi aliquis per violentiam minatur, ni propinanti respondeas, modò scandalum absit, neque cedat in contemptum virtutis temperantiæ à Christianis seruandæ. Probatur: si enim ad redimendam vitam à Tyranno fas est sibi ipsi manum, vel pedem amputare, cur non etiam rationis vsum

ad

ad breue tempus ſibi adimere? Repugnat tamen Caietanus 2. 2. *quæſt.* 150. *artic.* 2. *ad* 3. imò & S. Auguſtinus *ſerm.* 232. Etiamſi ad hoc veniretur, inquit, vt tibi diceretur, aut bibas, aut morieris: meliùs erat, vt caro tua ſobria occideretur, quàm per ebrietatem anima moreretur. Sed Leſſius reſpondet Sanctum Auguſtinum id dixiſſe propter ea quæ per accidens coniuncta eſſe ſolent. Hæc Layman. Vnde ſecundùm hanc ſententiam ſi aliquis prouocet te ad duellum, vel inuadat gladio, niſi æqualibus cyathis reſpondeas, potes reſpondere cum periculo te inebriandi.

Quidam diſpenſatus à Summo Pontifice in voto Religionis ratione infirmitatis poſt multos annos conualuit: quæſiuit an ad ingreſſum Religionis ſub mortali teneretur?

Resol. XLV.

COnſului, vt Religionem ingrederetur. Sed inſtabat. An aliqua eſſet probabilis opinio: quæ illum à tali onere liberaret. Et tunc reſpondi affirmatiuè ex Doctoribus, quos ego citaui *in part.* 1. *tract.* 10. *reſolut.* 41. aſſerentibus quòd ceſſante cauſa finalis diſpenſationis adhuc valet diſpenſatio. Et ita hanc ſententiam nouiſſimè me citato tenet etiam Auctor caſuum Conſcientiæ Bononiæ diſcuſſorum anno 1638. menſe Maio *caſu* 1. *fol.* 35. vbi quærit an Sacerdos Beneficiarius diſpenſatus ab onere recitandi horas Canonicas ex infirmitate oculorum, ſi poſteà conualuerit, teneatur ſub mortali recitare officium; & reſpondet negatiuè ex rationibus à me adductis *in citata reſolutione* 41. Quia dato, quòd ceſſauerit omninò cauſa finalis diſpenſationis, poſtquàm diſpenſatio fuit exequutioni demandata, adhuc tamen valet diſpenſatio: ita vt qui à principio obtinuit diſpenſationem cum cauſa rationabili & ſufficienti, etſi poſtea decurſu temporis ceſſauerit totaliter illa cauſa (vt accidit in caſu propoſito) non peccet vtens tali diſpenſatione ſic obtenta, cùm per eam abſolutè conceſſam verè fuerit ſimpliciter relaxata lex illa, eiuſque obligatio conſequenter omninò extincta: vnde per ceſſationem illius cauſæ, ob quàm fuerat conceſſa diſpenſatio, non poteſt reuiuiſcere obligatio prædicta, ceſſante namque cauſa finali, non ceſſat ideò effectus conſummatus, & perfectus, (ſecus quando nondum conſummatus eſt) vt multis probat Tiraquellus *tract. ceſſante cauſa, limitatione* 12. Menochius *de præſumptionib. lib.* 4. *præſumpt.* 189. *numer.* 197. Totalis autem effectus diſpenſationis eſt ipſa legis relaxatio, quæ per illam fit; cùm ergo conſummata ſit, diſpenſatione ſemel iam facta, nihil obeſſe poteſt in poſterum ceſſatio cauſæ. Gratis autem & abſque fundamento dicitur relaxatio illa fuiſſe ſolùm ſub conditione à Principe facta, nempè dum cauſa perſeuerauerit.

Vnde ſuppoſita probabilitate ſupradictæ opinionis: quòd ſcilicet Titius modo dicto ſimpliciter diſpenſatus ab onere recitandi horas Canonicas propter oculorum morbum, quo tempore diſpenſationis impetratæ grauiter laborabat; adhuc gaudeat beneficio diſpenſationis, etiam poſtquàm ab eo morbo perfectè conualuit; ita vt non peccet omittendo in poſterum officij diuini recitationem; probabile eſt eumdem Titium in dicto euentu nec teneri ad vllam fructuum beneficij ab ipſo poſſeſſi reſtitutionem. Hucvſque Auctor ſupra citatæ deciſionis, quæ omnia deſeruiunt pro caſu noſtro. Vide etiam Zambellum *in Reper. Mor. ver. Diſpenſatio numer.* 5. vbi me citato docet, quod diſpenſatio habita pro neceſſitate, illa tranſacta, adhuc valet, & diſpenſatus illa vti poteſt.

Quis in Religione obtinuit licentiam à Superiore confitendi per ſpatium octo dierum cum quodam Sacerdote à quo abſolutionem obtinuit: poſt aliquot dies recordatur aliquorum peccatorum; quæſiuit an poſſit illa confiteri cum ſupradicto Sacerdote?

Resol. XLVI.

VIdetur negatiuè reſpondẽdum ex Zambrano *de caſib. occurrent. temp. mort. cap.* 4. *dub.* 5. *num.* 2. & Sanchez *in ſumma tom.* 1. *lib.* 2. *cap.* 13. *numer.* 15. aſſerentibus, ſi iam Sacerdos in articulo mortis à peccatis abſoluat moribundum, non poſſe eum ſuperueniente legitimo Confeſſario ampliùs audire peccata oblita: ita & in caſu noſtro, cùm ad miniſtrandum Sacramentum requiritur neceſſariò poteſtas iuriſdictionis, quæ ſi delegata eſt, vt erat in caſu, de quo loquimur, ceſſat elapſo tempore, ad quod vſque fuerat conceſſa. Ergo, &c.

Sed quia tunc conſulens non habebat alia peccata mortalia, niſi illa oblita in præterita confeſſione, & multum ruborem habebat confitendi cum alio Confeſſario: Ego tunc exiſtimaui potuiſſe illum primum Confeſſarium non obſtante tempore elapſo, & confeſſione finita, talia peccata oblita audire & abſoluere ſine alia Superioris licentia. Et hunc caſum poſteà inueni ita fuiſſe deciſum in caſibus Bononienſibus anno 1539. menſe Octobri

caſu 2.

casu 2. vbi sic habetur. Si Titius non habeat aliud peccatum mortale præter illa duo oblita in confessione facta Caio Sacerdoti tunc approbato ad confessiones, probabile videtur posse confiteri, & absolui ab eodem Caio, etiam non obtenta noua approbatione iam expirata. Ratio est, quia licèt Titius fuerit ante quatuor menses absolutus Sacramentaliter à Caio, & ita videatur iudicium illud completum, opusque sit per nouam confessionem nouum instituere iudicium, in quo videtur Caius ex defectu approbationis iam expiratæ nō habere iurisdictionem: nihilominùs cùm illa duo peccata mortalia oblita verè spectent ad priorem illam confessionem Sacramentalem factam Caio tunc habenti necessariam iurisdictionem, videntur esse etiam nunc pars illius iudicij, seu causæ iam cœptæ à Caio Sacerdote. Et consequenter respectu istorum duorum peccatorum mortalium oblitorum non videtur expirasse in Caio antiqua iurisdictio respectu Titij pœnitentis circa illa duo peccata mortalia oblita, quæ adhuc videntur, vt diximus, esse pars præteritæ illius Confessionis: & ista noua Confessio non est ita independens à præterita, vt non sit aliquo modo moraliter pars, seu complementum illius. Est autem valde probabile, habentem licentiam audiendi Confessiones ad tempus posse, eo transacto, prosequi Confessionem antea cœptam. Hæc omnia habentur in prædicta decisione, quæ indiuidualiter casum nostrum confirmant.

An in dubio quis sit priuandus Ecclesiastica sepultura: & an possit dari ignorantia inuincibilis, quòd in aliquo casu homicidium sit licitum?

Resol. XLVII.

HÆc dubia discutienda sunt ex occasione cuiusdam facti enarrati à Bernardino Scardeonio *de antiquitate Vrbis Patauij lib.* 2. *Class.* 14. vbi agens de Isabella Bauignana puella agresti sic asserit. Etsi magnam laudis iacturam nobiles mulieres Patauinæ ex eo feciſſe videantur, quòd hîc modò puella rusticana obscurissimi nominis, pudicitiæ splendore præ cæteris luceat: ego tamen ex eo patriam nostram præclari facinoris laude fraudandam non censui: quin potiùs de tam generosi, ac pudici animi constantia, vel sic ignotæ puellæ ad priscum decus Patauinæ pudicitiæ, quicquid olim de hac ipsa in alio nostro opere de castitate iam dixi, hîc rursum referendum putaui. Nam quo tempore Maximilianus Augustus totam fermè Venetiam, & præsertim agrum Patauinum excursionibus deuastabat cùm turmatim agrestes omnes in vrbem confugerent, puella ista agrestis humili loco nata, sed nobilissimo animo, & honesta forma prædita, vbi vrbem ingressa est, à propinquis suis (vt fit) ignara viæ à recto itinere ex nimia trepidatione deflexit: & dum ita ignara locorum, errabunda, lacrymans, omnia circumlustrat, in manus fortè incidit Militum Venetorum, qui præsidio Vrbis stabāt: à quibus tracta est in proxima conturbernia, vt ibi interim ludibrio haberetur eius pudicitia. Sed nescio quo colore, & fato profiliit misella domo, & rectà ad portam, quà paulò antè ingressa fuerat, festina procurrit, putans se tutiorem fore inter hostes, & in agris, atque vbique locorum, quàm intra mœnia, & inter præsidia Ciuitatis. Insequuntur incesti illi, ac impij prædones. Fugit exterrita puella more trepidæ & imbellis Damæ, quæ à canibus rapta fugam rapit in nemora & saltus: & vbi euadere ampliùs non sperat, de prærupta saxi crepidine sese præcipitat, mallens subito casu conteri, quàm comprehensa ludibrio esse rabidis molossis. Haud secus infelix Virgo, vbi effugium nullum reliquum videt, de Ponte Coruo, vbi fortè aderat, in adiacentem fluuium sese præcipiti saltu demittit, pudicitiam suam Deo seruandam committens. At dum propositi tenax ab illis adiuuari recusat, & exterrita enatare nescit, nec curat, absorpta mox à flumine suffocatur: quæ paulò post inuenta in proxima ripa, sine funebri officio sepelitur: haud digna, meo quidem iudicio, quæ sic sepeliretur. Sed certum est, quòd sicut nihil prodest impiis celebris sepultura; ita nihil obest iustis vilis ac nulla. De ista Ioannes Nouentanus Patauinus cecinit hoc Epitaphium.

Euganeas inter præstans virtute puellas
Hoc iaceo indignè condita Virgo loco.
Nam cùm me peteret lasciuum miles ad vsũ,
Munera posse mori magna fuere mihi.
Disce age, sit quanti, Virgo, seruare pudorem,
Pro quo nil timui perdere corpus aquis.

Supposita hac celebri historia quæsitum mihi fuit à quibusdam amicis, an dicta Virgo à peccato homicidij possit excusari, & an rectè fuerit Ecclesiastica sepultura priuata. Et pro resolutione dubij supponendum est ex Diuo Thoma *in* 2. 2. *quæst.* 64. *art.* 5. non licere seipsum occidere, etiam ad vitandam fornicationem. Vnde Beata Lucia ad impium Tyrannum affirmantem se eam ad lupanar ducturum, vt inibi à iuuenibus stupraretur. Non inquinatur, inquit, corpus nisi de consensu mentis: violentia tua mihi duplicabitur ad coronã. Hinc D. Augustinus *lib.* 1. *de Ciuitate Dei, cap.* 18. cur homo, qui mali nihil fecit, sibi malè faciat? Et

ratio

ratio eſt, quia pudicitia virtus eſt animi comitem habens fortitudinem, vnde cùm virtus ſit animi, conſiſtit in animi conſenſu: quare ſi in impudicitia non conſentitur, non amittitur pudicitia: & cùm comitem habeat fortitudinem, debet potiùs quis ex fortitudine quælibet mala tolerare, quàm ſeipſum interimere ad vitanda mala.

Sed licèt hæc doctrina vera ſit, ego tamen in caſu noſtro puto excuſandam eſſe ſupradictam mulierem: nam ſupponendum eſt hoc feciſſe ex ignorantia inuincibili; nam, vt aduertit Trullench *in Decalogum tom. 2. lib. 5. cap. 3. dub. 1. numer. 4.* Leſſius *libr. 2. capite 9. dub. 6. numer. 33.* Petrus Nauarrus *lib. 2. cap. 3. numer. 13. & 14.* Ioan. Vvigers *de iuſtit. tractat. 2. cap. 2. dub. 14. numero 92.* & alij, ſe occidere ob pudicitiæ cuſtodiam non eſt ita euidens eſſe malum, quin inculpatè poſſit ignorari, & exiſtimari licitum; quod docuerunt Stoici, & inſinuare videtur Diuus Hieronymus *in cap. 1. Ionæ verſus finem:* his verbis. Vnde in perſecutionibus non licèt propria perire manu, abſque eo quòd vbi caſtitas periclitaretur: Hinc mulierem agreſtem, vt erat dicta Iſabella tali ignorantia laboraſſe maxima probabilitate dicendum eſt; & ideò ſaluo meliori iudicio Eccleſiaſtica ſepultura priuanda non erat: nam, vt ego probaui *in 4. part. tractat. 4. reſolutione 23.* & obſeruat Fagundez *in Decalogum tom. 1. libro 5. capite 11. numer. 3.* in hac materia in dubio inclinandum eſt in fauorem; ſed puto minori apparatu, vno ſcilicet Sacerdote vel altero quòd ſepelienda fuiſſet ad terrorem aliorum, ne tali exemplo hoc facinus perpetrarent; & vt cognoſcerent talem mulierem non priuari ſepultura Eccleſiaſtica ex præſumpta ignorantia, qua laboraſſe ſatis probabiliter exiſtimari poterat: nam in hoc caſu locus eſt coniecturis, vt patet ex Iulio Lauorio *in var. Elucubrat. titul. 2. cap. 12. numer. 28.* Et licèt occidentes ſeipſos non ſint in Eccleſia ſepeliendi *ex cap. quibus 13. quæſtione 2. cap. placuit 23. quæſtione 5. cap. ex part. 2. de ſepulturis*, hoc tamen prouenit, quia Canones ſupponunt tales decedere in peccato mortali ob deſperationem, vel iracundiam. Sed in caſu noſtro ſatis probabiliter exiſtimari poteſt dictam puellam Iſabellam ſeipſam occidendo non deceſſiſſe in peccato ex inculpata ignorantia, quia erat puella ruſtica.

Ergo, &c.

***

An Ducibus & Militibus ſuper naues Indicas, quæ vulgò dicuntur la Flotta, *quando aliter manus hoſtium effugere non poſſunt, licitum ſit ignem adhibere, vt ipſi & naues abſumantur?*

RESOL. XLVIII.

NEgatiuè reſpondent communiter ex Diuo Thoma, *in 2.2. quæſt. 64. art. 5.* quia contra propriam inclinationem, & charitatem propriam eſt ſeipſum occidere: & quia ad ſolum Deum pertinet iudicium mortis & vitæ.

Sed nouiſſimè affirmatiuam ſententiam probabilem putat Fagundez *in præcepta Decalogi tom. 1. lib. 5. cap. 11. num. 14. in fine.* Et ponit duos caſus, quando iam ſunt naues oppletæ hoſtium multitudine, contra quam noſtri præualere non poſſunt: vel quando ſunt tam magna multitudine hoſtilium nauium circumuentæ, vt euadere nequaquàm poſſint. Probat verò hanc ſententiam primò. Quia huiuſmodi Duces non intendunt ſe perimere directè & poſitiuè; ſed pro bono communi & auctoritate ſui Regis directè intendunt eneruare hoſtem, contra quem iuſtum bellum gerunt, illúmque priuare ea præda ne poſteà fiat inſolentior; licèt concomitanter & per accidens propriam mortem ipſo facto ſibi inferant: ipſi enim bene optaſſent, ſe ſaluis, hoſtes perdere, ſi poſſent. Secundò quia poteſt quis ignem iniicere pulueri tormentario ad ſolo æquandã hoſtilem arcem, etſi ſciat ſe momento diſſipandum fore; neque enim ipſe propriè ſe interimit, ſed ignis impetus & arcis ruina illius interitum afferunt, cui ſe ob iuſtiſſimam cauſam exponit: non ſecus ac is, qui ſe volanti telo obiicit, vt vitam Principis tueatur, quæ res in bellis penè eſt quotidiana; alioquin non eſſet licitum militibus cum periculo vitæ ſuffodere turres & mœnia hoſtilia: quare ſi illi excuſantur, cur non etiam excuſabuntur noſtri milites, ſociíque nauales, qui ſtrenuè cum hæreticis dimicantes, cùm iam iam vident nauim in poteſtatem hoſtium deuenturam, communi conſenſu ignem pulueri iniiciunt, & ſe mari committunt; ne & ipſi & naues veniant in hoſtium poteſtatem? non enim intendunt ſuum interitum, ſed ne hoſtes publico Reipublicæ Chriſtianæ damno illis potiantur. Tertiò, quia certiſſimum eſt in materia de bello, poſſe illos, qui patriam in bello iuſto defendunt, quando certum vident interitum, & eum aliter euadere non poſſunt, excogitare, & aggredi facinus aliquod, quod ſit patriæ ſuæ ſaluti, & hoſtibus detrimento, etiamſi mors inde ſibi certiſſimè obueniat, vt docet Victoria

in relect. de homicid. ad vltimum. Aragonius 2. 2. *quæstione* 62. *tractat.* 1. *de Dominio vitæ conclusione* 1. *quæstione* 64. *art.* 1. Valentia *tomo* 3. *disputat.* 5. *quæst.* 8. *punct.* 2. *in fine.* Ludouicus Lopez 1. *part. instruct. cap.* 65. quod patet in facto Samsonis *Iudic.* 16. qui templi columnas euertit, quò moriens plures hostes perimeret, quàm viuens: nam licèt D. Augustinus *lib. contra secundam Epistolam Gaudentij*, asserat Samsonem id fecisse præmouente Deo, & sic obedientem fuisse Spiritui diuino: tamen absque ea præmotione id poterat Samson efficere intuitu debilitandi hostes, quos effugere non poterat, vt docent Sayrus *in Claui Regia*, *lib.* 7. *cap.* 9. *numer.* 9. Lessius *tom.* 1. *de iustit. lib.* 2. *cap.* 9. *dub.* 6. *numer.* 32. Caietanus *Iudic.* 16. Ludouicus Lopez 1. *part. instruct. cap.* 65. *in fine.* Cæteras rationes videbis apud Fagundez, qui pro hac sententia adducit Lessium *lib.* 2. *cap.* 9. *dub.* 6. *numer.* 32. cui ego addo Bonacinam *tom.* 2. *disput.* 2. *de restitut. quæst. vltim. sect.* 1. *punct.* 5. *num.* 8. & Ægidium Trullench *in Decalogum tom.* 2. *lib.* 5. *cap.* 3. *dub.* 3. *numer.* 11. &c.

Nota tamen quòd post hæc scripta inueni negatiuam sententiam docere Ioannem Vvigers *de iustit. tract.* 2. *cap.* 2. *dub.* 18. *numer.* 106. vbi sic ait. Minus videtur licitum nautis, vel militibus naualibus iniicere ignem in proprium puluerem tormentarium, quò contingat ipsos & nauem absumi; ne scilicet nauis veniat in potestatem hostium cum publico detrimento. Ratio eadem est, quia ab eiusmodi actione non potest (vt apparet) rescindi voluntas occidendi seipsum, ita vt tantummodò in alterum finem intentum cadat. Idque eò minùs, quòd huiusmodi actio propinquius, & magis per se inuadat suum auctorem, ipsíque mortem adferat, quàm inuadat hostem, aut illi noceat: immò tantùm consecutiuè, & quasi per accidens in detrimentum cedit hostium: per se autem tendit ex se ista actio in nocumentum & mortem Auctoris. Vnde etiam communis Christianorum sensus ab eiusmodi factis tanquàm horrendis, atque illicitis videtur abhorrere. Si tamen qui in naue sunt, & certò occidendi cum aliqua spe enatandi in mare se coniicerent, & sic nauem incenderent, tum non ita difficile videbitur eiusmodi factum ab homicidio proprio excusare: quantumuis fortasse etiam auctores incendio interirent: sicuti antè diximus de quibusdam non absimilibus casibus. Hucvsque Ioannes Vvigers.

***

An sit absolutio impertienda Blasphemo consuetudinario, qui emendationem proposuit, nec est emendatus?

RESOL. XLIX.

NEgatiuè respondet Medina *lib.* 1. *cap.* 14. §. 2. Ludouic. Lopez *in instruct. part.* 1. *cap.* 282. Ledesma *in summa tom.* 2. *tractat.* 1. *cap.* 9. *in fine*, & alij asserentes Blasphemum, quando in aliis confessionibus emendationem proposuit simul cum aliis peccatis, nec emendatus est, non esse statim absoluendum: sed differendam ei esse absolutionem, donec emendetur. Et hanc sententiam sequitur Trullench. *vbi infrà*, & Azorius *tom.* 2. *lib.* 11. *cap.* 3. *quæst.* 4. si ter aut quater fuerit admonitus, & nullam diligentiam apposuit; tunc enim esset absolutio differenda.

Sed contrariam opinionem in rigore veram esse tuetur Fagundez *in Decalogum tom.* 1. *lib.* 2. *cap.* 9. *num.* 20. *&* 21. vbi ad præsentem casum ita respondet. Vel iste admonitus fuit à Confessariis specialiter in ipsis Confessionibus, vt eam prauam consuetudinem auelleret, vel non fuit, sed cum aliis peccatis simul proposuit emendationem. Si nunquàm fuit specialiter admonitus, vt eam consuetudinem iurandi tolleret, statim absoluendus est, cum acri tamen admonitione, vt se corripiat, & eam euellat. Et ratio est, quia si nunquàm fuit à Confessariis admonitus, non est in tanta culpa. Si autem ter vel quater admonitus fuit, & aliquid curæ, vel laboris in ea euellenda apposuit, statim etiam est absoluendus, & non est ei differenda absolutio: quia ex parte sua aliquid contulit; & si ei differatur, fortè cadet animo, & à confessione deterrebitur, & labetur in peius. Si post admonitionem nihil curæ apposuit; dico posse adhuc in rigore absolui, si verè doleat de tali consuetudine, ac in posterum firmiter emendationem proponat; quia nullam occasionem extrinsecam habet, propter quam necessariò ei sit deneganda absolutio: sed ex fragilitate humana in hoc vitium, sicut & in alia labitur. Quod tamen non est dicendum de eo, qui concubinam domi habet, cùm proximam & moralem occasionem extrinsecam domi habeat peccandi. Dico tamen melius esse consilium, si ei absolutio per aliquod tempus differatur; si modò ipse pœnitens id non multùm ægrè ferat, & non timeatur, vt ob id à confessione retrahatur; sed potiùs credatur illam dilationem ad emendationem illius fore medicinam. Si autem oppositum timeatur, non erit consilium ei absolutionem differre; nisi quando ille iis periuriis ingens

ingens præberet ſcandalum : quod totum arbitrio prudentis Confeſſarij committitur. Hucvſque Fagundez , cui adde etiam Caſtrum Palaum *tom.3. tractat. 14. diſputatione 1. punct.9. numer.6.* Et idem dicendum eſt de illo qui habet conſuetudinem peierandi : quia, vt dictum eſt, ob peccata, quæ non pendent ex occaſione extrinſeca, ſed ex fragilitate peccatoris, non eſt differenda neceſſariò abſolutio : quia eo ipſo quòd pœnitens de peccatis dolet, remouet omnem occaſionem & periculum horum peccatorum : ergo de rigore poteſt abſolui : Sed de his alibi à nobis actum eſt.

Notandum eſt tamen hîc obiter Suarez *de Religion. tom.1. lib.3. de iurament. cap. 8. numer.7.* docere pœnitentem teneri ad acceptandam aliquam pœnam, vel afflictionem pro praua conſuetudine tollenda : quia vnuſquiſque tenetur procurare remedium , ne amicitiam cum Deo amittat ; & conſequenter illud acceptare , cùm à Confeſſario offertur. Sed ex Sanchez & Soto, Fagundez & Trullench *in Decalogum*, ille *vbi ſupra numero* 17. hic *tom.1. lib.2. cap.1. dub.20. num.10.* negant. Quia pro praua conſuetudine in aliis peccatis hæc pœna imponi nequit, itaut illius acceptatio obliget ſub mortali : nec ratio, quæ affertur pro Suarez aliquid conuincit, quia alioquin ſequeretur teneri eos, qui hac praua conſuetudine laborant, ſimile remedium ſub mortali acceptare non ſolùm à Confeſſariis ; ſed etiam ab aliis viris prudentibus impoſitum aut oblatum, & nouum admitterent peccatum , niſi illud acceptarent. Sufficit ergo , quòd iure diuino teneantur ipſi gratiam cum Deo conſeruare non tamen opus eſt, vt illos obligemus ſub mortali ad acceptandum medium , ac remedium à nobis oblatum , vt gratiam Dei conſeruent.

Sed inter has pugnantes opiniones mihi placet diſtinguere cum Caſtro Palao *loco citato tom.3. tractat.14. diſputatione 1. punct.9. numer. 7.* Si enim in pœnitentiam medicinalem iuramentorum, quæ audita ſunt in Confeſſione, aliquod ex ſupradictis remediis tibi Confeſſor iniungit, abſque dubio teneris illud exequi : quia pœnitentiam à Confeſſore iniunctam tenetur pœnitens acceptare & exequi iuxta Tridentinum Concilium *in ſeſſ.14. cap.4.* & multis relatis docet Suarez *tom. 4. in 3.part. diſputatione .....numer.1. concluſione 1.* Verùm hæc pœnitentia abſolutè eſt iniungenda, non dependenter à peccato futuro : aliàs in tua voluntate ſitum eſſet nullam pœnitentiam habere. Quapropter ſi ſub conditione reincidentiæ imponatur ; eo ſolo caſu teneris illud remedium exequi : quando alio non vteris ad extirpandam prauam conſuetudinem. Si enim aliis remediis vtaris, ceſſat obligatio vtendi medio à Confeſſore deſignato. Siquidem illud neque vt iudex, neque vt medicus imponit : cùm non ſit iudex, & Medicus peccatorum committendorum, ſed iam antè commiſſorum : ac proinde ſub conditione peccati futuri applicare medicinam non poteſt , quam tu aliàs obligatus non ſis accipere ad præcauenda futura peccata.

An Clericus in Minoribus conſtitutus poſſit exercere medicinam ſine alia Pontificia diſpenſatione?

Resol. L.

NEgatiuè videtur reſpondendum ex Pirro Conrado *de diſpenſatione lib.5. cap.4.* Sed ego inuenio Doctores communiter docere licitum eſſe Clericis medicare in Minoribus conſtitutis : ſecus verò ſi ſint in ſacris , vel beneficiarij. Ita Nauarrus *conſilio 3. ne Cleric. vel Monac. ſæcularibus negot. ſe immiſceant.* Graffius *in deciſionibus tom. 1. lib.2. cap. 66. numero 6.* Zerola *in Praxi parte 2. verb. Medici.* Auila *de cenſur. part. 7. diſputatione 6. ſectione 1. dub. 10.* & nouiſſimè Paulus Squillante *de obligation. Cleric. part.2. dub.17. numer.52.* Probatur *ex cap.2. de poſtulat.* Et quia non reperitur eis hoc exercitium interdictum : & facit textus *in cap. ſententiam, ne Cleric. vel Monac.* in eo quod prohibet eis artem Chirurgi, quæ aduſtionem vel inciſionem inducit : ſed in phyſica hoc ceſſat : ergo, &c. Vnde ego olim conſului Clericum minorem, qui phyſicam exercuerat tanquàm peritus in arte cum omni circunſpectione , & diligentia neceſſaria , & cùm conſcientiam haberet quietam, & ſine remorſu potuiſſe ſine vlla irregularitatis diſpenſatione ad ſacros Ordines aſſumi : ita tamen vt in poſterum artem illam non exerceret : nam vt diximus, neque beneficiariis, neque ſacris Ordinibus initiatis hoc fieri ſine pontificia diſpenſatione permiſſum eſt : licèt aliquando non nego poſſe gratis perſonis miſerabilibus & conſanguineis mederi, vt obſeruant Doctores penes Squillante, *vbi ſuprà*, & docet noſter Nouarius *de priuileg. miſerabil. perſon. priuileg.83.*

***

Quidam Religiosus ex causa metus annullauit suam professionem: posteà matrimonium inire volebat: quæsiuit à me an licitè fieri possit?

Resol. LI.

Dictus Religiosus intrepidè asserebat iam suam professionem fuisse nullam, & ex hoc matrimonium inire ei non esse interdictum, cùm votum Religionis iam euanuisset. Respondi toto cœlo errare: quia etiam cognita nullitate suæ professionis non remanet liber à voto castitatis, ac proinde eum non posse contrahere matrimonium, vt patet *ex cap. placet* 12. *de conuers. coniugat.* nam cùm castitas sit annexa essentialiter statui Religioso, vt probat Sanchez *de matrimonio lib.* 7. *disput.* 25. *numer.* 8. sequitur, vt professionem faciens in Religione emittat per se & principaliter votum castitatis: ergo licèt istud votum non valeat tanquàm solemne, valebit tamen eo modo, quo valere potest, nempè tanquàm simplex. Et ita docet Paludanus *in* 4. *distinctione* 37. *quæst.* 1. *numer.* 2. Sanchez *lib.* 7. *disput.* 27. *numer.* 13. Tiberius *in instruct. Ordinand. cap.* 11. *quæst.* 80. & alij.

Quis emiserat votum certæ Religionis, à qua absolutè repulsus fuit: sed posteà inuitatus à Superioribus quæsiuit à me, an teneretur ingredi?

Resol. LII.

Affirmatiuè videtur respondendum: & ita docet Sanchez *in summa tom.* 1. *lib.* 4. *cap.* 16. *numer.* 71. & Layman *lib.* 4. *tractat.* 5. *cap.* 6. *num.* 4. asserentes ita vouentem obligatum esse ingredi religionem, quoties Religio voluerit illum admittere, licèt priùs repulerit. Quia votum Religionis non emittitur in fauorem Religionis, vt ipsa Religio cedere possit iuri suo; sed emittitur in Dei honorem, & vouentis vtilitatem. Sed quia hic honor, & hæc vtilitas obtineri non potest conuenienter absque Religionis consensu, ea de causa Religionis consensus expostulatur. Ergo quandocunque hic consensus apponatur, votum obligat, eo tamen cessante suspenditur eius obligatio.

Verùm ego negatiuæ sententiæ adhæreo, quam tuetur Aragonius *in* 2. 2. *quæst.* 88. *art.* 3. *circa solutionem ad* 2. Azorius *part.* 1. *lib.* 11. *cap.* 22. *quæst.* 5. Suarez *de Religion. tom.* 3. *lib.* 4. *cap.* 2, *numer.* 7, & 10. cum Lessio *lib.* 2. *cap.* 41. *dub.* 5. *numer.* 44. quando repulsa fuit absoluta: quia ex vi voti solùm videris obligatus eam facere diligentiam pro illius exequutione, quæ in re magni momenti præstari solet: at ponimus te eam diligentiam præstitisse; non igitur ampliùs teneris. Neque enim ad repetendam diligentiam, & multiplicandam petitionem videris obligatus: aliàs repetere deberes sine termino. Adde te vouere Religionem sub conditione, si facta petitione admittaris: ergo si non admittaris, votum non suspenditur, sed omninò extinguitur.

Dices verum id esse si nunquàm admittaris; secus si aliquando, etsi casus contigerit. Sed contrà: quia cùm votum religionis emittis, intendis illud exequi breui tempore, verbi gratia, hoc anno; non tamen intendis eius obligationem toto vitæ curriculo prorogare: ergo religionis admissio, quæ fuit conditio, sub qua religionem suscepisti, eo anno possibilis esse debet: ergo alia admissio casu contingens nec fuit conditio spectata à voto, nec alicuius est effectus.

Verùm his non obstantibus in isto casu de quo interrogatus fui, postquàm mecum loquuti sunt Superiores illius Religionis, obligaui consulentem ad ingrediendum religionem: quia fuerat repulsus à religione ob falsam informationem: qua cognita cùm Superiores illum admittere velint, ingredi tenetur: & ita docet Lessius *vbi suprà*, & alij.

An qui vouit perseuerantiam in Religione, si ex iusta causa exeat, vel expellatur, ea cessante teneatur iterum ingredi?

Resol. LIII.

Affirmatiuam sententiam tenet Sanchez *in summa tom.* 1. *lib.* 4. *cap.* 16. *numer.* 82. Layman *lib.* 4. *tract.* 5. *cap.* 6. *numer.* 13. & alij: quia non solùm vouisti ingressum, sed perseuerantiam; à cuius executione temporale impedimentum te liberare non potest, nisi dum ipsum durat: ergo eo cessante adstringi debes.

Sed mihi sententia negatiua placet, quam tuetur Suarez *de Religione tom.* 3. *lib.* 4. *cap.* 4. *numer.* 15. Quia vouens profiteri non debet præsumi se voluisse obligare ad profitendum omnibus modis, & viis quibus possibilis est professio: sed solùm præsumi debet se voluisse obligare ad profitendum, si receptus semel in probatione per ipsum non steterit: quia hic modus obligationis benignior est, & Ecclesiæ stylo conformis: ergo assumpta probatione, si iustè egrediatur, vel à

Prælato

Prælato expellatur, voto ſufficienter ſatisfecit. Deinde votum Religionis, & votum perſeuerandi in religione, vota ſunt de profeſſione facienda, & licèt votum perſeuerandi ampliùs obliget, quàm votum religionis, quia obligat ad grauiores difficultates ſuperandas: at non video qua ratione obliget ad illas ſuperandas non ſolùm in vna probatione, ſed in omnibus poſſibilibus.

Adde quòd probabilis eſt illa opinio, quam ego alibi docui, votum perſeuerandi ſtrictiùs non obligare, quàm votum ſimplex religionis: ergo in caſu, de quo loquimur, vouens remanſit liber ab obligatione voti: modò impedimentum, ob quod quis deſerit religionem, vel expellitur, non annullet ingreſſum: quia eo caſu reputandum eſt, ac ſi nunquam fuiſſet ingreſſus.

Quidam erat obſtrictus vinculo voti Religionis: ſed cùm haberet ſororem in graui neceſſitate conſtitutam quæſiuit, an ex hac cauſa potuerit differre Religionis ingreſſum abſque alia diſpenſatione?

Resol. LIV.

SAnchez *in ſumma tom.* 1. *lib.* 4. *cap.* 20. *numer.* 31. *&* 32. diſtinguit inter votum religionis factum pro determinato tempore, vel abſque vlla temporis determinatione: & affirmat votum abſque vlla determinatione temporis emiſſum differri poſſe: quia illud non eſt cenſendum obligare, niſi pro eo tempore, quo commodè impleri poteſt. At ſi pro determinato tempore factum ſit, dicit differri non poſſe ob fratrum neceſſitatem: benè tamen ob neceſſitatem ſororum in periculo impudicitiæ exiſtentium. Quia prouidere tali neceſſitati opus eſt tantæ charitatis, vt prudentis arbitrio videatur maioris obſequij diuini, quàm præſentaneus religionis ingreſſus.

Sed cùm Suarez *de Religione tom.* 3. *lib.* 5. *cap.* 6. *num.* 5. abſolutè neget tale votum differri poſſe, mediam viam ingreditur Caſtrus Palaus *tom.* 3. *tract.* 16. *diſput.* 1. *punct.* 7. §. 5. *n.* 13. & verius exiſtimat ob nullam fratrum, vel ſororum grauem neceſſitatem differri poſſe propria authoritate votum pro determinato tempore factum: nam ſtante illa neceſſitate licitus eſt religionis ingreſſus (vt ipſemet Sanchez concedit) & capax voti obligationis: ergo ex hac parte non eſt obligatio voti ſuſpenſa, neque etiam eſt ſuſpẽſa ob nouam difficultatem quæ adeſt in exequendo illo ingreſſu: quia difficultas ex neceſſitate fratrum vel ſororum proueniens eſt nimis ei extrinſeca. Non igitur ſuſpendere obligationem voti poteſt. Adde difficultatem ſuperuenientem excuſantem ab obligatione voti debere eſſe ita grauem, vt prudentis arbitrio cenſeatur nouam rem promiſſam conſtituere; quod in præſenti non videtur eſſe: ſæpè enim vouenti difficilius erit fratres; immò amicos egentes deſerere, quàm ſorores periculo impudicitiæ expoſitas, quibus ſubueniendis affectus non eſt. Neque placet quod dicit Sanchez excuſari ab obligatione voti in caſu ſororum ob præſtãtius obſequium diuinum, quod videtur eſſe in ſubueniendis ſororibus & ab eis periculum impudicitiæ præcauendo, quàm in religionis ingreſſu. Nam ſi id verùm eſſet, licitè religionis votum in tale ſubſidium commutari propria auctoritate poſſet, quod non eſt dicendum. Si autem votum abſque vlla temporis determinatione emiſſum eſt, cùm tunc obligatio eius latitudinem habeat, ex circunſtantiis extrinſecis reſtringi vel ampliari tempus executionis poteſt: ac proinde ex neceſſitate fratrum, & à fortiori ſororum extendi tempus obligationis poteſt pro prudentis arbitrio. Hucvſque Palaus *loco citato.*

Verùm his non obſtantibus ſentẽtiam Sanchez nouiſſimè amplectitur Ægidius Trullench. *in Decalog. tom.* 1. *lib.* 2. *cap.* 2. *dub.* 23. *num.* 10. Et quia in caſu contingenti de quo interrogatus fui in ſorore vouentis propter paupertatem magnum periculum pudicitiæ aderat: ideò illi conſului, vt votum religionis differret per aliquod tempus, vel ad maiorem cautelam peteret ab Epiſcopo diſpenſationem: quam quidem concedere poſſe docet Trullench *loco citato:* quia non in ſubſtantia voti, ſed in ſola dilatione exequendi diſpenſat.

An legitima debeatur filiis ſtatim poſt profeſſionem Patris?

Resol. LV.

AFfirmatiuè reſpondet Azorius *tom.* 1. *lib.* 12. *cap.* 8. *quæſt.* 7. Molina *de iuſtit. tom.* 1. *tract.* 2. *diſput.* 140. Leſſius *lib.* 2. *cap.* 42. *dub.* 10. *numer.* 86. Suarez *de Religione tom.* 3. *lib.* 8. *cap.* 16. *numer.* 7. Sanchez *in ſumma tom.* 2. *lib.* 7. *cap.* 10. *numer.* 3. & alij. Quia ſi filiis non debetur ſtatim legitima patris, ſed durante eius vita Monaſterium retinere illius bona poteſt, obligantur filij alimenta à Monaſterio petere, ipſumque Monaſterium obligatum eſt ea præbere, quod certè & filiis durum eſt, & monaſterio non parum oneroſum: ſiquidẽ ſæpè ex ſuis bonis obligarẽtur religioſi filiis ſuccurrere, legitima parentis non ſufficiente: ſicuti obligatur pater filiis alimenta præbere, cùm legitima non ſufficit. Deinde quia profeſſi nulla poteſt eſſe ſucceſſio,

cùm nulla bona habeat; sed omnia illius bona in Monasterium transferantur: ergo frustra filij eius mortem naturalem expectabunt: succedent ergo à die professionis.

Sed his non obstantibus nouissimè negatiuam sententiam docet Castrus Palaus *tom.* 3. *tract.* 16. *punct.* 14. *num.* 3. vbi multas adducit rationes pro sua firmanda sententia, & respondet ad argumenta contraria. Et ad primum superiùs appositum concedit posse filios alimenta à Monasterio petere, ipsumque obligatum esse eis præbere, si aliunde non habent: at cùm hæc obligatio non ex natura, sicut in patre, sed ex bonis patris receptis oriatur, vltra ea obligatio extendi non potest, vt benè dixit Abbas *cap. in præsentia num.* 7. *de probationibus.* Sylvester *verb. Religio.* 8. *quæst.* 3. Molin. *tom.* 1. *disput.* 140. *versic.* eo ipso. Denique nego non dari successionem professi; nam esto in sua persona bona non habeat, habet tamen in Monasterio, quod ipsum repræsentat. Aliàs religioso habente maioratum, fideíque commissum, succederet ei substitutus à die professionis contra superiùs dicta. Et ex his infertur esse idem à fortiori dicendum, si filius religionem ingrediatur, non deberi parentibus legitimam; quousque ipse obeat: sed interim Monasterium illa frui posse: vt benè tradit Guttierez *Can.* 4. *lib.* 2. *cap.* 1. *num.* 93.

An ad ratificandam professionem nullam requiratur scientia nullitatis professionis præcedentis?

Resol. LVI.

EX communi Doctorum sententia affirmatiuè respondet Franciscus Bordonus *tract. de professione Regulari cap.* 6. *num.* 9. vbi citat Nauarrum, Rodriquez, Sanchez & Bonacinam, quibus ego addo Caietanum *in* 2. 2. *quæst.* 184. *art.* 5. Azorium *part.* 1. *lib.* 12. *cap.* 4. *quæst.* 7. Suarez *de Religione tom.* 3. *lib.* 7. *cap.* 1. *numer.* 4. Lessium *lib.* 2. *cap.* 41. *dub.* 7. *numer.* 60. Layman *lib.* 4. *tract.* 5. *cap.* 5. *num.* 9. & Castrum Palaum *tom.* 3. *tract.* 16. *disput.* 2. *punct.* 5. *num.* 3. Et ratio est, quia voluntas non fertur in incognitum: ergo si vult ratificare professionem, debet eius nullitatem prænouisse: tum quia ignorans non consentit *l. si per errorem ff. de iurisdict. omn. iudic. cauf.* 29. *quæst.* 1. *initio*: Ergo ignorans nullitatem suæ professionis per quemcumque actum subsequentem, etiam intentione eam ratificandi, non ratificat, si ignoret eius nullitatem: nisi ratificet ex suppositione quòd sit inualida.

Dicendum est igitur non posse ratificari professionem, nisi professus professionis ante factæ nullitatem cognoscat: quia habere non potest voluntatem ratificandi professionem, nisi cognoscat ratificationem esse sibi possibilem: sed ratificatio possibilis non est, nisi professio nulla extiterit: ergo non potest habere voluntatem ratificandi, nisi nullitatem professionis cognoscat. Ab hac tamen regula excipiendus est, qui vellet professionem suam ratam esse, si fortè à principio fuit inualida: sic enim esto inualidam esse non cognoscat determinatè, tamen sub statu possibili, & sub ea conditione eam ratificare intendit quod sufficiens est ad inualidam professionem ratificandam, vt benè annotauit Lessius *lib.* 2. *cap.* 41. *dub.* 7. *num.* 60.

His tamen (attendant Lectores) non obstantibus, nouissimè Sacra Rota in causa Vlixbonen. nullitatis professionis die 17. Maij 1641. coram doctissimo, & amantissimo Domino meo Carrillo negatiuam sententiam tenuit, attestando quòd affirmatiuam sententiam, vti minùs tutam, Sacra Congregatio Cardinalium Concilij Interpretum non amplectitur, sed potiùs contrarium pluries declarauit. Ego circa hoc plures difficultates haberem; sed vt par est dictis decisionibus humiliter acquiesco. Non desinam tamen adnotare olim Sacram Rotam *decis.* 179. *numer.* 7. *& decis.* 397. *num.* 5. *part.* 4. sententiam affirmatiuam tenuisse.

Quidam Religiosus, cùm in casum reseruatum incidisset, ex industria occasione cuiusdam negotij se transtulit in aliam Ciuitatem, vt ibi absolueretur: quæsiuit an valida fuisset illa confessio?

Resol. LVII.

AFfirmatiuè ad hunc casum respondet Stephanus Bauny *in Theolog. Moral. part.* 1. *tract.* 4. *quæst.* 8. *dub.* 5. vbi sic ait. An si Religiosus habens casum reseruatum, eò appellat, vbi non est, de eo absolui possit à quolibet de expositis in eo Cœnobio: Respondendum posse; est causa, quod in absoluendo, leges quisque suæ Prouinciæ, Cœnobij, aut Episcopatus sequi debeat, & non alterius: ergo si in eo Conuentu, ad quem ex itinere Regularis deflexit, peccatum cuius est ipse conscius, non est de numero reseruatorum in eo Cœnobio, de eo à Confessario quolibet, qui auctoritatem ad cætera remittenda communem habet, absolui poterit, etiam si dedita opera eò prædictus pœnitens veniisset, ne se Superiori petendæ veniæ causa cogeretur sistere. Ita Bauny.

Sed contrariam sententiam tenet Zambel-

lus

lus *in Repertorio Morali, verb. caſus reſeruati, num.* 26. vbi ſic aſſerit. Caſus reſeruati non poſſunt abſolui etiam à Confeſſario pro illo loco, in quo non ſunt reſeruati, ſi pœnitens malitiosè diſcedat à ſua Diœceſi, in qua ſunt reſeruati, & tendat ad Confeſſarium alterius Diœceſis, ex Sacra Congregatione Cardinalium die 19. Menſis Nouembri 1616. Et hanc opinionem ſequi videtur etiam Lupus *de caſib. reſeruat part.* 1. *diſtinct.* 8. *artic.* 2. *difficult.* 1. *numer.* 3.

An ſeculares ſatisfaciant præcepto Communionis Paſchalis, ſi ſumant Euchariſtiam in Eccleſiis Regularium?

Resol. LVIII.

ALibi hanc quæſtionem tetigi, & pro affirmatiua ſententia adduxi aliquos Doctores; quibus nunc addo Stephanum Bauny *in Theolog. Moral. part.* 1. *tract.* 5. *quæſt.* 19. vbi firmat Religioſum mẽdicantem idoneum miniſtrum eſſe dandæ Euchariſtiæ eam poſtulanti alio die quàm Paſchæ, quia Leo X. omnibus in Franciſcana familia regularibus, aliiſque religioſum inſtitutum profitentibus in aliquo Ordine mendicantium, facultatem miniſtrandi ſæcularibus Chriſti Corpus conceſſit, omnibus diebus præterquàm Paſchæ, & articuli mortis, vel eius periculi: quam à Pio V. renouatam in conſtitutione 38. declarant hæc eius verba. *Ipſique fideles Sacramentum Euchariſtiæ (reſurrectionis Dominicæ feſtiuitate excepta) ſumere, eiſque illud per fratres huiuſmodi, ſcilicet mendicantes adminiſtrari valeat: nec ad illud faciendum per locorum Ordinarios, aut Eccleſiarum Rectores, ſeu alios quoſcunque, illorum licentia minimè requiſita, etiam ſub cenſuris Eccleſiaſticis, aut aliis pœnis cogi, vel compelli poſſit.* Quod & à Paulo eius nominis IV. eiſdem Regularibus conceſſum eſſe anno 1557. patet ex eius bulla cuius eſt hoc initium, *Ex clementi Sedis Apoſtolicæ prouiſione:* ergo cùm exceptio in non exceptis firmet regulam *ff. de milit. teſtam. §. final.* Sequitur præfatos Pontifices excludendo ſolum diem Paſchæ in ea opinione fuiſſe, vt crederent: alios omnes eiuſmodi eſſe, quibus Euchariſtiam fidelibus porrigi à Regularibus nihil repugnet.

Et tunc ſatisfieri præcepto Eccleſiaſtico, de Communione quotannis recipienda circa Paſcha probatur. Per communionem factam aliquo die de iis, qui continentur hebdomadà antecedente Paſcha; aut altera, quæ illud ſubſequitur, impletur præceptum communionis annuæ: non poſſunt ergo honeſtè ac licitè cogi ſæculares, qui die Cœnæ communicarunt in aliqua mendicantium Eccleſia, vt iterum id faciant in ſua parochia, ipſo die Paſchæ.

Obiicitur. Cùm dies Paſchatis in citato priuilegio intelligi debeat non materialiter pro ſolo reſurrectionis die: ſed formaliter pro toto tempore, quo lex Eccleſiaſtica de communione percipienda impleri poteſt, hoc eſt, à Dominica Palmarum, vſque ad Dominicam in albis incluſiuè, vt declarauit Eugenius IV. tenétque Suarez 3. *part. diſput.* 82. *ſect.* 2. malè à nobis eſt dictum, quolibet die, excepto Paſchæ, poſſe fideles intra duas hebdomadas citatas ad effectum ſatisfaciendi præcepto de Communione annua communicare in Eccleſiis Mendicantium. Reſpondendum eſt primò falſum eſſe Paſchæ nomen in Bullis Pontificum extendi ad totum tempus, quo lege Eccleſiæ ſatisfieri debet præcepto de communione: ita de Beia *part.* 4. *caſu.* 4. & ſic non ſequi fideles poſſe communicare die Paſchæ in Eccleſiis mendicantium, etſi poſſint die Cœnæ. Dici etiam poſſet nullum ab hac obiectione fieri doctrinæ noſtræ præiudicium: cùm conceſſione Nicolai V. facta religioſis B. Mariæ de Guadalupe anno 1458. Pontificatus eius quarto, liceat omnibus Chriſti fidelibus de eorum manu, ac in illorum Eccleſia ſacro pane refici, die Paſchæ, abſque Epiſcopi aut Parochi licentia.

Additum à Paulo III. huic priuilegio & aliud, quo Cœnobitis prædicti Monaſterij fas eſſe voluit, admittere ipſo die Paſchæ ad Euchariſticum epulum, quotquot ad eos commearent, tam intra, quàm extra ſepta Monaſterij: modò ne hi ſacrum alibi, quàm in Templis, aut Oratoriis facerent quæ ipſis ſubeſſent *Compend. Ordin. D. Hieronym* §. 2. & 6. Rodriquez *in quæſtionib. regularib. tom.* 1. *quæſt.* 66. *art.* 3. Quare cùm quæ licent vni Ordini Pontificis indulgentia, cenſeantur hoc ipſo indulta atque conceſſa Mendicantibus, vt habetur in compendio priuilegiorum eorumdem Ordinum *verb. Communicatio:* ob quam cauſam Peregrinus *in Compend. priuileg. Ordin. Cleric. S. Sylueſtri de vrbe part.* 2. *titul. Confirmatio priuilegiorum* §. 4. dictos Clericos aſſerit gaudere priuilegiis omnibus & ſingulis, quæ conceſſa ſunt, & conceduntur poſtmodùm Societati Iesv: & non ſolùm ad inſtar, ſed æquè principaliter, non videtur, negari poſſe fideles ſatisfacturos præcepto de Communione annua, cùm eam quocunque die à Dominica Palmarum ad Dominicam in Albis in Eccleſiis Mendicantium accipient: ſed id ego illis vt faciant non ſum Auctor, ob ſcandalum.

Obiicitur ſecundò. Sublatum eſſe hoc priuilegium Mendicantium, tam per Concilium,

quàm non vſum, cùm nunquam reperiantur, qui ſacro die Paſchæ communionem dent fidelibus in ſuis hoc eſt mendicantium Eccleſiis; & inter Catholicos pauci ſunt aut nulli, qui exiſtiment ſe cõſcientiæ ſuę facturos ſatis, ſi tali cõmunione contenti forent, factáque in eo loco. Sed reſpondendum eſt primò, ſupponi falſum in antecedenti: nempe Religioſorum priuilegia abrogata eſſe per Concilium; quia priuilegium in cuius reuocatione certa forma exigitur, non cenſetur reuocatum ea non ſeruata. Antonin. Dian. *tract. 2. de dub. regul. reſolut. 68.* Sed Societati IESV conceſſum eſt à Gregorio XIII. ſummi beneficij loco, & conſequenter omnibus Regularibus, qui communicant eius priuilegiis, vt hæc antiquata, imminuta, aut ſublata per Pontificem cenſeri nunquàm poſſint, niſi dictæ Societatis Patribus auctoritate eiuſdem Pontificis ea reuocatio iuridicè innotuerit: ita Flauius Cherubinus *in Compend. Bullar. tom. 2. conſtit. 1. Gregorij XIII. Scholio 2.* & ante illum M. Antonius de Amatis *deciſione 17.* At de hac reuocatione quando, quid, & per quem Religioſis dicti Ordinis, ſi voluntate S. Sedis vnquam innotuit? Nihil ergo eis per Concilium eſt ablatum, quo ante illud gauderent indulgentia Pontificis.

Ad non vſum quod attinet. Reſpondeo primò, Benedictinis conceſſum eſſe per quamdam Bullam, ne indulta eorum Ordini priuilegia per non vſum interirent ante centum annos. Reſpondendum ſecundò, de iure communi quadraginta annorum ſpatium exigi, vt contra priuilegia præſcribatur, per non vſum, aut contrarium. *Cord. in compend. verb. abſolutio quoad ſæculares 2. §. 19.* Dico ampliùs Benedictinis priuilegia ſua non perire per non vſum, aut contrarium, niſi poſt centum annos. Ioannes de la Cruz *lib. 2. cap. 3. dub. 2. concluſ 2.* Rodriquez *tom. 1. quæſt. 8. art. 2. & tom. 3. q. 51. art. 5.* imò ne interirent vnquam per aliquem aut plures actus oppoſitos, vllo etiam longiſſimo tempore; ſed vt iis arbitrio ſuo vti ſemper poſſent, licèt obſita longo ſitu, penéque emortua viderentur per non vſum, iiſdem S. Benedicti diſcipulis è Congregatione S. Iuſtinæ in Italia indulſit Eugenius PP. IV. Teſtimonio Ludouici Portelij *in addit. ad dub. Regul. verb. priuilegium.* Diana *tract. 2. de dub. regul. reſolutione 88.* Reſpondeo tertiò, vt non vſus ſit indicium renunciationis priuilegij, quæ voluntaria eſſe debet, tria ſunt neceſſaria ſecundùm Panormitanum *in cap. cùm acceſſiſſent de conſtitut.* Ludouicum de Beia, & Portelium locis paulò antè citatis.

Primùm, vt qui non vtuntur priuilegio, ſciant ſe eo gaudere, illo tamen vti nolint: quia renunciatio eſt expreſſa voluntas abdicandi à ſe totum ius, & facultatem priuilegij: id autem eſſe quî poſſit ſine eius notitia, cùm voluntas, vtpotè facultas cæca, non feratur in incognitum, explicari facilè non poteſt: nam conſenſus non fertur ad ignorata: ergo nec deſitio iuris voluntaria ad non cognita.

Secundò. Ad iacturam priuilegij voluntariam requiritur, vt aliquoties ſeſe obtulerit occaſio eo vtendi, quæ tamen fuerit neglecta. Tertiò vt fuerit in non vtente facultas, eáque non impedita. At contendo nihil iſtorum contra Religioſos facere: non primum, quia cùm Romani Pontifices ſimul ac ſederunt in clauo Eccleſię, gratias, priuilegia, immunitates cæteráque illis à ſuis predeceſſoribus conceſſa renouent ac confirment, & priuilegium de Paſchali communione in Monaſteriis Ordinis B. Mariæ de Guadalupe ſæcularibus adminiſtranda, ſit per communicationem, & nouam conceſſionem ita eiſdem Mendicantibus attributum, ac ſi ſpeciatim fuiſſet illis conceſſum, dici ſanè nec poteſt nec debet, eius vim interiiſſe omnem, decurſu totius illius interualli, quod ad præſcriptionem centenariam contra ea priuilegia Papæ poſtulant.

Deficit item ſecunda conditio, quæ eſt voluntas renunciandi tali priuilegio: nam contendo id Religioſis nunquàm veniſſe in mentem: plurimos autem, ac verè ferè omnes neſciſſe ſe Papæ benignitate, potuiſſe die ipſo Paſchæ ad communionem in ſuis Eccleſiis ſæculares admittere: quòd cùm ipſos in præſenti non lateat, poterunt, ſi volent, in ſuum ac fidelium commodum, vti Papæ beneficentia, & ita ſingulis domi ſuæ in Paſchate ſic impartiri Euchariſtiam, vt eam hi iterũ non teneantur ſuſcipere in Parochia: quod tamen ſi me audient, non facient.

De occaſione vtendi hac facultate, hoc habeo, quod dicam, eam non defuiſſe Regularibus, in praxim tamen reuocatam non eſſe: quòd ſe poſſe neſcirent, aut ſi ſciebant expedire non credebant: quod ego quoque cenſeo. Hucvſque Stephanus Bauny, & ante illum Bartholomæus à S. Fauſto *de Euchariſt. lib. 2. quæſt. 280.*

Sed omnibus ſupradictis latè diſcuſſis à viro docto, & erudito libenter adhærerem: niſi obſtaret de directo declaratio in Epiſtola Sacræ Congregationis ad Eminentiſſimum Principem & Dominum meum Cardinalem Boncompagnum Archiepiſcopum Neapolitanum tenoris ſequentis.

Conqueſti ſunt coram Sanctiſſimo Domino Rectores Eccleſiarum Parochialium iſtius Ciuitatis de Patribus Theatinis, & Societatis IESV, *quòd aſſerere audent perſonas Laicas aſſumentes in eorum Oratoriis ſeu Congregationibus Euchariſtiæ Sacramentum in die Paſchatis Eccleſiæ præcepto ſatisfacere: cumque id minimè ſit permiſſum,*

permiſſum, ſed fideles ſacram communionem tempore Paſchali à proprio, vel ab alio de ipſius Sacerdotis licentia ſuſcipere teneantur, Sanctitas ſua iuſſit Eminentiæ ſuæ ſignificandum, & ſub pœna ſuſpenſionis à diuinis, & aliis ſibi benè viſis id prohibeat præfatis Religioſis: moneátque ipſos Laicos Sacramentum Euchariſtiæ, vt ſuprà, de manu proprij Parochi teneri ſuſcipere, vt Eccleſiæ præcepto ſatisfaciant: ita igitur pro ſua paſtorali pietate omninò curabit Eminentia veſtra, cui me humillimè commendo. Romæ die 20. Martij 1638.

Eminentiæ veſtræ Reuerendiſſimæ,

Humillimus Seruus.

CARDINALIS VEROSPIVS.

An Religioſus approbatus in vna Diœceſi cenſeatur vbique approbatus?

RESOL. LIX.

AFfirmatiuam ſententiam docet nouiſſimè Ludouicus Cellotius Societatis IESV *lib. 5. de Hierarchia cap. 25.* vbi ſic ait. Quæro qui ab Epiſcopo vno approbatus eſt Religioſus, poſsitne vbique ſæculares audire pœnitentes? Satisfacit Clementis ſeptimi beneficium, qui conceſſit, quòd Confeſſores Ordinis Minorum, ſemel præſentati alicui Epiſcopo pro confeſſionibus audiendis, vt moris eſt præſentari, poſt vnam præſentationem non teneantur ampliùs præſentari, etiamſi ad aliam tranſierint Diœceſim. Quod priuilegium latè ſic interpretatur Corduba, vt non tantùm de eadem intelligat Diœceſi, ſed etiam de quacunque alia, ad quam ſe tranſtulerit ad morandum ad tempus, vel in perpetuum: ſed iam cenſeatur ſemper, & vbique debitè præſentatus. Ratio eſt, quia Papæ concedentis intentio conformis eſt impetrantis intentioni, ſi abeſt dolus malus. At verò ea fuit impetrantis intentio, quam dixi, vt vbique prodeſſet. Iam enim anteà concedente Eugenio IV. ſemel in vna Diœceſi præſentatus, ad eam poſtliminio rediens, liber erat ab iterata repræſentatione. Imò etiam Eugenius idem conceſſerat Confeſſariis Fratrum Minorum, quòd quando non poſſunt commodè ſe præſentare Epiſcopis, quia ſunt in itinere, vel alibi, & non poſſunt petere caſus Epiſcopales, eo caſu poſſint vti plenariè auctoritate Epiſcopi. Addit Emmanuel Sà accepiſſe ſe à viro graui, eſſe illud priuilegiũ Ordinis Prędicatorum, vt ſemel approbatus ex ipſis Confeſſor, vbiq; poſſit audire Confeſſiones: idem tradit Rodericus, Epiſcopum non poſſe compellere Fratres Prædicatores, ac Minores ad examen, vbi fuerunt ſemel approbati ab Epiſcopo: an verò eodem fauore gaudere poſſint Mendicantes alij, eſt dubium. Id quidem negat Rodriquez, ſed verosimilius eſt poſſe per communicationem omnium gratiarum, qualem Societati noſtræ conceſſit Pius V. & Gregorius XIII. & confirmauit Paulus V. Verùm Gregorij præter cæteros notanda ſunt verba dictinctè & enucleatè omnia recenſentis.

Sic enim orditur à cauſa. Et quia ipſa Societas inter omnia Religionum inſtituta, ex peculiari & ſolemni voto, ſpecialem curam habet, cauſa ſalutis proximorum per totum orbem diſcurrendi, eius ſalutari miniſterio, & vniuerſi Chriſti gregis ſaluti conſulentes, omnibus & ſingulis ipſius Societatis Prædicatoribus, ac Confeſſariis ab aliquo Ordinario ſemel approbatis, & à ſuis Superioribus ad huiuſmodi munera deputatis, vtquandocunque ſiue mari, ſiue terra iter fecerint, populos, non repugnantibus tamen Curatis Parochialium Eccleſiarum, prædicatione verbi Dei inſtruere, & conſolari, & quorumcumque Chriſti fidelium, præſertim ægrotorum, & eorum qui in vinculis detinentur, confeſſiones audire, eiſque pro commiſſis ſalutares pœnitentias iniungere: dummodò id non faciant in ipſis oppidis, aut locis, in quibus Ordinarij exiſtunt niſi eorum licentia deſuper obtenta, liberè & licitè valeant, eadem auctoritate etiam perpetuò, de ſpeciali gratia concedimus. Ita Magnus Pontifex. In quibus non pauca ſunt, quæ diligenter obſerues. Priuilegium iſtud concedi tanquàm medium ad finem neceſſarium: Non noſtra, ſed proximorum cauſa tribui: vnam approbationem ſufficere: illam vbique habere energiam: Petendam aliquo caſu licentiam, non approbationem: opus eſſe tunc illa obtenta, non ſolùm poſtulata: Seruandam cum Curatis concordiam: Et vtramque ad Conciones tantùm eſſe neceſſariam, iis qui iter habent, vel ſunt in loco, vbi nullum Societas domicilium fixit. Nam de Confeſſionibus ita Paulus egit Tertius, vt Societatis Patribus poteſtatem fecerit, Sacramenta miniſtrandi, ſuis nimirum in templis, Rectorum Parochialium, aut aliorum quorumuis licentia deſuper minimè requiſita. Hucvſque Cellotius. Et hanc ſententiam magis abſolutè tenet Stephanus Bauny *in Theologia Morali part. 1. tract. 4. quæſt. 4.* vbi probat approbatum in vna Diœceſi à proprio ſuo Epiſcopo cenſeri idoneum ad confeſſiones audiendas in quacunque alia, ſi non eſt eius approbatio reſtricta ad certum locum. Cauſa eſt, quòd Concilium vnius duntaxat approbationis meminerit, plures ergo

fruſtra

frustrà quis postulauerit: in vna ergo Diœcesi qui est approbatus, à Parocho suorum confessionibus audiendis adhiberi, absque noua Episcopi sui facultate aut examine poterit, nisi expressè hoc ab illo fuerit ei prohibitum. Confirmatur: qui pro vno tantùm est oppido approbatus ab Ordinario, potest virtute Bullæ Cruciatæ à quocunque in Confessarium eligi: vt ab eo tam à censuris, quàm peccatis absoluatur, à Costa *in explicatione dictæ Bullæ quæstione* 19. falsum est ergo tot ad confessiones audiendas validè approbationes exigi, quot sunt Prouinciæ diuersis subiectæ Episcopis, ad quas penetrare Sacerdoti est integrum. Sanè cùm hunc approbari ab Ordinario sit quoddam odium & grauamen, restringi illud oportet, iuxta regulam iuris, Odia sunt restringenda, fauores autem ampliandi, restringetur autem approbatio, quæ à Concilio postulatur, si ad vnam reuocabitur.

Vnde ex dictis infertur in Parochi iure esse Sacerdotem, de cuius ad Confessiones approbatione per Ordinarium certum habet argumẽtum aduocare in partem suæ curæ, eique oues suas absoluendas committere; nam qui iure ordinario potest confessiones excipere, vt Ordinarius, vices quoq; suas in hoc ministerio legare potest idoneo ad id Sacerdoti, vt docet Armill. *verb. absolutio num.* 15. Candid *disp.* 24. *artic.* 6 5. *dub.* 10. 8. & 7. Sed Parochus respectu suorum Parochianorum est Ordinarius, habet autem approbatus ab Episcopo quicquid iura ad idoneam huius Sacramenti administrationem postulant. Patet ex Tridentino *sess.* 23. *cap.* 15. vbi non alij ad nauandam fidelibus operam in expiatione animæ admittuntur, quàm qui Parochiale beneficium habent, aut alias per examen ab Episcopis, vel alias idonei iudicantur: erit ergo in audienda confessione officij proximo exhibendi capax, qui ab Episcopo testimonium doctrinæ erit consequutus. Et hæc omnia docet Bauny vbi suprà.

Sed omnia supradicta penes me habent difficultatem, vt alibi adnotaui, stante responso Congregationis, consulente Archiepiscopo Valentino in hæc verba. Congregatio Concilij respondet approbatum ab alio, quàm ab Episcopo Valentino in Diœcesi Valentina non censeri approbatum ab ordinario. Quæ verba Emmanuel Rodriquez *in expositione Bullæ Cruciatæ* §. 5. testatur, se legisse in epistola missa ad prædictum Archiepiscopum & Patriarcham. Ideò communiter alij contrariam sententiam docent: & idcirco Pater Lugo *de Sacrament. Pœnitent. disput.* 21. *sect.* 2. *n.* 42. & Ioannes Vvigers *in* 3. *part. de Sacrament. quæst.* 8. *artic.* 4. *n.* 14. tenent Confessarium Regularem eodem etiam modo sicut sæcularem indigere approbatione illius Episcopi, in cuius territorio vult audire confessiones: quare si ipse domicilium suum habitationis habeat in illo Episcopatu potest approbari, sicut Clerici sæculares subditi illius Episcopi: & postea, dum illud domicilium retinet, poterit etiam extra Episcopatum absoluere subditos illius Episcopi: quia in ordine ad illos est approbatus à suo ordinario, cùm adhuc retineat domicilium sub illo ordinario. Si verò mutet domicilium, indiget noua approbatione illius, ad quem vadit; quia, cùm ille prior desinat esse suus ordinarius, non manebit virtute prioris approbationis approbatus à suo ordinario. Denique si solùm obiter, & vt hospes transit per alium Episcopatum, adhuc indiget approbatione noua illius Episcopi, vt ibi possit audire confessiones. Quia licèt sit approbatus à suo ordinario, hoc est ab Episcopo sui domicilij, non tamen est approbatus ab ordinario, cui nunc subest, & ad quem pertinet approbare in ordine ad suum gregem: quare pro hoc loco non est approbatus à suo ordinario, qui est solus Episcopus huius loci. Vnde meritò responsum fuit à Congregatione non posse in Episcopatu Valentino audire confessiones eum, qui non est approbatus ab Episcopo Valentino; quia non est approbatus à suo Ordinario, quem scilicet habet vt Ordinarium, & cui subditur nunc in ordine ad tale ministerium. Hoc tamen responsum intelligi debet iuxta intentionem interrogantis, quæ erat ad Confessiones illorum, qui subduntur Episcopo Valentino: quare non est contra id, quod diximus; quòd scilicet si Religiosus manens adhuc v.g. subditus Episcopi Ostiensis, commoretur Tusculi, vt hospes poterit ibi absoluere subditos Episcopi Ostiensis, à quo est approbatus absque alia approbatione Tusculana: de quo casu peculiari ibi non agebatur, sed de audiendis confessionibus vniuersaliter in Episcopatu Valentino, quæ ferè omnes erant de iis, quorum cura pertinet ad Episcopum Valentinum, vel ad alios Episcopos, à quibus non est approbatus, vel certè quibus non manet adhuc subditus ille Religiosus Confessarius.

Hinc infert etiam idem Pater Lugo, cur fuerit necessarium priuilegium illud Gregorij XIII. vt Sacerdotes nostræ Societatis possent in itinere audire confessiones cum illis limitationibus: quia scilicet, eo ipso quòd ingressi essent Territorium alterius Episcopi incipiebant esse illius subditi, & habere illum pro suo ordinario in ordine ad audiendas Confessiones illius gregis: quare de rigore iuris, & secluso priuilegio speciali, indigerent noua approbatione, vt possent ibi censeri approbati ab ordinario suo, cùm reuera iam haberent alium ordinarium,

narium, à quo in hoc puncto iudicari deberent.

Non desinam tamen hîc adnotare, quòd post hæc scripta inueni sententiam Cellotij tãquàm probabilem admittere Ioannem Præpositum *in 3. part. D. Thom. quæst. 8. de Sacrament. pœnitent. dub. 4. num. 21.* vbi sic asserit. Probabile est, quòd attento solo Concilio Tridentino Sacerdos absolutè à suo Episcopo approbatus possit vbique recipere iurisdictionem, quantumuis mutet domicilium, & desinat esse subditus Episcopi approbantis. Probatur, quia in rigore verba Concilij non ampliùs exigunt: nam talis est verè approbatus à suo Episcopo & Ordinario, cui videlicet suberat (saltem quoad hoc) quando recipit approbationem, & Episcopus approbans verè potuit auctoritatiuè declarare talem esse idoneũ ad confessiones excipiendas quod per loci mutationem non tollitur. Confirmatur primò. Constitutio Tridentini requirens conditionem in eo, cui possit demãdari iurisdictio, quæ conditio aliàs non requirebatur, potest dici restringere potestatem committendi iurisdictionem; & proinde ipsa potest strictè intelligi, quantum verba patiuntur: verba autem prædictum sensum possunt commodè recipere, ab Episcopis approbationem obtineat, scilicet vnusquisque à suo, id est, vnusquisque hanc approbationem obtineat ab Ordinario loci, in quo degit, dum approbatur. Confirmatur secundò si Concilium aliud voluisset, videtur, quòd mentem suam clarius explicare debuisset. Confirmatur tertiò, ex eo quòd approbatus ab vno Episcopo possit alibi recipere iurisdictionem, etiam postquàm desiit esse subditus approbantis, nullum sequitur inconueniens contrà scopum Concilij: cùm ergo de cætero verba possint modo à nobis allato explicari, probabile est stando in verbis Concilij, semel approbatum posse vbique recipere iurisdictionem delegatam.

Dices id inducere perturbationem in Ecclesiastica Hierarchia. Respondeo negando: quia approbatio nullam dat iurisdictionem; & de cætero singuli Episcopi in suis Diœcesibus possunt prohibere Parochis, ne delegent iurisdictionem, aliis, quàm à se approbatis, etiam irritando delegationem secus attentatam: quod rationabiliter facere possunt, vt aliquo modo cognoscant de capacitate eorum, qui in suis Diœcesibus confessiones excipiunt. Secundò cùm Sacerdotes ratione domicilij, vel quasi domicilij in nostro casu fiant eorum subditi, possunt illorum approbationem reuocare, vel suspendere, non minùs, quàm eorum, quos ipsi approbarunt: immò longè potiori ratione: cùm hîc longè potior ratio subsit, cùm ipsi non habeant notitiam de eorum sufficientia; si agatur de Religiosis Mendicantibus, & aliis, qui cum iis participant in priuilegiis, Episcopus, ad cuius Diœcesim se conferunt in ea habitaturi, potest etiam illos examinare iuxta Bullam Pij V. superiori dubio citatam, si non fuerint vnquàm ab eo examinati: quia Pontifex respectu mendicantium ei soli Episcopo negat secundum examen, qui per examen approbauit non autem alteri.

Dices. Congregatio Cardinalium respondit Archiepiscopo Valentino, approbatum ab alio quàm à Valentino Episcopo in Diœcesi Valentina non censeri approbatum ab Ordinario. Respondeo non ita constare de hac responsione, quùm passim eam non ponant, qui responsiones Illustrissimorum Cardinalium collegerunt.

Dixi in conclusione: attento solo Concilio Tridentino: quia cùm in variis locis consuetudo sit in contrarium, in illis omninò standum est consuetudini, quæ ita Decretum Concilij interpretatur; ita vt nulla sit absolutio data ab eo, qui approbatus in vna Diœcesi, ea deserta migrat ad aliam, & sine approbatione Episcopi loci absoluit virtute Iubilæi, &c. Quia tamen quibusdam in locis est consuetudo, vt Religiosi etiam mutantes habitationem, & migrantes in aliam Diœcesim, non petant nouam approbationem: quæ consuetudo ortum habuit ex sententia probabili variorum Doctorum: censeo iis in locis sufficere pro similibus approbationem semel obtentam, quandiu Episcopus, ad cuius Diœcesim commigrant, eos ad examen non euocat. Hanc autem consuetudinem vigere in Belgio mihi constat; ac proinde Religiosi ibidem sese secundùm eam gerentes non possunt meritò reprehendi. Hucvsque Præpositus.

Sed omnia supradicta corruunt per Constitutionem Vrbani VIII. quam ego adduxi *in part. 3. tract. 2. resolut. 123.*

An Religiosus præsentatus, & iniustè ab Episcopo ad Confessiones non admissus possit adhuc Confessiones excipere?

RESOL. LX.

MAgna fuit mihi his diebus controuersia cum quodam Regulari de hac quæstione: nam mordicus asserebat affirmatiuam sententiam esse tenendam ex auctoritate Doctorum, quos ego attuli *in part. 3. tract. 2. resolut. 24.* quibus nunc addo Cellotium *de Hierarch. lib. 5. cap. 24.* vbi sic ait. Existit tamen hîc non inutilis dubitatio, & quædam quæ videtur αὐτινομία. Nam si Sacerdotem præsentatum, aliàs

aliàs doctrina, moribúsque idoneum aut examinare Prælatus, adeóque approbare: aut etiam examinatum item approbare recusauerit, in vsu Tridentini quid fiet, homine indignam passo repulsam? Aperta enim legis verba sunt nullum posse, nisi approbationem obtineat reipsa, & non priuilegio repulsæ aliunde obtineat, & accipiat. Distinctione hîc vtendum arbitror, vt sæcularem à religioso separemus: nam illũ puto interdici confessionibus, si verè & actu approbatione priuetur: id enim ius apertè sic decernit, neque habeat in alio loco & lege perfugium. At regularis Ordinum prædictorum longè alia ratio est: cui ius antiquum Extrauagantium, & Clementinæ dat, vt si fortè Prælati fratribus electis & præsentatis licentiam exhibere recusauerint, Pontifices ex tunc eam ipsis gratiosè concedant de plenitudine Apostolicæ potestatis. Et Lateranen. sub Leone: Talibus præsentatis, admissis, vel etiam indebitè recusatis. Itaque de iure isto nouo deiectus ad antiquum recurret, & sibi approbationem, licẽtiam, iurisdictionem concessam putabit à Summo Pontifice, quam inferior Pontifex iniustè, vt quidem ponimus, recusarit.

Atenim illi contrarium est Tridentinum, & cessare in hoc iubet priuilegia & consuetudinem. Equidem sic respondeo, hac Concilij constitutione antiquis non derogari: lex enim posterior generalis sæpè limitatur per speciale ius antiquum, vt probat Nauarrus, quòd ius illæsum manet, vt euitetur correctio iuris, quoad fieri potest. Derogat autem priuatis quorumdam priuilegiis extra corpus iuris vagantibus, quæ restringi debent, cùm censeantur odia iuris, vt idem Nauar. Henriq. Rodriq. Layman. & alij docent. Quoniam igitur expressa illius iuris non est in derogatione facta mentio, nulla ex parte violatum censetur. Neque vim facias in expressis priuilegiis. Ego enim sententiam definitiuam, qualis ea est, vt initio dicebamus priuilegium esse nego; sed ius commune corpori iuris insertum habens rationem fauoris. Itaque ius illud duobus Mendicantium Ordinibus datum vigere adhuc affirmo, licèt aliud generali lege statutum esse videatur. Hucvsque Cellotius. Et nouissimè hanc sententiam tenet ex eadem Societate Stephanus Bauny *in Theolog. Moral. part.* 1. *tract.* 4. *quæst.* 11. & Gamacheus *in.* 3. *par. D. Thom. de Sacrament. pœnitent. cap.* 18. & Cœlestinus *in compend. Theolog. Moral. tract.* 1. *c.* 14. *numer.* 4. vnde apparet hanc doctrinam inter Doctores inclytæ Sorbonæ esse communiter receptam: quibus adde alios, quos adduxi *in part.* 3. *tract.* 2. *resolut.* 24.

Sed pace istorum doctorum virorum ego magis sententiæ negatiuæ adhæreo cum Doctoribus, quos nouissimè me citato adducit Pater Lugo *de Pœnitent. disput.* 21 *sect.* 3. *n.* 52. vbi asserit sententiam affirmatiuam esse contra sensum fidelium, & praxim Ecclesiæ, & contra mentem Concilij Tridentini, in quo proculdubio intentio fuit reformandi has Regularium facultates: & ideò dictum fuit. Nullus Sacerdos sæcularis, vel regularis, &c. & posteà, non obstantibus quibuscunque priuilegiis. Alioquin nunc liceret adhuc Regularibus audire Confessiones, licèt Episcopus ex iusta causa approbationem denegaret, cùm in illo priuilegio solùm requiratur, quòd se Episcopo præsentent, quod tamen nemo concedit.

Ad illud ergo antiquum priuilegium respondendum est: reuocatum esse in Tridentino: quia cùm Decretum etiam Tridentini sit lex conciliaris & pontificia, quæ vim habet corrigendi superiorem legem etiamsi in iure contineatur: & licèt non fiat specialis mentio illius, quando verba posterioris legis hoc requirunt, vt constat *ex c.* 1. *&* 2. *de constit. lib.* 6. & in nostro casu lex illa Tridentini nullius esset momenti pro regularibus, nisi reuocatum esset antiquum priuilegium. Faciliùs fortasse responderi potest cum Vasquez & aliis non fuisse necessarium, quòd illud priuilegium antiquum reuocaretur: quia illud solùm erat in ordine ad iurisdictionem, ad quam obtinendam ab Episcopo, ipsi præsentabantur Religiosi, quibus si Episcopus nolebat iurisdictionem concedere Summus Pontifex illam concedebat: hoc autem non est reuocatum, quia Pontifex iam illam concedit, & concessit multis Religionibus independenter ab eo, quod concedatur ab Episcopis: Tridentinum verò addidit conditionem requisitam ex parte Sacerdotis, vt ei iurisdictio concedi intelligatur: seu vt sit idoneus ad hoc, vt ei siue à Papa, siue ab aliquo alio iurisdictio delegetur, nempè approbatio Episcopi, quæ si non præcedat, Papa protestatur se ex indispositione subiecti non concedere ei iurisdictionem: quæ conditio introducta fuit de nouo à Concilio Tridentino, & circa eam non habent Religiosi eiusmodi priuilegia.

Nota etiam id quod aduertit Lugo *vbi suprà*, sententiam videlicet affirmatiuam suprà relatam, etiamsi probabilis esset, ad praxim tamen parum, aut nihil posse conducere: quia facultas illa Prælatis Regularibus concessa exponendi ad confessiones eos, quos præsentatos Episcopus nollet acceptare, concessa quidem fuit cum multis limitationibus, quæ habentur *in dicta Clementina dudum de sepult.* præsertim quòd renuente Episcopo aliquem ex sibi præsentatis admittere, Prælatus regularis alium illius loco debeat subrogare. Item quòd non plures præsentẽtur Episcopo, quàm

sint

ſint neceſſarij: ſed numerus, ait, perſonarum aſſumendarum ad huiuſmodi officium exercendum eſſe debet, prout vniuerſitas Cleri & populi; ac multitudo, vel paucitas exigit eorumdem. Quæ limitatio licet ſolùm procedat, quoad priuilegium ibi conceſſum, & non de facto: quia de facto Religioſus idoneus ius habet, vt approbetur, licèt non ſit neceſſarius, vt ſuprà vidimus: qui tamen volunt vti priuilegio illius Clementinæ, deberent illo vti cum illa limitatione ibi poſita. Poteſt autem Epiſcopus ſemper, vel ferè ſemper dicere ſe nolle approbare illos Regulares; quia pro numero pœnitentium illius loci non ſunt neceſſarij plures pro nunc: cuius contrarium in praxi probare difficillimum erit: atque adeò in praxi non video, quomodò poſſit vtilis eſſe illa ſententia, cuius aſſertio aliunde non deſeruit, niſi ad irritandos & exacerbandos Epiſcoporum animos contra perſonas Regulares; quæ quò magis excutere à ſe volunt iugum Epiſcoporum hac in parte, eò magis ab ipſis Epiſcopis adſtringuntur experiri illorum poteſtatem. E contrà verò, quò magis ſe Epiſcopis hac in parte ſubiiciunt, & oſtendunt ſe ab illis dependere, eò experiuntur illos magis benignos: & maiori cum libertate, & pace ſua miniſteria poſſunt cum maiori proximorum fructu atque meliori cum ædificatione exercere.

An Confeſſarius Regularis poſſit approbari cum limitatione ad tempus, ad perſonas, &c.

Resol. LXI.

NEgatiuam ſententiam mordicus ſuſtinet Pater Cellotius *de Hierarchia lib. 5. capite* 25. vbi ſic ait: Poſtremò de reſtrictione quod quæri poteſt, leuiorem habet diſputationem, duabus breuiter partibus definiendam. Nam ſi Religioſus de moribus, doctrinaque ritè examinatus non is eſſe reperitur, qui pœnitentiæ Tribunal, pro eius officij dignitate exercere valeat, quidni locis perſoniſque ipſi interdicatur? quidni annua, vel triennalis tantùm concedatur approbatio; ſiſtendi ſeſe iterum, & vitæ laudabiliùs actæ, aut comparatæ maioris ſcientiæ ſpecimen edendi onere perquàm ſalubri impoſito? Quod ſi virum ponis ſuis partibus abſolutum, cui neque virtus ad exemplum, neque peritia ad animarum regimen deſit, qui ſit eiuſmodi quales reliquos optare debeas, etiam Parochiali beneficio inſtructos: huic ego Regulari arctam, & aliqua ſui parte luxatam approbationem aio nec debere nec poſſe concedi. Eſt enim, quod ſemper animo recolendum, Approbatio non fauor tuus, ſed veritas: non gratia, ſed teſtimonium; non arbitrij tui libertas, ſed eius meritum. Et ſi negatur iniuria, ſi ſine cauſa reſtringitur ab Epiſcopo, iam ad Extrauagantes, & Clementinam recurritur, & ipſo iure à Summo Pontifice abſolutè approbatus cenſetur. Ita ille. Cui adde Zambellum *in Repert. Morali verb. Confeſſor quoad auctoritatem*; vbi ſic ait. Confeſſor Doctus & approbatus ab Ordinario per vnum annum, etiam tranſacto anno poteſt audire Confeſſiones, quia remanet approbatus à Papa; & *num.* 4. ita aſſerit. Confeſſor approbatus ab ordinario pro hominibus dumtaxat, eò quia ætatis ſuæ adhuc non tetigit quadrageſimum annum poteſt etiam audire confeſſiones mulierum: quia hæc non eſt cauſa rationabilis pro coarctatione ſuæ auctoritatis Ita ille, & alij quos citaui *in 3. part. tract. 2. reſolut. 25.* Quibus adde Præpoſitum *in 3. part. de Sacrament. pœnitent. quæſt. 8. dub. 3. numer. 17.*

Sed ibi affirmatiuæ ſententiæ adhæſi: & illam nouiſſimè me citato tenet Pater Lugo *de Pœnitent. diſput. 21. ſect. 3. §. 1. numer. 57.* vbi ex multis rationibus hoc firmat. Et ideò aſſerit non debere damnari approbationem cum eiuſmodi limitationibus ab Epiſcopis datam, tanquàm iniuſtam, etiam reſpectu Regularium: poſſunt enim de facto interuenire vel omnes, vel aliqua ex rationibus adductis, vel aliæ ſimiles, quibus prudenter moueatur Epiſcopus ad non approbandum abſolutè, & vniuerſaliter, ſed cum aliqua limitatione. Nec obſtat exemplum illud de Parocho, qui vigeſimo quinto ætatis anno approbatur abſque vlla limitatione. Reſponderi enim poteſt maius examen proculdubio debere præcedere per ſe loquendo, circa probitatem & mores Parochi, vt illi commitatur animarum cura, & beneficium parochiale, quàm regulariter præcedat ad approbandum Confeſſarium. Vnde non mirum, quod Parochus approbetur ad omnium, etiam fœminarum confeſſiones, & non Religioſus iuuenis, quem Epiſcopus non cognoſcit, Sic etiam Epiſcopus eligitur trigeſimo ætatis anno, atque eo ipſo approbatur ad abſolutiones, & diſpenſationes grauiſſimas, quas Pontifex & Concilia non poſſent prudèter confidere omnibus Religioſis etiam ſexagenariis: quia nimirum Epiſcopi electionem præcedit magnum examen circa doctrinam, prudentiam, probitatem, & mores ipſius, qualem notitiam Pontifex non habet de omnibus Religioſis etiam ſenibus.

Non deſinam tamen adnotare cum eodem Patre Lugo: Quod quando in particulari circa aliquam perſonam maximè religioſam non procederent prædictæ rationes: ſed Epiſcopus haberet notitiam ſufficientem, vt eam abſque limitatione approbaret: non videntur poſſe

absque alia iusta causa apponi eiusmodi limitationes. Nam ille habet ius, vt petat approbationem simpliciter, & absolutam præuio examine, cui se offert: ergo supposita plena notitia, quæ de ipso habetur, non potest Episcopus pro solo libito negare approbationem simpliciter, & dare solùm semi approbationem: alioquin liceret illi pro libito dare approbationem pro vna hebdomada, vel pro centum personis quæ omnia essent in fraudem priuilegiorum Regularium; vt constat. Quando autem sit de facto iusta causa ad apponendas eiusmodi limitationes, hoc arbitrio, & conscientiæ Episcopi relinquimus: dicimus autem siue iustè, siue iniustè apponantur, obseruandas omninò esse, quia ille Sacerdos reuera non est approbatus ab Episcopo pro tali tempore, vel ad tales confessiones, quæ approbatio necessaria omninò est ad valorem absolutionis post Concilium Tridentinum.

An Confessarius Regularis semel approbatus possit ab eodem Episcopo iterum examinari, & licentia data reuocari?

Resol. LXII.

NEgatiuè respondet Ludouicus Cellotius *de Hierachia lib. 5. cap. 25.* vbi sic asserit. Tempus est, vt tempus approbationis exquiram. Putásne illam esse temporariam, an perpetuam? ex Superioris nutu pendere an semel collatam detrahi non posse? Scis autem non esse gratiam, adeóque non perpetuò pendentem ex conferentis arbitrio: istud cùm optimè de iurisdictione delegata dixeris; non item de approbatione. Si quidem hæc testimonium est, quod neque meritò negari potest, neque merenti eripi. Vt enim qui Doctoratus lauream consecutus est, eam semper retinet, etiam mutata in eum conferentis voluntate: sic quod semel à te iudicatum est, in tuo amplius arbitrio non est. Quod scripsisti, scripsisti. Reuoca tuam à Sacerdote approbationem, si iurisdictionem relinquis, validè absoluet, at non licitè: quemadmodum Doctoris ius est docendi, quamtumuis Superioris auctoritate prohibeatur, & eo facto contra obedientiam Prælato debitam peccet. Quis igitur modus characterem illum delendi? Si reddis incudi, si reuocas ad examen, si recoquis illa purgatoria fornace. Quem autem? Sacerdotem secularem. Is si denuò satisfecerit, altiùs impressa est approbatio, non obliterabis. Quia testimonium veritati datum perdurante obiecto perire non potest. Si prodiderit ignorantiam, ipse se de libro vitæ deleuit: pronuncia testimonium errore datum fuisse: aut peritiam cui antè datum fuit, euanuisse, desinit esse approbatus.

De Religioso autem quid? Non ita mi Lector. Quamobrem? Quia enim semel præsentari sufficit. Cur hoc? Quia sic voluerunt priuilegiorum dispensatores Benedictus XI. ea Extrauagante, cui derogauit Clementina nostra, in iis tantùm quæ Bonifacij Extrauaganti erant contraria. Nec à Tridentino Concilio, nec à Gregorio XIII. reuocatum est illud priuilegij genus. Ac licèt concederemus illud ab eorum aliquibus antiquatum fuisse; restituit tamen Pij V. pietas quoad forum conscientiæ: qui fratribus Minoribus, postulante Ministro Generali, viuæ vocis oraculo confirmat & concedit omnia priuilegia, & quascunque gratias, etiam viuæ vocis oraculo concessas per bonæ memoriæ Paulum IV. & alios Romanos Pontifices Prædecessores Sanctitatis suæ, cum singulis clausulis, & decretis derogantibus in eis contentis: ita vt illis gaudere, & vti possint toties quoties opus fuerit, & eis videbitur. Et quoad illa, quæ sunt restricta, seu derogata per Concilium Tridentinum, etiam vti illis possint in foro conscientiæ tantùm. Certè Auctor est Henriquez Pium V. motu proprio concessisse, vt Religiosus ab aliquo Episcopo examinatus ab eodem iterum examinari non possit: quòd si sit ex Mendicantibus, nec à successore, vt addit Emmanuel Sà. Ita Cellotius.

Cuius sententiam & meritò quoad hoc vltimum non approbat Stephanus Bauny *in Theolog. Moral. part. 1. tract. 4. quæst. 10* & Ioannes Præpositus *in 3. par. de Sacrament. Pœnitent. quæst. 8. dub. 3. numer. 17.* vbi sic ait. Cæterùm Regulares Ordinum Mendicantium ab aliquo Episcopo approbati præuio examine, non possunt ab eodem examinari: possunt verò à successore: ita Pius V. in Bulla edita anno 1571. quæ incipit Romani Pontificis. Quæ constitutio non est reuocata per Gregorium XIII. vt respondit Congregatio. Ita ille. Sed ne deseras recognoscere me ipsum *in part. 3. tract. 2. resolut. 27.*

Sed quoad reuocationem licentiarum ego puto cum Patre Lugo *de Sacrament. Pœnitent. disput. 25. sect. 3. §. 1. numer. 63. & 64.* Si approbatio Cõfessarij data sit ad beneplacitũ, posse ab Episcopo reuocari licitè ex causa, & validè etiam absque causa, non solùm sæcularibus, sed etiã Regularibus. Ratio est, quia approbatio data cum limitatione, & ad certum tempus, transacto illo tempore cessat, vt diximus, & potest aliquando approbatio cum tali limitatione conferri ex causa iusta. Quando autem approbatio datur ad beneplacitum, est approbatio limitata ad certum tempus vagum

determi

determinandum pro arbitrio approbantis: ergo aliquando licitè dabitur cum illa clauſula, quando ſcilicet, ſunt cauſæ ſuprà adductæ ad dandam approbationem cum limitatione: ſemper autem valida erat limitatio; ita vt ceſſante beneplacito approbantis, approbatio eo ipſo intelligatur ceſſare. Deinde aſſero ex cauſa iuſta, & rationabili poſſe etiam Religioſis reuocari approbationem priùs abſque limitatione conceſſam: quod quidem quando rationabiliſſima ſaltem cauſa intercedit, non potuit negare Pater Vaſquez: erit autem controuerſia parui momenti, an cauſa debeat eſſe rationabilis, vel rationabiliſſima: nam ſi cauſa rationabilis eſt, ſufficiens eſt; ſi enim ſufficiens non eſt, erit inſufficiens, & per conſequens irrationabilis. Porrò poſſe intercedere cauſam ſufficientem reuocandi approbationem, non videtur poſſe negari; ſiquidem poteſt intercedere cauſa ſufficiens auferendi beneficium ſemel ritè & abſolutè collatum, quod multò magis radicatum ius confert, quàm approbatio: quæ cùm ſit ſententia teſtimonium perhibens de idoneitate alicuius non apparet, cur mutato obiecto non poſſit licitè, & iuridicè reuocari. Nam ſicut ille, qui hodie idoneus eſt, poteſt poſteà corruptis moribus, vel obliuione doctrinæ fieri ineptus: ita qui eum hodie declarat idoneum, poterit poſteà eum declarare ineptum, & retractare reuocationem pro tempore ſequenti. Et certè ſi Epiſcopi hoc non poſſent facere, non poſſent ſatis conſulere ſuo gregi, cùm non poſſent prohibere illi Confeſſarium ineptum ſemel approbatum, etiamſi clarè conſtaret de eius ineptitudine. Sed ſi Epiſcopus ſine iuſta cauſa reuocaret approbationem conceſſam Regularibus; puto cum Lugo *vbi ſuprà numer.* 64. eſſe non ſolùm illicitam, ſed etiam inualidam talem reuocationem. Et hanc ſententiam præter Doctores, quos citaui *in* 3. *part. tract.* 2. *reſolut.* 22. tenet nouiſſimè Stephanus Bauny *in Theologia Morali part.* 1. *tract.* 4. *quæſt.* 9. quia, ait ille, Regulares, quos Epiſcopus approbauit vt idoneos, cùm ab eo ampliùs non pendeant in vſu poteſtatis abſoluendi: ſed à ſolo Pontifice Romano, à quo iuriſdictionem ſuam habent, reuocari hæc ab Epiſcopo non poteſt, niſi inualidè, ac ſine effectu. Deinde reuocatio iuſtæ cauſæ, ac iuris per illam acquiſiti ſine cauſa, non modò eſt iniuſta, ſed etiam nulla, eò quòd ſententia, quæ data eſt per regulas iuſtitiæ, ſit irreuocabilis: ſed approbatio alicuius ad Confeſſiones eſt inſtar iuſtæ ſententiæ, cùm tali approbatione iudicetur ad eas idoneus: & ſic per eam ius ad eas audiendas approbato acquiratur: ergo ſi tollitur, tollitur iniuſtè, ac ſine effectu: ac proinde poterit Regularis, cui per talem reuocationem videtur fieri iniuria, confeſſiones excipere, vt priùs; ita Peirinus *de Priuileg. Minimorum tom.* 1. *conſtitut.* 26. *Leo X.* §. 6. *num.* 7.

Obiicies. Quod ad beneplacitum datur, poteſt ad libitum concedentis reuocari: ſed ab Epiſcopo manat ad Religioſos poteſtas audiendarum Confeſſionum. Ergo, &c. Maior eſt diſtinguenda: nam id quod conceditur merum eſt beneficium, aut ſententia: ſi primum, vera eſt maior: ſi ſecundum verò, falſa. Ad Minorem autem dicendum eſt approbationem licentiam non eſſe, ſed ſententiam ſeu declarationem, quòd examinatus dignus ſit, qui ad confeſſiones excipiendas applicetur. Hucvſque Bauny.

Et hæc dicta eſſe volo non ſtudio contradicendi opiniones, quas nouiſſimè docuit Ludouicus Cellotius; eſt enim vir doctiſſimus, & eruditiſſimus, & de cuius lectura magnopere delectatus ſum: ſed ne Regulares illas in praxi deducant; & hoc ad tollenda diſſidia, & remouenda ſcandala, quæ cum Epiſcopis oriri poſſent. Vellem tamen Dominos Epiſcopos conſeruare Regularibus eorum priuilegia, & conſiderare, quòd pro illorum tuitione non deſunt Auctores magni nominis, & ſimul agnoſcere merita Regularium, & quantum eis debetur pro ſeruitiis factis, & quæ in dies faciunt Eccleſiæ vniuerſali, & eorum particularibus Diœceſibus.

An Superiores Regularium poſſint illos abſoluere ab hæreſi occulta?

RESOL. LXIII.

AFfirmatiuam ſententiam nouiſſimè nominatim contra me docet Stephanus Bauny *in Theolog. Moral. part.* 1. *tract.* 4. *q.* 12. ex tribus fundamentis. Primum. Quòd æquitati naturali alienum videtur, vt Regulares remedio ad ſalutem neceſſario careant; carerent autem ſi lapſi reſurgere, ligati ſolui, exoluſi per hæreſim ab Eccleſia ad eam reuocari ac admitti per Superiores ſuos non poſſent: oportuit ergo hac eos authoritate præſtare, ne quid eis ad commiſſæ ſibi plebis regimen deeſſet, quo hæc eos priuatos eſſe iure queratur.

Secundum. Quòd à Pio V. conceſſum ſit Prouincialibus, Præpoſitis, & Prioribus Ordinis S. Dominici, vt quod Epiſcopi, conceſſione Concilij, in cauſa ſubditorum faciunt, hoc illis cum fructu & laude ad ſuorum vtilitatem ac commodum aggredi fas eſſet in foro conſciētiæ, Rodriquez & Candid. *ſuprà*: ergo vt Epiſcopi à ſuſpenſione, excommunicatione, & irregularitatibus occultis, ac non deductis ad forum contentioſum, abſoluere ſuos ſubditos poſſunt vigore Concilij: ita & hi Regulares

ſuos, vi conceſſi ſibi priuilegij, quod eſt generale quoad omnes facultates ſecundùm Suarez *de Religion. tom. 4. tractat. 9. libr. 2. cap. 20.* & commune cum Religionibus Mendicantium, & aliis, quibus Papæ indulgentia, ac beneficio fas eſt in communionem gratiarum admitti, quæ ab eo vni cuipiam earum ſingulari amoris erga illam argumento conceduntur.

Nominatim autem eſt indultum Abbatibus, Prioribus, Præſidentibus, & aliis Prælatis Congregationis S. Benedicti Valiſoletani, vt annis ſingulis prima die Lunæ Quadrageſimæ omnes & ſingulas perſonas Religioſas, ac Donatos & Eremitas præfatæ Congregationis ſub eorum cura exiſtentes poſſent abſoluere ab omnibus peccatis & cenſuris, & pœnis pro tempore incurſis, etiam in caſibus, &c. Rodriquez *in Bullar. fol.* 816. Huiuſcemodi autem priuilegij concedendi Regularibus hæc cauſa fuit, quòd alioquin malè illis prouiſum foret, vt pote quibus euagandi daretur occaſio, quod non oportuit. Sanè nouiſſimis hiſce temporibus hoc ſuæ caritatis monumentum erga Societatem noſtram extare Gregorius XIII. voluit, vt eius Superiores, hoc eſt Generalis & Prouincialis abſoluere ab hæreſi occulta, ac eius relapſu ſubditos ſuos valeant. Compend. Societ. *verb. abſolutio* §. 37. & 8. Ortiz *in ſumma capite* 5. *numer.* 29. Peirinus *de priuileg. Minim. tom.* 1. *conſtit.* 4. *Sixti IV.* §. 5. *numer.* 10. docétque Suarez *de Relig. tom.* 4. *tract.* 10. *lib.* 9. *cap.* 2. *numero* 17. poſſe Prouinciales ex cauſa vices ſuas alteri committere, in caſibus particularibus, non omnibus niſi ad id facultatem à Generali habeant. Sed pace eius ſit dictum, non videtur hæc neceſſaria: nam quis neſcit, Ordinariis communi iure fas eſſe ſubrogare ſibi idoneos homines, per quos quæ ſunt officij ſui, prouinciæque obeant: at ab Ordinariorum numero Prouinciales Præpoſiti remoueri nec poſſunt, nec debent: ergo in eorum eſt iure (niſi fortè cohibitum eſt, ac reſtrictum à Generali) eius voluntate, ac licentia non quæſita deſignare hominem, qui eius vice fungatur per totam Prouinciam in abſoluendis ſubditis ab occulta hæreſi.

Tertium fundamentum. Quæ per Concilium Epiſcopis facultas datur remittendi ſubditorum occultam hæreſim, huic per Bullam Cœnæ Domini non eſt derogatum; cuius ſententiæ approbatores ſunt, ac Authores Nugnus *tom. 2. addit. ad 3. part. quæſtione 8. art. 5. dub.* 10. Ricciullus *tractat. de iur. perſon. lib. 5. cap.* 14. *numer.* 9. Barboſa *de poteſtat. Epiſcopor. part. 2. allegat.* 40. *numer.* 21. Sed Regularibus à Pio V. in perſona Prouincialium, ac Priorum Ordinis S. Dominici eſt conceſſum, benignè ac perhumaniter vt agant cum ſuis ſubditis, impertiendo eis abſolutionem ab hæreſi, quæ non eſt nota, eaque demum facere legitimè vt valeant quæ Epiſcopis eſſe permiſſa in diſpenſationum materia Concilium voluit *ſeſſ.* 24. *cap.* 6. ergo vt his ab excommunicationis, & hæreſis vinculo, Diœceſanos abſoluere eſt licitum; ita & illis liberare ſubditos ſuos ab eadem cenſura, & culpa hæreſis, eſt per priuilegia ſua permiſſum.

At reuocantur, inquies, quotannis à Pontifice hæc priuilegia in promulgatione Bullæ Cœnæ. Non probatur hæc oratio Portelio *in dub. Regul. verb. Abbas numer.* 10. Primò, quia beneficium Principis, quale eſt priuilegium, decet eſſe manſurum & perpetuum: *de regul. iur. in 6. reg.* 16. Secundò, quia non eſt credibile Pontificem Regularibus illudere velle: quod tamen faceret, ſi quæ priuilegia, cùm ad Eccleſiæ gubernacula vocatur, vult ad poſtulata Regularium rata, his vim omnem ac authoritatem ablatam eſſe illicò cuperet per promulgationem Bullæ Cœnæ Domini. Tertiò, quia vt notauit Portellus *in dub. regul. verb. Bulla Cœnæ numer.* 2. Patribus Societatis IESV conceſſum eſt à Gregorio XIII. anno 1584. vt per Bullam Cœnæ conceſſiones illi factæ minimè reuocatæ eſſe cenſeantur. Compend. Societ. *in ver. Bulla Cœnæ* §. 2. Suarez *de Religion. tom.* 4. *tractat.* 10. *lib.* 9. *cap.* 20. *numer.* 18. Quartò, quia in Bulla prohibetur abſolutio caſuum, quos continet, non abſolutè ratione priuilegiorum, ſed eorum prætextu duntaxat: at prætextus color eſt quæſitus, Budæo interprete, *in l. illicitas ff. de offic. Præſid. & l. ea ſub prætextu Cod. de tranſact.* & nemo dicitur rebus illis colorem dare, quas legitimè efficit, & cum auctoritate eorum, quibus incumbit eas abrogare aut probare. Ergo cùm Regulares approbante Pontifice abſoluant inferiores ſuos ab hæreſi, quæ non eſt cognita, non id agunt prætextu priuilegij, ſed cum poteſtate, & vt res eſt legitimè.

Sed hæc ſententia prorſus eſt refellenda ſtante Decreto Sacræ Congregationis facto verbo cum Sanctiſſimo die 17. Nouembris 1628. Et Superiores Regulares hanc opinionem ſequentes eſſent ſeuerè puniendi ab Inquiſitoribus in noſtro Sacro Tribunali. Recognoſce me ipſum non ſolùm in loco citato à Bauny, ſed *in 3. part. tract. 2. reſol.* 122.

Vnde caueant Regulares à ſententia Stephani Bauny, licèt alioquin viri doctiſſimi.

***

An

An propter notabile damnum ſalutis corporeæ poſsit coniux negare debitum petenti? etiamſi in illo adſit periculum incontinentiæ?

Resol. LXIV.

NEgatiuam ſententiam docet ſupplementum Gabrielis *in* 4. *diſtinct.* 32. *quæſt. vnic. art.* 2. Ledeſma *de Matrimonio quæſt.* 64. *art.* 1. *dub.* 2. *concluſ.* 3. Vega *in ſumma tom.* 1. *cap.* 78. *caſu* 3. & alij. Probatur, quia ordo charitatis petit, vt ſalus corporis poſtponatur ſaluti animæ.

Sed mihi magis placet opinio Ioannis Maioris *in* 4. *diſtinct.* 32. *quæſt.* 1. *argum.* 1. *contra* 3. *concluſ.* & Sanchez *de Matrimon. tom.* 3. *lib.* 1. *diſput.* 2. *numer.* 12. *& diſput.* 24. *numer.* 12. Et ad argumentum contrarium reſpondeo procedere, vbi eſt extrema neceſſitas: vel ſi eſt grauis, is qui ſubuenire debet, eſt Prælatus, qualis non eſt coniux: nec ea eſt extrema neceſſitas: nam poteſt aliis mediis periculo illi incontinentiæ ſubuenire.

Et ita hanc noſtram ſententiam præter Doctores allatos tenet etiam Ioannes Præpoſitus *in* 3. *part. D. Thomæ quæſt.* 6. *de Sacram. Matrim. dub.* 5. *n.* 14. vbi poſtquàm adduxit multos caſus in quibus coniux non tenetur reddere debitum, & præcipuè propter graue periculum morbi, aſſerit. Petes, vtrum in ſimilibus euentibus pars teneatur debitum reddere, quando ſaltem in comparte eſt periculum pollutionis. Reſpondeo negatiuè. Ita varij: quemadmodum enim variis aliis euentibus coniugatus tenetur aliter occurrere periculo incontinentiæ, quàm per actum coniugalem, ita & in hoc euentu, cùm in illo pars non cenſeatur liberari ab onere reddendi ex alterius condonatione, ſed ex ipſa rei natura, quæ ius ei tribuit ſibi ſuæque corporali ſaluti conſulendi, non obſtante traditione corporis in alterius dominium, quo caſu reſpectu mali alterius permiſſiuè cenſetur ſe habere: prudenter tamen conſiderandum, an ſubſit malum aliquod extraordinarium; nam propter ordinarios dolores, quos fœminæ in partu ſolent pati, non poſſunt debitum maritis negare, vt communiter Doctores docent. Hucvſque Præpoſitus.

Sed hîc obiter quærendum eſt, an negari poſſit debitum coniugi ebrio. Ad hoc dubium ita reſpondet Fagundez in præcepta Decalogi *tom.* 2. *lib.* 6. *cap.* 4. *numer.* 50. Idem quod diximus de coniuge amente, dicendum eſt de ebrio & furioſo, dum tales ſunt: ſi tamen periculum ſit, quòd ebrius extra ebrietatem, aut furioſus extra furorem effundat ſemen, vel in aliud incontinentiæ peccatum elabantur, tenetur alter coniux in ipſa ebrietate, & furore reddere debitum. Ita docet Sanchez *lib.* 9. *de Matrimon. diſput.* 23. *n.* 12. Vega 1. *part. ſummæ cap.* 18. *caſu* 12. quamuis id mihi durum videatur propter ingentem moleſtiam: Et ea obligatio in eo caſu ſolùm videtur eſſe de charitate ad vitandum peccatum alterius coniugis, quod non tenetur vitare cum tanto ſuo detrimento. Ita Fagundez.

An aliquando ſint licita oſcula & tactus inter vxoratos cum periculo pollutionis?

Resol. LXV.

PRo parte affirmatiua *in* 3. *part. tractat.* 4. *reſolut.* 227. adduxi Zanardum Dominicanum; & Sanchez & Filliucium Ieſuitas: & hanc ſententiam ex eadem Societate tanquàm probabilem admittit nouiſſimè Stephanus Bauny *in Theolog. Moral. part.* 1. *tract.* 12. *quæſt.* 5. vbi ſic ait. Hæc opinio ſi quid habet ponderis, id totum in Doctorum auctoritatem, qui illam inuexerunt & probauerunt, referendum exiſtimo. Sanè quia benigna eſt, & in coniuges indulgens, ſi quis eam ſibi ſequendam credet, non magnopere repugnabo. Ita Bauny. Et ideò, quidam Confeſſarius excuſabat Coniugem, quæ, cùm maritus illam oſculabatur in pollutionem incidebat: & etiam excuſabat ipſum virum, quando oſculabatur vxorem ad excitandum amorem, vel ad eum conſeruandum, & præter intentionem pollutio ſequebatur.

Sed hæc opinio diſplicet Ioanni Præpoſito *in* 3. *part. D. Thom. quæſt.* 6. *de Sacram. matrim. dub.* 25. *numer.* 186. vbi ſic ait. Coniuges, qui liberè actum coniugalem exercere poſſunt abſque graui peccato, ſe mutuò amplecti, tangere, oſculari, &c. quamuis hos actus ad copulam non referant: quia tales actus ratione contractus, & ſtatus matrimonialis cohoneſtantur, & redduntur liciti; ac proinde ſuam malitiam debent aliunde contrahere: non contrahunt autem aliunde, quàm quòd non ordinentur in finem, & proinde ſolùm inuenitur defectus ordinationis in finem, qui ſolùm venialem malitiam continet.

Probatur. Coniunx ratione contractus matrimonialis habet dominium corporis ſuæ cõpartis in ordine ad actum carnalem; & proinde in ordine ad actus naturæ ſuæ prænios: quo dominio, & vſu dominij non priuatur eo quòd hîc & nunc nolit actum conſummatum. Aduerte tamen debere abeſſe periculum pollutionis & ſcandalum in alterutra parte.

Dices hi actus de ſe ſunt liciti, tantúmque

contrahunt malitiam venialem propter defectum ordinationis in finem: actus autem licitus & honestus non contrahit mortalem malitiam ex præuisa pollutione,&c. Ergo, &c. Respondeo sepositis opinionibus, quæ versantur circa materiam minoris propositionis, negando eamdem minorem quoad actus,de quibus est sermo: nam tactus, oscula,amplexus inter coniuges eatenus licent, quatenus quæruntur intra limites matrimonij:& per consequens, in quantùm nihil sequitur repugnans fini, & institutioni seminis: sequitur autem aliquid repugnans,si semen extra vas effundatur,neque pollutio in eo casu dici potest solùm permissa, cùm sequatur ex impetu illius motus carnalis, qui per se intenditur. Confirmatur: petere debitum cum aperto periculo effusionis seminis extra vas naturale est peccatum mortale: ergo etiam actus subordinati contrahent malitiam mortalem,si subsit consimile pollutionis periculum: Cùm verò frequenter subesse possit in contactibus valdè impudicis, hi omninò sunt coniugibus dissuadendi: nisi ordinentur ad copulam,vel saltem ea petatur,quando aduertitur periculum. Vnde videtur minùs probandum, quod ait Sanchez *lib. 9. de matrimonio disput.45. numer. 36.* non semper esse mortales tactus exercitos cum periculo pollutionis etiam in petente: id, inquàm minùs probatur; cùm pollutio eo casu possit vitari petendo actum coniugalem, quem coniugatus potest exercere. Confirmatur,si dans operam rei alioquin licitæ & præceptæ aduertat indè secuturam pollutionem, quam retenta actione possit impedire, tenetur impedire,alioquin mortaliter peccabit: cùm ergo coniugatus in nostro casu possit occurrere pollutioni per actum coniugalem, qui non est ei difficilis, tenetur illum exercere: propter quam rationem, per se loquendo, sentio compartem,quæ per modum reddentis eosdem actus cum delectatione venerea patitur, vel exercet, teneri actum coniugalem petere, si aduertat in se pollutionis periculum, & nulla circunstantia extrinseca excuset: alioquin pollutionem censendam ei voluntariam, cùm eam possit impedire per medium non extraordinarium statui matrimoniali, idque sine magno grauamine vt suppono. Hucvsque Præpositus. Et Villalobos *in summa tom.1.tract.13. diffic.42. num.1.* sic ait. [Los aspectos, tocamientos, son licitos entre los casados, y nunca llegan à pecado mortal, quando no ay peligro de pollucion: y si con los abraços y osculos se intentasse solo mostrar señal de amor, no seria pecado ninguno, non auiendo el dicho peligro.] Sic ille. Et reuera in his materiis cautè procedendum est, nec habenæ laxandæ sunt.

TRACTATVS OCTAVVS,

MISCELLANEVS.

An Pragmatica ſuper Chartam vulgò dictam Papel Sellado *violet Eccleſiaſticam Immunitatem ?*

RESOL. I.

DE hoc caſu conſultus fui anno 1638. ab Excellentiſſimo Principe Paternionis tunc in Regno Siciliæ Prorege meritiſſimo, & ei reſponſum dedi taxationem ſupradicti papyri ſignati, nomine tantùm Regaliam, ſed reuera Gabellam exiſtimandam eſſe. Vnde, ad ſubleuandas Regis noſtri vrgentes neceſſitates, in Parlamento, ſeu Comitiis Regni imponendam neceſſariam duxi, excluſis tamen ab eius ſolutione Eccleſiaſticis; ſed pro negatiua ſententia aliqua adduci poſſunt argumenta, quæ hîc ex propria penu, Doctorum auctoritate ſtabilire conabor, vt veritas noſtræ ſententiæ, poſteà magis eluceſcat.

Probatur igitur primò opinio negatiua; quia Clerici ſunt Ciues, & pars Reipublicæ, vt habetur *in cap. cum nullus de temporibus ordinand.* & docet Bart. *in leg.* 1. *ad municip.* Villalobos *in ſumma tom.* 1. *tract.* 2. *diffic.* 31. *n.* 1. & alij. Ergo ſunt adſtricti ſeruare leges latas pro bono publico, vt probat Caſtillo Sotomaior *de Tertiis tom.* 7. *cap.* 8. *numer.* 21. & alij; ſed talis eſt lex, de qua loquimur: nam Papyrum ſignatum efficitur ad conſeruandam legalitatem Scripturarum, & ad falſitates euitandas. Ergo, &c.

Secundò, quia impreſſio Regij ſigilli ſuper Chartam eſt Regalia: ergo in caſu noſtro charta ſignata effecta eſt res propria Regis: vnde poteſt illam vendere, & eius pretium taxare. Et ſicut Clerici, vt notat Auendano *de cenſ. cap.* 32. *num.* 10. Laſſerte *de Decima cap.* 10. *numer.* 3. Mexia *in Pragmat. Tax. Pan. concluſ.* 5. *numer.* 39. Salas *de empt. dub.* 9. *numer.* 2. & alij communiter, tenentur ſoluere pretium rerum venalium à Principe taxatarum: ita tenebuntur ſoluere pretium dictæ chartæ ſignatæ, quam vt rem propriam Princeps vendit cum Regio ſigillo.

Tertiò, certum eſt, quòd ex iuſta cauſa Rex poteſt alteri concedere venditionem aliquarum mercium, vt tradit Azorius *tom.* 3. *lib.* 8. *capite* 28. Filliucius *tom.* 2. *tractat.* 35. *cap.* 8. *numer.* 213. Molfeſius *in ſumma tom.* 1. *tractat.* 12. *cap.* 5. *numer.* 123. & alij communiter: ergo dicendum eſt poſſe priuatiuè reſeruare ſibi venditionem papyri ſignati, per ea, quæ adducit Molina *de iuſtit. tom.* 2. *tractat.* 2. *diſputatione* 345. *numer.* 3. Et ideò in Hiſpania multæ merces dicuntur vulgò *Eſtancatæ*, & pertinent ad Regem, vt ſal, piper, chartæ pictæ, &c. Vnde non deſinam hîc apponere verba Ariſtotelis *lib.* 1. *Politic. cap.* 11. ſic aſſerentis. Quare, & nonnullæ Ciuitates hanc ſibi viam ad pecuniam parandam, cùm eius indigent, muniunt: aſſequuntur enim, vt ſingularem rerum venalium vendendarum facultatem, ſolæ habeant. Ita ille. Hinc Gaſparus Klockius *tractat. Nomico-Politico de contribut. cap.* 1. *numer.* 117. & Chriſtophorus Beſoldus *in diſcurſ. Politic. de Ærario capite* 4. *numer.* 15. obſeruant, quòd Rex Galliæ non patitur, quemquam Regni ſui ſalem vendere: ſic & in caſu noſtro, vt dictum eſt, potuit Rex priuatiuè ſibi reſeruare venditionem chartæ ſignatæ.

Quartò, Clerici in aliquibus locis ſoluunt ius tractæ ex rebus, quas extrahunt extra Regnum ratione Regaliæ, quæ competit Regi ex Portu, vt docet Carolus de Graſſis *de effect. Cleric. effect.* 2. *numer.* 294. Ergo & in caſu noſtro ſoluenda erit quantitas taxæ pro papyro ſignato, tanquàm fructus ex Regalia prouenientes.

Sed his minimè ſuffragantibus, puto ſupradictam Pragmaticam Papyri ſignati, ſi comprehendat Clericos, infringere libertatem Eccleſiaſticam. Quod patet primò ex verbis Bullæ Cœnæ, in qua Pontifices *in Can.* 15. dant pro infectis, & anathematizant omnes ordinationes & conſtitutiones, vnde libertas Eccleſiaſtica directè, vel indirectè læditur, vel alio quouis modo reſtringitur: ſed in caſu, de quo loquimur, ſaltem indirectè libertas Eccleſiaſtica læditur & reſtringitur. Ergo, &c. Probo minorem: nam libertas Eccleſiaſtica hoc Clericis præbet, vt habeant facultatem faciendi quod eis placet, niſi illicitum ſit, vt

patet *ex leg. libertas ff. de statu hominum*, & docet Cochier *de libert. Ecclesiast. part. 2. cap. 15. n. 6.* Gatticus *in allegat. pro Ecclesia fol. 208. §. Tertiò probatur.* Sperellus *decis. 12. num. 42.* Bonacina *in Bullam Cœnæ disput. 1. quæst. 16. sect. 2. punct. 2. numer. 14.* Reginaldus *tom. 1. lib. 9. cap. 23. numer. 358.* & alij. Sed per Pragmaticam, de qua loquimur, Papyri signati, Clerici non possunt amplius facere id, quod prius liberè eis facere permissum erat; nam non possunt amplius in iudicio vti chartis Papyraceis, & alia instrumenta efficere, nisi Papyrus sit regio sigillo signata: ergo clarè apparet dictam Pragmaticam esse contra libertatem Ecclesiasticam, cùm illam lædat, ac restringat: etenim Clerici per illam non possunt deinde illud facere, quod anteà impunè, & licitè faciebant. Confirmantur supradicta? Nam ordinationes, pragmaticæ, & statuta prohibentes vel præcipientes Clericis id quod eis, nec diuino, nec humano iure prohibitũ, vel præceptum est, violant immunitatem Ecclesiasticam, vt docet Felinus *in cap. Ecclesia Sanctæ Mariæ de constitut. num. 72. & 73.* Quem citat & sequitur Humada *in Scholio ad Gregorium Lopez, leg. 3. tit. 2. part. 1. gloss. 6. numer. 3. fol. 28. col. 4.* Zechius *de Republ. Christ. titul. de Clericis. fol. mihi 410.* Sousa *in Bullam Cœnæ cap. 16. disput. 84. concl. 3.* Alderanus Mascardus *de interpret. statut. conclus. 1. numer. 88.* Filliucius *tom. 1. tract. 16. cap. 10. numer. 270. §. tertiò ea.* Reginaldus *tom. 1. lib. 9. c. 23. numer. 358. §. tenendum est tertiò.* Duardus in *Bullam Cœnæ lib. 2. can. 15. quæst. 19. num. 1.* Laderchius *consilio 103. num. 1.* Annibaldus *in additionibus ad Mandellum lib. 1. consil. 8. littera H.* Sayrus *de censur. lib. 3. cap. 19. num. 9. §. Sic etiam* Bonacina *in Bullam Cœnæ disput. 1. quæst. 16. sectione 2. punct. 2. num. 51.* & alij. Sed nullo iure prohibitum est Clericis, ne instrumenta conficiant, neque in iudicio vtantur alia charta, quàm vsque adhuc omnes liberè, licitè, & impunè vsi sunt: Ergo hanc Pragmaticam prohibentem ne Clerici vtantur alia charta in iudiciis, quam signata sigillo Regis esse contra immunitatem Ecclesiasticam dicendum est cùm prohibeat Clericis id quod eis nec diuino, nec humano iure prohibitum est.

Probatur secundò. Non solùm de iure humano, sed etiam de iure diuino Clericos esse exemptos à solutione Gabellarum ex multis iuribus & Doctoribus firmauit nouissimè Sacra Rota in Albanensi Gabellæ, die 28. Iunij 1630. coram Domino meo Merlino, nunc meritissimo Decano, & in Barchinonensi exemptionis die 28. Iunij 1636. coram bon. mem. Coccino; & ego satis probaui *in part. 5. tract. 1. resolut. 2.* Sed ex sumptione Papyri signati Clerici soluerent gabellam: ergo necessariò sequitur supradictam Pragmaticam dictum Papyrum statuentem violare libertatem Ecclesiasticam. Minor argumenti, in quo adest difficultas, examinanda erit: nam aduersarij putant, vt supra dictum est, hanc non esse gabellam, sed Regaliam, quæ etiam Clericos includit. Sed hoc purum figmentum esse puto, & chimericam speculationem: nam vt docent Klockius *in tract. Nomico-Politico de contribution. cap. 3. numer. 188.* Cabedo *part. 2. decis. 42. num. 4.* & alij, etiam Gabellæ dicuntur Regaliæ, sub quo Regaliarum nomine comprehenduntur etiam Angariæ, & Perangariæ, vt obseruat Sixtinus *de Regal. lib. 2. cap. 13.* Cuiacius *in leg. vlt. Cod. de Fabricens. lib. 11.* Hotomannus *in Lexico feudali ver. Angaria.* Godelinus *de iure nouissimo lib. 5. cap. 3.* Lindemannus *in exercitat. feudat. cap. 3. num. 57.* Alfarus *de officio fiscalis Gloss. 20. §. 12. num. 471.* Et tamen, vt certum est, non ex hoc sequitur Clericos ad illas teneri. Adde quod multæ aliæ exactiones prouenientes ex Regaliis impositis, dicuntur etiam gabellæ à Doctoribus. Et ideo licèt salinæ sint de Regalibus, tamen redditus ex ipsis fisco prouenientes inter vectigalia ab Vlpiano numerantur *in leg. inter publica §. vltim. ff. de verbor. significat.* vt notat Bulengerus *de Imperator. Roman. lib. 9. cap. 21.* Iacobus Bornitius *in tract. de ærario lib. 5. cap. 4.* Christophorus Besoldus *in discur. Polit. de ærario cap. 4. numer. 13.* Gasparus Klockius *tract. Nomico-Politico de contribut. cap. 1. num. 116.* Bodinus *de Republica. lib. 1. cap. 10. num. 170.* Vnde Titus Liuius *lib. Decad. 3. de Bello Persico* sic asseruit. Vectigal etiam nouum ex salaria annona statuerunt. Item Piscariæ de Regalibus, vt tradit Decius *consil. 196. num. 1.* Cabedo *part. 2. decisione 54.* Sixtinus *de Regalibus lib. 2. cap. 18. num. 12.* & tamen eorum redditus vectigalia vocantur à Bucero *de Regalibus cap. 3. num. 141.* Alberico Gentili *in Commentar. ad tit. de verb. significat. leg. inter publica fol. 49.* & Dominico Arumęo *in discurs. Acad. vol. 2. discurs. 15. num. 65.* qui notat in dicta leg. *inter publica*, vectigalia piscaria ab Vlpiano vocari. Item Ripatica sunt de Regalibus, vt tradit Bucerus *vbi suprà, num. 154.* & Arumæus *num. 93.* qui tamen eorum prouẽtus vectigalia vocat: quod etiam fecit Mastrillus *de Magistrat. lib. 3. c. 10. num. 291.* Et tandem licèt Portus connumerentur inter Regalia, tamen eorum prouentus, qui ad Regem spectant, gabellæ nominantur, vt loquitur Arumæus *vbi suprà volum. 1. discurs. 30. cap. 3. num. 44.* & alij, quos citat, & sequitur nouissimè Solorzanus *de Indiarum iure tom. 2. lib. 1. cap. 1. num. 52. & sequent.* cui etiam Adde Alfarum *de officio fiscalis Gloss. 20. §. 2. num. 16. & 18.* & clariùs *§. 8. num. 114.* & patet in dicta leg. *inter publica §. final. ff. de verbor. significat*

ſignificat. vbi Prouentus ex Portu inter fiſci vectigalia apponuntur: & dicitur vectigal Portus, & alio nomine Portorium, de quo fit mentio *in leg.* 3. *Cod. de vectigal.* & de quo etiam fit mentio inter vectigalia, quæ Nero abrogare volebat apud Tacitum lib. 13. & ideo Portorium & vectigal idem ſunt, vt patet *in leg. cùm & plures.* §. *vehiculum. ff. locati.* Et Tullius *in orat. pro Manilio* ſic habet: Neque ex Portu, neque ex Decumis, neque ex ſcriptura vectigal conſeruari poteſt. Vnde infrà in Reſponſione ad quartum Argumentum probabitur ius Tractæ, quod ſoluitur ex extractione aliquarum mercium ex Portu, eſſe gabellam, & ad illam Clericos non teneri, niſi merces negociationis cauſa extraherēt. Vnde ad confirmationem ſupradictorum Althuſius in Politica *cap.* 12. *num.* 16. docuit quod omne id ex quo cenſum fiſcus accipit, vectigal dicitur; vt eſt ait ille vectigal portus ſalinarum, metallorum, piſcariorum, &c. quod idem docuit Arumæus *de iure publico vol.* 2. *diſcurſ.* 20. *num.* 6. & Beſoldus *Politico iuridica de iuribus Maieſtatis cap.* 7. *num.* 8. & Henningus Arniſæus *de iure Maieſtatis lib.* 3. *cap.* 5. *num.* 3. 4. *& ſequent.*

Sed hæc omnia magis verificantur in charta ſignata, de qua loquimur; quæ quidem nomine Regaliam, ſed reuera gabellam eſſe apertè patet; quia eius taxatio eſt tam magna, & immoderata, cùm ſoluantur pro vnica charta aliquando ſex Tareni, vt meritò nomen pretij non mereatur: ergo clarè apparet habere rationem tributi: ſicut antiquitus extabat *vectigal Chartiacum* ex quo ſoluebant duos folles Officialibus pro chartis, vt ex Zonara obſeruat Bulengerus *de Imperat. Roman. lib.* 9. *cap.* 79. follis autem, id eſt obolus, vt vertit Iſaacus Caſaubonus *exercitat.* 16. *ad Baronium,* erat genus quoddam pecuniæ. Nec valet dicere, quòd ſicut Princeps poteſt valori naturali, & intrinſeco monetæ alium maiorem extrinſecum addere, & ſibi applicare pro publica neceſſitate ſubleuanda: ita & in caſu noſtro licèt pretium Papyri ſignati ſit excedens, & improportionatum, potuit Rex illud augere preſſus tam vrgentibus bellorum neceſſitatibus. Non valet, inquam hoc dicere: nam reſpondeo, quod ſi in caſu noſtro augmentum pretij Papyri ſignati ſumitur, vt aſſerunt Aduerſarij, eo pacto quo Princeps accipit augmentum extrinſecum monetæ: ergo reuera gabellam eſſe dicendum eſt. Probo conſequentiam: nam Princeps, vt obſeruat Cabedo *part.* 2. *deciſ.* 45. *num.* 7. Sixtinus *de Regal. lib.* 2. *cap.* 7. *num.* 5. *& ſequent.* Ioannes Kitzolius *tract. de re monetaria claſ.* 5. *quæſt.* 1. *num.* 34. & alij, tunc poteſt augere vel minuere valorem monetæ, quando adeſt neceſſitas publica, cui populus tenetur ſubuenire, & marſupium Principis euacuatum eſt; & tunc augmentum monetæ habere rationem gabellæ tradit Mariana *de inſtit. Reg. lib.* 3. *cap.* 8. Baſilius Pontius *variarum diſputationum Relect.* 1. *de augmento monetæ part.* 1. *propoſ.* 4. *fol.* 514. *col.* 1. *& fol.* 516. *col.* 1. & ideo Bornitius *tractat. de ærario lib.* 6. *cap.* 6. mutationem monetæ appoſuit ſub Titulo de Vectigalibus extraordinariis. Sed certum eſt Clericos non teneri ad onera, & tributa pro ſubleuandis neceſſitatibus publicis niſi cum certis conditionibus diſpoſitis à Concilio Lateranenſi, quæ habentur *in cap. non minùs,* & *cap. aduersùs de immunit. Eccleſ.* de quibus ego ipſe multa diſſerui *in part.* 5. *tract.* 1. *reſolut.* 11. Ergo, &c, Confirmātur ſupradicta ex eo quod Paulus Layman *in Theolog. Mor. lib.* 3. *tract.* 3. *part.* 1. *cap.* 5. *num.* 7. & alij, loquentes de mutatione monetarum ob publicam neceſſitatem, ſupponunt non ſolùm talem mutationem eſſe gabellam; ſed addunt non habere requiſita iuſti tributi, & continere in ſe multa inconuenientia: Ergo ex ſupradictis apparet parum conferre argumentum de augmento pretij monetæ ad augmentum pretij papyri ſignati; immò noſtram ſententiam potius confirmare videtur.

Et tandem probatur tertiò noſtra ſententia, quod eſt valdè notandum, quia Pragmatica, de qua loquimur, non videtur lata propter bonum publicum ad euitandas falſitates inſtrumentorum, vt ab Aduerſariis ſupponitur: ergo Clerici non tenentur illam obſeruare. Probo antecedens: nā non obſtante ſupradicta Pragmatica hodie inſtrumēta poſſunt falſificari, vt antea: nam ſoluto pretio chartæ bullatæ, ſigillum illud Regium non efficit, vt aliquis, ſi velit, nō poſſit in illa charta ſignata aliquod inſtrumentum Notarij, vel aliquod mandatum iudicis cùm falſa ſubſcriptione efficere: & certum eſt, quod non relinquet hoc facere, quia tenetur ſoluere pretium chartæ ſignatæ: ergo manifeſtè apparet quòd hæc charta ſignata deſeruit tantùm ad exigendum eius pretium pro ſoluendis neceſſitatibus Regis, non autem ad conſeruandam legalitatem ſcripturarum, & ad falſitates euitandas: nam Reſpublica hodie manet etiam ſubiecta fraudibus, vt priùs ante chartam ſignatam ſubiecta erat. Vnde ex his patet reuera gabellam eſſe, & ideò ad illam ſoluendam Clericos non teneri.

Reſtat modò reſpondere ad argumenta contraria: ex quorum ſolutione magis firmabitur noſtra opinio. Reſpondeo igitur ad primum argumentum, tunc leges, & ſtatuta propter bonum publicum ligare Clericos: quando neque directè neque indirectè Eccleſiaſticam immunitatem lædunt, vt docet Salas *de legib. diſput.* 14. *ſect.* 8. *num.* 92. *&* 93. Baldellus *lib.* 5. *diſput.* 33.

disput. 33. *num.* 14. Bonacina *in Bullam Cœnæ disput.* 1. *quæst.* 16. *sect.* 2. *punct.* 2. *n.* 12. Aponte *in Responsione super censuras Pauli V. fol.* 15. Collegium Bononiense *in Respons. pro libertate Ecclesiastica numer.* 2. Molina *de iustit. tom.* 1. *tract.* 2. *disput.* 31. *num.* 15. Squillante *de Priuileg. Cleric. cap.* 7. *dub.* 3. *num.* 94. & alij: sed in nostro casu dictam Pragmaticam lædere immunitatem Ecclesiasticam suprà satis iam probatum est Ergo,&c,

Ad secundum argumentum patet responsio ex dictis: Nam taxatio chartæ signatæ, de qua loquimur, est ita in ratione pretij excessiua, vt limites iustitiæ omninò excedat: Et ideò potiùs onus gabellæ dicendum, quàm pretium rei. Nec valet dicere cum Petro Nauarra *lib.* 3. *cap.* 1. *numer.* 331. & Antonio Fabro *de variis num. debit. solut. cap.* 1. *num.* 62. quòd sicut impressio signi publici valorem monetæ intrinsecum auget: ita & in nostro casu sigillum Regium augeat pretium Papyri signati: nam respondeo cum Layman *lib.* 3. *tract.* 3 *part.* 1. *cap.* 5. *num.* 4. Ioanne Kitzolio *tract. de iure monet. class.* 5. *quæst.* 1. *num.* 37. & aliis penes ipsum publicum signum in moneta augere eius valorem tantum in modico sed in casu nostro sigillum Regium valorem chartæ signatæ vnius grani auget vsque ad Tarenos sex: ergo tale augmentum iniustum esse necessariò dicendum erit. Et si dicas iustificari, quia sumitur propter publicas necessitates subleuãdas. Respondeo, ideò nomen tributi, seu oneris, vel exactionis subterfugere non posse: ergo illud soluere Clerici non tenentur.

Ad tertium Argumentum: quod Rex potest aliquando vel ipse facere, vel aliis concedere monopolium circa aliquas merces. Respondeo primò aliquos hæc monopolia absolutè tanquam illicitè damnare. Ita Caietanus *in* 2. 2. *quæst.* 77. *art.* 1. Sotus *de iustit. lib.* 6. *quæst.* 3. *art.* 2. Syluester *verb. emptio, quæst.* 28. Conradus *de contractib. disput.* 51. *propè finem.* Rebellius *part.* 2. *lib.* 9. *quæst.* 7. *numer.* 5. Layman *lib.* 3. *tract.* 4. *cap.* 17. §. 7. *num.* 42. & alij. Respondeo secundò. Monopolia magis probabiliter aliquos concedere, si iustum pretium vendendis mercibus imponatur, vt tenet Ioannes Vvigers *de iustit. in* 2. 2. *tract.* 5. *cap.* 5. *dub.* 111. *num.* 63. Bonacina *de contractib. disput.* 3. *quæst.* 2. *punct.* 5. *num.* 9. & alij: sed hoc tamen non admittunt in mercibus vsu frequentibus, vt est in casu nostro: & maximè ego addo, quando ex illis onus imponeretur Clericis cum violatione Ecclesiasticæ immunitatis, vt accidit ex charta signata. Ergo,&c. Adde quòd non benè affertur ab Aduersariis exemplum chartarum pictarum, piperis, &c. quia has merces nemo cogitur emere, vt obseruat Lessius *lib.* 2. *cap.* 21. *dub.* 1. *num.* 149. Reginaldus *in praxi tom.* 2. *lib.* 25. *cap.* 22. *n.* 327. & alij: & ideo nemo grauatur ex earum pretio, nisi qui sponte vult: quod quidem non accidit in casu papyri signati, cuius emptio, omnibus tam necessaria est. Ergo,&c.

Ad quartum Argumentum. Quod in aliquibus locis Clerici soluũt ius tractæ, quando extrahunt à portu aliquas merces. Respondeo talem consuetudinem improbandam esse, sicut illã improbat Ciarlinius *in controuersiis forensibus cap.* 31. *num.* 15. *&* 16. nominatim refellens Carolum de Grassis, quia Clerici non tenentur, vt dictum est supra, soluere gabellas. Et licèt Portus sint de Regalibus, tamen id quod imponitur ratione extractionis alicuius mercis à portu gabellam esse, suprà etiam probatum est: & ideo illam Clerici soluere non tenentur, vt præter Ciarlinium docet etiam Sousa *in Bullam Cœnæ cap.* 19. *disput.* 92. *concl.* 1. *num.* 4. & Laurentius Orosius *in sù Piña de Rosas lib.* 4. *cap.* 2. *fol. mihi* 380. & alij. Ergo, &c.

Nota tamen quòd post hæc scripta peruenerunt ad manus meas erudita Commentaria Sapientissimi Patris Magistri Arauyo ex inclita Religione Dominicana Doctoris Hispani, & sacræ Theologiæ Professoris in celebri Academia Salmaticensi, qui *in* 1. 2. *D. Thomæ quæst.* 97. *disput.* 3. *sect.* 5. latè, & solidè, vt solet, probat nostram sententiam firmans ex multis aliis rationibus Pragmaticam vulgò dictam, *Papel Sellado*, esse contra immunitatem Ecclesiasticam, adi illum, & non pigebit.

An liceat Principibus Legatos eorúmque famulos atrociora scelera perpetrantes sine violatione iuris gentium, condigna vltione punire?

Resol. II.

NEgatiuam sententiam docent aliqui, quam conantur probare ratione & exemplis; Quia vt obseruat Franciscus le Vayer Doctor Gallus *de legatione cap.* 4. vnicuique notum est, Legatum siue inter suos, siue inter exteros, ipsáque hostium tela, sacrosanctum inuiolabilémque esse, vt qui eum percusserit, pulsauerit, vel etiam verbo offenderit (quod etiam non solum de eius persona sed de nota eius familia vniuersóque comitatu dictum velim) iuris gentium, omniáque Societatis humanæ iura violasse videatur. Et ideo Vgo Grotius *de iure belli lib.* 2. *cap.* 18. *num.* 3. & Kirchenerus *lib.* 2. *cap.* 2. docent Legatum etiam contra Rempublicam molientem nefas esse puniri;

& Romanos hoc olim feciſſe ex multis exemplis comprobatur.

Sed ego contrariæ ſententiæ prorsùs adhærendum eſſe puto. Aſſero igitur,quòd licèt Legati diuino & humano præſidio vallentur, vt aſſerit Tullius *oratione 3. in Verrem*, & obſeruat Reinholdus *condit.de fide Politica lib.2. cap.13.* Paulus Buſius *de Republica lib.3.cap.6. numer.1.* Alexander ab Alexandro *Genialium dierum lib.5.ap.3.*& ibi Tiraquellus *in Annotat.littera T.* Tholoſanus *de Republica lib.11. cap.10.num.14.* eorúmque ius ſanctum, & inuiolatum iure gentium habitum ſit, vt ex Theologis docet Bannez *in 2.2. D. Thomæ quæſt.57.art.3.*& Arauyo *in 1.2.quæſt.92.diſp.1. ſect.6.difficult.3.numer.15.* quòd quidem ferè omnia veterum monumenta teſtantur. Vnde *in leg.17.ff.de legionibus.*ſic habetur ſi quis Legatum pulſaret, contra ius gentium id commiſſum eſſe exiſtimatur; quia ſancti habentur Legati,id eſt inuiolabiles vt ait Gloſſa.Et ideò in ſignum ſecuritatis olim portabãt ſagminaherbas,vt patet *in leg.8.§.1. de rer. diuiſ.* Tamen ex his non ſequitur impunè atrocia crimina committere:neque Principes apud quos degunt, ſi velint, non poſſe illos debita animaduerſione punire: aliter eorum immunitas & licentiam delinquendi aperiret, & patrocinium turpitudini pareret.

Si igitur Legati facinora atrociora commiſerint, vtique Principes non tenentur illos liberos & impunitos dimittere. Sic Phileas Tarentinus cum Romæ legatione fungeretur,ad obſides Tarentinos aditum ſibi inuenit,& corruptis duobus ædituis, cuſtodia eduxit, & comes itineris factus cum ipſis vnà aufugit, vnde ab itinere cum illis retractus & in comitium deductus, virgis populo probante cæſus & de ſaxo eiectus eſt. Ita Liuius *lib.15.* Sic Alexander Legatos Perſicos iugulauit, quòd filias Amyntæ ad concubitum flagitaſſent.Ita Iuſtinus *lib.7.* Sic Marcus Antonius Auguſti Legatum, quòd liberiùs cum Cleopatra egiſſet, verberibus nudum cædi iuſſit. Ita Vvaſſerticus in oratione funebri Stephani Regis Poloniæ. Sic Baſilius Moſchouitarum Rex clauo pileum capiti cuiuſdam Legati affigi iuſſit,quòd ruſticè caput texiſſet. Ita Sigiſmũdus Barſius *in Hiſtor Moſchouit.* Sic etiam ob iniurias verbales Alexander Seuerus Legatos Parthorum in Phrigiam relegauit. Ita Herodianus *lib.6.* Sic Stephanus Velachiæ Præfectus ex ſimili cauſa Legatos Fraccopi Tartarorum Principis ad necem damnauit. Ita Bodinus *de Republica lib.5.cap.6.numer.619.* Et paſſim plura occurrunt exempla, quæ congerit Kochier *de Legato cap.42.*vbi inter alia apponit illud Oratoris Franciſci I.Galliarum Regis, qui Mediolani propter homicidium capite plexus eſt. Et ideò Philippus II. Hiſpaniarum Rex in famulos Legati Venetorum capitis & fuſtigationis ſententiam tulit, licèt eos poſteà liberauerit; ſcribens ad omnes Principes ſe nolle Legatos ſuos immunitate muneris ſanctiores eſſe, quin Legibus eorum Regni conueniri,& condemnari poſſint, ſi quando facinus quodpiam ab officio, aut mandato ſibi impoſito alienum commiſiſſent.Ita Franciſcus Marſelder *de Legato lib.2.diſſert.13.* Vnde rectè, quicquid garriant aliqui, Theodatus ad Oratores Bizantinos,teſte Procopio *lib.1.de Bell.Goth.* reſpondit ius gentium tandiu Legatis ſeruandum eſſe,quoad ipſi iure Legationis abuſi non fuerint: nam dignitas, & officium eos minimè tueri debet,qui illo abutuntur,vt habetur *in leg.iudices Cod. de dignitatibus & leg.quoties eodem titulo.* Et ideò eleganter Fabius *in Declamat.12.* ſic ait. Sed Legatus fuiſti? quid tamen ipſum? quid eſt aliud quàm rem tractare? Rem autem qui malè agit, vt arbitror lædit,An exiſtimas hanc Legatis dari peccandi licentiam, vt quæcumque ſcelera in eo commiſerint officio cum his omnibus hac vna lege decidant?ô nimiam inuidendam huius legationis conditionem, ſi tibi legem remiſit? Ita ille.

Dicendum eſt itaque aliud eſſe Legatum violare; aliud Legatum,& eius famulos propter delicta punire: nam hoc vltimum ſecundùm iura procedit; primum verò iniuriæ eſt. Non ergo vltimum, ſed primum leges iuris gentium circa Legatos improbarunt. Et quidem ipſe prius qui læſit gẽtium iura indignus eſt, vt ipſi ſeruetur iuris gentium fides; nam priuilegium amittit qui conceſſa ſibi abutitur poteſtate,nec debet inde naſci occaſio iniuriarum vnde iura naſcuntur. Nec obſtat quod Legatus non ſubſit ei ad quem eſt Legatus, quódque perſonam Domini ſui repræſentat, ideóque crimen Maieſtatis non committit. Nam rectè reſpondet Beſoldus vbi infrà *numer.20.* quod quis ſortitur forum in loco delicti, & etiam hoſpes, Peregrinus, ſubditus eius eſt in cuius territorio verſatur *ex leg.3.ff. de officio præſ.* Et ideò plures opinantur hoc ſancitum inueniri *in leg.non alias 24.ff. de iudiciis,& in leg.conſeſſiſſe 2.eod.titulo,*vbi Gloſſa ex textu docet,& obſeruat. Quòd ſi Legati in Legatione ipſi vel eorum ſerui deliquerint, Romæ tenebuntur iudicium pati. Et licèt aliqui conentur probare dictam leg. loqui tantum de Legatis Prouincialibus,tamen Albericum Gentilem *lib.2. de legato cap.10.* Reinhardum in Theatro Politico *part.2.c.40.n.4.* Chriſtophorum Beſoldum *in Diſſertation. Politico-Iuridica de Legatis cap.5.numer.19.*& Vayer *de Legatione cap.9.* dictam legem *non alias*,etiam ad Legatos, de quibus loquimur

exten

extendisse obseruo. Sed ne careat nostra sententia auctoritate Doctorum, scias illam docere Adamum Contzen *in Politica lib. 7. cap. 36. §. 5.* cuius verba hîc approbare grauabor: sic enim asserit. Mihi sanè non videtur ius gentium Legato licentiam scelerum permittere, aut iniuria affectis defensionem auferre. Iudex Legati non est Princeps læsi; at nec princeps Legati est Princeps læsi; Causa tamen est, cur meus Princeps Legatum puniat; non est causa, cur ad exterum Principem accusaturus ableget. Legatus in loco delicti iudicatur, ego nullo meo merito ad extera tribunalia cogi non debeo. Iuris naturalis est, vt latro, fur, incendiarius ab eo Principe puniatur, cuius subditos vexauit. Latrocinia, furta, adulteria ex iure gentium pœnas habent constitutas: nulla enim gens tam barbara est, quæ non illis criminibus vltionem lege irrogauit. Legatus igitur ex iure gentium pœnam meretur: ille verò, cuius domum expilauit, vxorem violauit, nullo iure cogi potest, vt malefactorem Bizantij, aut alibi accuset: nec enim itineris longitudo, nec sumptus, nec iudiciorum ratio illud permittit; iure merito igitur Legatus iudicatur in loco, quo pecca sse cognoscitur. Quòd si seditionem, tumultum, proditionem molitus sit, iam ius gentium prior ipse violauit, & iure punitur: stolidum enim esset ad suum Principem illum remittere, à quo facinorum non licentiam modò, sed etiam mandata habuit, quique præmia potius daturus est. Ius autem gentium Legationi innoxię tantummodò patrocinatur. Hucvsque Adamus Contzen: cuius sententiam ante illum docuerunt Arumæus *in Decisionib. Academ. de iure publico volum. 2. discurs. 21. numer. 48. & in Auream Bullam Discurs. 1. thes. 2.* Brunus *de Legato lib. 4. cap. 4.* & Christianus *in Collegio Politico exercit. 11. numer. 43.* quorum verba infrà referam. Idem etiam docent Reinhardus *vbi suprà in Theatro Politico part. 2. cap. 40. per totum*, Germonius *de Legato lib. 3. cap. 3.* Paschalius *de Legato cap. 74. & 75.* Kochier *de Legato c. 42.* Farinacius *quæst. 112. num. 174.* & Decianus *volum. 2. lib. 7. cap. 5. numer. 27.*

Atque ex his patet responsio ad ea, quæ pro contraria sententia superiùs adducta sunt. Et primò ad auctoritatem Vayer, nempè inuiolatum esse debere ius Legationis, non solùm humano præsidio munitum, sed etiam diuino vallatum. Respondeo concedendo Legatos & eorum famulos iure gentium minimè violandos esse. Vnde sic facientes in crimen læsæ maiestatis inciderent: vt ex pluribus probat Lusitanus Cabedo *par. 2. decis. 116. num. 2.* & hanc esse iustam causam indicendi bellum tradit Coninch *in 2. 2. disput. 31. dub. 2. n. 24.* & communiter Theologi. Vnde Dauid. 2. *Regum. 10.* ob violatos suos Legatos bellum intulit Ammonitis, & Legatorum iniuriæ fuerunt à Romanis bello Tarentino, Illyrico, Corinthio, & Mithridatico vindicatæ. Non tamen sequitur ex his Legatos propter delicta perpetrata nõ posse puniri hoc enim toto cœlo differt ab alio; cùm punitio criminis alicuius Legati implicet vt dici possit eius violatio: nam ista lædit iustitiam, illa verò colit & exequitur. Nec aliter sensisse Vayer dicendum est: nam ipse postea *in cap. 9.* loquens cum Legato, ne famulos seditiosos secum gerat, citatam *leg. non alias ff. de iudiciis* adducit: ex qua asserit famulos Legatorum, si deliquerint, dominio Principis teneri. Stant igitur Doctores Galli pro nostra sententia.

De auctoritate verò Grosij & Kirchneri nihil curandum est, cùm sit contra rationem & iura: & aduersùs illos ex eisdem castris Commilitones opponam, vt clauo clauum retundam. Audiamus igitur Dominicum Arumæũ *in Discursib. Academic. de iure publico volum. 2. discurs. 21. n. 48.* vbi sic asserit. Ius autem non violandorum Legatorum tandiu seruandum est, quoad ius Legationis, honestatémque seruauerint. Hoc neglecto negligitur & illud, & per consequens non minus ob meritam causam, quàm huius muneris expertes plectendi erunt. Reatus siquidem omnem dignitatem excludit *leg. 1. Cod. vbi Senatores, vel Clarissimi.* Hinc suo merito Regum Oratores quandoque vltimo supplicio affecti iudicantur. A ianua ergo aberrant illi, qui ab omni pœnæ metu, & supplicio Legatos eximunt, nec facilè ob iniuriam illatam teneri volunt, vt ipsorum priuilegiis, securitati & iuri gentium compedes iniiciant. Quasi verò huiusmodi licentiam ius gentium violandi extenderent in perniciem ciuium, tum ipsius Principis, ad quem fuere missi. Hucvsque Arumæus sed non desinam etiam hîc apponere verba Christiani in Collegio Politico *Exercit. 11. num. 43.* vbi postquàm enumerasset Priuilegia, & leges gentium asserentes Legatos inuiolatos esse debere, ita subdit. Verùm ne istis priuilegiis abutantur Legati, sedulò curare debent, vt modestiæ studeant, & intra limites se contineant: aliàs si sua culpa in periculum incurrant, frustrà immunitates prætenderent: istæ enim tantùm competũt illis, qui officio Legatorum probè defunguntur. Sic ille. Qui etiam paulò post *in quæst. 10.* mordicus firmatum Legatum omninò puniri posse, si delictum commiserit, quod à iure gentium improbetur, vel puniatur. Et tandem ad exempla Romanorum, & aliorum quæ in contrarium adducta sunt Respondeo Legatos illos facinorosos liberos fuisse dimissos, non ex defectu legitimæ potestatis, sed ex defectu voluntatis: vt rectè obseruant

Christo

Chriſtophorus Boſoldus *in Diſſer. Politico-Iuridica de Legatis cap. 5. num. 19.* Reinhardus *in Theatro Politico part. 2. cap. 40. num. 20.* Arumæus *ad auream Bullam, diſcurſ. 1. concluſ. 1. & de iure publico, vol. 1. diſcurſ. 29. concluſ. 12.* Poterant igitur in rigore Romani & alij ſine violatione iuris gentium Legatos eorúmque famulos punire, noluerunt verò ex rationibus tunc eis benè viſis. Non valet igitur hoc argumentum. Aliqui Principes noluerunt ipſi punire Legatos, vel eorum famulos delinquentes: ergo non poterant: quia aliquando licèt multa liceant, tamen nec illa fieri quis vult, nec aliquando ratione circumſtantiarum expedit.

Verùm omnia ſupradicta admittenda ſunt in Legatis Principum ſæcularium; Nam Nuncij & Legati Summi Pontificis, non ſolùm ipſi, de quo nulla apud Catholicos oriri poteſt dubitatio: ſed etiam eorum famuli Laici per Sacros Canones, & per oracula Pontificia Pauli V. & Vrbani VIII. nunc feliciter regnantis à ſæculari poteſtate ex alio capite exempti ſunt. Vt ego ſatis firmaui ſuprà in Diſceptatione Apologetica contra Moſcoſum. Vnde neſcio quo pacto potuerit, teſte Octauiano Maggio de Legato *lib. 1. cap. 1.* quidam Rex Clementis V. Pontificis Maximi Legatum carceribus mancipare, qui erat ad eum miſſus, Chriſtianum vt Regem ad arma in Turcas vocaret, Dicendum eſt igitur proceſſiſſe de facto, & non de iure. Nota tamen quòd poſt hæc ſcripta, & Romæ cum multis communicata, noſter P. Paſqualigus edidit ſuas Deciſiones Morales & *in Deciſione* 508. per totam omnia ſupradicta latè confirmat cum Doctoribus à me ſuperiùs citatis, quibus nunc addo iterum Chriſtophorum Beſoldum *in Politica lib. 1. cap. 11. numer. 30.* & *de iure Ordinibúſque ciuium Diſſer. 2. cap. 7. n. 5.* Bechtium *de ſecuritate, & ſaluo conductu Theſ. 181. 183.* & Hotomannum *de Legato c. 4. num. 3.* Paſchalium *de Legato c. 74. & ſequent.* Kirchnerum *de Legato lib. 2. cap. 1.* Keckermannum *diſput. Pract. 33. problem. 11. & ſequent.* & alios penes ipſos.

An offendens Curſorem, ſeu alium Miniſtrum Epiſcopi non in executione Officij ſui, ſed ex odio vel inimicitia priuata, ſit puniendus ab Eccleſiaſtico, vel à Iudice ſæculari?

RESOL. III.

CAſus in facti contingentia nouiſſimè accidit, de quo magnam controuerſiam ſcio extitiſſe, quid ego ſentiam more meo breuiter exponam; Dico igitur, tale delictum priuatiuè ad Eccleſiaſticum ſpectare poſſe ſuaderi, quia iuriſdictioni Iudicis habentis perſonam ſubiectam, delinquens in illam, ſubiicitur, vnde parum refert ſi perſona ſubiecta offendatur intuitu officij, vel ex odio priuato. Ergo, &c.

Sed ego de hoc caſu interrogatus ab eruditiſſimo & nunquam ſatis laudato Domino meo Merlino Sacræ Rotæ Decano libenter eius voto mihi exhibito tunc adhæſi; & ideo aſſero hoc delictum vt ſuprà expoſitum, eſſe delictum mixti fori, ita vt ſi iudex Laicus præueniat, non poſſe iudicem Eccleſiaſticum illum inhibere. Probatur hæc opinio reiiciendo argumenta ſuperiùs poſita: Et primò: Quia offendens vel iniurians Clericum, quem certum eſt eſſe perſonam ſubiectam Iudici Eccleſiaſtico, magis quàm officialem Curiæ Epiſcopalis, tamen hoc non obſtante poteſt puniri à Iudice Laico, ſi præueniat. Ergo à fortiori offendens Officialem Epiſcopi, licèt ſit perſona Epiſcopo ſubiecta puniri poteſt à Iudice Laico, ſicuti vt dictum eſt puniret offendentem Clericum.

Nec valet dicere antecedens eſſe falſum, nam Gloſſa *in Authent. Item nulla Cod. de Epiſc. verb. ab Eccleſia* Bartolus *in leg. 1. numer. 144. Cod. de ſumma Trinit.* Marauta *in ſpeculo parte 6. numer. 141.* & alij aſſerunt, in tali caſu punitionem offendentis Clericum, ad ſolum Iudicem Eccleſiaſticum pertinere. Non inquam valet hoc dicere; nam bene perſpecta generalitate textus *in cap. 1. de foro competen.* dicendum eſt tale crimen eſſe mixti fori, vt rectè obſeruat inter alios Hiſpanus Valboa de Magrouejo in Lectionibus Salmaticenſibus *ſuper dict. cap. §. 4. numer. 34.* Martha *de Iuriſ. part. 2. cap. 27. numer. 6.* & alij, quos citat & ſequitur Chartarius *Deciſ. 6. criminali num. 2.* Non eſt igitur admittendum argumentum contrarium, videlicet perſona officialis Epiſcopi eſt ei ſubiecta; ergo illam offendens non poteſt puniri à Iudice Laico, ſed ſubiicitur iuriſdictioni Epiſcopi priuatiuè; nam Clericus eſt perſona etiam Epiſcopo ſubiecta, & tamen vt dictum eſt, ſi à Laico offendatur, poteſt Laicus à ſeculari iudice puniri, ſi præueniat.

Probatur ſecundò noſtra ſententia, quia eſt diſpar ratio quando quis offendit officialem Epiſcopi in executione ſui officij, & quando hoc facit ex odio & priuata inimicitia; & ideo in primo caſu concedo cognitionem talis delicti priuatè ſpectare ad Iudicem Eccleſiaſticum, non autem in ſecundo caſu. Adeſſe verò magnam differentiam inter vtrumque caſum, confirmatur variis exemplis. Et primò, in offendente Conſiliarium Principis, qui licèt

incurrat in crimen læsæ maiestatis, vt tradit Rolandus *consil.88. numer.2. lib.2.* Decianus *consil.18. numer.317. vol.1.* Peregrinus *de Iure fisci lib.4.tit.5.numer.27.* & Doctores communiter *in leg.quisquis Cod.ad leg.Iul.* Tamen hoc intelligendum est, si intuitu & contemplatione Officij illum offendat: secus autem si hoc fiat ex odio, & inimicitia particulari, vt optimè obseruat Fabius *de Anna consil.67. num.2. volum.1.* Hondedeus *consil.105.& 108.lib.1.* Capicius *Decis.130.* Sforza Oddus *consil.88.* & alij. Et ideo notat Vincentius de Franchis *Decis.326.* Caballus *resolut. crim. cas.148.num.5.* Rouitus *in Prag. de Exulibus num.4.* quod Indultum excipiens offensam factam in personam Officialis, locum sibi vendicat, si talis offensa proueniat intuitu, & contemplatione officij, non autem si facta fuerit ex odio & inimicitia priuata. Secundò offendens Ministros S. Officij non intuitu ipsius & in executione officij, sed ex odio particulari non includitur in pœnis Bullæ Pij V. *Si de protegendis*, vt optimè docet Catena *in tract. de modo procedendi in S. Officio tit.10. §.6. num.23.* Et tandem tertiò Bulla Cœnæ non afficit eos qui ad Romanam Curiam veniunt, si illos offendant, non vt venientes ad Apostolicam Sedem, sed vt inimicos particulares. Ita Duardus *in Bull. Cœnæ lib.2.can.9. quæst.32.* & alij communiter. Sic igitur in casu nostro necessariò constituenda est differentia inter casum quando Minister Episcopi offenditur vt talis & intuitu, & executione officij; & quando offenditur vt persona particularis ex odio priuato; nam in isto casu læditur tantùm persona ipsius passi; In primo verò non solùm læditur persona offensi, sed etiam iurisdictio personæ cuius ipse Minister est, & ordinem exercet. Ergo rectè priuatiuè in hoc secundo casu punitio delinquẽtis spectat ad Iudicem Ecclesiasticum, cuius auctoritas, dignitas, & iurisdictio læsa remansit. Vnde hîc intrat Regula, quod turbans Iurisdictionem Iudicis, punitur ab illo iudice cuius iurisdictio turbata est, etiamsi alius esset iudex incompetens, quantò magis & in casu nostro. Ita Menochius *consil.230. num.82. & sequent. lib.2.* Eugenius *consil.31.* & alij. Ideo dicendum est non procedere argumenta contraria superiùs adducta quæ quidem admittimus in casu, quo iudex Ecclesiasticus inciperet iudicium contra offendentem suum officialem ex inimicitia priuata, nam vt dictum est tale delictum est mixti fori, vnde si iudex Ecclesiasticus præueniat, iudex Laicus non potest ampliùs se intromittere; pro quo mirificè facit Glossa, perpetuò menti tenenda, *in cap.1. de pœnis in 6.* vbi asserit, Episcopum posse punire iniuriantes propriam familiam etiam quod iurisdictionem non impediant, & in terminis huius casus iustè contra Laicum proceſſit Sperellus tanquam Episcopi Vicarius vt patet in suis eruditis Decisionibus *Decis.86.*

Scio virum doctum, & mihi amicissimum huic sententiæ non adhærere, mordicùs asserentem in tali casu cognitionem talis criminis priuatiuè spectare ad iudicem Ecclesiasticum; sed vt dixi saluo meliori iudicio ego puto esse casum mixti fori; neque in hoc existimo parum fauere Ecclesiasticæ libertati; nam Segura Dauolos *in Direct. Iudicum Eccles. part.2. cap.6. num.10.* docet quod iudex Ecclesiasticus est iudex competens, si iniuria illata sit eius familiæ tanquam officiali, secus autem si illata fuerit tanquam priuatæ personæ; & Chartarius *Decis. Crim.96. num.30.& 33.& 34.* asserit Laicos offendentes executores Curiæ Episcopalis etiam in exercitio officij posse puniri à iudice Laico si præueniat; vnde putat talem casum esse mixti fori contra Farinacium *consil.134. num.3.* Sed Segura prorsus est refellendus; & ego puto contra Chartarium cum Farinacio, & Domino meo Merlino cognitionem in hoc casu spectare priuatiuè ad iudicem Ecclesiasticum, ex rationibus superiùs adductis.

An statutum, ne extrahatur vel introducatur in Ciuitate vinum, frumentum, &c. comprehendat Clericos?

RESOL. IV.

AFfirmatiuam sententiam docet Ioannes Ruiz de Laguna vir quidem doctus, & supremi Consilij Italiæ Fiscus, in Allegatione lingua Hispanica conscripta, & edita Matriti die 16. Maij anno 1638. qui *in art.2.num.52.* nominatim contra me negatiuam sententiam tenentem inuehitur. [Como, ait ille, en todas las demas cosas, que tocan a la iurisdicion secular.] Sed in hoc puto me rectè gessisse: nam in conflictu opinionum illa est amplectenda, quæ fauet Ecclesiæ, vt optimè obseruant Doctores in superioribus Disceptationibus adductis, & docet nouissimè Caspensis in cursu Theologico *tract.11. disput.4. sect.3. num.15.* & ante illum omnino videndus Boëtius Epo *in quæstionibus Heroicis lib.3. commen. in cap.4. non minus num.38.& 39.*

Sed ad quæsitum deueniendo ipse Laguna adhæret affirmatiuæ sententiæ: quia hæc statuta respiciunt vtilitatem & bonum publicum Ciuitatis; & Clerici sunt pars populi, & veniunt appellatione Ciuium. Ergo, &c. Ego verò iterum opinionem negatiuam teneo, quam præter Doctores, quos citaui *part.1. tract.2. in resolut.69.& 70.* tenet etiam inter Neotericos

Iuriscon

Iuriſconſultos Hiſpanos doctus Ioannes Beltran de Gueuara *in propugnaculo libertatis Eccleſiaſticæ, aſſert.* 1.§.3.*numer.* 11. Sperellus *deciſ.* 12.*num.* 45. Carpanus *ad ſtatuta Mediolanenſ. in Præludio numer.* 183. Montanarus *in Pragmaticis, de Adminiſtratione Ciuitatis, numero* 86.& 87.Genuenſis *in praxi cap.*74,*n.*4. & nouiſſimè me citato Ciarlinius *in controuerſ. forenſib.lib.* 1.*cap.* 31.*per totum.*

Verùm pro firmanda noſtra ſententia certum eſt ſtatuta Laicorum non comprehẽdere Clericos: quia in ipſis deficit vnum ex requiſitis ad ferendas leges validas, quæ explicat S.Thomas 1.2. *quæſt.*96.*art.*4. quem refert & ſequitur Felinus *in cap.Eccleſia Sanctæ Mariæ num.*39.*de conſtitutionib.* Videlicet,vt ordinetur ad bonum commune,quod feratur ſecundùm æqualitatem proportionis; & præcipuè quòd in Legiſlatore ſit auctoritas: ita vt lex non excedat poteſtatem ferentis;nec immeritò, quoniam in vnoquoque actu ad illius validitatem neceſſaria eſt legitima poteſtas, *cap. cùm ſuper de offic. deleg. l.cùm te*, vbi Baldus *num.*2.*Cod.de donation.ante nupt.* Decius *conſilio* 198. *n.*3. & poteſtatis defectus ſemper & indiſtinctè nullitatem producit. Abbas *in cap. final.num.*3.*de rebus Eccleſ non alienan.* Decius *in cap.Eccleſia S.Mariæ num.*89.& 90.*de conſtitut.* Barbatia *conſil.* 14.*num.* 2.*lib.* 1.Socinus *conlio* 56. *num.* 1.*lib.*1. Surdus *conſil.*2. *numer.*33. *lib.* 1.*& conſil.*301.*num.*15.*&* 16.*lib.*3.Quæ tamen poteſtas in Eccleſias & Eccleſiaſticas perſonas Laicis non eſt attributa *cap.benè quidem* 96. *diſtinct. cap. Laicis* 16. *quæſt.* 7. *cap.Eccleſia Sanctæ Mariæ, de conſtitut. c. cum Laicis, de rebus Eccleſ.non alien.* vt ibi notat Hoſtienſis*num.*10.Panormit.*num.*3.& Franciſcus Cardinalis Zabarella *in cap. perpendimus num.*13. *verſ. his attentis de ſentent. excommunicat.* & Barbatia *in rubr. de reb. Eccleſ.non alienan.* Socinus *conſil.*14.*num.*1.*&* *conſil.*71.*numer.*10.*&* *num.*23.*lib.*4 Iacobus Mandellus *lib.*1.*conſil.*8. *num.*8. Et cùm ſtatuere ſit actus iuriſdictionis, Bartolus *in leg.omnes populi num.*3.*ff. de iuſtit. & iur.* vbi Iaſon *n.*22. & Romanus *conſil.*218. *num.*2.& alij.Ergo,&c.

Vnde ex his inferunt Doctores:quòd quando ſtatutum eſt generale prohibens alienationem immobilium indiſtinctè in non ſubditos nulla facta mentione de Eccleſia,vel Eccleſiaſticis perſonis; in quibus terminis licèt reſpectu Laicorum ſit validum iuxta communem opinionem,de qua teſtatur Albericus *tract.de ſtatut.part.*2.*quæſt.*2.*num.*10.& Curtius Senior *conſil.*27.*num.*8.& Iaſon *in dicto* §.*Diui in* 2.*lectura num.*106.& ibi Ripa *num.*74.nihilominus tale ſtatutum generale non comprehendit Eccleſias,neque Eccleſiaſticas perſonas ex defectu poteſtatis & voluntatis, quæ à poteſtate regulatur; & ſi eas ſtatuentes intenderent comprehendere,eſſet omninò inualidum iuxta veriorem, magíſque receptam ſententiam, quam profitentur Canoniſtæ *in cap.final.de immunit. Eccleſ. lib.*6. vbi Ioannes Andræas *num.*1.*& ſequen.verſ.vidi dubitari,*& Ancharanus *num.*1. & Geminianus *numer.*1.*&* 3. & Francus *num.*2. Antonius de Butrio *in cap.tua nuper per illum textum numer.*3.*&* 4.*de decim.* Panormitanus *in cap. à nobis il primo, numer.*4. *&* 5.& ibi Marianus Socinus *num.*7.*de ſenten. excommunic.* & idem Panormitan.*in cap.relatum il primo numer.*5.*de teſtam.* Felinus *in cap. Eccleſia S.Mariæ, quæſt.*9.*n.*89.*vbi de communi,de conſtitut.* Quam ſententiam profeſſus fuit olim Oldradus, quem refert & ſequitur Bartolus *in dicta leg.filiusfamilias,* §.*Diui,num.* 11. *&* 12.*ff.de legat.*1.& Crotus *numer.*80.& Ripa *num.*81.*verſ. ſecunda concluſio:* vbi affirmauit hanc eſſe communem opinionem tam Legiſtarum quàm Canoniſtarum. Iaſon *in dicto* §.*Diui in prima lectura, num.*72. vbi dicit eam tenere Albericum, Angelum, Florianum, Imolam, Raphaëlem,& Alexandrum; & ſic neminem ſcribentium diſcrepare à ſententia Bartoli.Et idem Iaſon ibidem *num.*82. addit iudicando & conſulendo tenendam eſſe Bartoli ſentẽtiam, quam etiam tuetur & communem aſſerit Ruinus *à numer.*92.*vſque ad numer.*95. Crotus *num.*80. Ripa *num.*81. Marianus Socinus *num.*166.& idem videtur ſentire Ambroſius de Opizonibus dicens ſanctius eſſe tenere hanc partem. Idem Bartolus *in leg.final.n.*18. *Cod. de ſacroſanct. Eccleſ.* Ioannes Baptiſta de Sancto Seuerino,*in leg.omnes populi.numer.*98. *verſ.ex prædictis ff. de iuſtit.& iur.* Ioannes de Platea *in leg.in his num.*1.*ver.nota Cod.de præd. & reb. nauicular. lib.*11. Albericus de Roſate *tract.de ſtatut.part.*2. *quæſt.*2.*numer.*5.*&* 7. *& ſequentib.* Caſſaneus *in conſuetud. Burgund. Rub.*9.§.10.*numer.*49. Bertachinus *de Epiſcop. part.*4.*lib.*4.*quæſt.*45.*num.*147.Iulius Clarus *in pract.criminal.quæſt.*82.§. *ſtatutum* 5.*numer.*2. *verſ.Sed quæro.* Fabianus de Monte *tract. de empt.& vendit.quæſt.*3.*princip.numer.*45.*verſ. Sed non valeret.* Petrus Iacobus *in pract. in Rubr.de ſucceſſione Regni Franciæ fol.*77.*pag.*2. *col.in principio, verſ. ad primum dico.* Angelus *conſil.*48. *numer.*3. Paulus de Caſtro *conſil.*89. *num.*1.*lib.*2. Curtius Senior *conſil.*62.*numer.*7. *verſ.non obſtat ſtatutum Mediolani.* Idem *conſilio* 72.*numer.*13.*verſ.ſecundò reſpondeo.* Marianus Socinus *conſil.*76.*numer.*30.*lib.*3.dicens in dubio non eſſe recedendum ab opinione Bartoli & communi. Hippolytus Riminaldus *conſilio* 15.*num.*85. *lib.*1. latè Mandellus *conſil.*8. *lib.*1.Euerardus *conſil.*30.*num.*16.*&* *conſil.*239. *num.*18.*&* 19. Plotus *conſil.*19. *num.*11.*&* 12. dicens etiam communem. Lapus *allegat.*92.

Abbas *consil.27. num.1. lib.1.* Cardinalis *consilio 66. numer. 2.* Calderinus *inter consilia Ancharani consil.12.* idem Ancharanus *consil.155.* Antonius de Butrio *consil.40.* Nauarrus *cons.4. numer.6.* atteſtans quoque de communi, *tit. de conſtitut. lib.1.* Surdus *conſil.301. numer.12. & ſequent. & num.70. lib.3.* & alij penes ipſos, quibus etiam adde Doctores quos nouiſſimè citat & ſequitur Ciriacus *in controuerſ. forenſ. lib.3. contr.530. num.38.*

Huius autem ſententiæ firma & conſtans ratio eſt; quia diſpoſitio ſtatuti generalis non trahitur ad ea, quæ non poſſunt fieri in ſpecie. Ioannes Monachus *in cap. vt animarum, numero 2. verſ. & eſt ratio de conſtitut. lib.6.* Crotus *in dicto §. Diui num.80.* quoniam generalis diſpoſitio non comprehendit quæ ſpecialiter non venirent. *leg. obligatione generali, ff. de pignor.* nec ſub generalitate verborum venit illicitum *leg. ſi pater ff. de his quæ in fraud. credit. cap. veniens de iureiuran.* nec venit iniuſtum. *cap. ſuper quibuſdam in fin. de verbor. ſignification.* Vnde Baldus *in cap. cùm veniſſent num.6.* de eo, qui mittitur in poſſeſſionem, affirmauit ſtatutum laicorum ſiue actiuum, ſiue paſſiuum non includere Clericos: quia ſi generaliter diſpoſuit, non faciens mentionem expreſſam de Clericis, debet intelligi ſecundum ius: ſi verò eos exprimit, etſi verbis eos comprehendat, non poteſt tamen reipſa: idem Baldus *conſilio 300. num.4. lib.1.* clariùs loquutus concludit ſtatutum generale Laicorum non comprehendere Clericos, tam ex defectu poteſtatis quàm voluntatis: quia cùm hoc ſit impoſſibile ſtatuentibus, non debet ad id eorum voluntas extendi; cùm impoſſibilium nulla ſit diſpoſitio. *leg. confeſſionibus ff. de interrogat. actionib.* tum quia nemo videtur manum imponere ad ſibi illicita & impoſſibilia. *leg. miles §. ream,* vbi Angelus *ff. ad leg. Iuliam de Adulter.* & Ancharanus *in Repetitione cap.1. num.29. de conſtitut.* tum quia in dubio præſumitur voluiſſe in ſua diſpoſitione comprehendere ea, de quibus expreſsè diſponere non poteſt. *leg. Lucius §. vltim. ff. ad Municipal. cap. à nobis il primo de ſententent. excomm.*

Cùm igitur ex omnibus ſupradictis ſatis probatum ſit ſtatuta Laicorum non comprehendere Clericos quoad vim coactiuam, vt nouiſſimè in ſpecie determinauit Sacra Rota in Romana Donationis die 23. Iunij 1634. coram bon. men. Coccino; idcircò malè ſenſerunt aliqui poſſe Miniſtros Laicos tempore penuriæ compellere Clericos ad vendendum frumentum: ſed hoc debet fieri, niſi periculum ſit in mora, ab Epiſcopis: neceſſitas enim publica non præbet auctoritatem Laicis ſupra Clericos. Difficultas igitur eſt, ſi Clerici comprehendantur in his ſtatutis, ſaltem quoad vim directiuam.

Et reſpondeo negatiuè in caſu ſtatuti de quo loquimur: nam tunc ſtatuta lata propter bonum publicum & publicam neceſſitatem ligant Clericos quoad vim directiuam: quando neque directè, neque indirectè lædunt immunitatē Eccleſiaſticam. Aliter enim omnes Clerici quoad vim directiuam tenerentur ad omnes leges Iuſtiniani, & aliorum: nam ſemper leges pro communi bono, & publica neceſſitate editæ ſunt, & ſine hoc non eſſent leges iuſtæ. Et ita docet Salas *de legib. diſput.14. ſect.8. num.92. & 93.* Baldellus *lib.5. diſput.33. num.14.* Bonacina *in Bull. Cœn. diſput.1. quæſtione 16. ſect.2. punct.2. numer.12.* Aponte *in reſponſ. ſuper Cenſuras Pauli V. fol.15.* Collegium Bononienſe *in Reſponſ. pro libert. Eccleſiaſt. numero 24.* Molina *de iuſtit. tom.1. tract.2. diſputatione 31. num.15.* Squillante *de Priuileg. Clericorum cap.7. dub.3. num.94.* & alij aſſerentes Eccleſiaſticos teneri ex vi directiua ad ſeruandas leges Principum ſæcularium; quoties Eccleſiaſticæ libertati aliquo modo non repugnant, neque ſunt præiudiciales eorum immunitati. Vnde hæc propoſitio à multis luriſtis acclamata: Clerici tenentur obſeruare leges propter bonum commune latas; non eſt vera abſolutè intellecta; ſed intelligenda eſt, quando non violant eorum immunitatem.

Hoc igitur ſuppoſito ſic argumentor. Leges latæ propter bonum publicum obligant Clericos quoad vim directiuam; quando immunitatem Eccleſiaſticam non frangunt: ſed ſtatuta, ne extrahatur, vel introducatur annona in Ciuitate, lædunt immunitatem Eccleſiaſticam: ergo quoad vim directiuam in illis non comprehenduntur Clerici. Probo minorem, videlicet, hæc ſtatuta frangere immunitatem Clericorum. Nam ſtatutum prohibens, vel præcipiens Clericis id quod eis nec diuino, nec humano iure prohibitum, vel præceptum eſt, violat immunitatem Eccleſiaſticam vt docet Souſa *in Bull. Cœn. cap.16. diſput.84. concl.3.* Alderanus Maſcardus *de Interpret. ſtatut. concluſ.1. num.88.* Filliucius *tom.1. tract.16. c.10. num.270. §. Tertiò ea.* Reginaldus *tom.1. lib.9. cap.23. numer.358. §. tenendum eſt tertiò.* Duardus *in Bull. Cœn. lib.2. can.15. quæſt.19. numer.1.* Laderchius *conſil.103. numer.1.* Annibaldus *in Addit. ad Mandellum lib.1. conſil.8. lit.H.* Sayrus *de cenſur. lib.3. cap.19. num.9. §. Sic etiam.* Bonacina *in Bull. Cœn. diſp.1. q.16. ſect.2. punct.2. num.51.* & alij.

Sed neque de iure diuino, neque humano prohibetur Clericis vendere res ſuas vbicumque voluerint; immò hoc eſt eis conceſſum, iura enim concedunt cuilibet licere vendere & emere; nec illis impedimentum præſtari poſſe,

poſſe, vt ex Sacra Rota notat Nouarius *de Grauaminib. vaſſall.tom.1.grauam.62.num.2. & ex text. in leg. libertas negociationis ff. de Iurepatron.* & ex aliis iuribus & Doctoribus, quos affert & ſequitur Montanarus *in Pragmat.de Adminiſtr.Ciuit.num.87.&88.* Menochius *conſil.626.numer.14.vol.7.* Spellus *deciſ.12.num.40.& deciſ.13.num.6.* Ergo ſtatutum prohibens Clericis extrahere vel introducere venditionis cauſa res ſuas, immunitatem Eccleſiaſticam lædere dicendum eſt: prohibet enim illis, vt dictum eſt, id quod à nullo iure prohibitum habent, immò conceſſum, niſi in peculiari & raro vſu, vt infrà videbimus.

Confirmantur ſupradicta ex auctoritate aliorum Doctorum aſſerentium ſtatuta Laicorum, quæ tollunt Clericis id quod de iure communi eis competit, eſſe contra libertatem Eccleſiaſticam; vt patet *ex text. in cap. final. de immunit. Eccleſiaſt. lib. 6.* Vbi Bonifacius VIII. id derogationem libertatis Eccleſiaſticæ eſſe declarauit ſtatuta Laicorum prohibentia ſubditis ſuis; ne Prælatis, aut Clericis, ſeu perſonis Eccleſiaſticis quicquam vendant aut emant aliquid ab eiſdem. Cùm enim iſti contractus emptionis & venditionis liciti ſint de iure communi, & vnicuique permiſſi; ſicut etiam permiſſum eſt vt homines alia obſequia mutuò ſibi exibeant, grauiter læditur Eccleſiaſtica libertas, cùm iſta perſonis Eccleſiaſticis interdicuntur. Et tantò grauius eſt grauamen, & præiudicium Ordini Clericali illatum, quantò difficiliùs tolluntur, quæ iure communi competũt, quàm quæ iure ſpeciali. *Auth. de non alienan. reb. Eccleſ. §. quia non veriſimile leg. eius milites, §. militia miſſus ff. de milit. teſtament.* Qua ratione motus hanc ſententiam tenuit Felinus, *in dicto cap. Eccleſia Sanctæ Mariæ, numer. 69. verſ. tertia fuit opinio, de conſtitut.* vbi Decius *num.7. verſ. ſecundò quando auferuntur ea*, poſt Antonium de Butrio, conſultò dixit, magis eſſe contra libertatem Eccleſiaſticam ea, quæ tollunt iuris communis beneficium; quàm quæ priuilegium auferunt. Baldus *conſil.300. incip. ſtatuto cauetur, num.4. lib.1.* Socinus *conſil.56. numer.2. lib.1.* Alciatus *conſil.30. incip. verb. ſtatuti. num.6. l.b.2.* & alios pro hac ſententia allegat Couarruuias *in Regul. poſſeſſ. part.2. §.4. num.8. verſ. Ex qua conſtitutione*; vbi expendit textum *in dicto cap. fin. de immunit. Eccleſ. lib.6.* Euerardus *conſil.239. incip. Vltra longè latéque deducta num.18.* Matthæus de Afflictis *in conſtitut. Neapol. Rubr.21. de ſucceſſ. in feud. n.4.* Iaſon *in l. filius familias §. Diui, in prima lectura, num.74. ff. de legat.1.* Petrus Peckius *tract. de Amortizatione, c.6. num.1.* Grammaticus *deciſ.100. num.13.* Seraphinus *tractat. de priuileg. iurament. priuil.77. num.23.* Iacobus Mandellus *conſil.8. num.3.* quorum doctrina Sacris Romanorum Pontificum Conſtitutionibus eſt conformis: nam Cœleſtinus III. *in cap. cùm terra de elect.* in perniciem & grauamen Eccleſiaſticæ libertatis eſſe dixit Electionem contra ordinem & diſpoſitionem iuris communis celebratam. Similiter Alexander IV. *in cap.1. de immnitat. Eccleſ. in 6.* grauiter arguit Magiſtratus ſeculares, qui libertatem & immunitatem Eccleſiaſticam lædere ac minuere molientes, Eccleſias & Eccleſiaſticas perſonas coarctare nitebantur, vt ratione bonorum, quæ acquiſiuerant, tributa perſoluerent, vel bona acquiſita extra manum ſuam ponerent. Iſta enim expreſsè ſunt contra Iuris communis regulas & receptas diſpoſitiones. Quamobrem ſic ſtatuentes ipſo iure ſunt excommunicati, *dicto cap. final. de immunit. Eccleſ. lib.6.* vt notant communiter Canoniſtæ, Ioannes Andræas *num.3.* Ancharanus *num.1.* Philippus Francus *ante n.1.* & Geminianus *numer.4.* quam excommunicationis ſententiam contra talia ſtatuta edentes iam antea tulerat Honorius IV. *in cap. nouerit §. item excommunicamus, & in cap. grauem de ſentent. excommunic.*

Hanc etiam ſententiam: nempe ſtatuta, quę tollunt Clericis id quod eis competit de iure communi, eſſe contra libertatem Eccleſiaſticam, docet etiam Riminaldus, Alexander Maluaſia, & Hondedeus: quos citat & ſequitur Philippus Maynardus: *de priuileg. Eccleſ. part.1. art.1. num.24.* quibus ego addo Chartarium *deciſ.46. num.38.& deciſ.54. num.28.* Caſtillum Sotomaiorem *tom.3. de tertiis, cap.9. num.6.* Baldellum *lib.5. quæſt.36. numer.21.* Kochier *in vindiciis libertatis Eccleſiaſticæ, part.2. cap.11. num.6.* Et nouiſſimè hoc determinauit Sacra Rota Romana in vna Sulmonenſi die 7. menſis Iunij anno 1627. coram Duran. *deciſ.91. num.10.& 11. tom.1.* Et magis nouiſſimè in Hydruntina pecuniaria die 26. Iunij 1641. coram Domino meo Merlino, viro eruditiſſimo, nunquam ſatis laudato.

Hoc igitur ſuppoſito ſic argumentor. Statuta, quæ Clericis auferunt aliquid, quod eis de iure communi conceditur, lædunt immunitatem: ſed ſtatuta, de quibus loquimur, tollunt Clericis id quod eis competit de iure communi; vt patet ex iuribus, quæ affert Nouarius *vbi ſuprà*, & Fabianus *de Monte tract. de Empt. quæſt.3. princip. num.1.* Molfeſ. *in ſumma tom.2. tract.12. cap.5. numer.47.& 119.* & alij. Vnde Menochius *conſil.626. numer.14. vol.7.* & Sperellus *deciſ.12. numer.41.* aſſerunt de iure communi licitam eſſe tranſportationem rei propriæ ad omnia loca: & idem Sperellus *num.45.* & Carpanus *ad ſtatut. Mediolanenſ. in Prælud. numer.583.* hoc exemplificant, ſi denegaretur

introductio v. g. vini nati extra territorium: quod non minùs competit de iure communi, quàm ipsa extractio. Et quidem libertas Ecclesiastica hoc Clericis præbet, vt habeant facultatem faciendi, quod eis placet, nisi lege prohibeatur: vt *ex lex. libertas ff. de stat. homin.* & docet in terminis Cochier *de libert. Eccles. iast. part. 2. cap. 11. numer. 6.* Gatticus *in Allegatione pro Ecclesia, fol. 218. §. tertiò probatur.* Sperellus *decis. 12. num. 42.* & Bonacina *in Bullam Cœnæ disput. 1. quæst. 16. sect. 2. punct. 2. numer. 4.* & Reginaldus *tom. 1. lib. 9. cap. 23. numer. 358.* Ergo supradicta statuta esse contra libertatem Ecclesiasticam omninò dicendum erit.

Sed instabis aduersùs hæc: quia ex doctrina superiùs adducta sequeretur Clericos neque vi directiua teneri non extrahere frumentum tempore necessitatis, quando in Ciuitate adesset magna penuria, & sic de aliis rebus concernentibus annonam. Respondeo, quòd statuta respicientia extractionem vel introductionem annonæ aliquando concernunt tantùm aliquorum vtilitatem; vt v. g. Statutum alicuius Ciuitatis, ne introducatur vinum ab exteris: respicit enim vtilitatem Dominorum vinearum in eius territorio existentium: & in hoc casu minimè dubitandum est Clericos in illo minimè inclusos esse; vt ego vbi suprà adnotaui, & notat etiam in specie Alexander Sperellus *decis. 13. num. 10.* Aliquando verò respiciunt publicam vtilitatem non solùm in ordine ad abundantiam; sed in ordine ad necessitatem & penuriam annonæ: Et tunc docet Decianus *lib. 3. consil. 51. num. 31.* tale statutum Clericos ligare; quando illa necessitas & penuria aliter euitari non potest, nisi etiam Ecclesiastici concurrant. Vnde in tali casu docet Martha *part. 4. art. 1. casu. 1. num. 48. iuncto casu 2. num. 5. & 10.* Ciarlinius *in controuers. forensib. lib. 1. cap. 31. num. 10.* & alij; quòd Clerici tenentur obseruare illa statuta in subsidium *ex text. in cap. non minùs de immunit. Eccles. & c. 1. eod. tit. in 6.* cum Doctoribus communiter. Sed quid in tali casu faciẽdum sit, & quo iure tunc teneantur Ecclesiastici seruare statutum, & non extrahere annonam docent ex Iurisconsultis Surdus *consil. 301.* & Sperellus *decis. 13.* egregiè differentes contra Menochium *consilio 800.* & Gabrielem *consil. 37.*

Dicendum est igitur, quòd tempore penuriæ Clerici non vi edicti Magistratus Laici; sed vi rationis naturalis, & ex debito charitatis abstinere tenentur ab extractione frumenti, cæterorúmque victualium, tanquam pars Reipublicæ, quæ in tali necessitate cum toto concordare debet: & in hoc sensu intelligẽdi sunt Doctores asserentes Clericos vi directiua sub prohibitione legum secularium comprehendi. Vide Vasquez *in part. 2. tom. 2. disput. 167. cap. 4. numer. 24.* & alios Et ideò ad prospiciendum bono communi consulo Episcopis tempore penuriæ, alteriúsve necessitatis coadiuare suis edictis Principum sæculariũ proclamata, vt notat suprà Surdus *num. 39.* Sperellus *decis. 12. num. 58.* Quod quidem fecit Sanctus Carolus Borromæus prohibens ne oriza seminaretur, & pluries ordinauit Sacra Congregatio: & ita signanter rescripsit Nuncio Neapolitano sub die 3. Septembris 1591. & 13. Augusti 1593. Et Episcopo Parmensi de anno 1599. Vide ea, quæ ego ipse adnotaui *in part. 4. tract. 1. resolut. 87.*

Vnde ex his infertur à fortiori; quòd si in aliqua ciuitate adesset statutum, vt aliqui tantùm vendant frumentum, vinum, &c. Et hoc quia ex dicto Monopolio Ciuitas lucraretur magnam pecuniarum summam, largiendam posteà ad manutentionem alicuius Hospitalis, vel Monasterij Monialium, aut ad subleuandas ipsius Ciuitatis necessitates, vel redditus conseruandos. Ex his inquam infertur hoc statuto non obstante posse Clericos aperire tabernas, & vendere suum vinum, frumentum, &c. Et ratio est clara, quia vt in terminis casus nostri obseruat Azorius *part. 3. lib. 5. c. 19. q. 13.* Faustus *de contract. disput. 33. quæst. 20.* & alij; publica vtilitas, quę ex hoc statuto intenditur, non respicit Clericos principaliter, sed solùm secundariò, vt sunt membra Communitatis: secus autem esset, si illa summa pecuniarum expenderetur à Ciuitate pro opere aliquo æquè primario in vtilitatem Laicorum & Clericorum faciendo. Et ideò contra Lagunam, *vbi suprà art. 1. num. 11* dicendum est Clericos non teneri contribuere ad reparationem fontium, pontium, &c. teneri autem ad reparationem aggerum, ne flumen vicinos agros Clericorum & Laicorum inundet cum debitis tamen requisitis; de quibus in facti contingentia vide me ipsum *in part. 1. tract. 3. resolut. 22.* Et miror Lagunam pro sua firmanda sententia adducere *leg. ad instructiones Cod. de sacrosanct. Eccles.* cùm talis lex non solùm fuerit correcta per Pontifices *in cap. non minus, & cap. aduersùs de immunit. Eccles.* Sed etiam per Imperatores vt patet *in Authent. item nulla Communitas Cod. de Episcop. & Cleric.* Vnde ex omnibus supradictis corruunt ea, quæ in toto *art. 1.* dictæ Allegationis conatus est stabilire Laguna.

Dicere autem cum ipso dicta statuta non infringere libertatem Ecclesiasticam; quia non efficiuntur animo eam præiudicandi; sed propter bonum commune. Respondeo hoc prorsùs non esse admittendum ex his quæ ego adduxi *in part. 1. tract. 2. resolut. 83.* & nouissimè adducit Baldellus *lib. 5. disput. 36. num. 13* & anteà Suarez *contra Regem Angliæ lib. 4. cap. 33. num. 12.* Læsio enim immunitatis non

pendet

pendet ex bono vel malo animo ſtatuentium: & ſic ſi iudex Laicus ex praua intentione nocendi Eccleſiaſticis legem ferret, ſi illa per ſe loquendo non eſſet apta illis nocere; non læderet immunitatem, neque incurreret cenſuras. Igitur attendendum eſt ad ipſam legem & ſtatutum; an directè vel indirectè libertatem Eccleſiaſticam infringat.

Et tandem pro Coronide huius reſolutionis, ſi aliquis dicat cum Laguna *art.2.num.45.* noſtram ſententiam ſaltem non eſſe admittendam, quando Clericus introduceret in locum aliquem vinum, frumentum, &c. vt ibi cariùs vendat: nam in tali caſu adeſſet negociatio Clericis prohibita, vt docet Graſſus ab ipſo citatus. Reſpondeo in tali caſu minimè adeſſe negociationem, vt nominatim contra Graſſum meritò docent Sperellus *deciſ.94.numer.8. & ſequent.* cum Bonacina *tom.3.in Bull.Cœn.diſp.1. quæſt.19.punct.3.numer.6.* Et ego ſatis firmaui *in part.5.tract.1.reſolut.26.* cum Souſa *in Bull. Cœn.cap.19.diſput.92.concluſ.1. numer.4.* & aliis. Et ratio eſt; quia vt notat Pereira *de Manu Regia part.2.cap.24.n.34.* Ceuallos *tract. de cognit.per viam violent.part.2.quæſt.64.numero 21.* Caſtrus Palaus *tom.2.tract.12.diſput. vnic.punct.9.num.16.* Tannerus *tom.3.diſput.4. quæſt.7.dub.2.num.69.* Turrianus *tom.2.in 2.2. diſput.59.dub.2.num.1.* & alij: non omnis negociatio lucratiua eſt interdicta Clericis; ſed illa tantùm: quando res ipſa non meliorata cariori pretio vendenda eſt quàm empta fuit. Ex quo patet falſitas opinionis Caroli de Graſſis: nam Clericus fructus ſuos, vt alibi cariùs vendantur, aſportans, non dicitur negociator; & ideò ad gabellam minimè tenetur. Vide omnino Maccabrunum *conſil.18.num.241.& ſequent.* & nouiſſimè Fagundez *de iuſtit. lib.5. cap.37.num.13.*

Ex ſupradictis verò duo Corollaria valde à iudicibus Laicis notanda ſunt. Et primò malè illos facere dum vexant famulos, colonos, vel Miniſtros alios Clericorum, quæ de eorum mandato in Ciuitate vinum, frumentum, vel aliquid aliud introducunt vel extrahunt: hoc enim indirectè eſt contra libertatem & immunitatem Eccleſiaſticam: Et ita in terminis docet Ciarlinius *in controuerſ.forenſib.lib.1.c.31. in fin.* & Sperellus *deciſ.12.n.61.& deciſ.24. num.7.* qui teſtatur ita paſſim reſpondere Sacram Congregationem immunitatis. Et ratio eſt clara; quia operarij ad nihil tenentur, quando obediunt mandato conductoris in re, quæ de ſui natura non ſapit delictum, *ex Gloſſ. in leg.in rem.§. ſignum ff. de rei vendic.* quam ſequuntur omnes teſte Decio *in leg. velle*; & ibi Cagnolus *num.11.de regul.iur.* Deinde in tali caſu miniſtri Clericorum nullum ius habent in re; & ideo iudicium non ſubſtantiatur in eis, ſed in Clericis, quorum negotium gerebant. Ergo cauſa pertinet ad forum Eccleſiaſticum per ea quæ adducit Sperellus locis citatis: adi illum & non pigebit.

Secundò infertur ex ſupradictis malè etiam facere iudices Laicos auferentes annonam Clericorum, quæ extrahitur vel introducitur in Ciuitate contra eorum proclamata: vt ego ſæpius firmaui: & præcipuè contra Cutellium *in part.5.tract.1.reſolut.6.* & docet etiam Sperellus, *vbi ſuprà deciſ.12.num.59.* nam talis retentio habet rationem pœnæ; ergo illam contra clericos nullo pacto iudices Laici infligere poſſunt. Deinde ſicut Laici nullam habent iuriſdictionem in perſonas Clericorum; ita neque in eorum bona: bona enim ſequuntur perſonam. Et ideò ego olim reſpondi Ædilem Ciuitatis non potuiſſe vinum, quod Clericus recollectum ex eius prædio per alium in taberna vendebat, quia malum erat, in via publica vertere: ſed in tali caſu debebat ad iudicem Eccleſiaſticum recurrere; & interim Laico venditori ordinare, ne vinum illud venale haberet.

Atque hæc defenſionis cauſa dicta eſſe volo circa ea, quæ contra me in ſua Allegatione adnotauit Laguna: Vnde ex his omnibus etiam refellendus venit nouiſſimè Baptiſta Fragoſo *in Regimine Chriſtianæ Reipublicæ part.1.lib.7.diſput.19.num.48.* vbi tenet poſſe Decuriones Ciuitatum edere ſtatuta in quibus prohibetur, ne in in oppida vinum forenſe inferatur, vel ex oppido ne extrahatur, aſſeritque, in dictis ſtatutis Clericos comprehendi quod omnino negandum eſt, vt ex ſupradictis apparet.

Et tandem pro coronide huius Reſolutionis in gratiam curioſorum non deſinam hîc obiter adnotare, nouiſſimè Franciſcum Caſpenſem Doctorem Hiſpanum docere Clericos tranſgredientes leges ciuiles non peccare mortaliter, ſic enim aſſerit in curſu Theologico *tom.1.tract.13.de legibus diſput.4.ſection.2. num.15.* An verò Clerici peccent mortaliter, ſi leges Principum ſecularium non obſeruent: probabile eſt non peccare mortaliter, quia Clerici non tenentur directè legibus ciuilibus, quia nullus eſt directè ſubditus legibus illius: qui non habet iuriſdictionem in ipſum, Princeps autem Laicus non habet iuriſdictionem in Clericos: Ergo ſecluſo ſcandalo mortaliter non peccant. Ita ille, qui pro hac ſententia citat Bonacinam & Salas, quos ego adduxeram *in part.1.tract.10.reſol.12.* Verùm alij Doctores tenent Clericos legibus ciuilibus teneri eadem obligatione ac tenentur Laici excluſa tamen coerctione: quia non apparet vnde minuatur eis obligatio ſi ſemel ponamus legibus illis aſtringi. Vide Caſtrum

Palaum *tom.1.tract.3.disp.1.punct.24.§.6.n.2.* Ioannem Prępositum *in part.2.D.Thomæ q.95. disput.4.dub.3.num.7.* & alios,

An qui ab aliis violenter extractus fuit è manibus Satellitum, si confugiat ad Ecclesiam sit protegendus, vt eius immunitate gaudeat?

RESOL. V.

SVpra *in tract.1.de immunitate Ecclesiarum* hanc quæstionem pertractaui, sed post illa scripta, & iam impressa peruenerũt ad manus meas Decisiones Morales nostri P.Pasqualigi, qui *decis.486.per totam* inuehitur acriter contra me refellentem vbi supra opinionem negatiuam Nouarij, quam ipse mordicus tenet: quia reus quo Curia iniustè spoliatur,remanet sub dominio Curiæ, vnde cùm iniustè spolietur reo, per vim potest illum repetere apud quoscumque sit, & non potest à quocumque impediri ne repetat; Vnde Ecclesia illum habens apud se tenetur restituere, alioquin faceret contra iustitiam, & foueret iniustam spoliationẽ, non secus ac qui haberet apud se rem furatam, & nollet restituere proprio domino foueret furtum. Ita ille.

Sed prorsus hæc omnia reiicienda esse puto,nec discedo à sententia quam docui; Nam eo ipso quod reus non est amplius in manibus Curiæ, etiam si fuerit extractus violenter ab aliis habet ius confugiendi ad Ecclesiam,nam extractio illa violenta non potuit priuare illum iure suo, quod habet ad vitam libertatémque tenendam, quod apertè probatur, nam alioquin si adhuc in isto casu remaneret sub dominio Curiæ, teneretur minimè fugam arripere,sed iterum se capi permittere à satellitibus, quod ridiculum est dicere; Ergo in tali casu reus in sua libertate constitutus licitè, & iusto titulo ad Ecclesiam pro sua tuitione confugit.Si ergo licitè,vt patet,reus ad Ecclesiam confugit,tunc ipsa tenetur illum excipere & defendere, & sic faciendo non dicitur vt vult Pasqualigus detinere rem alienam,sed præbere suum patrocinium reo iam in pristina libertate reposito,& libero in ea intranti,quicquid extrahentes in extractione violenta peccauerint, quotum malitia non potest tollere quin reus sic extractus non efficiatur sui iuris vt probatum est, & quod liber non intret in Ecclesia,& quod Ecclesia illum non teneatur defendere,& suum patrocinium probare. Itaque dicendum est in casu nostro extractionem Rei ex brachiis Curiæ fuisse quidem iniustam, & peccaminosam ex parte extrahentium, sed non abstuliſſe reo in libertate posito ius se tuendi, & confugiendi ad Ecclesiam; nam si reus habet ius pro sua tuitione violenter se extrahendi è manibus Curiæ, & ad Ecclesiam confugere,quanto magis extractus ab aliis, & in sua libertate repositus. Et ideo Ecclesia in isto casu præbet tantùm auxilium reo libero, & licitè ad eam confugienti, neque fouet vt vult Pasqualigus iniustam spoliationem factam iudici Laico; sicuti si carceratus exiens sub iuramento redeundi ad carcerem, confugiat ad Ecclesiam gaudebit eius immunitate;& tamen in tali casu non dicitur Ecclesia fouere sacrilegium Rei,& damnum quod reus affert carcerario,sed tantùm tuetur ius quod habet reus confugiendi pro sua tuitione ad Ecclesiam. Et si opinio Nouarij,& Pasqualigi esset vera,sequeretur, quod si v.g. aliquis Romæ eximeretur è manibus satellitũ, & postea in Florentiam confugeret;sequeretur inquam quod Dux Florentiæ teneretur illum reddere iudici Romano spoliato & aliter facientem detineret rem alienam & foueret spoliationem iniustam,quod quidem negandum est,& patet ex praxi;nam in tali casu Dux Florẽtiæ sicut & Ecclesia in nostro casu,licitè defendit illum reum qui liber intrauit in suo territorio, nec potest iudex Romanus illum extrahere de territorio Florentiæ, nec Dux Florentiæ requisitus teneretur illum reddere. Et ideo non desinam hîc apponere verba Ludouici Correa *in relect.ad cap.inter alias de immunit. Eccles.part.3.numer.21.* vbi sic ait Licèt delinquens antea esset in manibus Curiæ,nihilominus tamen modò existit in Ecclesiæ territorio cui fit præiudicium in suo priuilegio si ab illa extrahatur. Sic aliàs in alienum territorium fugiens, ab illo non erit extrahendus, quia aliena offenderetur iurisdictio? Ita Correa.

Nec valet dicere quòd in nostro casu reus non est in casu quòd possit protegi ab Ecclesia, quia non est liber moraliter, sed physicè, etenim super illum Curia secularis adhuc retinet dominium morale,quia violenter extractus fuit.Nam respondeo,negando hoc dominium morale excogitatum à P. Pasqualigo nam eo ipso quod reus non est amplius in brachiis Curiæ,efficitur absolutè sui iuris:Et ideo si ipse ad Ecclesiam confugiat tanquam liber ab ipsa recipitur,& protegitur.Adde à fortiori contra opinionem Pasqualigi, quod Ecclesia pro suo priuilegio largiendo respicit tantùm ad ius quod habet reus ad ipsam pro sua tuitione confugiendi, neque tenetur respicere si reus sit sub dominio Curiæ: necne, sed si ad illam confugerit statim est protegendus: nam Canones sine vlla distinctione concedunt priuilegium confugientibus ad Ecclesiam, nec distinguunt si sint sub dominio Curię nec non. Vnde si quis confugeret ad Ecclesiã,& secum ferret

ferret violenter ſatellites in illam, gauderet vtique eius immunitate, vt præter Doctores, vbi ſuprà à me citatos tenet nouiſſimè Ægidius Trullench *in Decalogum tom.* 1. *lib.* 1. *c.* 11. *dub.* 1. *numer.* 11. Et quidem Pater Paſqualigus rem gratam faceret Miniſtris Laicis, ſi eorum cauſam defẽderet in caſu quo haberẽt dominium phyſicum in reum, nam hoc dominium morale metaphyſicum eſt, & in praxi minimè admittendum, & omninò negandum. Igitur in omni euentu ſibi imputet Curia ſecularis, quod non tutè, & ſecurè reum in carcerem traduxerit. Et ad confirmationem ſupradictorum addenda eſt doctrina Ægidij Borſij inſignis criminaliſtæ, *tit. de captura*, *numero* 23. vbi docet, reum captum antequam ducatur ad carcerem non intelligi ita perfectè captum vt ſit in tuto ſub dominio, & poteſtate iuſtitiæ. Ita ille. Ergo, &c.

Ad id verò quod Paſqualigus aſſerit iudicem Laicum ſi capiat extractum ab alio ab Eccleſia, teneri illum reſtituere Eccleſiæ ſpoliatæ; ſic & Eccleſia tenebitur reſtituere iudici Laico extractum ab aliis è manibus ſatellitum. Reſpondeo non procedere argumentum de caſu priuilegiato ad non priuilegiatum, & de fauoribus ad odia, vnde optimè obſeruat Caſtrus Palaus *tom.* 2. *tractat.* 11. *diſput. vnic. punct.* 11. *numer.* 2. quod violenter extractus ab Eccleſia non amittit priuilegium eius immunitate gaudendi. Vel reſpondeo cum Bonacina *tom.* 2. *diſp.* 4. *quæſt.* 8. *punct.* 9. *num.* 10. & aliis in Bulla Gregorij XIV. prohiberi alternatiuè per dictionem *vel*, has actiones, extrahere, capere, aut incarcerare: ſed propoſitio alternatiua prohibetur adimpleta altera parte. Ergo licèt in noſtro caſu Eccleſia poſſit tueri reum extractum, quia habet ius ad illam confugiendi; at in caſu quando reus fuit extractus ab Eccleſia, iudex Laicus non poteſt illum capere vel incarcerare, quia hoc à Pontifice in Bulla ei prohibetur, & interdictum fuit. Ergo eſt diſpar ratio inter vtrumque caſum; vnde ex his omnibus patet reſponſio ad omnia argumenta P. Paſqualigi; & ideo ſecundum noſtram ſententiam olim in Hiſpania fuit deciſum; nam cum in facti contingentia in vrbe Ciuitatenſi quidam Monetarius fuiſſet vi & auxilio Monachorum extractus è manibus Curiæ ſecularis, & in Eccleſiam viciniorem confugiſſet, tunc per Epiſcopum conuocatis Theologis, & Canoniſtis deciſum fuit ſupradictum reum Eccleſiæ immunitate non fuiſſe priuandum, & ita teſtatur Guttierez *in Q. Q. pract. lib.* 3. *quæſt.* 4. *n.* 10. qui fuit vnus ex vocatis & conſultis à dicto Epiſcopo. Et tandem his omnibus adiungam, quod non obſtantibus ſupradictis conſulere volui de hoc caſu doctiſſimos, & amantiſſimos Dominos meos Clementem Merlinum Sacræ Rotæ Decanum, & Franciſcum Albici Sancti Officij Aſſeſſorem, qui ita noſtræ ſententiæ mordicus adhæſerunt, vt omnino contrariam reiiciendam eſſe putauerint.

An vxores Equitum D. Iacobi Alcantaræ, Calatrauæ, &c. gaudeant priuilegio fori?

RESOL. VI.

SVppone ex his quæ alibi ſæpiùs firmaui, dictos Equites vel eſſe verè Religioſos, vel ſaltem eſſe perſonas Eccleſiaſticas, & ideo gaudere priuilegio fori; hoc ſuppoſito, quod negari non poteſt, ad poſitam quæſtionem affirmatiuè reſpondeo, & ideo aſſero eorum vxores eodem fori priuilegio gaudere.

Probatur primò, quia vxor Clerici coniugati & Sacerdotis Græci gaudet priuilegio fori, ſecundum opinionem probabiliorem, vt me citato docet Merolla *tom.* 3. *diſput.* 6. *cap.* 3. *num.* 52. cum aliis 23. Doctoribus, quibus ego addo nouiſſimè Amaiam *in Codicem lib.* 10. *tit.* 39. *numer.* 10. & Fagundez *de iuſtit. lib.* 5. *cap.* 11. *num.* 28. Ergo & eodem priuilegio gaudere debent vxores Equitum D. Iacobi, &c.

Secundò probatur *ex leg. vlt. lib.* 10. *Codicis tit.* 39. in qua Imperatores Valentinus, Theodoſius, & Arcadius ſic aſſerunt. Mulieres honore Maritorum erigimus & genere nobilitamus, & forum ex eorum perſona ſtatuimus. Sed cum ex habitu militari oriatur qualitas honorifica, ſequitur & honore etiam affici eorum vxores, & forum ex viro ſortiri etiamſi illud ius ſit perſonaliſſimum.

Probatur tertiò *ex leg. penultim.* vbi Gloſſa *Cod. de Fabrio. lib.* 11. vbi dicitur quod vxor Fabricenſis gaudet eodem priuilegio fori, quo gaudet vir. Idem etiam probatur *ex leg. ne ad diuerſa Cod. de ſilentiar. lib.* 12. vbi ſtatuitur, quod vxor ſilentiarij gaudeat eodem priuilegio fori, quo ſilentiarius, & Gloſſa *ibi* allegat alia iura concordantia, & tamen ſilentiarij officium non poterat conuenire mulieribus, nam erat officium palatinum, agẽdo excubias in Palatio, & adſtamen ad eius limina. Vnde non valet dicere quòd mulier cum non ſit capax Ordinis militaris non poteſt ſortiri forum viri, nam ſufficit quòd ſit capax honoris, quo fulget maritus: à quo accipit omnia quæ ex illo honore proueniunt, vt viſum eſt in vxore ſilentiarij. Et ideo priuilegium perſonale manumiſſoris ne in ius vocaretur, eius vxori cõmunicatur *in leg.* 1. *Cod. de in ius vocan.* & vxor Conſulis, cuius officium perſonale erat, claritate mariti fruebatur, vt patet *in Authent. de conſult.*

conſul. cap. 2. Rectè igitur ex dictis concludendum eſt vxores Equitum D. Iacobi Alcantaræ & Calatrauæ gaudere priuilegio fori, & eſſe exemptas à iuriſdictione iudicis ſecularis; & ideo ex ſupradictis, & aliis rationibus noſtram ſententiam in terminis vt dici ſolet terminantibus tenet nouiſſimè nunquam ſatis laudatus Franciſcus Amaya *in ſuis eruditis commentariis ſuper Codicem lib.* 10. *tit.* 39. *n.* 16. *& ſequent.* Qui etiam rectè obſeruat *numer.* 24. priuilegium ſupradictum non deperdi mortuo marito, ſed etiam in memoriam priſtini matrimonij perdurare, ſi tales viduæ honeſtè vixerint; vnde aliqui, vt Perez *lib.* 1. *tit.* 3. *leg.* 1. *folio* 57. *verſ. vxor etiam Clerici.* Bulletus *in diſquiſ. Cler. tit. de fauore Clericorum reali* §. 1. *numer.* 24. *& ſequent.* cum aliis, & ego alibi, docent vxores Clericorum etiam mortuis viris gaudere priuilegio fori, donec alteri nubant; quia cum vidualis vita durat cenſetur in priori matrimonio eſſe *ex leg. filij* §. 1. *ff. ad municip.*

Sed quid dicendum de exemptione gabellarum, negatiuam ſententiam docet nouiſſimè Ægidius Trullench *in Decalogum tom.* 2. *lib.* 7. *cap.* 12. *dub.* 5. *numer.* 27. & alij, quia putat vxores dictorum Equitum non gaudere priuilegiis maritorum, cum dicta priuilegia ſint perſonalia, ſed hanc rationem ſupra iam refutauimus, & latiùs refellit Amaya loco citato; ideo dicendum eſt, vt alibi adnotaui, vxores dictorum Equitum eſſe exemptas à ſolutione gabellarum etiam poſt mortem viri dum alteri non nubant, & honeſtè vixerint, ſicut idem dicendum eſt de vxore Clerici coniugati, & Sacerdotis Græci, & ita me citato tenet nouiſſimè Fagundez *de iuſtit. & contract. lib.* 5. *cap.* 11. *numer.* 28. Et omnia ſupradicta probabilia eſſe fatentur ipſimet aduerſarij, vt Sanchez *de matrim. lib.* 7. *diſputat.* 47. *numer.* 2. qui poſtea ſe retractauit *in opuſc. tom.* 2. *lib.* 6. *cap.* 1. *dub.* 3. *num.* 2. & abſolutè noſtram ſententiam docuit; vnde ex his ſequitur non eſſe denegandam abſolutionem viduæ, olim vxori Equitis D. Iacobi, aut Calatrauæ, ſeu Alcantaræ, ſi gabellas defraudet.

An Nouitij in Religione Clericorum, Regularium tempore Hoſpitij gaudeant priuilegio Canonis?

RESOL. VII.

NEgatiuè reſpondet Paſqualigus *deciſione* 424. *num.* 2. *& ſequent.* quia tales non ſunt Deo dicati, quia adhuc Laici, & ſolùm habent externum habitum Religionis, & proinde vocantur hoſpites ad ſignificandum nondum eſſe admiſſos ad formalem habitum Religionis, & eodem pacto ſe habent, ac ſi quilibet Laicus veſtiret veſtes, quibus vtuntur Religioſi. Ita ille.

Sed libenter in viro amiciſſimo hanc ſententiam non improbarem ſi anſam non præberet Epiſcopis, immò iudicibus Laicis in dictos noſtros hoſpites iuriſdictionem exercere, nam totum hoc ſequeretur ex doctrina Paſqualigi, cùm aſſerat ſupradictos ſe habere tanquam Laicos, & ideò priuilegio Canonis non gaudere. Verùm hæc omnia reiicienda eſſe puto; dico igitur ſupradictos gaudere priuilegio fori, & illos verberantes incurrere in cenſuram Canonis; ſi quis ſuadente. Et ratio eſt, quia eo ipſo quod aliquis receptus eſt in noſtra Religione more ſolito, licèt ſit intra tempus Hoſpitij, tamen mancipatus eſt obſequiis Religionis, & viuit ſub obedientia Prælati, veſtitus eadem veſte religioſa, vt cæteri, & facit omnes obſeruantias regulares, & contraueniendo in illis punitur, gaudétque omnibus priuilegiis Religionis, ita vt Superiores cum ipſo tempore hoſpitij vtantur omnibus facultatibus, quibus vti ſolent cum aliis Nouitiis, & præſertim circa Sacramẽta Ordinis & Pœnitentiæ, vt patet ex praxi; Quis igitur ex his audeat negare ſupradictos hoſpites non eſſe perſonas Eccleſiaſticas, & in via ad Religionem, & participare ſecundùm aliquem modum de ſtatu Religionis, ita vt ſecundùm illam participationem ſint Deo dicati, & dicantur largo modo Nouitij, & ſub eorum nomine comprehendantur: ita vt ſi aliquis in eos manus iniiciat incidat in cenſuram Canonis.

Probatur manifeſtè hæc opinio, nam vt docet Sanchez *in ſumma tom.* 2. *lib.* 5. *cap.* 4. *n.* 24. & Bonacina *diſp.* 2. *de excomm. quæſt.* 4. *punct.* 3. *num.* 7. Impuberes admiſſi ad Religionem ante annos pubertatis, non ſunt propriè Nouitij, nihilominus largo modo vocantur Nouitij, & gaudent priuilegio Canonis. Ergo etiam gaudere debent Hoſpites noſtri, de quibus loquimur; & ideo indiuidualiter pro caſu noſtro P. Peregrinus *in conſtitut. part.* 2. *cap.* 5. *littera R.* §. 6. ſic ait. Dubitari poteſt an Nouitius cum licentia Patris Generalis acceptatus in noſtra Religione ante pubertatis annum ſit propriè Nouitius, ita vt gaudeat priuilegio Canonis. Reſpondeo quòd largè dicitur Nouitius, tamen cum valeat ingreſſus, gaudebit etiam priuilegio Canonis conceſſo Nouitiis. Ita ille, qui, vt vides, ex ſolo legitimo ingreſſu in noſtram Religionem concedit impuberibus priuilegium Canonis. Ergo, &c.

Nota etiam quod poſt hæc ſcripta inueni ſupradictam ſententiam docere etiam Ambroſium Marchinũ Archiepiſcopum Calaguritanum *in Reſolutione pro Ordinib. militaribus*

*art.6.n.*58.vbi ſic ait. [Aunque el admitido a la Religion ante annos pubertatis no ſea propriamente nouicio, goza del priuilegio del Canon concedido à los Nouicios ; y ſe reputa por Eccleſiaſtico y como parte imperfecta, y adherente a la Religion por la miſma razon ha de gozar der priuilegio del fuero.] Ita ille. Quæ quidem omnia à fortiori procedunt in noſtris Nouitiis hoſpitibus. Ergo, &c. Adde quod, ſi ſecundùm Bordonum *in Conſiliis Regularium, reſolut.* 28.*numer.* 19. & Bonacinam *diſput.* 2.*de excomm. quæſt.* 4.*punct.* 3. *numer.* 10. Illi qui aſſumpto aliquo habitu religioſo adhibentur ad ſeruitia & obſequia Monialium, & ad petendam pro ipſis eleemoſynam gaudent priuilegio Canonis: Quantò magis eo gaudere debent Hoſpites noſtræ Religionis ex rationibus ſuperius dictis ; Dicendum eſt igitur illos non ſolùm gaudere priuilegio Canonis, ſed etiam fori ? Quod probatur ex doctrina quam tenet P. Suarez contra Regem Angliæ *lib.*4.*cap.*29.*numer.*7. Layman *lib.*4.*tractat.*9. *cap.*7.*num.*1. & me citato ; Machinus *vbi ſuprà artic.*4.*numer.*37. aſſerentes, quod qui gaudet priuilegio Canonis, debet etiam gaudere priuilegio fori.

Sed difficultas eſt, an ſupradicti Nouitij hoſpites gaudere etiam debeant priuilegio exemptionis gabellarum, ſi aliqua bona poſſiderent ; & quidam vir doctus licèt mordicus mecum teneret ſupradictos gaudere, vt viſum eſt priuilegio fori, & Canonis, tamen quoad priuilegium exemptionis gabellarum, valdè dubitabat, quia aiebat ipſe, bona ſupradictorum non pertinent vllo pacto ad Religionem. Sed ſi hæc ratio eſſet admittenda contra noſtros Hoſpites, procederet etiam abſolutè quoad omnes alios Nouitios ; nam eorum bona non pertinent ad Religionem, cum ſit penes ipſos eorum dominium, & ipſi illa vendunt, donant, &c. Sed cum hoc non obſtante, communiter contrarium aſſerant Doctores, vt alibi ſæpiùs ſatis probaui, & probat nouiſſimè Palaus *tom.*3.*tract.*16.*diſput.*1.*punct.*11.*num.*9. & me citato Trullench *in Decalog.tom.*2.*lib.*7. *cap.*12.*dub.*5.*num.*26. nempè Nouitios gaudere exemptione gabellarum, ita etiam gaudere noſtros hoſpites dicendum eſt ; qui largo modo etiam dicuntur Nouitij, & ſunt perſonæ Eccleſiaſticæ. Ergo, vt tales cum gaudeant priuilegio fori, & Canonis debent etiam gaudere priuilegio exemptionis gabellarum. Nec obſtat dicere, quod ex diuerſis non fit illatio, *leg. Papinianus, ff. de minor.* Et ideo Clerici coniugati, & Laici ſeruientes Epiſcopis, licèt gaudeant priuilegio fori, non tamen gaudent priuilegio gabellarum. Nam reſpõdeo cum Ambroſio Machino *vbi ſuprà* quod quando fundamentum concedendi hæc priuilegia eſt idem, tunc benè valet illatio ; ſed in noſtro caſu fundamentum concedendi dictis hoſpitibus priuilegium, eſt quia ſunt perſonæ Eccleſiaſticæ, & comprehenduntur ſub nomine Nouitiorum ? Ergo ſequitur gaudere his tribus priuilegiis, fori, Canonis, & exemptionis gabellarum, quia ſunt inter ſe connexa ; niſi in caſu quod iura illa diuiderent, & limitarent, vt eſt in caſu Clericorum coniugatorum: & ad caſum de familiaribus Laicis Epiſcopi reſpondeo priuilegium non eſſe idem; nam non conceditur eis quia ſunt perſonæ Eccleſiaſticæ, ſed quia ſunt familiares Epiſcopi, qui de iure habent familiam armatam, & exemptam. Ad argumentum verò quod Hoſpites retineant dominium ſuorum bonorum, reſpondeo quod hoc non impedit quin dicta bona, non ſint bona perſonarum Eccleſiaſticarum.

An in ieiunio Euchariſtico detur paruitas materiæ excuſans à peccato mortali?

Resol. VIII.

PRo affirmatiua ſententia conatur P. Paſqualigus *in deciſ.* 335. *per totam* multas adducere rationes, licèt in fine ſic aſſerat. Hæc quidem & alia quæ poſſent adduci, probabilem faciunt hanc opinionem, non tamen audeo aliquid determinare, & Lector melius poterit rem ponderare ; non tamen aſſentior P. Dianæ citato dicenti hanc ſententiam eſſe improbabilem. Ita ille. Sed hanc ſententiam eſſe falſam ante me dixit Perſicus *de ſacrificio Miſſæ lib.*1.*cap.*3.*dub.*5.*n.*4. Et Suarez *tom.* 3. *diſput.* 66.*ſect.*4. aſſeruit non eſſe practicè probabilem ; & Ego iterum improbabilem puto, cum ſit contra communem opinionem Theologorum & Caſuiſtarum, qui in puncto materiam pertractarunt, videlicet. An in ieiunio Euchariſtico detur paruitas materiæ ; & vſque adhuc nullum inuenio Auctorem, qui affirmatiuam ſententiam doceret. Probatur noſtra opinio ex auctoritate Concilij Toletani 7. *cap.*2. quod refertur *in cap. nihil* 7. *quæſt.*1. vbi ſtatuitur. Vt qui poſt cibũ potúmque quãlibet minimum ſumptum Miſſas facere præſumpſerit excommunicetur. Ergo clarè patet in ieiunio Euchariſtico non dari paruitas materiæ inducens tantum peccatum veniale ; nam pœna excommunicationis non fertur niſi propter peccatum lethale. Dicere autem quod Concilium loquitur de quantitate minima, quæ non ſolueret ieiunium Eccleſiaſticum ; gratis dicitur nam abſolutè pronunciauit eſſe excommunicandum qui celebrauit poſt cibum ſumptum in quauis quantitate minima,

minima,ergo excluſit omnem paruitatem materiæ.

Probatur ſecũdò ex auctoritate Rubric.*c.*9. vbi ſic habetur; *Si quis non eſt ieiunus poſt mediam noctem etiam poſt ſumptionem ſolius aquæ, vel alterius potus, aut cibi in quantumcumque parua quantitate non poteſt communicare nec celebrare.* Ita ibi. Ergo neceſſariò ſequitur non dari paruitas materiæ in ieiunio Euchariſtico, cum Rubrica dicat quod poſt cibum ſumptum in quantumuis parua quantitate, non poteſt quis communicare, vel celebrare, ſed peccatum veniale non impedit ſumptionem Euchariſtiæ; Ergo dicendum eſt in tali caſu, peccatum mortale adeſſe. Quod etiam probatur in dicta Rubrica paulò infrà vbi ſubdit; *Quod ſi lauando os deglutiatur ſtilla aquæ præter intentionem non impedit communionem, quia ſumpta fuit per modum ſaliuæ.* Si ergo ſtilla aquæ, ideo ſecundùm Rubricam non impedit communionem, nec frangit ieiunium Euchariſticum, quia ſumitur per modum ſaliuæ; Clarè patet in hac materia non dari paruitas materiæ,cùm nulla maior paruitas materiæ excogitari poteſt, quàm ſtilla aquæ, & tamen vt viſum eſt impediret communionem,& ieiunium Euchariſticũ frangeret;ſi non ſumeretur per modum ſaliuæ. Ergo. Et quidem ſi in ieiunio naturali pro ſumptione Euchariſtiæ danda eſſet paruitas materiæ inducens tantùm peccatum veniale,aperiretur ianua multis abſurdis in aſſignanda quantitate paruitatis materiæ, nam ſi aliquis diceret v g.vnam ſtillã aquæ eſſe paruitatem materiæ, alter reſpondebit, & quare non duæ,tres, vel quatuor; & non deficerent qui opinionem Ildephonſi Rodriquez, quam adducit Paſqualigus in praxi deducerent, nempe parum aquæ,quam putamen auellanæ capit,eſſe paruitatem materiæ; quod quidem apertè eſſet contra textum *in cap.ex parte de celebratione Miſſarum*,vbi ſtatuitur, quod Sacerdos qui in Miſſa ſumpſit ablutionem non poſſit progredi ad vlteriorem Miſſam celebrandam. Ex quo textu, vt obſeruat Præpoſitus *in* 3.*part.D.Thomæ quæſt.*8.*art.*9.*de Sacram. Euchariſtiæ,numer.*39.Vaſquez *tom.*3.*diſp.*211. *cap.*3.*numer.*28. & alij, id quod ſuprà probatum eſt apertè conſtat,nempè non dari paruitas materiæ in ieiunio Euchariſtico, & ideo minimam ſumptionem impedire communionem: cùm in Miſſa parum à Sacerdotibus ſumi ſoleat pro ablutione, ſumitur enim parum vini.Rectè igitur ex veteribus dixit Durandus *in* 4.*diſt.*8.*quæſt.*4.*numer.*11. eum qui poſt minimum cibum,aut potum Euchariſtiam ſumit eſſe præuaricatorem præcepti, ſed præuaricator non dicitur, niſi qui mortaliter peccat. Ergo,&c. Dicere autem quod Durandus, loquitur de modico cibo, quale non ſolueret ieiunium Eccleſiaſticum, gratis dicitur, & ideo Vaſquez & Pereirus *vbi ſuprà* illum citant pro noſtra ſententia. Pro qua etiam facit omnium Magiſter D.Thomas *in* 3.*part.quæſt.*80.*art.*8. *in corpore* vbi docet dupliciter aliquem impediri à ſumptione Euchariſtiæ,primò ſecundùm ſe, & ſic impeditur quis ob peccatum mortale; ſecundò ob prohibitionem Eccleſiæ & ſic impeditur poſt cibum & potum.Sed primum impedit ſub peccato mortali.Ergo etiam ſecundum.Nec valet dicere quod in his verbis de paruitate materiæ,nec verbum quidem D.Thomas.Nam reſpondeo ſe magis explicare,ibidem *in reſpon.ad.*5. vbi aſſerit, poſt ſumptionem cibi, & potus in quantumcumque parua quantitate non licere communionem recipere. Ergo excludit omnem paruitatem materiæ,& ſupponit in illa peccatum mortale; nam cum peccato veniali licitum eſt ſumere Euchariſtiam, & tamen ipſe dicit, quod non licet illam ſumere poſt ſumptum cibum in quantumuis minima quantitate. Et quidem ſi pro digna ſuſceptione Euchariſtiæ ex præcepto Eccleſiaſtico, certum eſt quod requiritur ieiunium naturale, quod minima parte cibi, aut potus diſſoluitur, ſequitur hanc etiam minimam partem etiam præceptum voluiſſe comprehendere.

An Chriſtianus ſe fingens Infidelem,& petens iterum baptizari propter eleemoſynam acquirendam debeat abiurare?

Resol. IX.

NEgatiuam ſententiam nominatim contra me docet P.Paſqualigus *deciſ.*475. quia cùm abiuratio ſit deteſtatio hæreſis,aliquis in tantum abiurare debet, in quantum eſt, vel hæreticus,vel ſuſpectus de hæreſi. In caſu noſtro nulla eſt ſuſpicio de hæreſi, quia talis non petiit Baptiſmum credens poſſe reiterari, ſed vt medium ad obtinendas pecunias. Ergo. Et cum finis declaret intentionem,euacuata remanet in tali caſu omnis ſuſpicio.

Sed hæc opinio certè in noſtro Sacro Tribunali non erit admittenda;nam ex facto ipſo, videlicet ex reiteratione Baptiſmi clarum eſt, quod talis remanet ſuſpectus de hæreſi;quod verò talis reiteratio non fuerit facta ex mala credentia, vt loquuntur noſtri Doctores, ſed ex cupiditate commodi temporalis hoc non poteſt conſtare niſi per confeſſionem extraiudicialem Rei,vel iudicialẽ; per confeſſionem extraiudicialem, quia ipſe vel ante vel poſt Baptiſmum hoc aliis communicauit, vel per confeſſionẽ iudicialem,quia ab Inquiſitoribus

interrogatus

interrogatus reſpondit ſe reiteraſſe Baptiſmum cauſa commodi temporalis, & non quia crederet poſſe Baptiſmum reiterari. Sed neutro caſu talis confeſſio ei prodeſt, cum crimen hæreſis ſit occultum & in mente lateat, & ideo docent omnes Doctores, & eſt praxis noſtri Sacri Tribunalis, quod quando factum per ſe eſt hæreticum, vel inducens ſuſpicionem hæreſis, non purgatur talis ſuſpicio, quia reus dixit ſe velle facere, vel feciſſe tale factum non ex mala credentia, ſed ex alio fine, ſed torquetur ſuper intentione; & ſi neget ſe habuiſſe malam credulitatem, adhuc in foro externo, quia remanet ſuſpectus ex ipſo facto indicitur ei abiuratio; Et ideo in caſu ſimili de abuſu Sacramentorum, ſupradicta practicantur quotidie in Inquiſitione Hiſpanica, & Romana cum Poligamis, & ſolicitatoribus mulierum, qui cum regulariter non habeant errorem in intellectu; & hoc ipſi fateantur, tamen quia ex facto ipſo, nempè abuſu Sacramenti remanent ſuſpecti, ideo abiurare coguntur; vnde neſcio in caſu noſtro quomodo P. Paſqualigus potuit dicere certò conſtare de intentione Rei, cùm intentio ſit occulta; dices conſtare ex dicto Rei, & ex præſumptionibus. Reſpondeo quòd ideo non abiurat de formali, ſed quia ex facto ipſo remanet adhuc ſuſpectus, alia abiuratio ei indici debet.

An poſt Decreta Vrbani VIII. poſſit quis ſine peccato mortali celebrare per tertium, retinendo ſibi partem ſtipendij?

RESOL. X.

AFfirmatiuam ſententiam tenet nouiſſimè Franciſcus Bordonus *in Conſiliis Regularium reſolut. 25. numer. 28.* Quia Decretum VRBANI VIII. non damnat contrariam opinionem, ſed eius vſum tantùm, cum in decreto, non conſtet de huiuſmodi reprobatione, & ad hoc facere videntur dicta ſuperiùs *ſub quæſtione 6.* Ergo ex hac prohibitione contra rem aliàs licitam non videtur inferendum peccatum mortale. Tum quia decretum vtitur ſimplici verbo, *Prohibet*, quod ex ſe non magis inducit vnum, quàm alterum peccatum, ergo aliunde deducendum eſt peccatum mortale, nempe ex grauitate materiæ, & voluntate Legiſlatoris obligandi ad mortale; vt de communiori docet Sanchez *lib. 6 à cap. 4. numer. 29.* Sed in caſu noſtro neutrum reperitur; non intentio obligandi ad mortale, quia iſta vbi non exprimitur, neque ſufficit vt tale propoſitum habuerit Papa, quia propoſitum in mente retentum nihil operatur; neque id colligitur ex contextu aliorum decretorum, ex quibus ſimul collatis potius colligitur oppoſitum, nam in Decreto §. *Deinde*, intendit obligare ſub mortali cum obligatione reſtitutionis, vt tot celebrentur Miſſæ, quot ſunt ſtipendia etiam congrua, ibi. *Sub obteſtatione Diuini iudicij mandat, ac præcipit*; & infrà ſubdit, *ſuæ obligationi non ſatisfaciãt, quin immo grauiter peccent & ad reſtitutionem teneantur.* Ecce quot verbis vrgentibus vtitur, & geminatis, quæ magnum myſterium indicant peccati mortalis cum reſtitutione: & ne quis dubitaret de his, expreſſit ſuam intentionem Sacra Congregatio; ergo ſi hoc idem voluiſſet in noſtro præſenti caſu, expreſſiſſet. *arg. l. vnic. §. Sin autem. Cod. de caduc. toll. l. ſi ſeruus. §. Prætor ait, ver. Non dixit, ff. de acquir. hæred.* Barboſa *lit. I, numer. 32.* Neque pars ſtipendij eſt notabilis quantitas, cum ſit minor pars retenta, quàm tradita, vt in caſu ſupponitur; immò tradita etiam minori parte, & retenta maiori non videtur peccare mortaliter, quod eſt ſecundum probandum, quia hîc non deſumitur quantitas notabilis ſeu grauitas materiæ, neque ex Sacrificio, neque ex notabilitate reſpectiuè ad furtũ, quod ſit peccatum mortale ex notabili quantitate; ſuadetur illud primum, quia ſtipendium attenditur ratione laboris, ſeu potius oneris, & obligationis ciuilis, quam contrahit Sacerdos ad celebrandum, ergo ex hoc capire non fit contra grauem materiam; ſuadetur etiam ſecundum, quia notabilis quantitas ea cenſetur, in qua infertur graue damnum proximo, vt de communi tradit hanc Regulam Bonac. *diſputatione 2. de reſtit. quæſt. 8. part. 1. numer. 7.* Sed in caſu noſtro nulli infertur damnum neque leue, non defuncto, cum illi æquè ſatisfiat, non Sacerdoti, cum voluntate non inuitus recipiat illam ſtipem congruentem ſecundum taxam. Deinde quando aliquis tradit ſtipem duplam, vel maiorem Sacerdoti amico, cenſetur potius donare exceſſum, quàm dare pro ſtipendio, quia ſolùm amici ſolent hoc liberalitatis ſignum monſtrare, & magni viri ſuam vrbanitatem, quam non intendunt computare in ſtipẽdium taxatum. Vide aliquid apud Dianam *citat. reſolut. 11. & 12. de celebr. Miſſ.* Hucvſque Bordonius; ſed ego hanc ſententiam non admitto, *in part. 1. tractat. 14. reſolut. 10.* & in loco paulò ſupra citato non facio pro Borbonio, nam loquor in caſu quo ſtipendium pingue fuit datum, non ſolùm pro Miſſa celebranda, ſed etiam intuitu perſonæ, quæ Miſſam celebrare debebat.

***

An Regulares duas Missas celebrare teneantur occurrente festo cum feria in Quadragesima: aut aliàs priuilegiata?

RESOL. XI.

NEgatiuam sententiam ego docui *in tract. de celebrat. Missarum resolut.76.* Sed nominatim contra me affirmatiuam sententiam mordicus tuetur eruditus Zipæus *in consultationibus Canonicis lib. 3. de celebrat. Missar. consul.2. per totam*; sed ego non discedo à sententia negatiua probabili, quam docui, & nouissimè me citato illam sequitur etiam Franciscus Bordonus *in Consiliis Regularium resolut.25. numer.25.*

Notandum est etiam hîc obiter Merollam *tom.3. disput.6. cap.8. dub.22. numer.126.* nominatim contra me docere, priuilegium faciendi celebrare Missam in aliquo Oratorio priuato non posse extendi de loco ad locum, & contrarium asserere putant improbabile; sed iste Auctor; bona eius venia, aliquando nimis audacter se gerit in censurandis aliorum opinionibus; & ideo iterum affirmatiuam sententiam probabilem puto, quam præter Nouarium, & Megalam à me adductos *in part. 4. tract.4. resolut.208.* etiam nouissimè tenet me citato Leo Zambellus *in Repertorio Morali ver. Missa numer. 46.* vbi sic ait. Missa potest celebrari in Oratorio nobilis ex priuilegio E.g. Bononiensis qui ad Ferrariam perrexit vt ibi inhabitet, non obstante quod habuerit dictum priuilegium, pro suo Oratorio Bononiæ; est enim priuilegium istud personale & non locale. Ita ille.

An Religiosi nondum in Sacris constituti, quando à Choro absunt teneantur priuatim officium recitare?

RESOL. XII.

NEgatiuam sententiam docet nouissimè Franciscus Bordonus *in Consiliis Regularium resolut.30. vbi num.2.* postquam me citato & aliis asserentibus teneri ratione consuetudinis receptæ, ipse tamen *num.3.* sic ait. Quamuis de hac consuetudine ferè omnes testentur, tamen cùm sit quid facti, difficile est, de eius subsistentia iudicium ferre; vnde ego puto hanc consuetudinem referri ad Chorum, non præcisè ad deputatum ad Chorum, quando abest, quod suadeo, quia consuetudo in vim legis obligans non inducitur ex actibus priuatis, sed publicis, & manifestis, vt docent communiter cum Bonac. *de consuetud. numer. 26.* Officium autem extra Chorum dicitur occultè, & non manifestè, ergo signum est eam consuetudinem referri ad professum non vt sic, sed quatenus recitat in Choro. Deinde nullo iure probatur esse obligationem recitandi in Choro, nisi ex consuetudine, aut ex vi Regulæ, de qua obligatione *infra quæst.1.* vbi probabo non afficere singulos, sed communitatem, quatenus Chorus non debet cessare ab huiusmodi recitatione. Ita Bordonus.

Cuius sententia, nempe consuetudinem de qua loquimur non obligare sub mortali, suaderi potest ex quibusdam opinionibus P. Pasqualigi, qui *in decis.487. 488. 489. 490. quærit primò.* An si consuetudo sit rei grauis & difficilis & communiter seruetur, censenda sit introducta cum animo se obligandi. Secundò, An si viri timorati malè sentiant de his qui non obseruant consuetudinem, aut communiter scandalizarentur sit signum fuisse introductam cum animo se obligandi. Tertiò, An si Superiores reprehendant & puniant non seruantes consuetudinem sit signum quod fuerit inducta cum animo se obligandi. Quartò, An si materia consuetudinis multum conferat ad vtilitatem communitatis, censenda sit introducta consuetudo cum animo se obligandi. Et ad omnes istas dubitationes, nominatim contra me, negatiuè respondet P. Pasqualigus, cui (licèt aliàs viro dicto) nullo pacto adhærendum esse puto, nam ex eius doctrina omnes consuetudines quas communiter Theologi & Casuistæ asserunt obligare sub mortali euanescerent, & de fumo deseruirent, vt hæc de qua loquimur, & aliæ quamplures quod concedere nimis durum videtur, & sic opinionem contra P. Pasqualigum præter Doctores alibi à me citatos tenet nouissimè Caspensis *in cursu Theologico tract.13. disput.6. sect.3. n.16.* Sed de hoc alibi; Vnde ad Bordonum rediens puto eius sententiam prorsus improbandam esse, & ideo meritò correcta fuit apud Emanuelem Sà à Magistro Sacri Palatij in editione Romana, vt optimè obseruat Castrus Palaus *tom.2. tract.7. disput.2. punct.1. §.1. numer.3.* neque in hac parte laxandæ sunt habenæ, cùm ex eius relaxatione non leue Religionis nocumentum proueniret, vt me citato docet nouissimè Trullench. *in Decalogum tom.1. lib.1. cap.7. dub.12. §.1. numer.1.* Sed dices saltem quoad Moniales opinio Bordoni esset admittenda ex alia doctrina, quam affert Pasqualigus *decisione 415.* nempe Moniales non posse introducere consuetudinem, quæ apud ipsas habeat vim legis: Ergo, consuetudo penes ipsas recitandi extra Chorum horas Canonicas non obligabit sub mortali. Respondeo, doctrinam

Pasqualigi

Paſqualigi ita abſolutè prolatam, non eſſe admittendam; ſed eſſe intelligendam ſecluſa approbatione tacita vel expreſſa Superioris; vnde optimè ex Suarez & Salas notauit Bonacina *tom.3.diſp.1.quæſt.2.punct.vlt.§.3.n.15.* communitatem fœminarum poſſe ſua conſuetudine ius inducere, nam fœminæ ſunt capaces legis, & ad onera legum tenentur, quamobrem, ait ipſe, conſuetudo Monialium ſaltem ſi acceptata ſit à Prælato poteſt inducere legem Moniales obligantem. Dicendum eſt igitur conſuetudinem eſſe inducendam nõ ſolùm per hos qui legem condere poſſunt, vel habent capacitatem actiuam condendi leges, ſed etiam paſſiuam eas recipiendi interueniente Superioris conſenſu, vt rectè obſeruat Bonacina, *vbi ſuprà num.* 28. Superior autem cenſetur conſentire in conſuetudinem, quatenus iam ſtatuit conſuetudinem vim legis habere, ſi legitimè fuerit introducta; Et ideo communiter Doctores aſſerunt, vt ego alibi adnotaui, & notat etiam Sanchez *in opuſc. tom.2.lib.7. cap.2.dub.3. num.* 12. Moniales ratione conſuetudinis teneri, vt cæteri Regulares, penſum diuini officij perſoluere. Et vellem quidem P. Bordonum hanc ſententiam non docuiſſe, licèt aliàs ſit vir doctus, & cui multùm debent Regulares.

Notandum eſt tamen hîc obiter ſupradictum P. Bordonum, *vbi ſupra quæſt.* 4. *num.* 8. docere in paruis Conuentibus ad minus requiri quatuor pro cantandis horis Canonicis in choro, immò addit, quod vt plurimum excuſant etiam quatuor aut quinque reſidentes; cùm obligatio recitandi in Choro Regularibus non ſit ita ſtrictior ſicut beneficiariis Collegiatis. Aliqui verò quando Regulares eſſent quatuor, nullo modo à recitatione Horarum in Choro excuſant.

An Regulares vel Canonici ſeculares ſatisfaciant obligationi pſallendi in Choro, ſi canant in Sacriſtia, ex aliqua iuſta cauſa?

Reſol. XIII.

CAſus eſt practicabilis, v.g. propter aſperitatem brumalem, vel ſi in Eccleſia fabricetur, ſi Chorus ſit occupatus in aliquo ſpirituali miniſterio vt propter hebdomadam Sanctam, vel nouenam, & ſimilia. Et reſpondeo affirmatiuè: ſed difficultas eſt, ſi hoc licitum ſit fieri quando Sacriſtia non eſt coniuncta cum Eccleſia, & negatiuè reſpondet Bordonus *in Conſiliis Regularium reſ.* 30. *quæſt.* 17. *num.* 21. vbi ſic ait. Dixi, ſi ſolum communi muro Sacriſtia diuidatur ab Eccleſia, quia ſi inter ipſam, & Eccleſiam interlocentur aliqua alia, grauior eſt difficultas & puto non ſatisfacere, quia Choro non interſunt materialiter, neque moraliter, vnde Prælatus non videtur excuſari permittendo recitari horas Canonicas in loco diſtante ab Eccleſia per plures muros intermedios, immò & per vnicum, ſi non adeſt feneſtra in eo communi muro, ſeu porta ad Eccleſiam: vnde audio deciſum fuiſſe Romæ quoſdam Canonicos non potuiſſe ſatisfacere ſuæ obligationi in Sacriſtia, quæ non habebat feneſtram verſus Altare maius, quod ego intelligo, quando ibi officiantur ſine legitima cauſa, nam cum legitima cauſa cenſeo ſufficere feneſtram, vel portam Sacriſtiæ intra ambitum Eccleſiæ, maximè apud Regulares, qui non ita ſtrictè obligantur ad Chorum formalem. Ita Bordonus. Vnde ſi vera eſſet hæc opinio Patres noſtri Romæ degentes in Domo S. Andreæ non ſatisfacerent præcepto ſoluendi Horas, ſi illas canerent in Sacriſtia, quia eſt penitus diſiuncta ab Eccleſia, ſatisfacerent verò in Sacriſtia S. Sylueſtri.

Sed ex Bonacina, Caſtrus Palaus *tom.2. tract.7.diſputat.3.punct.4.num.2.* & alij, licèt aſſerant certum eſſe *ex cap.fin.diſt.92.& cap.1. de celebrat.Miſſ.* Horas Canonicas perſoluendas eſſe in Eccleſia, admittunt tamen ex neceſſitate poſſe in alio loco perſolui, & ſe nõ reſtringunt in Sacriſtia diſtante ab Eccleſia per plures muros, vel in alio Oratorio; quia officium in dictis locis recitando dirigitur ad Eccleſiam, & moraliter dicuntur canendo in dictis locis Religioſi, in Eccleſia canere; ſaluo tamen meliori iudicio.

An aliæ Religiones poſſint per communicationem gaudere priuilegio conceſſo Patribus Franciſcanis recitandi Officium Corporis Chriſti, ſingulis quintis Feriis extra Quadrageſimam & Aduentum non impeditis Feſto nouem lectionum?

Reſol. XIV.

IDem quæritur de Officio Conceptionis, & ſimilibus; Hoc dubium pertractat Pater Bordonus *in Conſiliis Regularium reſolut.* 30. *quæſt.* 22. *numer.* 26. & ſi ſtandum eſſet eius ſententiæ, eſſet ad illud affirmatiuè reſpondendum, ſic enim aſſerit. Officia conceſſa vni Religioni ſunt in duplici differentia, alia ſunt Beatorum illi Religioni, cui conceduntur propria, vt ſi concedatur Tertiariis in tota Religione officium Beati Pauli de Ambroſiis Confeſſoris Sacerdotis profeſſi eiuſdem Ordinis, Patroni Cropanæ Diœceſis, Catanzarij: vbi celebratur eius Officium, & huius generis

officia aliis Religionibus, quarum non fuit professor, non communicantur. Alia verò communia, & nulli propria, vt officium Sanctissimi nominis Iesv, Gabrielis Archangeli, &c. & horum Officia vni Religioni concessa, aliis Religionibus volentibus vti intelliguntur communicata. Ita Bordonus. Sed tu cogita.

An Vicarij Superiorum localium, & præsertim nostræ Religionis, possint eligere Confessarium, etiam præsente Superiore, extra Religionem?

Resol. XV.

GAudere solùm in absentia Superioris priuilegio cap. finalis de Pœnitent. tradidi cum aliquibus Doctoribus *in part.3.tractat.2. resol.1.* Sed nouissimè nominatim contra me affirmatiuam sententiam docet Pasqualigus *decis.103. numer.2.* quia præsente Superiore, sunt etiam ipsi verè Superiores.

Secundò, quia subrogatus in locum alterius fruitur iisdem priuilegiis, quibus ipse.

Sed his non obstant. ego iterum negatiuæ sententiæ adhæreo, & argumenta Pasqualigi procedunt absente Superiore; & quidē non video, quomodo potest admitti, quod præsente Superiore in nostra Religione Vicarius dicatur Prælatus exemptus Et vt verum fatear non parum liberales sumus cum nostris Vicariis, concedendo tantùm contra Pasqualigum auctoritatem eligendi Confessarium, absente Præposito, nam Bordonus *in Consiliis Regularium resol.34.numer.30.* docet dictos Vicarios, neque absente Superiore posse Confessarium eligere, & ad argumentum adductum à Pasqualigo, quod subrogatus in locum alterius gaudet priuilegiis subrogantis, respōdet, illud axioma habere locum quando quis propriè subrogatur in locum non existentis; & ita etiā in terminis casus nostri exponit hoc axioma Sylvester Casuitarum Princeps, *ver. Confessor. 1.n.8.* & contra sententiam Pasqualigi, præter Doctores à me *vbi suprà* citatos, vide Faustum *de Sacrament. Pœnit. lib.6. q.92.* vbi docet Superiorem licèt aliis præferatur, præsente priore non posse eligere sibi confessarium. Vide etiam Scropham *in qq. Regul. quæst.33. num.2.*

De quodam voto conditionali postea confirmato, an possit per Episcopum dispensari?

Resol. XVI.

N. Febri acuta correptus magno cum vitæ discrimine vouit ingredi determinatam Religionem, ad hoc vt pristinam recuperaret sanitatem; Quod votum postea sanitati restitutus confirmauit; Quærit modò supradictus vouēs an possit tale votum per Episcopum dispensari. Puto in supradicto voto posse Episcopum dispensare cùm nō sit votum absolutum Religionis, sed conditionale; Et licèt impleta conditione obligatio sit absoluta, tamen initium, origo, & radix dictæ obligationis fuit imperfecta voluntas pendens à futuro euentu, quæ semper in ipsa obligatione imbibita manet, & idem semper est verum dicere eam obligationem ortam esse ex consensu quodam imperfecto. Ergo poterit Episcopus dispensare. Et ita ego docui *in part.1. tract.11. resolut.54.* cum Sanchez, cui nunc addo Trullench *in Decalogum tom.1. lib.2. cap.2. dub.40. numer.5.* Villalobos *in summa tom.2. tract.34. difficult.26. numer.10.* Castrum Palaum *tom.3. tractat.15. disput.2. punct.12. numer.15.* Raphaëlem de la Torre *in 2.2. D. Thomæ, quæst.88. art.12. disp.3. numer.9.* Cælestinum *in Theol. Mor. tractat.5. cap.6. num.5.* & alios penes ipsos. Et hanc sententiam probabilem putant etiam aduersarij, vt Pontius *de Matrim. lib.8. cap.9. num.7.* Lessius *lib.2. cap.40. dub.18. numer.118. & sequent.* Layman *lib.4. tract.4. cap.8. numer.10.* Nec obstat quod post adimpletam conditionem confirmatum fuit votum, nam talis confirmatio cadit supra votum à principio non absolutum, sed conditionale; ergo dicendum est nullam maiorem obligationem addere secundum votum ad primum, nam secundum votum non fuit se adstringere ad maius vinculum, quàm in prima emissione voti astrictus erat. Ergo sicut prius votum non fuit votum absolutum Religionis, & ideo ab Episcopo dispensabile, ideo nihil addidit quoad hoc eius confirmatio.

Excusatur quædam conuentio Equitum Hierosolymitanorum à labe Simoniaca?

Resol. XVII.

SVpposita veritate facti satis in Discursu, & summario enarrata, assero ex multis rationibus Dominum de N. immunem esse à labe Simoniæ. Primò, quia Commendæ Religionis Meliuetanæ ferè semper non sunt materia Simoniæ; non enim debent inter beneficia Ecclesiastica annumerari, quia conferuntur titulo Laico, nam dantur in stipendium pro temporalibus seruitiis: ergo non sunt aliquid spirituale, sed tantùm temporalia quædam subsidia, & alimenta militaria, & ideo hanc sententiam tenent communiter Theologi, & præcipuè inter illos Suarez, Rodriquez, Ledesma, & Vega,

Vega, quos citat, & ſequitur Caſtrus Palaus *tom.3.tract.vltim.diſput.3.punct.13.numer.13.* quibus ego addo Filliucium *tom.3.tractat.45. cap.6.numer.4.* Aragonium *in 2.2. D.Thomæ quæſt.100.art.4.* Cæleſtinum *in Compend.Theolog.Moral.tract.7.cap.5.quæſt.9.* Villalobos *in ſumma tom.2.tractat.37.difficult.14.numer.2. iuncto numer.3. in fine.* Lezzanam *in ſumma Quæſtion.Regul.tom.2.cap.5.numer.26.* Bonacinam *tom.1.diſput.1. de Simonia quæſtione 4. numer.25.*

Nec valet dicere, quod Sacra Rota olim contrariam ſententiam tenuit coram Puteo *lib.1.deciſ.282.* & coram Mantica *deciſ.68.* & ex illa poſtea Pariſius *de confiden.quæſt.17.* Garſias *de benefic.tom.1.part.1.cap.4.num.1.* Molfeſius *in ſumma tom.1.tract.6.cap.2.numer.29.* Sanchez *in opuſc.tom.1.lib.2.cap.2.dub.24.n.8.* & alij penes ipſos. Non inquam valet hoc dicere; nam licet penes me authoritas Sacræ Rotæ ſit maxima, tamen ratio, per quam ſtatuit dictas Commendas eſſe beneficia, mihi non placet; aſſerit enim dictos milites eſſe Religioſos, & dictæ Commendæ non dantur niſi Religioſis profeſſis, & ideo videntur annexæ ſtatui Religioſo, quem conſtat eſſe ſpiritualem. Sed reſpondeo cum Villalobos, & Aragonio, huiuſmodi Religiones, quamuis ad diuinum cultum vltimatè ordinẽtur, proprius tamen finis earum inſtituti, eſt quid temporale, ſcilicet malitia: & non vltimi, ſed proximi finis eſt habenda ratio. Ergo, &c. vel reſpondeo cum Suarez, & aliis Theologis vbi ſuprà huiuſmodi Commendas non tradi Religioſis ob profeſſionem, tanquam ob titulum, ſed tantùm ob conditionem ſine qua non, conferuntur. Pontifex enim non vult illas Commendas conferri, niſi Profeſſis; conſequenter in recepturo huiuſmodi Commendas requiritur profeſſio, vt ſit habilis ad eas recipiendas: non tamen hinc ſequitur huiuſmodi Commendas eſſe aliquid ſpirituale; ſicut ſi Pontifex præciperet bona aliqua temporalia diſtribui inter Religioſos non ob id illa bona eſſent ſpiritualia, ſeu annexa titulo ſpirituali; & ideo penſiones non efficiuntur ſpirituales eò quòd ſupponant primam tonſuram, ſi nullam ſecum afferant ſpiritualem obligationem; Nec talis exiſtimanda eſt obligatio, quam habent dicti Milites recitandi aliquas preces: hic autem eſt titulus ſpiritualis: ergo huiuſmodi Commendæ conferuntur titulo ſpirituali. Nam reſpondeo illam precum obligationem non oriri ex Commenda, ſed ex Profeſſione, & Regula: ſicut Laici aliquarum Religionum obligantur ad priuatas quaſdam preces; vnde fructus Commendæ non ſunt reuera ſtipendia pro tali diuino officio, ſed pro temporali miniſterio Militiæ; quam quidem Militiam eſſe opus temporale pretio æſtimabile dicendum eſt, quod æſtimationem ſuam non amittit, etiam ſi fiat ex voto, & referatur ad cultum Dei, vt fuſius explicat Suarez *numer.8.* & alij *vbi ſuprà*, qui etiam addunt non obſtare, quod dicti Commendatarij aliquando habeant ius præſentandi in Eccleſiis ſuis aliquem Clericum ſui ordinis, vt beneficium in tali Eccleſia obtineat, quod totum ſpirituale eſſe videtur: nam reſpondent illud ſe habere per modum iuriſpatronatus, quod antecedenter eſt annexum beneficio talis Eccleſiæ, & quaſi ineſt Commendæ temporali tanquam fundamento, & tranſit cum ipſa Commenda: ſi verò inſtabis, Suarez, & alios citatos Doctores loqui de Commendis Equitum Diui Iacobi, &c. & non Commendis Equitum Diui Ioannis, inter quos, vt tenet Molfeſius *loco citato*, & nouiſſimè Fagundez *de iuſtit.lib.5.cap.20.num.11.* eſt magna differentia: nam iſti ſunt verè Religioſi, illi autem non. Reſpondeo Equites Diui Iacobi ex communiori ſententia eſſe verè Religioſos, vt ego ſatis firmaui *in part.5.tract.2. reſolut.40.& 72.tractat.6.reſolut.23.& part.3. tract.2.reſol.30.* & me citato docent nouiſſimè Amaia *in Codicem lib.10.titul.39.numer.15.* Machin. *in reſol.pro iuris ordin.milit.art.2.n.7.* & Sperellus *deciſ.2.num58.* vbi plena manu, & ad ſatietatem adducunt Doctores hanc ſententiam tenentes, & dato & non conceſſo, quod dicti Equites non ſint verè Religioſi, tamen in ordine ad committendam Simoniam hoc nihil obſtaret: nam vt rectè obſeruat Suarez *loco citato num.6.* ſatis eſſet, quod eo modo, quo ſunt Religioſi, ſpirituale aliquid habeant, & inuendibile, cui videntur annexæ eorum Commendæ, & tamen hoc non obſtante, vt probatum eſt, ſupra citati Doctores conſtanter aſſerunt Commendas dictorum Equitum non eſſe materiam Simoniæ: ergo, & idem dicendum eſt de Commendis Equitum D.Ioannis, cum in vtriſque eadem militet ratio, & ideo hanc opinionem firmauit Summus Pontifex Iulius II. in Bulla dat. Romæ apud S.Petrum anno 1505.Kalend.Iulij Pontificatus ſui anno 2. vbi clarè aſſerit Prioratus Præceptorias, &c. Religionis Meliuetanæ non eſſe beneficia; Et Pius II. in alia Bulla, anno 1460.Kalend Martij idem etiam aſſeruit. Vnde bona venia Canoniſtarum, quos ego ſæpè libenter ſequor, circa hanc quæſtionem, potius Theologis adhærendum eſſe puto; & licèt ex illis contrarium aſſerat Aprius *tom.1.lib.13. cap.6.quæſt.2.* ego ad firmandam noſtram ſententiam adducam ex Canoniſtis Ioannem Quintinum *in Repetit. ad cap. de multa de Præbend.num.8.& à num.163.ad num.165.* vbi in ſpecie docet Præceptores vel Commendatarios Diui Ioannis non eſſe Beneficiarios, nec

Beneficium habere, sed administrationem, & officium; quod etiam ex Iurisconsulto firmat Martinus de Vilar *de Patronatu Calatagud. part.4.D.1.numer.10.*& Cabedo *de Patron.Regiæ Corlußit cap.15. à numer.15.* docentes Commendas, & Præceptorias Ordinum Militarium non esse beneficia: Ergo non esse materiam Simoniæ dicendum est. Itaque circa præsentem quæstionem cum duæ adsint opiniones, nescio quare non sit amplectenda illa quæ fauet reo, cum omnia iura clament in dubiis pro reo. Et ita in terminis tenet Coratius *in tract.de Comm.opin.lib.2.tit.9.cas.22.n.168.* Garonus *de Priuileg. Fisci lib.4. tit.7.cap.4.numero 11.& 12.* Imo Doctores asserunt in criminalibus esse amplectendam opinionem probabilem, quæ fauet reo, relicta probabiliori. Ita Villalobos *in summa tom.1.tract.1.difficult.15. numer.3.& 4.* Emanuel de Moure *opusc.1.de Ensal.& Incan.sent.1.cap.1.numer.25.* Metella *tom.1.disput.3.cap.4.num.181.* Salas *in part.2. D.Thomæ tract.8.disp. tertia, sent,12. num.115.* Palaus *tom.1.disput.punct.11.num.4.*& alij.

Probatur secundò nostra sententia, dato & non concesso Commendas Militares esse materiam Simoniæ: tamen in nostro casu Simonia non adesse dicendum est. Nam vt obseruat Pater Suarez *de Relig. tom.1.lib.1.c.48.numero 3.* aliquando ratione consuetudinis exactiones temporalium pro spiritualibus non sunt tanquam Simoniacæ damnandæ, quod confirmat ex Concilio Trident. *sess.24.cap.14.de re format.* vbi supponitur aliquas consuetudines huiusmodi esse prauas, & alias pias: & ideo præcipit examinari, & discerni, vt piæ retineantur, & aliæ auferantur: Ergo infert Pater Suarez, sunt aliquæ consuetudines, quæ possunt hanc exactionem honestare. Et ideò Ioannes Vvigers *de instit. & iur. tract.7. c.4.dub.8. numer.45.dub.6. numer.47. dub.10. numer.56.* Layman *lib.4.tract.10.cap.vlt.D.5.numer.46.* Lessius *lib.2. cap.35. dub 9. numer.58. dub.10. numer.62.dub.12.numer.70.*& alij non improbant aliquas consuetudines particulares exigendi pecuniam in materia spirituali, & apertè docet D.Thomas *in 2.2.quæst.100.art.2.ad 4.* Hoc igitur suppositio sic argumentor; Aliquæ sunt consuetudines, vt probatum est quæ in materia accipiendi aliquid pro spiritualibus ex iusta causa possunt cohonestari: sed talis videtur consuetudo de qua loquimur, ergo non est improbanda; Probo minorem; nam talis consuetudo faciendi similes concordias, vt habetur in Discursu; fuit in Religione Hierosolymitana introducta pro æqualitate inter dignitates inducenda, & ob bonum pacis, ad euitandas rixas, & contentiones cum periculo vitæ, quæ oriri poterant inter Equites; cum vnusquisque antecellere meritis, & seruitiis alios existimaret; ergò non videtur improbanda: maximè quod dictæ concordiæ vt plurimum (& factum est in casu nostro) efficiuntur cum licentia magni Magistri, qui non solùm iurisdictionem ordinariam habet in tota Religione, sed etiam facultatem super dictas Commendas pensiones imponendi, reseruandi, easque cum Commendis ipsis permutandi, vt supponitur in Discursu, & ex Bullis Pij IV. & Sixti V. determinauit Sacra Rota in Meliuitana pensionis die 29. Maij 1637. coram Ghisserio. Ergo conuentionem, de qua loquimur, vtpote ortam ex iusta causa, & authorizatam à facultate habita à magno Magistro, Simoniacam minimè esse dicendum, videtur ex his, quæ asserunt Doctores: Et primò quia licèt Episcopus nequeat pensionem reseruare, ex causa tamen iusta, maximè pro bono pacis, potest illam imponere, vt latè probat Abbas *in cap. conquerente numer.5. de Cleric.non residen.* Felinus *in cap. ad audientiam el 2.numer.2.de rescript.* Nauarrus *consil.4.numer.2.de Simonia.* Gigas *de pensionibus quæst.6. numer.2.* Caccialupus *de pensionibus quæst.4.num.4.*& alij.

Secundò asserunt aliqui Doctores non esse Simoniam interueniente auctoritate Prælati, quando beneficia sunt inæqualia in fructibus temporalibus, per pecuniam inæqualitatem resarcire, nullo tamen modo intendendo dare pretium pro spirituali titulo: nam per intentionem istam, fieri potest, vt pecunia detur pro temporali, & non pro spirituali; & ita tenet Caietanus *in 2.2.quæst.100.art.4.* Lessius *lib.2. cap.35. dub.17. num.101.* Sotus *de iustit. lib.9. quæst.7.art.2.* Sylvester *verb.permutatio 2.quæstione 6.* Angelus *eodem verbo num.6.* Tabiena *verb.beneficium 3.num.25.*& alij. Quod probatur *ex cap. ad quæstionis deter. permut.* & Clemens III. respondit Ecclesias Parrochiales permutari posse auctoritate Episcopi, ita vt si possessiones vnius abundantiores sint, excessus pecunia compensetur. Confirmantur supradicta ex opinione aliorum Doctorum asserentium, quod ex consensu Ordinarij possit inæqualitas fructuum spiritualium per impositionem pensionis compensari; vt verbi gratia, est permutatio facienda de beneficio tenui cum pingui, licitum est ex ordinarij consensu imponi beneficio pinguiori aliquam pensionem, & sic permutationem concludi. Ita Nauarrus *consil.43.de Simonia num.4.* quem sequitur Nicolaus Delfinas *de Iurepatronat.lib.2.quæst.28. num.161.* & Gonzalez *in Regul.8. Cancellariæ Gloss.5.D.5.num.27.& sequent.* cum aliis penes ipsum. Cùm igitur adsit consuetudo ex iusta causa introducta faciendi similes concordias in Religione Hierosolymitana, & interueniente etiam facultate, authoritate, & consensu magni Magistri, relinquo considerandum

ex

ex ſupradictis an ſit concordia de N. tanquam Simoniaca damnanda, & improbanda.

Probatur tertiò, concordiam ſupradictam non eſſe Simoniacam; quia etiam ante ius quæſitum licitum eſt vexationem redimere ab iis, qui obeſſe poſſunt ad conſequendum beneficium, non autem prodeſſe, vt ex communi Theologorum ſententia docent Leſſius *lib. 2. cap. 35. dub. 18. num. 108.* Malderus *de iuſtit. tract. 9. cap. 3. dub. 17.* Siluius *in reſol. variis ver. Simonia 2. concluſ. 1.* Filliucius *tom. 3. tract. 45. cap. 11. numer. 6. & 7.* Baſſæus *in Flor. Theol. Pract. ver. Simonia 5. num. 5.* & Suarez *de Relig. tom. 1. lib. 4. cap. 50. numer. 23.* quia hoc non eſt emere rem ſpiritualem, ſed remouere iniuſta impedimenta. Quod ita verum eſt vt aliqui exiſtiment in tali caſu non ſolum ad redimendam vexationem pecuniam dari poſſe iis, qui tantum obeſſe; ſed etiam iis, qui prodeſſe poſſunt, videlicet Electoribus. Et ideo ſi aliquis inter dignos ſit dignior, & Elector iniuſtè neget beneficium, poterit pecuniam offerre ſub onere, vt eligatur, quia non in pretium electionis pecunia offertur, ſed in remotionem maioris peccati, quod intendit Elector committere eligendo dignum, prætermiſſo digniori. Item quia talis habet ius quæſitum, ne in tali concurſu alius præferatur: ergo pecunia non acquirit ius, ſed defendit habitum. Et ita hanc ſententiam mordicus ſuſtinet Sapientiſſimus Pater Hurtado de Mendoza *de fide volum. 1. diſput. at. 173. ſect. 17. §. 234.* & Caſtrus Palaus *tom. 3. tract. vlt. diſput. 3. punct. 20. num. 4.* Sed quicquid ſit de hac doctrina in noſtro caſu Dominus de N. *ex ſtat. 5. de elect.* habebat ius acquiſitum ad obtinendas omnes dignitates ſuæ Religionis, & ad illas ius certum habere à peritis conſultus fuerat; Ergo licitè ad redimendam vexationem potuit pecuniam offerre non iis qui prodeſſe poterant, ſed obeſſe: ergo nullam in tali concordia labem Simoniacæ prauitatis adeſſe manifeſtè dicendum erit. Confirmantur ſupradicta à fortiori ex quibuſdam opinionibus P. Paſqualigi, qui *in deciſione 248.* quærit an ſi vnus ex concurrentibus det alteri pecuniam, vt à concurſu deſiſtat ob impedimentum tollendum, committat Simoniam. Et negatiuè reſpõdet. Item *in deciſ. 249.* quærit, an pactum cum alio quod non concurrat in ordine ad hanc electionem, & ego non concurram ſecum ad ſubſequentem, licitum ſit. Et in affirmatiuam partem inclinat, quæ quidem omnia mirificè faciunt ad excuſandum Dominum de N. vt in conuentione de qua loquimur non incurrerit in labem Simoniacam.

Sed tandem quicquid ſit de dictis opinionibus P. Paſqualigi ad defenſionem Domini de N. non deferam hìc per extenſum apponere verba Franciſci Zypæi in ſuis eruditis Conſultationibus Canonicis nouiſſimè impreſſis *lib. 3. tit. de Iurepatronatus conſultat. 4. num. 6.* vbi ſic aſſerit. Sed & illud, quod A, & B, iuramentum afferunt intentionem ſuam procul abfuiſſe à Simoniæ labe: quodque vterque vitæ hactenus inculpatæ fuerint nobiles, Sacerdotes: quod in tota alioquin actione palam proceſſerint vſi conſilio Secretarij, Nuncij Apoſtolici, & Notarij in eiuſmodi praxi admodum periti, aliorúmque: atque licèt etiam is inficiatur, qui non intelligit ſe illicitum quid admittere *cap. per tuas 37. 10. de Simon.* tamen traditum eſt auctoritatem viri alicuius docti excuſare à culpa, & pœna; Nauarrus *conſil. 29. num. 3. leg. cum pater. §. Titio de legat. 2. Gloſſ. finalis in fine cap. ad audientiam de is, qui vi, aut met.* Vvames *conſil. 561. num. 5.* vbi ex Petro de Palud. docet, ſi quid ad Simoniam deeſt quippe ſtudioſa, ac deprauata voluntas; actúſque agentium non operantur, vltra eorum intentionem. Hæc omnia Zypæus *vbi ſuprà* quæ quidem mirificè faciunt pro caſu noſtro, in quo Dominus de N. in iis concordiis initis palam proceſſit, & non ſolùm cum conſilio peritorum: ſed etiam cum licentia magni Magiſtri.

Vnde ex his, & aliis rationibus ſuperiùs appoſitis ſequitur Dominum de N. ab incurſu Simoniacę labis omninò liberandum, eiuſque electionem validam declarandam eſſe. Et quidem ſi in dubio nemo cenſendus eſt Simoniacus, cum in materia Simoniæ probationes debeant eſſe claræ, & concludentes, vt determinauit Sacra Rota in vna Vaſienſ. Prioratus die 27. Maij, anno 1600. coram Seraphino *tom. 2. deciſ. 1359. num. 3.* & in Ciuitat. Plebis prætenſæ Simoniæ die 12. Ianuarij 1620. coram Buratto *tom. 2. deciſ. 445. num. 6.* & ibi amiciſſimus Ferentillius, vt diligenter ſolet, plures alias Sac. Rotæ deciſiones adducit, quibus adde adductas à Farinacio *poſt conſ. 75. lib. 1.* Ideo miror, quomodo poſſint Aduerſarij prætendere electionem dicti Domini de N. Simoniacam declarandam eſſe, cum, vt diximus, ex tot rationibus, & Doctoribus ſuperiùs adductis ab omni prauitate Simoniaca liberam eſſe manifeſtè appareat; Et ita ego ſentio.

Notandum eſt tamen quòd poſt hæc ſcripta inueni amiciſſimum Alexandrum Sperellum *deciſ. 2. numer. 101.* docere Commendas Equitum D. Iacobi Alcantaræ & Calatrauæ eſſe beneficia Eccleſiaſtica, & materiam Simoniæ, ſed contra ipſum vide non ſolùm Doctores citatos in principio huius Reſolutionis, ſed etiam nouiſſimè Stephanum Fagundez *de iuſt. & contract. lib. 5. cap. 20. numer. 10.* qui etiam *num. 9.* me citato tenet licitum eſſe abſque vllo peccato pretium dare alicui, vt te

faciat aſcribere inter milites horum Ordinum, quod vltimum eſt valdè notandum, quia in praxi quotidianum.

Et tandem ad confirmationem ſupradictorum non deſinam hîc adnotare, quòd poſt hæc ſcripta, & Romæ cum multis communicata, peruenit ad manus meas Votum R.P. Franciſci Bardi ex inclita Societate IESV præſtantiſſimi Theologi in quo latè, & doctè firmat vt plurimum Commendas Equitum Melitenſium non eſſe beneficia Eccleſiaſtica, & per conſequens non eſſe materiam Simoniæ, & ſupradictum Votum fuit etiam ſubſcriptum à Patribus Alexandro Neuola, Cæſare del Boſco, Franciſco del Bone, Ioſepho de Auguſtino, Martino Prates, & aliis viris doctis eiuſdem Societatis.

An materia & forma Ordinum, fuerint inſtituta à Chriſto Domino?

RESOL. XVIII.

AD hanc ſatis difficilem quæſtionem ita reſpondet Ioannes Præpoſitus *in 3. part. D. Thomæ, quæſt. vnic. de Sacram. Ordinis dub. 10. numer.* 109. Ex hactenus dictis de materia & forma ordinationis, & diuerſitate in Eccleſia Romana, & Græca patêre, quàm ſit probabile Chriſtum non inſtituiſſe Ordinum materiam, & formam in particulari, ſed ſolùm in genere, monendo ſcilicet, vt Ordines conferrentur per aliquod ſymbolum ſenſibile, quo ſignificaretur eorum poteſtati, atque adeò relictum eſſe Eccleſiæ determinare materiam, & formam, dummodo per illa ſignificetur poteſtas, quæ in ordine confertur, & ita cenſet Ruardus §. *de materia, citato.* Arcudius *lib. 6. cap. 4. §. itaque credibile.* Fornarius, *cap. 2. de Ordine* & plures viri doctiſſimi, quos hac de re Romæ conſului: tenuerũt etiam aliqui Louuanij: idem cenſet ſaltem reſpectu Apoſtolorum Bellar. *cap. 9. citato, in fine.* Verùm probabilitas iſtius ſententiæ etiam ſine hac reſtrictione patet ex modo, quo ordines apud Græcos conferuntur Quem modum Romana Eccleſia non reuocat in dubium, vt conſtat.

Vnde cenſeo, quòd licèt hactenus dicta de materia, & forma ſingulorum adiuncta videãtur probabiliora, ſi ſpectetur vſus, qui modò ſeruatur in Eccleſia Latina, (ita vt Ordo aliter collatus in Eccleſia Latina eſſet nullus, illa cõſtituente determinationem materiæ & formæ, quæ iam eſt in vſu) aliter tamen collatus poteſt ſubſiſtere, ſi videlicet Eccleſia alio modo materiam & formam determinaret. Quemadmodum ſubſiſtit ordinatio Græcorum prædicto modo facta, & fortè ſubſtitit ordinatio Diaconorum facta modo relato à Durando.

Nec dictis repugnat Trid. *ſeſſ. 21. cap. 2.* non enim vult Eccleſiam nihil poſſe circa determinationem materiæ Sacramentorum; ſed ſolùm vult contra hæreticos quod Eccleſia poſſit præſcribere, vt Euchariſtia ſub vna ſpecie ſumatur, cùm in eo non tollat vſum Sacramenti, & eius ſubſtantiam. Quæ ſubſtantia non poteſt dici tolli, ſi Eccleſia pro poteſtate ſibi conceſſa variè determinet materiam, & formam ordinationis. Hæc omnia Præpoſitus, quæ quidem viris doctis maturanda relinquo; mihi etenim non plurimum arrident.

An qui in Ordinatione Sacerdotij tetigit tantùm Calicem, & non patenam, validè ordinatus fuerit?

RESOL. XIX.

CAſus in praxi accidit, & de illo ego interrogatus fui à quodam Illuſtriſſimo Antiſtite, & affirmatiuè reſpondi: Et ita hanc ſententiam tenet nouiſſimè Ioannes Petit *in Theologia Sacramentali, part. 2. tract. 7. lect. 95.* vbi ſic ait. Communis ſententia eſt, contactum materiæ eſſe de eſſentia; quia in quolibet Sacramento habente materiam, neceſſe eſt, vt ſuſcipiens contingat illam, vt patet in Baptiſmo & aliis. Tenetur ergo ordinandus Sacerdos, tangere calicem & patenam, ſaltem ex neceſſitate præcepti; quia hoc expreſsè in rituali præſcribitur: quia tamen is qui tangit calicem, ſecundùm communem vſum videtur tangere etiam patenam ei impoſitam, eſt ſatis probabile, hũc contactum ad valorem Sacramenti ſufficere, & contactum patenæ tantùm ad maiorem ſecuritatem exigi, Ita Petit; cui etiam adde Stephanum Bauny, *in Theolog. Morali, part. 1. tract. 7. quæſt. 12.* vbi ita aſſerit. Qui in Sacerdotem ordinatur tenetur neceſſitate præcepti tangere calicem & patenam cui ſuperpoſita eſt hoſtia. An autem immediatus eſſe hic contactus debeat, diſputant Auctores. Probabilis eſt opinio mediatum ſufficere ſaltem reſpectu patenæ, quia ſecundum communem vſum, tangi cenſetur patena, quando calix tangitur, & proinde ſufficit calicis ſolius contactus ad valorem Sacramenti. Ita ille. Verùm quia hoc certò non conſtat, & eſt omnis in Sacramentis quærenda ſecuritas, curandum eſt, vt tam calix, quàm patena immediatè tangatur, grauitérque proinde peccaturum, qui ſecus faceret cum aduertentia.

***

An

An Regulares ſint ab Epiſcopis examinandi, ſi munus prædicationis exercere velint in alienis Eccleſiis?

Resol. XX.

PRo negatiua ſententia *in* 3. *part. tract.* 2. *reſolut.* 111. adduxi Mirandam, & Rodriquez quibus nunc addo Cyprianum Crouſers *in Regul. S. Franciſci, cap.* 9. *lect.* 1. vbi probat ex Concilio Tridentino, *ſeſſ.* 5. *cap.* 2. Quod tam examen quàm approbatio Prædicatorum regularium, ab vniuerſitate Epiſcoporum ibidem congregatorum, non committitur Epiſcopo loci, ſed Superioribus Ordinis quibuſlibet reſpectu ſuorum: nec, vt regulares prædicare poſſint in Eccleſiis Diœceſanorum, præter examen, & approbationem Superiorum, examen aut approbationem ipſius Diœceſani requirit: ſed ſolam eiuſdem licentiam, quam gratis concedere iubetur. Quapropter, ſicut fratres non tenentur ſe ſubiicere examini Epiſcopi, neque etiam Epiſcopus iure id exigere poteſt à fratribus, & contra diſpoſitionem Concilij Trident. facit, ſi tantùm, quia fratres nolunt ſe eius examini ſubiicere, non vult eis dare licentiam prædicandi in ſua Diœceſi: ſicut: iniquè ageret Parochus, qui nollet illos, qui ad prædicandum admiſſi ſunt ab Epiſcopo, prædicare in ſua Parochia ſine ſua licentia ſpeciali; Quod ſi quærant Ordinarij, quo priuilegio prædicatores mendicantium exempti ſint ab eorum examine? Reſpondetur, eſſe exemptos iure Concilij Trid. cui ſubſcripſerunt omnes Epiſcopi Catholici: vbi verò Concil. Trident. non eſt receptum, prædicatores Ordinum mendicantium, ab Ordinariorum examine ſunt exempti, *per Clement. Dudum de ſepult.* Ita Crouſers Et nouiſſimè hanc ſententiam docet etiam Ludouicus Cellotius *de Hierarchia, lib.* 5. *cap.* 22. vbi etiam docet pro leui, & temporaria prædicatione eſſe in arbitrio Parochi admittere Regulares ad concionandum ſine licentia Epiſcopi, nam Concilium loquitur de diuturna, & ordinaria prædicatione. Idem etiam in fauorem Regularium tenet Henriquez, *lib.* 10. *cap.* 23. *in Gloſſa, littera L.* Alter Rodriquez *in Compen. Q. Q. Regul. reſolut* 112. *numer. in fine.* Campanili *in Diuer. iur. Can. rubr.* 12. *cap.* 13. *num.* 20. quos citat Barboſa *vbi infrà*; Vide etiam Laurentium de Peyrinis *in Priuileg. Minim. tom.* 3. *cap.* 2. *numer.* 11.

Verùm licèt me citato hanc ſententiam teneat etiam Franciſcus Bordonus *in Conſiliis Regularium reſolut.* 7. *num.* 16. tamen *num.* 17. obſeruat, vt ego vbi ſuprà obſeruaui, praxim eſſe in contrarium, & ita declaraſſe Sacram Congregationem die 22. Ianuarij 1628. aſſerentem poſſe Epiſcopum examinare Regulares prædicare volentes in Eccleſiis, quæ non ſunt ſuorum Ordinum. Et de hac declaratione teſtatur etiam Barboſa in Concil. Trid. *ſeſſ.* 5. *cap.* 2, *num.* 20. Vnde ſuppoſito quod ſit vera, non eſt ab ea recedendum.

An ſi Epiſcopus omittat aliquam cæremoniam appoſitam in Pontificali pro benedictione Chriſmatis, dicatur hoc non obſtante Chriſma benedictum?

Resol. XXI.

SVppono quòd licèt aliqua benedictio in confuſo requiratur ex Chriſti inſtitutione vt Chriſma ſit debita materia Sacramenti Confirmationis & Extremæ-vnctionis, nulla tamen in particulari ſit ab eo determinata: ſed modus benedictionis Eccleſiæ ſit relictus, vnde is modus ſufficit pro validitate Sacramenti, quem deſignat Eccleſia, qui pro temporum & regionum varietate poteſt eſſe alius, atque alius, & fieri poteſt vt benedictio vno tempore ſufficiens non ſufficiat alio, Pontifice prohibente, & irritante talem benedictionis modum. Hoc ſuppoſito quæritur an ſi aliquid in Rituali poſitum pro benedictione Chriſmatis Epiſcopus omiſerit, Chriſma deſinit eſſe benedictum. Reſpondeo more meo breuiter, & reſolutoriè, non propterea Chriſma non cenſeri benedictum quòd Epiſcopus fortè aliquid in Rituali poſitum omiſerit: quia Eccleſia non ita videtur requirere, vt omnia dicantur vel ſeruentur quæ ſunt præſcripta; vt benedictio reddatur irrita ſi quid fortè omittatur. Non videtur igitur probabile Eccleſiam de facto velle omnes ritus confectionis Chriſmatis eſſe eſſentiales: quia aliàs, ſi quis per aliquam diſtractionem, quod in tam multis ritibus facile poſſet accidere, aliquid omitteret, inualidè Chriſma conficeret, & conſequenter per illud inualidè confirmaret, quod eſſet valde incommodum, nec Eccleſia poteſt cenſeri hoc velle. Itaque cùm non poſſit diſcerni in benedictione Chriſmatis, quæ verba aut ritus ſint eſſentialia, quæ non; cùm non ſit maior ratio de his, quàm de illis; obſeruatio totius tantùm videtur ex præcepto Eccleſiæ atque ita validè etiamſi illicitè alio ritu conſecraretur, dummodo fieret ſufficiens olei & Balſami commiſtio, & Spiritus ſancti inuocatio. Et ita hæc omnia docet Ioannes Præpoſitus *in* 3. *part. D. Thomæ quæſt.* 72. *art.* 3. *dub.* 1. *num.* 21. Coninch *de Sacrament. quæſt.* 72. *art.* 3. *dub.* 1. *concluſ.* 4. *num.* 47. Suarez *tom.* 3. *diſput.* 33. *ſect.* 1.

sect. 1. §. *Restat verò.* Filliucius *tom.* 1. *tract.* 3. *cap.* 12. *num.* 12. & alij, quibus ego etiam calculum meum adiungo,

An sit valida ordinatio si porrecta patena cum hostia vinum intra calicem ex incuria non apponatur?

Resol. XXII.

DE hoc casu his diebus à quodam Episcopo interrogatus fui, & respondet affirmatiuè nouissima Instructio Hispalensis pro Ordinandis, *part.* 5. §. 6. *num.* 6. vbi sic habetur. [Si le entregara el Caliz solo con el vino, ò sola la Patena con el pan, era bastante materia? R. Que si, porque con qualquiera de estas cosas se daua entera potestad de consagrar el cuerpo, y sangue, que esta no se da dauidida, que el que puede la vna, pueda la otra. Y vemos que el Pontifice Innocensio VIII. dispenso con algunas naciones, adonde no se podia lleuar, ò conseruar el vino, que celebrassen solo con la consagracion de la Ostia; y assi no es de essencia del sagrificio la de ambas especies. Sic Henriq. supr. Pero pecaria mortalmente el que solo consagrara en vna, y el que se ordinasse malicioſamente con vna sola.] Sic ibi, & hanc sententiam docet etiam ex Henriquez Tiberius *in instruct. pro ordin. cap.* 3. *quæst.* 22. quibus adde Doctores quos ego citaui *in part.* 3. *tractat.* 4. *resol.* 186. vbi quia hæc sententia est probabilis illam sequutus sum.

Sed postea *in part.* 4. *tract.* 4. *resol.* 119. negatiuæ sententiæ tanquam probabiliori adhæsi, & nunc etiam adhæreo. Primò quia id apertè repugnat Concilio Florentino requirenti traditionem vtriusque materiæ, scilicet panis, & vini.

Confir. forma non tantùm respicit alterutram partem materiæ, sed vtramque ex æquo ergo vtraque ex æquo per modum materiæ requiritur ad valorem ordinationis. Adde quòd patena cum pane, & calix cum vino non tradantur diuisim, sed simul, ergo signum est neutram partem sufficere etiam ad partialis Sacramenti confectionem, & proinde, si vnica pars tradatur nullo modo confici Sacramentum.

Consequentia probatur, videmus in omnibus aliis, quod quando Sacramentum saltem partialiter poni potest, partiali materiæ respondeat forma partialis distincta à forma partiali alterius, vt patet in vnctionibus, item in consecratione speciei panis, & consecratione speciei vini; cùm ergo nihil simile hîc videamus, & aliunde non appareat sufficiens fundamentum asserendi alteram partem posse omitti salua Sacramenti substantia, non est verisimile eam omitti posse.

Secundò non videtur vllo modo probabile ita institutam ordinationem Sacerdotis, vt per eam possit conferri potestas ad conficiendum corpus, & non ad conficiendum sanguinem; vel ergo dicendum est necessariò requiri traditionem panis, & vini, vel per traditionem vnius partis conferri potestatem conficiendi Sacramẽtum perfectum: posterius autem non videtur admittendum, quia traditio vnius partis per modum materiæ solùm designat potestatem consecrandi hanc partem.

Antecedens argumenti probatur, quia non videtur posse subsistere potestas collata iure diuino, quæ, etiam sistendo intra limites illius iuris, nunquam possit exire in actum sine peccato; iure autem diuino nemo potest, saltem secluſa Pontificis dispensatione, sine peccato vnquam consecrare vnicam speciem.

Confir. forma ordinationis Sacordotis significat dari potestatem offerẽdi sacrificiũ eo modo, quo in Ecclesia cõmuniter offerri solet, illud autem est perfectum, nec datur Sacerdos qui non possit vtramque speciem consecrare. Quamuis ergo consecratio vnius speciei subsistat sine consecratione alterius, non tamen subsistit ordinatio, per quam videtur solùm dari potestas ad consecrandum vnam speciem, & non aliam. Et ideo hanc sententiam præter Doctores à me vbi suprà *in resolut.* 119. adductos tenet nouissimè me citato Raphaël Auersa *de Sacrament. Ordinis quæst.* 2. *sect.* 8. & Stephanus Bauny *in Theolog. Moral. part.* 1. *tract.* 7. *quæst.* 13. *dub.* 1. Verùm stantibus supradictis opinionibus, quid faciendum in praxi quando casus in facti contingentia accideret. Respondet Bauny, Auersa, & alij, quod si quando fuisset aliquis ordinatus Sacerdos per traditionem vnius tantùm speciei, vt pote si non fuisset appositum vinum in Calice, deberet omnino ex integro repeti ordinatio saltem sub conditione. Et ita ego sentio.

Quæ causa requiratur ad dispensandum in instertitiis pro Sacerdotio assumendo?

Resol. XXIII.

REspondeo, vtilitas vel necessitas Ecclesię, sed ego adnotaui aliqua quo ad hoc *in part.* 4. *tract.* 4. *resolut.* 209. nunc verò non deseram apponere verba Ioannis Baptistæ Tiberij Societatis IESV, quia Codex non ampliùs inuenitur, sic igitur asserit *in instruct. pro Ordinandis cap.* 8. *quæst.* 3. vbi sic ait. Quamuis Sorbo *ex S. Antonino* 3. *part.* 1. 14. *cap.* 16. §. 18. necessita

neceſſitatem Eccleſiæ dicat eſſe, cum non ſunt alij, qui ordinentur, & Eccleſia indiget Ordinatis; Vtilitatem cum, etſi ſint alij, Eccleſia tamen indiget. Hic tamen videtur nimius rigor; & S. Antonius loquitur de cauſa ſufficiente ad cogendos clericos ad Ordines ſumendos: Minor autem ſufficit ad diſpenſandum, Quare hoc iudicium arbitrio Epiſcopi remittendum eſt. Neque enim requiritur neceſſitas extraordinaria, aut publica, vt etiam notauit Barboſa 2. *part. allegat.* 18. *num.* 5. ſed etiam eminens doctrina; vel morum probitas, & alia Ordinandi merita ſufficere videntur, ſpectat enim ad Eccleſiæ vtilitatem, & neceſſitatem, vt eorum ratio habeatur, quibus ipſa eget, vt ait Vaſquez citandus.

Immò valdè probabile exiſtimo particulam, *ac*, quæ habetur *in cap.* 14. ſumendam eſſe diſiunctiuè, non copulatiuè; cum enim in aliis diſpenſationibus etiam maioris momenti, ſæpè ſufficiat Eccleſiæ vtilitas; immo, & ipſius diſpenſati, non apparet cur hîc non ſufficiat. Aut certè verbum neceſſitas, latè ſumendum prout magnam importat vtilitatem: & ita videtur velle Vaſquez 3. *part. D.* 246. *num.* 50. & Filliucius *tract.* 9. *numer.* 3. *verſic.* 5. Et putarim poſſe Epiſcopum abſque ſcrupulo diſpenſare cum eo, qui cauſa ſtudiorum, vt in iis magis proficiat, poſt ea diſtulit Sacrorum Ordinum ſuſceptionem, quia Eccleſiæ ſummopere vtiles, & neceſſarij ſunt docti Miniſtri. Et hæc omnia dicta eſſe volo ſecundùm mentem Tiberij.

An vt Epiſcopus poſſit ordinare aliquem ratione beneficij exiſtentis in ſua Diœceſi, ſufficiat vt beneficium ſit ſimplex?

Resol. XXIV.

NEgatiuam ſententiam tenet nouiſſimè doctus Stephanus Bauny *in Theol. Mor. tom.* 1. *tract.* 11. *quæſt.* 3. vbi ſic ait; Epiſcopus beneficij is dicitur, qui in loco præſidet vbi beneficium eſt ſitum requirens reſidentiam; nam eius occaſione ibi fixurus eſt ſedem perpetuam, cum ſi officio ſatisfacere velit, ac ſuæ conſcientiæ inde non ſit receſſurus niſi ad tempus. Dixi ſi reſidentiam exigit, nam ſimplicia hanc poſſeſſori ſuo facultatem non tribuunt, vt ab Epiſcopo in cuius ſunt Diœceſi ſacro ordine initiari poſſit, aut tonſura. Ita ille; & ante illum Leſſius *lib.* 2. *cap.* 34. *dub.* 19. *numer.* 92.

Sed contrariam ſententiam ne timeant Epiſcopi in praxim deducere, quam præter alios tuetur Ioannes Præpoſitus *in* 3. *part. D. Thomæ quæſt. vnica de Sacram. Ordinis dub.* 14. *num.* 136 vbi ita aſſerit. Epiſcopus beneficij eſt is, in cuius Diœceſi aliquis habet beneficium etiam tenue, vt Henriquez *lib.* 10. *cap.* 22. *num.* 1. quia hîc non agitur de titulo ſufficienti, ſed de cauſa, propter quam aliquis ſufficienter cenſeatur ſubiici alicui, vt ab eo poſſit ordines recipere, quæ inter cæteras eſt beneficium ſitum in alicuius Diœceſi, vt patet ex cap. cùm nullus, citato, beneficium autem quantumuis tenue eſt verè beneficium,

Aliqui volunt, vt beneficium requirat reſidentiam, in qua non ſit diſpenſatum cum beneficiario, quia aliàs ratione beneficij non conſtituitur domicilium; ſed probabilius videtur ſufficere beneficium non requirens reſidentiam, quia canon abſolutè loquitur.

Confirm. Pontifex non ſolùm vult ratione domicilij aliquem ſubiici Epiſcopo, vt poſſit ab eo ordinari, ſed etiam aliis de cauſis; ergo illæ ſufficient quamuis aliquis propter eas non ſortiatur domicilium. Hæc Præpoſitus; ex quibus ſequitur oriundum ex certa Diœceſi habentem domicilium in aliam, & in alia beneficium poſſe pro arbitrio ordinari à quolibet Epiſcoporum dictorum locorum: quod proportione dicendum eſt de habente plura domicilia, vel beneficia in variis Epiſcopatibus ſita.

Notandum eſt hîc obiter quod Bonacina *de Sacram. Ordinis diſput.* 8. *quæſt. vnica punct.* 4. *num.* 14. licèt teneat ſufficere beneficium non reſidentiale, vt ſupra firmauimus, limitat tamen, modò ſit ſufficiens ad victum, ſed hanc limitationem ego improbaui *in part.* 4. *tract.* 4. *reſol.* 51. vbi ex ſacra Congregatione firmaui ſufficere beneficium ſcutorum duorum.

An ex Matrimonio rato, & non conſummato oriatur impedimentum affinitatis?

Resol. XXV.

AFfirmatiuè reſpondet Ioannes Præpoſitus *in* 3. *part. D. Thomæ, quæſt.* 7. *de impedim. Matrim. dub* 11. *numer.* 88. Nam quamuis vir & fœmina ante conſummationem Matrimonij non ſint vna caro per commixtionem ſanguinis: poſſunt tamen dici vna caro, eò quòd vnus habeat dominium corporis alterius in ordine ad generationem. Præterea etiam ante conſummationem matrimonij conſanguinei vnius coniugis vocant alterum affinem. Tertiò ratione contractus matrimonialis legitimi apud gentiles oritur quædam neceſſitudo inter conſanguineos vnius coniugis, & alterum coniugem, vt etiam docet Sanchez *diſput.* 65. *numer.* 6. & plures alij, quæ neceſſitudo non poteſt eſſe publicæ honeſtatis, cùm ea

ſit

sit introducta lege Ecclesiastica. Quartò Doctores, qui censent iure naturæ priuignum non posse recipere nouercam in vxorem, loquuntur in genere, & intelligunt etiam de ea, quæ non fuit cognita, & in eo sensu quæstio agitatur à Doctoribus, ergo vtrique supponunt inter priuignum, & nouercam nondum cognitam oriri quandam propinquitatem iure naturæ: non est autem publicæ honestatis, cùm, vt dictum est, illa introducta sit lege Ecclesiastica, nec potest esse alia, quàm affinitatis. Ergo, &c. Vide etiam Ioannem Vvigers *in suppl. 3. part. quæst. 50. cap. 5. dub. 6. num. 15.* Sed his non obstantibus ego adhæreo negatiuæ sententiæ, & puto in tali casu, vt in facti contingentia consului, oriri tantùm impedimentum publicæ honestatis. Et ita tenent Doctores, quos citat & sequitur Sanchez, *de Matrimon. tom. 2. lib. 7. disput. 64. num. 25.* quibus ego addo Basilium Pontium *lib. 7. cap. 35. numer. 1.* Bonacinam *quæst. 3. punct. 11. numer. 9. & punct. 12. num. 18.* Guttierrez *cap. 54. num. 23.* Coninch *de Sacram. disput. 32. dub. 4. num. 46. & dub. 5. numer. 70.* Cœlestinum *in Compen. Theolog. Mor. tract. 2. cap. 25. dub. 3.* Filliucium *tom. 1. tract. 10. cap. 6. num. 220. & 221.* Reginaldum *tom. 2. lib. 31. cap. 18. num. 128.* Molfesium *in summa tom. 1. tract. 4. cap. 10. num. 94. & 96.* Basseum *in Theolog. pract. ver. Matrimonium 8. numer. 66.* Ioannem Petit *in Theolog. Sacram. tract. 8. lect. 112.* & alios penes ipsos. Probatur hæc opinio quia affinitas non oritur ex matrimonio rato nondum consummato, sed tantùm publica honestas, quia affinitas sine copula carnali consurgere non potest. Propinquitas enim sanguinis verbis dicitur, non verbis efficitur, inquit Benedictus *in cap. lex 27. quæst. 2.* & nouissimè declarauit Pius V. in quodam Breui quod incipit, *Ad Romanum*, & Cardinalium Congregatio, quorum declarationes extant apud Rebellum *numer. 109.* & apud Farinacium *sess. 44. de reformat. Matrim. cap. 3.* in hæc verba. An ex matrimonio contracto per verba de præsenti, non consummato oriatur affinitas vel impedimentum publicæ honestatis? Respondet Congregatio non esse impedimẽtum iustitiæ publicæ honestatis, nec fortius ac maius vinculum, quàm impedimentum iustitiæ publicæ honestatis ex sponsalibus de futuro, & hoc Concilij decretum non loquitur de hoc impedimento, sed de illo tantùm ex sponsalibus de futuro, ex quibus gradus istius impedimenti colligitur, non intelligit ad secundum gradum redactos, sed tantùm illos qui contrahuntur ex sponsalibus de futuro, vt per bullam felicis recordationis Pij V. sub dat. Romæ. Hæc ibi. Ex quibus patet ex matrimonio nondum consummato affinitatem non oriri, sed publicam honestatem.

Dices ad praxim nil deseruit hæc quæstio cùm sit tantùm de nomine; nam vtrumque impedimentum affinitatis, vel publicæ honestatis dirimit matrimonium, & ad quartum vsque gradum protenditur. Respondeo hanc quæstionem satis deseruire pro praxi, primò in ordine ad Datariam, quæ maiorem pecuniam requirit pro dispensatione impedimenti orti ex affinitate, quàm ex publica honestate. Secundò deseruit hæc quæstio pro excommunicatione lata *in Clem. vnica de consanguin.* vbi excommunicantur contrahentes cum affinibus, & ideo secundùm nostram sententiam eam non incurreret qui contraheret cum consanguineis prioris sponsæ de præsenti non cognitæ, quia vt probauimus ex matrimonio rato non oritur affinitas.

An impedimenta Matrimonij per Concilium Tridentinum sublata, censeantur etiam sublata in Prouinciis vbi illud non est publicatum?

Resol. XXVI.

Affirmatiuam sententiam docet nouissimè doctus Franciscus Zypæus *in suis consultationibus Canonicis, lib. 4. tit. de Congregatione spirituali, consult. 1.* vbi sic ait. In lege derogatoria alterius legis quid prohibentis, aut irritantis promulgationem non ita solemnem, seu in singulis prouinciis requiri, sed regulariter sufficere factam in Curia, seu Concilio, sentit Vasq. *disput. 156. cap. 4.* vnde dicendum est quòd, vbi Concil. Trident. non est publicatum, v.g. in Scotia, valida esse matrimonia contracta in 3. aut 4. gradu affinitatis ex copula illicita, vigore legis, *in cap. 4. S. 24. de mat. Conc. Trid.* derogatoriæ veteris iuris impedimentum dirimens eo gradu etiam ex copula illicita statuentis: quia huiusmodi lex derogatoria extremam illam solemnitatem non exigat. Liberatio multis modis faciliùs contingit quàm obligatio, fauorabilis sanè est libertas omnis, quæ à natura est. Dum legislator quid iubet fieri: vt populus facere obligetur, meritò plura requiruntur, quàm dum legislator tantùm tollit impedimentum, quod ipse actioni posuerat, permittit, quòd vetuerat; eius hic tantùm voluntas notificata sufficit; sed dum subditorum actio exigitur, plura requiruntur, vt agere obligentur. Sed & res facilè dicitur reuerti ad primæuam naturam, & quod lubet agendi libertatem, contra quam prius illud ius matrimonij impedimenta induxit, quæ Trid. sustulit.

Neque his videtur obstare, quod Bulla promulgationis Concilij Trident. indifferenter obseruanda

obſeruanda proponit oneroſa, & fauorabilia decreta, vt non liceat horum commodum ſentire, quin illorum onus acceptetur: *cap. qui ſentent. tit. de reg. in 6.* quia tametſi deſideret Concilium omnium receptionem, & obſeruantiam; tamen vbi non omnium obtinere poteſt, gaudet fieri ſaltem poſſibilium: vtile ab inutili non vitiatur: raræ ſunt extra Italiam prouinciæ, vbi Concil. Trident. quoad omnia decreta ſit receptum, minimè in Francia, ſed neque quoad omnia in Hiſpania, aut Belgio; nemo tamen rectè negauerit, quoad aliqua recipi potuiſſe, & obſeruari, quomodo refertur, & Pium V. declaraſſe Tridentinum quoad fauorabilia à Catholicis Angliæ obſeruari poſſe.

Iterum neque mouet, actus non operari vltra intentionem agentium; at Pontificis Tridentinum promulgantis intentionem fuiſſe, vt Concilium locum haberet vbi Catholici ſunt Epiſcopi, qui regimen ſpirituale exerceant, nam eorum opera receptionem fieri mandat. *ſeſſ. 25. cap. 2.* qui etiam diſcernant difficultates, quæ ſe poſſunt offerre, eaſque ad Pontificem referant; Qui parati ſumus; inquit Bulla; omnium prouinciarum neceſſitatibus ea ratione, quæ commodior nobis viſa fuerit prouidere: at illæ etiam contingere poſſunt circa obſeruantiam fauorabilium decretorum; neque priuato arbitrio Catholicorum diſcernendum deferri debet, quæ recipi, quæ reiici debeant. Dum ſolet vulgus incertum eſſe, & ſtudia in contraria ſcindi. Vnde, præſertim inter hæreticos Angliæ, etiam ſcandalum oriri poſſet: quia reſpondendum eſt primò ex iis legibus priorum prohibentium & irritantium derogatoriis nullam actionem deferri vulgo, omnem conſiſtere in voluntate legiſlatoris, prohibitionem, obicem, impedimentum tollente; qua reditur ad agendi quidlibet libertatem; quam ſibi obtingere quomodocumque nemo queri poteſt.

Reſpondetur ſecundò, tametſi Concilium, & Pontifex deſideret receptionem & obſeruantiam Concilij fieri per Epiſcopos; non tamen eas gentes, quæ ſub hæreticis, aut infidelibus gemunt, excludi à ſolatio, & beneficio eiuſdem Concilij, quin iis ad maiorem Dei gloriam in moribus, & directione, quantum per locorum, & temporum iniuriam licet, vti poſſint. Hucvſque Zypæus.

Nec deſeram hîc adnotare Zypæi ſententiam tanquam probabilem ante illum etiam admittere ex Societate Iesv Ioannem Præpoſitum *in 1. 2. D. Thomæ, quæſt. 95. diſputat. 1. dub. 7. numer. 27.* vbi ita aſſerit, cenſent aliqui legem quæ reuocat aliam irritatoriam, non obtinere vim in aliqua prouincia, ſi in ea non fuerit promulgata. Ratio eſt quod hæc lex reuocans ponat nouum ius, quod probabiliter non ligat vbi non promulgatur, v. g. olim lex irritabat matrimonium contractum cum affine in tertio gradu ex copula illicita, quod impedimentum ſublatum eſt per Trid. *ſeſſ. 24. cap. 4. de reformatione matrimonij*, ſeu lex quoad hunc gradum eſt reuocata. Cenſent veriſimile, vbi lex Tridentini non eſt promulgata adhuc perdurare hoc impedimentum dirimens, etſi matrimonium initum cum tali affini in tertio gradu diſſolueretur, & partes aliis coniungerentur, poſterius matrimonium eſſe diſſoluendum.

Sed contrarium videtur verius quando lex reuocatoria non inducit aliquod onus, ſed ſolum reuocat ius antiquum, & reſtituit antiquæ libertati. Vnde licèt ea lex dici poſſit nouum ius, id non refert, quia id ſolum verum eſt quod à legiſlatore ita ſit ſancitum, non autem quod aliquid imponat de nouo populum grauans.

Aduerte, cum ſentio non requiri promulgationem, non propterea ſentio ſufficere nudam internam voluntatem; is enim modus non ſufficit ad directionem humanam, ſed ſolùm exiſtimo non requiri ſolemnem conſuetam promulgationem, ſed ſufficere ſolam mentis declarationem, qua velit priori legi derogare.

Ad id quod ex Trid. adfertur Reſp. id fieri poſſe, quod vbi Trid. non eſt receptum, ius antiquum in ſuo robore permaneat. Cenſent tamen aliqui non eſſe diſſoluendum, quod reductio Concilij Tridentini etiam locum habere potuit vbi Concilium non eſt promulgatum, quod non eſt improbabile. Ita Præpoſitus cui etiam adde Malderum *in 1. 2. D. Thomæ, quæſtione 90. art. 4. dub. 2.* Verùm licèt hæc ſententia affirmatiua non improbabilis mihi videatur; puto tamen eius reſolutionem petendam eſſe à Summo Pontifice, vel à Sacra Congregatione Concilij Tridentini.

An Epiſcopi vbi Concilium Tridentinum non eſt vſu receptum, poſſint vti priuilegio eis conceſſo per dictum Concilium in ſeſſ. 24. cap. 6. de Reform.

Resol. XXVII.

Affirmatiuè reſpondet Franciſcus Zypæus *in conſultationibus Canonicis lib. 4. tit. de Congregatione ſpirituali conſult. 1.* vbi ſic aſſerit: Non poſſum accedere facilè ad eorum opinionem, qui negant Epiſcopos, vbi Concil. Trid. nondum eſt receptum, vti poſſe facultate eis per Concilium tributa. *ſeſſ. 24. cap. 6.* quos Barboſa *in Collect. DD. ad Concil. Triden. d.*

*cap.6.numer.3.*citat. Cùm etiam decretum illud non in gratiam priuatorum, ſed pro ſalute populi ſit inductum: quam remorari non debet ſicubi hæreſis, peruicacia, aut aliæ quorundam cauſæ publicationem Concilij impediant: cùm etiam in priuatis alter alterius odio non debeat prægrauari: vel conditio eius deterior fieri: neque Eccleſia pia mater morbis filiorum idonea quædam remedia auferri velle cenſenda eſt ideo, quia non omnia recipiunt: crudelis medicus crederetur, qui nollet aliter curare. Ita Zypæus.

Sed Epiſcopos illarum regionum in quibus Concilium Tridentinum adhuc receptum non eſt non poſſe vti facultate conceſſa in ſupradicto Decreto teſtatur declaraſſe Sacram Congregationem Concilij, Nicolaus Garſius *de Beneficiis, part.7.cap.11.numer.23.* Et hanc ſententiam tenet Sanchez *in ſumma tom.1. lib.2. cap.11.numer.2.* & alij, quos citat, & ſequitur Barboſa *de poteſt.Epiſ.part.2.allegat.39.num.3.* Vnde ſuppoſita dicta declaratione, non videtur recedendum ab ea. Nota tamen, quod Andreas Duuallius ex inclita Academia Pariſienſi præſtantiſſimus Theologus *in tract.de Summo Pontifice part.3.quæſt.7.* docet, in Gallia Epiſcopos vti facultate diſpenſandi per Canonem *Liceat* Concil. Tridentini, abſque vllo ad Summum Pontificem recurſu.

An Epiſcopi, vel Monialium Superiores poßint vltra tertiam vicem concedere ſubditis Monialibus Confeſſarium extraordinarium?

Reſol. XXVIII.

De hoc caſu olim interrogatus fui, & negatiuè videtur reſpondendum ex Gauanto *in Manuali Epiſc. ver. Monialium cura ſpiritualis*, vbi refert deciſum, Confeſſarios extraordinarios non eſſe aſſignandos pro particulari Moniali ſed in communi, & Leo Zambellus *in Repertorio Morali ver. Monialis, numero* 21. ſic ait. Non poteſt Prælatus aſſignare particulari Moniali particularem Confeſſarium extraordinarium, quia omnes debent ſtare communi. Sed his non obſtantibus affirmatiuæ ſententiæ adhæret nouiſſimè Franciſcus Bordonus in Conſiliis Regularium *reſolut.5.quæſt.11.numer.11.* quia in Decreto Concilij Tridentini *ſeſſ.25.cap.10.* nulla continetur prohibitio, ſed tantùm præceptio per quam Superiores Monialibus etiam non petentibus Confeſſarium extraordinarium offerre tenentur bis aut ter in anno. Ergo illum poſſunt offerre vltra tertiam vicem. Adde quod prohibitum non cenſetur, quod non reperitur expreſsè tale; imò conceſſum cenſetur quod non eſt expreſsè prohibitum. Et tale Decretum fuit editum fauore Monialium, vt ne interdum formidantes Confeſſario ordinario confiteri, ſacrilegas confeſſiones efficerent, & ideo cum ſit fauorabile, extendendum erit vltra tertiam vicem. Multas alias rationes pro ſua firmanda ſententia adducit Bordonus vbi ſupra, qui reſpondet ad auctoritatem Gauanti; nempè illam declarationem eſſe intelligendam de deſignatione plurali hoc eſt accedendi pluries ad eumdem Confeſſarium extraordinarium diſtinctis vicibus.

Et notat poſt Conſtitutionem Gregor. XV. *Inſcrutabili & 1. Dato die 5. Februarij 1622.* Superiores Regulares ſuis Monialibus non poſſe amplius deputare Confeſſarios Ordinarios, ſiue extraordinarios niſi prius ſint ab Epiſcopo approbati.

Sed difficultas eſt, an tempore Iubilei Moniales poſſint ſine licentia Epiſcopi vel Superioris Regularis confiteri cum quocumque Sacerdote approbato. Fauſtus, & Alphonſus de Leone quos *in 3.part.tract.4. reſol.154.* adduxi mordicùs negat. Verum me citato aduerſus illos nouiſſimè inſurgit Franciſcus Bordonus *vbi ſuprà in Conſiliis Regularium reſol.14. numer.53.* vbi docet poſſe Moniales validè eligere ſibi Confeſſarium, qui proinde eas abſoluat, iuxta præſcriptum Iubilei, neque ad hoc indigere licentia, aut ſpeciali approbatione Epiſcopi pro audiendis Monialibus. Tum quia non ſunt deterioris conditionis reliquis fidelibus & illis hoc priuilegium æquè communicatur, & prorſus eodem modo, ac cæteris fidelibus. Tum quia viri Religioſi non egent huiuſmodi licentia, ex probatis §. *Primum*; ergo neque Moniales. Tum quia in iis quæ à iure, ſeu à iuris legiſlatore conceduntur, non requiritur Epiſcopi licentia, inquit Graff. *tom.1. reſolut.8. de voto numer.6. per cap. Duæ, 19. quæſt.2.* Tum quia ſine licentia adſunt omnia requiſita, nempè approbatio Epiſcopi, & iuriſdictio à Papa ex vi electionis delegata. Tum demum quia ratio dubitandi non habet locum hîc, ſed ſolùm pro Confeſſionibus ordinariis, vel extraordinariis iuxta *cap.10.ſeſſ.25.* vbi ſermo eſt de Confeſſariis ordinariis, & extraordinariis, qui bis, aut ter in anno illis offeruntur, quæ non poſſunt cadere in electionem Confeſſarij tempore Iubilei; vnde in Conſtitutione Greg. XV. & in Concilio fit mentio de Confeſſariis deputandis, non autem de electione eorum, quod eſt diuerſum, nam deputatio reſpicit Superiores, electio ipſas Moniales, ergo cum ex diuerſis non fiat illatio, ſecundum vulgata iura, firmum fit, quod poſſint eligere Confeſſarium tempore Iubilei, & abſolui independenter à ſuis prælatis ſupradictis.

Et

Et quia in hac reſolutione incidit ſermo de Confeſſariis Monialium non deſinam hîc apponere aliquas Declarationes Congegationis Concilij, facto verbo cum Sanctiſſimo editas anno 1623. tenoris ſequentis.

Confeſſores extraordinarios Monialium nullatenus poſſe poſt Conſtitutionem illarum confeſſiones audire, niſi prius ab Epiſcopo Diœceſano idonei iudicentur, & approbentur: ordinarios verò Confeſſores ante conſtitutionis publicationem deputatos poſſe durante triennio ab eorum deputatione inchoando pergere in Confeſſionibus Sanctimonialium audiendis, abſque alio examine, & approbatione Epiſcopi. Quod ſi contingat, vt eorum facultas à Sede Apoſtolica vltra triennium prorogetur, tunc debere eos ab Epiſcopo examinari, & approbari.

Superiores Regulares electos, ſeu deputatos ante ipſius conſtitutionis publicationem, quibus alioquin facultas competebat, audiendi Confeſſiones Monialium ſibi ſubiectarum, poſſe durante eorum officio pergere ſine alia Epiſcopi approbatione in Confeſſionibus audiendis illarum tantùm, quæ ſponte, ac proprio motu id ab eis petierint. At verò eos, qui poſt conſtitutionem eligentur, aut quoquo modo deputabuntur, vel qui in eorum Officiis, ſeu dignitatibus, expleto iam tempore à conſtitutionibus cuiuſque Ordinis, vel aliàs legitimè præfinito, ad illud tempus confirmabuntur, nequaquam poſſe Sanctimonialium Confeſſiones audire, niſi priùs à Diœceſano Epiſcopo idonei iudicati, atque approbati fuerint.

Regulares generaliter ab Epiſcopo approbatos ad Confeſſiones perſonarum ſecularium nequaquam cenſeri approbatos ad audiendas Confeſſiones. Monialium ſibi ſubiectarum, ſed egere quoad hoc ſpeciali Epiſcopi approbatione.

Regularem ad audiendas Confeſſiones Monialium vnius Monaſterij ab Epiſcopo approbatum minimè poſſe audire Confeſſiones Monialium alterius Monaſterij.

Confeſſores extraordinarios ſemel deputatos, atque approbatos ab Epiſcopo ad Monialium Confeſſiones pro vna vice audiendas haud poſſe pluries in vim approbationis eiuſmodi illarum Confeſſiones audire, ſed ab Epiſcopo toties eſſe approbandos, quoties caſus deputationis contigerit.

Epiſcopum cui licet ex rationabili cauſa iuxta dictam conſtitutionem Superiores Regulares admonere, vt amoueant Confeſſores Monialium, atque adminiſtratores bonorum ad earundem Monialium Monaſteria pertinentium iiſque Superioribus id facere detrectantibus, habétque facultatem prædictos Confeſſores, & adminiſtratores amouendi quoties, & quando opus eſſe iudicauerit, non teneri eiuſmodi cauſam ſignificare Superioribus Regularibus, ſed hoc relinqui arbitrio, & prudentiæ Epiſcoporum, quorum Conſcientiam Sacra Congregatio ſeriò onerauit.

Hucvſque Declarationes Sacræ Congregationis, quas inuenies apud Riccium *tom.4. deciſione* 244. & apud Barboſam *in Concilium Tridentinum ſeſſ.25.cap.10.* vbi *numer.5.* obſeruat fuiſſe deciſum poſſe Epiſcopum dare Confeſſorem Monialibus ſubiectis Regularibus, quæ nulla ratione induci poſſunt, vt ſuis Regularibus peccata confiteantur, quod etiam teſtatur Campanili *in diuerſorio iuris Canon. rubric. 12.cap.16.numer.5.*

An initiatus Ordinibus minoribus & ſacris non ſuſceptâ primâ Tonſurâ ſit irregularis, & teneatur dictam Tonſuram ſumere?

RESOL. XXIX.

DE hoc caſu conſultus fui à quodam Antiſtite, & pro primo dubio dixit habuiſſe reſponſum affirmatiuum à quodam Theologo inclitæ Societatis IESV, & in terminis adducebat Martinum Fornarium *de Sacram. Ordinis, cap.8.* vbi teſtatur Sacram Congregationem Concilij declaraſſe eum qui omiſſa prima Tonſura ordinatur eſſe irregularem. Quia vt tenent communiter Canoniſtæ prima Tonſura eſt Ordo, Ergo talis ſuſcepit ordinem per ſaltum, & per conſequens contraxit irregularitatem.

Sed his non obſtantibus ego ſententiæ negatiuæ adhæſi; quia Tonſura non eſt ordo, idque non tantùm iuxta receptam Theologorum doctrinam, ſed etiam iuxta ipſum ius Canonicum, quod Tonſuram neque inter minores, neque inter maiores ordines agnoſcit, *Can. ſeriatim d.32. illud d.72. Can. à Subdiacono d.93.* Quibus conformiter Concilium Tridentinum Tonſuram quoque ab Ordinibus tam minoribus, quàm maioribus diſtinguit *ſeſſ.23. cap.4.5.6.11.12.13. de Reform.* Sicut etiam Romanum Pontificale tum alibi, tum quando dicit Clericatus ſiue prima Tonſura quocunque die, hora, & loco conferri poteſt: minores verò Ordines poſſunt dari ſingulis Dominicis & feſtiuis diebus duplicibus, vbicumque, in mane tamen.

Confirmatur, illi demum ſunt Ordines, qui pro materia habent rem quampiam per cuius traditionem ipſi conferuntur, *iuxta Synod. Flor.* Tonſuræ autem nullus aſſignat materiam per cuius traditionem ipſa conferatur.

Nec valet dicere quòd pars affirmatiua ſuadetur primò *ex cap. cum contingat de ætate, & qualitate perficiendorum.* Vbi

dicitur: Per primam Tonſuram Clericalis ordo confertur. Secundò ex Alcuino *lib. de diuinis Officiis cap.35. ſiue de Tonſura Clericorum*, vocante Clericatus Ordinem. Tertiò ex motu proprio Sixti V. anno 1588. contra malè promotos ad Ordines, vbi primam Tonſuram appellat characterem Clericalem. Quartò ex eo quòd in Trid. *ſeſſ.21. cap.1. de reformat.* dicatur: Nihil pro collatione quorumcumque Ordinum etiam Clericalis Tonſuræ accipiant, ſcilicet Epiſcopi; eamque partem communius ſequuntur Canoniſtæ, quibus vnus vel alter Theologus ſuffragatur. Cæterùm communiſſimè Theologi ſentiunt non eſſe ordinem, quorum ſententia eſt omnino verior. Ergo, &c.

Nam reſpondeo ad primum, & dico: nomen Ordinis in illo capite ſumi pro gradu in Eccleſia, abſque vlla tamen poteſtate ſpirituali, & proinde non ſequi primam Tonſuram eſſe ordinem prout vſu Eccleſiaſtico in hac materia ſumitur, per quod,

Reſpondetur ad ſecundum, quòd Alcuinus ſolùm voluerit ſignificare hominem per primam Tonſuram conſtitui in gradu eminentiore ſupra cæteros fideles Laicos, non verò voluiſſe, quòd per illam vlla ſpiritualis poteſtas conferatur.

Ad tertium dico, per characterem clericalem, Pontificem ſolùm voluiſſe ſignificare deſtinationem ad ſtatum clericalem.

Ad quartum, dico, ſatis patere de ſententia Concil. Trident. *ex cap.2. citato* illo ergo *cap.1. ſeſſ.21.* ſolùm vult non licere quidquam accipere, non ſolùm pro collatione Ordinum, ſed etiam primæ Tonſuræ, & quibuſdam aliis, quæ ibi recenſet.

Et ita hanc ſententiam tenet doctus Stephanus Bauny *in Theol. Mor. tractat.7. quæſt.3.* Tiberius *in inſtruct. Ord. in cap.2. quæſt.15.* Bonacina *de Sacram. diſput.8. quæſt. vnica punct.1. numer.6.* & alij, quos citat & ſequitur Sanchez *in opuſc. tom.2. lib.7. cap.1. dub.6. numer.6.* quibus adde Villalobos *in ſumma tom.1. tract.11. difficult.2. numer.4.* Ioannem Petit *in Theolog. Mor. tract.7. lect.93.* Eligium Baſſæum *in Floribus Theol. pract. ver. Ordo 1. numer.3.* Ioannem Vvigers *de Sacram. in 3. part. D. Thom. quæſtione 37. art.1. numer.6.* Ergo cùm prima Tonſura non ſit Ordo, conſulentem nullam contraxiſſe irregularitatem dicendum eſt, cum non fuerit ordinatus per ſaltum, cùm prima Tonſura non ſit Ordo.

Quoad ſecundam dubitationem, an qui ſuſcepit alios Ordines teneatur recipere primam Tonſuram, referam hîc quid alij ſentiunt; Partem affirmatiuam docet Franciſcus Syluius *in reſolutionibus variis ver. Ordo 2.* vbi ſic ait. Sicut contra mentem Eccleſiæ eſt quod non tonſuratus ordines ſuſcipiat, ita contra illam eſt, quod non ſuſcepta Tonſura in iis miniſtret, ideo religioſo præfato Tonſura conferenda eſt. Ita ille. Sed negatiuam ſententiam inuenio docere Ioannem Baptiſtam de Fabris *in Manuali Ordinandorum de Sacram. Ordinis cap.4. quæſt.13.* vbi ſic aſſerit. Dictum eſt quod Tonſura eſt præparatio ad Ordines ſuſcipiendos, debet ne neceſſariò præcedere Ordines? Reſpondeo de neceſſitate Sacramenti non debet præcedere, quia etiamſi quis ſuſciperet Ordines non recepta Tonſura validè eſſet ordinatus, nec vlterius teneretur ad Tonſuram, eſt tamen de neceſſitate præcepti. Hæc ille.

An ſorores Tertiariæ poſſint à Sacerdotibus ſuarum Religionum in articulo mortis ſumere Viaticum, & Extremam-vnctionem; vbi multa de Tertiariis vulgò Bizoche?

RESOL. XXX.

OLim poterant ex priuilegio Sixti IV. nunc verò eſt eis interdictum, vt obſeruat Reuerendiſſimus Magiſter Theodorus Stratius Generalis Ordinis Carmelitani meritiſſimus *in opuſc. de Tertiariis cap.9.* vnde viſum eſt mihi hîc per extenſum apponere Epiſtolam Sacræ Congregationis directam ad Epiſcopum Modenæ tenoris ſequentis.

Jll^re. & M^to. Reu. come Frẽllo.

Hauendo Monſig. mio Eminentiſſ. Card. Ceſarino riferto nella S. Congr. quanto V.S. hà paſſato con li frati dell' Ordine di S. Agoſtino del finale di coteſta Dioceſe in materia del Predicatore della Quareſima, e circa la Tertiaria del medeſimo Ordine, che ſe n'e morta vltimamente. Queſti Em. miei ſſ. dopo hauer maturamente conſiderate e diſcurſe le ragioni de dotte per l'vna e l'altra parte, hanno riſoluto quanto al Primo non eſſer ſtato lecito al frate di quella Religione predicare nella Chieſa del ſuo Ord. dopo hauer domandata, e non ottenuta da V. S. la benedittione, mentre expreſſamente li contradiſſe, & prohibi anco che non predicaſſe, e che poteua lei in queſto caſo procedere contro di lui, e punirlo con valerſi della facoltà, che ſe ne dà à gli Ordinarij de Luoghi dalla Conſtitutione della fel. mem. di Gregorio XV. De exemptorum priuileg. E quanto al ſecundo articolo della Tertiaria ſono ſtati ſimilmente di parere non hauer potuto

li

li frati del Conuento ſud. in vigore di qualſiuoglia priuilegio dell' Ord. loro amministrale i Sacramenti della Communione per Viatico, & Extrema vnctione, ne meno an dare à leuare il Cadauero di Caſa procisſionalmente, ſenza interuento, ò licenza del proprio Parocho, eſſendo queſte funtioni proprie de Curati, à quali in ogni tempo, ma in queſto più che in ogn' altro s'aſppeta il riconoſcere, aiutare, & hauer penſiero particulare dell' Anime commerſe alla loro Cura, maſſima che la Tertiaria, ancor che foſſi profeſſa, non era clauſtrale, ma habitaua in Caſa propria dentro à i limiti della Parochia di quel Curato. Onde per dare à V. S. & à coteſto popolo la ſodisfattione che ſi conuiene s'e dato ordine qui al Procuratore Generale della med. Religione, che debba far venire da lei il Prouinciale di Romagna ad humiliarſele, e moſtrale quelli oſſequij di riuerenza, e di riſpetto, che hanno tralaſciato di vſare li ſuoi frati, nelli Caſi predetti, mentre non ſi puol far venire il frate med. che predicò per la lontananza del luogo, doue hoggi ſi troua; Ripromettendoſi all' incontro l'Eminenze loro, che ella lo riceuerà benignamente, e tratterà ſeco con quella Charità, e piaceuolezza, che ſuole eſſere propria del Padre, e Paſtore; Il che li ſignifico per ordine della S. Congregattione, accio ſappia le riſoluttioni che ſi ſono preſe, el modo, come s'haurà da gouernare in queſto Caſo, e negli altri che porſono ſuccederli per l'auuenire; Dio la proſperi. Di Roma li 17. Giugno 1639. Di V. S. Ill. e M. Reu. Aff. come fratello, Il Cardin. S. Honofrio; l'Arciueſ.di Tebe Secretario.]

Circa ſepulturam verò ſupradictarum Tertiariarum in caſibus occurrentibus Parochi, & Superiores Religionum recognoſcant declarationes Sacræ Congregationis appoſitas à Iulio Lauorio *in ſuis Elucubrationibus variis tit.2.cap.*11.*numer.*102.*&* 103. Sed quia ſupradictus Reuerendiſſimus & amiciſſimus Pater Stratius multa curioſa aſſerit circa dictas Tertiarias, & Codex non ita facilè inuenitur, non deſinam hîc per extenſum apponere, ſic enim aſſerit *vbi ſuprà.* Et quia reſeruare caſus eſt actus iuriſdictionis ſpiritualis, & propterea Epiſcopus non poteſt reſeruare caſus, niſi quoad ſuos ſubditos, vt tradit etiam Concil. Trid. *ſeſſ.*14.*cap.*7. cum noſtræ Tertiariæ ſint exemptæ à iuriſdictione Ordinarij, videtur conſequenter dicendum, quòd caſus reſeruati ab Ordinario quoad illas minimè ſint reſeruati, & quòd propterea Sacerdotes noſtri modò ſint approbati ab Ordinario ad audiendas Confeſſiones ſæcularium, poſſunt eas ab illis abſoluere, ſicut poſſunt abſoluere fratres noſtros, cum hoc ſolùm diſcrimine, quod non eſt neceſſe, vt Confeſſores fratrum ſint approbati à ſuo Superiore, vt patet ex citato cap.7. Concilij.

Addimus quòd qua ratione Ordinarius loci poteſt quoad ſubditos ſuæ iuriſdictioni ſpirituali aliquos caſus reſeruare; videtur dicendum, quòd cum Tertiariæ noſtræ ſubditæ ſint iuriſdictioni ſpirituali Prælatorum noſtri Ordinis, poſſint noſtri Prælati aliquos caſus quoad illas, vt quoad ſuos fratres, reſeruare.

Denique quoad caſus Papales non cenſemus improbabile, quòd poſſint noſtræ Tertiariæ à Prælatis noſtri Ordinis ab omnibus peccatis, criminibus, & exceſſibus, ac etiam cenſuris, & pœnis Sedi Apoſtolicæ reſeruatis (exceptis contentis in Bulla Cœnæ Domini) vt poſſint (ſaltem in foro conſcientiæ) vt ipſi fratres abſolui.

Non ſine etiam ratione affirmare poſſumus, quod Prælati noſtri valeant vota ſororum Tertij noſtri Ordinis commutare, quia hoc ſpectat ad poteſtatem iuriſdictionis, quam habet Prælatus ſuper illas, & ob eamdem rationem, quod poſſint etiam cum illis diſpenſare in omnibus votis ſimplicibus ab ipſis factis, in quibus poſſunt cum ſuis ſubditis diſpenſare Epiſcopi: nam & illi habent iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem. Arbitramur quoque quòd poſſint eorum vota irritare, tollendo obligationem, & ratio eſt, quia, ob votum Obedientiæ earum voluntas ſubiecta eſt voluntati Superioris Religionis, quod quidem dici nequit de Tertiariis aliorum Ordinum, quæ non emittunt votum Obedientiæ. Nec obſtat, ſi quis dicat, quòd Prælati ideo poſſunt vota fratrum ſibi ſubditorum irritare, quia ipſi emittunt votum ſolemne obedientiæ, ſorores autem Tertiariæ tantummodò votum ſimplex, quia ſecundùm Doctores votum ſolemne, & votum ſimplex ſunt eiuſdem ſpeciei, nec differunt inter ſe, niſi accidentali differentia.

Nec caret probabilitate, quod dicunt nonnulli Doctores Tertiarias ſcilicet gaudere priuilegio Canonis, *Si quis ſuadente Diabolo*: ita vt ſi quis ſuadente Diabolo eas percuſſerit in ſententiam excommunicationis ipſo facto incurrat; licèt enim non ſint verè, & propriè Religioſæ, multum tamen participant de ſtatu Religioſo, Religioſæque perſonæ vocantur à Nicolao V. Conſtitutione citata in primo cap. ſuntque perſonæ Deo dicatæ per votum Caſtitatis, & Obedientiæ, ac deferunt habitum Religioſum; & confirmari poteſt à ſimili; nam etiam Nouitij, quamuis non ſint verè Religioſi, nihilominùs priuilegio Canonis gaudent. Quare Illuſtriſſimus & Reuerendiſſimus Dominus Proſper Fagnanus, qui per multos fuit annos Secretarius Congregationis, tum Con-

cilij tum Episcoporum, & Regularium, à nobis consultus, in hanc nostram sententiam inclinauit. Hucvsque Stratius; quæ omnia ex eius mente dicta esse volo. Et nota quòd loquitur de Tertiariis viuentibus in propriis, vel parentum domibus, cum voto tamen Castitatis virginalis, vel vidualis emisso, prout solent. Vide Bordonum *in Consiliis Regularium resolut.* 28. *numer.* 19. vbi me citato docet supradictas gaudere priuilegio fori, quod ego docui *in part.* 1. *tractat.* 2. *resolut.* 84. Et docet Stratius *vbi suprà*; sed an gaudeant priuilegio Canonis ipse vt visum est affirmat, negat autem Bordonus. Vide etiam Ægidium Trullench *in Decalogum tom.* 2. *lib.* 7. *cap.* 17. *dub.* 12. *numer.* 14. vbi non solùm asserit dictas Tertiarias, vulgo Beatas, seu Bizocchas, quæ cælibem vitam in propria domo sub voto emiserunt, gaudere priuilegio fori, sed etiam tenet me piè, & probabiliter docuisse posse consequi legatum relictum pro Monachatu.

Duo dubia satis practicabilia circa Indulgentias discutiuntur.

Resol. XXXI.

EX Gallia fuerunt mihi transmissa duo dubia; & ita erat petitio. In Ecclesia Sancti Caroli Lugdunensis sunt altaria ad Confraternitates diuersas pertinentia; vnum v. g. ad Confraternitatem S. Ioseph, aliud ad Confraternitatem S. Iacobi, aliud, &c. Vnaquæque Confraternitas pro sua Cappella, vel pro suo Altari Indulgentiam plenariam ad septennium per Breue obtinuit, in quo est Clausula (volumus autem quod si aliàs Christi fidelibus dictam Ecclesiam visitantibus aliquam aliam Indulgentiam perpetuò vel ad tempus nondum elapsum duraturam concesserimus præsentes nullæ sint.) Quæritur modò an hoc non obstante valeant Indulgentiæ vt supra concessæ. Secundum dubium sic erat. Confraternitas v. g. Sancti Caroli Lugdunensis Indulgentiam plenariam pro sua Ecclesia seu Cappella obtinuit in die festo Annuntiationis, vt in Breui continetur lucrandam. Vsus autem Ecclesiæ Lugdunensis est non solùm transferre officium dictæ Annuntiationis, quando in Hebdomada maiori cadit, verùm etiam solemnitatem ita quod in ea die in qua fit translatio omnis loci populus cesset ab opere. Quæritur modò an in dicto translationis casu transferatur quoque Indulgentia.

Ad primum dubium respondi affirmatiuè quia verba dictæ clausulæ intelligenda sunt de alia Indulgentia simili expressa in eadem concessione, ob dictionem, aliam, quæ est repetitiua eiusdem qualitatis, quæ prius, seu immediatè fuerat expressa; vnde v. g. valida erit Indulgentia cum dicta clausula pro festo B. Caietani, etiam quod in nostris Ecclesiis adesset Indulgentia pro festo B. Andreæ. Et ita docet Lezana *in summa tom.* 3. *ver. Clausula, num.* 25. Naldus *eodem ver.* & Gauantus *in Manuali, Episc. ver. Indulgentia, numer.* 17.

Ad secundum dubium etiam affirmatiuè respondi ex dictis suprà in alia resolutione ex doctrina Francisci Syluij *in resolutionibus variis ver. Indulgentia* 2. §. *Si autem*; quia vt suppono in Breui dictæ Indulgentiæ nulla efficitur mentio de die mensis, sed conceditur Indulgentia pro die festiuitatis; Ergo ista translata transfertur etiam Indulgentia. Hoc addam hîc, quod non obstat doctrina P. Magistri Lezana *vbi supra in summa tom.* 3. *ver. Festi dies numer.* 13. ex Portellio & Azorio, quod si aliquis dies festus habeat Indulgentiam annexam lucrandam tali die, si contingat officium illius diei transferri in alium diem, tunc Indulgentia non transfertur. Non, inquam, hoc obstat, quia sentio cum Lezana, quòd quando transfertur officium, non transfertur Indulgentia; sed secus dicendum puto quando transfertur, tum ipsa festiuitas, tunc enim puto vt dixi quod transfertur etiam Indulgentia.

An Regulares possint dispensare in impedimento affinitatis ad petendum debitum inter coniugatos?

Resol. XXXII.

ALibi affirmatiuam sententiam docui, & tenent Miranda *in man. tom.* 1. *quæst.* 47. *art.* 1. Portel *in dubiis Regul. ver. Confessor regularis erga sæculares, numer.* 23. Rodriquez *in Quæstionibus Regul. tom.* 1. *quæst.* 47. *art.* 1. Sanchez *de Matrim. tom.* 2. *lib.* 8. *disput.* 16. *num.* 8. Ioan. de la Cruz *de priuileg. lib.* 2. *cap.* 6. *dub.* 9. *concl.* 1. & alij. Et hoc virtute priuilegiorum, & præcipuè Pij V.

Sed aduertat Lector hanc sententiam veram olim fuisse, nunc verò non esse admittendam, quia priuilegia illa concessa regularibus ad dispensandum in nostro casu, fuerunt ex viuæ vocis oraculo, anno 1631. per Bullam particularem ab Vrbano VIII. reuocata. Verùm nota quòd Pater Lezana *in summa QQ. Regul. tom.* 3. *ver. Affinitas numero* 4. & 5. obseruat hodie non obstante dicta Bulla, posse Regulares dispensare in dicto casu ex quodam priuilegio concesso Monachis Monasterij S. Benedicti Congregationis Valli-soletanæ concurrentibus tamen aliquibus conditionibus. Primò, hos Confessarios deputandos

deputandos eſſe ad talem diſpenſationem faciendam per Superiorem Monaſterij, ita vt non ſufficiat generalis facultas audiendi Confeſſiones fidelium; ſed requiritur iſta deputatio ad hoc munus ſpecialiter; Et mortuo Superiore vel amoto qui talem deſignationem fecit, ceſſat deſignatio ab illo facta, eò quòd illa eſt ad nutum concedentis reuocabilis. Secunda conditio eſt, vt dicta diſpenſatio efficiatur in Sacramento Confeſſionis, & non extra: efficiatur in domibus, & Eccleſiis Religionis, & non extra: quæ quidem omnia non erant neceſſaria ex priuilegio Pij V. & aliorum Pontificum. Vnde ex his Confeſſarij Regulares cautè procedant in diſpenſando ſuper petitione debiti inter vxoratos; quia vt dictum eſt poſt Bullam Vrbani VIII. non deſeruiunt priuilegia antiqua, & in caſu contingenti videant Lezana, *vbi ſuprà.*

An ſaltem Generalis Religionis poſſit præcipere ſubdito, vt Epiſcopatum acceptet?

Resol. XXXIII.

Pro parte affirmatiua faciunt quædam verba Sancti Magiſtri *in* 2. 2. *quæſt.* 85. *art.* 2. *ad* 3. vbi ait; votum emittentem teneri obedire Superiori Prælato obliganti ad acceptandum Epiſcopatum. Item docet Richardus *Quodl.* 3. *quæſt.* 21. D. Antonius *part.* 3. *tit.* 20. *cap.* 2. §. 6. Angelus *ver. Electio num.* 30. & ibi Armilla *numer.* 37. Siluester *quæſt.* 19. & alij. Deinde confirmatur, Prælatus Religionis poteſt obligare ſubditum ad acceptandum beneficium habens adiunctam curam animarum. Ergo & Epiſcopatum; videtur enim æqualis ratio.

Sed his non obſtantibus ego prorſus negatiuam ſententiam tenendam eſſe puto. Ratio eſt, quia religioſus tenetur obedire Prælato in iis quæ ſunt ſecundum Regulam. At fieri Epiſcopum non eſt ſecundum regulam, nec ad regulare vitam pertinet, immo ab illa eximit, & prorſus contra rationem eſt, poſſe Prælatum id ſubdito præcipere, per quod ille ab eius obedientia eximitur.

Tum quia poteſtas, quam habet Prælatus Religionis ordinatur per ſe ad commune bonum Religionis, aut bonum particulare ſubditi, nec ex vi officij habet communi Eccleſiæ neceſſitati prouidere. Sed Epiſcopatus non ordinatur ex ſe ad bonum Religionis aut ſubditi, ſed ad commune bonum Eccleſiæ, ergo.

Tum etiam quia Prælatus ſecundum D. Bernardum in libro de præcepto, non poteſt augere votum ſubditi ſui, at in promotione ad Epiſcopatum valdè augetur votum Religioſorum, cùm aſcendat ad dignitatem altioris perfectionis, & extra ordinem Religioſus inuitus trahatur. Igitur dicendum eſt non poſſe Generalem alicuius Religionis præcipere alicui Religioſo ſubdito, vt acceptet Epiſcopatum; quia nec illa eſt materia voti obedientiæ; vt probatum eſt, nec iuriſdictio Generalis ad hoc extenditur, quia non eſt proportionata materia obedientiæ, & vitæ regulari; vnde ſolùm Generali demandata eſt cura ſuæ Religionis, non autem vniuerſalis Eccleſiæ, ad quem ſpectat Epiſcoporum prouiſio, Et ita noſtram ſententiam docet ex Dominicanorum familia Pater Ludouicus Lopez *in inſtruct. Sacerdot. part.* 1. *cap.* 56. ex Societate Pater Suarez *de Relig. tom.* 3. *lib.* 10. *cap.* 10. *numer.* 22. & Pater Sanchez *in ſumma tom.* 2. *lib.* 6. *cap.* 2. *numer.* 49. Caſtrus Palaus *tom.* 3. *tractat.* 16. *diſputat.* 4. *punct.* 5. *numer.* 1. quibus adde etiam Fauſtum *in Theſauro Religioſorum lib.* 6. *quæſt.* 95. vide etiam Layman *lib.* 4. *tractat.* 5. *cap.* 9. *num.* 10.

Nec obſtat in contrarium adducta, nam ex rationibus allatis dicendum eſt nomine Prælati D. Thomam intelligere Pontificem, vt optimè notat Fauſtus, & Sanchez *locis citatis* ex Soto *de iuſt. lib.* 10. *quæſt.* 2. *art.* 2. Ad confirmationem reſpondeo negando paritatem rationis, nam per Epiſcopatum ita mutat Religioſus ſtatum, vt ſubtrahatur ab obedientia Prælatorum Religionis, & quodammodo deſinat eſſe membrum illius corporis, *argumento cap.* 1. 18. *quæſt.* 1. per inferiora autem beneficia non fit tanta mutatio; ſed poteſt Religioſus manere ſub obedientia ſui Prælati, quamuis beneficium habeat. Eſt autem difficile intellectu, quod Prælatus poſſit præcipere ſubdito aliquid, per quod ſubtrahatur à ſua obedientia; facilè autem, quòd præcipiat miniſterium ſub obedientia ſua exercendum, Deinde in ſtatu Epiſcopali multò magis eſt periculi, quàm in inferiori, non ſolùm maioris obligationis, ſed etiam propter maiorem libertatem, honorem, potentiam, & rerum abundantiam; in quibus omnibus magis diſtare videtur ab humili Religioſorum ſtatu. Rurſus Religioſus ſemel factus Epiſcopus, non poteſt per voluntatem Superioris Epiſcopatu priuari; vt per ſe conſtat, poteſt autem priuari beneficio inferiori, etiam ſine ſpeciali cauſa. Cæteras autem rationes videbis apud Suarez *vbi ſuprà*; vnde ſine fundamento aliqui his diebus circa præſens dubium loquuti ſunt.

***

An vota vitæ Quadrageſimalis Minimorum, Redemptionis captiuorum, Mercenariorum, non acceptandi Prælaturas extra Religionem Patrum Societatis IESV, & Diſcalceatorum D. Auguſtini & ſimilia ſint diſpenſabilia ſaltem per Generalem?

RESOL. XXXIV.

AFfirmatiuè videtur reſpondendum per ea quæ indiuidualiter tenet Miranda *in Manuali Prælatorum tom. 1. quæſt. 9. art. 6. concluſ. 1. & 3.* vbi expreſsè docet in ſupradictis votis vitæ Quadrageſimalis, &c. poſſe Generalem diſpenſare, quod etiam probat ex loco Concilij Tridentini *ſeſſ. 25. cap. 1.* Vbi agens de votorum Regularium cuſtodia, & obſeruantia differentiam atque diſtinctionem facit, inter ſupradicta tria Religionis eſſentialia, & ſubſtantialia vota (obedientiam nempe, paupertatem, & caſtitatem) & alia cuiuſlibet Regulæ & Ordinis peculiaria vota, & præcepta (reſpectiuè) pertinentia ad ſupradictorum obſeruantiam, nec non ad communem vitam, victum, atque veſtitum. Et tandem verba faciens de tribus votis ſuppradictis, compertum eſſe dicit, quod ea, quæ ad ſubſtantiam regularis vitæ pertinent, non poſſunt per Superiores relaxari, cuius & rationem reddens, inquit. *Etenim ſi illa, quæ baſes ſunt, & fundamenta totius regularis diſciplinæ, exactè non fuerint conſeruata, & cuſtodita, totum ſtatim corruat ædificium neceſſe eſt.* Ex quibus Concilij verbis, ſic colligo argumentum: Omnia, quæ non ſunt de ſubſtantia regularis vitæ: de mente Concilij, ex cauſa, per Superiores poſſunt relaxari, atque in eis diſpenſari: ſed obſeruantiæ, quæ ſunt ſecundi generis (de quibus ſupradiximus) vt cumque eſſentiales, & obligatoriæ ſint, ſuoſque profeſſores ad peccatum obligent, tamen ſunt de eſſentia, & ſubſtantia regularis vitæ, ſiquidem ſine ipſis aliæ Religiones reperiri poſſunt: Ergo obſeruantiæ prædictæ ex cauſa & in caſibus particularibus, Superiorum ſubſunt diſpenſationi.

Sed his non obſtantibus negatiuæ ſententiæ ego adhæreo, quia in ſupradictis votis, & materia ipſa, & actus vouentis ſunt omnino extra ſuperioris dominium, cum iuxta conſtitutiones à Pontifice approbatas dicta vota ſint annexa ei ſtatuto Religioſo. Ergo regulantur iuxta tria ſubſtantialia vota, & acceſſorium ſequitur naturam principalis. Adde quod diſtinguenda ſunt vota peculiaria vniuſcuiuſque Religionis à regulis, & præceptis obligantibus ſub mortali: eſt enim inter hæc duo maxima differentia, quamuis ambo ex regula, & ex voto oriri videantur: nam & vota peculiaria ſecundum regulam fiunt, & præcepta regulæ aliquo modo includunt votum obedientiæ: eſt nihilominus differentia, quòd licèt regula ordinet, & votum fiat, tamẽ immediatè non oritur obligatio ex regula, ſed ex voto, vt in Religione Minimorum regula ordinat fieri quartum votum abſtinendi à carnibus, facto autem voto comedere carnes eſt ſacrilegium immediatè oppoſitum voto: è contrario verò, ſi ſola regula immediatè obligat ad eamdem abſtinentiam v. g. etiam ſi obliget ſub mortali (vt quidam de Carthuſianis dicunt) non eſt obligatio voti, neque excedit obligationem præcepti humani Eccleſiaſtici: quia votum obedientiæ quod illa lex ſupponit obligat immediatè ad ſeruandam vnamquamque regulam, vt ſupra dixi, ſed vnaquæque regula obligat iuxta ſenſum & virtutem ſuam.

Dicendum eſt igitur ſupradicta vota in titulo Reſolutionis poſita non poſſe per Generalem diſpenſari, irritari, aut commutari: Et ita noſtram ſententiam tenet Bordonus *in Conſiliis Regularium reſolut. 14. numer. 24.* Portel. *ver. Voti irritatio numer. 68.* Tamburinius *de iure Abbatum tom. 3. diſputat. 4. quæſt. 8. cap. 2. dub. 32. numer. 7.* Palaus *tom. 3. tract. 15. diſp. 2. punct. 8. numer. 5.* Layman *lib. 4. tractat. 4. cap. 7. numer. 6. aſſer. 5. in fine*; quibus omnibus adde ſapientiſſimum Suarez *de Relig. tom. 4. lib. 2. cap. 12. à numer. 28.* vbi tandem *numer. 39.* ſic ait. Sequitur præterea ex dicta reſolutione, idem dicendum eſſe de quocumque ſtatu Religioſo habente votum aliquod ex peculiari ratione talis ſtatus, præter tria vota communia, nam tale votum indiſpenſabile eſt per Prælatos Religionis, propter rationes factas, quæ generaliter procedunt ex natura ſtatus religioſi, & conditione talis voti; & ideo punctum hoc non reſeruauimus in peculiarem tractatum de Societate, quia de ſe cõmune eſt. Ita ergo cenſeo de Monialibus Sanctæ Clarę, quoad votum clauſuræ, non enim poſſunt in illo diſpenſare Prælati minores, quia non poſſunt votum illud, vel obligationem eius auferre. Idem eſt de voto non comedendi carnes, quod Religioſi Minimi emittunt: nam per eorum Superiores tolli, ſeu diſpenſari non poteſt ob eaſdem rationes. Nec refert quòd Prælatus poſſit aliquando dare licentiam egrediendi, aut comedendi, &c. nam ſuppoſito voto, hoc tantùm fieri poterit vel interpretando caſum eſſe talem, in quo votum non obliget, quod non eſt diſpenſare, vt *in tract. de voto lib. 6. cap. 9.* dixi; vel ſubtrahendo materiam voti, quia nimirum in ipſo voto emittendo, vel expreſsè, vel ſecundùm regulam includitur conditio non faciendi hoc, vel illud, niſi approbante, vel ordinante Superiore: tunc enim dum ipſe ordinat, vel

dat

dat facultatem,non diſpenſat, ſed facit vt ceſſet materia voti. Hac autem integra manente, indiſpenſabilia eſſe exiſtimo talia vota per inferiores Prælatos, etiam per Epiſcopos, quia ex vi ſtatus,cui ſunt annexa, ſunt alterius Ordinis, & habent quaſi peculiarem modum reſeruationis, vt explicatum eſt. Hucvſque Suarez.

An Generales Religionum poſſint auocare ad ſe cauſas pendentes coram inferioribus Prælatis?

Resol. XXXV.

NEgatiuè reſpondet Portel *in dubiis Regularium ver. Prælati poteſtas, numer.*8. cui adde nouiſſimè Leonem Zambellum *in Repertorio Morali ver.Prælatus,numer.*34.vbi ſic ait. Prælatus maior non poteſt auocare ſuo tribunali cauſam quam incœpit Prælatus inferior in prima inſtantia, niſi fuiſſet interpoſita appellatio talis grauaminis quod ſufficeret pro huiuſmodi auocatione. Sint ergo Prælati cauti,& recordentur doctrinæ S. Conc. Tridentini,*ſeſſ.*24.*cap.*10.nec ſe ingerant in cauſis ſpectantibus ad immediatos Superiores, ſed ſi cognoſcant neceſſitatem ad ſummum aſſignent Collegam, qui vnà cum Prouinciali cauſam expediat. Ita Zambellus.

Aliqui verò affirmatiuæ ſententiæ adhærent ſecluſis conſtitutionibus in contrarium ex voto Obedientiæ quo omnes Generali Ordinis obſtringuntur & ideo ratione maioris obligationis, & ſubiectionis ſubditorum poſſunt hanc facultatem exercere auocando ad ſe cauſas. Hinc aſſerunt, quod voluntas Prælati inferioris ſubiicitur voluntati Superioris ratione voti Obedientiæ, vt notat Suarez *num.* 22. *loci citati*, vnde non poteſt eſſe efficax contra voluntatem Superioris; imò nec iuſta; quia ratione voti ex iuſtitia obligatur ſe conformare cum voluntate Superioris. Ergo non poteſt Prælatus inferior velle proſequi cauſam coram ſe pendentem, niſi cum conſenſu Superioris; & ſi vellet, iniuſtè vellet? Ergo ob huiuſmodi ſubordinationem, & dependentiam eſt in poteſtate Generalis,quod Prælatus inferior proſequatur cauſam ad ſe pendentem,vel non proſequatur; Nam ſicut eſt in poteſtate ipſius voluntas inferioris Prælati, ita etiam omne ius, & iuriſdictio ipſius; cum hæc ſequantur voluntatem, & ideo auocando ad ſe cauſam,facit actum ſuæ poteſtatis. Verùm hæc ratió parum vrgeret apud Portel, & Zambellum,nam concederent Generales habere omnimodam iuriſdictionem in ſubditos, ſed regulatam,& reſtrictam ſecundum Canones,ſed Concilium Tridentinum, nouiſſimè ſatis ſe declarat,primas inſtantias tractandas eſſe ante locorum Ordinarios.Ergo.Reſpondendum eſt igitur tenendo opinionem affirmatiuam, poſſe Generales auocare ad ſe cauſas pendentes, non ſolùm ex ſupradicta ratione poteſtatis in ſubditos, ſed quia illud Decretum Concilij nihil innouat quoad Regulares, vt ex Sac. Congregatione & ex Aldrete, & Riccio obſeruat, & docet Nouarius in nouo iure Pontificio *concl.*54.*numer.* 12. vnde patet reſponſio ad principium ex quo negatiuam ſententiam tenuit Portel & Zambellus. Verùm affirmatiuam ſententiam in praxi niſi ex vrgentiſſima cauſa, & quaſi coacti Generales minimè admittant.

An licitum ſit parentibus caſtrare filios ad conſeruandam vocem, ipſis conſentientibus?

Resol. XXXVI.

SVprà negatiuam ſententiam docui, ſed poſt hæc impreſſa peruenerunt ad manus meas Deciſiones Morales Patris Paſqualigi, qui *Deciſ.* 498. affirmatiuæ ſententiæ nominatim contra me adhæret, eo quod excellentia vocis in ordine ad cantum ſit magnifacienda, tum quia eſt perfectio boni corporalis quod pluribus membris præfertur, tum quia ratione ipſius perſonæ redditur honorabilis etiam apud Principes, tum quia eſt ſufficiens vt inde acquiratur nobilis ſubſtentatio vitæ,& plus commodi ab ipſa percipitur quàm ex eo quod quis ſit habilis ad generandum. Vnde maius bonum cenſendum eſt quod ſit excellentia vocis,quàm non eſſe caſtratum.

Sed his non obſtantibus puto non eſſe diſcedendum à ſententia quam docui, quia vt obſeruat Bittershuſius *in Nouellas Iuſtiniani part.*12.*cap.*12.*numer.*8.Gudelinus *de iure nouiſſimo lib.*5.*cap.*17. & alij communiter, nemo eſt Dominus membrorum ſuorum vt patet *ex lege* 13.*liber homo ff.ad Aquil.*Et licet aliquando licitum ſit membrum abſcindere, tamen hoc procedit in caſu neceſſitatis, vt obſeruat D.Thomas *in* 2.2.*quæſt.*65.*art.*1.& Doctores communiter in ordine ad conſeruationem totius corporis, & ratio eſt, quia membra ſunt propter bonum totius, quando igitur membrum aliquod toti corpori adduceret pernicieim, ratio naturalis dictat illud reſcindi, & abiici poſſe; quod etiam procedit ex cauſa extrinſeca adueniente; & ideo ſi quis ligatis manibus in bello, vel alio loco iniuſtè detineatur cum vitæ probabili periculo poteſt ſibi membrum abſcindere, ſi aliter euadere non poſſit.

Similiter

Similiter si quis haberet manum ferro alligatam,aut parieti sagitta affixam, videret flammam ignis iam iam inuadentem,aut hostes irruentes,licitè potest vi brachium relicta manu extrahere si nullum aliud est remedium. Sic etiam qui à canibus detentus mortem timeret,nec aliter euadere potest, licitè potest sibi membrum abscindere. Et qui domi inclusus ab hostibus interficiendus detineretur, licitè potest cum manifesto periculo fractionis pedis vel manus se per fenestrã demittere. Item qui manum habet viperæ veneno tactam,ne venenum cor comprimat & moriatur, licitè potest eam abscindere. Igitur ex sententia D. Thomæ,& omnium Theologorum dicendum est quod tunc quis potest disponere de membris suis, quando eorum abscissio esset necessaria pro salute totius corporis,vel alicuius membri principalis. Et ideo rectè infert Ioannes Vvigers *de iustit. & iure, tractat. 2. cap. 2. dub. 19. numer.* 110. quod extra necessitatem nemini licet se mutilare, siue membro aliquo se priuare, neque curare id fieri per alium. Hinc D. Thomas *vbi supra in respons. ad* 3. dixit membrum non esse præscindendum propter corporalem salutem totius, nisi quando aliter toti subueniri non potest: ita Sanctus Doctor Vnde ex his corruunt argumenta, quæ pro sua firmanda sententia adducit Pasqualigus; nam in casu Eunuchorum abscinditur membrum non ex necessitate vt corpus vel aliquod eius membrum principale in suo esse conseruetur ne pereat, sed vt vox tantùm dulcis & sonora conseruetur. Ergo nulla ratio naturalis dictat in isto casu vt vno membro damnum inferatur, imò prorsus abscindatur pro melioranda tantùm voce,nam vox dulcis,& sonora non est medium necessarium pro tuenda salute totius corporis,vel alterius membri principalis; neque cum voce aspera & dissonanti corpus vel aliquod eius membrum est in statu pereundi. Ergo non tenetur aliquod membrum illi succurrere cum tanto detrimento sui, quia non adest status necessitatis in quo ex ratione naturali teneretur abscissionem pati. Nec si vox ex dulci & sonora efficiatur aspera & dissonans, sequitur ex hoc vt corpus vel membrum aliquod principale pereat, vnde aliud teneretur cum sui detrimento illi succurrere,& nos non sumus in casu in quo quis vocem & loquelam amitteret nisi abscinderetur. Neque honor apud Principes,aut ampla substentatio potest efficere vt licita sit alicuius membri detruncatio, vt vult Pasqualigus, cuiquidem concedimus quod excellentia vocis sit permagnifacienda,sed non est necessaria.Ergo castratio non erit licita,quia non sumus in casu conseruandi suppositum in suo esse ne pereat sed tantùm meliorandi, & perfectionandi, & ideo aduersus Pasqualigum, præter Tannerum Layman, Megalium, & alios alibi à me adductos, tenent nostram sententiam nouissimè,me citato, ex Societate IESV Pater Thesaurus *in Prax. part. 2. ver. Membrorum mutilatio,cap. 1. §. amplia secundò.* Bonacina *de cens. disput. 7. quæst. 2. punct. 2. numer. 34.* & Pater Magister Lezzana *in summa Quæstionum Regular. tom. 3. ver. Homicidium, numer. 4. & ver. Irregularitas numer. 75.*

Adde aduersùs supradictam castrationem, quod Eunuchi vehementer libidine inflammantur. Ergo sunt in maximo salutis periculo, quia eis matrimonium inire ab Ecclesia est interdictum; de vehementissima autem eorum venere quicquid asserat Pasqualigus,vide Bonacinam,& Vvigers *vbi suprà*, quibus etiam adde Basilium Pontium *de Matrimon. lib. 7. cap. 67. numer. 1. & leg. 4. ff. ad leg. Cornel. de Sicar.*

An ad euitandum periculum vitæ & infamiæ puellæ prægnantis sit licitum procurare abortum si fœtus non sit animatus.

RESOL. XXXVII.

PRo affirmatiua sententia *in 3. part. tract. 5. resolut. 11.* adduxi Torreblancam *de Magia lib. 2. cap. 43. numer. 10.* & quidem putabam suam sententiam à nemine sequendam esse, sed deceptus sum, nam illam postea docent Leo Zambellus *in Repertorio Morali ver. Medicus, numer. 11.* Bordonus *in Consiliis Regularium, resolut. 45. quæst. 4. numer. 4. in fine.* Et hanc sententiam tanquam probabilem admittit nouissimè Pater Magister Lezzana *in summa Quæstionum Regularium tom. 3. ver. Abortus, numer. 5.* vbi sic ait. Peccatum graue est procurare abortum etiam in casu quo fœmina nobilis,aut Monialis cum viro peccauerint, & timent mortem,vel infamiam, vel scandalum si grauidæ fiant, non enim sunt facienda mala,vt veniant bona, & est contra ordinem impedire conceptionem fœtus, nam semen & copula à natura sunt instituta ad prolis conceptionem & generationem. Dicit tamen Azorius oppositam esse opinionem aliquorum, quos non refert,quam credo probabilem solùm in eo casu quo nullo alio omnino modo, nullâve via impediri posset infamia, aut mors talis fœminæ, tum enim non videtur esse intrinsecè malum procurare abortũ fœtus inanimis, aut impedire conceptionem ipsius. Ita Lezzana, cui etiam addendus est Ægidius Trullench *in Decalogum tom. 2. lib. 5. cap. 1. dub. 4. numer. 1.* sic asserens. Aliqui existimant si aliud non suppetat remedium,

remedium, licere procurare aborſum fœtus tamen inanimati ad euitandum periculum vitæ, & infamiæ Puellæ prægnantis, ſicut diximus licere ad euitandam mortem naturalem. Hæc autem opinio non omnino placet Dianæ & meritò quidem, non tamen videtur improbabilis. Ita Trullench. Et tandem non deſinam hîc adnotare, quod conſultus de hoc caſu à viro nobili, & fide digno teſtatus eſt mihi doctiſſimum Theologum Societatis IESV quem ego ſcio reſpondiſſe, vt ſupradictum eſt, licitum eſſe pro ſaluanda vita & honore Puellæ prægnantis procurare eius abortum ante fœtus animationem. Sed adhuc ego non diſcedo à ſententia negatiua, quam ſupra docui, & docet nouiſſimè pluribus citatis, & me etiam relato Pater Theſaurus *in Praxi part. 2. ver. Abortus, cap. 1. limit. 3.* vbi teſtatur hanc ſententiam eſſe communem inter Theologos, & Iuriſtas, quod etiam fatetur Eligius Baſſeus *in floribus Theolog. pract. verſ. Aborſus, numer. 1.* & contrarium eſſe improbabile tenet doctiſſimus, & amiciſſimus Pater Magiſter Candidus *in Diſquiſ. Mor. tom. 2. diſquiſ. 1. art. 1.* Imò audio, ſi verum eſt, fuiſſe damnatum in Congregatione Sancti Officij.

An ſi quis dicat Potta di Di, Renego di Di, Al coſpetto di Di, *omiſſa litera O, ſit cenſendus blaſphemus hæreticalis?*

RESOL. XXXVIII.

AFfirmatiuam ſententiam docet Auctor Caſuum Conſcientiæ Bononiæ diſcuſſorum anno 1634. menſe Martio *deciſ. 3.* vbi ſic habetur. Sempronius, ex ira ſolet impiè dicere *Puttana di Dio*, ſed paulò poſt ſubdit *Bacco*, vel *Al diſpetto di Di*, omiſſa littera *O*. Quæritur an ſit blaſphemus hæreticalis, Reſpondetur Sempronium ſi cum aduertentia ſufficienti ea verba protulit fuiſſe blaſphemum hæreticalem, in primo enim dicto tribuit Deo per contumeliam aliquid ei omnino repugnans, & in ſecundo abſtulit quod Deus habet. Quamuis enim in primo dicto addiderit paulò poſt verbum *Bacco*, (ſi tamen ad fugiendam blaſphemiam non erat ſolitus illud addere) & in ſecundo omiſerit litteram *O*. In vtroque tamen caſu eſt completa blaſphemia hæreticalis cum ſit completus verborum ſenſus blaſphemiam continentium. Ita ille, qui citat Lazarium, & Bonacinam.

Sed contrariam ſententiam docet nouiſſimè Ricciullus *tract. de Perſonis quæ in ſtatu reprobo verſantur, lib. 1. cap. 4. numer. 18.* quia talia verba non ſunt perfecta. Nec valet dicere quod affectus cum principio facti æquiparatur facto *ex leg. Si quis ſeruo alieno ff. de fur.* At proferens dicta verba ſatis oſtendit affectum, & principium facti blaſphemandi. Ergo. Nam reſpondeo in hoc argumento aſſumi illud de quo eſt quæſtio; non enim eſt verum quod conſtet de affectu, cum ille colligi nequeat, niſi ex ſermone, qui cum in verbis prædictis non ſit perfectus, inciuile eſt illa iudicare, *ex leg. inciuile ff. de legibus.* Et huic ſententiæ Ricciulli ego adhæreo.

Non aſſentior tamen eidem Ricciullo aſſerenti *in cap. 11. numer. 7.* qui eodem impetu, & actu plures blaſphemias contra vnum Sanctum profert, committere tot peccata quot ſunt blaſphemiæ: non inquam aſſentior huic opinioni ſed contrariæ, quia moraliter cenſetur vnus numero actus, & omnes blaſphemiæ ſunt partes vnius continuati ſermonis, & ita ſi quis alterum ſemel & iterum pugno percuteret abſque temporis interuallo vnum numero tantùm peccatum patraret. Et hoc intelligendum eſt etiamſi blaſphemiæ diuerſi generis ſint, & non ſint vna & eadem ſæpiùs repetita; nam etiamſi diuerſi generis ſint, tamen ratione temporis & vnius impetus quo dicuntur, vniuntur & vna cenſentur. Et ita docet Fagundez *in Decalogum tom. 1. lib. 2. cap. 3. numero 24.* & alij penes ipſum, quibus adde me citato Trullench etiam *in Decalog. tom. 1. lib. 1. cap. 11. dub. 2. numer. 5.*

Item non aſſentior eidem Ricciullo qui *in cap. 6. numer. 11.* docet iurantem per membra honeſta Chriſti eſſe blaſphemum, nam hoc eſſet verum ſi iuraret per membra inhoneſta, ſecus per alia membra; quia ſic ex his nil attribuitur Chriſto quod verè non habeat, & ei conueniat; & ſi talia iuramenta ita reuerenter fiant, non eſſe culpam venialem docet Fagundez *loco citato numer. 14.* vnde nec frequens conſuetudo facit vt talia iuramenta blaſphemiæ cenſeantur aut peccatum mortale.

An Regulares in grangiis, ſeu cellis particularibus poſſint celebrare cum Altari portatili contradicente Epiſcopo?

RESOL. XXXIX.

SVppono poſſe Regulares celebrare cum Altari portatili in quocumque decenti loco, Epiſcopo non contradicente, & tum ſolùm non poſſe quando id prohiberet. Ita Ledeſma *in ſumma tom. 1 cap. 20. de Euchar. difficult. 4. circa concluſ. 2.* Ioannes de la Cruz *de Priuileg. Regul. lib. 2. cap. 5. dub. 7. poſt concluſ. 4.* Emanuel Rodriquez *in quæſtionib. Regul. tom. 1. quæſt. 43. art. 5.*

art. 5. Hieronymus Rodriquez *in Compen. QQ. Regul. resolut. 9. numer.* 4. Portel. *in dubiis Regul. ver. Altare. numer.* 1. Marchinus *de Sacrament. Ordinis tract.* 3. *part.* 3. *cap.* 9. *numer.* 12. Lugo *de Sacram. Euchar. disput.* 20. *sect.* 2. *numer.* 51. & alij. Nec obstat Concilium Tridentinum *sess.* 22. & ibi clausula. *Non obstantibus quibuscumque priuilegiis*, quia non tollit directè priuilegia, sed dat facultatem Episcopis prohibendi etiam contra priuilegia, & ideo non obstantibus quibuscumque Priuilegiis possunt Episcopi prohibere Regularibus ne celebrent extra Ecclesiam, quod si non prohibeant non est Regularibus interdictus vsus priuilegiorum quicquid in contrarium asserat Peregrinus *in Compen. Priuileg. part.* 1. *tit. Missa*, §. 2. Faustus *de Sacram. Euchar. lib.* 2. *quæst.* 171. Fagundez *de præcept. Eccles. part.* 1. *lib.* 3. *cap.* 13. *numer.* 16. Beia *part.* 4. *cas.* 33. Chamerota *de Sacram. Euchar. dub.* 15. Suarez *tom.* 3. *disput.* 81. *sect.* 3. Conինch *de Sacrament. quæst.* 83. *art.* 3. *dub.* 1. *num.* 226. & alij.

Sed his suppositis difficultas est, an Episcopo contradicente & prohibente possint adhuc Regulares non obstante Decreto Concilij Trident. celebrare in Grangiis & Cellis particularibus. Et affirmatiuam sententiam nouissimè tanquam probabilem admittit Lezana *in summa quæstionum Regul. tom.* 3. *ver. Altare numer.* 14. vbi sic ait. Etiam in casu quo Episcopus repugnet probabile est posse vti Regulares priuilegiatos hac facultate celebrandi Missam cum altari portatili in grangiis, & prædiis suorum Monasteriorum. Ratio est, quia Concilium loco relato solùm concedit Episcopis ne permittant celebrare in priuatis domibus, aut omnino extra Ecclesiam. Hæc verò prædia, seu grangiæ, non sunt priuatę domus, quia non sunt domus priuatarum personarum, aut sæcularium, sed Monasteriorum, & Communitatum Religiosorum, nec sunt omnino extra Ecclesiam; & bona ipsius. Rodriquez, Ioannes de la Cruz, & Peirinis relati.

Pari etiam probabilitate idem affirmari posse videtur, sicque aliquando in Hispania practicari vidi, de cameris particularibus aliquorum Religiosorum, casu aliquo extraordinario, quo videlicet propter infirmitatem è camera exire non possint ad audiendam Missam, & dies solemnis fuerit, vel propter Sacram Communionem reiiciendam. Quod scilicet tunc possint in propriis cameris honestis, ac decentibus celebrari facere in Altari portatili. Ratio est, quia cameræ Religiosorum regulariter sunt loca decentia, & honesta, ac per consequens in eis poterunt prædicti Regulares priuilegiati vti dicto priuilegio, non solùm permittente, aut non contradicente Episcopo propter dicta, sed etiam casu dato, quod ipse contradicat, cum prædictæ cameræ non sint priuatæ domus, sed ad Ecclesiam pertinentes, nec omnino extra Ecclesiam, ac proinde non comprehensæ in Decreto Concilij Tridentini. Pro hoc etiam extat notabile Priuilegium Pij IV. pro Canonicis Regularibus Sancti Saluatoris Lateranensis, quod refert Peirinis, *supra numer.* 34. ex Peregrino *in Compend. priuilegiorum Congregationis Regularium tit. Infirmi* §. 2. Est autem magnum hoc priuilegium, nam concessum dicitur 18. Maij 1565. post Concilium Tridentinum, & cum derogatione ipsius. Hucvsque Pater Lezana.

Quibus Priuilegiis gaudeant Cardinales quoad celebrationem Missæ in eorum Capellis.

RESOL. XL.

CAsus est curiosus & practicabilis, sed quia circa illum dignum his diebus me fecit cuiusdam Dissertationis à se compositæ Eminentissimus Princeps, & amantissimus Dominus meus FRANCISCVS MARIA CARDINALIS BRANCATIVS, vir non solum in legali scientia, sed etiam in Morali, & Scholastica Theologia peritissimus, ideo in gratiam studiosorum illam per extensum apponere non grauabor, audiant igitur Cardinalem sic loquentem.

Dubitanti aliquando mihi, quibusnam fruamur priuilegiis; vel quid nobis ex Pontificum indulgentia in nostris domesticis Cappellis, quidve in iis ipsis, nostris Cappellanis liceat, visum fuit peropportunum totam hanc dissertationem in quatuor diuidere quæstiunculas, quibus vniuersa complectatur tractatio, vt in posterum quæ mihi licita forent non ignorarem.

Prima, An Cappellani Cardinalium possint in Cappella Palatij ante Auroram, & post Meridiem tam pro Dominorum suorum seruitio, quàm familiæ seorsim, celebrare, & quanam hora nostri vsualis horologij.

Secunda, An vnica tantùm, vel plures Missę à diuersis Cappellanis in eadem Cappella celebrari possint,

Tertia, An si Cardinalis sit absens, & extra Vrbem in qua degit, durante eius absentia, possint nihilominus iidem Cappellani in eodem Palatij sacello sacrificium offerre.

Quarta, An exteri, & non domestici Cardinalium familiares, si sacris interstint in Cappella prædicta diebus festis, præcepto satisfaciant.

Antequam tamen singulas dissoluam quæstiones

ſtiones, præmittendum eſſe cenſui. Primò, Priuilegiis, quibus Epiſcopi diuerſis in rebus fruuntur, potiri etiam Cardinales, iiſque ſex præſertim, de quibus meminit Gloſſ. *in cap. fin. de priuileg. in 6. in verbo Indulgemus.* Manfred. *in tractat. de Cardin. deciſ. 214.* Villadieg. *de orig. Card. quæſt. 13. numer. 63.* Barbat. *de præſt. Card. quæſt. 3. part. 1. numer. 6.* Iacobat. *de Concil. lib. 1. fol. 36. col. 2.* Layman. *Theol. Moral. lib. 1. tract. 5. part. 3. cap. 2. numer. 1.* Dian. *part. 5. tractat. de poteſt. & priuil. Card. reſolut. 48.*

Imò in noſtra hac materia, non ſolùm iiſdem, ac Epiſcopi gaudent priuilegiis, ſed etiam amplioribus, cum maiores ſint Epiſcopis in adminiſtratione. Concil. Lateran. *ſeſſ. 9. de Card.* latè Turrecrem. *in ſumma lib. 1. cap. 81.* Villadieg. *de orig. Card. quæſt. 11.* Barbat. *de præſt. Card. quæſt. 1. numer. 52.* Manfred. *d. tract. deciſ. 114.* Alban. *de Card. quæſt. 7.*

Vnde etiam poſt Concilij Tridentini decretum de celebr. Miſſarum, poſſunt Cardinales ex Pontificis priuilegio extra locum ſacrum celebrare ſuper altari tamen portatili, quod aliis etiam Epiſcopis videtur interdictum ex multorum Doctorum opinione Nauarr. *in Manual. Lat. cap. 25. numer. 82.* Rodriquez *in ſumma part. 1. cap. 242. numer. 14.* ibi, [ni el Papa lo concede à los Obiſpos, excepto à los Cardinales.]

Et id, quod indultum olim fuit Sacerdotibus in Concilio Triburien. & habetur *in Can. Concedimus, de conſecrat. diſt. 1.* quod ſi deeſſet in itinere Eccleſia, poſſent in altari portatili ſacrificium offerre, & deinde ſolis Epiſcopis reſeruatum, vt in itinere hoc valeant facere: & ampliatum eſt etiam ante lucem. Gloſſ. *in d. cap. fin. de priuil. Verb. Indulgemus*, quam ſequuntur Nauar. Palud. & Sot. *diſt. 3. quæſt. 2.* quos refert, & amplectitur Henriquez *in ſumma lib. 9. cap. 24. lit. P.* Suar. *loco infra cit. verſ. 3. exceptio.* Azor. *tom. 1. lib. 10. cap. 25. quæſt. 5.* Sà *in Aphor. verb. Miſſa, num. 27.* Conink *de Sacr. quæſt. 83. art. 2. dub. 4. numer. 217.* Barboſ. poſt alios *de offic. Epiſcopi part. 2. alleg. 23. numer. 5.*

Hoc Cardinalibus licet, etiamſi non iter faciant, & ante lucem, vt concludit idem Henriquez *loco cit.* ex Palud. & Sot. *in 4. diſt. 13. quæſtione 2. art. 2.* Scort. *de ſacrif. Miſſæ lib. 2. cap. 15. numer. 4.* Alzed. *de præſt. Epiſcop. part. 1. cap. 13. num. 13.* & poſt hos Diana *d. part. 5. reſolut. 77.* (hi poſtremi indiſtinctè loquentes in itinere vel extra) Sylueſt. *in ſumm. verb. Miſſa 1. num. 6.* ex eod. Palud. vbi ait, Cardinalibus Papam in hoc diſpenſare, quod celebrent ante Auroram.

Et animaduertendum, hoc Cardinalium priuilegium, vt optimè docet Valer. *de diff. vtr. for. diff. 2. in verb. Miſſa*, eſſe mixtum perſonale ſcilicet & locale, cum ratione perſonæ illorum, quilibet locus priuilegium conſequatur, quod infra ſæpius nobis repetendum erit.

Secundò, præmittendũ eſt, idem eſſe quoad eos, qui huiuſmodi fruuntur priuilegiis (celebrandi videlicet ante Auroram, & poſt Meridiem, & in Altari portatili) ſi ipſimet celebrẽt, ac ſi ab aliis celebrari faciant, *text. in d. cap. fin. de priuileg. in 6.* & omnes DD. ſuprà adducti id teſtantur, & ſupponunt, addo Diaz *in prax. crim. can. cap. 47. numer. 3.* Rodriq. *in ſumma in cap. 243.* Suar. *loc. mox cit. verſ. tertia exceptio.* Nald. *in ſumma Verb. Miſſa numer. 29.* & communis eſt DD. ſententia, quæ concludit poſſe Epiſcopos, & per conſequens Cardinales cum ſuis Cappellanis in hoc diſpenſare, quod in priuatis Oratoriis celebrent, vt olim poterant *ex ſexta Synod.* & habetur *in can. Clericos, de conſecrat. diſt. 1.*

His præmiſſis, Ad primam quæſtionem affirmatiuè reſpondeo, poſſe, ſcilicet Cardinalium Cappellanos pro eorum ſeruitio ante Auroram in domeſtico ſacello celebrare; hoc tamen ex priuilegio.

Etenim iure communi, & regulariter, præciſíſque priuilegiis (quicquid ſit de priſca illa conſuetudine, de qua Baron. meminit *tom. 2. Annal. ad ann. 154. num. 2.* in ſacris vigiliis conſuetum fuiſſe noctu ſacrificium offerri) initium Auroræ terminus eſt, ante quem non licet Miſſam celebrare, D. Thom. *in 3. part. q. 83. art. 2. ad 4.* Suar. *in 3. part. tom. 3. quæſt. 83. art. 2. ſect. 4.* Scort. *de ſacrif. Miſſæ in d. c. 15. num. 3.* Fr. Ioannes à Cruz *de ſtat. Relig. lib. 2. c. 5. dub. 6.* Bonac. *de Sacr. Euch. tom. 1. diſp. 4. quæſt. vlt. punct. 9. n. 5.* & innumeri, quos colligit Barboſ. *in collect. Concil. ſeſſ. 22. in decret. de obſeruan. & euitan. in celebr. Miſſ. numer. 29.*

Vt autem clariùs eluceſcat reſponſio, videndum eſt primò pro iis, qui nullo vtuntur priuilegio, quid importet initium hoc Auroræ: deinde videbimus quid priuilegium ſecum afferat prærogatiuæ, quando ſcilicet priuilegium ſcriptum non apparet, vt in caſu noſtro; cùm enim illud extat illius verbis inhærendum eſt, vt dicimus de regularibus, quibus hoc eſt indultum. S. Thomas igitur *dict. q. 83. art. 2. ad 4.* conſtituit Auroræ initium inter mediã noctem, & Solis ortum, quando ſcilicet ſubſtantia Solis ſuper terram apparet, & incipere Auroram, quando claritas radiorum Solis, non Sol in cælo conſpicitur, tunc enim quodammodo dicitur Sol ortus, & ſignatè Auroræ initium dici per horam, & quartam horæ partem ante Solis manifeſtationem, affirmat Scot. *in 4. diſt. 13. q. 2. art. 2.* Gabr. *in lect. 14. in Canones*, ita vt omnibus non Priuilegiatis liceat tunc celebrare Scort. *loc. cit. cap. 15. num. 3.* Roſel *in Verb. Miſſa, numer. 2.* Azor *d. lib. 10. cap. 25. quæſt. 5.* Rodrig. *tom. 1. q. 43. art. 3.* & alij communiter.

Adeo quod exemp. gr. de Menſe Ianuar. à principio, vſque ad medietatem illius, iuxta communem Poli altitudinem Italicam plus, minúſve à gradu 39. ad 43. (quæ latitudo comprehendit omnem ferè Italiam, vltra nonnulla alia loca) incipere poſſunt hora 12. & dimidia, & deinde vſque ad finem horæ 12.

Ampliant tamen hoc tempus pro non priuilegiatis vnius ſcilicet horæ cum quadrante ad horam cum dimidio, grauiſſimi Theologi, & primò Suar. *loco cit. verſ. ſecundo, inquiri poteſt*, vt occurrat ſcrupulis, ait non eſſe inſiſtendum ſuper illo quadrante, horæ ſcilicet cum quadrante, vt ſupra dictum fuerat, cum in re morali non ſit procedendum per Mathematicam menſuram, ſed licitè poſſe per ſeſquihoram ante Solis ortum. Secundò, Alij, quod poſſit Miſſa inchoari per dimidium horæ ante crepuſculum, hoc eſt ante Auroræ initium, ita vt finis Miſſæ incidat in initium Auroræ vel crepuſculi, Palud. apud eundē Suar. & Victor. *in ſumm. n. 97.* Layman. *tract. 5. de ſacrif. Miſſæ, cap. 4. num. 2* & Suar. *loc. cit. verſ. tertia exceptio*, conſulit hoc eſſe in Praxi ſeruandum.

Cumque crepuſculum, vt not. etiam Bonac. *loc. cit. de Sacram. Euch. tom. 1. diſp. 4. quæſt. vlt. punct. 9. num. 5.* dicatur tempus vnius horæ cum dimidia ante Solis ortum, toto pene anno, Martio ac Iunio Menſibus exceptis, ex communi Theologorum & Aſtronomorum ſententia, ex hac probabiliſſima tutáque opinione ſequitur, quod quilibet Sacerdos poſſit per duas ferè horas ante Solis ortum Miſſam inchoare ex eod. Suar. *verſ. tertia exceptio.* Hieron. Rodrig. *in comp. quæſt. Regul. reſolut. 25. de celebr. Miſſ.* & aliis ſupra cit.

Hæcque pro non priuilegiatis. Quid igitur pro iis qui priuilegiis fruuntur, ſed non ſunt in corpore Iuris clauſa, vel in Bullis, aut conceſſionibus, vt eſt quoad Cardinales, quorum priuilegia ſunt apud DD. & vſum & traditiones, & (quod eſt amplius) ſumuntur ex ſcientia Summorum Pontificum, & eorum tolerantia & diſpenſatione, vt dicit Syluester *loc. citat. in Sum. in verb. Miſſa 1. numer. 6.*

Dico quòd cum priuilegium conſiſtat in anticipatione temporis ad totum tempus, in quo præciſo priuilegio, quis celebrare valeat, vt optimè aduertit Suar. *loc. cit. verſ. tertia exceptio*, & Rodriq. *in Sum. verb. Miſſa, c. 243. n. 1.* & cæteri. Sic ratiocinandum generaliter erit, vt ſemper Miſſam terminare valeant per duas horas ante Solis ortum, vt priuilegium aliquid addat priuilegiatis. Vnde Scortia *loc. cit. num. 4.* in ſpecie de Cardinalibus loquens, affirmat eos poſſe per duas horas cum quadrante ante Solis ortum ſacrificium terminare, & ſic addit quartam horæ partem ratione priuilegij.

Et, ſi noſtra priuilegia ſaltem interpretatiuè de voluntate Summ Pontif. metiri velimus ex priuilegiis Regularibus S. Dominici, & S. Franciſci conceſſis, poſſemus, & hoc facere (vt ipſi poſſent) per tres horas ante Solis ortum, vt de prædictis Regularibus affirmat Suarez *loc. cit.* & Mirand. *in Manuali Prælat. q. 40. art. 10. concluſ. 2. part. 1.* Hieron. Rodrig. *loc. cit. in comp. quæſt. regul.*

Et ſaltem ex ſupra deductis certū eſt, quod ſi ſimplex Sacerdos, præciſo priuilegio Miſſam inchoare poteſt per mediam horam ante initium crepuſculi, & Auroræ, (tempus illi conceſſum de iure) & hoc quia ſufficit, quod Miſſa deſinat circa initium Auroræ, idem dicendum ſit de Cardinalibus, eorúmque Cappellanis, qui poterunt incipere per dimidium horæ ante tempus conceſſum, ex DD. ſententia, hoc eſt duarum horarum cum quadrante, & ſic per duas horas cum tribus quadrantibus, vt Miſſæ ſacrificium terminari contingat per duas horas cum quadrante ante Solis ortum, cum ſacrificium communiter ſpatio ſemihoræ perfici ſoleat.

Supereſt nunc in eadem quæſtiuncula quæſitum ſoluere, an hoc idem fieri à Cappellanis poſſit in iiſdem Cappellis pro familiæ Cardinalis commoditate, vt ſi exemp. gr. pars familiæ diſceſſura ſit ab Vrbe præcurrendo Dominum, velitque Miſſam audire, an licitè hoc poſſit ante Auroram?

Pro affirmatiua probabile exiſtimo, fundamentum eſt, quia vt ſuprà oſtendimus, priuilegium hoc eſt miſtum, & ſic licet non adſit perſona Cardinalis, competit nihilominus loco, reſpectu familiarium. Accedit, quia Epiſcopus, & ſic Cardinalis poteſt diſpenſare cū ſuo Cappellano, vt Miſſas iuxta eorum priuilegium celebret; vt ſupra cum Suar. & communi opinione DD. firmauimus, vnde cum licentia Cardinalis ſaltem hoc facere licitè poterunt.

Neque obſtat, quod cum Cardinalis non aſſiſtat per ſe Miſſæ, videtur ceſſare priuilegium ſibi conceſſum; nam hoc eſt falſum non ſolùm reſpectu Cardinaliū, ſed cuiuſcunque, etenim ij, qui gratiam obtinent à S. D. N. in propriis Palatiis celebrare faciendi, in ſacellis ad hoc ab Ordinario viſitatis, certè licet ipſi non aſſiſtant (vt exempl. gr. ſi Dominus infirmatur, vel nequeat ſacrificio intereſſe) poteſt nihilominus familia præcepto ſatisfacere, & Miſſam audire, quia priuilegium ad hoc videtur, ex rationabili concedentis coniecturata mente ſe extendi, & ita vſus interpretatus eſt, & Confeſſarij docti, & timoratæ conſcientiæ hoc admittunt; nam priuilegium dicitur commune Domino, & familiaribus, & ſic etiam videmus celebrari in Cappellis Cardinalium, & Epiſcoporum, licèt ipſi non interſint, ſi aliqua vel infirmitate, vel impedimēto detineantur, neque

hucvſque audiui aliquem pium, & ſapientem virum condemnare, vel cogere familiarē Cardinalis, vt in ſimilibus caſibus Miſſam in Eccleſia auſcultet iterum, vt ſatisfaciat. ergo ſicut poteſt familia priuati vti priuilegio conceſſo Domino ſuo, illo etiam non intereſſente, ita etiam familia Cardinalis priuilegio Cardinali conceſſo etiam illo abſente, & in ſimili, quod familia Cardinalis fruatur eodem priuilegio quo Cardinalis quoad non reſidentiam in beneficiis curatis, latè Alban. *de Card. priuil.* 6. & ante ipſum Lauden. *de Card. q.* 13. *n.* 63. & Barbat. *de præſt. Card. q.* 6. Baſil *num.* 18. quod familia Cardinalium debeat ſplendidioribus vti veſtibus, quàm familia Epiſcopi, quia radiis dominorum coruſcat, *text. in l. habitatio, verſ. ſecundùm dignitatem, ff. de ventr. in poſſ. mit.*

Poſſet etiam in medium deduci alia ratio, nam Cappellanus Cardinali pari iure cū ipſo cenſetur quoad officia diuina, & ſibi conformari poteſt, vt firmat Villad. *de Card. orig. n.* 63. *q.* 13. *for.* 59. *in tract. tom.* 13. *part.* 2. & Clem. 2. *de celebr. Miſſ.* vbi DD. Alzed. *in d. tract. cap.* 5. *numer.* 118. At certum eſt, quod Miſſa eſt pars officij diuini, Gloſ. *in Clem.* 1. *de celebr. Miſſar. verb. Canonicas, ex Clem. vnica de reliq. & venerat. Sanct. circa finem*, Ferr. *de Hor. Canon. numer.* 26. ergo non tantùm in ritu celebrandi, ſed etiam quoad tempus ſe Cappellani Cardinalibus conformare valebunt.

Tandem ratiocinatione hoc idem comprobari poſſet. Nam Cardinalis reſpectu ſuæ familiæ dicitur Paſtor & Epiſcopus, Turrian. *de pœnit. diſp.* 23. *dub.* 3. Prępoſit. *in* 3. *p. D. Th. q.* 8. *de approb. miniſt. dub.* 7. *n.* 53. & ante hos Lauden. *de priuil. Card. q.* 17. *& in alio tr. de eod. q.* 13. Alban. *de Card. q.* 42. *priuil.* 15. Naldus *in Sum. ver. Card. n.* 8. refert dici Ordinarium ſuorum Commenſaliū Sot. *in* 4. *diſt.* 17. *q.* 4. *art.* 2. *verſ. Card. verò.* Azor. *t.* 2. *lib.* 4. *c.* 3. *verſ.* 16. *quæritur.* Suar. *in* 3. *p. t.* 4. *diſp.* 25. *ſect.* 2. *in exemptionibus n.* 12. vbi ait Cardinales eſſe proprios Sacerdotes, & Parochos ſuę familię, & erga illam poſſe per ſe, vel per alios hoc munus exercere. Tanner. *t.* 4. *diſp.* 6. *q.* 9. *dub.* 3. *n.* 58. Diana poſt cæteros. *d. p.* 5. *reſ.* 10. & colligitur ex Concil. Later. ſub Leone X. *ſeſſ.* 9. *de Card* ibi, Ordinamus, vt quilibet Cardinalis ſe domus, ac familiæ ſuæ optimum Rectorem, perfectúmque oſtendat eſſe. Et ſic in Cappella Cardinalium domeſtici eius fatisfaciunt præcepto, *cap. omnis vtriuſque ſexus*; nec aliam agnoſcunt Eccleſiā Parochialem. Si ergo propriæ familię cura eſt apud Cardinalem, & per alium illam, quoad animarum ſalutem dirigere poteſt, ad ipſum ſpectabit, & ipſe poterit licentiā dare vt Miſſæ ſatisfaciant familiares; & Cappellanis vt celebrent ante Auroram iuxta priuilegium quod habet, ſuis etiam communicabile, vt ſuprà probatum eſt. His tamen non obſtantibus ſi ego ſacrificio Miſſæ non adeſſem non permitterem Cappellanum meum in Sacello ante auroram celebrare; ſolum igitur Cardinale Miſſam audiente id licitum eſſe puto.

De priuilegio autem poſtmeridiano, vt ita dicam, (& ſic tota remanebit dilucidata controuerſia) videtur etiam Cardinalib. conceſſum, & eorum Cappellanis, vt poſt meridiem celebrare; & celebrari facere valeant ſicut communis opinio teſtatur, poſſe Epiſcopum in caſu particulari diſpenſare cum ſuo Cappellano, vel alio Sacerdote. Filliuc. *t.* 1. *tr.* 5. *c.* 4. *n.* 113. Vnde Alzed. *de præſt. Epiſc. loco cit. p.* 1. *c.* 13. *n.* 13. ait S. R. E. Cardinales gaudere priuilegio celebrādi ante Auroram & poſt Meridiem ex Sot. *in* 4. & prius diximus ex Silueſtro. Imò pleriq; DD. quos ſequitur Hieronym. Roderic *in d. comp. q. regul.* tenent, præciſo etiam omni priuilegio poſſe Miſſam inchoari infra horam poſt Meridiem ex aliqua cauſa, & Henriq. *in Summ. d. lib.* 9. *cap.* 24. *num.* 6. dicit poſſe ex cauſa per horam, circiter poſt Meridiem celebrari.

Ad ſecundam quæſtionem, An plures Miſſæ in eadem Cappella Palatij Cardinalis per domeſticos Cappellanos celebrari licitè poſſint eadem die?

Cenſeo etiam affirmatiuè reſpondendum, & Primò ex doctrina ſuprà firmata, quòd Cappellæ Cardinalium ſint ad inſtar publicæ Eccleſiæ, & parochialis reſpectu Dominorum & familiæ, vnde & non egent quod viſitentur ab Ordinariis, vel in Vrbe à Domino Vices-gerente, ſed ſunt eo ipſo approbatæ; gaudent inſuper ex conſueta Sanctiſſimi Pontificis largitione, indulgentiis, quibus ſtationales Eccleſiæ in Quadrageſima, pro familiaribus, ſunt ſpeciali nota dignæ, vnde in Concil. Lateran. *ſuprà alleg. d. ſeſſ.* 9. *de Card.* ita habetur: Sint omnes vigiles Miſſarúmque celebrationi intenti, habeántque Cappellas ſuas in loco honeſto, prout facere conſueuerunt. Vnde concludendum videtur; quod hac in Eccleſia poſſint ibidem pro commoditate Cardinalis ac familiæ plures celebrari Miſſæ.

Secundò, à ſimili, videmus enim in priuilegio conceſſo Societati IESV, quod in eorum priuato Oratorio valeant celebrare etiam abſque alia Ordinarij licentia & approbatione, quod iidemmet Patres, vt ſcimus, docti, & ſatis timoratæ cōſcientiæ interpretati ſunt illud, nō tantùm pro vnica Miſſa in die, ſed pro multis, & etiam ab exteris Sacerdotibus id fieri poſſe rectè permittunt apud Suar *d. t.* 3. *diſp.* 81 *ſect.* 3. *in fine.* Scott. *de ſacrif. Miſſ. lib.* 2. *c.* 13. *n.* 3. & hoc, vt aduertit Suar. *loc. cit.* quia eſt priuilegium, perſonis, & loco conceſſum, ſicut etiam firmauimus nos noſtrum eſſe priuilegium mixtum, & loco, & perſonæ indultum: vnde

idem dicendum est de nostris Capellanis.

Tertiò, quia non est maior ratio, cur vnicus tantùm Capellanus eadem die ibidem sacrificium offerre possit: & non alij domestici: cum hoc à iure non reperiatur prohibitum: vnde expressè limitatum videtur in licentiis, quæ à Rom. Pontif. cæteris conceduntur vt scilicet vnica tantùm Missa in eorum Oratoriis dici possit in die: Cum igitur nostrum Priuilegium hanc non habeat restrictionem, aut interpretationem meritò non videntur prohibitæ plures Missæ.

Imò ego existimarem valde decere, vt Cappellani Cardinalium frequenter in eodem sacello sacris operentur plures, cum enim pro Ecclesia parochiali familiæ deseruiant congruum videtur, vt & domestici variis distenti curis & muneribus, in diuersis horis sacrificio adesse valerent, nec tanta fraudarentur spirituali consolatione, & vtilitate.

Ad tertiam quæstionem, An dum Cardinalis abest, durante nihilominus eius absentia possit in Cappella celebrari à Cappellanis?

Respondeo, iam suprà firmatum fuisse, quòd quando Candinalis non est in Cappella, sed vel ægrotat, vel sacris nequit interesse adhuc celebrari in illa valeat à solitis Sacerdotibus: Addo nunc, quòd etiamsi Cardinalis ab Vrbe, vbi moratur, sit absens, non relinquit tamen domicilium, sed Palatium adhuc retinet, & est reuersurus, quod etiam tali casu possint eius Capellani qui remanserunt, pro commoditate familiæ, vel etiam pro sui deuotione celebrare.

Tum ex fundamẽto supra iacto, quòd Cappella sit velut Ecclesia Parochialis familiæ, vnde semper debet illi patere etiamsi Cardinalis extra Vrbem versetur, nulla enim maior ratio est cur possit celebrari si adsit in Vrbe, & non interfit Cappellæ, quàm quando sacrificio non interfit, eo quia absens sit ab Vrbe.

Tum à simili, satis probatum enim est apud DD. quod Palatium Episcopi, & sic Cardinalis etiamsi ab illo sit absens, & extra Vrbem, dummodò alteri non locetur, gaudet eadem Ecclesiastica immunitate, ac quando adesset Dominus. Marius Ital. *de immunit. lib. 1. c. 4. §. 9. n. 4.* qui addit etiamsi Episcopus mortuus esset & ibid. loquitur expressè de Palatio Cardinalium, quem sequitur Barbos. *in Collect. Decreti. t. 4. in cap. id constituimus 17. q. 4. n. 1.* Nouar. *in Summ. Bullar. de immunit. Ecclesiast. n. 10.* & ratio, quia cùm sit in eandem Domum Dominus reuersurus, non cessat dici Domus Episcopi vel Cardinalis, & sic etiam Cappella non debet sua amittere priuilegia, quæ cùm sint mixta, propria etiam Cappellæ dici poterunt. Accedat regula quod dicatur habitare in domo, qui pro æquali parte anni habitat. Gloss. *in cap. alle-*

ctus il 2. de rescript. verb. domicilium, & fortius, nam licèt fructus, & obuentiones, quæ Cardinalibus præsentibus ratione pilei debentur, habeantur loco distributionum quotidianarum, quas nisi præsentes percipere nequeant, vt notat Anast. Germon. *de indult. Card. §. tibi quoad vixeris num. 22. & 23.* Nihilominus si per sex menses integros & vltra non abfuerint à Curia illas lucrantur, hac tantum ratione, quia non videntur abesse citò reuersuri. Hinc etiam est, quod licèt Cardinalis consensus non requiratur in prouisione beneficij vacantis per obitum sui familiaris, si longo tempore absens à Curia sit, hoc tamen fallit si absentia est modici temporis. Gomes. *in reg. de impetr. benef. vacat. per obit. q. 17 n. 8.* idem ergo erit dicendum in casu nostro. An autem in his terminis possint Cappellani priuilegio frui celebrandi ante Auroram, pro nunc placet mihi non affirmare.

Ad quartam tandem quæstionem, An exteri, & Cardinalium non domestici præcepto satisfaciant, si Missæ interfuerunt in Cappella Palatij?

Equidem puto similiter affirmatiuè respondendum: exempli gratia, si reperiantur aliqui in Palatio Cardinalis illum associaturi, eique obsequium præstituri, vulgò, *Per Corteggiare,* in Cappellam, vel alias functiones ituro, bene præcepto satisfacere.

Tum quia, vt supra diximus, Cappella Cardinalis est adinstar Ecclesiæ, in qua omnes admittuntur, vt sacris interfint.

Tum quia hoc non reperitur prohibitum; vnde cùm non sit de natura prohibitorum & malorum, quia mala; videtur concessum. *l. 1. ff. de procur. l. quod non §. quod eis, ff. quib. cauſ. maior. cap. 1. de proc. in 6.* & concessum intelligitur quod expressè non prohibetur *in cap. 2. de transl. Episcoporum,* vb Gloss, *Verb. non inuenitur. cap. si non licet 23. q. 5.*

Tum quia non vidi à doctis, & timoratis Confessariis pœnitentes obligari ad Missam iterum audiendam in Ecclesia si dixerint audiuisse in Cappella Cardinalis, vt præcepto satisfaciant.

Tum & quartò, quia quando Pontifex id prohibere voluit hoc expressit, vt in licentiis pro priuatis Oratoriis, in quibus apertè cauetur vt tantùm pro domesticis deseruiant, nec exteri possint præcepto satisfacere si sacris ibi interfint, vt notat Quarãta *in Bull. in ver. Missa,* in quibus etiam vetuit ne in certis solemnioribus festiuitatibus liceat Missas in ipsis Oratoriis auscultare, quod est desumptum, vt obiter hoc dicam à Concilio Agathen. & habetur *in cap. si quis etiam de consecrat. d. 1.* quem ornatè ponderat disertus Nicol. le Maistre *in suo tract. de patrim. sacro lib. 2. cap. 5.* quod tamen non

reperitur

reperitur Cardinalibus prohibitum, vt etiam nec præceptum illud de exteris iniunctum. Vnde apparet quod totum debetur prærogatiuæ Eminentiſſimæ Dignitatis, cuius nulla maior in terris eſt poſt Pontif. Max. in Eccleſiaſtica Hierarchia, Eugenius I V. in ſua Bulla, *Mon mediocri Bull. tom. 1. & poſt Zabar. & Prob. ad Monachum. Loter. notat. de re benef. lib. 1. q. 8. numer. 33. & ſequent.* & ſic non videtur quod nequeant hoc facere exteri, qui in dictis ædibus reperiuntur, vel quod ſit hoc Cardinalibus interdictum. Neque dici poteſt, quod hoc fiat ignorante Pontifice, cum omnes prius Cardinales fuerint, hocque viderint & probarint, nec damnarint poſtea Pontifices effecti.

Quod autem poſſimus vti argumento in hoc caſu à non expreſſa prohibitione, videri videlicet approbatum, hac ratiocinatione roborari poteſt: etenim præceptum Eccleſiæ de Miſſam audiendo in feſtis de præcepto ex conſuetudine vniuerſali, & habetur *ex dicto cap. ſi quis etiam, & can. Omnes fideles, & can. Miſſas, de conſecr. diſt. 1. & c. conqueſtus, de fer.* & in actis Martyrum Africæ apud Baron. anno 303. *numer.* 48. Lex Eccleſiæ de celebrando Dominico (Dominicum enim Miſſam dici ibi clarè patet, *numer.* 84. non autem templum, licèt pro templo aliquando ſumatur) non arctat audientes, vt in tali vel tali loco illam audiant, vt Azor. aduertit *loco infra cit.* & Molfeſ. *in ſum. part. 1. tract. 3. cap. 17. numer.* 32. Sed ſimpliciter vbi celebratur, aut in Parochiali, aut in Eccleſia Regularium, aut in Oratorio priuato, dummodo ſit locus ſacer, ad id deſtinatus peculiariter. Suar. *in 3. part. tom. 3. quæſt. 83. diſputatione 81. art. 3. ſect. 3. ex can. nullus, de conſecr. diſt. 1.* & hoc regulariter, nam de licentia Epiſcopi etiam extra locum ſacrum, vt *ibid.* Suar. latè *verſ. ſecundò obſeruandum*, licèt olim in ſolis Parochiis hoc licebat, latè Fileſac. *de orig. Paræciarum cap. 6. in ſuis variis opuſculis.* Azor. *in 1. part. lib. 7. cap. 6. verſ. quartò quæritur.* Barboſ. *de paroch. part. 1. cap. 11. numer. 18. & 19.* Tolet. *in Sum. lib. 1 6. cap. 7. numer. 1.*

Vnde text. *in cap. 2. de paroch. ex concil. Nanneten* (de quo incertum eſt, quonam tempore fuerit celebratum) aut contraria conſuetudine abrogatus eſt, vt tenuerunt Angel. Roſſell. Silueſt. Armill. Nauar. quos Azor. refert *loc. cit. verſ. quintò quæritur, & verſ. octauò quæritur.* vbi firmat ſatisfacere præcepto qui audit Miſſam in quocumque Oratorio ſiue publica, ſiue priuata auctoritate fabricato, dummodò hoc non fiat ex contemptu Parochi proprij, Portel. *in dub. regul. in verb. Miſſa, in addit. numer.* 5. Molfeſ. *loc. cit. cap.* 17. *numer.* 32. & videmus olim Presbyteros ordinatos pro Eccleſiis villicis, vt ita dicam, ſcilicet quæ in Villis erant, & non erant Parochiæ, nam apud Græcos Canones ἐγχώριοι vocantur, ſiue ἐπιχώριοι, & Presbyteri huiusmodi in Concilio Ancyrano dicuntur ἐπιχώριοι πρεσβύτεροι.

Aut certè non comprehendit, vt cenſeo Cardinalium Cappellas ex ſupra probata doctrina, nam deſumitur ex Concil. Nanneten. quod Prouinciale eſt, neque de Epiſcoporum Cappellis ibi fit mentio: Si ergo poterit quis celebrare in dicta Cappella licitè quibuſlibet diebus, idem erit dicendum reſpectu audientium, quod poſſint licitè audire, & etiam exteri; cùm eadem ſit ratio celebrantis, ac Miſſam audientis quoad hoc,

Hinc in Sac. Congregatione Concilij die 22. Septembris 1640. fuit reſolutum quòd intereſſentes ſacrificio Miſſæ in priuato Epiſcopi ſacello, ſatisfaciant præcepto Eccleſiaſtico tam in Diœceſi, quàm extra: ergo idem, & eò fortiùs dicendum ex ſupra ponderatis de Cardinalium Cappellis.

Quid autem è conuerſo, An exteri Sacerdotes poſſint in Cappellis Cardinalium celebrare etiamſi non ſit pro ſeruitio Cardinalis? Et cenſeo poſſe, ſicut diximus de priuilegio Ieſuitarum, ita interpretato quoad exteros Sacerdotes. Hucvſque Cardinalis Brancatius, ſub quo INCLITO NOMINE tanquam Genio Tutelari, feliciter huic ſextæ Parti finem impono.

DECISIONES NOVISSIMÆ SACRÆ ROTÆ ROMANÆ.

DECISIONES
NOVISSIMÆ
SACRÆ ROTÆ
ROMANÆ

DECISIONES NOVISSIMÆ SACRÆ ROTÆ ROMANÆ,

Quæ in Superioribus Tractatibus à P. Diana aduocatæ sunt; in gratiam studiosorum per extensum impressæ.

DECISIO

SACRÆ ROTÆ ROMANÆ coram R. D. Coccino Decano:

Barchinonen. Exemptionis.

Lunæ 20. Iunij 1636.

DVBITAVI pro quibus rebus sit præstãda exemptio Capitulo, & quomodo in casu, & ad effectum de quo agitur. Et Domini censuerunt esse distinguendum inter bona separabilia, hoc est, quæ extant apud ipsos Clericos, & inseparabilia, videlicet, quæ sunt penes venditores, & in eorum dominio: firmarunt quantum ad bona separabilia, nullam adesse difficultatem, quod illa sint exempta à quibuscumque gabellis, *cap. non minus & cap. aduersus de immunit. Eccles. cap. quamquam de censib. in 6. cap. tributum, & cap. secundum 23. quæst. 8. cap. benè quidem, distinct. 96. cap. Ecclesia Sanctæ Mariæ de Const. cap. nouerint de sent. excomm.* quod & ius ciuile prius agnouit. *l. Sancimus. C. de Sacrosanct. Eccles.* & admittunt etiam leges Hispaniarum partit. *vt in l. 50. & 51. tit. 6. part. 1. & l. 11. tit. 3. lib. 1. & l. 6. tit. 18. lib. 9. in noua recompilat.* & latè Barbos. *de iure Eccles. lib. 1. cap. 39. §. 5. numer. 3. & seqq.* Comitul. *respons. moral. lib. 1. quæst. 92. & 93.* & fuit non minus doctè, quàm latissimè deductum in causa *Alben. Gabellæ, seu Onerum. 28 Iunij 1630. coram R. P. D. meo Merlino*, Itavt exigentes tales gabellas incurrant sententiam excommunicationis Cœnæ Domini, vt aduertit Sanchez *consil. moral. tom. 1. lib. 2. cap. 4. cons. 49. in princ.* Gutt. *de gabell. q. 92. numer. 22.* Nauarr. *in Manual. cap. 27. num. 128. & cap. 17. numer. 201. in vers. 83.* Azeued. *in l. 3. num. 2. tit. 3. lib. 1. nouarum recompilationum.* Roder. *in explicat. Bullæ Crúciatæ §. 9. dub. 8. fol. mihi 142. in vers. sexto* Beia *respons. casuum consc. tom. 1. casu 26. in princ.* Suarez *de censur. disput. 21. de excomm. Papæ reseruatis in Bulla Cœnæ num. 99. cum seqq.* Dominus, & Præceptor meus Ludouicus Carbo *de restit. q. 33. in vers. septima dubitatio in primo dicto*, addens in tertio dicto, quod Episcopi obligati sunt ad denunciandum eos, qui in censuras Ecclesiasticas incidunt ob hanc causam; Neque suffragatur in isto casu exactio animo restituendi in fine mensis, Alterius *de censur. lib. 5. disp. 19. c. 3. ad finem vers. 6.* Duardus *ad Bullam Cœnæ can. 18. q. 15. num. 3. & quæst. 20. à num. 1. vsque ad quintum.*

Et prædicta verissima sunt, quia agitur de immunitate Ecclesiastica, quæ Dei ordinatione, & canonicis sanctionibus constituta est, vt dicit Concil Trid. *sess. 25. cap. 20. de reform.* & est de iure diuino, vt clarè innuunt illa verba, *Dei ordinatione*, vt considerat Gerunda *de priuileg. numer. 1030.* Guttier. *dicta quæst. 92. n. 20. vers. Non itaque.* Neque valet consuetudo etiam longissimi temporis in contrarium, vt tenent quamplures Doctores quos allegat Cenedus *qq. canonic. quæst. 4. num. 3.* Nec est curandum, quod Couarru. *lib. 2. var. cap. 20. numer. 1.*

quem

quem sequitur Tiberius Decianus 2. *tom. criminal. lib.* 6. *cap.* 25. *numer.* 2. *post princip.* Farinac. *tom.* 1. *Crimin. qq. de Carcere, & carcerat. quæst.* 8. *num.* 1. teneat contrarium. Quia communis opinione dum Doctorum Italorum, sed etiam vltramontanorum est in contrarium, vt videre est ex allegatis per Gerundam *loco modo allegato*, & per Cenedum *loco pariter supra citato numer.* 1. & latissimè Guttier. *de Gabell. dicta quæst.* 92. *allegato numer.* 20. vbi cumulat plures Doctores id tenentes, & per totam quæstionem multa dicit, quæ optimè faciunt.

Quantum verò ad bona inseparabilia, quæ sunt penes venditores venalia, vt puta panem, carnem, & similia: Domini firmarunt, quod si istis imponatur gabella, vtique ad illam soluendam Clerici, & personæ Ecclesiasticæ, non teneantur per supradicta, & in puncto dicit Nauarr. *in Manual. cap.* 16. *numer.* 203. *vers. rogatus à multis.* Candelabrum aureum *in explicat. Bullæ in Cœna Domini numer.* 116. *tom.* 2. Guttier. *dicto tract. de gabell. dicta quæst.* 92. *numero* 23. *vers. & quod Rectores & populi.* Laurent. Portel. *in dub. regularibus in secunda impressione in vers. tributum, num.* 8. *in fine. versic. addo præterea.* Gratian. *discept.* 390. *numer.* 16. Azor. *instit. moral. part.* 2. *lib.* 4. *cap.* 11. *vers. in dubium vertitur.* Ferdinandus de Castro Palao *de relig. part.* 2. *disput. vnica punct.* 9. *numer.* 10. Hieronym. Rodriguez *in compend. qq. regular. resolut.* 63. *num.* 32. *versic. & Azor.* Barbos. *de iure Ecclesiast. cap.* 39. §. 5. *num.* 12. Vnde quicquid dicant aliqui in contrarium ita est communis, & vera sententia.

Remanebat solum videndum quomodo istæ exemptiones essent practicandæ, ne ciuitas defraudaretur: & Domini dixerunt quoad bona separabilia si inter Ciuitatem & Clericum oriatur quæstio, an dicta bona sint ipsius Clerici, & non causa nogotiationis: quod stetur iuramento Clerici Gloss. *in Clem. præsenti in versic. non negotiandi*, vbi etiam Vitalin. *numero* 26. *de censib.* Iason. *in l. cætera.* §. *Sed & si quis num.* 10. post Baldum quem allegat *ff. de legat.* 1. & consentit Abbas *in cap. ex parte* 27. *in primo notabili, numer.* 2. *de priuileg.* vbi quod clericatus probatur iuramento, Carolus de Grass. *de effectibus Clericat. effectu tertio, numero* 258. Claudius Tutius *alleg.* 19. *num.* 3. & quando est locus præstationi iuramenti adeundus est iudex Ecclesiasticus, & non procurator Cæsaris, cum sit Laicus, Bertacchin. *in tract. de gabell. in* 7. *quæst. colum.* 5. *versic. nec præterea.* Roland. *cons.* 71. *n.* 25. *lib.* 4. Carolus de Grass. *de effectibus. Clericat. effectu primo num.* 1268. *& effecta* 3. *num.* 258.

Quoad bona inseparabilia præter alia remedia à iure, & à Sede Apostolica permissa placuit Dominis sequi Azorium *instit. moral. dicta part.* 2. *lib.* 9. *cap.* 11. *in* 5. *priuilegio.* Qui dicit in multis locis vsu receptum esse, vt Ecclesiasticis soluentibus gabellam intra annum ad exitum, & finem anni reficiatur damnum pecuniaria compensatione; ita tamen vt concurrat consensus Cleri, & præcedat beneplacitum eiusdem Sedis Apostolicæ, & si oriatur aliqua controuersia super isto defalco terminetur iuramento Ecclesiasticorum, vt in istis terminis dicit Ferrettus *de gabellis numer.* 174. quod iuramentum debet pariter præstari coram iudice Ecclesiastico per superius deducta.

Et ita concluſum vtraque parte informante.

DECISIO

SACRÆ ROTÆ ROMANÆ coram R. D. Coccino Decano:

In causa Hispalen. Sponsalium.

Veneris 6. Martij 1637.

FRanciscus Antonius contraxit sponsalia, cum Barbara eius consanguinea, in secundo gradu, sub conditione, si Papa dispensauerit, vt constat ex testibus in causa examinatis; Quare dubitaui, An ex talibus sponsalibus, Franciscus possit cogi contrahere, cùm fuerit obtenta à Sanctissimo Domino Nostro dispensatio. Et quia pro vtraque parte adsunt Doctores, quorum multi loquuntur de matrimonio ante Concilium Tridentinum, quod solo consensu contrahebatur, absque præsentia Parochi, & duorum testium, & dubitant dicti Doctores. An illud valeat sub illa conditione, si Papa dispensauerit; itaut non requiratur nouus consensus, & alij tenent affirmatiuam, alij negatiuam, sunt tamen in eo concordes, quod matrimonium contractum per verba de præsenti, si non valet vti matrimonium, puta ex defectu ætatis, iuris interpretatione resoluitur in sponsalia, quamuis ex conceptis verbis matrimonium censendum foret. *cap. vnico,* §. 1. *de desponsat. impub. in* 6. & idem probatur *in cap. à nobis secundum Præpositum, ibi num.* 4. *& in cap. attestationes, & in cap. fin. eod. tit.* & quamuis in aliis contractibus hæc concluſio posset habere aliquam difficultatem, tamen secus est in matrimonio, quia sub contractu matrimonij etiam sponsalium conuentio comprehenditur, latè Couar. *in epitome de sponsal. part.* 1. *cap.* 3. *per tot.* vbi ita concludit, *& part.* 2. *cap.* 3. *num.* 7. Propterea nos videbimus, an vera sit opinio, quod matrimonium ante Concilium

lium Tridentinum post dispensationem sustinebatur absque alio consensu, nam sustinebuntur etiam sponsalia, si verò non sustinebatur, nec etiam sponsalia hodie sustinebuntur absque nouo consensu? Et ista æquiparatio inter matrimonium & sponsalia non est noua, sed elicita ex DD. vt patet ex Innocent. *in cap. super eo 5. in princ. de condit. appos.* inquit enim si quis contraxit matrimonium sub conditione si Papa dispensauerit, quidam credunt valere, subdit tamen, quod alij dicunt, non tenere sponsalia, ex quo requirebatur dispensatio. Alex. de Neuo *ibidem num.* 3. Ec sic apparet DD. eamdem rationem considerare in matrimonio, & in sponsalibus, idem sensit Sanchez *de matrimon. lib. 5. disput. 5. numer. 5. vers. hanc sententiam, & n. 12. vers, & ideò hanc sententiam*, vbi quærens, an valeant sponsalia inter coniunctos contracta cum conditione, si Papa dispensauerit, allegat sine distinctione DD. loquentes de matrimonio ante Concilium Tridentinum.

Hoc prænotato, quod ista sponsalia valeant, sequuta dispensatione absque alio consensu tenet Butr. *in dicto cap. super eo, numer. 8. de condit. appos.* Mouetur, quia hoc commercium non est prohibitum, sed solùm finis contractus confertur in conditionem euentus possibilis, & ideò valet, allegat notata *in cap. nisi cum pridem de renunciat.* vbi Innocent. dicit, quod electio nulliter facta ex defectu personæ inhabilis, ratificatur si postea superueniat dispensatio, DD. plenius *in cap. innotuit de elect.* & ibidem Butr. *in cap. at si Clerici, §. 1. de iudic & in cap. in causis de elect.* dicit, quòd talis actus respectu potentiæ disponendi habet aliquod esse à sui principio, & hoc dictum sequitur Gaspar de Calderin. & dicit Præpositus *in dicto cap. super eo, num. 5. circa medium, versic. tamen opinio Domini Antonij*, referens rationes huius partis, licèt ipse postea relinquat cogitandum, quòd hæc opinio potest sustineri per *text. in simili, in l. si rem meam 31. ff. de verbor. obligat.* vbi licèt quis non possit rem suam stipulari purè, *l. nemo rem 82. ff. eodem tit.* tamen si stipulatur sub conditione, & tempore venientis conditionis non reperiatur sua, cùm esset impedimentum sublatum, valebit stipulatio, ergo si per dispensationem cesset impedimentum, valebit matrimonium, & subdit, quod facit *l. 4. iuncta l fin. de opere publico*. Nam opus publicum sine permissu Principis est prohibitum fieri à priuato, & tamen si mandat priuatus fieri opus, Principe postea annuente valebit. Multa alia exempla deducit Pontius de Leon. *de matrim. lib. 3. cap. 15. num. 4. videlicet text. in l. quidam relegatus, ff. de rebus dubiis*, vbi legatum relictum à testatore in hunc modum: si aliquis ex meis hæredibus, vel amicis restitutionem mihi impetrauerit, & ante decessero, quàm ei gratias egerim, volo eidem dari centum; impetrauit vnus ex eis restitutionem prædictam, & antequàm sciret testator, ille decessit, respondit T.C. legatum deberi, & tamen relictum dependebat à conditione, quæ erat in voluntate Principis. Et prædicta comprobantur, Primò, quia valet institutio filij spurij sub ea conditione, si Princeps legitimauerit, vt per DD. in *l. Gallus, §. vt institutus. ff. de liber. & posthum.* latè Couar. *in epitome de sponsalib. part. 2. cap. 8. §. 2. num.* 17 & est textus in *l in tempus 62. in princip. vbi Angel. de Perusio, ff. de hæredibus instit.* vbi de benignitate magis quàm de rigore iuris potest legari incapaci, vel potest institui cùm capax erit, & tamen potest esse incapacitas, quæ pendet à sola voluntate Principis, prout est casus noster. Comprobantur etiam secundò, quia quando inter duos de aliquo beneficio lis est, licet illis inter se pacisci, & promittere pensionem, si Papa dispensauerit, quod sine illa conditione illicitum esset. Tertiò comprobantur, quia si quis contrahat cum infideli sub conditione, si conuertatur ad fidem, validus erit contractus, vt habetur in *l. 4. Partitar. tit. 4.* & docent Soto, & alij, vt notat Pontius *loco præcitato*.

Et hanc sententiam ponderando prædictas rationes, tenent vltra Butr. Calderin. & Pont. quamplures alij DD. quos allegat Sanchez *de matrim. lib. 5. disput. 5. videlicet* Angel. *in verb. matrimonium tertio, impedim. 3. numer. 4.* Dec. *in l. ea, quæ ratione 14. ff. de regul. iur.* Zacharias *ad Abbatem in cap. super eo, in verb. dispensauerit de condit. appos.* Viuius *commun. opin. par. 2. opin. 487. num. 3. vers. in contrarium*, sub nomine Gabrielis allegatus à Sanchez. Et quod hæc opinio de consuetudine seruetur dicit Boër. *decis. 263. num. 26.* Couar. *in Epitom. de sponsal. 2. part. cap. 3. numer. 8.* Nauar. *lib. 4. tit. de sponsal. consil. 25. numer. 2. vers. tertius casus in prima editione, quod est in secunda editione consil. 5. numer. 3. de consanguinit.* Clar. *recept. sent. lib. 5. verb. incestus, vers. sed quid.* Tabien. *in verb. sponsalia, quæst. 8. numer. 9.* Armil *num. 11.* & ex Theolog, Adrianus Sextus *in 3. sententiarum de Sacram. matrimon. quæst. 3. dub. 10.* Filiarch *summ. paru. de offic. Sacerd. de sponsalib.* Veracrux *appendic. ad specul. coniug. super articul. 19. de condit* Petr. de Ledesm. *de matrim. quæst. 47. art. 5. dub. 2. conclusione 3.* Ludouicus Lopez *2. par. instruct. Sacerd. cap. 42. de matrimon.* Angles *floribus prima part. quæst. 2. de matrimon. condition. artic. vnic. dub. 3.* Bartholom. de Ledesma *de matrimon. dub. 25.* & in hanc sententiam videtur inclinare Ias. *in l. apud Iulianum aliàs incipit Aphricanus, §. constat, numer. 11. ff. de legat. primo*, & nouissimè illam sequitur Petr. de Ochagauia *de*

Sacrament:

Sacrament. tractat. de Sacram. matrim. part. 19. *numer.* 7.

His tamen non obstantibus DD. censuerunt sponsalia fuisse nulla stante dicto impedimento consanguinitatis inter contrahentes, etiam quod fuerint contracta sub conditione, si Papa dispensauerit, nec posse suffragari dispensationem obtentam, cum post illam, & illius executionem non interuenerit nouus consensus, & ratio est, quia ius perpetuò prohibet dicta sponsalia, & propterea, nec sub conditione contrahi potuerunt, *l. inter stipulantem* 82. §. *Sacram. ff. de verb. oblig.* vbi si res à commercio eximatur, super ea obligatio non contrahitur, & contracta extinguitur, nec reuiuiscit impedimento cessante, *l. continuus* 137. §. *cum quis ff. eodem tit.* vbi cum quis sub hac conditione stipulatus sit, si rem sacram, aut religiosam Titius vendiderit, vel forum aut Basilicam, & huiusmodi res, quæ publicis vsibus in perpetuum relicta sint, vbi omninò conditio iure impleri non potest, & si velit facere, ei non liceat, nullius momenti fore stipulationem, perinde ac si ea conditio, quæ natura impossibilis est inserta esset. Nec ad rem pertinet, quod ius mutari possit, & quod nunc impossibile est, postea fit possibile fieri. Non enim secundùm futuri temporis Ius, sed secundùm præsentis æstimari debet stipulatio, & notat *ibi gloss. in verb. natura*, quod interest siue de natura, siue de iure impossibilitas proueniat; *l. si stipulor; ff. de verb. oblig.* Siluestr. *in verb matrimon.* 3. *numer.* 9. *in fin.* & ista est ratio Innocent. *in dicto cap. super eo, in princ. de condit. appos.* quem alij DD. ibi communiter sequuntur, & Card. *ibid. numer.* 2. *vers. quæro*, assignat rationem dicti ab Innocent. nempè quia euentus dispensationis non habet facere, vt liceat contrahere super illicito, vt est matrimonium inter coniunctos, & ita dicit se contulisse, & benè, quia de hoc habetur in eius *consil.* 57. *n.* 2. vbi dicit, quod sponsalia sunt contracta sub conditione impossibili, cum dispensatio per solum Principem fieri possit *d. l. apud Iulianum* 45. §. *fin. ff. de legat.* 1. Anchar. *in dicto cap. super eo, numer.* 7. Prob. *ad Monac. in cap. vnico, numer.* 11. *de sponsalib. in sexto.*

Et quamuis summa Angelica *in dicto verb. matrimonium* 3. *impedimento* 3. *numer.* 4. dicat quod textus in *d.* §. *Sacram.* loquitur de re, quæ non erat in commercio, nec esse poterat, quod non est in matrimonio sublato impedimento per dispensationem, & ad rationem Cardinalis deductam ex d. l. apud Iulianum respondet, eam debere intelligi, quod conditio sit impossibilis, quando pendet à voluntate Principis, in his, quæ Princeps concedere non solet, secus in solitis concedi dispensatiuè, vt est *text. in l. intercedit, ff. de condit. & demonstr.* & allegans cateruam Doctorum dicit Sanchez *de matrim. dicto lib.* 5. *disput.* 5. *numer.* 12. vbi quod pendens à voluntate Principis reputatur impossibile quando Princeps id concedere non solet; secus quando solet. Attamen Summæ Angelicæ respondet Siluestr. *in summ. in verb. matrimonium* 3 *quæst.* 9. *numer.* 9. nempè rationem differentiæ deductam inter *text. in d.* §. *sacram.* & matrimonium de quo nos agimus, non tollere obiectum; quia etiam res publica sublato impedimento per publicam potestatem potest vendi priuato & valebit stipulatio, & ad secundum motiuum eiusdem Summæ Angelicæ respondet quod dicta lex apud Iulianum loquatur in omnibus, in quibus sine consensu Principis non est commercium, & subdit, quod hæc est ratio omnium exemplorum, quæ ibi ponuntur vt patet in fine. Posset etiam dari alia responsio, videlicet, quod id, quod petitur à Principe, si pendet à mera gratia reputatur impossibile. Tiraquell. *de retract. lignag.* §. 32. *numer.* 59. si autem dependet à Iustitia, & tunc dicitur possibile, idem Tiraquell. *ibidem numer.* 63. & est de mente Probi *ad Monac. in dicto cap. vnico, numer.* 11. *de sponsal. in sexto.* Sed nos versamur in dispensatione concedenda in secundo gradu, in quo iuxta dispositionem *Concilij Tridentini sess.* 24. *cap.* 5. *de reformat. matrimonij*, disponitur, quod nunquam in secundo gradu dispensetur, nisi inter magnos Principes, & ob publicam causam, Enriquez *in summ. lib.* 12. *cap.* 3. *num.* 6. *in Comment. littera X.* Guttier. *de matrimon. cap.* 128. *numer.* 14. Sanchez *de matrim. lib.* 8. *disput.* 19. *numer.* 5. & licèt Summi Pontifices possint, & soleant aliquando dispensare inter inferiores. Zerol. *in prax. Episcopal. part.* 1. *verb. dispensatio,* §. *secundo*, hoc fit ex mera gratia, & propterea non cessat ratio impossibilitatis, vt modò dictum fuit.

Alias rationes assignat Abbas *in dicto cap. super eo, numer.* 8. videlicet, vt actus retro extendatur, oportere, quod potuerit intercedere à principio, *l. si is, qui pro emptore, ff. de vsucap.* Sed matrimonium, & sponsalia non potuerunt esse à principio temporis, quo fuerunt inita, obstante impedimento, ergo non potuerunt retrotrahi. Secundam affert rationem quod ex facto à iure improbato non potest oriri aliqua obligatio *l. cum lex, ff. de fideiussor.* Sed in contractu conditionali sola spes est in obligatione, & propter illam spem contractus retrotrahitur, sed in nostris terminis nulla fuit obligatio ratione prædicta, ergo opus est nouo consensu.

Et istam sententiam, vltra Innoc. Cardinalem Abbatem, Anchar. Prob. ad Monach. & Siluestrum supra allegatos, tenuerunt Ioan. Andr. *in dicto cap. super eo, in verb. assensum.*

Hostien.

Hoſtien. *numer.* 1. Alex. de Neuo *numer.* 13. *vſque ad* 18. Henrich. Boich. *in cap. fin. numer.* 2. *verſ. aut eſt talis, eodem titul. de condit. appoſit.* Franc. Aretin *in l. cum ſeruus, num.* 11. *poſt princ. verſ. & ad materiam*, vbi teſtatur opinionem, *Innocentij in dicto cap. ſuper eo eſſe communem* idem Franc. Aret. *in conſil.* 142. *à numer.* 1. *vſque ad quartum.* Addit. ad Dec. *in l. ea quæ, num.* 64. *in littera A, ff. de reg. iur.* Loazes. *de matrimon. dub.* 12. *in princ.* Roſell. *in verb. matrimonium* 5. *quæſt. vltima*, Aſten. *in ſumma lib.* 8. *titul.* 3. *de mod. contrahen. ſponſalia.* Cucch. *Inſtit. maior. lib.* 5. *tit.* 11. *de Sacram. matrim. numer.* 56. Villalob. *in ver. matrimonium, numer.* 40. *&* 41. Tell. *ad l.* 22. *Thauri, num.* 18. Mazient. *lib.* 5. *recopilat. titul.* 6. *lib.* 6. *gloſſ.* 5. *numer.* 2. Et ex Theologis Victoria *ſumm. de matrim. num.* 258. Soto *ſuper* 4. *diſt.* 29. *quæſt.* 2. *art.* 1. Ledeſma *ſecunda quartæ, quæſt.* 45. *art.* 1. *col.* 3. Veracrux *prima parte Specul. art.* 19. *verſ. quod ſi quæris*, Henriq. *lib.* 12. *de matrim. cap.* 10. *numer.* 4. Viuald. *in Candelabro de Sacram. matrim. part.* 1. *numer.* 55. & hanc ſententiam eſſe probabilem, dicunt Petr. de Ledeſma *de matrim. quæſt.* 47. *num.* 5. *dub.* 2. & Vega *in ſumma lib.* 2. *cap.* 334. & verè eſſe probabilem dicit Sanchez *de matrim. dicto lib.* 5. *diſput.* 5. *num.* 5. *in fin.* Et hanc ſententiam tenet Rota, vt in deciſ. Seraphini 1156. vbi reddit rationem, quia conſenſus impeditorum per ſe non valet, & Papa diſpenſando non validat actum, ſed ſolùm dat facultatem contrahendi, non autem approbandi, & ratum habendi, quod illicitè geſtum eſt, & prius dixit eadem Rota *in cauſa Taurinen. ſponſalium* 2. *Decembris* 1594. *coram bo. me. Petro Franciſco Gyptio, Cardin. Mantic. deciſ.* 201. *numer.* 4. *S. m. Gregor. deciſ.* 410. *vbi Add.* & fuit reſolutum in cauſa Vlixbonen. matrimonij 21. *Iunij* 1613. *coram bo. mem. Card. Sacrato*, & in cauſa Colimbrien. Sponſalium 26. *Octobris* 1616. *coram bo. mem. Buratto*, & in Bonon. tranſactionis 5. *Decembris* 1607. *coram me, quæ eſt deciſio impreſſa* 374. *num.* 6. *&* 7. vbi quod ſtante gradu prohibito deficiunt materia, & forma, & propterea requiritur nouus conſenſus, quod non eſt in alienatione rerum Eccleſiæ, quia ex eo non requiritur nouus conſenſus, quod alienatio habet implicitum ſtatum validitatis Eccleſia non reclamante.

Non obſtant in contrarium adducta, & præcipuè illud, quod poteſt fieri inſtitutio de filio ſpurio ſub conditione ſi legitimabitur, quæ poteſtas legitimandi pendet à ſola voluntate Principis, & ideò impoſſibilitas, quæ oritur ex diſpenſatione obtinenda à Principe non cauſat impoſſibilitatem; Huic namque fundamento reſpondetur, quod impoſſibilitas dupliciter poteſt conſiderari, vel per naturam, vel de iure ſtipulandi, vt aduertit, licèt ad aliud propoſitum, Sylueſter *in dicto verbo matrimonium* 3. *num.* 9. *in fin.* In caſu inſtitutionis ſpurij ſi legitimabitur, & in ſimilibus caſibus, non adeſt impoſſibilitas natura, nec de iure ſtipulandi, quia ex *d. l. in tempus, in principio, de hæred. inſtit.* de benignitate magis quàm de iuris rigore poteſt legari incapaci, & poteſt etiam inſtitui, cum capax erit, & ſic non adeſt incapacitas de iure prout eſt in matrimonio, vt aduertit Sylueſt. *loco præcitato dicto num.* 9. *in fin.* & patet ex prædictis. Franc. Aret. dat alias ſolutiones *in d. conſil.* 142. *num.* 3. quæ poterunt videri, licèt viſæ fuerint DD. ſatis ſubtiles & ex hac reſponſione tolluntur alia ſimilia deducta in obiecto.

Non obſtat, quòd electio nulliter facta ex defectu perſonæ inhabilis ratificetur, ſi poſtea ſuperueniat diſpenſatio, quia reſpondetur, quòd in matrimonio carnali nulliter contracto, & in ſponſalibus nulliter contractis reperitur aliter diſpoſitum, quia ſi matrimonium fuit ſimpliciter contractum inter inhabiles, quamuis poſtea ceſſet inhabilitas, & impedimentum, non ratificatur ex priori conſenſu, ſed ex nouo, propterea, quod nouum matrimonium contrahatur, & ita probatur *in cap. penultimo de eo, qui cognouit conſanguineam Vxoris ſuæ*, & tenet *gloſſ.* & Doctores *in cap.* 1. *eod. tit.* & poteſt eſſe ſpeciale in cauſa electionis, ne Eccleſiæ diutiùs vacent, & prouiſio fiat celebrior, ita reſpondet Franc. Aret. *in d. conſil.* 142. *numer.* 1. *verſ. item electio*, & inſuper Butr. ipſe, vt aduertit Aretin. *loco prædicto in d. cap. innotuit de elect. num.* 11. intelligit prædicta habere locum, quando cauſa nullitatis, vel inhabilitatis erat occulta, & contra concluſionem firmatam à Butrio *in d. cap. ſuper eo eſt regula*, quod quando perſona eſt ipſo iure inhabilis à principio, quo geritur actus, habilitas poſtea ſuperueniens, non ratificat actum, *l.* 1. *§. ſi filius*, & ibi per Bart *& alios, ff. de legat. tertio, & in cap. dudum de elect. & in cap. ſi eo tempore*, & ibi notatur *de reſcript. in ſexto.* Propterea, quæ dicuntur de electione non ſunt trahenda in conſequentiam, quatenus ſunt contra iuris regulas, alioquin etiam dici poſſet, quod ſi matrimonium, & ſic ſponſalia purè contraherentur, & poſtea obineretur diſpenſatio, ratificaretur matrimonium, quod nullus dicit, vt aduertit Aretin. *loco citato num.* 2. & eſt verum, quod probat Sanchez *de matrimon. d. lib.* 5. *allegat. diſput.* 5. *num.* 26.

Ex quibus, & ex aliis ſupra deductis cum ſint ſublata obiecta, fuit concluſum non conſtare de talibus ſponſalibus, itaut Franciſcus Antonius ſit cogendus ad contrahendum matrimonium.

DECISIO

SACRÆ ROTÆ ROMANÆ coram R. P. D. Merlino.

In causa Gerunden. Scribaniæ.

Mercurij 1. Iulij 1637.

INsigni Iurisconsulto d. Ioanni Petro Fontanella, per Abbatem S. Petri Bisulduni, Ordinis S. Benedicti, de anno 1614. concessa fuit in emphyteusim Scribania, de qua agitur, pro annua pensione librarum 70. quam concessionem cum impugnaret modernus Abbas, pro iustificanda illius validitate, ab eodem Fontanella petita fuit remissoria, & DD. hodie denegandam censuerunt huiusmodi remissoriam.

Quo enim ad articulos in quibus asseritur Scribaniam istam ab annis 40. & vltra, solitam fuisse locari pro libris annuis 70. indéque tanquam rem solitam alienari potuisse absque solemnitate, & beneplacito Apostolico concedi Cæs. Graf. *decis. 3. numer. 14. & decis. 4. numer. 8. de reb Eccles. non alien.* cum aliis. Visum fuit DD. non esse dandam remissoriam, quia solitum huiusmodi potest probari per scripturas, & instrumenta concessionum, vnde non est indulgenda probatio remissoriæ per testes. Rot. *apud Card. Seraphin. decis. 1466. num. 3. & in recent. decis. 314. numer. 1. part. 1. & apud. Card. Caualler. decis. 87. numer. 1.* Et in terminis soliti, seu consuetudinis similis fuit dictum in Leodien. vsusfructus 28. *Ianuarij 1628. coram Reu. Vrgellen.* & in Romana, seu Spoletana successionis 30. *Maij 1631. coram me.*

Quo verò ad alios articulos, in quibus explicantur merita laboris impensi, & patrocinij præstiti per ipsum Fontanellam in causis Ecclesiæ, necnon obligatio eiusdem Fontanellæ, & successorum, sedulam nauandi operam in futurum, pro tuendis iuribus in causis Ecclesiæ, sine vlla mercedis spe, quorum meritorum motiuum esse solet causa sufficiens pro concessione bonorum Ecclesiæ, vt inuitentur homines ad benefaciendum Ecclesiis. Alexand. *consil. 55. num. 6. lib. 1. Redoan. de reb. Eccles. non alien. quæst. 22. numer. 23. & 23.*

Existimarunt DD. merita expressa non esse æquiualentia, & coæqualia concessioni inuestituræ, & damno inde resultanti ipsi Ecclesiæ, cum Scribania aliàs ante hanc concessionem fuerit locata pro libris annuis 150. & Fontanella eam receperit solum pro annua pensione librarum 70. & sic cum damno Ecclesiæ vltra dimidiam antiquæ pensionis; labor autem, & aduocatio impensa in causis eiusdem Ecclesiæ patrocinandis non tanti facienda videntur, vt dictam iacturam resarcire valeant, cum præsertim pro operis in præteritum nauatis patronus præsumi possit satisfactus, stante cursu quindecim annorum per quod tempus præstitum fuerat patrocinium, vt asseritur in Inuestitura facta D. Fontanellæ de anno 1614.

Quo verò ad patrocinium pollicitum pro causis in futurum, cum fieri possit Ecclesiam in posterum nullas passuram esse forenses controuersias, & sic aduocatione promissa non egere, sequitur omnino incertam, & euentualem esse huiusmodi vtilitatem, quæ tamen, vt suffragetur pro alienatione bonorum Ecclesiæ, debet esse clara, & euidens, non autem turbida, ita vt conditio Ecclesiæ patenter melior fiat, & locupletior vt per Abbat. *in cap. ad aures numer. 4. de reb. Eccles. non alien.* Rot. *apud Cæs. Graf. decis. 4. numer. 7. de reb. Eccl. non alien. & diuers. decis. 65. num. 4. 20. & 23. & decis. 367. num. 5. & 7. part. 5. recent.* Merita autem gratis impensa, & beneficia in Ecclesiam collata, eatenus sunt causa sufficiens pro concessione bonorum Ecclesiæ, quatenus sunt ad eam commensurata, & correspondentia, illorúmque respectu adhuc Ecclesia, non obstante tali concessione, seu alienatione, remaneat cum lucro, & vtilitate euidenti iuxta tradita per Oldrad. *consil. 126. num. 8.* Ioan. Lop. *in repet. rub. de donat. int. vir. & vxor. §. 50. num. 28.* & bene explicat Molin. *de iust. & iur. disput. 145. vers. de remuneratoriis, & vers. de moderatis.* Nec enim sufficit, si beneficia sint colorata, & in occasionem sumpta, sed debent esse vrgentia, & insignia, vt monuit Ioan. And. *in addit. ad speculat. in rub. de reb. Eccles. non alien.* Oldrad. *d. consilio 126. num. 6.* Ioan. Lop. *d. §. 50. numer. 31.* Monach. *consil. 112. num. 11. vers. & ista* Sanch. *de matrim. lib. 6. disput. 6. num. 5.* Adeo vt aliqui auctores existimauerint, si beneficia non præstent ius aliquod agendi, & beneficiatum nedum ex antidorali obligatione, sed & ciuili, vel saltem officio Iudicis compellant ad remunerandum, concessionem remanere liberalem, & gratuitam donationem, non autem propriè remuneratoria, ita Pinel. *in l. 1. part. 3. num. 60. vers. mihi semper placuit C. de bon. matern.* Ceual. *com. cont. com. quæst. 237. num. 22.* Cost. *de portio rat. quæst. 52. numer. 8.* Giub. *ad consuetud. Messan. part. 1. cap. 10 numer. 12.* Quæ opinio vbi agitur de concessione facta per Ecclesiam, in qua semper requiritur euidens vtilitas, videtur multum rationabilis, & benè scripsit Natt. *consil. 295. sub num. 4.* quod tunc Prælatus remunerare potest si habeat tantundem, prudentérque etiam monuit Rosental. *de feud. cap. 4. concl. 39. num. 4.* conclusionem illam, vt Prælatus ob bene merita possit concedere, vel alterare in puncto iuris periculosam esse. Quæ

magnitudo

magnitudo & qualitas meritorum, & proportio cum alteratione penſionis à libris 150. ad 70. in caſu præſenti nullo modo conſiderari poteſt ex ſupradictis, ſed inde apparet euidens damnum ipſius Eccleſiæ vltra dimidium. Et propterea materia articulata apparet releuans, & ſic non eſt danda remiſſoria, ad probandum id, quod probatum non confert ad cauſam, & diſpendium potius, quam commodum adfert litigantibus. Mohed. *deciſ.* 5. *num.* 6. *de probat.* Caſſad. *deciſ.* 2. *num.* 1. *de dilatio.* Caputaq. *deciſ.* 54. *num* 3. *& deciſ.* 66. *num.* 3. & fuit dictum in Romana, ſeu Spoletana ſucceſſionis 30. *Maij* 1631. *coram me.*

Præſertim, quia data ſine veri præiudicio, etiam meritorum vrgentia, adhuc illa ſola non ſuffragatur, cum non cauſa tantùm, ſed & ſolemnitas, hoc eſt beneplacitum apoſtolicum, copulatiuè exigatur in alienationibus bonorum Eccleſiæ: Rot. *apud Card. Seraph. dec.* 508. *num.* 1. *& in recent. deciſ.* 430. *num.* 4. *part.* 2. *& deciſ.* 367. *numer.* 1. *part.* 5. quæ ſolemnitas hîc deficit, vt ſupra fuit deductum.

Neque dicatur, quod vbi probatum fuerit Scribaniam eſſe ſolitam locari, tunc non ſit neceſſaria ſolemnitas beneplaciti Apoſtolici. Quoniam omiſſo, quod pro facienda hac probatione, remiſſoria non eſt opus, cum per inſtrumenta fieri poſſit, vt ſupra dictum eſt; quatenus etiam id legitimè probaretur, non releuaret, tum quia vbi ſolitum alteratur prout factum fuit in caſu præſenti à libris annuis 150. ad 70. non poteſt adhuc res in emphyteuſim concedi ſine beneplacito apoſtolico iuxta doctrinam Dec. *in authent. qui rem numer.* 22. & ibidem Cagnol. *numer.* 58. *Cod. de Sacroſanct. Eccleſ.* Curt. Iun. *de feud. part.* 2. *quæſt.* 6. & ſequuta fuit Rota in Rauennaten. emphyteuſis 22. *Maij* 1628. *coram Reuerendiſſ. D. meo Decano, quæ eſt deciſ.* 176. *num.* 42. *& ſequent. part.* 5. *recent.* Altercatio quippe eſt noua alienatio, vt poſt alios aduertit Ferdinan. à Caſtro Palao *de religion. tom.* 2. *tract.* 11. §. 4. *numer.* 4. Et in conceſſione rei ſolitæ alienari debet adeſſe euidens vtilitas Eccleſiæ etiam inſpecto tempore præſenti, quo fit renouatio, non autem tempore, quo res cœpit alienari, ſeu in emphyteuſim concedi primo loco *per text. in extrauag. ambitioſæ*, ibi, *tunc Eccleſiarum euidenti vtilitate, de reb. Eccleſ. non alien.* & tradunt Honded. *conſil.* 51. *numer.* 60. *& 61. lib.* 1. Borgnin. *deciſ.* 30. *numer.* 15. *& 79. part.* 2. Molin. *de iuſt. & iur. diſp.* 468. *num.* 17. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 813. *numer.* 37. *& 41.* Ferdinand. de Caſtro Palao *d.* §. 4. *num.* 4. *verſ. ſecunda conditio.* Rot. *apud Cæſ. Graſ. deciſ.* 3. *num.* 16. *& deciſ.* 4. *per totam de reb. Eccleſ. non alienan. & deciſ.* 582. *ante num.* 1. *& deciſ.* 607. *numer.* 1. *part.* 1. *diuerſ.* & in Romana domus 29. *Nouemb.* 1587. *coram Blanchetto*, & in Vlixbonen. prædij 14. *Ianuarij* 1603. *coram Ortembergo*, & nuper in Æſina bonorum 27. *Martij præteriti coram R. P. D. meo Buccabella*, quæ vtilitas deficit vbi ſolitum alteratur in præiudicium Eccleſiæ, & res conceditur vni pro minori pretio, & cum deterioribus conditionibus, quàm antea fuit conceſſa, vel tunc poſſit concedi alteri, vt per Gabr. *de iur. emphyt. concl.* 1. *num.* 28. Honded. *d. conſil.* 51. *num.* 59. *lib.* 1. Trentacinq. *var. reſol. lib.* 3. *tit.* 1. *reſolut.* 5. *numer.* 8. Mareſcot. *var. reſolut. lib.* 1. *cap.* 3. *numer.* 24. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 88. *num.* 36. *&* 37. Roſental. *de feud. part.* 7. *concluſione* 24. *num.* 19. *vbi adden. littera X.* Ferdin. à Caſtro Palao *d.* §. 4. *ſub numer.* 4. Rot. *deciſ.* 195. *num.* 9. *part.* 2. *diuerſ.*

Tum etiam quia ad hoc vt res ſolita alienari, poſſit ſine ſolemnitate concedi, requiritur, vt duret eadem cauſa primæ conceſſionis, & res perſeueret in ſtatu primo, neque ſit mutata, ſecus autem ſi ceſſauerit, & fuerit mutata, vt per Abb. *in cap. vt ſuper numer.* 11. *verſ. ego crederem de reb. Eccleſ. non alien.* Rebuff. *eodem tractat. num.* 33. Borgnin. *deciſ.* 30. *num.* 8. *&* 10. *num.* 48. *&* 53. *& num.* 85. *& deciſ.* 31. *num.* 113. *& ſequent.* Schrader. *de feud. part.* 4. *cap.* 2. *n.* 20. Rot. *apud Cæſ. Graſ. deciſ.* 4. *num.* 17. *de reb. Eccl. non alien. & coram Card. Seraphin. deciſ.* 1490. *num.* 7. & in Mediolanen. bonorum 23. *Ianuarij* 1593. *coram Orano*; Quod requiſitum neque fuit articulatum in caſu præſenti.

Et demum quia quando res ſolita concedi fuit applicata, & incorporata menſæ Prælati, tunc ſine ſolemnitate amplius concedi non poteſt iuxta Guid. Pap. *deciſ.* 154. Clar. *in §. feudum quæſt.* 13. *verſ. bene verum.* Schad. *de feud. part.* 4. *cap.* 2. *numer.* 24. Roſental *de feud. cap.* 8. *concl.* 33. *per tot.* Ferdinan. à Caſtro Palao *d.* §. 4. *num.* 3. *& ſub num.* 4. *verſ. tertia conditio.*

Ex quibus vtraque parte informante reſolutum fuit denegandam eſſe remiſſoriam.

DECISIO

SACRÆ ROTÆ ROMANÆ coram R. P. D. Merlino:

In cauſa Gerundenſi Scribaniæ.

Veneris 27. *Nouembris* 1637.

DOmini ſteterunt in deciſis ſcilicet denegandam eſſe remiſſoriam & præmittebant tres concluſiones in iure veriſſimas, & paſſim à Rota receptas.

Prima eſt concluſio quod non datur remiſſoria ad probandum per teſtes, quod poteſt probari per ſcripturas Bellamer. *deciſ.* 9. vbi

testatur de stilo palatij, & Romanæ Curiæ. Felin *in cap.1.numer.4.de appellat.* Rot.*decis.*271. *numer.2.part.5.recent. & apud S.m.Gregor.XV. decis.*253.*numer.2. & coram Reuerendiss.Vrgellen.decis.*131.*numer.*13. præter allegatos in alia decisione huius causæ, Cùm enim probatio per instrumenta sit sincerior, expeditior, & magis tuta, frustra recurrimus ad testes, qui vel obliuione, vel alio defectu labi possunt, & ideò incertior redditur eorum depositio, & minus secura probatio, vt per Bellam *d.decis.*9. & Bald. *consil.*109. *in princ.lib.*4. vbi quod instrumentis lux veritatis assistit. Crauet. *consil.*54.*n.*15. *cum aliis.*

Secundam præmittebant conclusionem quod non admittuntur testes, & sic denegatur remissoria, vbi articulus non respicit factum, quod subiaceat oculis, seu notitiæ testium, si enim sit articulus iuris, & pendeat à iudicio, tunc Iudex ex sua peritia, & ex dispositione iuris depromit determinationem causæ, non autem ex testium opinione, vel credulitate, vt fuit dictum in Corduben. redecimarum 26. *Martij* 1607.*coram Reuerendiss.D.meo Coccino Decano*, in Toletana Canonicatus 13. *Nouembris* 1609.*coram Card. Lancelloto* in Viterbien. bonorum 10. *Decembris* 1613. *coram bo.me.Patriarcha Manzanedo*, in Hispalen præeminentiarum 15. *Nouembris* 1617. *coram bo. me. Andrea, quæ est decis.*593.*numer.*1. & 8.*part.*4.*recent.* & in Valentina iuris fedendi 15. *Decembris* 1634. & 16. *Martij* 1635.*coram R.P.D.meo Ghislerio.*

Tertia conclusio est quod non datur remissoria, quando materia articulata est irreleuans; conteritur enim tempus, & litigantes vexantur tædio, & expensis dum ad inanes probationes conuertuntur. Rot. *decis.*126.*numer.*2. & *decis.*503.*numer.*2.*part.*2. *ac decis.*250.*num.*1. & *decis.*129.*numer.*1.*part.*5.*recent.* & in dicta Valentina iuris fedendi *coram R. P. D. meo Ghislerio.*

Ex his postea Domini inferebant non esse dandam in casu præsenti remissoriam, quia si respicimus primos articulos, illi continent, quod res solita fuit locari, & quod de hac Scribania factæ fuerunt plures concessiones, pro annua pensione librarum 70. ex quibus deducunt informantes pro D. Fontanella potuisse etiam illi concedi pro eadem pensione absque alia solemnitate. Verum cum emphyteusis de sui natura requirat scripturam, nec aliter probari possit, secundum communiorem sententiam de qua testatur Socin. *sen.consil.*120.*n.*24. *lib.*4. Rolan. *consil.*87.*num.*9. & 10. Surd *decisione* 10.*num.*1. Valasch. *de iur. emphyt. quæst.*7. *num.*2. & 7. Molin. *de contract. disput* 447.*n.*4. & *sequent.* Gratian. *discept. foren. cap.*188.*n.*1. & 2. & dixit Rot. *apud Card. Seraphin. decisione* 627.*num.*1. & *in recent. decis.* 400. *num.*10. & *decis.*630.*num.*6.*part.*1. Et consuetudine vniuersali vbique locorum receptum est, vt fiant inuestituræ, & publica documenta super emphyteoticis concessionibus, præsertim in his, quæ ab Ecclesia reperiuntur. Propterea si de articulatis per D. Fontanellam concessionibus, extant scripturæ, debent illæ in actis exhiberi, ad effectum probandi solitum, non autem super hoc testes induci.

Quo verò ad articulos, qui concernunt valorem meritorum patrocinij præstiti à D. Fontanella, & periculum, quod subire poterit monasterium in futuris litibus, quas defendere promisit idem Fontanella, indéque etiam an requiratur beneplacitum apostolicum, & an adsit vtilitas, benè intrat secunda conclusio, vt Rota hæc omnia debeat diffinire ex iuris principiis, & iuxta Doctorum axiomata, non autem depromere resolutiones ex iudicio, & opinionibus.

Circa alios autem articulos intrat tertia conclusio de irreleuantia, quæ est patens ex eo, quod in alienationibus bonorum Ecclesiasticorum requiruntur duo copulatiuè, & solemnitas nempe beneplacitum apostolicum, & causa nempe necessitas, seu vtilitas euidens, ac indubitata, vt colligitur *ex cap.* 1. *de rebus Eccl. non alien. in* 6. *ex Clem.*1. *necnon ex extrauag. ambitioſæ eod.tit.* Dec. *consil.*142.*numer.*4. Surd.*consil.*181.*num.*14. Rot. *decis.*160. *num.*1. & *decis.*178.*numer.*1. & 10 *part.*2.*diuers.* & *in recent.decis.*430.*num.*1. & 4.*part.*2. & *dec.*367. *numer.*1.*part.*5. & fuit firmatum in 1. decis. & præter ibi allegatos ex recentior. comprobant Donat. Anton. Marin *quotid.resol.cap.*6.*per tot.* Ferdinan. à Castro Palao *tract.*11. *disput. vnic.* §.2.*num.*1. & *sequent.*

Hic autem deficit vtrumque, solemnitas quidem deficit, quia licet ea non requiratur in re solita locari, quotiescumque docetur de vna locatione solemni, ac legitimè facta, nempe cum beneplacito apostolico, vel de duabus solemnibus per 40. annos effectum sortitis, iuxta doctrinam Alex. *in consil.*9.*num.*6. *lib.*3. & *consilio* 189.*num.*19.*lib.*2. Rota *apud Card. Seraph. decis.*434.*num.*5. & *in rec.decis.*367.*numer.*18. & 19.*part.*5. & in Nucerina prædij 24. *Maij* 1624. *coram me*, & in præsenti casu duæ quidem exhibeantur concessiones, prima de anno 1570. & altera de anno 1590. vsque ad 1614.

Tamen huiusmodi solitum non suffragatur, quia dictæ inuestituræ antecedentes non sunt conformes huic postremæ inuestituræ receptæ de anno 1614. per D. Fontanellam. Vna enim ex dictis antiquis concessionibus facta fuit ad vitam vnius tantùm personæ, altera verò est facta ad vitam vnius, & illius dumtaxat

succesſoris,

ſucceſſoris, Poſtrema autem hæc inueſtitura D. Fontanellæ eſt ad tertiam generationem, cum facultate nominandi, attributa tam ipſi D. Fontanellæ, quàm eius filio, ſeu nominando, vt in proceſſu compulſoriali fol. 23. Et ſic non leuis adeſt alteratio, ac proinde intrat concluſio, quod expediendum erat beneplacitum apoſtolicum, etiamſi res ipſa materialis ſolita fuerit aliàs concedi, ſi in conditionibus, vel alio modo fuerit alteratum, tunc enim dicitur noua conceſſio,& noua alienatio, Dec. *in authent. qui rem numer. 22. Cod. de ſacroſanct. Eccleſ.* Clar. *in §. emphyteuſis quæſt. 6. verſ. ſcias tamen benè*, Vrſil. *ad Afflict. deciſ. 305. numer. 8. verſ. primo quod iſta, & num. 9. verſ. & ſecundo.* Cauagnol. *ad Menoch. conſil. 79. numer. 2. & 3.* & fuit firmatum in alia deciſione atque etiam in Imolen. bonorum 21. *Maij* 1593. *coram bo. me. Card. Pamphilio*; Et in terminis alterationis huiuſmodi reſultantis ex facultate nominandi conceſſa vltimo inueſtito, quæ in antiquis conceſſionibus non legebatur, eſt Card. Seraphin. *deciſ.* 1490. *num.* 7. & Rot. *deciſ.* 367. *n.* 20. *par.* 5. *recent.*

Neque applicantur *deciſ.* 622. *lib.* 3. *part.* 3. *diuerſ.* & in Cæſarauguſtan. officij notariatus 27. *Nouemb.* 1620. atque in *Turritana Scribaniæ* 1. *Iulij* 1633. *coram Reuerendiſſ. D. meo Decano.* Quia illæ deciſiones emanarunt in caſu quo conceſſiones factæ fuerant ad vitam vnius tantùm, hæc verò D. Fontanellæ eſt in tertiam generationem, & in defectum generationum ipſe poterat tam in contractu, quàm in vltima voluntate, etiam in articulo mortis nominare, & primo nominatus poterat eodem modo quandocumque alium nominare, vnde non poteſt negari, quin hic agatur de maiori præiudicio Eccleſiæ quæ diuturniori tempore erit priuata vtili dominio ſcribaniæ, quòd non cadebat in caſu dd. deciſſ.

Vtilitas etiam deficit imò euidens eſt damnum Eccleſiæ, conceſſa enim fuit hæc Scribania D. Fontanellæ pro libris annuis 70. vt in proceſſu compulſoriali fol. 22. & ſeq. & tamen anno antecedenti locata fuerat pro annuis libris 150. dicto proceſſu fol. 21. Quæ locatio licet eſſet ad triennium, tamen nec in huiuſmodi locatione ad breue tempus præſumitur quod conductor voluerit iacturam facere, & concurrit etiam quod Dominus Fontanella ſtatim ſublocauit per duo triennia, imò continuauit ab anno 1615. vſque ad annum 1628. ſemper pro annuis libris 150. vt in proceſſu compulſoriali fol. 32. fac. 1. & fol. 34. fac. 2. & fol. 36. fac. 2. & fol. 66. fac. 2 & fol. 79. fac. 1. Ex quibus locationibus excluditur vtilitas, immo probatur damnum Eccleſiæ, quia ſi & ipſa locaſſet temporaliter non autem in emphyteuſim conceſſiſſet; longè duplo plus percepiſſet quàm perceperit ex hac conceſſione emphyteotica, & vtilitas ad hunc effectum debet conſiderari de tempore renouationis, ſiue vltimæ conceſſionis factæ D. Fontanellæ, vt in verbis diſpoſitum eſt *in extrauag. ambitioſæ de reb. Eccleſ. non alien.* ibi, *tunc Eccleſiarum euidenti vtilitate.* Rot. *apud Cæſ. Graſ. deciſ. 4. per tot. eod. tit.* Gratian. *diſcept. forenſ. cap. 379. n. 22. & 23.* & fuit in alia deciſione firmatum, necnon etiam in Bononien. deuolutionis 15. *Decemb.* 1621. *coram Reuerendiſſ. D. meo Decano.* Et huiuſmodi vtilitas requiritur etiam in conceſſione rei ſolitæ in emphyteuſim concedi, vt poſt alios aduertit Honded. *conſil. 51. num. 62. lib. 1. & conſil. 37. num. 12. lib. 2.* Gratian. *diſcept. forenſ. cap. 415. num. 5. & 6.*

Nec dicatur patrocinium D. Fontanellæ æquipollere annuæ illi præſtationi *lib.* 150. & ſic excludi damnum, & læſionem Eccleſiæ. Quoniam ſi pro tempore præterito conſideratur patrocinium poteſt intrare præſumptio ſatisfactionis, non eſt enim veroſimile, quod D. Fontanella per ſpatium quindecim annorum, poſt tot impenſos labores, vt aſſeritur in inueſtitura, & obtentas in cauſis monaſterij fauorabiles ſententias, nuſquam ſalarium exegerit, & hic potius videtur color quæſitus pro cohoneſtanda conceſſione emphyteotica facta à patruo, qualis erat ille Abbas monaſterij in fauorem D. Fontanellæ nepotis ipſius Abbatis, quæ ſanguinis coniunctio oſcitantiam in ſcrutanda Eccleſiæ vtilitate ſolet inducere, & ſuſpicionem conceſſionis, vt notant Doctores *in authent. quibuſcumque Cod. de ſacroſanct. Eccleſ.* Alciat. *de præſumpt. reg. 1. præſumpt. 29. num. 1. & ſequent.* Rot. *deciſ. 181. num. 1. & deciſ. 360. num. 16. part. 1. & deciſ. 18. num. 5. & deciſ. 65. numer. 18. part. 2. diuerſ.* & poſt Cinc. *de cenſur. deciſ. 8. num. 9. & deciſ. 36. num. 11.* Nec aſſertio contrahentium in hoc attenditur, vt benè in his terminis per Iaſon *conſil. 73. per totum lib. 3.* Federic de Sen. *conſil. 143.* & Rolan. *conſil. 25. num. 19. lib. 1.* Rot. *deciſ. 27. numer. 4. & deciſ. 28. num. 1. ac deciſ. 36. num. 9. & deciſ. 37. numer. 6. & 7.* poſt Cinc. *de cenſ. & deciſ. 160. numer. 4. part. 2. diuerſ.*

Pro futuro autem tempore patrocinium erat omnino incertum, & an D. Fontanella eſſet ſuperuicturus, & an monaſterium paſſurum eſſet vexationes forenſes, ita vt opus fuerit pollicito patrocinio, quæ incertitudo tollit vtilitatem requiſitam pro alienationibus bonorum Eccleſiæ, quæ vtilitas de tempore contractus debet eſſe certa, & euidens, adeo vt non ſufficiat Eccleſiam remanere ſine damno, ſed opus ſit ipſam fieri euidenter locupletiorem, & lucrum conſequi à conceſſione, ex traditis per Archidiacon. *in cap. ſine exceptione num.* 15. Bellam. *n. 6. & 12. quæſt. 2.* Rot. *deciſ. 65.*

num.4.part.2.diuers. Card.Seraphin. *decis.433. numer.2.& decis.508.numer.12.* & in d. Bononien. deuolutionis 15. *Nouembris* 1621. *coram Reuerendiss. D.meo Decano*; Sempérque obstat defectus solemnitatis, nempe beneplaciti apostolici, quod vt supra fuit ostensum, requirebatur propter alterationem; Et demum quatenus concurreret vtilitas hoc pendet à Iudicio Rotæ proferendo, secundum Iuris conclusiones, non autem ab assertionibus testium.

Et ita vtraque parte informante resolutum fuit standum esse in decisis.

DECISIO

SACRÆ ROTÆ ROMANÆ coram R. P. D. Merlino.

Gerunden. Scribaniæ.

Veneris 26. Februarij 1638.

BIs Rota resoluit, denegandam esse remissoriam Domino Fontanellæ; & quamuis Rota non soleat multiplicare in disputationibus super remissoriis, attamen cùm agatur in causa commissa appellatione remota, & in articulo huiusmodi denegationis remissoriæ opus fuerit tangere nonnulla, quæ etiam ad decisionem negocij principalis conferre videntur, Domini indulserunt vt tertiò super iam decisis Informantes pro Domino Fontanella audirentur, quibus auditis, & strenuè per eos impugnatis decisionibus, adhuc Domini vnanimiter tertiò steterunt in decisis pro denegatione remissoriæ.

Ineuitabile enim visum fuit motiuum quod in alienatione bonorum Ecclesiæ duo copulatiuè requiruntur. Primum necessitas, seu vtilitas euidens; Alterum solemnitas, scilicet beneplacitum Apostolicum, *cap. sine exceptione 12.quæst.2.cap.nulli de reb.Eccles.non alienan.& cap.1.eod.tit.in 6.* latè Couar. *var.resolut.lib.2. cap.17.num.2.* Rot *in impress.coram Reuerendissimo Domino meo Decano decis.374.num.3.& decis.145. num.1.& 3.& in Messanen. seu nullius feudi 15.Februarij 1636. coram me.*

At esto millies D. Fontanellam per 15. annos egregium patrocinium impendisse pro Monasterio, quódque per tantum tempus nullum salarium percepisset, quod tamen admodum inuerisimile videtur, nedum attenta diuturnitate temporis. sed & quia D.Fontanella, qui pro suis clientibus tam acer Aduocatus fuit non præsumitur propriam causam mercedis sibi à Clientibus debitæ deseruisse argumento *l.Præses C.de seruitut.& aq.cap.si non licet 23.quæst.5.& cap.non satis 86.distinct.* Bald. *consil.312.numer.3.lib.4. Crau.consil.6.num.25. & consil. 8. numer. 17.* & dato etiam sine veri præiudicio quod hæc merita D. Fontanellæ illam concessionem ad tertiam generationem meruerint, attamen semper requirebatur beneplacitum Apostolicum, quod cum deficiat, hinc irreleuantia omnium articulorum resultat,& sic deneganda est remissoria, *l.ad probationem,C.de probat.* Rot. *coram Sanc.mem. Gregorio XV.decis.81.numer.3.& decis.456.num.1. & aliæ cumulantur in decisionibus huius causæ 1. Iulij 1637. & 27. Nouembris eiusdem anni coram me.*

Nec obstat, quod hæc Scribania fuerit aliàs per duas Inuestituras concessa, & propterea non sit opus beneplacito Apostolico tamquam de re solita locari; Quoniam iam fuit in vtraque decisione responsum, hoc suffragari, si nedum eadem res materialis fuisset tertiò locata, sed etiam cum iisdem conditionibus, & pro eisdem personis,sed cum fuerit alteratum solitum & quidem notabiliter, opus erat beneplacito Apostolico, quia stante alteratione censetur noua concessio, & alienatio, vltra allegatos in primis decisionibus bene Redoan. *de rebus Eccles.non alienan. quæst. 51. cap. 6. numer.19. & pluribus sequentib.* Decian. *consil.73.num.43. lib.2.*

Alteratio autem est patens, vt in prima decisione *vers.* neque dicatur, & in secunda decisione *vers.* tamen huiusmodi solitum; fuerunt enim additæ plures generationes in hac vltima Inuestitura, quæ non fuerunt in primis concessionibus appositæ; & quod sufficiat talis alteratio ad effectum, vt opus sit beneplacito Apostolico vltra allegatos in aliis decisionibus docent Molin. *de Iust.& Iur.cap.468.n.19.* Ferdin.de Castro Palao *moral.part.2.tract.12. punct.15.§ 4.num.4.*

Neque vrget, sedulum illud, & doctum patrocinium D.Fontanellæ exposcere hanc alterationem; Quoniam hæc merita respiciunt primum requisitum necessarium pro alienatione bonorum Ecclesiæ nempè vtilitatem Ecclesiæ non autem secundum requisitum, scilicet solemnitatem beneplaciti Apostolici: neque plus possunt operari hoc patrocinium, & labores impensi pro Monasterio, quàm si ingentem pecuniæ summam erogasset, & tamen si pecunia emisset hanc Scribaniam, adhuc opus fuisset beneplacito Apostolico, licèt euidens fuisset vtilitas Ecclesiæ; Idem ergo est dicendum dum loco pretij D. Fontella in acquisitionem Scribaniæ exposuit patrocinium, & labores.

Ad decisiones autem 622. *lib.3.part.3. diuers. & Reuerendiss. D. mei Decani in Cæsar-Augustana officij Notariatus 27.Nouembr.1620.*

&

& in Turritana Scribaniæ 1. Iulij 1633. fuit responsum in secunda decisione vers. neque applicantur, quæ responsio,& hodie Dominis placuit ; non enim sunt ampliandæ, & extendendæ conclusiones in materia alienationis bonorum Ecclesiæ, vt cum huiusmodi officia non possint per ipsos Monachos exerceri, si possint ad vitam vnius concedi sine beneplacito Apostolico, possint etiam concedi ad tres generationes cum facultate etiam in articulo mortis attributa extraneos nominandi tam Domino Fontanellæ, quàm eius filiis, & etiam primo nominato vt fuit conuentum in hac tertia concessione, & præsens casus toto cœlo distat ab illis decisionibus ? Agitur quippe hic de maiori, & diuturniori præiudicio Ecclesiæ, & in illis decisionibus erat propemodum necessarium ad vitam vnius periti, & informati concedere Scribaniam, cum Monachi per seipsos munus illud obire non possint, res autem plena periculi foret tantam Scripturarum molem,& vniuersam illius regionis negociorum notitiam, & custodiam modò vnius, modò alterius fidei committere viuente primo informato; Quæ cautiones non militant in concessione ad tres generationes, & cum facultate nominandi etiam in articulo mortis extraneos, & ipsis Monachis ignotos, & fortasse minus officio idoneos.

Verùm quod in concessionibus officij Scribaniæ non requiratur beneplacitum Apostolicum, & alia similia non pendent à depositione testium, sed à Iudicio Iudicis, & ideo non est super his concedenda remissoria, sed appositè cadunt sub dubio principali,& à Rota,non autem à testibus erunt definienda.

Postremò non obstat, quod stante illo patrocinij credito vtile fuerit Ecclesiæ concedere hanc Scribaniam, & obligatio Ecclesiæ videatur posse sustineri si illis sit vtilis, vt dicimus de contractu minoris,qui sustinetur etiam sine solemnitatibus si minori sit vtilis, Socin. *sen.consil.80.numer.28.& seqq.lib.4.* Rota *decisione 599.numer. 3.part. 1.recent.* Et idem dicunt nonnulli de pupillo, & de aliis personis priuilegiatis.

Quoniam quicquid sit in contractibus minorum, & pupillorum in quibus terminis nec desunt qui contradicunt,certum est,in alienatione bonorum Ecclesiæ duo requiri copulatiuè, & vtilitatem, & beneplacitum Apostolicum, & vnum sine altero non suffragari, vt in primis decisionibus, & in foro externo nemo contradicit, ita vt alienatio etiam vtilis sine beneplacito non sustineatur,nec beneplacitum sine vtilitate, seu necessitate sufficiat, Couar. *var.resol.d.lib.2.cap.17.numer.2.* Redoan *de reb.Eccles.non alienan. quæst.51.cap.7.num.21. vbi de communi,& quæst.35.per tot.& quæst.36. num.19.*& omnium melius Sarmien. *de redditib.bonor.Eccles.cap.2.num.2.part.1.* Surd.*consilio 301.num.25.* Molin. *de iust.& iur. cap. 468. concl.6.num.4.*& millies dixit Rota,& nuper in Bononien. transactionis 13. *Iunij 1628. coram R.P.D.Ghislerio*, & nouissimè explicat Ferdin. de Castro Palao *in Moral. part. 2. tractat. 12. §.6.punct.15.num.5 & in vers.finis autem*, benè respondet motiuo, quod stante vtilitate fuerit satisfactum intentioni Canonis prohibentis alienationem bonorum Ecclesiæ, Canon enim voluit consulere in vniuersum vtilitatibus Ecclesiarum, non autem in aliquibus casibus particularibus, & aliàs daretur ansa Prælatis quotidie faciendi alienationes sub prætextu vtilitatis spreto beneplacito Apostolico ; & assiduis vexarentur litibus Ecclesiæ, dum omisso beneplacito Apostolico opus esset postea inquirere de hac vtilitate ; & rationes etiam differentiæ inter prohibitionem alienationis bonorum pupilli, & minorum, & bonorum Ecclesiæ notat Bero. *in cap. quæ in Ecclesiarum numer.35.& seqq. de Constit.* Villagut *de reb.Eccles.mal.alienat.reuoc. lib.2. cap.5. num.189. & seqq.* Sarmien. *de redditib. bonor. Eccles.part.1.cap.2.numer.5. 10.& 12.* Hocque tantùm operatur vtilitas,quod si deficiat beneplacitum Apostolicum, tunc contractus nullitas non potest opponi,nisi ab ipsa Ecclesia,non autem à contrahente cum ipsa, & hoc est priuilegium Ecclesiæ, vt fauore illius detur claudicatio, & possit Ecclesia ratum habere quod à principio non ritè contractum fuit,Sarmient. *de redditib.Eccles.part.1.cap.2.numer.34.18.& 19.vbi loquitur in terminis extrauagantis Ambitiosæ numer.20.* Quarant. *in summa Bullar. in verb. Alienatio rerum Ecclesiæ num. 34. vers.declara.* Redoan. *d.tract. quæst.20. num.193.* Ferdin.de Castr. Palao *d §.4. numer.5. vers.ex his manat.*& dixit Rota in Romana Census vitalitij 22. *Maij 1626.& 29.Ianuarij 1627. coram me.* Socin.verò *d.consil.8.lib.4.num.8.& seqq.* loquitur in contractu pupilli, & ad effectum vt pupillus possit stare contractui vtili, licèt à se nulliter initi à principio,*vt in num.12.* & in iisdem terminis intelligenda est d. dec. 599. quæ Socinum allegat.

Amplius in alienatione bonorum Ecclesiæ est particularis ratio,quia defectus beneplaciti Apostolici nedum dicitur defectus solemnitatis, sed est etiam defectus formæ substantialis contractus,nempe consensus veri Domini;Papa enim vti totius Ecclesiæ Gubernator supremus, & Dei Vicarius est Dominus bonorum omnium Ecclesiarum, & habet liberam, & plenam administrationem super his bonis Ecclesiarum,Bald.*consil.165.numer.2.post med. vers.Præterea Dominus Papa,lib.2.* Castr. *consilio 287.numer.3. lib.1.* & sequitur Peregr. *de*

iur. fisc. lib. 1. tit. vlt. numer. 85. & seqq. Rodoan. *de reb. Eccles. non alienan. quæst. 44. numer. 6. & quæst. 19. numer. 120.* & inferiores Prælati dicuntur habere administrationem ab ipso Papa, Innoc. *in cap. cum super, numer. 3. de caus. poss. & propr.* & Hostien. *ibi numer. 4.* Ioan. Andr. *n. 4. Imol. numer. 7.* Turrecrem. *in cap. videntes, numero 4. & 5. caus. 12. quæst. 1.* & potest liberè alienare dicta bona concurrendo, vel præueniendo inferiores Prælatos, vt latè, & doctissimè fuit explicatum in Forosempronien. emphiteusis *16. Iunij 1636. coram Reuerendiss. D. meo Decano*; Ideo dum Paulus Secundus in *extrauag.* Ambitiosæ, iussit ne fierent alienationes bonorum Ecclesiarum inconsulto Papa, censetur ademisse facultatem prius attributam inferioribus Prælatis, & quod ipsius Papæ *tamquam veri, & Supremi Domini, & immediati dispensatoris* expectaretur consensus; & sic dum deficit beneplacitum Apostolicum, contractus caret nedum solemnitate à Iure positiuo inducta, vt sit consultum vtilitati Ecclesiarum, sed caret etiam consensu veri Domini, in quo consensu consistit potissima substantia contractus etiam attento iure naturali, & bene faciunt tradita per Abb. *in cap. 1. num. 19. vers. vltimo hic quæro 20. de restit. in integ.* Redoan. *de reb. Eccles. non alienan. quæst. 46. numero 34. & 5.* & melius per Villagut. *de rer. Eccles. mal alienat. reuoc. lib. 2. part. 2. num. 24. & 25.* & Sarmien. *d. tract. de reddit. Eccl. c. 2. n. 1. 2. 3. 4. & seqq* quæ ratio cessat in alienationibus bonorum minorum. & aliorum; quia in his solùm deficit solemnitas Iuris positiui; & si sola vtilitas sufficeret sine isto beneplacito, sequeretur quod Ecclesia data vtilitate posset compelli ad vendendum, & alios contractus peragendos, quod est absurdissimum, vt per Sarmient. *d. cap. 2. num. 2. part. 1.*

Et ita tertiò Domini vnanimiter steterunt pro denegatione remissoriæ vtraque parte informante, &c.

DECISIO

SACRÆ ROTÆ ROMANÆ

coram R. P. D. Carrillo:

In causa Corduben. Decimarum de Lucena.

Veneris 29. Maij 1638.

PRo confirmatione sententiæ Rotalis responderunt Domini, attenta eius validitate, contra quam nihil est quod obiici possit, & iustitia clarè patet ex decisionibus in hac causa factis coram Illustrissimo D. meo Decano, in quibus firmatur, priuilegia per Romanos Pontifices Paulum III. Pium IV. & Gregorium XIII. Venerabili Societati IESV concessa pro exemptione à solutione decimarum, vtpote amplissimis derogationum clausulis concepta suffragari aduersùs immemorabilem possessionem, quam vna cum fama priuilegij habet in iure decimandi pro se Excellentissimus D. Dux de Cardona.

Primò enim Paulus III. de anno 1549. concessit huiusmodi exemptionẽ Societati IESV, verbis amplissimis, & clausulis prægnantibus, *à solutione quarumcumque decimarum prædialium, personalium, ac etiam Papalium, cum clausula generali derogatoria, non obstantibus constitutionibus, & ordinationibus, ac iuramento, confirmatione Apostolica roboratis, statutis vel consuetudinibus, Guttier. consil. 5. num. 2.*

Secundò, Pius IV. *confirmans, seu approbans, vel de nouo concedens, quatenus opus sit, prædictam exemptionem à solutione decimarum, & quarumcumque impositionum; pro potiori cautela, vniuersam Societatem IESV, omniáque & singula illius Domus Probationis, & Collegia, vbilibet existentia, præsentia & futura, eorúmque personas, fructus, redditus, ac prouentus etiam bonorum Ecclesiasticorum, secularium & regularium quorumcumque illis pro tempore vnitorum, aliásque res, & bona quæcumque exemit à quibuscumque decimis etiam Papalibus, prædialibus, personalibus, quartis, medietatibus, & aliis fructuum partibus, subsidiis etiam charitatiuis, & aliis ordinariis oneribus, etiam pro expeditione contra Infideles, defensione Patriæ, & aliàs quomodolibet ad instantiam quoque Imperatorum, Regum, Ducum, & aliorum Principum pro tempore impositis; quamuis in illorum impositione caueatur quòd nulla prorsus exemptio cuicumque aduersùs illas suffragetur; cum clausulis, quod de obreptione, subreptione, aut nullitatis vitio, seu defectu intentionis, quouis prætextu, quæsito colore impugnari non possent, cum clausula sublata, & de iure quæsito non tollendo.*

Tertiò, fel. rec. Gregorius XIII. prædicta priuilegia confirmauit, & cap. *nuper de decimis* derogauit, cui vsque tunc derogatum non fuerat, prout requirebatur; attento quod *in d. cap. nuper* extet Constitutio Conciliaris. Rebuff. *de decim. quæst. 14. numer. 56.* Rot. *decis. 122. & 123. part. 1. diuers.*

Ex quibus priuilegiis sæpius à Rota canonizatis constat, prædictam Societatem habere exemptionem non decimandi, etiam aduersùs habentem immemorabilem cum fama priuilegij: id enim important illa verba, *quibusuis & quæcumque*, quæ tanquam vniuersalia, omnia comprehendunt. *l. omnes. C. sine cens. vel reliq. l. 1. §. quod autem de vi, & vi armat.* Soccin. *consil. 297.*

*consil.*297.*numer.*5.*volum.*2.& habent vim specialis expressionis etiam in casibus, vbi nominatio specifica requiritur. Curt *senior consil.*49. Crauett. *consil.*294. *&* 297. Siluan. *consilio* 66. *numer.*13.*&* 14.*lib.*2. Guttierez *d.consil.*5.*n.*3. *cum seqq.* ponderatis illis verbis, ibi, *etiam si decimæ sint Papales:* quæ dictio *etiam* stat augmentatiuè,& ampliatiuè,*l.* 3. *C.de testibus.* *Gemin.consil.*125. *numer.*10.& exprimit casum magis dubitabilem *l. etiam, ff de verb.signific.* Surd. *consil.*445. *numer.*28. Seraph. *decis.*530. *numer.*6.& cùm tenor priuilegiorum in primis ponderandus, & inspiciendus sit, *cap. recipimus, cap. porrò de priuileg.* verba vniuersalia sunt propriè prout sonant intelligenda, vt notat Angel. *in punct. de priuileg. exemptionis in l.fin. vers.tertiò quæritur.ff. de constitut. Princip.* quem sequitur *Dec.* alios allegans *consilio* 113. *numer.* 6. Vnde ab illis abhorret omnis interpretatio restrictiua. *Bald.consil.*271.*col.*2.*vol.*1. Quia verba clara non mutant propriam significationem in priuilegiis, *cap. ad audientiam,* vbi Abb. *nmer.* 2. *de decim.* Rebuff. *de benefic. part.*1.*tit.de decim.priuileg. & præscript.numero* 8.Sed extenduntur quoque in præiudicium tertij, *cap. quamuis de rescript. lib.*6. cui Summus Pontifex præiudicare potuit, & voluit. Dec.*d.consil.*113.*num.*7.Rebuff.*de decim.q.*14. *numer.finali,* vt patet ex clausulis derogatoriis, præsertim regulæ de iure quæsito non tollendo.

Vnde licèt aliàs Rota senserit, quod similia priuilegia præiudicarent tantùm illis, ad quos spectat ius decimandi de iure communi, cuius Papa scientiam habere præsumitur. Cassad. *decis.*1. *de priuileg.num.*2 non autem illis,quibus tale ius competit ex priuilegio, vel ex alio particulari titulo:& ratio est, quia prædicto iuri numquam censetur derogatum per secundum priuilegium, nisi facta de illo speciali mentione, propter præsumptam ignorantiam Pontificis. *l decurionibus,C. de silentiar. lib.*12. Suarez *alleg.*28. *num.*9. nouissimè Castill. *de tertiis reg.cap.*36.*tom.*7.*num.*29.

Attamen re postea maturiùs perpensa, & inter Dominos discussa, illis visum fuit contrarium, recedendo à decisionibus relatis in decis. huius causæ sub diebus 27. Februarij 1636.& 20. Ianuarij 1637.§ *tamen,*& ab aliis relatis per Castill.*suprà num.* 40 & meritò,quia cum simus in decimis antiquis non est facienda mentio in priuilegio exemptionis, ex eo quod Papa sciebat, vel cogitabat has decimas ab aliquo percipi,& sic quòd præiudicabat iis, quibus de iure communi, vel aliàs debebantur. Verall.*decis.*263. *lib.* 1. in manuscriptis,vbi allegat Cassad.*in dicta decis.*1.*num.*2.*de priuileg.* Et ideo cum illa verba, *aut aliàs* posita sunt post mentionem iuris communis, verificari non possunt in alio quam in iure speciali. *l. ius singulare,*vbi Ant. Fab.*ff.de legib.gloss.in Clem.* 1.*verb.debitis de decim.* & propterea concludunt cum Cassadoro interpretes,quod censeatur derogatum habenti ius speciale super exactione decimarum,cum id potuerit Papa cogitare Abb. *in cap. dudum de priuileg. numer.* 1. Innoc *num.*4.Ioann.Andr.*numer.*5. Ancharan. *numer.*3.Butr.*numer.*6. Rot. *decis.*48.*numer.* 1. *&* 2.*part.*1. *&* *decis.*614.*numer.* 3.*part.*2.*recent.*vbi firmatur,quòd quamuis non fuerit facta mentio quòd decimæ de iure speciali poterant spectare ad aliquem, siue ex priuilegio, donatione vel præsumptione; censeatur nihilominus derogatum: & ratio est, quia cum simus in materia de sui natura præiudiciali,*iuxta d.decis.*1.Cassad.*de priuil.* & Papa concesserit exemptionem à quibuscumque decimis, etiam impositis ad fauorem Imperatorum, Regum, & Ducum, ad quos spectare possunt de iure speciali; certum est, quod cogitauit de Laicis, præsertim derogando priuilegiis Vniuersitatum, & quibuscumque consuetudinibus: indéque apparet voluisse eximere Societatem à prædictis decimis. Quod verò potuerit,nefas est dubitare. Crauett. *consil.*206. *n.* 4. *&* 241.*numer.*5.*vers.*2.*cum alleg.in d.decis.Illustriss.D.mei Decani.*

Nec obstat, quod Excellentiss. D. Dux habeat immemorabilem pro se cum fama priuilegij,& ita possit allegare infeudationem ante Concilium Lateranense sub Alexandro III de anno 1179 de quo tempore laici erant capaces, ex quo Episcopi, & alij Prælati inferiores poterant eis decimas in feudum concedere, *cap. cum Apostolica de his, quæ fiunt à Prælat.* Hostien. *in summa tit. de decim.* §. 3. *quæritur, circa finem,cap.* 1. *Episcopum, vel Abbatem, in vsibus feud.*Couarr.*lib.*1.*var. cap.*17.*numer.*5. Guttier.*lib.*1.*practic.quæst.*15.*per tot præcipuè num.*4.Aragon.2.2.*quæst.*87.*art.*2. & propterea allegando titulum infeudationis non fuerit ligatus priuileg. Ven. Societatis,ex doctrina Io. Andr.*in cap.nuper numer.*4.*de decim.* vbi Butr. *num.*5.Anchar.*numer.*8.Rot.*decis.*48 *numer.*9. *part.*1.*recent.*

Quia cum D Dux sit Laicus,& consequenter incapax decimarum, *cap. causam de præscr. cap.fin.de rer.permut.*Rebuff. *in tract.de decim. quæst.*10.*numer.*17. Monet. *eod tractat. cap.*5. *quæst.*3.*num.*57. ex Theolog.Diu. Thom. 2.2. *quæst.*87.*art.*3. Azor.*moral.part.*1.*lib.*7.*cap.*34. *quæst.*7. solùm potest illas habere vel ex priuilegio,*cap. ex parte il terzo de decim. cap. à nobis,cap.*2.§.*statuimus eod.tit.in* 6.Guttier. *lib.* 1. *pract.quæst.*14 *numer.*1.*&* 2.Monet *de decim.d. cap.*5 *quæst.*3.*num.*83. Valboa *in d.cap.causam. de præscript.num.* 30. *&* 51. vel ex immemorabili cum fama priuilegij,Rip.*in cap.*2.*colum.fin. de*

de iud. idem Monet. *d. cap. 5. quæst. 5. & 6. n. 118. & quæst. 3. num. 74. vers. puto tamen.* Rot. *d. decisione 215. part. 2. diuers.* vel ex infeudatione ante Concil. Lateranense, aut alio æquipollenti titulo. Rebuff. *quæst. 13. de decim. numer. 79. & 80.* Couarr. *lib. 1. var. d. cap. 17. num. 5.* idem Monet. *d. quæst. 3. numer. 66. cum seqq.* De priuilegio non constat, & quatenus de eo constaret, censeretur illi derogatum, etsi in priuilegiis Ven. Societatis illius nulla fuisset facta mentio, ex suprà adductis *in §. attamen numero 7.*

Immemorabilis verò cum fama priuilegij licèt constet ex testibus pro parte d. D. Ducis examinatis, non tamen suffragatur: quoniam allegando immemorabilem non dicitur allegare meliorem titulum de mundo, sed titulum ex priuilegio, de quo extat fama, cuique clarè derogatum fuit per Pontificem, qui sciebat has decimas antiquas de iure communi, vel speciali ad aliquem spectare. Cassad. *d. decis. 1. de priuilegiis cum aliis suprà allegatis.*

Nec ex d. immemorabili cum fama priuilegij inferri potest ad infeudationem prætensam per D. Ducem, super qua olim, & hodie eius informantes insistebant. Quia vltra quod huiusmodi infeudatio in hoc casu videtur impossibilis, ex quo facultas infeudandi concessa Episcopis, siue fuerit prohibita per Concil. Lateranense sub Alexandro III. de anno 1179. siue secundum alios sub Vrbano II. de anno 1088. vt notat Valboa *lib. 2. decretal. in d. cap. causam 7. de præscript. numer. 14. 15. & 16. cum seqq.* Ciaccon. *de Vit. Pontif. pagin. 430. & 566.* & de vtroque tempore constat Cordubam & Lucenam, de cuius decimis agitur, fuisse in potestate Maurorum, à quorum manibus fuerunt recuperatæ de anno 1240. vt testantur historici, & præcipuè Mariana *de reb. Hispan. lib. 13. cap. 1.* & Stephan. de Garibay *lib. 13. cap. 2.* & sic ad minus per 60. annos post infeudandi prohibitionem; cessat omninò difficultas, cum non doceatur de aliqua recognitione feudali: nec aliquid deducatur, ex quo appareat decimas fuisse possessas vti feudales: sed solum prætenditur hoc allegari posse vigore immemorabilis. Nec sufficit ista possibilitas, nisi etiam probetur quod D. Dux eas tenuerit vt feudum cum fama inuestituræ ante Concil. Lateranense; ad quem effectum requiritur saltem quod testes deposuissent esse famam, quod Dux habuerit in feudum ab Episcopo has decimas ante Concil. Lateranen. Couarr. *lib. 1. var. d. cap. 17. numer. 6.* Rebuff. *de decim. quæst. 13. numer. 70.* Valboa *lib. 2. decretal. in d. cap. causam 7. numer. 30. & 51. de præscript.* & bene ratiocinatur Illustriss. D. meus Decanus *in prima decis. causæ §. huic fundamento in fine.* Rot. *decisione 215. part. 2. diuers. & decisione 702. numer. 1. part. 2. recent.* & ideo meritò excluditur allegatio infeudationis.

Nam eo ipso quòd quis se restringit ad vnum titulum, prout fecit D. Dux, ad immemorabilem cum fama priuilegij, excluditur præsumptio alterius tituli, scilicet infeudationis. Bellamer. *decis. 287. & 293.* Rota *dec. 731. numer. 20. part. 1. diuers. Gregor. decis. 353. numero 19. vbi addent.* Maximè quando vnus titulus excludit alium, prout in præsenti: quia dum obtinentur decimæ vigore immemorabilis cum fama priuilegij, tunc liberè, & tanquam allodiales possidentur à laico: quando verò possidentur iure feudi, tunc dominium directum remanet penes Ecclesiam, quæ etiam similiter possidet, & dominium vtile cum possessione naturali dumtaxat transfertur in laicum, qui possidere dicitur nomine Ecclesiæ. Berous *consil. 21. numer. 1. vol. 1.*

Nec suffragatur D. Duci, quod dicatur habere prædictas decimas ex titulo oneroso, propter recuperationem terrarum factam à Mauris: cui priuilegio ex tali titulo prouenienti non est verisimile Papam voluisse derogare. Gonzal. *regul. 8. gloss. 25. & 28.* Cassad. *decis. 1. de pact. & decis. 4. de priuileg.* nouissimè Castill. *de tertiis reg. d. cap. 36. numer. 28. vers. tertia responsio.* Nam quicquid sit, An priuilegium ex causa onerosa concessum censeatur derogatum, non facta de eo in secundo mentione: de qua re idem Gonzal. *gloss. 9. §. 2. numer. 18. 29. & 49.* Carol. De Tap. *in l. fin. ff. de constit. Princip. num. 119. cum seqq.* Greg. Acac. *lib. 2. cap. 5. ex numer. 43.* Ferret. *consil. 129 numer. 2. lib. 3.* Rolan. *consil. 13. num. 69. vol. 3.* Crescent. *decis. 285. de Priuileg.* Put. *decis. 47. num. 3. lib. 1.* latè Castill. *suprà num. 40. cum seqq.* Non applicantur in præsenti ex supra adductis *in §. nec ex d. immemorabili num. 11.* dum ipse Dux se restringit in suis probationibus ad probandam solam immemorabilem cum fama priuilegij, cui censetur derogatum ex supra citatis; & consequenter non potest se fundare in titulo oneroso, qui censetur exclusus per electionem alterius tituli, ex tradit. per addent. ad Greg. XV. *in dicta decis. 353. num. 19.*

His igitur stantibus dixerunt DD. nihil releuare renunciationem factam per Prouincialem Priuilegiis Societatis à solutione decimarum ad fauorem D. Ducis. Quia vltra quod dicta renunciatio fuit conditionalis ob pactum in ea adiectum, quòd confirmari deberet auctoritate Apostolica; & sic conditione non adimpleta, illa imperfecta remansit; diluitur penitus obiectum ex defectu potestatis in Prouinciali transigente, qui id facere non valuit absque consensu Reuerendissimi P. Generalis, penes quem tota residet Religionis auctoritas.

Vnde

Vnde cùm versemur in priuilegio concesso ad fauorem totius Ordinis, non autem personæ priuatæ, statim eidem Ordini fuit ius quæsitum; vt in fortioribus terminis respondit Rot. *in decis.* 14. 22. *&* 23. *part.* 2. *diuers.* vbi dicitur renunciationem factam priuilegio à solutione decimarum per Carolum Quintum Imperatorem, tanquam nimis præiudicialem vniuersæ militiæ non posse subsistere sine eiusdem Religionis seu militiæ consensu, quamuis fieret reditus ad ius commune: & propterea ex mera simplicitate d. Prouincialis non debet præiudicium inferri vniuersæ Religioni, vt benè in decisione causæ *coram Illustriss. D. meo Decano sub die* 10. *Maij* 1635. §. *Non obstat.*

Nec aduersantur moderationes priuilegiorum factæ per Sanctæ mem. Leonem XI. & S. D. N. Quoniam emanarunt ad fauorem Ecclesiasticorum, & ita non extenduntur ad laicos, qualis est Excellentiss. D. Dux de Cardona.

Et sic concluſum vtraque parte informante.

DECISIO

SACRÆ ROTÆ ROMANÆ
coram R. P. D. Roias.

In causa Firmana Professionis.

Veneris 2. *Decembris* 1639.

INtroducto iudicio coram A. C. ad instantiam Pauli & Aurelij de Roscis contra Conuentum Sancti Augustini Montis Fortuni super successione q. fratris Ioannis de Roscis, pro excludendo dicto Conuentu opponebatur de inualiditate professionis per Paulum & Aurelium præfatos, & cùm articulus esset exemplaris, placuit A. C. consulere Rotam, & dato dubio, an constaret de validitate, vel inualiditate professionis dicti fratris Ioannis, pro inualiditate adducebantur sequentia.

Primò, nullam esse professionem, vti factam non seruata forma Constitutionis Sixti Quinti in ordine la 71. super capienda diligenti informatione parentum, patriæ, vitæ, ac morum, cum approbatione in Capitulo Generali, vel Prouinciali, quam Constitutionem inducere formam, annullando professiones aliter factas, itaut forma ibi præscripta nõ potuerit alterari, nec immutari, vt firmauit Rota *in recent. decisione* 175. *num.* 4. *part.* 1. vbi refert ita fuisse decisum in vna Toletana professionis 27. *Februarij* 1595. *coram bon. mem. Hieronymo Cardinali Pamphilio.*

Secundò, non constare de professione secuta, ex quo scriptura existens in libro Monasterij, ex qua probatur professio, contineat cassaturam circa diem, mensem, & annum, cum apostilla super lineata, in qua aderat 20. Octobris, in præsenti adesse 20. Nouembris, absque approbatione Notarij: quæ cassatura, & apostilla in parte substantiali, prout est dies, mensis, & annus, vitiant Instrumentum *per text. in l. si vnus*, vbi Bart Bald. & alij DD. *de testibus.* Bero. *consil.* 90. *numer.* 7. *&* 14. *volum.* 3. vlterius cassaturam esse diuersi atramenti, propterea reddatur suspecta fides illius, & inexequibilis, cum in Ciuilibus sola suspicio falsitatis admittatur pro retardanda cuiuscumque Instrumenti executione, aut tollenda illius fide, Surd. *consil.* 6. *num.* 4. Greg. XV. *decis.* 546. *num.* 11.

Tertiò, Instrumentum datum continens professionem esse sumptum de sumpto, non ex protocollo Notarij rogati, sed ex libro Religionis, in quo sunt registrata Instrumenta continentia interesse Monasterij, nec reperiri registratum in Protocollo, seu matrice Notarij, à quo dicitur confectum hoc Instrumentum professionis.

Quartò, non probari dictum fratrem Ioannem fecisse annum probationis, iuxta formam Sacri Concilij Tridentini, & eiusdem Regulæ Sancti Augustini, nec quod permanserit in Monasterio per annum continuum, vt requiritur, religiosè viuendo, vt firmauit Rot. *decisione* 175. *num.* 1. *part.* 1. *recent.*

Quintò, obseruantiam anni nouitiatus remanere excluſum per testes deponentes, fratrem Ioannem passim fuisse solitum vagari per Terram Montis Fortini; vlterius non apparere vnquam interueniſſe in Capitulis, nec feciſſe aliquem actum conuenientem professis; nec constare de continuatione in Religione, imò nec apparere vbi nam fuerit post quatuor annos, itaut potius veniat dicendum, fratrem Ioannem obiisse extra Religionem, quàm in Religione, & cum fratres transmittantur de vno loco ad alium, & de tali trasmissione non cõstet ex hoc colligi dictum Ioannem non esse verè professum. & consequenter bona illius non spectare ad Monasterium. Gratian. *discept. for. cap.* 640. *num.* 5.

Supradictis tamen non obstantibus Domini hodie resoluerunt. Professionem esse validam, ex dicendis infrà.

Primò, & principaliter quia ex publico Instrumento constat, dictum fratrem Ioannem de Roscis 20. Nouembris 1592. post annum probationis tria vota solemnia, Obedientiæ, Castitatis, & Paupertatis emisisse; cum promissione viuendi secundum Regulam Sancti Augustini ex quorum emissione inducitur solemnis, & expressa professio *iuxta text. in cap. cum ad Monasterium in fine, de stat. Monac. cap.*

omnes

omnes fœminæ 27. quæst. 1. Rebuff. *consil. 2. numero* 11. Nauarr. *consil. 10. numer. 6. de Regul.* Rot. *decis. 216. numer. 3. part. 2. diuers. & decis. 579. numer. 1. part. 1. recent.* Caualer. *decis. 271. numero 2.* vlterius dicta vota fuisse emissa in manibus Prioris Monasterij, præuio fratrum Capitulari consensu, quo casu validissima professio reputatur, quinimo si in manibus solius Prioris Monasterij emittatur, absque licentia alterius Superioris, illa sustinetur, ex gloss. *in cap. vltimo in verbo pertineat, de regul. in 6.* P. Azor. *instit. moral. lib. 12. cap. 5. quæst. 3. in fin.* Sanchez *in præcept. decalog. lib. 5. cap. 4. quæst. 2. per tot.* dictamque professionem remanere plenè probatam per dictum publicum Instrumentum, cum & illa etiam probetur per aliam authenticam scripturam, *per text. in cap. vidua 20. quæst. 1. gloss. in cap. 1. §. postquam à verbo in scriptis de censib. in 6.* Caualer. *decis. 271. n. 2. vers. minus videbitur.*

Secundò, quia dictum Instrumentum remanet adminiculatum tum ex præcedenti admissione dicti fratris Ioannis ad habitum Religionis Sancti Augustini, biennio ante emissam professionem, vt in Summario dictum fuit. Tum ex testibus deponentibus, fratrem Ioannem per plures annos habitum Regularem detulisse, & in Monastario cum fratribus vitam duxisse. Tum & etiam ex alio publico Instrumento celebrato de anno 1595. in quo de licentia Prioris Prouincialis fuit Monasterio ex persona fratris Ioannis reddita ratio, ac reliquatus bonorum eiusdem fratris Ioannis per Roscios, dum in sæculo viuebat, administratorum.

Tertiò, quia quæstio validitatis professionis non vertitur principaliter inter fratrem Ioannem, & Religionem, sed accessoriè, & incidenter inter consanguineos fratris, ac Conuentum, ad effectum successionis, nec frater est in causa, quo casu leuiores sufficiunt probationes, Gemin. *consil. 27.* Seraphin. *decis. 1282. numero 6.* & fuit dictum in Bononien. fideicommissi de Nascentoriis 19. *Nouembr. 1638. coram R. P. D. meo Ghislerio.*

Quartò & vltimò, quia ab anno 1592. vsque ad litem motam elapsi fuerunt anni vltra 40. ex quo vel intrat tacita professio, & præcedentis approbatio, si frater Ioannes vixit, vel præscriptio Iuris succedendi, si decessit, cum hæc prætensio 30. annis præscribatur ex gloss. *in l. quamdiu la prima ff. de acquir. hæred.* Gozad. *consil. 56. numero 1.* cum aliis adductis in Romana Diuisionis 20. *Iunij 1639. coram R. P. D. meo Bichio.*

Nec obstare dictum fuit in contrarium adducta, & Primò, quod professio reputetur nulla ex non seruata forma Constitutionis Sixti Quinti la 71. quia obiectum tollitur ex verbis Instrumenti, ibi, qui omnes informati de moribus, vita, & qualitatibus, &c. & credendum est assertioni fratrum de informatione capta, cum potuerint se extraiudicialiter, & absque aliquo processu informare. Zabarell. *consil. 139. numer. 7.* & fuit dictum in Narnien. seu Romana fructuum Dotis 8. *Februarij 1627. coram bo. me. Card. Virili.*

Minus facit quod huiusmodi informatio non fuerit approbata in Capitulo Generali, vel Prouinciali, prout requiritur in dicta Constitutione Sixtina. Quicquid enim sit, an ex hoc capite remaneat irrita professio, & negatiuam sententiam latè tuetur Rodriq. *quæst. reg. tom. 3. quæst. 54. art. 5.* dicta Bulla Sixti non annullat receptiones aliter factas, sed tantùm imponit pœnam Superiori, licèt ibi annulletur professio ex aliis capitibus vt videre est *in* §. 4. dictæ Bullæ, in simili Burat. *decis. 688. num. 12. & 13.* In omnem casum cessat difficultas, stante Constitutione Gregor. XIII. moderatoria dictę Constitutionis Sixtinæ, relata per eundem Rodriq. *post dictam quæst. 54. fol. 190.* in qua Gregoriana Constitutione disponitur, quod in Religionibus, in quibus Capitula Generalia, vel Prouincialia raro fiunt, prout accidit in Religione Sancti Augustini, sufficiat informatio capta à Superiore, & Capitulo Monasterij.

Nec obstant, quæ in secundo adducuntur, desumpta ex cassatura Instrumenti etiam in apostilla, quia vltra quod testes dati in Summario Conuentus *numer. 3.* deponunt, dictam apostillam fuisse scriptam manu eiusdem Notarij, quæ propterea probat etiam absque eiusdem Notarij approbatione. Thob. Non. *consilio 80. numer. 1. & 5. ac 6.* Farinac. *de falsit. & simul. quæst. 153. numer. 10.* Caualer. *decis. 122. numer. 6. Reuerendissimus Dominus meus Decanus decis. 467. num. 2.* eò magis dum hæc veritas aliunde comprobatur, Paris. *consil. 28. n. 45. cum seqq. lib. 2.* Baro. *consil. 91. num. 4. lib. 3.* Surd. *consil. 16. numer. 29.* vlterius hic non agitur de apostilla scripta diuerso atramento, quo appareret esse scriptum corpus scripturæ, sed eodem, prout testes dicunt, ex quibus cessat omnis suspicio falsitatis, ex congestis per Farinac. *de falsitat. & simul. quæst. 153. num. 17.*

Vltra quod dicta apostilla solùm variaret tèmpus, in quo secuta fuit professio, non autem constaret de non facta: vnde cum aliunde scilicet ex toto tenore Instrumenti constet professionem fuisse secutam post annum probationis integrè elapsum, non potest dubitari de illius validitate. Et quæ dicta sunt, non fuisse emissa vota cum eisdemmet verbis descriptis in formula, ac Constitutionibus, nihil facit, dum Constitutiones non progrediuntur vlterius declarando irritam professionem

aliter

aliter secutam, cum benè sufficiat, quibuscumque verbis ea facta fuerit, vt in terminis dixerunt Azor. *instit. moral. lib.* 12. *cap.* 5. *quæst.* 7. *in fin.* Sanchez *in præcept. Decalog. lib.* 5. *cap.* 3. *n.* 4. qui allegant concordantes.

Minùs obstant adducta in tertio quod sit sumptus de sumpto, & propterea non probet, quia dictum Instrumentum non est sumptus de sumpto cum fuerit extractum ab ipso originali, prout iacet cum cassatura, & apostilla, vigore litterarum compulsorialium, citata parte coram Iudice compulsoriali, cum recognitione originalis facta per testes, cum interrogatoriis partis etiam circa verba apostillæ, quamuis fuerit extractum ex libro Instrumentorum originalium Conuentus, vbi extant registrata Instrumenta concernentia interesse Conuentus in publica forma, manu Notariorum rogatorum, propterea cum habeat omnia Instrumenti requisita, non fuit dubitatum, quin sit in forma probanti, Neuizan. *consil.* 25. *numer.* 2. & 3. Seraphin. *decis.* 1236. *numer.* 1. Gregor. *decisione* 292. *numer.* 2. Quæ verò dicuntur, illud non extare in prothocollo Notarij, qui se rogauit, fuit responsum dictum Instrumentum Monasterij tamen probare, cum potuerit per incuriam Notarij, in prothocollum non redigi. Caual. *decis.* 122. *num.* 11. & fuit dictum in Nepesina Hæreditatis 17. *Nouembris* 1600. *coram bo. me. Lancellotto.*

Nec pariter obstant quæ in quarto obiiciuntur, scilicet quod non probetur fratrem Ioannem fecisse annum probationis, nec integrè per annum permansisse in Monasterio, quia cum contrarium explicitè dicatur in dicto Instrumento professionis, ibi, cumque per annum iam continuum elapsum semper steterit vna cum aliis fratribus in dicto Monasterio, & confirmatur, quia probatur fuisse receptum ad habitū, fecisse ingressum in Religionem de anno 1590. vt ex partita extracta, in qua continetur, nedum decretum de recipiendo, sed ipsa actualis receptio, & ingressus, cum alioquin non fuisset subscripta à fratribus, ibi, *tutti si sotto scriuaranno quando si fara à Frate.* Professio verò eiusque Instrumentum est de anno 1592. vt in corpore ipsius Instrumenti, ideò cessat obiectum, cum illud habeat pro se præsumptionem veritatis. Crauett. *consil.* 31. *numer.* 7. Dec. *consil.* 423. *numer.* 10. Caual. *decisione* 205. *numer.* 10.

Tandem non obstare quæ in quinto, & vltimo fuerunt in contrarium allegata, desumpta ex non obseruantia anni Nouitiatus, & fratrem Ioannem vagasse per Terram, cum aliis ibi enumeratis, quia placuerunt Dominis responsiones datæ quod in illis Terris, ac in paruis Cœnobiis non seruatur iste rigor, cum benè sufficiat, nunquam fratrem reliquisse habitum Religiosum, & mansionem, & vitam duxisse in Monasterio, & licèt Nouitius ibi egrediatur, vel pro necessitatibus Monasterij, vel recreationis gratia, annuente Superiore, non propterea Nouitiatus fiat irritus, ex Nauarr. *consil.* 32. *de regul.* qui refert ita censuisse Sacram Congregationem. Sanchez *super Decalog. dicto lib.* 5. *cap.* 4. *numer.* 27. Nec deambulatio per locum, siue Castrum excludit continuam habitationem in Monasterio: & quod facit cessare omnem difficultatem, est quod constat de permansione in Monasterio dicti fratris post susceptum habitum per tres annos, quo temporis spatio fuit inducta tacita professio, quæ pariter sufficeret pro professione inducenda, ex quo tacita operatur sicuti expressa, etiam post Concilium Tridentinum: imo ex sola tacita professione bona spectare ad Monasterium secuto obitu post annum professionis, dixit *Menoch. consil.* 346.

Quod dicitur, de tempore secutæ professionis non adfuisse in Conuentu Montis Fortini nisi tres fratres, nihil facit, cum satis fuerit, quod superior, qui eum recepit, haberet potestatem incorporandi Religioni, prout habebat iuxta notata *in cap. porrectum de Regul. Franc. in cap.* 1. *numer.* 2. *vers. & intellige de votis.* Ruin. *consil.* 128. *num.* 3. *lib.* 1.

Quibus stantibus, cùm præsumptio stet pro validitate professionis, ex Nauarr. *consil.* 13. *numer.* 10. *de regul.* Sanchez *super Decal. lib.* 5. *cap.* 4. *numer.* 12. præcipuè stante obseruantia postea secuta, præsumuntur omnia præcessisse requisita, quæ debent concurrere pro validitate professionis, Menoch. *consil.* 396. *numer. vltimo*, & constet de ingressu in Religionem, præsumitur in eadem continuasse vsque ad obitum secutum longè post Instrumentum professionis, præsertim non constando de contrario.

Et ita resolutum vtraque parte informante, &c.

DECISIO

SACRÆ ROTÆ ROMANÆ

coram R. P. D. Merlino:

In causa Maioricen. Indultorum.

Lunæ 11. *Aprilis* 1639.

ROmani Pontifices Ioannes XXII. Eugenius Quartus, & nuper S. M. Pius V. propter benemerita Incolarum Regni Maioricen. & ex aliis rationabilibus causis concesserunt, vt beneficia solum naturalibus incolis, & Originariis dicti Regni conferrentur, ac vetuerunt Episcopo, & aliis Collatoribus, ne

de cætero exteris prouiderent, huiusmodique Papalia indulta inserta sunt inter Constitutiones Regni. Ortis postea dissidiis inter Episcopum, & Regnum Maioricen. & causa coram me in Rota introducta, Informantes pro Episcopo dederunt articulos in quibus probare intendebant dicta Indulta Romanorum Pontificum non fuisse vsu recepta, & allegabant plurimas collationes factas exteris, & ideo petebant remissoriam, & Domini denegandam esse dixerunt ex capite irreleuantiæ, & ex eo quod non sit necessaria huiusmodi probatio per testes.

Irreleuantiam deducebant DD. quoniam dato millies probari istas collationes factas exteris, attamen non inde infringebatur vis, & auctoritas Indultorum Apostolicorum contra quæ Indulta, & Constitutiones Apostolicas non potest dari de non vsu, Abb. *in cap. fin. numer. 4. vers. Vnde ibi de treg. & pac.* Felin. *in cap. 2. numer. 6. vers. lex noua eod. tit.* Couar. *var. resolut. lib. 2. cap. 16. numer. 6. vers. 5. sunt.* Put. *decis. 1. in fin. lib. 1.* Card. Caual. *decis. 77. num. 3. & 85. numer. 2. & 91. numer. 7. & 111. numer. 1.* Ratio est, quia Principes sæculares auctoritatem habent à Populo, & ab homine, & ideo eorum leges eatenus obligant, quatenus moribus vtentium, qui auctoritatem contulerunt, approbentur, *l. 1. in fin. ff. de Senator. Dec. consilio 162. col. pen. vers. vltimo non obstat*, & egregiè explicat, *D. Thom. part. 2. quæst. 97. art. 3.* ad tertium. Papa autem habet immediatè, & solum à Deo auctoritatem absque vlla dependentia à consensu subditorum, & ideo non exigitur pro firmitate illius Constitutionum quod alij vsu recipiendo, illas admittant, sed statim ac à Papa promulgatæ sunt, & innotuerint, etiamsi in singulis Prouinciis non sint publicatæ, vim habent, & auctoritatem, & obligant. Ita Præpos. *in cap. istis §. leges numer. 3. vers. nisi dato consensu Papæ 4. distinct.* Archid. *in cap. leges promulgantur, distinct. 4. & in cap. cum de benef. circa fin. vers. nec mireris de præben. in 6.* Franch. *ibidem numer. 4.* Rot. *apud Card. Cau. decis. 85. num. 2.* & in Conchen. beneficij de Valdeiudios 14. *Nouembris 1611. coram Cardin. Sacrato*, & in Foroliuien. Census 25. *Februarij 1622. coram bo. me.* Manzanedo *in fine, quæ est decis. 365.* post Cinc. *de Cens.* Molin. *de contract. disput. 395. numer. 1.* Cinc. *de Cens. quæst. 34. num. 48. & 50. in vlt. impress.* Nauarr. *consil. 1. lib. 1. numer. 19. in fin. de Constit.* & omnium clarius Suarez *de legib. lib. 4. cap. 16. numero 2.* & sic contrarius vsus Pontificiis Constitutionibus non illas elidit, nisi tamen cum tali contrario vsu populi concurreret etiam positiua scientia Papæ, & illius consensus, quia tali casu ipse Papa videretur abrogasse antecedentem suam Constitutionem, Archid. *dd. locis* Felin. *in d. cap. 1. num. 6. de treg. & pac.* Federic. *consil. 117. num. 2.* Vitalin. *in Clem. 1. numero 26. de probat.* Franc. Aret. *consil. 11. num. 5. ante med. viden.* Sot. *de Iust. quæst. 7. art. 2. vers. ergo sicuti Gabr. concl. 2. num. 12. eod. tit.* & Rota *in d. decis. coram Card. Caual.* & in Rom. Societ. Officij 15. *Nouemb. 1624. coram bo. me. Vbaldo.* Quæ scientia hic positiua Papæ non probatur, & multo minus consensus in hunc contrarium vsum, immò dissensus apparet, quia vbi Episcopus contulit extero S. D. N. inhærendo indultis S. M. Pij V. concessit Michaëli originario Maioricen. cuius impetratio in contradictorio obtinuit coram Reuerendiss. D. Episcopo Meletio tunc Locumtenēte A. C. cum possessione subsequuta in fauorem dicti Michaëlis, expulso dicto extero.

Et multò minus attendendus est dictus non vsus cum in Constitutione Pij V. adsint clausulæ, *non obstantibus quibuscumque*, &c. *& decreto irritanti*, per quas clausulas eneruata est omninò vis actus contrarij subsequentis, & inobseruantiæ Constitutionibus, vt in puncto est decisio Crescen. 4. *de priuil. numer. 3. & 4. & sequent.* & Caputaq. *decis. 103. num. 1. part. 3. & decis.* in Barchinon. Vicariæ 7. *Decembris 1616. coram bo. mem. Buratto Lott. lib. 1. de re benef. quæst. 34. numer. 51.* Gratian. *discept. 559. num. 35.* Rot. *decis. 252. num. 4. part. 2. recent. & coram Reuerendiss. D. Decano decis. 51. numer. 2.* & in Valentina Iuris Sedendi 12. *Iunij 1634. coram me:* Sic enim apponitur, quod Papa voluit resistere actui contrario suæ Constitutioni, & adhuc illam voluit seruari Scrader. *de feud. part. 10. sect. 20. num. 161.* cum aliis supra relatis.

Nec applicari visa est immemorabilis cum constet de initio saltem respectu Constitutionis S. M. Pij V. quæ tunc statim cœpit ligare, & sic contra eam non potest dari nec de Centenaria, nec de Immemorabili, vt in simili considerat Gratian. *d. discept. 559. num. 34. 35. & 36.* Rota in decis. Ratisbonensi Canonicatus 23. *Iunij 1617. coram D. meo Pirouano, quæ est decisione 542. num. 3. part. 4. recent.*

Ex alio etiam capite apparet de irreleuantia articuli circa non vsum dictæ Constitutionis, & Indulti Apostolici quoniam si huiusmodi Indultum concessum est Vniuerso Corpori Ciuium, & Incolarum Regni Maioricen. quemadmodum expressus consensus particularium, non potuit præiudicare ipsi Corpori vniuersali, ita multo minus tacitus consensus qui posset resultare ex illa acquiescentia, poterit auferre beneficium dicti Indulti ab aliis Ciuibus, quibus competit, nec illis præiudicare gloss. *in cap. dudum tit 2. in vers. de veritate in fin. de elect.* Roman. *consil. 374. numer. 5.* Menoch. *consil. 39. num. 55.* Rot. *decis. 13. de procur.*

in

in nou. & in Mediolanen. Decimarum 9. *Iunij* 1630. *coram me:* Adeout ipsis Ciuibus permittatur, tam in petitorio, quàm in possessorio nomine Vniuersitatis, & Regni agere, eorumque iura vindicare Caput. *decis.* 170. & 182. *part.* 3. *Adden. ad S.M.Greg.XV. decis.* 116. *numer.* 5. & in Collimoncen. præstimoniorum 27. *Iunij* 1633. *coram Reuerendiss. D. Decano,* & in dicta Valentina Iuris Sedendi 17. *Iunij* 1634. *coram me.*

Nec videbatur etiam necessaria hæc probatio per testes; quia cum super collationibus beneficiorum fiant Scripturæ, & publica Instrumenta, & in Cancellariis conseruentur memoriæ, & adnotationes, huiusmodi Scripturas Episcopus posset exhibere, & ideo dum probatio fieri potest per Scripturas non est admittenda per testes, & sic deneganda est remissoria Bellam. *decis.* 9. & *decis.* 384. Felin. *in cap.* 1. *num.* 4 *de appell.* Rot. *in rec. decis.* 314. *n.* 1. *part.* 1. & *decis.* 45. *num.* 2. & 589. *num.* 1. *part.* 2. & *alias sæpissimè.*

Nec releuat subterfugium Episcopi, quod scilicet fuerint deperditæ tot Scripturæ per tot annos confectæ, quoniam vltra quod est inuerisimilis talis amissio, & eo magis quia ipsi Informantes pro Episcopo dant adnotationem collationum cum certo anno, mense, & die, & aliis particularibus circumstantiis, quæ dari non possent, si verè non extarent dictæ Scripturæ. Respondebant DD. quod asserere deperditas fuisse tot Scripturas est allegare negligentiam, & delictum illius, cuius munus erat circa custodiam Scripturarum, & tale delictum non præsumitur Bart. *in l. si quis ex argentariis, §. pen. ff. de eden. latè* Surd. *consil.* 109. *numer.* 9. Honded. *consil.* 19. *numer.* 17. *lib.* 1. Rot. *coram bo. mem. Buratto decis.* 505. *num.* 11. & 12.

Et ita vtraque parte informante resolutum fuit pro denegatione remissoriæ.

DECISIO

SACRÆ ROTÆ ROMANÆ coram R. P. D. Merlino:

In causa Corduben. Decimarum de Lucena.

Lunæ 7. Februarij 1639.

PEr sententiam Rotalem coram Reuerendiss. D. meo Decano, præmissis multis decisionibus, fuit pronunciatum, R.P. Prouincialem Prouinciæ Beticæ, & Patres Societatis IESV, ex Indultis, & Priuilegiis Apostolicis exemptos esse, & immunes à solutione Decimarum super bonis per dictos Patres Societatis possessis, nec eis obstare moderationes fel. rec. Leonis XI. & Sanctissimi D. Nostri, impositúmque fuit Excellentissimo D. Duci Cardonæ super petitione istarum Decimarum perpetuum silentium, hæcque sententia, iterum negotio noua disputatione discusso, fuit præcisè confirmata coram R.P.D. meo Carillo: Et hodie vnanimiter coram me, examinatis omnibus decisionibus, responsum fuit, dictas sententias Rotales esse validas, & iustas, & ideò confirmandas.

Validæ, quia seruatis omnibus rite latæ sunt, nihílque per missum quod ad telam iudiciariam requiratur.

Non obstat, quod coram R. P. D. meo Carillo institerint Agentes Excellentissimi D. Ducis pro admissione articulorum, & illis denegata, & interposita appellatione deuentum fuit ad publicationem sententiæ, & ideò tanquam lata pendente appositione fuerit nulla dicta sententia, Castr. *consil.* 281. *numer.* 5. *in princ. vers.* 2. *quia lib.* 1. Crau. *consil.* 103. *num.* 5. Magon. *decis. Lucen.* 37. *numer.* 7. & dabatur appellatio ab huiusmodi denegata admissione articulorum, Bald. *in l. arbitrio tuo numer.* 4. *vers. tu ergo, ff. qui satisd. cog.* Surd. *decis.* 36. *per tot.* Osasch. *decis.* 25. *numer.* 14. *vers. contrarium tamen,* Rota Auinionen. *decis.* 102. *numer.* 2. Quoniam hæc conclusio non procedit quando articuli continent materiam non releuantem, & probationes, quæ ex articulis debent resultare, sunt impertinentes, si enim Iudex tales articulos reiicit, non grauat, Bart. *in l.* 2. *numero* 25. *vers.* 3. *quæro, ff. de appellat.* Bald. *in l.* 2. *num.* 19. *quæst.* 13. *Cod. de Episcop. aud.* Si autem non grauat Iudex, nec consequenter pars legitimæ appellat, & in terminis admissionis articulorum in Curia fuit resolutum in Macerat. legitimæ 22. *Iunij* 1629. & 18. *Febr.* 1630. *coram Reuerendiss. Vrgellen.* quæ sunt inter eius impress. illa *decis.* 213. *hæc decis.* 239. Rot. *decis. vlt. num.* 3. & *seqq. part.* 1. *rec.* & tradit Scacc. *de appell. quæst.* 17. *limit.* 47. *membr.* 1. *num.* 141. Quod autem materia articulata esset irreleuans, & impertinens, luculenter patet ex *decisione emanata in hac causa* 5. *Iulij superioris anni vers. irreleuantia coram R.P.D. Carillo.*

Nec dicatur quod fuit petitum, admitti articulos in Curia, quo casu nunquam solet denegari examen, Caputaq. *decis.* 47. *part.* 1. Rot. *decis.* 24. *de testib. in antiq.* Quia istæ decisiones intelliguntur quatenus probationes, ex d. examine faciendæ, sint profuturæ, vt colligitur *ex ead. decis.* 24. *de testib. in antiq.* ibi, *vt tamen sint boni, & pertinentes in materia, & forma,* & tradit idem Caputaq. *decis.* 68. *part.* 3. ibi, *Dummodo sint releuantes,* frustra enim expectamus probationes, quæ non releuant, Cassad. *decis.* 2.

de dilat. Rot. *decis. vlt. numer. 5. & 6. part. 5. rec.* Nec D. meus Carillus detulit appellationi, nec à se abdicauit Iurisdictionem, dum simpliciter dedit testimoniales, ex quibus solum resultat testimonium Iudicis circa illud factum, quod nempe pars appellauit, & per tales testimoniales nihil dicitur à Iudice approbatum circa admissionem appellationis, vt post alios explicat Scacc. *de appell. quæst. 13. num. 6.*

Iustitia autem sententiarum benè deducitur ex priuilegiis, & indultis, concessis Societati IESV per fel. rec. Paulum III. Pium IV. Gregorium XIII. in quibus Societas, & singula Collegia eximuntur à quibuscumque decimis, & vberrimis, & ampliſſimis clausulis huiusmodi indulta muniuntur, & signanter derogatur *cap. nuper de decim.* quod promulgatum fuit in Concilio generali, & huiusmodi indulta Societatis IESV pluries in Rota fuerunt discussa, & semper canonizata, vt in decisionibus bo. mem. Bubali, & in tribus sententiis eiusdem Bubali, Seraph. & Blanchetti, vt habetur apud *Leon. in Thes. for. Eccles. part. 2. cap. 24. numer. 71.* & omnes allegantur *in decisione Ciuitatis Casteili decimarum 25. Iunij 1629. coram R. P. D. Ghislerio.*

Neque obstat illa immemorabilis per centum, & vltra testes, iustificata, quod Excellentiss. D. Dux Cardonæ, & eius Antecessores perceperint omnes Decimas in Agro Lucen. quoniam iterum Domini pro responsione repetebant duas conclusiones à Doctoribus frequenter receptas, & à Rota millies approbatas.

Prima quod sola immemorabilis, & quæcumque antiquissima consuetudo, non suffragatur laico, vt decimas Ecclesiasticas recipiat, *cap. ad hæc de decim. cap. causam quæ, de præscript. Felin. in cap. cum contingat num. 4. vers. 2. fallit, de for. compet.* Marc. Mant. *in cap. vigilanti sub numer. 5. de præscript.* Zabarell. *consil. 88. numer. 4.* Menoch. *consil. 291. numer. 41.* Peregr. *de iur. fisc. lib. 6. tit. 8. numer. 19. & decis. 143. numer. 4. & decis. 144. numer. 3.* Rota *in Mediolanen. resciſionis permutationis 21. Maij 1597. coram Pamphilio, in Valentina Decimarum de Ayora 27. Nouembr. 1602. coram Penia.* Cum enim à iure Diuino institutæ, & præceptæ fuerint in subsidium, & alimentum Sacerdotum, & Dei Ministrorum, vt Populo spiritualia ministrantes, temporalibus non egeant, & sic dicuntur de Sanctuario Dei, & sunt cibus in Domo Domini, & etiam in recognitionem Dominij vniuersalis ipsius Dei, huiusmodi Decimæ eidem Deo, & per ministerium illius Sacerdotum & Ministrorum, quasi eiusdem Dei Procuratorum, exhibendæ sunt, *cap. reuertimini 16. quæst. 1. cap. admonemus 16. quæstione 2.* Abb. *in cap. tua nobis numer. 4. & in cap. in aliquibus numer. 3. & 9. de decim.* Rip. *resp. 26. numer. 14.* Peregr. *decis. 143. numer. 3. 4. Non autem laicis*, qui omninò huiusmodi rerum spiritualium incapaces sunt, *cap. placuit, & cap. peruenit 16. quæst. 4. cap. prohibemus, de decim. cap. cum & plantare, de priuileg.* Abb. *in cap. quamuis numer. 1. & 2. & in cap. ad hæc numer. 3. de decim.* Felin. *in cap. causam quæ, num. 3. de præscript.* Marc. Mant. *d. cap. vigilanti d. numer. 5. eod. tit. de præscript.* Zabarell. *d. consil. 88. num. 3. 4.* Menoch. *d. consil. 291. num. 42.* Giouagn. *consilio 27. num. 3. & 4. lib. 2.* Peregrin. *consil. 74. n. 2. & 17. lib. 1. & d. decis. 143. num. 4.*

Altera conclusio est, quod immemorabilis eatenus suffragatur laico circa perceptionem decimarum, si addatur, & concurrat, vel fama priuilegij, vel recognitio, vel aliud æquipollens probetur, ita Ioan. Andr. *in cap. cum Apostolica sub num. 9.* & ibidem etiam Abb. *numero 12. vers. 1. quod iste laicus, de his quæ fiunt à Prælat.* Felin. *in d. cap. causam quæ num. 3. de præscript. & d. cap. cum contingat d. num. 4. vers. si tamen simul, de for. compet.* Rip. *in cap. decernimus num. 75. vers. contrarium est verius, de iudic.* & sequitur Aufrer. *ad Cappell. Tholos. decisione 440. sub num. 2. vers. primum quando*, Gabr. *de præscript. concluſ. 1. numer. 18.* Menoch. *de præsumpt. lib. 6. præsumpt. 86. num. 5 & 6. & d. consil. 291. num. 43.* Peregr. *de iur. fisc. lib. 6. tit. 8. num. 22.* & tenuit Rota *decis. 215. num. 2. part. 2. diu.* Seraph. *decis. 1102. num. 1.* Mant. *decis. 289. numer. 2. & coram Pamphilo in illa Mediolanen. resciſionis permutationis, & coram Penia in illa Valentina Decimarum de Ayora*; Monet. *de decim. cap. 5. quæst. 3. num. 59. vers. in conceſsione decimarum*, & fuit doctissimè explicatum *in 3. decisione Reuerendissimi D. mei Decani.*

Verùm nullum ex præmissis in hoc casu obstat Patribus Societatis IESV quominus fruantur exemptione decimarum, sibi à tot Romanis Pontificibus concessarum.

Non fama Priuilegij, quia si, ne dum fama Priuilegij, sed etiam ipsum Priuilegium exhibeatur, adhuc Patres gauderent eorum indultis; quamuis enim aliter aliquando Rota senserit, hodie postquam diligentissimè examinauit articulum, retinet sententiam, quod indulta Apostolica, circa exemptionem à solutione decimarum antiquarum, suffragentur, nedum contra Rectores, & alios, qui de iure communi percipiunt decimas, sed etiam contra illos, quibus, ex iure speciali competit tale ius decimas exigendi, & sunt in possessione istius iuris decimandi, Papa quippe sciebat alicui præiudicare, dum exemptionem concedat à solutione decimarum, nec distinguebat in quem caderet præiudicium, solúmque præ oculis habebat fauorem illius, cuius meritis erga Ecclesiam, rependebat, dum immunem fecit à decimis,

mis, ita duce Cassad. *decis. 1. num. 1. de priuileg.* perpensis illis verbis, *quia Papa Iulius sciebat, quod præiudicabat his, quibus de iure communi, vel alias, decima erat debita*, & Caputaq. *decis. 263. lib. 1. in manuscript.* firmauit, Rota in Valentina decimarum 10. *Decembr.* 1601. *coram bo. mem. Litta, quæ est decis.* 48. *part.* 1. *recent.* in Gerunden. Decimarum 5. *Iulij* 1621. *coram bo. mem.* Manzanedo, *in Placen. Canonicatus* 5. *Decembr.* 1614. *coram Reuerendissim. Domino meo Decano*, & sequuta est in hac causa in omnibus decisionibus tam coram Reuerendiss. D. meo Decano, quàm coram R. P. D. meo Carillo, & est etiam decis. in Conchen. exemptionis decimarum 30. *Ianuarij* 1589. *coram Orano.* & prius etiam idem sensit Abb. *in cap. 1. dudum numer. 1. vers. & potest esse de priuileg.* ibi, *Papa, concedendo priuilegium, voluit derogare possessoribus*, & ibi, Hostien. *numer. 6. vers. nec obstat*, Ioan. Andr. *numero 5. circa fin.* & Zabarell. *numer. 1. circa fin. vers. vbi quæro*, & alij, quos allegat *d. decis.* 48. *numer. 1. part. 1. recent.* Egregiè viden. Zas. *consil. 16. per tot. præcipuè numer. 7. 12. & 18. vers. quod si etiam*, qui loquitur etiam stante immemorabili præscriptione exigendi decimas vt patet ex principio ante *numer. 1.* Sique tota vis istius articuli consistit in voluntate Papæ, scilicet, quibus voluerit præiudicare, dum alteri concessit immunitatem à solutione decimarum; certè, si indubitanter intellexit præiudicare illis, quibus de iure communi, & quidem Diuino, competit decima, nempè Rectoribus Ecclesiarum, qui etiam ex causa onerosa, nempe administrationis Sacramentorum, exigunt decimam, & qui perpetuò sustinent pondus diei, & æstus, multo magis dicendum est voluisse præiudicare laicis, & quibus solum ex priuilegio, & sic iure positiuo, quamuis etiam ex causa semel onerosa præsumpta, concessum fuit ius decimandi, vt perpendit *d. decis* 48. *numer. 1. part. 1. recent.* & in simili etiam Rota in Mantuana pensionis 13. *Nouemb.* 1626. *coram me, quæ est decis.* 24. *part.* 5. *recent.*

Nec infeudatio seu recognitio potest suffragari Excellentiss. D. Duci, quia non probatur; nec potest deduci ex sola immemorabili, quæ quidem valet producere meliorem titulum de mundo, sed hoc intelligitur, quatenus titulus allegatus, sit congruus, possibilis, & proportionabilis, vt dixit Rot. in Cracouien. Iurisiegendi 21. *Maij* 1627. *coram Reuerendissimo D. meo Decano, quæ est decis.* 71. *part.* 5. *recent. & in eadem* 3. *Decembr.* 1629. *coram Reuerendissimo P. D. meo Ghisterio quæ est decis.* 325. *ead. part.* 5. Hic autem titulus infeudationis non est proportionabilis, quia, si D. Dux vult allegare maiores suos fuisse infeudatos de hoc iure decimandi, deberet constare, quod recognouerint dominium directum Ecclesiæ, & quod ipse, & Antecessores sui se profitebantur Vassallos Ecclesiæ, ratione istius Iurisdecimandi, Ioan. Andr. *in d. cap. cum Apostolica sub numer. 9. vers. ad alias dic*, ibi, *vbi non possedisset vt Vassallus*, & ibidem Abb. *numer. 12.* Rebuff. *de decim. quæst. 13. numer. 76.* Peregrin. *de Iur. fisc. lib. 6. tit. 8. numer. 22. & decis. 144 numero 12.* Menoch. *d. consil. 291. numer. 43. & 44.* Infeudatio enim est contractus vltrocitroque obligationis, Abb. *in cap. quæ Ecclesiarum numero 15. de constit.* Paris. *consil. 22. numer. 47. & consil. 23. numer. 79. lib. 1.* Ruin *consil. 7. num. 31. lib. 1.* & sic, si Ecclesia infeudauit, debet etiam doceri de adimplemento Vassali per recognitionem, *argum.* l. Iulian. §. *offerre, ff. de act. empti & ex not. per Bart. in l. quæro*, §. *inter locat. ff. locat. & facit d. decis. 215. numer. 4. 5. 6. part. 2. diu.*

Præterea, aut istam infeudationem Excellentiss. D. Dux deducit post Concilium Lateranense, quod sub Alexando III. editum fuit anno 1179. & talis titulus non suffragatur, quia ibi acerrimè impugnata fuit, & prohibita infeudatio decimarum, nec ideò tenet infeudatio laicis facta post d. Concilium *d. cap. cum Apostolica. de his, quæ fiunt à Prælat. d. cap. prohibemus, de decim. & cap. 2. §. sanè, eod. titul. in 6.* Couarr. *var. resolut. lib. 1. cap. 17. numer. 4. vers. olim sanè*, Azor. *in summa part. 1. lib. 7. cap. 36. alias 25. quæst. 13.* Monet. *de decim. dicto cap. 5. quæst. 3 numer. 66.*

Aut vult allegare infeudationem ante d. Concilium, quæ illo tempore omninò non erat interdicta infeudatio decimarum in fauorem laicorum, vt per Couarr. & alios prælleg. Doctores; Et hæc possibilitas non congruit casui nostro, quia ante, & de tempore Concilij Lateranensis Corduba, & Lucena laborabant sub tyrannide Maurorum, à quibus solùm vindicatæ fuerunt longè post expletum Concilium Lateranense, nempe de anno 1240. vt eleganter ex temporum Chronologia, & rerum Hispaniarum Scriptoribus deducitur in vlt. *decis.* 29. *Maij præteriti coram R. P. D. meo Carillo.*

Nec releuat, si diceretur, ex illa immemorabili potest allegari, quod istud ius decimandi fuerit infeudatum priusquam Corduba, & Lucena in seruitutem Maurorum inciderent, & sic ante Cõcilium Lateranen. libertate verò vindicata, post Concilium, iterum laicis fuerunt infeudatæ decimæ, quoniam nec talis titulus sufficeret; licet enim in aliquibus casibus posset ante Concilium Lateranense fieri laicis infeudatio decimarum, attamen post Concilium non potest repeti infeudatio decimarum, eorundem etiam bonorum, vt bene

explicat Felin. *in d.cap. cauſam quæ, ſub num.4. verſ. facit etiam, de præſcript.* Imol. *in cap.cum Apoſtolica numer.19.& ſeqq.* de his, quæ fiunt à Prælat. Bero. *conſil.21. numer.9.12.& 19. lib.1.* Couar. *var.reſolut. d.cap.17. ſub.numer.5.verſ. præter hæc*, Menoch. *d.præſumpt.86. ſub num.5.* Rebuff. *de decim. quæſt.10. numer.12.& ſeqq.* Monet. *eod.tract. d. cap. 5. quæſt. 3. numer.73.* Giouagn. *d.conſil.27.num.38.lib.2.*

Denique nec ſuffragari poteſt aliud æquipollens, quia nullum deducitur ſufficiens, & Canoniſtæ nullum efficaciorem titulum deducunt, quàm infeudationem, & tamen, vt ſupra oſtenſum fuit, hic non ſufficit. Nec titulus diuinatus ab informantibus pro D. Duce, ſcilicet, titulus ex cauſa oneroſa, cui non intelligitur in dubio derogatum, poteſt excludere Patres Societatis Iesv; quoniam quod Anteceſſores D. Ducis habere potuerunt hoc ius decimandi ex cauſa oneroſa, facit quidem, vt ipſe D.Dux poſſit exigere decimas, & ſi Papa alteri concederet priuilegium exigendi decimas, non cenſeretur in dubio tollere ius ex cauſa oneroſa, prius competens ipſi Excellentiſſ. D.Duci circa exactionem decimarum, ſed hæc cauſa oneroſa non facit, nec impedit, quin Papa alteri ampliſſimis clauſulis, & derogatoriis, concedendo exemptionem à ſolutione decimarum voluerit præiudicare ipſi, etiam habenti ex cauſa, præſumpta tamen oneroſa, quia, concedendo exemptionem, intelligebat præiudicare illi (qualiſcumque ille ſit) qui decimas exigebat. Nec de defectu intentionis Papæ hic poteſt dari, cum ipſa materia exemptionis à ſolutione decimarum ſit ſui natura præiudicialis. Nec diſtinctio facienda eſt perſonarum, quæ percipiunt decimas, immò credendum eſt, Papam facilius voluiſſe præiudicare laico, cui impropria, & incongruiſſima eſt exactio decimæ ſpiritualis, quamuis habeat ex titulo præſumpto oneroſo, quàm Rectoribus Eccleſiarum, quibus ab ipſo Deo ex titulo vero, & ob continua onera Eccleſiaſtici Regiminis, Decima aſſignata fuit: Et eſſet abſurdiſſimum, quod ius decimandi eſſet potentius, & efficacius penes laicos ex titulo præſumpto, quàm penes Parochos, qui titulum verum habent, vt optimè conſiderat Zaſ. *d.conſil.16. numer.12.viden.* quod abſurdum ſequeretur, dum Patres Societatis Iesv eſſent immunes à ſolutione decimarum reſpectu Parochorum, & non eſſent immunes reſpectu laici, qui tamen plus iuris in iſtis decimis habere non poteſt, quàm habeat Parochus, in cuius locum, ex quocumque titulo præſumpto oneroſo, ſucceſſit, & eſt ſubrogatus.

Nec prædictis obſtare videntur tradita per Ioan. Andr. *in cap. nuper numer.4. de decim. & alios concord.* quoniam videntur loqui contra communem, & à Rota approbatam opinionem, quæ eſt, vt priuilegia Papalia, circa exemptionem à decimis ſoluendis, faueant contra quoſcumque etiam titulo ſpeciali decimas percipientes, & Ioan. Andr. loquitur in laico, qui titulum verum & patentem haberet ante Concilium Lateranenſe, Excellentiſſ. autem D.Dux habet ſolum titulum præſumptum, & eſt impoſſibile, vel ſaltem multum inueriſimile, quod ei competat ante d. Concilium, ex ſupra deductis. Præſertim, cum priuilegium conceſſum Patribus Societatis Iesv, ſit etiam conceſſum ex cauſa oneroſa, intuitu nempe laborum, quos egregiè ſuſtinent ipſi, & vtiliter pro Chriſtiana Republica; Vnde facilius etiam cenſeretur derogatum cuiuſcumque iuri, etiam ex cauſa oneroſa, laicis competenti, circa exactionem decimarum, ex tradit. per Gonzal *ad reg.8.gloſſ.28. numer.26.* Maximè, quia per hoc priuilegium exemptionis non multum læditur ius laici, & priuilegium Societatis Iesv habet clauſulas, & derogationes ampliſſimas, etiam ſi à Regibus, & quibuſcumque Principibus exigantur; Placuerúntque Dominis aliæ reſponſiones circa hunc titulum præſumptum ex cauſa oneroſa, datæ in prædictis deciſionibus *coram Reuerendiſſimo D. meo Decano, & R.P.D. meo Carillo.*

Et ita, vtraque parte informante, fuit reſolutum, ſententias Rotales eſſe validas, & iuſtas, & ideò confirmandas.

DECISIO

SACRÆ ROTÆ ROMANÆ coram R. P. D. Coccino Decano:

In cauſa Toletana Nullitatis Matrimonij.

Veneris 18. *Februarij* 1639.

DOmina Antonia cùm eſſet annorum decem; menſium quatuor, & dierum viginti octo, vt conſtat ex partita libri baptiſmi qui probat ætatem. Rota *deciſ.643. numer.4. part.1. in poſthum. vlt. die Octob.* 1629. non adhuc pubes, quia pubertas in muliere requirit ætatem annorum 12. *cap. continebatur de deſponſat. impuber.* Sanchez *de matrimon. lib.7. diſput.* 104. *numer.*1. contraxit matrimonium cum D. Didaco præuia diſpenſatione, vt deponunt teſtes, quia malitia ſupplebat ætatem, hoc eſt aderat potentia generandi, & ſufficiens diſcretio ad obligandum, quo caſu validum eſt matrimonium *cap. de illis il 2. cap. puberes, & cap. fin. de deſponſ. impub.* Sanchez *loc. citat. numer.*5. Et die 30. Septembr. 1632. quæ eſt

dies

dies festiuitatis S. Hieronymi, quo tempore d. D. Antonia erat ætatis annorum 13. mensium quatuor, & dierum 25. vir, & vxor cœperunt simul cohabitare, dormientes in separato lecto, sed cum facili, & libero transitu de vno ad alium; quia cameræ erant contiguæ, & illarum fores apertæ, vt probatur ex confessione d. Antoniæ facta coram Vicario, & etiam ex testibus examinatis.

His ita se habentibus D. Antonia 4. Maij 1633. introduxit iudicium coram D. Vicario Matriti super dissolutione matrimonij ob impotentiam perpetuam D. Didaci in coeundo, & Vicarius, adhibitis quatuor Medicis, ac duobus Chirurgis inspici fecit d. Didacum, & Medici prædicti præuio iuramento retulerunt die 19. Augusti 1633. quod ille non patiebatur defectum potentiæ naturalis, quæ posset videri; aut cognosci ex dicta inspectione, quæ fieri debet de iure *argum. text. in cap. fin. vers. post-modum de frigid. & malef.* & ita fuit seruatum in caus. Taurinen. Nullitatis Matrimonij 2. *Decemb.* 1591. *coram bon. mem. Card. Blanchetto*, & superioribus annis in Causa Romana Nullitatis Matrimonij *coram bon. mem. Francisco Penia tunc Rotæ Decano*, *quæ est decis.* 226. *post.* 2. *volum. consil. Farinac.* Vnde vicarius præfatus 6. Nouemb. 1634. decretum fecit, quod præfati coniuges continuarent suam cohabitationem cœptam in d. die S. Hieronymi anni 1632. vsque ad diem S. Hieronymi 1635. & commisit eorum conscientiis, quod procurarent, quantum in ipsis erit, consummare matrimonium, & interim frequentarent Sacramenta, & offerrent sacrificia, elargirentur eleemosynas, & operarentur opera pia loco pœnitentiæ.

Hoc Decretum in aliqua parte visum fuit Dominis iuridicum, & iustum, sed non in ea parte, in qua decernit cohabitationem triennalem incepisse, & esse computandam à die primæ cohabitationis ante decretum: Quia licet in hac materia quando fuit habita relatio Medicorum, & apparet impedimentum esse naturale, non sit necesse quod coniuges confiteantur peccata sua antequam deueniatur ad cohabitationem triennalem, Hostien. *in cap. fin. nnmer.* 5. *de frigid. & malef.* Attamen si dubitatur, An impedimentum sit naturale, vel accidentale, vel à maleficio opera dæmonum, vel Magorum perpetrato, vbi non apparet de vitio, aut morbo, vel defectu membrorum genitalium visibili ad remedia naturalia, diuina, & Ecclesiastica recurrendum est *cap. si per sortiarias* 33. *quæst.* 1. vbi DD. & concordant Theologi *super* 4. *sent.* S. Thom. S. Bonauent. Petrus de Palude, Sotus, Durandus, & alij, Ioannes Hider. *in fornicario lib.* 5. *cap.* 6. *vers. pro solutione*, Martinus del Rio *tom.* 3. *disquisit. magicar. lib.* 6. *cap.* 2. *sect.* 3. & debet etiam deueniri ad exorcismos, qui quomodo sint faciendi, praxim ponit Frater Hieronymus Menguas in suo fuste dæmonum, siue flagello dæmonum exorcismo 6. sed doctius & melius theoricam ponit Siluester *de strigibus lib.* 2. *cap.* 12. & omnia debent fieri iussu Iudicis, & sic in isto casu cum dubitaretur. An impedimentum esset perpetuum naturale vel accidentale benè fecerit Vicarius deuenire ad cohabitationem triennalem cum requisitis dicti *cap. laudabilem*, & ibi Præpositus. *numer.* 4. *in oppositum de frigid. & malefic.* Cardin. *in cap.* 1. *eod. tit.* & ibi etiam Præpositus *numer.* 7. Brunell. *de sponsal. conclusione* 28. *limit.* 1. & fuit resolutum in d. causa Taurinen. Matrimonij 27. *Aprilis* 1592. *coram bon. mem. Blanchetto.* Sed dictam cohabitationem triennalem incipere, & computari debere à die Decreti Iudicis, non obstante quod multi DD. teneant contrarium ex allegatis per Sanchez *de matrimon. lib.* 7. *disputat.* 110. *numer.* 4. & 5. tutius esse dicunt Hostien. *in d. cap. fin. de frig. & malef. numer* 10. & *in summa eod. tit.* §. *qualiter & quando numer.* 12. *vers. verùm dici potest*, Ioan. Andr. *in d. cap. fin. numer.* 8. & 11. Ancharan *num.* 9. Butr. *num.* 10. vbi dicit, hanc opinionem esse veriorem. Henrich. Boich. *numer.* 1. & 2. Brunel. *de sponsal. d. conclusione* 28. *num.* 10. & 14. Capel. Tholos. *decis.* 381. *numer.* 6. *in fin.* Et hanc sententiam perpetuò Rota seruauit, vt in *decis.* 192. *numer.* 4. & 5. & *decis.* 226. *num.* 1. *post* 2. *volum. consil. Farinac.* & *decis.* 277. *num.* 13. *part.* 4. *coram bon me. Buratt. decis.* 763. *numer.* 12. & 14. & propterea cùm à die Decreti non adsit cohabitatio triennalis DD. responderunt non constare de triennali cohabitatione, quæ suffragaretur.

Non obstat, quod videatur arbitrarium esse Iudici posse vti habitatione præcedenti decreto, *vt in d. decis.* 226. *num.* 1. *vers. nihilominus post* 2. *vol. consil. Farin.* Quia est aduertendum quod in maleficiato semper expectatur lapsus triennij: in frigido non semper Hostien. *in d. cap. laudabilem de frig. & malef. numer.* 1. Ioan. Andr. *num.* 8. Abb. *num.* 2. Alexander de Neuo *num.* 3. Præpositus. *num.* 2. *vers. secus est in maleficiato*, Butr. *num.* 15. *vers. quod autem in maleficio.* Rota *d. decis.* 192. *numer.* 2. *vers. propterea post* 2. *volum. consil. Farin.* & in casu nostro cum Didacus potens sit cum aliis mulieribus coire, vt ex multis constat, eius impotentia cum vxore potius est iudicanda accidentalis quàm naturalis ex frigiditate, Capel. Tholos. *decisione* 381. *vers. ad primum*, & fuit resolutum in causa Bononien. rescissionis Matrimonij 12. *Ianuarij* 1596. *coram bon. me Cardin. Blanchetto*; & propterea cessat dictum arbitrium abbreuiandi triennium, sed illius lapsus expectandus est, vt patet ex prædictis & ex Petro

Ledesma *de matrim. quæst.* 18. *art.* 2. & dicitur *in d. Bononien.* remouetúrque omnis difficultas; ex eo quòd in casu decisionis bon. mem. Peniæ constabat ex relationibus, maritum esse frigidum,& debilem:non maleficiatum; vt patet ex lectura decisionis.

Et ita concluſum vtraque parte informante, &c.

DECISIO

SACRÆ ROTÆ ROMANÆ coram R. P. D. Peutingero:

Maioricen. Indultorum.

Veneris 16. Nouembris 1640.

QVamuis Domini sub die 11 Apr. 1639. coram D. meo Merlino, indulta à Romanis Pontificibus Ioanne XXII. Eugenio IV. & S. m. Pio V. propter benemerita, aliisque de causis concessa incolis regni Maioricensis, prohibendo ne de cætero exteris, sed originariis eiusdem regni beneficia Ecclesiastica conferantur, Episcopo per remissoriam probare contendente, vsu non fuisse recepta, & contrariis actibus præscripta; hanc denegandam esse respondissent ex fundamentis in eadem decisione luculenter deductis; Placuit tamen Episcopum remissoriam denuò vrgentem hodie coram me iterum audire. Quare dubio accuratè discusso iterum resolutum fuit remissoriam ex capite irreleuantiæ esse denegandam.

Nam quicquid sit, & circumscripta consideratione, An indulta hæc sonent in priuilegium, vel legem vniuersalem, vt etiam ex hoc capite contraria quælibet probatio excludatur, de quo satis *in d. decis. D. mei Merlini*; nihilominùs articulos pro parte Episcopi datos de non vsu, & contrario vsu supradictorum priuilegiorum, vt exinde amissio eorundem resultare possit, censuerunt esse omnino irreleuantes.

Quia licèt verum sit, quod tam Vniuersitas, quàm plures particulares proprio priuilegio per non vsum, & contrarium vsum possint renunciare, cum ex pluribus actibus pluries repetitis plurium particularium resultet notitia, & consensus ipsius Vniuersitatis, vt tradit Abb. *consil.* 18. *numer.* 4. *& 7. vers. non obstat circa med. & consil.* 61. *numer.* 7. *part.* 2. Gail. *obseru.* 60. *numer.* 12. *lib.* 2. Attamen quotiescunque in priuilegio adest decretum prohibitiuum, ac clausula irritans, prout legitur in Indulto Pij V. directo Ordinario Maioricensi, tunc cessat effectus non vsus, seu contrarij vsus, vt benè aduertit Felin. *in cap. cum accessissent numer.* 30. *vers. quartò limita de constitut.* Innocent. *in cap. accedentibus de priuileg.* Rot. *decis.* 3. *de priuileg. in antiq.* Gab. *conf.* 151. *n.* 16. *& 17. lib.* 2. Talienim casu nec per contrauentionem, nec per præscriptionem priuilegiũ potest amitti, vt habet Archidiacon. *in c. cum de benef. n.* 2. *vers. sed pone, quòd Papa de præben. in* 6. Ioan. Andr. *ibidem ante numer.* 1. *vers. si Papa:* qui ponunt exemplum, si Papa dat priuilegium prohibendo Abbati ne beneficia monastica conferat sæcularibus, non est huic priuilegio derogatum per contrauentionem, quia quando de Superioris intentione constat, tunc inferioris contrauentio nihil operatur *c. dilecto de præben. & ibi gloss. in verb. clausula.* Gail. *obseru.* 60. *n.* 12. *lib.* 2. ac idem determinat Crescent. *decis.* 6. *de priuil.* Adeout populus Maioricensis, quamuis passus fuerit ab Ordinario conferri beneficia exteris, nec reclamasse prætendatur, prout poterat; nihil per hoc egerit contra Indultum, nec priuilegium amisisse dici possit per non vsum, cuius excutio non à positiuo aliquo actu Maioricensium, sed à solo dependebat Episcopo, ad quem beneficia Incolis conferre spectabat, vt in puncto Crescent. *d. decis.* 4. *de priuileg.*

Propterea benè euitantur rationes Abbatis *de consil.* 18. *&* 61. multum enim interest, quod Episcopus acquirat libertatem contra indultum per actus positiuos conferendi exteris beneficia regni contra prohibitionem Papæ, in quibus terminis loquuntur Felin. & Crescent. suprà allegati propter contrariam Papæ intentionem, & dispositionem aut quod ipsimet Incolæ, & Regnicolæ siue tanquam particulares, siue vt vniuersi propter possibilem, vel præsentationem, aut nominationem, aut electionem ipsis respectiuè competentem præsentauerint, nominauerint, aut elegerint exteros: nam tunc benè procederent rationes. Abb. *in consil.* 18. *&* 61. quoniam prohibitio Papæ cum decreto irritanti non se extendit contra voluntatem personæ priuilegiatæ, in quibus terminis nos versamur, quia neque particulares, neque vniuersitas regni deuenit ad actum positiuum, sibimet respectiuè præiudicialem, sed tantummodo asseruerunt non reclamasse.

Non obstat, quod indulta Apostolica regno concessa non legantur derogare immemorabili, adeo quod immemorabilis articulata per Episcopum sit releuans, quia ipsi non est expressè derogatum, vt requirit Gonzal, *ad reg.* 8. *gloss.* 33. *numer.* 2. cum aliis ibi per eum cumulatis ob eius prærogatiuam, & excellentiam, de qua per gloss. *in auth. de cætero cum mutationes. §. de cætero verb. præscriptione collat.* 5. & immemorabilis consuetudo nunquam censeatur sublata, nisi specialiter exprimatur. Immo

suffragatur

ſuffragatur etiam contra ius *ad text. in c. 1. de præſcript. in 6.* ſic multò magis in præſenti caſu iuri conformi ſuffragari debet: cum quilibet iure ſit capax beneficij vndecunque ſit *cap. ad decorem de inſtit.*

Quia, vltra quod per actus contrarios pro obſeruatione indulti, qui pro regno dantur, immemorabilis deſtruitur, quippe quæ nihil debeat habere in contrarium; Firma ſemper remanet ſupradicta concluſio, quod vbi adeſt decretum irritans, & prohibitiuum per quoſcunque actus contrarios inferioris, priuilegium non amittitur, cum illud decretum tollat, & inficiat, quæ deinde ſequuntur *cap. ſi eo tempore de elect. in 6.* Caſſad. *deciſ. 11. numer. 5. ad reg. Cancell.* & fuit dictum in Oueton. Canonicatus 7. *Iunij 1638. coram D. meo Veroſpio* relata per Poſthu. de manut. *deciſ. 279. num. 3.* & in Vlixbonen. declarationis concordiæ 5. *Maij 1599. coram Iuſto*, & in Corduben. Capellaniæ 24. *Maij 1596. coram Corduba*, & in Treueren. Abbatiæ S. Maximini 20. *Nouembris 1624. coram Reuerendiſſ. D. meo Decano.* Adeo quod præſcriptio impeditur, vt docet Felin. *in d. cap. cum acceſſiſſent numer. 30. verſ. quartò limita de conſtit.* ac in puncto ſimilis indulti conferendi beneficia tradit Lotherus *de re benefic. quæſt. 34. numer. 51.* & Creſcent. *d. deciſ. 4. numer. 6. de priuileg.* vbi expreſsè habetur, quod prouiſiones factæ forenſibus obſtante dicto decreto ſunt nullæ. Vnde actus contrarij Indulto, qui dantur pro Epiſcopo Maioricenſi, ob eandem clauſulam remanent nulli, nec propterea poteſt dici per illos fuiſſe quæſitam Epiſcopo poſſeſſionem conferendi beneficia exteris: ſine poſſeſſione autem non datur præſcriptio, *cap. ſine poſſeſſione de reg. iur. in 6. c. cauſam. de præſcript.* Abb. *in cap. querelam ſub numer. 9. de elect.*

Nec in contrarium facit ponderatio Gabr. *conſil. 162. numer. 10. lib. 1.* vbi vult decretum irritans non aliter operari ſuum effectum, niſi quando Priuilegium per vſum eſt acquiſitum, aliàs quando non conſtat de iure quæſito, contrarius vſus ſemper releuat contra priuilegiatum: Nam reſpondetur quòd Incolis regni Maioricenſis, & regno fuit ius quæſitum eodem inſtanti quo priuilegia à Pontificibus fuerunt conceſſa per ea, quæ tradit Creſcent. *deciſione 4. de priuileg.*

Nec releuat quod contrarius vſus, vel non vſus particularium perſonarum maximè ſpatio vltra 40. ann. tollit priuilegium conceſſum Vniuerſitati, & ſic Incolæ Maioricenſes permittendo per tot annos Epiſcopum alienigenis beneficia conferre non reclamando, cenſentur præiudicare regno.

Quia clauſula facultatiua, quæ legitur in indulto Pij Quinti reintegrationis, & electionis nouæ datæ, eſt tantæ efficaciæ, vt priuilegium ſic conceſſum nunquam tolli poſſit, nec etiam per ſubſequentes derogatorias Papæ, niſi ſpecialiter de hac ſpeciali clauſula in derogatione fieret mentio *ad trad. per Seraphin. deciſ. 1271. numer. 3.* Addo quòd multò minùs poterit tolli per ſolam patientiam Incolarum, qui licèt non reclamaſſe dicantur contra Ordinarium introducentem vſum priuilegio contrarium, ſaluum tamen ipſorum ius remanebat per prohibitionem Papæ: per quam cum efficiatur, vt nullus ſit locus probationi contrariæ priuilegio, remiſſoria videbatur omnino deneganda. Rot. *deciſ. 720. numero 3. part. 2. recent.*

Quamquam in caſu propoſito allegata pro parte Epiſcopi præſcriptio corruit etiam ex alio capite, nimirum defectu lapſus temporis ad præſcribendum, dum ex tenore Indulti Pij Quinti apparet Pontificem nullo vnquam modo, nec temporis tractu voluiſſe priuilegium hoc in controuerſiam poſſe deduci, nec per quamcunque derogatoriam, vel reuocatoriam etiam expreſſam ſub quibuſcunque clauſulis inſolitis, & irritantibus decretis, per ſe, vel ſucceſſores ſuos poſſe abrogari; iubendo his non obſtantibus in ſuis vigore & efficacia remanere, ac ſi contra fuerit attentatum, toties quoties, denuo eſſe reſtituta, ac reintegrata; Immò ſub noua data per Iuratos, & Incolas regni Maioricenſis eligenda, de nouo cenſeri conceſſa: qua via ſemper impeditur initium, ac progreſſus præſcriptionis *ad trad. per Seraph. alleg. deciſ. 1271. numer. 2.*

Deinde alia etiam ratione, articulata per Epiſcopum immemorabilis eſt irreleuans, quia ſi intelligatur poſt Indultum Pij Quinti implicat contradictionem, ſi verò ante, nihil prodeſt, quando quidem collationes ab Epiſcopo factæ de beneficiis ante indultum proceſſerunt ex diſpoſitione Iuris communis *cap. ad decorem de Inſtit.* cui fuit per indultum derogatum Caſſad. *deciſ. 38. ad reg. Cancell. numer. 11.* Rot. in Ferrarien. Canonicatus 30. *Mari. 1626. coram D. meo Decano.*

Quare cùm datis etiam omnibus pro parte Epiſcopi articulatis pro probatis; nihil releuarent, nec daretur remiſſoria ad probandum id, quod probatum non releuaret: Domini vtraque parte acerrimè informante dixerunt ex articulatarum materiarum irreleuantia remiſſoriam eſſe denegandam.

Et ita, &c.

DECISIO

DECISIO

SACRÆ ROTÆ ROMANÆ coram R. P. D. Roias

In causa Romana Donationis.

Mercurij 1. Februarij 1640.

CAmillus Latinus, dum erat ætatis 15. annorum cum narratiua, quod volebat ingredi Religionem, donauit Virginiæ matri omnia bona sua præsentia, & futura, iura, & actiones reseruatis sibi scutis 25. annuis vita sua durante per dictam Virginiam suósque hæredes soluendis post emissam professionem cum protestatione, quod donatio & renunciatio nullo modo valeat, nec suum sortiatur effectum, nisi emissa & secuta professione, & non alias aliter nec alio modo. Vlterius se obligauit dictam donationem non reuocare etiam ex causa ingratitudinis,&c.

Succesſiuè Camillus ingressus fuit Religionem Cœlestinorum, & in præsenti vocatur D. Virginius, emisitque professionem in dicta Religione: sed prius reuocauit dictam donationem præcedente absolutione à iuramento præstito in dicta donatione facta ad fauorem matris, aliámque fecit donationem ad fauorem Monasterij; discussa causa coram A. C. super validitate dd. donationum fuit ab eo pronunciatum pro prima donatione ad fauorem matris: causa in gradu appellationis ad Rotam deuoluta, & commissa Reuerendiss. Vrgellen. in cuius locum subrogatus proposui pluries dubium, an sententia A. C. esset confirmanda necne, & hodie tandem esse confirmandam censuerunt Domini.

Pro cuius resolutione Domini voluerunt plures videre inspectiones. Prima an dicta donatio facta matri sit irrita, ex quo non fuit seruata forma Concilij Tridentini *sess. 25. cap. 16. de Regul.* Secunda quatenus non, an in hac facti specie potuerit reuocari. Tertia an validè fuerit reuocata. Quarta quatenus sic, an donatio facta Monasterio sustineatur. Quinta quatenus non, an nihilominus bona prædicta spectent de iure communi ad Monasterium.

Deueniendo igitur ad primam inspectionem DD. non discrepant, quod donatio facta ante ingressum non facta mentione ingressus sustineatur etiam non seruata forma Concil. Trident. *sess. 25. cap. 16. de Regul.* vt tradunt Mand. *consil. 22. numer. 8.* latè Ceuall. *pract. concl. comm. contra comm. quæst. 806. numer. 14.* qui dicit, quod hoc habuit in practica, & ita per ipsum obseruatum fuisse tamquam arbitrum, & sic etiam fuisse iudicatum, & pro absoluto tenet Sanchez *in summa lib. 7. cap. 1. numer. 2.* Hector Capicius Latro *decis. Neapol. 31. numer. 2.*

Sed controuersia fuit inter DD. an dispositio facta ante ingressum Religionis facta tamen mentione ingressus, eiúsque intuitu subiaceat dispositioni dicti Concil. Trident. & affirmatiuam sententiam tenuerunt Lessius *de iust. & iur. lib. 2. cap. 41. numer. 39.* Nauarr. *consilio 81. & 82. de Regul. lib. 3.* Flamin. Paris. *de resignat. lib. 3. quæst. 13. numer. 9.* qui refert per S. Congregationem ita fuisse declaratum, Rojas *in Epitom. succeſſ. cap. 7. numer. 30.* Spin. *in ſpecul. teſtament. gloſſ. 12. in princ. numer. 50.* Menoch. *conſil. 388. numer. 7.* Emanuel Sà *in ſumma in ver. Religiò.* Lælius Zecchius *de republ. Eccleſ. tit. de Regul. cap. 3. num. 10.* Azor. *inſtit. Moral. tom. 1. lib. 13. cap. 9. verſ. ſecundò quæritur circa fin.* qui dicit, quod quotiescunque est facta renunciatio siue donatio intuitu ingressus Religionis eam esse factam in fraudem, & non valere dixerunt Lopez *de contract. lib. 2. cap. 39. not. 5* Paulus Fuscus *de Visit. lib. 2. cap. 18. numer. 37.* Mari. Ant. *macerat. var. reſolut. lib. 1. reſolut. vltim. cap. 62.* Miranda *in Manual. Prælat. quæſt. 23. ar. 2. & 3.* Molin. *de iuſt. & iure diſput. 139. tract. 2. verſ. ambiget rurſus numer. 14. & diſput. 149. numer. 4. verſ. ad Eccleſiam.* Cancer. *var. reſolut. lib. 2. cap. 8. num. 81.* Guttier. *in cap. quamuis pactum. §. dum nuptui tradebatur in fin. de pact. in 6.* Cauall. *comm. contra comm. quæſt. 121. numer. 4.* Layman. *tractat. 5. cap. 6. de vltim. volunt. cap. 7.* & dixit Rot in causa Rom. *de Mongellinis 14. Ianuarij 1636. coram R. P. D. meo Carillo* quæ habetur apud Tambur. *de iur. Abbatiſſ. deciſ. 8.* Est etiam declaratio Concilij per hæc verba: *Si donatio aut renunciatio facta fuerit intuitu Religionis ingrediendæ ſemper tamquam facta in fraudem huius Canonis videtur ſubeſſe illius diſpoſitioni,* vt refert in declarationibus ad dictam *ſeſſ. 25. cap. 16. de Regul.* Marsilla.

Supradicta sententia firmatur duplici fundamento. Primo, quia aliter dicendo redderetur elusoria dispositio Concilij, semper enim procuraretur donatio vel renunciatio ante ingressum, consequenter fieret in fraudem dicti Concilij, quæ fraus irritat dictam donationem.

Secundo, quia licet Concilium loquatur de ingressis in Monasterium, attamen lex etiam exorbitans, & pœnalis extenditur ad alium casum, ad quem si non extenderetur, redderetur frustratoria eius dispositio. Ita Nauar. *d. consilio 81. & 82.*

Contrariam tamen sententiam quod dispositio dicti Concil. Trident. non habeat locum, quando donatio, vel renunciatio fit ante ingressum

ingressum intuitu ingressus reuocando antiquas declarationes tenet Sac. Eminentissim. Congreg. Concil. vt referunt, eámque sequuntur infrascripti DD. Quaran *in summa Bullar. in ver. dubium pag.* 330. Passarel. *de priuileg. Minimor. cap.* 37. qui refert, quod pro hac opinione fuit iudicatum, Gratian. *decis. March.* 37. *per tot.* vbi hanc opinionem ex multis comprobat, Add. ad Nauarr. *in d. consil.* 81. *&* 82. *in fin.* Bened Ægid. *in repet. l.* 1. §. 4. *numer.* 22. *in fin. Cod. de sacrosanct. Eccles.* August. Barbos. *in remiss. DD. ad concil. Trident. d. sess.* 25. *cap.* 16. *de Regul. & de potest. Episc. alleg.* 99. *numer.* 1. *& per tot.* Riccius *coll.* 454. *& decis.* 295. *part.* 2. *numer.* 10. Borgn. *decis.* 11. *numer.* 113. *part.* 3. Vega *in summa tom.* 1. *cap.* 91. *cas.* 4. *& tom.* 2. *cap.* 50. *cas.* 3. Confect. *in priuil. mendic. in notab. positis post Bullas Apostolicas tit.* 13. *cap.* 12. *in fin. & cap.* 13. Gosta *de remed. subsid. remed.* 85. *in fin.* Menoch. *sibi contrarius de arbitr. iudic. cap.* 436. *numer.* 4. *& in addit. ad lib.* 2. *cap.* 430. *numer.* 3. *vbi miratur de Nauarr. & Molin. qui contrarium tenuerunt.* Garz. *de benefic. part.* 11. *cap.* 9. *numer.* 15. Pater Dian. *resol. moral. tom.* 3. *tract.* 2. *de dubiis Regul. cap.* 55. vbi quod hæc opinio verior sibi videtur, & refert de verbo ad verbum declarationem Concilij Vgolin. *de potest. Episcop. cap.* 20. §. 7. *numer.* 3. Villalob. *in summa tom.* 2. *tract.* 5. *differ.* 17. *numer.* 4. Armendar. *in addit. ad recompil. ll. Nauarr. lib.* 2. *tit.* 18. *l.* 7. *de Relig. numer.* 20. *&* 23. Galleg. *in margar. cas. conscien. in ver. Religiosus pag.* 216. *col.* 1. *ver. Nouitius.* Marta *de succes. legal. part.* 3. *quæst.* 13. *art.* 1. *sub numer.* 23. Mandos. *consil.* 22. *n.* 8. Zannard. *in direct. Theol. part.* 2. *cap.* 17. *vers. primo si facta Thesau. qq. for. lib.* 2. *quæst.* 56. *num.* 8. Magal. *lib.* 1. *cap.* 2. *& l.* 2. *c.* 27. *numer.* 24. Cutell. *de donat, contempl. matrimon. tractat.* 1. *discuss.* 2. *part.* 3. *numer.* 153. Nald. *tit. Religiosus numer.* 1. Fr. Bartholom. de Vecchis Capuc. *in prax. obseru. in admitt. nouit. disput.* 8. *dub.* 8. *num.* 4. Franc. Molin. *de rit. nupt. quæst.* 99. *lib.* 3. *numer.* 4. Campan. *in diuers. iur. Canon. rub.* 12. *cap.* 3. *num.* 17. Bartholom. de S. Fausto *in thesaur. Relig. lib.* 5. *quæst.* 183. qui DD. cumulat. Sorb. *in addit. ad compend. mendic. ver. Nouitius, & vers. sed hic sunt aliqua aduertenda.* Roder. *qq. Regul. tom.* 2. *quæst.* 47. *art.* 8. vbi quod pro hac opinione fuit iudicatum, & refert quod pro ea consuluerunt quam plures ibi nominati Cened. *quæst.* 6. *num.* 8. vbi de veriori. Negusant. Iun. *consil.* 10. *numer.* 49. Molin. *de rit. nupt. lib.* 3. *quæst.* 99. *num.* 29. *vers. his non obstantibus, & numer.* 39. *&* 40. Cauagnol. *consil.* 17. *num.* 22. *lib.* 1. qui refert in praxi receptam esse istam sententiam Sanchez *in summa tom.* 2. *lib* 7. *cap.* 5. *numer.* 4. Aldana *in compend. canon. resolut. lib.* 2. *tit.* 8. *num.* 5. Hector Capicius Latro *decis.* 31. *numer.* 7. vbi quod hæc opinio frequentiori DD. calculo est approbata, decisionibus supremorum tribunalium roborata, & declarationibus Eminentissimorum Cardinalium sic Sac. Conc. est interpretatum. Rota in Tarentina donationis 3. *February* 1607 *coram Sacrato*, & in Parmen. Transactionis *coram Duarn decis.* 121. *num.* 37. *in impress. in Perusin. hæreditatis* 10. *Decemb.* 1628. *coram bon. mem. Card. Virili.*

Cuius opinionis ratio præcipua est, quia dictum Conc. est correctorium iuris communis, & proinde non potest intelligi, nisi in casu, de quo loquitur, qui est, quando ingressus Monasterium vult renunciationem, seu donationem facere.

Neque obstare videntur in contrarium adducta, ex quo dispositio Concilij redderetur elusoria, & quod lex etiam exorbitans deberet extendi, quando frustraretur illius dispositio.

Quia cum Concilium voluerit disponere tantum post ingressum dando formam renunciationibus, vel donationibus faciendis post ingressum, & nihil dixerit de donationibus factis ante, propterea non debet talis dispositio extendi ad casum non expressum, quia redderetur frustratoria cum illa procedat in propriis terminis, in quibus loquitur, ex supracitatis DD. & aduertebant Domini textum prædictum Concil. Trident. *sess.* 25. *cap.* 16. *reperiri positum in tit. de Regul.* propterea non esse aptum comprehendere meros sæculares, quales sunt, qui habitum nondum susceperunt, qui inter nouitios adhuc non sunt adscripti. Ita Sanchez *in summa tom.* 2. *lib.* 7. *cap.* 5. *num.* 4 nec esse curandum de illis DD. tenentibus, quod talis donatio, vel renũciatio facta ante ingressum non sit valida non seruata forma Concilij, cum eorum dictum reprobetur ex eo quod Concilium in tali dispositione exorbitaret à iure communi, propterea non esse extendendum ad casum non expressum.

Supradictis stantibus Domini hodie resoluerunt pro hac secunda opinione, vt magis æqua, & quæ minus aberrat à iure communi, & quamuis pro prima sententia adsint vltra viginti DD. qui expresse eam sequuntur, ac etiam Rotæ decisio in Romana de Mongellinis, tamen quia pro hac secunda adsunt duo, & quadraginti DD. & tres Rotæ decisiones omnes validissimis fundamentis munitæ tuentes hanc sententiam magis æquitati adhærentem & declarationes recentiores Sac. Congregat Eminentissimorum Cardinalium Concilij interpretum, vt supradixi, & referunt dicti DD. ac Rotæ decisiones, ideo ab hac secunda opinione in iudicando non est recedendum, & sufficeret solum, quod sic hodiè teneat d. Sac. Congreg. Concilij, cum agatur

tur de facienda illius interpretatione. Duran. *d.37.numer.3.*

Deueniendo igitur ad secundam inspectionem scilicet an in hac facti specie prima donatio facta matri potuerit reuocari, Domini tenuerunt, ex duobus fundamentis dictam primam donationem potuisse reuocari. Primum deducitur ex eo, quod nos versamur in donatione proueniente matri ex mero titulo lucratiuo, & facta cum clausula quatenus donans professionem emittat,& non aliàs,quo casu ista conditio suspensiua non est casualis, vel mixta sed merè protestatiua, à qua propterea benè potuit D. Virginius recedere,prout ab ea recessit.Ita Menoch.*consil.388.numer.34.35.& 40.* Molfes.*consil.1.numer.31.& 32.*Burat.*in puncto decis.581.num.12.& 13.* & fuit dictum in Romana de Mazzatostis *22.Iunij 1626.coram Reuerendiss.D.meo Decano.*

Secundum fundamentum deductum fuit ex eo,quod prima donatio facta matri non fuit valida,vti donatio omnium bonorum,iuriũ, & actionum, præsentium & futurorum, quamuis adfuerit iuramentum,cum sibi non reseruauerit aliquam portionem pro facultate testandi, propterea non tenuit,vt post Bart.*in l.fin.n.12. C.de pact. tenent.* Guidop. *consil.214.numer.5.* Grauet.*consil.139.numer.8.* & hanc esse communem opinionem testatur Iulius Clarus *in §. donatio quæst.20.numer.1.* Bald.*in d.l.fin.num.19. vers.communis opinio. C. de pact.* Abb.*consil.48. numer.1.vers.sed his lib.1.* Rom. *consil.171. in princ.*Rouit.*consil.171.in princ.*Aldobr.*cons.23. num.2.lib.2.*Seraph.*dec.1219.num.6.* quæ conclusio locum habet etiam si fuerit sequuta donatio omnium bonorum præsentium & futurorum,quia nihilominus nec sustinetur quoad bona præsentia tantum, nec quoad bona futura tantum iuxta communem opinionem de qua Clarus *l.c.n.2.* Guidop. *de consil.214.post. n.5.*Duenas *in reg.219.in 5.ampliatione.*

Nec obstat pactum appositum in prima donatione ad fauorem matris de ea non reuocanda cum iuramento ; tum quia à iuramento fuit absolutus antea, & pactum huiusmodi tanquã positum in clausulis exequutiuis non alterat qualitatem contractus, nec obligat vltra eius naturam, prout in terminis donationis dixerunt Michaël Crassus *in § donatio causa mortis quæst.1.num.6* Menoch. *præsumpt.35.num. 28. lib.3.*Mantica *de tacit.lib.1.tit.13.num.7.* Addent.ad Buratt.*decis.581.num.18.vers. hæc tamen.* Tum etiam quia illud prout assertio irreuocabilitatis intelligendum venit eueniente ipsa conditione, hoc est post sequutam professionem.Menoch.*cons.388.num.43.* Tum denique quia pactum loquitur de ea non reuocanda ex capite ingratitudinis, &c. & consequenter ex causis, quibus regulariter donatio pura reuocatur, non tamen comprehendit reuocationem prouenientem ex natura contractus, prout erat dicta donatio facta matri iuxta notata per Add.ad Burat. *decis.442.num.6.*& dixit Rot.in Rom. de Mazzatostis *7. Maij 1618. coram bo.me.Card.Verospio.*

Nec pariter obstat, quòd in d. prima donatione D. Virginius matri promiserit donationem habere ratam,gratam,& non contrafacere, &c. Quia cum ex supradictis reuocatio veniat ex natura dictæ donationis, donans reuocando non dicitur contraueniisse ex Bald. *in l. cum qui num.2.ff.de condit.caus.dat.*Angel. *consilio 254.num.5.* Gabr. qui testatur de communi *consil.96.num.6.lib.2* Rot.*d.decis.581.num.6. coram Burat.*

Nec aliquid facit quod Fontanella *de pact. nupt.part.1.claus.4.gloss.21.num.68.cum seqq.* teneat quod donatio omnium bonorum præsentium, & futurorum sustineatur, quando adest iuramentum quoad bona præsentia : tamen pace illius loquitur contra communem, vt dixit Clar.*in d.§.donatio,quæst.20.num.2.*qui allegat concordantes, quæ opinio in iudican. est tuenda.

Minus facit,quod D. Virginius reseruauerit sibi vita sua durante annua scuta 25, quia ex quo in dicta reseruatione conuentum fuit, quod d. scuta 25. donatori præstarentur tantummodo post emissam professionem, quo tempore nemo est, qui dubitat, quin de illis non posset testando disponere *iuxt.text.in cap. quia ingredientibus 19.quæst.3.auth.ingressis* vbi Bald.*num.3.& 4.*Ias.*num.7.*Dec.*num. 10. C.de sacrosanct.Eccles.* Crass. *in §. testamentum quæstione 39.num.1.& 2.*Couarr.*in cap.2. num.3 in fin. vers. secunda autem obiectio de testam.* Rot. *decis.76.num.1.& decis.87.numer.1.part.2.recent.* propterea dicta reseruatio scutorum 25. nihil operatur, cum fuerint ea promissa post emissam professionem,& sic tempore quo non poterat disponere, vt autem donatio suffragaretur,erat opus,quod valuisset de illis scut. 25. testari, & in eis hæredem instituere. Ita Bald. *in d.l.fin.numer.19. vers. alioquin diceremus, & vers.quia licet Cod.de pact. & instit.ad l.Falcidiam in princ.*

Quo verò ad tertiam inspectionem, an donatio facta matri fuerit validè reuocata, affirmatiuè responsum fuit, ex quo præcessit absolutio à iuramento, quæ operatur ad effectum agendi,& dicendi de nullitate. Vlterius obtinuit sibi dari curatorem,& postmodum de consensu Vicarij Episcopi & dicti curatoris donationem prædictam reuocauit.

Deuenien. igitur ad quartam inspectionem scilicet an donatio facta Monasterio sustineatur. Domini non sustineri respondebant, quia donatio fuit facta Monasterio 13.Martij 1626.

&

& postea dictus D. Virginius, qui fecit donationem, emisit professionem 26. Maij eiusdem anni, & sic per 13. dies ante duos menses, & propterea esse contra formam præscriptam à Conc. *in d. sess. 25. cap. 16. de Regul.* quæ annullat cessiones, & donationes factas ab illo, qui ingressus fuit Religionem, & professionem emisit ante duos menses à die factæ donationis, cum d. Conc. videatur statuere certum determinatum tempus, Sanchez *in præcept. decalog. tom. 2. lib. 7. cap. 5. numer. 82.* Fr. Bartol. de Vecchis *in prax admitt. nouit. disput. 8. dub. 9. num. 5.* Aug. Barbos. *de offic. & potest. Episcop. alleg. 99. numer. 11.* cum in Concil. adsit decretum irritans, quo non seruato actus corruit. Felin. *in cap. cum dilecta, numer. 6. de rescript.* Guttier. *lib. 3. pract. quæst. 15. num. 3.* Menoch. *de arbitr. quæst. 30. numer. 5.* Cenod. *pract. quæst. 6. numero 4.*

Tandem & vltimò quantum attinet ad quintam inspectionem, an alia via sit succurren. Monasterio, dictum fuit quod sic. Ex quo de iure communi successio Monachorum non disponen. de bonis suis salua legitima debita ascendentibus, & descendentibus spectat ad Monasterium *per text. in auth. ingressi Cod. de sacrosanct. Eccles. cap. quia ingredientibus 19. quæst. 3. Auth. si qua mulier §. nunc autem C. de sanctiss. Episc. Innoc. in cap. in præsentia, numer. 4.* vbi Ioan. Andr. *numer. 13. 16. 20. & 21.* Bald. *numer. 4.* Abb. *numer. 2. de probat.* Nauarr. *de Regular. comm. 2. numer. 55.* Sanchez *in summa lib. 7. cap. 12. numer. 4.* Molin. *de iust. & iur. disputatione 140. lib. 2. vers. à regula numer. 6.* Et quis est, qui dubitet, quod statim atque D. Virginius professionem emisit dicatur mortuus ita & taliter quòd statim bona peruenerint ad Monasterium vti eius hæredem.

Quibus stantibus benè Domini hodie censuerunt sententiam A. C. contrarium firmantem approbando primam donationem factam ad fauorem matris esse vti iniustam reuocandam.

Et ita resolutum, &c.

DECISIO

SACRÆ ROTÆ ROMANÆ coram R. D. Merlino:

In causa Perusina Oblationum.

Veneris 27. Ianuarij 1640.

TImothæus, Rector Capellæ S. Antonij locauit Monachis Oliuetanis nonnullos prouentus ad suam Cappellam spectantes, pro triennio, & vltra; Vix inchoata conductione, reclamarunt Patres, & denegarunt pensionem. Iudices Commissarij Perusini pro primo triennio condemnarunt Monachos ad soluendum pensiones; Pro aliis verò, post dictum triennium decursis, & decurrendis, absoluerunt Monachos; super qua sententia hodie proposito dubio; Domini dixerunt esse reuocandam in prima parte, in quantum condemnat pro primo triennio, & confirmandam in secunda parte, in qua absoluit post triennium. Et moti sunt Domini; quia Iudices debebant absolutè pro toto tempore, & sic etiam pro primo triennio, absoluere Monachos, & declarare nullam, & inualidam dictam locationem, cum non fuerit obtentum beneplacitum Apostolicum, quod necessarium erat, etiam in locatione, & conductione, vt in verbis cauetur *in Extrauag. Ambitiosæ de reb. Eccles. non alienan.* Azor. *instit. moral. part. 2. lib. 7. cap. 10. vers. Tertiò quæritur*, Quarant. *summ. Bullar. verb. alienatio rerum Eccles. n. 18.* P. Molin. *de contract. disput. 466. num. 5. & 8.* Carocc. *de locat. & conduct. part. 2. quæst. 4.* Dixitque Rota in Tiburtina locationis 5. *Decembris* 1597. *coram bo. mem. Card. Millino*, & in Comen. locationis 20. *Martij* 1600. *coram bo. mem. Card. Pamphilio*, etiamsi contractus fuerit celebratus cum alia Ecclesia, vt in Treueren. bonorum 15. *Martij* 1621. *bo. me. Reuerendiss. Seleucien.* benè facit Nauarrus *consil. 10. de reb. Eccles. non alien.*

Et quamuis inter se Doctores certauerint, an contractus locationis de bonis Ecclesiasticis, vltra triennium, sustineatur saltem pro primo triennio, cum ad tale tempus sit permissa locatio, absque beneplacito, & multi tenuerint sustineri tanquam contractum, ratione temporis diuiduum, Attamen Rota contrarium semper censuit, & in totum locationem improbauit, vt nec etiam pro primo triennio sustineatur, prout in *decis. 709. num. 6. part. 1. diuers.* in Brixien. locationis *coram bo. me. Penia*, Quæ est apud Marches. *de commiss. par. 1. fol. 118. & ead. cum decis. 30. part. 1. recent.* licèt posita sub diuersa die, & mense, ac in ead. Brixien. 17. *Maij* 1595. *coram Orano*, & in d. Tiburtina locationis *coram Card. Millino*; in d. Comen. locationis *coram Card. Pamphilio*, in Ferrarien. bonorum *coram Reuerendiss. Seleucien. quæ est decis. 631. numer. 7. part. 2. recent.* ac in Aretina bonorum *coram Reuerendiss. D. meo Decano, quæ est 436. num. 3. part. 3. recent.* & in Romana, seu Terracinen. Affictuum 27. *Ianuarij* 1627. *coram R. P. D. meo Pirouano.* in Regien. prædij 6. *Martij* 1637. *coram eodem.*

Requiritur enim pro forma beneplacitum Apostolicum; vnde non potest euitari hæc forma, diuidendo in plura tempora, nec possunt contrahentes illudere præscriptum Papæ in *d. Extrauag. Ambitiosæ*, ne vtile per inutile tali

casu vitietur, & intrat regula, quod potui nolui, quod volui, adimplere nequiui, *Et cum hæc opinio semper recepta fuerit in hoc sacro nostro Tribunali, non est amplius de ea dubitandum,* quam, & etiam viri grauissimi amplexi sunt, vt præter multos relatos in d. Brixien. & in d. Aretina bonorum *coram R.D.meo Dec.435. part.3. rec.* Eandem Rotæ sententiam tenuerunt Couar. *var. resol. lib.2 c.16.n.5. vers. tandem, vt liberè sententiam dicam.* Ias. *in auth. qui rem.n.21. vers. teneo in Ecclesia, C. de sacros. Eccl. & in l.1.§. Sed & si mihi n.10. ff. de verb. oblig.* Gratian. *discept. forens. c.162.n.22.* Garz. *de benef. part.2. cap.1. num.55. & 56.* & facit in simili Andr. Isern. *in cap.1.§. profecto, de lege Corradi.*

Non obstat, quod nõ fuerint locata bona Ecclesiæ, sed fructus, & prouentus; Quia hæc cautela sublata est ex verbis *d. extrauag. Ambitiosæ;* Vbi prohibetur locatio vltra triẽnium, & in locatione non trãsferuntur, nec venduntur bona, sed solũ fructus, & redditus, & ibi solũ permittitur alienatio fructuũ, qui seruãdo seruari non possunt, & in puncto fuit consideratum in d. Comen. locationis *corã bo.me. Card. Pamphilio,* & in præsenti cessat omnis difficultas, quia, nedum concessi fuerunt prouentus, sed omnis actio, & sic ius ipsum illos percipiẽdi, quod sanè non potuit in alium transferri sine beneplacito Apostolico, quatenus etiam sola commoditas transferri potuisset Garz. *de benef. part.1. c.1.n.28. & 29.* & ponderauit Rot. in Ferrarien. Decimarum 23. *Iunij 1617. coram Eminentiss. D. Card. Pamphilio, quæ est dec.545.n.2. part.4. rec.* Priusque etiam considerauerat in Mediolanen. rescissionis permutationis 21. *Maij 1597.*

Non obstat, quod Monachi Oliuetani non reclamauerint, immo prouentus illos locatos, perceperint, & contractus factus ab Ecclesia, etiam sine beneplacito Apostolico, sit in implicito statu validitatis, & eatenus nõ sustineatur, quatenus Ecclesia nolit stare contractui. Rota *part.2. diu. dec.133.n,11. dec.1. de locat.* in Perusina rescissionis contractus 24. *Febr.1588. post Pacific. de Saluian. dec.34.* in Vlixbonen. nullitatis locationis 1. *Iulij 1596. & dec.201.n.1. cum aliis.* Quoniã reclamatio Monachorũ est clara, qui statim dixerunt de nullitate contractus, & noluerunt soluere pensionem locationis, etiam pro primo triennio, nisi coacti ex mandato Vicarij Perusini; Quod autem exegerint prouentus, vel non probatur, vt ostenditur in respõsione facti pro Monachis; Vel, quatenus probaretur non obstaret; quia asseritur dicta perceptio facta à famulo dd. Monachorũ, vel ab vno, vel alio ex Monachis, quorum nemo habebat auctoritatem præiudicandi Monasterio, vt in his terminis dixit Rota in d. Tiburtina locationis 5. *Decemb.1597.* vbi afflictus fuerant soluti Cellerario Monasterij; & cum d. perceptio possit intelligi facta citra animum ratificandi contractum, quæcumque alia interpretatio est accipienda, nempè, vel vt euitaretur scandalũ, quod sequeretur, si sponte pro pietate oblatum recusaretur, vel vt aliquo modo Monachi se releuarent pro pecuniis, quas in vim mandati Vicarij soluerant, vel dubitabant se soluturos Timothæo, & istæ receptiones factæ per Monachos omnes emanarũt, pendente lite, & sic, dũ Monachi acriter impugnabant validitatem locationis; & faciẽda est interpretatio, vt talis receptio non sit contraria liti, quam sustinebãt, & ne Monachi vno, eodémque tempore sibi contrarij essent, adnotat per Bald. *cons. vlt.n.4. ver. quando factum, lib.3.* Angel. *in l. si quis, §. prætor, n.2. vers. solùm ergo, de acquir. hæredit.* & Rota *coram S.mem. Gregor. XV. decis.7. num.9.*

Et ita vtraque parte, &c.

DECISIO
SACRÆ ROTÆ ROMANÆ
coram R. P. D. Dunozet:

Pampilonen. electionis Canonicorum.

Veneris 11. Maij 1640.

EX nouem Canonicis Ecclesiæ Regularis Pampilonen. quæ dicitur esse receptitia, quinque nempe D. Martinus de Argaiz Prior, & consortes sub die 8. Aprilis 1638. elegerunt alios vndecim Canonicos, reliqui verò quatuor, nempe D. Michaël de Lebrixa, & consortes die sequenti elegerũt alios quindecim Canonicos, connumeratis inter eos septẽ ex prioribus vndecim Canonicis ab altera parte electis: Hinc orta controuersia, dictus Michaël, & consortes appellarunt extraiudicialiter à priori electione, causámque huiusmodi appellationis coram Nuntio Apostolico introduxere, qui inhibitionem vigore dictæ appellationis simpliciter relaxauit, eamque deinde sub die 26. Iunij eiusdem anni moderatus fuit quoad effectum suspensiuum sine præiudicio iurium partium tam in petitorio, quàm in possessorio: mandauítque vlteriùs procedi ad receptionem Canonicorum prius electorum, quorum nonnulli vigore dicti decreti habitum susceperunt; Appellarunt ab isto decreto Nuntij dictus Michaël, & consortes, ac deinde causam in Rota mihi committi simpliciter obtinuerũt, interim autem cum Nuntius eorum appellationem nõ nisi quoad effectum deuolutiuum admisisset, recursum habuerunt ad Regium Consilium Nauarræ, & deinde ad supremum Consilium Castellæ, à quo emanauit præceptum contra Nuntium Apostolicum, vt deferret dictæ appellationi quoad vtrumque effectum, & omnia gesta reuocaret, in cuius præcepti exequutionem Nuntius appellationem prædictam ad

vtrumque

vtrumque effectum admisit, ac successiuè in exequutionem aggrauatoriæ, & reaggrauatoriæ relaxauit censuras contra Canonicos electos, ad hoc vt habitum canonicalem dimitterent prout cum effectu dimiserunt. Quocirca d.Michaël & consortes obtinuerunt à Sanctissimo Breue de absoluen. à censuris ob huiusmodi recursus mihi directum cum clausulis *renunciato prius recursui, & sine litis ac litigantium præiudicio, ac dummodò exponentes nullum ius de nouo propterea acquirant.* Quapropter dato dubio, an danda esset absolutio, & quomodo, illam non esse dãdam hodie responsum fuit. Quoniam facultas absoluendi d. Michaëlem, & consortes fuit concessa non simpliciter, sed cum dd.clausulis, *renunciato prius recursui,* &c. quæ cum inducant conditiones *iuxt.l.à testatore ff.de condit. & demonstr.* Paris. *consil.*41. *n.*14.*lib.*4. Seraph. *dec.*615.*n.*4. & in terminis de clausula *renunciato prius recursui.* Rot. *dec.* 173.*n.*1.*part.*6.*rec.* & de clausula dummodo, Gabr. *consil.*65.*n.*1.*lib.*1. Rota *coram Greg.XV. decis.*311.*numer.*12.*& decis.*110.*num.*6.*part.*5. *rec.* Vtique nõ est locus petitæ absolutioni, nisi doceatur dd.cõditiones adimpletas fuisse, cum facultas, seu iurisdictio concessa sub certa conditione adimplenda: ea non adimpleta perinde habeatur, ac si data non fuisset Mant. *dec.*343. *numer.*1. Greg. XV. *decis.*378. *num.*1. & in his terminis Rot. *in d.decis.*173. *num.*1. *part.*6.*rec.* & fuit dictum in Vlixbonen. professionis 27. *Martij* 1637. *coram R.P.D.meo Carillo,* de quarum tamen conditionum adimplemento non visum fuit constare sufficienter.

Non obstat, quod Michaël de Bidaxũ vnus ex electis à d. Michaële de Lebrixa, & consortibus in Vrbe præsens tam suo nomine, quàm aliorum absentium renunciauerit in actis omnibus recursibus, & quibuscumque actibus illorum vigore gestis, ac declarauit illis se vti nolle. Quoniam omissa inspectione respectu aliorum absentium, de quorum speciali, & sufficienti mandato non constat, adhuc respectu d. Michaëlis commorantis in Vrbe, talis renunciatio non visa fuit suffragari ad effectum obtinendi absolutionem, quia cum ex prædicta facti serie ac iuribus datis in Summario appareat Canonicos prius electos vigore decreti lati à Nuntio Apostolico habitũ canonicalem suscepisse, illumque deinde fuisse coactos dimittere ob reiteratos recursus ex aduerso habitos ad consilia Regia, dicebant DD. non esse satisfactum dd. clausulis, nisi d. Michaël, & alij recurrẽtes curent, quod iidem Canonici electi reassumant habitum Canonicalem, & reponãtur in eodem statu, in quo erant ante dd. recursus, ex quorum causa fuerunt coacti habitum dimittere, cum huiusmodi recursus; omniaque illorum vigore gesta purgari debeant in odium recurrentium ad instar attentatorum, quæ regulariter operantur, vt omnia in pristinum restituantur Rot. *coram Buratt. decis.*246. *n.*11. *& d.decis.*173. *num.*13. *part.*6. *rec.* aliàs enim huiusmodi renunciatio esset solum verbalis, quæ non sufficit ad hoc vt quis dicatur renunciasse recursibus, sed vera & effectualis requiritur, adeo vt omnia impedimenta illata vigore recursuum in partibus sublata sint, illáque nec de iure, nec de facto nocere possint, vt in his terminis fuit aliàs resolutum in Calaguritana de Brancauilla 9. *Iunij* 1603. *coram Sacrato,* & in Regien. Capellæ 1. *Iuly* 1630. *coram R.P.D. meo Pirouano.* cum aliis relatis *in d.decis.*173. *num.*10. *cum trib. seqq. part.*6. *recent.*

Idque comprobatur ex aliis clausulis in eodem Breui adiectis, *& sine litis & collitigãtium præiudicio, ac dummodo exponentes nullum ius propterea acquirant.* Etenim si dd. Recurrentes consequerentur absolutionem non restitutis Canonicis in statu, in quo erant ante recursus, acquirerent saltem per indirectum aliquod ius ex dd. recursibus, nempe priuationem dd Canonicorum, quoad habitum, & possessionem Canonicalem contra mentem Pontificis, qui censetur d.absolutionem demandasse iuxta iuris communis dispositionem, *cap causam, quæ,* & ibi Felin. *num.*5. *de rescript.* Rom. *consil.*334. *num.*1. Ferret. *consil.*308. *num.*5. & fuit dictum in Ianuen. pecuniaria seu prætensorum attentatorum 20. *Aprilis* 1640. *coram me,* quo attento absolutio à censuris ob recursus ad Iudices laicos non conceditur, nisi præcedat satisfactio de iniuriis, damnis & interesse, quæ pars ob huiusmodi recursus passa fuit *c. quoniam, §. si quis vero,* & ibi gloss. *in verbo satisfactum de immun. Eccl. in* 6. Anchar. *num.*2. *in* 7. *notab.* Monach. *numer.*19. Archidiac. *in c.quamquam ad fin. in verb. restituat de cens. in* 6. & fuit dictum in Vlixbonen. professionis 27. *Martij* 1637 *coram R.P.D. meo Carillo.*

Non obstat, quod reassumptio habitus vti pendens non à potestate d. Michaëlis aliorúmque recurrentium, sed à voluntate Iudicum laicorum, iudicetur ferè impossibilis, & ideo sufficiat simplex renunciatio *iuxt decis.*64. *n.*2. *vers. & licèt part.*3. *rec.* Quia vltra quod non omnia, quæ pendent à voluntate Principis iudicantur impossibilia, cùm ea facilitate, qua consilium Regium ad instantiam. & preces d. Michaëlis, & consortum præcepta pro dimissione habitus relaxauit, ea pariter ad contrarias preces eorundem eadem præcepta forsan reuocaret, vt in proposito ponderauit Rot. *d. decis.*173. *numer.*14. *& sequent.* adhuc admissa huiusmodi impossibilitate dd. Recurrentes tenentur facere, quantum possunt ex eorum parte, & sic specialiter & indiuiduè renunciare omnibus, & singulis in vim Regiarum prouisionum

sionum gestis & consequenter consentire reassumptioni d. habitus adeo vt dd. Canonici quoad omnes iuris effectus habeantur pro illis possessoribus, qui erant ante prouisiones Regias, vt dixit Rot. *in ead. decis. 64. numer. 2. vers. voluerunt tamen DD. part. 6. recent.*

Non obstat prætensio, quod assumptio habitus Canonicalis fuerit attentata tam ex eo quod illa fuit sequuta post appellationem extraiudicialem ab electione dd. Canonicorum, quàm etiam ex eo, quod deinde fuit appellatum iudicialiter à decreto Nuntij mandantis procedi ad receptionem eorundem Canonicorum, & Signatura causam deinde simpliciter commiserit. Quoniam omissa huiusmodi inspectione, sat esse dicebant DD. quod ante dd. recursus Canonici electi erant in habitu Canonicali, illúmque deinde fuerunt coacti dimittere vigore dd. recursuum, ad hoc vt d. Michaël, & alij recurrentes teneantur curare, quod omnia reducantur ad primæuum statum, in quo erant ante dd. recursus, cum sola detentio, seu status, qualiscumque ille sit siue bonus, siue malus, in quo quis reperitur tempore attentatorum sufficiat, vt illi competat restitutio Rota *decis. 11. incip. nota quòd vbi aliquis post appellationem numer. 1. de appell. in antiq.* Lancellot. *de attent. part. 3. cap. 24. quæst. 8. num. 7. & sequentib.* cum aliis relat. à Rot. *decis. 393. num. 1. part. 2. recent.*

Sed visa fuit cessare difficultas, quia cum attentata ex aduerso commissa in vim dd. recursuum, sint posteriora, intrat conclusio quod vltima attentata sunt prius purganda. *cap. fin. de ord. cognit.* Lancell. *de attent. part. 3. cap. 24. quæst. 8. num. 29.* Rot. *decis. 27. in fin. de appellat. in nou. & decis. 860. numer. 2. part. 4. diuers. & coram Gregor. XV. decis. 500. num. 10.* & in Mantuana iurispatronatus *26. Iunij 1628. coram bon. mem. Card. Virili.*

Et ita vtraque, &c.

DECISIO

SACRÆ ROTÆ ROMANÆ
coram R. P. D. Carrillo:

In causa Vlixbonen. nullitatis Professionis.

Veneris 17. Maij 1641.

FRanciscа Coronella postquam vti expressè professa spatio 24. annorum permansérat in Monasterio S. Dionysij de Odiuellas Ordinis S. Bernardi sub prætextu, quod professio ibidem emissa secuta fuisset ob vim, & metum obtinuit de anno 1628. à Sanctissimo D. N. breue restitutionis in integrum aduersus lapsum quinquennij à Concil. Tridentin. præscripti *in sess. 25. cap. 19. de regular.* cum solita clausula (dummodo professionem huiusmodi tacitè, vel expressè non ratificauerit) causámque prætensæ restitutionis in integrum in Rota introduci curauit cum clausula (appellatione remota) contra d. Monasterium, & Antonium & Ioannem eius fratres factisque hinc inde probationibus proposui dubium, An constet de nullitate professionis.

Pro cuius affirmatiua resolutione informantes pro d. Franciscа dicebant expressam professionem per eam in manibus Superioris emissam anno ætatis suæ 16. nullius esse momenti ob metum reuerentialem patris sibi incussum cum minis mortis vt disertè deponunt plures testes de visu, & auditu proprio, & præcipuè 3. 6. 7. *&* 10. *Summ. d. Franciscæ numer. 6. & seqq. & signanter numer.* 10. qui metus dicitur iustus, & irritat professionem. Abb. *in cap. cum virum numer. 8. de regular.* Felin. *in cap. causam matrimonij numer. 5. de offic. delegat.* Couarr. *de sponsal. 2. part. cap. 3. §. 6. numer. 8.* Azor. *institut. moral. lib. 12. cap. 5. quæst. 4. vers. Si roges part. 1.* Sanchez *de matrimon. lib. 4. disput. 6. numer. 36. & in præcept. decalog. lib. 4. cap. 3. numer. 26.* Rota *decis. 779. numer. 10. part. 3. recent.* præsertim in muliere, & minore, & de muliere in qua requiritur minor metus quàm in masculo tradunt gloss. & Doctor. *in cap. cum locum de sponsal.* Innocent. & alij *in d. cap. causam matrimonij de offic. deleg.* Calderin. *consil. 1. vers. tertio quid sub tit. quod met. caus.* Anchar. *consil. 24. num. 7.* Abb. *consil. 4. numer. 5. lib. 1.* & de minore, in quo minor metus exigitur quàm in maiore perfectæ ætatis notant Paul. de Castr. *consil. 174. post numer. 3. lib. 1.* Purpurat. *consil. 579. numer. 7.* & Rimin. Sen. *consil. 15. numer. 22.* concurrentibus præcipuè tum explicita protestatione, quam eadem Franciscа fecit coram Sanctissimo crucifixo in Choro existente dum accedebat ad profitendum, quod scilicet benè idem Crucifixus sciebat non sua propria voluntate, sed per metum patris erat professura, vt vno ore concludunt vndecim testes *d. Summ. numer. 13. & sequent. ad text. in l. qui in aliena in fin. ff. de acquir. hæredit.* benè Rebuff. *consil. 69. numer. 9.* tum, & etiam successiuis lamentationibus de professione per metum emissa vt dicunt iidem testes *d. Summ. num. 12.* quæ probationem metus valdè coadiuuant Angel. *in l. metum la 3. ff. quod met. caus.* Dec. *in cap. fin. num. 21. vers. benè verum est de appell.* Couarr. *in epitom. de sponsal. part. 2. cap. 3. §. 5. numer. 12.* Rebuff. *d. consil. 69. numer. 10. vers. quod etiam factis*, Rota *coram S. mem. Gregor. XV. in decis. 326. numer. 25. & 26.*

Prout nec tacitam professionem adesse iidem

iidem informantes subiungebant ex eo, quod d. Franciſca poſtea receperit velum nigrum à veris profeſſis recipi ſolitum, quia vltra quod ad illius ſuſceptionem fuit pariter coacta vt deponunt teſtes *de Summ.numer.* 19. quatenus etiam actus videretur ſponte factus adhuc non obſtaret cum tunc temporis viueret pater, & ſic vigebat quoque eiuſdem metus cauſa, quæ facit vt actus ſuccedanei ea durante facti pariter meticuloſi dicantur Bart. *in l. penult. ff. de condit. ob turpem cauſ.* & paſſim DD. *in l. 2. Cod. quod met. cauſ.* Abb. *in cap. conſultationi de ſponſalib.* Couarr. *in epitom. 4. decretal. d. part. 2. cap. 3. §. 5. numer. 1.* Rolan. *conſil. 2. num. 86. lib. 1.* Pariſ. *conſil. 60. num. 34. lib. 4.* Rota *coram Seraph. deciſ. 771. num. 8. & 9. in fin.* attentis præcipuè lamentationibus, & expreſſis declarationibus à d. Franciſca factis tam ante, quàm poſt emiſſam profeſſionem, ac etiam poſt mortem patris, & fratris, & omni tempore vt aſſerunt teſtes *d. Summ. num. 22. vſque ad fin.* deponentes cum dictionibus (vnquam) & (ſemper) quæ omne tempus includunt *l. 1.* vbi gloſſ. & DD. *ff. de ſolut. matrim. l. quia ſemper. ff. de in ius vocan.* Rot. *deciſ. 24. numer. 14. part. 1. recent.* iſtæ namque lamentationes, & declarationes excludunt tacitam, & præſumptam profeſſionem reſultantem ex delatione habitus per 20. annos, & vltra ex hilaritate, ac ex exercitio actuũ profeſſis propriorum, quia præſumptio cedit veritati in dd. declarationibus expreſſæ, vt notant Innocent. *& alij communiter in cap. 1. de eo quod met. cauſ.* Suarez *de regular. tit. 3. quæſt. 17. art. 15. in princip.* Barbat. *conſil 59. col. 2. lib. 2.* Decian. *conſil. 18. numer. 5. & ſeqq. lib. 3.* Honded. *conſil. 78. numer. 25. lib. 2. in puncto* Rota *deciſ. 533. num. 4. & 5. part. 4. rec.* & in terminis profeſſæ, quæ per plures annos permanſerat in Monaſterio Rebuff. *in conſil 68. num. 26. in fin. & num. 29.* Rota *deciſ. 397. ſub. num. 6.* vbi quod Monialis præſumitur interueniſſe actibus iuſſu, & ob reuerentiam Abbatiſſæ *part. 4. recent. latè Adden. ad Gregor. XV. in deciſ. 385. numer. 6. verſ. excluditur*, quicquid eſſet dicendum ſi profeſſa animum ſuum in contrarium non aperuiſſet, in quibus terminis loquuntur deciſ. Meten Profeſſionis 2. *Iunij* 1636. *coram me, impreſſ. apud Modern. de iure Abbatiſſar. quæ eſt 3. in ordine*, & deciſ. Meſſanen. profeſſionis 5. *Decemb. anni proximè præteriti coram R.P.D. Peutingero.*

Nec contrarium elici aſſerebatur ex reditu dictæ Franciſcæ ad Monaſterium vnde egreſſa fuerat ad curandam ægritudinem, nec ex confeſſionibns emiſſis in diſpenſationibus obtentis vbi ipſa enunciatur profeſſa. Nam quoad reditum ad Monaſterium teſtes probant eam fuiſſe coactam à D. Collectore Luſitaniæ ad redeundum mediantibus comminationibus cenſurarum, confeſſiones verò quatenus demonſtrant profeſſionem fuiſſe emiſſam, non ideo important eius validitatem, vel quod Franciſca illi conſentiat, ſed reſtringuntur ad illam cauſam pro qua emanarunt *ad l. ſi de certa*, vbi Bart. & DD. *Cod. de tranſact.* Aym. *conſil. 407. num. 30.* Natt. *conſ. 546. num. 12.* & facit Deciſio Meliten. penſionis 7. *Iunij & 9. Decembris* 1630. *coram bo. me. Coccino.*

Quibus non aduerſari dicebatur teſtes contra dictam Franciſcam examinatos ad probandum, quod ipſa verè, & realiter profeſſionem emiſerit abſque vllo metu, tum quia ſunt Moniales eiuſdem Monaſterij, cuius intereſt profeſſionem eſſe validam, & ideò non ſunt integræ fidei dum adſunt alij teſtes iuxta magiſtralem diſtinctionem, quam ſecuta eſt Rota in Calaguritana Parochialis de Alzola 20. *Martij & 22. Iunij* 1620. *coram bo. me. Coccino*, Tum etiam quia in hac materia magis creditur duobus teſtibus affirmantibus metum quàm mille dicentibus actum fuiſſe ſponte factum ea ratione, quia deponentes ſuper metu deponunt ſuper actu perceptibili ſenſu corporeo. Sed alij de actu imperceptibili, nempè de intrinſecis cordis, vt poſt Abb. *notat in ſpecie Innoc. in cap. 1. ſub num. 10. verſ. imo plus de his, quæ vi metus ve cauſ.* Guttier. *conſ. 14. n. 9. & conſil. 16. num 4.* Rebuff. *d. conſil. 68. numer. 33.* Sanchez *de matrim. lib. 4. diſput. 27. numer. 1.* & ſequuntur quam plures relati *in d. deciſ. 326. num. 46. coram Greg. XV.*

Abſque quod aliquid releuet nullitas oppoſita contra aliquos ex dictis teſtibus pro Franciſca examinatis, eo quod aliqui eorum fuerint examinati extra diem citationis, alij verò extrà dies præfixos in remiſſoria cuius forma debebat ad vnguem ſeruari *cap. cum. dilecta, & ibi notat. de reſcript. cap. ſtatutum eod. tit. in 6. l. aut, qui aliter in princip.* & ibi Bart. *ff. quod vi, aut clam.* Caputatq. *deciſ. 143. numer. 5. part. 3.* Rot. *deciſ. 466. numer. 1. part. 2. rec.* Quia cum teſtes Franciſcæ iurauerint præſente procuratore partis aduerſæ, vt in *proceſſ. de part ib. fol. 71. à tergo in fi. vſque ad fol 76.* dicuntur ritè examinati, talis enim præſentia ſupplet defectum citationis *ad text. in l. de vno quoque, ff. de re iud.* Rot. *coram Seraph. in deciſ. 388. n. 4. & inter rec. deciſ. 79. num. 15. part. 5.*

Prædictis tamen minimè obſtantibus articulo per plures poſitiones ab omnibus Dominis exactè diſcuſſo contrarium fuit reſolutum hoc eſt conſtare de valida profeſſione ea præcipua ratione, quia quidquid ſit, an realiter dd. Teſtes ſint validè omnes examinati, & concludant prætenſum metum continuum, prout requiritur, & non conquaſſentur ex aliis pro monaſterio, & fratribus eiuſdem Franciſcæ examinatis contrarium deponentibus, ſuper

quo Domini non fuerunt concordes, certum est, quòd dicta Franciſca post diu agitatam litem ſuper hac prætenſa nullitate profeſſionis pendente examine teſtium remiſſorialium in partibus poſitiuè liti huiuſmodi renunciauit, profeſſionémque ratificauit coram Vicarij Ordinarij Notario, & teſtibus in hæc verba, ibi, *quamuis monialis non eſſet. hodie monialis eſſe volebat*, quod ſufficit ad hoc, vt ipſa profeſſionem amplius impugnare nequeat, vt de muliere, quæ dixerat ſe velle eſſe monialem ex doctr. Hoſtien. *in cap. porrectum. col.* 1. & ibi Abb. *in* 3. *notab.* firmauit Rot. *in deciſ.* 216. *part.* 2. *diuerſ. numer.* 10. etiam ſi non interuenerit noua acceptatio Monaſterij cum aliis ſolemnitatibus, nam quando prout hic profeſſio fuit ab initio ſolemniter emiſſa, ſed ſolùm inualida ob defectum conſenſus profitentis per vim, & metum eo ipſo dicitur validè ratificata, quo ſuperuenit conſenſus eiuſdem monialis ſic profeſſæ, vt tenent P. Suar. *tom.* 3. *de Relig. lib.* 7. *cap.* 1. Emanuel Rodrig. 2. *tom. Summæ cap.* 92. *concl.* 5. *numer.* 5. Angleſ. *in Flor. tit. de regular. conſil.* 24. *in priori editione, &* 50. *in poſteriori* Sanctarel. *variar. reſolut. quæſt.* 48. *n.* 30. Leſſ. *de iuſt. & iur. lib.* 2. *cap.* 41. *numer.* 67. Barthol. de Vecch. *in praxi obſeruand. in admitten. ad relig. diſput.* 14. *dub.* 4. *numer.* 7. Sanchez *de matrimon. lib.* 2. *diſp.* 32. *numer.* 9. *verſ. ergo ſatis & numer.* 14. *& in lib.* 7. *diſput.* 37. *numer.* 60. *&* 61.

Et ratio eſt quia quatenus noua acceptatio requireretur ea ſuppletur à Papa, qui eſt ſupremus Religionum Prælatus, & media religione ſemper acceptat, ſuúmque conſenſum de facto præſtat quoties profeſſus ſuum præſtiterit, & religio expreſsè non contradixerit, vt colligitur ex *cap. ad noſtram, & cap. ſignificatum de regular & cap.* 1. *eod. tit. in* 6. *& ex concil. Trid. ſeſſ.* 25. *cap.* 19. *de regular.* & expreſsè docent Sanch. *d. lib.* 7. *diſput.* 37. *num.* 64. & Ferdinand. de Caſtr. Palao *tom.* 3. *diſput.* 2 *punct.* 5 *numer.* 4. *in fin.* quod proculdubio procedit in præſenti ex eo, quòd Sanctiſſimus in commiſſione reſtitutionis in integrum excepit profeſſionem tacitam, in qua non requiritur noua, & ſolemnis Monaſterij acceptatio, cum ea inducatur ex ſola delatione habitus profeſſorum, *cap. vnica verſ. ſi verò de regular. in* 6. *clem. eod. tit. ac ex eorum exercitiis, cap. vidua* 4. *de regular.* Sanch. *ſuper decalog. lib.* 5 *cap.* 3. *numer.* 10. *&* 13. ergo multò magis cenſetur inducta ex expreſſo conſenſu apertis verbis declarato per Franciſcam in actu d. renunciationis, vt admonet ad hunc propoſitum Henric. Boic. *in cap.* 1. *num.* 5. *in fin. de his, quæ vi, metúſve cauſ. fiunt.*

Hinc que patet non applicari d. deciſionem 395. coram Gregorio XV. in qua fuit dictum matrimonium non eſſe ratificatum ex ſimultanea cohabitatione, nec ex ſuperuenientia conſenſus alterius coniugis, vel ex aliis actibus, & quod ad illius ratificationem requirerentur eædem ſolemnitates, quæ requirebantur in ipſo contractu; quia licet in reliquis valeat argumentum à matrimonio carnali ad ſpirituale quale dicitur profeſſio *cap. inter de tranſlat. Epiſc.* Rebuff. *de conſil.* 69. *numer.* 9. Non valet tamen in hoc articulo ſtante diuerſitate rationis ex eo reſultante, quod Pontifex ſeu Eccleſia non poteſt ſupplere alterutrius coniugis conſenſum, Petr. de Ledeſma *de matrim. q.* 45. *art.* 3. *in ſolut. ad vlt.* ſecus verò in profeſſione, vt conſtat ex ſuperius allegatis, & tradit in puncto Sanchez *de matrimon. d. lib.* 7. *quæſt.* 7. *diſp.* 37. *numer.* 64. *verſ. eſt enim.*

Non obſtat, quòd Monaſterium ſuum conſenſum reuocauerit, & contradixerit ante ſuperuenientiam noui conſenſus d. Franciſcæ, vt probari prætenditur, ex fidibus extraiudicialibus 76. Monialium atteſtantium ſe non habuiſſe Franciſcam pro Moniali, & quod nomine Abbatiſſæ id ipſum fuerit Sanctiſſimo expoſitum, vt in ſummario Franciſcæ *num.* 7. quo caſu limitatur concluſio ſupra firmata, cum Pontifex non intendat admittere ratificationem ſuperiore id eſt eodem Monaſterio repugnante. Leſſ. *de iuſt. & iur. d. lib.* 2. *cap.* 41. *dub.* 7. *in fin.* Barthol. de Vecch. *in praxi d. diſputat.* 14. *dub.* 4. *num.* 3. *in fi.*

Quoniam licet vera ſit limitatio, non tamen poteſt applicari huic caſui cum dictæ Moniales Sanctiſſimo ſcripſerint, & dictas fides fecerint abſque conſenſu Capituli, & ideo reuocatio, ſeu contradictio ex eis deſumpta nullius eſt momenti. Nam ſicuti in prima acceptatione adhibitus fuit capitularis Monialium conſenſus ſine quo, nec ſatis fuiſſet conſenſus Superioris. gloſſ. *in cap. porrectum verb. Monachum de regular.* Anchar. *ibid. num.* 6. *& in cap. fin. in* 2. *not. eod. tit. in* 6. Nauarr. *conſ.* 9. *num.* 12. *de conſtitut. lib.* 1. Roderic. *quæſt. regular. tom.* 3. *quæſt.* 17. *art.* 7. Lap. *allegat.* 31. *num.* 1. *&* 3. ibique Adden. *lit. A.* vbi quod receptio monialis ſpectat ad Abbatiſſam, & conuentum, vti ad Collegium, Sanchez *in præcept. decalog. lib.* 5. *cap.* 4. *quæſt.* 2. *num.* 65. ita requirebatur vel conſenſus capitulariter præſtitus in eiuſdem acceptationis reuocatione iuxta vulgat. regulam, quod actus eodem modo deſtruitur, quo conſtruitur, *l.* 2. *C. ſi aduerſ. donat. aut. contra C. de repudiat.* Pinell. *in l.* 1. *numer.* 4. *verſ. quæro cum donat. Cod. quando lic. ab empt. diſced.* Menoch. *conſ.* 1095. *num.* 24. Surd. *deciſ.* 128. *num.* 14. *&* 15. vel quod Superior reuocaſſet præuio Monialium capitulari conſenſu, quem non inducunt dictæ atteſtationes, ſeu declarationes ab Abbatiſſa, & Monialibus emiſſæ vti ſingulis, non autem in loco capitulariter congregatis.

Bald.

Bald. *in l. & suum.* §. *die tamen vers. notat*, Angel. *ibidem numer.* 1 *ff. de pact.* Felin. *in cap. cum omnes. numer.* 24. *de constitut.* Rot. *decis.* 484. *n.* 6. *part.* 1. *recent. & decis.* 351. *numer.* 11. *coram Buratto. ibique adden. numer.* 13. *litt. C.*

Nec dicatur, quòd ad effectum, vt ratificatio sit valida, requiratur scientia nullitatis professionis præcedentis. Caietan. *in* 2. 2. *quæst.* 189. *art.* 5. Nauarr. *consil.* 28. *numer.* 7. *& cons.* 89. *n.* 3. *de regular. & in manual. cap.* 12. *num.* 71. Rota *decis.* 179. *numer.* 7. *& decis.* 397. *num.* 5. *part.* 4. *recent.* Quia vltra quod prædictam opinionem vt minus tutam Sacra Congregatio Eminentiss. Cardinalium Sacr. Concil. Interpr. non amplectitur, sed potius contrarium pluries tenuit, vt in declarationibus relatis in d. Meten. professionis *coram me impress. apud Modern. de iur. Abbatiss sub numer.* 12. *cum seqq.* vbi quod Sanctiss. D. N. Vrbanus VIII. huiusmodi declarationes obseruari mandauit 1. Februarij 1631. in vna Romana nullitatis professionis, cessat in præsenti omnis scrupulus cum ex testibus pro Francisca examinatis, & supra in principio ponderatis ptobetur ipsam nunquã se habuisse pro Moniali, nec ab aliis Monialibus pro tali reputatam, quod clarius patet, ex propria confessione emissa in actu renunciationis, ibi, *quamuis Monialis non esset, hodie Monialis esse volebat*, qua nulla datur maior probatio, *l. cum te C. de transact.*

Minus obstat, quòd d. ratificatio desumatur ex dictis verbis in renunciatione liti prolatis, & ideò sicuti d. renunciatio corruit, ita corruere debeat ipsa ratificatio vti accessoria, quia renunciatio liti corruit ex quo pars, ad cuius fauorem fuit renunciatum, non fuit præsens, nec aliquis pro ea stipulatus fuit, prout requirebatur *in text. in l. certum*, §. *si quis absente, ff. de confess. & notat. in specie.* Iaf. *in l. postquam liti numer.* 1. *in fin. Cod. de pact.* & propterea meritò potuit reuocari ante acceptationem. Alciat. *in d. l. postquam liti, numer.* 19. *vers. sed tamen*, cum aliis allegat. in particulari decisione super d. renunciationis nullitate emanata *sub die* 30. *Ian. anni proximi præteriti.* quæ quidem ratio cessat in ratificatione professionis, quæ fit Deo vbique præsenti, & sic parum refert, quòd non fuerit acceptata à parte collitigante, imò cum religio suum ab initio præstiterit consensum cuius perseuerantia præsumitur ex retentione eiusdem professæ in Monasterio. Nauar. *consilio* 50. *sub num.* 1. *vers. nec potest dici de regular. lib.* 3. Rodrig. *quæst. regular. tom.* 3. *quæst.* 17. *ar.* 3. *vers. aut nullitas*, sufficit, quòd Papa Religione non contradicente de facto acceptet, prout acceptasse præsumitur eò ipso, quo professa suum præstitit consensum, vt supra fuit firmatum ex doctr. Ferd. de Castr. Palao *tom.* 3. *moral. disp.* 2. *punct.* 5. *num.* 4. vbi concordantes cumulantur.

Nec est nouum, quod idem actus possit valere respectu vnius, licèt sit nullus respectu alterius, quando prout hic est de sua natura diuiduus, vt tradunt Alban. *cons.* 38. *num.* 8. Gabr. *cons.* 36. *numer.* 45. *& 46. vol.* 1. quos refert, & sequitur Ciriac. *controuers.* 198. *num.* 23. ex regula, quod indiuiduis vtile per inutile non vitietur, *cap. si confirmationem* 39. vbi Gemin. *notat.* 3. *de elect. in* 6. *cap. vtile* 37. vbi Rin. *nume.* 7. *de regul. iur. in* 6. Surd. *cons.* 428. *num.* 20.

Et quamuis in eadem decisione 30. Ian. subiungatur ex d. renunciatione litis non posse inferri ad ratificationẽ professionis cum Frãcisca non dixerit velle ratificare professionem, sed potius declarauerit per antea se non fuisse Monialẽ, vt colligitur ex sæpius recitatis verbis, ibi, *quãuis Monialis non esset, hodie Monialis esse volebat*, & ideò dũ constat ipsam non fuisse Monialem non possit intrare ratificatio professionis, ex quo nõ detur ratificatio eius, quod non est, vt notat Bart. *in l. obseruare* 4. §. *fin. n.* 6. *de offic. Proconss. & legat.* non obstantibus illis verbis *hodie Monialis esse volebat*, quia concessio, quod non fuisset Monialis, prædicta verba importarent tantum nouam professionem, & consequenter nullam ob defectum solemnitatum requisitarum ex *cap. porrectum de regul. relat. per Azor. instit. moral. part.* 1. *lib.* 2. *cap.* 5. *q.* 7.

Tamen hodie melius negotio per DD. examinato recedendo in hac parte à dicta decisione, responsum fuit, quod dum d. Francisca habitum monialem gestauit professionémque solemniter emisit, & spatio tanti temporis in Monasterio permansit faciendo actus professis conuenientes negari non possit, quin ipsa saltem apparenter Monialis reputari deberet, licet inualidè professa ob metum sibi incussum, & propterea quando dixit, quamuis Monialis non esset, dicendum est intellexisse de vera Moniali, non autem de Moniali, saltem habitu, & consequenter retorquetur conclusio in dicta decisione firmata, quod scilicet illud quod est, sed ab initio nullum postea ratificari possit, quando prout hic actus peccat in his, quæ pendent à solo consensu ratificanti, vt post Abb. tradit Felin. *in cap. nonnulli*, §. *sunt, & alij col.* 3. *de rescript. in* 3. *ampliat.* quam ibi ponit *vers. pro ista ratione*, benè Nact. *consil.* 262. *num.* 10. Surd. *cons.* 28. *num.* 123. *in fin.* quo supposito stante, non debet dici, quod Francisca in illis verbis, *hodie Monialis esse volebat*, voluerit nouam professionem emittere, sed tantùm præcedentem nullam ratificare, in qua non requiruntur aliæ solemnitates, vt fusè supra fuit ostensum ex dispositione Sac. Concil. Trident. *d. sess.* 25. *cap.* 19. *de regularib. & ex text. in cap. ad nostram, & cap. significatum eod. tit.*

His igitur sic positis non vrget, quòd Francisca seducta fuerit ad professionem ratificandam

dam illecebris,& promiſſionibus Antonij fratris,quia omiſſo, quod teſtes ad id examinati deponunt promiſſiones fuiſſe factas mediantibus Fr. Iacobo Peregrino, Fr. Didaco de Areda, & Fr. Emanuel de Vaſconcellos, qui tamen medio iuramento contrarium atteſtati, ſunt, quod confirmatur ex ipſo euentu, dum ratificatio purè, & ſimpliciter facta fuit, quæ propterea debet attendi, quidquid antea tractatum fuerit,*cap.dudum.§.ſed ad iſta verſ.inſuper de conuerſ.coniugat.*Sanch.*in præcept. decalog.lib.6.cap.2.num.*40. & in terminis matrimonij carnalis idem Sanch. *de matrimon.lib.2. diſput.*45.*num.*19. vbi plures cumulat, & nuperrimè fuit in Rota deciſum in Romana matrimonij 10. menſis currentis coram Reuerendiſſimo Patre Domino meo Decano.

In omnem euentum non inde inferri poſſet ad conditionem ſuſpenſiuam eiuſdem ratificationis,nam cum promiſſorum executio deberet ſubſequi actum ratificationis importat modum dumtaxat,non autem conditionem,*l.cùm tale §.1.ff.de condit.& demonſtrat.*Bart.*in l.quibus diebus,§.Termilius,n.*11.*ff.eod.*Nat.*conſ.*313.*n.*28. Rota *deciſ.*293.*num.*14.*&* 15.*part.*5.*rec.* & in puncto quod matrimonium ſic contractum dicatur purum, cum obligatione tamen præſtandi,quod promiſſum eſt, tradit Baſil. à Ponte *de matr.lib.*3.*c.*13.*n.* 4.*verſ.deinde*,modus enim non ſuſpendit actum, neque illum ſi deficit,reſoluit, ſed ad promiſſorum adimplementum eſt agendum,vt inter modum,& conditionem diſtinguit Bart.*in l.ſicut §.videmus ff. quibus mod. pign. & hypotec.ſolut.* Neguſ. *de pignor.mem.*3.*part.*6.*n.* 31.*verſ.ſecus autem*, Surd.*deciſ.*156.*n.*6.*&* 7.& in terminis matrimonij notat Sanch. *lib.* 5.*de matrim.diſput.*19. *n.*9.vbi plures concordantes refert.

Denique non releuat, quod Franciſca proteſtata fuerit ſe accedere ad ratificandum tanquam ad malam crucem, vt ſe ſubleuaret ab ære alieno,quo validè grauata reperiebatur, quia præterquam quod de hac proteſtatione non deponit, niſi vnicus teſtis, & per conſequens nihil probans *cap.veniens* 10. *&* *cap.licet ex quadam* 47.*de teſt.* *l.iuris iurandi*,8.*Cod. eod.tit.* adhuc non releuaret cum non doceatur emiſſa coram Iudice, vel coram ipſo promittente,ſeu metum inferente, Bart. *&* *alij in l.qui in aliena,§.final.ff.de acquir.hæred.*Abb.*in cap.tua nos de ſponſal.* Aym. *conſ.* 120.*n.*3.*&* 5. Pariſ.*conſ.*10.*n.*42.*&* *ſeqq.lib.* 1. Dec *conſil.*41. *num.*122.*&* *ſeqq.lib.*2.Menoch.*præſumpt.*127. *n.*9.*&* 10.*lib.*2.& eo minus, quia poſt prætenſam proteſtationem purè ratificauit, quo fit, vt etiam ſi erraſſet in ſpe maioris fortunæ, ſeu diuitiarum,valeat nihilominus ratificatio, vt in puncto profeſſionis tradit Nauar. *in conſil.* 50. *num.*2.*de regularib.ex cap.conſtituit*,20.*quæſt.*3. *&* *in matrim.carnal.* idem Nauarr. *notat. in manual.c.*22.*num.*32 & ſemper in dubio eſt facienda interpretatio, vt profeſſio ſuſtineatur. Nauarr.*conſil.*13.*num.*10.*de regular.*Sanch.*de matrim.lib.*7.*diſp.*37.*num.*12.*in fin.* Rot. *coram Seraph deciſ.*1361.*in fin.*

Et ita vtraque parte,&c,

INDEX RERVM OMNIVM NOTABILIVM QVÆ IN HAC SEXTA PARTE CONTINENTVR.

A

Aborsus.

ABORSVS an licitè procurari possit, si fœtus non sit animatus, ad euitandum periculum vitæ, & infamiæ puellæ prægnantis. tract. 8. resol. 37 pag. 298.

Absolutio

Absolutio violantium immunitatem Ecclesiæ an sit reseruata Summo Pontifici. tract. 1. resol. 34. vers. *Dico.* p. 62.

Absolutio casus reseruati, quem pœnitens bona fide confitetur, nesciens esse reseruatum, an sit valida. tract. 6. resol. 40. p. 180. Et quid si dubitet an sit reseruatus, & post absolutionem nouit esse talem. ibid. vers. *Ad secundum.* p. 181.

Absolutio ab hæresi occulta an possit dari à Regularibus. tract. 6. resol. 54. vers. *Sed si.* p. 197

Absolutio à casibus reseruatis an possit dari Religioso à Confessario Regulari, si Prælatus neget licentiam illum absoluendi tract. 6. resol. 56. p. 198

Absolutio casuum reseruatorum ex præsumptione ratihabitionis an sit valida. tract. 6. resolut. 57. vers. *Sed sententiam.* p. 200

Absolutio an sit impertienda Blasphemo consuetudinario, qui emendationem proposuit nec est emendatus. tract. 7. resol. 49. vers. *Sed.* p. 243

Absolutionem ab hæresi occulta an possint dare Prælati Regulares suis subditis. tract. 7. resol. 63. vers. *Sed hæc sententia.* p. 256

Actus

Actus iudiciales an requirantur ad stabiliendam consuetudinem. tractat. 5. resolut. 8. vers. *Sed opinio.* p. 129.

Actus voluntarij an requirantur ad stabiliendam consuetudinem. tract. 5. resol. 9. p. 129. Et an tales actus, ex quibus consuetudo constat, debeant carere omni malitia. ibid. vers. *Notandum.*

Actus ex quibus consuetudo constat an debeant procedere ex intentione introducendi obligationem. tract. 5. resol. 10. p. 130

Adulter.

Adulter an gaudeat immunitate. tract. 1. resol. 26. vers. *Quæro septimò.* p. 38

Ætas.

Ætas 35. annorum an sit necessaria pro Magistro non iter Professorum in Religione, sicut est necessaria pro Magistro Nouitiorum iuxta Constitutionem Clementis VIII. tract 6. resol. 29. p. 172

Affinitas.

Affinitas an oriatur ex matrimonio rato & non consummato. tract. 8. resol. 25. p. 287

Affinitatis impedimentum an dispensari possit à Regularibus ad petendum debitum inter coniugatos. tract. 8. resol. 32. p. 294

Alimentum.

Alimenta an sint præstanda reis dum existunt in Ecclesia. tract. 1. resol. 33. vers. *Et tandem.* p. 60

Alimenta an debeantur filiis spuriis. tract. 7. resol. 28. p. 227

Altare.

Altaria priuilegiata an sub generali communicatione priuilegiorum Mendicantium veniant communicata tract. 7. resol. 39. p. 234

Anniuersarium

Anniuersaria & officia Defunctorum an comprehendantur in prohibitione moderandi Missas facta Episcopis in decreto de celebratione Missarum. tract. 7. resol. 40. p. 235

Apostata.

Apostata à Religione an gaudeat immunitate. tract. 1. resol. 26. vers. *Quæro decimò.* p. 38

Appellatio.

Appellatio prohibita reo per Bullam Gregorianam à sententia de tradendo illum Curiæ sæculari, an censeatur etiam denegata fisco vel Actori. tract. 1. resol. 30. vers. *Quæro quinto.* p. 50. Et quid si constaret notoriè de iniusta sententia. vers. *Vnde.* ibid. Vbi etiam, an, si iudex Ecclesiasticus ex præparatoriis informationibus inaudito Reo declarauit immunitate non gaudere, possit reus appellare. ibid.

Armatus.

Armatus, confugiens ad Ecclesiam an gaudeat eius immunitate. tract. 1. resolut. 8. p. 15. Et an sic confugiens possit à Ministris Laïcis armis prohibitis spoliari. ibid. ver. *Neque.* An saltem bonis furatis. ibid. p. 16

Assassinus, Assassinium.

Assassinus an gaudeat immunitate Ecclesiæ; si mors non sit sequuta. tractat. 1. resolut. 11. vers. *Sed deueniendo.* p. 19.

Assassinium an etiam dicatur in occisione hominis infidelis. ibid. vers. *Sed quoad.* & vers. *Tamen.*

Assassinorum nomine an designentur quicunque pacto pretio, aut mercede ad necandum hominem immittuntur. Vbi limitat quinque modis. ibid. vers. *Notandum.* p. 20

Assassinium an committat promittens dare sicario aliquod officium, vxorem, &c. vt ille perpetret homicidium. ibi vers. *Sed non desinam.* p. 20. & vers. *Verùm tunc.* p. 21

Index Rerum VI. Partis.

Aſſaſſinij mediator an gaudeat immunitate Eccleſiarum, ibid. verſ. *Nota.*

Aſſaſſinus an dicatur qui animo complacendi tantùm alicui, homicidium perpetrauit. ibid.

Aſylum.

Aſyla Gentium an conferrent immunitatem confugientibus, cuiuſcunque eſſent Religionis. tractat. 1. reſol. 23, verſ. *Nec.* p. 32

Attentans.

Attentans occidere aliquem per inſidias & proditoriè, morte non ſequuta, an gaudeat immunitate. tract. 1. reſol. 12. verſ. *Nota.* p. 22

B

Bannitus.

BAnniti confugientes ad Eccleſiam, an gaudeant eius immunitate; ſi non commiſerunt delicta in iure exceptuata. tractat. 1. reſolut. 21. verſ. *Verùm.* p. 30. Et an poſſint in Eccleſia occidi. verſ. *Notandum.*

Baptiſmus.

Baptiſmus an in caſu neceſſitatis poſſit conferri ſub conditione, cum aqua roſacea vel ex herbis extracta. tractat. 7. reſolut. 18. verſ. *Quæro igitur primò.* pag. 219

Baptiſmum reiterans propter eleemoſynam acquirendam an debeat abiurare. tract. 8. reſolut. 9. verſ. *Sed hæc.* p. 276

Barbaries.

Barbaries inepta ad Politiam an ſit iuſta cauſa belli. tract. 4. reſol. 3. verſ. *Non deſinam.* p. 97

Bellum.

Bellum offenſiuum quis poſſit indicere. tract. 4. reſol. 1. p. 96. Et quæ ſint cauſæ iuſtæ inferendi bellum. reſolut. 3. p. 97

Bellum an ſit iniuſtum ſi deſit recta intentio inferentis; etſi non deſit iuſta cauſa inferendi. tractat. 4. reſol. 5. p. 98

Bellantibus, an aliquando poſſit denegari tranſitus per alienas terras pro bello inferendo alicui Principi. tract. 4. reſol. 5. ibid.

Bellum an iuſtè indicere poſſit Princeps læſus, ſi auctor iniuriæ morte plectendus ei non offeratur. tract. 4, reſol. 6. p. 98

Bellum an poſſit indicere Princeps habens cauſam iuſtam inferendi: Etſi ex illo in perniciem Regnorum maxima damna timerentur. tract. 4. reſ. 7. p. 99. Et an in tali caſu Princeps teneatur ad reſtitutionem. ibid. verſ. *Sed an.* p. 100

Bellum inchoatum an poſſit proſequi, ſi alius Princeps offerat condignam ſatisfactionem. tractat. 4. reſol. 8. ibid.

Belli iuſtitiam an milites teneantur examinare. tract. 4. reſol. 9. p. 101

Bellum dum geritur, an in eo liceat vti inſidiis, & ſtratagematis: & ſit ſtandum promiſſis reſol. 10. ibid.

Bellum dum geritur, an liceat in eo innocẽtes occidere. tract. 4. reſol. 11. p. 101. Et an innocentium bona poſſint in bello diripi & deuaſtari. reſol. 12. p. 102. Vbi etiam, an huiuſmodi bona ipſis poſtea ſint reſtituenda. ibid. verſ. *Sed difficultas.* Et an innocentes poſſint in ſeruiturem redigi. reſol. 13. p. 103

Bello iuſto capti, an poſſint fugere. tract. 4. reſol. 14. verſ. *Sed ego.* p. 105

Bellum an licitè poſſit inferri infidelibus propter ſolam infidelitatem. tract. 4. reſolut. 15. verſ. *Ego verò.* pag. 106

Bellum an licitè poſſit inferri infidelibus committentibus idololatriam; & violantibus iura naturalia, maximè ſi accedat auctoritas ſummi Pontificis. tract. 4. reſol. 16. verſ. *Verùm.* p. 108

Bellum an iuſtè indici poſſit infidelibus, ſi nolint excipere Prædicatores fidei; ſed illos occidant, & liberum tranſitum in alias Prouincias ad prædicandum denegent. tractat. 4 reſolut. 17. p. 108. Vbi etiã enumerantur ſeptem caſus, in quibus licitum eſt inferre bellum infidelibus. verſ. *Et ad confirmationem.* p. 109

Bellum an licitè indicitur contra infideles, ex titulo donationis obtentæ à Pontifice de eorum Prouinciis. tract. 4. reſol. 18. verſ. *Dicendum.* p. 110

Bellum an licitè indicitur hæreticis propter ſolam hæreſim. tract. 4. reſol. 19. p. 110

Belli tempore an aliquando ſit licitum obſides occidere. tractat. 4. reſolut. 20. verſ. *Sed contrariam.* p. 110.

Belli Duces an licitè poſſint totam ciuitatem Militibus diripiendam dare. tract. 4. reſol. 21. p. 111

Belli Duces, obtentâ iam victoriâ quam ſatisfactionem poſſint petere. tract. 4. reſol 22. p. 111

Belli ſpolia, ſeu bona capta in bello, ad quem pertineant. tract. 4. reſol. 23. p. 111. Et quid, ſi bona, quæ ab hoſtibus eripiuntur, ſint furto ſublata: An iſta reſtituenda ſint veris dominis, vel poſſint Milites illa retinere. ibid. verſ. *Sed difficultas.* Et an ſolis militibus liceat bona hoſti eripere. ibid. verſ. *Verùm,* p. 112.

Bellum an poſſit eſſe ex vtraque parte iuſtum. tract. 4. reſol. 24. verſ. *Sed contrariam.* p. 113

Belli Duces in quibus peccent in exercitu regendo. tract. 4. reſolut. 27. per totam. p. 115. In quibus etiam peccent alij Officiales in exercitu commorantes. reſol. 28. per totam. p. 116

Bellum iniuſtum qui bona fide geſſit; cognita iniuſtitia belli an teneatur reſarcire omnia damna quæ intulit. tract. 4. reſol. 30. p. 117

Bellare quo tempore licitum ſit. tractat. 4. reſolut. 32. p. 118. Et an diebus feſtis liceat. verſ. *Verùm difficultas.* ibid. Vbi etiam, an in die feſto, quando prælium eſt in procinctu, ad Miſſam audiendam milites teneantur. verſ. *Quæres.* ibid.

Bellare an ſolo iure poſitiuo, vel etiam naturali interdictum ſit Clericis. Vide. *Clerici.*

Bello capti inter Chriſtianos an licitè poſſint redimi, & an in conſcientia teneantur ſoluere pretium promiſſum ſuæ redemptionis. tract. 7. reſol. 16. verſ. *Verùm.* p. 218

Bellum nauale gerentibus an ſit licitum, quando aliter manus hoſtium effugere non poſſunt, ignem iniicere pulueri tormentario vt ipſi & naues abſumantur. tract. 7. reſol. 48. p. 241

Blaſphemia, Blaſphemus.

Blaſphemia non hæreticalis an gaudeat immunitate Eccleſiarum. tract. 1. reſolut. 26. verſ. *Quæro octauò.* pag. 38.

Blaſphemus conſuetudinarius, & admonitus ſæpè in aliis Confeſſionibus, an ſit ſtatim abſoluendus. tractat. 6. reſo. 30. verſ. *Sed ego.* p. 172. Et an teneatur acceptare aliquam pœnam, ſi fortè poſteà blaſphemet. ibid. verſ. *Quoad ſecundam.* p. 172. & 173

Blaſphemus conſuetudinarius, qui emendationem propoſuit nec eſt emendatus, an ſit abſoluendus. tract. 7. reſol. 49. verſ. *Sed.* p. 243

Blaſphemus hæreticalis an ſit cenſendus ſi quis dicat *Potta di Di,* &c. omiſſa littera O. tract. 8. reſolut. 38. p. 299

Bona.

Bona capta in bello ad quem pertineant. Vide *Bellum.*

Bulla.

Index Rerum VI. Partis.

Bulla.

Bulla Gregorij XIII. de datis & promiſſis in Romana Curia, an ſub nomine gratiarum includat abſolutiones, indulgentias, diſpenſationes, beneficia & alias gratias quæ ſolo verbo perficiuntur. tractat. 7. reſol. 14. p. 216

C

Campanæ.

CAmpanas an ſit licitum pulſare in ſignum quòd aliquis malefactor ſit mortis ſupplicio plectendus. tract. 7. reſol. 37. p. 235

Canonicus.

Canonici ſæculares an ſatisfaciant obligationi pſallendi in Choro ſi canant in ſacriſtia ex aliqua iuſta cauſa. vide, *Horæ Canonicæ.*

Capellanus.

Capellanus quando nullo modo conſtat de oneribus fundationis, an teneatur applicare valorem Miſſæ pro fundatore Capellaniæ. tract. 6. reſol. 13. p. 161

Capitulum.

Capitulum an poſſit Sede vacante, poſt electionem Vicarij exercere aliquam iuriſdictionem. tractat. 7. reſol. 41. p. 235

Cardinalis.

Cardinalium Palatia, vbicumque ipſi extra Romam exiſtant, an gaudeant immunitate. Vide, *Palatium.*

Cardinalium Capellani an poſſint in Capella Palatij ante auroram, & poſt meridiem tam pro Dominorum ſuorum ſeruitio, quàm familiæ ſeorſim, celebrare. tract. 8. reſolut. 40. verſ. *Hu præmiſſis.* p. 301. Et an plures Miſſæ à diuerſis Capellanis in eadem Capella celebrari poſſint. ibid. verſ. *Ad ſecundam.* e. 305.

Cardinalis ſi ſit abſens, an in eius abſentia poſſit in ſacello Palatij celebrari à Capellanis. ibid. verſ. *Ad tertiam.* p. 304

Cardinalium familiares non domeſtici, ſi ſacris interſint in Capella Palatij, diebus feſtis, an præcepto ſatisfaciant. ibid. verſ. *Ad quartam.* p. 304

Caſtratio.

Caſtratio filiorum ex ipſorum conſenſu an ſit licita parentibus ad conſeruandam vocem. tract. 8. reſolut. 36. verſ. *Sed his.* p. 297

Caſus reſeruatus.

Caſum reſeruatum bona fide confitens, neſciens eſſe talem, an validè abſoluatur. tract. 6. reſol. 40. p. 180 Et quid ſi dubitet an ſit reſeruatus, & poſt abſolutionem nouit eſſe talem. ibid. verſ. *Ad ſecundum.* p. 181

Caſus reſeruati an expirent mortuo Epiſcopo, itaut quilibet Confeſſarius poſſit ab ipſis abſoluere. tract. 6. reſol. 41. p. 182

Caſus reſeruationem qui ignorat, an in illam incurrat. tract. 6. reſolut. 42. ibid.

Caſus reſeruati in vna Diœceſi an poſſint abſolui à Confeſſario alterius Diœceſis in qua non ſunt reſeruati tract. 7. reſol. 57. verſ. *Sed contrariam.* p. 246 & 247

Caſuum reſeruatorum abſolutio an ex præſumptione ratihabitionis ſit valida. Vide. *Abſolutio.*

Chriſma.

Chriſma an cenſeatur benedictum, etiamſi in illius benedictione Epiſcopus omittat aliquam cæremoniam appoſitam in Pontificali. tract. 8. reſolut. 21. p. 285.

Chriſtianus.

Chriſtiani à Turcis capti an poſſint fugere. tractat. 4. reſolut. 14. verſ. *Et omnia.* p. 106. Et an bona Turcarum in quacumque quantitate diripere. ibid.

Chriſtianus ſe fingens infidelem, & petens iterum baptizari propter eleemoſinam acquirendam, an debeat abiurare. tract. 8. reſol. 9. verſ. *Sed hæc.* p. 276

Circunſtantia.

Circunſtantiæ peccati dubij an ſint in Confeſſione aperiendæ tract. 6. reſol. 31. verſ. *Verùm in* p. 173

Circunſtantia numeri perſonarum, & ſpeciei peccati, ad quod quis prauo ſuo exemplo alios induxit, an ſit in Confeſſione explicanda. tractat. 6. reſol. 33. verſ. *Verùm.* p. 175

Circunſtantiam impotentiæ an teneatur Eunuchus aperire in Confeſſione, quando accuſat ſe fornicatum fuiſſe. tract. 6. reſolut. 35. p. 176

Circunſtantia contraria Religioni an ſit in Confeſſione aperienda, ſi quis v. g. recitando officium videt mulierem & concupiſcit eam, an teneatur non ſolùm illam prauam concupiſcentiam confiteri: ſed etiam dicere, quòd tale peccatum admiſit pſallendo vel orando. tract. 7. reſol. 36. p. 232. & 233

Ciuitas.

Ciuitas aut Magnates an poſſint indicere bellum tractat. 4. reſol. 1. p 96

Clauſula.

Clauſula in breui indulgentiarum apponi ſolita, *Volumus autem quòd ſi aliàs Chriſti fidelibus dictam Eccleſiam viſitantibus, aliquam aliam indulgentiam,* &c. quomodo ſit intelligenda. tract. 8. reſol. 31. verſ *Ad primum.* p. 294

Clericus.

Clericus interdictus retinet ſua priuilegia. tractat. 1. reſol. 1. verſ. *Nota ſecundo.* p. 3

Clerici an gaudeant immunitate. tract. 1. reſolut. 25 verſ. *Notandum.* p 36.

Clericis an ſolo iure poſitiuo, vel etiam naturali interdicta ſit militia. tract. 4. reſol. 33. verſ. *Eſt tamen.* p. 119.

Clerici in minoribus conſtituti, vel beneficiati, an licitè poſſint pugnare. tractat. 4. reſolut 34. pag. 119 Et an Monachi conuerſi, vel etiam Choro mancipati etiamſi ſacris ordinibus non ſint initiati, aut Clerici in Minoribus conſtituti peccent ſe adſcribendo militiæ. verſ. *Verùm circa.* pag. 120

Clericis an in aliquo caſu licitum ſit pugnare. tract. 4 reſol. 35. p. 120

Clerici an ſine ſuperioris licentia in aliquo caſu poſſint bello intereſſe abſque peccato. tract. 4. reſol. 36 verſ. *Sed ego.* p. 120

Clerici licitè bello aſſiſtentes an ſpolia aduerſariorum accipere & retinere poſſint. tractat. 4. reſolut. 37 p. 121

Clerici qui in graui neceſſitate pugnant in bello, an incurrant irregularitatem. tract. 4 reſol. 38. p. 121. Et quid de Clericis ex licentia ſummi Pontificis bello aſſiſtentibus. verſ. *Ad ſecundum.* ibid.

Clerici bello aſſiſtentes pro ſpirituali Militum auxilio, ſi illos in conflictu incitent ad præliandum, an incurrant irregularitatem. tractat. 4. reſol. 39. p. 122 Vbi, an neceſſaria ſit licentia Prælati ad exiſtendum in exercitu abſque irregularitate. verſ. *Sed ſi.* ibid.

Clerici aſſiſtentes in bello ſine licentia Pontificis, an teneantur reſtituere prædam captam. tractat. 4. reſol. 40. p. 122

Clerici an teneantur ſeruare conſuetudines Laicorum. tractat. 5. reſol. 16. p. 135

Clericus conducens agros alienos, an teneatur ſoluere gabellam ex fructibus inde perceptis. tractat. 7. reſol. 11. p. 214

Index Rerum V I. Partis.

Clericus qui manè antequam ſubdiaconatum recipe-
ret, recitauit officium, an teneatur hoc non obſtan-
te, illud iterum recitare. tractat. 7. reſolut. 38.
p. 234

Clericus in Minoribus conſtitutus an poſſit exercere
Medicinam ſine alia Pontificia diſpenſatione.
tract. 7. reſol. 50. p. 243

Clerici an poſſint extrahere vel introducere in ciui-
tate vinum, frumentum, &c. non obſtante Sta-
tuto prohibente. tractat. 8. reſolut. 4. verſ. *Verùm.*
p. 267

Clericis an ſit interdicta omnis negociatio lucratiua,
& an poſſint introducere in locum aliquem, vi-
num, frumentum, &c. vt ibi carius vendant. tra-
ctat. 8. reſol. 4. verſ. *Et tandem.* in princip. p. 271

Clerici tranſgredientes leges ciuiles, an peccent mor-
taliter. ibid. verſ. *Et tandem.* in fine.

Cœmeterium.

Cœmeteria an gaudeant immunitate Eccleſiarum.
tractat. 1. reſolut. 6 pag. 11. Et an Cœmeterium ſe-
paratum ab Eccleſia. ibid. verſ. *Et hæc opinio.* Et
quid de eius oſtio & porticu. ibid. Vbi etiam,
an Cœmeterium benedictum à ſimplici Sacerdo-
te: vel etiam à nemine benedictum, ſi Chriſtianus
ibi ſepultus ſit, gaudeat priuilegio immunitatis.
ibid. p. 11.

Cœmeterium pollutum, vel interdictum an gaudeat
immunitate. ibid. verſ. *Nota.*

Commenda.

Commendæ Militares Equitum Hieroſolymitano-
rum an ſint materia Simoniæ tractat. 8. reſolut. 17.
p. 280 & ſeqq.

Commendæ Equitum D. Iacobi Alcantaræ & Ca-
latrauæ an ſint beneficia Eccleſiaſtica. ibid. verſ.
Notandum p. 283. Et an Commendæ Equitũ Me-
litenſium. ibid. verſ. *Et tandem* p. 284

Complex

Complicem criminis an aliquando teneatur pœni-
tens in Confeſſione declarare. tractat. 7. reſolut. 2.
p. 207

Complex criminis ne manifeſtetur in Confeſſione,
an teneatur pœnitens adire alium Confeſſarium,
cui confitendo in cognitionem criminis venire
non poſſit tract. 7. reſol. 9. p. 213

Confeſſarius

Confeſſarius an poſſit exigere à ſuis pœnitentibus
iuramenta vel vota deſiſtendi ab aliquo crimine.
tract. 6. reſol. 30. verſ. *Non definam.* p. 173

Confeſſarius quilibet an mortuo Epiſcopo poſſit
abſoluere à caſibus ipſi reſeruatis. tract. 6. reſol. 41
p. 182

Confeſſarius voluntariè omittens imponere pœni-
tentiam in Confeſſione peccatorũ tantùm venia-
lium, an peccatum mortale committat. tract. 6.
reſol. 44. p. 183

Confeſſarius an poſſit extra confeſſionem pœniten-
tiam à ſe impoſitam commutare. tract. 6. reſol. 46.
p. 184.

Confeſſarius an aliquando poſſit obligare pœniten-
tem ad declarandum complicem. tract. 7. reſolut 2.
p. 207.

Confeſſarius an excuſetur à culpa ſi imponat leues
pœnitentias propter illa verba quæ in abſolutione
ſemper adduntur: *Quidquid boni feceris, aut mali ſu-
ſtinueris*, &c. maximè ſi hoc pœnitenti explicet.
tract 7. reſol. 5. p. 208. & 209.

Confeſſarius an debeat iniungere pœnitentiam ſcru-
puloſo frequenter intra eandem horam accedenti
ad Confeſſionem peccatorum. tract. 7. reſolut. 6.
p. 209. & 210.

Confeſſarius an quærendus qui in ſuſpicionem Com-
plicis venire non poſſit. Vide, *Complex*

Confeſſarius habens licentiam audiendi Confeſſio-
nes ad tempus, an poſſit eo tranſacto peccata tunc
oblita audire & abſoluere, etiam non obtenta noua
approbatione. tract. 7. reſol. 46. verſ. *Sed quia.* p. 239

Confeſſarium extraordinarium an poſſint Epiſcopi
vltra tertiam vicem concedere ſubditis Monialibus. tract. 8. reſol. 28. p. 290

Confeſſarius an poſſit eligi à Vicariis Superiorum lo-
calium, etiam præſente Superiore extra Religio-
nem. Vide, *Vicarius.*

Confeſſio.

Confeſſio facta ſimplici Sacerdoti non approbato ab
Epiſcopo an ſit nulla. tract. 6. reſol. 52. verſ. *Sed hæc.*
p. 193

Confeſſio in articulo mortis an requirat neceſſariò
propoſitum expreſſum & formale de cætero non
peccandi. tract. 7. reſol. 34. p. 231

Confiteri an teneatur qui ante Communionem du-
bitat, an commiſerit aliquod mortale. tractat. 6.
reſol. 32. verſ. *Sed hanc* p. 174

Coniux

Coniuges habentes copulam eodem die quo ſuſcepe-
runt ſacram Euchariſtiam, an peccent venialiter.
tract. 6. reſol. 14. verſ. *Verùm.* p. 162

Coniux, qui propter morbi periculum ſe retrahit ab
actu coniugali iam inchoato, ſi ex hoc aliquando
ſequatur pollutio, an peccet. tractat. 6. reſolut. 37.
p. 177

Coniux an propter notabile dãnum ſalutis corporeæ
poſſit negare debitum petenti, etiamſi in illo adſit
periculum incontinentiæ. tract. 7. reſol. 64. verſ. *Sed
mihi* p. 257

Coniugi ebrio an poſſit negari debitum. tractat. 7.
reſol. 64. verſ. *Sed hîc obiter.* p. 257.

Conſecratio.

Conſecratio an eſſet valida, ſi quis in Miſſæ ſacrificio
parum aquæ roſaceæ aut extractæ ex aliis floribus.
pro aqua naturali, vino miſceret, tract. 7. reſol. 18.
verſ. *Quæro tertiò.* p. 220

Conſecrare an liceat Sacerdoti particulas quæ illi
dantur non ſolùm poſt Offertorium, ſed etiam poſt
Præfationem. tractat. 6. reſolut. 7. p. 158.

Conſtitutio.

Conſtitutio Pap. Gregorij XIV. ſeptem tantùm caſus
excludit ab immunitate Eccleſiarum. tractat. 1.
reſolut. 13. verſ. *Sed hoc.* p. 23

Conſtitutio Pap. Gregorij XIV. de immunitate Eccle-
ſiarum an deroget iuri communi. tract. 1. reſol. 15.
verſ. *Sed tu* p. 26. Et an tollat omnes conſuetudines.
tract. 1. reſol. 29. p. 46

Conſtitutio PP. Clementis VIII. de ætate 35. anno-
rum neceſſaria pro Magiſtro Nouitiorum, an ſit
extendenda ad Magiſtrum nouiter Profeſſorum.
Vide, *Ætas.*

Crimen

Crimen læſæ Maieſtatis committens in perſonam
ipſiuſmet Principis an gaudeat immunitate Eccle-
ſiarum. Vide, *Immunitas.*

Conſuetudo.

Conſuetudo extrahendi fures ſimplices ab Eccleſia,
ita ut eius immunitate non gaudeant, an ſit lici-
ta. tract. 1. reſol. 9. verſ. *Sed an, & ſequent.* p. 16. & 17

Conſuetudo nihil operatur, quando adeſt præiudi-
cium Eccleſiaſticæ libertatis, etiamſi Clerici in
illam conſentiant. tractat. 1. reſol. 9. verſ. *Et tandem.*
pag. 17.

Conſuetudines contra Eccleſiarum immunitatem
ſunt inualidæ, & reprobatæ à ſacro Concilio Tri-
dentino

dentino,& Constitutione Gregorij XIV.tractat.1. resol.29.vers.*Quintò*.p.45.& vers.*Et tandem*. p.46
Consuetudo quænam dicatur rationabilis. tractat. 5. resol.1.vers.*Sed mihi*. p.123
Consuetudo si obseruetur à posteris, an ipsi à culpa excusentur, nec teneantur inuestigare de illius iustitia. tractat. 5. resolut. 1. vers. *Et tandem*. p.124
Consuetudo vt dicatur legitimè præscripta, quod temporis spatium sit necessarium.tract.5.resolut.2. vers.*Sed quicquid*. p.125
Consuetudo vt inducatur, an tempus decem annorum sufficiat non solùm inter præsentes : sed etiam inter absentes.tractat.5.resol.3. pag. 125. & 126
Consuetudo decennalis, vel quadragenaria an interrumpatur per vnicum actum. tractat. 5. resolut.4. p.126
Consuetudo an possit in conscientia seruari ante tempus determinatum vt sit legitimè præscripta. tract.5.resol.5. p.126
Consuetudo non legitimè præscripta an sufficiat ad legem abrogandam ex conniuentia Principis. tract. 5.resol.6. p.127
Consuetudo vt introducatur,quot actus requirantur. tract.5.resol.7. p.127
Consuetudo vt stabiliatur an requirantur saltem aliqui actus iudiciales.tract.5.resol.8.vers. *Sed opinio*. p.129.
Consuetudo vt obliget non debet esse inducta errore facti vel iuris.tract.5. resol.9.p.129.vbi etiam,quales actus ad stabiliendam consuetudinem requirantur,ibid.Et an requiratur quòd actus,ex quibus consuetudo constat,careant omni malitia. ibidem. vers.*Notandum est*.
Consuetudo an debeat introduci animo obligandi vt obliget.tract.5.resol.10. p.130
Consuetudinem introductam esse animo obligandi, vnde constare possit.tract.5.resol.11. p.131
Consuetudo, an in dubio, si sit inducta animo obligandi obliget.tract.5.resol.12. p.131
Consuetudo vt stabiliatur,an requiratur expressus,vel saltem tacitus Principis consensus.tract.5.resol.13. p.131.132.133
Consuetudo contra Canones non potest induci absque scientia, & expresso consensu summi Pontificis.ibid.vers.*Et ideo*. p.133
Consuetudo cui Princeps resistit an sit irrita. ibid. vers.*Notandum*.pag.134. Et quid si consentiat coactus,an consuetudo stabilita maneat.ibid. Et an si ex desidia annuat & non reprimat transgressores. vers.*Nota etiam*. ibid.
Consuetudinem quis possit introducere.tract.5. resolut.14.p.134.Et an possit introduci à minori parte Communitatis,si sint seniores, prudentiores, *&c.* ibid.vers. *Nota tamen*.
Consuetudinem an mulieres possint introducere. tract.5.resol.15. p.134.& 135
Consuetudo Laïcorum an obliget Clericos.tractat.5. resol.16. p.135
Consuetudo quas obliget personas tractat.5.resol.17. p.135
Consuetudo an obliget Principem. ibid. vers. *Aliqua verò*. p.136
Consuetudo ciuitatis vel territorij an obliget forenses, ibid.
Consuetudo an possit introduci per non vsum. tract.5.resolut.18.vers.*Sed manifestum*. p.137
Consuetudo an possit abrogare pœnam legis, manente obligatione legis.tract.5.resolut.19.vers.*Sed contrariam*. p.137
Consuetudo an possit abrogare legem quoad culpam manente obligatione quoad pœnam. tractat. 5. resol.20. p.137
Consuetudo an possit abrogare legem prohibentem consuetudinem contrariam. tractat. 5. resolut. 21. p.138
Consuetudo prior an remaneat abrogata per legem, si in ipsa non efficitur mentio de consuetudine in contrarium.tractat.5.resol.22. p.139
Consuetudo si improbetur à lege per verba generalia, an non solùm de consuetudine præterita, sed etiam de futura intelligatur. tractat. 5.resolut. 23. p.139
Consuetudo an habeat vim interpretandi legem. tract.5.resol.24. p.140
Consuetudo an possit lege abrogari.tract.5. resol.25. ibid. Et an hoc procedat quoad consuetudinem alicuius loci.ibid.vers.*Nota secundò*.
Consuetudo qualis esse debeat vt lex non censeatur illam abrogare ex præcisa positione legis, sed addenda sit clausula derogatoria.tract. 5. resol.26. p.141
Consuetudo legitimè præscripta an possit abrogare aliam consuetudinem.tractat.5.resol.27.p.141.Vbi de tempore ad hoc requisito,præcipuè in Ecclesiasticis consuetudinibus.ibid.vers. *Sed difficultas*.
Consuetudinem esse si affirmet præcellens Doctor an sufficiat illius testimonium.tract. 5. resolut.28. p.142
Consuetudo an in materia præcedentiæ sit attendenda.tract.5.resol.29. p.143
Consuetudo an valeat, quòd minor numerus testium quàm septem in testamento sufficiat.tract.5.res.30. ibid.Et an talis consuetudo possit dici contra ius. ibid.vers.*Notandum*.
Consuetudo particularis an sit attendenda, vbi adest vniuersalis.tract.5.resol.31. p.144
Consuetudo an sit extendenda de loco ad locum.ibid. vers.*Quoad secundam*.
Consuetudo immemorialis an censeatur derogata per clausulam generalem reuocantem consuetudines.tractat.5.resol.32. vers.*Sed negatiuæ*.p.145. Et quid si talis consuetudo est iniqua & irrationabilis.ibid.vers.*Non desinam*.

D

Damnatus.

DAmnatus ad triremes an gaudeat Ecclesiarum immunitate. Vide *Immunitas*.

Declaratio.

Declaratio sacræ Congregationis Concilij excludens ab immunitate Ecclesiarum eos qui committunt homicidium veneno,quomodo sit intelligenda.tract.1.resol.12.vers.*Sed ego*. pag.22.

Delictum.

Delictum cuiuscunque generis an loco sacro protegi possit.tract.1.resol.7. p.13

Delinquens.

Delinquens in Ecclesia an immunitate gaudeat. tract 1.resol.7.vers.*Sed contrariam*. p.13.& resol.8. vers.*Sed contrariam*. p.15
Delinquens in Ecclesia an capi possit à Ministris Ecclesiasticis,etiam extra Ecclesiam.tractat.1.resol.9. vers.*Notandum*. p.17
Delinquens prope Ecclesiam sub spe ad Ecclesiam confugiendi,an gaudeat eius immunitate. tract. 1. resol.10. p.18

Index Rerum V I. Partis.

Dispensatio.

Dispensatio in voto castitatis absolutæ an possit fieri à Regularibus, ratione alicuius vrgentis necessitatis.tract.6.resol.50. p.188

Dispensatio irregularitatis quam nemo scit nisi ipse homicida an possit fieri ab Episcopo.tractat.6. resolut.5.vers. *Quoad secundum.* p.190

Dispensatio an sit valida in voto,si bona fide dispensans existimat adesse causam, cùm tamen non sit. tractat.7.resol.23.vers.*Sed ego.* p.223

Dispensationi an leuitas in vouendo præstet sufficientem causam: etiamsi vouens non habeat difficultatem exequendi votum.tract.7.resolut.24.vers. *Sed affirmatiuam.* p.224

Dispensatio an perseueret cessante causa dispensationis tract.7.resol.45. p.239

Dispensatio voti conditionalis postea confirmati an possit fieri ab Episcopo.tract.8.resol.16. p.280

Dispensatio vt fieri possit in interstitiis pro Sacerdotio assumendo, quæ causa requiratur. tractat. 8. resolut.23. p.286

Dispensare an possint Regulares in impedimento affinitatis ad petendum debitum inter coniugatos. tract.8.resol.32. p.294

Dispensare an possit Vicarius Capituli,Sede vacante, sine speciali mandato,in casibus in quibus Episcopus dispensat. Vide,*Vicarius.*

Dos.

Dos an debeatur filio spurio. tractat. 7. resolut.28. p.227

Dux.

Duces in quibus peccent in exercitu regendo.tract.4. resol.27.per totam. p.115

Duces exercitus naualis, quando aliter manus hostium effugere non possunt, an licitè ignem adhibeant, vt ipsi & naues absumantur.tractat.7.resolut.48. p.241

Duellum.

Duellum an in aliquo casu possit permitti à Principibus absque incursu censurarum.tract.6.resolut.20. p.166

Duellum an censeatur,si conuentio de pugnando facta sit in rixa, & inter conuentionem & pugnam intercedat tempus,& an incurratur in pœnas latas contra duellantes.tract.6.resol.21. p.167

Duellum consulens, si reuocet consilium an incurrat excommunicationem.tract.6.resol.21.vers.*Notandum.* p.168

Duellantes an gaudeant immunitate si occidant aliquem in duello.tract.1.resol.26.vers.*Quæro decimotertiò.* p.39

E

Ebrietas, Ebrius.

EBrietatem an liceat suadere Titio ad vitandum maius peccatum.tract.7.resol.43. p.237

Ebrietas an sit licita ad vitandam mortem ab alio intentatam.tract.7.resol.44. p.238

Ebrio coniugi an vxor possit negare debitum. tr. 7. resol.64.vers.*Sed hic obiter.* p.257

Ecclesia.

Ecclesia quælibet, an tribuat confugientibus immunitatem?tractat.1.resolut.1.pag.2.Vbi,quid requiratur vt Ecclesia gaudeat priuilegio immunitatis. vers. *Verùm.* Et quid si Ecclesia non est perfectè constructa: imò si eius constructio intermittatur. ibid. p.3

Ecclesia polluta & interdicta an gaudeat priuilegio immunitatis.tract.1.resol.1.vers.*Nota secundò.* p.3

Ecclesia destructa & diruta an gaudeat immunitate. ibid.vers.*Verùm.*

Ecclesiæ Porticus an gaudeat eius immunitate. ibid. vers.*Sed quæro.*

Ecclesia an immunitate gaudeat non solùm quoad ambitum eius internum, sed etiam quoad totam suam fabricam, vel habitationem coniunctam, vt turres cymbalorum,*&c.*tract.1.resol.1.vers.*Sed his non obstantibus.* p.3.& 4

Ecclesiæ,ad effectum pollutionis, solus internus ambitus spectandus est:secus quoad priuilegium immunitatis.ibid.vers.*Nec obstat.* p.4

Ecclesia an polluatur ex copiosa effusione sanguinis, quæ de naso profluit ex percussione iniuriosa,videlicet,pugno,alapa,*&c.*tract.6.resol.24. vers. *Sed ego.* p.170

Ecclesia an polluatur effusione sanguinis per iniuriam illatam homini iamiam mortuo in Ecclesia ipsa existente. tractat.6. resolut.25. vers. *Sed quia.* p.170

Ecclesia an polluatur ex qualibet minima sanguinis effusione.ibid.vers.*Notandum est.*

Ecclesia an polluatur ex mortifera contusione hominis in ipsa Ecclesia facta, si mors extra illam eueniat.tract.6.resol.26. p.170.& 171

Ecclesia an violetur si quis vino consecrando immisceat aliquid veneni, vnde Sacerdos domum reuersus moriatur.ibid.vers *Vnde.* p.171

Ecclesia an non censeatur polluta per quamcunque delicti notitiam,nisi hoc fuerit per sententiam Iudicis declaratum.tract.6.resol.27. ibid.

Ecclesia polluta, si quis in ea celebret, an remaneat consecrata.tract.6.resol.28.vers.*Sed nimis.*p.171.Et an si Sacerdos celebret in Ecclesia polluta, mala fide. ibid. Et si celebret ante reconciliationem, an sit irregularis.ibid.vers.*Notandum.*

Ecclesia an polluatur, si in ea vulneratus, persequens inimicum fugientem, magnam copiam sanguinis fudit extra Ecclesiam.tractat.6.resolut.47.vers.*Sed pro.* p.185

Ecclesiæ Romanæ an adhuc competat priuilegium præscriptionis centum annorum. tract.7.resolut.8 vers.*Sed iste Author.*

Elector.

Electores ad Maioratum, ad Cathedram, Capellam, *&c.* Et qui debent eligere pauperes pro diuidenda eleemosyna, an possint sine onere restitutionis aliqua munera recipere.tract.6. resol.59. vers. *Sed re.* p.203

Episcopus.

Episcoporum Palatia an gaudeant Ecclesiæ immunitate.Vide,*Palatium.*

Episcopi Diœcesani an iudicent de delictis familiæ Episcoporum Titularium:& extra Diœcesim commorantium:& de reis in eorum domos confugientibus.tract.1.resol.5.vers.*Dicendum est.* p.10

Episcopus electus & confirmatus; nondum autem consecratus an possit definire in dubio, An reus debeat gaudere immunitate Ecclesiastica, necne tract.1.resol.30.vers.*Quæro secundò.* p.49

Episcopus, vt ferat sententiam,si reus debeat,necne, gaudere immunitate Ecclesiarum, an debeat stare processui facto à Iudice Laico: & an requiratur plena delicti probatio.tract.1.resolut.31. pag.51

Episcopus an possit absoluere violantes Ecclesiarum immunitatem.tract.1.resol.34.vers.*Et tandem.*p.62

Episcopi an possint habere familiam armatam.tract.2 resol.5. p.75

Episcopi an possint esse Iudices in delictis suorum famulorum. tract.2. resol.9. p.79

Episcopis an liceat esse Duces supremos in aliquo exercitu

Index Rerum VI. Partis.

exercitu terrestri vel maritimo. tract.4.resolut.33. p.119

Episcopis quænam facultas per decreta sacræ Congregationis de celebratione Missarum sublata sit reuocandi Missas ad minorem numerum. tract. 6. resol.10. p.160

Episcopus an teneatur in sua Diœcesi curare,vt leges Pontificiæ publicentur & obseruentur. tractat. 6. resol.38. p.178

Episcopus an possit dispensare in irregularitate quam nemo scit nisi ipse homicida. tract.6.resol.51.vers. *Quoad secundum.* p.190

Episcopus an possit dispensare in voto conditionali postea confirmato. tractat. 8. resolut. 16. pag. 280

Episcopus si omittat aliquam cæremoniam appositam in Pontificali pro benedictione Chrismatis,an dicatur hoc non obstante Chrisma benedictum. tract. 8. resolut. 21. p.285

Episcopus vt possit aliquem ordinare ratione beneficij existentis in sua Diœcesi , an sufficiat vt beneficium sit simplex. tractat. 8. resolut.24 pag. 287

Episcopi an possint vbi Concilium Tridentinum non est vsu receptum,vti facultate dispensandi eis concessa per dictum Concilium *in sess.24.cap.6.de Reform.* tract.8.resol.27. p.289

Episcopi an possint vltra tertiam vicem concedere subditis Monialibus Confessarium extraordinatium.tract.8.resol.28. p.290

Eques.

Equitum Hierosolymitanorum quædam conuentio excusatur à labe Simoniæ.tract.8.resolut.17.p.280 & seqq.

Eucharistia.

Eucharistiâ iam susceptâ ; an sit peccatum veniale in eadem die petere debitum causa captandæ voluptatis.tract.6.resol.14.vers. *Verùm.* p.162

Eucharistiæ reliquiæ an possint dari Laïcis, qui Cõmunionem acceperunt,post sumptam ablutionem. tractat.6. resolut. 23. vers. *Non desinam.* p.169

Eucharistia an possit eadem die sumi ab eo qui mane communicauit, si post prandium incidat in articulum mortis. tractat.6. resolut. 18. vers. *Dico.* p.165

Eucharistiam sumere an sit licitum feria sexta Parasceues. tract.6.resol.19. p.165

Eucharistia an possit sumi die sequenti ab eo qui comedit vel bibit vsque ad vltimum ictum horologij designantis horam mediæ noctis.tract.6. resol. 34. p.176. Et quid si quis comedat , vel bibat post primum pulsum horæ quadrantis. vers. *Non desinam.* ibid.

Eucharistiam an possit sumere qui cum cubitum iret, ori saccharum imposuit , & nescit postea an ante mediam noctem liquefactum fuerit. tract. 7. resol.15.vers. *His tamen.* p.217

Eucharistiæ materia an possit esse panis ex aqua rosacea factus.tract.7.resolut.18.vers. *Quæro secundò.* p.219

Eucharistia an possit tempore Paschali sumi à sæcularibus in Ecclesiis Regularium , vt adimpleant præceptum Ecclesiasticum annuæ Communionis. tract.7.resol.58.p.247. Et an ipso die Paschæ.ibid. vers. *Additum.*

Eunuchus.

Eunuchus accusans in confessione se fornicatum fuisse,an teneatur explicare circunstantiam impotentiæ. tract.6.resol.35. p.176

Excommunicatio, Excommunicatus.

Excommunicatus declaratus an gaudeat immunitate.tract.1.resol.26.vers. *Quæro tertiò.* p.37

Excommunicatio lata per Bullam Gregorij XIV. contra violantes immunitatem Ecclesiasticam, an sit reseruata soli summo Pontifici.tract.1.resol.34. vers. *Dico.* p.62

Excommunicationem Bullæ Cœnæ an incurrat Hæreticus externus per accidens occultissimus. tract. 6.resol.51.vers. *Sed hanc.* p.189

Excommunicationem Bullæ Cœnæ an incurrat legens libros Hæreticorum de Religione tractantes, hæresim tamen non continentes. tract.6. resol.55. vers. *Sed hæc.* p.197

Extrahens.

Extrahens aliquem ab Ecclesia violenter,& illum extra Ecclesiam occidens vel mutilans , an gaudeat immunitate. tractat.1. resol,7.vers. *Et tandem.* Et vers. *His tamen.* p.14

Exul.

Exules,confugientes ad Ecclesiam, an gaudeant eius immunitate ; si commiserunt delicta in iure exceptuata. Vide , *Banniti.*

F

Familia.

FAmilia Laïca Episcopi Titularis an gaudeat priuilegio fori.tract.1.resol.5.vers. *Tertiò.* p.9

Familia Laïca Episcoporum extra Diœcesim commorantium an gaudeat priuilegio fori. ibid. vers. *Tertiò.* p.10

Familia Laïca Nuntij Apostolici , an gaudeat priuilegio fori.tract.2.resol.2. p.70

Familia Laïca Episcopi an gaudeat priuilegio fori. tract.2.resol.2.vers. *Sed prorsus.*p.70.& seqq.Et an in delictis extra officium commissis gaudeat eodem priuilegio.tract.2.resol.6. p.76

Familia Laïca Episcoporum Titularium an gaudeat priuilegio fori.tract.2.resol.4. p.72

Famulus.

Famuli Clericorum an gaudeant priuilegio fori. tract.2.resol.3. *Nec obstat.* p.72

Fautor.

Fautores Hæreticorum an gaudeant Ecclesiæ immunitate. Vide , *Hæreticus.*

Festum.

Festis diebus an liceat bellare. tract 4. resol.32. vers. *Verùm difficultas.* p.118

Festis diebus an sit licitum occupare puellas in faciendis Recamaturis. tract.6.resol.15. p.162

Filius.

Filius occidens patrem an gaudeat immunitate.tract. 1.resol.26.vers.*Quæro primò.* p.36

Filius succedens patri per intermediam personam , hæreditans tantùm maioratus,vel bona vinculata, an teneatur soluere debita parentum post eorum obitum.tract.7.resol.20.vers. *Verùm.* p.221

Filius an peccet mortaliter si non ducat dignam quã pater vult,sed aliam ducat æquè dignam. tract. 7. resol.21. p.222

Filiis spuriis an debeantur dos & alimenta.tractat.7. resol.28. p.227

Filiis an debeatur legitima statim post professionem Patris.tract.7.resol.55. p.245.& 246

Filios castrare an liceat parentibus ad conseruandam vocem.tract.8.resol.36. vers. *Sed his.* p.297

Fraudans.

Fraudantes regia Tributa an gaudeant immunitate Ecclesiæ. Vide , *Immunitas.*

Index Rerum VI. Partis.

Frigidus.

Frigidus accuſans in confeſſione ſe fornicatum fuiſſe, an teneatur explicare circunſtantiam impotentiæ. Vide, *Eunuchus,*

Fugiens.

Fugiēs è carceribus ad Eccleſiam, an per iudices Laïcos poſſit abſtrahi ab Eccleſia. Vide, *Iudex.*

Fugiens ad Eccleſiam geſtando ſecum arma, an gaudeat immunitate Eccleſiæ. tract. 1. reſol. 8. pag. 15

Fugiens ad Eccleſiam an poſſit per Iudices Laïcos armis prohibitis ſpoliari. ibid. verſ. *Neque.* Et an bonis furatis. ibid. p. 16

Fur.

Fures an debeant immunitate Eccleſiarum gaudere. tractat. 1. reſolut. 9. p. 16. Et quid, ſi furtum commiſſum fuerit in Eccleſia. ibid. verſ. *Sed affirmatiuam.* Et an ſi cum furto ad Eccleſiam confugiunt; & intra Eccleſiam illud contrectauerint. verſ. *Verùm pro.* p. 17

Furantes in Eccleſia Pixidem ſanctiſſimi Euchariſtiæ Sacramenti, an gaudeant eius immunitate. tract. 1. reſolut. 9. verſ. *Sed non.* p. 16

Fures ſimplices an poſſint licitè, ſaltem ex conſuetudine extrahi ab Eccleſia; itaut eius immunitate non gaudeant. tract. 1. reſol. 9. verſ. *Sed an, & ſequent.* p. 16. & 17.

Furantes in Eccleſia an capi poſſint à Miniſtris Eccleſiaſticis, etiam extra Eccleſiam. Vide, *Delinquens,*

G

Gabella.

GAbellam an teneatur ſoluere Clericus conducens agros alienos. tract. 7. reſol. 11. p. 214.

Gabella an ſit ſoluenda ab vxoribus Equitum D. Iacobi Alcantaræ, Calatrauæ. &c. tractat. 8. reſolut. 6. verſ. *Sed quid.* p. 274

Gabellas an teneantur Nouitij in Religione Clericorum Regularium ſoluere tempore hoſpitij tract. 8. reſolut. 7. verſ. *Sed difficultas.* p. 275

Generalis.

Generalibus Ordinum quænam facultas ſublata ſit reducendi Miſſas ad minorem numerum. tract. 6. reſol. 10. p. 160

Generalis Religionis an poſſit præcipere ſubdito vt Epiſcopatum acceptet. tract. 8. reſol. 33. p. 295

Generalis Minimorum an poſſit diſpenſare ſubditos in voto vitæ Quadrageſimalis; & idem quæritur de votis ſpecialibus aliarum Religionum. tract. 8. reſol. 34 p. 296

Generales Religionum an poſſint auocare ad ſe cauſas pendentes coram inferioribus Prælatis. tract. 8. reſol. 35. p. 297

Grangia.

Grangiæ Religioſorum an gaudeant immunitate. Vide, *Monaſteria.*

H

Hæreſis.

HÆreſis an ſit iuſta cauſa inferendi bellum. tract. 4. reſol. 19. verſ. *Sed magis.* p. 110

Hæreſis occulta ſubditi Regularis an poſſit abſolui ab illius Prælato Regulari. Vide, *Abſolutio.*

Hæreſis ſuſpicionem inducens, ex reiteratione Baptiſmi propter eleemoſynam acquirendam, an debeat abiurare. tractat. 8. reſolut. 9. verſ. *Sed hæc.* p. 276

Hæreticus.

Hæreticus ſecluſo crimine hæreſis, an gaudeat immunitate Eccleſiæ quoad alia delicta. tractat. 1. reſol. 24. verſ. *Sed.* p. 33

Hæreticus externus per accidens occultiſſimus an incidat in excommunicationem Bullæ Cœnæ. tract. 6. reſol. §. 1. verſ. *Sed hanc.* p. 189

Hæreticum ſemel condemnatum, ſed emendatum an coniux teneatur recipere & ſecum cohabitare. Vide, *Vxor.*

Homicidium.

Homicidium in Eccleſia commiſſum an gaudeat immunitate. tractat. 1. reſolut. 7. verſ. *Sed contrariam.* p. 13

Homicidium proditorium quando dicatur. tractat. 1. reſol. 12. verſ. *Ad auctoritatem & ſeq.* p. 22. & 23

Homicidium eſſe illicitum, an inculpatè poſſit ignorari. Vide, *Ignorantia.*

Horæ canonicæ.

Horæ vnius canonicæ & quidem integræ, ſed paruæ omiſſio an ſit pars notabilis ad cōſtituendum peccatum mortale. tractat. 6. reſolut. 6. pag. 158

Horas canonicas qui priuatim recitat; an ſatisfaciat vocem formans labia mouendo, etiamſi à ſeipſo audiri non poſſit. tractat. 7. reſol. 10. verſ. *Sed ego.* p. 214

Horas canonicas recitando, ſi quis videt mulierem & concupiſcit eam, an teneatur non ſolùm illam prauam concupiſcentiam confiteri: ſed etiam dicere, quòd tale peccatum admiſit pſallendo vel orando. tract. 7. reſol. 36. p. 232. & 233

Horas canonicas ſi recitauit Religioſus manè ante Profeſſionem, vel Clericus antequàm ſuſciperet ſubdiaconatum, an teneatur illas iterum recitare. tractat. 7. reſolut. 38. p. 234

Horas canonicas an teneantur Religioſi nondum in ſacris conſtituti, quando à Choro abſunt priuatim recitare. tract. 8. reſol. 12. p. 278. Et an Moniales. ibid.

Horas canonicas an teneantur Regulares in Choro recitare, quando ſunt quatuor in Conuentu. tract. 8. reſolut. 12. verſ. *Notandum.* p. 279

Horæ canonicæ an poſſint ex aliqua iuſta cauſa perſolui in ſacriſtia, & ſic ſatisfiat obligationi pſallendi in Choro. tractat. 8. reſolut. 13. p. 279

Hoſpitalia.

Hoſpitalia an gaudeant immunitate. tractat. 1. reſol. 6. verſ. *Sed tranſeamus.* p. 11. Et an, etiamſi ibi ſacrificium Miſſæ non celebretur. ibid. p. 12. Et quid ſi in Hoſpitali non ſit campanile, altare, neque Eccleſia. ibid. verſ. *Dicendum.*

Ieiunium.

Ieiunium Euchariſticum an excludat omnem paruitatem materiæ, & ſupponat in quantumuis parua quantitate, ſemper peccatum mortale. tractat. 8. reſol. 8. p. 275

Ignorantia.

Ignorantia inuincibilis an poſſit dari quod in aliquo caſu homicidium ſit licitum. tractat. 7. reſolut. 47. p. 240. & 241

Immunitas.

Immunitate Eccleſiarum an gaudeant Oratoria. tractat. 1. reſolut. 1. verſ. *Sed non eſt verum.* p. 2

Immunitate an gaudeat Porticus Eccleſiæ. tractat. 1. reſol. 1. verſ. *Sed quæro.* p. 3

Immunitatis priuilegium an etiam extendatur ad ſcalas ipſius Eccleſiæ, ad turres cymbalorum, clauſtrum, hortos & ſimilia. ibid. verſ. *Sed his non obſtant.* p. 3. & 4.

Index Rerum VI. Partis.

Immunitate Eccleſiarum an gaudeant Domus Clericorum in communi viuentium : Domus ſeminarij : Domus puellarum , vel orphanorum auctoritate Epiſcopi fundatæ ibid.verſ. *Et tandem.* p.4

Immunitate an gaudeant fines Eccleſiæ per aliquem circuitum.tractat.1.reſolut.2. p.4. Et an ſit verum ſaltem ratione conſuetudinis Eccleſias ampliùs non gaudere triginta paſſuum immunitate. verſ. *Sed videamus.* Vbi tria valde notabilia circa hanc materiam. verſ. *Primum. Quòd.*p.5.Et quid de domibus Clericorum iunctis Eccleſiæ , vel intra triginta,vel quadraginta paſſus conſtructis. Et de domo ipſius Eccleſiæ coniuncta , vel exiſtente intra dictos paſſus.verſ. *Rectè etiam.* p.5

Immunitate an gaudeat domus Eccleſiæ intra eius confines exiſtens , conceſſa tamen Laïcis ad Emphyteuſim. tractat. 1. reſolut. 2. verſ. *Sed ex his.* pag.5.

Immunitate Eccleſiæ an gaudeat qui adhæſit oſtio clauſo Eccleſiæ.tractat.1.reſol.3.pag.6. Et an tangens parietes Eccleſiæ.verſ.*Ad argumentum.*pag 7. Et quid ſi confugiat ſupra tectum.verſ. *Quod autem.* ibid.

Immunitate Eccleſiæ an gaudeant Palatia Epiſcoporum. Vide, *Palatium.*

Immunitate an gaudeat Palatium Epiſcopi Titularis. tract.1.reſol.5. p.9

Immunitate Eccleſiarum an gaudeant Cœmeteria , Hoſpitalia, & Monaſteria.tractat.1.reſol.6. p.11

Immunitate Eccleſiarum quænam perſonarum conditio gaudeat,& quodnam delicti genus loco ſacro protegi,aut non protegi poſſit.tract.1.reſol.7. pag.13.

Immunitate an gaudeat occidens aliquem in Eccleſia vel Cœmeterio in rixa orta per accidens.tractat.1. reſol.7.verſ.*Sed quid.* p.13

Immunitate an gaudeat qui confugit ad Eccleſiam armatus.tract.1.reſol.8. pag.15

Immunitate an gaudeat qui deliquit prope Eccleſiam ſub ſpe ad Eccleſiam confugiendi.tract.1.reſol.10. pag.18.

Immunitas Eccleſiæ occaſionem non præbet perditis hominibus liberiùs viuendi, neque inde fit Eccleſia ſpelunca latronum.ibid.verſ. *Nec valet.*

Immunitate an gaudeat qui proditoriè conatur aliquem occidere , ſi mors non ſequatur. tract.1. reſol.12.verſ. *Sed.* p.21

Immunitate Eccleſiarum an gaudeat Aſſaſſinus;etiam homicidio non ſequuto. Vide , *Aſſaſſinus.*

Immunitate Eccleſiarum an gaudeat,qui aliquem per inſidias deducit , vt ab alio occidatur. tractat. 1. reſol.12. verſ. *Notandum eſt tamen.* p.23

Immunitate an gaudeat occidens inimicum à tergo cum ſclopo. Vide, *Occidens.*

Immunitate Eccleſiarum an gaudeat occidens aliquem appenſatè & animo præmeditato.tract.1.reſol.13. verſ. *Sed hoc, & ſeqq.*

Immunitate Eccleſiæ an gaudeant Raptores Virginum. Vide , *Raptores.*

Immunitate Eccleſiarum an gaudeat Monialem deflorans. Vide , *Monialis.*

Immunitate Eccleſiarum an gaudeant publici latrones , & graſſatores viarum.tract.1.reſol.15. p.25

Immunitate Eccleſiarum an gaudeat diurnus agrorum depopulator.tractat.1. reſol.15. verſ. *Verùm.* pag. 26.

Immunitate Eccleſiarum an gaudeant captiuantes perſonas , & eas componentes. verſ.*Sed hîc obiter.* ibid.

Immunitate Eccleſiarum an gaudeant incendiarij. tractat.1. teſol.16.verſ *Sed hæc.* p.27

Immunitate Eccleſiarum an gaudeant comburentes fores Eccleſiæ ad eam prædandam. verſ. *Vnde.* ibid.

Immunitate Eccleſiarum an gaudeant decoctores. tract.1.reſol.17. verſ. *Sed ego.* p.27

Immunitate Eccleſiarum an gaudeat Reus criminis læſæ Maieſtatis in perſonam Principis. tract.1.reſol. 18.verſ.*Verùm.* p.28

Immunitate Eccleſiarum an gaudeat offendens Statuas Principum.Et quid is,qui ſe Regem facit,cùm non ſit.Quid,offendens habentem ſaluum conductum.Quid,rebellionem committens contra ſuum Principem, contra ſtatum,ſeu Prouinciam. Quid, occidens vxorem,filios, & fratres Principis : item ſuos Proreges,Conſiliarios,Oratores,*&c.*verſ.*Sed.* Et an ſciens & non reuelans crimen læſæ Maieſtatis in ipſam perſonam Principis gaudeat immunitate. tract.1.reſol.18.verſ. *Notandum eſt hîc.*p.28

Immunitate Eccleſiarum an gaudeant Monetarij.Vide , *Monetarij.*

Immunitate Eccleſiarum an gaudeant fraudantes Regia Tributa.tract.1.reſol.20.verſ. *Verùm.* p.29

Immunitate Eccleſiarum an gaudeat obligatus ad reddenda ratiocinia ratione alicuius adminiſtrationis.ibid. verſ. *Vnde.* p.30

Immunitate Eccleſiarum an gaudeant exules, ſeu Banniti confugientes ad Eccleſiam. Vide, *Banniti.*

Immunitate Eccleſiæ an gaudeat damnatus ad triremes tract.1.reſol.22.verſ. *Sed.* p.31

Immunitate an gaudeant Iudæi,& alij infideles, ſi ad Eccleſiam confugiant. Vide , *Iudæi.*

Immunitate Eccleſiæ an gaudeat hæreticus quoad alia delicta.tract.1.reſol.24.verſ.*Sed.* p.33

Immunitas Eccleſiarum an neganda ſit aliquibus Reis,etiamſi non commiſerint delicta in iure exceptuata.tract.1.reſol.25.verſ. *Sed contrarium.*p.34

Immunitate Eccleſiarum an gaudeat filius occidens patrem. tractat.1. reſolut. 26. verſ. *Quæro primò.* p.36.

Immunitate an gaudeat ſuſpenſus vel interdictus ab ingreſſu Eccleſiæ. ibid. verſ. *Quæro ſecundò.* p.36

Immunitate Eccleſiarum an gaudeat excommunicatus declaratus. ibidem. verſ. *Quæro tertiò.* p.37

Immunitatis priuilegio an gaudeat Sodomita. ibid. verſ. *Quæro quartò.* p.37

Immunitate an gaudeat Reus effracto carcere confugiens ad Eccleſiam. ibidem. verſ. *Quæro quintò.* p.37

Immunitate Eccleſiarum an gaudeat ſacrilegus & periurus. ibid. verſ. *Quæro ſextò.* p.37

Immunitate Eccleſiæ an gaudeat adulter. ibid. verſ. *Quæro ſeptimò.* p.38

Immunitate Eccleſiarum an gaudeat blaſphemia non hæreticalis. ibidem. verſ. *Quæro octauò.* p.38

Immunitate an gaudeat Simoniacus pro delicto Simoniæ confugiens ad Eccleſiam. ibid. *Quæro nonò.* p.38

Immunitate Eccleſiarum an gaudeat Apoſtata à Religione. ibid. verſ. *Quæro decimò.* p.38

Immunitate an gaudeat falſus Teſtis,qui cauſa fuit vt quis morti traditus ſit. ibid. verſ. *Quæro vndecimò.* p.38. & 39

Immunitate an gaudeat occidens , vel vulnerans aliquem actu & reipſa confitentem Sacerdoti. ibid. verſ. *Quæro duodecimò.* p.39

Immuni

Index Rerum V I. Partis.

Immunitate Ecclesiæ an gaudeat occidens aliquem in duello. ibid. vers. *Quæro decimotertiò.* p. 39

Immunitate Ecclesiæ priuatus ob aliquod delictum, an possit ab Ecclesia extrahi propter alia etiam delicta quæ gaudent immunitate. ibid. vers. *Quæro decimoquartò.* p. 39

Immunitas Ecclesiarum an primariò habuerit originem ab Imperatoribus. tractat. 1. resol. 34. vers. *Sed.* pag. 61. An verò sit de iure diuino, aut originem duxerit à summis Pontificibus. ibid. vers. *Verùm.*

Immunitate Ecclesiæ an gaudeat occidens aliquem veneno. Vide, *Occidens.*

Immunitate Ecclesiarum an gaudeat Reus ab aliis violenter extractus è manibus satellitum. tract. 8. resol. 5. vers. *Sed prorsus.* p. 272

Immunitatem Ecclesiasticam an violet Pragmatica super chartam. Vide, *Pragmatica.*

Incendiarius.

Incendiarij an gaudeant Ecclesiæ immunitate. tract. 1. resol. 16. vers. *Sed hæc.* p. 27. Et an comburentes fores Ecclesiæ ad eam prædandam, etiam gaudeant eius immunitate. vers. *Vnde.* ibid.

Indulgentia.

Indulgentiæ concessæ alicui diei festo an transferantur si dies festus transferatur. tractat. 7. resolut. 31. p. 229.

Indulgentia alicui templo concessa an perseueret si templum aliò transferatur. tractat. 7. resolut. 32. p. 230

Indulgentia cui ex duobus granis censeatur affixa, si altero iam subrogato, primum granum quod fuerat amissum reperiatur. tract. 7. resol. 33. p. 230. Vbi an illa electio grani possit fieri per actum merè internum. ibid. vers. *Petes.*

Indulgentiæ concessæ ad septennium diuersis Confraternitatibus in eadem Ecclesia, an vna excludat aliam, propter clausulam in fine Breuis appositam: *Volumus autem quòd si aliàs Christi fidelibus dictam Ecclesiam visitantibus*, &c. tract. 8. resol. 31. vers. *Ad primum.* p. 294

Indulgentiæ an translata die festiuitatis etiam transferantur. ibid. vers. *Ad secundum.*

Infidelis.

Infideles si nolint excipere Prædicatores fidei, an iustè bellum illis indici possit. Vide, *Bellum.* Vbi etiam enumerantur septem casus, in quibus licitum est inferre bellum infidelibus.

Infidelium filij an possint recipi in Religione & ad prælaturas admitti. tract. 7. resol. 1. p. 206

Iniurians.

Iniurianti an liceat respondere. *Mentiris.* tractat. 6. resol. 16. vers. *Sed his.* p. 163

Innocens.

Innocentes an liceat in bello occidere. tract. 4. res. 11. Vbi nomine Innocentium veniunt infantes, mulieres, Monachi, Presbyteri, *&c.* p. 101

Innocentium bona an possint in bello diripi & deuastari. tract. 4. resol. 12. pag. 102. Et an huiusmodi bona ipsis postea sint restituenda. ibid. vers. *Sed difficultas.*

Innocentes an possint in seruitutem redigi. tractat. 4. resol. 13. p. 103

Interdictus.

Interdictus ab ingressu Ecclesiæ an gaudeat eius immunitate. Vide, *Suspensus.*

Irregularitas.

Irregularitas ex homicidio occulto an sit ab Episcopo dispensabilis, tract. 6. resol. 51. vers. *Quoad secundum.* p. 190

Irregularitatem an incurrat qui omissâ primâ Tonsurâ ordinatur. tractat. 8. resolut. 29. vers. *Sed his.* p. 291

Iudæus.

Iudæi & alij infideles, si confugiant ad Ecclesiam an gaudeant eius immunitate. tract. 1. resolut. 23. vers. *Sed.* p. 32. Et quid, si persistant in Iudaïsmo. ibid.

Iudæorum templum an fuerit immunitatis priuilegio insignitum. tractat. 1. resolut. 55. vers. *Et hæc.* p. 66

Iudex.

Iudex Laïcus an possit Reum in Ecclesia expoliare armis prohibitis. Vide, *Armatus.*

Iudex Laïcus an possit furem in Ecclesia expoliare bonis furatis. tractat. 1. resolut. 9. vers. *Sed non.* p. 16

Iudex Laïcus an ab Ecclesia possit extrahere reos cõfugientes è carceribus ad Ecclesiam. tract. 1. res. 22. vers. *Vnde.* p. 31. & 52.

Iudices Laïci an possint sine licentia Episcopi extrahere reos, qui commiserunt crimina exceptuata, quæ non gaudent immunitate. tractat. 1. resol. 28. vers. *Sed hæc.* p. 44

Iudices Laici an saltem ratione consuetudinis possint extrahere reos ab Ecclesia in delictis exceptuatis, & excusationem habere ne obseruent Bullam Gregorij XIV. de immunitate Ecclesiarum. tract. 1. resol. 29. vers. *Sed.* p. 45

Iudex Laïcus, in dubio an reus gaudeat immunitate, an possit definire controuersiam. tract. 1. resol. 30. vers. *Sed miror.* p. 49

Iudex Ecclesiasticus quando est dubium; an delictum gaudeat immunitate necne; an possit contra reum iudicare, vt priuetur immunitate. tract: 1. resol. 30. vers. *Et tandem.* p. 50

Iudex Ecclesiasticus, vt ferat sententiam, si reus debeat, necne, gaudere immunitate Ecclesiarum, an debeat stare processui facto à Iudice Laïco. tract. 1. resol. 31. per totam. Vbi refert duo Consilia. p. 51. & seqq. Et an requiratur plena delicti probatio. vers. *Et propterea.* p. 55

Iudex Laïcus an dum causa agitatur, An Reus gaudeat immunitate, possit illum ab Ecclesia extrahere; & in suis carceribus detinere. tract. 1. resol. 32. vers. *Sed.* p. 56

Iudicibus Laïcis an liceat in casibus exceptis reponere reos in carceribus sæcularibus nomine Episcopi, vt ibi tutiùs custodiantur. ibid. vers. *Sed hic insurgit.* p. 57

Iudex Laïcus an ex mandato Prælati possit delinquentem extrahere ab Ecclesia, & punire. ibid. vers. *Quæro secundò.* p. 57

Iudex Laïcus extrahens reum ab Ecclesia, an teneatur ad restitutionem damnorum, quæ inde passus est. ibid. vers. *Quæro tertiò.* p. 58

Iudex Laïcus an teneatur restituere reum extractum ab Ecclesia, etiamsi post extractionem commiserit delictum pertinens ad forum sæculare. ibid. vers. *Quæro quartò.*

Iudex secularis an possit ad mortem, vel ad pœnam corporalem damnare reum dum existit in Ecclesia. tractat. 1. resolut. 33. vers. *Sed iste.* p. 59

Iudex Ecclesiasticus an possit imponere pœnas reis ad Ecclesiam confugientibus. ibid. vers. *Sed hic.* p. 60

Iudex Ecclesiasticus qua pœna debeat reos gaudentes Ecclesiarum immunitate punire. ibidem. vers. *Restat.*

Iudex Laïcus iubens interfici reum in Ecclesia an incurrat

Index Rerum VI. Partis.

incurrat in excómunicationem conſtitutionis Gregorij XIV. tam ipſe quàm eius miniſtri. tract. 1. reſol. 35. verſ. *His tamen.* p. 63

Iudex Eccleſiaſticus an poſſit punire offendétes Curſorem vel alium Miniſtrum Epiſcopi non in executione officij ſui, ſed ex odio vel inimicitia priuata; an verò cognitio talis delicti ſpectet ad Iudicem ſæcularem. tract. 8. reſol. 3. p. 265.

Iuramentum, Iurans.

Iuramentum de non procurando ſeu acceptando Epiſcopatum, vel non eſſe Senatorem, Iudicem, *&c.* an ſit validum. Vide. *Votum.*

Iuramentum factum alicui Eccleſiæ, vel pauperi, an poſt eorum acceptationem poſſit auctoritate Epiſcopi, vel propria in melius commutari. tractat. 6. reſol. 61. p. 204

Iurans falſum ex conſuetudine, & admonitus ſæpè in aliis Confeſſionibus, an ſit ſtatim abſoluendus. tract. 6. reſol. 30. p. 172. Et an teneatur acceptare aliquam pœnam ſi fortè poſtea iuret. ibid. verſ. *Quoad ſecundam.*

L

Latro.

LAtrones publici, & graſſatores viarũ an gaudeant immunitate. tractat. 1. reſol. 15. p. 25. Vbi, an qui ſemel, vel bis in via publica, & cum violentia deprædatur, priuetur immunitate. ibid. Et quid ſi ſæpius tentauerit delicta, ſed illa non perfecerit. ibid. verſ. *Sed.* p. 25. & 26. Vbi etiam, quis dicatur latro publicus. verſ. *Notandum.* p. 26

Legatus.

Legati eorúmque famuli atrociora ſcelera perpetrantes, an poſſint ſine violatione iuris gentium à Principibus condigna vltione puniri. tract. 8. reſolut. 2. p. 262. & ſeqq. Et quid de Nunciis & Legatis ſummi Pontificis. ibid. verſ. *Verùm.* p. 265

Lex.

Lex prohibens alienationem bonorum ſtabilium in Eccleſias an ſit contra libertatem Eccleſiaſticam. tract. 3. reſol. 2. p. 82

Lex amortizationis an licitè poſſit à Principibus imponi Clericis, & Eccleſiis tract. 3. reſol. 10 verſ. *Ad exemplum.* p. 93

Lex prohibens alienationem bonorum ſtabilium in Eccleſias an vigeat in Regno Portugalliæ. tract. 3. reſol. 11. p. 94

Lex pœnalis an poſſit per conſuetudinem quoad pœnam derogari, & manere quod obligationem ad culpam. tractat. 5. reſolut. 19. verſ. *Sed contrariam.* p. 137

Lex quoad culpam an poſſit per conſuetudinem abrogari, manente obligatione quoad pœnam. tract. 5. reſol. 20. p. 137

Lex prohibens conſuetudinem contrariam, an conſuetudine poſſit abrogari. tract. 5. reſol. 21. p. 138

Lex, ſi in ipſa non efficitur mentio de conſuetudine in contrarium, an abroget priorem conſuetudinem. tract. 5. reſol. 22. p. 139

Lex, ſi improbat conſuetudinem per verba generalia, an non ſolùm de conſuetudine præterita, ſed etiam de futura intelligatur. tract. 5. reſol. 23. ibid.

Lex ſpecialis alicuius ciuitatis, an deroget conſuetudini totius Prouinciæ. tractat. 5. reſol. 25. verſ. *Nota tertiò.* p. 140

Lex Pontificia, quæ Romæ eſt promulgata, an Epiſcopi teneantur curare vt in ſuis Diœceſibus publicetur, & obſeruetur. tract. 6. reſol. 38. p. 178

Leges Pontificiæ an obligent etiamſi non publicentur in ſingulis Diœceſibus. tract. 6. reſol. 39. p. 179. Et an, ſi aliquis ſciat Romæ aliquam legem promulgatam teneatur illam ſeruare. ibid.

Lex an poſſit abrogari per conſuetudinem non legitimè præſcriptam ex conniuentia Principis. Vide *Conſuetudo.*

Libertas.

Libertas Eccleſiaſtica an lædatur per Pragmaticam chartæ ſignatæ, ſi ipſa comprehendat Clericos. tract. 8. reſol. 1. verſ. *Sed his.* p. 259

Libri.

Libros prohibitos an poſſit legere qui ſecurus eſt quòd nocumentum non accipiet ex eorum lectura. tract. 6. reſol. 49. p. 187

Libri Hæreticorum de Religione tractantes, ſi nullam hæreſim contineant, an ſint prohibiti. tract. 6. reſol. 55 verſ. *Sed hæc.* p. 197

Libri hæretici quanta pars debeat legi vt incurratur in cenſuram Bullæ Cœnæ. ibid. verſ. *Notandum.* p. 198. Et an ſi contineat vnum tantùm atque alterum errorem, ſi ille deleatur, an liber poſſit legi ſine incurſione excommunicationis. ibid. verſ. *Cauendum.* Et quid ſi ſint diuerſi tomi, & vnus tantùm hæreſim contineat. verſ. *Si tamen.*

Licentia.

Licentia excipiendi Confeſſiones præſertim Regularibus conceſſa ad beneplacitum, an expiret mortuo Epiſcopo. tract. 6. reſol. 48. verſ. *Verum.* p. 186

Licentia præſumpta an liberet Regulares à vitio proprietatis: etiam ſi Superior adiri facilè poſſit, vel res differri. tract. 6. reſol. 58. p. 201. & 202

M

Mandans, Mandatarius.

MAndans aliquem occidere in Eccleſia, morte ſequutâ an gaudeat immunitate. tractat. 1. reſol. 7. verſ. *Vnum.* Et verſ. *Sed mihi.* pag. 14. Et quid ſi exiſtens in Eccleſia mandet occidere aliquem extra Eccleſiam. ibid. verſ. *Sed quid.* Et verſ. *Verùm.* pag. 15.

Mandatarius qui acceptâ pecuniâ alium vulnerauit, ſed mortem non intulit, an gaudeat immunitate Eccleſiæ. tract. 1. reſol. 11. verſ. *Verùm.* p. 19

Maritus.

Maritus immittens pudenda in os coniugis, an peccet mortaliter. tractat. 7. reſolut. 7. verſ. *Quærendum.* p. 211

Maritus an poſt ſententiam qua vxor hæretica declarata fuit, poſſit ordinibus ſacris manens in ſæculo initiari. tract. 7. reſol. 25. p. 225

Matrimonium.

Matrimonium an ſit validum, ſi habitantes in ea Parochia, vbi Concilium Tridentinum de clandeſtinis matrimoniis publicatum eſt, & ſeruatur, tranſeant v.g. in Galliam non animo ibi habitandi, ſed cum voluntate ibi contrahendi, ac mox ad locum habitationis redeundi. tract. 7. reſol. 29. verſ. *Sed affirmatiuam.* p. 228

Matrimonium an validè contrahant commorantes in terris infidelium, non ſeruata forma Concilij Tridentini. tract. 7. reſol. 30. p. 229

Matrimonio rato & non conſummato an oriatur impedimenium affinitatis. tractat. 8. reſolut. 25. p. 287

Matrimonij impedimenta per Concilium Tridentinum ſublata, an cenſeantur etiam ſublata in Prouinciis vbi illud non eſt publicatum. tract. 8. reſolut. 26. p. 288. & 289.

Mediator

Index Rerum VI. Partis

Mediator.

Mediator assassinij an gaudeat immunitate Ecclesiarum. Vide, *Assassinus.*

Mercator.

Mercator, qui decoxit fraudulenter, an gaudeat immunitate Ecclesiæ. tractat. 1. resol. 17. vers. *Sed ego* p. 27. Et an ad Ecclesiam cum bonis confugiens debeat ibi tolerari. ibid. vers. *Notandum est tamen.* p. 28.

Miles.

Militum transitus per alienas terras, an aliquando possit denegari. Vide, *Transitus.*

Milites an teneantur examinare iustitiam belli. tract. 4. resol. 9. p. 101

Milites, an possint retinere bona, quæ ab hostibus eripiũtur, si sint furto sublata. tract. 4. resolut. 23. vers. *Sed difficultas.* p. 111

Milites an teneantur cum vitæ periculo non deserere arces & stationem. tract. 4. resolut 25. p. 113. Et an possint relinquere castra. vers. *Quoad secundum.* ibid.

Milites in quo peccent erga eos, apud quos commorantur. tract. 4. resol. 26. p 113

Milites an teneantur hosti restituere spolia, quæ contra Capitanei generalis legem auexerũt. ibid. vers. *Non desinam.* p. 114

Milites an sub mortali obligentur obtemperare Duci militiæ, præcipienti vt in acie & pugna consistant, & non facilè fugiant, *&c.* vers. *Et tandem.* ibid.

Milites gregarij iniustè inuadentes & deprædantes aliquam vrbẽ, an teneantur restituere in integrum. tract. 4. resolut. 31. per totam p. 117. Et quid si ignoranter pugnarint in causa belli iniusti. ibi vers. *Sed hîc!* p. 118

Militibus super naues Indicas, quæ vulgò dicuntur *la Flotta*, quando aliter manus hostium effugere non possunt, an sit licitum ignem adhibere vt ipsi & naues absumantur. tract. 7. resol. 48. p. 241

Militia.

Militia an sit interdicta Clericis. Vide, *Clerici.*

Ministri.

Ministri Curiæ sæcularis an possint auferre arma prohibita reo in Ecclesia. tract. 1. resol. 8. vers. *Neque.* p. 15. Et an possint per vim auferre res furtiuas è manibus furum existentium in Ecclesia. ibid. pag. 16.

Ministri Ecclesiastici an possint capere reum furantem in Ecclesia. tractat. 1. resolut. 9. vers. *Notandum.* p. 17.

Ministri Curiæ secularis, qui violenter extrahunt reum ab Ecclesia, si postea ex aliquo delicto ad eam confugiant, an priuentur eius immunitate. tract. 1. resol. 32. vers. *Sed hic obiter.* p. 57

Ministri Laïci Curiæ Episcopalis an gaudeant priuilegio fori in delictis extra officium commissis. tract. 2. resol. 6. p. 76

Ministri Iudicis Laïci occidẽtes reum in Ecclesia an incurrant in excommunicationem Gregorij XIV. Vide, *Iudex.*

Missa.

Missæ duplicatum stipendium an possit acccipi à Sacerdote applicando vni fructum Missæ medium, & alteri fructum Missæ sibi proprium. tractat. 6. resol. 8. vers. *Sed ego.* p. 159

Missæ vnius diuersos fructus an Sacerdos possit applicare diuersis personis; & ab illis duplicata, stipendia accipere. Vide, *Sacerdos.*

Missæ plures an possint reuocari ab Episcopis & Generalibus Ordinum ad minorem numerum: & quæ facultas illis sublata sit per Decreta Sacræ Congregationis de celebratione Missarum. tract. 6 resol. 10. p. 160

Missarum legata perpetua an possint Regulares ex vi priuilegiorum ad certam rationem reducere. tractat. 6. resolut. 11. p. 160. Et an per decreta Sacræ Congregationis fuerint reuocata priuilegia Regularium circa legata Missarum. ibid.

Missam celebrare an passim Sacerdotibus sit licitum feria quinta in Cœna Domini, tract. 6. resol. 19. vers. *Non desinam.* p. 166

Missam celebrans an peccaret si aquam rosaceam aut artificiosam vino misceret. Vide, *Consecratio.*

Missam celebrare an possit Sacerdos, & consecrare particulam paruam, si non inueniatur hostia magna. Vide, *Sacerdos.*

Missam an possit quis sine peccato mortali celebrare per tertium, retinendo sibi partem stipendij. tract. 8. resol. 10. p. 277

Missæ duæ an debeant celebrari in Ecclesiis Regularium occurrente festo cum feria in Quadragesima. tract. 8. resol. 11. p. 278

Missam an possint Regulares in grangiis seu cellis particularibus celebrare cum Altari portatili contradicente Episcopo. tractat. 8. resolut. 39. p. 299.

Missa an possit celebrari ante auroram, & post meridiem à Capellanis Cardinalium in eorum Capellis. tract. 8. resol. 40. vers. *His præmissis.* p. 301.

Missæ plures an possint celebrari in Capellis Cardinalium à diuersis Capellanis. ibid vers. *Ad secundam.* p. 303

Monasterium.

Monasteria an gaudeant immunitate. tract. 1. resol. 6. vers. *Et tandem.* p. 12. Et quid de Grangiis Religiosorum. ibid.

Monetarius.

Monetarij falsam monetam cudentes an gaudeant immunitate Ecclesiarum, tractat. 1. resolut. 19. vers. *Videtur.* pag. 29. Et quid de Tõsoribus monetarum. vers. *Et idem.* Et quòd non sint propriè perduellionis Rei, neque publici latrones. vers. *Vnde.* ibid.

Monialis.

Monialem deflorans an gaudeat priuilegio immunitatis. tract. 1. resol. 14. vers. *Notandum.* p. 25

Moniales quando à choro absunt, an teneantur priuatim officium recitare. tractatus 8. resolut. 12. p. 278.

Monialibus subditis an possint Episcopi vltra tertiam vicem concedere Confessarium extraordinarium. Vide, *Confessarius.*

Monopolium.

Monopolia an licitè possint fieri vel concedi à Regibus circa aliquas merces. tractat. 8. resol. 1. vers. *Ad tertium.* p. 262

Mulier.

Mulieres an possint introducere consuetudinem. tract. 5. resol. 15 p. 134

Mulier an peccet reddendo debitum viro, qui saturandæ libidinis causa coïtum incipit; sed postea ne sequatur generatio subtrahit se, & effundit semen extra vas. tractat. 7. resolut. 7. p. 210. 211.

Munus.

Munera si dentur electoribus, an possint sine onere restitutionis illa recipere. Vide, *Elector.*

Mutilatio.

Mutilatio membri: si fiat in Ecclesia, an gaudeat immunitate. tractat. 1. resolut. 7. vers. *Sed contrariam.* p. 13.

Nouitius

Index Rerum VI. Partis.

N

Nouitius.

NOuitij in Religione Clericorum Regularium, an gaudeant intra tempus hoſpitij priuilegio Canonis.tract.8.reſol.7.verſ. *Sed libenter.* p.274.Et an gaudeant etiam priuilegio exemptionis gabellarum.ibid. verſ. *Sed difficultas.* p.275

O

Obſes.

OBſides an aliquando ſit licitum in bello occidere.tract.4.reſol.20.verſ. *Sed contrariam.*p.110

Occidens.

Occidens aliquem in Eccleſia,vel Cœmeterio,in rixa orta per accidens,& maximè prouocatus, an gaudeat immunitate.tractat.1.reſolut.7.verſ. *Sed quid.* pag.13.

Occidens, vel vulnerans aliquem in ſcalis , atrio, ſeu porticu Eccleſiæ, *&c.* an gaudeat eius immunitate. tract.1. reſol.7. verſ. *Oritur.* p.14. Et an occidens in Palatio Epiſcopi, in domibus Canonicorum & Clericorum , & Monaſteriis Religioſorum. ibid. verſ. *Et idem.* Et an extrahens aliquem ab Eccleſia violenter , & illum extra Eccleſiam occidens , vel mutilans , gaudeat immunitate. verſ. *Et tandem.* Et verſ. *His tamen* p. 14

Occidens aliquem veneno , an gaudeat immunitate Eccleſiæ.tract.1.reſol.12.verſ. *Sed quod.*& verſ.*Sed ego.* p.22

Occidens inimicum dum dormit,an gaudeat Eccleſiæ immunitate. ibid.

Occidens inimicum à tergo cum ſclopo , an gaudeat immunitate.tract.1.reſolut.12. verſ. *Notandum eſt etiam.* p. 23

Occidens aliquem appenſatè & animo præmeditato an ſit priuandus Eccleſiæ immunitate. tractat. 1. reſol.13 .verſ. *Sed hoc & ſeqq.* ibid.

Occidens, vel vulnerans aliquem, actu & reipſa confitentem Sacerdoti an gaudeat Eccleſiarum immunitate. tract.1. reſolut. 26. verſ. *Quæro duodecimò* pag. 39

Occidens aliquem in duello an gaudeat immunitate. tract.1.reſol.26. verſ. *Quæro decimo tertiò.* pag. 39

Offendens.

Offendens Curſorem ſeu alium Miniſtrum Epiſcopi non in executione officij ſui,ſed ex odio vel inimicitia priuata, an ſit puniendus ab Eccleſiaſtico,vel à Iudice ſæculari. tract.8. reſol.3. p.265

Officialis.

Officiales exercitus in quibus peccent. Vide. *Bellum.*

Officiales curiæ ſæcularis occidentes in Eccleſia malefactorem,quem capere non poſſunt,an incurrant in excommunicationem Gregorij XIV. tractat.1. reſolut. 35. verſ. *His tamen.* p.63

Officiales Curiæ ſæcularis an poſſint ſine licentia Epiſcopi extrahere reos,qui commiſerunt crimina exceptuata , quæ non gaudent immunitate. Vide, *Index.*

Officium.

Officiorum venditio an ſit mala.tractat. 6. reſolut.3. verſ. *Sed ego.* & verſ. *Dico ſecundò.* p.151.& 152

Omiſſio.

Omiſſio vnius integræ Horæ paruæ an ſit pars notabilis ad conſtituendum peccatum mortale. tract.6. reſol. 6. p.158

Oratorium.

Oratoria Confraternitatũ an gaudeant, immunitate. tract.1.reſol.1.verſ.*Sed non eſt verum.* p.2

Ordo.

Ordines ſuſcepturus an poſſit accipere vnum Ordinem ab Epiſcopo originis & alium ab Epiſcopo Beneficij. tractat. 7. reſol. 35. p.232

Ordinari an poſſint Regulares ab Epiſcopo originis. ibid. verſ. *Notandum.*

Ordinum materia & forma an fuerint inſtituta à Chriſto. tractat.8.reſolut.18. p.284

Ordinem Sacerdotij ſuſcipiens,ſi tetigit tantùm calicem & non patenam an validè fuerit ordinatus. tract.8. reſolut.19. p.284

Ordo an validè ſuſcipiatur ſi porrecta patena cum hoſtia,vinum intra Calicem ex incuria non apponatur.tract.8.reſolut. 22. p.286

Ordinibus minoribus & ſacris initiatus non ſuſceptâ primâ tonſurâ an ſit irregularis.tract.8.reſolut.29. verſ. *Sed his non obſtãtibus.*p.291.Et an teneatur dictam Tonſuram ſumere.ibid.verſ.*Quoad ſecundam.* p.292.

Oſculum.

Oſcula an aliquando ſint licita inter vxoratos cum periculo pollutionis.tract.7.reſolut.65. p.257

P

Palatium.

PAlatiũ Epiſcopi an gaudeat Eccleſiæ immmunitate.tract.1.reſol.4.p.8. Et an diſtãs vltra quadraginta paſſus ab Eccleſia , immunitatis priuilegio gaudeat,verſ. *Sed hæc opinio.*Et quid ſi non habeat Oratorium pro celebratione Miſſæ.verſ. *Tertiò.*Et an hoc priuilegio gaudeat Domus Epiſcopi etiamſi ſit abſens vel mortuus.ibid.Quid tandem de domo Epiſcopi quando in viſitatione per ſuam Diœceſim tranſcurrit. ibid.

Palatium Epiſcopi Titularis an gaudeat immunitate. tract.1.reſolut.5. p.9

Palatium Epiſcopi etiam remotum ab Eccleſia , & non habens in ſe capellam, an adhuc gaudeat immunitate.ibid.verſ. *Secundò.*

Palatium Epiſcopi commorantis extra ſuam Diœceſim an gaudeat immunitate.ibid.verſ. *Ad ſecundum.* Et verſ. *Quartò.* p.10

Palatia Cardinalium , vbicumque ipſi extra Romam exiſtant , gaudent priuilegio immunitatis. ibid. verſ. *Secundò.* p.10

Papa.

Papa an poſſit eximere Laïcos à iuriſdictione Principum ſæcularium. tract. 2. reſol. 7. p.77

Papa an poſſit in aliquo caſu prohibere, ne Principes Chriſtiani inter ſe pugnent.tract.4.reſolut.2. p.97

Papa an poſſit conflare exercitum ex Clericis & Eccleſiaſticis viris ad compeſcendum Principem infidelem. tract.4.reſol.15.verſ. *Dico ſecundò.* p.106

Papa an poſſit dare licentiam inferendi bellum infidelibus propter ſolam infidelitatem.tract.4.reſ.15. verſ. *Dico tertiò.* p.106

Papa an teneatur ſub mortali ad Confeſſionem peccatorum ſemel in anno. tract. 7. reſolut. 3.p. 207. Et quid de Horis canonicis , & de ieiunio. ibid. verſ. *Verùm.* p.207. & 208

Parlamentum.

Parlamenta Regni Franciæ approbant acquiſitiones rerum ſtabilium per Clerum factas.tract.3.reſ.10. verſ. *Ad exemplum.* p.93

Parochus.

Parochus qui nunquam vel rarò concionem habet ad populum , an peccet , etiamſi in ſua Parochia non deſint Concionatores.tractat.7.reſol.13. p.216

Index Rerum VI. Partis.

Pater.

Pater an teneatur non solùm alimenta, sed etiam dotem filiis spuriis præbere. tractat. 7. resol. 28. p. 227

Peccatum.

Peccatum confessum vt dubium an debeat cessante dubio iterum vt certum confiteri. tract. 6. resol. 31. p. 173

Peccati species, ad quod quis prauo suo exemplo alios induxit, an sit in Confessione explicanda. tract. 6. resol. 33. vers. *Verùm.* p. 175. Et an personarum numerus, quibus datum est scandalum etiam vnico peccato, sit etiam in confessione explicandus. ibid.

Peccatum maius vt vitari possit, an liceat aliquem inducere ad minus. tract. 7. resol. 43. p. 237

Periurus.

Periurus an gaudeat immunitate. tract. 1. resolut. 26. vers. *Quæro sextò.* p. 37

Pœnitens.

Pœnitens malitiosè discedens à sua Diœcesi in qua sunt casus reseruati, & tendens ad Confessarium alterius Diœcesis in qua non sunt reseruati, an validè possit absolui. Vide, *Casus reseruatus.*

Pœnitentes in articulo mortis an debeant habere expressum & formale propositum de cætero non peccandi. tract. 7. resol. 34. p. 231

Pœnitens an teneatur aliquam pœnam acceptare pro praua consuetudine tollenda. tractat. 7. resolut. 49. vers. *Notandum est.* p. 243

Pœnitentia.

Pœnitentia à Confessario imposita vt adimpleatur, an necessaria sit intentio. tract. 6. resol. 43. p. 183. Et quid si pœnitens habuerit intentionem contrariam, an teneatur illam denuò facere. ibid.

Pœnitentia leuis an possit omitti absque peccato mortali. tract. 6. resol. 44. vers. *Notandum.* p. 183

Pœnitentia si adimpleatur in peccato mortali, an sit saltem peccatum veniale. tract. 6. resol. 45. p. 184

Pœnitentia in Confessione imposita, an possit extra Confessionem ab eodem Confessario commutari. tract. 6. resol. 46. p. 184

Pœnitentia leuis an possit imponi à Confessario ob illa verba quæ in absolutione adduntur: *Quidquid boni feceris*, &c. Vide, *Confessarius.*

Pœnitentia an sit iniungenda scrupulosò frequenter intra eandem horam accedenti ad Confessarium. tractat. 7. resol. 6. b. 209. & 210

Pollutio.

Pollutio eueniens ex copula inchoata cum vxore, à qua vir se retraxit ob morbi periculum, an sit peccatum. Vide, *Coniux.*

Pollutio eueniens, etiam in vigilia, ex aliqua actione ad quam exercendam subest rationabilis causa, an sit peccatum. tractat. 6. resolut. 37. vers. *Dicendum.* p. 178. Vbi an liceat sumere medicinam ad corrumpendum semen, vt postea possit eiici. ibid. vers. *Sed hîc.*

Pollutionis si adsit periculum an licita sint oscula & tactus inter vxoratos. tract. 7. resol. 65. p. 257

Pragmatica.

Pragmatica super Chartam vulgò dictam *Papel Sellado*, an violet Ecclesiasticam immunitatē. tract. 8. resol. 1. vers. *Sed his.* p. 259

Prædicator.

Prædicatores an possint mitti cum exercitu in terras infidelium, ad prædicandum ibi Euangelium. tract. 4. resolut. 15. vers. *Qui etiam.* p. 106

Prædicatores fidei si non excipiantur ab infidelibus, vel occidantur, aut transitus in alias Prouincias ad Prædicandum denegetur, an sit iustus titulus bellandi. tract. 4. resol. 17. p. 108

Præfectus.

Præfecti Arcium an possint pauciores Milites in arce ponere, quàm à Principe constitutū fuerit. tract. 4. resol. 27. vers. *Sed non desinam.* p. 115

Prælatus.

Prælatus an in casibus non exceptis possit dare licentiam extrahendi reos ab Ecclesia: & ex illius mandato possit iudex Laïcus delinquentem capere & punire. tractat. 1. resolut. 32. vers. *Quæro secundò.* p. 57

Prælati Regularium an possint reconciliare eorum Ecclesias consecratas pollutas, si Episcopus distet per duas dietas. tractat. 6. resolut. 22. pag. 168. Et an quando Episcopus defunctus est. ibid. vers. *Notandum.* Vbi, dieta quid significet. ibid. vers. *Et pro.*

Prælati an teneantur curare vt leges Pontificiæ promulgentur. tract. 6. resol. 38. p. 178

Prælatus Regularis si neget pio Confessario licentiam absoluendi subditum à reseruatis, an possit adhuc Confessarius illum absoluere. tractat. 6. resolut. 56. p. 198

Prælatus an assumi possit ex genere Mahometano, modò ab infantia Baptismum susceperit. tractat. 7. resol. 1. p. 206

Prælatus Regularis an possit irritare vota, quæ Episcopus emisit dum erat Religiosus. Vide, *Votum.*

Prælati Regulares an possint absoluere suos subditos ab hæresi occulta. Vide, *Absolutio.*

Princeps.

Principes sæculares nihil possunt statuere in præiudicium immunitatis Ecclesiarum. tractat. 1. resolut. 9. vers. *Vnde.* p. 17

Princeps prohibens suis subditis alienationem bonorum in Ecclesias an infringat libertatem Ecclesiasticam. tract. 3. resol. 3. ves. *Nec obstat.* p. 84

Princeps an possit condere statutum super bonis Ecclesiæ acquirendis. tract. 3. resol. 9. p. 91

Princeps an possit imponere ius amortizationis super bona Clericorum, & Ecclesię. tract. 3, resol. 10. vers. *Ad exemplum.* p. 93

Princeps quam satisfactionem possit in bello petere. tract. 4. resol. 22. p. 111

Principes in quo peccent, etiamsi bellum exerceant, in ordine ad milites. Vide, *Reges.*

Princeps qui bellum iniustū bona fide gessit; cognita iniustitia belli an teneatur resarcire omnia damna quæ intulit. tract. 4. resol. 30 p. 117

Principis consensus an requiratur ad stabiliendam consuetudinem. tract. 5. resol. 13. p. 131. 132. & 133

Principes ad vitanda maiora mala an possint in aliquo casu absque incursu censurarum permittere duellum. tract. 6. resol. 20. p. 166

Principum secreta seu exercitus an licitum sit reuelare ad euitanda tormenta & iacturam vitæ. tract. 6. resol. 60. p. 203

Principibus an liceat Legatos eorúmque famulos atrociora scelera perpetrantes sine violatione iuris gentium, condigna vltione punire. tract. 8. resol. 2. p. 262. & seqq. Et quid de Nunciis & Legatis summi Pontificis. ibid. vers. *Verùm.* p. 265

Priuilegium.

Priuilegio fori an gaudeant inseruientes Ecclesiæ in habitu clericali antequàm ad Ordines promo - ueantur. tractatu 1. resolutione 36. versu. *Dicendum.* pag. 67

Priuilegio fori an gaudeat familia Laïca Nuntij Apostolici. Vide, *Familia.*

Priuilegio fori an quis gaudeat si non deferat habitum,

Index Rerum VI. Partis.

tum,tonſuram,*&c.* tract.2.reſol.8. p.78

Priuilegia Regularium circa legata Miſſarum an reuocata fuerint per decreta Sacræ Congregationis. tractat.6.reſolut.11. p.160

Priuilegium præſcriptionis centum annorum an adhuc competat Eccleſiæ Romanæ. tract.7. reſolu.8. verſ. *Sed iſte.* p.212

Priuilegiorum communicatio inter Mendicantes an comprehendat etiam Altaria priuilegiata.tractat.7. reſolut. 39. p.234

Priuilegium conceſſum Religioſis B.Mariç de Guadalupe,miniſtrandi Euchariſtiam ſæcularibus ipſo die Paſchæ,an ſe extendat ad Ordines Mendicantium. tractat.7.reſolut.58.p. 247. Et an hoc priuilegium ſublatum ſit per non vſum, aut per Concilium. ibid.verſ.*Obiicitur ſecundò.*Vbi etiam enumerantur tria neceſſaria, vt non vſus ſit indicium renunciationis priuilegij.ibid.verſ.*Primùm.* p.248

Priuilegio fori an gaudeant vxores Equitum D. Iacobi Alcantaræ, Calatrauæ, *&c.* tractat. 8.reſolut 6. p.273.Et an ſine exemptæ à ſolutione gabellarum. ibid. verſ. *Sed quid.* p.274

Priuilegio Canonis an gaudeant Nouitij in Religione Clericorum Regularium intra tempus hoſpitij. Vide, *Nouitij.*

Priuilegium conceſſum PP. Franciſcanis recitandi Officium Corporis Chriſti, ſingulis quintis feriis extra Quadrageſimam & Aduentum, non impeditis feſto nouem lectionum, an ſe extendat per Communicationem ad alias Religiones. tractat.8. reſolut.14. p.279.

Profeſſio.

Profeſſio vt ratificari poſſit an requiratur ſcientia nullitatis profeſſionis præcedentis.tractat.7. reſol.56. p.246

Profeſſus.

Profeſſorum Magiſter an debeat habere ætatem 35. annorum, neceſſariam pro Magiſtro Nouitiorum iuxta Conſtitutionem Clementis VIII I.tractat.6. reſol.29. p.172

Prorex.

Proreges an poſſint pro eorum arbitrio aggratiare delinquentes,qui accuſatorem non habent.tract.6. reſolut.1.verſ.*Dico.*p.146.Et an peccarent mortaliter ſi ſemel pœnam remitterent facinoroſo;aut paſſim condonarent delicta leuia, ibid.

Proreges an poſſint in caſibus, in quibus licitè pœnas delinquẽtibus condonarent, recipere pro eis pecunias.ibid. verſ. *Sed his.* p. 147. Et an ſaltem eorum famuli impetrantes ab ipſis gratias pro delinquentibus poſſint accipere pretium pro ſua diligentia. ibid. verſ. *Notandum.* p.149

Proreges an teneantur proponere Regi pro officiis digniores.tract.6.reſol.2.verſ. *Sed his.* p.149.Et an licitè pro tali nominatione poſſint pecuniam accipere.ibid. verſ. *Non deſinam.* p.151

Proreges an poſſint vendere officia, & pecunias ſibi ipſis applicare. tractat. 6. reſolut. 3. verſ. *Sed ego.* p.151

Prorex an omnia poſſit,quæ poteſt Rex.ibid.verſ.*Reſtat.* p.153

Proreges an poſſint concedere Priuilegiatis Tractas pro anno ſterili non extractas. tractat. 6.reſolut.4. p. 154.& 155

Proreges an ex conceſſione Tractarum poſſint pecuniam accipere, & in proprium commodum applicare.ibid.verſ. *Quoad alteram.* p.156

Proreges an ex cauſa neceſſitatis poſſint homines malę vitę in carceribus exiſtentes deponere ſuper regiis triremibus, donec eorum cauſæ expediantur. tract.6.reſol.5. verſ. *Verùm.*p.157.Et an ſaltem poſſint illos compellere in triremibus perſeuerare per aliquod tempus.ibid.verſ.*Sed an.*

Q

Quadrageſima.

QVadrageſimæ tempore,occurrente feſto cum feria,an teneantur Regulares duas Miſſas celebrare.tract.8.reſol.11. p.178

Quadrageſimalis vitæ Minimorum votum an ſaltem per Generalem Ordinis diſpenſari poſſit.tractat.8. reſol. 34. verſ. *Sed his.* p.296

R

Raptor

RAptores Virginum an ſint excludendi ab immunitate Eccleſiæ.tract.1.reſol.14.verſ. *Sed* p.24

Regularis.

Regularium priuilegia circa legata Miſſarum an fuerint reuocata per decreta Sacræ Congregationis tractat. 6. reſol.11. p.160

Regulares an vigore priuilegiorum poſſint diſpẽſare ratione alicuius vrgentis neceſſitatis in voto caſtitatis abſolutæ in quo caſu poteſt Epiſcopus diſpenſare.tractat.6.reſolut.50. p.188

Regulares an poſſint abſoluere ſæculares ab hæreſi occulta.tractat.6.reſol.54.verſ. *Sed ſi.* p.197

Regulares an liberentur à vitio proprietatis per licentiam præſumptam,etiamſi Superior adiri facilè poſſit,vel res differri. tractat.6.reſolut.58.pag.201 & 202

Regulares an poſſint ordinari ab Epiſcopo originis tractat.7.reſolut. 35.verſ. *Notandum.* p.232

Regularis approbatus in vna Diœceſi an cenſeatur vbique approbatus.tractat.7.reſol.59. p.249

Regularis præſentatus, & iniuſtè ab Epiſcopo ad Confeſſiones non admiſſus, an poſſit adhuc Confeſſiones excipere.tract. 7.reſol.60. p.251

Regularis an poſſit approbari cum limitatione ad tempus,ad perſonas,*&c.*tract.7.reſolut.61.verſ.*Sed ibi.* p.253

Regularis ſemel approbatus an poſſit ab eodem Epiſcopo iterum examinari.tract.7.reſol.62.verſ. *Cuius.* p.254.Et an licentia data poſſit reuocari. ibid. verſ. *Sed quoad.*

Regularium Superiores an poſſint illos abſoluere ab hæreſi occulta.tract.7 reſolut.63.verſ. *Sed hæc ſententia.* p.256

Regularium Superiores an poſſint reconciliare eorum Eccleſias conſecratas pollutas,ſi Epiſcopus diſtet per duas dietas. Vide, *Prælati.*

Regulares ſi ſint quatuor in Conuentu an teneantur Horas Canonicas in Choro recitare. tract.8.reſolut. 12. verſ. *Notandum.* p.279

Regulares an ſint ab Epiſcopis examinandi ſi munus prædicationis exercere velint in alienis Eccleſiis. tractat 8. reſol. 20. p.285

Regulares an poſſint diſpenſare in impedimento affinitatis ad petendum debitum inter coniugatos. tract.8.reſol.32. p.294

Regulares an ſatisfaciant obligationi pſallendi in Choro ſi canant in Sacriſtia ex aliqua iuſta cauſa. Vide, *Horæ canonicæ.*

Regulares an duas Miſſas celebrare teneantur occurrente feſto cum feria in Quadrageſima. Vide, *Miſſa.*

Regulares an in grangiis,ſeu cellis particularibus poſſint celebrare cum Altari portatili contradicente Epiſcopo.tract.8.reſol.39. p.299. & 300

Index Rerum VI. Partis.

Religio.

Religionis votum an possit quis propria auctoritate commutare in susceptionem Episcopatus. tract.6. resol. 62. p. 205

Religiosus.

Religiosi subditi an possint conferre se ad exercitum sine venia sui Superioris.tractat.4.resolut.36. vers. *Verùm.* p.121.

Religiosus conducens agros alienos an teneatur soluere gabellam ex fructibus inde perceptis. Vide. *Clericus.*

Religiosus an ex graui necessitate parentum, possit non tantùm religione egredi; sed etiam habitum Religionis dimittere.tract. 7. resol.19. p.220

Religiosus, qui manè ante Professionem recitauit Officium, an teneatur hoc non obstante, illud iterum recitare.tract.7.resol. 38. p.234

Religiosus asserens suam professionem esse nullam, an possit matrimonium inire.tractat.7.resolut.51, p.244.

Religiosus habens casum reseruatum, & occasione alicuius negotij eò appellens vbi non est reseruatus,an validè absolui possit. tractat. 7. resolut. 57. p.246.

Religiosi nondum in sacris constituti, an quando à Choro absunt teneantur priuatim Officium recitare.tract.8. resol.12. p.278

Remiges.

Remiges an saltem ex causa necessitatis possint à Proregibus compelli in triremibus perseuerare per aliquod tempus.Vide, *Prorex.*

Restitutio.

Restitutio duplex an aliquando sit facienda ob amissionem vnius rei.tract. 7. resol.14. p.208

Restituere an quis teneatur rem, quam iuxta leges præscripsit, si postea cognoscat fuisse alterius. tract.7.resol.12. vers. *Sed his.* p.215

Reuelans.

Reuelans secreta Principum seu exercitus ad euitanda tormenta & iacturam vitæ, an peccet. tractat. 6. resolut. 60.p. 203. Et an reuelans alterius crimen occultum ibid.vers. *Notandum.* p.204

Reus.

Reus si capiatur per aliquam pallij partem, vel etiam per pedem extra locum sacrum existentem an gaudeat immunitate.tract.1.resol.6.vers.*Sed.* p.12

Reus quilibet an gaudeat immunitate.tractat.1.resolut. 7. p.13

Reus cum armis prohibitis confugiens ad Ecclesiam an gaudeat immunitate. tractat.1. resol. 8. p.15

Reus è carceribus, vel aliter detentus ad Ecclesiam an gaudeat eius immunitate. tract.1.resol.22.vers. *Vnde.* p.31&32

Reus pro quibuscũque delictis etiam atrocissimis, an gaudeat Ecclesiarum immunitate; si non sint inter crimina à iure exceptuata.tractat.1.resolut.25. vers. *Restat.* p.35

Reus effracto carcere confugiens ad Ecclesiam, an gaudeat eius immunitate.tractat.1.resolut.26.vers. *Quæro quartò.* p.37

Reus priuatus ob aliquod delictum Ecclesiæ immunitate, an possit ab Ecclesia extrahi propter alia etiam delicta quæ gaudent immunitate. tract. 1. resolut.26.vers. *Quæro decimoquartò.* p.39

Reus an sit necessariò restituendus Ecclesiæ à qua fuit violenter extractus. tractat.1.resolut.27.p.39. & 40

Reus extractus è manibus Satellitum, an sit necessariò restituendus curiæ sæculari, ibid. vers. *Verùm.* p.42.Et quid si se ipsum exemit è manibus Satellitum.ibid.vers.*Confirmantur.*p.43.Et an si secum rapit Satellitem, & confugit ligatus ad Ecclesiam. gaudeat eius immunitate.vers.*Ad alium.*Vbi etiam an extrahentes Reum è manibus Satellitum eadem gaudeant immunitate.vers.*Sed.* p.43

Reum, qui commisit crimina exceptuata, quæ non gaudent immunitate,an possit Iudex Laïcus extrahere ab Ecclesia absque licentia Episcopi. tract. 1. resolut.28.vers.*Sed hæc.* p.44

Reo an sint dilationes assignandæ vt ius suum defendat.tract.1.resol. 30. vers. *Quæro quartò.* p.50

Reus extractus ab Ecclesia an sit restituendus,etiamsi post extractionem, in carceribus Iudicis Laïci commiserit delictum petinens ad forum sæculare tractat.1.resol.32. vers. *Quæro quartò.* p.58

Reus qui fuit extractus violenter ab Ecclesia, & deductus ad carceres Laïcales, an possit renunciare priuilegio immunitatis.ibid.vers. *Sed hîc.* p.58

Reus dum existit in Ecclesia,an possit à Iudice sæculari damnari ad mortem, vel ad pœnam corporalem.tract.1.resol.33.vers. *Sed istæ.*p.59.Et an sint ei alimenta præstanda.vers. *Et tandem.* p.60

Reus ab aliis violenter extractus è manibus Satellitum, si confugiat ad Ecclesiam an gaudeat eius immunitate.tract.8.resol.5. vers. *Sed prorsus.* p.272

Rex.

Rex an possit facere,vel aliis concedere monopolium circa aliquas merces.tractat.8.resol.1.vers. *Ad tertium.* p.262

Reges in quo peccent, etiamsi bellum iustum exerceant,in ordine ad milites. tractat. 4. resolut. 29. p.116.

S

Sacerdos

SAcerdos indutus cotta & stola extra Ecclesiam præcedente cruce ad efferendum defunctum, an possit capi à Satellitibus de licentia Episcopi. tract.1.resol.25. vers. *Notandùm.* p.36

Sacerdos an possit consecrare particulas pro communicandis Laïcis quæ illi dantur non solùm post Offertorium, sed etiam post Præfationem. tract. 6. resol.7. p.158

Sacerdos an possit applicare partem Missæ sibi competentem,& pro illa stipendium accipere. tract.6. resol.8.vers.*Sed ego.* p.159

Sacerdos an possit applicare diuersos fructus vnius Missæ diuersis personis; & ab illis duplicata stipendia accipere.tract.6.resol.9.vers.*Sed.* p.160

Sacerdos an possit Missam dicere pro vno cui debet ex iustitia,& simul pro alio ex sola charitate & gratitudine.ibid.vers. *Notandum.*

Sacerdos obligatus celebrare in altari priuilegiato an satisfaciat, si celebret alibi cum numismate, vel calculo priuilegiato.tract.6.resol. 12. p.161

Sacerdos Capellanus, si solùm constet eum teneri quotidie celebrare in tali Ecclesia vel altari, non autem quibus conditionibus fundata fuerit Capellania, an teneatur applicare valorem Missæ pro fundatore Capellaniæ.tract.6. resol.13. p.161

Sacerdos an possit in Sacristia, dum adhuc sacris vestibus est indutus,sumere reliquias Hostiç inuentas in Calice.tract.6.resolut. 17. p.164

Sacerdos qui mane Missam dixit,si post prandium incidat in articulum mortis, an possit eodem die iterum communicare. tract.6. resolut. 18. vers. *Dico.* p.165.

Sacerdotes an passim feria quinta in Cœna Domini possint Missam celebrare.tract.6.resol.19.vers.*Non desinam.* p.166

Sacerdos

Index Rerum VI. Partis

Sacerdos an possit,post ablutionem sumptam, consumere particularum fragmenta; si in alia Missa fuerint ab alio Sacerdote præconsecratæ. tract.6.resolut.23.vers.*Sed contrariam.* p.169

Sacerdos celebrans in Ecclesia polluta ante reconciliationem,an sit irregularis. Vide,*Ecclesia.*

Sacerdos si ante celebrationem dubitet an commiserit aliquod mortale,an teneatur confiteri.tractat.6. resol.52.vers.*Sed hanc.* p.174

Sacerdos simplex non approbatus ab Episcopo an possit valide excipere Confessiones.tractat.6. resolut.52 vers.*Sed hæc.*p.193. Vbi explicat, quomodo ex verbis Christi colligat Ecclesia,Sacerdotes non accipere totam potestatem iudiciariam expeditam in sua ordinatione.ibid.vers.*Petes.*Et quid si pœnitens confiteatur bona fide Sacerdoti non approbato,vel etiam sine licentia.ibid.vers.*Nota.* p.194

Sacerdos ministrans Sacramenta scienter in peccato mortali,an peccet mortaliter.tract.6.resol.53.vers. *Sed hæc.* p.196

Sacerdos an possit Missam celebrare, qui cùm cubitum iret ori saccharum imposuit, & nescit postea an ante mediam noctem liquefactum fuerit. tr.7. resol.15.vers.*His tamen.* p.217

Sacerdos, si non inueniatur hostia magna, an possit Missam celebrare & consecrare particulam paruam.tract.7.resol.17.vers.*Sed hæc.* p.218

Sacerdos præsentatus,& iniustè ab Episcopo ad Confessiones non admissus,an possit excipere Confessiones.tract.7.resol.60. p.251

Sacerdos an possit sine peccato mortali Missam celebrare per tertium, retinendo sibi partem stipendij. tract.8.resol.10. p.277

Sacerdotium.

Sacerdotij Ordinem assumpturus quam ob causam dispensari possit in interstitiis. tractat. 8. resol.23. p.286

Sacrilegus.

Sacrilegus an gaudeat immunitate.tract.1.resolut.26. vers.*Quæro sextò.* p.37

Schismaticus.

Schismatici an gaudeant Ecclesiæ immunitate. Vide, *Hæreticus.*

Scrupulosus.

Scrupuloso an sit iniungenda pœnitentia frequenter intra eandem horam accedenti ad Confessarium. tract.7.resol.6. p.209.& 210

Secretum.

Secreta Principum seu exercitus reuelans ad euitanda tormenta & iacturam vitæ,an peccet. Vide, *Reuelans.*

Sepultura.

Sepulturâ Ecclesiasticâ an aliquis in dubio sit priuandus.tract.7.resol.47. p.240.& 241

Seruus.

Serui in bello capti,si aufugerint,an redire teneantur. tractat.4.resolut.14.vers.*Prior.*pag. 105. Et quid si fugiendo à Dominis recuperentur. vers. *Posterior.* ibidem.

Simoniacus.

Simoniacus pro delicto Simoniæ confugiens ad Ecclesiam an gaudeat eius immunitate tract. 1. resolut.26.vers.*Quæro nonò.* p.38

Simoniæ crimen an incurrat qui promisit aliquam summam pecuniæ pro beneficio obtinendo,protestans se illam daturum gratitudinis causa, & non ex debito iustitiæ.tract.7.resol.42. p.236

Sodomita.

Sodomita an gaudeat immunitate.tract.1. resolut.26. vers. *Quæro quartò.* p.37

Sodomiam committens an teneatur in confessione explicare,fuerit ne agens,vel patiens.tractat. 6. resolut.36. p.177

Statutum.

Statutum prohibens ne bona stabilia alienentur in Ecclesias & personas Ecclesiasticas, an sit licitum. tract.3.resol.2. p.82

Statutum disponens, quòd ingrediens monasterium non succedat,an sit validum.tract.3.resol.8.vers.*Ad tertium.* p.90

Statutum, quòd Ecclesia sibi rem ex testamento relictam,teneatur alienare intra annum;vel aliud simile,an sit validum.tract.3.resol.10.vers.*Ad exempla.* pag.93

Statutum, ne extrahatur vel introducatur in ciuitate vinum, frumentum, *&c.* an comprehendat Clericos.tract.8.resol.4.vers.*Verùm.* p.267

Statuta Laïcorum non comprehendunt Clericos quoad vim coactiuam.ibid.vers.*Cùm igitur.* p.268

Statutum,vt aliqui tantùm vendant frumentum, vinum,*&c.*an excludat Clericos,itavt posito hoc statuto non possint vendere suum vinum, frumentum,*&c.* ibid.vers.*Vnde.* p.270

Suspensus.

Suspensus vel interdictus ab ingressu Ecclesiæ, an gaudeat eius immunitate.tract.1.res.26.vers.*Quæro secundò.* p.36

T

Tactus.

TActus an aliquando sint liciti cum periculo pollutionis inter vxoratos.tract.7.resol. 65.p.257

Tertiariæ.

Tertiariæ, vulgò *Bizoche*, an possint à Sacerdotibus suarum Religionum in articulo mortis sumere Viaticum,& Extremam vnctionem.tract. 8.res.30. Et an à casibus reseruatis possint absolui per eosdem Sacerdotes.ibid.vers.*Circa.*pag.293.Vbi etiam quis possit earum vota commutare.ibid. vers. *Non sine.*Et an gaudeant priuilegio Canonis,*Si quis suadente,*&c. vers.*Nec caret.*

Testis.

Testis falsum deponens, qui causa fuit, vt aliquis ad mortem damnatus fuerit, an gaudeat immunitate. tract.1.resol.26.vers.*Quæro vndecimò.* p.38.& 39

Testes si fuerint examinati in processu informatiuo, an sint postea repetendi citato fisco Ecclesiastico, & ipso reo.tract.1.resol.30.vers. *Quæro tertiò.*p.49

Tonsores.

Tonsores monetarum an gaudeant Ecclesiarum immunitate. Vide;*Monetarij.*

Tonsura.

Tonsurâ primâ omissâ qui ordinatur an sit irregularis. Vide,*Ordo.*

Tractæ.

Tractæ an possint concedi à Proregibus, pro anno sterili quo non fuerunt extractæ.Vide,*Prorex.*

Transitus.

Transitus Militum per alienas terras pro bello inferendo alicui Principi,an aliquando possit denegari.tract.4.resol.5. p.98

Tributum.

Tributa regia fraudantes an gaudeant Ecclesiæ immunitate.tract.1.resol.20.vers.*Verùm.* p.29

D

Venditio.

VEnditio officiorum an sit mala. Vide, *Officium.*

Index Rerum V I. Partis.

Vicarius.

Vicarius Capituli Sede vacante, an habeat facultatē iudicandi, An reus debeat gaudere immunitate Ecclesiarum, necne. tract. 1. resolut. 30. vers. *Quaro primò.* p. 49

Vicarius Capituli Sede vacante, an possit dispensare sine speciali mandato, in casibus in quibus Episcopus dispensat. tract. 7. resolut. 41. vers. *Hinc sequitur.* p. 236

Vicarij Superiorum localium an possint eligere Confessarium, etiam præsente Superiore extra Religionem. tract. 8. resolut. 15. vers. *Sed his.* p. 280

Votum.

Vouens singulis festiuitatibus Annunciationis B. Virginis Communionem, si festum illud accidit feria sexta Hebdomadæ sanctæ, quæritur, an teneatur in illa die sacram Eucharistiam sumere. tractat. 6. resolut. 19. p. 165

Votum castitatis absolutæ an possit dispensari à Regularibus, ratione alicuius vrgentis necessitatis. tractat. 6. resolut. 50. p. 188

Votum factum alicui Ecclesiæ, vel pauperi, an post eorum acceptationem possit auctoritate Episcopi, vel propria in melius commutari. tractat. 6. resolut. 61. p. 204

Votum ingrediendi Religionem an possit quis propria auctoritate commutare in susceptionem Episcopatus. tract. 6. resol. 62. p. 205

Votum Religionis si emisit impubes ante 14. annum nondum completum, quo facto pubere moritur pater; & ei legitimus Curator constituitur, an possit Curator votum illud irritare. tract. 7. resolut. 22. vers. *Verùm.* p. 223

Vota filiorum ante pubertatem emissa an pater possit. irritare. ibid. vers. *Ex his.*

Voti dispensatio an sit valida, si bona fide dispensans existimat adesse causam, cùm tamen non sit. tract. 7. resolut. 23. vers. *Sed ego.* p. 223

Vouentis leuitas an præstet sufficientem causam dispensationi: etiamsi ille non habeat difficultatem exequendi votum. tractat. 7. resol. 24. vers. *Sed affirmatiuam.* p. 224

Vota, quæ Episcopus emisit dum erat Religiosus, an possit Prælatus Regularis irritare. tract. 7. resol, 26. p. 226.

Votum de non procurando, seu acceptando Episcopatum, vel non esse Senatorem, Iudicem, *&c.* an sit validum. tractat. 7. resolut. 27. vers. *Verùm.* pag. 226

Votum Religionis dispensatum ratione alicuius infirmitatis, an cessante infirmitate obliget ad ingressum Religionis. tract. 7. resolut. 45. p. 239

Vouens certam Religionem si absolutè à Superioribus illius Religionis repellatur, sed postea inuitetur ab iisdem Superioribus, an teneatur ingredi. tract. 7. resolut. 52. vers. *Verùm ego.* p. 244

Vouens perseuerantiam in Religione, si postea ex iusta causa exeat vel expellatur, an teneatur ea cessante iterum ingredi. tractat. 7. resolut. 53. p. 244

Votum Religionis an ob grauem fratrum vel sororum necessitatem absque alia dispensatione possit differri. tractat. 7. resol. 54. p. 245

Votum conditionale postea confirmatum an possit per Episcopum dispensari, tractat. 8. resol. 16. p. 280

Vota vitę Quadragesimalis Minimorum, Redemptionis captiuorum Mercenariorum, non acceptandi Prælaturas extra Religionē PP. Societatis Iesv, & similia, an sint dispensabilia saltem per Generalem. tractat. 8. resol. 34. vers. *Sed his.* p. 296

Vulnerans.

Vulnerans in Ecclesia, si ex tali vulnere mors non sequatur, an gaudeat immunitate. tractat. 1. resolut. 7. vers. *Vnde.* p. 13

Vulnerans proditoriè & per insidias animo occidendi, si mors non sequatur, an gaudeat immunitate. tract. 1. resolut. 12. vers. *Sed.* p. 21

Vulnerans aliquem, actu & reipsa confitentem Sacerdoti, an gaudeat Ecclesiarum immunitate. Vide, *Occidens.*

Vxor.

Vxor an peccet reddendo debitum viro qui saturandæ libidinis causa copulam incipit, sed postea ne sequatur generatio, subtrahit se, & effundit semen extra vas. tractat. 7. resol. 7. p. 210. & 211

Vxor an teneatur ad soluenda debita matiti ex sua dote & capitali, si debita contracta sint ad vxorem & familiam alendam. tract. 7. resol. 20. vers. *Dicendum.* p. 221

Vxor an teneatur recipere virum hæreticum semel condemnatum, sed postea Ecclesiæ reconciliatum. tract. 7. resol. 25. *His tamen.* p. 225. Et quid si in occulto coniux hæreticus reconciliatur per inquisitores. ibid. vers. *Sed ex his.*

Vxor an propter notabile damnum salutis corporeæ possit negare debitum petenti, etiamsi in illo adsit periculum incontinentiæ tract. 7. resolut. 64. vers. *Sed mihi.* p. 257

Vxor an possit negare debitum ebrio coniugi. ibid vers. *Sed hic.*

Vxores Equitum D. Iacobi Alcantaræ, Calatrauæ, *&c.* an gaudeant priuilegio fori. tractat. 8. resol. 6. p. 273 Et an sint exemptæ à solutione gabellarum. ibid. vers. *Sed quid.* p. 274

F I N I S.

BIBLIOTECA UNIVERSITARIA DE GRANADA

№ A
14 - 61